166

[illegible]

Cat. 19

lxv c De scurrilitate ⁊ de hiis q de hoies co. ⁊c | operari | ris m | ex |.
lxvi c De indiscreta taciturnitate | ⁊ q semper tacere vitiosum est | taciturnitas
lxvii c De remediis contra peccatum lingue | ex |
lxviii c De silencio claustralium | ex infra   Allectum

quare vitanda s[un]t p[e]cc[at]a — q[uia] valde { diabolo placent . a. / deo displicent . b. / homini nocent . c. }

Notabilia p[e]cc[at]i gule

p[e]cc[at]um aufert ho[mini] o[mn]ia b[on]a & infert o[mn]ia mala . d. . aufert bona o[mn]ia.

q[uod] vita viciosor[um] sit aspera & molesta & i[n] p[re]senti . e. .

q[uod] viciu[m] i[n]naturale est . f.

q[uod] v[ir]t[us] naturalis est . g.

de vicio gule . Dece[n]s est q[uod] faciu[n]t ad detestacio[n]e[m] hui[us] vicii . h.

de vicio nat[ur]e . it[em] de vicio i[n]iurie p[ri]m[orum] . i.

Septe[m] s[un]t c[on]iunctio[n]es dei q[ue] ex h[oc] vicio seque[n]t[ur] . k.

q[uod] noc[et] p[e]cc[at]um gule . l.

mala q[ue] p[er]ueniu[n]t [spiritui] ex vicio gule . m.

mala q[ue] corpori eueniu[n]t ex vicio gule . n.

De p[ro]uiditate hui[us] p[e]cc[at]i . o.

De castrimargia & comessac[i]o[n]e & ebrietate . p.

cur c[ontra] viciu[m] ebrietatis . it[em] quib[us] . q.

p[rim]o debi[l]i homo q[ue]re delicta & q[ua] delicta . r.

q[uod] ebrietas aufert memoria[m] & i[n]tell[ectum] . s.

de iiii. p[ro]prietatib[us] vicii gule . t.

de remediis c[ontra] viciu[m] gule . v.

Hbe callide ruta. absinthiu͂ hed'a t'restris. urtica.
camomilla. oxillisot. saluia. feniclꝫ.

peccatum luxurie — Sex inveniuntur que peccatum luxurie scilicet luxuriosis [illegible] . a.
penitentia · fetor · feditas · infamia ·

·Luxuria·

q quod infamia sit in peccato isto . b.
q quod peccatum luxurie inquinat valde fetet | demonibus placet | deo contumeliosum | proximo iniuriosum | subiecto suo nocivum | et sibi ipsi . c.
q octo contumelie sunt quas facit peccatum luxurie deo . d.
q quod peccatum luxurie aufert mentem suam | Et valde nocivum est subiecto . e.
q quod potens sit hoc vicium ad capiendum homines . f.
q quod tenax sit hoc peccatum . g.
q quod luxuria in multitudine magna potest homines Et inter [illegible] . h.
de speciebus luxurie — q luxuria dividitur in luxuriam cordis et corporis . i. k. · Species luxurie
q quod luxuria post dividitur in quinque species scilicet fornicatio stuprum adulterium
de fornicatione — incestus · peccatum contra naturam · Et ista patent sub ista litera . k. continetur
q de fornicatione que fit cum meretricibus · cum viduis · cum concubina · Et
q est species luxurie que raptus dicitur . l.
q de luxuria in clericis et religiosis personis · Et cetera · sunt que aggravant peccatum ipsorum . m.
q Contra peccatum carnis in religiosis personis . n.
q de peccato carnis in sanctimonialibus . o.

Tercia pars in tractatu de luxuria

.a. Quatuor sunt que prestant occasionem peccato luxurie · scilicet · ocium · [illegible] cibi et potus · Exornatio vestium vel aliarum personarum · et primum [illegible] mulierum · colloquium · auditus mulierum · [illegible] epilogorum et tactus.
.b. q de ocio — Ocium.
.c. q de peccato vestium quod est in ornatu [illegible]
.d. q quod ex multis datur occasio luxurie
.e. q quod aspectus mulierum sit vitandus cum [illegible]
.f. q Ex parte oculorum sunt septem rationes — ·Oculi·
.g. q de colloquio mulierum
.h. q de auditu cantuum et epilogorum et [illegible] mulierum

·r· q. de tactu mulierum ubi periculum.
·s· q. de ter remediis contra luxuriam. ubi exempla
·t· q. quod pugnandum sit contra luxuriam
·v· q. de choreis. et contra huiusmodi. ubi exempla multa — Choree.
·x· q. de ornatu mulierum. et visione earum — Ornatus mulierum.
·y· q. de choreis ducendis. — Choree.
·z· q. quod ducentes choreas faciunt contra penitenciam. — Christus.
·q· q. quod peccatum peccato multiplicatur
·r· q. quod facere non sit choreas ducere. et de consideracione humane nature [illegible]
·s· q. de remediis contra peccatum luxurie.

Capitula partis i tractatu de luxuria

a q. quod simplex fornicacio sit prohibita. probatur viii modis — Fornicatio
b q. quod qui deus simplicem fornicationem prohibuerit factum est ostendit
c q. quod deus prohibendo simplicem fornicacionem egit misericorditer cum genere humano
d q. contra impotenciam continendi. quam multi allegant [illegible]
e q. de potencia hominis allegata in peccatis [illegible]
f q. quod sine dei auxilio nichil possumus — auxilium dei.

Hunc librum emit [illegible] Anno · 1291 · 5.

~~[illegible]~~ Cong. [illegible] summa continens tractatum de vitiis, et aliud de virtutibus

Dicturi de singulis uiciis cum oportunitas se offert. Incipiunt tractatus de septem viciis

Incipiendum a uicio gule. et quia loco se offert. et propter hoc quod dicit glo. super Math. iiij.

In pugna christi primus contra gulam agitur. quia nisi ipsa prius refrenetur frustra contra alia uicia laboratur.

et alia glo. dicit ibi. quia diabolus uictus de gula non temptat de libidine. Ante omnia tamen

ostendenda doctrinam uiciorum putilem esse. per hoc quod uicia summo studio et summa diligencia

sunt uitanda. Uitari autem non possunt nisi cognoscantur. Triplici autem racione potest ostendi

uicia summa diligencia esse uitanda. scilicet quia demonibus ualde placent. deo summe displicent.

hominibus uero summe nocent. Quod ualde uicia placeant demonibus, ostenditur ex assiduitate

temptandi. Unde gregorius dicit. assidua temptatione diabolus temptat ut saltem tedio uin

cat. Temptacio uero diaboli ad hoc est immediate ut in malum culpe hominem impellat. Unde

gregorius. De illo mechanicus se fecisse estimat. cum animas non sauciat. Quod autem deo summe odiatur

peccatum ostenditur triplici racione.

Primo ex hoc quod illud. quod maxime uidetur odire scilicet diabolum non odit nisi racione

peccati. et eum amaret nisi peccatum esset tamquam creaturam suam. Unde Sap. xi. Thechi

odisti eorum que fecisti quod intelligendum est. nisi propter peccatum et uinctum quod ipse non fecit. Unde

cum illud propter quod aliud est tale sit magis tale constat uicium esse magis exosum deo quam diabolus.

Secundo potest idem ostendi. per hoc quod deus non habet ita bonum amicum in celo. nec in terra quem

non haberet odio ad mortem. si inueniret peccatum mortale in eo. Unde licet petrus ardenter

amaret christum. quam ceteri apostoli. tamen eum dampnasset, si decessisset in peccato trine negationis.

Hoc ostendet deus quantum odiat peccatum quando filios suos quos tantum diligit. quod pro illis mori

uoluit in ignem inextinguibilem proiciet. quia inueniet in eis peccatum mortale.

Tercio potest idem ostendi. per hoc quod deus uoluit filium suum crucifigi. ut cum eo peccatum

crucifigeretur. Unde Aug. Deus pater dicit de filio suo. Ysa. liij. propter scelus populi mei.

Aug. super illud. ij. ad Colo. ubi loquitur de cyrographo. Cum innocens occiditur

peccatum crucifigitur. Siquis diceret se tamen odire aliquem cum uellet eum cum proprio filio gladio

uno transuerberasse. uel cum propria matre satis uidetur quod haberet eum odio sic christus odiuit

peccatum. Uoluit enim uno gladio illud secum transuerberari animam quoque matris sue uoluit

cum peccato eodem gladio transuerberari. Unde Luc. ij. Dicit Symeon ad beatam uirginem

et tuam ipsius animam pertransibit gladius. pertransibit inquam per compassionem. Quod autem

peccatum summe noceat homini potest ostendi multis racionibus.

Primo per hoc quod nichil potest homini nocere nisi per peccatum. Unde solum caueat sibi homo

ab hoste isto. et non sunt timendi alij hostes. non diabolus non homo malus. non in

firmitas. non mors. non alia aduersitas potest nocere ei si a peccato caueat sibi. Ad hoc pertinet

Quare uitanda sunt peccata. Quia ualde

Diabolo placent

Deo displicent

Hominibus nocent

h testimonia scripture que sequuntur. Nulla nocebit adversitas si nulla dominetur iniquitas. Et illud ec
viij. Qui custodit mandatum non experietur quicquam mali. Nichil ergo erit ei malum vel nocivum. te
ysa. iij. Dicite iusto quia bene et c. et ad Ro. ¶ Scimus quoniam diligentibus deum omnia cooperantur in bonum
ad plus non potest nocere dyabolus vel persecutor iusto nisi quia fabricabit ei coronam eternam.
B. Iocundum dei iudicium quod ille superbus malleator nesciens coronas eis fabricat preciosas
omnes inpugnando et omnibus succumbendo. et david. Super dorsum meum fabricaverunt peccatores. fabrica
verunt inquam coronam preciosam. ¶ Secundo potest ostendi quantum noceat homini peccatum per hoc quod nichil
est homini salubre quod peccatum non reddat ei nocivum ipsam vitam convertit peccatum homini in mortem
et ipsam salutem in dampnationem sicut patet in sacramento altaris. quia qui in
digne accipit iudicium sibi manducat et bibit. id est dampnationem. Agnum autem illum qui
non solum est benignus et mansuetus. sed ipsa benignitas et mansuetudo nobis quasi furibundum
reddit. David. Domine ne in furore tuo arguas me. Furor videbitur quod filios tuos in ignem proi
ciunt inde extrahat eos. ¶ Tercio potest ostendi quantum noceat peccatum quod nobiliori parti hominis no
cet id est anime. Unde Eccli. xxi. Dentes illius dentes leonis interficientes animas hominum. Non solum anime
nocet immo et corpori. Unde sequitur. Quasi rumphea bis acuta. omnis iniquitas bis acuta dicitur
quia interficit et animam et corpus. Sequitur. et plage illius non est sanitas. Intellige post vi
tam istam in quo ostenditur quod non parum noceat peccatum tam corpori quam anime. ¶ Ad ultimum
peccatum omnia bona aufert homini. et fere omnia mala infert. quod peccatum iii bona aufert

Primo aufert deum. ij. regnum eternum. iij. fruitionem ecclesie. Unde eccli. Que communica
tio hominis sancti ad canem. iiij. bona eccle. David. particeps ego sum omnium timencium te. v. Bona spiritualia. Ambro.
Qui caritatem non habet omnia bona amittit que habet. ¶ vj. aufert homini se ipsum. et hoc du
obus modis. ¶ Primo. quia in servitutem dyaboli tradit. Secundo. quia melius esset ei quod non natus fuisset homo
si sic perseveraverit. Unde cum ante peccatum quid preciosum esset. per peccatum transit ad statum in quo magis
eligendum esset esse quam non esse. Fere et omnia mala infert peccatum. sicut manifestum erit cum de
singulis peccatis agetur. sed ad presens sufficiat ostendere. quod vita viciorum est culpa et molestia
et in presenti. ostenderemus autem hoc triplex. ¶ Primo per iusticiam dei que non sinit deordina
tionem peccati vel culpe esse in homine absque decore iusticie sicut dicit Aug. Unde idem Aug. Ius
sisti domine et verum est ut sua pena sit inordinatus animus. multe molestie sequuntur
odium vel iram vel unum de aliis viciis. Unde propheta. Scito et vide quia malum et amarum est
te dereliquisse dominum deum tuum. ad minus sequitur hec pena ex peccato. scilicet remorsus
consciencie. ¶ Secundo ostendi potest idem per hoc quod opus maius est in extremis sicut ex pe
rimentis est in mediate. Fatigatio non immediate delectatur. ut in extremis idem contristatur.
Unde David. Iusticie domini recte letificantes corda. ¶ Tercio ostenditur idem per hoc quod vicium innaturale est
Et virtus secundum naturam. Unde B. Nullum vicium naturale est. Omnis enim virtus homini naturalis est

Peccatum aufert homini omnia bona. et infert omnia mala. Aufert
Deum.
Regnum eternum.
Fruitionem ecclesie.
Bona ecclesie
Bona spiritualia.
Interimit se ipsum dupliciter.
[illegible]

Deinde subiungit. unde qui natē uel est ouenit in aiam. qia nō ueni tu labore. ꝫ ueni in locū tuū. et sidet sedes et bn̄ cū ea natā queni. Vicia ḡ inciorꝫ aspa ē. Vita ḡ iunctū suauis est sicut dic Jerō. Jn suauē et aspam fecit nob uiam iunctū longa ↄsuetudo peccandi. et hr̄ simile in luīe sol qꝫ ē delectabile oclis. vn̄ eccᵉ. xi. Dulce lum̄ et delectabile oclis uide solem. ↄtristat tū lux sol oclos tenebrosis assuetos. Pccm̄ ḡ demonib nolde placet. dō displicet. et hoi sūme nocet. sic ostensū est. et abhominabile ē reddit hoiem. et dō et angelis. et hoib;. vn̄ dd. Corrupti sūt et ab. f. s. iniq. Sūma ḡ diligencia uitandū est. si uniūsi demones et mali hoies et bestie. et oms alie creature q̄ hoi pct̄ nocē essent ↄggate ex una parte. mag tiniend eēt unū pccm̄ mortale qm̄ oīa illa. Ad hoc ū qꝫ debeam̄ ita fugē pccm̄ ptinet qꝫ legit. Ecc. xxi. Qi a facie colubri fu. pccm̄. et ills seq̄. Cū hoib; pacem hē. cū uiciis bellū. Et itm̄. Vicia sū m̄ et tūc ordie pseq̄nda

Hoc ordie dicem̄ de uicio gule. ¶ Sunt. q̄r modū et ordiem nō hn̄t

primo de hiis que faciūt ad detestacōnē hui uicij.

¶ Scdo. de spēb;. ¶ Tcio. de satellitib; quibus utit ē uiciū istud. ¶ Qrto. de remediis ↄ hoc uiciū. Decem aūt sūt q̄ faciunt ad detest. huius uicij.

Primū est hoc qd natā dissuadet nob illud. vn̄ legit. in scia natali qd uit alia aīalia magnorꝫ corpm nulli dedit natā tam paruū os. scdm corpis quātitatē sic hoi. qꝫ sn̄ dubio fcm̄ est ad ↄmdacōnem tempancie. et detestacōnem gulositatis. Scdm est hoc qd uiciū istud ē regimes demonū. vn̄ gḡ. Cū mundus spc ex. ab hoie am. p lo. ari. que. re. et nō inuen. Loca arida sūt hoies tempate uiuentes. in quib; dia nō inueniē requiem. vn̄ legio demonū dixit dn̄o ut legit in gḡ. Si eicis nos hinc mitte nos in gregem porcorꝫ. qꝫ dō pmisit eis. postq̄ .n. aliqs porcus est uicio gule subditꝰ. demonū habitacl̄m est. vn̄ dicit glo. q̄ aliqs more porci uiuit. dia in eo pāte nō accipit. ¶ Tciū est multiplex iniuria proximi q̄ sequit de uicio isto ponem̄ ad pre sens. pma est ↄximi corruptō. vn̄ in ps. Sepulcrū pa. est gut. eorꝫ. ad litam hō q̄ se inebriaūt uespe os fetidū hr̄ sequenti mane ad modū sepulcri. Sꝫ ad corruptōnem mali exempli possum̄ hec referre. Malo .n. exemplo corrūpūt gulosi ↄximos suos ad qd ptinet qꝫ legit ad Ro. xiiij. Si pp cibū tuū ↄtristat frat tu. iam nō scdm caritatē ambulas. Noli cibo tuo illū perdē p quo xp̄c mortuꝰ ē. Jn epla iude. ij. De gulosis dicit Hij sūt in epulis suis macule ↄuiuantes. nō solū sunt maclati. imo sūt macle alios maclantes suo exemplo ¶ Scda iniuria est qꝫ unꝰ gulos expendit in pisscib; unde decem paupes satis haberēt de pane in quo frēs suos porcione eorꝫ defraudat. oms fideles frēs sūt. vn̄ B. Noli putare ↄcessū qd impendis ↄximo. ueliis nolis debitor es ¶ Tercia iniuria. ē cū uicia et ubera que ebrij et uarijs repleti fercul̄s solent infecte mēnis suis.

Tumultuosa .i. res est ebrietas ut legitur prov. xx. ¶ Quarto facit ad detestationem huius vicii mul-
tiplex contumelia dei que sequitur ex vicio isto. Septem autem contumelias dei que sequuntur ex hoc
Prima est quia vicium istud vilissimam ¶ vicio ponemus. Septem sunt dei contumelie q[ue]
creaturam dedicat ad presens ventrem .s. iuxta illud apostoli ad phil. iii. inde sequuntur.
Quorum deus venter est. ut dicit aug. Hoc ab homine colitur quod pre ceteris diligitur. Ydolatria ista
in hoc detior est ydolatria paganorum. quia illi auro et argento et marmoreis lapidibus hono-
res divinos impendere solent. sed gulosus ventrem pro deo honorat. quod est contra naturam. In hoc videtur
hoc vicium detestabilius esse omnibus aliis viciis ¶ Secunda contumelia est. quia de templo dei .s. coquinam
facit. unde ii ad cor. vi. Vos estis templum dei vivi. et cetera. De hoc templo facit coquinam
qui adeo se replet cibis et potibus. quod ignis caloris naturalis illud non sufficiat decoquere. sed tamquam
ex lignis viridibus vel humidis fumum producit. qui hominem pigrum et sompnolentum red-
¶ Tercia contumelia est quia animam que ymago est trinitatis multum deturpat obscur-
eam. unde in hominibus qui laborant vicio isto impletur illud verbum prophete. Denigrata est su-
eorum super carbones. unde Iero. Crapula a deo obruit intelligenciam ut commessatio et ebri-
tas ¶ Quarta est quod hoc vicium multum elongat a deo ad quem pertinet quod dicitur in ps. Ap-
chamo et fre. et cetera. Non approximantes ad deum sunt homines cibo et potu se replentes.
quibus deus optat magis et magis maxillas constringi .i. parcius victualia dari. ut ve-
saltem cogantur approximare. sicut accipiter famelicus ad dominum ¶ Quinta est quia vici-
a dei oblivionem inducit. unde in osee. Saturati sunt et elevaverunt cor suum et obl-
iti sunt mei. ¶ Sexta est quia deum blasphemat. unde super illud .i. ad cor. x. Sive man-
ducatis sive bibatis. omnia ad gloriam dei facite. Dicit aug. Cum homo quis manducat et bibit ad
refectionem corporis sumit sustentationem que membrorum gratias agens ei qui mor-
tali tribuit ista supplementorum solacia. cibus tuus et potus tuus laudant deum. Sed
valde absurdum est nimia saturitate velle honorare ventrem quem scimus deo placare
per ieiunium. Quidam tamen dixit ventrem receptaculum aborum omnes hominum labores. et momen-
tanea gule blandimenta stercoris fine condempnat .i. una fusse laborat. Cum vero mo-
nitate debitum in moderatione edacitatis excedas. et violencia te ingurgites quantumlibet
dei laudes lingua tua resonet vita blasphemat. sicut formositas operis artificem laudat
sic ei formositas eum quodammodo blasphemat. ¶ Septima est quod hoc vicium contemp-
tum et quicquid deus habet. Unde esau qui tenet figuram gulosorum dicitur. gen. xxv. Quid mihi
proderunt primogenita. et pauci intempositis subdit. et abiit parvipendens quod primogenita
vendidisset. De gulosis verum est illud quod pro nichilo habuerunt terram desiderabilem. Et illud trenorum
dederunt preciosa queque pro cibo ad refocillandam animam. ¶ Quinto facit ad detestationem huius vicii
sed quia vicium istud inquinat membrum illud. in quo magis indecens est immundicia quam in

alio membro. in ore nimis tollerabil' est inmundicia quam in alio membro duplici ratione
.p'. propter nobilitatem membri. Secundo: quia p' ceteris membris deputatum est diuino seruicio.
Sextum est quod prima prohibicio quam deus dedit fuit data contra uicium istud. vnde Gen. ij. De omni
ligno pa. co. de lig. aut' sci. bo. et ma. ne co. Septimum est hoc quod uicium istud la
queus est in uia. per quam necesse est nos ire. et ideo magis timendum est nobis. vnde dia
bolus hoc uicio hominem temptauit cum esset in paradiso et in statu innocencie. Isto enim uicio primo
aggressus est temptator filium dei. vnde Gregorius loquens de illo uerbo de necessitatibus meis eripe
me. dicit necessitates corporales que hoc habent periculosum quia in eis sepe minime dinoscitur quid
circa eas uicio uel utilitatis studio agatur hat necessitates. Post carpit euadere sciunt pli
nimi uoluptatum culpas ex actione necessitatis erumpere. vnde Aug. Sumenda sunt alimen
ta tanquam medicamenta. Sed dum ad quietem satietatis ab indigencie transitur. In ipso transitu
laqueus concupiscencie insidiatur. Frequenter enim de hoc fit quod adiungit se periculosa iocunditas
et plerumque preuertit ut ei causa fiat. quod causa salutis fieri debuit. et gaudet infelix anima in
obtentu salutis obumbrat negocium uoluptatis. Octauum est hoc quod tociens exprimitur
in euangelio. Ibi erit fletus et stri. den. et dicit glo. quod de edacitate gaudi fuit. et Luc. xvi.
contra lazarum ut infra. contra. di. l. in q. et c. Nono facit ad detestacionem huius uicii multiplex
malum proueniens ex hoc uicio. et primo eminenter mala que in sacra scriptura reperiuntur
euenisse occasione gule. Secundo uero mala que cotidie proueniunt huius in gradibus
Primo dum perstreperit nobis quod uicium .... est uicium istud.
gule in inicio uite eius occasio nobis fuit omnium malorum. Secundo legitur Gen. ix. quod noe qui perfectus
erat in generationibus suis uicio isto deuictus fuit. bibens enim uinum inebriatus est et nudatus
in tabernaculo. Tercio legitur xix. Gen. quod loth quem sodoma non uicit uinum uicerit.
vnde inebriatus duplicem incestum commisit. Quarto legitur xxi. Gen. quod
esau uicio isto dignitatem primogeniture amisit. Quinto xl. Gen. quod pharao fecit grande con
uiuium magistrum pistorum suspendit uicio et gule populus israel iram dei meruit. vnde in
ps. Adhuc esce eorum erant in ore ipsorum et c. et ij. Reg. xiii. Absalon fecit grande conuiuium
et interfecit fratrem suum amon cum temulentus esset uino. et De oloferne legitur. Judith xii. 2 xiii.
quod bibit nimis uinum nimis quantum una die nunquam biberat in uita sua. et interfectus est
a iudith. Legitur in principio iob. quod filii iob bibentes uinum in domo fratris sui primogeniti
sui oppressi sunt. et dicit Gregorius. In maiorem fratris conuiuio filios iob sathan obruit. Quid
illi ueutri uacabant? q. d. non. Sed, cum inter conuiuia interdum bona intencio uiui teneri
minus prouidetur. et In euangelio legitur quod herodes conuiuium faciens iohannem baptistam occidit.
Mala uero que proueniunt ex isto uicio cotidie illis qui habent hoc uicium multa sunt.
et primo enumeremus mala que eueniunt corpori uero que primum est grauamen corporis. vnde

Gulositas — Vilissimam creaturam deficere.
— De templo spiritus sancti coquinam facit.
— Animam caritate triumphantis deturpat.
— Spiritum elongat a deo.
— Deum blasphemat.
— Deum contempnit.

dns. Attendite ne grauentur corda uestra crapula et ebrietate. Crapula est cruda epula. quando
tantum de cibo assumitur. quod calor naturalis non sufficit ad eius decoctionem. a de autem generatur sp
nimietate cibi et potus. ut sit quasi sepultus. Unde in osee. ix. memphis sepeliet eos.
memphis interpretatur ex ore. nimietas cibi et potus ex ore. quia uicio decoctionem huius homines sepe
liuntur. Basilius. Quanto corpus impletur tanto anima minoratur. Unde Ieronimus. Qui luxuriatur uiuens mo
rtuus est. et qui inebriatur mortuus est et sepultus. Ieronimus. uile sepulcrum est ebrietas. se
pultura quasi quedam submissio spiritualis est. in aqua enim aliquis sepeliri est submergi. ¶ Secundum
malum est leuitas. Unde Gregorius in omelia de diuite epulone. prima in male conuiuan
tibus famulatur culpa leuitatis. post leuitatem ludi et leuitas sequitur. ¶ Tercium est
lasciuia. Unde xxxii. exo. Sedit populus manducare et bibere et surrexerunt ludere. ¶ Quartum malum
est luxuria. Unde Iere. v. Saturaui eos et mechati sunt. ad eph. v. Nolite inebriari
uino in quo est luxuria. xx. prouerbiorum. Luxuriosa res est uinum. Ieronimus ad eustochium. Virgo christi ui
num fugiat ut uenenum. Idem quicquid seminarium est uoluptatis uenenum puta. Ie
ronimus. quamdiu eua in paradiso abstinuit uirgo fuit. quam cito preceptum abstinencie uiolauit
corruptione suscepit. Idem ad furiam uirginem. O filia si apostolus castigauit corpus suum et in
seruitutem redegit. ne cum aliis predicasset reprobus efficeretur. quomodo tu iuuencula adhuc
feruore iuuentutis posita dapibus et uino plena de castitate eris secura. Ipsa enim duan
tur que ueniunt ex uicio gule. Unde Ieronimus. Delicie et epularum uarietas anime fomenta sunt.
Item tolle epulas et libidinis luxuriam. nemo querit diuicias quarum usus inutilis
uel superfluus sit. ¶ Sequitur ex hoc uicio libere iniuria. Unde Amos. vi. Bibentes uinum
in phialis et optimo unguento delibuti nichil compaciebantur super contricionem ioseph.
Ad idem facit quod legitur in Luc. xvi. de diuite epulone qui lazaro compassus non est. Et
inualidus homo gule uicio subiectus. nulli alii uicio resistere potest. Unde Galienus. Ebriosus ser
est omnium peccatorum. nullum peccatum potest uincere qui captus est. ex quo enim quod est quasi potatus
uicium gule quod est de familia diaboli dicitur. totam familiam diaboli s. uniuersitatem uiciorum
prouenit inuitare. Vicium gule reddit hominem stultum. immo insanum. et ad ultimum
reddit eum quasi porcum. ¶ Ad primum facit hec testimonia scripture. xx. prou. ... loquitur
de ebrietate. Quicumque hiis delectatur non erit sapiens. Et in Iob. xxviii. Sapientia non in
uenitur in terra suauiter uiuencium. Seneca. copia ciborum subtilitatem impedit. Ieronimus. Venter
pinguis non gignit tenuem sensum. Seneca. Nichil aliud est ebrietas quam uoluntaria
insania. Tullius. mentem rectam non possunt nimio cibo et potu repleti. ¶ Ad secundum
pertinet quod legitur osee. iiii. Vinum et ebrietas aufert cor id est mentem. Et vii c. e
Ceperunt principes furere a uino. Seneca. Nichil aliud ebrietas quam uoluntaria insania. Ad tercium
quod dicit Seneca. Quidam uentri obedientes loco animalium numerandi non hominum. Ieronimus. Q

¶ Mala que prouenunt de uicio gule sunt.

Lasciuia et grauamen corporis.
Loquacitas et Luxuria.
Inimicicia et fames.
Fatuitas et ledicio.
Vigilia et paupertas.

carne ambulant in ventrem et libidinem, qui quasi irrationabilia iumenta reputantur. et ii Pe.
ii dicitur. de talibus hii velud irrationabilia pecora naturaliter in captionem et perniciem. et in illa ma-
ris turpe tendunt. In hoc tamen deteriores sunt irrationabilibus animalibus. quia illa non incidunt in
laqueos quos vident. et in laqueos etiam in quos alia vidit cecidisse quod isti faciunt. Unde Ieronimus
bruta animalia et vage aves in easdem pedicas recidere non incidunt. Preter ista mala que
spiritualia videntur esse. incurrunt multa mala ex vicio gule. Primo fames. Unde de gulosis
dicitur. Famem patientur. Osee. iiii. Comederunt et non saturabuntur. Ieronimus. Voluptas habita famem
non saturitatem parit. et Luc. xv. Dicit filius prodigus qui tenet figuram gulosorum. Ego autem
hic fame pereo. Ad litteram est hoc verum de illo qui inebriat se vespere quod sitit in sequenti mane.
Unde Prov. xxiii. Dicit salomon in persona talis. Quando evigilabo et rursus vina reperiam. Deinde
sitit usque ad prandium nisi prius biberit. Idem accidit de esurie in prandio non cessabit esuries
quia vel non habet ea que vellet vel quantum vellet. vel preparata ut vellet. Sicut enim dicit Augustinus
ubicumque querit caro refectionem invenit defectionem. Si autem accidit quod habeat que
et qualia et quantum vult non habet tantum ventrem quantum vellet habere. deest ei annona aut
saccus. non potest esse absque fame cum ex defectu famis fames nascatur. tunc oportet ire eum spa-
ciari ut sic esuriat et sic famem venetur. Leditur et natura. Unde Job. xx. Cum satiatus
fuerit artabitur. et estuabit et omnis dolor irruet super eum. Hoc satiatus artabitur id est artius
sibi videbitur sicut angusta videntur alicui horrea sua pre multitudine frumenti.
dolor et irruit super eum non gloriatur in voluptate quam quesivit. Unde Tullius. En vides istos
epulones velud optimos boves stertere et sudare. intelligens eos qui maxime
sequuntur voluptates minime consequi. Qui vicio gule laborat patitur pro delectatione
unius hore molestiam diei unius vel mensis. quia in acutam vel in aliam infirmitatem
incidit. Seneca. Ebrietas unius hore hilarem insaniam longi temporis tedio pensat.
Eccl. xxxi. Amaritudo anime vinum multum potatum. Ex vicio etiam gule sequitur vigilia.
Unde Eccl. v. Dulcis est somnus operanti sive parum sive multum comedat. Saturitas autem
divitis non sinit eum dormire. Sequitur inde paupertas. Unde Eccl. xix. Operarius ebriosus
non locupletabitur. et xxi. Prov. Qui diligit epulas in egestate erit. Qui amat vinum
et pinguia non ditabitur. Causa autem quare talis non ditatur. tangitur in Aggeo. i. ubi sic legitur
Qui congregavit mercedes misit eas in saccum pertusum. quia ebriosus per totam septimanam
laborans. in die dominica totum ponit in saccum pertusum. id est in ventrem. Sequitur etiam
ex vicio gule corporis infirmitas. non una tantum sed plures. et quandoque mors. Ad primum perti-
net quod legitur Eccl. xxxvii. In multis escis non deerit infirmitas. Ad secundum pertinet
quod dicit Seneca. Quis movit hostis in quantum continuos. sunt enim quosdam
voluptates tue sunt. Sufficit alicui ad hostem suum exercent. sed voluptates non

solum extenuant voluptuosos. sed et impotentes reddunt et contractos et leprosos. et diuersis aliis
infirmitatibus affligunt. ¶ Ad tercium pertinet quod dicitur eccli. xxxvij. propter crapulam multi obierunt
et Seneca. Potentiam prudencia huic corpusculo longiorem prorogare moram. si uoluptates quibus
maior pars perit potuimus regere et cohercere. Ad quartum pertinet quod legitur eccl. vij. Inueni
mulierem morte amariorem. Hec mulier est uoluptas carnis que morte est ama
rior. quia non una sola morte inficiat. sed triplici. morte temporali. morte culpe. morte dampnationis
eterne. Ad idem pertinet quod legitur prouerbiorum xxiij. Qui vacantes potibus et dantes symbola et co
mmunicant. et post in eodem. Ingreditur blande. sed in nouissimo mordebit ut coluber. et
sicut regulus uenena diffundit. Nahum i. Sicut spine se inuicem complectuntur. sic con
uiuium eorum pariter potancium consumetur. quasi stipula ariditate plena. Hoc uicium seruum
nostrum natalem dominari facit nobis. prouerbiorum xij. Bullat ... et ne dederis impio ...
potum. prohibe panes illi dare ne umquam potencior te sit. et prouerbiorum xxix. Qui delicate a puero
nutrit seruum suum postea senciet eum contumacem. ¶ Decimum faciens ad detestationem huius uicij est
hoc quod uicium istud est unum de grauioribus infirmitatibus spiritualibus. perpenditur autem grauitas
infirmitatis. ex hoc quod cito inficiat uel suffocat. dure affligat. uix curatur. multas
expensas requirit. que tamen pocius nocent quam prosunt. Omnia autem genera infirmitatum et spiritua
lium et corporalium inducit hec infirmitas. propter primum assimilatur hec infirmitas inguinarie
que infirmitas gule cito suffocat hominem. propter secundum assimulatur hec infirmitas cuidam
infirmitati que dicitur appetitus caninus uel bolismus. affligit enim hec infirmitas hominem tam
insaciabili sicut ostensum est prouerbiorum. xxx. Quod prouerbiorum xiij. Iustus comedit et replet animam suam.
venter autem impiorum insaciabilis. prouerbiorum xxx. curatur uicium istud. quia uicium hec ob hunc
auctoritate sicut ostensum est prius. non sentitur uidetur deficere sicut ... Immo etiam
medicamentum enim uertitur in nocumentum. unde gregorius in moralibus. Quociens solacia ad uitam
usum querimus. quasi tot inie egritudinis medicamentis obuiamus. quia hoc ipsum medicamentum
in uicium uertitur. quia ex salutifero remedio paulo diucius inherentes. ex eo quod nos deficiunt
quod inde ad refectionem paramus. Senes enim magis amant bonum uinum. expensas etiam
requirit hec infirmitas. ut multi hoc uicio depauperentur. et tempus diuicius se habent. Quomodo
ex hac infirmitate cetere introducantur satis manifestum est ex predictis ¶ Vndecimum
faciens ad detestationem huius uicij. est quod ille qui hoc uicio patitur a diabolo ualde premitur. unde
diabolus querit eum mortificare secundum illud considerat peccator iustum et querit mortificare eum. Iam
conuertit intencionem suam cum ad gulam manum ei tenet. ad hoc potest referri illud ubi.
voluptates inter res uilissimas precipue extirpanda que more latronum in hoc nos am
plectuntur ut strangulent. ¶ Duodecimum faciens ad detestationem huius uicij. est hoc
ille qui hoc uicio a diabolo tenetur. ualde firme tenetur. hoc uicium enim quasi quedam ...

or ip̄i potuit· ut possit eū circūducē ad uoluptate tuā. Iuxᵗ illud Ia· iii· Frena in equoꝝ ora
ponim̄ ad consenciendū nob· ⁊ om̄e corpꝰ eoꝝ circūferim̄. Est ⁊ uiciū istud ut deformi
tates sp̄uales q̄ latitudo oris nō talem qualem h̄nt ora caniū qui dicunt̄ leporarii uel ue
natici· ꝫ talem qualem h̄t os inferni. Insaturabilis· n· est· nō sufficit ei q̄ ꝗ gignit t̄ra
ū ⁊ aquatilia ⁊ uolatilia h̄eat· Vn̄ Ierō· Tauri paucoꝝ iugerū pascuis alunt̄. Vnica sil
ua pluribꝫ elephantibꝫ sufficit· homo uix terra ⁊ mari pascitur. ¶ Penultimū facit ad
detest· hui⁹ uicii est q̄ ille qui laborat hoc uicio in seruitute ualde g̃ui ⁊ ualde ignomi
niosa. Sex sūt in quibus attendit̄ g̃uitas hui⁹ seruitutis.

Primū est hoc qd ipse est seruus ei qui naturalit̄ debet seruire. s. corpus suū. ad hoc per
tinet qd legitur in P̄u· xx· Non decet seruū dn̄ari p̄ncipibꝫ. ⁊ alibi xx· P̄u· P̄ tria
mouetur t̄ra· ⁊ q̄rtū sustinē nō p̄· p̄ seruum cū regnare cepit· Seruus iste corpꝰ est· hic
cū dn̄atōne t̄ra mouetur· q̄ hō uel eccā turbatur. ¶ Scdm est qd talis oīm illoꝝ seru⁹
est quibꝫ indiget corpꝰ. Vn̄ Sen̄· Multis seruiet qui corpi seruit. ¶ Terciū est qd talē
opꝫ seruire cuidam dn̄e· s· gule cui nullus p̄ seruire ad suā uoluntatē que uult
singlis diebꝫ ut bis tibi parant̄ uaria fercula· de quibꝫ nich remanet· ꝫ p̄g̃m conuert̄
tur· ꝑhiat ⁊ in locū turpitudinis· ⁊ q̄i ꝑdicionis transmittit. Ad hoc ꝑtinet q̄ legit̄ Iohel·
i· ululate q̄ bibitis uinū ī dulcedīe· periit· n· ab ore uro· ⁊ illud ubū B̄. Voluptas
gutturis que tanti hodie estimat̄· uix duoꝝ latitudinem h̄t digitoꝝ· nō diuīt delec
tatō ū q̄ntū durat transitus ille p̄ gulam· ⁊ p̄ illo transitu uult dn̄a gula tot ⁊ tanta
sibi parari. ¶ Q̄rtū est q̄ ip̄e uili labori intendit· q̄ impletione loci mundi· s· uentris.
ꝗ ratōne curiositatē locoꝝ immūdoꝝ est uilē opꝰ eadem ⁊ implecio· Intendit· n· sacci uini
refectōi· ⁊ sacci immūdicia pleni cū intendit refectōni corpis. Corpꝰ· n· sacc⁹ est· Vn̄ in
Ps̄· Concidisti sac· me· ⁊ glosa ip̄a· ⁊ ba ūgō caro xp̄i sacc⁹ uocatur· Quid aut̄ est h̄
intende refectōi uni sacci· xl· annis quē ad ultimū scio putrefiendū. ¶ Q̄ntū est h̄
q̄ uan⁹ ⁊ q̄i inutilis est labor ei⁹. satis uan⁹ uidetur labor quo quis laborat ut delicatē
pascat latronē· Vn̄ morti dampnatū· Latro iste morti dampnand⁹ est corpꝰ nr̄m· Vnde
Sen̄· Om̄s capitali supplicio condempnati sum⁹. Satis ⁊ uidet̄ uan⁹ labor quo homo
laborat ut u̇mes splendide pascat. Non est curandū qualem inueniant carnē u̇mes
uel pinguem uel macilentam· carnem impugnare est escā u̇mibꝫ ꝑparare. ¶ Sextū ē
hoc q̄ dn̄a gula totū laborē hoīs rep̄it· Vnde ¶ Vltimū faciens ad detest· hui⁹ uicii est
commendatō sui ꝯrii· s· commendatio temperancie· uel ieiunii· Sꝫ de hoc alibi· dr̄. De castrima-

Sequitur de sp̄ebꝫ hui⁹ uicii que sūt castrimargia. rgia ⁊ comessatōne ⁊ ebrietate.
sūt comessatō ⁊ ebrietas uel mergens castitatē· Dr̄ castrimargia eo q̄ in castīs uenit
omnia ingurgit̄· ad cui⁹ detest· sufficiant ea que ad detest· gulositatis dc̄a sūt· Sꝫ ad detest·

Vn̄ ēēt vi. [illegible] omis labor hoīs ⁊ ore⁹

ebrietatis quo semper periculosior est aliquid addamus. De ebrietate ii ponit V quod inicium ebrie

Primum est hoc quod ebrietas proditorie agit. Recedit enim illi pacifice recipitur et post tamen
procedit. Unde Proverbiorum xxiii. Ne intuearis vinum quando flavescit cum splenduerit color eius in vi
tro. ingreditur blande. ecce pacificus ingressus. sed in fine mordebit ut coluber. Ecce no
mentum. Secundo facit ad detestationem huius vicii multiplex maledictio quam deus ebriis facit. Unde Ysa. v.
Ve qui consurgitis mane ad ebrietatem sectandam. et ad potandum usque ad vesperas. et post eodem
c. Ve qui potentes estis ad bibendum vinum. et dicit hoc contra aliquos qui gloriantur de hoc quod possint
vinum multum sustinere. et xxviii. Ysa. Ve corone superbie ebriis effraym. et xxiii. Proverbiorum. Cui
cui patri. ve cui rixe. ve cui fovee. cui sine causa vulnera. cui suffossio oculorum. Nonne hiis qui
morantur in vino et student calicibus epotandis. et dicit glosa. super illud cui suffossio ocu
lorum immoderatus haustus vini exterius et interius vires ingit cecitatem. Tertio facit ad detestationem
huius vicii hoc quod omnia bona dissipat usque ad fundamentum eorum. i. usque ad fidem. Unde Proverbiorum
xxiii. Dicit ebriosus. verberaverunt me et non dolui. vulneraverunt me et non sensi. Unde Augustinus. Ebrie
tas aufert memoriam. dissipat sensum. confundit intellectum. concitat libidinem. Involvit
linguam. corrumpit sanguinem. omnia membra debilitat. et omnem salutem exterminat. Quarto
facit ad detestationem huius vicii quod dicit Augustinus super illud Genesis xliii. Biberunt et inebriati sunt
cum illo verbo inebriandi. aut Augustinus pro saturitate ponitur. et postea subiungit inebriari non
ut inebriantur ebriosi. non ipsi terre utile est. quoniam maiore humore quam sufficit corrumpitur.
ut ita ebriosi qui non sacietate se replet. sed mergitur diluvio. Quinto facit ad detestationem huius
vicii quod dicit Gregorius de illo. Ebrietas inquit est blandus demon. dulce venenum. suave
Aliter distinguuntur v species huius vicii. a Gregorio super illud. xxiv. Genesis. ubi dixit esau
iacob. Da mihi de coctione hac rufa. Distinguuntur hic v species ebrietatis

Prima est cum quis horam comedendi prevenit ut legitur de ionatha. i. Regum xiiii.
Tales timere possunt maledictionem illam que habetur Ecclesiastes x. Ve tibi terra cuius rex puer est
et cuius principes mane comedunt. Terra intelligitur hic homo. terra enim est et in terram ibit. Re
gem liberum arbitrium quod animam habet regere. principes intelliguntur quinque sensus. sicut illi qui ven
trum colunt ab honore et obsequio divino diem inchoare nolunt sicut illi quorum deus
venter est. quod postquam comederunt regnum dei sibi. regnum dei eorum est esca et potus. Secunda species est quando qui
minus delicata vult habere. ut legitur Numeri xi de filiis israel qui in heremo carnes de
siderabant. et In Luc. xvi. legitur de divite epulone. qui epulabatur cotidie splendide. et
dicit Seneca. palatum tuum famem excitet non sapores. Triplici ratione non debet homo que

Primo propter naturam vasis cui cibos quos sumimus infundimus. delicata
corrumpunt quecumque infunditur. Siquis haberet aliquod vas quod corrumperet vinum quod esset
suum. ipse non infunderet ibi de meliori quod haberet. Ad hoc pertinet quod legitur. Johel. i. Ulula

Gulosus habet circa se contrarios motus. Unde
Ante comedere.
Nimis sepe.
Nimia quantitate
Nimis delicata.
Nimio apparatu.
Nimia aviditate.

Ebrietas est
Blandus demon.
Dulce venenum.
Suave peccatum.

Vide Ecclesiasticum. xix. Vinum et mulieres apostatare faciunt sapientes. bona et nature exterminat usque ad insensibilitatem.

Sed totum est peccatum. quando quis habet unde se bene sumat quando facit. non facit peccatum. sed tamen sumens est peccatum.

q̄ bibias uinū in dulcedine · perit enim ab ore tuo · ¶ Sed⁹ est hoc q̄ cū delectabilia tibi
dant̄ in adiutoriū carnis adiūgis ipsam ꝯcupiscencia. sunt duo s̄ uinū · et unctio. ipso unde
h̄ de condimentis sufficiat ut comestibilia fiant nō ꝯcupiscibilia · Sufficit .n. ꝯcupisc̄e
malicia sua que cū uix adiu ullo in p̄senti possit ad finē ꝯplendū necessitatis n̄ p̄ ma
gnitudinē aliquā delectationis · si cepit h̄re irritamenta sunt duo s̄ uinū · et pictatim ꝯficia. sine
abstinencia. ¶ Tercio qr̄ cū carnis debēre dant̄ uult eas p̄ ex ꝯsuetudine h̄re · vnde prou.
xxij · est adolescens iuxta uiam suā · et cū senuerit nō recedet ab ea · cū homines tamen timeant
malam ꝯsuetudinem · qp̄ et a dilectissimis nō sustineant eam sup̄ te adinuenit · mirū
est quoniam seruo nec ipsi corpi hoc tollerare uoluit · ¶ Tercia species est · cū quis nimis
sumit ut legit̄ de sodomitis Eze. xvi. Jero. pluuia optima que sensim descendit · subita
et nimia et preceps imber arua subruit · Similiter nimius cibus nocet · ¶ Quarta species est
studiositas que p̄tinet ad sollicitudinem et curiositatē laute p̄parandi · ut legit̄ de filiis
hely · i · Re · ij · De studioso dicit ysidorus · Tota die epulas ruminat q̄ ad ꝯplendā gulam
uel ꝯe delicias p̄parat · Talis est · q̄ al̄ ruminans · et in hoc differt a ruminantibus ani-
malibus q̄ bruta aīalia ruminancia ruminant p̄ susceptionē cibi · s; talis ruminat ante ·
¶ Quinta species est · cū quis nimis auide uel ardent̄ sumit cibū ut legit̄ de esau ·
Gen · xxv · vnde ecc · xxxij · Noli ee auid⁹ in omni epulatione nec te effundas sup̄ oēm
escam · et Aug⁹. melius est uesci piscibus more dnī q̄ lenticula more mitoris. Signū
uero auiditatis est in sumendo cibū tremor manuū · ciphū uel bolū tenencium · effusio ·
mult⁹ ꝯtionis sup̄ cibaria ad tenuis oculis quā ꝯ comitat̄ effusio mult⁹ micionis super
escam · quez quā sic anim⁹ ad cibū ardore sitiat ut aliqd cogitat nō sinat̄ · Signū
et huius auiditatis est inordinata sumendi panem masticandi cibū et sumendi · Ber.
ad sanitatē corpis ꝯtinto cibus honesti⁹ et ordinaci⁹ ingerit̄ · tanto facili⁹ et salubrius
digerit̄ · Cont̄ auiditatem istam consiliū est interponē psalmū · uel orationē · h̄ species
ꝯtinent̄ in h̄ uersu · prepropere · laute · nimis · ardent̄ · studiose · Possunt et addi his
quinque speciebus iiij alie species · ¶ Prima est cū quis frequent̄ sumit cibū · sufficit hoī
sano sumere bis ad plus in die cibū · Frequens aūt sumptio cibi multū nociua est cor
p̄ aūt artem medicinalē que dicit omnibus est cibū adde sup̄ cibū indecoctū · ¶
Alia species est cū quis uariis fercul(is) uult uti · de q̄ uarietate dicit Sen. Fastidien
tis stomachi est multa degustare · que et uaria sunt et diuersa inq̄nant nō alunt
sicut aliq̄ sunt que diuisa placent ꝯiuncta u° nob̄ abhoīabilia sunt · sic commixtio
tot diu͛sor ferclor in stomacho in ·dū est abhoīabilis nature · ¶ Tercia species est cū
aliq̄s noua req̄rit et inquieta · ¶ Quarta cum preciosa uel sumptuosa nō h̄ns et
respectū ad hoc q̄ sit magis saporosa · De iiij sarcellarib; uiciis gule

· Aug⁹. de ebrietate · Ebrietas — Aufert memoriam et dissipat sensum,
Confundit intellectum · et Concitat libidinem,
Inuoluit linguam · et Corrumpit sanguinem ·
Omnia membra debilitat · et uitam satis exterminat

Dicto de speciebus huius vicii consequenter dicendum est de quibusdam que sunt facultatibus quibus nutritur vicium istud que iiii sunt precipue. ¶ Primum est ambitio de quo dicit sapiens. Ecclesiastico magno constat nobis fames. Sed ambicio maiorem partem eorum que expenduntur turpibus expenduntur ad pascendum os hominum. Sed si nullus hoc debet scire ipsi quam non expendent decimam partem eorum que expendunt. ¶ Alia tria sunt ciborum delectabilitas sive ex generibus ciborum sive ex modo preparandi. et ciborum varietas et quantitas. ¶ Sequitur de remedijs contra vicium istud que viii. sunt. ¶ Primum est sermo divinus. Hoc remedium docet nos deus. Mathei iiii. ubi dicit diabolo temptanti ipsum de vicio gule. Non in solo pane vivit homo. sed in omni verbo quod procedit de ore dei. Frequens susceptio cibi spiritualis inducit et contemptum et oblivionem cibi corporalis. ¶ Secundum remedium est moderata occupacio. hoc remedium intimat nobis Salomon in proverbiis xxi. Desidia occidunt pigrum. noluerunt enim quicquam operari manus eius tota die concupiscit et desiderat. homo ociosus patitur famem universalem. aures enim eius esuriunt rumores. oculi vanitates. gula cibos. Sed occupatio in magna parte sedat famem istam. Valent autem specialiter hec duo remedia ad hoc ne homo horam preveniat. vel ne nimiam sollicitudinem de cibo sibi preparando habeat. ¶ Tercium remedium est elongatio ab hiis que dant occasionem excedendi in cibo vel potu. sicut est delectabilitas. vel varietas. vel nimietas ciborum. hoc enim. illud quod legitur ecclesiastici xxi. quasi a facie colubri fuge peccatum. et si accesseris ad ea suscipient te. Videatur generaliter dictum de omni peccato. specialiter autem hoc referri potest ad illa circa in quibus temptat suavitas. vel voluptas. In illis enim in quibus adversitas temptatur. melius potest expectari conflictus unde non est securum accedere ad mensam ubi nimia vel varia. vel delicata apposita sunt homini qui vult cavere ab hoc vicio. hoc insinuatur genesis iii. Ubi sic legitur. Vidit mulier lignum quod bonum esset ad vescendum. et pulchrum oculis aspectuque delectabile. et tulit de fructu illius et comedit. ubi dicit glossa. Non licet intueri quod non licet concupisci. et proverbiorum xxiii. Loquens de flore gratie excultationis est. quod cum aspexerit videns statim ut manu tenuerit devorabit illud. Non est securum intueri vel videre delectabilia. ¶ Quartum remedium est frequens consideratio qualis post mortem caro sit futura. hoc remedium docet nos Gregorius dicens. Nichil avalet ad domanda carnis desideria sicut cogitare qualis futura sit mortua. ¶ Quintum remedium est meditatio eterne cene ad quam invitati sumus. hoc remedium docuit nos deus. ubi nos ad cenam illam invitatos esse docuit. Aliter comedit ad cenam delicatam invitatus. aliter non invitatus. Qui enim invitatus est parum comedit in prandio ne cenam amittat. Sed sunt quidam qui a deo similes sunt filio minori qui de siliquis porcorum sic impleri desiderant. et de illa delicata cena et eterna non

cum sola esuries hominem beatum reddit. beati qui esuriunt et siciunt iusticiam. et cetera. Quam faciet ipsa
refectio. cum ipsa esuries hominem beatum reddit. ¶ Sextum remedium est consideracio malorum que ex ex-
cessu cibi et potus sequuntur. Sequitur enim inde triplex mors. scilicet mors culpe et mors corporis in presen-
ti. et in futuro eterna mors anime et corporis. Ad hoc pertinet quod legitur Job. vi. Aut gustare quis potest
quod gustatum affert mortem. Cum magna mensura sumuntur medicamenta. sic et alimen-
tum debent secundum augustinum. ¶ Septimum remedium est consideratio penurie christi et in se et in
membris suis. Ad primum monemur Tren. iii. Recordare paupertatis mee et transgressionis.
et absinthii. et fellis. Paupertas quam ipse est in membris suis. multum deberet homines retrahere
a superfluitate quam faciunt in conviviis suis. cum cogitant quantam paupertatem sustinet christus in
pauperibus et in infirmis ad mortem. qui vix possunt panem integrum habere. Mirum est quomodo
sepe non remordet consciencia divites huius seculi. cum cogitant. quod ipsi subtrahunt cibum in
pauperibus quod ponunt in ore diaboli vel malorum. et dei filios fame perire permittunt. ¶ Ultimum
remedium est et summum dei gratia. Unde qui laborat hoc vicio conf... ...um insistere.
et dei graciam postulare que ... ardorem huius vicii sedat. ...hoc tangitur ... Unde Jo.
iiii. Qui biberit ex hac aqua quam ego dabo ei non siciet in eternum. Tercio ... Et ad hebr. xiii. Opti-
mum gratia stabilire cor. non escis que non profuerunt ambulantibus in eis. Ad idem facit illud verbum
Senece. Sicut inquit in perpetua voluntate esse. non voluptatibus adiciendum est. sed cupidi-
tatibus subtrahendum. cupiditatibus non detrahitur. nisi cum res gule infundimus. Explicit de vi-

Herodes autem tetrarcha. et cetera. Expeditum est de peccato cio gule. Incipit de luxuria.

Herodes autem tetrarcha et cetera. Ex peccato luxurie occasio fuit incarceracionis et decollacionis iohannis. et cetera. Ideo hic dicemus de peccato isto
et satis congruo ordine post vicium gule. quia illud nascitur ex illo. Dicemus autem de ipso hoc ordine.
Primo dicemus de hiis que faciunt ad detestacionem huius. ¶ Secundo de speciebus illius. ¶ Tercio de
hiis que prestant occasionem huic peccato. ¶ Quarto de remediis contra peccatum istud. ¶ Quinto dice-
mus quare deus prohibuit simplicem fornicationem. cum enim videtur vel dicitur concubitus cum genere huma-
no in hac prohibicione cum per hanc prohibicionem fere totus mundus peccat. Sexto tangemus
aliquid de impotencia continendi. quam multi allegant. De vii miseriis que sunt annexe

Primo autem faciunt ad detestacionem huius vicii. ista vii. que circa hoc peccatum peccato luxurie
inveniuntur. scilicet anxietas. erubescencia. pena. fetor. feditas. infamia. ¶ De anxie-
tate et pena dicit Jeronimus. appetitus fornicationis anxietas est saciatas pena. Hec sola pre-
cedit peccatum istud anxietas appetitus. Immo et alie multe molestie quas dominus spinas vocat
per osee dicens. Sepiam vias tuas spinis. Spine iste sunt vigilie. timores. expense. et
sollicitudines hoc peccatum precedentes. O quante precedunt vigilie quam modicum festum sequitur
in toto. extendunt vigilie per annum. et sequitur momentanee delectacionis festum. Tantaque
insania luxuriosorum. ut per spinas currunt ad mortem eternam. et expensis suis parant sibi mar-

¶ Ad luxuriam pertinent ista.
- Prodigalitas. et impudicicia.
- Lascivia. et petulancia.
- Titillacio. et blandicie.
- Delicie. et voluptas.
- Dissolucio. et imbecillitas.
- Sterilitas. et Cetera.

[margin: no]

[margin: luxuria]

[margin: De anxietate.]

in infernū. ¶ Ad p̄mam p̄tinet q̄d legit̄ ꝓu. v. De muliere fallaci. p̄ q̄ voluptas illi
higit. et novissima aūt illi amara q̄si absinciū. et quidam q̄ sibi abscidit linguā ut p̄ vehemen
ciam doloris temperaret vehemenciam temptacionis. Dixit abbas ut tanti emā unde pe
team. Incipiens mercator est q̄ forum facit unū cert̄ est q̄d penitebit. Exemplū. Quedā
virgo estimans q̄d delectacō hui' p̄cī eēt q̄ddā magnū. desidio illi' virginitatē sibi aufer
p̄misit. Deinde videns p̄cīm vile tā thesaurū amisisse, a deo penituit q̄d voluit se
interficere. ¶ Erubescencia u° que est in p̄cō isto ostendit absconsio. Vn̄ Job. xxiiij.
Oculus adulteri observat caliginē. Erubescencia u° ostendit indecenciā hui' p̄cī. Eru
bescencia u° p̄cī figura est rei indecentis. Magna g° erubescencia que est in p̄cō
ostendit magnā indecenciā eius. ¶ Fetor eciā est hinc p̄cō qui a viris sp̄ualib; interdū
sentit̄. Vn̄ q̄dam scolaris p̄senciam p̄senciā scorti in domo sua fetore cognoscebat
et q̄dam archidiaconꝰ senciebat q̄d serviens eius fornicatꝰ fuerat. ¶ De feditate dicit
Sen. In leui · voluptate nich est magnificū. nich q̄d naturam dō p̄ximam
deceat. · parte membrorum vilium et turpium ministerio veniens
fedat. ista fidelitas · inquinatō corporis. Vn̄ sup illud i. cor. vi. Omne p̄cīm
cūq; fecit hō ext̄ cor est. q̄ aūt for. in cor. s. p̄cat. Dicit glo. Cetera p̄cā tm̄ animā
maculant ¶ fornicatō u° nō tm̄ animā s; cor contaminat. Ibi .n. nō solū est immundicia
sp̄ualis s; et corp̄alis. ¶ Infamia eciā est in p̄cō isto. Vn̄ macula gule vocat̄. Eccl. xlvij.
Inclinasti femora tua in mulieribus. et p̄ maculam dedisti in glā tua. Jero. eciā dicit h
polluī que in hōie honesta sūt. palma inquit maior est honesta polluere. tūc de
mecia bn̄ triumphaverūt. cū p̄ p̄cīm luxurie honesta in eo polluerūt. ¶ Ad idem p̄tinet
q̄d legitur ꝓu. vi. de adulterio. Turpitudinem et ignominiam congregat sibi et
obp̄briū eius nō delebit̄. Eccl̄o .n. habebit obp̄briū totū in p̄senti. immo et in futō. Vn̄ p̄
Eccl. de ipso. In plateis civitatis vindicabit̄. q̄si pullus equi fugabitur. et u° nō sperauit
app̄hendetur. et erit dedecꝰ omnib;. q̄ nō intellexit timorē dn̄i. Luxuriosꝰ iam hic q̄
dam iehennā tuam. habet .n. ad mod iehēne fetorē et ūmē ignem concupiscencie. Vn̄ ose.
vij. Omnes adulterantes q̄si clibanꝰ succensꝰ a coquente. et fetorē de q° iam dictum. et
fetore infamie. et vermē remordentis conscīe. ¶ Ad detestacō hui' viciȷ faciunt v.
q̄d viciū istud angelis valde fetet vel displicet. Demonib; valde placet. deo eciā contra
riosū. p̄ximo valde iniuriosū. subiecto suo valde nocivū.

Primū p̄ ostendi tripliciter. p° p̄ hoc q̄d in vitis p̄rm legit̄ de quodā angelo q̄ obtu
ravit nares ad aspectū cuiusdam luxuriosi. ¶ Secundo p̄ hoc q̄d sc̄ptū est angelis man. de te
ut custo. et c. Si filia regis tradita eēt alicui ut custodiret eam nō parū displiceret
ei si in eius custodia fornicaretur. q̄ntū angelis g° displicet p̄ sū filie regis celestis q̄

ipsi ad custodiam deputati sunt fornicantur. Ideo dicit B. In quovis diversorio, in quovis angulo reverenciam habe angelo tuo ut audeas illo presente quod me vidente non auderes. Et ad idem potest referri quod dicit apostolus i cor. xi. quod mulier debet habere caput velatum propter angelos. Potest ostendi per hoc quod in isto peccato quedam contumelia fit spirituali nature cum anima magis eligit iumentine nature nature assimilari quam et spiritualitatem se servare. et carnem sibi assimilare a brutali delectatione eam cohibendo. hoc autem non fit absque contumelia angelice nature que est spiritualis natura ut anima. sicut non fit absque dedecore aliorum clericorum quando aliquis clericus apostatat et fit laicus. malens similis esse rusticis quam clericis. ¶ Ad istam tertiam rationem pertinet quod dicit glossa. super ad cor. vi. Omne peccatum [illud] Qui fornicatur in corpus suum peccat. In hoc peccato est anima sub corpore. Item dicit glossa. In fornicationis opere sic totus homo absorbetur a carne ut iam dici non possit ipse animus suus non esse. sed simul totus homo dici possit caro. ¶ Quod autem hoc multum placeat demonibus potest ostendi. Primo per hoc quod xl. Job. legitur. Vehemoth in locis humentibus dormire. Loci humentes sunt luxuriosi. ¶ Secundo ex hoc quod dicit glossa super Levi. quod cum demones omni peccato gaudeant de fornicatione et ydolatria. ibi tangitur causa quare de fornicatione ita gaudeant. quia ibi corpus et anima maculantur. ¶ Tercio quod dicitur potest se iustificare operatione fornicatorum coram deo cum in eo non invenietur peccatum quod ipsi habebunt. ¶ Quarto per hoc quod dicitur comparat ut in dormiente habet homo delectationem huius peccati. ¶ Quinto per hoc quod illis qui non habent materiam perficiendi hoc peccatum. ipse quasi ministrat materiam ut patet in demonibus incubis. ¶ Sexto per hoc quod in peccato binos et binos lucratur diabolus homines et uno ictu et sic illos ad perditionem illud quod legitur prov. vi. Precium scorti vix unius panis. Mulier autem preciosam viri animam capit. Precium scorti dicitur vix unius panis quia unius panis dulcedine sedato ardore appetitus quasi delectatio illius panis. Fatua mulier illo precio dat animam suam diabolo. et corpus lecatori quod non daret alicui scolares

Est et istud peccatum valde contumeliosum deo. quod primo potest ostendi. per quod honorabiles persone huius seculi tantum dedecus reputant si cum filie eorum fornicantur. Quantam igitur contumeliam faciunt filie regis celestis patri suo cum fornicantur. ¶ Secundo per hoc quod tantum dedecus est sponsis nobilibus cum sponse eorum adulterantur. Ad hoc pertinet quod legitur prov. vi. Zelus viri non parcet in die vindicte. nec acquiescet cuiusquam precibus nec suscipiet pro redemptione dona plurima. Et exponit hoc glossa de celesti sponso. ¶ Tercio per hoc quod vilissima pars quasi in ipso fornicatore est imperet ei id quod deus prohibet ipse potius ipsi vili parti quasi deo obediat potius eligens eandem sibi dominari quam deum. ¶ Quarto per hoc quod templum dei violat et polluit. Ad quod pertinet quod legitur i. ad cor. iii. Nescitis quia templum dei estis vos et spiritus dei habitat in vobis. Siquis autem violaverit templum dei disperdet illum deus. et post. templum dei sanctum est quod estis vos. et post. vi. Nescitis quia corpora vestra templum sunt spiritus sancti qui in vobis est quem habetis a deo et non estis vestri. et sequitur. Empti enim estis precio magno. et cetera. Glorificandus est deus in corpore

¶ suos De vij contumeliis quas facit hoc peccatum deo.

tamquam in templo quod luxuriosus per dici potest illud: Deus uenerunt gentes et cetera. Super illud portate
in corpore uestro dicit glosa: Si non paret ut propter te uel per te tantum propter deum qui tibi fecit te. Quarto
ostendi quod contumeliosum sit peccatum istud deo ex hoc quod luxuriosus illud dulcius reputat quod
est contumeliosum. magis enim amat coniugatam turpem quam solutam pulcram. Unde non uidetur
querere in peccato suo uoluptatem suam sed dei contumeliam. Unde Jeronimus: Luxuriosa mens in honore
ardencius persequitur et quod non licet dulcius suspicatur. Sexto per hoc peccatum contumelia dei
publicam negociacionem facit et quod peius est peccatum publicum omnium quod spirituale est huic
et peccato uiuere. et ideo ecclesia persequitur ista peccata pre ceteris. Septimo per hoc quod istud uicium
preponit delectacioni uilium et turpium membrorum delicias que in deo sunt que contumelia
de magna est. Hoc et peccatum iniuriosum est proximo quod multiplicatur sic ostendi. Ut maritus
Primo quod aufert ei non sua sed se ipsum. Unde prouerbiorum vi. facit hoc peccatum deo multiplicatur
Non grandis est culpa cum quis furatus fuerit. furatur enim ut esurientem impleat
animam. Deprehensus quoque reddet septuplum. et omnem substantiam domus sue tradet et liberabit se. Qui
adulter est propter cordis inopiam perdet animam suam. Unde mulier fatua non aufert tantum
sed et se ipsam. Nota per hoc quod aliquis adulter est accidit propter cordis inopiam. indignaretur
si haberet cor uilissime parti sue se subici. et pro tam uili lenocinio se dari. Unde ecclesiastes x.
multa sapientia multa est indignacio. uel propter cordis inopiam id est propter sapiencie defectum. Secundo
ostendi per hoc quod ille qui hoc uicio laborat nulli fidem seruat. Unde ii. Regum xi. de fidelissimo
milite fecit occidi per uxore eius. Ad idem pertinet quod legitur ii Regum xiii. de Amon qui sororem
Thamar corrupit. Tercio potest idem ostendi per hoc quod uicium istud multis aufert hereditatem
suam. Unde legitur ecclesiastici xxiii. mulier omnis relinquens uirum suum peccabit statuens sibi heredem
de alieno matrimonio. et Luce xv. de filio prodigo qui dissipauit substantiam
uiuendo luxuriose. Est et hoc peccatum ualde nociuum subiecto suo. aufert enim ei primo
sua. aufert et bona temporalia et spiritualia. et etiam se ipsum. Ad primum pertinet quod legitur
xxix. prouerbiorum. Qui nutrit scortum perdit substantiam. et Luce xv. de filio prodigo qui dissipauit substantiam
in luxuria. propter bona uero omnia que destruunt operatur igni. Unde Job xxxi. Ignis est
ad consummacionem deuorans. et omnia eradicans genimina. Jeronimus: Flammigero igne
tenet femina conscienciam. Ad hoc quod ipsum hominem aufert sic pertinet quod legitur Osee iiii.
fornicatio uinum et ebrietas aufert cor. amans amore fatuo non habet cor suum. Sic
enim corpus eius amittit. Unde ii Regum xiii. Interfectus est Amon qui corrupit Thamar. Jeronimus:
cottidie sanguis mechorum funditur adulteria dampnantur. Honorem et aufert hoc
uicium et incrementum bonorum. Unde Genesis penultimo: Ruben primogenitus meus. et subiungit
Fuisti prior in donis maior imperio. supple debueras esse. Et sequitur. Quoniam ascendisti
cubile patris tui et cetera. pre ceteris iure primogeniture debebatur ei honor et duplex

I

in postoribus quod ambulat. et cubile prius maculavit. Quod ad detestabilitatem huius peccati faciunt alia iiii. scilicet. hoc quod vicium istud multum efficax est ad hominem capiendum. et vilcum potens ad detinendum. et hominem ponit in magna vilitate. et in miseria servitute. Quam potens sit vicium hoc. Ad primum pertinet quod dicit Augustinus. Efficacissimum glutinum ad capiendas animas. ad capiendum hominem. mulier. et In proverbiis vii. De muliere mala. et multos vulneratos deiecit fortissimi quoque interfecti sunt ab ea. Ad idem facit quod legitur numeri. xxiiii. quod hoc peccatum pre ceteris elegit balaam quod deciperet filios israel. et faceret eos peccare. hoc vicium capit nobiles et ignobiles. unde Jeronimus. In serico et in pannis eadem libido dominatur. non regum purpuras. non mendicancium caloie spernit. hoc vicium sapientes et insipientes vincit. unde Jeronimus. Quid salomone sapiencius. et tamen infatuatus est amore mulierum. Ecclesiastici. xix. Vinum et mulieres apostatare faciunt et sapientes breviter illud peccatum fere totum mundum ad infernum trahit. unde abacuc. i. Totum in hamo suo sublevavit. totum traxit in sagena sua. et congregavit in rethe suo. Hamus et sagena et rethe dici. sunt mulieres que totum in perdicionem trahunt. Quam tenax sit hoc peccatum Potens et est hoc peccatum ad retinendum. unde xxii. proverbiis. Fovea profunda os aliene cui iratus est dominus incidet in eam. Qui in profundam foveam cadit non exit ex facili. Sic nec de facili evadit de manibus diaboli qui capitur pulcritudine alicuius mulieris. Salomon dicit de ore mulieris quod sit profunda fovea plusquam de alio membro. et pulcritudo huius membri multos capit. Qui hoc vicio laborat. vix potest cogitare de hiis que pertinent ad salutem suam. deum non cognoscat ad celum oculos suos non levat. adeo brutalis factus est. Verba correctionis vel admonitionis tue non potest audire. Quod ad tercium pertinet quod legitur osee. v. Non dabunt cogitaciones suas ut revertantur ad dominum. quia spiritus fornicacionis in medio eorum. et non cognoverunt dominum. Quod ad tercium facit quod legitur danielis. xiii. de senibus qui arserunt in susannam. declinaverunt oculos suos. ne viderent celum. nec recordarentur iudiciorum iustorum. Quod ad quartum pertinet quod legitur. Ecclesiastici. xxi. Verbum sapiens quecumque audierit laudabit intelligens. et adiciet. Audivit luxuriosus et displicuit sibi. et proiciet post tergum suum. Vix enim emundat aliquis de peccato isto. nec ea fugiat que possunt esse occasio liberacionis tue. Ponit et hoc vicium hominem in magna vilitate ad quartum. Quod luxuria in vilitate magna Vilitatem et turpitudinem ex parte mendam quam turpiter loquitur scriptura. ponit hominem de vicio isto. unde Joel i. Computruerunt iumenta in stercore suo. Glosa. Iumenta in stercore suo computrescere est homines in fetore luxurie vitam finire. unde in psalmo. Disperierunt in endor facti sunt ut stercus terre. Endor interpretatur fons generacionis. unde endor pars est illa que operi carnali deservit. propter hanc vilitatem comparatur sui. xi. proverbiis. Circulus aureus in naribus suis mulier pulcra et fatua. Sus si ex una parte videt lutum volutabrum. et ex alia parte videt lectum aureum roseum. prius curreret ad volutabrum. Sunt tales immundiciam luxurie deliciis paradisi preponunt. licet dici posset intelligi sus ista et mulier. et ipse circulus quem dicit mulier

in lutū omīs inmūdicie. ad eandem uilitatē ptinet q̄ legit̄ eccl. ix. Omīs mulier que
est fornicaria q̄si stercꝰ in uia ab omībꝫ ptereuntibꝫ conculcabit̄. ¶ In miseria ēt seru
tute ponit uiciū illud nō solū q̄ facit sp̄m seruū ei. q̄ s̄ natural̄r debet seruire .s. corp
tui. sꝫ ēt uilissime parti illiꝰ. et ēt pp̄ seruitutem mulierꝫ que est ualde misera. Vnde
Tulliꝰ. Illū nō liberū dicam cui mulier imperat. leges imponit. uocat ueniendū ē
eicit abiciendū est. poscit dandū est. minat̄ extimescendū est. Huic q̄ tantū in t
nū. sꝫ nequissimū seruū ego iudico. Jerō. ꝯfich uile ē q̄ a carne uinci. inde glosū q̄
carnem uincere. Preterea luxuria uidet̄ eē de numero pctōꝝ illoꝝ de quibꝫ erubescūt demo
nes. Vnde glo. sup illud ezech. xvi. Dabo te in animas odientiū te filiaꝝ palestinaꝝ que
erubescunt sup uia tua scelerata. Dicit glo. loquens de spūali ierl̄m. tanta miseri
ierl̄m erat corruptio. ut erubescant ēt demones inmūdoꝝ magnitudinem pctōꝝ. cum
p̄ eē pctm̄ diaboli est supbia. Hominū s̄ luxuria. et alia pctā carnalia. Luxuria ū uidet̄ eē
prior. Et. supbia q̄ minꝰ turpis credit̄ minꝰ uitat̄. Luxuriam eo magis erubescant
hoīes. q̄ oēs turpem nouerūt. Preterea sunt aliqui demones ut dicūt magistri q̄ mem
res sue antique nobilitatis nō dignant̄ de luxuria temptare. Signū ad hoc est q̄ lux
temptauit dnm̄ in deserto. nō temptauit eū de luxuria. De speciebus Luxurie

Sequit̄ de specibꝫ luxurie que diuiditur in luxuria cordis. Diuidit̄ aūt luxuria
primo in in duas spēs. s. in luxuriam cordis. et luxuriam corporis. ad has duas spēs pti
q̄ dr̄ in ps. Vre renes meos et cor meū. ¶ Contra spēm primam est neccāria ut ad mamil
zona aurea sunt pcincti scdm q̄ uidit Johs. apoc. i. ¶ Contra scdm oportet nos pcinc
eē ad renes scdm uisionem ezech. ix. et Dan. x. Leuaui oclos meos et uidi. et ecce u
unꝰ uestitꝰ et renes eiꝰ erant accincti auro obrizo. In continencia ū cordis ualde p
ta est pp̄ hoc q̄ ille q̄ laborat hac spē incontinencie pccat mortalit̄ tociens quociens u
det pulcram mulierem. Ideo dr̄. Sagena cor mulieris fatue. eccl. vii. Inueni amar
morte amariorem que laqueꝰ uenatoꝝ. et sagena cor eiꝰ. Sagena totam aquam occup
sic corde fornicatur cū omībꝫ fatua mulier. ¶ Alio mō diuidit̄ Luxuria. in v. spēs.
tandū est q̄ hoc nomē luxuria quandoqꝫ sumit̄ largius quandoqꝫ minꝰ large.

Primo mō est luxuria inordinat̄ amor delectationis scdm gustū. et cupi
ditas inordinatꝰ amor pecunie. et scdm hoc p̄ diuidi luxuria in v. spēs.
quaꝝ prima ptinet ad suauitatem uestiū et lectoꝝ. ¶ Secunda ad suauitatē unctionum
quā antiqui utebant̄. ¶ Tercia ad suauitatem balneoꝝ. ¶ Quarta ad tactꝰ mund
illoꝝ membroꝝ que gnōni seruiunt. ¶ Quinta ptinet ad membra gnōni deputata.
ista spēs uocat̄ luxuria. scdm hoc ergo nomē luxuria sumit̄ stricte. et diuiditur in v. sp
¶ Prima est simplex fornicatio. Secunda stuprū q̄ est illata defloratio uirginū. ¶

Tercia est adulterium quod est ad alterius thorum accessio. Quarta incestus que est consanguineorum uel
affinium abusus sub qua specie comprehendi possunt peccata sanctimonialium et etiam religiosorum. Quintum 3
peccatum contra naturam quod fit duobus modis. Quia uel est contra naturam quo ad modum ut cum mulier
supergreditur. uel cum fit bestialiter in opere illud. quia in uase debito. quia uel est contra naturam quantum
ad substantiam. cum quis procurat uel consentit ut semen alibi quam in loco ad hoc a natura
deputato effundatur. De quo uicio cum magna cautela loquendum est in predicando et in
interrogationes in confessionibus faciendo. ut inde hominibus reueletur quod eis prestet occasionem
peccandi. Et notandum quod diabolus dicitur habere duas manus quibus suffocat homines. capiti s. gulam
et luxuriam. de quibus exponitur in psalmo. Considerat peccatorem iustum. s. diabolus. et querit mortificare
eum. deus autem non derelinquet eum in manibus eius. Quinque digiti sunt quinque species gule que notantur in hoc
uersu. Prepropere. laute. nimis. ardenter. studiose. Quinque. digiti in secunda manu sunt quinque species dicte
inter quas primo prosequemur de uicio contra naturam. De peccato contra naturam cuius magnitudo. viii.

Magnitudo huius uicii potest ostendi octo modis. Primo illis modis probatur.
Testimoniis scripture. que hoc uicium asserit maximum. uel nimium quale est illud
quod legitur. Gen. xiii. Homines autem sodomite erant pessimi. et peccatores coram domino nimis. et
xviii. dicit dominus. Clamor sodomorum et gomorreorum multiplicatus est. et peccatum eorum aggra-
uatum est nimis. Descendam et uidebo. et cetera. Enormitas tante et inaudite turpitudinis
quasi admirationem et dubitationem parit in audientem. Unde deus quasi admirans et du-
bitans super tanto scelere introducitur loquens. Descendam et uidebo. Incredibile
enim uidetur homines tantum flagicium perpetrasse. et notandum quod de duobus peccatis. s. de homi-
cidio. et de uicio contra naturam legitur. clamor ascendisse ad dominum. quod laborantes hiis duobus
specialiter hostes dei sunt. et generis humani. sicut enim et sicut uerbo dicitur deus masculum et fe-
minam creasti ut multiplicentur. nos operam dabimus ut minuantur. Unde quasi parificatur
homicidio uicium istud. Ad istum et primum modum pertinet quod legitur de ioseph. xxxvii. Gen.
accusauitque fratres s. apud patrem crimine pessimo .i. de uicio contra naturam secundum unam
expositionem. ad eundem modum pertinet illud uerbum aug. Adulterium malum fornicationem
uincit. uincitur ab incestu. peius enim est cum matre quam cum aliena uxore dormire. sed omnium
istorum pessimum est quod contra naturam fit. ut si uir membro mulieris ad hoc quod non concesso
utatur. hoc execrabilius fit in meretrice. sed execrabilius in uxore. Et clemens papa. Gra-
uissime peccatum peccant adulteri. i. ualde grauius fornicarii. cum cunctis hiis grauius incestu-
osi quos omnes transcendunt secundum naturam delinquentes. Secundo potest ostendi magnitu-
do huius peccati per uindictam iam sumptam a domino de peccato isto. Prima autem uindicta fuit
huius peccati diluuium. Huius causas enim diluuii ponit hoc methodius. quod mulieres inuere-
cunda uerse supergredi uiris abutebantur. et quod exercebant in alterutrum homines coeuntes.

¶ Secunda fuit submersio v. civitatum in qua vindicta attendendum est quod deus solum punire
centes voluit sed et innocentes parvulos et uno die. In hoc consultum est prius ne diucius vi-
ventes sequerentur exempla parentum et sic ipsi dampnarentur. et et circumiacentes regiones
non solum homines immo et animalia et terra nascentia ipsam quoque terram destruxit eam convertendo in
mare mortuum in quo nec vivit nec avis nec piscis. et candela viva superaddita extinguitur
gitur quasi igne infernali. Supra est illa vindicta non potuit sustare ignis ille donec terra penitus
puniretur. Unde Gregorius. Jehennalis flamma moram non sustinens sodomorum prevenit col-
nationem. et ipsam terram tante confusionis gloria consumpsit ignis sulphureus et spe com-
ingitur. et in lacum horribilem solum esse redactum habitatores urbium est. et Gen. xix. Pluit dominus
super sodomam et gomorram ignem et sulphur de celo. et subvertit civitates has. et omnem circa regionem univer-
sos habitatores urbium et cuncta terre virentia respiciensque retro uxor loth post se versa est in
statuam salis ad ostendendum quantum displiceat deo memoria huius peccati. Tercia vindicta fuit
de onam de quo legitur xxxviii. Gen. Quia onam semen fundebat in terram et idcirco per-
cussit eum deus eo quod rem detestabilem faceret. ¶ Tercio potest ostendi magnitudo huius peccati per pe-
nam huic peccato taxatam. Unde xx. Levit. Qui dormierit cum masculo feminio coitu operati
sunt morte moriantur ambo. sanguis eorum sit super eos. ¶ Quarto per comminationem quam fa-
cit deus peccato huic. Johel iii. Congregabo omnes gentes et deducam eas in valle iosaphat et
disceptabo ibi cum eis. et subiungitur et unam disceptationis posuerunt in prostibulo. ¶ Quinto
potest ostendi per hoc quod scriptura ita detestabiliter loquitur de peccato isto. Unde ad Ro. i. masculi in
masculos turpitudinem operantes. non dicit aliquid turpe sed ipsam turpitudinem nomi-
natim illud. et ibidem ut contumeliis afficiant corpora sua propter ea tradidit illos in passiones
ignominie. et Levit. xviii. Cum masculo non commiscearis coitu femineo quia abhominatio est.
et Simachus dicit quod ineffabile est. et non debet homo loqui de peccato isto. ¶ Sexto per hoc
quod multi antiqui qui inveniuntur non reputasse adulterium vel stuprum respectu huius peccati. Gen.
xix. Dicit loth sodomitis. Nolite queso fratres mei nolite hoc malum facere. Habeo
duas filias que nondum virum cognoverunt educam eas vobis et abutimini. et Jud. xix.
filiam virginem. et hic homo habet concubinam educam eas ad vos ut humilietis eas et vestram li-
bidinem impleatis. tantum hoc obsecro ut hoc scelus non operemini in virum. ¶ Septimo potest osten-
di magnitudo huius vicii per hoc quod illud est adinvencio. Deus enim multum odit adinven-
tiones in peccatis. Unde super illud Ysa. Visitabo super fructum adinventionum vestrarum. Dicit Glossa
plus punit studia peccatorum quam peccata. et In Ps. Ibunt in adinventionibus suis. Item cor-
rupti sunt et abhominabiles facti sunt in studiis suis. ¶ Octavo potest ostendi magnitudo huius peccati per
quod multiplicem effectum ipsius. hoc vicium fedus inter nos et deum rumpit. genus humanum quan-
tum in se est destruit. hominem iumento inferiorem reddit. ¶ Ad primum pertinet

dr aug' hoc mag ingr uiolatur societas que nobis cum deo esse debet. cum natura cuius ipse auctor est puersitate libidinis polluitur. sicut aliquis cum alius deterioraverit rem suam dicat uita sic. non eam sic feci. Sic deus illum quem fecit ipse hominem masculum. cum videt quod ipse se fecerit feminam non reputat creaturam suam. ¶ Secundum non planum est. ¶ Tertium similiter potest ostendi ex hoc quod ille qui peccat peccato isto non observat legem quam etiam bruta observant. Alie species luxurie iumentis assimulant hominem. sed hec inferiorem reddit. unde sodomia bene iuuenta inrepretatur. quia hoc peccatum reddet homines mutos in die iudicii. non poterunt enim excusare se pro ignorantia. cum ipsa natura legem docuerit. Ipsa bruta animalia quam isti transgrediuntur.

Sequitur de incestu huius peccati. magnitudo potest ostendi. De incestu cuius magnitudo iiij. modis probatur.

¶ Primo. per penam statutam huic peccato in lege. Legimus enim deo prohibuit incestum et peccatum contra naturam. xviij. Levit. Subiungitur. Omnis anima que fecit de abhominacionibus hiis quippiam peribit de medio populi sui. et xx. eidem statuitur eadem pena huic peccato. ¶ Secundo potest ostendi per hoc quod apostolus tradidit sathane cruciandum illum fornicatorem qui cum noverca sua peccavit secundum hoc quod legitur. i. ad cor. v. ¶ Tercio potest ostendi per mala que ex hoc peccato sequuntur. unde legitur. ij. Reg. xiij. Quod amon qui sororem suam corrupit interfectus est a fratre suo absalon. et homines ab hoc peccato sibi caveant. sequerentur inde non solum odia et homicidia sed etiam fratricida. ¶ Quarto potest ostendi per hoc quod peccatum istud hominem quasi canem reddit. Canis enim in opere suo non observat consanguinitatem. De adulterio et speciebus eius.

Sequitur de adulterio quod dividitur in duas species. scilicet in simplex adulterium. quod est cum uxoratus peccat cum soluta. et econverso et in adulterium duplex quod est cum uxoratus peccat cum uxore alterius.

Septem sunt autem per que potest ostendi magnitudo huius peccati. ¶ Primo per hoc quod contrarium est sacramento matrimonii quod ipse deus instituit. et in paradiso. et in statu innocencie. unde non fit iniuria tanto sacramento absque magna contumelia dei. ¶ Secundo per hoc quod est contrarium a deo iuri naturali. unde enim ex precepto iuris naturalis est hoc quod tibi non vis alii ne fe non feceris. hoc non nullo modo vellet sibi fieri ut aliquis cum uxore sua peccaret. multi sunt qui pocius permitterent se interfici vel exheredari quam sustinerent. Ius quoque naturale docet hominem quod non hoc modo debeant facere homines alii quod a deo odit fieri. ¶ Tercio potest ostendi per hoc quod prohibitio adulterii in decalogo immediate ponitur post prohibitionem homicidii et ante prohibitionem furti. unde clemens papa. Quid in omnibus peccatis adulterio gravius. secundum enim in penis tenet locum. i. in prohibitionibus homicidio quodammodo assimulatur adulterium. Quoniam enim vir et mulier sunt una caro. qui aufert uxorem suam alicui. idem est ac si ipsam ei auferret. Corrumpat autem illud peccatum omne beneficium de luxuria. quod qui aufert eum sic creatura naturalis melius est quam quicquam terrena tuba. ¶ Quarto potest idem ostendi per legem que habetur Levit. xx. ubi sic dicitur. Si mechatus quis fuerit cum uxore alterius. et adulterium perpetraverit cum uxore proximi

sui morte moriatur. et mechus et adultera. eadem pena puniuntur hoc peccatum secundum leges iudeorum
non recipit alia redemptio. ¶ Quinto ostenditur idem secundum quod legitur de dauid. quod cum adul
terasset. ii. Re. xii. Non recedet gladius de domo tua usque in sempiternum. eo quod despexeris
uxorem urie ethei. ¶ Sexto potest ostendi per mala que inde sequuntur. Sequitur autem ex hoc
peccato exheredatio filiorum. Eccli. xxiii. Mulier relinquens uirum suum peccabit statuens he
reditatem ex alieno matrimonio. Sequitur et inde homicidia. unde dauid cum in adulterium ce
cidisset fecit interfici fidelem militem suum. Consequitur et multociens inde incestus. ut si quis
cognoscat filiam patris sui. uel eius uxorem ignorans cuius sit pater eius. ¶ Septimo potest osten
di magnitudo huius peccati per iudicium zelotipie. De quo Numeri. v. Si declinasti a uiro tuo atque
polluta es. et concubuisti cum uiro altero. hiis maledictionibus subiacebis. det te dominus in maledictionem
exemplumque cunctorum in populo putrescere faciat femur tuum. et tumens uterus tuus disrumpatur
et c. et He. Quicumque uxorem proximi sui polluit et hereditatem eternam possidebit. A
Sequitur de strupro quod est illicita defloratio uirginum **strupro quod est illicita defloratio**
cuius peccati magnitudo ostendi potest. ¶ Primo ex hoc quod sichem **uirginum**
filius emor qui dynam filiam iacob deflorauit. interfectus est hac de causa cum patre suo et toto
populo urbis sue. ut legitur Gen. xxxiiii. ¶ Secundo potest idem ostendi per hoc quod peccatum hoc au
fert uirginitatem cui debetur fructus centesimus cum coniugatis solum debeatur tricesimus. et iugalis
in induis. Satis deteriorat terram qui facit ut non possit reddere nisi. lx. fructum. cum prius redde
uille centesimum. qui illicite deflorat aliquam. aliquando est occasio mille fornicationum quas ipsa facit
postea sicut ille qui primo rupit clausuram alicuius uinee. occasio est illius dampni faciunt qui postea ueniunt
qui aliter non intrassent. et aufert ei quandoque quod numquam de cetero maritum habebit. Ad detestationem et huius pec
facit hoc quod bonum quod ipse aufert. scilicet uirginitatis bonum. est irrecuperabile notum uirginitatis non
recipit dispensationem quod non recompensationem.
¶ Ad detestationem sufficere possunt que dicta sunt. de luxuria generaliter. addere tamen hoc possumus quod hoc pe
est detestabilius homicidio. uel rapina. In hoc quod illa non sunt talia in se mala. potest enim aliquis
uelle occidere aliquos ~~—~~ meritorie sicut iudex amore iusticie. et aliquis potest alienum
capere ~~tenent~~ in summa necessitate. Sed nullus potest fornicari tenentur quin mortaliter peccet. Ponamus quod
aliquis nullum malum cogitauerit. non dixerit. non fecerit. et omnia egerit bona que excogitari possunt
et semel tantum fornicetur. et sic decedat absque penitentia ex necessitate dampnabitur. si omnes misse
usque ad finem mundi celebrabuntur ab ecclesia pro eo celebrarentur non liberarent eum a morte eterna
¶ Ad detestationem. huius peccati facit quod legitur. Num. xxv. Quod cum fornicatus esset israel cum filiabus moab
ab iussit dominus cunctos principes populi suspendi in patibulis contra solem. et occisi sunt de populo. xx
iiii. hominum. et phinees qui interfecit zambri coeuntem cum madianite sacerdocium temp
num meruit et iram dei a populo auertit. Licet fornicatio sit genus omnis illicita coitus q

fit extra uxorem tamen specialiter intelligitur in usu uiduarum uel meretricum uel concubinarum.

Ad detestacionem huius fornicationis que fit cum meretricibus facit hoc quod quandoque credit se aliquis peccare cum talibus simplici fornicatione. ipse quandoque committit adulterium uel incestum. Sepe enim tales mulieres coniugate sunt. forsitan a consanguineis eius qui peccat cum eis cognite. Unde committit se qui cum talibus peccat magno discrimine et licet non sint coniugate uel affines eius eque peccat ac si forent. ex quo est equalis contemptus.

Ad detestacionem uero illius fornicationis que fit cum uiduis facit hoc quod peccans cum talibus aufert ei honorem.

Ad detestacionem uero eius que fit cum concubina facit hoc quod talis fornicatio fit cum scandalo proximi. ¶ Est alia species luxurie preter predictas que raptus dicitur. est autem raptus cum puella a domo patris uiolenter educitur. ut corrupta in uxorem habeatur. siue puelle. siue parentibus uis illata extiterit hoc peccatum tantum est quod morte punitur. Tercio uero potest diuidi peccatum luxurie secundum diuersitatem subiectorum in quibus. ut diuidatur in luxuriam laicorum et religiosarum personarum. ¶ De luxuria laicorum nichil · De luxuria laicorum · aliud est dicendum quam de luxuria in genere dictum sit. Set de aliis speciebus dicendum quod ualde grauius est peccatum illud in clericis uel in religiosis personis. et aliter ponderandum in eis quam in laicis. Unde pondus sanctuarii maius erat ceteris ponderibus mercatorum ponderibus scilicet ad designandum quod aliter ponderanda essent peccata laicorum et peccata eorum qui sancti deberent esse. quibus dicitur in ysaia. Mundamini qui fertis uasa domini. vii. sunt que aggrauant peccatum omnis clerici in sacris ordinibus constituti.

Primum est uoti infractio. et est ista circumstancia ualde aggrauans peccatum quod sicut apparebit si quis attendat quam preciosum sit. quod talis aufert deo. et quod res sacra sit. Hee due circumstancie aggrauare solent peccatum rapine. preciositas rei que rapitur. quia magis dampnificatur proximus et sanctitas ipsius. quia tunc non est solum furtum. immo est sacrilegium. castitas quam ipse promisit deo cum sacros ordines suscepit quam deo aufert cum fornicatur res inconparabilis est. unde ecclesiastici xxvi. Omnis ponderatio non est digna anime continentis. Res etiam sacra est cum sit deo oblata. Unde contrectatio eius est inuito domino sacrilegium est. ¶ Secundum est scandalum et derisio populi. Unde Jeronimus. Clericus autem honestior est. ceteris autem aliis est fabula. ¶ Tercium est sciencia. Unde ib. ubi maius est donum sciencie transgressor maiori subiacet culpe. ¶ Quartum est hoc quod seruicium dei altissimi sunt. sicut enim quando fornicantur in ecclesia dei sit seruicio deputata. quam in laicis. ¶ Quintum est quod ipsi sunt de familia dei. et eius expensis uiuunt et uestiuntur. proditores enim sunt qui ei repugnant de cuius bonis uiuunt. et dei contumelias et maior est quam a suis contempnuntur. Unde in psalmo. Si inimicus meus maledixisset michi sustinuissem etc. ¶ Sextum est quod ipsi decipiunt populum qui dat elemosinas. ut ipsi peccata deleant orando. et graciam impetrent sancte uite. quod ipsi non faciunt secundum Gregorium. Cum indignus ad intercedendum mittitur irati animus ad deteriora prouocatur. Bernardus. Ve qui ambulantes in carne deo placere non possunt et placere uelle presumunt. ¶ Septimum est dignitas

officii ad quod ordinati sunt quod specialiter pertinet ad sacerdotes. Sicut enim grauiter peccaret
qui calicem benedictum in lutum proiceret uel aliter macularet eo quod ad continendum diuinum san
guinem deputatum sit, sic sacerdos ualde peccat grauiter qui ad suscipiendum diuinum corpus
et sanguinem ordinatus est, quando peccato carnis se maculat. Et sicut ille grauiter peccaret qui
calice inquinato manente inmundicia in eo sanguinem domini poneret, sic ualde grauiter peccat
ille qui in fetore luxurie inquinatus antequam ab inmundicia se abluerit corpus et sanguinem domini
mere presumit. De quo Ambrosius. Qui indigne sumit Christum idem est ac si interficiat. Et
Augustinus super illud ad Hebreos x. Irritam quis faciens legem Moysi sine ulla miseratione
duobus uel tribus testibus moritur. Quanto magis putatis deteriora mereri supplicia qui filium
conculcauerit. Conculcat Christum qui libere peccat et absque timore. Et qui eo indigne participat. De peccato

Nota quod peccatum luxurie ualde indecens est in sacerdote carnis in uiris religiosis
et hoc quinque de causis. Et quia homo. Et quia dei minister. Et quia angelus. personis.
Et pluribus angelis in aliquo. Et quia ut deus. Incarnationem dei tenet. ¶ Ad primum facit illud Se

uoluptas habet nichil magnificum nichil quod naturam proximam deo deceat ministerio membrorum
uilium ac turpium. Veniens appetitus fornicationis et brutalis concupiscentia brutorum uisio de
lectabili tam cito ascenditur et non habet in potestate sua ut eam temperet uel extinguat. For
nicator uult appetitum suum impleri quantumcumque malum sibi accidere debeat. ¶ Ad secundum
quod si diuites huius seculi tantum amant mundiciam in eis qui sibi seruiunt cibum preparando, quanto
de quo legitur in canticis. Qui pascitur inter lilia puritate delectatur. Augustinus. Melius est species
penitus dimitti quam impure tractari uel tangi. In ecclesiasticis officiis deus non frequenciam
ministrorum sed deuotionem animorum probat. ¶ Ad tercium pertinet quod legitur in Malachia ii. Labia sacer
dotis custodiunt scientiam et legem requirunt ex ore eius quia angelus domini exercituum est. Plus quam
quam angelus quantum ad dignitatem sacerdotalem quando non credimus esse angelis concessam eam
[…] si proferret angelus uerba illa hoc est corpus meum. Hic est sanguis meus fieret
quia non habet ordinem qui ad hoc exigitur. Non angelis legimus deum quorum remiseritis peccata
sa sunt ut legitur discipulis dicit Jo. penultimo. Hoc tamen uerbum sane intelligendum est. Est et
Ieronimus super illud xvi capitulo. Vos autem quem me esse dicitis. Dicit in te legi. Vos ab aliis discreti
homines sed dii. Et in lege diis non detrahes. Et principi populi tui non maledices. Et quale est
quod ille amat ut porcus qui est ut deus. De peccato carnis in religiosis personis

Consequenter ostendendum est quomodo aggrauetur peccatum carnis in uiris
religiosis uel personis. ¶ Et primo ostendemus hoc generaliter in quibuslibet personis religiosis
specialiter in sanctimonialibus. Et nota quod vii circumstancie aggrauantes peccatum clericorum qui sunt
sacris ordinibus constituti possunt similiter ad peccata personarum religiosarum referri sed
breuitatis de hoc ad presens dimittimus. ¶ Sex autem sunt per que ostendi potest quantum agg

hoc peccatum in religiosis. ¶ Primum est hoc quod Moyses narrat vi. Genesis tangens causam diluvii.
Cum cepissent inquit homines multiplicari super terram et filias procreassent, videntes filii dei fi-
lias hominum quod essent pulchre acceperunt uxores sibi ex omnibus quas elegerant. Si displicuit tantum deo quod filii
dei filias hominum in uxores, quantum credendum est displicere deo cum filii dei cum filiabus hominum fornica-
ntur. ¶ Secundum est hoc quod cetus religiosorum est nobilior pars in sponsa Christi, scilicet ecclesia. Unde per
faciem intelligitur. Et ideo sponso esse maxime displicet macula in eis. Unde ipse dicit Canticorum ii. Sponsa
ostende michi faciem tuam. Qui magnam alicui contumeliam vult facere maculat ei faciem. Unde
iudei in faciem Christi conspuerunt ut contumelia maior esset. Sic Christo contumeliam magnam
facit qui faciem sponse sue quam ad abluendam faciem propriam sputis iudeorum exposuit maculant
vel in se vel in aliis. ¶ Tertium est hoc peccatum carnis in religiosis apostasia iudicatur. Si-
cut enim qui habitum religionis deserit apostata iudicatur, cum castitas magis substantialis sit religioni
quam habitus, qui castitatem deserit apostata est. Unde de tali verum est quod legitur vi. Proverbiorum. Homo apostata
vir inutilis. Non quantum ad deum utilis est. Quicquid enim facit in claustro non valet ei ad meritum vite
eterne. Et quo ad homines inutilis est cum eis sit scandalo et derisioni. ¶ Quartum est hoc quod dya-
bolus studet et laborat ut religiosos faciat cadere et precipue in peccatum carnis. Unde in Ecclesiastico xiii.
Venatio leonis onager in heremo. Leo est dyabolus cuius est venatio monachus in heremo claustri.
Dyabolus quasi leccator est cibos exquisitos querens. Unde Abacuc i. Incrassata est pars eius et cibus eius
electus. Quantum placeat dyabolo peccatum carnis in religiosis potest ostendi ex hoc quod legitur in dialogo Gregorii
quod Andreas Fundane civitatis episcopus cum vitam virtutibus plenam duceret et commanentem quandam
monialem quam secum prius habuerat noluit ab episcopii sui cura repellere, certus de se et eius continen-
tia, hostis eius speciem cepit oculis eius imprimere aditum temptationis exquirens. Quadam vero die
iudeus de campania Romam tendens cum iam esset nox nesciens quo declinaret iuxta Apolli-
nis templum se contulit. Nocte vero media dum pre timore vigilaret, vidit malignorum spirituum
turbam in ecclesiam advenire. Quorum princeps discutere cepit quid egissent. Et post multum
unus exsiluit qui in Andree animum per speciem sanctimonialem quantam temptationem carnis commovisset
aperuit. Cum vero malignus spiritus qui preerat inhianter audiret adiunxit quod ad hoc pervenit
temptatio ut in die preterita in terga eidem sanctimonialis femine alapam daret. Tunc
blande exhortatus est eum ut perficeret quod ceperat ut singularem palmam teneret. Tunc iudeus
accedens ad episcopum diligenter ab eo licet hoc vellet celare exquisivit. Quem episcopus ad fidem mo-
nuit et baptizavit. ¶ Ad idem facit quod legitur in vitas patrum quod dicebat quidam
thebeus senex quod filius fuisset sacerdotis ydolorum. Et quadam die cum videret patrem suum
in templo sacrificantem ydolis vidit sathanam cum milicia eius astantem. Quem cum singuli
demones adorassent retulerunt facta negocia sua. Unde ait: per xxx dies homines commovi, inimicos
plurimos occidi. Alius dixit: per xx dies plurimos submersi in mari. Alius: per x dies se inter-

Nota

fuisse nupcias et sponsum et sponsam occidisse. et multam sanguinis effusionem incitasse. hoc audiens
tachan omnes flagellari iussit. Tandem unus ait. per xl annos incitasse quendam monachum in here-
mo ad peccandum. et vix illa nocte compuli eum fornicari. Tunc surgens et osculans eum imposuit
coronam quam habebat in capite suo dicens. et quid maximum fecisse. ¶ Quintum est hoc quod dominus
legitur ita grauiter percusse peccata illa que in claustris sunt commissa. ¶ Primum claustrum fuit mundus
in quo ipse deus abbas fuit. in quo quidam conspirationem fecerunt. et absque spe venie et bone
consolationis dampnati sunt in inferno ¶ Secundum claustrum fuit in terrestri paradiso. in quo quia inobe-
dientes fuerunt de paradiso expulsi et morti cum tota successione sua dampnati sunt ¶ Ter-
cium claustrum fuit in primo statu ecclesie. in quo petrus fuit abbas. In quo quia proprietarii esse voluerunt morte
tamen perierunt. ¶ Causa autem quare peccata in claustro commissum adeo deo displiceat. potest esse duplex.
Vna tangitur. xxxii ysaia. ubi sic dicitur. In terra sanctorum iniqua gessit et non videbit gloriam dei. Multum dis-
plicet deo quod dyabolus filius locum occupet in quo deberet esse sanctus. ¶ Secunda causa est. quia claustrales debent
esse servi domini proprie sui. Vnde valde magnam contumeliam reputat hoc sibi deus cum a talibus se con-
temni videt. ¶ Tercia est hoc quod vita claustralis est vita angelica. Imitari enim debet vitam angelicam
in puritate per castitatem. In carne enim preter carnem uiuere. non humane nature est. sed utrumque angelice
et in feruore caritatis usque ad omnium communionem et impletionem obediencie ut sicut in celo
et in terra voluntas dei perfecte fiat. Claustralis quasi angelus est. quasi vel bonus vel malus. Si malus est
dyabolus vel demon. nichil enim est aliud malus angelus quam dyabolus. et sic claustrales luxuriosi sunt demonum
membra. Jeronimus. professis sancte religionis miliciam nichil est medium inter angelos et demones.
aut enim angelis erunt equales aut demonibus non impares. In claustralibus videtur hoc peccatum
maximum esse. et indecens. quia spiritualissimi debent. et hoc peccatum pre ceteris eos carnales red-
dit. Efficitur enim in hoc peccato homo totus caro mancipata est intollerabilis. in oculo que parum gra-
uet in aliis membris usque contemplatiui sunt in oculo. De peccato carnis in sanctimonialibus

Sequitur de peccato carnis in sanctimonialibus quod adeo est graue. quod non sola fornicatio im-
mo adulterium ibi. et incestus et stuprum. et contra naturam peccatum. Adulterium est ibi cum sit ab-
lata ad sponsam Christi. et est valde graue genus adulterii. si attendatur cui desponsata est. Quanto
nobilior est cui desponsata est tanto maior est contumelia ipsi cui est desponsata cum ad-
ulterium committitur. attende quomodo debet quod eam sollicitatur quod sponsa est domini sui. Vnde cum peccato adulterii
erit crimen proditionis. hoc attendebat ioseph qui domine sue dicenti sibi dormi mecum dixit.
xxxix. Gen. Quomodo non possum facere hoc malum et peccare in dominum meum. attende quomodo delicta
sponsa ista in claustro adeo dilecta domino suo quod inclusit eam et oblita est populum suum
et domum patris sui. Vnde concupiuit rex decorem eius iuxta librum psalmiste. Ad hoc adulterium
spirituale potest referri quod legitur prima ad corinthios v. Auditur inter vos fornicatio et talis fornicatio
qualis nec inter gentes. ita ut uxorem patris sui aliquis habeat. Ad idem potest referri quod legitur Gen.

Ruben effusus est sicut aqua non crescas quia ascendisti cubile patris tui et maculasti stratum eius.
Et est quidam ibi iuxta natam. cum fornicatur aliquis cum mortua. et iam sudario involuta
religiose que post ordinem suum servant continue sudarium suum ferunt. quod in situ suo sepeliuntur.
Dicto de hiis que faciunt ad detestationem luxurie et de speciebus eius. Tertia pars in tractatu de
dicendum est de hiis que prestant occasionem huic peccato que sunt .viij. c. Luxuria.
ocium indiscreta sumptio cibi et potus. exhortatio vetularum vel aliarum personarum que sunt consili-
atrices turpitudinis. et primum exemplum aspectus mulierum. colloquium. auditus vel cantilenarum
amatoriarum vel instrumentorum musicorum. vel turpiloquiorum et tactus. De ocio

Quod ocium det occasionem huic peccato patet ex scripturis ethnicorum et etiam ex sacra scriptura.
Unde poeta. Queritur egistus quare sit factus adulter. in promptu causa est desidiosus erat. Ezechielis xvi.
Hec fuit iniquitas sodome sororis tue. superbia saturitas panis habundancia et ocium. De indis-
creta sumptione cibi et potus. quomodo sit cum luxurie causis dictum est ubi de vicio gule diximus. Dicit
etiam Ieronimus. Est difficile inter epulas servare pudiciciam. Et Bernardus. periclitatur in deliciis castitas. Item
Ieronimus. post membrorum ordinem ordo viciorum est. De peccato vetularum

Sequitur de peccato vetularum. Multa autem sunt per que potest ostendi magnitudo huius peccati.
Primum est hoc quod peccatum istud diabolicum est. opus enim diaboli est operam dare ut hominem deci-
piat in peccatum. Sic studium talium vetularum est ut mulieres inclinent ad peccatum. non habent de
peccato illo cibum nec sororem et potum immo vinum. Unde Iohel iij. Puellam vendiderunt pro vino ut bi-
berent. Secundum est hoc quod opus earum magis nocivum est quam opus diaboli. ubi enim non vadit diabolus aliquid
facere per se ibi facit vetula. Unde possunt recte dici diabolice. eo quod in peccato diabolo assimilantur. a peccato
enim sit diabolus quod sit diabolus quia a creacione est angelus. possunt recte dici sathan. quod interpretatur adulator.
Caveas enim adulatur talium quia monet ad malum sicut ipse diabolus. Tertium per quod ostendi potest mag-
nitudo huius mali est pena serpenti a domino inflicta. Serpens enim quem diabolus sibi elegit ut per eam
mulierem deciperet. eo quod mulieri assimularetur. Erectus enim erat tunc. et secundum bedam vultum
virgineum habens. Sic recte habent vetulas quas diabolus elegit ad alias mulieres decipiendas. eo quod sint
eis similes. Licet autem serpens tanquam creatura irrationalis non intelligeret quid faceret. tamen in iiij pu-
nitus est cum mulier in duobus punita sit. cum et vir tamen in uno. Vir in solo esu peccavit. in
labore querendi sibi edulium punitus est. Unde dictum est ei. Maledicta terra in opere tuo etc. Mulier
superbivit. et in fructu peccavit. Sed deus humiliavit eam dicens. Sub viri potestate eris. et in fructu
eius punivit eam dicens. In dolore paries etc. Serpens vero quia hominem deiecit prostratus est. cum prius
erectus incederet. Unde dictum est ei. Super pectus tuum gradieris. quod habuit in ore mendacium. Sed in
ore eius positum est venenum et in cibo positus est. Unde dictum est ei. terram comedes omnibus diebus
vite tue. quia mulierem decepit. ideo dictum est ei. Inimicicias ponam inter te et mulierem. et ipsa
conteret caput tuum. et est argumentum quod mulieres sancte multum debeant odio habere tales

vetulas non natam. sed vicinum earum. et non se corrigant procurant eo modo quo secundum diabolum potue-
runt ut a vicinia sua expellant eas. qualiter autem puniuntur vetule que intelligunt pec-
catum et taceant. sic serpens punitus est. qui non intellexit sicut serpens punitus est. sic puni-
entur et ipse. et quia vicinum quod peccato taceant bibunt fel draconum erit vinum earum. et vene-
num aspidum insanabile. ipsis etiam dicetur. non panem comedet sed carbones comedes omnibus
diebus vite tue. et qui se plancam vel pontem fecerunt diabolo ut per eam ad mulieres diabolus
intraret ipse prostrate conculcabuntur. et vadent super eas horribiles ut dicit Job xx. ¶
Quintum est quod legitur xxviii. ecc. de lingua tercia ut sic dicetur. Lingua tercia mulie-
res fortes eiecit. vel mulieres viriles secundum aliam litteram. vel etiam viratas. et quibus-
dam interpositis subiungitur. et utilior est potius infernus quam illa. Ignis infernalis non
comburit nisi illos qui sibi adducuntur. et qui hoc meruerunt. sed lingua tercia iniustissime
comburit igne peccati illos qui sibi nichil nocuerunt. ¶ Sextum est hoc quod vetula tal-
se habet sicut lingua in corpore diaboli que est congregatio malorum. ex quo satis potest ostendi. quod multa
malicia sit in his mulieribus. Si enim tanta est malicia in lingua unius hominis ut habetur a
Ja. iii. Quanta credenda est huius malicie lingua diaboli. De lingua hominis dicit Jacobus.
Lingua nostra ignis est universitas iniquitatis. et post que maculat totum corpus. et infla-
mat rotam nativitatis nostre inflammata a gehenna. Et idem lingua est in-
quietum malum plena veneno mortifero. que de lingua diaboli verissime possunt dici.
de vetula. preterea cum diabolus faber sit iuxta illud ysa. liiii. Ego creavi fabrum sufflan-
tem in igne prunas. et iuxta illud Job xli. Halitus eius prunas ardere facit. Vetule sunt si-
cut folles ipsius. Attestatur autem nigredo vetularum huic officio. Ipse etiam vetule sunt
quasi larve sub quibus diabolus latet. et in quibus operatur. Si enim se manifestaret in pro-
pria forma horrorem mulieribus incuteret. Ipse etiam vetule sunt proditores. apud dominam cum
cautela explorant et procurant ut diabolo tradantur. Vetule sunt sicut qui portant ignem
absconditum in domo vicini sui. ¶ Septimo est cum Christo in tempore passionis labo-
raret usque ad sudorem sanguinis. et tantum dolorem sustinuit quod non fuit dolor sicut
dolor eius. et tamen expendit. Ibi enim fractum est alabastrum et unguentum vite effusum in tan-
ta habundancia quod eam senserunt celum et terra et infernus. Unicam tamen animam de ani-
nimis est. scilicet latronis in actu lucratus est ibi ex quo satis patet quantum presentem hee ve-
tule. et si non auferrent nisi unam animam deo in tota vita sua. cum tale dampnum faciant ei
quale lucrum ipse fecit in cruce. Item si predicator unus non lucraretur in tota vita
nisi unam animam multum faceret. cum anima una plus valeat quam omnes divicie huius mun-
di. si aliqua vetula toto tempore vite sue nullum aliud malum nec corde nec ore nec ope-
re quam unam solam animam deo auferret nimis esset. ¶ Octavo si aliquis vendidisset

uinum de manibus comedendo et bibendo cum aliquibus qui eum corporaliter iugularent? malus ualde
iudicaretur. uel siquis ad tantam malitiam perueniret quod pro .xij. d. hominem unum corporaliter
interficeret. quam mala ergo iudicanda est que tot mulieres uendit ad interficiendum eas
spiritualiter comedendo et bibendo cum eis. et que non pro duodecim d. unam animam in mortem con
tenerit. ¶ Secundo incendiarii qui furtim domos et aceruos manipulorum incendunt. in
guerris peiores aliis reputantur. et maxime sunt excom. Vetule autem iste sunt incendiarie
luxurie. que ignis est usque ad consummationem totum deuorans. ut legitur in Iob. xxxi. In
cordibus hominum ponunt. non parcunt templis. que fideles sunt deo in baptismo dedicata. ¶ Tertio
consultum tale sacrificium est deo ut salus animarum. nullum tale sacrificium est diabolo ut perditio
animarum. et nichil sic deo displicet. Vetule tales ergo uidentur esse de familia diaboli. et sicut christus
uoluit ut super apostolos apparerent lingue ignee. ad ostendendum quod officium eorum erat uerbis
corda hominum igne celesti inflammare. sic diabolus tinellos officium istarum uetularum hominibus
ostende linguas igneas igne fetido inferni facit super eas apparere. De exemplo malo
Sequitur de malo exemplo quod frequenter dat occasionem dat occasionem luxurie.
Spatio luxurie. et licet malum exemplum uniuersaliter multum timendum sit precipue tamen ·ex· lux·
est huius peccati. quod in membris generationis deputatas maxime sentit concupiscentia. Unde non accideret
de facili quod aliquis uideret fornicari quin temptaretur. Unde In eccl. xix. Qui se iungit for
nicariis erit nequam. et apostolus i ad cor. v. Loquens de fornicatore corinthio nescitis
nescientes quod modicum fermentum totam massam corrumpit. Expurgate ergo uetus fermentum.
Et Sen. Unum exemplum auaritie uel luxurie multum mali fecit. ~~uouit~~ et cum eis qui sunt in matri
monio non est tutum habitare. uel qui uirginitatem uel castitatem uoluit seruare. De aspectu
Sequitur de aspectu mulierum qui ualde timendus est. ut patet mulierum sit multum timendus.
ostendi et auctoritatibus et rationibus. Unde super illud Gen. Vidit mulier et cetera. Dicit Gl.
Et non licet intueri quod non licet concupisci. Item Gl. pensandum est quantum uisum debemus restringere
qui mortaliter uiuimus. sermo ueneum per oculos ad mortem uenit. et eccl. ix. Virginem ne con
spicias ne forte scandalizeris in decore eius. et post auerte faciem tuam a muliere compta.
¶ Exemplis patet ostendi. Unde xxxiiij. Gen. Cum uidisset dinam sychem filius emor euei
princeps terre illius adamauit eam et rapuit. xxxix. Gen. Iniecit domina oculos suos in ioseph
et ait dormi mecum. et ij. Re. xi. Vidit dauid bersabee lauantem se ex aduerso super solarium
suum. erat autem mulier pulcra ualde. et subiungitur. misit itaque dauid nuncios tulit eam. et
De iudith legitur. xvi. Colligauit cincinnos suos mitra ad decipiendum eum. sandalia eius
rapuerunt oculos eius. pulcritudo eius captiuam fecit animam eius. cincinnos uocat capillos in
sene una congregatos. Hic ostenditur quibus modis ex parte mulierum ostenditur.
Multis et rationibus patet ostendi quod ualde timendus sit nobis aspectus mulierum quarum

queda͂ timent͂ ex parte mulier͂ · et alie ex p͂te oculor͂ · Ex parte mulier͂ possunt
tres ro͂nes ad ostendendu͂ · ¶ Prima est hoc quod a planta pedis usque ad verticem capitis
no͂ est locus in mulierib; in quo no͂ sit positus laque͂ ad capiendu͂ oc͂los quod satis in
nuit͂ · Judith · xvi · u͂ dr̃ · Colligavit · et c͂ · ut sup͂ · ecce laque͂ in vertice · sandalia
rapuerunt oculos ei͂ · ecce laqueus in pedib; · et Ecc͂ · vii · Inveni amariorem morte
mulierem que laque͂ venator͂ · et sagena cor ei͂ · vincula sunt man͂ ei͂ · hoc dr̃ ut q̇ m
ei͂ tenet͂ sciat se iam ee͂ in vinculis dia͂ · Pr̃ vii · c͂ · Ecce occurr͂ ei mulier · ornatu m
ͥto p͂parata ad capiendas a͂ias · Ex h͂ quod dia͂ qui exornat mulieres pellem honeste ͥg
tatis ab eis removendo · vultures · v · lyciscos capiendos qui sibi alia ignobilia · qui
ad cytem volant · Ad ide͂ solent canes · vel murilegi exornari · mirum est quo hoc co
ut fideles · quod mulieres sic p͂parent se ad inc͂itonem dia͂ · Si quis faceret fovea͂ in m
et ea͂ coopiret · et no͂ collaret͂ · fovea aut͂ p͂funda est meretrix ut legitur · c͂ · xxii · J
Ecc͂ · ix · Ne respicias mulierem multivola͂ · ne forte incidas in laqueos ei͂ · ¶ Scd͂a r
q͂r aspectus mulier͂ sic timend͂ · est hoc quod mulieres in aspicientib; se toto visu ignem
volem succendunt et a remotis · Vn͂ Ecc͂ · ix · Ne respicias sp͂em alienam · p͂p sp͂em mu
ris perierunt multi · et ex hoc concupia͂ q͂i ignis exardescit · ¶ Tercia ro͂ est quod no͂ est aliq
pars in ea · q͂ q͂i gladio no͂ utantur · unicum se ad aspiciendu͂ · Jero͂ · Gladi͂ igne͂ est
mulieris q͂i ex omi͂ p͂te sui sagittas mittit · ad q͂m sagittatonem p͂tinet quod legitur
c͂ · vii · Don͂ c͂infigat sagitta iecur ei͂ · et paulo p͂ · multos vulneratos deiecit · Non est
mirum si multos inficiat cum dentescat multitudine telor͂ sicut porc͂ qui dr̃ spinatu
p͂p multitudinem spinar͂ · Ex parte v͂ oculor͂ possunt sumi · vii · ro͂nes · h͂ ī d rōib ex p
oculor͂ ostenditur ·

Primu͂ est quod oc͂li sunt valde veloces ad nocendu͂ a͂ie
Jero͂ · predonib; comparant͂ · Tre · iii · Oculus meus depredat͂ est a͂iam
meam · Predones timent͂ multu͂ · p͂p sui velocitatem · ¶ Ad idem p͂tinet quod dicat͂ Gl͂.
Gen͂ · Vidit mulier · et c͂ · Depinendi sunt oc͂li a lascivia sue voluptatis · q͂i quidi
tores ad culpam · Ex h͂ · n · Eva lignu͂ c͂tigisset · n͂ p͂us incaute respexisset · ¶ Scd͂o time
tur oc͂li · quod a remociori nocent · gustus et tact͂ sui eor͂ que sunt in mediate · h͂ vi
sus · p͂p hu͂c ca͂m multu͂ timent͂ balistarii et sagittarii · ¶ Tercio quod oc͂li mulier͂
tis a͂nus q͂ nos vitant͂ · plures · n · differencias reru͂ ostendit nob visus q͂m ceti se
Sensus ubi ministrat materiam temptandi nob · et c͂tutu͂ ad c͂cupiam carnis · et q
ad c͂cupiam oculor͂ et supbiam vite · Vn͂ philosoph͂ · Toci͂ hoi͂s libertas est p͂didisse
oc͂li sunt p quos paupertatem ferre no͂ possum͂ · oc͂li tota via lyricia͂ sunt · Hy n
omia cotidie vicia precipitant · ¶ Quarto · quod duces sunt scelerum · inter latro
magis timentur · quod mas scientes alior͂ duces sunt · Sen͂ · Intelligendu͂ ; f

ee innocencie cecitatem. hinc oculi adulterium monstrant hinc incestum. hinc domum quam con
cupiscas. irritamenta quoque malorum sunt duces scelerum. ¶ Quintum propter corruptionem magnam que in
oculis est ad quam corruptionem. ¶ Primo facit facultas ledendi. quam videtur habere a natura et quantum
ad potentiam cui attestatur facultas ledendi corporalis que est in eis. Dispositio enim corporalis frequenter
attestatur dispositioni spirituali. ¶ Ad idem facit hoc quod naturaliter custodiuntur oculi tanta diligencia.
circumstantis enim tunicis involuti sunt. a natura et palpebra et exteriori defenduntur. et etiam obiectione ma
nus si opus fuerit. eidem et facultatis ledendi signum est hoc quod per oculos ad interiorem animum mors in
trat. ¶ Secundo facit ad corruptionem istam hoc quod multum corrupti sunt in primo peccato. unde
post comestionem pomi sequitur in Gen. iii. aperti sunt oculi eorum. quod intelligitur quo ad motum concupiscencie
non enim intelligendum est quod quasi palpantes et ceci accesserunt ad lignum vetitum. unde super illud Mat. vii.
Quid autem vides festucam. dicit glo. Oculus qui in paradiso post culpam est reseratus videt non
unde perficiatur. sed unde deterius cadat. ¶ Tertio corrupti sunt ex diuturna consuetudine peccandi.
Tanta autem est corruptio ista. quod quasi numquam concupiscat homo quod videt oculus. unde super illud Job.
xxxi. Pepigi fedus cum oculis meis. Item dicit glo. Fedus cum oculis pepigit. ne prius incaute as
piceret quod postea invitus amaret. ¶ Sexto ideo sunt multum timendi oculi. quia usus eorum est
valde nocivus. quanto enim magis est nocivus tanto et abusus est magis timendus. licet lingua valde
corrupta sit tamen includi potest longo tempore. et sic cessando ab eius usu. sed oculi non cessant videre.
unde cavet hoc ab eius usu. unde non cessant peccare. unde ii pe. ii. Oculos habentes plenos adulterii et
incessabilis delicti. ¶ Septimo timendi sunt oculi. quia sunt quasi due porte in castro corporis nostri
quibus si dominetur dyabolus simpliciter erit dominus corporis nostri. quia qui habet portas alicuius castri habet et castrum.
unde xxxi. super illud. pepigi fedus et cetera. subiungitur. quam enim partem haberet in me deus. desuper quasi
intimat quod nichil deus habet in homine si oculos non habet. sicut enim dominus castri qui non habet egressum i
et ingressum. sed ut breviter dicam. cum brevis sit omnis malicia. non est malicia super maliciam mu
lieris ut legitur eccl. xxv. et nichil oculo nequius creatum sit. ut legitur xxxi. eiusdem. cum in aspectu
mulierum hec duo valde timenda coniunguntur constat aspectum mulierum valde timendum esse.
Jero. Job sciens esse hostes oculos valde nocivos fedus cum eis pepigerat. ut non cogitaret de virgine.
Ideo et legitur quidam philosophus sibi oculos eruisse. unde Jero. Non doleat si hoc non habeas quod formice et
musce et serpentes habent. id est oculos. sed illum oculum te habere letare. de quo in cant. iiii. Vulnerasti
me soror mea sponsa. in uno oculorum tuorum. Denique quosdam mundi philosophos legimus ut to
tam cogitationem ad puritatem cogerent sibi oculos eruisse. In hiis tamen non debemus eos imitari.
Sequitur de colloquio mulierum quod valde timendum est. ¶ Primo De colloquio mulierum
quod patet per hoc quod sermo mulieris intimatur esse urens. unde prov. vii. ubi sic legitur
de fallace muliere. Irretivit eum multis sermonibus. ¶ Secundo ex hoc quod comparatur igni.
Eccl. ix. ubi sic legitur. Colloquium illius quasi ignis exardescet. ¶ Tercio ex hoc quod comparatur

gladio acuto. prov. v. Favus distillans labia meretricis. et nitidius oleo guttur eius. Novissima autem eius amara quasi absinthium. et acuta quasi gladius biceps. De auditu cantionum amatoriarum et turpiloquiorum et instrumentorum
Sequitur de auditu cantionum amatoriarum et turpiloquiorum et instrumentorum musicorum. Auditus cantionum valde timendus est. Eccli. ix. ubi sic legitur. cum saltatrice ne sis assiduus nec audias illam. ne forte pereas in efficacia illius. Ad auditum turpiloquiorum possumus referre quod apostolus i ad cor. xv. Corrumpunt bonos mores colloquia mala vel prava. Musica etiam instrumenta multum sunt timenda. frangunt enim corda hominum et emolliunt. et ideo per verba sapientis essent fugienda. De
Sequitur de tactu mulierum qui valde periculosus est sicut potest ostendi tactu mulierum.
multis testimoniis scripture. ¶ Et primo ex hoc quod legitur. Eccli. ix. Cum aliena muliere ne sedeas omnino. nec accumbas cum ea super cubitum et cetera. ¶ Secundo ex hoc quod legitur Eccli. xxvi. Qui tenet eam quasi qui apprehendit scorpionem. ¶ Tercio ex hoc quod legitur Eccl. vii. Vincula sunt manus eius. ¶ Quarto ex quod legitur prov. vi. Numquid potest homo abscondere in sinu suo ignem ut vestimenta eius non ardeant. aut ambulare super prunas et non comburentur plante eius. Sic qui ingreditur ad uxorem proximi sui non est mundus cum tetigerit eam. ¶ Ad idem facit exemplum Andree episcopi super positum qui sanctimonialem percussit manu. de qua percussione princeps demonum adeo letatus est. Ad idem facit exemplum quod habetur in dialogo de quodam sacerdote qui habuit concubinam. sed eam dimiserat. et ei non cohabitabat immo sanctissime vivebat tandem eo egrotante ad mortem. et circumstantibus dubitantibus utrum iam spe recessisset illa que tunc ibi erat accessit prope temptans utrum adhuc spiraret. ille autem vidit eam. et cum magno conamine locutus ait. Recede mulier recede adhuc vivit igniculus. tolle paleam. ¶ Ad idem facit quod legitur In vitis patrum de quodam fratre volente cum matre transire flumen manus suas involvit pallio suo. et portavit eam trans. et interrogatus ab ea cur hoc faceret. Respondit. Corpus mulieris ignis est. et eo ipso quod contingebam te veniebat in memoriam de aliis mulieribus. De remediis contra luxuriam.
Dictum est de hiis que dant occasionem luxurie consequenter dicendum est de remediis contra hoc peccatum. Cum autem luxuria sit ignis ut patet ex predictis. ratio erit triplex remedium contra eam. Sicut enim contra ignem nimium triplex solet adhiberi remedium. aut scilicet per aque infusionem. aut lignorum substractionem. aut elongationem. Verbi gratia. Si olla que iuxta ignem est adeo ebulliat ut effundatur. quod in ea continetur aliquod horum trium fieri consuevit vel aqua frigida olle effunditur. vel de lignis subtrahatur vel olla ab igne elongatur. Sic et faciendum est contra ignem luxurie. Si aliquis videret se temptari peccato illo. consilium unum est. aquam recurrat. et ad aquam frigidam quam ficiat super se ad litteram. vel ad aquam lacrimarum. vel aquam tribulacionum quamcumque

vel recipiat disciplinam bonam. vel puniat se fortiter. vel extrahat pilos sue barbe. vel si non vult adhibere tribulationis presenciam: saltem adhibeat ei memoriam ut cogitet de penis que debentur de peccato luxurie. ¶ Ad cuius remedium pertinet quod legitur xi. eccl. malicia unius hore oblivionem facit luxurie maxime. ad idem pertinet quod legitur In vitas patrum de quodam sene qui cum temptaretur de quadam muliere seculari quam receperat in hospicio suo. ipse accendit lucernam. et combussit omnes digitos suos. sicut autem ille merito combureretur super cuius vestem ignis caderet quam pre pigricia illum a se non excuteret non esset compaciendum ei. et sicut merito domum suam comburi non quereret aquam. sic merito igne luxurie consumuntur qui ad aquam tribulationis non currunt cum videant igne consumi non vestes suas vel domum. sed se ipsos. In qua pigricia satis ostenditur quod magis vilipendunt se ipsos quam aliqua suorum. Sen. Turpe est homini se ipso vilius. Si homo intraret tunc in aquam frigidam usque ad pectus. ex quo non immineret ei ex hoc periculum non esset hoc malum. ¶ Secundum consilium est ut homo subtrahat de cibo et potu. Per id est lignorum subtractionem decrescit ignis. ut legitur in eccl. et precipue de illis generibus ciborum et potuum que incitant ad luxuriam ut sunt forcia vina et acuti sapores. Ista enim non sunt qualiacumque ligna ad incendendum luxurie. sed sunt facile ad eum incendendum. Unde sicut deridendus esset ille qui facibus ardentibus domum suam incenderet. si diceret quod combustio ei sit displicet. Sic deridendi sunt qui dicunt se velle continere cum talibus cibis et potibus domos suas incendunt.

¶ Tercium remedium est ut homo elonget se ab igne luxurie. hoc remedium docet nos apostolus i. ad cor. vi. dicens fugite fornicationem. super verbum quod dicit Ambro. Cum aliis nempe viciis potest expectari conflictus hanc fugite. ne appropinquetis quod non potest aliter vinci melius. Ad idem monemur exemplo ioseph ex quo legitur xxxix. Gen. Quod cum domina sua diceret ei dormi mecum. ipso relicto in manu eius pallio fugit. et egressus est foras. Triplex racio quare fugiendo pugnandum sit contra luxuriam.

Prima est quia luxuria est ignis. Homo vero est quasi fenum vel stipula vel stupa. primo per prophetam ex illo verbo ysa. xl. omnis caro fenum. Secundum est ex illo verbo eccl. xxi. Stupa collecta synagoga peccancium. nulla autem in stupa securitas. vel feno esse iuxta ignem. ¶ Secunda racio est quia luxuria est peccatum valde immundum. Unde sicut non esset bonum luctari cum homine lutoso quia licet vinceretur tamen se inquinaret. Sic non est securum luctari cum peccato isto. vix enim potest esse quod homo non inquinetur ibi. Ad hoc potest referri quod legitur xiii. eccl. Qui tetigerit picem inquinabitur ab ea. ¶ Tercia est racio quia non est bonum pugnare de prope contra hostem illum qui ex proximitate sumit vires. Talis est luxuria. corpus enim nostrum quod prius erat pacificum convertitur in hostem. Unde sicut princeps aliquis timet pugnare cum hostibus suis: quando credit quod in exercitu suo sunt [illegible] multi proditores qui debeant iuvare hostes suos quando conflictus venerit. Sic [illegible] id est cum debeat homo pugnare

cu luxuria. cu corpus nostrum ad modum proditoris contra nos in pugna illa fiat. Ad hoc autem quod mu-
lieres nobis fugiende sunt faciunt testimonium scripture que sequuntur. xxv. ecc. Commorari
leoni et draconi placebit magis quam habitare cum muliere nequam. Jero. Janua diaboli via in-
iquitatis. scorpionis percussio nocivum genus est feminarum. Item ego iudico sicut uiuis femi-
habitent vicarium diaboli non deerit. Hec huius n. aucupatum est ab inicio peccatum. xxv. ecc.
A muliere inicium factum est peccati. et per illam morimur. Jero. Post temptamenta dicitur
no frequentes accessus mulierum. tria solent aliquos contra hoc decipere. s. securitas mulieris
fiducia de propria castitate. et consanguinitas. ¶ Contra primum dicit Jero. Si predicatio
vis femina quam videris bene conversantem mente dilige non corporali frequentes accessus
Contra secundum et dicit Jero. hostiolum tuum aut raro aut numquam mulierum pedes terant. Vide ne
eodem tecto manseris. ne in preterita castitate confidas. non David sanctior non Salomone sa-
pientior memento semper quod paradisi colonum mulier de possessione sua eiecerit. Si dixeris forte
forsitan aliquis se non stipulam esse immo ferrum. et ideo non oportet ei timere mulierum fa-
miliaritatem. Sciendum quod ignis ipsum ferrum inmutat. et quasi igne induit. Sic et ignis luxurie
homines ferreos inmutat. et quasi igne induit. Sic et ignis luxurie homines inmutat in malum
Unde Jero. Ferreas mentes libido domat ex duobus lapidibus et si invicem collidantur ignis
exit. sic ex familiaritate duarum personarum que quasi lapidee videntur erit quibus ignis luxurie
preterea et sicut a candela iuxta se posita non obruetur tamen denigratur. Sic licet homo
non cadat ex familiaritate mulierum in peccatum carnis tamen aliquantulum inquinatur. Unde Jero.
Crede michi non potest cum deo toto corde habitare qui feminarum accessibus copulatur. ¶ Contra
tercium dicit Jero. Si quamvis germana indicas mulieres nullo modo dimitte. Memento quod Thamar
a fratre suo corrupta. precipue vero debet homo cavere ne sit solus cum sola. Unde Jero. Solus
cum sola secreto et absque arbitris non sedeas ¶ Ad hoc facit quod legitur. xxxix. Gen. Accidit quadam
die ut intraret Ioseph domum et operis quippiam absque arbitris faceret. at illa apprehensa lacinia
vestimenti dixit dormi mecum. et ipse fugit. Sic fugiende sunt mulieres. et munuscula earum
Unde Jero. Crebra munuscula et vestes ori applicatas ac degustatos cibos. blandasque et dulces
litteras sanctus amor non habet ¶ fugienda et sunt loca in quibus possit vel spectare mulieres
vel spectari ab ipsis. Ad quod pertinet quod legitur ecc. ix. Noli circumspicere in vicis civitatis nec
oberraveris in plateis illius averte faciem tuam a muliere compta. Ad hoc multum essent
monendi homines post pascha. h. n. est octo vecdiuandi multis. licet autem sint fugienda
universaliter in quibus mulieres possunt videre vel videri specialiter tamen fugienda sunt loca in quibus
choree ducuntur. Unde hic de choreis agemus incipientes ostendere quam malum magnum sit choreas
ad ducere. ...lo. co. De testimoniis scripturarum.

Primo ex testi...tiam moriis scripturarum rationibus multis. ¶ De testimoniis vero scripturarum

sufficiat ponere .vii. ¶ Primum est illud verbum aug. Melius est in diebus festis arare vel fodere quam choreas ducere. ¶ Secundum est id quod legitur exo. xxxii. Cum appropinquasset moyses ad castra vidit vitulum et choreas. iratus quoque valde proiecit de manu tabulas. et confregit eas ad radicem montis. deinde assumptis secum filiis levi interfecit quadraginta milia hominum. alia littera habet xxiii milia. ex hoc quod moyses qui erat mansuetissimus hominum qui erant in terra. adeo iratus fuit et tantam vindictam sumpsit de hoc quod dei honores vitulo impendebant. et in choros duxerant. Satis fit manifestum quantum iratus esset. Si quis zelum anime haberet qui divino servicio contempto. et neglecto videt divinos honores impendi vitulo que est creatura dei. scilicet ipsi vanitati vel lascivie per vitulum designate. Vitulus enim est animal lascivum temporibus illis quibus debent audire homines cantus ecclesie audiunt cantus lascivie. ¶ Tercium testimonium est illud quod legitur mt. xiiii. quod saltatrix fecit amputari caput iohannis. In hoc enim prefiguratum est quantum fatem habituri erunt saltatrices et cantatrices. ad separandum eos in quibus est gratia dei. qui per iohannem designantur a capite suo xpo. ¶ Quartum testimonium est illud quod legitur eze. xxv. pro eo quod plausisti manu et percussisti pede et gavisa es ex toto affectu super terram israel. ecce ego extendam manum meam super te et tradam te in direptionem. et interficiam te de populis. ¶ Quintum est illud aug. Omnis motus petulancie saltus est in profundum cloace. ¶ Sextum est illud quod narrat greg. in dialogo de quadam sorore cui devote in visione apparuit atque choreas in vestibus albis puellas ei ostendit. quibus cum illa se iungere appareret. sed sese eis iungere non auderet beate marie voce requisita est. an vellet cum eis esse. et in eius obsequium vivere cui cum puella diceret. Volo mandatum protinus accepit. ut nichil ultra leve et puellare ageret. a risu et iocis abstineret sciens quod inter virgines quas viderat ad eius obsequium die xxx veniret. quibus visis in cunctis suis moribus puella mutata est. et omnem a se levitatem puellaris vite removit. Cumque parentes eius eam mutatam viderent. mirarentur quid sibi beata virgo iussisset. et quo die itura esset ad eius obsequium indicavit. Tunc post xxv dies febre correpta est. et die xxx cum hora exitus sui appropinquasset eandem dei genitricem cum puellis quas per visionem viderat ad se venire conspexit. cui se vocanti respondit. et aperta voce clamare cepit. Ecce domina venio ecce. in qua voce reddidit spiritum. et ex corpore virgineo habitura cum sanctis virginibus exivit. In hoc quod puella que nolebat processioni beate virginis interesse mandatum accepit. ut a iocis abstineret. satis patet perpendi quod ingressus processionis celestis. Unde multum fugiende sunt huiusmodi processiones. que a tali processione hominem prohibent. ¶ Septimum testimonium est apoc. ix. ubi legitur quod fumus putei abissi sicut fumus fornacis magne. obscuratus est sol et aer de fumo putei exierunt locuste in terram. fumus ascendens de puteo abissi est fervor et ardor luxurie qui obscurant solem .i. cetum sacerdotum quorum est illuminare ceteros. et aerem .i. cetum contemplativorum

cum magna parte. De hoc fumo exercitus locuste .i. cantatrices et saltatrices se non regentes
ratione sed incedentes inordinate ad similitudinem aliarum gentium. Hee locuste nichil omnino virtutis relinquunt
in terra ecclesie sicut de locustis egypti. Legitur .x. exo. Hee locuste dicuntur exisse de fumo pu-
tei non quia habeant ab eo quod sunt sed quia habent inde quod locuste sunt. alia enim mulierum corda sunt visi-
ta ex fumo putei abissi concurrunt choreas. alia vero ex levitate sola in principio eis consen-
tiunt. Iuxta hunc modum loquendi dicitur diabolus esse pater malorum non quia ipsi erant ab eo quod sunt sed
quia habent ab eo .i. ab eius imitatione quod mali sunt. De visione iohannis.

Sequitur in visione iohannis quibusdam interpositis Et similitudines locustarum similes
equis paratis in prelium. Insinuatur hic quod ornatus mulieris est quedam preparatio ad
hoc quod diabolus eis insidiatur et deum in eis impugnet. Unde sicut dicit propheta de deo. quod ipse
posuit equum versum glorie sue in prelio. Zach. x. Sic diabolus facit de talibus mulieribus. ¶
Sequitur et super capita earum tamquam corone similes auro. Hoc pertinet ad ornatum
quem habent tales mulieres in capitibus. et insinuatur quod ornatus quem iste mulieres deferunt
in capitibus quos acquisierunt a suis amatoribus sunt quasi corone pro multiplici triumpho quem
habet diabolus per eas de filiis dei. Solent strenui milites in torneamentis in capitibus equorum
suorum coronas ponere de floribus. ¶ Sequitur et facies earum sicut facies hominum dicit et
non hominum propter mulieres que se depingunt quarum facies sunt quasi larve sub quibus facies
naturales latent. quas deus eis dedit. que sunt pallide. Ad quas facies pertinet quod dicit
Ieronimus. Qua fiducia inquit erigit ad celos vultus quos conditor non agnosceret. ¶ Sequitur
et habebant capillos sicut capillos mulierum. Sic dicitur propter illas que deferunt crines a mor-
tuis mulieribus abscisos qui non sunt capilli mulierum quia enim mortuarum sunt. quia ab eis
abscisi sunt. non illarum sunt que eos deferunt. sicut vine non sunt spinarum et si eis alli-
gentur. et mirum est quomodo mulieres non timent deferre capillos mulierum mor-
tuarum. et habere eos de nocte ad caput suum. Et vero simile est quod diabolus hanc audaciam pro-
curet in eis. cuius signum est hoc quod ipse timerent deferre camisiam vel aliam vestem
mulieris mortue. de capillis enim non timent de quibus videtur esse timendum. ¶ Sequitur et
dentes earum sicut dentes leonum. hoc pertinet ad ineptiam rapacitatem talium
mulierum. ad quod pertinet quod legitur eccl. ix. Ne respiciat mulierem multivolam. Etenim
volunt ab amatoribus suis tales mulieres quod mirum est. ¶ Sequitur et habebant loricas
sicut loricas ferreas. Hic insinuatur incorrigibilitas earum. Sicut enim in lorica non potest
una macula ab alia separari. sic non potest eis dissuaderi ut unum de ornamentis suis dimit-
tant. et vox alarum earum sicut vox curruum equorum multorum currencium in bellum. sicut enim
est magnus solo tumultu hostes fugat. quandoque et decipit. et clamore aves volantes ca-
dere facit. Sic contentus diabolus chorearum solis irrisionibus et clamoribus suis decipit bonos

⁊ illos qui h̄ebant pennas itinū a sublimitate uite inchoare eīde fac̄t. q̄ dr̄ alaꝝ
ptinet ad uelocitatem qm̄ h̄nt in discurrendo. q̄ dr̄ curruū. ptinet ad tumultū q̄ faci
unt. ¶ Sequit̄ ⁊ habebant caudas similes scorpionib; ⁊ aculei erant in caudis eoꝝ.
h̄ referendū est ad hoc q̄ mors etna est finis uoluptatū carnaliū. uel ad hoc q̄ morte
culpe hoīes pertrahunt. ¶ Sequit̄ ⁊ potestas eaꝝ nocē hoīb; mensib; .v. hoc p̄t re
ferri ad hoc q̄ a pascha usq; ad autumpnū p̄cipue nocent choree ecc̄e dī. Sicut en
.n. reges tempe illo solent ad bella p̄cede ut hostib; sint auferant q̄ in hyeme labore
acquisierit. Sic dia qm̄ cito est pascha. congregat exercitus choreaꝝ. ⁊ aufert ecc̄e q̄ in ad
uentu ⁊ ql̄. acquisiuit. ¶ Sequit̄. ⁊ hebat sup se regem angelm abyssi. dia .i. eas
regit cui nom̄ hebrayce abadon grece aūt appollion. ⁊ latine habent nom̄ exterminās.
scilicet. a p̄ria uite. Exterminare est exulem face. Vn̄ mito uocat̄ exterminans. dia temp
tans hoīem p mulieres. q̄ p eas in exilio sum̄ uxe ūbū Jero. p̄ut posui. Morito semp
q̄ p̄adisi colonū mulier de possessione sua eiecerit. ⁊ ualde potens est demon ille ad fa
ciendū exulare hoīes a celesti patria. De choreis ducendis.

Consequent̄ ostendendum est oīb; qm̄ p̄iculosum sit choreas duce. Vn sunt p que
hoc p̄t ostendi. ¶ Primū est hoc q̄ in choreis nō h̄t dia unicū gladiū. s; tot quot
sunt ibi p̄ pulcre ⁊ ornate uxe ūbū illud Jero. p̄ut posui. Gladi igneꝰ est sp̄es mulie
ris. Vn̄ nō parū timendū est ū tot gladij hostis ꝯspiciunt̄. cū unicꝰ gladiꝰ ei militum
timeat̄. p̄ ibi p̄cutit dia gladio euaginato. tunc .n. pallia ⁊ suptunicalia ei remouen
tur. cū aliquū p̄cutit gladio isto inuoluto. cū ⁊ gladiꝰ iste ex omi parte secet ibi ex oī
parte eos p̄cutit. Ostendit .n. se ibi ex omi parte ante ⁊ retro a dextris ⁊ a sinistris. p̄cutit
⁊ ibi gladio exacuto. ad choreas .n. nō ueniunt̄ ū p̄ut p̄parate que p̄paratō quedam est
exacucio gladii dia. Motu ⁊ circulari. q̄si queda mola dia exacuit̄ gladiꝰ iste. s. pulcritu
do augetur .n. ⁊ que pallida est ⁊ q̄si febricitans. ibi a fatuis pulcra creditur. ¶ Secdm
est q̄d dia nō utit̄ ibi .n. unica facula ad accendendū corda hoīm. s; pluri in mensa. Vn̄
uix possit ēē aliquis diu iuxta unam de faculis istis quin calefiat. quō nō calefiet ū tot
sunt facule ardentes. p̄ que filias suas ornant ⁊ ad choreas mittunt. q̄si festucas ungunt̄
ut melius ardeant ⁊ in ignem p̄iciunt. ¶ Tercium est q̄ in choreis utitur dia poten
ciorib; armis que h̄t. ⁊ fere omib; modis quib; uti p̄t. potenciora arma que dia h̄t sunt
mulieres q̄ patet ex hoc q̄ dia elegit mulierem ad decipiendū hoīem. p̄mū hac ⁊ elegi
balaam ad decipiendū filios isrl̄ ut legit̄ in libro nūj. hanc dimisit dia iob. sperans
q̄ per eam deciperet eū. p̄ hanc ⁊ uoluit decipe thobiam. p̄ hanc dd. p̄ hanc samson ⁊ salo
nem. Decepti sunt .n. ōbus modis. p mulieres temptant hoīes. tactu. uisu. ⁊ colloqo.
hijs trib; modis simul ⁊ choreis. p mulieres temptat hoīes insipientes. s. tactu manuum

cantus suavitate et pulcritudinis ostensione. In quibus quantum sit periculum ostensum est prius. ¶ Quartum
est quod nulli sancto vel sancte deserviunt qui choreas ducunt, immo omnibus contumeliam faciunt. Sicut
enim contumeliam facit alicui sancto qui peccat in loco ei dedicato, sic qui peccat in tempore ei dedicato.
Unde cum in nullo festo timeant choreas choreas ducere, nulli sancto timent contumeliam facere. Preterea
prohibitus sit labor etiam in diebus festis et ille qui esset ad honorem dei et ad utilitatem vel propriam vel proxi-
mi, nunquam concessus est etiam labor qui sit in contumeliam dei et sanctorum et dampnum proximi. Irride-
ri videntur esse qui pecto vegetem producentibus choreis qui absque pena decesserint cum labore in utili-
quieti preeligerent et non in diebus festis quiescere voluerunt. Non habent aliquem sanctum qui pro eis inter-
cedat, quia omnibus contumeliam fecerunt. ¶ Quintum est quod ducentes choreas quodammodo faciunt contra
sacramenta ecclesie. ¶ Primo contra baptismum hoc quod frangunt pactum quod inierunt cum deo in baptismo cum patrinus
dixit pro eis: Abrenuntio diabolo et omnibus pompis eius. Pompam enim sive processionem diaboli intrant cum
choreas. Unde patrini earum possunt timere ne de promissione illa rei apud deum inveniantur culpa-
biles nisi admoneant eas diligenter ut ne choreas intrent. Processio diaboli est chorea in qua quidam conside-
te habent que non intrant sed assistunt. Tanquam moniales diaboli sunt que intrant et cantant.
que autem assistunt participes sunt maleficiorum que ibi fiunt. Sicut conversi sunt participes
beneficiorum que fiunt a sororibus que noverunt cantare. Signum est quod chorea sit processio diaboli
est quod tendit ad sinistram. Ad hoc potest referri id quod legitur Proverbiorum iiij: Vias que a dextris sunt novit
deus. Perverse vero sunt que a sinistris sunt. Contra sacramentum etiam faciunt quodammodo que choreas ducunt. Sunt
enim quasi simie clericorum et tale servicium diabolo offerunt quale clerici deo. Et pro cantu eorum cantus ecclesiastici
contempnuntur et negliguntur. Quia enim debent esse vespris intersunt choreis. ¶ Contra sacramentum etiam ordi-
faciunt quodammodo matrimonii fit ibi. Et quia mariti ibi detrahitur multum quibus dicitur mari. fi. quod
et multi ibi invitantur ad faciendum contra fidem matrimonii aperte et contra legem matrimonii predica-
tur ibi cum cantatur quod pro suo marito uxor dimittere non debeat quin amicum faciat et secun-
dum legem dei et leprosum dimittere non debeant qui loco et tempore debitum ei reddat si ipse voluerit.
¶ Faciunt etiam contra sacramentum confirmationis in quo in fronte signum crucis susceperunt tanquam
empte passione Christi. In choreis vero signo Christi abiecto signum diaboli pro eo in capite posuerunt,
signum scilicet venalitatis, quasi Christus non emerit eas. Posuit Christus vexillum suum in fronte tanquam in
eminentiore parte castri sui, et ipse vexillum diaboli pro eo posuerunt non absque contumelia magna
Christi. ¶ Faciunt etiam contra sacramentum penitentie per quod cum deo reconciliate erant in quadragesima. Dum pacem illam fran-
gunt et in exercitum diaboli vadunt. ¶ Faciunt etiam contra sacramentum altaris, quia ad missam dei pacem
celestem susceperunt, et post inchoant dei iram igne infernali incendunt similes inde qui cum
comedisset ad mensam domini sui accepit cohortem et a pontificibus et phariseis ministros et venit
contra eum ut habetur Iohannis xviij. ¶ Contra sacramentum vero extreme unctionis pauce possunt facere
quia pauce illud susceperunt. Si quando cum susceperunt ipse faciunt contra id quo sanitatem accepe-

adeo in sacramento illo expendunt in contumeliam largientis. ¶ Sextum est quoniam malum sit choreas ducere pulcritudo — peccatorum que committuntur per persone que choreas ducunt. Peccant in gressu · ornatu · cantu · tactu visu auditu etc. Gressu peccant nullum passum faciunt qui non bene numeretur. Unde xxxi. Job. Nonne ipse considerat vias meas et cunctos gressus meos dinumerat? Ornatu vero peccant quinque modis. ¶ Primo quia superbiunt. ¶ Secundo quia corda iuvenum ad luxuriam accendunt. ¶ Tertio quia alie que non habent similes ornatus eis verecundiam faciunt et dant eis occasionem concupiscendi similia. ¶ Quarto reddunt eas que viles et molestas maritis suis. ¶ Quinto similia a maritis suis habere non poterunt per peccata vero ea aliunde habere volunt. Quod cantu peccant multipliciter.

Primo quia attrahunt corda aliquarum mulierum que non sunt unius sui ut sunt iuvenes maritate vel filie filias quibus mariti vel parentes prohibent ne eant ad choreas et tamen adeo attrahunt corda earum quod vadunt, in reditu parentes vel mariti verberant eas, iurant litigant et multa alia mala occasione ista faciunt. Propter hoc comparantur cantatrices sirenis. Ysa. xiii. ubi sic dicitur. Respondebunt ibi ulule in edibus suis et syrene in delubris voluptatis. Ulule aves sunt qui rostro in palude luto strident. Unde signantur cantatrices que rostro cordis luto ~~strident~~ in palude luxurie cantant. Syrene sunt secundum quosdam pisces marini in specie mulieris et dulci cantu suo homines decipiunt. Delubra vocantur loca in quibus voluptuosi vocantur voluptati ut eos inducat esse ydolatras. ¶ Secundo cantus earum quia temptat corda sanctorum. Et est ista sagitta diaboli valde mirabilis a qua non defendit murus vel aliquid tale ab ornatu potest homo defendere se, sed a cantu non. ¶ Tertio quia per esse cantus earum occasio mortis alicui infirmitati que quiete indigeret. Sed si quiescere curaretur moritur dum quod cantatrices non permittunt eum quiescere. ¶ Quarto assistentes ad libidinem inflammat sicut cantus ecclesiasticus excitat ad spiritualem devotionem, sic talis cantus ad libidinem. ¶ Quinto corda audientium inebriat vino gravidi temporalis. Unde quasi ebrii dei obliviscuntur animo se ratione non regunt. Propter hoc est medium in cantilenis earum turpiloquium et mendacium et contra legem dei. Unde mirum est quod apud christianos hec tolerantur quod inter eos contra legem eorum predicantur initiantur. Et ostensum est quoniam sit periculum chorearum. Rationibus ostenditur quod fatuum sit choreas ducere.

Consequenter ostensum est quoniam fatuum sit in presenti vita choreas ducere vel alia signa letitie habere. Fatuitas vero ista satis apparebit si diligenter attendimus ubi simus et qua tendimus. ¶ Prima consideratione invenimus nos esse in exilio in valle miserie et lacrimarum in regione umbre mortis. De hoc dicit Augustinus. Asset eum quo sine claudimur in exilio isto. Et in Psalmo. Quomodo cantabimus canticum domini in terra aliena. Si viris fuit grave est cantare in terra aliena canticum domini. Quid debet esse de can

tico dicitur. De hoc dicit Aug. In valle miserie sumus in quo est magis flendum quo
nunc flemus qui debemus esse in celo. vel saltem in terrestri paradiso qui est locus amenissimus
usque ad globum lunarem attingens. sumus in valle miseriis plena. hunc mundum infra
sumus in limo profundi usque ad genua. ut ventis et grandine et pluviis inpugnamur. non adiu
tamur nobis que ad serviendum nobis create sunt. quedam animalia ut lupi. leones. et serpen
tes. et quedam volentes nos inficere que non permittunt nos quiescere. non de nocte non de
die ut pulices et similia que volunt nobis eruere oculos. ¶ Ad tercium pertinet quod
legitur in psalmo. ascensiones in corde suo disposuit. in valle lacrimarum. qui locus est causa ridendi vel ri
in valle lacrimarum. Salomon dicit eccl. ii. Risum reputavi errorem. et Aug. dicit super ioh. Ri
sum talium est risus freneticorum. et In eccl. dicitur. xxii. Ex musica in luctu importuna
narratio. sicut importuna esset narratio eius qui narrationem suam componere vellet. licet in
poneretur omnibus silencium. Sic importuna est narratio verborum que in risu et in levitate
sunt. In mundo isto cum omnia ad fletum moveant que in hoc mundo videntur. si vere agno
scantur. Unde eccl. i. Qui addit scientiam addit et dolorem. mala presentia, unde pro se et in mediate
sentiunt inducunt non bona presentia. eternam lucem inducunt. i. peccatum. Quocumque vertit se ho
videt unum flere possit et debeat si sursum respiciat celestem videt patriam a qua
vel est incertus utrum ad eam unquam sit perventurus. Si deorsum respiciat videt sepulchrum
suum. s. in quo terram reverteretur. Si ad dexteram prospiciat. et si ad sinistram adversitates se ve
nire videt quia cadet a sinistris mille et decem milia a dextris. et x. milia a sinistris. Si autem respiciat in
terram sunt multe cause flendi. In occulto non. i. a corpore multo plures sunt. pla. n. sunt de
quibus debemus flere quo non videmus quam ea que videmus. Quis locus potest esse risui inter
tot dei iniurias. Inter tot fures inimicos quot quasi in feretris iacere videmus. corpus peccatoris quasi fe
retrum est in quo ipse mortuus iacet talia meditabatur. Iere. ix. cum dicit. Quis dabit
capiti meo aquam. et oculis meis fontem lacrimarum. et plorabo interfectos filie populi mei. Quis
deflere non debeat non ad fletum movet ipse dominus. et verbo et exemplo. Verbo. Luc. vi. Beati qui
nunc fletis quoniam ridebitis. et post. Ve vobis qui ridetis nunc quoniam lugebitis et flebitis
exemplo non. Luc. xix. non post cantum et gaudium cum quo susceperant eum in ierusalem venientem sub
iungitur. et cum appropinquaret videns civitatem flevit super eam dicens quia si cognovisses
et tu. Invenient cantum huius et gaudii ex cecitate provenire. B. Cum pater dei filius
plorat homo et ridebit et ad fletum movent parvuli qui nondum sunt unius diei. Aug. In
et a ploratu incipit. non ride prius. prophetia calamitatis lacrime sunt testes miserie. nondum
loquuntur. et iam prophetant. erubescant cantitores ubi non flere in infans quod nondum
est unius diei predicat esse flendum. ¶ Quod autem sumus in regione umbre mortis. patet
ex isto verbo. Luc. i. Visitavit nos oriens ex alto illuminare hiis qui in tenebris et in umbra mortis

se. Ad idem potest referri quod legitur ysa. ix. Habitantibus in regione mortis lux orta est eis. Potest autem
uocari ista uita umbra mortis. quia assimulatur magis morti quam uite. uel propter proximitatem
quam habet ad mortem. cum ipsi illi uiuunt quasi sine uite. Omnia namque querunt mortem spiritualem eorum.
Vnde dauid. Inimici mei circumdederunt animam meam. Item Jeremias. Gladium tenet hostis ut me
perimat. ex omni parte sunt pericula spiritualia et laquei. Vnde Guido cartusiensis. laqueos ostendunt
dic. comedis. bibis. uestis. dormis. omnia sunt laqueus. Vmbra et mortis potest dici propter proximitatem
quam ad mortem pene etiam habent qui in peccato sunt quasi ad portam inferni sunt. Tales et inter eos
et infernum non est nisi transitus corporis ut sic a corporibus recedant dicitur statim quod in puncto sunt
in infernum. dicitur appinquauerunt usque ad portas mortis. Job. xxi. Tenent tympanum et cythar
am et gaudent ad sonitum organi. Ducunt in bonis dies suos. et in puncto ad infer
no. ad inferna descenderunt. illa et pars mundi in qua sumus quasi stabulum est in domo dei. cuius
domus est tota machina mundi. palacium eius est celum. et quale est hoc in stabulo sordido
choreas ducere. Ad hoc ualet quod legitur Luc. ii. Inponent illum in iumentum suum duxit in sta
bulum. Vbi dicit glosa. Non domum sed stabulum uocat quo nomine miserias et fetores huius uite
signat. ne homo in hoc exilio. quasi in patria gaudeat. sed hunc fetorem non senciunt qui fetidi sunt
sicut minus minime sentitur ubi omnes fetent. Signum et attendit quod tendunt satis uidebit quod
fatuum est hic cantare et choreas ducere. quasi non ducitur ad mortem. Seneca. Omnes capitali suppli
cio dampnati sumus. et Augustinus. Nichil aliud est tempus huius uite quam cursus ad mortem. in quo
nemo uel paululum stare uel tardius ire permittitur. sed urgentur omnes pari motu singulis
diebus facit homo dietam ad mortem carnis. et talis est comparatio morti qui se credit remo
tum. Ad hoc potest referri quod narrat Gregorius in dialogo. De fortunato qui audiuit quandam simi
am ferentem que ante portam suam cepit cymbalis ludere et clamare. heu heu. mortuus est
iste infelix. et post cibum sibi datum cum ingrederetur ianuam saxum occidit in uerticem eius.
alio ii tandiu uitam finiuit. quale est hoc hominem morte condampnatum cum choreis et
instrumentis musicis ad tormentum suum ire. ad mortem suam cantando et letando uadunt.
qui choreas ducunt. In hoc signo similes qui ante mortem cantare dicitur. Et quale est hoc
ad districtissimum iudicium letando ire. precipue cum senciat homo se reum et tantis culpabi
lem. Ad hoc pertinet quod legitur in uitis patrum. de quodam qui uidens quendam ridentem
ait. Reddituri sumus rationem de uita nostra coram celo et terra et tu rides. Ad idem potest referri
quod de rege illo qui memor malorum suorum et diuini iudicii gaudere non poterat. qui interro
gatus super hoc a quodam fratre suo noluit ei causam ostendere. Vnde iussit buccinatores ad por
tam fratris sui quod secundum consuetudinem illius regni certum signum erat mortis. Deinde cum frater
regis ad regem esset adductus et non modicum timeret. qui cum respondisset ei. quomodo in tali sta
tu gaudere posset. Indicauit ei rex causam tristicie sue. quia ille tunc timebat quod sciebat

regem esse fratrem suum. et qui in nullo sciebat se esse culpabilem apud eum. ex illa signa offense
que audierat nimio timore non potuit. qui in tot et tantis sciebat se culpabilem esse non apud
fratrem suum. sed apud divinam maiestatem. De aliis remediis contra peccatum luxurie

Sequitur de aliis remediis contra peccatum luxurie. et cum luxuria non sit qualiscumque ignis. sed ignis in
fernalis. Summum remedium est contra ipsum oratio. Unde sicut ille qui patitur morbum illum qui
infernalis dicitur. alicubi facit se deferri ad ecclesiam beate marie virginis. vel ad sanctum antonium
et inde recedit donec curatus sit. sic qui ignem luxurie sentit toto corde debet se convertere
ad dominum et ad suffragium sanctorum. nec debet cessare quousque habeat sanitatem. et postea debet sanctis gratias
agere. et singulis diebus debet homo deo et sanctis aliquem censum reddere in signum liberationis sue.
ut scriptum est. Eruam te et honorificabis me. Si quis autem tanto ardore quereret curationem ab
isto infernali igne quanto querit curationem ab alio vix esset quin impetraret. remedium
illud docemur sapientie. viii. ubi sic legitur. ut scivi quoniam aliter non possum esse continens nisi
deus det hoc ipsum erat sapientia scire cuius esset donum hoc. adii dominum et deprecatus sum illum. Specialiter
autem valet contra peccatum illud. beata virgo que fuit et est virgo. et est amatrix munditie. In
stanter et in aliis. et specialiter aliquod servitium est faciendum. ut ab hoc igne liberet. cum in
parte cavendum est a temerariis votis. ¶ Quintum remedium est honesta occupatio
ut otia si tollas periere cupidinis arcus. ¶ Sextum est aqua sapientie salutaris. Unde in eccli.
Jo. iiii. Que desursum est sapientia. primum quidem pudica est. id est pudicam reddens. Et
Zach. ix. Vocatur vinum germinans virgines. id est virginales actiones. et dominus in Jo. xv.
Vos mundi estis propter sermonem quem locutus sum vobis. et Jero. ama scientias scripturarum
et non amabis carnis vitia. et viii. sap. Vocatur sponsa. ubi sic legitur. Que
sivi sponsam mihi eam assumere in quo verbo intimatur quod adherere sapientie sit remedium
contra illicitas delectationes carnis. ¶ Septimum remedium est elemosina. Unde dicit illud ii
ad thimo. iiii. Pietas ad omnia utilis est. Dicit Ambrosius. Si quis inimicum tegat sibi
brium carnis paciatur vapulabit quidem sed non peribit. ¶ Octavum remedium habet hoc ma
num cum initio gule. et est hoc remedium consideratio mortis. vel status in quo caro post mor
tem futura est. Quam unde sibi Gregorius. Consideratio adeo valet ad domandum carnis desiderium sicut
cogitare qualis futura sit mortua. Quinta pars in tractatu de luxuria de prohibitione sim

Quinto loco in tractatu de luxuria dicendum est de prohibitione simplicis plicis for
fornicationis de qua hoc ordine dicemus. ¶ Primo ostendemus simplicem forni
cationem prohibitam esse. ¶ Secundo ostendemus eam prohibendam fuisse. ¶ Tertio ostendemus
rationem illam qua dicit deus prohibuerit simplicem fornicationem diabolicam esse et irrationa
bilem et irrisione dignam. ¶ Quarto ostendemus quod dominus non egit immisericorditer cum
genere humano prohibendo. posset enim alicui videri quod immisericorditer egisset propter hoc quod sem

tot mundus videatur pure propter prohibitionem istam. et quia hec prohibitio videtur esse contra multiplicationem generis humani. **Quod simplex fornicatio sit prohibita. probatur.**

Primo ex hoc quod legitur Deut. xxiii. Non erit meretrix de filiabus israel. ¶ Secundo ex hoc quod legitur .i. ad Chor. vi. Nolite errare neque fornicarii neque ydolis servientes neque adulteri neque molles neque masculorum concubitores neque fures neque avari neque ebriosi neque maledici neque rapaces regnum dei possidebunt. ¶ Tercio ex hoc quod legitur ad Gal. v. Manifesta sunt opera carnis que sunt fornicatio etc. et subiungitur. qui talia agunt regnum dei non consequentur. ¶ Quarto ad hoc quod legitur ad Eph. v. Hoc scitote intelligentes. quod omnis fornicator aut immundus. aut avarus. quod est ydolorum servitus non habet hereditatem in regno christi et dei. ¶ Quinto ex hoc quod legitur Act. xv. Quod dicunt apostoli et seniores fratres visum est spiritui sancto et nobis nichil ultra imponere nobis honeris quam necessaria ut abstineatis vos ab ymolatis simulacrorum. a sanguine suffocato. a fornicatione. Unde dicit nichil. Necessaria sunt sine quibus non est salus. Unde cum fornicatio ibi numeretur si quis ab ea abstineat non salvatur. **viii sunt per que ostendi potest quod simplex fornicatio prohibenda sint.**

Primum est sterilitas que frequenter est in illis que vulgo ferentes omnibus se exponunt. Ez. xvi. exposuisti te passim omnibus. reddit eas steriles. sicut procuratrix sterilitatem contra legem naturalem erit. ¶ Secundum est hoc quod educatio prolis de naturali lege ad patrem pertinet educare si eam non potest si eam agnoscat. agnoscere autem prolem suam non potest pater sed mater ut experimentum habetur. Unde patet quod concessio simplicis fornicationis quodammodo impediret ne pater prolem suam educaret quod dampnum est contra legem naturalem. ¶ Tercium est crebra incesta plura que sequuntur ex simplici fornicatione. et crebrius sequeretur. si esset concessa. matres enim non potentes prolem nutrire. ut habentes consilium a patre suffocarunt sepe sicut et hodie aliqui faciunt. ¶ Quartum est ex hoc quod vir reddit mulierem potentem ad nutriendum sibi. et tempore gravida. et quo iacet de prole in quo occupata est circa prolem educandam. Sic videtur de lege naturali obligatus esse ad nutriendum eam. et tempore tali quod concessio fornicationis impediret. ¶ Quintum est hoc quod ita displicet viro generoso uxor vel etiam concubina se concedit alii viro. secundum enim legem naturalem non debet se iungere alii mulieri ex quo simile nollet sibi fieri. ¶ Sextum est naturalis equitas que requirit hoc ne aliquis homo plures quam unam habeat. ne forte sit aliquis qui nullam habeat. Item equali numero formati fuerunt a principio vir et mulier. non enim certum numerum nisi per generationem amplius crevit. Unde sicut aliquis paterfamilias qui habet iiii domos et quatuor filios. ordinat quod unus non habeat nisi unam. ne sit aliquis qui nullam habeat. Sic deus ordinavit ut vir unus non haberet nisi mulierem unam. ¶ Septimum est hoc scilicet pax generis humani. Si enim liceret cuilibet quelibet uti sequerentur rixe. et odia et multa homicidia. ¶ Octavum est hoc quod aliquae aves sunt quarum talis castitas quod una uni tantum adheret. ut patet in turturibus. Unde cum non debeat esse minor

castitas hoīs gnū turturis. Vnū ut uni debuit adherere mulieri. Indecens est ut carna
lior sit homo qui pter carnē hēt ipm̄ ronalem q̄m aliūs q̄ carnē hēt solū. Possūt
aūt ꝑ pdc̄a assignari tres cause q̄re ds̄ ꝓhibuit aliquas uoluptates. et sedm̄ gustum
et sedm̄ tactū. ¶ Primo in signū dnij. ut dicit aug. sup gen. nō enīt unde ho
se hr̄e dn̄m cogitaret .n̄. ab aliquo ꝓhiberetur. ¶ Scdō. ut hr̄et homo .n̄. mereretur.
Vn̄ aug. similr̄. sup gen. dicit. Oportebat ut ho sub dn̄o positus ab aliq̄ ꝓhiberetur. ut
uirtus eēt merendi. obedia que sola uerissime est uirtus. si nich sibi ꝓhibitū ul pcepi
nō possit aliquis male agere. et ido nō eēt dificile .n̄. forsitan laudabile bene agere.
que .n. uirtus est. siquis agat qd̄ sibi placitū est. sed in hoc in que uirtus maior q̄ qd̄
ho ꝯ ꝓpriam uoluntatem facit et conformat se uoluntati di. Vn̄ sapiens hoc soli
uirtuti adiciet. qd̄ ꝓpe uoluntati detrahens. et Poeta. Est uirtus placidis abstinuisse
bonis. ¶ Tercio ut ho assuescat ꝓponere dī amorem amori carnali. Ad amandū
.n. dm̄ sup omnia tenetur homo ex illo mandato. p̄ et maxīmo. diliges dn̄m
t. et ex sola transgressione hui mandati posset quis dampnari. et si nullum aliud
tpale mandatū transgrederetur. Qō q̄r ds̄ simplicē fornicatōem ꝓhibuerit.

Sequitur uidere quō illa questio qua queritur quare ds̄ fatua eē ostendit.
ꝓhibuit simplicem fornicatōnem. ut dicta est et irrisione digna. Jerō ꝯ
ds̄ eam dixit eē dicta eam. q̄r ꝓmo posita est a diabolo. talis questio gen. iij. .n̄. dixit ad mu
lierem. cū precepit uob dn̄s ut nō comederetis ex omni ligno padisi. Scdō dicim̄ eam irri
sione dignam. q̄r nullus ꝓponeret silem qonem alicui hoī qui ꝓ stulto nō hr̄etur. si
sicuenisset aliquis ad burgensem aliquem et diceret. quare nō pmittis filias tuas ꝓstitui
q̄re uultis eas maritari. esset nos fatuus. dicet ipse. nōne ꝓ stulto hr̄etur. quāto for
tius fatuus ꝑ reputari. qui de celesti rege hoc audet querere quare ipse filias tuas nō per
mittit fornicari. quare uult eas uel castas pmanere. uel uiris tradi. Pr̄ea queri
re q̄re ds̄ de re sua aliquid prohibuerit — querere est. quare ds̄ in re sua uel alij
uel aliq̄ signū dnij retinuerit. quā questionem patet stultam eē. ut siquis que
reret a rege francie quare nō dat in totū regnū uirum. ut .n̄. aliq̄ signū dominij
retineat ibi. pmisisset ds̄ hoī omē lignū pt unū. hn̄. debuisset ei sufficere. Qō d

Ex iam dictis p̄ manifestū eē ꝓhibendo simplicem fornicatōnem egit misericorditer cū
q̄r dn̄s misericorditer egit cū gnē huano. cū simplicem fornicatōnem gnē huano
ꝓhibuit. Cum uiris. q̄a ds̄ uoluit eos hr̄e fidele adiutoriū. q̄m tales q̄ suaui
rentur eis quicquid possent suari. Concubine .n. q̄r nesciunt q̄m diu debeant eē
cū hoīb; suranturr eis quicquid possunt. Cū mulierib; et misericordr̄ egit. Vident .n.
qd̄ mulieres habituri eēnt laborem in portando ꝓlem usq; ad nō et dolorem in partu

cendo sollicitudinem et occupationem et laborem in nutriendo. Voluit enim ante opus carnale obligari eos in iuvando eas cum prole et misericorditer egit frequenter. Non pateret quales si simplex fornicatio concessa esset ut prius ostendimus. Cum toto et genere humano deus in hoc misericorditer egit cum parti providit. consuluit et in hoc egit cum genere humano quod ab illa voluptate hominem cohibere in parte voluit. quia illis uti non valde raro absque peccato. Ad idem autem quod obicitur quod fere totus mundus perit propter prohibitionem illam dicendum est quod forte plures perirent si non esset prohibita fornicatio quam modo pereunt. vel quia perirent propter nimium amorem quem habent ad mulieres. Vehemens enim amator proprie uxoris secundum Ambrosium adulter est. Homines enim tunc nimis essent carnales quia quem non alliceret una. alliceret alia. Unde Deut. xvii. dicitur de rege. Non habebit uxores plurimas que alliciant animam eius. vel perirent propter rapacitatem. fornicarie enim mulieres depauperant homines et fures reddunt. vel propter odium. quia cum auferetur ab aliquo illa quam amaret. vel propter aliud peccatum quod fornicationem sequeretur. ¶ Ad idem autem quod obicitur quod hoc prohibitio est contra multitudinem humani generis. In parte patet solutio ex hoc quod dictum est prius. quod ille que omnibus exponuntur steriles efficiuntur. Preterea deus non facit magnam vim in paucitate. vel multitudine hominum. Unde Eccl. xv. Non concupiscit deus multitudinem filiorum infidelium et inutilium. Scit enim deus quod melius fuisset malis si in peccatis descendant quam nati non fuissent. et quod plus valet unus bonus quam mille mali. Unde Eccl. xvi. Ne iocunderis in filiis impiis si multiplicentur. et subiungitur. Melior est enim unus timens deum quam mille filii impii. et utile est mori sine filiis quam relinquere filios impios. Unde deus bene precepit et consuluit illud ex quo sequitur quod pauciores sunt homines quod valet ad hoc quod plures salventur. vel ad hoc quod meliores sint qui salvantur. Unde ipse consuluit virginitatem et castitatem et similia. Prohibitio vero fornicationis saltem ad hoc valet quod plures sunt qui salvantur. Nota perversitatem quorundam hominum quibus ibi displicet preceptum ubi deo placet in mulieribus. et ibi placet. et ubi deo displicet placet possessionibus.

De inpotencia continendi.

Ultimo in tractatu de luxuria dicendum est aliquid de inpotencia continendi quam multi allegant. ¶ Et primo ponemus diversa scripture testimonia quibus contra eos qui hoc dicunt possumus uti. ¶ Deinde ponemus rationes quibus contra tales utendum est. et inter testimonia. ¶ Primo occurrit illud Gen. iiii. quod dicit dominus ad Cain loquens de peccato. Sub te erit appetitus eius. et tu dominaberis illius. Unde quasi mendacium deo imponit qui dicit se non posse abstinere a peccato. ¶ Secundo occurrit illud Iob vi. Poterit aliquis gustare quod gustatum affert mortem. ex quo verbo videtur quod potius debet dicere homo non possum fornicari quam non possum continere. et in veritate qui haberet fidem perfectam quod delectatio fornicationis esset venenata sic faceret. Et sicut si alicui imponeretur cibus amarissimus vel venenatus. ipse statim diceret non possum

aliquo mō comede. Voluptas ū ꝓhibita uenenata est morte et amarior. Vn̄ ecc̄. vij. Inueni mulierem morte amariorem. qđ intelligitur de uoluptate que dr̄ morte amarior. q hic morte culpe mortificat. In futuro ū mortificet morte eterna tam corpus quam aīe. Ad h̄ adduci ꝑ legitur. Ecc̄. xv. Apposuit ē aquam et ignem ad qđ uolueris porrige manum et post. ante hoīem uita et mors. bonū et malū qđ placuerit dabitur illi. Ad idem fa illud apli .i. ad cor. x. Fidelis est deus q̄ nō permittet uos temptari sup̄ id ꝑ potestis et m̄. xi. Iugū meū suaue est et onus meū leue. Quō. n. leue. si est impossibile. illud .i. Jo. v. Hec est caritas dei ut mandata eius custodiamus. et mandata eius grauia nō sunt. Ad idem p̄ referri illud Iero. Maledictus qui dicit deum precepisse impossibile. Si uiolenciam facit deo qui petit ab eo ꝑ soluere nō p̄. Inuenies iusticie humane nō esse cū petere ab hoīe ꝑ soluere nō p̄. Et tinearū est multo forciꝰ nō erit licitū iusticie diuine petere hoc idem. O ꝓphana temeritas. o nefandorum insania dum scie dupli ignorancia condempnatis. s. ꝑ nesciat quid fecit. ꝑ nesciat q̄ iusserit. cū nō potu rit mandatū ꝑ impleri nō possit. Quam nephas imponitis iniquitatem iusto et crudelitatem pio. Deo si uos ꝑ suspicari sacrilegū est. ad tale nō faceret. s; ad penam. Iniq uid insinuat Jero. illos eē blasphemos qui dicūt se nō posse continere. Deo. n. imponūt ignoranciam et iniusticiam. et impietatem. Contra tales p̄ et adduci illud Aug. Nemo peccat in eo ꝑ uitare nō p̄. et illud peccatū adeo est uoluntarium. ꝑ si nō est uoluntariū nō est peccatū. et illud Senece. Dimitte excusaciones nemo peccat inuitus.

Consequenter ponende sunt raciones quibꝰ uti possimus facultas impotencia h contra eos qui dicūt se nō posse continere. ¶ Primo allegacium multiplex ob dicamus illud ꝑ ipsi faciunt uerecundias sibi ipsis. et confitentur suis obprobrium dicam magnū. Confitentur. n. uilissimam partem que meus dñari sibi. et adeo ꝓficit dñacione ꝑ oportet fieri ꝑ illa pars impaciens cū ingilus multis cum laboribus multis et expensis cū periculo aīe et et corpis quare, benedixit cor amisisse qui talem seruitutem tollerare uoluit eē tollerare seruitutem leprosi uiuꝰ quam istam. Vn̄ recte nominatur fornicatio cū hiis que auferunt cor. Osee. iiij. Fornicacio uinū et ebrietas auferunt cor. ¶ Secundo dicam ꝑ in talibꝰ hoībꝰ est impotencia que nō uidetur esse in paliaceis hominibus. Isto possunt. n. sedere ū iacere. Si. n. hoc possent diaꝰ nō ferret eos ad locū ū fornicarentur.

¶ Tercio dicamus cū dignitas ista data sit hoī pre ceteris animalibꝰ. ꝑ liberū habeat arbitrium. ipsi nō sunt solum similes seu brutis immo inferiores. et minꝰ hūt libertatis quam bruta. et quodam mō magis brutalem condicionem hūt et maiori seruituti subiectam. Piscis. n. temperat se ab esca uoluptatis. si hamū uideat. et auis a grauis frumenti. si laqueū uideat. Miser ū homo timore mortis eterne nō p̄ se temperare ab esca uo

superatus in ostitancie. ¶ Quarto dicimus quod talis uno garcione presente non audet for-
nicari. sola verecundia cohibet eum quanto magis dei presencia et angeli qui sibi deputatus est ad
custodiam debet eum cohibere. Bo. in libro consolationum. Magna nobis dissimulare non volumus
indicta est probabilitatis necessitas cum ante oculos iudicis agamus cuncta cernentis. In dia-
logo. Ber. In quo nisi diversorio in quo nisi angulo reverenciam habe angelo tuo ne audeas
illo presente quod me vidente non auderes. Versificator. Cum quid turpe facis quod me cernente
ruberes. Cur spectante deo non magis ipse rubes. Non est dicendum quod equum non possum cohibere
quem quo modico freno cohibetur. Sic non debet dicere non possum me cohibere a peccato carnis. ille
qui frenum erubescencie cohibet. ¶ Quinto dicimus quod non est simile quod domus alicuius hominis eo me-
tuo comburatur ex quo ignem ipse voluntarie apponit. Ignem quippe manibus in domo corporis
sui apponit qui cibos et potus ad libidinem excitantes sumit. ¶ Sexto dicimus quod non debet
dicere infirmus non possum curari. qui solum propter hoc non curatur. quod consilio medici celestis non ac-
quiescit. Hec est sola causa quare laborantes infirmitate spirituali non curantur. quod consilio ce-
lestis medici non acquiescunt. ille qui ad consilium corporalis medici proprios crines deponeret ad
consilium spiritualis medici. Non vult deponere alienos usurarius qui medico corporali proximos da-
ret denarios ad consilium spiritualis non vult restituere alienos. Gregorius loquens de superbis. Soli
ruine crescit quod edificant. qui ante molem fabrice humilitatis fundamenta non parant.
Idem. humilitas quanta virtus est propter eum qui solam veraciter edocens dixit qui sine estimatione
magnus est usque ad passionem factus est parvulus. Idem. evidentissimum signum reprobo-
rum superbia est. humilitas electorum. cum in genere cuiusque quod sit agnoscitur sub quo rege militet
invenitur. Unusquisque enim quendam titulum portat operis quo facile ostendatur sub cuius servitute
parte resistit. ¶ Septimo dicimus quod nulla est ei excusacio qui castrum fidei sue commissum
hostibus domini sui nullo precio reddit. muris adhuc integris suo auxilio non postulato a domino suo
non expectato cum sciat eum et velle et posse subvenire sibi. non est credendum a domino suo si dicat
non potui me tenere. omnia ista facile est videre in eo qui precio vilis voluptatis castrum
corporis sui diabolo credit in primo conflictu temptationis non misso nuncio orationis ad dominum pro
suo auxilio. cum deus possit ei subvenire et velit. Non vult enim exheredari. Unde apostolus. Fidelis i cor. x.
est deus qui non permittit nos temptari super id quod potestis. sed faciet etiam cum temptatione
proventum ut possitis sustinere. ¶ Octavo dicimus quod non videtur minus mori qui volun-
tarie mortem suam care emit. non minus capi qui hostes insequitur. et inter manus eorum
se ponit cum sciat se eis non posse resistere cum sola fuga securus possit esse. sic non debet
dicere non possum continere. qui consorcia mulierum non vult fugere cum debilem se agnoscat.
¶ Nono dicimus quod stultus talis qui dicat se non posse continere habet voluptatem continendi
continuandi quantum habet unum sinum custodiendi. de facili contineret si tantam diligenciam

abstinere. sensus corporis cum sentit conscientiam per eos aliquantulum dampnificatam quanta diligentia obstruit foramen doli sui cum prendit per illud aliquantulum uim esse. ¶ Decimo querimus ab eo qui dicit se non posse continere a quo cogitatur ad fornicandum. utrum a diabolo uel a carne. uel ab ipsa muliere. A diabolo non contradicat de eo Gregorius. Non est timendus hostis qui non potest uincere nisi uolentem. et super illud Matthei iiii. Si filius dei es mitte te deorsum. Dicit glossa. In quo inimicus ostenditur quod nulli nocere possit nisi prius se deorsum miserit. Si dicit a muliere cogi. ridiculum est hoc cum potius eam ipse cogitet. Si a carne non habet excusationem non recepit qui ei dominus carnis dedit. Unde Genesis iii dicit ad mulierem que tenet figuram carnis. Sub uiri potestate eris. et ipse dominabitur tui. ¶ Undecimo querimus ab illo quomodo ipse intelligit hoc non possum continere et similia. uel sic intelligat hoc non possum quia nolo.

Si primo modo patet hoc esse falsum quia si impelleret eum timor cupiditas ad hoc quod uellet tam cito preter continentiam suam tres marcas uel castrum uel ciuitatem uel domum uel sciat se amissurum tam cito posset pedem suum uel aliud membrum uel si uideat sibi paratum igneum lectum in quo oporteat eum iacere cum a lecto mulieris surrexit. Unde Bernardus. Ignosce domine ignosce excusanti terga uersantium. Vix est aliquis qui in eis que ad te sunt experiri uelit quid possit et quod potentissime preter te carnem uel te dominum sine timor impulerit siue cupiditas traxerit. ¶ Si secundo modo intelligat non possum continere quia nolo. sed non est non posse in causa sed potius nolle in culpa. Iuxta uerbum Augustini. Domine sine te nichil sunt omnes conatus mei. ¶ Duodecimo potest queri ab illo utrum intelligat quod non potest continere suis uiribus sine dei auxilio. aut intelligit quod adiutorio a deo non possit. Si secundo modo hoc est manifeste falsum et est sapit heresim. Si primo modo intelligat hoc bene uerum est. Quod sine dei auxilio nichil possumus

Sine adiutorio diuino nichil possumus. Unde in Iohanne. Sine me nichil potestis facere. ii ad Corinthios iii. Non quod sufficientes simus cogitare aliquid ex nobis quasi ex nobis. sed sufficientia nostra ex deo est. et Augustinus. Domine sine te nichil sunt omnes conatus mei. et Sapientia viii. Ut sciui quoniam aliter non possum esse continens nisi deus det. et hoc ipsum erat sapientia scire cuius esset hoc donum. adii dominum et deprecatus sum eum. et Matthei xix. Cum quererent discipuli quis poterit saluus esse. respondit Ihesus apud homines impossibile est apud deum omnia possibilia. Unde dicit Ieronimus. Impossibile est apud homines ut per se a suis cupiditatibus conuertantur. et Iohannis vi. Nemo potest uenire ad me nisi pater meus traxerit eum. ¶ Hoc autem ualde utile est ostendere hominibus quod uiribus suis saluari non possunt nec a peccato abstinere. hoc enim persuaso eis potest homo mouere eos ad tria ualde eis utilia ad eorum iustificationem. scilicet ad excutiendum quandam stultam presumptionem et fiduciam qua credit se conuerti quando uoluerint. De quo legitur. In

ecc. xxx. Reprobatio nequissima multos perdidit. Mira insania ille qui non potest cum liber est diabolo resistere imparato cum ab eo captus erit et ligatus viribus suis de manibus eius se liberare. Cum scriptum sit Job xli. Qui factus est ut nullum timeret et potestas in terra que ei valeat comparari qui immortalis est captus est et ligatus. Unde Prov. v. Iniquitates sue capiunt impium et funibus peccatorum suorum quisque constringitur. Item qui non potest se tenere ne ad impulsum temptationis cadat in foveam peccati, quomodo sperat se contractum casu consuetudinis pondere aggere peccatorum obrutum a tam profunda fovea per se posse exire, eo quod impulsui ei resistente immo quod amplius non est. Sperant homines cum morte spirituali mortui fuerint se ipsos posse in futuro resuscitare. Et ut breviter dicam in presenti se nichil posse asserunt, in futuro quando ex se erunt impotentiores, et divino adiutorio minus digni, quia eum diutius offendunt, quando et diabolus magis laborabit et ad impediendum salutem eorum. Ipse enim calcaneo insidiatur, id est fini hominis, secundum quod habetur ex eo quod dictum est serpenti in Gen. Tu insidiaberis calcaneo eius. Tunc magnum omnia se posse presumunt. ¶ Item post hoc monendi sunt ad hoc quod gratiam eius studeant sibi comparare sine cuius auxilio continere non possunt, elemosinas largiendo, deum orando et suffragia sanctorum et virorum iustorum implorando. Tria possunt moveri ad hoc ne fugiant se quam faciant quod possunt et alia que sibi videntur difficilia. Deus enim non vult iuvare eos qui se non iuvant. Immo qui fingit se. Unde Sap. i. Spiritus disciplinae effugiet fictum.

¶ Item licet potest queri ab eo qui dicit se non posse continere: aut vis continere et non potes aut potes et vis. Si vis et non potes infidelis est deus qui patitur te temptari supra posse tuum. Preterea quare non credit quod omnia possit cum eo qui omnia potest, sicut vulgariter dicitur: Qui non habet nisi quinque sol. ego et rex Henricus c. marcas. Non potest enim parvum illud posse cuius defectum posse divinum paratum est supplere. Si autem potes et non vis inexcusabilis es. ¶ Ulterius potest queri a tali an posset aliquanto tempore continere. Quod si dixerit sic per mensem ostendendum est ei quod potius sperare debet quod sequenti mense contineat quam isto. ¶ Primo quia consuetudo iuvabit eum, de qua Tullius: Optima forma vivendi eligenda est, quam iocundam reddet consuetudo. Et poeta: Quod male fers assuesce feres. Sperare debet deum patronum esse adiuvandum eum postquam per mensem pro amore eius continuerit quam ante. Si tamen instanter hoc petierit cum ipse non sit securus de vita. Non dico per mensem sed nec per unam horam, qua ratione sperat se accepturum virtutem serviendi illi in vita illa. Non debet disponere se serviturum diabolo in vita quam nondum habet. Non debet similis esse operario ebrioso et lusorioso qui prius obolum perdidit quam illum lucratus sit.

Incipit tractatus de avaricia.

Post gule vicium et luxurie dicendum est de vicio avaricie. Qui tractatus de vicio isto utilior est predicatoribus quam tractatus aliorum viciorum. Hunc enim ordinem tractat Ber. ut id prius quod maturius

¶ Ad avariciam pertinent ista:
- Ambitus et philargyria.
- Simonia et inquietatio.
- Violentia et rapina.
- Furtum et fallacia.
- Calumpnia et periurium.

ad salutem. De quo vitio hoc ordine dicemus. ¶ Primo dicemus de hiis que faciunt
ad detestationem huius vitii. ¶ Secundo de speciebus ipsius. ¶ Tertio de hiis que fovent aliquo modo
avariciam in cordibus hominum. ¶ Quarto de remediis. ¶ Quinto tangemus de pro-
digalitate que est contraria avaricie. Intelligimus avariciam in hoc loco indebitum amorem
pecunie. ¶ Primo autem facit ad detestationem huius vitii hoc quod natura dissuadet
nobis vitium istud. et quodammodo est contra naturam. ¶ Voluit enim natura terram inferiorem
esse inter omnes creaturas. et a pedibus omnium conculcari. Docens nos in hoc absque du-
bio quod debemus pedibus nostris conculcare terrena ista. et contempnere. quale non est hoc. quod
homo qui omnibus creaturis preponitur creaturam illam quam natura omnibus creaturis
voluit postponi. ad significandum divicias conculcandas esse et contempnendas. pri-
mitivi de ecclesia celitus edocti precia domorum vel agrorum suorum ponebant ante pedes
apostolorum ut legitur Act. iiii. Unde in fine eiusdem capituli ubi dicitur quod ioseph attulit precium
agri sui quem vendiderat et posuit ad pedes eorum. Dicit glossa. Docet calcandum esse
aurum quod subdit pedibus apostolorum. ¶ Preterea cum anima secundum naturam sublimior sit et superi-
or celo. tamquam deo similis exaltata debet esse. a terrenis a terrenis istis sicut exaltatum
celum a terra. Unde sicut valde mirabile esset. et quasi contra naturam. si celum adhereret
terre. sic quodammodo contra naturam est cum avaricia animam terrenis adherere facit. ¶ Item anima
celum spirituale est. Anima enim habitaculum est. de quo dicit Bernardus. Non minimum sibi liben-
ter inhabitat celum hoc dominus ihesus. quod utique non quomodo ceteros creavit tantum ut fieret. sed pu-
gnavit ut acquireret occubuit ut redimeret. comparatione huius celi vocat dominus celum
materiale desertum. Luc. xv. Nonne dimittit nonaginta ix in deserto. Quanta ergo presumptio
est celum velle terra implere. vel ei terram supponere. quasi locus terre in celo et super celum.
hanc tamen presumptionem vult avaricia facere. De xii. maledictionibus in scriptura contra avaros

Secundo facit ad detestationem avaricie maledictiones quas facit sacra inveniuntur.
scriptura avaris. ¶ De quibus ponemus hic xii. que sequuntur. Ysa. v. Ve qui coniungitis
domum ad domum. et cetera. et eidem xxxiii. Ve qui predaris nonne et tu predaberis. Abac. ii.
Ve qui congregat non sua. et secundo eidem. Ve qui congregat avariciam malam domui
sue. Amos vi. Ve qui opulenti estis in syon. et in eodem. Ve vobis qui dormitis in
lectis eburneis. et Luc. vi. Ve vobis divitibus. et Iaco. v. Agite nunc divites plorate
ululantes in miseriis que evenient vobis. In epistola Iude. ii. Ve hiis qui in via chaym
abierunt qui avariciam sectantur. et in Apoc. xi. Ve ve ve habitantibus in terram.
Habitantes in terra ad modum talparum sunt avari. et Aug. Ve illis qui vivunt ut
augeant res perituras. unde eternas amittunt. Idem maledictus dispensator avarus cum
largus est dominus. Si severe aliquorum sanctorum maledixisse ei qui aliquem cibum

comederet. vix auderes eum comedere. quo igitur avarus audet contingere amore divicias cum amatoribus earum sacra scriptura que ore altissimi prodiit ita legitur in ecclesiastico. ideo maledictos ponat. huius vicii magnitudo auctoritate ostenditur.

Tercio faciunt ad detestationem avaricie testimonia sacre scripture que ostendunt magnitudinem huius vicii de quibus ponemus quatuor modo. ¶ Primum est ecclesiastici x. ubi dicitur avaro nichil est scelestius. i. malum scelus inde non videtur magis scelere avari fuisse quantum ad hoc quod iudas vendidit dominum pro xxx denariis. quia avarus dat eum quandoque pro denario uno. et quandoque pro nichilo cum non timet periurium incurrere ut denarium unum lucretur. et quandoque etiam non lucretur denarium unum. quandoque enim non vendit illud pro quo periurium incurrit. et in veritate periurium inde fuit avaricia vel ex avaricia. ¶ Secundum testimonium similiter est x. ecclesiastici. nichil est iniquius quam amare pecuniam. hic enim et animam suam venalem habet. quia in vita proiecit intima sua. Quam iniquitas amantis pecuniam manifestari potest. ¶ potest per hoc quod statera estimationis sue iniquissima est. plus enim ponderet in ea obolus quam deus et quam anima ipsius avari. et quam regnum celorum. De hac statera legitur osee xii. Chanaan in manibus eius statera dolosa. Chanaan interpretatur negociator. hec est statera dolosa que abhominacio est apud dominum. De qua proverbiorum xi. et bene dicitur abhominacio est quia non pondant ibi nisi temporalia que apud stateram reputabat quem non diminuit ipse. scilicet decepi in tua estimacione. ¶ Secundo potest ostendi iniquitas amantis pecuniam per hoc quod in eo non est equitas illa que cum in aliis creaturis. Creator enim communicare vult et se et alia. Omnis creature sua communicant. ut sol qui communicat lumen suum ignis calorem. arbores fructus suos. unde augustinus. Iudicium maximum magne bonitatis est quod queque res cogitur dare seipsam. avarus vero non vult communicare sua. nisi cum a morte cogitur. nisi etiam tunc frequenter immo abscondita putrescunt. Creatura una de defectu alterius supplere cupit. unde natura nichil vacuum avarus patitur. avarus vero non curat defectus proximi sui implere. avari iniquitas et in se et in deum et in proximum et in inferiores creaturas ostenditur

Tercio ostenditur iniquitas avarorum. per hoc quod ipse est iniquus in deum. et in seipsum. et proximum. et etiam in inferiores creaturas. ¶ In deum iniquus est quia bona sibi commendata a deo ad dispensandum proprie sua facit. Divites enim sunt dispensatores diviciarum non domini. unde apostolus. Sic nos existimet homo ut ministros christi. et dispensatores misteriorum dei. ¶ Iniquus etiam est in deum. qui inde hostis dei efficitur unde amplius eum amare debuit. scilicet propter bona huius mundi. que sibi deus contulit. ¶ Iniquus etiam est in deum qui vilissimam creaturam ei preponit. ¶ Iniquus est in seipsum. quia seipsum inimicis suis vendit. Valde iniquus reputaretur aliquis. cum proximum suum inimicis suis capitalibus venderet. sed iniquior valde reputaretur qui cognatum vel fratrem suum venderet. Iniquissimus qui patrem quem plus amare debet. sed multo iniquior videtur esse reputandus ille qui se ipsum vendit. quam patrem quem plus amare debet. Cum eum amplius se debeat amare quam patrem. sed

ca inuiuit cum legitur in libro composito ecclesiastici x. Hic enim animam suam venalem habet imo
diu est qui caret. ¶ Secundo est auarus iniquus in se ipsum quia se cruciat. Unde dicitur. Tabescere
me fecisti animam eius. Sicut artene valde crudelis reputaretur qui ventrem patris sui
gladio transfuderet et uiscera combureret. quo iniquus non est qui se ipsum quem debet
amplius quam amare cruciat. quia est desperare se. Desperacio enim maius est peccatum ceteris. ad hoc
pertinet quod legitur in libro ecclesiastici composito. proiecit in uita intima sua. ¶ Tercio iniquus
est in se ipsum quia amat ea que tot mala tibi faciunt ut patebit inferius. amat sym
diciam in quibus obruendus est. Unde prouerbiorum i. legitur de auaris. Ipsi contra sanguinem suum
insidiantur. et moliuntur fraudes contra animas suas. ¶ Iniquus et est auarus in proximum. quia sibi
retinet que pauperibus distribuere debuit. sicut elemosinarius alicuius principis. uel exe
cutor alicuius testamenti. Iniquus est qui ea que debet distribuere pauperibus sibi retinet.
¶ Iniquus et est in proximum quia quasi occidit eum et fame perimit eum petere. cum potuit eum sus
tentare. Unde scriptum est. Pasce fame morientem. si non paueris occidisti. Unde ecclesiastici xxxiiii.
Panis egencium uita pauperum est. qui defraudat illum homo sanguinis est. ¶ Precipue
autem iniquus est auarus in eos quos amplius debuit amare. id est in filios quibus materiam
incendii infernalis congregat. quibus molam asinariam ad colla suspendet. quam
demergent in profundum inferni. quos amore diuiciarum quasi quodam fune ad collum
posito hostibus infernalibus tradit. ¶ Iniquus est auarus in uxorem. et totam familiam
suam quam strangulat. dum eos facit consentire peccato usurarum. ¶ In creaturas uero in
feriores iniquus est auarus. quia includit eas in carcere custodie sue. ubi eas putrescere facit.
Unde Jacobi v. dicitur auaris. diuicie uestre putrefacte sunt. et uestimenta uestra a tineis comes
ta sunt. aurum et argentum uestrum eruginauit. et erugo eorum erit uobis in testimoni
um. et manducabit carnes uestras quasi ignis. Quod auarus sit ydolatra.
Tercium testimonium est ad ephesios v. ubi dicitur. auaricia est ydolorum seruitus. ubi dicit glossa.
Seruire deum negari est duobus modis. Auari deus est nummus. quod autem auaricia sit ydola
tria. uel dei negacio potest ostendi multipliciter. ¶ Primo per hoc quod legitur super illud. Matthei
vi. Non potestis deo seruire et mamone. Dicit glossa. Diuicus seruire deum negare est.
Duobus modis negare potest aliquis dominum alicuius principis. uel dicendo ego non recog
nosco uos esse dominum meum. nec aliquid teneo a uobis. si scirem uos esse dominum meum. uel aliquid
me tenere a uobis. libenter soluerem uobis censum. uel seruicium uestrum. ¶ Item dicendo bene
recognosco quod debetis esse dominus meus. et censum debeo uobis. sed nichil soluerem uobis. et hic
modus negandi magis est contumeliosus domino. Sic differt negacio qua mali christiani
negant deum ab illa qua gentiles negant eum. Multi enim gentiles sunt qui christo liben
ter seruirent. si scirent eum esse dominum suum. Sed solum propter hoc censum seruicii su

ei nō reddūt· Et, mali xani bū agnoscunt eū eē dnm suū 7 eū cenlū seruicij sui uo
nolūt ei reddē· maiorem contumeliam faciunt ei· qm̄ gentiles qͥ sciēnt hoc faciunt·
¶ Scdo p̄ ostendi p hoc qd deus pcepit auaro ut nomē eī nō assumat in uanū· Exo· xx·
7 ex alia parte nūm̄ uīt quem cupit lucrari pcipiat ei ut nomen dī assumat in uanū·
7 ipē pocī obedit nūmo qm̄ dō· Indubitant̄ ostendens se pocī eē seruū nūmi qm̄ dei·
obedia·n· ostendit quē aliqs uere dm̄ reputet· Vn̄ dō· Luc· vi· Quid uocatis me dn̄e
dn̄e 7 nō facitis que dico· x· ecc̄· Pecunie obediunt omnia· ¶ Tercio p̄ illud ostendi
p hoc qͥ auar̄ creaturam adorat interiori adoratōne· Adorare·n· aliquid est summum
honorem ei exhibere· uel diuinam maiestatem suam ei pfiteri· Vtrūq; ū facit auar̄.
Si·n· occurrerīt ei duo· quoꝝ alterū credat hr̄e dm̄· alterū diuiciās maiorem honorē
exhibebit diuiciis in diuite qm̄ dō in alīq̄· Hanc ydolatram insinuat nob̄ salom̄ in
pu̇· xx· dicens· Multi colunt ꝑsonā potentis· 7 c̄· Cole ad dm̄ ptinet in potente
colunt̄ diuicie· p se diuiciis ū p accidens· maiestatem eē diuinā pfitetur auar̄ crea
ture· Maiestatis·n· est qͥ significatur p hoc adūbium summe· cū dr̄ summe bon̄· uel summe
potens· uel aliq̄ simile· Sed aut̄ pfitetur· auar̄ illud summe bonū qͥ sic summe bon̄
qͥ summe diligit· 7 p̄ cetīs carū hr̄· 7 sic diuinā maiestatem pfitetur auar̄ illi
creature qm̄ diligit ampliꝰ qm̄ dm̄· Preterea cū transit p pulcram uineam uel
domū capud cordis inclinat ei· Inclinato animi est amor sicut dicit beat̄ dyonis.
Intuit̄ g̃ talem reuerenciam exhibet auar̄ uinee uel domui· qualem uerꝰ fidelis exhi
bet dō in imagine crucifixi· uel beate ūginis· ¶ Quarto p̄ ostendi· p hoc qͥ auar̄ illa
ia dat creature que ipē dō sunt danda· s· fidem· spem· 7 amorem· De fide satis potest
hoc ostendi· qͥ ipē melius credit uel sentit de diuiciis qm̄ de dō· credit·n· qͥ nichil de
beat hr̄e diuiciis seruierit· 7 credit se fame ꝑire· si dō seruierit· qͥ deus nunq̄ possit
uel nunq̄ uelit seruientes suos remunerare qm̄ diuicie· Duab; de causis accidit qͥ aliqs
nō pundet ei quem scit sibi fidelit̄ seruire· uel qͥ nō p̄· uel qͥ nō uult· quaꝝ neutrā p̄
eē in dō cū sit omnipē 7 summe bon̄· ¶ Spem eē ponit auar̄ in diuiciis suis· qͥ est quo
dam̄ de dō despare· Vn̄ aug̃· De dō desperare est spem in creaturis posuisse· amorem
eē ponit ibi qm̄ in dō deberet poñe faciens inde dm̄ suū· Vn̄ aug̃· sup eplam ad — phil.
hoc ab hoīe colitur qd pre cetīs diligit· ¶ Quinto p̄ ostendi auctoritate Jeronimi dicen
tis ad rusticū monachū· Existimato malo ponde pctoꝝ· leuius aliem uidet̄ pcare
auar̄ qm̄ ydolatra· h̄ nō mediocrit̄ errat· Grauiꝰ·n· grauiꝰ pcat qui duo grana turis
pbuit sup altare mercurij· qm̄ qui pecuniam auare cupide· 7 inmitit̄ congregat·
Ridiculum uidetur qͥ aliquis iudicetur ydolatra· qͥ duo grana turis offert creature
que deo debuit offerre· Ille nō iudicetur ydolatra· qui totū seruiciū uite sue qͥ deo

debuit offerre: offert creature. Ad idem facit illud ubi habetur Osee x. Secundum multitudinem
fructus sui multiplicauit sibi altaria iuxta ubertatem terre sue exuberauit simulacris.
¶ Quartum testimonium est illud ubi habetur quod legitur ad Thimotheum vi. Radix omnium malorum est
cupiditas. alia littera habet. Radix omnium malorum est avaricia. Ad avariciam igitur que est radix omnium ad-
dicte malorum precipue esset adhibenda securis predicatorum. frustra laborant in extirpacione
malorum si ramum amputant et radix illa relinquatur. Quia grauis infirmitas sit aua-
Quarto facit ad detestationem avaricie hoc quod inter infirmitates spirituales ricia.
ipsa est pessima. vel una de peioribus. Unde Ecclesiastes vi. Est infirmitas pessima quam vidi sub
sole. divicie conservate in malum domini sui. Pereunt enim in afflictione pessima. Inter infir-
mitates quedam sunt bone quedam sunt male. Bone sunt infirmitates corporis quod ostenditur
per hoc quod sunt a summe bono id est a deo. et quod dantur a patre amantissimo. et per hoc quod sunt medi-
catiue sive muniunt nobiliorem partem hominis ad sanandum partem nobiliorem. sive meliorem id est ani-
sicut ait Salomon. Meliora sunt vulnera diligentis quam fraudulenta oscula odientis
Proverbiorum xxvii. Vulnera diligentis creature sunt et medicinalia. sed oscula odientis sunt
vel morsus serpentis et venenatorum. ut oscula Iude proditoris sunt. dicitur enim Iudas ille
demonibus. Matthei xxvi. Quemcumque osculatus fuero ipse est tenete eum. Infirmitates vero male
sunt infirmitates spirituales id est peccata mortalia. quod potest ex hoc ostendi quod sunt infirmitates ad
mortem. et ad eternam mortem. et ex hoc ostendi quod tantum medicum id est dei filium oportuit venire de
tam longinquis partibus ad curationem eorum. et ex hoc quod tantas expensas fieri oportuit
in curatione eorum. Ipse enim filius dei se expendit ibi. Unde Bernardus. Ex consideratione remedii pericu-
li mei estimo quantitatem. Filius dei iubetur occidi ut vulneribus meis precioso sanguine
illius balsamo medeatur. Agnosce homo quam gravia sunt illa vulnera pro quibus necesse est
Christum dominum vulnerari. Inter infirmitates spirituales pessima et gravissima est infirmitas ava-
ricie quantum ad multa. xii sunt ex quibus potest ostendi gravitas huius infir-
Primum est eius diuturnitas. Huius diuturnitatis due sunt cause. mitatis.
scilicet habundancia materie. et durabilitas. In materia huius infirmitatis est fere
totus mundus. Unde difficultate valde magna evacuatur predicta materia ista a corde hominis.
ut scilicet homo omnia temporalia contempnat. Materia etiam huius infirmitatis durabilior est
quam materia luxurie. Mulier enim quam aliquis amat potest mori vel deformis fieri. et sic cessan-
te materia cessat infirmitas luxurie in homine. Sed terra quam amat avarus plus durabit quam
ipse avarus. et ideo infirmitas diuturna erit. Propter consimiles causas est diuturna et
aliqua infirmitas corporalis scilicet propter habundanciam materie et compassionem. ¶ Secundum est con-
tinuitas huius infirmitatis. Fornicator quamvis non fornicatur nisi semel in mense. avarus vero
quasi continue laborat. Ecclesiastes iiii. Unus est et secundum non habet non filium non fratrem et tamen

laborare nō cessat · et ij · eidem · Cuncti dies eius laboribus et erumpnis pleni sunt · ¶ Ter
tiū est afflictio acerba quam hēt infirmitas ista · affligit enim in hac infirmitate sum
sollicitudo que est in conseruando · ad quod pertinet quod dictū est in verbo proposito · Diuicie con
seruate in malū dn̄i sui · Grauius ū affligit labor in acquirendo · vn̄ p ad thim̄ vi · post
illud verbū · Omnium malorum est radix cupiditas subiungit apostolus · quam quidam appetentes er
rauerunt a fide et inseruerunt se doloribus multis · Grauissime ū affligit dolor in amitten
do · et ad hoc pertinet quod dictū est in verbo proposito · Pereunt · n · in afflictione pessima · Tunc
· n · pessime affliguntur cum diuicie pereunt · ploratur · n · lacrimis amissa peccunia veris ¶
Quartū est vniuersitas huius infirmitatis · Auaricia · n · nō parcit seni neque iuueni · Immo
secundum verbum prophete · A minori usque ad maiorem omnes auaricie student · Vix .xi. est puer
septennis quin cupidus est et ut sunt d̄cī · mat's sue · De peccato luxurie exceptant pueri
xij · annū · vel · xiiij · Item peccatum luxurie solo senio se nescat in aliquibus · Sed de auaricia
dicit auctoritas · quod cum cetera vicia in senibus senescant · sola auaricia nō senescat · Sapiens ·
Cum senes ad omnia alia sensus cecit sapiant · ad solam auariciam desipiunt · Seni
monstro simile est auaricia seni · quid · n · stultius est ut dici solet · quam via deficiente via
ticum augere · Auaricia autem nō parcit infirmis · ū sanis peccatum luxurie ad modicam infirmi
tatem corporalem fugit · Infirmitas · n · grauis sobriam reddit animam ut legitur in eccl'
xxxi · Sed auaricia tunc medium augetur · amat · n · tunc auarus amplius suas diuicias quas
iam hēt quod laborare nō pōt in acquisitione aliarum diuiciarum · Auaricia et nō parcit lic
litteratis · neque ydiotis · Multi enim sunt litterati qui fornicari dedignarentur · qui tamen valde
auari sunt · ¶ Quintū per quod pōt ostendi grauitas huius infirmitatis · est hoc quod ce
lestis medicus primo volens occurrere huic infirmitati quasi periculosiori primo · primū
consiliū dedit contra eam · Mt · v · dicens · Beati pauperes spiritu et c̄ · ¶ Sextū est hoc quod quasi ad
mortem iudicauit eam tamquam medicus · Mt · xix · dicens · Amen dico vobis quod difficile diues
intrabit in regnū celorum · et post · Facilius est camelū intrare per foramen acus · et c̄ ·
Non dicit hoc de peccato carnis immo potius dixit · Mt · xxi · Meretrices et publicani precedent
vos in regnū · ¶ Septimū est hoc quod ista infirmitas abstulit spiritualem tantum me
dico vnū de illis quos ipse acceperat in curam · s · iudam · hec nō fecit ambicio · vel aliud
peccatum · licet de ambitione plures sunt temptati apostoli · ¶ Octauū est quod auaricia ir
risit celestem medicū · et ad vltimū ipsum interfecit · De isto habetur · Luc · xvi · Au
diebant verba quod pharisei qui auari erant · et irridebant eum · Aliud manifestum est
quod superbia inde · et sacerdotium interfecit eum · ¶ Nonū est quod celestis medicus contra hanc
infirmitatem tantam purgationem induxit · dicens Luc · xiiij · Omnis ex vobis
qui nō renunciauerit omnia que possidet nō pōt esse meus discipulus · ¶ Contra gulam nō tantum

dixit. sed solum admonuit ne corda discipulorum gravarentur crapula et ebrietate. ¶ Decimum est hoc quod etiam in principio contra hanc infirmitatem tam strictam dietam observari voluit ut nullus aliquid haberet proprium. ¶ Undecimum est hoc quod multi hac infirmitate laborant qui nesciunt se illa laborare. et ideo non querunt sanitatem. Seneca. Initium salutis est cognitio peccati. Idem nemo avarum se esse intelligit. nemo cupidum. et ideo difficilius ad sanitatem perveniunt. quia nos egrotare nesciunt. ¶ Duodecimum est varietas infirmitatum que infirmitatem sequuntur anime. De quibus .vii. ponemus. ¶ Prima est cecitas que in figurata est. Jo. ix. per cecitatem illius ceci nati. Unde deus volens illuminare hominum oculos eius luto inliniant esse causam cecitatis illius lutum temporalium istorum. De hac cecitate legitur Tobie .ii. ubi legitur quod Thobias fuit cecatus stercoribus hirundinum calidis que super oculos ceciderunt. Hirundo garrula et depicta felicitatem significat huius mundi que est quadam de pulcritudine depicta et tumultuosa. que calida stercora proicit super oculos cordis. id est temporalia ista que excecant corda hominum. Gen. xx. legitur quod abimelech rex gerare dedit Sare mille argenteos in velamen oculorum. et super illud psalmi Mane astabo tibi et videbo quoniam non deus volens et cetera. Dicit glossa. Deum non videt qui temporalibus adheret. ¶ Secunda infirmitas est febris que figurata potest esse per febrem a qua deus curavit filium reguli de quo legitur. Jo. iiii. Avarus febrilem distemperantiam patitur. cum tremorem habet cum trepidat ubi trepidandum non est. Seneca de ipso. Videt regem et estimat predonem videt pauperem et estimat furem. Ad tremorem huius febris pertinet quod legitur. Job. xv. Sonitus terroris semper in auribus eius. et cum sit pax semper insidias suspicatur. et In psalmo. Posuit firmamentum eius formidinem. et Ysa. xxiiii. formido et fovea et laqueus super te qui habitator es terre. Habitator terre est avarus. qui est quasi talpa. estuat autem avarus ex febre ira cum nascatur ex combustione divitiarum suarum. ¶ Tertia infirmitas est manus ariditas de qua legitur

xii Extende manum tuam ait deus habenti manum aridam. et extendit et restituta est sanitati sicut altera. Manum aridam habet avarus dum per largitionem elemosinarum non valet pauperi extendere. ¶ Quarta infirmitas est illa a qua quis dicitur lunaticus de qua legitur Matth. xvii. Domine miserere filio meo quia lunaticus est et male patitur. nam sepe cadit in ignem. et crebro in aquam. Avarus sepe cadit in ignem ire. et crebro in aquam voluptatis. Potest autem notari lunaticus quod regitur secundum sapientiam huius mundi. que per lunam intelligitur. que lucet de nocte. Sapientia enim huius mundi solum lucet in nocte presentis vite. cum post presentem vitam illuxerit in ea iusticie bene apparebit quod sapientia huius mundi stulticia est apud deum. ¶ Quinta infirmitas est inclinatio ad terram de qua Luc. xiii. et ecce mulier que habebat spiritum infirmitatis annis .xviii. et erat inclinata nec poterat sursum respicere. secundum sacros expositores. Ista infirmi-

tas et amor diuiciarum hominem bestiam reddit. Incuruus ut ad terram respiciat qui ad celos respicere debuit. Unde ps. Oculos suos statuerunt declinare in terram. Ber. Quid indecencius quam curuum recto corpore gerere animum. Idem. Indigne cor humanum inhabitat brutus et bestialis spiritus. ¶ Sexta infirmitas est difficultas respirandi usque ad suffocationem. Unde Math. xiii. Sollicitudo seculi istius et fallacia diuiciarum suffocat uerbum. id est dicit glo. Sollicitudo seculi desiderium boni ad cor intrare non sinit et aditum uitalis flatus claudit. ¶ Septima infirmitas est ydropisis. de qua Luc. xiiii. Ecce homo quidam ydropicus erat ante illum. etc. Assimulatur autem auarus ydropico in inflacione et fetido hanelitu et siti insaciabili. Inflationem possumus referre ad superbiam que comitatur diuicias. Super illud i ad thi. vi. Diuitibus huius seculi precipe non sublime sapere dicit glo. aug. Uermis diuiciarum superbia est. Uel istam inflacionem possumus referre ad uentris ingluuiem que in diuiciis comitatur. Illi enim cui sufficiebat unum ferculum cum pauper erat non sufficiunt cetera quando factus est diues. Fetorem uero hanelitus possumus referre ad consilia corrupta que dant auari familiaribus suis. De siti uero auari planum est quod est insaciabilis. Unde xxx. prou. Sanguisuge due sunt filie dicentes affer. affer. Sanguisuga dicitur est sanguinem peccati semper suggerens et sitiens. scilicet ipse diabolus in similitudine mansit. sicut augustinus. Superbia uero fecit sanguisugam. Spiritus uero due sunt filie. auaricia et luxuria dicentes semper affer affer. ad eandem insaciabilitatem pertinet quod legitur eccl. v. auarus non implebitur pecunia. ¶ Possunt autem assignari. vii. cause insacietatis.

Prima est anime capacitas. quia tamen sanctos animam dicit capacem. nichil nisi deus implere potest. Unde cum omnis terrarum sit ante deum quasi gutta roris ante lucanum. ut legitur Sap. xi. ipso sufficiat implere cor unius hominis. ¶ Secunda causa est quia cupiditas est infinita pecunia non quantumcumque est magna. sit infinita. Sen. Naturalia desideria sunt finita. ex falsa opinatione nascencia uero desinunt non habent. Cupiditatem infinitam dicimus. quia fine non mensuratur. et non mensuratur tali fine qui in presenti non optinetur. Mensuratur in eo qui ideo uult eas habere ut per eas gratiam et gloriam huius mundi sibi acquirat. uel qui tantum de pecunia uult habere ut necessitati que posset sibi accidere sufficiat. Stultus enim. cum quam in mundo isto habuit gratiam et gloriam apud omnes. et ipse filius dei. Immo alii dicebant non est. hic seducit turbas. Necessaria que possunt accidere non sufficerent quia sunt. hic necessaria essent que possunt esse. Sed qui mensuraret desiderium suum necessitate presenti pauca sufficerent. Sic mensurant animalia. et ideo eis pauca sufficiunt. Sen. Auibus nichil deest feris in alimentum. solitudo sua sufficit. Sic docet apostolus. ut nos desideria nostra mensuremus. i ad cor. vi. Habentes alimenta et cetera. Cum pecunia quantumcumque sit finita. et cupiditas infinita non potest pecuniam uel alia adequari ei uero cu

pidita firmatur. et sic diminuitur. Unde non est alia via cupido proveniendi sed taciturnitate
vel rescindendo desiderium suum. Unde Sen. Sicut te divitem facere non pecunie est adicien-
dum. sed cupiditati detrahendum. ¶ Tertia causa est quare avari desiderium non satiatur.
est hoc quod quanto plus cibi apposita venter efficitur. Verbi gratia. avarus habet novum frumentum con-
dit. novum horreum condit statim. habet novam vineam. novum dolium. et tamen facit cum desiderat
prius horreum. vel dolium vini desit vinum vel frumentum. ¶ Quarta causa est quia
bona que avarus acquirit aliquid vacui secum afferunt. Sicut enim homo habet aliquid
defectum sic et alie creature. Unde cum argento et auro venit defectus clavis et serre. Unde
habet defectum cellarii doliorum. et multorum aliorum. quos secum affert. Venit et necessitas cum
diviciis potestas expendendi. Unde Eccl. v. Ubi multe opes. et ibi multi qui comedunt eas. Et
sic verum est quod multas illas indigere. qui per multas possident. ut dicit Boecius. et sicut dicit
Seneca. altera cupiditatum ex fine alterius trahitur. Idem congregatur vite quicumque multas
vires possident. De hiis maiora cupere discet. et super illud prima ad Thi. vi. Quam quidam appe-
tentes et a fide. dicit glossa. Qui pecuniam appetit cupere cupit. Qui vult sitim cupidi-
tatis sue diviciis sedare similis est illi qui sitim corporalem extinguere vult aqua
salsam. bibendo aqua salsa ex eo quod salsa nata est sitim extinguere. eo quod salsa est na-
ta eam provocare. Sic divicie in quantum aliquem defectum supplent sitim sedant. ex quo in
multos defectus secum afferunt sitim provocant. ¶ Quinta causa est hoc quod cupiditas
est quasi ignis. Unde Eccl. xxiii. Anima calida quasi ignis ardens. et xxx. Prov. Ignis numquam
dicit sufficit. Ignis autem non extinguitur ex appositione lignorum siccorum. sed augetur.
Secundum enim ligna silve ardescit ignis ut dicitur in Eccl. Sic autem cupiditas extinguitur ex
appositione diviciarum. sed augetur. crescit enim amor nummi quantum ipsa pecunia crescit.
quia pecunia non ponitur ubi sitis avari est. Unde sicut vinum in dolio non sedat sitim
corporalem. sic nec pecunia in bursa. vel archa sedat sitim avaricie. Insanus avarus
qui pecuniam ponit in bursa vel archa. non est enim ibi sitis. ¶ Sexta est hoc quod
pecunia res est corporalis. anima autem res spiritualis. Res autem spiritualis corporali non potest impleri
et ergo. Ubi glossa. Sicut archa non possit impleri sapientia. ita nec anima pecunia.
¶ Septima causa est vanitas pecunie. Unde Ps. Ut quid diligitis vanitatem. et cum
plenum vano adhuc vacuum reputatur. unde proprie plenitudinem quam habet numquam capax est
alterius rei. Sic anima avari quantumcumque habeat de diviciis adhuc vacua est. Unde
verum est quod dicit beata virgo. Divites dimisit inanes. Ad hoc pertinet quod dicit Ber.
Non plus satiabitur cor hominis auro. quam corpus aura. et in Eccl. xxxiiii. Qui apprehendit
umbram et sequitur ventum. sic qui attendit ad visa mendacia. et in Jere. iiii. Ad-
spexi terram. et ecce vacua erat et ex nichili. Non solum autem inanis et vacua est

omis auar' immo et paup'. vn̄ tullius. Si p̄p aviditatem p̄cunie cotidie decipis. pos-
cis. eripis. scit ne h' signa habundantis an egentis? animū hūan' nō archa divites ap-
pellari solet. quamvis illa plena sit. cū manem te videbo divitem nō putabo. et sub
iungit contemptū suis rebus eē. sunt magis certissime q̄ divicie. qui dives p̄ ee ava-
rus. h' vere dives nūq̄m erit. vn̄ p̄u. xiiij. Est q̄i dives cū nich' hēat. et q̄i paup' cū in
multis diviciis sit. auar' in veritate nich' ht' eorum que hēre videtur. vn̄ Jeron'. in magno
p̄logo biblie. auaro deest tam qd' ht' quam qd' nō ht'. credenti totus mū-
dus diviciarum est. Infidelis aūt et obolo indiget. qd' exponit Ber. dicens. fideli totus
mundus diviciarum. q' tam adūsa quam p̄spera ipi serviunt ei eque. et cooperantur in
bonū. et subiungit. auar' t'rena esurit ut mendicus. fidelis contempnit ut dn̄s.

Quinto facit ad detestat'. avaricie misera servitus · De servitute avaricie ·

In qua aīa ponit. auar'. n. servū diviciarum est. vn̄ dd̄. Et nich' invenerūt
viri diviciarum in ma. s. Ordo congruus eēt ut divicie virorum eēnt nō viri diviciarum.
Sz avaricia hanc p̄versitatem facit ut viri sint diviciarum. Dicit' aūt auar' servus di-
viciarum. q' nō est possessor earum. h' tm̄ custos. et nō tm̄ possidet. immo et possidetur ab eis.
q' auar' sit custos diviciarum dicit glo. sup' illud. Luc. xvi. Nō potestis deo ser. et mam.
hūt ubis servit divicias qui custodit ut servus. Sz qui servitutis excussit iugū
distribuit ut dd̄. Q' aūt auar' diciat' nō possideat dicit Sen'. hūt ubis p̄cuniā
magnā ht' aliquis. si auar' est. nō ht'. Sn' q' dignus nō habet. Signū aūt manifestū
q' auar' nō sit possessor diviciarum. est hoc qd' nō p' inde facere qd' vult. et qd' bn̄ indicat. Im-
mo dn̄a avaricia bn̄ p̄hibet ei. vn̄ ecc'. vi. Est aliud malū qd' vidi sub sole. et qd' est
frequens ap' hoies. vir cui deus dedit divicias. et subam et honorem et nich' deest aīe
sue ex omnib; que desiderat. Nec tribuit ei deus potestatem ut comedat ex eo. h' ho
extraneus vorabit illud. hec vanitas et magna miseria est. et Sen. Non sit tibi
aīa que cunctis omnib; abstulerit tibi ipi neget. et Ber. sup' cant'. Queri a quo
nis eorum qui insaciabili corde lucris temporalib; inhiant quid senciant de illis q̄ sua
vendentes. et pauperib; erogantes regnū celorum p' sua mercantur paruo. Sapienter
negatur. R' debit p' culdubio sapient'. Q' ē ? dicitur qd' approbat nō facit.
Non possū inquit. et q' vero dn̄a avaricia nō p'mittit. nō ht' auar' ea que hēre vi-
detur. si eo modo loquendi quo quis copedes ht' quib; copeditus est qui pō dn̄ant'.
Q' aūt auar' possideatur a diviciis ostendit dyonisius dicens. Res tua si mediocr'
ter volat possidet. si nimium possidit. hoc aūt p' probari. ¶ Primo p' hoc qd' obedit
eis auar' sicut prius ostensū est ex illo v'bo ecc'. x. p̄cunie obediunt omnia ¶ Sedo
ex hoc qd' confirmat se auar' virtute tue. sicut ancilla dn̄e. vn̄. Ber. sup' cant'. lo-

querens ad avaritiam. Fecere te pecunie tue non dominum sed servum, custodem non possessorem. Denique conformant animum tuum tamquam servi domine sue. De quo enim ille nato gaudet et illi gaudentia et dolet dolentia. Tu quoque crescente marsupio tuo crescis pariter cum eo et decrescente pariter decrescis. Nam et cum traheris tristicia cum illud exinanitur et tollunt leticia aut certe inflaris superbia cum illud impletur. ¶ Tercio ostenditur quod divicie possideant avarum ex hoc quod ita impediunt eum quod in nulla necessitate potest se habere. Si infirmus fuerit ad mortem non potest se habere per horam ad audiendum consilium medici ut scilicet audiat sermonem si suam mortalem cognoverit latam quando se non potest se habere ut iudicem oret pro vita sua. Augustinus. Vendidit rebus nostris nullum magis earum accipimus precium quam nos ipsos. Implicati enim talibus nostri non curam gerimus. Gratuita nobis videntur que carissime constant. Ex hoc quod potest apparere stupendum quod ea sola putamus empta pro quibus pecuniam solvimus. Ea gratuita vocamus pro quibus nos ipsos impendimus. Adeo nichil est se vilius. Idem nostri essemus si nostri non essemus. Homo bonum se amisso dives avarus qui in summa necessitate non potest se habere. Infirmus enim est ad mortem et cetera ut supra dictum est. Si maledictus est qui partem tuam facit deteriorem quanto ille qui te omnino facit expertem id est sine parte sicut Bernardus dicit. Sex sunt que

Sex sunt que faciunt ad miseriam illius. faciunt ad huius servitutis miseriam servitutis in qua ponit avaricia. ¶ Primum est hoc quod ista servitus servitus spiritualis. Multo enim indignius est mente quam corpore ut dicit sapiens. Et Bernardus: An non servus cui dominatur et imperat nummus. Si tu forte indignum iudices hominem Christi quam nummum dominari. ¶ Secundum est vilitas rei cui servus est. Res enim contemptibilis et conculcabilis servus est scilicet terre. ¶ Quartum est hoc quod domina ista eos qui sibi serviunt per totam vitam suam nudos transmittit in extremitate. Non aliam mercedem dat eis. Unde dormierunt sompnum suum et nichil invenerunt et cetera. Item simul insipiens et stultus peribunt et relinquent alienis divicias suas. Nec timueris cum dives factus fuerit homo et cetera et ecclesiastes xiiii. Qui congregat ex animo suo iniuste aliis congregat et in bonis illius alius luxuriabitur. Et Job i. Nudus egressus sum de utero matris mee et nudus revertar. Dives cum dormierit nichil secum auferet. Paulus ad Thimotheum vi. Nichil intulimus in hunc mundum haut dubium quod nec auferre quidquam possumus. ¶ Quintum est hoc quod domina ista inhonestissima precedit furta, rapinas, periuria, prodiciones, homicidia, simultates et discordia. Hec precepit principibus sacerdotum ut filium Dei occiderent. ¶ Sextum est hoc quod gravissima precepit. Unde Jeremias xvi: Servietis diis alienis qui non dabunt vobis requiem die ac nocte. Ysaias xix: Tradam Egyptum in manibus dominorum crudelium. Ut breviter dicam avaricia servis suis exhibet contraria et impedit et occupat

cruel et uiles que seruis maliuolis solent exhiberi. Eccl. xxxiii. Seruo maliuolo tortura et compedes. pone illum in operationem ne uacet. Item. ad compedes honerat quicquid homo preter necessaria curat. auaricia seruos suos excecatos. et ad molam .i. ad uolubilitatem terrenorum molere facit. quod significatum est. Iudic. xvi. In Sansone quem excecauerunt philistei molere fecerunt. Auaricia etiam facit manus auarorum in cofino seruire. Cum enim bone rei uadunt per sollicitudinem. Ipsa etiam facit eos fodere uel fossores solum. Immo et ceci cum et talpis assimulantur. Ad miseriam etiam seruitutis auaricie facit hoc quod auarus seruus est omnium illorum qui diuicias possunt ei conferre. uel auferre. uel seruare. Seneca. Minus quam seruus est qui seruos timet.

Quod magnam uim habet auaricia ad capiendum. detinendum. submergendum.

Sexto facit ad detestationem auaricie. hoc quod dicitur non habet machinamentum efficacius ad capiendum. uel ad detinendum. uel ad submergendum quam sit auaricia contra eam qui nullum castrum potest tenere se. Quatuor sunt que ad fortitudinem castri solent ualere. s. fossati magnitudo. loci altitudo. murus. et aque habundancia. castrum augent contra primum comportat auaricia aggerem et fossatum paupertatis replet. Unde ei bene conuenit quod legitur. Abac. i. Super omnem munitionem ridebit. comportabit aggerem et capiet eam. Contra altitudinem uero loci. congregat molem terre castro altiorem. Parum enim quando uidet claustrum aliquid in eminencia uite ut tot temporalia habeant quod altiora sunt spiritualibus. tunc temporalia altiora sunt spiritualibus. quando in electionibus prelatorum maior habetur respectus ad illa et magis occupantur quam ea prelati postquam electi sunt. Contra habundanciam uero aque lacrimarum sapientie salutaris. auaricia obstruit eius meatus. aque dum a deo impedit spirituales uiros terrenorum sollicitudine. quod non possunt cogitare nec peccata sua nec alias causas flendi ut exitus aquarum deducant oculi eorum. et hoc est quod legitur. Chaym interfecisse Abel. Chaym Abel interficit. Chaym uero interpretatur possessio. Abel luctus.

Tunc Chaym Abel interfecit cum sollicitudo terrenarum possessionum luctum claustralium impedit. Idem etiam impedit ne aque gratie uel sapientie salutaris ad claustrales fluant. ad quam scilicet pertinere quod legitur Iudith. vii. Quod Olofernes cum obsedisset Bethuliam fecit incidi aqueductum. Murum uero castri suffodit auaricia. dum muneribus prelatum ecclesie corrumpit. Unde Gen. penult. Symeon et Leui fratres uasa iniquitatis bellancia. et quibusdam interpositis subiungitur. In furore suo occiderunt uirum. et in uoluntate sua suffoderunt murum. Symeon interpretatur exauditio. Leui assumptus. Unde bene tenent hii duo signum eorum qui munera largiuntur. Isti enim exaudiuntur in peticionibus suis et assumuntur ad dignitates. Isti occiderunt prelatum ecclesie et suffodiunt murum corrumpendo illum qui resistere deberet male ingredientibus in ecclesiam dei. Consilium etiam iniquum est cuius laquei sunt ad capiendum potenciores quam auaricie. Quod uero est. quod auaricia habet laqueos ualde ab

scondicos. et diuisos. et fere ubique positos. De absconsione legitur. Job. xviii. Ab
scondita est in terra pedica eius. et cetera. Ps. Narrauerunt ut absconderent laqueos d. q. m.
eos. Absconditi uero possunt dici tribus modis.

Primo quia subtiles adeo sunt. quod etiam parati magnum non uident eos.
Sicut patet in subtilitatibus laqueis usure et symonie de quibus etiam sunt magni du
bitantes. Secundo quia uelati sunt necessitate naturali. necesse est enim aliquid habere ad uite
sustentamentum. Vnde Greg. primo diabolus sollicitat hominem ut querat necessaria quod non est in ope
re ut querat superflua. et ex hoc accidit quod diabolus nos temptat de auaricia. quos non audet
temptare de luxuria. quia non audierunt illud. quod michi bonum est ibi. Tertio uero quia sunt
uelati etiam spirituali utilitate. Quia enim hec diuicias pro peccata sua elemosinis redimere. et mul
ta alia bona facere. ad quod reserunt auari illud. Eccl. vii. Vtilior sapientia cum diuiciis. non
attendentes quod ualde magnam oporteret esse sapientiam. que cum diuiciis duraret. dum enim
sapientia salomonis cum eis durare non potuit. Quod autem laquei auaricie multi sunt. et ubique
positi. patet per hoc quod legitur. Sape. xiiii. Quod creature dei in odium facte sunt. et in
temptationem anime hominum. et in muscipulam pedibus insipientium. In quacumque creatura
desiderabili. quam uidemus. hec auaricia laqueum tendit. Vnde difficile est laqueos auaricie eua
dere quam corde intra habitare. Ideo bene dicitur. Ysa. xxiiii. Laqueus super te qui habitator es terre.
et i ad Thi. vi. Qui uolunt diuites fieri incidunt in temptationem et in laqueum diaboli. Sc
non quod auaricia utitur muscipula ad capiendum incautos in qua propter assere retinende est
tota domus mea. et etiam regnum. Vt cum aliquis talia iniuste possidet. De muscipula hic
loquitur Aug. dicens auaro. preda cuiusuis rape est in muscipula tenes alienum. et teneris
a diabolo. ut uix tales saluantur. cum ualde difficile sit ea relinquere que iniuste possi
dent. Consilium est meum quod fortius homines teneat. cum rei pro triplici ea assignari. primo
soliditas rei cui ligatus est. possessio enim sua plus durat quam ipse. et ideo non soluuntur
uincle auaricie dum uiuit. Secunda causa est quod pluribus stipitibus ligatus est quot posses
siones amat tot stipitibus ligatus est. et multiplici funiculo. quia non solo amore proprio im
mo etiam amore filiorum. Vnde in morte cum desinit amare eas sibi. amat adhuc eas filiis suis. Ter
tius etiam est auaricia ad subiungendum hominem in profundum inferni. Vnde super illud Deut.
xvii. Non habebit rex argenti et auri immensa pondera dicit Interlinearis. In infernum in
greuencia. et pro. ad Thi. vi. Loquens apostolus de desideriis diuitum dicit que mergunt hominem in
interitum et perditionem. et Aug. amans terram absorbebit te. amatores enim suos honorare
nouit non portare. Non mirum si auari demerguntur cum ligatam habent ad collum pro amore
non molam asinariam immo domum. uel rem ponderosiorem et feruntur in profundum
maris. Septima stulticia facit ad detestationem auaricie. hoc quod ipsa est deo ualde

gcola · proximo ualde iniuriosa · quo subiecto ualde nociua · ¶ Primum potest ostendi ex testimoniis scripture que dicunt deum odire auaros · uel iratum esse eis · quale est illud · Odisti obseruantes uanitates super uacue · Vanitates obseruat qui in diuiciis sperat · et sicut tangitur in glo · Supuacue quis sperat in diuiciis · quia cum in eis sperat · aut ipse expirat et ea hic dimittit aut cum uiuit omnia perimit · et ipse in spe sua deficit · Ad idem facit illud · Jaco · iiij · Amicus huius mundi inimicus dei constituitur · et illud prima Jo · ij · Qui diligit mundum non est caritas patris in eo · et illud · Iniuria ei diuini lugent.

In quo uerbo quadruplex stulticia auarorum insinuatur. Quadruplex est stulticia auarorum · et hic tangitur.

¶ Prima est quia rem immundam corde lugent quam carni lugere erubescerent lugere · s · fimum · ¶ Secunda est quia dum diuicie spine uocantur a domino math · xiij · Quasi uerissime res sit appellare · cum diuicias terrenas lingunt consolationum in eis querendo · quasi mel super spinas lingunt · Quod diuicie spine sint dicit gregorius super illud Job · xxx · esse sub sentibus dum delicias reputabant · quia bene spine sunt · quia cogitationum suarum aculeis mentem pungunt · ¶ Tercia stulticia est quia fonte dulcedinis et solacii neglecto guttas solacii in terrenis diuiciis querunt · ¶ Quarta stulticia est quia lugendo ad sacietatem se posse peruenire credunt · Quod uero auaris deus iratus sit patet · primo ex illo uerbo Zach · i · Ira magna irascor ego super omnes gentes opulentas · ¶ Secundo uero ex illo uerbo ysa · lvij · propter iniquitatem auaricie eius iratus sum et percussi eum ¶ Tercio ex illo uerbo osee · xij · ad iracundiam effraym prouocauit me · effraym · i · fructificans est diues · ¶ Quarto ex illo uerbo quod dicit Jaco · v · auaris diuitibus · Thesaurizastis uobis iram in nouissimis diebus · ubi dicit glo · Thesaurizat miser cum thesauro pecunie thesaurum ire pariter cumulari · Signum etiam quod auaris sit deus iratus per hoc esse quod deus non uult eum nominare · unde Luc · xvi · [illegible] nominatur diues · lazarus uero nominatur · et per hoc esse causa · quia diuites uocauerunt nomina sua in terris suis · unde dauid non ero memor esse nominum eorum per labia mea · quia nomina eorum fuerunt in ore loculatorum et aliorum carnalium hominum · qui quasi porci sunt · unde sicut aliquis non poneret libenter in ore suo pomum quod in ore porci fuisset · sic deus nomina talium in ore suo non uult habere.

Potest autem assignari quadruplex racio ira-carum que sunt dei ad auariciam. Quadruplex ratio · quare deus auariciam odiat. ¶ Prima est · hoc quod auaricia misericordiam fugat · unde sicut misericordia deo optata placet iuxta illud osee · misericordiam uolo et non sacrificium · sic auaricia displicet ei · ¶ Secunda est hoc quod auaricia multum uilipendit deum · illud · est · n · quod libenter facit pro obolo non uult facere cum deus ei quod hoc faciat precipiat · ¶ Tercia est hoc quod creaturam ab omnibus conculcabilem deificat · non sine magna contumelia dei · ad augmentum uero contumelie dei non solum unum deum sibi facit · sed tot quot possessiones habet · unde osee · x · Juxta secundum multitudinem fructus

sui. multiplicavit con altaria iuxta libertatem terre sue. exuberavit simulacris. ad cumulu
et contumelie facit hoc quod de bonis sibi a deo collatis hanc contumeliam illi facit.
Unde osee .ii. Ego dedi eis frumentum. vinum et oleum. et argentum multiplicavi eis
et aurum que fecerunt baal. In autem deterior est hec ydolatria gentium. quia simulacra
gentium argentum et aurum. os habent et cetera. membra ad similitudinem hominum. hec
avaricia deificat informem materiam. De rusticatibus quas dives facit deo.
Quarta causa est hoc quod avarus dives .v. rusticitates facit deo
seu perversitates quas nulli homini faceret. Prima est. quia cum beneficium debeat
accipe acceptorem redde memorem benefactoris sui. avarus tamen inde dominum magis ob
liviscitur. Unde osee .xiii. Adimpleti sunt et saturati sunt et elevaverunt cor suum
et obliti sunt mei. et ysa. lvii. Viam manus tue invenisti. propterea non rogasti. Glossa.
Quia felicitatem quesitam in terris invenit actorem qui eam tribuit non requirit
Gen. xl. Succedentibus prosperis prepositus pincernarum oblitus est interpretis sui. Secunda
rusticitas est quod deo de bonis sibi collatis gratias non agit. immo propterea magis eum diligi
immo minus quod nulli homini faceret. Unde Jer. v. Ibo ad obtimates. et sequitur quidam
hi fregerunt iugum ruperunt vincula.
Tercia rusticitas est. quia cum beneficium debeat esse quoddam frenum retinens acceptorem
beneficii ab iniuria largitoris. Juxta illud ysa. Laude infrenabo te
avarus tamen non timet dominum offendere. tot beneficia ab eo suscepit. non timet bene
ficia ab eo suscepta. licet tamen eum offenderit in quo et cavent sibi ipsi latrones.
Quarta rusticitas est quod quanto maiorem terram a deo tenet tanto ad minus servi
cium teneri se credit. divites omnino nichil volunt facere in servicio domini. Quinta
rusticitas est. quia cum teneret bona domini in manibus suis. et deus inde petit in
pauperibus ipsi nolunt dare. vel commodare et ad centuplam usuram. quod faceret
uni iudeo vel sarraceno. Unde aug. ad avarum dicit christus. Da mihi ex eo quod dedi
tibi. de meo quero et mihi non donas. De meo quere. da et reddo. habuisti me largito
rem facito debitorem. parum est quod dixi. Habuisti me largitorem fac me de
bitorem. habeam te feneratorem. Pauca mihi das plura reddam temporalia mihi
das eterna restituam. Idem prebe terram et accipe celum. Ber. Quid mirum
est quod cunctanter relinquere simpla pro centuplis non est cupidus non ambiciosus
non conquisitor huius seculi. De malis que facit avarus proximo.
Sequitur de malis que facit avaricia proximo. que multa sunt
ex hac enim sequuntur bella et lites. Unde Jaco. iv. Unde in nobis bella et lites
nonne ex concupiscenciis vestris. Seneca. Quietissime viverent homines si duo pronomina

tolleretur meum et tuum. Ex hoc enim sequuntur homicidia. unde chaym qui interpretatur
possessio legitur fratrem suum occidisse. et In proverbiis i. Fili mi si te lactauerint
peccatores non adquiescas eis. si dixerint ueni nobiscum insidiemur sanguini. et post
subiungitur cum motiua. omnem substantiam preciosam reperiemus implebimus domos
nostras spoliis et cetera. Ex hac etiam sequitur rapina. unde ecclesiastici xiij. Venacio leonis
onager in heremo. sic pascua diuitum sunt pauperes. Auaricia nulli fidem
custodit. nec deo nec homini. deo non. ipse est enim uox illa. Luce xx. Ecce heres uenite
occidamus eum ut nostra sit hereditas. Homini non. filius enim auari mortem patris
exoptat. et mater filiam uendit iugulatoribus infernalibus. Ex hoc etiam accidit
hoc quod filii potius uolunt parentes et naturales comburi quam hereditatem sibi minui.
Hec facit ut tribunalia uenum tabule sint in quibus sanguis innocentium uenalis
offertur. Hec mendacia uel periuria non timet pupillos et uiduas exheredare.
Hec pauperem contempnit et irridet. unde Job xii. Deridetur iusti simplicitas
lampas contempta apud cogitaciones diuitum parata ad tempus statutum. et ecclesiastici xiij.
Sicut abhominacio est superbo humilitas sic execracio est diuiti paupertas. Hec immi
sericors est proximo. unde Job xli. Cor eius indurabitur quasi lapis. cor diuitis est auarus
et Luce xvi. habetur de lazaro petente elemosinam. et nemo illi dabat. et notatur ibi
immania diuitis epulonis. et etiam familie illius amos vi. bibentes uinum in phialis
et optimo unguento delibuti. nichil compaciebantur super contricione ioseph. De malis
Sequitur uidere quomodo auaricia noceat proprio subiecto. Notandum que facit proprio subiecto
quod est quod auaricia reddit hominem stultum. unde Luce xij. Stulte que sunt decem
hac nocte animam tuam repetent a te. que autem parasti cuius erunt? Sic est qui sibi
thesaurizat. et non est in deum diues. et supplet glosa super illud. sic est stultus.
Ad idem pertinet illud apostoli. Sapiencia huius mundi stulticia est apud deum. et prouerbiorum
primo. Usquequo paruuli diligitis infanciam. et stulti que noxia sunt cupient. Non
est stultus auarus tamen stulticia. sed multiplici. non solum stultus. immo etiam insanus. Insa
nia uero diuitis auari per multiplicia ostenditur. Quod auarus sit stultus et insanus
Primo per hoc quod occultos laqueos exquirit ut se strangulet. unde prouerbiorum xxvi.
Cor iniqui exquirit mala. Iniquus potest intelligi auarus propter illud ecclesiastici x.
Nichil iniquius quam amare pecuniam. qui ad modum insani exquirit mala. scilicet
occultos laqueos usure et symonie in quibus se interficiat. ¶ Secundo potest ostendi illa
insania per hoc quod uoluntarie uadit subiungere se. singulis diebus facit dietam unam
in infernum. Quis adeo sapiens est quin insanum reputaret non posset si requisitus quo iret responde
ret. uado subiungere me uel suspendere me. sed auarus respondere potest quod uadit quousque in mortali. vi modis
ostenditur insania auari

Vadit enim subiungere se in abyssum inferni quod est summa stulticia sicut sapiencia est sum-
ec. ma in paradysum ire. Unde Ecclesiastes vi. Quid habet amplius stulto sapiens et quid paupe-
ri nisi ut pergat illuc ubi est vita. ¶ Tercio probatur quod cum insipiens sit insipi-
enciam suam non cognoscit immo sapientem se reputat quod plus est quam stulticia et
xvi quam insania. Unde in proverbiis xxviii. Sapiens sibi videtur vir dives sed pauper scrutabitur eum
iste pauper id est ... qui scrutabitur eum qui sibi sapiens videtur ostendens eum non fuisse
sapientem. Et xxvi proverbiorum. Vidisti hominem qui sapiens videtur magis illo spem habebit
insipiens in quo innuitur insipientiorem ceteris illum qui reputat esse sapientem cum
non sit. ¶ Quarto ostenditur insania ista per hoc quod avarus spiritualiter interficit omnes qui
iuxta se sunt. Sicut si aliquis clava accepta primo interficeret uxorem suam deinde filios
suos et filias et totam familiam et post sacerdotem ne parrochiano suo eum excommunicaret
nimis insanum eum reputares. Sic facit avarus precipue usurarius dum omnes tales
facit communicare peccato suo. Expellit etiam percutit divites inimicos suos. Quia divicie
enim sue eum faciunt insanire. Unde alapa una quandoque constitit ei .x. lib. Unde Ecclesiastici xxi.
Obiurgatio et iniurie adnichilabunt substanciam et domus que nimis locuplex est adnichi-
labitur superbia. De hac percussione loquitur dominus Mathei xxiiii dicens. Si autem dixerit malus
ille servus in corde suo moram facit dominus meus venire et ceperit percutere conservos suos et cetera. ¶ Quin-
to ostenditur ista insania per hoc quod si strictissimum iudicem cum re furtiva ire non timent
dum vivimus non cessimus ad iudicem ire et raptores sumus. ¶ Sexto ostenditur in-
sania per hoc quod cum domus consciencie sue igne cupiditatis succensa sit ipse qui aquam gracie ad
ignem illum infernalem extinguendum querere debuit querit potius faculas ad incendendum
amplius domum suam. Sic querit aurum et argentum et cetera concupiscibilia que ignem cupiditatis incendunt.
Sequitur de multiplici stulticia avari et est De xviii stulticiis avari.
Prima stulticia eius quod se ceteris rebus minus diligit et probatur ostendi. ¶ Primo
quod se malum et omnia bona vult habere. Unde Augustinus. Adeo cecitas mentis invaluit adeo absor-
buit homo interius ut omnia velit bona habere preter se ipsum. Et item Augustinus loquens ad avarum
quid est quod te velis malum habere nichil omnino non uxorem non filium non servum non tunicam post-
remo non caligam et tamen vis habere malam vitam rogo te prepone vitam tuam calige tue.
Secundo potest id ostendi per hoc quod avarus de perditione sua non dolet de perditione oboli
dolet et singulis diebus sotulares suos tegit se ipsum non pannum in sordibus relinquit
nec etiam tunc bene rimari. ¶ Tercio potest id ostendi per hoc quod de corde suo
quod circa ipsum rebus suis facit ut cum suum incommoda rerum suarum precipiat. Similis
cuidam stulto qui habens sotulares novos transiens per spinas se discalciavit ad
... manabat sotulares suos quod potius elegit sotularibus quam propriis pedibus parcere

Secunda stulticia avari sunt est quod sua negligit et de alienis sollicitus est ut dicit vul-
gariter. tuit fu autri tut iert autri. Quod iiii. nostra sunt
Quatuor ergo sunt que possumus nostra dicere. scilicet bona eterna. Unde Seneca. Sapiens nichil Sen.
se omne bonum tenere nabis et dicit quod quidam capta patria perdita uxore et liberis amissis cum
ex incendio publico solus et tamen beatus exiret interrogatus a victore quid perdidisset: nichil inquid perdi-
di bona mea mecum sunt. Ista bona interna bene negligit avarus propter exteriora que invita
sua ut legitur. ecc. x. Secundum est Unde Seneca. Cetera a nobis aliena sunt tempus tamen nostrum
est quod ergo tempus quodam spali modo nostrum sic videtur propter hoc quod qui tempus amittit se ipsum amit-
tit. Qui medium vite sue amittit se dimidium amittit et qui totum tempus amittit
se totum amittit. Tercia sunt ea que pauperibus largimur. Unde quidam
cum dominus suus vellet de bonis eius scire et precepisset ei ut de bonis suis veritatem
ei diceret feci sub periurio. Sex centorum aureorum quos pauperibus erogaverat. Respondit
quod nichil in mundo plus habebat preter sexcentos aureos. Cumque a circumstan-
tibus ei obiceretur quod falsum esset dicentes illa grangia tantum valet et illa domus tantum et
multa alia ipse habet. Illa non sunt mea sed domini mei quia quando voluerit accipiet
tanquam suum. sed illud quod dedi et per manus pauperum in salva custodia posui ita
quod nullus potest michi illud auferre. Ad hoc pertinet quod legitur in ecc. Esto unum qui laboras
cum ipso. Quarta sunt bona eterna. Unde Luca. xvi. Si in alieno fide- Luca
les non fuistis quod vestrum est quis dabit vobis. alienum vocat bonum transitorium
verum eternum. Quartum neglligit quod iiii. predicta que proprie sua sunt
non timet amittere. de alienis non sollicitus est. scilicet de temporalibus istis que vestra non sunt
sicut potest ostendi. Multipliciter ostenditur quod temporalia non sunt nostra
Primo per hoc quod dicit dominus. in Luc. Si alieno fi. et cetera. Secundo ex illo verbo
Abacuc. ii. Ve qui congregat non sua. Tercio ex illo verbo Ambrosii. super Luca
Non sunt bona hominis que secum ferre non potest. sola misericordia comes est defunctorum. quod No
intelligendum est de illis defunctis qui cum misericordia in presenti societate fuerint
Quarto potest idem ostendi rationabiliter per hoc quod bona temporalia assimulantur fluvio tamen nra
si una facta esset civitas aliqua que estimaret aquam Rodani ante se transeuntem
sibi remansuram cum per tot civitates transierit nec in eis remanse-
rit sic fatui sunt qui bona temporalia sibi remansura putant. Unde Seneca.
Errat si mansuras tibi putas divitias que per tot manus hominum tran-
sierunt. hoc insinuat David. Ubi dicit divicie si affluant nolite cor
apponere divitie ad modum fluvii sic affluunt ita et effluunt. Stultus est aque Ro-
dani illius civitatis tanquam tenere Sed ad necessitatem suam potest inde sumere

sic bonis temporalibus uti possimus ad necessitatem uitam nostram tamen non sunt et sicut uulgariter
dicitur. Tot sunt auari quot uere auari. ¶ Secundo potest ostendi quod nostra non sunt per hoc
quod insuper extranei nostra non sunt. Unde Ps. Quomodo cantabimus canticum domini in terra aliena. Et iterum
aduena ego sum apud te et peregrinus. ¶ Tercio per hoc quod ianitor huius mundi scilicet mors
non permittit nos ferre aliquid de mundo isto quantum aliquis sedet ad mensam alicuius
diuitis potentis multa apponuntur sibi sicut ciphi argentei et scutelle et similia
in quibus solum usum habet. Si uero aliquis ex simplicitate crederet ea esse sua et uellet
ea secum ferre ianitor bene ostenderet quod nichil iuris in eis haberet. Ita diuites
credunt bona temporalia sua esse set mors bene ostendit eis esse aliena cum dicit nichil
intulistis in hunc mundum nec quicquam auferre potestis. ¶ Quarto potest idem ostendi
hoc quod dum canis sequitur duos homines nescitur cuius eius dominus sit set si separentur
illi ab inuicem sequitur canis dominum suum et tunc apparet cuius sit. Sic diuicie in
morte remanent cum mundo et deserunt auarum. Et est notabile exemplum
principis magni Saladini qui cum mortem sibi iminere conspiceret pannum lineum de quo sibi sudarium confiendum erat erexit in signum et fecit circumferri
per ciuitatem a preccone dicente. Hoc dicit princeps noster. Cum centum domini noster rex
noster hoc solum de gloria mea et de diuiciis mecum afferam. Diuicie sunt uelut in-
fideles inimici que amatores suos in extrema necessitate deserunt. Unde quidam
cum a diuiciis suis in morte auxilium inplorasset nec posset et hanc responsionem
ab eis audiuit. O fallaces diuicie toto corde uos amaui et honoraui et nunc
in tanta necessitate positus nichil consilii uel auxilii a uobis habere possum. Propterea
eciam me deserere nec uultis me sequi ego permittam uos et hiis dictis statim
distribuit omnia pauperibus. Quinto potest ostendi quod temporalia nostra non sunt
per hoc quod dispensatores solum in eis sumus. Ambrosius. Nemo dicat proprium quod commune est
plus quam sufficeret sumptum uiolenter obtentum est. Ille qui sua negligit
et aliena excolit iuxta sapientem hoc seculi infelix reputatur. Quia cum alienum
compellitur relinquere exclusus quia neglexit sustentari non poterit. Sic auarus cum
temporalia bona amiserit bonis eternis carebit. ¶ Tercia stulticia auari est
quia ea amat que amatoribus suis non prosunt immo sunt eis ualde nociua contemptoribus
uero suis ualde sunt utilia. Unde melioris condicionis sunt qui ea
contempnant quam qui ea amant. Quod diuicie non prosint amatoribus suis patet ex illo Eccl.
Ecclesiastes v. Qui amat diuicias fructum non capiet ex eis. Quinque fructus
uidentur esse diuiciarum. ¶ Primus est sacietas. Unde Tullius. Fructus diui-
ciarum est copia. Hunc fructum non capit qui diuicias amat. Amor enim est

famis spiritualis. Fame ergo non est in sacietate. ¶ Secundus ergo fructus est redemptio a-
nimarum. Unde prov. xiii. Redemptio anime viri proprie divicie. Et daniel. iiii. peccata
tua elemosinis redime. ¶ Tercius est empcio regni celestis. Unde luc. xvi. Facite vobis
amicos de mammona iniquitatis etc. Et aug. Prebe tectum et accipe celum. ¶ Quar-
tus fructus est patrocinium pauperum. Unde gregorius. Pauperes non sunt despiciendi ut
egeni sed rogandi ut patroni. Pauperes sunt stipendiarii nostri. Unde eccli. xxix.
Conclude elemosinam in sinu pauperis et paulo post sic scutum potentis et lanceas pug-
nabit adversus inimicos tuos. ¶ Quintus fructus est diviciarum ipsarum multi-
plicatio. Unde i. ad thym. iiii. Pietas ad omnia utilis est promissionem habens vite
que nunc est et future. ¶ Quatuor ulterius fructus non colligit ex diviciis qui eas amat
quia eas non seminat sed retinet apud se et ideo non potest inde fructum colligere. Non solum ergo
profuturum divicie amatoribus suis immo multum nocent. Inquinant enim eos et cruciant
et occidunt. ¶ Ad primum facit illud ubi supra Bernardus. qui post illa non abiit que possessa sunt
onerant, amata inquinant. ¶ Ad secundum facit illud quod dicit Sen. Prox que cor tuum laniant quam si
alia abstrahi nequirent cor ipsum cum eis avellendum esset. Ad tercium facit quod quando
constantinus dedit imperium ecclesie audita est vox hodie infusum est venenum ecclesie.
Divicie ergo ut venenum se habent ad amatores suos interficiunt enim eos. Ideo mirantur
quidam quare diligantur dicens ut quid diligitis vanitatem. ps. iiii. Usque quo parvuli diligitis in-
fanciam etc. prov. i. Divicie quodam modo ne amentur clamant dum tot afflic-
tiones faciunt amatoribus suis. Unde Greg. Mundus iste dum tot afflictionibus pul-
sat calamitates ingeminat quid aliud nisi quoniam non diligatur clamat. Quod ergo divicie u-
tiles sunt contemptoribus suis patet ex hoc quod eorum contemptores licet pauperrimi sint ex con-
temptu eorum regnum eternum emunt. ¶ Quarta stulticia avari est quod ea custodit
que custodita perduntur perdita vero custodiuntur quod ostendit per parabolam de frume-
to quod si custoditur quod si custoditur perditur si seminatur perditur et custoditur. Unde
sic illud. Jo. xii. Qui voluerit animam suam salvam facere perdet eam. dicit glo. quasi di-
catur agricole. Si frumentum servas perdis. si seminas renovas. Ad idem facit
illud. xxix. ecc. Perde pecuniam propter fratrem et amicum et ne abscondas sub lapide
in perdicione. Lapis vocatur cordis duricia sub quo dum absconditur in perditione
absconditur quia dum servari creditur perditur. et non solum perditur immo
et perdit dominum suum quod deterius est. Unde B. loquens de bonis temporalibus dicit.
Vana tamen congregata perirent et non congregatorem eorum tollerabilius esset
insulsi sudore laborem perituro quam periturum. ¶ Quinta stulticia avari
est in expendendo perdere deum. n. preciosum lumine bonis consumit in qua re b

temporalia quibus carent de hoc lumine dicitur in psalmo. Signatum est super nos lumen vultus tui domine
et dicitur vultus quia secundum eam dei ymago sumus. Lumen ergo vultus est sigillum super nos quod
impressum est nobis sicut imago sigilli cere imprimitur. Hoc lumen valde precio-
sum est sicut potest ostendi tripliciter. Primo per hoc quod sol illud et similes sum-
Secundo per hoc quod prevalet toti mundo absque creaturis rationabilibus quia plus expedit quod si
cuius lumen vultus obtenebrescat per insaniam vel alio modo melius illi sanitati
restitui quam totum mundum ei acquiri. Tercio potest id ostendi quod sol et luna et
omnia alia luminaria celi immo et omnes creature visibiles huic lumini deservien-
tes sunt quasi ad accendendum illud. Unde manifestum est quod sic lumen illud est tam preciosum
luminaria deserviunt. Valde ergo plures candele solent accendi magni cerei
lumen expendunt avari in acquirendo temporalia quam apostolus arbitratur ut stercora
non credimus fuisse deceptum sua arbitratione. Si quis candelam .vi. denariorum
expenderet querendo obolum valde fatuus reputaretur quanto insipientior repu-
tandus est avarus qui lumen preciosissimum immo inestimabile in congregando lutum
expendit. Vere insanus est avarus qui vicinos suos reprehendit de hoc quod ceram
consumunt cum sepum eis sufficere possit dicens. Ut quid perditio hec. Se ipsum vero non
reprehendit de perditione talis et tanti luminis. Lumen illud lumen regium est. Datum
homini ut eo circa se et deum utatur. Avarus vero eo utitur circa iumenta sua
ipse vero remanet in tenebris. Unde eccl. v. dicitur de avaro cunctis diebus vite sue
comedit in tenebris et in curis multis et in erumpna atque tristicia et quia in
tenebris comedit ideo noxia et venenata comedit. Ecce quam fatuus reputa-
retur qui ad presepe iumentorum suorum cereum magnum poneret ad mensam vero sua se-
deret sine lumine. Sed insipientior eo est avarus nec solum lumen vultus prodige ex-
pendit immo se ipsum dum se rebus suis totum largitur ordinandis et excolendis et
se nichil retinet sibi ipsi cum ipse amplius regimine et cultura indigeat. Tercio
stultus est in acquirendo fatuus operarius est qui sciens aliquam bonam artem ex qua
lucrari posset .x. marcas in die et facit vile opus. Unde tamen .iiii. den. acquirit. In-
sipientior est avarus labore diurno tamen lucratur aliquid terrenum quod
eodem labore vel minori et quandoque si super deum fuerit posset lucrari regnum celorum
quod patet illud. Gre. Fatuum est iam temporalia querere. Unde possumus etiam
habere. Minuit dominus hominem paulominus ab angelis. Sed homo ex avaricia sua
minuit se multo amplius a iumentis cum reducit se ad illud opus
in quo multo ~~amplius iumentis~~ minus valet homo quam equus locatur enim
equus .xii. d. quando homo non locatur se nisi .iiii. Unde homo nisi labore suum al-

fin reserat aquo aliam mercedem recipiet inferior iumentis quantum
ad hoc est. ¶ Fatuus est negotiator auarus qui simpla non uult pro centuplis
commutare. Unde B. de illo uolo centuplum ac. etc. Quid insanie est quod
cantantur simpla relinquere pro centuplis. ubi cupidus ubi ambicio
sus ubi conquisitor h' scilicet fatuus est qui ad hoc laborat ut spine di
uiciarum sibi multiplicentur que eum pungant in presenti uaris
curis et racionabilis succedet eum in inferno. flumen quod colliget a
uarus de spinis illis uuas aut de tribulis ficus. Immo et in presenti in
ueniet in illis molestiam et asperitatem in quibus quesiuit sanitatem.
¶ Auarus est similis talpe que quicquid fodit super humos post se ponit. sic auarus ea
ea que male acquirit quodam modo super se ponit. Impediunt enim eum ne ad uitam
gratie suscitari possit. Unde diuicias quas acquirit cumulat se. Auarus et si
milis est homini. sed B. qui suffocatur magis qui non dimittit quicquid tenere po
test etc. Debet amplecti tabulam penitentie qui eum a naufragio liberaret. potius am
plectitur aurum et argentum et cetera. ponderosa que mergunt eum in profundum inferni et ut
hec dicta auarus et anquam lucretur se ipsum perdit et tanquam aliquid capiat captus
tenetur. In die iudicio fit sicut ait augustinus. ut diuicias quas iniuste capere
uolunt iustissime capiuntur. immo quod deterius est ipsis diuitiis que quidam
esca diaboli capiuntur. currit solum expendendo uel acquirendo insipienter
agit auarus sed et custodiendo et hoc iiii. de causis. ¶ Primo quia thesaurizat
ut omnes antecessores sui thesauros amiserunt. scilicet in mundo isto. Unde in osee.
vii. effraym factus est sicut columba seducta non habens cor. id est sapientiam. hec est insipientia
columbe quod pullos suos ponit ubi omnes amittere consueuit. ¶ Secundo quia
custodire uult quod durabilia non sunt temporalia ista consumuntur. iiii. de causis
primo propter propriam corruptibilitatem. Unde Ja. v. Agite nunc diuites plorate
ululantes in miseriis que euenient uobis diuitie uestre putrefacte sunt etc.
Secunda causa est aliena rapacitas. Unde math. vi. de ista causa et de precedente nolite
thesaurizare. uobis thesauros in terra. ubi erugo et tinea demolitur. et ubi fures effodiunt et furantur. ¶ Tercia causa est superba
cum diuitie pereunt quam postea diuitias consumunt. Unde augustinus. Uanus diuiciarum superbia.
¶ Quarta causa est ampla familia que diuitie requirunt. Unde eccles. v. Ubi
multe sunt opes multi sunt qui comedunt eas et quid prodest possessori
nisi quod cernit eas oculis suis. ¶ Tercio insipienter agit auarus cus
todiendo quia uult secum sua habere cum securius possit ab alio custodiri.
¶ Quinque casus sunt in quibus fatuus est qui pecuniam suam secum uult habere.

Primus casus est quando aliquis est uiator et est transiturus per locum ubi scit se spo-
liandum esse tunc fatuus est si amplius uelit de pecunia sua habere secum quam
sit ei necesse ad expensas usque ad locum illum. Iuuenalis .x. Cantabit uacuus coram
latrone uiator. Locus per quem uero simus transituri est mors ubi spoliabimur. Spoliatur
homo in morte quia per angustum foramen transitur, quia mors angusti fo-
raminis foramen est. Unde B. Quid tu camele gibbum quid tu pecunie sar-
cinas locupletes tollis nec sic impune nec sic ingredieris foramine ad has
sarcinas non admittit. Spoliatur etiam homo qui reditur in uentrem matris sue
terre. Unde Eccl. .xl. Iugum graue super filios Adam a die exitus de uentre matris sue
usque in diem sepulture. Et in Iob .i. Nudus egressus sum de utero matris mee nudus
re. illuc .i. in utero matris mee .i. intram. Tercio spoliatur homo in morte
instar dampnatorum qui tradendi patibulo spoliantur. Fatuus ergo est auarus
qui diuicias secum uult habere cum sciat se in morte spoliandum esse et
uult mittere eas in locum securum per manus pauperum. Gregorius. Securius serua-
tur diuitie per pacta patrum in patriam per manus pauperum quam uiuus. Secundus ca-
sus in quo fatuus est qui pecuniam suam secum uult habere est cum naufra-
gium alicui iminet. Unde Gregorius super illud Iob .xxxi. Quasi fluctus tumentes
super me timui semper deum. Cum fluctus desuper eminent tunc de naui proiciuntur
per quibus longa naufragia supleuerunt. Fatuus ergo est auarus qui in tali
naufragio positus proicius uult pecuniam suam secum habere quam cum
saluo esse perpue. Cum Seneca dicat nemo cum sarcinis enatat. Tercius
casus in quo non uult aliquis pecuniam suam secum habere est cum pecunia illa
furtiua est et scit pecuniam illam testimonium fore sue dampnationis si apud se in-
uenta fuerit. Fatuus ergo est auarus qui rem male acquisitam que testimonium
erit condempnationis ipsius ita diligenter conseruat ut conuenisse in morte. Quomodo an cum
in iudicio tam periculoso testes preparare uelit contra se ad hoc ut puniret quod auarus
dicat Iacobus .v. Aurum et argentum uestrum eruginauit et erugo eorum erit in testimonium manducabit
ignis. Quartus casus est in quo aliquis non uult pecuniam secum habere cum hostes sui
eum insequuntur et est pecunia illa impedimentum fuge illius. Ex quo satis manifestum
est quam insipiens sit auarus quem hostes inuisibiles insequuntur et pecuniam
suam nulli uult commendare cum in ueritate ipsa potius eum custodiat et
detineat nec de manibus eius possit euadere. Unde auarus est sicut simia
uel ursus qui ligatur ad stipitem uel truncum quamuis mobile et posset alicui
uideri quod simia uel ursus stipitem custodiat cum potius a stipite custodiatur. Sic aua-

ligata sunt ad temporalia tamquam quorum quedam inmobilia et postea custo-
diunt diabolo quam ipsi custodiant ea nec possunt procedere nisi quantum
uinculum amoris quo ad diuitias suas ligata sunt permittit. Unde exo-
dus xxiii. Vinctum longius ne habeat. ¶ Quintus casus in quo non uult aliquis p. t. l.
habere est cum timet sibi ea se inquietari uel ut largiatur ea uel mutuo concedat
et ista causa maxime deberet mouere auarum pecuniam ex sua in saluo loco repone- Jo. Lo.
re. sic enim caro circa ossa canes prouocat ut ibi mordeant sic reclamatoria
prouocant aues rapaces sic diuicie etiam auaros fures et raptores pro-
uocant. Unde Seneca. Auarus diues cupiditatem irritat immo sicut caro
que ossi adheret ceteris carnibus amplius appetitur sic diuitie auari
diuitis enim auferamus ei quia numquam daret inde nobis. Unde in multas in-
quietatur auarus accidit enim auaro sicut accidit quibusdam arbo-
ribus que nolunt fructus suos hominibus dimittere nisi cum difficultate
uel quia non cito maturescunt uel alia de causa et inhominibus arboribus
illis auferuntur fructus sui et insuper optime Verberantur et usque
ad fractionem multorum ramorum. Alie uero arbores quia facile fruc-
tus suos hominibus dimittunt remanent absque dampno ramorum suorum sic
auarus suis spoliatur uelit nolit et propterea flagellatur et affligitur sepe.
¶ Sexto agit insipienter auarus sua custodiendo quia non uult ea in
celum premittere non enim uult elemosinas facere in uita sua sed expectat
ut ab aliis sibi fiat elemosina post mortem in quo similis est illi qui de nocte tran-
siturus per placeam foueis plenam lucernam uellet post se portari. Ecclesiastice xi. quas
homo facit in uita sua sunt quasi lucerna que prefertur et custodit hominem
ne in foueam inferni ruat elemosina uero post mortem facta sunt quasi lucerna post-
positum que non custodit hominem quin cadere possit in foueam inferni et sua
sequitur non exhibent eum inde elemosina quia in inferno nulla est redemptio. De tri-
bus aliis stulticiis auari

Sequitur de tribus aliis stulticiis auari quarum
¶ Prima est imprudentia ¶ Secunda incircumspectio ¶ Tercia uero incau-
tela. Hec enim tria sunt species stulticie sicut opposita eorum scilicet prudentia circumspec-
tio et cautela sunt species prudentie quod autem auarus ualde insipienter habeat
se in sua prouisione potest ostendi multipliciter. Primo pro hoc quod ubi in eternum per-
mansurus est de domo sibi non prouidet. Ubi uero per breuem hospitatur est
palacia magna construit hec uita presens si ad eternitatem future
uite comparetur. Unde Sapientie v. dicitur quod spes impii est quasi lanugo et tamquam

moram hospitis unius diei vel unius noctis. Et Tullius loquens
de eo qui bene vixit in mundo isto dicit quod ipse ex hac vita discedit tanquam
hospicio non tanquam ex domo. Immo quod plus est vita presens est quasi quoddam diversorium
ad quod homo declinat ad commorandum aliquantulum. Vel est quasi via per quam cursum transi-
turi sumus. ¶ Ad primum facit quod dicit Tullius commorandi diversorium non
habitandi nobis natura dedit. Ad hoc significandum dominus in diversorio nasci voluit. Luc.
Brevitas vite nostre in futuro cognoscetur. Unde Sapientie v. dicunt dampnati in
inferno nos continuo desivimus esse. Ad hoc vero quod nos per vitam presentis vite cursum
consumaturi sumus facit hoc quod dicit Augustinus. Nichil est aliud tempus vite
huius quam cursus ad mortem. Unde velocitatem huius transitus satis exprimunt dampnati
in inferno qui Sapientie v. dicunt vitam istam pertransisse tanquam nuntium percurrentem vel
quasi navem que pertransit fluctuantem aquam et tanquam avis que transvolat in
aere et tanquam sagitta ad locum destinatum emissa. Quare vero est hic in loco ad quem
ad horam divertimus vel in via per quam cursum transituri sumus palacia magna
construere. Ubi non eternaliter mansuri sumus in nullo nobis prodest. ¶ Secundo potest osten-
di quod avarus insipienter agit in sua provisione per hoc quod horrea et celaria re-
plet ad sustentationem vite diurne. nichil non preparat vite eterne. Vita presens est quasi
vita unius diei. Ps. Mille anni ante oculos tuos tanquam dies hesterna que preterit. ¶ Tercio potest idem ostendi per hoc
quod avarus iumento suo i. corpori vineas plantat et agros seminat et providet in
cessat animam vero suam fame perire permittit propter defectum cibi spiritualis ad quod pos-
sumus referre illud Ps. esurientes et sicientes anima eorum in ipsis defecit. Et Eccl. vi.
Omnis labor hominis in ore eius sed anima eius non implebitur. Bonus qui dicit totus la-
bor hominum est circa os corporis animam non vacuam relinquit. ¶ Quarto potest ostendi
quod avarus insipienter agit in sua provisione per hoc quod diligenter cavet ne rami ar-
borum suarum nimio honere frangantur. Idem et faciunt de iumentis suis. Nolunt ea
nimio honere gravari se ipsos vero honere importabili honorare non timent. Unde
quid miserius misero non miserante se ipsum quantumcumque honoratus sit avarus hone-
re palearum istorum numquam dicit quod satis sit. Sen. Segetem nimia sternit ubertas
rami honere franguntur. Idem autem quoque nocet quos immoderata se rumpit nec
posset sustinere avarus quod eius iumentum ultra eius vires honeraretur
in honerando vero se ultra vires suas numquam considerat. **De incircumspectione avari**
Sequitur de incircumspectione avari que multiplex est. ¶ Prima est quod terrena
continue inspicit. Impius oculos suos statuerunt declinare in terram. Celestem vero patriam
non considerat quam amittit. ¶ Secunda incircumspectio est quod quasi pedes scuto defensionis

diligenter protegit caput suum .i. Christum. exponunt hostibus caput suum, sic dicit apostolus de hiis capi
te non curat avarus licet hii ad custodiam illius ad moneamur. Mt. x. Ubi dicitur es
tote prudentes sicut serpentes etc. serpens caput proprie custodit capiti alie
ni sui .i. corporis multum timet avarus. hunc vero glorioso capiti non timet.
¶ Tercia incircumspectio est quod a sinistris adversitatis diligenter sibi cavet ava
rus a dextris prosperitatis non cavet ex qua parte magis sibi timendum esset iuxta
illud Gregorii. Cum omnis fortuna nobis timenda sit magis timenda sunt prospera
quam adversa. et psalmus. Cadent a latere tuo mille etc. ¶ Quarta incircumspectio est quod paupertatem
presentis vite quam ante se aspicit solam attendit et nimis eam cupiens fuge
re retro cadit in foveam paupertatis eterne iuxta illud Iob. vi. Qui timet
pruinam irruet super eum nix. et in proverbiis. Quod timet impius veniet super eum.
¶ Quinta incircumspectio est quod dum diligenter cavet ne quis ei furetur argentum
suum. diabolus ex alia parte furatur ei se ipsum cum tempus suum ei furatur
cum detinet eum in aliquo peccato mortali. ¶ Decima stulticia avari est stulti
cia incautele et est incautela superficialis rerum inspectio que multum habun
dat in avaro. Videns enim avarus quandam pulcritudinem exteriorem in vita divitum
turpitudinem et fetorem qui interius est non advertit de qua turpitudine dicit Augustinus. Cor
cum iniquis omnia pulcra sunt et ipsa sunt turpes et inolescunt. vii. fetes
quasi immundi in navibus. Videns etiam avarus in vita divitum exteriora signa leti
cie gravem tristiciam que corrodit corda eorum non advertit de qua dicit Seneca.
horum qui felices vocantur hylaritas ficta est et est gravis tristicia eo quod
gravior quia interdum non licet palam esse miseros set inter erumpnas cor ipsum
extendens necesse est agere felicem ¶ Videns etiam avarus in vita divitum exteriorem
habundanciam cordis paupertatem non advertit de qua Apocalipsis. iii. Dicis quod dives sum et
locupletatus et nullius egeo et nescis quia miser es et miserabilis et pau
per. et Augustinus. de divite extra plenus intus vacuus carne crepat et corde mendicat.
¶ Undecima stulticia avari est quod cum noverit terram cibum esse demonum iuxta
illud Genesis. dictum serpenti terram comedes omnibus diebus vite tue. ipse se totum
in ea involvit ac si cibus diaboli desideraret esse. Mt. vi. Quia ubi est the
saurus tuus ibi est cor tuum. Io. iii. De terra est de terra loquitur. et in
psalmo xxx. De humo eloquium tuum mussitabit. avarus etiam in auribus terram
ponit quia aurem ad modum aspidis terra obstruit vel quia de terrenis
libenter audit loqui loquimini inquiunt avari nobis placencia
in oculis etiam terram ponit quia iuxta illud supra positum oculos suos statuerunt. etc.

terram et iorem ponit iuxta illud

i.e. et salomon. Oculi stultorum in finibus terre. terram et habent in manibus. uxor illius ma-
nus eius in cophino eius servierunt. terra est in pedibus eorum immo et sordes usque
illis quod dicitur inventus i. de sinagoga que erat avara sordes eius in pedibus eius
¶ Duodecimo loco avarus stultus est circa sua stultior circa suos stultissimus cir-
ca se ipsum. Circa sua stultus est quia nescit inde facere commodum. immo similis
canis super acervum feni sedenti qui inde non comedit et tamen latraret si quis
inde sumere vellet. avarus quidem bursa est et archa. furum et raptorum et
tirannorum huius mundi archa non habet aliud commodum de pecunia quam servat
nisi quod occasione illius inter confringitur. bursa vero hoc commodum reportat de pe-
cunia quam servat quod maculata inde remanet et custodiendo pecuniam
consumitur et rumpitur et inter latronibus scinditur sic avarus de pecunia
quam servat maculam culpe contrahit vitam suam in custodia pecunie con-
sumit occasione illius affligitur et inter iugulatur. Valde est stultus est avarus
circa suos. facit enim avarus de filiis suis sicut solet fieri de muribus qui
truscantur. i. et in ruscati ppsleam in cendendo materiam sue exustionis col-
gunt quia palee eis adherent sic avarus in inuscat quod cum modo filios suos diu
docet eos temporalia amare. Amor enim temporalium viscus est spiritualium pennarum sicut
dicit glo. Super letatus sum et filii sic in ruscati temporalium male cogitant mate-
riam incendii eorum. ¶ Circa se vero stultus valde stultus est avarus quia lucta-
turus cum luctatore expeditissimo impedit se divitiis quibus ab eo teneri possit
et deici contra quod dicit Gregorius. cum ad agonem fidei venimus luctamen contra malignos spiritus
sumimus. malignus autem spiritus nichil huius mundi proprium possidet. studeamus ergo cum
nudo luctari debemus quia si quis cum nudo luctam vestitus aggreditur citius
ad terram deicitur quia habet unde teneatur. Marci xiiii. Adolescens relicta sin-
done nudus aufugit. Gen. xxxix. et ioseph relicto pallio fugit ab egiptia
¶ Stultus est et avarus contra se quia plantare vult esse magis deliciarum que-
rit salices et ceteras arbores que magnis crescunt steriles esse ¶ Septem stulti-
cias supradictas sunt vi. stulticie avari. Prima est quod ipse credit ea que somp-
nia sunt vere esse. Eccl. xxxiiii. Sompnia extollunt imprudentes
felicitas presens quam imprudentes extollit sompnium vocatur quia assi-
mulatur ei. in. iiii. ¶ Primo enim sicut sompniantes videntur se comedere
poma aurea vel lapides preciosos vel sumere cibos delicatos que sola fan-
tasmata sic illi reputantur felices credunt se habere veras divitias
vel delicias cum sola fantasmata habeant. longe enim amplius distant

hee delicie vel divitie avari qui fantasmata pomorum aureorum et panis aureis ad
hoc sompnium potest referri quod legitur xxix ysa. quemadmodum sompniat esuriens
et comedit. Cum autem fuerit expergefactus vacua est anima eius et sicut sompniat siti-
ens et bibit postquam fuit expergefactus lassus adhuc sitit et anima eius vacua est
sic erit multitudo omnium gentium qui dimicaverunt contra montem syon. rec-
te sicut sompnians sed visionem suam esurit et comedit et adhuc in veritate va-
cuus remanet sic avarus esurit divitias et congregat eas et tamen eque va-
cuus est ut prius vel amplius. ¶ Secundo assimulatur presens felicitas sompnio in bre-
vitate. Unde Job xx. quasi sompnium avolans non invenietur transiet quasi visio noctur-
na. ¶ Tercio assimulatur sibi quod divites finito sompno presentis vite nichil
habent in manibus suis. Unde in psalmo. Dormierunt sompnum suum et nichil inve. o. v. d. glosa
quia nichil posuerunt in manibus pauperum; manus pauperum sunt manus christi in quibus bo-
num est ut nostra ponamus quia nemo est qui de manu sua possit eruere. Unde dicitur in
Job x. quas dederis solas semper habebis opes. ait quidam. ¶ Quarto assimulatur
presens felicitas sompnio quia ille qui reputat eos felices nullis persuasionibus
potest ostendi quod sompniet sicut nec alicui dum dormit. Seneca. sompnia narrare
vigilantis est sic quando ignis infernalis excitabit eos a sompno tunc cognoscent
se sompniasse sicut illi qui dicunt in inferno sapiencie v. transierunt omnia si-
cut umbra cum erunt in inferno tunc cognoscent bona et mala huius vite non
fuisse bona vera et mala vera. sed tantum umbras verorum bonorum et malorum. vera bo-
na et vera mala future vite sunt. ¶ Secunda stulticia est ebrietas.
de qua xxviii ysa. ve corone superbie ebriis effraym effraym. id est fructificans
est dives qui amore mundi ebrius est. Unde Je. li. calix aureus babilon in
manu domini inebrians omnem terram. id est amatores terrenorum. cuius ebrie-
tatis triplex est signum. ¶ Primum est nuditas. Unde Gen. ix. legitur de noe quod
bibens vinum inebriatus est et nudatus in tabernaculo suo sic avarus nupciali ves-
te caritatis nudatus est cum indigentibus viscera claudat iuxta illud i Joh. iii.
Qui habuerit substanciam mundi huius et viderit fratrem suum necesse habere et clauserit viscera
ab eo quomodo caritas dei manet in eo. studiantem istum non erubescit avarus ad
modum ebrii quia non cognoscit. ¶ Secundum signum est quod dampna et lesiones
spirituales non sentit. Gregorius. Qui pregnantem hinc per peccata appetit dolere
sui dolores nescit. prov. xxiii. dicat ebrius verberaverunt me et non
dolui traxerunt me et non sensi. ¶ Quartum signum est quod avarus dor-
mit tanquam porcus adeo quod non potest excitari a sompno culpe nec

ad buccinam diuine predicationis nec ad tonitrua diuinarum comminationum. Tercia stulti-
cia auari est quod committit se diuiciis quas scit esse fallaces eponulo testante. Mt. xiiii. ubi
dicitur quod fallacia diuiciarum suffocat uerbum. Preterea scit eas quod infinitos homines perdidisse et ho-
stibus inuisibilibus captos tradidisse habundantia diuiciarum traditur illo uerbo
Mt. xxvi. quemcumque osculatus fuero ipse est tenete eum. Unde adiuiciis quasi proditore ca-
uendum est. Quarta stulticia auari est quod innititur labenti atque percipienti. Unde
. Qui labenti innititur necesse est ut cum labente labatur. Prouerbiorum. xi. Qui
confidit in diuiciis suis corruet. Quinta stulticia est quod seruitium suum ponit in eis
qui in summa necessitate non possunt eos iuuare. Unde prouerbiorum. xi. Non proderunt di-
uitie ultionis. iusticia autem liberabit a morte. Et in sophonia. i. argentum et aurum
eorum ne poterit eas liberare in die furoris domini. Sexta stulticia est quod credit diuiciis que non
solum sunt mendaces immo ipsa mendacia uocantur. Unde in psalmo. Ut queritis menda-
cium. Et x. prouerbiorum. Qui innititur mendaciis hic pascit uentos. Et augustinus. Domine uo-
lui tecum mendacium possidere sed te amisi quia non dignaris cum mendacio possi-
deri. Et mirum est quo iam credunt diuitiis cum tam longum tempus mentientes
et mentitum inceperunt et tot homines ad infernum suis mendaciis perduxerunt et ad-
huc cotidie mentiuntur non uno mendacio immo multipliciter. Primo honorem
promittunt diuiciis et in miseram seruitutem hominem ponunt. de quo seruitute
dictum est prius. Secundo promittunt securitatem et hominem timidum reddunt unde
caym qui interpretatur possessio legitur fuisse capud tremulum. Tercio promittunt
sacietatem et faciunt esurire. Unde philosophus. diuitie augent esuriem. Quar-
to promittunt suauitatem et tamen pungunt. Unde in ysaia. xiiii. ponam babilonem in pos-
sessionem ericii ut si pungatur ab hiis que possidebit sicut tenens ericium pungitur.

Dicto de stulticia auarorum ostendenda sunt certa mala. De. vi. malis abeo-
que facit auaritia subiecto suo que in magna que facit auaricia de
parte patebunt si ostendantur mala que faciunt diuicie amatoribus subiec-
tis. Unde de illis malis modo dicemus. Et est primum malum quod inquinant a-
matores suos et ideo luto comparantur. abacuc. ii. ubi dicitur usquequo aggrauat contra se densum
lutum. Et ecclesiastici. xiii. Unde dicitur. Qui tetigerit picem inquinabitur ab ea. Et ezech. vii. ster-
quilinio comparantur ubi dicitur aurum eorum in sterquilinium erit. Sterquilinium dispersum utile est
agros. n. fructificare facit congregatum in uno non est utile nisi ad inquinandum et ad fe-
torem inferendum. Sic diuitie disperse hominem iuuant congregate in uno amatorem
suum inquinant quod dominus noluit in rerum naturis fieri quando uoluit uel ordi-
nauit ut argentum et cetera. metalla preciosa contingentes se non corpora inquina-

ret ad eandē inquinationem ptinet qd legr̃ . pu̇ . xxviij . Qui festinat ditari
nō erit innocēs ditari festinat ille qui in mundo isto qui locus ē paupertatis
7 exilii uult ditari . Vn̄ ecc̄ . xxi . Si diues fuis non eris īmunis a delicto .
7 osee . ix . de amatorib; diuitiar̄ facti sunt abhominabiles sicut ea que dilexerunt
7 sen̄ . multum ē diuitiar̄ contubinio nō corrumpi . diuicie obliuionē dī inducunt .
Vn̄ gen̄ . xlviij . effraym 7 manasse dicuntur fuisse fr̄es germani . effraym
interpretatur fructificans per quem diuitias intelligimus 7 manasse obliuio .
habundancia diuiciar̄ 7 dī obliuio societatē hn̄t ad inuicem . Que socie
tas innuitur ubi legitur . Vbi legr̄ dns deus tuus introducet te in terram bonam trā
uinear̄ & subiungitur absq; penuria comedes panem tuū 7 rer̄ omnium habun
dantia pfrueris . Deinde legr̄ obserua & caue nequando obliuiscaris dn̄i dī
tui ualde aūt turpis est inquinatō qm̄ diuicie faciunt . Vn̄ tullius dicitur
aua . uicium nullum est nec solum una macula inquinat diuicie īmo secū
uniusitatem inducunt uiciorum . qr̄ cuncta uicia sequntur diuitias .
Primo superbiam . Vn̄ . xxi . ecc̄ . domus que nimis est locuples ad nichilabi
tur superbia . Secdo iram . Vn̄ Gen̄ . xiij . facta ē rixa int̄ pastores loth .
erant ii . supba eor̄ multa 7 nequibant habitare sil . Tercio inuidiam . Vn̄ pu̇
xxviij . vir qui festinat ditari 7 inuidet aliis ignorat qd egestas ei superueniat
Et greg̃ . dicit de uiro isto ps̄ qd intris nichil appetit alienis pfectib; inuidenes
est . Quarto accidiam . Vn̄ Je . xlviij . fertilis fuit moab adeo &c . r . i f . c . 7 c
Quinto uicium gule . Vn̄ luc . xvi . ho quidam erat . dī . 7 epu . co . splē
7c . 7 eiusd . xii . aīa mea multa bona hēs reposita in annos plurimos req̄esce
bi . Sexto luxuriam . Vn̄ . xlvij . ecc̄ . dr̄ ad salamonē . Collegisti quasi
auricalcū aurū 7 compleuisti quasi plumbum argentum . 7 post seq̄ 7 inclinasti
femora tua mulierib; . Secd malū qd faciunt diuicie detento in pccto 7 co
operatur luto ut sup̃ 7 ditauimū . In gen̄ . xiiij . Vbi legr̄ qd uallis siluestris
habebat multos puteos bituminis . Vallis siluestris ē uallis huius miserie que
diuisa gr̄a diuiciar̄ hēt que ad modū bituminis corda hoīm detinent ad
h ptinet illd qd dicit aug̃ dn̄e ea tenebat me longe a te que nō poterant
possidere sine te 7 illd ecc̄ . Qui diligit aurū nō iustificabitur 7 illd Je .
Locutus ad te in habundantia tua 7 dixisti nō audiam . Tercium malū
qd diuicie faciunt est qd possessores suos spoliant . bona . n . temporalia sedm
aug̃ . bona uiscata sunt . Jo . dn̄t . sen̄ . Quisquis inquit uolet tutam
agere uitam ista uiscata beneficia deuitet . sic ergo uirge uiscate aues spo

liant plumis suis sic bona temporalia spoliant homines pennis uirtutum et plu-
mis sanctarum meditationum et sanctorum desideriorum. sicut enim spine oues lana spoliant et in-
terdum excoriant ita ut a muscis molestentur sic diuicie corda hominum excoriant
et faciunt ea molestari a muscis diuersarum sollicitudinum de quibus muscis legitur ec-
x. nisi mo. p. su. non et exo. viii. et uenit musca grauissima in domo pharaonis et ser-
uorum eius et cetera. ii. Laboriosius quam terrenis deliciis estuare. nichil quiescentius quam
in hoc mundo nichil appetere. hinc est quod israel custodiam sabbati accepit immunem egip-
tus percutitur muscarum multitudine adeo enim spoliant diuicie amatores suos quod
interdum quod breuiter continencia non remanet eis. Unde Je. xiii. computruit lumbare iuxta
ad eufraten adeo quod spoliant eos quod cor eis non relinquunt immo ubi thesaurus eorum
cor est eorum. mirum est quomodo sapientes mundi uocantur illi cum mundus ita spoliet eos
mirum est quomodo non cessent ludere cum mundo cum incessanter perdunt cum eo. sed de ludo
[illegible] nesciunt se substrahere ludo sic ut non perdant non cessant perdere lusorales. iiij. loco debiles
diuicie. debilis est enim homo diues ad sustinendum et ad pugnandum et ad bonum operandum. ad sustinendum
adeo debilis est ut ad sibilum unius uerbi de altitudine status sui deiciatur et si aliam in-
iuriam in aliquo uidit ferre insanit. Unde Seneca. Regnum nos nobis induimus nam
obliti sue imbecillitatis aliene desiuimus qui iniuriam acceperint ad pugnandum quoque debi-
les sunt. Unde Je. xlvi. ad aquilonem iuxta flumen eufraten uicti sunt et corruerunt.
Unde legitur quod exercitus alexandri de uicto dario spoliis ultra modum ditatus paulo post
cum hostibus iterum congressus deuictus quod uidens alexander spolia omnia que sui acquisierant
iussit comburi dicens quam diu sine pecunia fuerunt non erat qui eis resisteret sed auro et
argento honusti desides et pigri effecti sunt. quibus omissis fortiter sicut ante pugna-
uerunt. ¶ Debiles enim sunt diuites ad bonum operandum de [illegible] enim [illegible] quod legitur in psalmo. pe-
des habent et non ambulabunt. non est alia [illegible] ille qui multum portat laborare [illegible]
fieret [illegible] non potest ire nec cantare nec aliud bonum facere. ¶ Quinto loco
ecc. affligunt diuicie amatores suos. Unde eccl. x. Labor stultorum affliget eos qui ne-
sciunt in urbem pergere. id est in paradisum affligit enim eos quod continue. Unde eccl.
di. de auaro. Cuncti dies eius doloribus et erumpnis pleni sunt nec per noctem
mente requiescit. et eccl. v. Saturitas diuitis non sinit eum dormire. et in
ecc. eccl. xiiii. dicitur de auaro quod iniusticia erit super mensam suam et philosophus dicit
de ipso. nichil infelicius insipiente fortunato. et philosophus. nichil grauius potes impre-
cari tuis inimicis quam auariciam que in presenti uexante cor eius dura tormenta
patitur et in futuro eterna supplicia patietur. hi signantur in his quod abel li. fi. fuit
cayn abel luctus cayn possessio interpretatur abel [illegible] et cayn fratres sunt quia luc-

& possaes coniuncta sunt. Id figuratum est in hoc quod dicitur .ii. in paralipomenon angustia. Si dominus
uenator venatur que cupidorum angustiam & afflictionem ineius parauit. Securo lo
faciunt diuicie quandam stultam fiduciam & presumptionem. Unde in psalmo. Ego dixi in abundantia mea non mouebor in eternum. & eccl. xi. Inueni requiem & nunc man- ps
ducabo de bonis meis solus & nescit quod tempus preterat & mors appropinquat & re-
linquat omnia aliis & moriatur. Ultimo inficiunt animam contemplacionem. Unde gen. gen
xlviii. Jacob ingredienti eufratem mortua est rachel. est rachel interpretatur uisio uel
signatur diuiciarum habundantia ubi eadem mala que diuicie faciunt facit prosperitas
quies ubi auaricia que eas congregat. Preter ista mala secundo sunt et alia duo que facit
Primum quod conturbat auarum. De duobus ultimis malis que facit auaritia possessori suo auaricia
pu & totam eius domum. Unde prouerbiorum .xv. Conturbat domum suam qui sectatur a-
uariciam domus ibi potest accipi pro domo conscientie. Sed malum est ingrati-
sen tudo. Unde seneca. nullum malum maius habet cupiditas quam quod ingrata est. Id quicquid de
accipiendo cogitat oblitus est accepti cum deberet auarus regratiare deo de bonis
que iam accepit ipse oblitus acceptorum de acquirendis cogitat. De hiis quibus
Tercio faciunt ad detestationem auaricie ea quibus scriptura comparat scriptura
auarum comparat. Comparat autem scriptura auarum inferno & morti. auarum
unde abac. ii. Dilatauit quasi infernus animam suam et ipse quasi mors non adimplebitur. Unde in prouerbiis
auarorum dicitur prouerbiorum .i. Deglutiamus eum sicut infernus uiuentem. quia secundum auarus est sicut infernus
insaciabilis .iiii. est & quo amplius rapit et deuorat eo amplius rapere sitit quod
perdat. Comparatur etiam auarus mari. omnia .n. flumina intrant in mare &
non redundat mare ut legitur eccl. i. sic nec diuitiis auarus redundat. ec
Comparatur etiam auarus cani. Unde seneca. uidi aliquando canem missa a domino frus- sen
ta panis aut carnis aperto ore captantem quicquid excepit protinus integrum
deuorat & spat spem uenturi hyat. Id accidit nobis quicquid expectantibus
nobis fortuna proiecit id sine ulla uoluptate dimittimus statim ad rapinam
alterius erecti & attoniti. Comparatur etiam auarus talpe eo quod ut legitur sic per negligenci-
am oculus per auariciam & hinc diuisos timulos tot tumulos habet auarus quot
possessiones amat. Comparatur etiam auarus aranee aranea enim telas facit ut mus-
cas capiat ut muscae que pungunt diuicias significant ad quas capien-
das totum studium est auari. Unde in ysa. lix. telas aranee texuerunt.
Nono faciunt ad detestationem auaricie exempla ix capitulum de exemplis que ualent ad detestationem auaricie
que in sacra scriptura inueniuntur & phylosophorum de quibus pauca po-
nemus. Primum exemplum est gen. xiiii. ubi regi sodomorum dicitur

Abraham da michi animas cetera tolle tibi. Genesis 24. Abraham levo manum meam ad dominum ex-
celsum possessorem celi et terre quod a filo subtegminis usque ad corrigiam caligae
non accipiam ex omnibus que tua sunt. ¶ Secundum exemplum est .xxxiii. eiusdem ubi iacob
volenti dare munera esau respondit esau habeo plurima frater mi. sint tua tibi.
¶ Tercium est exodi .xxxvi. ubi artifices tabernaculi dixerunt moysi plus
offert populus quam necesse sit dixit ergo moyses preconis voce nec vir nec mu-
lier quicquam offerat in opere sanctuarii. ¶ Quartum numeri .xxii. Ubi dicit
balaam si dederit michi balac domum suam plenam argenti et auri non
potero immutare verbum domini. ¶ Quintum est primo regum .xii. ubi dicit samu-
el loquimini de me coram domino si de manu cuiusquam munus accepi.
24 ¶ Sextum est secundo regum 24. in fine ubi dicit david. ad ornan nequaquam fiet
ut sed emam precio a te aream tuam. ¶ Septimum est in iohanne .xiiii. Ubi dicit
dominus. Venit princeps mundi huius et in me non habet quicquam. Unde dicit glossa. Solum in
quod pateret venit pauper ne haberet diabolus quid auferret. ¶ Octavum est
ad cor. xi. gratis euangelizavi vobis et quod cum essem apud vos et egerem nul-
li onerosus fui. Item paulus act. xx. argentum et aurum et vestem nullius con-
cupivi sicut ipsi scitis quoniam ad ea que opus erant michi et hiis qui mecum erant mi-
nistraverunt manus mee. ¶ Et id oportet meminisse verbi domini iesu quoniam
ipse dixit beatius est dare quam accipere. Aliud exemplum est quod ponit Jo. de
quodam philosopho qui proficiscens ad philosophos athenas magnum pondus auri se-
cum detulit. Invia tamen secum deliberans et considerans se non posse simul divitias et virtutes pos-
sidere proiecit a se aurum inquiens. odicere abite simul procul a nobis. Aliud exemplum
est diogenis in dolio degentis qui locupletem ducebat paupertatem. Ad quem
aristippus quidam aulicus cum mundaret holera sua accedens ait. tu cum sapi-
ens et philosophus sis si michi credidisses et regibus servire voluisses non olera mun-
dares sed in aula summi principis mecum maneres cui respondens ait
si michi credidisses et paupertate mediocri scires uti non oporteret te regibus
adulando mentiri. Hic cum vidisset quendam cum manu bibere ad fontem
ait. nesciebam naturam dedisse michi sciphum et parvulum vas cum quo
bibere solebat ad lapidem fregit. Aliud exemplum est beati thome cantuarien-
sis qui instituens cancellarium suum iuramento eum astrinxit ne umquam ali-
quid usque ad complementum in administratione cancellarie acciperet. De spe[ciebus]
Dicto de hiis que pertinent ad detestationem avaricie in communi dicendum est de speciebus avari[cie]
Species inter quas primo dicemus de usura et hoc ordine. ¶ Primo dicemus

De hiis qui faciunt ad detestationem usure. ¶ Secundo de speciebus eius. De hiis que valent ad det. auare
Tercio tangemus aliquid de restitutione usurarum. ¶ Ad detestationem usure valent tes- c.xv
timonia quorum primum est .xxii. Exo. ubi sic legitur. Si pecuniam mutuam dede-
ris pauperi meo qui est tecum non urgebis eum quasi exactor nec usuris opprimes.
¶ Secundum est .xxv. Levitici. Pecuniam tuam non dabis fratri tuo ad usuram et fru-
gum superhabundantiam non exiges. ¶ Tercium est .xxiii. Deut. Ubi sic
legitur. Fratri tuo absque usura id quo indiget commodabis ut benedicat tibi dominus
in omni opere tuo in terra quam ingredieris possidenda. Ubi insinuatur quanta sit
utilitas mutuandi fratri suo. Unde dicit ut benedicat tibi dominus in omni opere eius. ¶ Quartum
ii. esd. v. ubi sic legitur usuras a fratribus vestris non exigatis. Aliud testimonium
est in psalmo. Ubi querit David dominum. Domine quis habitabit in tabernaculo tuo etc.
Et subiungit David qui pecuniam suam non dedit ad usuram. Tabernaculum est habitaculum
militantium unde significat militantem ecclesiam in qua non vult deus esse usurarios.
Unde ipse legitur Mt. xxi. evertisse mensas nummulariorum et effudisse et eos eie-
cisse deinde non recipiebant usuras sed manifestas munuscula fruc-
tuum ultra sortem accipiebant. Aliud testimonium est Ezech. xviii.
Ubi sic legitur de viro iusto si ad usuram non commodaverit et amplius non
acceperit etc. Sex stulticie usurarii. Sex faciunt ad detestationem usure .vi. stul-
ticie quibus laborat usurarius. ¶ Prima est cum vehementer desiderat
fenerari non vult tamen cum deo fenerari quod posset facere sine peccato et cum mag-
no lucro sed ibi feneratur ubi parvum est lucrum et magnum peccatum.
Aug. Unde Aug. Miser homo cur feneraris homini? Fenerare deo et centuplum accipi-
es et vitam eternam possidebis. ¶ Secunda stultitia est quod ipse accipit pecuni-
am ad usuram cum non egeat et sic melius pignus quod habet melius
pignus quam ipse habet est anima sua quam ipse accipit quicquid ultra sortem accipit
et ad magnam usuram pene. De qua usura dicitur in psalmo. Ex usuris et iniquita-
te r. a. e. i. pena et culpa dicit. Et pena usura et pena excedit culpam et peccatum
momentaneum eternaliter punitur. ¶ Tercia stultitia est quod large expendit se
se ipsum largius et quam expenderet super debitus pignus quod habet. Unde si-
milis est animalibus emptis a carnificibus qui ad occisionem impinguantur
de quibus aliquis carnifex expendit sed ipsa expendit ad quod pertinet quod legitur
Jere. xii. congrega eos quasi gregem ad victimam sanctifica eos
in die occisionis. i. separa eos tamquam ea que solent immolari. Et in eccl. xxxi
dicitur de tali deus parat eum ad vinipheim. ¶ Quarta stultitia est quod

scienter mortifera esurit et quodam modo suggit. Unde comparatur sanguisuge
que membro tumido apposita sanguinem putridum suggit et dum membrum a tumo
re sanat sibi ipsi est mortis causa et aliquibus prius sibi deberet uiuere si iam ca
beret ad magnitudinem uero huius stulticie facit quod habet inde esurit nisi mani
festas maculas et mortem anime sue. Sicut enim dicitur in iob. xx. diuitias quas
deuorauit euomet et de uentre eius extrahet eas deus. ¶ Quinta stulticia est om
nem uiam paradisi obstruit sibi usurarius uias omnes obstruit cum a pau
pere petente a se mutuum petit donum quod plus est et illud sibi ab eo dari cui prius
debuit dare. Viam caritatis obstruit cum dicit se amore pauperis facere
et accommodat pecuniam que incessanter pauperem comedit. ¶ Sexta stulticia
est quod usurarius laborat in fine uite sue. De quo Jer. xvii. et in nouissimo suo
erit insipiens. Hec est summa stulticia quia est in nouissimo uite cum non possit
postea de ipsa penitere attenditur ad ista stulticia in hiis quod cum deberet usurarius
de diuiciis facere sibi medicamenta quia sibi fecit uulnera prius uult inde uti in uita
patre filiorum suorum quam sibi inde medialiter. Item est insipiens usurarius in nouissi
mo suo quia circa uitam futuram que nouissima est insipiens est de ipsa sibi
Tercio loco facit ad detestationem usure ¶ De multiplici iniquitate usurarii prudentie
multiplex iniquitas seu iniusticia que est in usurario. ¶ Prima est iniquitas
quod ipse uendit tempus quod inter omnia transitoria maxime uoluit deus
esse omnibus absque personarum acceptione. Cum enim diuites de aliis rebus plus habeant
meliores eas habeant quam pauper de solo tempore non potest habere nisi idem quod pauper
pauper. Solo potest ~~habere nisi~~ non esse nisi unicum tempus simul et semel. Magna ergo iniquitas
est cum usurarius pauperi uendit id omnibus quod commune est. Non iusto dei iudicio in
pis indigentia frequenter punitur usurarius cum id uendidit uel quia
impii non dimidiabunt dies suos uel quia differt conuersionem suam quam
potest et sic licet diu uiuat tamen semper habet temporis indigentiam. Unde de ipso dictum est quod
in ecclesiastico xxix. in tempore redditionis postulabit tempus aliud et punitur usurarius
pro temporis uenditione. Cum enim uendidit requiem noctis et lucem diei merito re
quie carebit. Unde firmius est sacerdos qui cantat pro eo requiem eternam et cetera. Cum petat usu
rio restitui quod uendidit perpetue cum usurarius precium soluere noluit. Septimum
ch. vii. ¶ Qui uendit ad illud quod uendidit non reuertetur. ¶ Secunda iniquitas est quod
dit pauperi id quod debet ei. Lege triplici. scilicet lege nature. lege mosayca. et lege euangelii.
Lege nature debet diues pauperi mutuum quod continetur in illo mandato quod que uultis
faciant uobis homines eadem facite illis. Hanc legem uidentur ipse qui creauit

i animate fluui·n· inueniens uacuitatem fouee nō ptransit donec ea
repleuerit ¶ Lege ē mosayca d; diues mutuū paupi ut p; ex diuisis tes
timonijs ute·le· primis positis ¶ Lege ē euuāglica d; li id illi ut illd· Luc·vj· Luc
date mutuū nich' īn sepantes ¶ Quarta & iniqtas est qd usurari' qui non
est nisi cellarius uendit paupi id qd dns pcepit ei dari ¶ Tercia iniquitas
est qd uult illd qd ē 9 natura l' rōem uult·n· qz pē qn pauperi acomodat
ad comodu suū apd paupem opet' et sic eū ad acomodare alicui sit pecuniam
ad est qmod dare ipe similr uult qmod pecunie paupi et sibi retine qd 9
rarōem ēē uidetur pma eū parere ī reb; q nō uiunt ēē nō hat ipe uult
numos suos q nō uiūt singlis dieb; l' mensib; alios numos parere qd
contra natūm est ī frumentū qd ē in archa l' ia ɔsumptū ult parere sibi
aliud frumentū ult ē pecuniā illam sibi opari dum quiescit· ¶ Qrta
iniquitas ē qd uult paupi locari pecuniam q iam paupis ē ¶ Cum mu
tuum dicatur de meo tuū pecunia ista tam ē paupis et si amittit paupi
amittit nec ad eand' soluenda tenetur ¶ Quinta iniqtas ē qd ɔtinu
e dm offendit et ɔtinue diabolo seruit alij peccatores ītpolate dm offēdit
fornicator·n· qm; p mensem nō comittit pccm suū plusqm semel s; usu
rarius absq; treuga l' pace dm ɔti impugnat· et qz de die et de nocte
diabolo seruit· cum dominus nō ī ueniat q p dimidiū tempis ea seruire
uelit ¶ Sexta iniqtas ē qd toti curie celesti ɔtumeliam fac nonne ɔ
tumeliam face alicui sco· qui pccm ɔmittit in loco ē dedicato· Sic ei
ɔtumeliā facit q in die ei dedicato peccat· Vn cū usurarius oī die pec
catū usure ɔmittit manifestū ē cum ɔtumeliam face deo et īuisis
anglis et scis ei' et io destitutus ē auxilio omnium istoz· Vn cū dr dne
ihu miserere h' usurarij pot rndē quom misereboz eius q nec in ipa
die p qm assumptoem humane nature me frēm eius feci honore ī
eo ñ pepcit nec ē in ipa die q pro latrocinio suo suspensus fui· Sili
si dicatur sco petro ora p usurario isto pot rndē oms festiuitates meas
uiolauit nec in ulla earz honori meo pepcit· Sic pot dēe bta uirgo de
iiij· suis festib; · sic dr oms sci orate p usurario isto possūt rndē· Vna
festiuitas ē nob in anno collecta h' ic usurarius explorauit ī q sola nob oīb;
ɔtumeliam irrogauit nec honori omium nrm pepcit· Id possūt
rndē· oms angli· Sip pcepto dm īnfes ē· nuoz· xv· ille qui lign in sab
bo colligebat quō tollat' usurarius qui oī die et in natali l' pascha fac

q̄ peius est qm̄ lig̃ colligere. ¶ Septima iniquitas eius est q̄ a fr̄e suo .s. xp̄iano usuras
accipit q̄d iudeus .n. absq; usura iudeis accomodat. ¶ Octaua iniquitas est
q̄d quicq̄d hēt usurarius quodam modo dentes et fauces hēt et hoīes comed-
nunt et eius hoīes comedunt. Vn̄ uulgariter dr̄. ego debeo .xx. lib. ad
usurarios qui me comedunt. ¶ Nona iniquitas est q̄d cū gaudio et risu co-
medunt et bibunt lacrimas pauperum. ¶ Decima est q̄d ipa bn̄ficia pauperis ad
eius destructionē utuntur. dum de h' q̄ ei dedit pauper ult̄ sortem faciunt et
inde usuras exigunt. ¶ Undecima iniquitas est q̄d contra legem dn̄i datam. gen̄
iii. In sudore .u. t. u. p. t. ipse plus ociis uult comedere et bibere et tn̄ sine labo-
re alii laborauerit et ipse intrat in labores eorum. ad usurarios ptinet q̄d dr̄ in
ps. In labore hominum nō sunt etc. h. glosa. ¶ Duodecima iniquitas est q̄d peccato
suo finem n̄ ponit. fornicator in momento pctm̄ suū explet set usurarius
cum accomodat. iiii. p. u. n̄ imponit aliquem terminū peccato suo nec est uelle
pecuniam suam sibi reddi. ¶ Preter pdicta xii. cum sunt q̄ fa. ad detestationē usure ¶ Pri-
mū est q̄ usurarius latro est. Vn̄ dn̄s in euuangelio. m̄. xxi. cū eiceret nummu-
larios de templo qui pro munusculis fructuum pecuniam offerentibus accom-
dabant uocauit eos latrones dicens. Scriptum est. Domus mea do. o. uo. Vos
fe. il. spe. la. Iste h' deterior est aliis latronibus quia domesticus est nulla .n. pes-
efficacior qm̄ familiaris inimicus ad nocendum. Sapiens dicit et nulle
occultiores insidie qm̄ q̄ latent sub similitudine officii. multo plures exheredat
usurarius. et depauperant q̄ fures fur solum occulte spoliat hoīes et diuer-
te. s. usurarius spoliat et manifeste et de die et de nocte tam potentes q̄
paupes. ¶ Sc'dm est q̄d ipse est proditor confert .n. paupi beneficium mutui hac
intentione ut exheredet eum annua bona si hēt ul' alia bona possessionis. et
h' facit tam amico qm̄ inimico et fr̄i. Sic hēt usurarius formam nummus dicens
p' tradit ei pecuniam mutuo sup possessiones suas post exheredat eum. ¶ Terci-
um est q̄d ipse est homicida quia paupib; aufert uitā suā. Vn̄. xxxiiii. ecc.
panis egentium uita pauperū est qui defraudat illum homo sanguinis est. nec
solum homicida est usurarius quantum ad paupes quib; aufert uitā
suam immo et quantum ad filios pprios quos spualiter interficit. Vnde mose
ix. effraym ducet ad interfeccōem filios. ¶ Quartum est q̄ malignior iuda est deterior
iuda. Legit' .xxvii. m̄. q̄ precia ducet' retulit. xxx. d. s; usurarius qui ui-
uit nō uult restituere. ¶ Quintum est q̄ ipse deterior est inferno. Infernus .n. in
passione dn̄i ea q̄ sua nō erant restituit. Vsurarius .n. audita dn̄i passio-

ſi nulli aliena reſtitueret. ¶ Sextum eſt q̄ ualde ſiliſ eſt diabolo. Sic enim offīn
diaboli ē peccare ſic offīn uſurarij ē. illud qđ ē pure peccatū ipſe facit peccatū
negōnem. Sic ē mercatoſ aliam negotiatiōe ul arte nō nouit uſurariuſ
niſi uſuraſ accipere ⁊ i h ē diabolo ſimiliſ ē qđ quantū ad mutuū nō
dormit. Denarij .n. quoſ mutuo dedit ineſſanť operanť. ſi diabolus n̄ dor
mit. ¶ Septimū ē qđ uſurariuſ ē ſimiliſ bufoni qui terra paſcitur ⁊ de
uinea exit cū flore incipit nō ualens eius odore ſuſtinere ſic uſurariuſ terre
niſ paſcitur ⁊ delectatur ⁊ ab eccā exit ad odorē ubi diuini. Si .n. preſentit q̄
ſermo debeat ibi fi fugit audire. in alia eccā miſſam cū poſt intrare deberet
ſi q̄ eccām eēt cum ſepulꝰ ſit .xxiiij. eccł. de tal ſepultura qđ baltvum ad mix
turā dederit meus. ¶ Octauū ē q̄ uſurariꝰ nocte ⁊ die ſuū ſeruitiū redit. Vn̄ mirū
ē ſi cā ceteriſ nō peruenit. contimitaſ ambulandi multū faciat ad h q̄ aliquiſ ad
locum ad quē tendit citiuſ perueniat. Vn̄. vetula una aliquū eq̄ cito ueniret
ad ſēm iacobū ſicut unuſ fortiſ ambulator eo q̄ continuare incedat. ¶ No
num ē qđ uſurariuſ uidetur ſib̄ .ꝑt. peccā. peccā uſure indiuiſiſ locis exercere
qđ fornicator n̄ facit fornicator .n. nō committit ſib̄ niſi una fornicacōem ⁊
i uno ſolo loco. ¶ Decimū ē h q̄ uſurariꝰ nō audet nomē ſuū coram hōib;
confiteri. cum alij hōieſ qui alicuiuſ ſunt officij abſq; ūi erubeſcentia illud
confiteantur. ¶ Vndecimū eſt h qđ uſura eſt cancř ē ⁊ eſt morbuſ contagioſ
Vn̄ in pſ. Scrutetur fenerator .o. ſ. e. Contagioſū uō ē quia ualde periculo
ſum ē ab uſurario aliquid accipe niſi in quib; dā caſib;. Vn̄ Jo. Cauendū ē
nob maxime ne ab hijſ accipiamuſ munera quos nouimꝰ uiuere de la
crimiſ pauꝑū ne dicatur nob. Si uidebaſ furē cur eū eo. Vn̄ legi͞t in uita bi
fulci qđ cum ipſe mortuuſ eēt obiecit ei diaboluſ q̄ ueſtem a quodā
uſurario accepiſſet ⁊ reſtituit ei dn̄ſ uitā ut culpā illam corrigeret
Diabolꝰ tn̄ ſic eū perculſit ut ꝑ totū uitā eiꝰ ueſtigiū aliquid percuſſionis in eo
appareret contagioſum apperet ē morbū iſtū ex h ē qđ tn̄ euenit.
Antiquitꝰ .n. in tota ciuitate uix inueniebatur unuſ fenerator ⁊
ille nō fenerabatur niſi data fide qđ n̄ publicaretur de quo ſi forte ꝑ ua
riebatur ſuſpitio dicebatur domuſ eiuſ domuſ diaboli ⁊ uinea
eiuſ vinea diabli ⁊ ſic de ceteriſ reb; eiuſ oſculū pacis nō dabatur
ei in miſſa ignis amiciuſ in domo eiuſ nō ſumebatur. pueri ad eiꝰ
occurſum expaueſcebant ⁊ alterutrū cū digito demonbant nō fe
re minoꝝ tempꝰ ſunt hōieſ tam deteſtabileſ cubicularij ꝑncipū ē— Jo

latorum eccl. et ab omnibus eis assurgitur **De penis usurariorum.** Duodecimum est multi
plex pena qua dominus usurarios punit. Prima pena est spoliantur a tyrannum
ysa sicut ipsi spoliant pauperes. Unde ysa. xxxiii. Ve qui predaris nonne et ipse predaberis.
accidit eis sicut puero parvulo tenenti panem in manu et canis capit manum
ut panem habere possit. Sic tyrannus usurarius usurarium tenet capit ut
eius denarios possit habere. Unde ier. xvii. perdix fovit que non peperit fecit divitias
et non in iudicio in medio dierum suorum derelinquet eas dum illi qui noverit
verum naturas quod perdix surripit aliena ova et fovet ea sed cum pulli
ad ultra fuerint relinquunt eam. Sic usurarius congregat ea que sua non sunt
et in adquisitione divitiarum suarum habet respectum ad dei iudicium sed sepe est in
vita sua divitias suas amittit. Secunda pena est quod non habet potestatem restitu
endi usuras suas. Ubi. ii. dicitur ut cum restitutiva comprehendatur et suspendatur
et non quod cardeo accidit quod usurarius usuras suas deci restituat. Vel quia
prodigus est et tamen expendit quod restituere non potest vel avarus est et ideo restituere
non vult. Sed non sit prodigus vel avarus tamen postquam sibi placeret in relatione expensis
quam restituere. Unde comparatur usurarius cuidam vasi in quo denarii
deponuntur habenti unicum foramen per quod denarii inmittuntur non per quod foramen
possunt rehaberi extra est nisi vas illud confringi antequam rehabeantur. Sic est de u
surario illi enim de quo habuit non restitueret sed forsitan pauperibus daret
non est hoc faceret nisi in morte sua. Unde sen. Avarus nunquam bene facit nisi
sen cum moritur. Tercia pena usurarii est quod hereditas ipsius non pervenit usque
tercium heredem. Unde in eccl. xxi. Qui edificat domum suam inpendiis alienis
quasi qui colligit lapides in hyeme edificium quod fit hyeme cito ruit
sic divicie male acquisite cito dilabuntur. Et eccl. xli. eiusdem filiorum peccatorum per
ibit hereditas et cum semine ~~illius~~ illorum assiduitas obprobrii. Et hoc est unum de
iudiciis dei quod filii usurariorum pauperes sunt et miseri pro quibus dimiserunt
deum non timuerunt offendere. Quarta pena est quod usurarii et filii eorum
sibi in inferno invicem maledicent. Dicet enim pater filio. Maledictus sis fili quia
propter te sum in tormentis istis. Filius enim usurarius iterum cum eodem dicet filius
mortuum pater maledictus sis mihi enim male congregasses iniquas divicias non male conservas
ecc tem eas. Ad hoc potest referri quod eccl. legitur. xli. De patre impio queruntur ipsi filii
quoniam propter illum sunt in obprobrium. Quinta pena usurariorum erit pena eterne
dampnationis cuius magnitudo insinuatur. xxii. ezech. ubi sic legitur
usuram et superhabundantiam accepisti et avare proximos tuos calumpniabaris

uis mei quia oblitus es dicit dominus. Ecce complosi manus meas super auari
tiam quam fecisti. complosa manu non impalma aperta percuciet usurarium et ita
eo quia ipse manus complosas habet et non aptas ad pauperes super illud uerbum di
Ier. cit sicut. hirtium iracientes assumpsi. De speciebus usure

Dicto de hiis que faciunt ad detestationem usure. dicendum est de speciebus eius. Notandum est ergo quod
due sunt species usure. Una manifesta. Alia palliata. Manifesta
usura est cum aliquis tradit pecuniam numeratam uel ponderatam uel mensuratam
tali pacto ut detur sibi aliquid ultra sortem. Usura uero palliata ui
det species. Prima species accidit circa pignora uel obsides et habet v. modos. Primus
est modus cum aliquis habet gagiam et fructus colligit ultra sortem. Secundus
modus est cum pignoribus utitur. unde .y. amos super uestimentis pignora Amos
tis accubuerunt. Tercius modus fit cum aliquis habet equos in prisone et facit
eos comedere plusquam ~~comedere~~ possibile sit. Quartus modus fit cum habet usu
rarius obsides et de eorum expensis uiuit. Quintus modus fit cum obsidibus
non uult dare dilationem nisi prius aliquid sibi detur. Magna est crudeli
tas usurariis cum non sufficit quod per se et per sua pauperem hominem cedat nisi a
lienos equos et alienos homines in auxilium suum assumat. Unde potest bene
dici de usurariis illud uerbum deuorant plebem meam sicut escam panis. Secunda
species palliate est circa uenditiones et emptiones fit. et species istarum modus
Primus est cum usurarius emit aliquam possessionem longe minori precio quam ua
leat tali conditione quod uenditorem rehabere possit cum precium soluere uoluerit
Secundus modus est cum aliquid emit ad terminum plusquam ualeat uel usque ad terminum
illum ualere debeat. Tercius modus est cum ante terminum emit aliquid mi
nori precio quam ualeat sicut bladum in herba. Tercia species usure est cum usu
rarius aliquid ultra sortem accipit sine pacto expresso ipsa consue
tudine sic tacite faciente pactum. Sicut uiri fatuas mulieres
et peccatores cum eis ipsa consuetudo pactum facit ipsis tacentibus et in isto
casu palliant usurarii maliciam usure bonitatis nomine. tales .n. u
suras bonitates uocant. Unde satis possunt timere ne incurrant illam
ysa maledictionem. ysa. v. ue qui dicitis bonum malum et malum bonum. Quarta
species est cum quis palliat usuram societate sicut cum aliquis tradit
pecuniam suam alicui negotiatori tali conditione quod sit socius eius in
lucro et non in dampno quod est ualde magna iniquitas cum pauper et tradit
pecuniam labore habeat periculum tam anime quam corporis et super principale ad hoc pr

culum pecunie. Vult usurarius quod pecunia sua sit quo ad lucrum et pauperis quo ad pe-
riculum similiter. Quarta species usure est cum aliquis alia sua tradit pauperi tali conditione
quod sibi sint immortalia quia alia vocantur vulgariter ferrea. Incantator est usu-
rarius qui vult quod animalia que pauperes sunt mortua sibi sint viva. Quinta species est
cum quis nomine pene palliat usuram sicut sicut faciunt romani quod licet aliquid
iuste possit si quia usque negligentie alicuius puniri tamen quantum ad multos
usura est quia non intendunt in penis talibus ut sibi solvatur citius sed ut solvatur amplius.
Sexta species est ut palliatur una translatione facta a re ad rem a persona in personam. A re
ad rem fit translatio ut cum dives non vult ultra sortem pecuniam accipere a pau-
pere sed bene accipit ut operetur in vinea sua duobus diebus vel aliud simile. A per-
sona vero ad personam ut cum usurarius non accomodaret sed habet aliquem
amicum quem facit accomodare. **De restitutionibus usure**

Dicto de speciebus usure tangendum est aliquid de restitutionibus usurarum. Et primo
dicemus de hiis in quibus reprehendibiles sunt usurarii circa restitutionem. Secundo
dicemus de hiis que possunt ad restitutionem inducendi. viii. modo sunt in quibus reprehensibi-
les habent usurarii quam restituere. Octo modo sunt in quibus sunt reprehensibiles usu-
rarii circa restitutionem. Primo in hoc quod nolunt restituere sed de alieno volunt elemosinam
esse. Secundo in hoc quod si aliquando habent voluntatem restituendi tamen differunt quantum pos-
sunt et auctoritate sua sibi dilacionem dant et accipiunt absque mora volunt
sibi restitui gratis graviter ac spoliati sunt et tamen in presenti volunt restituere pau-
peri illud unde eum spoliaverint prius volunt restitui quam restituere cum tamen prius spolia-
verunt quam spoliati fuerint. Tercio reprehensibiles sunt in hiis quod non plene
restituunt quod tribus modis accidit. Primus modus est cum nolunt restituere nisi usuras
quas in propria persona acceperunt cum teneantur et ad usuras patris restituendas ratione
tione hereditatis quam habent. Secundus modus cum clamores exteriores pacificant de de-
more et ecclesie propter que priores est consequentur eos usque ad eternum iudicem non cu-
Si enim aliquis est decimus iniuria remordeat eos ecclesia ex quo ipse non querit non curant
satisfactione eius. Tercius modus est cum hiis qui conqueruntur non solvunt quasi et quartam
partem satis difficilis est restitutio in tempore restitutori illi zachei dicentis in luc. pro-
Jo Si aliquem defraudavi reddo quadruplum. Ideo meruit zacheus tam cito audire
die salus huic domui facta est. Quarto reprehensibiles sunt usurarii qui non hu-
militer restituunt immo dicunt illis qui aliquid petunt sibi restitui. Si ego non fuissem
vos et familia vestra fame perissetis si deo placuerit ut quiescant quod ipsi fu-
erunt pauperes quam deo non placeant. Quinto reprehensibiles sunt in hiis quod cum differ-

tate restituunt ea que libenter debent restituere quia plus sibi adeo restituitur quam ipsi res
tituant. grati et deberent esse conquerentibus; tamquam illis qui sunt adiutores salutis
ghdantes quod si isti modo taceant demones postea non tacebunt. ¶ Sexto reprehensibiles sunt
illi qui cum infirmantur promittunt se restituere si contingat eos mori. Si autem contingat
eos evadere non habent propositum restituendi talem pacem volunt cum deo facere quod si
moriantur non restituunt cum tamen sciant indubitanter quod deus non facit pacem
cum eis sine moriantur sive vivant. ¶ Septimo reprehensibiles sunt in hoc quod aliquam certam
summam prefigunt. Unde uxore eorum restituunt quod non sufficit nisi percipiant quod de aliis
bonis eorum restitucio perficiatur si summa illa non suffecerit. ¶ Octavo reprehensibiles sunt
illi qui filios suos constituunt restituendos quia nichil est cum usurarius invita sua plus
amaverit divicias quam propriam animam quod filius plus debeat eas amare quam alienam animam
et quod nolit illam maledictionem humanam maledictus qui facit partem suam deterio
rem. ¶ Sequitur de hiis que ad hec valere possunt ut usurarius libentius restituat
si frequenter ea med
VIII prosunt valere ad hoc quod aliquis libenter restituat
Octo non sunt que ad hoc valent. Primo valet ad hoc si sepe cogitet ad ea que restituen
tur si ipse restituat. Sex enim sunt que sibi restituentur quorum quodlibet plus incomparabili
ter valet quam ea que ipse restituit. ¶ Primo restituetur ei deus unde propter quod debet non credere
diabolo si ei dixerit tu pauper eris si restitueris. ¶ Quomodo enim est pauper qui deum habet.
aug. Unde aug. aurum habens in archa dives est. deum habens in conscientia dives non est. Congrege aurum
et deum in archam et conscienciam quamvis sibi sumitur preparare sed aug. satis dives est christia
na religio que in unum possessore omnia possidet. ¶ Quis dicet aliquem pauperem
qui totum mundum haberet quem pauper est qui deum habet cum deus secundum iudicium usurarii plus
quam mundus valeat. sed quod usurario restituitur est regnum eternum quo depaupera
tur cuius intali regno acquiritur. ¶ Tercio restituuntur usurario omnes spiritua
ca. les fratres quos amiserat propter peccatum. unde inter. xii. Excommunicato sancti ad carne rue[?]
carnis est usurarius dum est in peccato non habens aliquam fraternitatem cum aliquo a
mico dei. Sed cum usuras restituit omnes amici dei fratres eius sunt. ¶ Quis fratrem
suum amissum xii. d. non redimat. Si autem usurarius pro quolibet fratre quem recuperat res
tituat. xii. d. sufficienter erit restitutum. ¶ Quarto restituuntur ei sociatas
esse ex quo preterea habet in omnibus bonis esse. Unde particeps ego omnium. etc. sum. ¶ Quin
to restituuntur ei bona que propter peccatum amisit si praegnationem fecit vel aliud bonum
ipse amisit illud propter peccatum usure consequendum committitur quod sibi restituuntur cum
usuras restituit. ¶ Sexto restituuntur ipsemet sibi saltem tamen deberet res
tituere quantum redimeret si si esset captus ab hiis qui habent captivos in

inimicicias cum eo cum impetoribus manibus sicut qui in manibus demonum. Secundo potest valere
ad hoc quod usurarius restituat si cogitet patibulum infernale sibi erectum a quo alio
modo evadere non potest nisi per restitucionem. sto .n. dimittitur peccatum nisi restituatur ablatum.
Quis latro videns sibi patibulum erectum non libenter restituat quicquid potest si per hoc eva
aug. dere crederet. Unde aug. Quis ut viveret omnia prodere noluit. Unde ut viveret
eligis post vitam mendicantem quam celerem mortem. ¶ Tercio valet ad idem si cogitet
quod iusticia dei gladium tenet evaginatum super caput eius ut secet cum medium
hoc ad tempus ira dei gladium teneat. Et certe nonne potius eligit quicquid tenet deponere quam gla
dio perire. Quarto valet ad hoc si cogitet se similem esse illi super quem cecidit
domus vel magna massa terre quis in tali statu si non molem per se possit removere
re de super se non roget amicos suos ut se iuvent pecunia per usuras acquisita
que moles terre est usurarium impediens ne ad unam partem possit resurgere. Unde
deberet rogare omnes amicos suos ut se invito vel nesciente pecuniam illam resti
tuerent. ¶ Quinto valet ad idem si cogitet se similem esse illi qui molam asinariam
habet ligatam ad collum trahentem eum in profundum pecunia male acquisita est velud
mola asinaria sine amoris que collo eius ligata trahens eum in profundum in
ferni. Unde cum lacrimis rogare deberet si amicum haberet quod auferret sibi pecu
niam illam restitueret. Sexto valet ad idem si cogitet quod ipse relictus
ecc. est sibi peccatum si non restituat et secum eam non feret. Unde eccl. x. Cum morietur
homo hereditabit bestias serpentes et vermes. Ista tria dividunt sibi bona
usurarii in morte eius serpentes .i. demones habent animam. Bestie .i. domini vel
amici usurarii qui bestie possunt dici vastando habent pecuniam. Vermes
non habent corpus et quilibet horum non daret partem suam pro aliis duabus partibus.
¶ Septimo valet ad idem si cogitet usurarius ~~si cogitet~~ quod pecunia fili
is sunt relicta cito erit eis mortis eterne. Quis .n. potius non eligit pecuniam
aliquam operire sibi vitam eternam quam heredibus suis mortem eternam. Octavo
valet ad idem si usurarius cogitet incompassionem et duriciam que post
mortem suam futura est in eius filiis erga eum. Unde vix .n. semel in anno me
mores erunt ipsius ut eius anniversarium faciant. In semet certe ipso potest
respicere quam pro eo bona plures fecerit et sic sibi fieri non dubitet vel mul
tum minus quia habundante. Math. xxiiii. iniquitate refrigescet
caritas multorum ut ait dominus. De peccato rapine

Post peccatum usure dicendum est de peccato rapine. Sex vero sunt que
deberent homines movere a peccato isto. ¶ Primum est magnitudo

ipsi. Sed est macula huius peccati. ¶ Tercium est rusticitas vel vilitas que est in peccato isto.
Quartum est magnum dampnum spirituale quod raptor incurrit. ¶ Quintum
est parva utilitas que inde consequitur. xij. que valent ad ostendendam mag-
Sextum est pena raptorum in sacra scriptura inventa. Sep- tudinem huius pecca-
tem ... sunt que valere possunt ad addendam magnitudinem huius peccati. Pri-
mum est hoc quia illud ipsum fundamentum iusticie vel bonitatis destruit in homine quod scilicet
illud fundamentum iusticie est ne tibi noceat deinde ut communi utilitati serviat.
ex Secundum est hoc quod .xx. Exodi. videtur lex amplius prohibere illud peccatum quam alia pecca-
ta. postquam n. prohibuit actum rapine cum actu homicidii et ceteris malis actibus
iterum prohibet voluntatem rapiendi dicens. Non concupisces domum etc.
¶ Tercium est quia adeo est odiosa rapina deo. Unde Ysa. lxi. Ego dominus amans iudicium ysa
et odio habens rapinam in holocaustum qui erat dignior species sacrificii habebat
dominus odio rapinam. Quartum est quod est exosa rapina scilicet hominibus adeo ut ipsum mundum
ecc eis exosum reddat. Unde Eccl. iiii. Verti me ad alia que sub sole geruntur et vi-
di calumpnias et lacrimas innocentium et consolatorem neminem nec posse
resistere eorum violentie cunctorum auxilio destitutos et laudavi magis mor-
tuos quam viventes et feliciorem utroque iudicavi. qui nec dum natus est nec vi-
dit mala que sub sole fiunt. Adhuc pertinet quod legitur Abac. i. Usque domine abac
clamabo et non exaudies vociferabor ad te vim paciens et non salvabis et sub-
iungit. Quare respicis contemptores et taces conculcante impio iustiorem se. ¶ Quin-
tum est hoc quod rapina inter christianos non solum rapina est immo et proditio et quia
omnes christiani fratres sunt depredari n. fratrem suum innocentem non potest aliquis absque
crimine proditionis et est simile huic quod qui depredatur subditum alicuius depredatur ipsum
dominum. Unde qui fidelem depredatur deum depredatur dominum suum. Unde proditor est cum dominum
suum depredatur absque eius culpa. Sextum est hoc quod raptor homicida est. Unde Eccl. ecc
xxxiiii. Qui aufert in sudore panem quasi qui occidit proximum suum. Cum rap-
tor pauperi vitam suam auferat quasi quodammodo ei mortem infert auferre n. et
inferre mortem equiparabilia sunt. ¶ Septimum est hoc quod raptores peiores sunt furibus.
Unde n. peius est peccare aperte quam occulte sicut adulterari aperte peius est quam occulte.
peius est ergo iniuriari alicui aperte ut faciunt quam occulte ut fures. Octavum est
hoc quod peiores sunt raptores usurariis cuius signum est hoc quod pauperes homines ut
evadant manus raptorum ponunt se in manus usurariorum quos tamen valde male esse
ut ostensum est supra. ¶ Nonum est hoc quod peccatum rapine multum assimulat hominem
diabolo. Diabolus n. fuit primus raptor volens altitudinem dei rapere. Unde propheta

i p̄sona eius. ysa. xiiij. Ero similis altissimo et adhuc in eo stant laborat ut bona
n̄ra rapiat. nec solum assimulatur diabolo in rapiendo bona hominum immo est in torquendo
homines ut bona eorum extorqueat ab eis. ¶ Decimum est hoc quod raptores in tribus sunt peio
res diabolo. **De tribus in quibus sunt raptores peiores diabolo.** ¶ Primo in eo quod
diabolus eos depredatur et torquet qui mala agunt. Sed raptores eos depredantur et tor
ysa quent qui a malo recedunt. Unde lix. ysa. Qui recedit a malo prede patuit. et xxix
ecci pu. Viri sanguinum oderunt simplicem. diabolus potest se iustificare comparatione raptorum
in die iudicii. potest enim dicere ego illos solos in inferno afflixi qui te offenderunt
Sed raptores isti illos depredati sunt et afflixerunt qui non timuerunt. ¶ Secundo sunt pe
iores in hoc quod diabolus defert angelo dei homini ad custodiam deputato ut corporalem
molestiam ei non ferant quod raptores non faciunt. ¶ Tercio sunt peiores in hoc quod
diabolus torquet homines in inferno qui locus tormentorum vocatur. Luc. xvi. Sed raptores
homines torquent in mundo isto ubi homines debent habere libertatem faciendi de se
et de suis secundum voluntatem suam. Unde possumus intelligere raptores vocatos angelos
diaboli. Mt. xxv. Discedite. Ite maledicti in ignem eternum qui paratus est diabolo et angelis
eius. Nulli videntur esse adiutorio raptores ad faciendum talia opera in mundo sicut faciunt
diaboli in inferno. ¶ Undecimum est hoc quod specialiter s. in sacra scriptura dicit raptores ta
lia facere de pauperibus qualia nulli persecutores eorum leguntur fecisse de fidelibus
dicit enim eos excoriare pauperes. et atterere et commolere et pascere et comedere et devo
mi rare. ¶ De primo legitur michee iii. hodie habetis bonum et diligitis malum qui
violenter tollitis pelles eorum desuper eos et carnem eorum desuper ossibus eorum. ¶ De se
ysa cundo et iii. legitur ysa. iii. Rapina pauperis in domo vestra. Quare atteritis populum meum
ecci et facies pauperum commolitis. ¶ De iiii. eccl. xiii. Venatio leonis onager in heremo
sic pascua divitum pauperes. ¶ De quinto legitur pu. xxx. Generatio que pro dentibus gladi
um habet et commandat molaribus suis ut comedat inopes de terra et pauperes ex ho
eze ¶ De vi. legitur eze. xix. factus est leo et didicit capere predam et homines devorare. et in
eidem. Sicut leo rugiens capiens que predam animam devoraverunt inopis. Quia
predicta testimonia scripture de raptoribus ita sunt. constat cum aliqua s. dicta sunt figuraliter
intelligenda sunt non; ad manifestum possumus tamen intelligere raptores talia facere
pauperibus cum ea faciunt rebus eorum que ad sustentationem vite eis necessaria sunt. Unde
qui excoriat unum bovem quem habet pauper homo repimit ipsi pauperis excoriat cum
Reg pene enim idem est pauperi ac si excoriaret eum. Unde dicitur ii. Reg. xii. in natan proposuisse parabo
lam de divite qui abstulerat pauperi homini ovem unicam dixit eum dignum morte sed
hunc modum est molere pauperem qui frumentum eius non molit. Alii est possumus dic

qd raptor pauperem excoriet quia aufert ei temporalia que de bonis intollerabilem pellunt
ab eo. sic et pellis propter carnis nec bene illa pot. viuere sine nec sine propria pelle. Vnde et pelles vocantur
temporalia. Vnde iob. ii. pellem pro pelle et cuncta que habet homo dabit pro anima sua pelle intelligens temporalium pro pelle
proprie carnis pellem et dicitur raptor auferre pauperi quia aufert ea que adherent per amorem
cordi sicut pellis adheret corpori. immo amplius videtur adherere cordi quam ipsi anima corpori. Cum
enim pauperes ad mortem infirmantur prius permittunt animam a corpore recedere quam ante separ-
entur dando medicis vel aliis expendendo illud modicum quod habent exemplum vero ad helione patre
pro qua sit dolor meorum separare. Carnem etiam et sanguinem auferunt raptores pauperibus cum
auferunt ea que acquisierunt labore et sudore et propriorum corporis consumptionem et quasi est
corpori proprio subtraxerunt ubi in carnem et sanguinem conuersa esset immo plus videtur raptor
facere pauperi quam sicut excoriaret ille qui eum excoriaret nichil aufert ei nisi vel habet
pellem suam. sed raptor aufert ei etiam illud quod non habet quia aufert illud quod usurariorum est quia
commodauerit aufert etiam ei raptor et iam comedit et bibit. ¶ Expendit enim pauper annonam
numquam antequam illa colligat. possumus etiam intelligere raptores commolere pauperes quia
in tempore euasionis et metum depredatoris quasi inter duas molas eos affligit. Nota quod dicit facies
pauperum commolitis per paupertatem enim faciunt facies eorum ad tantam maciem deuenire quod vi-
detur gene eorum compresse fuisse inter duas molas. ¶ Duodecimo quia facit ad magnitudinem
huius peccati est quia ipsi sunt peiores bestiis quibusque. Vnus enim raptor totam unam patriam deuorat.
lupus enim iterum per annum unum non deuorat unum hominem. Vnde sacra scriptura raptores comparat
diuersis generibus bestiarum quandoque lupo. Vnde sopho. iii. iudices eius lupi vespere non relinque-
bant in mane. quandoque vero comparat eos leoni vel urso. Vnde pro. viii. leo rugiens et ursus esu- x ii
riens princeps impius super populum pauperem. ¶ Sed debet cohibere homines a peccato rapine
hoc quod macula huius peccati ita adheret. vix enim aliquis restituit perfecte ea que rapuit. Videmus
eos qui habent nouas vestes quod diligentissime cauent eas ab oleo et ab aliis quorum
macule remoueri non possunt dicentes. perdita est vestis si cadat aliquid tale super
eam quanto magis quis non dum rapuit deberet sibi cauere a rapina et dicere inter se perdi-
tus sum si incepero rapere. numquam non decoro restituam. ¶ Tercio debet raptores cohibere
hoc quod magna ignobilitas et rusticitas est in rapiendo dare enim nobile est. Vnde in thobia tobia
[illegible]ficato. Est dare leticie vox verbum nobile verbum mellifluum dantis gloria dantis
honor et valde assimulat hominem deo deus ex liberalitate sua fecit quicquid fecit et ad
dandum alia fecit ut haberet que daret alia vero non haberet quibus daret. Si ergo dare hominem
nobilem reddit auferre reddit rusticum et vilem. ¶ Quarto debet cohibere
raptores magnum dampnum spirituale quod incurrit dum aliquid terrenum ra-
piunt. Vnde aug. lucrum in archa dampnum in conscientia tollit vestem et perdit fidem

acquirit eternam [?] perdit iusticiam. Raptor lucrum habet in archa quantum cum luctu relinquet
Set dampnum habet in consciencia quantum cum dampno delaturus est. Fidem perdit quam debebat deo et
fratri suo christiano [?] unde perditam. Iusticiam etiam perdit unde non habebit eam in auxi-
lium in die iudicii set potius erit contra eum. Quinto deberent raptores cohibere se quod
paruam utilitatem habent de rapina sua quod ad corpus non eis prodest ualet quia cito transit. Unde
eccl. xl. Substancie iniquorum sicut fluuius siccabuntur et sicut tonitruum ibi fluuius torrens
qui a pluuiis congregatur quo ad animam uero nullam habent utilitatem quia non possunt inde fa-
ecc. cere elemosinam uel oblacionem. Unde eccl. xxxiiii. Qui offert sacrificium ex substancia pauperum quasi qui
uictimat filium in conspectu patris cum substancia pauperum uita sit eorum qui eam offert [?]
[?] uictimam de sanguine pauperis qui sunt filii dei ei offert. Unde substancia pauperis
uocatur sanguis. Ieremie ii. In alis tuis inuentus est sanguis animarum pauperum. Alia littera
Pe extremitates preciosorum pasciorum in quibus alius sanguis inuenitur cum de rapinis pau-
perum fuit cum hiis alis non de facili uolat quis in celum. *De penis raptorum*
Sexto dicendum est de pena raptorum. a rapina magna pena quam diues sumpturus est de rapinis. *Que-*
propter raptores multum esse puniendos. Quatuor uero sunt propter que potest ostendi
quod deus multum puniturus sit raptores. Primum est quod ipse ita districte
iudicat eos qui propria non largiuntur pauperibus. Set non dampnat eos qui paupe-
ribus propria non dederunt quid faciet de eis qui eis sua auferunt. Unde dicit glosa super illud
Luc. xvi. Non reprehenditur diues quod aliena rapuerit set quia sua non erogauit. Ergo
quid erit ei qui aliena rapit. Ad idem ualet quod legitur Matth. xxv. Tunc dicet rex
hiis qui a sinistris eius erunt discedite a me maledicti in ignem eternum qui paratus est diabolo et angelis eius. Esuriui
et non dedistis mihi manducare etc. Raptoribus uero dicere poterit. Esuriui et abstulistis
mihi quod debebam manducare ore meo subtraxistis quod canibus et auibus uestris dedis-
tis. Raptores enim ore dei subtrahunt pauperibus quod more predonum id est uoluptuoso-
rum uel amore carnium scilicet detractorum ponunt ad uenationem et canes et aues pascunt
de rapinis pauperum et quod auferunt de ore dei quod ponunt in ore diaboli os dei os
pauperis os uero diaboli os tyranni. cum enim ipsius seruus sit diabolus os eius [?] quam
diaboli sunt. Cum ergo subtrahunt pauperi quod dant predonibus ore dei subtrahunt et ponunt
in ore diaboli. Raptoribus etiam poterit dominus dicere. Sitiui et abstulistis mihi quod debui bi-
bere immo quod plus est sanguinem meum in pauperibus bibistis. Ut enim uni ex minimis meis
fecistis mihi fecistis. Poterit etiam eis dominus dicere. hospes eram et non me collegistis immo
quod plus est domum in qua colligi debebam destruxistis et cetera. Nudus fui et non me coo-
peruistis immo quod plus est in pauperibus me excoriastis et unde cooperiri debui mihi subtraxistis
Uxores militum uestibus caudatis trahunt expendunt pro quibus uiui carnes domini in pauperibus

nudauerunt

nudaunt. et quia extendunt in cauda sua totam substantiam unius pauperis hominis. et Iterum. Inhumanus
sum et non visitasti me. sed super dolorem vulnerum meorum addidisti. et quia vulnere super vulnus me con
cidisti. In carcere fui ibi me cruciasti. et quia iterum me crucifixisti. ¶ Secundo principaliter ostendi quod deus
grauiter punituus sit raptores propter imprecationes quas faciunt eis uidue et pupilli quos ipsi spo
liant. Dicit enim scriptura quod tales imprecationes a domino exaudiuntur. Unde Eccl. xxxv. Non
despiciet dominus preces pupilli nec uiduam si effundat loquelam gemitus. Nonne lacrime uidue
ad maxillam descendunt. et exclamatio eius super eum deducentem eas. id est super eum qui facit eam
lacrimari. et subiungitur. A maxilla enim ascendunt usque ad celum. et deus exauditor non de
lectabitur in illis. Quod multi dicunt et plures legunt. cum dicat non delectabitur. quasi dicat. grauissime mi
sereretur deus in illis. Videntur lacrime uidue tantum ad maxillam. sed in ueritate ascendunt in celum
usque ad conspectum dei. quantum ad ueritatem. Ad idem ualet parabola quam ponit deus. Luce. xviii. De
iudice iniquo qui deum non timebat. nec hominem uerebatur. qui nolebat per multum tempus
uindicare uiduam quandam de aduersario eius. sed postea dixit intra se. Si deum non timeo nec hominem
uereor tamen quia molesta est mihi hec uidua uindicabo illam. et subiungit deus. Videte quid iudex
iniquitatis dicat. Deus autem non faciet uindictam electorum suorum clamantium ad te die ac nocte
et patientiam habebit in illis. Multum timendum esset raptoribus de propria salute. Preces enim eorum
quos rapinat eorum non exauditur. Unde ysa. primo. Cum multiplicaueritis orationem non exaudiam. Manus
enim uestre sanguine plene sunt. Orationes enim bonorum pro eis facte sepe non exaudiuntur. quia aduersantur
eis lacrime pupillorum et uiduarum. que lacrime uiolentie sunt in precibus sicut dicit Aug.
super illud. Auribus percipe lacrimas meas. fluentiores et lacrimosiores sunt et
preces pauperum contra raptores quam sunt preces bonorum pro eis facte. Unde multum timendum est rap
toribus ne exaudiantur. non de facili optinet quis in aliqua iusta curia cum habet ibi multos
aduersarios et fortes qui iustam causam habent ad contrarietatem istorum precum uidetur pertinere quod legitur
Eccl. xxxiv. Unus orans et unus maledicens cuius uocem exaudiet deus. Immo unus orans
et multi maledicentes. unde timendum est ne uocem maledicentium deus exaudiat.
Unum tamen remedium est raptoribus. ut a rapinis cessent et oppressis subueniant pro ut
melius poterunt. et tunc propicium deum habebunt. Unde ysa. primo. Subuenite oppresso iudi
cate pupillo defendite uiduam et uenite et arguite me dicit deus. Si fuerint peccata
uestra ut coccinum quasi nix dealbabuntur. ¶ Tercio principaliter ostendi quod grauiter pu
niturus sit deus raptores propter amorem quem habet celestis iudex ad pauperes qui
spoliantur. Amor uero iudicis ad pauperes tantus est quod sibi fieri reputat
quod eis fit. Unde. xxv. Math. Quod uni ex minimis meis fecistis mihi fecistis. Propter hoc etiam
uenit deus in carnem. Unde in psalmo. Propter miseriam inopum et gemitum nunc exurgam dicit deus.

Et in ysa. Euangelizare pauperibus misit me. In primo etiam verbo nove legis regnum
suum communicavit eis dicens. Beati pauperes spiritu etc. Unde veri simile est quod
districte iudicet oppressores eorum ideo dicitur in psalmo. Iudicabit pauperes populi et salvos
faciet filios pauperum et humiliabit calumpniatorem. Et in proverbiis xxiii. Ne attingas parvulorum terminos et
agrum pupillorum ne introeas. propinquus enim illorum fortis est. et ipse iudicabit contra te
causam illorum. Et xxii proverbiorum. Non facias violenciam pauperi quia pauper est nec con-
teras egenum in porta. quia dominus iudicabit causam eius. et configet eos qui con-
fixerunt animam eius. ¶ Quarto potest ostendi magna pena raptoris per hoc quod pau-
peres quos ipsi spoliaverunt iudices erunt. Unde in Job. pauperibus iudicium tribuit.
Tunc stabunt iusti in magna constancia adversus eos qui se angustiaverunt
et qui abstulerunt labores eorum ut dicitur Sap. v. ¶ Prima vero pena raptorum
in mundo isto paupertas est. Unde proverbiorum xi. Alii dividunt propria et ditiores fiunt.
alii rapiunt non sua et semper in egestate sunt. Possunt autem assignari v cause
huius paupertatis. ¶ Prima est hec quod raptor relicto deo et contempto qui est fons et ha-
bundancia omnium bonorum de indigenciis pauperum repleri voluit. Unde dominus per prophetam Jere.
ii. Dereliquerunt me fontem aque vive. A deo debent mulieres sperare ea que sibi necessaria
sunt. et ei servire non laboribus pauperum inhiare. de paupertate enim non colligitur habun-
dancia. ¶ Secunda causa paupertatis est hoc quod sicut raptores auferunt aliis ita quod alii
auferunt eis. Unde ysa. xxxiii. Ve qui predaris nonne et ipse predaberis. Et abac. ii. Quia
tu spoliasti gentes multas spoliabunt te omnes qui reliqui fuerint de populis. ¶ Tercia
causa est hoc quod oportet eos multas expensas facere. abusus enim rapinarum abusum invo-
cat expensarum. ¶ Quarta causa est hoc quod deus non dat libenter eis qui sibi auferunt in pau-
peribus. Unde plus amittunt quam dei liberalitas eis datura erat quam sit illud quod pauperibus
auferunt et facilius ad divicias pervenirent deo liberaliter serviendo. quam contra dei voluntatem
bona dei rapiendo. Mira insania volunt raptores bona eius qui liberalissimus est per
violenciam habere cum avaris hominibus hoc soleat fieri. et non illo qui sua libenter largi-
tur. ¶ Quinta causa est hoc quod creature in locis sibi a deo deputatis conservantur. et quasi
escas ut ponderosa que in firmis locis quiescunt levia in superiora. Si autem in alienis
locis violenter ponuntur ad sua loca revertuntur. Sic est de diviciis. Unde non habent eventum
sordida preda bonorum. ¶ Secunda pena raptorum est sterilitas. Cum enim raptores ante omnia
divicias acquirere velint que possideant. deus negat eis vel successoribus eorum que possi-
deant. Et sic dat enim eis heredes. Unde Eccl. xl. Nepotes impiorum non multiplicabunt
ramos. et Sap. iiii. Adulterine plantaciones non dabunt radices altas nec stabile

fundamentum collocabitur. ¶ Tertia pena raptorum est accelleratio mortis eorum. vnde
ps. viri sanguinum et dolosi non di. di. s. et c. et prouerbiorum iij. Impij de terra perdentur. et qui
inique agunt auferuntur. ¶ Quarta pena est est quod frequenter gladio moriuntur.
et anima a demonibus rapitur. et corpus sepultura caret. vnde xxij. Jere. Ve qui edificat
domum suam non in iusticia. et quibusdam interpositis subiungitur. propterea hec dicit dominus
Non plangent eum ve frater et ve soror. et non conturbabuntur eum. Ve domine et ve inclite
sepultura asini sepelietur putrefactus et proiectus extra portas ierusalem. De hoc uero quod ipse eius
rapiatur a demonibus dicit Job. Qui non inuisibiliter rapit subito urgente extrema
inuisibiliter rapietur. et xvi. Eccl. Non effugiet rapina peccatorum. ¶ Quinta et vi.
pena sunt quod filij eorum mendici fiunt. et a gladio moriuntur. vnde Naum. ij. Leo
cepit sufficienter catulis suis et necauit leenis suis. et impleuit preda speluncas
suas. et subditur. Ecce ego ad te dicit dominus exercituum leunculos tuos comedet gladius
exterminabo de terra predam tuam. et Job. xxvij. Hec est pars impij apud deum. et
hereditas uiolentorum quam ab omnipotente suscipient. si multiplicati fuerint filij
eius in gladio erunt et nepotes eius non saturabuntur pane. In futuro pena raptorum
erit quod rapine illorum collis eorum imponentur. et sic coram toto mundo ducentur.
Deinde uero suspendentur. Raptores simili pena uel maiori deberent puniri quam
latrones. sed non est qui hoc audeat facere. sed celestis rex qui non timet eos hec
faciet. vnde Tre. p. Iniquitates mee circumuolute sunt et imponente collo meo.
Iniquitates possumus intelligi res inique acquisite. Amos. iiij. Jurauit dominus in
sancto suo quia ecce dies uenient super uos et leuabunt uos in contis. i. in perticas
admodum eorum qui suspenduntur. rapine et se habebunt ad raptores ut mole asi-
narie collis eorum suspense ad inferiora loca inferni eos trahentes. vnde prouerbiorum xxi.
Rapine impiorum detrahent eos. Hec sunt pene raptorum quas debent expectare
raptores quod uenient super eos nisi penituerint. Jurauit dominus se non traditurum
obliuioni rapinas eorum. vnde Amos. viij. Audite hoc qui conteritis pauperem. et
subiungitur. Jurauit dominus in superbiam iacob. Si oblitus fuero usque in finem
omnia opera eorum.

De peccato iniustarum talliarum

Tercio loco inter species auaricie dicendum est de peccato iniustarum talliarum a quo
peccato tria deberent cohibere homines. s. peccati magnitudo. et utilitas que est in fa-
ciendo tallias et dampnum quod contingit in eis qui eas faciunt.

De magnitudine huius peccati

Magnitudo uero huius peccati ex hoc potest ostendi preter peccatum rapine. est ibi
peccatum proditionis. est etiam ibi ingratitudo et contemptus dei et angelorum quod comprobatur

sit ubi potest ostendi multipliciter. ¶ Primo sic. Si aliquis paterfamilias filium suum transiturum per aliquam viam periculosam bone fidei alicuius commendaret et certam summam pecunie pro hoc ei assignaret, si ille intra summam illam filio eius aliquid auferret proditor esset. Et diceret paterfamilias: ego commendaveram filium meum bone fidei illius et ipse spoliavit eum. Sed constat quod deus filios suos commendavit potentibus huius mundi et diffinivit eis quibus debent esse contenti. iii. Luc. primo. Cum quererent milites a iohanne baptista quid facerent respondit Iohannes: Neminem concutiatis neque calumpniam faciatis et contenti estote stipendiis vestris. Prohibentur eis primo duo peccata per que solent potentes pecuniam a pauperibus extorquere, scilicet comminatio et calumpnia. Comminatio ubi dicitur neminem concutiatis. Calumpnia vero in sequenti verbo. Deinde vero ostenditur eis quod stipendiis suis debent esse contenti. Unde si ultra stipendia sua accipiunt proditores sunt. Spoliant enim filios dei bone fidei eorum commendatos. Non faciant hec in illis casibus in quibus eis licet. ¶ Secundo ostenditur idem sic. Constat quod eandem fidem debet dominus subdito quam subditus domino. Sed si subditus caperet dominum suum vel alio modo malum faceret ei proditor esset. Ergo si dominus subditum capiat vel aliud malum ei faciat proditor est. Nisi ille culpam commiserit que hoc requirat. Non minus indecens est si dominus absque culpa subditum capiat quam si subditus dominum caperet. Dicunt aliqui milites: Si aliquis non esset subditus malum facere diceret tunc bene scio quod peccarem. Sed subdito meo malum facio. Tunc non credo me peccare vel tamen peccare: quibus dici potest quod secundum hoc dominatio eorum diabolica est. Diabolus enim talis dominus est quod suis subditis loco retributionis afflictionem reddit et penam. Et illis qui melius sibi serviunt plura mala facit. Prima quasi tam capitis dubitet minus lucrum esse hostis in cives quam in extraneos. Quasi nesciat crimen proditionis esse cum armas invadat extra subditum vero sapientes sunt hi viles amici. Potest cum certum sit quod miles iste fidem debebat pauperi homini antequam fieret suo christiano non pauper illum a fide illa absolvit cum ei homagium fecit. Immo invenitur quod inter eos erat ex eo pactum confirmatum. Quoniam ergo milites immunes sunt a crimine proditionis cum malum faciunt ei nisi prius ei significet quod non vult ei fidem illam servare et quod non vult eum de cetero tanquam subditum sed tanquam hostem habere. Peccatum et ingratitudinis est ibi. Deus enim eum honoravit aliis hominibus eum preficiendo. Ipse vero ex hoc inhonorat deum in pauperibus eum opprimendo. In hoc similis militibus qui dominum crucifixerunt, qui de arundine de manu domini accepta caput eius percutiebant. In arundine significatur terrena potestas quam milites a deo acceperunt et deinde eam in pauperibus deum percutiunt. Contemptus etiam dei et angelorum est ibi. Hic de custodibus pauperes custodiendos potentibus hic dedit tamen ipse voluit eos esse absque custodibus celestibus. Immo singulis homo habet angelum unum qui ad custodiam deputatum. Quando ille contempnit qui pauperem hominem opprimit et eum ipso angelo domini contempnit cui nunc non reveretur. De vi. dampnis que sequuntur ex hoc quod

Secundo deberet cohibere milites a talliis multiplex dampnum quod in eas provenit. Primum autem dampnum quod
ipsi incurrunt est quod deus videns eos iniquos in paucis bonis temporalibus eis commissis non vult eis au-
gere. Sicut enim qui in modico iniquus est et in maiori iniquus est, quod legitur Luc. xvi. Unde freque-
nter videntur milites qui tallias faciunt pauperes, illos autem qui non faciunt divites. ¶ Secundum dam-
pnum est quod subditi eorum fugiunt eos, et fit iusto dei iudicio ut qui plus volebant habere quam
debent habere non habeant etiam quod debent. Unde legitur iii. Reg. quod Roboam filius Salomonis volens ag-
gravare iugum filiorum Israel dominium x. tribuum amisit. ¶ Tercium dampnum est celestis
regni amissio. Sicut enim deus dicturus est illi qui fidelis est in temporalibus utilis: Euge serve bone
et cetera. Ita dicturus est ei qui infideliter se habuit: Ve tibi serve nequam et infidelis, quia super pauca fuisti
infidelis, super multa te constituam. Intra in carcerem domini tui qui preparatus est diabolo et angelis
eius. Quia insania est potentum huius mundi qui cum receperint aliquid terrenum non curant
de deo quia inde vix videtur esse acceptum, et quia plus habent de terra quam alii, ideo omnino non curant de celo.
¶ Quartum dampnum est quod divinum iudicium et absque misericordia merentur sibi apud deum. Est enim intensiva
qua mensura fiunt illis quibus presunt remetietur ei ab eo qui preest illis. Unde non credunt deum
iudicium acturum cum eis cum ipsi non se habeant iudicium nec et iuste cum subditis ad quod pertinet
quod legitur Sap. vi. Cito apparebit vobis regibus quam iudicium durissimum in hiis qui presunt fiet. Exi-
guo enim conceditur misericordia, potentes enim potenter tormenta pacientur. Non enim subtrahet personam
cuiusquam deus qui est omnium dominator, nec verebitur magnitudinem cuiusquam quia pusillum et magnum
ipse fecit et equaliter cura est illi de omnibus. Fortioribus autem fortior instat cruciatio. ¶ Quintum
dampnum est quod interdum aliquis tirannus potencior eos opprimit sicut ipsi minus potentes oppri-
munt. Unde in psalmo: Deus conteret dentes eorum in ore ipsorum, molas leonum confringet dominus. Per dentes et molas leonum intelligi-
tur potestas devorandi pauperes et contendendi quam deus interdum aufert. ¶ Sextum dampnum est quod odio
habentur ad modum luporum. Ideo lupus odio habetur ab hominibus et a ceteris animalibus quia non vivunt nisi eis quod au-
ferunt. Eadem ratione exosi sunt homines rapaces. In hoc tamen differentia est quod lupi rapinas non exercent
contra lupos sed contra animalia alterius speciei. Sed tales homines contra eos qui sunt eiusdem speciei rapinas exercent.
¶ Tercio debet cohibere milites a talliis vilitas que est in faciendo eas. Sicut enim gloriosum
est dare sic vile est querere. Quia tanto videtur vilius esse genus querendi quanto vilior et inferi-
or est persona a qua queritur, et quanto nobilior est persona que querit. Unde utilitas querendi repre-
hensibilis quedam debet esse militibus ne ultra vires expenderent. Plus enim est ignominie
in querendo si ipsi scirent intelligere quam sit honoris in expendendo indiscrete. Sed dicet
aliquis miles: Oportet nos vivere, et vivere non possumus nisi multas tallias faciamus. Quibus
respondeo quod in valde periculoso statu sunt. Similes enim sunt illi qui essent in carcere, cui non ap-
ponerentur nisi toxicata, et sic cogitaret in mente sua: non possum vivere nisi comedam, et si

comedo. comedo mortem meam. In magno dolore animi debent esse qui in tali statu se uident et
totam uitam istam debent contemplari.
Quarto loco dicendum est de fraudibus negociatorum.
de fraudibus negociatorum. Et notandum est quod negociatio in se bona est et hominibus necessaria. Ordinauit enim deus
ut nulla terra sibi sufficiat et omnibus ut cum alia terra sibi subueniat eam cariorem habeat subuentio uero illa
mediante negociatione fit. Sed malicia hominum adeo impleuit fraudibus negociationem quod multi negocia-
tores non sunt minus mali hodie raptoribus uel usurariis. Unde hodie impletum est quod legitur apoc. xiii.
De bestia quam uidit iohannes et faciet ut nequis possit emere aut uendere nisi qui habet caracterem aut nomen
bestie et numerum nominis eius. bestia que dicta a uastando est dyabolus cuius caracter siue ymago est falsitas uel fraus. Ipse
enim fuit primus mendax. unde in iohanne viii. ipse est mendax et pater eius absque ista ymagine conformitatis
multi mercatores quod non possunt hodie uendere uel emere. et tamen legitur in apoc. xiiii. quod qui acceperit ca-
racterem in fronte sua uel in manu sua. hic bibet de uino ire dei. De octo malis que habundant in mercatoribus.
Octo mala sunt que habundant in mercatoribus. Primum malum est uendere quanto carius possunt et emere quanto uilius possunt. illud malum excludit deum a negociatoribus et facit negociato-
res ydolatras esse. Ex quo enim aliquis nullum respectum habet ad deum uel ad fraternam caritatem in sua nego-
ciatione. ipse seruicium quod debet deo impendere diuiciis impendit quod indubitanter ydolatrie est sicut
ostensum est prius. Secundo habundant mendacia in mercatoribus in quibus non est parua culpa. unde
supra dicitur in eccli. xx. quod pocior est fur quam assiduitas uiri mendacis. Tercio habundant ibi peiu-
ria. In quibus similiter non est parua culpa cum sint contra illud decalogi. exo. xx. Non assumes nomen dei tui
in uanum. preterea cum tanta sit culpa hominem in falsum testimonium adducere quanta culpa credendum
cum aliquis uult deum ad testificandum falsum adducere quod fit in periurio. deum enim esse mendacem. eum in testem adduc-
¶. Quatuor uero habundant in mercatoribus furta. que furta fiunt precipue per fraudes quas faciunt
circa stateras et pondera et mensuras. In talibus uero tripliciter fit fraus. Uno modo cum quis habet dupli-
cia pondera per diuersas mensuras et uendit ad minorem et emit ad maiorem. Secundo modo cum quis habet
iustam mensuram et iustum pondus. sed male cum mensurat uel ponderat. sic faciunt caupones qui
mensuram quam implent spuma. Tercio modo cum quis procurat ut res quam ad pondus debet uen-
dere ponderosior sit. ut faciunt illi qui lanam male faciunt. duo uero sunt que debent cohibere homi-
nes a fraude. que fit in ponderibus et mensuris. scilicet magnitudo ipsius peccati et dampnum quod inde prouenit.
Tripliciter ostenditur quod magnum peccatum sit fraus in ponderibus et mensuris. Magnitudo uero tripliciter potest osten-
di. Primo ex hoc quod peccatum istud dei abhominatio uocatur. prouer. xi. ubi sic legitur. Statera dolosa abho-
minatio est apud deum et pondus equum uoluntas eius. Non uocatur abhominabile nisi quod displicet sum-
me quod ualde displicet. Secundo potest ostendi magnitudo huius peccati per hoc quod mensuras et pondera et stateras
debent in ea que inequalia sunt et iniusta ad iusticiam et equitatem reducere. unde sunt quasi instrumen-
ta equitatis et iusticie. ideo magis displicet deo iniquitas in talibus. Tercio potest ostendi magni-

ipsi primo pro eo quod mensure et pondera pertinere solent ad dominum terre. unde falsitas talium cum contumeliam
domini quodammodo redundat. Secundo dicitur Levitici xix. Ego dominus deus vester. nolite facere iniquum aliquid in iudicio et in regula
pondere et mensura. statera iusta et equa sint pondera. iustus modius. equus sextarius. ego dominus deus vester. Secundo
cum loqueretur de mensuris et ponderibus bis se dominum dixit. ut timerent in eis fraudem facere cum scirent se
habere dominum quem nulla fraus posset latere. Dampnum vero proveniens ex peccato isto duplex est. scilicet spirituale et temp-
ale. De temporali habetur Deut. xxv. Non habebis in sacculo diversa pondera. maius et minus. nec habebis in domo
tua modium maiorem et minorem. pondus habebis iustum et verum. et modius equalis et verus erit tibi ut multo vivas
tempore super terram quam dominus deus tuus dederit tibi. abhominabitur enim eum dominus qui facit hec. et Michee vi. Numquid
iustificabo stateram impiam et sacelli pondera dolosa. et subditur pena eius qui talia facit. Tu semina-
bis et non metes et calcabis olivam et non ungeris oleo etc. Spirituale vero dampnum est quod tangitur Michee vi.
Adhuc ignis est in domo impii et thesauri iniquitatis et mensura minor ire plena. quantum in mensure
subtrahitur tantum ire et offense divine acquiritur et cum scriptum sit in libro sapientie xi. per que peccat homo per hec et
torquetur. verum cum in statera ponentur tales in statera beati michaelis provenietur ut mala eorum in ea mag-
ni sint ponderis. bona vero nulli. ¶ Quintum malum quod habundat in mercatoribus est vendere ad terminum
quod est species usure palliate ut dictum est prius. ¶ Sextum malum est aliud ostendere et aliud vendere. sicut
accidit in sceptoribus qui bonam lanam ostendunt et deinde pravam scribunt. ¶ Septimum malum
est verum celare. ¶ Octavum est tenebrosa loca eligere vel aliter procurare ut res venalis appareat al-
terius modi quam sit sicut accidit in mercatoribus qui tenebras faciunt in locis in quibus debent pan-
nos vendere in quo ostendunt se esse filios tenebrarum. unde merito dicetur de eis domino Job xxiv. proiecte eos
in tenebras exteriores. tenebras quesierunt et tenebras habeant. ostendunt enim se velle male
agere. quia Jo. iii. qui male agit odit lucem. De acceptione munerum.

Quinto loco inter species avaricie dicendum est de acceptione munerum. et primo ostendemus quam peri-
culosum sit munerum acceptio. ¶ Deinde agemus de hiis que reprehensibilia sunt circa acceptiones
munerum. Quam periculosa vero sit munerum acceptio satis apparebit si ostendantur mala que faciunt
munera acceptoribus suis et ponemus x. ex eis ad presens. Decem mala que facit munerum acceptio.

Primum malum quod excecant eum. ¶ Secundum est quod eum mutum reddunt de hiis duobus legitur Ecclesiastici
xx. Xenia et dona excecant oculos iudicum et quasi mutus in ore avertit correctionem. De ex-
cecatione legitur Exo. xxiii. Non accipies munera que excecant et prudentes et subvertunt et
verba iustorum. et Deut. xvi. Non accipies personam nec munera quia munera excecant oculos
sapientum et mutant verba iustorum. Quis vero insanus in hospicio suo libenter recipiat eum a quo
debet excecari. Ad hoc vero quod munera hominem mutum reddunt pertinet quod dicit Gregorius. Non presumit
arguere a quo accepit. ap. Noluit accipere ne dum acciperet auctoritatem magisterii incli-
naret. Ad idem pertinet quod legitur Ysa. lvi. Canes muti non valentes latrare. [illegible] plac

aliq̄s uenit ad aliquē ſacerdotem cū tanto latratu q̄ uīr q̄ uellet eū deuorare ſ; ille ꝑcipit
aliq̄d in ore ei⁹ ⁊ auferat ei latratum. petit eū de marca una argenti ita q̄ auferret
loquelam. ¶ Tertiū malū q̄ munia faciūt acceptoribꝫ ſuis. eſt corruptio. Vn̄ in yſa. i.
principes tui infideles ſocij furū. ⁊ ſubiungit^r cauſa. omīs diligunt munia ſequunt^r re-
tributiones. ⁊ licꝫ aliqui ꝑ munia nō corrumpant^r tn̄ ꝑſumptio hr̄ q̄ eos de corruptione
q̄ ſedm̄ Io. ſicut matrona nō eſt caſta que cū rogat^r munia accipit. ita n̄ iudex mu-
nuſcula accipiens a corruptione immunis iudicat^r. ¶ Quartū malū eſt q̄ munia accipi-
entem in ſeruitutē redigit. Vn̄ ad cor. i. vi. Omnia m̄ licent ſ; ego ſub nullius redi-
gar ꝑtate. ⁊ loquit^r ap^s. de ſumptibꝫ recipiendis ⁊ innuit q̄ ſi ab eis ſumpt⁹ recepiſ-
ſem ſub eoꝝ ꝑtate eēt. Vn̄ q̄dam ſapiens cū ꝓ libertate rei publice ſteterit in cauſa q̄ q̄-
dam diuitē cū expenſis diu eductus fuiat ⁊ ſup ingratitudine a diuite illo i cāu ac-
cuſatus fuiſſet. leges enī romanoꝝ ingratos puniebant. dixit diuiti illi. dn̄e mirabile
q̄ michi tantū odij feci. ſ; ꝓ liberatione rei publice ⁊ honeſtate mee ꝑſone. immo ⁊ ei⁹
tue ſteti. nūc u° ſ; uideo q̄ michi periculoſū accepiſſe munibꝫ. ſ; ad oēm nos obligant ſerui-
tutem. ¶ Quintū malū ē q̄ manū ſuſcipientis inquinant ad q̄ referre poſſum⁹ q̄ legit^r.
Oſee. v. Effraym cepit abire ꝑ ſordes. Ho cupidus cū cor auiū u^r ꝑ auiū abire. Iuxta i. eccl.
xxxi. Beatus uir qui inuentus eſt ſine macula. ⁊ q̄ poſt aurū nō abijt. ſ; ſedm̄ iudiciū
mīr ſpūal' uadit ꝑ ſordes ⁊ affectat in manibꝫ recipe r^a. a quo debet eius excutere ſi ab-
ꝯtinet. ab eis enī que inquinant ſolent hoīes man⁹ excutere. ¶ Sextū malū eſt q̄ mu-
nera maledictionem inducūt ſup acceptores ſuos. Vn̄. In deut^e. Maledictus q̄ munia ac-
cipit ut ꝑcutiat aīam innocentis. ⁊ in yſa. Ve qui iuſtificatis impiū ꝓ munibꝫ acci-
dus q̄n munus recipit credit ſe ſolū benedictionem recipe. Vn̄ mun⁹ uocat^r bndictio
iiij. Re. v. ubi dicit naaman helyſeo. obſecro ut accipias benedictionem a ſeruo tuo. ſ; latet
ibi maledictio q̄m giezi ſenſit cū lepra naaman ei adheſit. ¶ Septimo impediunt mu-
nera acceptores ſuos a melioribꝫ donis. Ve illis que ideo celeſtia accipe nō poſſunt q̄ ma-
nus ſuas terrenis impediunt ad h' ꝑtinet. q̄ legit^r yſa. xxxiij. Qui excutit ma-
nus ſuas ab omni munere. ⁊ c. Iſte in excelſis habitat. ¶ Octauo munia eunt acceptores
ſuos nō tn̄ ad ſeruitutē. ſ; ⁊ ad mortem. Vn̄ ꝓu. xv. Qui odit munia uiuet ꝓ oppo-
ſitum. innuit^r ⁊ qui diligit munia morietur. ad h' ꝑtinet r^a. eccl. x. hic uenalem aīam
ſuam hr̄. ⁊ loquit^r de amatore pecunie. ¶ Nono. inclinant munia acceptores ſu-
os ad oēm iniquitatē. Vn̄ in pſ. In quoꝝ manibꝫ iniquitates ſūt. ⁊ ſubdit^r cauſa. dext^a
eoꝝ repleta eſt munibꝫ. ¶ Decimo. igne infernali eos cōburūt. Vn̄ Iob. xv.
Ignis deuorabit tabernacula eoꝝ qui libent^r munia accipiūt. ¶ Quis ꝯ̄ inſani

ea amet que amatoribus suis vet et tanta mala faciunt. **De hiis que possunt esse reprehensibilia.**

Sequitur de hiis que possunt esse reprehensibilia in acceptores **Acceptores munerum.**
munerum. que quinque sunt. ¶. Primum est quod aliquis qui non indiget recipit que pauperibus da-
ri debent. Unde Ier. ad damasum papam. Clerici qui a bonis et opibus parentum sustentari possunt
siquid pauperum est sibi accipiunt sacrilegium profecto committunt et per abusionem talium iudicium
sibi manducant et bibunt. Idem. In quadam epistola. o monache si eges et accipis potius das
quam accipis hic dicit quia obligaris ad danda spiritualia et acceptis meliora sunt. deinde subdit. si non
indiges et accipis rapis. quia distribuenda pauperibus tibi usurpas. Item prosper in libro de vi-
ta contemplativa. habentes unde sustentari non sine gravi peccato suo. unde pauper victurus erat
accipiunt. ¶. Secundum est reprehensibile in acceptoribus munerum quod accipiunt ea que
dantes tenentur restituere hiis a quibus habuerunt. de quibus dicit Ier. Qui a raptoribus symo-
niacis feneratoribus munera accipiunt similes sunt illis qui minores pisces devoratos a mag-
nis comedunt et devorant. Sicut enim sic devorati nulli usui sunt apti. Ita nec oblatio ta-
lium nulli usui nec religioni apta est. Hoc vicio laborant quidam religiosi nostri temporis ex-
terius pretendentes sanctitatem. Interius vero pleni avaricia et cupiditate qui quasi mercatores
sunt pellium anguillarum qui indifferenter omnia accipiunt. et impios usus ea convertere
nolunt qui significati sunt per gedeonem qui inaures aureas de preda madianitarum accepit
ut faceret inde sacerdotales vestes. et factum est gedeoni et omni domui eius in ruinam. ut legitur
Iudicum viii. Isti etiam similes sunt saul qui regem amalech et meliora de ovibus et armentis reser-
vavit. volens immolare domino. propter quod abiecit eum dominus ne esset rex. ut legitur i. regum xv. Isti etiam si-
miles sunt achor qui furatus est de anathemate Iericho. ut legitur Iosue vii. Unde Ier. Diligenter
discutiendum est et cavendum ne quis abstulerit de aliquo anathemate non propter eius iniquitatem perdantur. Isti etiam
quasi per prohibitionem legis morticinum comedunt et a bestia capta. ¶. Tercio reprehensibile
in acceptoribus munerum. cum habent impios ministros qui procurant quomodocumque possunt ut
ipsi a subditis aliquid extorqueant. quod est valde magnum peccatum. quod sigillatur ex hoc exemplo.
Quidam clericus cum ad aleam omnia que habuit preter v. solidos amisisset cepit deum blas-
phemare et promittere eos quinque solidos homini qui eum doceret quomodo deum offenderet magis. cui qui-
dam qui aderat dixit. Si deum super omnem peccatorem volueris offendere fias questor pre-
lati. episcopi tales figurati sunt etiam per fuscinulam. de qua legitur i. regum ii. c. veniebat
puer sacerdotum dum coquerentur carnes. et habebat fuscinulam tridentem in ma-
nu sua et mittebat eam in lebetem et omne quod levabat fuscinula tollebat sacer-
dos sibi. Quidam prelati extitere ad modum demonum habent fuscinulas suas quibus sub-
ditos spoliant. Isti etiam significati sunt per osiola per que sacerdotes belis fumabantur

que ponebantur ante ydolum ei ut legitur Dan. xiiii. Isti etiam similes sunt mergulis illis quos uidit beatus
martinus in quodam flumine qui assidue capture piscium intendebant et ait. forma ista demonum
est et precepit eos aduolare. Isti sunt uelud aucupes. Unde in amos. iii. Numquid cadet auis in laqueum
terre absque aucupe. laqueus terre est prelatus malus. Unde In osee v. dicitur ad prelatos. Uobis enim iudi-
cium est quoniam laqueus facti estis speculationi et rethe expansum super montem thabor. Ipsi etiam sunt ca-
de quibus dicitur in psalmo. Ipsi dispergentur ad manducandum. si uero non fuerint saturati et murmurabunt. dispergunt enim ministri episcoporum per
dyoceses et si non dant eis sacerdotes accusant illos. Iuxta illud Mich. iii. Si quis non dederit in ore eorum quippi-
am sanctificant super eum prelium. asserentes eum reum esse et iniustum quod ab officio et beneficio suspendatur. De hiis
legitur Ier. v. Inuenti sunt in populo meo impii insidiantes quasi aucupes laqueos ponentes et pedi-
cas ad capiendos uiros. ¶ Quarto reprehensibiles sunt acceptores munerum quoniam accipiunt muni-
era pro quibus non debent. sic iudices qui munera accipiunt ut iusticiam deserant quam gratis debent fa-
cere. utrumque enim peccatum est. sic enim iniquus esset qui cappam meam mihi uenderet. ita iniquus qui iusticiam
quam debet ex officio facere non uult facere nisi sibi aliquid detur. ad quod refertur illud psalmi. Cum accepero tempus
ego iusticias iudicabo. Iusticiam uenditam deus iudicabit et pro ea uenditorem dampnabit. Munera non accipe-
re ut deserant iusticiam quoniam peccatum uide est. Unde supra c. xv. Exinde querebat oportunitatem ut eum
traderet. dicit Glo. Multi hodie sunt qui fratrem uide execrantur et idem faciunt. Nam cum pro munere
falsum testimonium dicunt. qui ueritas est uendunt. Alii quoque pro munere falsum iudicium faciunt. deum
qui iusticia est uendunt. ¶ Quinto. reprehensibiles sunt acceptores munerum qui faciunt
ad quod obligantur acceptione munerum. sic accidit in clericis qui elemosinas recipiunt et tamen negligunt orare
pro largitoribus eorum. incedentes bona uolunt suscipere sed laborem recusant ferre. quibus dicitur in psalmo
Surgite postquam sederitis qui manducatis panem doloris. uocatur panis clericorum quia requiritur pro eo luctus et do-
lor. dolere enim debent peccata eorum a quibus eis datus est panis ille. Sed postquam ad mensam sederint
surgere debent ad orandum pro eis. sed ipsi panem doloris faciunt panem risus et gaudii. Iuxta illud Eccl. x. In
risu faciunt panem et uinum epulantes bibentes. munera que debent esse in luctu faciunt esse in
risu. ita quod epulantes idest potum obliuionis non tradentes. Variis enim incisis et exquisitis utuntur
et est alicubi uerbum usitatum cum uidetur aliquis pinguis et rubicundus ut de eo dicatur. Iste cum canonicis
bibit. idest potum in gurgitatione obliuionis non tradit talis qui de elemosinis delicate comedit. et cum secu-
¶ Dicit beatus B. Uere est clerice mors in olla carnium. quia peccata populi constat esse et comedis. ac si cibus
sufficere non uideretur. Mirum est quomodo ita audacter comedunt quod mortem continet. cum Iob dicit. quod
cum sit angustare quidem potius quam gustatum affert mortem. delicie clericorum mortem genera-
nt unicam mortem. immo. vii. mortes possunt ibi esse. Quod delicie clericorum mortem generant. septem
sunt esse ibi septem mortes. PRima mors est peccatorum pro quibus dantur ecclesie. quas clerici co-
medunt. Iuxta illud Osee. iiii. Peccata populi mei comedunt. De ista morte loquitur beatus B. in p-

dicta auctoritate. ¶ Secunda mors est illorum predictorum que habent sequi ex deliciis ut est luxuria et alia vicia
que ex vicio gule nascuntur ut ostensum est in tractatu de gula. ¶ Tercia mors est mors sanctorum
qua comparata sunt bona ecclesie. acquisivit enim xpistus ecclesiam sanguine suo et sanctorum suorum. Unde in recom-
pensacione debent illi qui bona ecclesiastica comedunt glorificare deum et sanctos. ¶ Quarta mors
est mors corporalis. que comeditur in deliciis. quia delicie mortis occasio sunt ut prius ostensum est.
¶ Quinta mors est mors pauperum. quia porcione quam debent habere in bonis ecclesiasticis defraudantur.
defraudacio autem talis iudicatur homicidium. ecclesiastici xxxiiij. ubi sic legitur. panis egencium vita pauperum
est qui defraudat illum homo sanguinis est. ¶ Sexta mors que pro ibi concedi. est mors proprie dampna-
cionis. pastum enim res venenata est. Unde cum comeditur ubi sanctitas comedentis vel sacris oracio
illud expellat tandem mors etiam inde instruitur. Luce xx. Devorant domos viduarum simulan-
tes longam oracionem. hii percipient maiorem dampnacionem. et Bernardus. Venient venient ante tribunal
xpisti. ibi audietur pupillorum accusacio. Fuit allegacio data quorum vivere stipendiis nec diluere
peccata quibus facti sunt duces ceci et mediatores fraudulenti. Idem quid est insipiens delicie sa-
piunt quid divicie ille cecos obludant oculos quibus tam grave mercatus iudicium tam du-
rere obligas vobis. Usque nisi sum siquidem usque ad novissimum quadrantem exigis. ¶ Septimo co-
meditur mortuorum elemosina. quia comedunt elemosinas sibi datas pro mortuis. et ab igne purgatorii qui gravior
morte est debent eos liberare. ad hoc enim obligantur ex suscepcione elemosinarum et non simile est quod deus multum
offendatur cum anime que in igne cruciantur cum tanta amaritudine ei dicunt. Dominus clerici iam bona
nostra susceperunt et debuerunt liberare nos de angustia ista. et ipsi sunt in risu et deliciis et de no-
bis non curant. De diversitate munerum. Tercio quia accepcionem munerum dicendum est de munerum
diversitate. Distinguntur autem tres species munerum. super illud ysa. xxxiij. Qui excutit manus suas
ab omni munere. Dicit enim interlinearis. super illud munere oris. munere manus. munere officii. Munus oris est laus
vel preces carnales. Munus manus est pecunia. Munus officii servicium indebite impensum secundum illud
Ieremie xlviij. Maledictus qui facit opus domini fraudulenter. Distinguntur similiter tres species munerum
non omnino cedere cum predictis. Dicit enim interlinearis. super illud. fraudulenter vel pro corporali vel premio vel pro dam-
pnis vobis. vel humani iudicii gracia. Glosa. enim dicit ibidem. tribus modis. fraus ista committitur. quia vel
condicionis humani gracie aut favoris aut. aurum vel res quelibet exterior desideratur. De avaricia advocatorum.
Quarto loco inter species avaricie dicendum est de avaricia advocatorum. et notandum quod officium advoca-
cionis non est malum secundum se dicitur. Non licet iudici vendere iustum iudicium et si licet advocato ven-
dere iustum patrocinium et iuris consulto iustum consilium. Non peccat advocatus vendendo iustum pa-
trocinium si sit persona cui non sit prohibitum hoc officium si debito modo procedat et tamen multa non sit
vel desperata et salarium recipiat. Unde debet esse moderatum. In moderacione autem respectus haben-
dus est ad quantitatem cause et laborem advocacionis et qualitatem persone advocacionis. ad facundi-

No

am scam̄ ꝛ ē ad ꝯsuetudinē vexionis. Octo sunt que debent hoīes retrahe ab offō adu

Octo tū sunt que debent hoīes retrahe ab officio aduocatōnis. Primū est ue cationis

nalitas q̄ iū nobilē animū ualde exhoneret. ¶ Triplici autē rōne indecens uenalitas ē in ad-

uocatis. ¶ Primo cū enim empti sunt a xpo nō debent alij se uendere. Vn̄ ait. Postquā in-

tellexi me pcioso sanguine xpi redemptū nolui me uenalem exibere. ¶ Scdo quia uenali-

tas hēt uilitatē quandam. Vnde pugiles ꝛ alie psone que ad certamine uenales se offerūt

uiles reputantur. Aliud iudiciū est de illis qui p iusticia certant. Tercium ꝛ est uenale

ēē ꝛ cū indecencia que in pte nobiliori est peior fit uenalitas aduocatorum que penes lin-

guā attenditur que est unū de nobilib; membris. ꝛ in quo magis displicet indecencia pe-

ior uidetur ēē quantū ad hanc uenalitatē m̄ctatū. Huic uilitati uidetur attestari ap̄s. i. ad corinthios

dicit. Secularia iudicia si hūeritis ꝯtemptibiles illos qui sunt in ecclia istos ꝯstituite

ad iudicand. Et poeta. Si fortuna uolet fier de rectore consul. Si uolet hec eadem fiet

de ꝯsule rector. Rector ponitur ibi p uili psona ꝛ ꝯsul p nobili. ¶ Tercio indecens ē ue-

nalitas ista quia decorum ēēt quia talentū scīe quia gratis acceperunt gratis darent. ppē quod

phibitū sit illis uendere illud. In pu. xxiij. Ubi dr̄. Noli uendere sapiam ꝛ doctrinam ꝛ intel-

ligenciam. Assimilantur aūt aduocati usurarijs in hoc quia sicut usurarius talentū fortune quod

gratis accipit gratis nō uult tradere pximo. ita aduocatus talentū scīe quia gratis acce-

pit nō uult pximo gratis dare. ¶ Scdo debent hīre ab offō aduocatōnis multiplex peri-

culum. quod est ꝯ offīm istud. Possunt ū ad plenus numerare. xij. pericula que ibi possunt ac-

¶ Primū periculū est cū miserabilib; psonis nō subuenit quib; tenetur ex lege dei sub-

uenire. Vnde in ysa. i. Subuenite oppresso ꝛc. Et sicut medicus paupi infirmo potens

subuenire ꝛ nō subuenit homicida illi iudicatur. ita aduocatus qui auferre rem suam pro-

peri hoī cui nō ꝯseruat eam cū possit. Vnde Symachus pp̄. Non est grandis diffa utrum

morte inferas ul admittas. morte enim languentib; pbatur indigere qui hēt cū possit

excludit. ¶ Scdm periculū est cū sciens causam iniustam ita desperatam suscipit. ¶ Tercium

periculū est cū in processu negocij causam ēē iniustam cognoscat ꝛ tū eam adhuc defendit.

¶ Quartū periculū est quā aduocatus monens ad ꝯpositionem illū ex cuius pte ē quam sci-

iniustam hēre consulit ei ut ptem aduersario suo relinquat ꝛ ptem accipiat. ꝯsulit enim ac-

cipe alienū. ¶ Quintū periculū est cū p infidelitatē ul negligenciam ul ignoranciam cli-

lus cadit a cā sua ille quē ipē tuetur tenetur eum ei ad restitutionem. ¶ Sextū periculum

est quā ille qui gratuitū patrociniū prestat pp̄ pcuratiam illius rem suam amittit. tenetur enim ei

simil ad restitutionem. Vnde aliquis p. c. sol. quos hēt de aduocatōne tenetur ad restitu-

nem. c. marcarum ul mille. ¶ Septimū periculū est cū accipitur inmoderatū salariū

unde eam non debet accipere. ¶ Octavum periculum est cum incurrit odium illorum contra quos prestat patrocinium.
¶ Nonum periculum est contra modum procedendi in causa tamen sed per falsas leges vel falsa instrumenta vel falsos
testes. per mendacia procedit vel cum dicit frivola vel proponit que non valent nisi ad dilationem cause.
¶ Decimum periculum est symonie. cum advocatus scientiam suam vendere intendit. ¶ Undecimum periculum
est inanis glorie. ex cuius amore multi timent cadere tamen et iniusta volentes iusti videri vel per men-
dacia vel quocumque alio modo volunt optinere. ¶ Duodecimum periculum est infidelitatis. Infidelis
est enim malus advocatus erga dominum qui talentum nature ei commisit. quod de talento illo lucratur contempti-
bilia cum possit lucrari preciosa. sicut videretur aliquis negociatoris si veniat ad nundinas aliquas in quibus
eodem precio posset habere brunetam quo burellum infidelis esset domino suo. si relicta bruneta burel-
lum emeret eadem infidelitate laborare videntur qui in sacra scriptura proficere possunt et ad lucrum
temporale leges vel decreta discunt. Propter pericula que sunt in causis dicit apostolus .i. ad cor. vi. Omnino delictum
est in vobis quod iudicia habetis inter vos. quare non magis iniuriam accipitis. quare non magis fraudem patimini.
¶ Tertio debet cohibere homo ab advocationis officio pena quam deus malos advocatos solet punire. multos
enim deus morte mutos efficit. Cuidam et morienti visa est lingua celerius moveri qui de lin-
gua mea velox et facilis fuit ad peccandum sicut arundo de facili vento agitatur. Alii est visum la-
bium moveri circa labiis cocodrilli. aliis et erit lingua extra os. insipientes et solent agere mali ad-
vocati contra mortem quando precipue sapientia opus esset. Unde cuidam cum offerretur ei eucharistia in extremis dicitur.
Iudicetur prius utrum rectum sit quod accipiam. cui circumstantes dixerunt. Nos quidem iusti et rectum
iudicamus. quibus ille. non est hoc rectum iudicium. Non enim cum satis in pace habetis me iuste iudi-
care. Et alius cum in extremis ammoneretur ad susceptionem eucharistie. petiit dilationem. quam cum nollent
amici ei dare propter mortem quam videbant imminere appellavit. manifesto contra omnes. post mortem
non valeant advocati in auro fervente. Unde legitur in tragedia quadam Senece. quod visum est cuidam
quod videret Neronem apud inferos balneantem. ministros quorum aurum fervens infundentes. et cum
videret chorum advocatorum ad se venientem. huc inquit venale genus hominum. o advocati amici mei
accedite ut in hoc vase mecum balneemini. adhuc enim super est locus in eo quem vobis reser-
vavi. ¶ Quarto debet cohibere homo ab hoc officio. quod pre ceteris officiis videtur esse corruptum. Invenitur enim
quandoque aliquis morbus incurabilis ad quem curandum non invenitur medicus quod de salute egri desperatur
sed nulla causa adeo invenitur iniusta ad quam tuendam non inveniatur advocatus. ¶ Quinto
debet cohibere homo ab hoc officio. molestia que est in audiendo lites. propter quod dicit Augustinus. Ipsum testem in-
voco quod mallem per singulos dies manibus aliquid operari quam tumultuosas causarum perplexitates
pati. Et Ambrosius. In libro de officiis. dispendio litis carere non mediocre lucrum est. Et hoc ad Euge-
nium papam. Lex domini. sed in sacro palatio leges perstrepunt scolares. Miror si plerumque dicere
non cogaris. Narraverunt mihi iniqui fabulationes. sed non ut lex tua. ¶ Sexto debet cohibere homo ab hoc officio.

q̄ ualde ſil'e eſt actib; demonū. Unde dᵒ. Sicut eſt ſiliuſ actib; demonū. qm̄ litigare. ¶ Septimo
debz co. ho. ab h' officio aliud magnū dampnū q̄ faciūt mali aduocati deo ⁊ eccl'ie ei'. pluſ eī no
cet alicui unᵘ maluſ aduocatuſ qm̄ poſſent nocere ei .x. fureſ ul' raptoreſ. ul' ⁊ oīſ raptoreſ
tre. aufert enī alicui abbatiam ſuam ul' archiepatū ſuū q̄ nō poſſent face raptoreſ unī
cent̄ ¶ Centū ⁊ demoneſ nō poſſent q̄uq; tm̄ noce ecce q̄ntū nocet unᵘ maluſ aduocat' cū epatū unū ul' ar
chiepatū ſubdit dn̄o alicuī qui ſeruuſ eſt dya'li p̄ ꝯſequnſ eī potuit epatuſ ul' archiepatuſ ei' ſub
dn̄o dya'li. ¶ Mali aduocati hereciſ ſiliſ ſunt. ⁊ q̄ ſuo flaui legū ⁊ decretoꝝ que facta ſūt
iudiciū eoꝝ. Unde flauiſ ſunt ſacre ſc̄pture ſicut heretici ⁊ q̄ ſuadent ꝯtra iuſticie ſic heretici ꝯtra
dei. duo neccia ſunt ad ſalutē. fideſ. ⁊ bona opa ⁊ uentatū ſī alt'o ſufficit. Hereticuſ hoīeſ errare
facit in fide. aduocatuſ u' in ope. alij p'tatoreſ ⁊ ſi mala agunt nō tm̄ dic̄t ſic agend' ēē. ſ; maluſ
aduocat' iudici ſuadet ut alicui adiudicet q̄ eī nō eſt. In h' ⁊ eſt deterior heretico. q̄ hereticuſ ignor
ꝑat putanſ credend' ēē q̄ hōib; ſuadet. ſ; maluſ aduocat' ſuadet iudici ut agat q̄ ſcit nō ēē ag
¶ Mali ⁊ aduocati ſūt hoſteſ iuſticie ⁊ ūitatiſ ⁊ eq̄itatiſ. quoꝝ tn̄ ſe amatoreſ ⁊ defenſoreſ
ſitent. Unde hodie implet' p̄ eoſ q̄ legit' y ſa. lix. Conūſū eſt retrorſū iudiciū. ⁊ iuſticia lon
ge ſtetit ⁊ corruit in platea ūitaſ. ⁊ equitaſ nō potuit ingredi. Conūtit' retrorſū iudiciū
cū appllat' qm̄ ſnīa debet fi. ⁊ tūc iuſticia longe ſtat. que an̄ applacōnem ꝓxima erat. ꝯ
ter enī ut p̄ iuſticia eat' romā. ubi ⁊ nō inueniet'. ſ; ſolū iudiceſ dabunt'. corruit ūita
in platea cū aliq̄ crīme q̄ pplō notū eſt alicui plato obicit' ⁊ tn̄ inpedientib; h' mal
aduocatiſ de illo nō quīrit'. Equitaſ u' ingredi nō p' cū correpc̄o in aliquo clauſtro incho
⁊ opponentib; ſe aduocatiſ nō ꝑficit'. ¶ Mali ⁊ aduocati ſunt q̄ ingulatoreſ iuſticie. de q̄
d'. in pſ. Tota die iniuſticia cogitauit lin. tu. ſi. no. acu. fe. do. Nouacula acuta doluſ
qui hoīem ſcindit. cū decorando eum ſeruire debuit. ad modū ꝯ nouacule. maluſ aduoca
tuſ dolū facit. qm̄ iuſticiam ꝯſulat. cui militare debuit quali' expectare audent ill
diſtrictū iudiciū q̄ tenebit iudex iuſticie qui ſe iugulatoreſ iuſticie intelligunt ¶ Ma
li ⁊ aduocati q̄ hoſteſ dei ſunt ⁊ q̄ antixp̄i. xp̄e enī in mūd' uenit ut pacē faceret. Ubi
ipē eſt pax nr̄a qui fecit utraq; unū. ipī u' diſcordiam ⁊ litem amant ⁊ querūt. Ubi
ſicut de xp̄o ſcriptum eſt. In pace factuſ eſt locuſ ei'. aduocati ad litem ꝯueniūt. ſicut
corui ad cadauer. deuſ p' oīb; diſcordiam deteſtat'. q̄ patet ex illo u'bo ſal'. pu. vi. ſex
ſunt que odit d'ſ ⁊ ſeptē deteſtat' aīa ei' ⁊ eſt ī'. ſeptimū inť frēſ ſeminare diſcordi
am. aduocatuſ u' eam optimam arbitrat'. ¶ Mali aduocati dm̄ fugant ab eccl'ia
dyab'lm u' introducūt ⁊ cuſtodiunt ibi. Si enī aliq̄ſ ſanctuſ ho eligat' in abbem ul'
epm̄. tam cito aduocati ſe opponūt. nec dm̄ ſcō uiro in eccliam intr̄e ꝑmittūt.
Si u' electuſ ſit aliq̄ſ maluſ qui ſymoniam nō timeat ꝯtinuo adiuuant eum

Cogati & aduocati q̄ pcipitabilia d'a sunt. Juxta illud ps. Dilexisti oia u̇ba pcipitatōnis
lingua dolosa. i. linguosus & dolosus. u̇ba pcipitatōnis sunt u̇ba aduocatoꝝ. ad mo
dum eni ille machine que dr̄ pcipicium destruit ecc̄iam dei. quoꝝ pena innuit̄ cum
subdit̄. ppea deus destruet te in fine. & ista pcipicia orat d(auid) a dn̄o destrui. ubi dicit.
pcipita dn̄e diuide linguas eoꝝ qm̄ ui. iniq. & contradic. e. in ciui. Solz pcipitium fi q. pcipi
um eoꝝ & scdm hunc mod loquitur hic d(auid). cūe pcipicū q pcipicū efficitur qm̄ aduocati ad
nimicū grauant. ston iux dei ecc̄iam amare q̄ pmittit d'alm poñe an pcipitatua sua
ad uoluntatē suam. aduocati & sunt sagittarii d'a. Vnde Jer. ix. extenderunt linguā
suam q̄i arcū mendacii & nō ueritatis nec solū aliis. sz & sibi ipsis dampnū faciunt aduo
cati. dū in offo aduocatōnis se ipos ɔsumunt. Vnde in osee. vii. Comederunt alieni ro
bur eius & ipe nesciuit. alieni. i. demones & legibz & decretis robur multoꝝ ɔsumunt. Gen.
Cauillatō u̇boꝝ multū temporis nob' eripuit morte & etiam acquirit aduocati i offo
suo. qr iuxta ee significatū. Gen. xxxiv. ubi sychem adamauit dinā que inepi citus
occōne. deinde occisus est. Notabilit' ū dr̄ sychem fuisse fili' emor qr inepi. alui. hoīes
dixi & asinini qui in aliis sciencius nequiunt pficere ɔuenerunt decreta & decretales
audire. C. Octauo debz ho. colr. ab h offo. amor legis diuine & ɔditōnes scīe decretoꝝ
amore legis diuine dicit Greg. Qui diligit legem te diligit. & in ps. palpebre eius
interrogant filii ho. palpebre neq; cūq; sunt clause nūq; apte significant sacrā scripturam
que alicubi est obscura alicubi est apta. que interrogant filios hoīm utrū ament dn̄m.
signū eni diuine dilectōnis est cū qui laborat libent' in studio sacre scripture. Sacra
n scriptura nimiū ɔtempnit̄ ppt sciam decretaliū. Vnde p dr̄e qr dicit Sarra ad abraham.
Gen. xvi. inique agis ɔ me ego dedi ancillam meam in sinū tuū que uidens qr ɔce
perit despectui me h't. ancilla sacre scripture est scīa decretoꝝ. sacrā scripturā h't despectui
ppt lucrū lucri que ex ea ɔsequitur. & Gen. xxi. significata est oppressio quam facit scīa lucra
tiua sacre scripture p ludum quo oppmebat ysmael ysaac. Vnde sicut pcepit ds eicere
ancillam & filiū ei'. sic forte necē esset sciam illam in magna pte ab ecclia excludi. n
solū ɔtempnit̄ sacra scriptura p sciam illam. imo & blasphemat̄. & in ea ipe deus q deus
legislator est. qd uidetur figuratū ee. In leuitico. xxiv. ubi legitur fili' mulieris israelitis quam pepit
de uiro egyptio. iurgat' cū uiro israelito & blasphemauit dn̄m israel. Sic decretiste qui israelite
sunt in pte quo ad illam ptem scīe quam a lege diuina acceperunt. & egyptii q ad illam
ptem quam h'nt a sapiā mundana blasphemant dn̄m israel. dū legem quam ipe dedit pa
leam uocant. q'i inutilem. Vn legit' ysa. xliii. ego deus tuus docens te utilia. ipi uocant
paleā sunt de quibz Matt. iii. paleas autē igni ɔburet inextinguibili. & ad. Si palea

sequens palea efficieris. Condiciones que sunt scientie illi debent cohiberi ab ipsa. De condicionibus scientie decretorum
et similium. Mobilis enim est et tirena tumultuosa inflativa et absque refectione. Quod mobilis
ideo est quia per silitudines remotas procedit. agellius leges iure sunt tele araneorum que fortia ani-
malia transmittunt. minora fortia non et debilia retinent et ea de quibus temporalia sunt. Unde oportet eas
secundum varietatem temporum variari. et quia decreta quedam sunt in ore domini papae. sicut quidam ait. ut ea impugnet
sicut sibi videbitur. Canoni et derogatur canone contrario vel tacito consensu romane ecclesie et usu fa-
ciendum in contrarium. ad hanc mobilitatem referri potest quod legitur Jeremie ii. Duo mala fecit populus meus
dereliquerunt me fontem aque vive et foderunt sibi cisternas dissipatas que aquas continere non
valent. Cisterna non valens continere aquam est decretum quod hodie aquam capere continet et cras non con-
tinebit. quia abrogatum erit. aliud est de lege divina. Unde David dicit domino. Justicia tua iusticia in eternum
et lex tua veritas. Non solum veri similitudo et in evangelio. Celum et terra transibunt verba autem mea non
transient. Terrena et est scientia illa. Unde sicut terra in aquis commixta impedit ne clare ibi videant
ita terrenitas multos decretistas impedit ne recte iudicent. Sed lex dei que contemptum terrenorum
predicat quasi aqua clara est. Ideo dicitur illis qui lucrativas scientias sectantur. Jeremie ii. Quid tibi vis in via
egypti ut bibas aquam turbidam. tumultuosa et est et inflativa. Unde per siliquas porcorum
intelliguntur. de quibus filius prodigus cupiebat implere ventrem suum. Luce xv. Silique enim porcorum sto-
nant et inflant propter tumultum quem habet scientia illa significantur advocati. per ranas de quibus legitur exodi
et in psalmo. et dedit terra eorum ranas in penetralibus regum ipsorum. Sed sacra scriptura pacifica est. Unde David psalmo
multa dilectio te et non est illis scandalum. et sequitur. Contricio et infelicitas in viis eorum et viam pacis non cognoverunt.
Et ysaie xlviii. Utinam attendisses mandata mea facta fuisset sicut flumen pax tua. Scientia enim
decretorum animam non reficit sed potius famem temporalium inmittit. et quosdam homines incitat diu-
tiorem appetenciam querere facit. ad quod potest referri quod legitur in ysaia lv. Quare appenditis
argentum non in panibus et laborem vestrum non in saturitate. et ut breviter dicas alie scientie comparatione sacre scripture
scientie non sunt. Unde Jeronimus. Litteras non novit qui sacras ignorat. Sequitur de avaricia mulierum ecclesie
Sequitur de avaricia ministrorum ecclesie quantum ad hoc in procedimus. Primo dicemus de symonia.
Secundo de peccato edificancium syon in sanguinibus. Tercio de peccato coruptorum. Quarto
de peccato mercenariorum. Quinto tangemus de signis avaricie que apparent in ecclesia de-
Sexto de peccato indigne conficiencium. Septimo de vicio proprietatum in claustralibus.
Octavo de avaricia scientie. De symonia vero duo dicemus. De symonia au-
Primo ponemus ea que pertinent ad detestationem symonie. Secundo divisiones que pertinent
ad symoniam. Octo sunt que faciunt ad detestationem symonie. Octo vero sunt que faciunt ad
detestationem ipsius. Primum est verbum damasi pape. Omnia crimina ad comparationem symoni-
ace heresis quasi pro nichilo reputentur. In quo verbo dupliciter detestabilis ostenditur et quia ostenditur

excedit cetera crimina q heresi comparat. In multis et aliis locis uocatur heresis peccatum istud. Unde et Nicholaus
papa. Statuimus decretum de symoniaca turpitudine heresi et sup i. q. i. xxi. et cathedras uendentium
columbas euertit. Dicit Glo. Ratio est q heresis symoniaca dampnatur. et sup Io. ii. et hiis qui
columbas uendebant et cetera dicit Iudith. Specialiter dampnatur symoniaca heresis. et act. viii. Ubi dicit
petrus Symoni mago. Penitentiam age ab hac nequicia tua. dicit Iudith. i. a duplici malo cupi-
ditatis et male fidei. et in curatione symoniaci. quantum ad hoc heretici sunt q estimant uel mente uel facto
q impeccabile est sub illi peccato cadere et separant corpus esse a suo capite sicut heretici ut infe-
rius ostendetur. ¶ Secundo quod facit ad detestationem huius q ipsa est spiritualis sodomia. sicut enim in sodomia
corporali facit contra naturam ille qui est opus nature. sic in symonia facit contra gratiam ille qui est opus
gratie. q a gratia redemptus. et sicut in die iudicii obmutescet sodomita secundum magistrum
nem sui nominis. q hostis fuit nature. que eum fecit. quoniam enim in se est sodomita genus humanum
destruit sic obmutescet symoniacus qui hostis gratie fuit a qua redemptus fuerat. et sic secundum
legem naturalem sodomitalis maximum peccatum uel unum de maximis iudicatur. q contra naturam ita
in tempore gratie secundum legem euangelicam maximum peccatum iudicatur symonia. q precipue
est contra gratiam. precipue enim facit contra illud Mt. x. Gratis accepistis gratis date. Unde recte significati
sunt symoniaci per sodomitas uolentes infringere fores loth. de quibus Gen. xix. Iam
q periret prope erat ut infringerent fores. et cetera. ¶ Tertio quod facit ad detestationem symonie est
magnus zelus quem sancti leguntur habuisse contra peccatum istud. Unde iiii. Re. v. Dixit eliseus ad Giezi.
lepra naaman adherebit tibi et semini tuo in sempiternum. et dominus suo primo aduentu non le-
gitur contra aliquod peccatum ita exarsisse sicut contra illud. Unde bis legitur eiecisse uendentes et emen-
tes de templo. de prima eiectione habetur Io. ii. de ii. Mt. xxi. Veniat dominus iudicium non iudica-
re et ut in mansuetudine peccata tollaret. non ut ea puniret. et tamen contra illud peccatum. tanto fu-
rore huius peccati mansuetudinem seruare noluit. sed quasi iratus de flagello de funicu-
lis facto mensas nummulariorum et es. et cathedras uendentium euertit. et licet primus aduentus
esset mie. iusticia tamen de hoc peccato se intromittit. Unde B. ad eugenium papam loquens. de peste
symonie. Inueterate inique magistram non parant aures ut audiat. sed flagellum quo flagellan-
tur. Verba nec facit nec recipit nec enim sedet iudicans. sed insequitur puniens tamen tamen
non tacet q. s. domum orationis. domum negociationis fecissent. et tu tale lectio. erubes-
cant multum tamen isti modi negociatores si fieri potest non timeant. timeant nummularii non
fidant in nummis. sed diffidant. abscondant es suum ante saeuientes effunde quando accipe pa
trem ipse zelum quem habuit dominus. contra illud peccatum scriptum est in ps. in persona eius. zelus domus tue
comedit me. et peccatum unde noluit dominus patienter tollare. sed illud peccatum noluit petrus
et magnum zelum habuit contra illud peccatum. quando dixit Symoni mago. Pecunia tua tecum

sit in perditione. ut legitur act. viij. ¶ Quartum est hic zelum ecclesie quod hoc peccatum satis patet illis
qui canonici iuris peritiam habent. De multiplici contumelia quam symonia facit deo. Quarto
facit ad detestationem symonie. Multiplex contumelia quam facit hoc peccatum deo. et ponentur ad presens quinque
contumelie istius. ¶ Prima est quod dominum vendit. et hoc dupliciter. primo quia vendit spiritum sanctum. unde
super illud Io. xij. hiis qui columbas vendebant etc. dicit Glossa. spiritus sanctus in columba apparuit
unde per columbam spiritus accipitur. quem symoniaci vendunt. sed spiritus sanctus deus est. Vendunt
ergo symoniaci dominum. aliter et vendunt dominum deum Christum in sacramento altaris vendunt pro pecunia
celebrando. nec est parva contumelia ista. Non est aliquis ita pauper in mundo qui non multum
indignaretur si quis vellet eum ducere ad forum et ibi eum venalem exhibere tanquam iumentum vel
quanta est ergo contumelia deo cum ipse venalis exponitur hiis a quibus super cetera honorandus esset et colendus
esse deberet. talibus quia pro ipso semel pro peccatis nostris mortuus est. uel pro peccatis eorum. Vendi-
tores isti deteriores videntur esse iuda. in hiis quoque vendunt immortalem et iam glorificatum
quam vendiderunt vendidit iudas mortalem et in statu humilitatis. Maior autem contumelia
que fit alicui in statu honoris. quam in statu humilitatis ut contumelia illata militi ma-
ior est. quam si inferatur domicello. nec semel dominum tantum vendunt ut iudas. sed plusquam centies
minori precio eum vendunt quam iudas credunt et dominum esse quod non credebat iudas cum eum ven-
didit. xxx. denarios quibus ipsum vendiderat. Iudas etiam cum de hoc peccato penituit penitentia ductus reddidit
xxx. denarios quibus Christum vendiderat. sed symoniaci cum ad penitentiam veniunt induci non possunt
ut ea restituant que per symoniam acquisierunt. ¶ Secunda contumelia est quod dominum venditorem
rem estimant quod non est parva contumelia. Si enim aliquis rex uel comes valde liberalis
convinceretur super venditione vestium suarum uel annonarum. pro magno malo haberet. quid mirum ergo si
malo habeat ille qui est liberalissimus largitor omnium qui omnia que fecit ad largitatem
fecit quedam ut eis largiretur. alia ut ea largiretur qui multa sua dat et bonis et malis
gratis et ingratis amicis et inimicis qui rogat ut ab eo petatur. Hanc contumeliam in-
tellexit petrus ubi dicit symoni. quia estimasti donum dei possideri. quasi diceret. donatorem estimasti
venditorem. et Io. ij. dicit dominus. Nolite facere domum patris mei domum negotiationis. Domum
dei domum negotiationis facit qui dominum negociatorem estimat. ¶ Tercia contumelia est
quod donum dei contempnit cum illud quod adeo preciosum est regnum celorum. luto temporalium
postponit in quo et ipsum datorem contempnit. nec solet parum displicere hominibus cum aliquis bona
eorum contempnit. ut patet in mercatoribus et artificibus. Precipue vero cum dona eorum contemp-
nuntur. et hoc multum solet retrahere etiam ipsos liberales homines a largitate. Unde dominus ... pro-
hibuit ne dona eius talibus darentur. Nolite mittere margaritas vestras ante porcos
id est preciosa dona dare contemptibilibus. ¶ Quarta iniusticia est quod symonia au-

deo ostiū ecclie q̄ dō marie uoluit seruare ꝑ̄ q̄ ostiū se dixit. Jn Jo. x. Sicut aliq̄s solet
se ponē in medio ostij cū uult seruare ne aliquis ingrediat̄ n̄ de uoluntate eius
in quo ūbo signat̄ dō q̄ q̄ uiolenciam ei faciet qui nisi ꝑ eum intrabit. ad ostendend̄
⁊ h̄ q̄ ingressum ecce marie uult seruari. Marie intrauit ipse ad discipulos ianuis clausis.
Qui enī ingressum alicui uult seruare solet aperire uolenti ingredi q̄ntū tamē ꝑ de ostio
intrantē placet ei si ille qui debȝ ingredi. ostio nō clauso ingredi possȝ. ad idem ostendend̄
iussit dō. exo. xij. postes hostij sanguine agni intingi. q.d. sanguini. salui ostiū ecclie.
q̄m ꝓpo sanguine emi īnē uolo. hac de causa tradidit ipse claues ecce petro. q̄ amabat
eum ardencius ceteris. ꝓ hīe ⁊ idem ꝑ manifestari in munitōnibȝ. que dum guerre
sunt porte solent ꝑcipue custodiri. Unde turres cōsueuerunt fieri sup eas. ¶ Quinta
contumacia est q̄ symonia procurat ut ecclia que sponsa dei est aliunde cōnuda sit
q̄m a sponso suo. ecclia de solo spū s. concipere debet. q̄ signatum est in b̄a uirgine. que
inuenta est hn̄s in utō de spū sc̄o. M̄t. j. Sȝ symonia facit q̄ ipa concipiat de spū ma
ligno. Unde mirū est q̄m sponsus eius oīo nō deserit eam. Joseph enī uoluit dimittere
sibi uirginē cū dubitaret unde ipa concepisset. ¶ Sexta contumacia est q̄ dm̄i facit
nutrire filios adulterinos. ¶ Septima contumacia est q̄ filios dei exheredat a primo
nō xpi ⁊ filios dyaboli ibi heredes cōstituit ut ꝑ i. d. ecc. xviij. omnis miser relinquens uirū
suū peccabit statuens hereditatē ex alieno matrimonio. ¶ Octaua contumacia est. q̄
dm̄i ydolatriū facit ydolo auaricie eū offerens. ⁊ in hoc est detestabilior symonia ali
is speciebȝ auaricie. Symonie enī nō sufficit q̄ aliū dm̄i cōstituat sȝ ꝓpriū dm̄i ydolo suo
imolat cū ꝑ pecunia celebrat. Magna contumelia eēt dn̄o aliq̄ castri si subditi ei aliū dom̄
cōstituerent. Sȝ longe maior eēt si dn̄o cōstituto eius dm̄i capitū offerrent. ¶ Nona con
tumelia est q̄ illud peccatum nulli loco nulli ꝑsone defert. alia pecca sanctitati locorum deferunt. Nul
lus enī fornicaret̄ in ecclia ul' iuxta altare. Sȝ symonia ipa ⁊ altaria inuadit. Vnde sc̄m uij.
peccatum iuda exaratum ē in cornibȝ ecclesiarū aranū ꝑ peccatū iuda peccatū clericorum intelligitur
qui debent uacare confessioni diuine laudis. ista est que iuxta filium uirginis ponit ydolū
ipsius ut uideat̄ impletum i.d. Dan. ix. ⁊ in templo eēt abhominatio desolationis. Symonia n̄ de
feret deo nec anglis eius. Jn hoc est enī cū diuina celebrant̄. licȝ xpo p̄sens sit ⁊ in quē hō ⁊ in
quibus cū anglis suis. Jn hoc symoniaci demonibȝ deteriores sunt q̄ demones timent
xpm̄ ⁊ anglos eius. ipsi u͞o non. ¶ Decima contumelia est q̄ eisdem utitur symonia. ad hoīm
dampnatōnem que instituit ad eorum sanctificatōnem. Unde bn̄ uidet̄ triumphasse dyabolus
de ecclia q̄m eccliam impugnauit ꝓpriis armis ⁊ q̄ de ꝓpo baculo percutit eam ¶ Undecima
contumelia est q̄ latrones ⁊ sacrilegos facit optime locū ⁊ incem dei. Symoniacus latro est.

Unde Io. x. Qui non intrat per ostium in ovile ovium sed ascendit aliunde ille fur est et latro.
Unde super illud Matth. xxi. Spelunca latronum. latro est qui lucra sectatur qui non dantes corporaliter
quidem et dantes spiritualiter nocet et dum lesionem proximi cogitat. Hic latro sedet in spelunca
sacrilegus et est symoniacus quia sacra sunt ea de quo latrocinium suum exercet. ab Isid. enim
dicitur eum sacrilegum qui furatur vel rapit calicem alicuius ecclesie. et non dicit eum sacrilegum qui fu-
ratur et rapit totam ecclesiam cum calice et aliis que ad eam pertinent. Dupliciter autem fur dicitur sy-
moniacus scilicet respectu illius cuius bona contrectat eo nolente et respectu pauperum quos bonis ec-
clesie defraudat. Unde cum prelatus vicem dei optineat quando symoniacus prelatus efficitur
latro et sacrilegus vice dei pro ecclesia fungitur. ¶. Duodecima contumelia est quod ecclesiam
dei iumentis et reptilibus replet. Suffodit enim murum ecclesie. i. prelatum pecunie sumptus
sit. Super illud Gen. xlix. Symeon et levi fratres vasa iniquitatis. et subiungitur in volunta-
te sua. suffoderunt murum. et interponit iacob quandam orationem. que frequenter facien-
da esset. prelatis ecclesie in consilio inquit eorum non veniat anima mea. Cum enim periculosum
esset prelatis ecclesie habere in consilio suo homines demoniacos quanto symoniacos. Suffosso
muro ecclesie intrat multitudo reptilium et iumentorum. Super illud Ezech. x. Ingredere et vide ab-
hominationes pessimas et subditur. et ingressus vidi et ecce omnis similitudo reptilium et animalium
abhominatio cum aliquis luxuriosus in ecclesia aliqua beneficiatur porcus tunc in ecclesiam ingre-
ditur. cum aliquis amans lites et rixas preficitur tunc canis in ecclesiam ingreditur.
Quinto facit ad detestationem symonie multiplex [...]no quod ex symonia provenit
dampnum quod inde provenit deo et ecclesie eius. ¶. Primum dampnum est quod deus per eum
qui ecclesiam emit. deus amittit ingressum et egressum eius. Non est enim deus alicuius
castri qui non habet ingressum et egressum in eo. Ideo dicitur ps. Dominus custodiat introi-
tum et exitum tuum et cetera. ¶. Aliud dampnum est quod ecclesiam que debet esse habitaculum filio-
rum dei convertit in speluncam latronum. Super illud Matth. xxi. Scriptum est domus mea do-
mus orationis et cetera. vos autem fecistis eam speluncam latronum. In hoc deteriores videntur esse prelati ecclesiarum
principibus secularibus quod illi propter sua speluncas latronum non tolerant. claustra numquam
symoniace intrant. que iudicio domini sunt spelunce latronum. sicut latrones patibulo
inferni iam sunt adiudicati. ¶. Aliud dampnum est quod ubi deus debuit honora-
ri. exercetur ydolatria. illi enim quos aurum et argentum introduxerunt argento ydo-
lo. potius quam deo serviunt. Unde in Osee viii. Ipsi regnaverunt et non ex me
principes extiterunt et non agnovi. argentum suum et aurum suum fecerunt sibi ydo-
la. Qui dignitatem emit vult postea vendere que ad dignitatem pertinent. Unde
super illud Act. viii. de symone mago dicit Glo. Spiritum emere volebat ut aliis illum

dus plus accipere posset. et sicut dicit beatus B. Qui infidelis intrat et non per Christum. quid. in-
infideliter agat et quod Christum ex quo Christe non introducat aliquem in ecclesiam. post non cognoscit eum.
Unde petrus introductus ab ancilla hostiaria in atrium principis sacerdotum dixit se Christum non
cognoscere. Ancilla hostiaria caro est que habet quinque sensus. quasi hostia anime. ancilla ergo hosti-
aria illum introducit quem carnalitas introducit. aufert et symonia ecclesie spiritum sanctum quod in-
figuratum est quod ignis sacer qui per annos babylonice captiuitatis latuerat sub aquis extinctus
est antiocho uendente sacerdotium iason. sicut dicitur [illegible] per quem ignem figurabatur spiritus sanctus
[illegible] est maximum dampnum quod possit fieri ecclesie dei sicut maximum dampnum quod possit inferri
corpori nostro esset si auferretur ei spiritus a quo habet totum suum ualorem. Symonia et facit ut ecclesia que
sponsa dei est. et deberet deo filios generare generet monstruose talpas. serpentes. et asinos cornu-
tos. cum in aliqua ecclesia canonicatur uel preficitur aliquis auarus. possunt dicere canonici illius ecclesie
[illegible] cum fratrem nobis generare debuit pro fratre nobis talpam generauit. cum uero canonicatur aliquis
detractor tunc serpentem generat ecclesia illa. iuxta illud ecclesiastes x. Si mordeat serpens in silentio
nichil minus habet qui occulte detrahit. cum uero aliquis indiscretus [illegible] in aliqua ecclesia tunc asinum cornu-
tum ei nascitur. nichil enim aliud est stolidus iratus quam asinus cornutus. alius est enim pro stoliditate
cornutus putatur. Quod symonia reddit hominem exosum deo et hominibus

Sexto facit ad detestationem symonie hoc quod hoc peccatum reddit hominem exosum deo et hominibus. Unde in
ecclesiastico xx. Qui potestatem sibi assumit iniuste odietur. Glossa. dicitur. a deo et hominibus. Frequenter enim licet
symonia sit occulta tamen hominem reddit exosum hominibus. punit enim deus eum in hoc ut apud
homines gratiam non habeat. ¶ Septimo facit ad detestationem symonie hoc quod ipsa uiciat radicem. unde
et que sequuntur uenenata reddit. ad quod referri potest illud Osee ix. Radix eorum exsiccata est. fructum
eorum nequaquam facient. ¶ Octauo et ultimo facit ad detestationem symonie hoc quod symoniaci difficile
saluantur. et hoc duabus de causis. ¶ Primo propter magnitudinem peccati. ¶ Secundo quod oportet
resignare beneficium quod symoniace acquisierint. Unde sicut quidam uasa [illegible] pisces quando in nassam
ingressus est non de facili per locum per quem intrauit regreditur et per alium locum non exit nisi captus
sic de facili non renunciat homo beneficio quod symoniace habet et aliter non saluatur. Unde qui unum pedem
iam habet in inferno. Unde diligenter debet homo cauere quomodo intret in ecclesiam. ne enim caueat
[illegible] in inferno qui ponit pedem suum. Ideo dicitur ecclesiastes iiii. Custodi pedem tuum ingrediens domum
dei. Qui emit beneficium ecclesiasticum similis est illi qui emeret ut magna moles terre super eum
caderet que eum opprimeret et non permitteret eum surgere. Ad difficultatem saluandi que est
in symoniacis potest referri illud Ieremie xvii. Peccatum iuda scriptum est stilo ferreo in ungue ad-
amantino exaratum super latitudinem cordis eorum. per iudam clerici intelliguntur. quorum est
intendere confessione diuine laudis. ad quos pertinet peccatum symonie quod intus scriptum

esse quam indelebilis. propter hoc dicit scriptum stilo ferreo qui ydoneum instrumentum est ad scribendum. et propter hoc quod scriptum in adamante siue ungui. vel nitido et plano. Scriptura in tali materia facta diu durat. Sed quia scriptura que indelebilis est potest adimi. ideo subditur. exaratum super latitudinem cordis eorum et ostenditur quod hec scriptura sit in tabula cordis que non potest ab eis uel adimi uel relinqui. Ad eandem difficultatem pertinet quod dicit petrus symoni mago. Actuum viii. penitentiam age ab hac nequitia tua et roga deum si forte remittatur tibi hec cogitatio cordis tui. in felle enim amaritudinis et obligatione iniquitatis uideo te esse.

De diuisionibus que ad symoniam pertinent

Post ista ponende sunt diuisiones que faciunt ad detestationem symonie. et que pertinent ad symoniam. de quibus tamen tres ponemus. ¶ Hec est prima diuisio quod inter eos qui symoniam committunt. alii committunt eam emendo ut symon magus. qui proprie symoniacus dicitur. alii uero committunt eam uendendo ut gyezi uocatur. aliquando tamen large uocantur symoniaci et isti et illi. ¶ Secunda diuisio est secundum diuersitatem munerum per que symonia committitur. Committitur autem symonia quadruplici munere. uidelicet cum quis optinet aliquid spirituale per pecuniam. per adulationem. uel per preces carnales. uel per sordidum obsequium. de legitur .iii. Regum .xiii. quod quicumque uolebat implebat manum ieroboam. et fiebat sacerdos excelsorum. et sequitur. et propter hanc causam domus ieroboam euersa est et deleta de superficie terre. Venditio sacerdotii ydolorum sic uindicata est a domino. quanto magis uindicabitur uenditio ueri sacerdotii.

¶ Adulatio uero ualde timenda esset. ualde enim penetrat cor hominis et quasi insensibiliter. propter quod oleum uocatur in psalmo. Oleum autem peccatoris non impinguet caput meum. et alibi. Intrauit sicut aqua in interiora eius et sicut oleum in ossibus eius. et fit sermo de maledictione. adulatio et oleum est. maledictionis oleum in quo delectatur. maledictio in quantum tormenta parat. Unde Glosa. super illum locum. quia delectant dicuntur maledictio quia tormenta parant. ¶ A precibus autem carnalibus diligenter cauendum est. Unde dicitur. ubi non licet facere quis locus rogandi. alius pro alio. alius forte pro se rogat. pro quo rogatur fit suspectus. Qui rogat pro se iam iudicatus est. exemplum acquiescendi precibus carnalibus dedit nobis dominus. Io. ii. ubi dixit matri sue mouenti eum ut faceret miraculum. quid mihi et tibi est mulier. innuens se non habere ex ea potestatem faciendi miracula. et Matthei .xx. Non exaudiuit matrem suam petentem et ut daret hanc dignitatem iacobo et iohanni ut unus sederet a dextris in regno eius et alius a sinistris. ¶ Exemplum et non rogandi pro beneficio nepotibus optinendo habemus in Gen. xviii. ubi abraham rogauit dominum ne sodomam destrueret. non enim uoluit eum rogare specialiter de nepote suo loth. ut eum ab incendio liberaret. Et dicebat Cantor parisiensis bone memorie quod uix rogasset pro beneficio nepoti suo impetrando qui noluit rogare dominum ut nepotem suum ab incendio liberaret. De illo uero qui per obsequium uult optinere bene-

ſtaiuy· dicit Beatus B. Circuit se dulcis explorator· sequitur obsequitur simulat dissimulat· ma
nibus ac pedibus repens si quomodo possit se introducere in patrimonium crucifixi· ¶ Tercia divisio est
secundum diversitatem eorum que vendere symoniaci volunt quia inter bona spiritualia que ipsi vendere
volunt quedam sunt spiritualia quia de illis queritur spiritus sanctus ut orationes ecclesie· quedam vero
spiritualia quia illis confertur vel augetur gratia spiritus sancti ut sunt sacramenta ecclesie preter quam matri
monium et societas ecclesiastica et officia vel dignitates ecclesie· quedam vero dicuntur spiritualia quia illis habe
tur spiritus ut scientia et virtus· Scientia enim habetur in quantum illuminans· et ideo prohibetur vendi scientia· In pro
verbiis xxiii· dicitur· Noli vendere sapientiam et doctrinam et intelligentiam· ¶ Virtute vero habetur spiritus sanctus
in quantum afficiens animam· ¶ Quedam vero dicuntur spiritualia large sumpto nomine quia spiritualibus
officiis deserviunt· ut vasa et vestes ecclesie· ¶ Quedam vero dicuntur spiritualia a quibus illi sustentantur
tantum qui spiritualibus exercitiis sunt intenti· ut sunt decime· Sed ista duo ultima genera pocius
dicenda sunt annexa spiritualibus quam spiritualia· De peccato edificancium Syon in sanguinibus.

Post peccatum symonie dicendum est de peccato edificancium Syon in sanguinibus· Circa vero sunt que
facere possunt ad detestacionem huius peccati· ¶ Primum est maledictio quam facit talibus spiritus sanctus Abacuc ii· Ve
inquit qui edificat civitatem in sanguinibus et preparat urbem in iniquitate· id est per iniquitatem vel
ad iniquitatem· Collatio beneficiorum facta consanguineis quedam preparatio est ut habeat urbem ecclesie
quondam ad omnem iniquitatem quam facere voluerint· ¶ Secundo valent ad detestacionem huius vicii diversa
exempla et verba scripture et de exemplis sufficiat ponere vii· Septem exempla contra carnalem amorem·

Primum est quod de Catone legitur quod nullum dilexit privato amore· nullum odivit privato odio·
Secundum exemplum est Abrahe· cui precepit dominus Genesis xxii· quod offerret ei unigenitum suum in ho
locaustum· idem volens ostendere in facto illo quod postea docuit verbo ubi dixit· Qui non
odit patrem vel matrem propter me non potest meus esse discipulus· Abraham figuram tenet prela
torum· quos non vult deus carnalem amorem habere ad parentes suos· immo vult eos paratos
esse ad inficiendum eos si ipse preciperet· Unde Exodi xxxii· dicit Moyses filiis Levi cum graviter peccasset populus pro
cultura ydolatrie· Occidat unusquisque fratrem suum et amicum et proximum suum· ¶ Tercium exemplum
est Melchisedech· De quo apostolus ad Hebreos vii· Melchisedech rex Salem sacerdos dei summi et sub
iungitur sine patre et sine matre et sine genealogia· non facit mentionem de patre vel matre Melchi
sedech· qui propterea figurat sacerdotes nove legis ut ostendat carnalem amorem longe de
bere esse a sacerdotibus· ¶ Quartum exemplum est Moysi· de quo habetur Exodi iiii· quod cum iret ad
liberationem populi et duceret uxorem suam et filios suos cum esset in itinere in diversorio voluit
dominus eum occidere· Sciebat enim dominus ei uxorem et filios fore in pedimento· ¶ Quintum exemplum est
in Exodi xviii· Ubi dicitur Moysi· Provide de omni plebe viros potentes et timentes deum in quibus
sit veritas· et qui oderint avariciam· et constitue ex eis tribunos· Constitue et viros po

tentes nõ puerulos. sic hodie in ecclia fit. pueruli enī tradunt͛ ecclie que eas nõ possūt
fecundare. ſʒ uicarios ponūt cū ualde ridiculū sit alienū matrimoniū ↄtrahe qui nõ
potest fecundare ꝑ solam fiduciam ponendo uicarium. ¶ Sextū exemplū est ĩ
Nū. xxvij. ubi dicit dñs moysi. Contemplare t͛ram quā daturus sum filiis isrł. cū
uideris eam ibis tu ad ꝓplm tuū. cui rndit moyses. ꝓuideat dñs deus carnis hoīem q
sit sup multitudinem hanc. ⁊ dñs ad eū. Tolle iosue filiū in quo est spc̄ dei. nõ petiit
moys. aliquē de filiis suis ↄstitui ducem. unde io. moys. amicus dei cui facie ad fa
ciem locutus est deus. posuit utique successores principat᷑ filios suos face ⁊ possisse
eam relinquere dignitatem. ſʒ eūneus de alia tribu eligat᷑ iosue ut sciremus principatum
in ꝓlos. nõ sanguini deferendū esse. ſʒ uite merito. dñs ⁊ iminit ubi quales sint eligendi.
ubi dixit. Tolle iosue in quo est spc̄ dñi. ¶ Septimū exemplū est in petro cui debe
dꝰ principatū ecce. io. xxvij. qr ardentioris amoris erat. habebat dñs cognatū germanū
magis litteratū. s. iohem nec minor honestate. qr uirgo erat ⁊ int͛ ceteros dilectus fuit.
ut tū ei dare principatū ecce. matrē suam ↄmendauit ipē iohī qui carnem amauit.
ſʒ ecclam ↄmendauit petro qr eum ardentī amabat. ¶ Octauū exemplū ē in
actibz. p͛. ubi legit͛ qr apli statuerūt duos. s. ioseph ⁊ mathiam. ⁊ alt͛ eoꝝ apłatum
inde susciperet. ⁊ cū ioseph iustus eēt. ⁊ haberet tres fr̄es apłos. s. iacobū minorem. ⁊
symonē. ⁊ iudam. ⁊ duos cognatos. s. iacobū maiorem. ⁊ iohem. ⁊ ipē dꝰ aplorum
eēt eius cognatus. cū mathias ei prelatus est. De u͛bis que sunt ĩ carnalē amorē.

Nelquit͛ de u͛bis scripture que ualent ad detest. carnalis amoris. ¶ Et primo po
nemꝰ illud qd legit͛. deut. xxxiij. ubi moys. s. benedicit filiis leui qui dixit patri
suo ⁊ matri sue nescio uos. ⁊ fr̄ibz suis ignoro uos. ⁊ illos ⁊ nescierūt filios suos.
hii custodierūt eloquium tuū. illi qui hūc carnalem amorem uix possūt man
data dei seruare. multi enī qd ꝓ se nõ facerent faciunt ꝓ parentibz suis. tales sīīl
tendunt intrare ꝑ angustam portam. cū ꝑ amorem se ligent simul ut unus
intrare nõ possit ni omnes intrent. Juuant enī se inuicem ⁊ in ciuit. quā intrabit
xl. simul ↄgregati ꝑ arctam portam ꝑ quā uix unꝰ intrat. ¶ Scdō ponamus
illd u͛bū. ps. Non ↄgregabo ↄuenticula eoꝝ de sanguinibus. nõ erūt carnales ↄuentus ecce sicut
fuerūt synagoge. ¶ Tertio ē. io. i. Qui nõ ex sanguinibz neqꝫ ex uoluntate car
nis neqꝫ ⁊c. ⁊ loquit͛ de illis qui credunt in nōie xp̄i. ¶ Quarto ē. m. xvi. Beatus
es symon bariona qr caro ⁊ sanguis. ⁊c. cui ↄuiui dici ꝑ plato qui ex carnali a
more ↄfert bn̄ficia sua. Ve ē symon nõ bariona. ſʒ sathana. qr caro ⁊ sanguis
reuelabit ē. nõ pat͛ meus qui est in celis. ¶ Quīto ē u͛bum dei. Qui amat patrem

ul' matrem plus quam me non est me dignus. ¶ ·Sexto l. c. viii. qd dicit dominus uni de discipulis
suis roganti ut permitteret eum sepelire patrem suum. ¶ ·Sequere me magister et dimitte mortuos
sepelire mortuos suos. Noluit discipulum exhibere patri suo officium sepulture. cum tamen hoc officium sit unum
de officiis maxime debitis sup amicos. Ideo ob amorem christi obmittenda est sepultura patris. uel
cuiuscumque amore nullus relinquendus inhumatus. ¶ ·Septimo est l. c. xviii. Si manus tua uel
pes tuus scandalizat te abscide eum et c. et infra. Si oculus tuus scandalizat te erue eum et c.
Manus est adiutor ualde necessarius. ul' pes oculus consiliarius ualde necessarius a quibus tollerabilius
est separari quam a deo separemur. nec mirum est. deus capud a se sit abscisio non capitis indubitanter
magis timenda est abscisione manus ul' pedis. Sed multi sentiunt mortui. sunt sentiunt. Iuxta illud.
Luce. sentiuiuo relicto. De abscisione capitis spiritualis non curant sicut corpus mortuum. de ab
scisione capitis cui non curat. ¶ Octauo est l. c. iii. quod dixit dominus turbe dicentis sibi. Ecce
mater tua. et fratres tui foris stant querentes te. Quae est inquit mater mea et fratres mei et respi
ciens eos qui in circuitu sedebant ait. Ecce mater mea et fratres mei. Qui enim fecerit uolun
tatem patris mei ipse meus frater et soror et mater est. ¶ ·Nono est l. Gen. ii. Quamobrem
relinquet homo patrem et matrem et adherebit uxori sue. Amor filiorum spiritualium quos generat prelatus de
ecclesia adeo debet amorem eius attrahere ut parentum carnalium obliuiscatur in quo instru
itur a natura. Arbor enim humorem naturalem mittit ad ramos et non ad radicem. De mal'

Gestio ualet ad detestationem carnalis amoris in ministris ¶ que sequuntur ex carnali amore.

ecclesie multiplex. malum quod facit in patria in ecclesia dei. ¶ ·Et est primum malum quod oculum
ecclesie in multis locis sanguine operit. ita quod in multis locis non plus uidet ecclesia de oculo
quam de talamneo. Oculus ecclesie clerus est quem ut mulieracule melius uideant in spiritualibus
quam ipsi ut uideant et propheta impletum erit sicut populus sic sacerdos. ¶ ·Secundum malum est quod
quod inutilem reddit constitutionem illam ecclesie que est de continentia seruanda ab hiis qui
sacros habent ordines. hic enim statutum est ad carnalem amorem excludendum ab ecclesia. Sed sicut
ait dicit alexander papa. Deus abstulit nobis filios. sed diabolus dedit nobis nepotes. ¶
Tertium malum est quod carnalis amor est quasi quoddam bitumen quo ecclesia ecclesie bitumi
nata est hodie ne spiritus sanctus intret. Iuxta illud Iob. penultimo. Ubi loquitur de Behemoth. corpus
eius quasi scuta fusilia compactum squamis sese prementibus unaum coniungitur et nec spiraculum
quidem incedit per eas. Hic uero apparet cum aliqua electio ul' correctio debet fieri in
aliqua ecclesia. ¶ ·Quartum malum est quod carnalis amor est quasi quedam cathena que
latros simul custodit diaboli. ministros ecclesie ne ei euadant. Sicut due eque simul
solent ligari. ut una aliam custodiat. Si enim unus illorum qui carnali amore
ligati sunt retinet illum ad religionem uelit transuolare amor parentum. Tripl'

a

ostenditur infidelitas eorum que ex carnali amore bona conferunt ecclesiastica. Quantum

malum est infidelitas quam facit hoc peccatum in ministris ecclesie que infidelitas tripliciter potest ostendi. Primo potest

sic. Si princeps aliquis vel rex proficiscens tradidisset alicui de subditis suis terram suam optimo

tempore filiis suis dividendam. et subditus terram illam propriis filiis divideret et filios domini exhereda

ret. numquid infidelis valde esset. sic prelati ecclesie valde infideles sunt qui patrimonium Christi quod filiis

dei debent dividere consanguineis suis tribuunt. Secundo potest ostendi infidelitas ista per verbum

Beati Bernardi. Mira res inquit episcopi habent ad manum cui tradant animas. cui autem tradant facultates su

as non inveniunt. et subdit. ut liquido datur intelligi pacientius ferunt iacturam Christi quam

suam. quando aliquis episcopus alicui nepotulo suo .v. vel .vi. animarum committit. cui decem porcos non committ

eret. Tertio potest ostendi infidelitas prelatorum per hoc quod ipsi sunt infideles erga consanguineos su

os quibus beneficia ecclesiastica conferunt et sic potest ostendi. Numquid David iniquus et infidelis fuit erga

Uriam quando fecit poni ex adverso belli. ubi fortissimum erat prelium. ut legitur .ii. Regum .xi. Sic in

fidelis est episcopus qui nepotulo suo prelationem confert cum sciat eum imbellem esse. et sciat totum pon

dus prelii spiritualis versum super prelatos. Unde .ii. Regum .xxxi. legitur quod totum pondus prelii versum

est in Saul. Item numquid Pharao iniquus fuit in parvulos iudeorum. cum precepit populo suo

ut quod nasceretur de iudeis masculini sexus in flumine proiceret. sic iniqui sunt prelati in nepo

tulos suos quos in flumen divitiarum et deliciarum proiciunt ut spiritualiter submergantur. Unde nepo

tuli huiusmodi consueverunt esse lecatores. Preterea que maior impietas quam super puerulum mini

mi humeri ponere honus ipsis angelicis humeris formidandum gigantibus importabile. Ad primum pro

ponere honus. ipsis angelicis humeris formidandum. Unde Bernardus. parati sunt filii hominum ad honores ad celsitudines graduum ecclesiasticorum ipsis eo

nec dicit Bernardus. parati sunt filii hominum ad honores ad celsitudines graduum ecclesiasticorum ipsis eo

rum humeris angelicis formidandos. Unde cuilibet anime legitur unus angelus deputatus esse.

Ad secundum pertinet quod dicitur Job .xxvi. Ecce gigantes gemunt sub aquis et perfectissimi mini

populis. Que maior impietas quam illi qui adeo imbecillis est quod stare non potest quando advenit

tam cuilibet temptationis cadat super ponere unum magnum castrum vel unam magnam

molam. De honere isto videtur conqueri Moyses Numeri .xi. dicens. Cur imposuisti pondus

universi populi huius super me. Fortem oportet esse columpnam super quam ponitur domus una.

Quarta iniquitas est super virgulam unam vel arundineam nullam unam ponere.

Sextum peccatum quod facit prelatos esse relinquere amicum fidelissimum et propinquissimum

pro amicis carnalibus qui uerius inimici dici possunt. Iuxta quod dicit propheta Micheas .vii. In

imici hominis domestici eius. Amicus fidelissimus Christus est quo nullus maiorem cari

tatem habuit. De hoc amico legitur Ecclesiastici .vi. Amico fideli nulla est comparatio. Non

est digna ponderatio auri et argenti. Unde usualiter dicitur. Amplius valet amicus

in platea quam aurum in archa. Valor huius amici in morte apparet. quando ceteri

amici hominem relinquunt. Nesciat homo quid amittit amittendo illum amicum dominum post mortem
qui arguet eum gloria sua dicens. Dominum qui te genuit dereliquisti et oblitus es dei creatoris tui. Unde Ier. ii. arguet
te malicia tua et aversio tua increpabit te. Scito et vide quam malum est et amarum reliquisse
te dominum deum tuum. Ideo dicitur in eccl. Noli fieri pro amico inimicus proximo. i. christo qui propinquissimus
est inter amicos tuos. Unde proximus vocatur Luce x. ubi dicitur. Quis horum proximus tibi videtur fuisse
illi qui incidit in latrones. Et subditur. Qui fecit misericordiam in illum. Huic potius quam ceteris amicis adherere
debemus. Michi autem adherere deo bonum est ait David. ¶ Septimo est peccatum iude et octo aliorum
magnorum peccatorum. Unde invidia fuit hoc peccatum initium malicie eius. Ex amore enim carnali quem
habebat ad uxorem et liberos suos murmuravit ipse de effusione unguenti. Unde Io. xii. Quare hoc
unguentum non venditum trecentis denariis et datum est egenis. Et subditur. Dixit autem hoc non quia de
egenis pertinebat ad ipsum sed quia fur erat et latro et loculos habens ea que mittebantur por
tabat. Unde venditione domini dampnum illud voluit recompensare sicut dicit glo. super illud Matth.
xxvi. Tunc abiit unus de xii. etc. Dampnum de effusione unguenti vili magno precio com
pensare. dicit Iuch. Non timuit iudas dominum. s. tradere ut acquireret quod daret eis quos
carnaliter amabat. Sic prelati quibus dominatur amor carnalis non timent committere symoniam
vel alia enormia peccata ut consanguineos suos promoveant. Et si iudas timuit pervenire ad suspen
dium quia loculos domini habens dabat uxori et filiis quod dandum erat pauperibus licet pauca eis daret.
Quid merebitur ille qui non uxori sed concubine dat quod pauperibus dandum esset et consanguineis quibus minime
tenetur quando filiis dat officium dispendi res pauperum quos scit expensuros eas in vanitates et vo
luptates. Non sic faciebat dominus de quo dicit glo. super illud Matth. xvii. Eum qui primo ascendit tolle
et aperto ore invenies staterem. Iudas totam in loculos habebat sed res pauperum in suos usus
convertere nefas duxit id ipsum dans exemplum nobis. Si ananias qui retinuit ea que pauperibus
danda erant sic punitus est. licet habuisset ea de venditione proprii agri ut legitur Act. v. qua
liter punientur illi qui sibi et suis retinent que pauperibus danda essent. qui non de suo patri
monio habent. sed de patrimonio christi. Item si septem viri qui electi ab apostolis ut preessent men
sis fraudati fuissent ea que danda erant pauperibus. Nunquid verisimile quod petrus in eos vin
dicasset sicut in ananiam vindicavit. Et ut hoc concludamus. plus nocet amor carnalis
in ministris ecclesie quam symonia triplici ratione. ¶ Primo quia peccatum symonie magis exo
sum est hominibus quam carnalis amor. Unde multi sunt qui dedignarentur symoniam committere
qui tamen non dedignantur nepotulis intuitu consanguinitatis beneficia ecclesiastica conferre. In
mo inveniuntur hoc peccatum et in viris qui sancti videntur. ¶ Secundo quia prelatus qui habet car
nalem amorem pluribus vult acquirere beneficia quam symoniacus in quantum talis. et ideo
plura oportet eum rapere. Unde septem episcopatus non sufficerent ei cum plures consanguineos

heat. symoniac' u' n͞o curaret u' de uno. ¶ Tertio acc͞d libatur quis a pc͞to symonie
q͞m a pc͞to amoris carnalis. In morte eni͞ saltem resignat symoniacus b͞n͞ficio symo
niace acq͞sito. S; p̄latus carnal' ꝛ in morte uult nepotulos suos retin͞e b͞n͞ficia sua
quibꝫ indigni sunt. ꝯ sō. archam dei reductam fuisse a t͞ra phylistinoꝝ uaccis n͞o re
flexis ad fetus suos lic; eos h͞ret. vt legi͞. i. Re. vi. sic ecc͞lia de malo statu inquo est
ꝑ magna sui p͞te n͞o exhibit nisi illi quoꝝ est trah͞e eam carnalem amorem de

De peccato chorit͞arum.

Post pc͞tm edificantiu͞ syon in sang͞. ¶ posueru͞t
nibꝫ dicend͞ est de pc͞to chorit͞aru͞. cu͞ aliquis intrat in ecc͞liam dei ꝑ uiolen
ciam ut ꝑ p̄ces armatas p͞ncipu͞ ul' maioꝝ p̄latoꝝ ecc͞lie. Archiep͞o eni͞ uel
ep͞o n͞o ꝑ p̄ pape minori p̄lato ut det ecc͞sticu͞ b͞n͞ficiu͞ nec ꝑ p̄ dare. cu͞ minoris p͞re
lati sit. p̄ illud dare u' in casu in penam maledantis. sicut minor d͞s tirenis feo
da minoris dominiu͞ p̄ dare nec p̄ape ei ut dec. ¶ primo ḡ ostendem͞ q͞m de
testabile sit pc͞tm ꝛ ꝑ pena͞ q͞liꝰ d͞s puniuit pc͞tm. ¶ Sc͞do ꝑ diu͞sas similitudi͞
¶ tertio ꝑ malu͞ q͞ puenit inde ecc͞e dei. Inueni͞t aute͞ d͞s puniuisse pc͞tm l. cu͞p
. l. exustione. legi͞. ꝯ nu͞. xvi. q͞ chore. ꝛ. cc. ꝛ l. de maioribꝫ leuitis igne diuino
succensi sunt. q͞ sacerdociu͞ rape uoluerunt. ꝛ ibid͞ legi͞ de dathan ꝛ abyron q͞
ducatum moys. inuiderunt cu͞ ee͞nt de tribu ruben unde p̄geniti͞ uidebantur de
beri q͞ dirupta est t͞ra sub pedibꝫ eoꝝ ꝛ apiens os suu͞ deuorauit illos cu͞ taber
naculis suis ꝛ uniu͞sa turba eoꝝ descenderunt q; uiui in infernu͞. De lep͞ u' legi͞
iiij. Re. xv. de ozia qui in festiuitate ꝓpiciacionis indutus stola pontificali int͞
uit templu͞ ut incensu͞ poneret ꝛ factus est t͞remotus ꝛ ꝑcussus est lep͞ i facie
ꝛ fuit leprosus toto temp͞e uite sue. pc͞tm ꝛ mai͞ est q͞m pc͞tm symonie sicut asserit
a͞b. dicens. Quis dubitet deterius ee͞ criminum q͞m symonis est indicatu͞. q͞ ꝛ ꝑ simile
p̄ ostendi. Simil' eni͞ p̄cat raptor qui facit uiolenciam q͞m fur. ꝛ simonis peccat q͞
alicui mulieri uiolenciam facit q͞m qui pecunia facit eam ꝯsentire sibi. sic simil'
p̄cat qui ꝑ uiolenciam intrat in ecc͞liam q͞m qui ꝑ symoniam. ¶ Q͞nta aute͞
ꝯtumacia deo fiat in pc͞to isto p̄ manifestari ꝑ hi q͞ p͞ncipes ꝑ tanta ꝯtume
lia͞ hn͞t. cu͞ aliquis uxores eoꝝ exhonorat ꝯtumeliam ꝛ uiolenciam eis inferend͞.
vix eni͞ pacificari possunt q͞nta ꝯtumelia est celesti regi ho͞stiu͞ ecc͞e quo sp͞o
sa est. frangi͞ ꝛ uiolencia ei fit. ualde possunt time͞ tales n͞o tn͞ eo in quo
p̄cant puniant͞. ne ab ingressu triumphantis ecc͞e o͞io ꝓhibeant͞. Non est par
ua ꝯtumelia q͞ d͞no omnium a suis in t͞ra infert͞ uiolencia. accidit au͞ sp͞ pc͞tm
d͞. q͞ in ecc͞lia o͞io indigni ꝓmouent͞. Unde legi͞. ij. mach. iiij. de menelao q͞

acceptis a rege mandatis. mandictis ueniunt nichil huius dignum sacerdocio. Ex hoc peccato accidit
destructio ecclesiarum. Unde legitur .ii. Machabeorum .viii. de Alchimo quem rex Demetrius constituit sac
cerdotem. qui multo plus male fecit filiis Israel quam gentes. hoc peccatum dissuadet apostolus ad Hebreos .v.
dicens. Nemo sibi assumat honorem. sed qui uocatur a deo tamquam Aaron. Aaron ostensus se dignum
sacerdotio. per uirgam autem frondiuit et floruit fructum fecit. Et hic est primus quo quis a domino uocatur
ad honorem cum aliquo miraculo ostenditur dignus honore. Secundus modus est cum aliquis osten
ditur dignus dignitate aliqua uoce lapsa de celo ut Iosue. de quo Numeri .xxvii. Et beatus
Nicholaus episcopus. de quo. Mattheus .xvii. Hic est filius meus dilectus ipsum audite. Tercius modus
est per sortem. qua Mathias ostensus fuit dignus apostolatu. Quartus modus est per cano
nicam electionem. Sed hodie electio canonica facta est diabolica. quando enim in ecclesia plures
erant boni quam mali tunc electio que est secundum pluralitatem personarum bona erat. plures
enim erant illi qui eligebant deo illis qui eligebant diabolo. Sed modo econtrario est. Cum enim plures
sint mali quam boni in ecclesiis plures eligunt secundum uoluntatem diaboli. quam secundum uoluntatem
tem dei. et sic frequenter potius est electio diabolica quam canonica. Contra illos qui per principes seculares uo
lunt intrare in ecclesiam est Ecclesiastici .vii. Noli ab homine querere ducatum. neque a principe neque
a rege cathedram honoris. Isti non sunt gratia dei id quod sunt. sed potius gratia hominum. Unde
in litteris que scribuntur eis non debet apponi dei gratia et dei furore. Unde Osee .xiii. Dabo tibi
regem in furore meo et cetera. Isti sunt simulachrum gentium argentum et aurum opera manuum hominum. Hii
sunt qui colunt personam potentis ut dominum suum. Unde uidentur quibus ad solum dominum uten
dum est. Vos fecistis me inquiunt ex nichilo. in quo eum creatorem confitentur. creare enim
ex nichilo facere non solum institutio prelatorum ecclesie principum secularium puredi debet Eze
chielis .vii. Cum dixisset constituam super me regem sicut habent omnes regiones per circuitum
eum constitues quem dominus deus tuus elegerit. De auaricia mercenariorum .no. et .v.

Sequitur de auaricia mercenariorum que maximum nocuia est ecclesie dei. Sapiens. Nullum in
quam deterius est auaricia in principibus et rem publicam regentibus. Ad detestationem huius
peccati primo facit maledictio que scriptura predicat hiis qui sunt in peccato isto. Ecclesiastici .ii. Ubi dicitur.
Ve peccatori terram ecclesie ingredienti terram duabus uiis. duabus uiis ingreditur. qui in ecclesia
uult seruire deo et mamone. cum tamen dominus dicat Mattheus .vi. Non potestis deo seruire et mamone. De
hac maledictione legitur Ezechielis .xxxiiii. Ve pastoribus Israel qui pascebant semetipsos. Secundo
est ad detestationem huius peccati. pena qua deus puniuit figuram huius peccati. Leuitici .x. Ubi cum deus ig
nem celestem misisset in quo solo sacerdotes ei offererent. Nadab et Abiu filii Aaron
acceptis thuribulis imposuerunt ignem et incensum desuper offerentes coram domino ig
nem alienum. Egressusque ignis a domino deuorauit eos et mortui sunt coram domino. Ignis

de celo nulluſ dei amorem deſignat. ex quo pure debent offerre ſacerdoteſ. Ignis uero ali-
enus ignis ambitionis est uel cupiditatis. Vnde B. Hec adulatio nostra ut potero diuiſus di-
uisor operum emulator ignem ambitionis quem saluator in nobis non accendit ſed extingue-
re uenit. Si quis autem alienum ignem in diuino presumpserit offerre sacrificio moreretur
iniquitate sua et si precium habeat aaron. ¶ Tercio facit ad detestationem huius peccati malum multiplex quod fa-
cit prelatus ecclesie. ¶ Primum est quod oculum intentionis ledit in eis et sic consequenter fere omnia
que faciunt in ecclesia mala sunt. Vnde Mt. vi. Si oculus tuus fuerit simplex totum corpus tuum erit
i. tota congeries operum lucida est. Si autem nequam fuerit totum corpus tuum tenebrosum erit. Tunc oculus inten-
tionis simplex est quando aliquis sola eterna petit in ecclesia. Iuxta illud psalmi. Unam peti a domino hanc re-
quiram etc. Vnde Mt. vi. Primum querite regnum dei etc. et apostolus Col. i. Que sursum sunt que-
rite non que super terram. Et corpus tuum i. tota congeries opera lucida est. Si autem oculus inten-
tionis lesus est tunc tota congeries operum tenebrosa est. ¶ Secundo facit eos amittere xpistum qui figura-
tum est Gen. xxxi ubi cum laban iuisset ad tondendas oues fugit iacob. Sic dum mercenarii ton-
sioni gregis intendit xpistus recedit ab eis. Iudas cum ascendat ad tonsores ouium suarum incestu-
ose coniunxit cum thamar ubi legitur Gen. xxxviii. Sic prelati qui non querunt nisi tondere et mulgere in ecclesia
sepe a deo deseruntur adeo ut incestum committant proprias filias corrumpendo. Et absalon et cum tonde-
rentur oues eius interfecit fratrem suum amon cum esset temulentus vino uel ebrius. Et non quod iudei in
tonsione ouium sollempnizabant in quo figuratum est gaudium quod faciunt mercenarii de com-
modo temporali in ecclesia dei. Vnde Zach. xi. pasce pecora occisionis que qui possidebant occidebant
et non dolebant et vendebant ea dicentes Benedictus dominus diuites facti sumus. ¶ Tercio facit
eos percutere ecclesiam cum dyabolo inire ignominiosum fedus. de quo legitur i Re. xi. quod naas amonites
dixit uiris iabes galaad. In hoc feriam uobiscum fedus ut eruam omnium uestrum oculos dextros.
Eruebat oculos dextros hiis quos in bello capiebat ut sinistros scutis celantes ad bellum
forent inutiles. Oculus dexter in multis locis erutus est ecclesie. quia iam non est ibi quis spiritualia
sed solum terrena homines adeo occupati circa defensionem temporalium quod ad bellum spirituale sunt inu-
tiles. ¶ Quarto malum est ariditas brachii dextri. Vnde Zach. xi. o pastor et ydolum derelinquens
gregem. gladium super brachium eius et oculum dextrum eius brachium eius ariditate siccabitur et oculus dex-
ter eius obtenebrescens obscurabitur. ¶ Quarto ualet ad detestationem huius peccati multiplex malum quod pro-
uenit ex peccato isto gregi. Vnde Io. x. Mercenarius et qui non est pastor cuius non sunt oues
ipse uidet lupum uenientem et dimittit oues et fugit et lupus rapit et dispergit oues. Lu-
pus dicitur dyabolus uel persecutor uiolentus. Et Aug. loquens de mercenario dicit Si ouis eius de-
uiat non reuocat si infirmatur non medetur si deuoratur et non lacrimatur. Si fugiunt tem-
poralia que ipse amauit. fugit ipse animas quas amare simulauit. sed bene apparebit in

tempore antixpi. qui temporalia auferent ecclie. tunc eam implebunt .c. ysa. v. et derelinquetur filia
syon ut umbraculum in vinea et sicut tugurium in cucumerario. In umbraculo vinee nul
lus habitat nisi quam diu sunt ibi racemi. neque in domunculo orti nisi quam diu sunt ibi fructus
sic mercennarii non vitant in ecclia nisi quam diu lucrantur ibi. ¶. Quoniam mercennarii se ha
beant ad gregem ostenditur. eze. xxxiiij. ubi dicitur eis. lac comedebatis et lanis operiebamini
et quod crassum erat occidebatis. Gregem autem meum non pascebatis quod infirmum fuit non conso
datis. et quod egrotum non sanastis. et quod fractum non alligastis. et quod abiectum non reduxistis. et quod
perierat non quesistis. sed cum austeritate imperabatis eis et cum potencia. ¶. Quinto fa. ad detes
tandum. quam perversitas quam facit sic peccatum in ecclia. Altaria enim ecclie universalis nummulariorum convertit.
Unde sup i. c. xxi. mensas nummulariorum et c. dicit Glo. altaria dei sic vocat propter avariciam
sacerdotum altare in mensam nummularii convertit qui in eo pocius celebrat nummo quam deo.
et de tali potest dici. c. o nummi nummi vobis hunc prestat honorem. thuribula et ecclie que debent
esse inferius clausa. supius non aperta pervertit sic peccatum. cum ea que debent fieri per ecclias fiunt per tavernas.
ut breviter dicam sic peccatum facit ut servicium ecclie in multis locis deo non placeat. Unde Mal. i. quis
est in vobis qui claudit hostia et incendat altare meum gratuito. et subdit. non est in volu
tas in vobis dicit dominus et munus non suscipiam de manu vestra. ¶. Sexto fa. ad detes. sic peccatum. sic quod xpc
tam diligenter sibi cavit ab avaricia mercennariorum quod potest ostendi. ¶. Primo ex hoc quod legitur mt.
viij. quod cum quidam scriba dixit xpo. Magister sequar te quocumque ieris. et noluit hic dominus. quod propter lucrum
tempora non volebat eum sequi. unde dixit ei. vulpes foveas habent et volu. ce. ni. et c. vulpes. i.
homines astuti habent foveas. i. loca infima in ecclia dei. sed volucres celi. i. nobiles habent nidos
i. loca alta. s. dignitates. ¶. Secundo potest ostendi per hoc quod dominus dixit. Jo. vi. turbe que propter lucrum
tempora secuta fuit eum. Queritis me inquit non quia vidistis signa que feci. sed quia panem
meum manducastis et saturati estis. ¶. Tercio potest idem ostendi per hoc quod dicit Aug. noluit dominus
post baptismum amovere penam et mortalitatem nostram sicut et culpam ne delicate crederemus in
dominum. ita. Jo. ult. precepit in dexteram navigii mitti rethe ibidem et postquam dixit petro.
pasce oves meas non subiunxit mercedem quam habiturus esset. qua petrus alligaretur
sed subdidit de morte quam pro grege passurus erat dicens. Amen amen dico tibi. cum esses iun
ior et c. qui ad tendendum ignaros. Sic legitur in missione aplorum. dixit enim eis quod paupertatem
et persecutionem passuri essent. Unde mt. x. Ecce ego mitto vos sicut o. in me. lu. et luc.
xviij. nichil tuleritis in via. Idem legitur in missione aplorum. unde luc. x. Ecce ego mitto vos
sicut agnos inter lupos. nolite portare sacculum et c. ¶. Sed potest querere aliquis cum
spiritum in homine generis sit. quare noluit dominus in primitiva ecclia temporalia spiritualibus
coniungere. potest tamen. conjungit temporalia providencia. sunt ad spiritualia. ¶. Ad quod dicendum quod

temporalia prouocalia sunt illorum quos christus noluit habere ecclesiam. scilicet contemptores temporalium
nolunt esse rectores ecclesie. vel et non amatores qui uult sibi cauere a muscis caueat sibi
a lacte et melle que amant musce. Preuidebat christus quod amatores temporalium auferrent
ei ecclesias. si spiritualibus officiis temporalia iuncta coniungeret. ¶ Qui uult a canibus dila
cerari aliquid inuoluat in carne. Unde Beatus Antonius precepit cuidam monacho
qui pecuniam habebat ut emeret inde carnes. et super se nudum eas afferret. quod faciens
monachus a canibus dilaceratus est. pisces ferrum consglutiunt quod esca inuolutum est licet
mors sua lateat ibi sibi. et uisu in testina. sic amatores temporalium officia ecclesie quibus
terrena adnexa sunt assumunt ad dampnationem suam et uidentur sequi christum cum sola
temporalia sequuntur. cadauera lupi vel fornice. Predam sequitur turba ista non hominem. Pre
sciebat christus quod temporalia spiritualibus officiis adnexa terrori essent uiris perfectis. Quis e
sane mentis non timeat dispensator terrenorum esse in ecclesia cum legitur primum dispensato
rem temporalium in ecclesia fure fuisse et proditorem et homicidam sui ipsius. Quis non time
at per locum illum ire in quo sit clauos positos esse. sic quomodo non timeat terrena ista que legitur
In Job. xxviii. quod abscondita est in terra pedica eius. ¶ Tercio preuidebat dominus temporalia ista
putrefactura. immo submersura multos in ecclesia dei propter quod uocantur aqua. Apoc. xii.
legitur. Et misit serpens ex ore suo post mulierem aquam tanquam flumen ut eam faceret
trahi a flumine. Mulier ista ecclesia est quam serpens antiquus temporalium habundan
cia querit subiungere. ¶ Quarto preuidebat dominus superbiam que nascitura erat in
ecclesia ex habundancia temporalium. de qua uidetur dominus loqui. Ysa. lx. ponam inquit te
in superbiam seculorum gaudium in generatione et generatione. et sugges lac gencium et ma
milla regum lactare. Superbia seculorum. i. talis qualis est hodie in ecclesia dei. Unde Bernardus ad
eugenium papam. Video totum ecclesie zelum pro dignitate feruere tuenda. dignitati da
tur totum. sanctitati nichil uel parum. gaudium. cui maledixit dominus. Luc. vi. dicens. Ve uobis
qui ridetis. Preferat ecclesia luctum benedictio. De quo ibidem. Beati qui nunc fletis quia ri
debitis. De mamilla regum lactaberis. potest intelligi dominum in derisione ecclesie. que in senectute sua
lac consuetudine gloriosius non cessat sugere. ecclesia enim que in infancia sua fuit sub ueteri lege.
Unde dominus promittebat sibi terram fluentem lacte et melle. lac enim et mel cibus fuit paruu
lorum. In aduentu uero christi a lacte separata est. Sed iam quasi ad maiorem partem sui ad
lac redijt. quod signum est puerilitatis. superbia et diuicie quasi connexa sunt. Unde opes uocantur
superbie. Prouerbiorum viii. ¶ Quinto nolebat dominus quod ecclesia haberet fiduciam suam in alio
quam in ipso. uolebat potius fundare eam super petram quam super terram. Unde dicitur. Math.
Super hanc petram edificabo ecclesiam meam. si fiduciam suam habuisset in deo et non in di

magis non ita elongasset se ab eo. Legitur in vitis patrum quod quidam venerunt in civitatem quandam ut distribuerent ibi elemosinas et venientes ad domum cuiusdam pauperis vidue que tunc erat candidate exierunt ad opus suum quandam invenerunt filiam que apparuit eis quasi tota nuda et voluerunt ei dare vestes que noluit eas accipere. Rogata et cum venisset noluit eas accipere sed dixit: ego habeo meum provisorem deum et vos eum a me vultis tollere hodie. Et illi audientes glorificaverunt deum. ¶ Sexto sciebat deus oculum ecclesie impediendum esse temporalibus illis ab officio suo. Quemadmodum enim pulvis vel palee oculum omnino cessare facit. Ideo voluit dominus duces ecclesie pauperes esse, eo quod paupertas expedita est. Sicut Seneca dicit et subditur: Si vis animo vacare aut pauper sis oportet aut pauperi similis. Et sicut cetera membra corporis ad plura officia generantur ut lingua ad gustum et locutionem et manus similiter ad multa, oculus tamen unicum habet et contactum terre maxime timet. Sic oculus ecclesie contemplationi legis divine debuit intendere et a terrenis illis separare. Licet pes hominis a ceteris membris eius separatus non sit tamen habet separatum a terra que ei deservit et artifices que totaliter circa calciamenta ei intenti sunt. ¶ Quinto magis debent esse aliqui qui totaliter spiritualibus sint intenti. Sed hodie magis occupata est ecclesia in temporalibus quo ad magnam partem sui quam fuit synagoga. Unde quando fuit datum a Constantino occidentale imperium ecclesie facta est vox de celo dicens: hodie infusum est venenum ecclesie dei. Mercenarii mali latrones sunt aliunde enim intrant in ecclesiam quam per Christum. Unde supra Jo. x. Qui non intrat per ostium etc. Dicitur etiam aliunde quis intrare vel non bene de Christo sentiendo vel non dei gloriam sed suam querendo. Ipsi etiam non abhorrent spoliare crucifixum similes militibus qui spoliaverunt Christum crucifigendum. Isti qui iudaizant in ecclesia dei potius eligentes esse discipuli moysi quam Christi. Iuxta illud Jo. ix. quando dixerunt ceco: tu discipulus illius sis, nos discipuli moysi sumus. Discipuli moysi sunt qui temporalia volunt que promisit moyses. Discipuli vero Christi sunt qui contemptis terrenis celestia volunt habere que Christus promisit. Mercenarii enim quidam modo patiuntur penam illam qua solet puniri lusores blasphemantes. Habent enim faciem cordis quodam modo preposteratam. Sic enim debent posteriora obliviscentes et in anteriora se extendere. Iuxta verbum apostoli. Ipsi post ... prophete sunt in retro et non ante. Faciem enim versam habent ad temporalia ista que retro debent esse et dorsum ad spiritualia bona que debent esse ante. Unde figurati sunt per .xxv. viros habentes dorsa ad templum quos vidit Ezechiel. Ipsi debent attendere quid accidit Sichem ipso et quia pro re temporali spirituale opus fecerunt circumcidentes se pro filia Jacob et ... quam spoliabant a Jacob et filiis eius. Unde Gen. xxxiiii. dicit Sichem: substantia eorum et pecora et cuncta que possident nostra erunt. Occasione enim illius circumcisionis interfecti sunt. Sic qui terrenis spiritualia faciunt timere possunt ne eternaliter occidantur.

De signis avaricie que apparent in ecclesia dei.

Nunc sequitur de signis avaricie que apparent in ecclesia dei. Primum signum est cum unus habet multa beneficia ecclesiastica quorum unum sufficeret sibi secundum statum sue persone. Secundum est aliquis in die missas multas celebrat nisi in casibus a iure exceptis. Tercium est cum aliquis in eadem missa multiplicat officia. Quartum est cum aliquis multiplicat altaria non necessaria. Quintum est promotio ad sacros ordines vel dignitates eorum qui sunt infra legitimam etatem. Sextum est reservatio fructuum et congregatio in eis qui habent annuos redditus. Septimum est concursus ad funera et processiones et nimios oratorios. et breviter ad omnia ad que esca alicuius lucri trahens allicit eos et neglectus eorum in quibus nullum lucrum sperant. Et licet aliqua ex hiis ex devotione interdum fiant cupiditas tamen ea que adinvenit. Multa autem sunt sed causa brevitatis tantum de hiis tangemus.

De pluralitate beneficiorum.

Incipiamus a pluralitate beneficiorum de qua quidem consilio avaricie dicimus quod notorie est quod quis habere plura beneficia ecclesiastica unum eorum sit ei sufficiens secundum statum sue persone. quorum nimio quidam cum longe tempore asseruisset hoc esse mortale peccatum dum unum officium habebat dato sibi secundo beneficio asseruit quod licite possit aliquis plura beneficia habere. et addidit quod nullus posset hoc intelligere nisi qui haberet ea cuius rei talis potest assignari causa. sicut legitur Zach. xi. Impietas est oculus eorum in universa terra. luxuria est oculus luxuriosi. avaricia est oculus avari. et sic de ceteris impietatibus. Unde accidit quod alicui luxurioso videtur aliqua fatua talis quam nimio amore diligit pulchra cum in veritate sit turpis. et hoc est quia oculo luxurie eam intuetur. Simius enim amor luxuriosus qui in eo est facit eum sic iudicare de pulchritudine illius. Alius enim qui non habet hunc oculum non videt illam pulchritudinem in illa muliere. Sic ille in quo est oculus avaricie videt quod aliquis posset habere plura beneficia ecclesiastica sufficientia visione falsa vel fantastica. illi autem qui non habent oculum avaricie non vident hoc. Unde dicunt malum esse habere plura talia beneficia ecclesiastica quod multipliciter potest ostendi. Primo sic. Tria distinguuntur principia operationis humane scilicet natura gratia et vicium. Sed cum aliquis habet vel vult habere plura talia beneficia vel natura est principium huius operationis vel gratia vel vicium. et videtur quod non natura. natura enim paucis contenta est unde Seneca. Exiguum natura desiderat. et Ieronimus ad Timotheum. habentes alimenta et quibus tegamur. hiis contenti simus. gratia et non videtur esse principium huius operationis quod multipliciter potest ostendi. Primo per hoc quod gratia paucis contenta est quam natura. quod patet per hoc quod ipsa est aqua sitim terrenorum extinguens. Unde Io. iiii. Qui biberit ex aqua quam ego dabo non sitiet in eternum. Super quod verbum dicit Aug. Qui bibit ex flumine paradisi de quo gutta una maior est quam occeanus restat ut in eo extincta sitis sit mundi. v. in fine vite. Secundo potest ostendi idem per hoc quod deus consulit contrarium. Consilium enim quod est dei summa paupertas. Unde non est verisimile quod gratia ipsius contrarium consulat. Si enim gratia ipsius multiplicatione tempo-

biu gsulet. ipe deus ti gsulet. dr enim deus ti facere q grā ipi. & sic deus gsulet gña & sic eē
in eo q est. & nō cuí gñru dicat beatus B. Sup c. Ductus est ihc in desertu a spu. absit in
quit ut tpe ūitatis qui te adduxit huc te reducere uelit qz nō est more ei. est & non est.
Tercio p idem ostendi p hi q in fine uite cu dicitur ds uenturus est ad eos nō audent reti
nere multitudine taliu bñficiorum. Si enim grā dei & amore ea possidunt desidare debent
vt in statu tali a dño inueniunt ut ab eo digna mercedem accipiant. & si initio gre in
statu sanctitatis docebat eos bñficia multiplicanda ee ipa in statu infirmitatis cum
maior est & deuotior nō pmittit eos de hi dubitare. nō uidet ee gsiliu diuine gre q aliqs
in statu illo uiue audeat in quo nō audeat mori. ¶. Quarto p ostendi in hys auctoritatibus
que sequuntur. Ag. Qui ueram fidem ht nō cupit in hys miserys fieri diues. Non uidr
g hre ueram fidem que est. preterea grā. ille qui desidat hre plā talia bñficia. quia g
gsulit ei grā qm nō ht. Item caritas nō uolat ad muscas. caritas & cu ignis est nō
tendit deorsum. pterea cu caritas dm sup omnia amet. ipa nō desidat multiplicatone
tenorum. quibz cu amittat ul impediatur ne ei intendat. Unde Ag. Dicium scm querit
caritas ūitatis. Idem dr. quidā in animu plibz actōnibz intentu deo quodā m uacua
ri. Non est uera fide q caritas querat que eam do euacuaret. sz potius querit pacem
in qua factus est locus ei. ipe est palliu breue q utrūq opire nō p. De quo loquitur Ju
ysa. Unde Ag. Dne ego p auariciam meam nō amittere te uolui. sz uolui tecu possidere
mendaciu. itaqz te amisi qz nō dignus es cu mendacio possideri. pterea caritas plus diligit
legem dei qm milia. au & ar. Non est g uera fide q ipe gsulat multiplicatone actō
nu tempaliu que requirit multiplicatonē actōnu spualiu q impedit hoiem a studio
sapie diuine. Unde ecc. xxxviii. sapiam scribe in tempe uacuitatis. & q minorat
ur sapiam percipiet. patet g q opacōnis pdicte nō est principiu uacā ul grā. Du
relinquitur q pricipiu ei sit uiciu & sic q nō sit licitu unu hoiem hre plā talia bñfi
cia. & hi satis p manifestari si gsiderentur cause. pp quas aliqui credunt hi sibi licere. aly
eni credunt hi sibi licitu ee q bñficia illa bn expendunt. aly qz nobiles sunt. aly qz
ut .. potuit. aly qz administratoni tempaliu utiles sunt. ul pp sapiam mundi ul pp
prudenciam. ¶ Contra illos qui credunt qz bn possunt illa hre. qz bn expendunt. dicu
mus q nō sufficit medico bn expendere ea que sibi dantur ab infirmo & nullā cu
ram hre de infirmitate ei. Sitr nō sufficit aduocato bn expendere salariu & nō se intro
mitte de causa. Nec stipendiario sufficit stipendia sua bn expendere. & de guerra
se nō intromittere. Sic clico ecctica bñficia hnti nō sufficit bn ea expendere nisi
faciat officia quibz illa annexa sunt. ¶ Contra illos qui credunt se posse habere

pl'a talia b'n'ficia q' uicarios ponunt. ¶ Primo dicimus q' eadem r'one layicus un' i'mo et mult'
posset h'r'e .x. b'n'ficia eccl'ica posset enim ibi pon'e vicarios. p'terea Ridiculum est matrimonium
contrah'e sp'e ponendi vicarium. et qui h' facit videt' incidisse in illam maledictionem. Deut. xxviij.
vxorem accipiet et ali' dormiet cum illa. ¶ Tercio querimus de vicario illo utrum sit pastor ul' mer-
cenari'. si mercennari' est lat' sicut p'us ostensum est. Cum g' dicat aliquis b'n possum h'r'e b'n'ficium
q' ponam ibi vicarium pene idem est. ac si dicat b'n possum h'r'e c'. q' ponam ibi latronem q' fu-
r'et' et mactet et p'dat. Io. x. Si n' pastor est que r'o est ut tu h'eas duas eccl'ias ip'e nullam. Si-
quid dicat ibi Io. v. Gr'a dei ul' in quo est gr'a dei. Non licet t' h'r'e vxorem fr'is tui. ¶ Q'rto
q'rimus a tali utrum uicari' ille sit mi'us bon' ul' eq' bon' ul' melior q' ip'e. Si mi'us bon' cum
r'o dicat q' n' e' recipiend' p' ip'o. op'ari' enim i' ruinam alio' conductus n' p' uicarium mi'us bon'
pon'e. Si n' eque bon' est ul' melior que est causa q' iste h'eat duo b'n'ficia et ip'e nullum. ¶ Q'nto
q' ip'e deb'et attende' q' accidit de p'mo vicario synagoge sicut legi'. Exo. xxxij. moyses
relinquens p'p'lm satis p'ua mora factur' d'no dimisit vicarium satis bonum aaron. Et tam' ind'
dimi' p'p'lm g'm fidelem relinquat infidele' et ydolatram inuenit. p'terea dicit ap'. q' si q's
n' laboret n' manducet. quo iure g' pastor aliq's de b'n'ficio illo n' ip'e n' laborat
ordinauit deus ut q' seminat sp'ualia metat carnalia. qua r'one g' paup' uicari' sp'ualia se-
minabit et alius carnalia meteret. cum d' dicat. q' deus iniunxit h'o n' sepet. quo iure deuari'
ille que subditus offert paup'i uicario sibi sp'ualia seminanti accipiet a pastore mal'
uenit. et si q' ad forum contento sui uis ibi uideat' h'r'e cum q' ad iudicium facere s'p'te. ip'e
tor est usurpans sibi alienum eor' q' a deo iuncta sunt sunt reliquo. ... laborat
ionio et homicida reputat' et resp'cu mercennarij quem defraudat. et respectu paup'i subditi-
quor' sudorem comedit. De p' legi' ecc'. xxxiiij. Qui effundit sanguinem et qui fraude' fac'
mercennario fr'es sunt. de s'c'do legi' ibidem. Qui aufert in sudore panem q'i q' occidit p'x'
tuum. ¶ Vltimo dicimus q' illi qui uicarium ponunt qui sola cupiditate lucri seruiunt
et n' amore dei. talem amorem faciunt m'ri sue. ecce qualem amorem quis faceret
m'ri sue carnali si pedem uerum ei auferret et loco ei' pedem ligneum sustineret. pes lig-
neus n' uiuit nec corp'i adheret. sic uicari' q' caritatem n' h't. n' est membrum uiuum m'r'
tis sp'ualis. nec adheret corp'i eccl'e. sola enim caritate uiuit quis et adheret ceteris membris eccl'e
¶ Contra illos u' q' dicunt q' possunt h'r'e multa b'n'ficia eccl'ica. q' nobiles. dicimus q' si filij dei
sunt et eccl'e utiles n' uolentes excede' mensuram nobilitatis sue. forsitan nichil est ut de
b'n'ficijs eccl'icis p' ceteris accipiant si si p' absq' iactura a'iarum. Sz si filij diaboli sunt q' r'one de
bonis d'ni p' ceteris accipiant. Numquid debz d' nobilitatem filior' diaboli honorare. Similit' si sunt
inutiles eccl'e dei ul' nociui suo p'uo eo'. n' uidet' iustum q' p' ceteris comodum heant ab eccl'ia

ex quo ecclia comod no ht ex eis dicit lombard q ipe no uult hre capellanu qui capiat alau
dam & comedat gallina. Dic ds no uult hre in ecclia qui in ea ei gtenit & inde plures
sibi. si aliqs no est gtentus illis quibz gtentus ee deb si clicus no ee & cu patria heditate
exheredatus sit suprior tu uult ee qm fr suus qui heres est. Non uidet mihi ee q ds eius
supbiam pascat ul sustentet. cu eni supbia talia hns ha fit no ptinet ad dnm pasce eam.
Contra illos u qui dnt se posse hre multa talia bnficia q sapientes ul potentes sunt quo ad
scdm dicimus q cupiditas & auaricia docet eos in hac pte. fraudulosa eni statim cupiditas no po
dit spualia. s sola tempalia. Unde B. loqns de auaris platis. Optimi dispensatores dei qui de mi
nis minima & de minimis maxima cura gerunt. Optimi. Tercio loco pr ostendi no solu q
malu sit plura talia bnficia hre. s & q nullu u certo debeat si in dubitatione uenire. Sicut eni e
q nullus pnceps sciens in cuius curia licitu sit illu q no ht u unu equu auena qrere ad op
duoru ul ad plures equos no inuenit armiges aliqs ita sumptu. qui si adducat in dubitatione. que
causa est & ut in curia dei. i. in ecca in qua tot sunt qui de auena ecce no possunt hre ad ne
cessitate licite sit aliqm q no ht u unu equu auena qrere ad plures eqs qm dubiu e uos licita
tos q certu est uos armigos. nuqd pr hu ds dic p pphetam. Quis certus u seruus meus. preca
& licitu ee aliqm hre plura talia bnficia cu no expedit. Unde ap. ad cor. vi. Omnia m licent
s no omnia expediunt. licebat aplo sumpe sumere a subditis. s no expediebat q pseudo apli
hrent inde occonem qrendi & lucrandi. sic licet ee licitu alicui uiro discreto & honesto
hre plura talia bnficia. cu q amatores tempaliu accipent inde exemplu cupiditatis & auaricie
no expedit. Sicut manducare ydolatitu in se licitu est hoi discreto q no comedit i cu uenera
tione ydoli cu coram infirmis & simplicibz peccm est comede ydoloticu. ipi eni credentes
comedi cu ueneratione ydoli scandalizant inde. Unde B. spualis ho qui omnia diiudicat ut
ipe a nemine iudicet ee opus suu tria qdam gsideratione pueniet. pmo qdem an liceat deinde
an deceat postmo an expediat. licitu dr aliqd in respectu ad dei phibitione decens. dr i resp
ad psone gdicionem. expediens u in respcu ad ostensione pximi. Considare g debet sapiens
aut q facturus est sit licitu. i. a deo no phibitu. deinde an deceat psonam ei. aliqd eni
decens ee in aliq psona q tn indecens est in alia. pcipue u in lrratis uiris qui debent spa
lis ee oculus ecce. Indecens est cecitas & macula cupiditatis & auaricie. a talibz eni preca
psumunt exemplu & ad eos i ad apli spuali ptinet. ab omni spece mala abstinere uos. & p
uidentes bona no tm coram deo s & coram omnibz hoibz. Ad decesse u huius pcti. pmo
sunt maledicto qm facit ds illis qui sunt in pcto isto. ysa. v. dicens. Ve qui giungitis do
mu ad domu. qm quis absqz pcto ht q cu maledictione dm ht. Scdo mutilato ecce
de que inde puenit. no uidet innocens ee qui matrm suam uno membro mutilat. Sic

innocens non est qui naturam suam ecclesie mutilat procurando quod unus habeat unum membrum quod
debeat habere. Quod si dicatur quod ecclesia licet non habeat omnia membra quo ad substantiam, tamen habet omnia quo ad offi-
cia. Unus enim habet officia plurium. Respondemus quod licet in monoculo unus oculus supplet officium duo-
rum, non tamen tantum valet habere unum oculum sicut habere duos. Nec bene sustineret natura sive carnalis quod
procuraret ut loco duorum oculorum unicum haberet. ¶ Tertio facit ad detestationem huius peccati monstruositas
et confusio que inde provenit in ecclesia dei. Provenit enim ex hoc peccato quod diverse ecclesie habent eundem ocu-
lum. Inauditum est quod diversa corpora idem habere membrum. Ex hoc peccato accidit quod eadem persona simul et se-
mel diversa replet loca, quod videtur esse contra naturam. Item accidit inde quod oculus unius ecclesie os est in alia
ecclesia. Quod archidiaconus unius ecclesie cantor est alterius. Accidit et quod oculus alicuius ecclesie distat ab ea plus
quam per dietam integram. Si aliquis cecus reputatur et si oculos suos habeat in bursa sua, nunquid
talis ecclesia ceca est reputanda, a qua oculi sui tantum distant. Oculi sapientis in capite eius, stul-
tus autem in tenebris ambulat. Unde dicit Salomon Eccl. ii. Oculi stultorum in finibus terre. ¶ Pre-
terea hoc introducit quandam unitatem in ecclesiam dei heresim Sabellii, qui dicebat patrem esse filium. Quod quidem
absurdum, quod hic non invenitur nec in natura nec supra naturam quod eadem persona sit pater et filius. Sed ille vir-
tute eidem. Sed hoc vult facere peccatum istud. Accidit enim quod duo sunt decani in duabus ecclesiis, et uterque
canonicus est in utraque, et sic uterque pater et filius respectu utriusque. Preterea hoc peccatum facit quod eadem
arbor simul et semel in diversis ortis plantata sit. Sed non vult deus in aliquo de ortis suis arborem
esse que fructus non faciat. Unde Luc. xiii. dicit de ficulnea non faciente fructum: succide illam, ut
quid et cetera. Unde videtur quod in utroque orto fructum facere debeat arbor talis, et sic videtur quod duplex offi-
cium facere debeat qui duplex beneficium sufficiens habet. Qua ratione enim per beneficium ad officium unum obligatur,
eadem ratione secundo ad secundum. ¶ Quarto vero facit ad detestationem huius peccati utilitas que ibi est. Vilium enim pro-
et abiectarum est causa sive se periculo exponere. Unde viles se videntur ostendere qui primo desiderio
lucri incedunt per viam illam quam tot boni viri asserunt latronibus plenam propter que cum videant
litteratos viros qui per eam inceperunt ire ad ultimum relinquere eam et non audere ultra tutius
resignaverunt enim nec audent mori cum multitudine talium beneficiorum. Preterea si aliquis cibus asse-
reretur venenatus a multis bonis viris, licet alii quamvis contrarium asseverent, tamen quod alii haberent cibos suffi-
cientes non committeret se discrimini ut cibum comederet. ¶ Commune est ergo quod ille qui habet unum benefi-
cium sufficiens audet suscipere aliud, cum tot boni viri asserunt ibi periculum esse. Preterea sancti pos-
sent erubescere illi ad quos pertinet curare quatenus deo serviatur, gratuito ad placitum suum qui hoc
solo contenti sunt ut sic serviant ei ne ipse inficiat eos. Non curant enim quid sciant quod tantum
sciunt. Solum immortale non sit. Non attendentes quod dicit beatus B. Loquitur ad viros perfectos. Pro-
est virum inquit languere quam omnia precepta, nec attendere quid deus precipiat, sed quid velit, pro-
bantes que sit voluntas dei bona, bene placens et perfecta. ¶ Quinto facit ad detestationem huius peccati

sic talis multiplicatio beneficiorum quod unam personam frequenter generat apostema superbie in persona illa sicut
in corpore humano nimia collectio humorum quod aliquod membrorum solet generare apostema. Superbia est similis
illi apostemati quod vocatur noli me tangere. Non potest enim sustinere superbus quod in aliquo ei reprehendatur. ¶ Sexto faciunt
ad detestacionem huius peccati diversa exempla. Et de multis pauca ponamus. Refert Seneca in libro de beneficiis quod quidam ani
mo ob virtutem et rem publicam bene gestam tantum agri decerneretur quantum una die aratro circuire posset.
Non est opus inquit tanti cum plusquam unicum opus sit. Et subdit Seneca: quanto maioris viri putas respu
isse munus quam accepisse. Et dicitur in psalmo: a fructu frumenti vini et olei multiplicati sunt. Et subiungit de se: In pace in idipsum
dormiam et requiescam. quasi diceret: alii multitudine temporalium querunt. sed mihi adherere deo bonum est. Consuluit Moysi
onus suum partiri in plures ut secum esset deus. Isti si congregare volunt multa bona in unum ut
ab eis recedat deus. Isti non possunt dicere illud psalmi: Unicus et pauper sum ego. cum tamen in personis volunt esse
non unici. Ille qui tantus vult esse in persona cum unus sit in turba videtur dicere illud verbum dyabolicum: Ero si
milis altissimo. ¶ Hec autem videntur esse reprehensibilia specialiter in talibus personis. ¶ Primo reprehen
sibilis est absencia cum officium eorum presenciam requirit tribus de causis. ¶ Primo propter gregis pestilen
ciam. Unde ad eum potest dici illud verbum Senece: Tunc hoc negocium quantum medicus in pestilencia. ¶ Secundo propter
luporum infernalium importunam seviciam. Alii enim lupi solo clamore exterrentur. Sed de lupo infer
nali legitur Job xl: Non fugabit eum vir sagittarius. in stipulam versi sunt ei lapides funde. Pau
ci sunt quos lupus infernalis singulis diebus non teneat vel per aurem vel per linguam vel aliud mem
brum. Illo membro tenetur quis a lupo infernali quo committit peccatum. necessaria est ergo pastoris pre
sencia que oves eruat de ore lupi. Unde in Amos iii: Quomodo si eruat pastor de ore leonis duo
crura aut extremum auricule sic eruemini filii Israel. ¶ Tercio necessaria est presencia pastoris propter sim
plicitatem et indefensionem ovium. Certum enim est quod inter omnia alia animalia unum de simplicibus et minoris
defensionis est ovis. Cetera enim animalia vel velocitate vel astucia vel fortitudine et dentibus et unguibus
et quibusdam armis secura sunt ab hostibus suis. sed ovis nichil horum habet. Ideo necessaria est ei presencia
pastoris que eam defendat. Similiter est in ovibus spiritualibus. multe enim maioris simplicitatis sunt quam
ovis vel capra. ovis enim vel capra saltem fugit lupum. Oves enim spirituales voluntarie in ore lupi infer
nalis se ponunt. ¶ Secundo reprehensibile est in talibus personis quod super suam virtutem quasi spopondisse
videntur. contra illud ecclesiastici viii: Non spondeas super virtutem tuam quod si spoponderis quasi restituens cogita. Super vir
tutem suam spondet qui animam in susceptione personatus ecclesie impignoravit et adhuc aliam ecclesiam sus
cipit. cum aliam animam non habeat quam impignoret pro secunda ecclesia ponat. Dominus animam suam posuit pro ovibus
suis et si ex culpa pastoris eas amiserit super animam pastoris periculum erit. ¶ Tercio reprehensi
bile est circa habentes plura beneficia scilicet quod ipsi se offerunt ad sibi commissionem periculosissimam
et instanter rogant ut de ea recipiantur et si recepti de ea fuerint gaudent quasi invenerint thesau
rum. Solent prudentes huius seculi timere quod non fide iubeant pro aliquo propter pericula que ex

fideiussione solent euenire. ad fideiussionem non longe periculosiorem multi se offerunt. Unde prov. xxii. Noli esse cum hiis qui defigunt manus suas et qui uades se offerunt pro debitis. Si enim non habes unde restituas quid cause est ut tollat operimentum de cubili tuo qui curam animarum suscipit manus suas defigit i. obligat. ¶ Primo ad extollendam curam ecclesie. Unde Jer. i. Ecce constitui te hodie super gentes et regna ut euellas et dispergas et dissipes et edifices et plantes. ¶ Secundo ad liberationem. Unde in prov. xxiiii. Erue eos qui ducuntur ad mortem et cetera. ¶ Tercio ad spiritualium infirmitatum curationem. Unde dominus in euangelio Matth. ix. Non est opus ualentibus medicus sed male habentibus. Et uidentur medici spirituales deteriores esse corporalibus medicis triplici de causa. ¶ Primo quia nullorum egrorum curam recusant quantumcumque incorrigibiles uideantur. ¶ Secundo quia licet de arte spiritualis medicine non nouerint tamen curam recipiunt et de infirmis se non intromittunt. Hec enim tria in medicis corporum quantumcumque mali sint non solent inueniri. ¶ Quarto obligat se ad prouisionem eorum que spirituali uite sunt necessaria. Unde Matth. xxiiii. Quis putas est fidelis seruus et prudens quem constituit dominus super familiam suam ut det illis in tempore tritici mensuram. Bene debet premeditari qui tantam familiam suscipit utrum habeat unde possit ei prouidere. ¶ Quinto obligat se ad prebendum ducatum. Jo. x. dicitur de pastore cuius proprie oues cum emiserit ante eas uadit et oues eum sequuntur. ¶ Sexto obligat se ad placandum dominum pro populo quia oportet quod ipse placeat. Quomodo enim placabit qui non placet? Sed in predicto uerbo. Si enim non habes restituas et cetera. Operimentum quod cubile gratie debet esse ornatum ut deus ibi quiescat uel gratia dei hoc operimentum amittit qui super uires suas curam animarum suscipit. Unde prov. xx. Tolle uestimentum eius qui fideiussor extitit alieni et pro extraneo aufer pignus ab eo. Idem uocatur hic uestimentum quod prius operimentum sensus est. Tolle uestimentum i. tollendum predicat. Et subditur ibi. Suauis est homini panis mendacii et postea os eius implebitur calculo. Panis mendacii uocatur qui acquiritur ex mendacii promissione cupidi qui curam animarum suscipit. Et postea os eius calculo ardenti implebitur. Unde alibi in prov. Affligetur malo qui fidem facit pro alio.

¶ Ve multi sunt qui post fideiussionem gaudent. Unde dicitur in prov. xvii. Stultus plaudet manibus suis cum spoponderit pro amico. Causa hec est quia non intelligit quid fecit. Pro infirmis enim de quorum salute desperatur sponsorem constituit cum curam animarum suscipit. ¶ Tercio reprehensibiles in talibus quia post fideiussionem non curant de hiis pro quo fideiusserunt. Non attendentes quod legitur prov. vi. Fili mi si spopondisti pro amico tuo defixisti apud extraneum manum tuam illaqueatus es uerbis oris tui captus propriis sermonibus. Fac ergo quod dico fili mi et temetipsum libera quia incidisti in manum proximi tui. Discurre festina suscita amicum tuum ne dederis sompnum oculis tuis nec dormitent palpebre tue. Fideiussionem istam attendebat abbas quidam de Grandisilua. In cuius domo dominus Guillelmus de monte pessulano factus monachus abbatem pro salute sua fideiussorem recepit qui diu conuersatus ibi honeste migrauit ad dominum. Ad quem

abbas. pactis exequiis direxit sermonem in hunc modum. Frater Gwille. vellem scire si deo placet
verum de sideriussione (?) quam tibi feci absolutus sim. qui licet per dimidiam diem mortuus fuisti. Ben
edic divino miraculo. domne abbas absolutus estis. Quinto reprehensibile est in talibus quod ipsi
defraudant plurimos. Primo dominum honore et servitio. debet enim habere duplex servitium de duobus
beneficiis et non habet nisi unicum. Secundo corpus ecclesie debilitat membri unius ablatione sicut corpus hominis de
bilius est ex defectu pedis. Tertio defraudat aliquem pauperem clericum qui deberet alterum eorum beneficium
habere. Quarto vicarium cum vicarius habeat laborem et iste mercedem. Quinto subditos a quibus me
tit carnalia cum non eis serviet spiritualia. Sexto reprehensibile est in talibus personis quod ipsi re
putant beneficium quod est honus valde periculosum. Unde luc. xxii. Reges gentium dominantur eorum
et qui potestatem super eos habent benefici vocantur. Vos autem non sic. supple vocandi estis beneficii.
Solam enim dispensationem aliorum bonorum habetis contra quod (?) quia quis committit alicui dispen
sationem que laboriosa est licet victum et vestitum in ea ei concedat. potius eum onerat quam benefi
cium ei impendat. multiplici autem ratione periculosa est dispensatio bonorum ecclesiasticorum. Primo quia dif
ficile est quod dispensator placeat domino et familie simul. difficile enim est gratiam familie non querere
cum ipsa presens sit et deus sit quasi absens. unde relinquitur quod difficile sit dispensatores bonorum ecclesie
gratiam dei habere. Secundo periculosa est quia computatio multum differtur. computatio autem dilata multa
facit oblivisci. sicut dicit Beatus B. dilatio et ulla (?) securos reddit dispensatores et absque timo
re furentes. Unde eccles. viii. quia non profertur cito contra malos sententia filii hominum absque ullo timo
re perpetrant mala. Et math. xxiv. si dixerit malus ille servus moram facit dominus meus venire et
ceperit percutere conservos suos. manducet autem et bibat cum ebriosis. veniet autem dominus servi illius in die
qua non sperat et hora qua nescit vel ignorat et dividet eum. partemque eius ponet cum ypocritis
illic erit fletus et stridor dentium. Tertio periculosa est quia deus omnia videt que fiunt a dispensatoribus.
Si dicunt aliqui dispensatione plurium [illegible] quod multi habeant plura beneficia. Respondeo. quod si plurimi
omnia bona facerent non dixisset deus de ipsis. math. xxiii. secundum opera eorum nolite facere. Unde B. non sum
mea vidis ut ignorem vos potiores dispensatores. Sed in edificationem non in destructionem
si necessitas urget. excusabilis dispensatio est ubi utilitas provocat. dispensatio ubi utili
tas laudabilis. utilitas dico communis non propria. nam cum nichil horum est non plane fidelis dispen
satio. sed crudelis dispensatio est. De pluralitate missarum.

Dictum est de primo signo avaricie quod apparet in ecclesia dei. scilicet de pluralitate beneficiorum.
Nunc dicendum est de secundo signo. scilicet de pluralitate missarum. Et verum est quod in die natalis
domini licet celebrare tres missas in aliis diebus in tribus casibus licet celebrare duas. Primus
casus est quando necessitas requirit ut una de die celebretur et alia pro defunctis. Secundus est
cum necessitas peregrinorum vel hospitum vel infirmorum hoc requirit. Tertius casus est cum tempo

nuptiarum laboret. tunc cum necesse sit pro quibus plures missas propter nuptias celebrare. ita tamen quod numquam propter ali-
quam necessitatem debet celebrare nisi duas. nec duas in causa adulationis vel cupiditatis. quod tunc esset pec-
catum mortale. Quod autem cupiditas habeat pluralitatem missarum adinvenit videri [illegible] ex hoc quod ille qui habet du-
as vel tres ecclesias in utraque vult missam celebrare. Cum ante horas canonicas vix in altera
earum ubi vult dicere tamen vel alia causa non [illegible] esse nisi quod ad missam offeratur et ad horas canonicas non. Primo dicitur
ostendi multipliciter quod hoc sit malum scilicet aliquem plures missas in die celebrare. Primo per verba [illegible]
[illegible]. Cotidie eucharistiam sumere nec laudo nec vitupero. qui non audebat laudare cotidie semel
sumere eucharistiam numquid laudasset eam bis in die sumere. immo forsitan gravius plures sumen-
tem puniuisset. Secundo per idem ostendi per hoc quod maius est conficere quam simpliciter communicare. Unde cum
non liceat alicui communicare pluries. dico non est licitum alicui pluries celebrare. et forsitan si nichil
offeretur celebrantibus sicut nichil offertur laico communicanti numquam fuisset pluralitas missarum introducta in
ecclesia dei. Tertio per idem ostendi per hoc quod dicit Glossa super illud ad Hebreos vi. terra sepe super se venientem
imbrem bibit. et cum predicatio [illegible] est non sufficit si assidua vilescit. idem verum est de
celebratione missarum. Si enim aliquis pluries in die celebraret vilesceret ei opus. Glossa super Anglicum
non enim concessum est Anglo ut ad placationem talium [illegible] sub specie panis gloriosum corpus immo-
lare esse nec exhibet reverentiam presentie creatoris sui quam debet. Quarto per idem ostendi
per hoc quod filii Israel non colligebant de manna nisi gomor unum per singula capita. Manna enim
[illegible] figuram fuit divini corporis. De hoc legitur Exodi xvi. Quinto per ostendi idem per hoc quod agnus pascha-
lis semel in anno immolabatur. de quo legitur Exodi xii. Sexto per idem ostendi per hoc quod verus
agnus scilicet Christus semel tantum immolatus est et sacerdos in veteri testamento semel in anno cum sanguine
intrabat in sancta sanctorum. De pluralitate officiorum in eadem missa.

Sequitur de tertio signo avaritie scilicet de pluralitate officiorum in eadem missa quod licet multi
ex devotione fiat verius tamen quod cupiditas hoc adinvenerit. In eadem enim matutinis mul-
tis laudes triplicantur. In missis vero hoc cupiditas adinvenit. ut si non offeratur ad unum offi-
cium ad aliud saltem offeratur. Quartum autem signum est multiplicatio altarium absque ne-
cessitate facta non ex devotione sed ex cupiditate. Unde Osee viii. Multiplicavit Effra-
im altaria ad peccandum facte sunt ei are in delictum hostias offerent et immolabant
carnes et comederunt et dominus non suscipiet eas. Magna insania est quod altaria multiplicentur ad
peccandum que pure debent fieri ad dominum placandum. Corpus dominicum super hec altaria ex cupiditate
immolatum adeo non suscipitur quantum ad operationem sic immolantis. sicut legitur. In Ieremia
ubi sic legitur. Numquid carnes sancte auferent a te malicias tuas. Quintum signum
est avaritie conservatio fructuum in eis qui habent annuos redditus sufficientes. Quod
[illegible] multipliciter potest ostendi. Primo per hoc quod ipsi videntur esse similes cuidam stulto qui

uideus quendam magnum fluuium impetuose fluentem cogitauit quod cito preterfluxisset et mutuatus est uasa a uicinis suis et repleuit ea. de qua illa uice cum preterfluxisset aqua fluuii indigenciam habere. annuos redditus quos habent alia. sunt uelud fluuius iugiter manans sed diuicie laicorum que non habent ita annuos redditus sunt uelud torrens qui quandoque siccatur. Unde non est mirum si ipsi reseruant de fructibus suis. Secundo potest fatuitas talium ostendi per hoc quod ipsi de porcione pauperum thesaurum facere uel possessiones acquirere cum pauperes fame et frigore moriantur. Contra quos dicit Jeronimus. accepisse pauperibus eroganda et esurientibus plurimis uel cautum esse uel timendum uel quod apertissimi sceleris est aliquid exinde subtrahere omnium predonum crudelitatem superat. Idem optimus dispensator est qui nichil sibi reseruat. Suspecta est michi illa caritas que aliter diligit preueniunt. alter seipsum porcionem suam de bonis ecclesiasticis integre accipit. videlicet uictum et uestitum suum pauperes uero esurientes et nudos thesaurizare facit de sua porcione. non attendens quanta iniquitas sit quod pauperum est successori suo diuiti reseruare cum uniuersaliter dissuadeat deus in terra thesaurizare. Matthei vi. Non uidetur esse concessum prelatis ecclesie qui exemplo suo debent alios ad contemptum terrenorum prouocare quod ipsi in terram thesaurizarent.

Tercio potest fatuitas eorum per hoc ostendi quod ea que ipsi subtrahunt pauperibus auferet eis tyrannus uel maior prelatus. Iuxta illud Augustini. hoc tollit fiscus quod non accipit Christus. Quarto potest fatuitas eorum per hoc ostendi. quod ipsi ignorant qualem successorem habituri sunt. Unde ecclesiastes ii. Detestatus sum omnem industriam meam qua sub sole studiosissime laboraui. habiturus heredem quem ignoro utrum sapiens an stultus futurus sit et dominabitur in laboribus meis. Consonum esset ut prelatus qui bona ecclesiastica pure a Christo recepit membris Christi ea impenderet. Iuxta illud ecclesiastes i. ad locum unde exeunt flumina reuertuntur. Fatuum uidetur esse quod hoc bonum potest dispensare reseruare eius dispensatori qui forsitan in uoluptates et uanitates expendet. Dicitur ex materia peccati quod potuit esse materia uirtutis. Contra illum qui sic facit uidetur esse quod dicit Jeronimus. da indigentibus pauperibus non locupletibus non superbis. da quo necessitas sustentetur non quo augeantur opes. Sacrilegium est rem pauperum non dare pauperibus. Quinto potest ostendi fatuitas eorum per hoc quod melius esset quod ipsi de eis que sibi habundant elemosinas facerent ante mortem quam fieret illa elemosina postquam mortui essent. Elemosina enim ante mortem facta est uelud lucerna que prefertur homini custodiens eum ne cadat in foueam inferni. Elemosina uero post mortem facta est quasi lucerna que fertur homini post tergum que custodit eum a casu fouee. Si enim in peccato mortali decesserit nulla elemosina que pro eo fiat liberabit eum ab inferno. Unde elemosina facta per aliquem in uita ipsius ualde melior est quam ea que fit post mortem. Illa enim que fit post mortem non ualet ad plus nisi liberacionem a pena purgatorii. Illa enim que fit in uita potest homini mereri graciam et gloriam et liberacionem a debito pene eterne et a pena purgatorii et habundanciam bonorum temporalium et multa alia. pietas enim ad omnia utilis est pro-

missionem huius vite que nunc est et future. Vnde legitur .j. ad Thimotheum .iiij. De promotione puerorum ad sacros ordines et dignitates.

Sequitur de .vi. ramo avaricie quod est promotio puerorum
ad sacros ordines et ad ecclesiasticas dignitates a quo peccato valde esset cavendum ecclesie dei. Val-
de enim est nocivum quod innuit Salomon ecclesiastes .x. dicens. Ve tibi terra cuius rex puer est. et dominus Ysa. iij. com-
minatur sinagoge tanquam magnam penam dicens. Dabo pueros principes eorum. Mul-
tiplici autem ratione cavendum esset ecclesie ab hoc. Primo propter defectum sapientie qui est in pueris.
Vnde dicitur. Nemo iuvenes eligit duces eo quod non constet eos esse prudentes. et Job .xij.
In antiquis est sapientia et in multo tempore prudentia. et si scientia esset in talibus personis non haberent
tamen experienciam que valde necessaria est rectoribus. Vnde ecclesiastici xxxiiij. Qui non est temptatus
quid scit. Vir in multis expertus cogitabit multa. et deinde subditur. Qui non est expertus
pauca recognoscit. Secundo defectu virtutis. Vnde ecclesiastici vij. Noli querere fieri iudex nisi valeas
virtute irrumpere iniquitates. Ibi dicit glosa: idest cuius per alas vires perpende et per quantitatem virium
tuarum aliorum suscipe vel dum delectaris glorie loco fiat subditus actor ruine. Oportet prelatum esse
inflexibilem esse. etas vero puerilis vel iuvenilis tenera est. Initium sicut virga antequam adul-
ta sit flexibilis est. Vnde glosa super illud ecclesiastes .x. Ve tibi terra cuius rex puer est. cuius etas levitati et
inconstantie proxima est. Tercio cavendum est ecclesie a promotione iuvenum quia incertum est quales
futuri sunt. Vnde proverbiorum penultimo. Tria sunt difficilia mihi et quartum penitus ignoro. Viam aquile
in celo viam colubri super terram. Viam navis in medio mari. et viam viri in adolescen-
tia. et si valde incertus sit volatus aquile in celo eo quod divertat se ad cadaver. et incertus
cessus serpentis quod tortuose incedit. et via navis in medio mari. quia variatur secundum quod
ventus variatur. nullum tamen horum dicit se Salomon penitus ignorare. sed solum viam viri in
adolescentia. Vnde sapientiores Salomone videntur se facere illi qui propter signa aliqua bona
que videntur in iuvenibus asserunt eos futuros bonos. et faciunt eos promoveri non at-
tendentes quod oportet columpnam prius robur suum accepisse quam ponatur in edificio. Sibi enim
non accipiet robur. illi etiam qui boni in prelatione bonitatem suam amittunt vel per super-
biam vel per aliquod aliorum viciorum. Vnde de superbia habetur .j. ad Thimotheum iij. non neophitum
ne in superbiam elatus incidat in laqueum diaboli. Vbi dicit glosa. in arrogantiam que est
ruina diaboli incidunt qui primo ore nondum discipuli fuerint magistri. tales volupta-
tibus vacant. Vnde post idem ecclesiastes .x. Ve et terre cuius rex puer est. subditur et cuius princi-
pes mane comedunt. et super illud ecclesiastes adolescentia et voluptas vana sunt sicut
dicit Ieronimus. quod voluptas carnis comes est adolescentie ignis concupiscentiarum quasi aliter
in iuvenibus est cum igni ministrantur. materia quam prelati efficiuntur. hunc enim divi-
cias que sunt materia eorum et habent mulieres quarum custodes fiunt. Vnde consequens est

ut gule et luxurie incendant ex quo gallo non succincto lumbos galline traduntur unde per quibus
cogitare quod ex hoc possit sequi prius temptandi esse qualiter ipsi regerent se prius quam alii regendi com
mitterentur eis. Unde Aug. prius vide si nosti diligere teipsum et committo tibi proximum sicut teipsum. Si
autem non nosti diligere te timeo ne despicias proximum sicut te. Attendendum est esse antequam committetur
alicui familia ad pascendum an habeat unde eam pascat. Ridiculum est quod famelici et nudi vesti
menta et alimonia aliis promittunt. ulcerosi medicos se iactant. possunt dicere tales illud Ysa. iii.
Non sum medicus et in domo mea non est panis etc. ¶ Quarto cavendum est ecclesie a promotione
iuvenum propter derisionem hostium deridentium eam. Per ecclesia ab inimicis suis cum ipsa senium simulat pu
ero et habeat pro sponso quem debeat portare in gremio et lactare lacte simplicis doctrine et per ei
dici illud Ps. pro patribus tuis nati sunt tibi filii. Quod enim debuit nubere alicui qui pater possit esse ipsa
nubit illi cui opus est nutrice. ¶ Quinto cavendum est ecclesie a promotione talium quod scandalizatur
populus de talium subita promotione. Unde super illud i. ad Thy. iii. non neophitum etc. dicit glo. Heri in
theatro hodie in ecclesia. vespere in circo hodie in altari. dudum fautor hystrionum nunc consecra
tor virginum. Et quod legitur ibi opus est patrino in palatium descensorem et cui opus est pedago
go in instituunt doctorem. ¶ Sexto cavendum est ecclesie a tali promotione que facit senectus
coronat quidam in ecclesiasticas dignitates sicut pueritia que deturpat eas. ¶ Ad primum pertinet quod legitur
eccl. xxvi. Quam speciosum canicie iudicium et presbiteris cognoscere consilium. quam speciosa veteranis
sapientia. ¶ Ad secundum pertinet illud quod dicitur quidam de leone vero cum quosdam ornare vellet non
ipsos ornavit sed ornamento deturpavit et in veritate cum presbiter idem sit quod senior ordo sacerdotalis
ad senes iure pertinere et qui contra videntur dici de aliquo cum dicitur esse iuvenis presbiter. Idem enim est ac
si diceretur iuvenis senior. Unde David in ps. cathedram senio attribuit dicens et in cathedra
seniorum laudent eum. ¶ Septimo cavendum esse ecclesie ab huiusmodi promotione quod multis exemplis
monetur ad hoc. Primo exemplo domini qui xxx anno incepit agere opera que ad prelatos pertinent
et ezechielis qui describitur in xxx anno fuisse quando vidit visiones per eum et non Iohannis commendavit
ipse ecclesiam. ¶ Bona causa potuit esse quod Iohannes erat adolescens apud hebreos et prohibitum est
lectio principii geneseos et finis ezechielis et cantica canticorum ante xxx annum et alia exempla ad
idem possunt adduci. Si forte obiciet aliquis quod Ieremias puer ad predicandum missus sit et
Thimotheus adolescens episcopo ordinatus sit et Salomon ante xii annum in regem promotus cum senex
dicitur per quod Ieremie antequam predicaret audivit. Ego dedi te hodie in civitatem munitam et in colum
pnam ferream. ut legitur Ier. i. Vidi et virgam unam in unam magnam columpnam converteret
tam posset poni pro columpna in edificio. non tamen sequitur ex hoc quod virga simpliciter utilis sit
ad hoc ut ex ea columpna fiat. Sic legitur Ier. qui miraculose sapiens et robustus factus ante
etatem solitam ad predicandum ut sit missus non tamen hoc ad consequentiam est trahendum. De ty

motheo n̄ reddet beatus ꝑ. Da m̄ tymoth̄ ⁊ ego cibo eū. sicut auro ⁊ poto balsamo. pauci inueniunt hodie siluestres tymoth̄. de salōne n̄ ꝑ dici. q forsitan ideo male accidit salōni q̄ adeo inuetus factus ē. delicie eū ⁊ diuicie. q̄ infatuauerūt eū. ꝑma spūal' gr̄a ē ei facta dedit eū eis d̄s subito cor ita sapiens q nullus añ illū ei fuit. De concursu ad loca quibus solet conferri.

Sequit' de ultimo signo auaricie q est concursus ad numos oratorios ⁊ ad processiones ⁊ ad certa loca in quib; solet offerri. h' signū auaricie ī multis locis apparet in ecc̄a dei. Videm' eñ clericos illos concurrere ad horas illas aquas decantandas q̄ sti tuūt certa pecunia sic pisces ad panē concurrere in aquā proiectum. De aliis n̄ horis n̄o curant. Vnde quibzdā eccliis uocant' alacris hore ille in quib; nūmi dant' hore nūmi. Satis indecens est istis. Si aliq̄d funus ē in aliq̄ uilla concurrūt illuc sacerdotes ⁊ clerici de circūiacentib; uillis ut possit dici de illis q dicit d's. m̄. xxiiii. Vbicūq; fuit corp' illuc congregabunt' ⁊ aquile ⁊ c̄. xxix. Job. d's de aquila contemplat' escam ⁊ oculi ei' de longe prospiciūt ⁊ subdi'. Vbicūq; fuit cadau' statī adest. pisces escam n̄o senciunt n̄ proxima eis fuit. S; tales fuū' senciunt ⁊ si distāt ab eis p unā leucam ul' p duas ⁊ statim concurrūt. Vnde siles sunt uulturib;. de quib; d'r. q̄ existentes in regione una senciūt cadaūa in alia. De peccato indigne conficiendi .

Quia symonia ⁊ alia pc̄a de quib; proximo loco dc̄m est sequūt' solet continuari pc̄m indigne conficiendi. Ideo subiungem' hic tractatū de pc̄o isto. Et primo agem' de hys que ꝑtinent ad dignitatē conficiendi. Deinde agem' de hys q fac ad detest'. hui' pc̄i. ad h' n̄ q aliquis dignū efficiat. Primo necc̄m est ut probet seipm̄ h̄o ⁊ sic de pane illo edat ⁊ de calice bibat. sic ille qui uult infundē aliquē p̄ciosū liquorē alicui uasi prius probat ul' temptat utrū uas sit mūdū ul' īmūdū. sanū ul' corruptū. sic debet uidere de se sacramēti altaris suscepturus. ista probatō uocat' diiudicatō in eodem caplō. Vbi dicit ap's. i. ad cor. xi. Si nosmetipos diiudicarem' n̄o utiq; iudicarem'. Tuenta n̄ īmūdicia in se. Secdm̄ est ut eam h̄o abluat. manib; eñ illotis accedere ad mensam dn̄i ualde indecens ē ⁊ in hoc p'cant multū. aliqui sacerdotes qui cū singulis dieb; bis man' corpis lauent. ut ad mensam corporalem accedant. tū ad mensam dn̄i in qua d's p̄sens est ⁊ cui angeli assistūt per unū mensem ul' duos accedant. tū ad mensam dn̄i manib; illotis. i. operib; n̄o attendentes q d'r in ps̄. Sup puritatē manuū mear' retribuet m̄. n̄o scdm̄ pl'alitatē nullarū. h; scdm̄ puritatē ma. me. ret̄. m̄. d's ⁊ sacerdotib;. ad istam ablutōnem manuū ptinet q d'r in ps̄. Lauabo int' inno. ma. me. ⁊ cir. ⁊ c̄. Tercio necc̄m ē lumē fidei ad q lum̄ sacerdos considerō sacramēti uirtutē. ut. s. h'eat fidem de effc̄u sacramenti illi' que ē collatō ul' augm̄tū gr̄e ad lumē ⁊ i' debet inspicē q latent sub spē panis ⁊ uini. Indecens est talem mensam ēe absq lumine ⁊ tamē possūt qui h̄nt ibi oculos obscuratos ne uideant ne mensa illa fiat

illis in laqueum. Ideo dicitur in psalmo: Emitte lucem tuam et veritatem tuam. Et post subditur: Et introibo ad altare
dei. Quarto necessaria est fames de perceptione. Eis enim ipsi sacramenta quam famine sacerdos non habebit nisi
per humilitatem cogitando defectus suos se vacuum et pauperem invenit. Fastidiosos et plenos non
vult deus saciare sed esurientes et sicientes. Matthaei v: Beati qui esuriunt et siciunt iusticiam quoniam ipsi
saturabuntur. Et ista ex quatuor sunt: ex parte ipsius qui debet conficere, ex parte vero cibi qui sumendus est. Primo
necessaria est preparatio. Modus autem preparandi tangitur Exodi xii ubi sic legitur de agno paschali: Non
comedetis ex eo crudum quid nec coctum aqua sed assum tantum igni. Crudum comedit ille in quo
ignis caritatis non est. Coctum aqua comedit qui in deliciis vivit. Assum vero ille comedit qui passionem
dominicam cum figura et sacramento eius diligenter revolvit ita ut in meditatione eius exardescat
ignis. Sed sunt non nulli qui in reparatione cibi corporalis quem sumpturi sunt volunt quod laboretur
a mane usque ad terciam. Sed in preparatione huius cibi spiritualis nollent laborare per dimidiam horam.
Secundo necessaria sunt azimi panes [?] lactucis agrestibus cum quibus agnus comedatur. Insuetum enim est carnes
[?]das comedere. In lactucis agrestibus que amare sunt dolor et amaritudo pro peccatis intelligitur que debet esse in
conficiente. Unde Augustinus: Panis iste est salus egris quem lacrime faciunt dulciorem. In azimis vero intelliguntur
opera [?] sicut esse orationes et similia que debent precedere sumptionem dominici corporis. Tercio necessaria est diiu-
dicatio dominici corporis ut cum magna reverencia recipiatur. De quo tangit apostolus i ad Cor. xi dicens: Qui
manducat et bibit indigne iudicium id est dampnationem sibi manducat et bibit non diiudicans corpus domini.
Quarto necessaria est diligens custodia post sumptionem et precipue custodiendum est in quo dominicum corpus sus-
ceptum est. Si quis in pixide ubi dominicum corpus positum est fetidum lutum poneret infidelis iudicaretur.
Qualis iudicandus est ille qui os suum in quo corpus recepit detractione vel ebrietate vel alia spurcicia pol-
luit cum spurcicia spiritualis longe maior sit inmundicia corporali. Ad hoc pertinet quod legitur Proverbiorum xxvii:
Qui servat ficum comedet fructus eius et qui custos est domini sui glorificabitur. De diiudicatione et custo-
dia simul habetur Proverbiorum xxiii ubi sic legitur: Quando sederis ut comedas cum principe diligenter attende que
sunt posita ante faciem tuam. Ecce diiudicatio. Et subditur: Et statue cultrum in gutture tuo. Hoc pertinet
ad custodiam oris. In ore cultrum discretionis ponendum est ut non intrat hoc in suo ore unde ipsum possit
inquinari. Ultimo necessarium est ut in confectione forma tradita observetur. Et de hoc habetur in glosa super primam
ad Cor. xi: Quicumque manducaverit hunc panem vel biberit calicem domini indigne reus erit corporis et
sanguinis domini. Ibi dicitur indignus est qui aliter celebrat quam a Christo traditum sit et qui non devota men-
te accedit vel in voluntate peccandi manens. In summa igitur colligi potest quod ea que pertinent ad hoc
ut aliquis digne conficiat vel pertineant ad ipsum conficientem vel ad ipsum cibum qui sumendus est vel ad formam
conficiendi divinitus traditam. Ille vero qui debet conficere vel communicare debet esse preparatus quasi transitu-
rus esse de mundo isto ad patrem. Ad mensam enim dei accedere debet sicut ille qui moriturus est. Unde
Exodi xii precipitur quod comedentes agnum paschalem sint preparati ad eundum ubi sic legitur: Renes

renes accingetis et calciamenta habebitis in pedibus tenentes baculos in manibus. Hec est forma
hominis parati ad eundum. Preterea ista leguntur quedam alia in sacra scriptura que ad dignitatem
eius qui debet conficere vel communicare pertinere videntur. sicut est idem quod legitur Gen. xiiii. de mel-
chisedech qui protulerat panem et vinum abraham regibus devictis. post victoriam enim
peccatorum ad sacramentum altaris accedendum est. Ad idem pertinet quod legitur Exo. xii. precipitur agnus
paschalis colli x. die in quo signatur quod verus agnus post impletionem decalogi sumendus
sit. Ea etiam que de sepultura domini in evangeliis leguntur indicant nobis qualiter corpus domi-
num sumendum sit. Sepultus enim est in monumento in quo nondum quisquam positus fuerat. Ideo ponatur
ergo aliquis dominum ubi iam est dyabolus. quia nulla conventio christi ad belial. recipitur etiam in syndone mun-
da id est in puritate cordis sicut Joseph legitur fecisse. Quod penitus afferunt et myrrham et aloe quas
nichodemus attulit ut legitur Jo. xix. amaritudo contritionis et mortificatio carnis. Assumuntur un-
guenta que mulieres paraverunt id est opera que pertinent ad devotionem dei et compassionem proximi. Etiam
vestes etiam sacerdotales instruunt nos quod idem preparatio numquam fiat qui celebraturus est
sacras vestes induendo significantur qualiter preparatus debeat esse interius. Ad idem pertinet quod levi-
tici xvi. dicitur ubi sic legitur. locutus est dominus ad moysen et precepit ei dicens. loquere ad aaron fratrem
tuum ne ingrediatur omni tempore sanctuarium quod est intra velum coram propitiatorio quo tegitur ar-
cha ut non moriatur quia in nube apparebo super oraculum. Et hoc autem fecit. et subditur. Tunica linea
vestietur feminalibus lineis verenda celabit. accingetur zona linea cidarim lineam imponet ca-
piti. Non loquitur de quolibet ingressu sacerdotis in sancta sanctorum. sed de ingressu quo intrabat in sangui-
nem et ideo recte significatur per hoc ingressus sacerdotis cum reliqua confectionem divini corporis et sanguinis
quod etiam innuitur per hoc quod dicitur ibi. in nube apparebo super oraculum. quasi dicat. in quadam nube sacramenti apparet dominus
super altare. Non intret ergo sacerdos ad altare nisi tunicam lineam habeat innocentie ut sit
absque peccato odii et feminalia linea continentie ut sit absque peccato carnis et zonam lineam per
sobrietatem ut sit absque ingluvie ventris. et cidarim lineam per puritatem intentionis ut sit absque
peccato cupiditatis. alioquin timeri potest ne morte moriatur. Ad dignitatem etiam conficiendi vel communicandi
pertinet quod legitur Exo. xii. ubi sic dicitur. Hec est religio phase. Omnis alienigena non comedet ex eo.
Omnis autem servus empticius circumcidetur et sic comedet ex eo. Alienigena est qui filius dyaboli est per imi-
tationem quia scilicet est in certo peccato mortali. Unde Jo. viii. Vos ex patre dyabolo estis. peccator suc-
cedit dyabolo quasi puer in nomine et hereditate. Unde dominus dicit de iuda. Unus ex vobis dyabolus est in here-
ditate. Unde Mt. xxv. Discedite maledicti in ignem eternum qui preparatus est dyabolo et angelis eius. Servus empticius
est qui actibus mortalibus cavet qui sanguine christi efficitur redemptus esse. Immo quod circumcidendus
est si agnum verum vult sumere ut linguam suam refrenet a verbis illicitis et sobrie cibo et potu
utatur. Superbia etiam ornatus deponat. Non decet enim securum esse illi quod equus superbus esse vult sic

p(ri)us detractor (et) gulosus sic p(ri)us accedit ad sacramentu(m) altaris aduena est ille q(ui) de nouo (con)uer-
sus est cui n(on) e(st) securu(m) ad sacramentu(m) altaris accedere in q(uo) n(on) paru(m) uident(ur) errare multi i(n) ecc(lesi)a
qui illos q(ui) manseru(n)t in pecc(at)o carnis p(er) totu(m) annu(m) usq(ue) ad d(omi)nicam i(n) ramis palmaru(m). de q(ui)b(us)
certu(m) e(st) eis qui .x. annis u(e)l amplius p(ost) eiusdem diem pasche ad pecc(atu)m carnis redieru(n)t to(n)ta(m)en i(n) dif-
ferent(er) n(on) attendentes q(uia) h(ic) d(icitu)r aduena n(on) e(st) ex eo (et) uocat(ur) h(ic) aduena(m) illu(m) qui p(ro)p(ri)u(m) p(er)-
uenit ad fidem nec adhuc firmus e(st). mercenari(us) u(ero) est qui p(ro) lucris temp(or)alib(us) (Christ)o seruit
q(ui) agnu(m) ueru(m) comedere n(on) debet q(uia) ualde male obseruat(ur) in eccl(esi)a dei postq(uam) ostensu(m) e(st) in
quib(us) dignitas (con)ficiendi accendat(ur) subiungende sunt auctoritates (et) (con)uel. (et) exempla q(ue) ualent
ad detest(ationem) hui(us) pecc(at)i. et p(ri)mo ualet ad h(oc) i(llu)d Greg(orii). de q(ui)b(us) indigne (con)ficiente u(e)l sumente corp(us)
(Christ)i sic de iuda dicit d(omi)n(u)s. Verum(tamen) ecce manus tradentis me(cu)m est i(n) mensa. sic iudas tradidit
(Christu)m p(er)secutorib(us). sic (con)ficiens u(e)l sumens corp(us) (Christ)i indigne tradidit illu(m) q(uan)tu(m) in se e(st) demo-
nib(us) d(u)m ponit eu(m) in loco qui est in p(otes)tate demonu(m). Sec(un)do facit ad h(oc) i(llu)d Aug. mag(is) peccant q(ui)
audiunt (Christu)m peccatorib(us) membris q(ua)m qui tradideru(n)t eu(m) crucifixorib(us) iudeis. Tertio facit
ad h(oc) q(uod) dicit Glo. sup(er) illu(m) u(er)sum. dederu(n)t in escam mea(m) fel. (et)c. sic legi(tur) h(ic). adhuc facit (con)tem-
ptor sedentis in celo (et) grauius peccat q(ua)m q(ui) crucifixit ambulante(m) i(n) t(er)ra. q(uod) veru(m) e(st) ad minus q(uantum)
ad circu(m)stancias multas. Prima est q(uia) indigne sumentes corp(us) (Christ)i scienter (con)tumeliam (Christ)o in-
ferunt q(ue)m d(omi)n(u)m veru(m) e(ss)e credunt. deteriores in h(oc) iudeis. q(uia) si cognouissent nu(m)q(uam) d(omi)n(u)m glorie cru-
cifixissent. vnde n(on) e(st) d(omi)n(u)s rogare p(ro) indigne sumentib(us) sic(ut) p(ro) iudeis rogauit dicens. pat(er) ignosce
illis qui nesc(iunt) q(ui)d faci(unt). Sec(un)do q(uia) (con)tempnu(n)t (Christu)m regnante(m) q(ue)m iudei (con)tempseru(n)t mortale(m).
maior au(tem) (con)tumelia e(st) q(ue) infert(ur) alicui in statu honoris q(ua)m q(ue) infert(ur) ei i(n) statu h(um)ilitatis sic(ut)
(con)tumacia q(ue) infert(ur) alicui cu(m) miles e(st) maior e(st) q(ua)m q(ue) infert(ur) ei cu(m) domicellus e(st). Tertio.
q(uia) (con)tumacia crucifixionis t(antu)m semel a iudeis illata e(st) ab indigne u(ero) (con)ficientib(us) u(e)l sume(n)-
tib(us) cotidie infert(ur). Quarto q(uia) uilitas (et) macula culpe mag(is) deo displicet q(ua)m uilitas
pene que(m)cu(m)q(ue) sit. h(ic) indigne sumentes corp(us) (Christ)i faciu(n)t q(uod) in se e(st) ad h(oc) q(uod) (Christu)s polluatur
sic(ut) infra. patebit (et) q(ua)ntu(m) in se est faciu(n)t illi ut u(ide)t(ur) q(uod) mag(is) sibi displicet q(ua)m q(uod) feceru(n)t
et iudei. Prima q(ua)m maiore(m) (con)tumacia(m) p(ost) quis inferre d(omi)no suo q(ua)m eu(m) capiat (et) i(n) car-
cerem i(n)mundissimu(m) p(ro)iciat(ur) n(on) e(ss)et maior (con)tumacia si eu(m) occideret (et) si e(ss)et maior dolor
ubi e(ss)et (con)tumelia u(ero) ista satis insinuat(ur). ad Hebr. x. u(bi) (con)culcatio uocat(ur). Sicut enim ibi legi(tur)
irritam quis faciens legem Moy(si). sine illa miseratione duob(us) aut trib(us) testib(us) moritur
q(uan)to magis putatis deteriora mereri supplicia q(ui) filiu(m) dei (con)culcauit. vbi dicit Glo. (Christu)m
(con)culcat qui libere peccat absq(ue) timore (et) p(e)n(itenti)a (et) indigne eu(m) p(ar)ticipat. Idem insinuat(ur) nob(is)
Ps. xl. vbi legi(tur). q(ui) manducat pane(m) meu(m) leuabit sup(er) me calcaneu(m) suu(m). calcaneo co(n)-
culcat(ur) sic (et) ubi nos habem(us) i(n) Ps. magnificauit sup(er) me supplant(ationem) alia litt(er)a h(abe)t. ampli-

auit super me calcaneum meum. vel erexit pedem ut me calcaret. Ad detestationem huius peccati facit quod
legitur. prima ad cor. xi. quicumque manducaverit hunc panem et biberit calicem domini indigne. reus erit corporis et san-
guinis domini. ubi dicit glossa. id est reus erit ac si christum occideret. Si quis qui fidem haberet sciret se semel christum
crucifixisse ipse vellet nudus pedibus per mundum toto tempore vite sue penitentiam agere. quid ergo de-
berent facere illi qui totiens commiserunt peccatum simile illi peccato. Item dicit Ambrosius. Qui indigne
christum sumit idem est ac si interficiat. talis item christum crucifigit. iuxta illud ad heb. vi. Rursum
crucifigentes filium et obtentum habentes ipsi cruci commiserunt. quantum in se est ipse. christum item affligunt eum ob-
tentum habentes. id est derisioni. illudunt enim ei dum simulant se eum adorare quem in veritate inhonorant. Unde potest
dici de eis quod super dolorem vulnerum suorum ei addiderunt. tales quantum in se est corpus christi polluunt. Unde Malachias
dicit dominus exercituum ad vos. o sacerdotes qui despicitis nomen meum et dixistis in quo despeximus nomen tuum
subditur. offertis super altare meum panem pollutum. unde dicit glossa. panem id est corpus christi polluit qui in-
dignus accedit ad altare et ad mensam domini. Talis sordidus et excommunicatus corpus christi osculatur de excommunicatione est
Item ad cor. ult. Si quis non amat dominum nostrum ihesum christum sit anathema. ad aliud vero pertinet quod dicitur ibidem sed
indigne conficienti quomodo labiis illis osculari filium virginis quibus osculatus es labia meretricis. accidere
debet talibus et forma uberorum quod ipse movet eum ubi audierit hoc est corpus suum quod sic contrectat. hoc enim
est corpus meum. super quod os tuum fetidum aperis quam cum sis fera pessima devorare presumit quod ydolatriam fa-
cis quod canem vel porco apponis in cuius faciem expuis quem in lutum platearum proicis. Ad primum potest referri
quod legitur in ps. os peccatoris et os dolosi super me apertum est. hoc vere potest dicere ipse quod indigne conficiens os aperit
ad suscipiendum ipsum. Ad secundum potest referri quod dicit Jacob. Gen. xxxvii. fera pessima devoravit filium meum Joseph.
Tercio de corpore christi ydolatriam facit qui ex cupiditate celebrare presumit. canem vel porco illud apponit
qui illud assumit cum porcus sit per luxuriam. immo porco immundior vel canis per detractionem. unde videtur dici
quod dicit golias ad david. i reg. xvii. veni inquit ad me et dabo carnes tuas volatilibus celi et bestiis
terre cum ipse sit volatile celi ad superbiam et bestia terre per cupiditatem et avariciam. ad duo vero ultima
pertinet quod dicit quidam sanctus sacerdos. luxuria inquinatus iuxta filium virginis ponit ydolum veneris. et dum
sanctam faciem benedicit qui facit eis sputum et dum sumit filium dei quem in lutum platearum proicit cum de
sarracenis dicitur. Deus venerunt gentes in hereditatem tuam polluerunt templum etc. de indigne conficientibus potest
plus dici. id est quod polluerunt filium sanctum suum. Ad magnitudinem contumelie facit hoc quod indigne
conficientes deo contumeliam inferunt qui coram curia sua congregata. adest enim ibi deus assunt homines
et angeli. unde Greg. quis fidelium dubium habere possit in ea immolationis hora ad sacerdotis
vocem celos aperiri atque in illo ihesu christi misterio angelorum choros adesse summis ima sociari
terrena celestibus iungi. Ad magnitudinem contumelie facit hoc quod tales inferunt deo contu-
meliam in propria domo eius. unde in Jer. xi. quid est quod dilectus meus facit in domo mea scelera multa
Propter predicta sunt iiii que faciunt ad detestationem huius peccati. Primum est magna ingratitudo que est ibi. Venit enim

diuina maiestas uisitare hominem in sacramento altaris et hec cum plene consummatum. Unde eucharistia
uocatur sacramentum .i. et miser homo non timet contumeliam ei inferre quem pro posse suo debuit honorare.
Nec satis admirari possumus in hac parte bonitatem diuinam et pusillitatem humanam. Quid est homo aut deus quod
magnificas eum aut filius hominis quia uisitas eum quia et latrones ad quorum mensam comederunt seruant illis fidem, per an-
nimi indigne non conficiens uel communicans ipsa mensa ad quam cum domino comedit ei contumeliam facit. Unde pro-
pheta de domino dicit. eccli. xxix. pascet et potabit ingratos et adhuc amara audiet. ad magnitudinem ingra-
titudinis facit hoc quod in sacramento illo mors domini figuratur. Unde .i. ad cor. xi. quotienscumque manducabitis
panem hunc et calicem bibetis mortem domini annunciabitis. Magna uero ingratitudo est aliquem ei contumeliam inferre
quando recordatur mortuum pro amore eius. Secundo facit ad detestationem huius peccati. hoc quod indigne conficientes uel communicantes
debiliores uidentur esse ceteris peccatoribus. ipsum enim summum bonum eis est nocuum et ex ipsa uita moriuntur
et ex ipso antidoto incurrunt infirmitatem ad mortem. quasi locus creatori quem quis curare debuit
hominem inficiat. Unde in libro pastoris sacramentum sumere pietatis sibi iudicium sumit indignus.
Non est non pro male accipientis quod bonum est. Tercio facit ad detestationem huius peccati pena quam deus accipit et in presenti
de indigne sumentibus corpus christi. Unde .i. ad cor. xi. postquam dixit apostolus. Qui manducat et bibit indigne
iudicium sibi manducat et bibit. et subditur. ideo inter uos multi infirmi et imbecilles et dormiunt multi. et ex-
ponit glossa. infirmi febribus. imbecilles longis ualitudinibus uel infirmitatibus et dormiunt morte.
temporali. legitur et in libro paschasii quod quicumque indigne communicant nisi bonitas christi cui iudicio pendent omnia
gladium suspenderet et temporale iudicium ut peniteant remoueret ab angelis. ad hec penitus perirent
in mundo. si enim gens iudeorum pro morte christi destrui debuit et peccatum indigne conficientium simile est peccato
eorum qui crucifixerunt uel peius christum ostensum est iustissime possent tales a domino interfici. Ultimo facit
ad detestationem huius peccati diuersa exempla. et de multis pauca ponamus. Iohannes baptista in utero matris sanctificatur a pueritia heremo
conuersatus et innocens a domino timuit tangere uerticem domini. ipsis angelis reuerendum et tremendum. Unde
cantat ecclesia de eo. baptista contremuit et non audet tangere sanctum dei uerticem sed clamat cum tremore
sanctifica me saluator. quam ergo aliquis in mundo non timet sumere totum corpus christi iam glorificatum.
Item beata magdalena. que tanto feruore dominum diligebat et tam deuote ei uiuo et mortuo seruiebat
non est permissa tangere et pedes domini eo quod non crederet filium equalem esse patri. Item beatus marcus. sibi abscidit
pollicem ne reprobus esset sacerdotio tantum reuerebatur diuini corporis confectionem. et quidam senior inter heremi-
tas cum ab illis eligeretur in sacerdotem et ab episcopo egypti esset ordinatus ait. ego licet sum sacerdos in uita
mea non conficiam. legitur et .ij. Re. vi. de oza. quod cum bobus recalcitrantibus archa declinaretur. ipse extendit
manum suam et tenuit eam et iratus indignatione deus percussit ozam percussit eum super temeritate quia mor-
tuus est ibi. tradunt ebrei quod eadem nocte dormierat cum uxore sua. sic oza interfectus est a domino quia presumpsit
tangere archam que erat figura diuini corporis cum ea nocte iacuisset cum propria uxore quid meretur ille
qui iacuit cum sua concubina et tamen ipsum uerum corpus domini tenere et sumere presumit. Item legitur .ij. Re. vj.

q bethſamite pcuſſi ſūt a dn̄o eo q uidiſſent archam dn̄i ⁊ pcuſſi ſūt. lxx. uiri ⁊ qͥnq͛ mi
lia plebis. Si tot hōies pcuſſi ſūt q attrectauerūt circa archam dn̄i q̄ eis erat p hibitū
s. uidere archam dn̄i nudā. quid eueniet illi q̄ attemptat aliqͥd circa corpꝰ dn̄i q eis phi
bitū ē. ꝑterea. scā egyptiaca priuatam agens i deserto. semel tm̄ h sacramentū suscepit a
zozima heremita loci illiꝰ. ⁊ h singlis diebꝫ fuit lacrimata. cū tn̄c amplꝰ. q. usq͛ ad effu
sionē oculoꝝ. legiᵗ ī. ꝯ. viij. qđ centurio dixit dn̄o dicenti sibi. ego ueniā ⁊ curabo pue
rū tuū. Dn̄e nō sū dignꝰ ut intres sub tectū meū. ⁊ luc. v. legitᵘʳ. q petrus dixit dn̄o. exi
a me dn̄e q ho peccator sū. legiᵗ ī exo. iij. cū appropinquasset dꝰ in rubo moysi. q dixit dꝰ ei. solue cal
ciamētū de pede tuo. locus enī in q̄ stas tra sancta ē. Sic ei adest dꝰ i sacramēto eē mo[...] re

Post pctm̄ q̄ indigne ꝯficiunt de pccō eoꝝ q̄ nunq̄m curant ꝯicare. Amonendum est.
[P]unt ut ꝯicant dicendū ē de duobꝫ pccīs q̄ uident eē annexa huic pccō. s. de pccō eoꝝ
q̄ nunq̄ curant ꝯicare ⁊ de pccō q̄ postq̄m dnm̄ i sacramēto altaris susceperunt p pctm̄
mortale eū a se expellūt. Ad dec. ū h pctm̄. triplex testimoniū scripture p̄ adducī. Primū ē in
ueti lege. Num. ix. ū sic legiᵗ. ho qui fuit immundus sup aīa siue i uia pcul. faciat phase
dn̄o mense. ij. Si aūt mundꝰ ⁊ i itinē nō fuit ⁊ tn̄ nō fecit phase exterminabitur aīa illa de
ppłis suis. immundꝰ sup aīa dicebatᵘʳ ille q̄ immundꝰ erat ex ꝯtactu mortui. Scdm̄ testimōniū
ē i noua lege. Jo. vi. ū dicit dꝰ. nisi manducaueritis carnē filij hōis ⁊ biberitis eiꝰ sang. nō habe
bitis uitam i uobis. Terciū testimoniū ē ꝯstitutio eccłe q̄ dicit q unusquisq͛ postq̄m ad annos discreti
onis puenerit saltē semel i anno ꝯfiteatᵘʳ omīa pccā sua ⁊ suscipiat reuerentᵉʳ ad minꝰ in
pascha eucharistie sacramentū nisi forte de ꝯsilio ppri sacerdotis ob aliq̄m rōnabilem cām ad tp̄e
ab eiꝰ pceptione duxerit abstinendū. alioqͥn ⁊ uiuens ab ingressu eccłe arceatᵘʳ ⁊ moriens care
at xpiana sepultura. Multū aūt dolere debet ille q̄ nō ꝯficat saltē semel ī anno. Primo
debet ei eē cā doloris. h q multū dm̄ offendit. nō eñ parū offenditᵘʳ deus qn̄ a suis negatᵘʳ
ei hospiciū semel in anno. i quibꝫ debet hr̄e ꝯtinue hospiciū. q aūt deus multū offen
datur ex h p̄ ostendi. Primo ex h q legitᵘʳ. luc. x. de hijs q̄ nō erant recepti discipulos eiꝰ.
dico uobis q sodomis in die illa remissius erit q̄m illi ciuitati q̄ nō recepit uos. si tm̄
offenditᵘʳ deus qn̄ discipuli eiꝰ nō suscipiuntᵘʳ q̄nto magis credendū ē offendi qn̄ sibi ipsi hospi
ciū negatᵘʳ. ⁊ p̄cipue q a suis. Unde Jo. i. In ppria uenit ⁊ s. e. nō rece. q̄ dn̄o hospicium
negant timē possūt ne dicatᵘʳ illis ꝯ ūbū q legiᵗ m̄. xxv. Discedite a me male.
i ig. et. q̄ ꝑpa. ē dia. ⁊ an. eiꝰ. ⁊ subditur cā. hospes eram ⁊ nō colle. me. timē eū pos
sunt ne accidat eis sicut sodomitis qui i hospitales erant q̄s ignis ⁊ sulphur suc
cendit. Unde origenes domos hospitales ingressi sūt angli. s. domū abraham. et
loth. domos ū hospitalibꝫ clausis ignis ⁊ sulphur succendit talem uindictam no

lebant. Ja. et Jo. de samaritanis sumunt qui nuncios xpi non susceperant ut legitur luc. ix. Unde dixe
runt dno. vis dicimus ut ignis de celo descendat et consumat eos. Secundo debent de indignitate
sua sunt quidam qui sibi applaudunt dicentes quod melius est corpus xpi non sumere quam indigne su
mere. quibus dicimus quod in hoc beneficium non indigne sumunt quod non est bonum sumere panem fi
liorum et non panem angelorum et dare canibus. Tamen dolere debent quod canes se invenerunt qui filii esse debent
dolere et debent de hoc quod vident se esse vasa mortis et ire et receptacula inmundicie qui debent esse recep
tacula gratie et vite. De homine qui indifferenter sordes peccatorum in se recipit deo non locum preparare ne
gligit. potest dici illud verbum quod legitur in osee. viij. Israel factus est quasi vas inmundum in nationibus. Israel est
anima que per fidem deum videt. Verus paruus debet dicere illud verbum dd. Si dedero sompnum oculis meis et palpebris meis dor
mitationem, donec inveniam locum dno supple male michi accidat. Tercio possunt dolere qui semel tantum in anno non com
municant quod istud non faciunt quod precepit dns discipulis cum recessurus erat ab eis volens eum manere infixe me
morie eorum. Si facite inquit in meam commemorationem. Hoc quasi signum sui amoris reliquit dns sue ecclesie
sue. Illi qui non habent memoriale a tanto amico sibi relictum. Quarto dolere possunt tales de gratia pre
sencia. ubi enim est dei absencia adest gratie presencia. Quinto dolere possunt quod fraudantur utilitate
que consequitur ex adventu dni in aliquod hospicium. non enim est adventus eius absque magna utilitate.
Unde cum zacheus dnm in hospicio suo recepisset audivit a dno. Hodie salus huic domui facta est
ut legitur luc. xix. Raab etiam salvata est quod suscepit nuncios dni ut legitur josue. vi. et vidue que helyam
suscepit non defecit farina et oleum non est imminutum ut legitur iiij. Re. xvij. Si adeo utile fuit
servos dei in hospicio recepisse. quam utile credendum est esse ipsum dnm in hospicio suo recepisse non
modica securitas est talem socium habere. Unde dd. Si ambulavero in medio umbre mortis non ti
mebo mala quoniam tu mecum es. Et item. Dns protector vite mee a quo trepidabo. Et subditur. Si consurgant adversum
me castra non timebit cor meum. De illo vero qui dnm non suscipit potest intelligi illud quod legitur ecclesiastes. iiij. Ve soli
quia si ceciderit non habet sublevantem se. Talis est cum mensa altaris indignus sit. mensa etiam celesti indig
nus est. Et cum dno hospicium negaverit merito ianua celestis regni ei clausa erit. De peccato eorum
Sequitur de peccato eorum qui dnm quem susceperunt per peccatum Qui per mortale dnm a se expellunt
mortale a se expellunt. cuius peccatum magnum esse potest ostendi multipliciter. Primo per hoc quod turpius
est quam non admittere hospes. Si enim tam peccatum dno negare hospicium manifestum est valde esse
magnum peccatum eum iam susceptum expellere ab hospicio suo. Secundo potest ostendi malignitas huius
peccati per hoc quod talis similis est iude. qui postquam ad mensam dni comederat eum tradidit hostibus suis.
Latrones timent contumeliam inferre eis ad quorum mensam comederunt. De tali potest intel
ligi illud quod legitur eccli. vi. Est amicus socius mense et non permanet in die necessitatis. Tales
similes sunt iudeis qui in die que dicitur esse dnica in ramis palmarum. xpm honorifice susce
perunt et post eum eiecerunt cum contumelia magna. Sunt aliqui qui septem septimanis vel

hospitium preparant. postquam vero susceperunt eum nullam reverentiam ei exhibent immo tot contumeli-
as ei inferunt quod eum oportet inde exire. veniente meretrice magnam reverentiam exhibent presenti vero nul-
lam. Unde B. ad Eugenium dicit quod minus presenti quam venturo debetur. quid minus reverentie tempore divinis
exigit quam passionis. tales sunt ad modum iudeorum baraban latronem filio dei preposuerunt filium dei
a se expellunt et infernalem latronem introducunt. expellunt eum qui eos protegebat et introducunt
eum qui eos iugulet. unde Jo. x. fur non venit nisi ut furetur et mactet et perdat. quantum autem displi-
ceat deo tale peccatum innuit dominus in ps. ubi dicit. Si inimicus meus male. mihi sustinuissem utique. tu vero ho-
mo unanimis dux meus et notus meus et subdit. veniat mors super illos et descendant in infernum. et alibi. homo qui edebat pa-
nem meum magnificavit super me supplantationem. subdit. Domine resuscita me et retribuam eis. De proprietatibus religio[sorum]
Reliquum est de vicio proprietatis in viris religiosis. ad cuius peccati detestationem possumus ponere xii. exempla. Primum
est in Gen. xix. ubi legitur quod uxor loth post se respiciens versa est in statuam salis. Vir reli-
giosus tunc post se respicit quando divitias huius mundi quas reliquit concupiscit. statua corpus est sine
spiritu. unde claustralis tunc statua efficitur quando solo corpore in claustro versatur corde vero in mundo.
Statua habet similitudinem hominis et non est homo. Sic talis similitudinem habet monachi sed monachus non
est. Nota etiam quod uxor loth versa est in statuam salis quia talis motus exemplo suo condit alios. sed si-
bi utilis non est. hoc exemplum revocat dominus ad memoriam. Luc. xvii. dicens. Memores estote uxo-
ris loth. ad idem pertinet quod legitur ibidem ix. Nemo mittens manum ad aratrum etc. Secundum
exemplum est in Gen. xxxi. ubi legitur Rachel furata fuisse ydola laban. laban candidatus
interpretatur. sive candidus. et significat mundum qui habet quendam candorem exterius. Rachel vero vitam con-
templativam figurat. Rachel vero ydola laban furatur et claustralis huius mundi divitias amore
amplectitur. Notabile vero est in hoc exemplo quod iacob tanta pena iudicavit esse puniendum qui hoc
fecisset. ait enim apud quemcumque inveneris deos tuos necetur coram fratribus nostris. notabiliter et divitie
quas claustrales illicite possident ydola vocantur et quod inutiles sunt eis sicut aurum et argen-
tum ydolorum inutilia sunt ydolatris. et quod fidem et spem et amorem que in solo deo ponere debent
in pecunia ponunt. Unde nec veram fidem nec veram spem nec veram caritatem habent. Pri-
mum patet ex eo quod ait Augustinus. Qui veram fidem habet de deo non cupit in hiis miseriis dives fi-
eri. Non enim plus est mundus quam deus. De spe vero idem potest ostendi quod dicit Augustinus quod de deo desperare est
spem in creaturis posuisse. proprietarius fiduciam quam debet habere in deo ponit in nummo. et dum
in divitiis suis confidit fallunt eum divitie et ipse in infernum corruit. iuxta illud prov. xi. Qui
confidit in divitiis corruet. Amorem et qui in solo deo ponendus est ponunt proprietarii in pecu-
nia. amant enim pecuniam plus quam deum. quod patet ex hoc quod cum ipsi non possunt simul habere
deum et pecuniam potius eligunt amittere deum quam esse sine pecunia. Sed ille deus est quem uni-
cuique pre ceteris diligit. sicut superius ostensum est. pecunia igitur proprietarii deus eius est. unde ipse

ydolatria est. Tercium exemplū est. exo. xvi. ubi dr̄ qui pluſor erat filiorū isr'l uoluit q̄ aliq̄t
eorū de manna ī mane relinqueret qui nō audierunt eum ſꝫ reſeruauerūt inde ⁊ q̄ reſeruaue
runt ꝯputruit. Quartū exemplū ē in Joſue. vij. ubi legit̄ q̄ cū p̄hibuiſſꝫ dn̄s ne quis ac
ciperet ſibi de anathate iericho. achor. tn̄ tulit inde clamidem coccineam ⁊ regulam aure
am ⁊ ducentos ſiclos argenti tulit. Iericho q̄ interp̄. luna ſignificat iſtū mūdū qui mutabil'
est ad modū lune qui anathā debet ēē uiris claustralibꝫ. ſꝫ ſunt aliqui qui de anathate
isto cū achor furant̄ dū pecuniam ſibi p̄hibitam h̄r̄e uolunt. In illis ū tribꝫ que furatus
est achor tres ſpēs ꝓprietatis ſignantur. in regula aurea intellig̃ ꝓprietas interior ⁊ ꝓprietas ſenſus.
⁊ ſapīa uoluntatis. In auro aū ꝓp̄ ſplendorem ſapīa ſolꝫ intelligi. Regula ū dr̄ a regendo
dr̄ bn̄ ꝑtinꝫ ad uoluntatē que h̄t regimen ⁊ imperiū in hoīe. In pallio ū coccineo intellig̃
ꝯſolatio exterior h̄n̄s pc̄īn. In coccineo eīn pc̄īn intellig̃ ſicut ⁊ in principio ẏſa. ubi dr̄. ſi
fuerint pc̄a ura ut coccinū q̄ſi nix dealbabunt̄. palliū ū coccineū furat̄ claustral' q̄n
aliq̄d retinet de exteriori ꝯſolatōne ſeclari. uel in habitu uel in tonſura uel in aliquo tali. No
tabilit̄ aū dr̄ ibi palliū ualde bonū. Multis eīn claustralibꝫ uidet̄ ualde bona ꝯſolatō ſe
cularis. h' est palliū t̄. de quo legit̄ in canticis. v. Tulerūt palliū meū cuſtodes murorū.
Quatuor autē notabilia ſunt in ex̄ isto. Primū est h' q̄ dn̄s dixit filiis isr'l. nō erit ultra uob
iſcum donec ꝯteratis eū qui h' ſceleris reus est in quo innuit̄ q̄ dn̄s ꝯ totam unā alia
nam q̄mq̄ꝫ uicit sit ꝓp̄ unū ꝓprietariū qm̄ celant. Unde oēs qui ſunt in aliqua tali re
ligione debent ꝑſequi illum qm̄ ſciunt ꝓprietariū ēē. Secundū ū ibi legit̄ anathā i medio
tui isr'l. non poteris ſtare coram hostibꝫ tuis donec deleatur ex te. qui ꝯtaminatus ē hoc
ſcelere in quo uerbo innuit̄ q̄ ꝓp̄ i° pc̄īn ꝑitatem h̄eant ꝑ̄a ꝑcipitandi claustrales i multa
alia pc̄a. Tercium notabile est q̄ ea que achor furatus est nō ꝓfuerūt ei nullū lucrum
h̄uit ū pc̄īn. ⁊ pena pc̄ī in t̄ra ea abſcondit ⁊ cū mortuus erat ea manifestauit. ſic ꝓp̄e
tarii ſepe aliud lucrū nō reportant de pecunia ſua niſi q̄d est custos ei dū uiuit ⁊ i morte manifes
tat eam. Notabile est ⁊ q̄d legit̄ Joſue dixiſſe ubi q̄ turbaſti nos. exturbet te dn̄s in die hac in q̄ innuit̄ q̄
ꝓp̄ turbatōnem ꝓprietariy nō debꝫ diuitiū quia ei ꝓprium auferunt̄. Quartū notabile ē q̄ ſubdit̄. lapi
dauitq̄ eū omīs isr'l ⁊ cuncta que illi⁹ erant igne ꝯſumpta ſunt. In igne intellig̃ magnū
zelus q̄d debent h̄r̄e claustrales ꝯ iniquū ꝯ̄. In lapidibꝫ ū intelligunt̄ increpatōnes quibꝫ la
pidandus est ꝓprietarius. Quintū exemplū est de iuda qui in congregatōne dn̄i loculos ha
buit qui figuram tenet ꝓprietariorū. Notabile ū est in exemplo isto q̄ amor lucri tēto fuit iu
de tot ⁊ tantorū malorū ⁊ tn̄ ꝑuam uel nullam utilitatē inde h̄uit. p̄tīa eīn ductus re
tulit. xxx. argenteos nūq̄m comedit uel bibit in eis. ſic ꝓprietariy multa mala ꝯmittunt
ut pecuniam h̄eant ⁊ nūq̄ꝫ nullam utilitatem inde ꝯſequent̄. Sextum exemplū est

.i. Re. xvi. vbi legit qd dns phibuit saul ne ex rebz amalech aliquid concupisceret & non obe
diuit saul. imo reseruata sunt meliora de ouibz & armentis. & ido offensus fuit dns
vt hac de causa regnum auferret sauli. Septimum exemplum est. ii. machab. xii. vbi legit
qd iudas machabeus uenit quadam die ut tolleret corpa quorundam de suis qui pstrati fuerant
in bello uolens ponere ea in sepulchris patrus & inuenerunt sub tunicis interfectorum de do
nariis ydolorum a quibz lex phibet iudeos omnibz manifestum est. ob hanc causam eos corruis
se. Si enim in talibz qui pfectionem non pmiserunt deus morte puniuit hii qd acceperant
donaria sibi a lege phibitos quanta pena dignum est peccatum tale in uiris pfectis. Octauum
exemplum est in anania & saphira uxore eius qui fuerunt primi pprietarii qui pp peccatum
illud morte subita interfecti sunt vt legit. act. v. Nonum exemplum est. In vitis patrum
de quodam ortolano qui omnia dabat in elias que de labore suo acquirebat preter
tenuem uictandum subgestum est ei inspiratone spc maligni ut colligeret aliquam pecu
niam quam cum senesceret uel egrotaret posset expendere. & fecit sic. contigit autem
eum infirmari in pede & expendit quicquid habebat in medicos & curari non potuit.
tandem unus ex peritis medicis dixit eum non posse curari nisi p pedis abscisione & cum
die sequenti medicus allaturus esset instrumenta ad pedem abscidendum nocte pcedente
ortolanus ille penituit de nummis collectis & qd non dedat pauperibz & astitit ei statim ange
lus dni dicens. Vbi sunt nummi quos collegisti & ubi est spes quam tinctasti qui cum penitere
& ueniam peteret angelus dni tetigit pedem eius & sanatus est. In mane u medicus ueniens
inuenit ortolanum in agro sanatum atque opantem & glificauit dnm. Decimum exemplum est
de quodam fre qui renunciauit seclo & sua dans pauperibz uenit ad abbatem antonium que
dam tamen sibi retinuit qd cum cognouisset antonius dixit. Si uis monachus esse uade compara
tibi carnes & impone corpori tuo nudo & sic ueni ad me. qui cum hoc fecisset tam canes quam a
ues corpus eius pp carnes rapiendam dentibz & unguibz dilacerauerunt & sic dilaceratus ue
nit ad antonium. cui antonius. quicumque renunciauit seclo & uult adhuc habere pecuniam
a demonibz laceratur. Vndecimum exemplum est de quodam fre qui reseruauit sibi du
os aureos & cum infirmitate pnia ductus manifestasset hoc Greg. noluit cum Greg. pter
ea. quam & infirmum & mortuum puniret. subtraxit eum ei in infirmitate uisitatione
fratrum. & post morte noluit eum carere multis diebz xpiana sepultura exemplo suo
docens platos esse quantum zelum debeant habere contra peccatum id. Duodecimum exemplum est In
vitis patrum de quodam qui erat heremita in egypto. cui dyabolus ostendit magnum thesaurum
sub terra que fuerat phonis. cui ipse respondit. pecunia tua tecum sit in pditionem.
In hoc quod dyabolus thesaurum illum heremite ostendebat satis apparet quantum dyabolo placeat

mos perfectos habere divicias. et per consequens quantum deo displiceat. De .xii. stulticiis
Secundo possunt valere ad detestationem huius peccati .xii. stulticie quibus ostenditur laborare. ¶
Prima est quod ipse est valde fatuus mercator. Similis est homini negociatori querenti bonas
margaritas. Inventa autem una preciosa margarita. vendidit omnia que habuit et emit eam. Deus
vero margaritam illam conculcat et pro nichilo dat. Margarita ista deus est pro quo dat claustralis
quod totius mundi unum dedit et et seipsum. quando pro nichilo dat cum pro aliqua re temporali deum amittit. Ad cu
mulum est huius stulticie accidit quod eandem margaritam cotidie non cessat emere. scilicet vigiliis. ieiu
niis. et orationibus. cum tamen in tali statu nullo precio possit eam comparare. ¶ Secunda stulticia est
quod cum deus eripuit eum a naufragio huius seculi et quando collocavit eum in loco tuto. scilicet in navi
religionis. ipse furtive aliquantulum de mari in navi ponit. in quo ipse se submergit. Unde
accidit ei sicut dixerunt accidisse paulo. Actuum .xxviii. Cum evasisset de naufragio et adhesisset
vipa manui eius utique homicida est homo hic. dixerunt ipsi qui cum evaserit de mari ultimo
non sinit eum vivere. ¶ Tercia stulticia est quod cum ipse iam mortuus sit. tamen timet famo fa
me mori. cum solam vitam eternam deberet querere. Mortuus enim sola vita eterna que
rit ipse. tamen adeo cupidus est ut cupiditate acquirendi fur efficiatur. Si monstro similis est
avaricia semel sicut seneca dicit. quid dicendum est de avaricia mortui. De morte ista dicitur
ad Col. iii. mortui estis et vita vestra abscondita est cum xpisto in deo. De morte autem ista le
gitur In vitis patrum. quod cum quidam senator reliquisset abbati arsenion. arsenio magnam
hereditatem et delatum fuisset ad eum testamentum ipse ait. ego prius mortuus sum quam ille.
Ipse autem modo mortuus est. quomodo me fecit heredem et remisit testamentum nichil accipiens. ¶
Quarta stulticia quod ipse in loco salvatoris facit sibi locum perdicionis. Unde quodam specia
modo potest dici filius perdicionis. sicut et iudas. Unde dominus nemo periit ex vobis nisi filius perdicionis
bene fuit iudas filius perdicionis qui cum salvatore et cum societate in qua soli salvandi
erant solus se perdidit. ¶ Quinta stulticia est quod videtur habere magnam voluntatem
quod furetur et per consequens quod suspendatur. qui vendidit sua et dedit pauperibus ut in monaste
rio furaretur aliena. ¶ Sexta stulticia est quod ipse locum illum quem seculares declinant et homines
scelerati vel ne scelera sua ibi committant ipse intrat ut ibi malam vitam ducat. Et
qui cavebat sibi a furto in seculo non timet furari in loco sancto. De quo videtur
admirari deus. In Iere. xi. dicens. quid est quod dilectus meus fecit in domo mea scelera
multa. ¶ Septima stulticia est quod deus ab eo removit viam suam. ipse tamen conatur ad hoc
quod habeat de ipsa aliquid. Ira domini effusa est super habundanciam diviciarum. Unde legitur
Apoc. xvi. quod angelus effudit fialam suam in illud flumen magnum eufraten. a quo
via levatur qui mundo renunciat. Sed comperavimus de via ista vult habere dum divicias unde

possidere. Unde Jac. v. dicitur divitibus. Thesaurizatis vobis iram in novissimis diebus. Ibi dicit Glo. Nescit miser thesaurizare cum thesaurum pecunie partem tumulari. Octava stulticia est quod ipse aliena colligit et propria negligit. De hiis que propria esse non possunt nititur facere sibi proprium et iusto dei iudicio amittit esse proprium aliena. nobis sunt temporalia sicut ostensum est prius. quia secundum Ambrosium non sunt hominis bona que secum ferre non valet. non possunt esse propria cum sint separabilia que dum proprietarius colligit et sibi appropriare querit ipse proprium amittit. Primo amittit proprium dei cum est proprium miserere et perire quia iuxta verbum B. monacho habenti proprium negabit deus suum proprium. nec est parva amissio ista homini peccatori. Secundo amittit seipsum. quia sicut communiter dicitur et verum est. monachus habens proprio obolum. non valet obolum. Tertio amittit bona interiora que proprie possunt dici nostra sicut ostensum est prius. Quarto vero amittit bona eterna que proprie possunt dici nostra quia non possunt homini auferri. Nona stulticia est quod ipse sua facit preciosiora seipso. cum enim deo se dederit sua dare non vult. cum tamen dederit se dando sua dedit. Unde non debet se excusare per ignoranciam. Ius enim naturale videtur dictare ei quod cum ipse seipsum a se alienavit quod nichil proprium habere possit. proprietarius quod plus est pro eo quod minus est amittit. cum enim seipsum deo dederit. non est ista oblatio deo accepta pro illa modica pecunia quam retinet ex quo se deo dedit ipse debet providenciam sui ei relinquere. Decima stulticia est de scala celi facit scalam inferni. immo cum iam multos gradus in scala celi ascenderit ipse precipitare vult se et quasi saltare in infernum. scala celi est crux religionis. de qua scala legitur. Gen. xxviii. quod iacob vidit in sompnis scalam stantem super terram et cacumen eius tangens celum.

Undecima stulticia est quod ipse de porta celi facit sibi portam inferni. porta celi religio est. Unde Gen. xxviii. Non est aliud nisi domus dei et porta celi. Duodecima stulticia est quod ipse laqueum cupiditatis. laqueum in quo tot homines ad infernale patibulum trahuntur qui iam contritus erat reparat et molam asinariam a collo suo amotam iterum sibi alligat. huius laquei figura fuit laqueus quo iudas se suspendit. Idem enim quod ad litteram in iuda accidit qui dum sitivit lucrum pervenit ad laqueum et suspensus crepuit medius et effusa sunt viscera eius. spiritualiter accidit in proprietario. amor enim pecunie laqueus est quo occasionaliter suspenditur in inferno. Crepat et quodammodo dum proicit interiora bona. et dum per exteriorum sollicitudine cor eius quasi exit ab eo. iuxta illud eccl. x. proiecit enim in vita intima sua. Tercio pro ua. ad dec. huius peccati multiplex perversitas quam facit peccatum hoc in ecclesia dei. Prima perversitas est quod illam partem ecclesie que debet esse propinquior celo facit hoc peccatum adherere terre. Illum et qui deberet esse stella fixa in firmamento celi et lucem hominibus bono exemplo. hoc peccatum infixum in limo profundi. astra celi

un claustrales sunt. Vnde Job. xxxviij. cum me laudarent simul astra matutina et iubila
rent omnes filij dei. hec stelle cadunt de celo in terram per peccatum proprietatis. Vt uideatur esse imple
tum illud apoc. vi. Stelle celi ceciderunt super terram. hoc peccatum et facit ut in celo esse quod est religio. in
quo debent esse angeli sunt talpe. immo et diaboli. diabolus est qui malus est inter bonos. Jo. vi. Ego .xij.
uos elegi. et unus ex uobis diabolus est. hoc peccatum et facit illos qui debent esse aues circa terrena ista reptiles
unde et inmundi sunt. Juxta illud deut. xiiij. Omne quod reptat et pennulas habet inmundum erit. proprieta
rij in claustris sunt uelud uespertiliones inter aues. et sicut uespertiliones in ecclesijs habitant
sicut et clerici non tamen ad idem. clerici enim ibi sunt ad deum glorificandum. sed uespertiliones sunt ibi ad oleum
bibendum. Sic proprietarij non sunt cum eis qui deum glorificant. ipsi tamen deum sua mala uita blasphemant
illis impleri quod legitur Job. i. quod cum assisterent filii dei coram domino affuit inter eos et sathan. proprieta
rius inter bonos claustrales est uelud sathan inter filios dei. Quarto patet uia ad dictum hoc per. si mala
colligantur simul que sunt in proprietario. Notandum ergo est quod proprietarius fur est. Vnde domus proprietarij plena
iudicio scripture est uelud spelunca latronum. et de mera iusticia posset eos deus omnes interficere subi
tanea morte sicut Ananiam et Saphiram interfecit. uel posset ignem mittere de celo qui omnes comburerent
nec solum fur est. sed et sepe est sacrilegus quia furtum suum sepe in sacro loco committit. et quia res pauperibus conse
cratas furatur. sed secundum Jero. plus sacrilegij est res pauperum non dare pauperibus. eadem ratione res pauperum fu
rari sibi sacrilegium erit. est et proprietarius proditor et in deum et in proximum. In deum quia eum peccando inpugnat
cuius expensis ille uiuat. in proximum quia fratres suos defraudat bonis illis que sibi appropriat. Quarto proprieta
rius uoti transgressor est. Voluntariam enim paupertatem uouit quam iam a se expellit. est et aposta
ta. si enim apostata iudicatur qui habitum deponit cum paupertas uoluntaria magis sit de substantia religi
onis quam habitus proprietarius potius iudicandus erit apostata quia uoluntariam paupertatem a se abiecit. iu
dicio et scripture quia ea iniuste custodit que pauperes debent comedere. Vnde eccl. xxxiiij. panis egentium
uita pauperum est. qui defraudat illum homo sanguinis est. est et proprietarius ydolatra ut ostensum est prius. et est
ypocrita sub habitu et claustrali animum gerit secularem. exterius uidetur esse aureus. interius autem luteus est.
est et mendax spiritui sancto. Vnde act. v. dixit petrus Ananie. cur temptauit sathanas cor tuum
mentiri te spiritui sancto. et subditur. Non es mentitus hominibus sed deo. alia littera habet. cur impleuit sathanas
cor tuum. plenus enim fuit primus proprietarius sathana. de iure et illi uidentur esse excommunicati. cum enim ipse bona
sua alijs non communicet. ipse indignus est communicare bonis aliorum. est et maledictus iudicio scripture. Juxta illud
Josue. vi. maledictus uir coram deo qui reedificauerit iericho. frequenter et indigne communicat uel communicat
proprietarius quod quantum peccatum sit satis ostensum est prius. preterea proprietarius peccat in patrem. peccat in filium
peccat in spiritum sanctum. In patrem peccat dum de potencia eius dubitare uidetur. dum enim timet mori fame si
ea que uouit deo seruauerit. uidetur facto dicere illud. Numquid et pa. po. da. aut pa. mē. in deserto. In
filium peccat dum sapientiam eius deridet. Juxta illud. prouerbiorum Stultus irridet disciplinam patris sui. Sapientia x

ſunt paupertatē diuitijs ꝑponere. ⁊ moleſtias delicijs. Unde ad hebr. xij. legit̄. de ipo q̄ ꝓpoſito
ſibi gaudio ſuſtinuit crucem. ſup q̄m locū dicit glo. Omnia terrena bona contempſit ho-
mo xp̄c ut contempnenda monſtraret. ⁊ omnia terrena mala ſuſtinuit q̄ ſuſtinenda ꝓcipie-
bat. ut nec in illis quereret felicitas. nec in iſtis timeret infelicitas. ⁊ illam ſapiam uider
ꝓpetrarius. peccat ẽ in ſpm̄ ſcm̄. q̄ de bonitate dei mala ſentit dū credit q̄d ſi ſeruierit do
ad eius uoluntatē q̄d ipe debeat permittere eum in fame. alr̄ ẽ peccat contra ſpm̄ ſcm̄. ſ. q̄ fa
cit contra caritatem que ſpc ſanctus ẽ. ⁊ q̄ mentit ſpūi ſcō ſicut oſtenſum eſt ſup̄ius. Ad ultimū
notand eſt q̄d religio maxīe deberet ꝓſequi inimicū c. Primo q̄ detrahit fundamentū religi
onis q̄ eſt paupertas. hoc fundamentū poſuit filius dei q̄n doctrinam a paupertate inchoauit dicēs.
mt. v. Beati pauperes ⁊c. Matrem ẽ religionis iugulat ⁊ ſuffocat. que ſilr̄ eſt paupertas. pacē
ẽ auferet. quo totū bonū eſt religioſorum. Unde ſup ps. pax ſup iſrl. dicit glo. uno uerbo
omne bonū dixit ſeneca. Quietiſſime uiuerent hoīes ſi hec duo pronomina tollerent meū tuū.

Ultimo loco int̄ ſpecies auaricie que ptinent ad miniſtros **De auaricia ſciencie.**
uerbi dei. Dicend eſt de auaricia ſciē que uī deterior eē q̄m auaricia pecunie. Duo
decim ū ſunt ꝑ que p̄ oſtendi q̄d deteſtabilis ſit auaricia iſta. Primū eſt hoc q̄d ſcptū
in multis locis mouet ut cōicemus ſciam noſtram alijs. pū. v. ſic legit̄. deriuent̄ fontes
tui foras ⁊ in plateis aquas tuas diuide. eccleſ. xi. mane ſemina ſemē tuū ⁊ in ueſpe nō
ceſſat manus tua. ⁊ eccl. xx. que habes in manu tua ceteros. in manu ht̄ ho que ope im
plet. ul' que ht̄ ad manū ul' in promptu. talis enī multo amplius ꝑficeret in docendo
qui bn̄ ſciret ea que doceret ⁊ qui ea ope impleret. Scdm eſt q̄d ẽ natura ⁊ conſuetudo
idem ſuadent nobis. q̄ ſol ⁊ alia corpa luminoſa lumē ſuū omībꝫ cōicat. q̄ntū
uirtus eorum ſe extendit. ū aliqua re interpoſita prohibeant. Conſuetudo ẽ ht̄ ut hoīes
ad inuicē lumen gratis cōicent. Inauditū eſt lumē exhiberi uenale ⁊ miſer ualde
reputaretur que lumen candele ſue candelis aliorum nollet cōicare. cui ſilis eſt ille q̄
lumē ſapie nō uult alijs cōicare. Terciū eſt hoc q̄d ille qui ſciam ht̄ p̄ eē largus de ea
abſq; ſuo detrimento. q̄ diuicias terrenas ht̄. nō eſt mirū ſi nō eſt largus de eis. q̄ eas n̄
p̄ largiri n̄ eas deſinat poſſidere. Unde Boeci. In lib. cōſolacōnum. O anguſtas inopes
q̄ diuicias quas nec hr̄e totas pluribꝫ licet. ⁊ ad quemlibꝫ ſn̄ ceterorum paupertate n̄ ueni-
unt. In hoc hn̄t ꝑminenciam ſpūales diuicie q̄d in largitate nō minuant̄. cum
corpa ul' minuant̄ ul' omnino deſinant haberi. hoc ẽ unū ẽ in quo attendit̄ ſimili-
tudo ſpūe nr̄e ad dm̄ q̄d ſicut ille bona ſua largit̄ abſq; ꝑdicōne ul' detrimento. eſt
ẽ quoddam bonū ſpūale. ſ. ſūmū bonū q̄d p̄ ſimul totū a multis haberi. ⁊ quanto a pluribus
habet̄. tanto ab eis melius ht̄. Quartū eſt q̄d ſcia diuidat̄. nō ſolū n̄ adimitur. immo ẽ augetur.

radicatur et melioratur. vn̄ sapiens. scīa distributa suscipit incrementū. et auarum dedignata possessorem nisi publicetur elabitur. et aug. in libro de doctrina xp̄iana. Omnis res que dando n̄ deficit dū hr̄ et n̄ datur n̄dū hr̄ quō hn̄da ē. ¶ Quintū ē hoc qd̄ scīa de ip̄a scīa ualde p̄ciosa ē ualde nc̄ca dō et p̄x̄o. vn̄ sicuti ualde miser reputandus eēt ille qui in temp̄e in quo ē magis caristia et fames hr̄et thesaurū q̄ diminui n̄ posset sed ex largitiōe s₃ cresceret si pauperes p̄mitteret mori fame et eis n̄ subueniret. sic ualde miser ē qui de scīa sua uel uerbum diuinū inuit p̄ciosū. Qm̄ p̄ciosum sit scīa uel uerbum diuinū innuit̄ zacha. ix. ubi dr̄ quid ē bonū eius et quid pulchrū nisi frumentū elcōr et uinū germinans uirgines. frumentū elcōr dr̄ frumentū uerbi diuini quo elcī ad regnum eternum uescuntur. qr̄ cib₃ regius ē. frumento illi ap̄ls uescunt̄ ex p̄bi qm̄ elcī. frumentū aūt uocatur illa pars scripture que p̄p̄ sui difficultatem fructione indiget. vinū aūt germinās uirgines dr̄ uerbum diuinū qd̄ uirginales et castas generat affectiones. et dr̄ hoc ad differentiam uini illius qd̄ luxuriosas reddit mentes vn̄ p̄u. xx. luxuriosa res ē uinū. Qm̄ utilis sit scīa ista x̄p̄o insinuat hec dicens. Non minus p̄mum ē docere aīe sciām qm̄ corpori dare escam. et aug. Non ē magnū pascere uentres morituros. sed magnū ē pascere aīas mentū uicturas. et gg. maius mira-clm ē uerbo p̄solationis p̄ctorem querere qm̄ carnem mortuam suscitare. dō et honorificum ē. vn̄ tobie xii. op̄a dī reuelare honorificum ē. ¶ Sextum ē qd̄ ille qui largus ē de scīa bn̄dr̄ ab hōib₃. splendidū in panib₃ bn̄dicent labia multorū. et in futuro bn̄dicetur a dō cum dicetur ei. Euge serue bō. et fi. et c. m̄. xxvi. ¶ Septimū ē hoc q̄ scīa que ē in homine auaro ē qī p̄dita. vn̄ in ecc. Sap̄ia absc̄dita et thesaurus inuisus que utilitas in utrisq₃. et ita bona abscondita in ore clauso qī appōiēs ep̄lā₃ circumposite sepulchro. It̄ in ecc. Melior ē qui abscondit stulticiam suam qm̄ qui absc̄dit sapiam suam. et bn̄ dr̄ sap̄ia melius eē p̄dita in auaro qm̄ pecunia. quia pecuniam pot̄ auarus in morte paup̄ib₃ erogare qd̄ de scīa tunc fieri n̄ pot̄. ¶ Octauū ē hoc qd̄ n̄ solum inutilis ē scīa in hōie auaro imo et noxia ē ei. scaturit enī uermib₃ sic̄ legitur exod. xvi. vnus uermis p̄cedens ex sup̄bia ē scīa. vn̄ ap̄s. Scīa inflat. aliud ē iudicium aliud ē indignatiō. vn̄ ecc. in multa sap̄ia multa indignatio. et qui addit sciām addit et dolorem. ¶ Nonū ē qd̄ ad litteram mitidū amittit auarus in p̄senti sciām suā. vn̄ m̄. xxv. Omni hn̄ti dabitur et hn̄dabit et ei qui n̄ hr̄ qd̄ uidetur hr̄e auferetur ab eo. sup quē locum dicit glo. hn̄ti studium uerbi erogandi dabitur grā sup grām. alia glo. Multi naturalit̄ sapientes et acuti sistunt desides p̄dunt bonū nature. et ī alio capitulo. iubet dn̄s talentum tolli et dare ei qui hr̄ x. ¶ Decimū ē qd̄ talis odibilis ē hōib₃ vn̄ in p̄u. xi. Qui abscondit frumenta in temp̄e in p̄cip̄is maledicetur. benedictiō aūt sup capud uendentiū. ¶ Undecimū ē qd̄ iniuriosus ē x̄p̄o. vn̄ Bernardus. Rem p̄ p̄cio x̄p̄i primi

terme(n)s s(ci)l(icet) donis s(ci)e(nti)e et eloquentie uerbum bonū q(uo)d posset p(ro)desse multis inutili immo dā-
nabili silentio ligat. certe maledc(tu)s qui frumenta abscondit in p(o)p(u)l(i)s. ¶ Duodecimu(m) ē q(uo)d ip(su)m
ualde dampnosu(m) ē deo. quia sicut ue(ru)s b(er)n(ardus) dicit. Modica sementis detractio ū modicum
ē messis detrimentū. vñ sicuti ag(r)icol(e) facit maius dampnū ille qui furat(ur) semen q(uam)
si aliam rem furaret(ur). quia ū solum aufert ei semen sed (et) fructum qui debuit exire
a semine. Sic mltū dampnificat dn̄m qui semen diuini uerbi q(uo)d seminare debuit
inutilit(er) abscondit. et n(ot)a(ndum) q(uo)d illi qui officio p(re)dicatoris idonei ēē possunt et tamē sibi
solum uiuere eligunt licet hoc ex bona intentiōe faciant et timore d(e)i. s(ed) ut cum p(ro)p(ri)a
consciā deo uiuant mltū timendū uidet(ur) eis eo q(uo)d ille seruus qui pecuniā sibi cōmis-
sam abscondit in sudario uocatus ē a dn̄o seruus nequā. In sudario puritas c(on)sc(ienti)e
intell(igitu)r. In sudario (er)go talentum abscondit qui amore puritatis c(on)sc(ienti)e officiū p(re)dicatoris
destruit. et dicit glo. sup(er) illū locum. In sudario pecuniā reponit qui ad p(re)dicand(um)
ydoneus offi(ciu)m p(re)dicatoris uel suscip(er)e renuit. uel susceptum ū bene gerit. ad idē p(er)ti-
net q(uo)d dicit gg. Qui sciā et uirtute p(re)diti secesse speculatōis appetunt tot aīaru(m) rei
sunt quot aīab(us) in publicum p(ro)dendo p(ro)desse poterunt. Tales ut quidā ut ei dixit li-
gant sibi pedes et manus ne deus possit se ex eis iuuare. vñ timere possunt illud m(athei)
xxij. ligatis manib(us) et pe(dibus) mit(tit)e e(um) in te(nebras) ex(teriores). et m(athei) xxv. Inutilem seruū eicite in tenebras
exteriores. Iracundiam .n. inutil(is) sustinebit ut di(citur) p(ro)u(erbiorum) xiiij. Ista tū de illo intelligenda
ū sunt qui tante infirmitatis ē q(uo)d ū uidet salutem suā in mūdo ad q(uo)d uidet(ur) p(er)ti-
nere illud q(uo)d dn̄s dicit. Quid p(ro)dest hōi si totum mūd(um) lucret(ur) et detrimētū sibi faciat. (et)c(etera)

Ultimo loco int(er) sp(eci)es auaricie dicem(us) de p(e)cc(at)o lusor(um) De peccato lusor(um)
q(uo)d freq(ue)nt(er) in lusorib(us) ē p(e)cc(atu)m cupiditatis uel auaricie. Et p(ri)mo ponem(us) ea que possunt facere
ad det(estationem) h(uius) p(e)cc(at)i. Deinde tangem(us) aliq(ui)d de hiis qui miscent se lusorib(us) et de hiis qui locant
eis ad ludum n(e)c(essari)a. et de hiis qui p(er)mittunt eis ludere in domib(us) suis. ¶ Quinq(ue) uo sunt
que possunt facere ad det(estationem) h(uius) p(e)cc(at)i. P(ri)mo pot(est) facere ad hoc multitudo et magnitudo p(e)cc(at)or(um) que i(n)
ludo accidunt. possunt uo accidere ibi xvi. p(e)cc(at)a. ¶ P(ri)mū ē cupiditas que ē radix om(n)i(um)
malor(um) nec ē ibi queuumq(ue) cupiditas sed rapina. ydol(atria) vult .n. spoliare p(ro)ximū suū reb(us)
ip(s)ius. ¶ Secundum p(e)cc(atu)m ē p(ro)ditio. uult .n. spoliare illum cum quo comedit et bibit.
¶ Tertiū ē inuidia. vellet .n. spoliare ip(su)m si posset camisia et braccis q(uo)d ū faceret un(us)
de latronib(us) illis qui spoliant p(er)egrinos in nemorib(us). ¶ Quartum p(e)cc(atu)m ē usura. s(ed) ū
in anno uel in mense sed in eadem die. ¶ Quintum ē afflictio p(at)ris d(e)i quem crucifigit
ille qui amittit blasphemando et dilaniando eum. ¶ Sextū ē c(on)temptus matris eccl(esi)e
cui(us) p(re)ceptum c(on)temp(n)it. ad ista duo p(e)cc(at)a ultima pot(est) referri illud q(uo)d di(citur) p(ro)u(erbiorum) xix. Qui
affligit p(at)rem et fugit m(at)rem ignominiosus erit et infelix. Ignominia ista ē infelicitas
satis manifeste uidet(ur) in lusorib(us). Contra lusores sic h(abe)t(ur) in canonib(us) ap(osto)lor(um). Ep(iscopu)s aut(em)

p̄sb̄r aut diaconus albe aut ebrietati deseruiens aut desinat aut dampnetur. subdiaconus
aut lector aut cantor similia faciens aut desinat aut communione priuetur sic ex laic.
¶ Septimū peccm̄ ē scandalum proximi. corrumpuntur .n. multi qui ad ludum inspiciend
conueniunt. ¶ Octauū ē omissio bonoꝝ que deberent facere lusores in tpē illo ¶ Nonū
ē peccm̄ periurii. sepe .n. iurat lusor se lucratum fuisse cum in ueritate perdidit. ¶ Decimū ē p.
fraudis. sepe .n. unus defraudat alium ibi. ¶ xi.m ē peccm̄ ire. ¶ xii.m peccm̄ comminationis
¶ xiii.m ē peccm̄ uerbis. ¶ xiiii.m ē fractio sollempnitatū. In precipuis enim sollempnitatibus
precipue committunt lusores peccm̄ suū non attendentes quod legitur numeroꝝ .xv. de illo qui colligat
ligna in sabbato morte moriatur homo. uū ait dn̄s lapidibus obruat eum omnis turba.
Constat autem peius ēē cum blasphemus et periurus ludere quam in sabbato lignū colligere. ¶
Quintudecimum ē homicidiū. quidam unus lusor pro obolo interficit aliū. ¶ Sextdecimū ē ydolatria.
lusor .n. ludum dm̄ suū facit dū deo in amore suo eum inponit. hoc .n. ab hoīe co
litur quod preceteris diligit. ut dicit glo. sup illud apli. quoꝝ deus uenter ē. Preterea ipē subi
cit se iurisdictioni taxilloꝝ si quod illi dnī ipē faciat. et sicuti dn̄s dedit .xxi. litteram cultoribus
suis quibus scriptura tota ē per quam uoluntas di fidelibus indicatur. Sic taxillus hīt .xxi. puncta
quibus lusor agnoscit uoluntatem dei sui. dyabolus .n. cui simia ē dnī. preterea pot accidere in ludo trans
gressio oīm mandatoꝝ decalogi. Transgressio decalogi. Primum .n. mandatū
non habebis deos alienos coram me. ¶ Secundm mandatū transgreditur qui inutiliter uel falso
iurat. secundm .n. mandatū ē. non assumes nomen dei tui in uanū. Nomen dei sui in uanū as
sumit qui per nomen dei iurat uel pro falso uel pro nullo. ¶ Tertiū mandatū ē memento
ut diem sabbati sanctifices. quod mandatū lusor transgreditur dum diebus sollempnibus ludo dm̄
blasphemat. Quomodo ergo transgressio alioꝝ mandatoꝝ ibi accidit de facili pot uideri. excepto
hoc non mechaberis. sed in ueritate illud mandatū spiritualiter lusor transgreditur dū dm̄ negat.
Infidelitas .n. spiritualis fornicatio ē secundm iudicium scripture. ¶ Secundo pot facere ad detestationem huius peccati
multiplex malum quod ex ludo sequitur. Sequitur .n. inde ira parentū ipsius lusoris si ipē
ē filius familias. Si paterfamilias sequitur inde ira uxoris et totius familie et interdum et
uerba. remanent etiam odia que inter lusores. Sequitur etiam quandoque exheredatio et filiaꝝ prostitutio.
Sequitur etiam interdum furtum quia .n. calefacti de ludo furarentur etiam sup altare. furtū uero sequitur
suspendium quandoque. Stulticie lusoꝝ. Tertio possunt facere ad detestationem huius peccati xii.
stulticie lusoꝝ que possunt assignari in lusoribus. ¶ Prima stulticia ē quod lusor uilissime
seruituti se subicit dū taxillū dnm̄ suū constituit ad hoc astringens se ut ipē faciat
quod ipē iusserit. Si uideas aut senem. murem uelle dominari alii muri numquid risum tene
res. Quanto magis ridiculum ē quando os caninū quod minoris ualoris quam mus hoī dominatur.
¶ Secunda stulticia ē quod ipē ad preceptum taxilloꝝ largitur quod non largiretur ad preceptū dei.
ipē largitor ē ad preceptum taxilloꝝ quam fuit beatus martinus ad preceptū dnī. ipē .n. dat

n̄ solum medietatē palli sui imo totū pallium et insup̄ tunicam et camisiā et nudus seq̄tur
dn̄m suū nudū .s. diabolum. et ea que n̄ h̄t dat ip̄e. multa .n. accipit ad usuras ut furatur.
¶ Tercia stul. ē q̄d postq̄m cognouit maliciam dī sui cum ip̄e deberet abnegare que
illius sunt ip̄e pocius uerum dn̄m negat qui nich̄ ei nocuit sed oīa bona ei fecit et uindi
cat se de dō qui absq̄ culpa ē. ¶ Quarta stul. ē q̄d ip̄e uoluntarie iurisdictioni illius se sub
icit qui nūq̄m iuste iudicare nouit. taxillus .s. habuit alii lusores q̄d eius n̄ ē. ¶ Quinta
stul. ē q̄d delectatōnē que ē in contractōe tum ossium caninorum diuine glorie p̄ponit
q̄d n̄ solum stulticia s; insania uidetur ēē. ¶ Sexta stul. ē q̄d ip̄e ꝯ ne ociosus sit oci
osa agit. vn̄ B. p̄ uitando ocio ociosa sectari ridiculum ē. ¶ Septima stul. lu. ē q̄d ip̄e ꝯ
sentit q̄d hostis ip̄ius ei furetur p̄ciosiorē rem quā habeat uel unā de p̄ciosioribus
.s. tempus. furetur tp̄s autem lusores n̄ attendentes tp̄is p̄ciositatē. Nich. n. p̄ciosius
tp̄re sicut dicit b; B. Dicit dn̄s q̄d si sciret p̄rfamilias qua hora fur ue. et c̄. sed lusor
affectat ut fur ueniat qui furetur ei uitam suā. ¶ Octaua stul. ē q̄d ip̄e ip̄is ma
nib; se consumit et p̄dit quē filius dī manib; crucifixis redemit. vn̄ B. loquens
in p̄sona dn̄i ad talem dicit. Ego acquisiui te manib; crucifixis et tu ꝯsumis te
manib; decis dedicatis. et ē magna ingratitudo q̄d homo ip̄ugnet eum in illa p̄te
corporis sui in qua dn̄s p̄ amore ip̄ius tantū dolorem sustinuit. ¶ Nona stul. ē q̄d
ip̄e ludit et in curia celestis iudicis lata ē cont̄ eum sn̄ia mortis. vn̄ B. Ludebam
ego foris in platea et in secreto regalis cubiculi sup̄ me ferebatur iudiciū mortis. Similis
stulticia fuit ierosolimitis qui in leticia erant n̄ p̄uidentes mortem suā adiudicati
iam erant p̄p̄ p̄cc̄a sua. quā mortē dn̄s fleuit ut h̄r lu. xix. Lusor ludendo currit ad
mortē suam. vn̄ xxi. Job. Infantes eorum exultant lusib; et deinde subditur. Ducūt in bonis
dies suos et in puncto ad infernū descendūt. .s. dc̄ aug. Nich aliud ē temp̄ p̄sentis uite
q̄m cursus ad mortē. in quo nemo uel paululū stare uel tardius ire p̄mittitur. sed oēs
pari motu urgentur. vn̄ quicumq; ludit ludendo ad mortē suam uadit. et dicā de eo q̄
de fatuo suo ludum facit. et quicq; ibi p̄dit dicā tū ibi n̄ p̄dit. ¶ Decima stul. ē q̄d lu
sor q̄n̄ potuit face opus ad p̄p̄riam utilitatē et p̄x̄i edificatōnē et dī honorem ip̄e facit
q̄d sibi ē dampnosum et p̄x̄io scandalū et dō ꝯtumeliosum. uere seruus neq̄m et
maledc̄s sicut uenit deus eius inuenit eum sic facientem. de tali seruo h̄r xxiiij. m̄.
Si dixerit malus iste seruus in corde suo morā facit dn̄s meus uenire et ceperit p̄cu
tere conseruos suos. manducet aut̄ et bibat cum ebriosis ueniet dn̄s serui illius in die
quā n̄ sp̄at et hora qua ignorat. morte subitanea sepe moriuntur tales. ¶ Vndecima
stul. ē q̄d cum puer n̄ sit p̄uulib; tū gaudet. Senium .s. plenum ē cum puericia sed q̄d
ui? ē p̄uulitas remanet. sed et hoc q̄d peius ē q̄d auctoritate h̄nis senū et uicia pu
erorum. nec p̄uorum tm̄ sed et infantiū. dubium ergo n̄ ē p̄uulitatē magnam n̄ ēē extractū

militibus et peditibus ligneis fugere quo tamen puerilitas cum multis senibus hodie reperitur. quod est
quedam insania. unde quidam. Ludere par impar equitare in arundine longa. si quem delectat
barbatum insania vexat. ¶ Duodecimo. stultum est quod nullum opus credunt habere ad iocunditatem
ubi tale sit quod nichil habet utilitatis et quod magne corruptionis iudicium est. Salomon. Stulti-
cia gaudium est stulto. Seneca. Fundamentum bone mentis est non gaudere vanis. ad summam puerile
quidem sentitur quam gaudeat. nec solum vanis gaudent homines multi immo et in hiis que dicta
sunt. Bernardus. In hiis qui in avibus celi ludunt qui gaudent quando vident unam aviculam ab
illa capi vel interfici qui satis dissimiles sunt beato martino qui cum vidisset mergulos in
quodam flumine captioni piscium intendentes dixit. forma ista demonum est et non potens
hoc tolerare iussit mergulos inde advolare. de beato Bernardo dicitur quod si ipse videbat accipitrem sequentem
aliam avem ipse faciebat signum crucis post avem et capi non poterat. Idem faciebat quando videbat
canes sequi aliquam feram. ipse habebat cor humanum ferreum sicut multi habent. ¶ Tercio decimo
potest valere ad detestationem [?] hoc quod quociens vertat lusor oculos suos cordis ipse potest invenire quod sibi
premium suum dissuadeat. Si ipse vertat oculos suos ad id quod supra se est occurrit severitas domini ser-
vum inutilem eternaliter condempnans. unde Mt. xxv. capitulo. Inutilem servum proicite in tenebras exteriores. Quomodo ludere
audet servus qui tam severum dominum habet. Occurrit et liberalitas domini servos fideliter labora-
tos habundantissime remunerans qui in utraque manu plena. unde Prov. iii. Longitudo dierum in
dextera eius divicie et in sinistra eius divicie et gloria. Similiter si lusor vertat oculos ad ea que sunt
contra se scilicet vicia et demones occurrit ei quod sibi ludum dissuadeat. Non enim locus ludendi est
cum gladium tenet hostis ut eum perimat. unde Seneca. Cum hostis a tergo instat et moenibus
se missus est miser necessitas excutit quicquid pax ociosa collegit. Idem. Demens esset qui invito
videretur cum saxo in monumento senes feminesque congererentur cum iuvenes intra portas arma-
ta expectaret sedem ociosus. Similiter si lusor vertat oculos ad id quod est iuxta se scilicet ad proximum
occurrunt ei multiplices miserie que ludum sibi dissuadent. unde Seneca. Non in lusoria conponis
non est iocandi locus ad miseros. advocatus es opem laturum naufragis egis egentibus pol-
licitus es quo divertis quid agis succurrere est undique ad te manus tendunt perdite vite periclitantesque
auxilium implorant. loquitur Seneca ad sapientes qui de lege naturali astructi sunt ad sub-
veniendum illis qui in periculo sunt. Sed precipue tamen potest hoc verbum dici illis qui curam animarum sus-
ceperunt. Illi enim naufragis auxilium promiserunt. unde mirum est quomodo non remordet eos consciencia cum
eis differunt subvenire. Si enim quis promisisset se subventurum alicui qui cecidisset in roda-
mi et hac de causa conductus esset multum eum remorderet consciencia sua si ei differret sub-
venire quem in tanto periculo sciret esse. Quomodo ergo non remorderet eum consciencia qui non subvenit
animabus quas sciret esse in periculo longe maiori. Similiter si lusor vertat oculos suos ad id quod est infra
se scilicet ad inferiores creaturas potest ei occurrere quod sibi dissuadet per simile. Nullus enim eligit se-
minare agrum suum pocius inutilibus vel noxiis quam utilibus. ¶ Quinta ergo fatuitas est se ipsum

sedere inutilibus occupationibus uel noxiis cum tot occupationes inueniri possint utiles et anime et corpori. ¶ Multo potest ualere ad detestationem huius peccati hoc quod diuine est in presenti uindictam uidimus de lusoribus accepit. Cuiusdam enim dum ipsi blasphemarent conuersa est eius facies. Cuidam est militi dum occasione ludi per oculos dei iuraret statim prius oculus a capite exiliuit et in alearium cecidit. Cuidam est sagittarius cum ualde iratus esset ex hoc quod in ludo perdiderat sagittam direxit uersus celum quasi uellet se uindicare de deo. sequenti uero die cum idem sagittarius eadem hora sederet ad ludum rediit sagitta et super alearium cecidit sanguinolenta. Nec solum debet cauere quis ne ipse ludat sed etiam ne ludentibus se immisceat. Sicut enim sedentes ad ignem calefiunt sic qui conueniunt ad ludum causa spectandi de ludo calefiunt. Vnde legitur in Tob. iii. Numquam cum ludentibus miscui me neque cum his qui in leuitate ambulant participem me prebui. Cauendum est homo ne locet uel taxillos uel alia ad ludum necessaria. Sicut enim ualde malus reputaretur qui alicui scelerato gladium locaret unde aliquem sciret innocentem interficere deberet sic ualde malus reputandus est ille qui locat alicui taxillos si credat occasione eorum deum esse blasphemandum et quasi crucifigendum. Illi etiam non uidentur omnino esse innocentes qui in domibus suis permittunt deo suo inferri contumelias infinitas quas non prohibent cum possint prohibere.

De hiis que dant occasionem auaritie. xx.

Dicto de speciebus auaritie. dicendum est de hiis que dant occasionem auaritie. que sunt vi. ¶ Primum est familiaritas cupidorum et auarorum. Sicut enim carbones uiui carbonem mortuum accendunt si eis inmisceatur sic diuites uerbis et exemplis igne cupiditatis ignitis familiares suos inflammant. Vnde Eccl. xiii. Qui tetigerit picem inquinabitur ab ea. et qui communicauerit superbo induet superbiam. et subditur […] -ite ne socius fueris. Ad idem facit quod dicit Seneca. unum exemplum auaritie uel luxurie multum mali facit. uicinus diues cupiditatem irritat. ¶ Secundum est consideratio diuitiarum. Ideo dicitur Prouerbiorum xxiii. ne erigas oculos ad opes quas habere non potes. ¶ Tertium est hoc quod homo attendit in diuitiis illa solum propter que possint uideri preciose. ea uero propter que in ueritate contemptibiles sunt non attendit sicut fugacitatem illarum et similia. Vnde Gregorius. Ideo temporalia diligunt quia quam fugitiua sint non attendunt. ¶ Quartum est amor mundane glorie. Vnde talibus qui diuicias amant quia uident gloriam mundanam eis ad ueram gloriam post predicandum esset de contemptu mundane glorie quam de contemptu diuitiarum. Securis enim predicationis ad radicem malitie ponenda est. ¶ Quintum est amor filiorum. talibus uero qui diuicias amant propter amorem filiorum ostendendum esset in predicatione quod hoc non sit amare filium sed potius odire diuicias ei male congregare. Ostendendum esset eis quod diuites sunt filii parentibus defunctis. Sed ostendendum uero quod non sit amor sed potius odium filiis male congregata relinquere. potest induci tale exemplum. Erat quidam usurarius habens duos filios quorum alter nolens succedere patri suo in male acquisitis factus est heremita. alius uero uolens succedere succedere patri suo remansit cum patre. et mortuo patre ei successit. set non post multum tempus ipse enim decessit. Cum autem nunciatum esset heremite de morte patris et fratris doluit ualde credens eos dampnatos esse et cum rogasset deum ut reuelaret sibi statum eorum raptus est

in infernum ductus et non inveniebat ibi eos sed ad ultimum exierunt de quodam puteo in flammam
primo pater deinde filius mordentes se et litigantes adinvicem. Pater dicebat filio: maledictus sis tu quia
propter te usurarius fui. Filius autem econtrario dicebat: immo maledictus sis tu quia nisi male acquisisses
ego non retinuissem iniuste nec dampnatus fuissem. ¶ Sextum est hoc quod homo sibi longam
vitam repromittit. De qua repromissione dicitur in eccl. xxix. Repromissio nequissima multos perdidit.
Talis erat ille cui dominus dixit: stulte hac nocte animam tuam repetent a te. De remediis

contra avariciam

Dicto de hiis que dant occasionem avaritie, dicendum est de remediis contra avaritiam. De
quibus sufficiat ponere viii. ¶ Primum est mortis consideratio. Hoc remedium insinuat Jero. in magno
prologo biblie in fine dicens: facile contempnit omnia qui se semper cogitat esse moriturum.
Sicut iumenta defendunt ab importunitate muscarum cauda sua et aves et pisces cauda
sua regunt se, sic homo consideratione finis mortis defendit se ab avaritia et etiam a ceteris vitiis et re-
git se in mundo isto. Unde Job xii. Interroga iumenta et docebunt te et volatilia celi et indi-
cabunt tibi. Mors enim ad oculum demonstrat contemptibilia esse quecumque queruntur in mundo isto, scilicet
divitias et delitias et gloriam, et vanum esse laborem eorum qui talibus intendunt. Labor circa
divitias vanus ostenditur cum homo nudus in terram revertitur. Vel circa delitias vanus ostenditur
quando corpus nutritum delitiis vermibus esca datur. Tunc enim apparet eos quasi coquos vermium
fuisse qui delicate vixerunt, scilicet carnem suam vermibus preparaverunt. Mira insania: erubesceret aliquis et de-
dignaretur esse coquus unius comitis et non dedignatur esse coquus vermium. Vel circa eorum qui querunt
esse super alios vanus ostenditur quando ille qui volebat esse super alios sub terra reponitur et a vermi-
bus conculcatur. Ad hoc potest referri illud quod legitur eccl. xi. homo meminisse debet tenebrosi temporis
et dierum multorum qui cum venerint vanitatis arguentur preterita. ¶ Secundum remedium est consideratio divine
paupertatis. Unde Ber. Magna siquidem abusio et nimis magna quod dives velit fieri vermiculus
vilis pro quo deus maiestatis et dominus sabaoth pauper fieri voluit. Et Tren. iii. Recordare paupertatis
paupertatis mee et transgressionis absinthii et fellis. ¶ Tertium remedium est consideratio periculi in quo sumus.
Illud remedium insinuatur nobis xxvi. Job ubi sic legitur: Quasi super me tumentes fluctus ti-
mui deum et pondus eius ferre non potui. Ubi dicit Gregorius: Cum fluctus tumentes desevit, eminent
iam de navi proiciunt pro quibus longa naufragia sumpserunt. Ad idem potest referri illud Macha.
iii. slō cupiditatis spolia, quia bellum contra nos est. Ad litteram quando periculosum bellum immi-
net, precipit ductor exercitui ne spoliis intendant et si spoliis iam honerati sunt iubebit ea deponere.
Sic periculum in quo sumus debet cohibere nos ne divitiis nos oneremus. Si vero iam habemus eas
monere debet nos ut eas relinquamus. ¶ Quartum remedium est consideratio miserie que adnexa est divitiis
sicut diffuse ostensum est prius. De qua miseria dicit Ber. Si habes cor, si tibi est lumen oculorum tuorum
desine ea sequi que assequi miserum est. ¶ Quintum remedium est quod elonget se a cupidis et ava-
ris et familiaris sit illis qui terrena contempnunt. Unde in ps. Cum sancto sanctus eris etc. Sanctus in greco
in greco dicitur agyos quasi sine terra. Unde sensus est: Cum eo qui est sine terrenitate absque terrenitate

eris sicut accidit cum eo qui conversatur cum avaro sicut dicitur accidisse cuidam parvulo qui a
lupa nutritus est quia lupum modo gradiendi aliquid discere ab ea non potuit quam ipsa habebat
unde duabus manibus utebatur et pedibus. sic ille qui cum avaro conversatur dicitur eius terrena illa
repere. Ille vero qui conversatur cum illis qui terrena contempnunt rectius incedet. contemptis
terrenis celestia appetet. ¶ Sextum remedium est consideratio eternarum diviciarum unde Gregorius. vilescunt temporalia
cum desiderantur eterna. et prima Johannis. Frustra iacitur rethe ante oculos pennatorum. ubi dicit interlinearis.
Laqueum in terra facile abscondit qui oculos habet in celis. Ad idem pertinet quod Seneca dicit. non
potest contempnere laquearia ebore fulgentia   in domos flumina despiciens sibi
ibi dixit. hoc est punctum illud quod inter gentes igne et ferro dividitur cum incorporeis spiritibus
illud quod est in medio se habet velud punctum respectu celi. ex quo patet fatuitas amatorum
huius mundi qui querunt in puncto latitudinem que in circumferentia querenda est. unde Augustinus.
Noli pati angustias evola in sublime et amplitudinem celorum. ¶ Cum terra centrum mundi
sit ex necessitate angusta est respectu circumferentie. unde Seneca dicit amatoribus mundi. punctum
est illud in quo navigant bellatis regnis id est ab ultimis litoribus hispanie usque ad pau-
cissimorum indos dierum spacium latet. si navem ferat ventus at celestis illa regio per xxx.
annos velocissimo sydere iter praestat ex angustia terre accidit pressura illa de qua dicit dominus
Johannis xvi. In mundo pressuram habebitis. ¶ Septimum remedium est quod homo fiduciam suam ponat in
deo quod deus ei necessaria prebebit si ipse ei servierit. secundum quod dominus scit ei expedire. unde capitulo vi. post
illud verbum. Non potestis deo servire et mamone subiungit dominus. Ideo dico vobis ne solliciti
sitis anime vestre quid manducetis neque corpori vestro quid induamini. deinde monet hoc ut
in eo fiducia ponatur. Mamona syra lingua divicie interpretatur. dicitur etiam hoc nomen esse demonis
qui preest diviciis. ¶ Octavum et ultimum et summum remedium est quod homo elemosinis et orationibus et
omnibus aliis modis quibus potest graciam sibi impetret que sola sufficit hominem liberare
a laqueis cupiditatis et avaricie. unde xix. capitulo. cum dixisset dominus difficile intrabit dives in
regnum celorum. et discipuli admirarentur dicentes quis poterit salvus esse. Respondit dominus apud
homines impossibile est. et supplet interlinearis. ut per se a cupiditatibus suis convertatur. Ideo valde timendum
est cupiditatis peccatum vel avaricie quia cum tanta difficultate hominem dimittit. sicut terra
quandam stabilitatem videtur habere quam non habent aqua et aer. immo illud est. i. terra melius
stat. sic peccatum avaricie quod est quasi peccatum terrenum diuturnius videtur esse peccato vanitatis et volup-
tatis et forte propter hanc diuturnitatem dicit   · de hoc peccato omni genere peccatorum peior est avaricia

De prodigalitate

Post remedium avaricie dicendum est de prodigalitate que est
vicium avaricie de qua hoc ordine dicemus. ¶ Primo distinguemus prodigalitatem a largi-
tate. ¶ Secundo ostendemus mala que ex prodigalitate proveniunt. ¶ Tertio assignabimus
quasdam stulticias prodigi. ¶ Ultimo tangemus ad specialem de prodigalitate clericorum. Quadru-
pliciter vero possumus distinguere prodigalitatem a largitate. ¶ Primo in hoc quod prodigus

sua n̄ confert sed uentus uanitatis ei aufert. vn̄ sicut aluus n̄ dr̄ largus et si uentus pal
lium suū ei aufert. nec libales arbores dnr̄ uel large et si uentus fructus ab eis excuciat.
Sic nec pdigus largus dndus ē uel libalis cum inuito et dolenti frequent̄ uent̄ aufert
sua eo qd̄ strictas manus hāt sicut accidit illis qui ex frigore dnr̄ manus strictas hr̄e.
¶ Scd̄o possum̄ in hoc pdigum a largo distinguere qd̄ pdiḡ sua n̄ tribuit sed pdit.
In tribz casibz uidetur aliquis rem suam uelle pdere. ¶ Primo cum liquorē uasi
pleno sup infundit. ¶ Scd̄m ē cum uase corrupto uel īmundo ponit. ¶ Tciū ē cum
dat p nichilo. et hus tribz modis possum̄ dic̄e qd̄ pdit sua pdigus qi. in ea pleno uasi in
fundit qui dat ea diuitibz. vn̄ psp in libro de uita contemplatiua. diuitibz dare nich
aliud ē qm̄ pdere. ideo monet nos dn̄s luce xiiij. ad dand̄ paupibz dicens. Cum facis
conuiuiū uoca paupes debiles et claudos et ē. Itē in eod̄ caplo. paupes ac debiles ce
cos et claudos introduc huc. et Luce i. dicit b̄a uirgo dnm̄ esurientes impleuisse
bonis. dauid et dicit in ps. Paupes eius saturabo panibz. et iiij. Re. iiij. le qd̄ stetit
oleum cum uasa plena eēnt. sed quoddā oleum tunc solum fluit qn̄ uasa plena
sunt. vasis aut̄ uacuis stat. Diuitibz aut̄ parati sunt dare paupibz uo n̄. Pdiḡ
aut̄ qi uasi corrupto sua infundit qn̄ dat ea hystrionibz et aliis inhonestis psonis
cont̄ illd̄ eccl̄. benefac humili et ne dederis impio. et itm̄ si bene feceris in duobz ca
sibz ad min̄ n̄ ē dandū impio cum creditur qd̄ pp hoc iusticiam debeat neglige
uel pp ad̄ offm̄ inhonestum hoc querit sicut faciunt histriones. Jo. Paria sunt
histrionibz dare et demonibz sacrificare. Pdigus p nichilo rem suam dat qn̄ dat
eam p uana gl̄a que nich ē in ualore. vn̄ jo. viij. Si ego glorifico meipm̄ gl̄a mea
nich ē. ¶ Tercio pot̄ distingui a largo in hoc largicio ipius quedā aucupatio est.
vn̄ sicut aucupes n̄ dnr̄ largi nec liberales in aues quamuis frumenti circa laqueos
apponāt. nec aliquis dr̄ libalis in pisces uel mures quos cape uult et si escam delec
tabilē apponat in hamo uel muscipl̄a. Sic libales dndi n̄ sunt qui id sua largiunt̄
hoībz ut eos capiant ut p eis sint si uenit aliqua electio. vn̄ Je. v. Inuenti sunt
in plo meo insidiantes quasi aucupes laqueos ponentes et pedicas ad capiendos
uiros. ¶ Quarto pot̄ dist. p. a largo. Quia ue largus de sua largus ē pdigus
uo de alieno frequent̄. Sen̄ magna ai n̄ ē ille qui de alieno libal' est. Mala que seqt̄
Mala uo que ex pdigalitate secuntur hec sunt. s. paupertas ex prodigalitate
usque ad mendicitatē. vn̄ lb luc. xv. de filio pdigo qui cupiebat implere uentrē
suū de siliquis quas porci manducabant et nemo illi dabat. Sequit̄ et inde qd̄ p
digus quāz incidit in manus usurarioz qui eum totū comedt ut uideat̄ icidisse
in illam ip̄cationē ps. Scrutetur fenerator oēm sbam eis et c̄. Quanta sit seruitus usu
rarioz illi soli nouerūt qui qn̄ in manibz eoz fuerūt. Sequitur et inde pctm̄ rapine

sius sacietur aquis. Non pudeat concavum non esse fonte suo profusiorem. Prodigus videtur plus diligere proximum quam seipsum. et tamen in veritate nec se nec proximum diligat sua effundat. ipse est quasi dolium absque fundo. et ideo non est mirum si effundat quicquid accepit. et ut breviter dicam insipientior videtur esse prodigus quam avarus. quia ad hoc avarus insipiens est quantum ad deum solum. prodigus vero et quantum ad deum et quantum ad mundum. Prodigo deest sapientie fundamentum quod est sibi ipsi sapientem esse. unde B. Non est sapiens qui sibi non est sapiens. et prov. ix. Si sapiens fueris tibimet ipsi eris. Iniquior etiam videtur esse prodigus quam avarus quantum ad hoc quod prodigus iniquus est in seipsum. avarus iniquus est in proximum. unde eccl. xiiii. Qui sibi nequam est cui bonus est. et item qui sibi invidet nichil est illo nequius. De prodigalitate clericorum. iiii

Sequitur de prodigalitate laicorum clericorum. et notandum quod vi. sunt que deberent cohibere clericos ne de bonis ecclesiasticis prodigi essent. Primum est hoc. bona ecclesiastica bona sunt pauperum. unde pauperibus eroganda sunt. sicut manifestum potest esse ex verbis sanctorum que secuntur. Quicquid habent clerici pauperum est. quod de bonis ecclesiasticis intelligimus. B. Facultates ecclesiarum patrimonia sunt pauperum. et sacrilega crudelitate eis subripitur quicquid sibi ministri et dispensatores non utique domini et possessores ultra victum et vestitum accipiunt. Ideo res pauperum non pauperibus dare crimen sacrilegium esse dinoscitur. Item Pars sacrilegii est res pauperum non pauperibus dare. Item Accepisse pauperibus erogandum et esurientibus plurimis cautum esse vel timendum vel quod avarissimi sceleris est aliquid exinde subtrahere omnium predonum crudelitatem superat. Ideo maximum periculum est de patrimonio christi non pauperibus dare. Item B. Clamant nudi clamant famelici et conqueruntur. et premit vox pauperum conquerentium de clericis dicens. Sic fame et frigore miserabiliter laborantibus quid conferunt tot mutatoria tot extensa in perticis vel plicata in manticis. nostrum est quod effunditis nobis crudeliter subtrahitur quod inaniter expenditis et nos dei plasmatio et nos christi sanguine redempti sumus. vos ergo fratres mei videte quale sit de fraterna portione pascere oculos vestros. vita nostra cedit nobis in superfluas copias vestris necessitatibus detrahitur quicquid accedit vanitatibus vestris. Item Ovanitas vanitatum sed non vanior quam insanior fulget ecclesia in parietibus et in pauperibus eget. suos lapides induit auro et filios suos nudos deserit. de sumptibus egenorum serviunt oculis divitum. inveniunt curiosi in quo delectentur. et non inveniunt miseri quo sustententur. et si devotio in talibus possit deo accepta esse. curiositas tamen vel superbia qua multi talia faciunt deo detestabilis est. Item B. Loquens de illo verbo ysa. xxvi. In terra sanctorum iniqua gessit et non videbit gloriam domini. Timeant inquit clerici timeant ministri qui in terris quas possident tam iniqua gerunt ut stipendiis que sufficere deberent minime contenti superflua quibus egeni sustentandi essent impie sacrilege que retinent et in usus sue superbie atque luxurie victum pauperum consumere non verentur. duplici profecto iniquitate peccantes quod et aliena diripiunt et sacris in suis vanitatibus et turpitudinibus abutuntur. Valde enim periculosa rapina quam tales faciunt tribus de causis. Primo quia

rapina

quia non agnoscitur unde accidit quod multi eam non confitentur. tamen non proponunt abstinere a rapi-
na tali. Et aliqui simplices confessores non dicunt eis ut restituant pauperibus ea in quibus defrauda-
uerunt eos licet patrimonium habeant unde restituere possint. Contra cecitas si quis dampnificasset
diuitem unum in quinque solidis. ipse confiteretur et haberet propositum cauendi de cetero et restitueret pro
posse suo aliter sciret sibi non ualere penitentiam. Ille uero qui pauperes in c. libris uel amplius
tale facit et tamen credit se agere ueram penitentiam. ¶ Secundo periculosa propter multitudinem culpe que est
in rapina tali quam ostendit nobis glossa super Matthei ubi dicit dominus petro. vade ad mare et mitte
hamum et eum piscem qui prius ascendit tolle et aperto ore eius inuenies staterem. glossa. Judas
quidem omnia in loculis habebat res pauperum et in suos usus conuerterat nephas duxit id ipsum exinde dare
nobis. ¶ Tertio periculosa est quia multum impedit hominem a salute quia si ille qui habet bona ecclesiastica
pauperibus portionem suam redderet fideliter contentus uictu et uestitu sibi a contrario uix acci-
deret quin ipse ad salutem perueniret. Quomodo enim misericordia dei illi larga non esset gratiam suam largi-
endo qui sibi largus esset pauperibus subueniendo. vnde Augustinus. Fluit riuus et fons siccabitur.
gratia enim dei uelud fons est. misericordia uero nostra uelud riuus est. Non est simile quod fons non fluat et riui
uiui fluunt. vnde Ambrosius super illud ad Thimotheum iiij. ubi sic legitur. Pietas ad omnia utilis est. qui pietatem se-
quitur. si lubricum carnis sectatur. uapulabit quidem sed non peribit. quod intelligendum non est de illo
qui confidens de elemosinis suis. ideo diutius et securius peccat. Talis enim utitur elemosinis suis ad dei im-
pugnationem. ideo non est dignus peccatorum suorum remissione sed potius eterna dampnatione. sed de illo intelli-
gendum est hoc qui uidens incontinentiam suam elemosinas facit ut misericordia dei sibi gratiam conferat per quam
continere possit. tales enim frequentius ad bonum finem ueniunt. vnde Ieronimus. Non memini me mala morte
uidisse mortuum qui liberalem duxerat uitam. De illis uero qui de bonis ecclesiasticis pauperes defrau-
dant non est mirum si peccant et dampnantur. Quomodo enim misericordia dei dabit illis gratiam qua ut contine-
re possint qui bona dei potius uolunt prodige effundere quam deo in pauperibus dare et cetera. et non hominibus solum
largi sed et prodigi tamen soli deo sunt auari de bonis ipsius qui subtrahunt ori dei ea que ponunt
in ore porci immo in ore diaboli. Cum enim malus sit seruus diaboli et cetera membra ipsius diaboli
sunt. p. Quod miseriam consequuntur illi de quibus tot iniurie pauperum a deo postulant ut ipsi
dampnentur. Tales homines sunt oues diaboli cum diabolus eos tondeat singulis annis uestes ipsi
deponunt dando membris suis. Nec solum periculosa rapina ista sed et ignominiosa. Igno-
minia enim magna a pauperibus rapere. v. g. Si facta esset uniuersalis donatio pauperibus alicuius
ciuitatis ualde miser et uilis reputaretur qui pauperibus elemosinas eis datas auferret et post
expenderet ea faciendo magna conuiuia. Sic ualde uiles sunt qui de bonis ecclesiasticis que
bona pauperum sunt conuiuia superflua faciunt. Tot enim pauperibus ea auferunt quot
inde potuissent habere. Et ignominia magna erit in die iudicii quando pauperes conquerentur
uno dicente. iste mihi abstulit unum prandium alio dicente iste mihi denarium unum uel aliud ¶ Secundo
est quod bona clericorum frequenter a pauperibus sunt oblata et sanguine Christi comparata. vnde ingratum

frequent eni aliena aufert qui sua pdige confert. vn pdigus simil' e aranee que muscas
deuorat in texendo telas inutiles se euiscerat. sic pdigus aliena deuorat et sua dando
se euiscerat. Sequit' et inde gtempt' bonoz spualium. ille n. qui pdigus e maxe dat
omnia spualia bona p xl. sol. ex quibz quiuiu ad faciat. simil' esau qui pmogenita
sua dedit p lenticula et abiit paruipendens qd pgenita sua uendidisset ut lr xxv. gn.
vn Ieron. Dederunt pciosa queqz p cibo ad refocillandam aiam. Pdigus adeo spua
lia gtempnit ut magnu reputet uentres pascere. cum tn dicat aug. no e mag
nu pascere uentres morientes. sz magnu e pascere aias inetnu uicturas. Pdigus
honorem reputat pascere porcos. i. hoies gulosos et luxuriosos qui iudicio scripture
porci sunt. vn lr de filio pdigo adhesit uni ciuiu regionis illius et misit illu i
suam uillam ut pasceret porcos. oz agmu uo dedecus reputat filios di pascere.
In hoc absqz l dubio filio di facit magna gtumeliam dum offm illd gtempnit
qd filius di sibi spalit' assumere uoluit. vn in ps. Ego gstitutus sum rex ab eo sr
sy. m. s. e. p. p. e. qd e cont' illos platos qui dedignant' pdicare quia comites sunt
et licet n. eent reges n tn indignu eet eis impende offm pdicatois cum filius di
spalit' ad pdicand uenit. hri pot ab eo qd ipe dicit c. i. Eamus in pxios uicos
et ciuitates ut ibi pdicem. ad hoc ueni in mund ut testimoniu phibeam utati. et
luc. i. visitasti nos oriens ex alto. illuminare et c. et in. io. xviii. Ego in hoc natus
sum et ad hoc ueni in mundum ut testimoniu phibeam utati. De stulticiis pdigi
Sequit' de stulticiis pdigi et e ¶ Prima stulticia ipius qd ipe sciens et uolens par
tem suam facit deteriorem quz est nullam et io maledc. vn B. si maledc e qui par
tem sua facit deteriorem. quid ille qui penitus se exptem reddit. exptem se reddit qui
de bonis suis nulla partem reseruat. ¶ Scda stl. p. e qd ipe rem illam qua sup
omnia amat facere ita uult qd eqz diu facere n possit. hanc stulticiam ostendit
nob philo dicens de re familiari ipciend e sed modate. Quid n. stulti quam qd libet
facias creature ut diu fac n possis. ¶ Tcia stl. p. e qd ipe cont' ronem de modico
multum uult largiri. n attendens qd lr tobie iiii. si multu t fuit habundant' ipartiri
stude. si exiguu t fuit libent' impartiri stude. Illd ordinatu e ut qui modicu ht mo
dicum tbuat. sed bona uoluntas suppleat medietate muneris. Gg. no e uacua man'
a munere si archa cordis plena e bona uoluntate. Sen. n q quid detur refert sed
q qua mente regum equauit opes. aio qui exiguu tbuit sz libent'. ¶ Qrta stl. p. e
qd ipe n uidet de diuiciis queie nisi pria. Peccat n. in acqsitoe eaz et in largitone.
et alius ht inde utilitate. ipe simulis e canali ex aqua retinenti feces et limositatem.
Si recte capis totam te exhibebis n canalem. ¶ Qnta stul. p. e qd ipe uult ee lar
gitor do. vn B. Ho do largitor ee uelis conca imitet' fontem n ire in riuu donec

e de elis pauperum superflua communia diuitibus fac. accidit enim mod qd xx. sol. quos prodigus
dicus expendit in conuiuio uno multi pauperes potuerit qd proprio ore subtraxerit. et talis posuit
ibi unum ea alius obolus non remansit. Similiter incongruum e ea que sanguine xpi empta sunt
superflue expendere. unde super illud ys. ve qui facit laquearia cedrina et pingit ea sinopide. i.
xpi sanguine dicit glo. ¶ Tertium e hoc qd clici forma debent ee gregis et bonum exemplum aliis
dare. et ualde incongruum e qn suis superfluis conuiuiis illos corrumpunt quos sanare debue-
runt mundare et sanctificare. unde dr de illis in epistola iude. hii sunt in epulis suis macle conuiuan-
tes. non solum sunt maclati sed et sunt macle alios maclantes et suo malo exemplo
ministrando suis superfluis conuiuiis gulositati et ebrietati et multis aliis peccatis. ¶ Quarto debet
cohibere clicos a uicio prodigalitatis multitudo et magnitudo peccatorum que sequuntur in eis ex uicio isto.
ex prodigalitate accidit in multis qd ipsi sunt raptores symoniaci oppressores pauperum extor-
sores subditorum. ¶ Quintum e hoc qd hoc uicium multum impedit eos ab officio suo. Non possunt
n. illi officio suo intendere debitis aggrauati et uisitatio eorum potius e subditorum corruptio quam mundatio
expensas quam eorum correctio. ¶ Sexto deberet cohibere dispensatores bonorum ecclesiasticorum a pro-
digalitate consideratio districti iudicii. Si n. ex illo uerbo esurivi et non dedistis manducare
illaturus e dns in iudicio. ite qd maledicti in ignem eternum. Quid dicturus e ipse prodigis dis-
pensatoribus qui non solum ipsi esurienti non dederint manducare sed et ipsi esurienti abstulerint
qd debebat manducare.

Incipit tractatus de accidia

Post peccatum auaricie dicendum e de peccato accidie. qd pigricia merito ex auaricia sequitur. unde
luce xii. dicit diues ille cuius ager fructus uberes attulit. Anima mea multa habes bona
reposita in annos plurimos requiescere. dicemus et hoc ordine de uicio isto. ¶ Primo ponemus ea
que possunt ualere ad detestationem huius uicii. ¶ Secundo agemus de diuersis generibus peccatorum que pertinent
ad hoc uicium. ¶ Tercio tangemus aliquid de remedio contra uicium illud. Ad detestationem huius peccati
possunt ualere diuersa exempla. et possumus primo exemplum sumere potius a rebus que non habent sensum nec
uitam nec rationem sicut e a sole. ¶ Secundo ab eis que uitam habent sed non sensum ut ab eis que
ex terra nascuntur ut ab herbis arboribus et similibus. ¶ Tercio que habent uitam et sensum sed non
rationem ut a brutis animalibus. ¶ Quarto ab hiis que habent rationem et gratiam ut a uiris sanctis.
In primo prosequimur de primo. Posuit preceptum dns soli ut singulis diebus ab oriente ueniat
in occidentem et singulis noctibus reuertatur in orientem et nunquam preterit sol illud preceptum. non
pigratur nec de die nec de nocte nec de estate nec de hyeme implere illud preceptum. quantum-
cumque laboret in uno die nichominus tamen summo mane surgit sequenti die et tamen non expectat
talem l. remuneratonem laboris sui uel talem penam negligentie sue qualem homo. ad hoc
uidetur habuisse respectum aug. cum dixit. Indecens e xpiano si radius solis eum in lecto inueniat.
Posset n. dicere sol si potestatem loquendi haberet amplius laboraui heri quam tu et tamen cum ego iam
surrexi tu dormis. ¶ Possumus et accipere exemplum ad detestationem accidie ab eis que ex terra nascuntur

uidemus. n. herbas et arbores que tamen minimum habent initium crescendo ad magnam quan/
titatem peruenire. habent tamen tot aduersantia sibi ut hyemem et aliam eius intemperiem. Singulisque
annis aufertur eis labor suus et florum et fructuum et frondium. et tamen inchoatiua oppor/
tunitatem inuenta operandi operantur. Qui uidit nuditatem earum in hyeme uix cre/
deret quod tanta pulcritudine uideri possent estate nisi idem alias uidisset. Qui uide/
ret quam parua sit arbor nucis in suo initio uix crederet quod ad tantam magnitudinem
peruenire deberet nisi simile alias uidisset. Non ergo debet pigritari homo nec deficere. et si defectum
bonorum in se uideat. uel si aliqua sibi resistant. plus. n. potest homo quam credat. tali exemplo
utitur dominus. mathei. vi. dicens. Considerate lilia agri quomodo crescunt et   dico uobis quoniam nec
salomon in omni gloria sua coopertus est sicut unum ex istis. Tercio loco exemplo utitur salomon. prouerbiorum. vi.
dicens. vade ad formicam o piger et considera uias eius et disce sapientiam. que cum non
habeat ducem nec preceptorem nec principem parat estate cibum sibi et congregat in mes/
se quid comedat. et sunt v. attendenda in hoc exemplo. ¶ Primo paruitas formice quam salomon
proponit quasi magistrum hominis. multum. n. potest confundi quando uidet se tam parue scientie quod a
tam paruo animali potest doceri. vnde multum conari deberet ad addiscendum. sicut accidit
in scolis quando aliquis magnus a paruo puero docetur ex quadam erubescencia deberet arden/
tius addiscere. ad hoc potest referri quod dicit seneca. Pudeat ab exiguis animalibus non trahere
mores. Erubescere potest homo ut tam paruum animal melius morigeratum sit quam ipse. ¶ ij.
attendendum est quod dicit salomon considera uias eius et non manum. uias notans discursus quos
faciunt pro querendo cibo. Pluries. n. in die uadunt ad querendum frumentum. vnde possent
erubescere illi homines qui semel in septimana grauantur uenire ad sermonem ad querendum
anime sue cibum. ¶ Tercio attendendum est quod formica in hoc opere non habet hominem ducem cuius exemplum
sequatur nec preceptorem cuius uerbo ad hoc doceatur nec principem a quo puniatur eius
negligentia. homo tamen omnia ista habet. ¶ Quarto attendendum est quod ipsa purum granum eligit
ut de eo pascatur. vnde multum in hoc possent confundi illi qui spurcicias et inmundicias alie/
norum peccatorum eligunt ut illis os suum pascant. iuxta illud prouerbiorum xvi. Os stultorum pascitur imperitia.
¶ Quinto attendendum est in hoc exemplo quod formica adeo se onerat frumento ut interdum uideatur
esse minor suo onere in quo satis possent confundi illi qui a sermone redeunt uacui
nec unum uerbum reportant secum. Potest et ualere ad doctrinam accidie exemplum eorum qui amant
mundum. Si. n. respiciamus quot et quantis laboribus et cotidianis cruciatibus ipsi merentur
cruciatum eternum satis possumus confundi quod adeo pigri sumus laborare pro regno eterno.
vnde augustinus. O si possemus excitare homines et cum ipsis pariter excitati ut tales essemus ama/
tores uite permanentis quales sunt homines amatores uite fugientis. Quis non ut inueteret
continuo perdere uoluit unde uiueret. elige uitam mundi tantam quam celerem mortem
contra dominum est nauiga ne moriaris et piger fuit et distulit. labora ne moriaris et piger

sunt. Leuia iubet deus ut medium uitam et obedire negligimus. Ad idem post adducit qd legitur
in uitis patrum de quodam sancto patre. Qui cum uidisset ornatum cuiusdam mulieris fleuit inquit
ignosce mihi omnipotens deus quia unius diei meretricis ornatus superat totius uite mee industrie
uestimenta. Et abbas pambo uidens mulierem in alexandria ad quam de heremo descende
rat fleuit et interrogantibus causam fletus sui ait. Due res me mouent. Vna de illius perditione
alia quia non habeo tale studium placendi deo quale studium habet ista ut placeat hominibus.
Ad dec. est. accidie possunt ualere exempla bonorum. Et de multis pauca ponamus. Dicit dauid. Pauper
sum ego et in laboribus a iuuentute mea. Et de sapiente muliere legitur in fine prouerbiorum. qd panem
ociosa non comedit. Et apostolus dicit de se. plus omnibus laboraui. De christo etiam legitur io. iiij. quod ipse fati
gatus ex itinere sedit super fontem. Et in multis aliis locis in euangeliis legitur de labore ipsius.
vnde bernardus. Omni diu uixero memor ero laborum quos christus sustinuit in predicando. Fatigationum
in discurrendo. temptationum in ieiunando. uigiliarum in orando. lacrimarum in compaciendo.
recordabor et dolorum. conuiciorum. sputorum. colaphorum. subsannationum. exprobrationum. et clauorum
horum et similium. Alioquin requiretur a me sanguis iusti. qui effusus est super terram. Legitur
etiam qd beatus arsenius prius palatinus postea heremita maximus querentibus a se in quo confideret. respon
dit. in eo qd homines fugi aliquando diu tacui fleui. potissime in hoc gaudeo qd manibus labo
raui. Et quedam uidua moriens recusabat sepeliri in camisia sibi data dicens. Sepeliar
quidem in camisia elaborata propriis manibus et non alienis. Et de beata uirgine legitur abiit in mon
tana cum festinatione. Legitur etiam xviij. genesis. Festinauit abraham in tabernaculum ad saram dixit
que ei accelera tria sata simile commisce et fac subcinericios panes. Ipse uero ad armentum occurrit
et tulit inde uitulum tenerrimum et optimum dedit que puero qui festinauit   de quo
uerbo loquens origenes ait. Senex currit sara accelerat. puer festinat nullus piger
inuenitur in domo sapientis. Ad dec. est. accidie possunt ualere uerba sacre scripture que sua
dent laborem et dissuadent ocium uel pigriciam. vnde ecclesiastes ultimo. verba sapientum
quasi stimuli et quasi claui in altum defixi. Stimulus ualet contra tarditatem iumentorum. sic
uerba sapientium contra pigritiam hominum. Et non qd homo laborat cum continuus mereris. Est
enim lentus ad bonum et preceps ad malum. Sed uerba sapientum sunt uelud stimuli qui
excitant hominem ad bonum. Et sunt uelud in altum defixi dum retinent hominem ne pre
cipitet in malum. De multis uero uerbis quibus suadetur nobis labor et dissuadetur pigricia
pauca ponemus. Ait ieronimus illud ezech. xvi. hoc fuit iniquitas sodome sororis tue superbia
saturitas panis et habundantia et ocium ipsius et filiarum eius. Semper inquit est aliquid
agendum ne ager noster pectoris manu cessante malarum cogitationum sentibus occupetur. ecclesiastici vij.
Non odies laboriosa opera et rusticationem a deo creatam. Rusticationem deus creauit quando adam
dixit gen. iij. In sudore uultus tui uesceris pane tuo. uel cum posuit hominem in paradiso
uoluptatis ut operaretur ut legitur gen. ij. Et ecclesiastici xiiij. Non defraudaueris uel sic non te fraudet

a die bono· et pcc̄a diei boni n̄ te p̄teat et ibidem an̄ obitum tuū opare iusticiam q̄a
n̄ ē apd inferos inuenire cibum· hoc manifestum ē in diuite epulone qui ap̄ infos
guttam aque inuenire n̄ potuit quam digito lazari qui leprosus fuerat petiit n̄ erat
ipē ita indignantis nature sicut in isto sclo fuiat· adhuc n̄ impetrauit ipē illam gut/
tam aque et tn̄ plus qm̄ mille anni transierunt qd an̄ petiit· Jt eccl· ix· Quodcumque pt
facere manus tua instanter opare quia nec opus nec rō nec scīa nec sapīa ē apd infos.
n̄ ē opus sz merces opis· nec rō quia n̄ pot ibi a scientibus arguere· nec sapīa nec scīa se
ibi ad excusatōnem uel defensionem· sed pocius ad accusatōnē· Seruus· n· sciens uolunta/
tem dnī sui et n̄ faciens uapulabit multis· Jt eccl· xi· Mane semina semē tuū et
uespere n̄ cesset manus tua· et aps· ij· ad thessal· iij· Jn omībz labo opus fac euangeliste
Jo dedit deus diuersa membra homini ut ex omībz ei seruiret· vn̄ qnqz dz homo ser/
uire dō ore cantando· qnqz manu scribendo et sic de ceteris mēbris· Jt ad gal· vi· Bonū
facientes n̄ deficiamus tempore· n· suo metemus· n̄ deficientes ergo dum tps hn̄s ope/
remur bonū ad omēs· et eccl· vi· de accidioso in uinculis eius et loquitur de sapīa· vi/
ncula sapīe sunt diuina precepta quibz ligatus ē homo qui ex morsu pomi phibiti
est uenenati incidit in spūalem insaniam· Cuius insanie hec sunt signa qd in
mente que aliena loquitur fatua cogitando qd gaudet inde unde flendū esset· vn̄ ipu/
Stulticia ē gaudiū stulto· et aug. dicit sup jo· risum talium risum esse freneticorū.
Signū et huius insanie ē qd hoīes exquirunt pcc̄a quibz se puniant· vn̄ in pu· xxvij·
Cor iniqui exquirit mala sicut occultos laqueos usure uel symonie quibz se piunant.
Jt in ps· Labores manuū tu· et c. ¶ Tercio pot ua· ad dec· ac· si ostendatur qntū hoc
pctm̄ dō displiceat diabolo placeat et hoī noceat. Quantū dō displiceat pot ostēdi
primo ex illo uerbo apoc. iij· vtinā frigidus esses aut calidus· quia tepidus es et n̄ frigi/
dus nec calidus incipiam te euomere ex ore meo· Calidus ē qui feruens ē ad bonum
frigidus ē qui simpliciter desinit a bono· Tepidus uo qui medio modo se ht· et dicit Iste
qd maior spes ē de frigidis qm̄ de tepidis· cuius rei hec ē causa quia tepidi qndam
fiduciam et securitatem accipiunt de hoc qd aliquid boni agunt et ido se n̄ corri/
gunt· Tepidus uo de ore di euomitur qui p pdicatores in quibz ds loquitur de cor/
pore scōrum remouetur excōicatōne· uel tunc tepidus euomitur qn̄ in deteriora pcipitatur
uel qn̄ impenitens moritur. De hac tepiditate dicit Jo. Tepiditas sola ē que solet dō
uomitū puocare. Quod accidia et dō multū displiceat pot itm ostendi p hoc qd lc
luce xv· ubi sic ht· Dico uob qd ita gaudiū erit sup unū p· p· a· qm̄ sup xcix· iustis
accidiosis· qui n̄ indigent pnīa· qd exponit Grg· de iustis illis qui desidiose se hnt
et de pccōre feruente ad pnīam· vn̄ dicit feruentē pccōrē xcix· iustis desidiosis ppōnit.
Sicuti dux in prelio plus eum militem diligit qui post fugam reuersus hostē fortit

premit quam eum qui numquam fugit nec umquam fortiter egit. Plus amatur ager qui post spi-
nas et tribulos fructus uberes reddit quam ille qui spinas et tribulos numquam tulit et steri-
lis extitit. ¶ Ad idem ostendendum adduci potest quod legitur Luce xiii. de ficulnea fructum non faciente.
Succide illam ut quid etiam terram occupat. Et quod dicitur Mathei xxv. Tollite ab eo talentum et lo-
quitur de servo pigro et subditur inutilem servum illum eicite in tenebras exteriores. Et Mathei iii. Omnis
arbor que non facit fructum bonum excidetur et in ignem mittetur. Quod autem hoc peccatum multum placeat diabolo
probari potest ostendi ex hoc quod legitur xl. Job. Circumdant eum salices torrentis. Per torrentem cuius
aque cito deficiunt intelligitur voluptas presens que cito finietur in qua divites huius seculi
plantati sunt. velud salices que sunt arbores infructuose et hii salices circumdant diabolum
quasi faciendo ei umbram. In hoc vero quod homines qui nichil faciunt salices vocantur.
Insinuatur fatuitas eorum qui se meliores aliis iudicant et honorabiliores quia nichil
faciunt. Similis enim fatuitas est ac si aliquis diceret salices amigdalinis arboribus prevalere
eo quod steriles sunt. ¶ Ad ostendendum etiam quantum hoc peccatum placeat diabolo potest adduci quod legitur
primo Iudicum de Adonibezech qui amputaverat lxx regibus manuum et pedum summitates. Ad-
onibezech interpretatur dominus fulgurans qui amputant illis qui habent reges alios summitates ma-
nuum ac pedum dum procurat ut tales ad opera utilia sint quasi impotentes. Qui habet sum-
mitates manuum ac pedum amputatas inutilis est quo ad usus membrorum istorum et si in
parte membra ista habeat. Sic multi ad utilia opera impotentes sunt. Sed ad inutilia et in nox-
ia potenciam habent. ¶ Ad idem ostendendum valet quod legitur Mathei xii. de immundo spiritu domum a qua
exierat vacantem vadit et assumit vii. alios spiritus nequiores se et intrantes habitant ibi.
Et eiusdem legitur quod de demonibus qui dixerunt domino. Si eicis nos hinc mitte nos in gregem por-
corum. Porci sunt qui nichil faciunt nisi quod voluptati corporis deserviunt qui sunt quasi
proprium hospicium demonum. In accidioso habet diabolus quasi hospicium proprium quietis. Unde xl.
Job. dicitur dormire in secreto talami. Thalamus qui vacuus significat hominem vacantem et ociosum
in quo diabolus quiescit et dormit. ¶ Sequitur inde qualiter noceat peccatum accidie homini. Nocet
autem ei mala inferendo tam pene quam culpe et plura bona auferendo. ¶ Et primo osten-
dendum quomodo hominem repleat malis pene. ¶ Pene vero mala sunt ista. Paupertas. vilitas.
et afflictio sive dolor. Quod paupertas accidie peccatum sequatur potest manifestum esse ex hiis
verbis scripture que sequuntur. xx. Proverbiorum. Propter frigus piger arare noluit. mendicabat ergo
estate et non dabitur ei. Item Proverbiorum xi. Egestatem sibi operata est manus remissa. Manus
autem fortium divicias parat. xxviii. Qui operatur terram suam saturabitur panibus. Qui
vero sectatur ocium replebitur egestate. Et xxviii. vestietur pannis dormitacio. Et xxiiii.
Usquequo piger dormis usquequo de sompno consurges. parum inquam dormies. modicum
dormitabis paululum conseres manus ut quiescas et veniet tibi quasi cursor ege-
stas tua et mendicitas tua quasi vir armatus. Paupertas in quibus meruimus est et quasi lente

incedit. ideo multi fugiunt eam vel resistunt ei. sed in futuro erit quasi armata, ut homo non
possit ei resistere. et veniet quasi cursor ut homo non possit eam effugere. Et xxi. Proverbiorum. Cogi-
tationes robusti semper in habundantia. omnis autem piger semper in egestate est. Et Ecclesiastes x.
In pigritiis humiliabitur contignatio et in infirmitate manuum perstillabit domus. Tigna
vocantur signa illa que vulgariter dicuntur capriones eo quod se mutuo capiunt. Unde contig-
natio est vel tignorum coniunctio que fit in superiori parte tecti quam pigri ex pigritia per-
mittunt humiliari. hoc enim pigri proprium non subvenire periclis tempore oportuno.
¶ Quod vero vilitas sequatur peccatum accidie manifestum potest esse ex his verbis scripture que
sequuntur. xxii. Ecclesiastici. In lapide luteo lapidabitur piger et omnes loquentur super aspernatione
eius. de stercore boum lapidatus est piger et omnis qui tetigit eum excutiet manus.
Tunc piger lapide luteo lapidatur quando increpatione datur et a vicinis plena increpatione.
omnis qui eum tangit manus excutit quia honerosus est hominibus et libenter homines se expedi-
unt ab eo. Item in proverbiorum x. Qui congregat in messe filius sapiens est. qui autem stertit
filius confusionis. Messis in qua colligendus est cibus spiritualis est doctrina. unde in proverbiorum xxiiii.
In doctrina replebuntur cellaria universa substantia preciosa atque pulcherrima. vel messis
potest intelligi presens vita in qua merita colligenda sunt. ¶ Quod autem afflictio
sequatur peccatum accidie potest ostendi primo ex hoc quod accidiosus est quasi totus famelicus. eo enim
quod vacat et vacuus est totus esuriunt omnes sensus eius. ut aures esuriunt rumo-
res. visus vanitates. tactus et gustus voluptates carnales. unde proverbiorum xxi. Desideria occi-
dunt pigrum. noluerunt enim quicquam operari manus eius. tota die concupiscit et desiderat.
Accidiosus laborat paralisi spirituali. unde non est mirum si affligatur et est figuratus per pa-
raliticum illum de quo dicit centurio Matthei viii. Puer meus iacet in domo paral-
iticus et male torquetur. Secundo quia. Quod male torquetur laborando. bene torquetur quia utiliter. acci-
diosus est in tedio vite. unde habet quandam tristiciam quemadmodum corrodit cor eius
unde proverbiorum xxv. Sicut tinea vestimento et vermis ligno sic tristicia nocet cordi. Seneca. Tra-
ditione bonarum artium occupandi sunt quotiens male habet inhercia impaciens sui.
¶ Sequitur videre quomodo accidia repleat hominem malis culpe. ¶ Hoc autem potest osten-
di ex illo verbo proverbiorum xxiiii. Per agrum pigri hominis transivi et per vineam stulti viri et
ecce totum repleverant urtice. operuerant superficiem eius spine et maceria lapidum
destructa erat. quod cum vidissem posui in corde meo et exemplo didici disciplinam. sicut
agri proferunt spinas et tribulos et cetera inutilia nisi utilibus seminentur. sic et hic homo
spinas et tribulos viciorum germinat nisi utilibus occupationibus repleatur. unde Bernardus. hec
est maledictio Ade et in terra laboris nostri et in agro cordis vel corporis nostri ut noxia vel
inutilia per se tanto passim proveniant. utilia vero vel necessaria cum labore. Potest et idem
ostendi multis aliis exemplis. Corrumpitur enim aqua quiete. unde poeta. Accipiunt

Et capiunt mustum nisi moueantur atque. Vinum etiam ex se feces generat et nisi a fecibus
illis mittetur totum corrumpitur. Idem accidit in homine. Unde Ier. viii. dicitur de moab quod
requieuit in fecibus suis nec transfusus est de uase in uas et in transmigrationem non abiit idcir-
co permansit gustus eius in eo et odor eius non est immutatus. Sapor corruptus et odor prauus
non recedit a uino si super feces remanserit. Immo in tantum totaliter corrumpitur. Idem
accidit de accidioso qui totus acidus uel acetosus efficitur. Adeo enim corrumpitur
ut bona sibi displiceant que debebant sibi placere. ¶ Homo in presenti similis est illi
qui est in flumine impetuoso qui in uno loco stare non potest et nisi ad summa conetur
ad ima labitur. Eo enim quod omnis homo ex nichilo est ad nichilum tendit et ad nichilum
culpe et etiam ad mortem. Unde nisi conetur progredi regredi est et perfecte regredietur et deficiet.
Unde Bernardus. In uia uite non progredi regredi est cum nichil adhuc in eodem statu permaneat. ¶ Homo
similis est castro plurium dominorum inter quos ille qui remissus est totum amittit. Alius enim pau-
latim aufert ei ius suum. Sic si spiritus remissus fuerit caro que aduersus eum concupiscit cotidie
aliquid acquirit super ipsum. Unde prouerbia xii. Manus fortium dominabitur. Que autem remissa est tributis
seruiet. ¶ Pannus candidissimus quasi inperceptibiliter magis niger efficitur unde frequenter ab-
lutione indiget. Item manus et corpus quasi insensibiliter post ablutionem sordide efficiuntur.
Unde frequenter in die lauari oportet. Sic nisi homo frequenter se lauet sordibus spiritualibus illius replebitur.
Negligentia etiam et accidia hominem replent maculis culpe. ¶ Homo ad modum uinee pu-
tatione indiget et non semel tantum sed frequenter sicut ostendit Bernardus illud Canticorum. Tempus putationis
aduenit dicens. Quis ita ad unguem omnia a se superflua resecauit ut nichil se habere putet
putatione dignum. Credite mihi et putata repullulant et effugata redeunt et reaccenduntur
extincta et sopita excitantur. Parum est ergo semel putasse sepe putandum est. Immo si fieri possit semper
quia semper putari oporteat si non dissimulas inuenis. Quantumlibet in hoc corpore manens profeceris
profecisti erras si uitia putas emortua et non magis compressa. Uelis uel nolis inter fines tuos ha-
bitat iebuseus subiugari potest sed non exterminari. Unde in tanto discrimine consilium est
obseruare diligenter et mox ut renascentium uitiorum capita apparebunt protinus seueri-
tate succide. ¶ Sequitur uidere quomodo accidia aufert homini bona. Ad quod ostendendum adducatur primo
quod legitur Mathei xxv. de seruo pigro. Tollite ab eo talentum et date ei qui habet x. talenta. Omni enim
habenti dabitur et habundabit et qui non habet et quod uidetur habere auferetur ab eo. Ei qui non habet
studium uel uoluntatem operandi sepe aufertur facultas. Iusto enim dei iudicio fit ut ille
qui non uult bene operari cum possit postea non possit cum uelit. Et Luc. xix. dicitur de seruo pigro
auferte ab illo mneam et subditur dico uobis quod omni habenti dabitur et habundabit. Ab eo
autem qui non habet supple uoluntatem operandi et quod habet auferetur ab eo scilicet facultas. ¶ Aufert
autem homini accidia bona gratie et bona glorie et bona nature. ¶ Bona autem gratie aufert quia
illa promittuntur solum strenuis et uigilantibus unde Luc. xii. Beati serui illi quos cum

uenerit dñs inuenerit uigilantes am̄ dico uob̄ q̄d p̄. se. et f. il. d. et t. m. ill. et cap. xi.
Regnum celoꝝ uim patitur et uiolenti rapiunt illd̄. sup q̄d uerbum dicit glo. grā
dis uiolentia ē in t̄ra nasci et celum cape et h̄re p uirtutem q̄d p naturā n̄ possum̄.
Nō ē uerisimile q̄d accidiosus talem uiolentiam celo faciat. accidiosus adeo lente in
cedit q̄d in celo locum suum amittit. Gg. Nemo in hui⁹ uite itinere torpeat ne in
p̄ria locum pdat. Jd̄ iustus ut celestia capiat cauet ne inanis ab ope dies eat. ¶ Q̄d
aut̄ accidia bona grē auferat pot̄ ostendi ex hoc q̄d grā sp̄c. s. sicut ignis ē qui n̄ pot̄
eē ociosus. desinit n̄ eē si desinit age. Sic grā dī q̄n amittitur q̄d homo ex ea opatur.
vn̄ sup illd̄ Jo. Qui n̄ diligit me ser. m. n̄ ser. dicit Gg. Nunq̄ ē amor dī ociosus.
opatur. n. magna si ē. vn̄ ap̄s. grā dī in me uacua n̄ fuit. si aut̄ opari renuit amor
n̄ ē. Hec solum glām aufert hōi accidia sed et fructum qui a grā deberet pcedere.
et sic aufert totam utilitatem hui⁹ uite q̄d n̄ paruū dampnū. vn̄ B. Quis imitaris
mors priuares o amara mors uite usu q̄n fructu. Nam uita sine fructu grauior mors
denique duplex malum paratur ligno infructuoso securis et ignis. ¶ Aufert et
accidia bona nature. naturale. n. ingeniū et cum bona naturalia deteriorat et si nullum
aliud dampnū faceret accidia homini nisi de temporis amissione. n̄ parum dāpni
ficaret hoīnem. s; multi sunt qui dampnū illud n̄ reputant. Jdeo agemus hic de hiis
que debent mouere homines ad tempis conseruatōnem. et sunt vij. q̄ possunt ualere
ad hoc. De hiis que ualent ad tp̄s conseruād. Primo possunt ad hoc ualere uerba sacre scripture
quib; mouentur ad temporis conseruatōnem sic illud ecc. iiij. fili conserua tempus
et declina a malo. et illd̄ pū. v. fili ne des alienis honorem tuū et annos tuos crude
li. fatuus ē qui rem ita p̄ciosam sicut ē tempus dat hosti suo crudeli expendendo in
in seruitiū demonū. ¶ Scd̄o possumus ualere ad hoc ex creaturaꝝ que quodāmodo
uidentur temp̄ conseruare cū nō possunt. accepta. n. opandi oportunitate opantur nec
pmittunt temp̄ uacuū transire. vn̄ ecc. iij. Omnia tempus hn̄t. ¶ Tercio d; mouere
hōies ad temporis conseruatōnē ipā natura tempis. Temp⁹. n. breue ē uelociter trans
iens et postq̄ transiit recupari n̄ pot̄. Ad p̄mū ptinet q̄d lr̄ in iob. Breues dies hōis
sunt. et debemus intellige breuitatē istam respectu uite et̄ne. cui debem⁹ pendere
tempore isto. De breuitate et̄ ista tangitur in ps̄. ubi dr̄. Mille anni an̄ o. t. t. d. h.
que p̄. De hac et̄ dicit Sen. Si multū etatis eēt parte dispendend⁹ erat ut sufficeret
necessariis. nūc que de mōdica ē sup uacua dic̄ in temporis egestate. De uelocitate uo lr̄
in iob. Dies mei ueloc iores fuerunt cursore. et Sen. Jnfinita ē uelocitas temporis
punctū ē q̄d uiuimus et puncto min⁹. Jt̄ iob ix. Dies mei uelociores cursore fuerunt.
De irreuocatōe tp̄is dicit B. Nō parum estimes tp̄s q̄d in sr̄is uel in dc̄is expenditur
ociosis. volat. n. uerbum irreuocabile. uolat. n. temp⁹ irremeabile nec aduertit insipiens q̄d

amittit. ¶ Quarto pōt ualē ad hoc p̄ciositas tempis de qua B. dicit̄ p̄ciosius tp̄e
hac nich̄ hodie uilius reputatur. Ostendit̄ aūt preciositas temporis tpl̄r ¶ Primo p
hoc possō temporis ualde rara ē quā ad hoc unicū temp⁹ ē semp. sicut defunct̄e di
q̄d ē semp unica auis. vñ cum omē rarum p̄ciosum sit ualde p̄ciosum dʒ eē temp⁹.
¶ Scd̄o ostenditur q̄d aliquis locus ē in quo plus amaretur una hora tempis ad a
gendam pniam quā tanta massa auri quantus ē totus mund⁹. locus ille infernus est.
¶ Tcio ostenditur ex hoc q̄d in hora una temporis pōt homo p̄meri dimissionē pe
ne etnē et pctōꝝ suoꝝ remissionem. di gr̄am et etnam gl̄am. ¶ Quīto pōt ua. ad h
si ꝯsidemus nos debitores eē totius temporis nr̄i. nec debemus et illi soli creditori
s; pluribꝫ. fatuus. n. ē qui multis debitis obligatus ē si pdige expendit. Debita nr̄a
ostendit nob̄ bꝫ B. dicens. O si cognouisses multa quā et quā multis debeas uideres
q̄d mich ē q̄d mich ē q̄d faciꝫ xp̄o debes aiām tuam quia ipē p tua posuit suam. ¶ ij.
exigunt p̄cita pc̄a mea futuram uitam meā ut faciam fructus dignos pn̄ie et reco
gitem omēs annos meos in amaritudie aīē mee. Quid si tercium debitorē ostendam
qui eam uenditet sibi puto q̄d desideres gl̄am quā ocꝫ n̄ uidit. in me adhuc emendet
totum te q̄d cumꝫ potis dare oportebit et cum omīa compleuis n̄ sunt ꝯdigne passiōes
hui⁹ tp̄is ad fu. g̃. q. re. in nob̄. ¶ Quarto debitori debes totum q̄d es a quo totum
habes. qui te fecit et benefecit et cuncta ministrat cui hoꝝ ꝓmis te addere q̄d debes.
¶ Sexto dʒ moūē ho. ad ꝯseruatōnem tp̄is hoc q̄d oportebit districtam rōnem de eo
redde coram do. Omē. n. temp⁹ tibi impensū requiretur qualr̄ sit expensum sic dicit
bꝫ B. et sicut capillus n̄ pibit de capite ita nec momentū pibit de tempore. vñ in ps.
Cum accepo tempus e. iusticias iu. et Treñ. j. vocauit adūsum me tempus. ut ꝯtrat
elc̄os meos. bn̄ficium temporis mlt̄ū erit aduersum hōies et adūsus eos qui boni uide
tur eē. valde. n. inḡti apparebūt illi quibꝫ dn̄s tantū beneficium dabat singlis mo
mentis quāt bn̄ficium ē temporis qui tanto beneficio n̄ cessauect ab impugnā ipīus.
¶ Septimo dʒ ho. mo. ad idem hoc q̄d temp⁹ quodam spāli m̄ ē nr̄a possō. vñ Sen.
Reliqua aliena a nob̄ sunt. temp⁹ tm̄ nr̄m ē. Tali m̄ nr̄m ē tp̄s q̄d nos ip̄os amitt
timus si temp⁹ amittim⁹. Qui medietatē sui tempis amisit quodām̄ dimidiū se a
misit. ¶ Octauo dʒ nos moūē ad tp̄is ꝯseruatōnē hoc q̄d temporis amissio quedā
mors ē. ē. n. amissio uite. vñ Sen. Quē m̄ dabis qui aliq̄d p̄cium tp̄e ponat qui i
telligat cotidie se mori. Idem cotidie morim̄. Cotidie. n. demitur aliqua pars uite.
tunc quoꝫ cum crescim⁹ uita decrescit. quemadm n̄ extremū stillicidiū exau
rit et q̄cquid añ defluxit. sic ultima hora qua eē desinim⁹ n̄ solum mortē facit
s; sola ꝯsūmat. ¶ ꝯseruatō tempis in hoc attenditur ut in di seruicio expendat̄
et sic ex tempore quodām̄ seminata etnitas in futuro colligatur. Illis uo qui pdige

tempus expendunt accidit frequenter ut citius tempus amittant. viri n. impii n dī. d. s. et ipse
in eo illd ect. In tempore redicionis postulab tempus. vi. ultima que valet ad det. accidie

Preter predicta sunt vi. alia que possunt valere ad det. accidie. ¶ Primum est hoc quod ipse ignorat
pulchriorem partem esse s. viros contemplativos. et est mirum quod illi sunt magis accidiosi
qui minus esse debuerunt. viri n. contemplati quorum est n solum currere sed et volare. aves enim
spirituales sunt ad modum testudinum lentissime incedunt. vn iam n pot dici de illis illud ub
ysa. Qui sunt isti qui ut nubes volabunt? sed velud mortui inmobiles stant. vn necesse frequenter
orare est deum. ut in via dni vivificentur. et ut penne columbe eis dentur ut volare possint
et requiescant. ¶ Secundo pot va. ad det. ac. hoc quod hoc vicio capitur ignominiosius capitur
ceteris peccatoribus. Sola n. ignavia capit eum et quem solus timor. vn xviii. pu. Pigrum deicit timor et anime esurient. Quantum possit erubescere ille quod solus timor deicit de
equo virtutum. cum timor n sit nisi quedam pictura terribilium. Preterea cum timor
sit de malo futuro ille quem timor vincit quodammodo vincitur ab hoste qui nondum est sed futurus.
quem et futurus n est. vn Sen. Illud tibi precipio ne sis miser ante tempus cum illa que velud i
imminentia expavisti fortassis nunquam ventura sunt. ¶ Tercio pot va. ad det. ac. hoc quod
accidiosus valde ignominiose detinetur captus. Non n. ligatus est vinculis ferreis immo nec
stupeis sed potius nullis. Sola n. desidia detinetur captus nec habet aliquem carcerem quo claudatur
vel custodes quibus custodiatur nisi per ut comprimat. vn xv. pu. Iter pigrorum quasi sepes
spinarum. videtur pigro quod vie sibi spinis clause sint et quod nullo modo fugere possit de
manibus diaboli. videtur sibi quod si convertatur ad dnm statim debeat mori. vn gen. iiii.
dicit cayn. Omnis qui invenerit me occidet me. Io tu xxii. pu. dicit piger. Leo est foris i
medio platearum occidendus sum. et xxvi. dicit piger Leo est in via leena in itineribus. Aptur
quare ita timent pigri converti ad dnm cum videant eos qui ad dnm convertuntur diucius
vivere et pulcriores esse. ¶ Quarto pot fa. ad det. acci. hoc quod illud vicium solum vel
maxime homines infestat et impugnat qui sunt in servicio dei. vn partem dei nititur
ei auferre nec parum deteriorat eam. Quia n. efficit ut psalterium unum cum fastidio et
accidia dictum minus sit gratum deo quam psalmus unus cum devotione et hillaritate dictus. vn Ieronimus. Qa
lo psalmum unum cum hillaritate mentis decantare quam totum psalterium cum torpore fastidio
et accidia. ¶ Quinto pot fa. ad det. acci. hoc quod accidia est valde gravis infirmitas. ¶ Tria
autem faciunt ad gravitatem istam. Primum est hoc quod illi qui laborant ista infirmitate
nesciunt se infirmos esse. vn se sapientes reputant et alios iudicant. Io dicitur xxvi. pu.
Sapientior sibi videtur piger vii. viris loquentibus sentencias. Periculosa vero solet esse infirmi
tas que n agnoscitur quia eius remedium n queritur. vn B. Scio longius a salute abesse
membrum quod obstupuit tege sese n sencientem periculosius laborare. ¶ Secundo facit ad
gravitatem huius infirmitatis eius perplexitas. Est n. accidia velud febris lassa. vn de illa pot

¶ Ad accidiam pertinent ista
- Ignorancia. et desidia.
- Negligencia. et Inprovidencia.
- Incircumspectio. et Rancor.
- Pusillanimitas. et Querela.
- Desperatio. et Remissio.
- Suspicio et Taciturnitas.

Sequitur de mollicie que est impatientia rei dure de qua lege xliiij. prouerbiorum. Qui mollis est et disso-
lutus in opere suo inchoato aliquod durum occurrit ipse ab opere desistit. et talis frater est sua o-
pera dissipantis. Idem enim est ac si ea dissiparet. Mollicies ista velud quedam culcitra est in qua
diabolus in homine quiescit. homo etiam mollis est velud homo niueus qui ad ignem tribulacionis cito
liquefit et ad nichilum redigitur. ad quantam miseriam deueniunt qui molles sunt in-
sinuatur. deuteronomii. xxviij. ubi sic legitur. homo delicatus inter vos et luxuriosus valde inuidebit
fratri suo et uxori que cubat in sinu eius ne det ei de carnibus filiorum suorum quas comedet
eo quod nichil habeat aliud. et paulo post. Tenera mulier et delicata que super terram ingredi
non valebat nec pedis vestigium figere propter mollitiem et teneritudinem nimiam inuidebit
uiro suo qui cubat in sinu eius super filii et filie carnibus. ¶ Summum remedium contra
mollitiem istam est ignis spiritus sancti qui lutea consolidat. valet etiam contra istam mollitiem assu-
etudo durorum. unde Bernardus. Rusticus durus habet neruos fortes lacertosque exercitatio fecit sane
enim corpore mollescunt. dissolutus potest uocari in uerbo proposito qui mollis est et cetera. Qui in nullo
amore ligatus est ad opus bonum uel etiam paraliticus est. paralisis enim dissolucionem sonat.

Sequitur de peccato sompnolencie quod ad accidiam pertinet quod **de peccato sompnolencie**
sicut legitur prouerbiorum xix. Pigredo immittit soporem. quod potest intelligi de sopore contemplationis et de
sopore corporis. Sompnum contemplacionis pigredo immittit in illis qui nomine contemplationis palli-
ant pigritiam suam nolentes aliquid operari contra quos possunt valere hec duo exempla que
subiungimus. Legitur in vitis patrum quod quidam peregrinus uenit ad abbatem siluanum in mon-
te synai. et cum uideret fratres operantes dixit. Quare operamini cibum qui perit. Maria o-
ptimam partem elegit. tunc senex fecit ei dare codicem ut legeret includens eum in
cellula. Cum enim transisset hora ix. circumspiciebat ille utrum quis uocaret eum ad cibum
et ueniens ad senem interrogauit utrum fratres comedissent. cui senex tu homo spiritualis
es et non necesse habes escam. nos autem tanquam carnales comedimus et ideo operamur. Quod cum
audisset cepit penitere. cui abbas ergo necessaria martha marie. Item abbas iohannes dicebat
fratri suo maiori. uellem esse semper securus sicut angeli securi sunt nichil operantes. sed sine
intermissione deum collaudantes et proiecto pallio suo intrauit heremum et post septimanam
reuersus pulsauit ad hostium fratris sui. cui quesiuit quis es tu. et ille. ego sum iohannes
et frater dixit. Iohannes angelus factus est et ulterius inter homines non est. Ille autem pulsabat dicens quia ego sum
et non aperuit ei. sed dimisit eum affligi. tandem aperuit dicens ei. si homo es iterum habes necesse
operari ut uiuas. si autem angelus quid queris intrare in cellam. et ille statim penitentiam
egit. De sompno uero corporis satis planum est quia pigredo immittit eum. Multi enim ex pi-
gredine conantur ad dormiendum cum tamen dormire non possint. De sompno uero corporis ad pre-
sens. **de sompno corporis** Tria ostendemus. ¶ Primo ostendemus ea que sunt reprehensibi-
lia circa sompnum. ¶ Secundo que deberent homines cohibere a nimietate sompni. ¶

et rasis vii. crinibus captus est et occisus. ¶ Tertium exemplum est in judith de oloferne qui dormiens
a muliere hebrea interfectus est. ¶ Quartum exemplum est m. xxvi. ubi apostoli sompnolenti leguntur
christum amisisse. ¶ Quintum exemplum est actuum xx. de quodam adolescente nomine euticho qui cum
disputante paulo gravi urgeretur sompno cecidit de tertio cenaculo deorsum et sublatus
est mortuus. Tria vero necessaria sunt homini ad hoc quod debito modo dormiat. ¶ Primo
necessarium est ei ut vigilando laboret. unde ecclesiastes. Dulcis est sompnus operanti sive parum sive
multum comedat. homo otiosus affligitur non solum dormiendo sed vigilando. ¶ Secundo ne-
cessarium est ei ut sobrie cibo et potu utatur. ¶ Tertio ut sensus suos sobrios custodiat.
unde Bernardus. Sobrium cibum sobrium sensum sobrius sequitur sompnus. De otiositate

Sequitur de peccato otiositatis contra quod primo. ¶ ostendemus quam stultus sit qui otium diligit.
Secundo ostendemus quod sicut otiosi reprehensibiles sunt semper. precipue tamen tempore gratie reprehensibiles
sunt. ¶ Tertio tangemus ea que attendenda sunt alicui in occupatione quam vult eligere.
Quam stultus vero ille sit qui otium diligit ostenditur nobis proverbiorum xii. ubi sic legitur. Qui operatur
terram suam saturabitur panibus. Qui autem sectatur otium stultissimus est. non solum stultus est
talis vel stultior. sed etiam stultissimus. ¶ Primus gradus stultitie est vitam suam negligere ei necessaria
non querendo. ¶ Secundus gradus est vitam suam hostibus indefensam exponere. ¶ Tertius gradus est
hostes qui eam intimant pascere. hos tres gradus stultitie habet qui sequitur otium. Vitam
future que eterna est non providet. hostibus etiam suis se exponit. scilicet viciis et demonibus ut iam os-
tendetur. hostes etiam suos nutrit quia otio vicia nutriuntur. et impinguantur sicut et anseres que
etiam equi solent otio impinguari. Et possumus xii. stultitias que sunt in homine otioso. xii. stultitie otiosi

Prima stultitia est quod ipse diabolo locum facit. contra illud apostoli. Nolite diabolo locum dare.
Unde videtur diaboli societatem amare. Augustinus. hominem occupatum non habet diabolus ubi possit esse quod
res perfecte occupata non est capax alterius rei. ideo dicit Jeronimus. Semper aliquid boni operis facito ut
te diabolus inveniat occupatum. Ex hoc quod aliquis in se diabolo locum facit iam indignus
omni loco preterquam inferno. unde proprius est otiosi est infernus sicut et diaboli quod sic potest ostendi.
Constat quod otiosus celo non recipietur. celum enim merces erit eorum tantum qui operati sunt.
unde matthei xx. Voca operarios et redde eis mercedem. In paradiso etiam terrestri non recipietur. unde genesis
ii. Tulit deus hominem et posuit eum in paradiso voluptatis ut operaretur. In purga-
torio etiam non recipietur. unde in psalmo. In labore hominum non sunt et cum hominibus non flagellabuntur. Otiosi non laborant
cum hominibus ergo non flagellabuntur cum hominibus in purgatorio sed cum demonibus in infer-
no. Otiosus etiam indignus est esse in mundo isto. unde xiii. luce dicitur de ficulnea sterili succide eam
ut quid etiam terram occupat. Relinquitur ergo quod solo inferno digni sunt otiosi. ¶ Secunda
stultitia est quod otiosus in tali statu se ponit quod etiam brutis animalibus inferior est et quod ad hoc
brutis animalibus licitum est comedere. hoc vero otioso prohibet apostolus ad thessalonicenses iii. dicens.
Si quis non vult operari non manducet. homo otiosus est velud homo mortuus. unde Seneca.

Vacuum sine littis mors ē et uiui hōis sepultura. et ecc. xx. Melior ē canis uiuus leōe
mortuo. Leo mortuus ē aliquis magnus ociosus cui ꝑualet canis uiuus a͛z iulis stre
nue opans. Jmo et homo ociosus ē plusqm̄ mortuus. vn̄ in epl'a iude dr̄. de quibȝ dā
qd sunt arbores autumpnales infructuose bis mortue. Arbor in autumpno plātata
qn̄ fructum facit sero facit illum. sic aliqui dum sani sunt ociosi uolunt ēē. ſȝ in ar
ticulo mortis p̄mo tunc uolunt fructum pn̄e face. id frequent accidit qd absq fructu
recedunt. et tales homines infructuosi ēē bis mortui sunt. quia n̄ solum mortis tp'alis
ſȝ et etne sunt debitores. in quo deterioris condiconis sunt qm̄ bruta aīalia. jlla .n. tē
p'ale morte debent. ¶ Tercia stulticia ociosi ē qd ex negligencia colendi se fructū
sui ip̄ius amittit. Si quis uineam hēret in qua mille asinatas uini posset collige ualde
reputaretur fatuus et infelix ab om̄ibȝ si ex negligencia excolendi eam fructū illū
amitteret. fructus aut̄ quem a͛z in se colligeret si se excoleret diligent̄ ꝑualeret
uno regni uni9. Qm̄ fatuus ḡ ē qui ex negligencia tantū fructū amittit qn̄tū in
se collige posset. Multū deberet talis confundi. id dicit Sen. Turpissima iactura ē
que ꝑ negligentiam fit. Turpissimā id uocat eam quia ē erubescentia plena. Ne
mo ē ita paup qui de fructu oris sui ditari n̄ possit si bene excoleret illud. vn̄ xij. pu.
De fructu oris sui unusquisq replebitur bonis. ex ore suo posset homo colligere vij. ge
nera fructuū ualde p̄ciosoꝝ n̄ solum ꝑ annū uel ꝑ mensem ſȝ et singulis diebȝ si qs
bene excoleret os suū. De vij. fructibus oris. Primus fruct9 ē dī laudatio. ¶
Scd's ē gr̄aꝝ actio. p̄ciositas uo hoꝝ fructuum ex hoc manifesta ē qd celestes arbores ta
les fructus faciunt. ibi .n. sonat gr̄aꝝ actio et uox laudis iux uerbum ꝓphe. ¶ Tercius
fructus ē orō cui9 fructus p̄ciositas manifesta ē ex hoc qd ab anglis in celis defertur. vn̄ tob.
xij. dicit angl's. Qn̄ orabas cum lacrimis et sepeliebas mortuos ego obtuli orōnem tuam
dn̄o. n̄ ē uile exenniū uel donum qd a tantis nunciis do p̄sentatur. Ex uirtute et orōis
manifesta ē p̄ciositas hui9 fructus de qua uirtute dicit Bern. Magna uirtus orōis que
effusa in tris in celo opatur. ¶ Quartus fructus ē confessio cui9 fructus p̄ciositas pȝ ex hoc
qd deus uult fructum illum semꝑ an̄ se hr̄e. vn̄ in ps. Confessio et pulcritudo in conspec
tu eius. Consueuerūt diuites qn̄ diuersi fructus portantur an̄ eos illum retinere ante
se quem p̄ ceteris amant. jd aut̄ dn̄s ita amat confessionē qr confessio efficit et custodit
pulcitudinē. p̄ciositas et hui9 fructus ex hoc pȝ qd nullus do adeo displicet qui n̄ placeat
ei si fructum hui9 humil' confessionis ei offerat uel et offerre ꝓponat. vn̄ in ps. Dixi
confitebor adūsum me. etc. Latro dum in cruce do humilem confessionē obtulit a pa
tibulo inferni se absoluit et regnū etnum iniuit. ¶ Quintus fructus ē modestia que in
hoc attenditur ut homo modum ponat in uerbis suis quo ad qn̄titatem et ut lo
quat' qualia dȝ loqui. s. uera que ad dī sint gl'am et p̄ximi utilitatē n̄ clamose. p̄ciositas

¶ Genera fructuū preciosoꝝ sunt — Dī laudatio. et gr̄aꝝ actio — Orō. et Confessio — Modestia. et Abstinencia — Supna erudicio — Fidelis reuelatio — fructus istos ꝑdunt ociosi.

patet ex hoc quod dicitur prov. Qui moderatur sermones suos prudentissimus est. ¶ Sextus fructus est
abstinencia. Cuius fructus preciositas patet ex hoc quod tante uirtutis est abstinencia quod uitam hominis prolongat.
vnde in eccl. Qui abstinens est uitam adiciet. tales uirtutis dicuntur fuisse fructus arboris lune
de quibus legitur in hystoria alexandri. Sacerdotes solis et lune fructibus illis uescentes refe-
runtur uixisse iiij. annis absque lesione. ¶ vij. fructus est superna erudicio fructum istum specialiter
facere uoluit ipsum lignum uite. scilicet christus filius dei. Mt. x. Eamus in ciuitates et uicos proximos ut
ibi predicem ad hoc enim ueni. ¶ viij. fructus est fidelis proclamacio quando homo uidet iniurias in-
ferri deo uel proximo. preciositas uero huius fructus manifesta est ex eius caritate. Pauci enim inueniuntur
qui istum habent. vnde in prov. xx. Multi misericordes uocantur. uirum autem fidelem quis
inueniet? videmus cotidie fratres nostros a canibus dilacerari. id est a detractoribus et non est qui recla-
met immo quod plus est uidemus ipsum dominum a luxoriosis crucifigi et non est qui inde loquatur.
Illi enim qui solo uerbo possent dei contumelias impedire non curant de hoc loqui. ¶ Quar-
ta stulticia ociosi est quod ipse se exponit absque defensione hostibus suis. Ociosus est sicut sig-
num ad sagittam. potest enim a demonibus undique sagittari. vnde potest dicere illud trenorum iij.
Tetendit arcum suum et posuit me quasi signum ad sagittam. ~~potest enim a demonibus undique~~
~~sagittari.~~ Occupacio est uelud quoddam clipeum contra sagittas diaboli. vnde poeta. Ocia si tollas
periere cupidinis arcus. Est et ociosus uelud castrum absque muro. vnde in eze. ascendam ad terram
sine muro. verbum est diaboli. ueniam ad quiescentes habitantesque secure. homo
uero occupatus est uelud castrum bene clausum. vnde aug. Non facile capitur a temptatore
qui bono uacat exercicio. homo ociosus non tantum uni hosti expositus est sed pluribus. hinc in ui-
tis patrum quod dixerunt seniores operantem monachum demonio pulsari. ociosum uero in-
numeris spiritibus deuastari. ¶ Quinta stulticia est quod cum ipse ualde pauper sit et nichil lucretur tam
large expendit res ualde preciosas. scilicet tempus suum et bona sua naturalia. vnde nichil in hoc
negocio deterius ocio. quod non solum noua non acquirit sed et parta consumit. ¶ vj. stulticia ocio-
si est quod ipse se facit quasi receptaculum omnium sordium. vnde bernardus. Omnium temptacionum et cogitacionum
malarum et inutilium sentina est ocium. In sentina sordes recipiuntur in nauibus mari-
nis. Sic cor ociosi quasi omnes sordes uiciorum recipit. licet autem ocium possit dici origo omnium uiciorum
specialiter ocium est istorum uiciorum. scilicet luxurie. uerbositatis et nugarum et curiositatis et superbie. de primo
luxurie habemus exemplum in dd qui dum occupatus fuit in bellis continens fuit. post uero tempus
ocii adulterium commisit. ut legitur ij. re. xi. Salomon et dum occupatus fuit circa templum
et alia edificia non ita fatuatus fuit amore mulierum ut postea quando factus est ociosus. poeta
etiam dicit. Queritur egistus quare sit factus adulter. In promptu causa est desidiosus erat. et xvj
eze. hec fuit iniquitas sodome sororis tue superbia. saturitas panis et habundancia et ocium.
De uerbositate et curiositate legitur i. ad thim. v. Adolescenciores uiduas deuita. et sub-
ditur. discunt enim circuire domos non solum autem ociose et uerbose et curiose loquentes

Tertio que sunt neccā ad hoc qđ aliquis dormiat ꝑ ut dr̄. ¶ Multa uero rep̄hensibilia
sunt circa sompnū. ¶ Primo inquietas sompni ad qđ ꝑtinet illud ꝓū. xxvij. ve
qͥcquid piger dormis. ¶ Scđo rep̄ circa sompnū brutalitas qn̄ uidelȝ aliquis dormi
ut porcus. vn̄ B'. Carnal' sompn⁹ et brutal' et sicut dr̄ lecheus abhominand⁹ ē ser
uo dī. Jdem. Caue in quantum potes serue dī ne sit sompn⁹ tuus ut requies lassi. set
sepultura corporis suffocati. ¶ Tercio re͞p ē tristicia in surgendo a sompno. vn̄ ī xxxij.
ecc̄. hora surgendi n̄ te tricet. ¶ Quarto re͞p ē pigricia in surgendo. vn̄ ꝓū. xxvj.
Sicut hostium uertitur in cardine suo sic piger in lecto suo. ¶ Quinto re͞p ē circa sop
num inoportunitas sompni ut qn̄ aliquis dormit qn̄ n̄ eēt dormiend⁹ ut in tempore
orōnis. contͣ illđ .j. petri. iiij. Estote prudentes et uigilate in orōībȝ. uel cum aliquis
obdormit in sermone uel locutōe. juxͣ illđ ecc̄. xxij. Cum dormiente loquitͬ qui
narrat stulto sapiam. Si stultus n̄ hūissȝ uoluntatē dormiendi ꝑ duos dies tamen
tempore locutōis uel sermonis dormiret. Tempus in quo dormiend⁹ n̄ ē. tempꝰ matu
tinū ē. illud .n. tempꝰ n̄ ē sompno occupand⁹ qͥa ualde utile ē studio et orōī et diuine
laudi. et dei consolatō frequenti⁹ tempore illo recipitur. ¶ Ad p̄mū ꝑtinet qđ dr̄ in
ps°. Mane astabo ṫ et uidebo. ¶ Ad scđm ꝑtinet qđ legitur in job viij. Si diluculo consurrexe
ris ad dn̄m et omnipotentē fueris dep̄catus statim euigilabit ad te et pacatum reddet ha
bitacl̄m tuū. et xvi. sapi°. Oportet preuenire solem ad bn̄dictōnem tuā et ad ortum sol
ṫ adorare. Primo paupi qui eis occurrit consueuerunt diuites dare. sic dn̄s libentius
exaudit eos qui mane ualde orant eum. ¶ Ad hoc qđ matutina hora sit ydonea
ad laudand⁹ dn̄m ꝑtinet illud qđ legitur xxxviij. job. Cum me laudarent simul astra matu
tina et iubilarent om̄es filii dei. astra matutina sunt uiri contemplatiui qui horis ma
tutinis p̄cipue laudant dn̄m. ¶ Ad hoc uero qđ consolō dī matutinis horis p̄cipue recipiātͬ
ꝑtinet illđ xvi. job. visitas eum diluculo. et ysa. xxvi. De mane uigilabo ad te. et exo.
xvi. filii isrl' colligebant manna hora matutina. ad signū qđ tunc dulcedo spūs s. collig̃
da ē. sicut corporꝫ amatores stabiliunt corpus ī mane ad gustando. Sic dulcedine spūs s.
in mane stabiliend⁹ ē spūs s. vn̄ ad heb. xiij. Optimū ē grā stabilire cor. ¶ Tria autē sunt
que deberent cohibere hoīēs a inquietate sompni. ¶ Primo exemplū ad qđ ꝑtinet illđ uer
bum augͥ. ꝓpius p̄uerbium. Indecens ē xp̄ano si radius solis in lecto suo eum inueniat. ¶ ij.
hoc qđ sompn⁹ alꝫ absq necitate ē temporis amissio. vn̄ B'. Quantū ad debitū continu
ꝑfcīs mch̄ ita depit de uita mea quantū qđ sompno deputatur. jn utate sompn⁹ ē quedā
spēs uel ymago mortis. ¶ Tercio de. co. ho. a nr̄e sompni multiplex malū qđ ī scͥptis
legitur ex sompno accidisse. et ex hoc sufficiat ponere v. exͣ. ¶ Primū exm̄ ē judic. iiij. de sy
sara. qui cum bibissȝ lac dormiuit et interfectus ē a iael. clauo in eius cerebro defixo.
¶ Scđm exm̄ ē judic. xvi. de sampsone quē dalida fecit obdormire sup̄ genua sua

illud intelligi qd dicitur in eccº. Langor prolixior grauat medicum. ¶ Tercio facit ad grauitatem huius
infirmitatis hoc qd reddit hominem impotentem ad operandum. vnde significatur per paraliticum. Mat. viii.
et Mat. xii. vbi lc. Et ecce homo manum habens aridam. etc. Accidiosus manum dextram habet
aridam sed non sinistram. quia impotens est ad bene operandum et non ad male operandum. vnde zacharie
xi. dicitur de malo pastore. brachium eius ariditate siccabitur. et oculus eius dexter tenebrescens
obscurabitur. Tunc oculus dexter obscuratur cum pastor ad spiritualia cecus efficitur. Accidia
est velud febris illa que dicitur ethica que prouenit ex consumptione naturalis humiditatis. sic ac-
cidia ex defectu humoris gratie. ¶ Sexto potest facere ad det. acc. hoc qd accidiosus iniquus est in
deum quia defraudat eum in lucro talenti qd ei commisit. Iniquus est in proximum et cetera. eum
scandalizat cum in hoc qd vult comedere et bibere sicut et ipse. tamen non vult laborare ut ipse.
Dicto de hiis que pertinent ad det. accidie ¶ Se ipsum et iniquus est et hostis l. multi a quibus [illegible]. scilicet ista vicia.
consequenter dicendum est de diuersis speciebus viciorum que ad ad accidiam pertinent. viii autem ista
xvi vicia ad accidiam pertinere. ¶ Tepiditas. Mollicies. Sompnolencia. Ociositas. Dilatio.
Tarditas. Negligencia. Imperfectio. siue inperseuerantia. ¶ Remissio. Dissolutio. Incuria. Ig-
nauia. Indeuotio. Tristicia. Tedium. vite desperatio. Tepiditas est paruus amor boni et vi-
detur tepiditas esse prima radix in processu accidie. et ex hac videntur nasci cetera vicia enumerata.
facit autem tepiditas multa mala in homine. de tepiditate

de viciis que pertinent ad accidiam

Primo deo vomitum prouocat ut prius ostensum est. Tunc tepidus a deo euomitur cum in deci-
pula labi permittitur. vel cum impenitens moritur. ¶ Secundo fiduciam temptandi et accedendi
diabolo prestat. de multis enim modis temptat diabolus hominem tepidum de quibus non auderet tempta-
re hominem feruentem. vnde dicit auctoritas. Olle feruenti musce non insident. ¶ Tercio reddit
hominem quasi impotentem et contractum ut patet in illis qui cum valde fortes sint tamen non possunt
sextam partem operis facere quam facit vetula una. qd accidit propter tepiditatem. scilicet qd habent par-
uum desiderium agendi penitentiam. vnde Bern. Ideo forsitan non possumus quia non multum volumus. Tepiditas
est facit ut homo petat et non accipiat. Accidit enim qd aliquis xx. annis non accipit qd in oratione
petit quia tepide petit qd aliquis qui feruenter peteret una die impetraret. vnde aug. Ser-
uat tibi deus qd non vult cito dare ut et tu discas magna magne desiderare. Tepiditas et facit
ut homo semper pugnet nec umquam vincat nec illam sublimam promissionem vincentium umquam
accipiat. que habetur apoc. ii. Vincenti inquit dabo manna absconditum. Tepidus enim adeo
remissus agit qd numquam peruenit ad retributionem que est custodia mandatorum que tanta est
que non potest dici. super illud sicut dicit glo. In custodiendis illis retributio multa. Tepidus est similis
homini auaro sicut dicitur vulgaliter qd tantum expendit quantum largus et tamen non habet inde graciam nec
mercedem quia pro modico multum perdit. Tepidus semper seminat in presenti vita et numquam metit
quia ad patriam cum non peruenit. Ideo dicit Bern. Contra tepiditatem si incipis incipe perfecte. si imperfectus
es hoc ipsum iam perfecte age. si perfectionis aliquid attigisti teipsum in temetipso metire. de mollicie

quo n̄ op3. De nugis uo dicit bt̄ B'. Ociositas ē mr̄ nugaꝝ nouerca uirtutum. De sup'a
dr̄ in ps'. In labore hoīm n̄ sunt ⁊ c̄. ho. n̄ fla. io tenuit eos sup'a. ¶ vii. stl'. ociosi est
qd ipē secum uult h'ere qui eum de malicia instruat. vn̄ si sapiens sit n̄ faciat mala
ociositas ēn̄ quedam magistra malicie ē. vn̄ xxxiii. ecc'. Seruo maliuolo tortura cō
pedes mitte eum in opatōnem ne uacet. Multam .n. malitiam docuit ociositas. ¶
Octaua stul. ociosi ē qd cum ipē sit submersus in pfundo stultitie siue malicie nō
uult tn̄ porrig'e manum ad laborem licet alit' euade n̄ possit. vn̄ sen'. A stulticia ne
mo euadit nisi manū porrigat ad laborem. homo ociosus qui n̄ uult se occupare
ut a pc̄o possit exire tali stulticia laborat quali laboraret ille qui cecidiss3 in aquā
pfundam ⁊ pigritaretur manū porrigere ad arborem sibi pxmā cum tn̄ alit' n̄ poss3
a naufragio libari. Occupatō bona lignum uite ē hiis qui apphendunt eam ⁊ frustra
laborat ociosus ad exeund' de pc̄is nisi se occupet. ¶ ix. stul. ociosi ē qd ipē quiescit qn̄ la
borand' eēt .s. in psenti. ⁊ io laborabit qn̄ eēt quiescend' .s. in futuro. in quo simul' ē illi q'
dicit ysa. xiiii. Sedebo in monte testamenti in lat'e aquilonis cui dicit bt̄ B'. O ipudens
⁊ imprudens mlta mlū ministrabant ⁊ decies c̄. m'. ad ei ⁊ tu sedere psumis. Mund'
iste locus laboris ē. vn̄ iob. v. homo nascitur ad laborem ⁊ auis ad uoland'. vn̄ dcm̄ est
adam qn̄ erat eiciendus de paradiso ⁊ ponendus in terra ista. In sudore uultus tui uesceris
pane tuo. ¶ Decima stul. ociosi ē qd ipē uult dm̄ quodāmo ptire dum solus uult quiescē
⁊ n̄ laborare cum dn̄s vi. dieb3 opatus sit ⁊ in vii. requieuit. vn̄ gen̄. ii. Compleuit q3 deus
opus suū die vii.o qd fecerat ⁊ requieuit ab oī ope qd patrarat. ¶ xi. stul. o. ē qd ipē refug't
qd ē iocunditas ⁊ sanctitas tam aīe qm̄ corpis .s. modatum laborem. ¶ xii. uo stul. ē qd ipē
illd diligit unde malodictōnem dī incurrit. unde in inutilitatem uicioꝝ incidit. ad pmū
ptinet illd qd lr̄ xxi. m'. de ficulnea quā dn̄s malodix' io qd eēt sine fructu. Ad scd'm ptinet
illd dictum B'. Sūma mentis malicia ē ocium inhers. Sequitur uide quare po' repħensibi
les sint qui tempore gr̄e sunt ociosi qm̄ qui fuīt ante qd p3 ex hoc qd lr̄ m'. xx. Quid hic
statis tota die ociosi. illos repħendit pr̄fam' quos ociosos inuenit. xi. hora p quos signa't'
illi qui sunt in tempore gr̄e ⁊ possunt sup hoc iii. cause assignari. ¶ Prima causa ē h'
qd dn̄s dedit nob forma laborandi ⁊ exm̄. vn̄ ad phil'. ii. Exinaniuit semet ipm̄ formā
serui accipiens. Magna sup'a eēt si uellet quiescere seruus ex quo laborat dn̄s. vn̄ m'. x. nō
ē discipl's sup magistrū nec seruus sup dn̄m suū. ¶ Scd'a causa ē quia nos qui tempore
gr̄e sumus serui empti sumus ⁊ io mag' ad laborem tenemur. vn̄ ap'. Empti estis pcio mg'.
¶ Tercia causa ē quia melior merces pmittitur nob. Judeis .n. pmittebatur tr̄a. nob uo
pmittitur celum. vn̄ m'. iii. Pniam agite appropinquabit .n. regnū celoꝝ. ¶ Quarta cā ē
quia ⁊ si spūalib3 qui erant in ueti lege pmitteretur regnum celoꝝ sub figura t're rep
missionis. tn̄ illa introitu illis differebatur. n̄ .n. acceperunt mercedem suā usq3 post passio
nē

xpi. Nimis erat longa uia in paradisum quam oportebat ire per infernum. Sed modo in mo
mento uno lucratur aliquis paradisum ut cum post uerum baptismum decedent
uel cum post tantam contritionem que sufficiat ad lotionem culpe et pene. vnde B. in p[ri]
eccl[es]ie. Labor meus uix est unius hore. et si amplius pre amore non sentio. vnde luc. xiiij. Misit
dominus seruum suum hora cene dicere inuitatis ut uenirent quia iam parata sunt omnia. hora
cene est tempus gratie in quo omnia sunt parata quia nichil amplius necesse est ad hoc quod aliquis
ad eternam cenam introducatur nisi quod manus sue uel purgatus sunt perfecte. Restat
uidere quid attendendum sit in occupatione quam aliquis eligit. ¶ Tria autem attendenda
sunt circa eam. scilicet quod occupet. vnde Ieronimus. Semper aliquid boni facito ut te diabolus inueniat
occupatum. et ut tedium remoueat. iuxta illud uerbum Senece. occupatione bonarum artium
occupandi. quotiens male habet inhertia. impatiens sui et inutilitatem habet. Preterea mirandum
otio otiosa sectari ridiculum est ut dicit B. Id tamen tantummodo agendum est ut cum aliqua delecta
tione uel sine grandi nausea dies transigatur sed ut et de parca dieta ad profectum mentis ad
semper in conscientia resideat. aliquid in cordis thesaurum cotidie congregatur. Magis et attendendum est
in occupatione quod occupet animum quam quod occupet corpus. Item secundum B. Meliora sunt spiritualia
exercitia quam corporalia. et inter corporalia melius est quod simile est spiritualibus ut scribere. Item
notandum quod quidam nolunt operari quia hoc sibi dedecus reputant. credunt enim honorabi
biles burgenses esse illos quam alios qui nichil agunt nisi quod comedunt et bibunt et aliis
deliciis intendunt. sed eadem ratione porcos possunt preferre equis et ceteris animalibus qui nichil
agunt nisi quod comedunt et bibunt. et in ueritate tales homines per porcos significantur. Matthei. viij.
vbi dicunt demones domino. Si eicis nos hinc mitte nos in gregem porcorum. De uicio dilationis

Sequitur de uicio dilationis quo uicio multum laborat genus humanum. vnde Seneca. Nemo quod
habet in futurum in uita distulimus. et nocet hoc uicium multum homini. vnde et nocet et no
cuit semper differre paratis. Item. Qui non est hodie cras minus aptus erit. Due autem species dila
tionis que multum nocent hominibus. scilicet dilatio confessionis et dilatio querstionis de quibus modo prosequi
mur. De prima libro eccl[esiastic]i. v. Ne tardes conuerti ad dominum et ne differas de die in diem.
subito enim ueniet ira illius et in tempore uindicte disperdet te. et xvij. eiusdem. Ne demo
reris in errore impiorum. et xxi. Fili peccasti non adicias iterum sed de pristinis deprecare ut dimit
tantur. Ad eandem dilationem potest referri illud ysa. xxviij. Erit eis uerbum domini manda re
manda manda remanda. expecta reexpecta. expecta reexpecta. modicum ibi modicum ibi. ut uadant
et cadant retrorsum et conteruntur. uerbum domini multis est occasio derisionis. Multi enim cum
admonentur de sua conuersione respondent domino ad minus facto sic manda remanda et cetera. et hoc
procurat diabolus ut dum differunt uenire ad dominum uadant in infernum et cadant retrorsum. vel
precipue moriantur et confitentur. uel irrecuperabiliter dampnentur. Ad eandem dilationem pertinet
illud uerbum aug. loquentis ad dominum. non erat quid tibi responderem dicenti michi surge qui dormis nisi

uerba compunctiua et lenta nu ecce nu sum paululum sed illud nu non habebat et illud paululum ibat in longum. Idem aug. de eadem dilatione. differebam de die in diem uiuere in te et non differebam in memetipso mori. et illud Sen. Quidam tunc uiuere incipiunt cum desinent esse. Quidam autem desierunt quam incipient. et illud Sophonie .ii. Vox cantantis in fenestra et coruus in superliminari. dominus stat ad hostium pectoris et pulsat. unde apoc. iii. Ecce ego sto ad hostium et pulso si quis audierit uocem meam et aperuit mihi ianuam introibo ad illum. ¶ Duo uero sunt que impediunt ne dominus intret ad pectorem. ¶ Primum est hoc quod pectoris habet oculum ad leta et prospera cum potius deberet oculum habere ad tristia et periculosa. unde eccl. vii. Cor sapientum ubi tristicia est et cor stultorum ubi leticia est. et ista cogitatio dicitur in presenti uerbo sophonie. vox cantantis in fenestra et impedit ne dominus ad pectorem intret. exemplum huius de hoc in ciuitate ierusalem que oculum habebat ad leta. unde gaudebat cum dominus fleret. propterea unde luc. xix. videns ihesus ciuitatem fleuit super eam dicens quia si cognouisses et tu quidem in hac die tua que ad pacem tibi. ¶ Secundum quod impedit ne dominus intret ad pectorem est procrastinatio. et ista procrastinatio est uelud coruus in superliminari dicens domino pulsanti ad hostium cras cras. Venit autem ista procrastinatio ex hoc quod pectoris repromittit sibi longam uitam. unde eccl. xix. Repromissio nequissima multos perdidit. Repromissio qua pectoris repromittit uitam longam non solum nequam est sed etiam nequior et nequissima. ¶ Nequam est ideo quia sibi usurpat pectoris in hoc quod proprium dei est. de futuro tempore disponere. unde act. i. Non est uestrum nosse tempora uel momenta que pater posuit in sua potestate. et b. dicit et qui de futuro tempore disponendo presumunt qui de futuro inserta temeraria presumunt tanquam propria tempora et momenta in tua non in magis in sua posuit potestate. ¶ Nequior uero est repromissio ista quia cum tempus infiniti ualoris sibi a deo datum fatue expendit adhuc tamen presumit quod deus multum temporis sibi sit daturus. tali fatuitate laborant quasi laboraret ille qui thesaurum sibi magnum sibi a patre deditum ad negociandum fatue expendisset et adhuc large expendere uellet dicens bene possum expendere quia pater meus satis adhuc mihi dabit. cui respondere possit. verum est quia ita ista bene custodisti que tibi iam dedit. Tales deberent adtendere hoc quod dominus tempore noe recidit de tempore promisso hominibus promisso scilicet xx. annos. eo quod uidebat quod homines penitere nolebant. Si uero tempus promissum nolentibus penitere tempore abstulit. quid faciet de hiis quibus nullum tempus promisit. ¶ Nequissima uero est repromissio ista quia talis non tantum tempus sibi datum perdidit. immo etiam in contumelia ipsius largitoris expendit. et futurum tempus in contumeliam eiusdem dispendere exponit. qua fronte ergo presumit quod deus qui ista nouit debeat sibi longam uitam dare. ad hanc dilationem potest etiam referri quod lev. iii. prouerbiorum. Ne dicas amico tuo uade et cras reuertere cum statim possis dare. Octo que ualent ad confessionem accelerandam

Octo uero sunt que deberent homines mouere ad accelerandam confessionem. ¶ Primum est mortis et ista incertitudo. unde luc. xx. Et uos estote parati quia qua hora non putatis filius hominis.

offerre illud .s. de quo mundus nō curat cum tamē ea optima et electa debeant. vn̄ in eccō. Fili si
hēs benefac tecum et dignas deo oblōnes offer. Et in libro nūor. Omnia que offertis de decimis
et dona [vel] dn̄i separabitis optima et electa erunt. De illo qui qd̄ deterius deo offert dicit dn̄s in
mach. Offers illud duci tuo si placuit ei. ac si suscepit faciem tuam dicit dn̄s exercituū
et iterū. Maledictus qui hēt in grege masculū et uotum faciens imolat debile dn̄o quia
rex magnus ē dicit dn̄s exercituū. Precipue placet deo seruicium iuuenū. vn̄ dn̄s mt̄h. Sini
te paruulos uenire ad me et nolite phibere. et xxi. vnqm̄ legisti Quia ex ore infantium
et lactantiū pfecisti laudem ¶ Sextum bonū ē qd̄ homo moritur certus certitudine spei
de salute sua. E contrario incertus moritur qui in fine penitet. vn̄ aug. Si quis positus in
ultima neccitate uoluit accipe pn̄iam et accipit et hinc uadit. fateor uob nō ei negamus
qd̄ petit sz nō pluriminus pn̄iam dare possumus securitatē uo nō. nō quid dico dampnabitur
sed nec dico liberabitur. vis ergo absq dubio libari age pn̄iam dum sanus es quia pn̄iam
elegisti eo tempore quo peccare potuisti. Si uis agere pn̄iam quū peccare nō potes pccā te di
miserūt nō tu illa. Itē aug. Due res sunt aut ignoscitur aut nō ignoscitur quid hor fu
turū sit ego nescio tene certum et dimitte incertum. ¶ Septimū bonū ē qd̄ ignis pur
gatorii euitatur. licet ille qui tarde conutitur saluetur sic tam̄ saluus erit qsi p ignem.
i. ad cor. iii. ¶ Octauū bonū ē qd̄ mai9 pmiū recipit. hēt .n. deus unde melius remuneret
eos qui sibi diuci9 seruierit. et lz saluetur qui tarde conutitur nō tn̄ sicut ille qui cito cōu
titur. tn̄ in domo pr̄is celestis mansiones multe sunt ¶ Octauū ē qd̄ deberet homines
mouē ad accelatōnem cūsionis magnū pic̄lm male consuetudis. qd̄ piclm manifestari p
et diuersis testimoniis scpturar que subiungem9. In job. xx. Ossa eius implebunt uiciis
adolescentie eius et cum eo in puluere dormient uicia adolescentie. Si homo in hus pseuet
sunt similia gutte que ossa subintrat que uix curatur. vn̄ talia uicia nō relinquunt hoīē
dū uiuit. vn̄ xxii. pu. Puerbium. Adolescens iuxt uiam suam et cum senuit nō recedet ab
ea. vn̄ narrat hystoria grecor qd̄ alex. magnus cauere nō potuit motibz et incessu leonidis
petagogi sui et uiciis quibz pus fuerat infectus. et in ie. xiii. Si mutare potest ethiops
pellem suam aut pardus uarietates suas et uos poteris benefacere cum didiceritis malū.
Armedius et dr̄ qd̄ consuetudo sit altera natura. De natura autē ē dcm̄. natura expelle furca
tn̄ usq recurret. et scd̄ aug. Dum consuetudi nō resistitur fit neccitas. Quātū sit piclm ma
le cūsuetudis ostendit nob glo sup mt̄h. xxvi. vbi petrus in pma negatōe dicit nescio qd̄
dicis. In scd̄a cum iuramento negat. In tcia detestatur et iurat. qd̄ nō nouit hoīem. p
seuerate in pcc̄o dicit ibi glo. aug. dat incrementū scelerū et qui minima spnit cadit
in maiora. Ad ostendend et picl̄a male cūsuetudis ualere possint que de lazaro lr
jo. xi. Lazarus .n. tenet figuram eor qui sunt in pcc̄o cūsuetudis de quo dicit martha.
Dn̄e iam fetet. lapis erat ei erat suppositus ligatus erat manus et pedes institis et facies

eius uelata erat sudario. Et ista iiii spiritualia reperiuntur in homine qui est in peccato consuetudinis. Nam anima
ipsius est corrupta adeo ut ei sapiant que debuerint ei desipere et ea desipiant que debuerunt
ei sapere. Unde fetidi sunt coram deo et angelis eius sicut corpora corrupta hominibus fetent. Unde in psalmo
Corrupti sunt et abhominabiles facti sunt etc. Ideo nimis tarde adhibetur sal uel mirra penitentie hominibus qui
sunt in peccatis consueti. sicut carnes tarde sale condiuntur que iam scaturiuntur uermibus.
Homo etiam qui est in peccato consuetudinis habet uelud lapidem magnum super se ipsam scilicet malam con-
suetudinem. Unde super Io. xi. dicit glossa quod dominus fremuit lacrimatus est clamauit. Quia difficile
surgit quem moles male consuetudinis premit. Homo qui in peccato manet consuetus est similis illi qui in puteum
cecidit super cuius os est magnus lapis positus. Unde in psalmo. Non me demergat tempestas aque neque
absorbeat me profundum neque urgeat super me puteus os suum. Tempestas aque hominem demergit in consensum peccati mortalis
profundum absorbet cum peccato peccatum additur puteus urget os suum cum homo in seruitutem
male consuetudinis redigitur. Manus uero et pedes habet tali ligatas institis propter magnam difficulta-
tem ad bene operandum. Unde aug. Ligatus eram non ferro alieno sed mea ferrea uoluntate. Faciem
etiam habet uelatam sudario quod ex hoc quod diu in tenebris peccatorum fuit spiritualem uisum amisit. Homo
peccatis assuetus est uelud equus effrenis qui est in cursu nec de facili potest retineri. Unde Ier. viii.
Nullus est qui penitentiam habet super peccato suo dicens quid feci sed omnes conuersi sunt ad cursum suum
quasi equus impetu uadens ad prelium. In quanto periculo sit talis homo ostenditur in psalmo. Fiat uia
illorum tenebre et lubricum et angelus domini persequens eos. Mirum est si non cadit qui per uiam tenebrosam et pre-
cipitem et lubricam incedit et incessanter impellitur a forti temptatore cum ipse sit debilis.
Vere potest dicere illud. Domine uim patior et trahi uidetur ab ipsa consuetudine ad inuitum li-
berare ne cesses. Peccatum autem consuetudinis est ut funiculus immo ut filum stupeum respectu status
in quo est post consuetudinem. Unde Ysa. v. Ve qui trahitis iniquitatem in funiculis uanitatis et
quasi uinculum plaustri peccatum. Peccatum consuetudinis est uelud uinculum plaustri quod x boues uel xx portatores
uix rumpere possunt. Unde dicit glossa super illum locum. Merito iniquitas in funiculo
uanitatis trahitur quia peccata peccatis connectuntur et inania sunt ut fila aranearum sed si exire
uolumus tamen uinculis solidissimis tenemur. Peccatum etiam consuetudinis est uelud languor in-
ueteratus qui difficile curatur. Unde eccl. Languor prolixior grauat medicum. Breuem langu-
orem precidit medicus. Item eccl. xviii. Ante languorem adhibe medicinam. Et Seneca. Minus
negotii haberet medicus si ad recens uitium adhiberetur sequerentur teneri et rudes recta
monstrantem. Nemo difficilius ad naturam reducitur nisi qui ab illa defecit. Et mathei xvii legitur
quod discipuli non potuerunt expellere malignum spiritum a quodam in quo fuerat ab infancia. Et ba-
silius magnus dicit quod sicut non dediscere maternam linguam sic nec uix longam peccati consue-
tudinem. Tanta est uis consuetudinis ut quod homo consuetudinis facere uigilans quandoque faciat
dormiens. et consueuit facere uiuens interdum faciet moriens. Unde refertur de quodam
medico cui debebantur xii libre ad tres annos soluende quod cum laboraret in extremis et

et math. xxiiij. veniet dñs servi illius in die qua n̄ sp̄at et hora quam ignorat. et item luč. xij. dr̄ illi
qui dicebat aīe. Anima mea multa bona hēs reposita in annos p̄limos requiesce comede. Stulte
hac nocte aīam tuam repetent a te. que aut̄ parasti cui erunt. et ecc̄ ix. Nescit homo finem
suum. s; sicut pisces hamo et sicut aves comp̄hendunt̄ laqueo sic capiunt̄ homines
in tempore malo te expectet id tn̄ eam oī loco expectat cum nesciat homo quo loco mors
debeat ei occurrere. Nescit homo quo loco magis eam debeat expectare. vn̄ in oī loco exp̄
tanda ē uel nullo. s; n̄ nullo ḡ oī loco expectanda ē. vn̄ sen̄. Juvenes mortem hn̄t a ter
go: senes an̄ oc̄los. s; illud n̄ videatur q̄d a tergo ē nec homini nocere pot̄. et ē amplius
q̄m an̄ oculos ē. Sic mors iuvenib; timenda eēt ut senib; s; ipi n̄ advertant. et hoc ē
q̄d mult̄ deberet homines movē ad accelleratōnem conv̄sionis q̄d tot hōīes defuncti s̄t
qui bene p̄ponebant se q̄n; facturos p̄niam et p̄occupati n̄ fecerūt hoc decetero n̄ q̄m
facient. Nimius ē thesaurus que fatuus homo tanto discrimini subicit dū differt
c̄v̄sionem suā. ¶ Scd̄o deberet hōīes movē ad accellatōnē c̄uersionis multitr̄ bonū
q̄d p̄venit inde. de quo bono l̄r tren̄. iij. Bonū erit viro cum portaūit iugū dn̄i
ab adolescencia sua. ¶ Octo v̄o bona sunt que secunt̄ ex hac accelatōe. ¶ Primo
bono altius et p̄fundius infigitur in eo q̄d invenit subiectum mag̃ tenerum. vn̄
ōrās. Quo semel imbuta recens servabit odorem: testa diu. ¶ Scd̄m ē q̄d hōī iocū
dum ē bn̄ uiūe. vn̄ sapiens. Optima forma vivendi eligenda ē q̄m iocunda reddet
assuetudo. an̄ assuetudinē molestum ē equus ambulare adeo ut oporteat vincula
poni pedib; eor̄. postq̄ v̄o consueti fuūt facile ē eis. Similr̄ pueri in p̄ncipio molestū
ē addiscere adeo ut verberib; oporteat eos ad hoc compelli. postq̄ v̄o c̄suevernnt
amore litťar̄ p̄riam suam relinquunt et multas paupertates et molestias sustinent ut
addiscere possint. Sic bene vivere q̄d p̄mo hōī ē molestum p assuetudinē fit hōī
iocundum. ¶ Tertiū bonū ē q̄d homo secure vivit. vn̄ Sen̄. Pulchrū ē an̄ mortē
c̄sūmare vitam deinde expectare secure reliquā temporis partem. De hac securitate
l̄r xv. p̄u. Secura mens iuge c̄vivium. ¶ Quartū bonum q̄d homo q̄nto dō diutius
servit et diutius bene vivit. vn̄ aug̃. Quid differs in crastinum longa vita erit.
ipā longa bona sit utiq; si longa erit. In c̄vitate q̄nto hitator ē longiorē vitam
tanto amplius desiderare d; ut bona sit. Sicut aliquis q̄nto amplius hēt de vino tāto
amplius desiderare d; ut bonum hat. et amplius displicet sibi si corrumpatur.
¶ Quintū bonū ē q̄d g̃tius ē servicium eor̄ dō qui cito ad eum c̄v̄tuntur. Illi n. de
puro et optimo vite sue et q̄i de flore et vigore deo offerunt. Qui aut̄ tarde vo
lunt converti q̄i feces dō reservant qui timere possunt ne de fecib; talibus ire dn̄i bi
bant iux̄ illud ps̄. fex eius n̄ ē exinanita bibent oēs p. t. Isti de vita sua p̄ offerūt
q̄d pulchrius et melius ē in ea diabolo et mūdo tanq̄m dn̄o. Reliquias v̄o dō volēt

admoneret ut confiteretur et eucaristiam sumeret nichil aliud potuit ab eo extrahere nisi
xij. libras et tres annos et sic loquens expirauit. ¶ Quarto deberet homo moueri ad accelerandam conuersionem quia
hoc quod conuersio dilata difficilior est et accelerata uero facilior. unde Beda super lucam. Diabolus quanto di-
utius possidet tanto difficilius dimittit. et item Quanto citius tanto facilius diaboli domini-
um euitatur. Sicut optimus modus occidendi serpentem materialem est per contritionem capitis
ipsius. Sic optimus modus uincendi serpentem infernalem est per contritionem capitis ipsius.
Tunc caput eius conteritur cum principio consilium iste deuincitur. unde dominus dicit ad serpentem
de muliere ipsa conteret caput tuum. et Ysidorus. Lubricus est antiquus serpens et nisi capite tene-
atur statim illabitur. et xxv. eccl. Non est caput nequius super caput colubri. et cant. ij. Ju-
bet dominus capi uulpeculas. et j. reg. xvij. dauid legitur percussisse goliam in fronte et sic eum interfe-
cisse. In fronte diabolum percutit qui in principio uite sue eum deuincit. Sed uelud in cal-
caneo uult eum percutere qui in fine uite sue querit eum uincere. Pharao autem populum iudeorum
in morte primogenitorum dimisit ut legitur exo. xij. per alias plagas non dimisit eum. nec diabolus populum
suum perfecte dimittet donec etiam studeat corpori paruulorum et laboret ad inficienda precor-
dium recentia sunt. ¶ Duodecim uero sunt ad hoc quod conuersio dilata sit difficilior. ¶
Primum est induratio. puerilis enim etas tenera est et susceptibilis impressionis. senilis uero   uij. xxx.
ecclesiastici. Curua ceruicem filii tui in iuuentute et tonde latera eius dum infans est ne forte in-
duret et non credat tibi. Virgula dum tenera est si curua est potest ad rectitudinem reduci. Trabem
uero postquam desiccata est si curua est impossibile est ad rectitudinem reduci. Sic paruuli corrigi pos-
sent si diligentia debita adhiberetur. De senibus uero in malicia sua induratis non multum sperandum
est. Omnis malus animus postquam indurescat maliciam eius potest molliri: sed postquam indurauit
desperandum est. i. non multum sperandum. ¶ Secundum facit ad difficultatem conuersionis hoc quod contrarium gratie
dei iam occupauit hominem. ideo gratia dei difficilius in eo recipitur. sicut materia que habet aquam
difficilius suscipit ignem. cum ignis inuenit ibi quod sibi repugnet sicut est manifestum in
candela madefacta. De facili capitur castrum in quo nullus repugnat. Et de facili uestis
rectam formam suscipit que nondum prauam receperit. In paruulis uicia nondum uicia sunt et
si sunt parua sunt ideo de facili possunt extirpari. ideo dicitur in ps. Beatus qui tenebit et allidet paruulos suos
ad petram. ¶ Tercio facit ad hanc difficultatem hoc quod ille qui diu distulit se conuerti: dissi-
pauit in se bona nature. uirtutes enim naturales quas habebat in pueritia amisit. scilicet uirgi-
nitatem. innocenciam. humilitatem propter quas uirtutes dicit dominus Math. ix. Sinite paruulos uenire
ad me et nolite prohibere. talium est enim regnum celorum. scilicet illorum qui habent per gratiam ea que habent par-
uuli per naturam. Facilius est aliquem ditari quantum ad diuicias huius seculi qui habet multa bona
sibi dimissa a parentibus quam illum qui bona paterna iam consumpsit. Sic paruulus qui bona
nature habet facilius potest ditari diuiciis spiritualibus quam ille qui peccando bona nature consumpsit.
¶ Quarto facit ad difficultatem hanc quod ille qui differt conuerti habet uas minus idoneum et cum dominus

nunquam libenter infundat balsamum gratie sue. veri simile .n. est quod vas cordis quod diutius in immunditia
peccati continuit ad gratiam suscipiendam minus sit idoneum. Nullus libenter infundat balsamum
vasi quod diu continuit lutum. ¶ Quarto facit ad dictum istum hoc quod quanto aliquis diutius in peccato
manet tanto amplius honoratur a peccatis. Quia peccatum quod per penitentiam non diluitur suo pondere
ad aliud trahit. vnde homini et culpe et pene crescit in peccatore et ideo minus potest surgere a peccato
precipue cum ipse semper debilior fiat et hoc unum unde multum apparet quam stulti sunt isti
qui differunt conuerti. Ille .n. qui non potest leuare honus propter quod minus est. quomodo leuabit illud
quod maius erit? vnde legitur in vitis patrum quod beatus arsenius qui habitauit in heremo scetie talem
uidit visionem. venit ad eum vox dicens. Egredere et ostendam opera hominum. et egressus
uidit ethiopem nigrum cum securi cedentem ligna et facientem grandem sarcinam et temp-
tabat leuare eam et pre magnitudine non poterat. et iterum cedebat alia ligna et addebat sar-
cine. Exposuit ergo ei hanc visionem dicens. Qui cedebat ligna et adhuc super sarcinam adde-
bat homo est qui honeratus est multis peccatis et superaddit alia peccata. cum oporteret ea deponere
et demere. Tali fatuitate laborat qui differt agere penitentiam usque ad senectutem quali la-
boraret ille qui haberet iiij. iumenta et honera eius sufficientia et imponeret onera iiij. iu-
mentorum debiliori ex illis. sic homines senio quod est debilissima pars vite hominis totum onus vite
volunt imponere. ¶ Sexto facit ad dictum quod hoc quod quanto aliquis in peccato diutius moratur
tanto amplius a deo elongatur. Non est insimile quod ille qui non cessat se elongare a deo per
xl. annos possit de facili in viij. diebus vel xv. quibus durat infirmitas ad dominum redire. licet
quod possit accidere et miraculum accidat quando vento spiritus sancti placuerit afflare aliquem. sed quia raro
accidit ideo scriptum est. Qui elongant se a te peribunt. et in ysaia. Inuocate eum dum prope est.
Solet dici quod tantum est a sancto dyonisio usque ad urbem parisiensem: quantum ab urbe parisiensi usque ad sanctum
dyonisium. Sic qui longo tempore a deo se elongauit. non nisi longo tempore ad dominum
redit nisi deus valde magnam gratiam ei facere voluerit. ¶ Septimo facit ad dictum quod hoc quod homo
contra mortem multa habet impedimenta scilicet infirmitatem et sollicitudinem et dispositionem do-
mus sue que non permittunt hominem cogitare de anima sua. vnde Augustinus. Dum infirmitate opprimeris
nichil aliud potes cogitare quam quod sentis. et Augustinus. Mors urget et peccata tenent uxor et filii quos
amauit ad se uocant. Octauo facit ad dictum quod talis quod iustum est ut a deo contempnatur mori-
ens ille qui eum contempsit viuens. vnde ysaias .xxxiij. Ve qui spernis nonne et ipse sperneris.
et Io. crisostomus. hac animaduersione percutitur impius ut moriens obliuiscatur sui qui dum
uiueret oblitus est dei. ¶ Nono difficile conuertitur qui differt conuerti usque ad mortem quia
tunc magis diabolus impugnat hominem sciens quia si tunc hominem amiserit de cetero eum non re-
cuperabit. vnde genesis .iij. dicitur serpenti tu insidiaberis calcaneo eius. In calcaneo quod est extrema
pars hominis intelligitur finis vite cui diabolus maxime insidiatur. Tunc .n. summum studium et la-
borem apponit ut hominem deuincat. Iterum xx. annis ante mortem prouidet diabolus unde

eēt cocus alicuis principis sim esca dn̄i sui absintiū apponeret. ¶ Scd̄o agit iniq; in dn̄m q̄a
illud defert ante oc̄los eius qd̄ maxime d̄o displicet ostensum ē in principio tractatus. ¶
Tertio iniq; agit in dn̄m quia contempnit eum se misericord̄r uocantem et eterno regno uolē-
tem patrem eius emere cum ipse uiuo morte eternam meruit. vn̄ xxx. ysa. audiente aure
tue uerbum post tergum monentis dn̄i. et ij. ad Ro. an diuicias bonitatis contempnis.
et gg̃. Debemus saltem dei miām erubescere si nolum⁹ eius iusticiam formidare. qui
tanto amplioris improbitate contempnitur quanto amplioris improbitate contemptus uocare
n̄ dedignatur. ¶ Quarto iniq; agit in dn̄m quia dn̄m in eum expectat ut pius pater
quantum in se ē affligit tarditate sua ad qd̄ possum⁹ illud tobie ix. Scis quī dies compu-
tat pr̄ meus et si tardauero una die plus contristabitur aīa eius. uerba sunt iunioris
tobie ad angl̄m. ¶ Quinto iniq; agit in dn̄m qui deteriorem partem uite sue deo reseruat
meliorem partem diabolo immolans. ¶ Sexto iniq; agit in dn̄m quia ex mīa dei unā
sibi congregat et ex hoc unam debuit sumere occōnem d̄o seruiendi unde sumit occō-
nē impugnandi. Ex eo .n. qd̄ sperat q̄ d̄s eum misericord̄r expectare proponit eum diuci⁹ offendere
vn̄ ap̄. ij. ad Rom. Ignoras qm̄ bonitas dei ad pn̄iam te adducit secd̄m aut̄ duriciam
et cor impenitens thesaurizas t̄ iram in die ire et reuelationis iusti iudicii dei. talis de bonitate
dn̄i maliciam colligit. ¶ In angelo etiam peccat triplr̄. ¶ Primo quia quantum in se ē eum
affligit in expectatione gaudii de conuersione ipsius ubi dr̄ in p̄u. xiij. Spes que differtur
affligit aīam. De gaudio uero luc. xv. gaudium ē angelis sup̄ uno pctore p. a. ¶
Scd̄o quia frustratur angl̄s fructu laboris sui cum pctor cui ipse deputatus ē ad custo-
diam ad eius amonitionē se n̄ corrigit. ¶ Tercio uero qd̄ angelo sibi deputato reue-
renciam debitam n̄ exhibet dum an̄ eum abhominationes suas committere n̄ ueretur.
uel in ipsius iam conuictus manere qd̄ q contra qd̄ dicit B. Quo uis angulo quo diuerso-
rio reuerentiam habe angelo tuo nec audeas illo presente qd̄ me uidente n̄ audes.
Iniq; etiam agit in seipsm dum se p⁹ uult hr̄e malum quam bonū. infirmū quam sanū.
mortuū quam uiuū. seruū pessimū quam liberum. in statu latronis quam in statu regis
uel heredem quam omnium bonorum esse participem. Inutilem quam multum ualentem. Quod ille
qui differt conuersi p⁹ amet se malū quam bonū manifestum ē ex hoc qd̄ ipse nullis
amonitionibus maliciam uult relinquere et bonitatē recipe in quo seipsm uiliorē
hr̄ omnibz rebz suis. Omnes .n. res suas p⁹ uult hr̄e bonas quam malas. vn̄ aug⁹. dic
ei. Quam talis es bona uis hr̄e et malus uis esse. ¶ Quod tal' p⁹ amet se infirmū quam
sanū qd̄ pz ex hoc qd̄ pc̄tm mortale infirmitas ē ad mortem. ¶ Quod et p⁹ se amet
mortuū quam uiuū pz ex hoc uerbo augustini. prius posito. Differebam inquit uiuere
in te et id̄o n̄ differebam in me mori. ¶ Quod et tal' p⁹ amet se seruū quam liberū
pz ex hoc qd̄ pc̄tm ē pessima seruitus. vn̄ qui facit pc̄tm seruus ē pc̄ti. B. an nō

seruus cum dominatur iniquitas est. Et maxime ubi forte indignus iudices hominem est quam iniquum
dominari. ¶ In statu latronis plus se amet quam in statu regis. quia qui est in peccato mortali ad
modum latronis adiudicatus est patibulo inferni. Qui uero in statu gratie ad regnum eternum
adiunctus est. Item qui in mortali est nichil habet immo nichil est. i. ad cor. xiii. Si habuero omnem fidem ita
ut montes transferam caritatem autem non habuero nichil sum. Qui uero est in statu gratie particeps est
omnium bonorum ecclesie. unde dauid. particeps ego sum omnium timentium te. Item qui in mortali est inutilis est. unde in ps.
Declinauerunt simul inutiles facti sunt. et in prouerbiis vi. homo apostata uir inutilis. Qui uero in
statu gratie est multi ualoris est. unde xvi. ecclesiastici. Melior est unus timens deum quam mille filii impii.
¶ In proximum etiam inique agit qui differt conuerti triplici. ¶ Primo quia corrumpit eum suo ma
lo exemplo. unde mathei xviii. Si peccauerit in te frater tuus corripe illum et cetera. dicit aliquis peccare in eum
quo sciente peccat qui eum suo malo exemplo corrumpit. ¶ Secundo peccat talis in proximum quia debi
to auxilio eum defraudat cum deberet eum iuuare in pugna contra diabolum ipse potius
nocet ei. Magna iniquitas est socium suum in bello deserere et ad partem inimicorum conuertere.
Ecclesiastes iiii. Melius est duos esse simul quam unum. habent enim emolumentum societatis sue. si unus ce
ciderit ab altero fulcietur. ¶ Tercio inique agit in proximum. quia pro peccato unius sepe punitur proximus.
unde legitur iosue vii. quod propter peccatum achor populus israel punitus sit. terga enim uerterunt hostibus suis. et tren
ta xxxvi. ex eis corruerunt. ¶ In creaturas irrationales peccat ille qui differt conuerti quia propter
peccatum hominis creature irrationales quodammodo puniuntur unde possent conqueri de homine in die
iudicii. Sol posset dicere ego propter hominis peccatum claritatem meam amisi. Irrationabilia animalia possent
dicere si facultatem haberent loquendi. nos propter ipsum in diluuio perimus. Terra etiam potest dicere. ego propter
ipsum maledicta sum spinas et tribulos germinaui. ¶ Sexto deberet homo ad accelerare conuersionem
hoc quod difficile est aliquem uere conuerti. unde gregorius. Plures scimus innocentiam baptismalem ser
uasse quam uitam penitentiam egisse. propter hanc difficultatem securum est ut homo cito conuertatur
et frequenter doleat de peccatis suis et frequenter confiteatur. illa enim si forte una inter multas confessiones
inueniatur placens deo. Non enim prima uice qua homo citharizat uel uielat scit bene ci
tharizare uel uielare ut idoneus sit coram rege opus illud exercere. Ita nec prima uoce
qua aliquis confitetur in modum bene confitetur. Immo pauci sunt qui non faciant sibi prohoema
ta ut legitur fecisse parentes nostri iii. gen. Excusant homines peccata sua. ideo dicitur ad animam peccatricem.
xxiii. ysa. Sume citharam circui ciuitatem meretrix obliuioni tradita bene cane fre
quenta canticum. Cithara ista est confessio qua sumpta circuienda est ciuitas anime ut homo
omnia peccata sua confiteatur. et oportet bene cantare quia confitendo coram rege celesti cantatur
et cantus ille si homo bene cantet celesti regno remuneratur. ¶ Septimo debet mouere hominem
ad conuersionem hoc quod status peccatoris est ualde periculosus. unde gen. iii. legitur quesiuisse ab adam dominus
cum peccasset ubi esset significando quod consideratione periculosi status in quo est peccator possit
et debeat mouere eum ad deserendum peccatum. ¶ In quanto autem periculo sit peccator potest ostendi multis

¶ Primo ex hoc quod iusticia dei tenet gladium evaginatum super capud eius qui secet eum medium
animam a corpore separando et meliorem partem scilicet animam in igne inferni ponet. Sed misericordia dei gladium
illum aliquantulum detinet si forte peccator penitentiam agere velit. Ad gladium istum possumus refer-
re quod legitur Iob xix. Fugite a facie gladii quoniam ultor iniquitatum gladius est et scitote iudicium esse. Ad idem
potest referri quod legitur Io. iii. Qui incredulus est filio non videbit vitam sed ira dei manet super eum. In
statu etiam periculoso est peccator quia est in terra inimicorum suorum. Unde Baruch iii. Quid est israel quod in terra ini-
micorum es. Stultum est aliquem in terra inimicorum suorum morari ex quo sciunt inimici eius eum ibi
esse et sunt fortiores eo. Item in periculo est peccator quia in solo pariete vitreo hostes eius prohibentur ne
habeant eum in manu sua. Paries iste corpus est post istum parietem stat diabolus malus hominibus sicut
de creatore dicitur post parietem istum stare quo ad bonos. Paries iste de facili dissipatur. Unde non est
necesse erigi magnas machinas ad eius destructionem. Immo enim parvus lapis manualis ad eum
destruendum sufficit. Unde mirum est quomodo peccator securus est cum capitales inimicos habet adeo potentes sicut
sunt demones et est in castro ita debili. Item in magno periculo est peccator quia ad mortem vadit. Unde Eccli.
xxi. Via peccatorum complanata lapidibus et in fine illorum inferi et tenebre et pene. Debet ergo peccator cogi-
tare vias suas quo tendant et convertere pedes suos iuxta illud Ps. Cogitavi vias meas et converti pedes meos in testimonia.
In magno etiam periculo est peccator quia quodammodo ad portam inferni est iuxta illud. Appropinquabit usque
ad portas mortis. Porte mortis vel inferni peccata mortalia sunt. Sic enim notantur Mt. xvi. ubi
dicitur. Porte inferni non prevalebunt adversus eam. Ad portam inferni dicitur esse qui in peccato mortali est quia
inter ipsum et infernum nichil est medium nisi tenuitas corporis. Sed enim anima a corpore separatur cum in puncto
in infernum intrat. Unde in xxi Iob. Ducunt in bonis dies suos et in puncto ad inferna des-
cendunt. ¶ Octavo et ultimo de. ho. mo. ad ac. ꝯ. magna stultitia que ostenditur esse in di-
latione conversionis. Potest autem hec stultitia sic manifestari. Fatuus esset qui in vitulo cau-
dam equinam insereret cum talis cauda non sit de vitulo. Simili fatuitate videtur laborare qui
vult malam vitam ducere et bonam mortem habere. Cauda enim ista est de hoc vitulo. Talis erat
Balaam qui dicebat Num. xxiii. Moriatur anima mea morte iustorum et fiant novissima mea
horum similia. Ille qui usque ad mortem differt converti per totam vitam suam parat mansionem
in inferno cum tamen ibi nullo modo ibi velit manere sed in paradiso. Item seminat maledictionem
et tamen vult metere eternam benedictionem non advertens illud apostoli. Que enim seminaverit homo hec et metet.
Et illud Eccli. xxv. Que in iuventute tua non congregasti quomodo invenies in senectute tua. Item talis vult
colligere de spinis uvas et de tribulis ficus. Querit enim bonum finem in vita spinis peccatorum plena.
Et notandum quod viii casus sunt in quibus fatua **Octo casus in quibus fatua dilatio reputari solet**
reputari solet dilatio qui satis omnes competunt proposito. ¶ Primus casus est cum aliquis a-
gressurus est iter. Ibi enim solet fatua esse dilatio. Sic conversio quedam inchoatio sit vie que ducit
in celum fatuum est differre eam et hoc multis de causis. ¶ Prima: quia breve est tempus iuxta illud
Iob xiiii. Breves dies hominis sunt. ¶ Secunda: quia longa est via. Unde iii Reg. xix. dictum est de Helya

surge comede. grandis n. t restat via. ¶ Tercio: quia a magnis expectamur. curia celestis
nos expectat. ¶ Quarto: qd ad magna expectamur. s. ad regnum. vn ch. xxv. venite bndi
ti pris mei. ¶ Quinto: pp impedimenta que in via possunt accide. pars n. pme auferri pot dum
homo nimis differt. vn ad heb. xij. dr de esau qd n invenit locum pnie qnqm cu lacrimis
cum. ¶ Sexto: ne forte ianua clausa inveniatur sicut qd lr de fatuis virginibus xxv. ca.
¶ Septimo: quia qn aliquis tarde inchoat dietam suam opz eum amplius laborare et in
tempore mins idoneo labori intendere. Sic necesse est illis qui usq ad senectute differunt
converti ut tunc amplius laborarent et illa etas mins idonea labori pnie. Seneca. Faciamus
qd in itinere fieri solet qui tardius exierunt velocitate moram copensant. et ut uno verbo
dicam oe bonu illi deficit qui de nocte ad hospicium venit. Satis malu hospitiu habebit
cui hospicium infernus erit. In hoc aut hospicio hoc precipue timend e qd de cetero mutari
n poterit. Malum eciam hospitiu habebit qui in igne purgatorio hospitabitur. ¶ Secdo fatua e di
latio in rerum repeticione pp periculm prescriptionis. Qn n. aliquis rem aliqua diu possedit rone
diuturne possessionis vult postea ~~possidere~~ detinere eam. Sic diabolus hoiem qnto diucius possedit
tanto difficilius dimittit ut dicit B. ¶ Tercius casus e si aliquis in inmundicia cecidit
fatuus e si voluntarie differat inde exire. Nulla inmundicia e maior qm inmundicia pcti qd
pz ex hoc qd luciferum quo nulla creatura pulcrior erat unica macula pcti adeo deturpa
vit eum ut absq horrore ab hoie conspici n possit. Quanta g fatuitas e qd homo de pcto dif
ferat exire. Mira insania si asinus alicuius in lutum cecidit tam cito vult eum extrahere.
Si vero ipsemet in pcto cecidit n curat exire inde. vn B. Cadit asina et e qui sublevet: perit
anima et n e qui recogitet. et dns luce. xiij. Cuius vestrm asinus vel bos in puteu cadit et n continuo
extrahet illum die sabbi. ¶ Quartus casus e in quo fatua dilatio qn aliquid magnu alicui
offertur et ille differt recipe cum ex dilatione possit impedimentu intervenire. valde fa
tuus esset ille cui rex francie vellet civitate parisien. dare si differret eam recipe. cito n. posset
consilium suu iritare. Sic fatuus e valde ille que deus vult iungere unctione gre sue
ad regnu celeste. si iste differat unctione illam cum ipse sciat qd diabolus pro posse suo cona
bitur eam impedire. ¶ Quinto f. e dilatio in preparatione eorum que scit homo sibi fore necessaria
et nescit qua hora et precipue qn illa n possunt in brevi tpre preparari. v. gra. Si quis tran
fretare debeat et incertus e navis a littore debeat discedere fatuus e si ea que sibi necessaria
sunt differat preparare. Sic cum sine caritate que vestis nupcialis e nemo possit in pa
radisum intrare et incertum sit qua hora homo debeat de vita ista discedere fatuus e
qui eam sibi differt preparare. Si n. tunc cum mors urget primo querat lanam et linu et nere
incipiat et ordiri et texere forsitan ad tempus preparata n erit et frequenter evenit illud qd
ille qui creditur cum caritate discedere discedit cum sacco servilis timoris cum quo au
lam celestis regis n poterit intrare. vn R. iij. hest. qd n erat licitum indutu sacco aulam

homine in morte detineat. facit enim hominem aliquid iniuste acquirere quod in morte non vult restituere. unde magna est fatuitas illorum qui ita presumunt quod in morte convertantur et quod dyabolum deuincant cum ipse melius est preparatus ad pugnam. similes enim sunt illi qui ludent ad cacchos sicut de ludo cogitaret apud se ego permittam enim familiam auferri deinde in fine matabo illum cum quo ludit in angulo cum tamen sciret illum cum quo ludit peritissimum esse lusorem. Velud spiritus lusor est qui semper in temptationibus subtilibus qui familiam virtutum amisit. velud peritissimus lusor dyabolus est qui ab initio mundi exercitatus est in ludo temptationum. Qua presumptione quis confidit peccator quod in angulo debeat eum matare. vel in fine vite sue vincere precipue cum sine deo nichil possit facere et dei auxilio adeo indignum se fecerit ut non solum non sit dignus a deo adiuvari sed irrideri. unde prov. i. vocavi et renuistis et subiungitur ego quoque in interitu vestro ridebo. ¶ Decimo facit ad hoc quod ille cum difficultate convertatur qui consuevit peccare amaritudo quam invenit cum attendat se bene operari. ex diuturna enim infirmitate in qua fuit amaritudinem invenit ubi debuit invenire dulcedinem. unde aug. Palato egro pena est panis qui sano suavis et oculis egris odiosa est lux que sanis est amabilis. Inventa autem amaritudine in bono opere quod attemptat statim dimittit illud. peccator ad modum pueri qui gustata exteriori amaritudine nucis tam cito eam proicit et ideo ad dulcedinem nuclei non pervenit. Sic peccator ad dulcedinem spiritualium consolationum non pervenit quia dimittit bonum operari cum invenit aliquam difficultatem in bono opere. Amaritudo ista significata est per amaritudinem aquarum illarum quas invenerunt filii israel de egypto venientes ut legitur in exo. xv. que dulcorate fuerunt cum lignum misissent in eas in quo ligno significata est memoria dominice crucis que valet ad dulcorandum penitentibus amaritudinem quam sustinent. iuxta illud greg. Si passio domini ad memoriam revocetur nichil adeo durum quod non egra anima equo animo patiatur. propter difficultatem in bono opere post peccatum dictum est eve postquam peccaverat gen. iii. In dolore paries. Undecimo facit ad hoc tristicia quam invenit peccator cum cogitat se separari a vita in qua diu fuit. et hec est causa quare ipsa memoria mortis amara est divitibus quia non possunt sustinere et quod cogitant se separare a divitiis quas amaverunt. unde eccl. xli. O mors quam amara est memoria tua homini iniusto et pacem habenti in substanciis suis. ¶ Duodecimo facit ad hoc quidam magnus timor qui est in peccatore exutus experientia bone vite quia omnis peccator ad modum caym capud tremulum habet trepidans ubi timendum non esset. Credit enim quod mori debeat si serviat deo. iuxta illud prov. xxii. dicit piger Leo est foris in medio platearum occidendus sum. ¶ Longo. debent movere hominem ad accelerationem conversionis hoc quod ille qui differt converti iniquus est in deum. in angelum. in se ipsum. in proximum. et in inferiores creaturas. ¶ In deum iniquus sex modis agit. ¶ Primo quia cibi apponit fel in escam eius. iuxta illud ps. Dederunt in escam meam fel. velud dei esca est bonum opus quia in eo deus delectatur. iuxta illud cant. ii. Qui pascitur inter lilia. id est inter munda opera. Qui domino fel apponit qui bonis operibus que agit amaritudinem peccati admiscet. Valde

regis intrare. ¶ Sextum est dilatio in rebus illis quarum tempus et opportunitas transit ut in transplan-
tatione plantarum directione virgarum edomatione animalium instructione puerorum. curatione infir-
mitatum. resistentia hostium. lotione vestium. saltione carnium. formatione vestium.
Fatuus esset qui transplantare vellet arbores iam inveteratas. vel dirigere trabes nimis
iam desiccatas. Virge tenere transplantari solent et dirigi. Sic dum homines in tenera eta-
te sunt transplantari in ortum ecclesie et ad rectitudinem vite reduci. in senectute vero valde
difficile est. Vnde ecclesiastes iii. Tempus plantandi tempus evellendi quod plantatum est. Fatuus
esset qui diceret nolo equum meum assuefacere ambulationi donec insenuerit et donec in fo-
veam me precipitaverit et michi collum fregerit. sic fatuus est qui corpus suum non vult domare
per penitentiam donec in foveam peccati ipsum precipitaverit et collum fregerit ei collum dando ei occasionem
mortalis peccati. equus inveteratus non assuescit ambulationi nec vetus canis vinculo nec ve-
tusta pellis tenet suturam. tarde adhibetur medicina infirmitati cum ex diuturni-
tate incurabilis facta fuit. Tarde etiam abluuntur vestes cum ex diuturnis sordibus iam compu-
truerunt. Fatuus esset qui haberet vas aureum et balsamum sibi oblatum in eo reponere
nollet donec lutum multis annis in eo tenuisset. Sic fatuus est qui in se gratiam dei in pueritia
non vult recipere sed vult usque ad senectutem vas esse peccati et immunditie. Tarde etiam resistitur
hostibus quando iam totum occupaverint. Tarde adhibetur carnibus quando iam scatent ver-
mibus. Tarde etiam informantur vestes quando prius iam formam susceperint. In hiis et in similibus
novorum homines tempus opportunum eligunt. De tempore vero opportuno sue correctionis non
curant. mich. vi. est eis se ipsis vilius iuxta illud gen. Sotulares suos student homines in
novitate recte informare. de se ipsis vero recte informare in sua novitate non curant.
cariores habentes sotulares suos se ipsis. diligenter instruunt filios suos de informa-
tione vestium. de informatione vero ipsorum filiorum non curant. ¶ Septimum fatuum est dilatio quando
subveniendum est alicui rei in qua continue res deperit ut quando subveniendum est domui
que succensa est igne. Ignis enim qui non est otiosus incessanter aliquid de domo destruit.
Sic ignis peccati bona naturalia consumit et ideo fatuus est qui differt eum a se excuti-
ere. Abscondi ignem in sinu meo et excutio iam latere nudatus iam visceribus iam
carne defluente adhuc consulendum est an excutiam illum. ¶ Octavum fatuum est dilatio quando
aliquis debet subvenire rei que in periculo est ut si aliquis cecidit in aquam profundam
et adhuc supernatet sed incertum sit quando debeat descendere in profundum sicut lapis.
fatuus est qui tali differt subvenire dum potest et precipue ille fatuus est qui est in periculo
si petat dilationem succursus dicens nolo adhuc michi subveniri usque ad annum. Qui
in peccato mortali est cecidit quasi in aquam profundam incertus quando ad fundum inferni
descendere debet et tamen ad penitentiam monetur et quedam tabula ei porrigitur in qua de
naufragio evadat. Penitentia enim est tabula post naufragium ut dicit Ieronimus. Vnde valde fatuus

e pccor si differt tabulam istam recip'e uel si minus paruam . querit que eum a naufra
gio liberare n possit . uel si postquam sup eam ascendit eam dimittit donec ad securitatem
porti peruenit . contra insania e qd homines postquam tabulam ascenderunt iterum in mare
Dicto de dilatione confessionis de dilatione confessionis. uoluntarie insiliunt.
consequenter dicemus aliqua specialiter de dilatione confessionis. Et primo ostendemus quid de fa
tuitate eorum qui differunt confiteri. Secundo tangemus de hiis qui nolunt confiteri do
nec infirmentur ad mortem. Tercio tangemus de fatuitate eorum qui ante pascha nolunt
confiteri donec tota xl^{a} uel maior pars transierit. Post autem ostendi fatuitas eorum qui dif
ferunt confiteri. Primo per hoc qd ipsi uolunt se deo abscondere. Ille enim qui peccatum suum confitetur
ipse confitetur et reuelat illud deo . et qui ei abscondit peccatum suum uel uult illud abscondere deo
similis adam qui domino querenti ubi esset ait ut legitur gen. iii. uocem tuam domine audiui in pa
radiso et timui eo qd nudus essem et abscondi me. Quanta autem iniquitas sit absconsio peccati
ostenditur iob. xxxi. ubi sic legitur. humerus meus a iunctura cadat et brachium meum cum
ossibus suis conteratur si abscondi quasi homo peccatum et celaui in sinu meo iniquitatem meam.
Contra fatuitas e qd homo uelit deo abscondere mala sua quo uidente ea commisit. Ad
cumulum etiam fatuitatis facit hoc qd si homo abscondit mala sua a deo detegentur. Si
uero detexerit a deo abscondentur. unde naum. iii. Reuelabo pudenda in facie tua . et super Ps.
iniusticias meas non abscondi. dicit gregorius. Cum homo detegit deus tegit . cum homo tegit
deus detegit. Cum homo agnoscit deus ignoscit. Secundo ostenditur fatuitas talium
ex periculo obliuionis. homo enim qui differt confiteri multa tradit obliuioni . unde B. Com
putatio dilata multa facit obliuisci. Ea autem que obliuiscitur ille qui differt confi
teri non obliuiscitur diabolus . nec etiam ipse deus. Tercio o. f. e. q. d. c. per hoc qd minus amant
se ipsos sotularibus suis. Singulis enim diebus uolunt sotulares suos tergere ne si lutum in eis
desiccatum fuerit postea de facili illud remouere non possint. Qui se ipsos uero differunt remouere
sordes peccatorum per dimidium annum uel eo amplius. stabulum etiam suum uult purgare homo
antequam lutum fenestras occupauerit se ipsum uero non uult purgare per confessionem licet uideat
se inquinatum usque ad fenestras oculorum et aurium. De bonis que ex confessione proueniunt
Quarto post o. f. e. talium per hoc qd illa bona amittunt que proueniunt ex confessione.
Primum bonum qd ex confessione prouenit e qd diabolus non ita libenter temptat eum qui per
confessionem eius secreta reuelat. unde xxii. ecc. Qui denudat archana amici fidem perdit . et
pro. Potestas et uirtus proditoris adnichilatur reuelata tradicione. Latrones inferuales
ad modum aliorum latronum scientes se deprehensos fugiunt . unde iob. xxiiii. Si subito apparuit
aurora arbitrantur umbram mortis. Secundo bonum e qd peccatum homini inducuum reddit
gloriosum ex erubescencia quam sustinet confitendo illud. Peccata enim turpia sunt et nudata
turpitudine eorum qd erubescent nudatione eorum sue turpitudinis remanere non audent

¶ Tercium bonū ē consilium ipsius sacerdotis. vñ xxiiij. p̄u. Erit salus ubi multa consilia.
¶ Q̄rtum bonū ē suffragiū orōnū ipsius sacerdotis. dꝫ .n. sacerdos orare p eo qui ei confitet̄.
¶ Q̄ntū bonū ē qđ pars pene cui᷒ debitor ē pcōr ibi dimittitur et exinde dampnū. et ex
erubescencia que ē magna pena. ¶ Sextum bonū ē qđ accedenti eo modo quo dꝫ ad sacra
mentū confessionis datur grā si eam n̄ hʒ et augetur si eam hʒ. ¶ Q̄nto pot̄ fa. ta. osti.
p hoc qđ ille qui differt confiteri differt dō apire. petit sibi deus apiri dicens Cant. v.
Apı mi soror mea. et tunc ei apitur cum aliquis pcā sua humilr̄ confitetur. Expulsis ini
micoꝝ obstaculis deus cor hōis ingditur. Qui aut̄ differt confiteri: differt ei apire. Si quis
de subditis archiepī p horam differret apire ei ut hostium eius pulsanti n̄ parum offe
deret eum. Q̄ntū ergo pot̄ dominus offendi cū aliquis de subditis suis differt apire ei p dimi
dium annū uel amplius qđ frequēt̄ ei accidet. vñ Jo. ꝗ. In ꝓpria uenit et sui eum n̄ rec.
¶ Sexto pot̄ os. f. t. p hoc qđ pessimū hospitem cui᷒ societatem expti sunt ēē ualde noxi
p dimidiū annū uel amplius apđ se detinere uolunt. hospes iste diab᷒ ē qui hospiciū
suū omībȝ bonis euacuat. R. ij. Joel. Quasi ortus uoluptatis t̄ra coram eo et p᷒ eum soli
tudo deserti. an̄ diabolus ueniat aliam ē hūdancia bonoꝝ. et post aduentum eius mag
na uacuitas. Mira fatuitas si xp̄c in se uel in membris suis hospitatus fuit apđ aliquos
uix pmittitur ibi ēē p unū diem. diabolo ūo pmittunt ibi ēē plus qm̄ p annū. hospes
qui in xp̄i nōie recipitur n̄ solum fecet hominibȝ cum ē quadduan᷒ sȝ ēē t̄duanus uł
biduanus. ¶ vij. pot̄ o. f. t. p hoc qđ cum ipi sint in ore diaboli mir̄ ē Job xxxvi. Salua
bit te de ore angusto latissime. nesciat tn̄ clamare imo uoc submisse ptm suū dīe. ut eua
dat. os diaboli latissime recipit angustum tn̄ ē ei qui uult inde exire. Insipienciores ui
dentur ēē tales brutis aīalibȝ que clamant cum a fortioribȝ aīalibȝ rapiunt̄. ¶ viij.
pot̄ o. f. t. p hoc qđ ipi nesciunt apire hostium qđ ē sine claue et sine sera ut euadant
de miserrimo carcere pcī. hostium sine claue et sine sera ē os qđ ipi nolt̄ ad ofessionē apire
Specialr̄ aut̄ pot̄ ostendi fatuitas eoꝝ qui confiteri [De fatuitate illoꝝ q differūt ofitē i x.]
nolunt donec infirment̄ ad morte multis modis. ¶ P̄o p hoc quia tales sunt p̄ medico
spūal infirmitates aīe ostendunt cum iam consilium eius implere n̄ possunt. Quamdiu
infirmi sunt inpotentes sunt ad agendam pniam. iđ dr̄ xvij. ecc. uiuus et sanus ofi
teberis et laudabis dnm et glorificabis in miseratōibȝ eius. ¶ Scđo pot̄ ostendi p hoc qđ
confessio que fit in morte urgente n̄ ē pciosa dō. Est .n. uelud confessio latronum. la
trones n̄ solent confiteri mala sua nisi prius tormentis interrogati fuerīt et nisi mortem
sibi paratam uiderint. ¶ Tercio pot̄ o. f. t. p hoc qđ interdum pudet hoīem confiteri
in morte qm̄ senex ē pcā que fecit in infancia sua. ¶ Q̄rto p hoc qđ intđ tales loq
lam amittunt et qui noluerīt ofiteri dum poterunt n̄ possunt cum uolūt. ¶ Q̄nto
p hoc qđ infirmitas et sollicitudo quā hʒ de dispositōe domus sue n̄ pmittunt eū cogitare

de peccatis suis. Preterea sacerdos de consuetudine prava in multis locis accedit ad infirmum similiter confes-
sionem eius auditurus et viaticum daturus et multi de populo comitantur eum coram quibus in-
firmus non vult peccata sua confiteri. erubescit etiam quod illi a domo exeant ne credatur enormia
commisisse et si forte illi exierint erubescit infirmus quod nimium faciat eos expectare.

De fatuitate illorum qui differunt confiteri in xla

Sequitur de fatuitate illorum qui in xla nolunt
confiteri donec transierit fere tota xla. Potest autem multipliciter ostendi fatuitas talium. ¶ Primo per
hoc quod ipsi sunt homines prepostere. Illud enim ultimo facere volunt quod dominus primo vult fieri. vult
dominus ut illi qui ei serviunt incipiant a confessione. unde in psalmo. Preveniamus dominum in confessione.
et item. Preoccupemus faciem eius in confessione. et proverbiorum xviii. Justus in principio accusator est sui. ¶ Secundo
potest ostendi per hoc quod tales laborem per vii septimanarum in magna parte amittunt propter laborem
unius hore eo scilicet quod nolunt in principio xle confessionem peccatorum suorum facere que in una hora
fieret. plus enim valeret ieiunium unius diei post veram penitentiam quam ieiunium totius xle ei
qui ieiunet in peccatis suis et licet peccata dimittantur sola contritione cum proposito confitendi tamen
frequenter homines qui instructi non sunt nesciunt peccata renunciare donec in confessione instru-
antur. unde frequenter non dimittuntur eis peccata ante confessionem. Fatui etiam sunt tales quia tunc
primo manus abluere volunt quando iam cibum sumpserunt. cibus quo primo anima reficitur et
deus delectatur est bonum opus. unde Johannis iiii. Meus cibus est ut faciam voluntatem eius qui misit
me. Post cibum ergo manus abluunt qui postquam in xla bona opera fecerunt tunc primo peccata
sua confitentur. Tales etiam tunc vineam suam putant quando maior pars est vindemiata. Cum
putatio preparat ad hoc quod vinea melius fructificetur. ideo valde fatuus est qui putationem
differt donec maior pars fructuum esset collecta. Sic cum confessio preparat ad fructum bo-
norum operum fatuus est qui confessionem vult differre donec maiorem partem fructus xle
collegerit. Idem facile est videre in purgatione segetum. Nullus enim differt purgationem segetum
in agris donec maiorem partem fructus messuerit. ¶ Item tales tunc primo medico spirituali
infirmitatem anime ostendunt quando casualiter medicinas sibi exhibuerit et quando tempus ap-
tum curationi vel ex toto vel ex maiori parte preterierit. ¶ Item tales tunc primo ferrum de
vulnere movere volunt quando iam curationem impediunt cum tamen dicat auctoritas. Quod dum
ferrum est in vulnere non est malagma apponere. dum peccatum est in homine et dum hoc est non valent
opera que homo facit ad vitam eternam. ¶ Tales etiam in cibo domini apponunt fel. iuxta illud psalmi.
Dederunt in escam meam fel. id est amaritudinem peccati. In escam domini fel dat qui bonis operibus
quibus deus debet delectari peccatum admiscet. Et ut breviter dicam quando ieiunium amiserit tunc primo
ad illud preparare se volunt. ¶ Fatuus reputaretur ille qui crucem transmarinam susce-
pisset et nollet confiteri donec perfecisset peregrinationem suam. cum premenda est peregrinationi
confessione ut sit deo gratior et ut similiter ieiunium. ¶ Tales etiam tunc primo vas lavare
volunt cum iam vinum infuderint et non evacuata materia morbum curare presumunt

Tales prius redemptionem suam in magna parte exsoluunt quam de liberatione sua tractauerunt.
unde accidit ut soluta magna parte redemptionis adhuc ex capti sunt a diabolo sicut prius. tales
morsum serpentis infernalis uolunt sanare adhuc ueneno in eis remanente.

De uitio tarditatis

Sequitur de tarditate que est vi. uitium pertinens ad accidiam. Sicut tardus accidiosus
differt inchoare opus quod facturus est sic tarde procedit in opere iam inchoato. ¶ Sex uero sunt que
possunt dissuadere uitium tarditatis. ¶ Primum est ipsa angustia siue breuitas presentis temporis. unde
in eccl. Noli contractari in tempore angustie. ¶ Secundum est uelocitas ipsarum rerum que uelociter
qui cursum pertranseunt unde sap. v. Transierunt omnia illa tanquam umbra et tanquam nuncius
percurrens. ¶ Tertium est uelocitas et uelocitatis strenuitas quam mali habent in eis que sibi inutilia
uel noxia sunt. unde i. prouerbiorum. Pedes eorum ad malum currunt et festinant ut effundant sangui-
nem. et psalmus. ueloces pedes eorum ad effundendum sanguinem. Item eunuchus. Impiger extremas currit mercator
ad indos. per mare pauperiem fugiens per saxa per ignem. et Bernardus. Magna confusio. ardentius
desiderant seculares semper uitiosa quam nos utilia. alacrius currunt ad mortem quam nos ad uitam.
unde cum in passione domini ceteri apostoli sompnolenti essent ut legitur xxvi. capitulo. solus iudas sompno
non opprimebatur sed procurabat ut eos adduceret qui dominum comprehenderent. ¶ Quarta est magna
offensa dei que ex tarditate ista incurritur. unde x. prouerbiorum. Sicut acetum dentibus et fumus oculis sic
piger hiis qui miserunt eum in uia. Sicut acetum molestum est dentibus et fumus molestus est oculis
sic deus molestatur in nimia tarditate eorum qui sibi seruiunt. nec mirum cum uideat eos
qui strenui erant antequam ad seruitium eius uenirent tunc tardos et pigros fieri cum ad eius
uenerunt cum uolare deberent. iuxta illud ysa. xl. Qui sperant in domino mutabunt fortitu-
dinem assument pennas ut aquile uolabunt et non deficient. ¶ Quintum est magna gratia
quam habent apud dominum seruientes dei qui ei uelociter et strenue seruiunt. unde xxii. prouerbiorum. uidisti
uirum uelocem in opere suo coram regibus stabit nec erit ante ignobiles. ¶ Sextum est utili-
tas quam habent tales ex sua uelocitate et strenuitate. opera enim illorum non impediuntur uel tedio uel
alia de causa cum perficiantur. unde ix. eccl. Omni opere tuo esto uelox. et omnis infirmitas non occurret.

de negligentia

Sequitur de negligentia que est vii. uitium pertinens ad accidiam.
et attenditur in hoc negligentia quod homo non curat qualiter opus inchoatum faciat utrum bene
uel male. sed hoc solum curat ut ab onere laboris inchoati se expediat. Negligentia uero hoc modo sump-
ta contraria est diligentie et attenditur diligentia in hoc quod homo ad hoc studeat quod opus incho-
atum bene fiat. De hac diligentia commendatur mulier habens x. dragmas. luc. xv. ubi sic legitur de ipsa
quod amissa dragma una accendit lucernam et euertit domum et querit diligenter donec inueniat.
ad hanc diligentiam monemur xxvii. prouerbiorum. ubi sic legitur. uigil diligenter agnosce uultum pecoris tui.
¶ Sex uero sunt que possunt ualere ad detestationem negligentie. ¶ Primum est illud ie. xlviii.
Maledictus qui facit opus dei fraudulenter. uel negligenter secundum aliam litteram quam litteram ponit
glossa interlinearis. super illud uerbum fraudulenter. ¶ Secundum faciens ad detestationem huius negligentie. diligentia quam habent

creature et rationales circa opera sua. Diligentia quam habet natura circa fructus arborum satis patet per hoc quod eos ita obuoluit duris uel amaris dulcedinem intus reponens. Diligentia etiam quam habent animalia ad fetus suos satis est manifesta. ¶ Tertio potest ualere ad detestationem negligencie diligentia quam homines circa ea que pertinent ad utilitatem corporis uel ad honorem mundi uel circa ea quibus intendunt placere alicui homini. De illis autem solum que propter deum fiant non curant homines qualiter fiant. De negligencia malorum legitur capitulo ii. ubi sic legitur de herode. Diligenter didicit ab eis tempus stelle et subdit. ite et interrogate diligenter de puero. ¶ Quarto facit ad detestationem huius uicii sublimitas personarum coram quibus negligencia talis committitur quia coram deo et angelis eius committitur. Magna diligencia adhibenda esset in psallendo et aliis operibus que fiunt coram deo specialiter et angelis eius. unde in psalmo. Quoniam rex omnis terre deus. psallite sapienter. Et sapiens tanto maiori studio placendi opus est quanto maior est cui placendum est. et deus. In conspectu angelorum psallam tibi. et in canticis. Que habitas in ortis amici ascultant te. amici isti angeli sunt qui psallentes ascultant te. ¶ Quinto potest ualere ad detestationem negligencie utilitas magna que prouenit ex diligencia in seruicio diuino. plus enim ualet una oratio bene facta quam mille cum negligencia facte. plus etiam ualet una dies ieiunii si fiat eo modo quo debet quam ieiunia x. annorum si in mortali fiant. ¶ Sexto facit ad detestationem negligencie hoc quod diligencia in seruicio dei ualde honorificata est a deo. unde prouerbiorum xii. Mulier diligens corona est uiro suo. Anima que debitam diligentiam adhibet in dei seruicio glorificat christum qui est sponsus animarum. sicut corona reddit gloriosum illum cuius capiti imponitur. Precipue uidetur facere ad detestationem negligencie hoc quod ex negligentia ista prouenit quod ex seruicio illo unde deberet acquirere apud deum gratiam reportet eius offensam. Contra hanc negligenciam duo sunt specialia remedia. ¶ Primum est timor. unde ecclesiastes vii. Qui timet deum nichil negliget. ¶ Secundum est amor dei. Qui enim deum perfecte diligit diligentiam adhibet in eis que ad eum pertinent. Sicut ille qui aliquem recipit in hospicio quem multum amat et de susceptione letus est cum magna diligencia preparat que ei necessaria sunt. unde ecclesiastici xxxi. Splendidum dedit cor bonum in epulis. Epule enim illius diligenter fiunt.

De tribus que impediunt diligentiam studii

De negligentia studii specialiter notandum est quod tria sunt que impediunt illud. ¶ Primum est nimia uelocitas. Quidam enim sunt qui cum cursum confundant ea in quibus student nec possunt expectare donec ueritas quam ipsi querunt sibi occurrat. Similes pilato de quo legitur xviii. Johannis quod cum quesiuisset a domino quid esset ueritas exiuit ad iudeos non expectata domini responsione. Quod autem talis uelocitas diligentiam studii impediat ostendit sapiens nobis dicens. Nichil magna rerum natura cito effici uoluit proposuitque pulcherrimo operi cuique difficultatem nascendi. hanc legem fecit ut maiora animalia uisceribus parentum diutius sit tardior dum diligens sit stilus queramus optima non protinus gaudeamus se offerentibus repetenda sepius erunt scriptorum proxima. Sic namque melius iunguntur prioribus sequentia omnia nostra. dum nascuntur placent sed reddantur ad iudicium cito non fit uerbum scribatur et bene scribendo non fit cito. ¶ Secundo impedit diligentiam studii

curiositas que uult uidere omnia que sequuntur contra quam remedium est animo uelud quoddam
frenum imponere et non permittere uagari ad sequentia. unde sapiens. Resistamus et prudeamus
ut offerentes equis frenis quibusdam coherceamus. Oculus cordis semper noua uidere appetit
sicut et oculus corporis. iuxta illud ecclesiastes. Non saciatur oculus uisu nec auris auditu. totum responden-
dus est. ¶ Tercio impedit diligentiam studii fatigacio. unde bonum est ut cum aliquis uidet
se fatigatum contra materiam aliquam studendo quod ipse quiescat et post quietem ad eandem
materiam redeat. unde sapiens obstat diligentie. scribendi et fatigato non dubium est opti-
mum emendandi genus esse si scripta in aliquod tempus reponantur ut ad ea post inter-
uallum aliquod uelut noua atque aliena redeamus. et ut nobis tanquam recentes fructus blandiantur.

Sequitur de uicio viii. pertinente ad accidiam quod possumus **de uicio inperseuerantie**
uocare uicium inconsummacionis seu inperseuerantie. hoc uicio laborant illi qui raro ad perfectio-
nem ducunt aliquod opus quod inchoant. ¶ Quod detestandum sit hoc uicium. ¶ Primo potest ualere exemplum
christi. de quo legitur math. xxvii. quod obtulerunt ei iudei quod crederent in eum si de cruce descenderet.
ipse uero et pro tanto munere sibi oblato noluit opus redempcionis nostre inconsummatum relinquere.
ad idem potest referri quod ipse dicit io. iiii. Cibus meus est ut faciam uoluntatem eius qui misit
me et perficiam opus eius. et io. xvii. Ego te clarificaui super terram opus consummaui quod dedisti
michi ut faciam. Legitur et xxxii. deut. quod dei perfecta sunt ~~omnia~~ opera. ¶ Secundo potest ualere ad detestacionem huius uicii
hoc quod hoc uicium adeo placeat diabolo cuius signum est hoc quod ipse tantum conatur ad hoc ut
homines non perseuerent. unde dictum est serpenti gen. iii. Tu insidiaberis calcaneo eius. id est fini. cui pre-
cipue diabolus insidiatur. sciens enim finem optimum esse in re. et certa ab eo habet potestatem suam. ideo
finem precipue impedire conatur. ¶ Tercio potest ualere ad detestacionem huius uicii hoc quod uicium illud ualde est
nociuum est homini. Quasi enim perdita sunt certa que facta sunt nisi finis sequatur. ~~ps~~. Parum enim
prodest fundamentum et parietes fecisse si tectum non sequatur. Parum enim prodest per mare laborasse
nauigando si nauis perierit cum portui proxima per leucam unam fuit. prouerbiorum. xviii. dicitur. Qui
mollis est et dissolutus in opere suo frater est opera sua dissipantis. quasi enim idem est si ea non perficit.
Nec solum est dampnosum uicium illud homini sed et uerecundum et irrisione dignum. Dicitur enim
iste homo cepit edificare et non potuit consummare. secundum quod legitur luce. xiiii. Indecens animal sine cau-
da et ridiculosum ut patet in simia. sic opus sine consummacione. ¶ Ultimo potest ualere ad detestacionem huius uicii
magna utilitas que prouenit ex perseuerancia. Tantum enim ualet ultimus dies quo aliquis
bene uiuit quantum omnes dies precedentes quantum ad hoc. quia si illo die male uixisset tota uita
precedens perdita esset. Sola perseuerancia hominem saluat dicit beatus Bernardus. Quod sola perseuerancia est
singularis filia summi regis. Illa enim sola heres est regni eterni. **De uicio remissionis**

Sequitur de uicio remissionis quod est nonum uicium pertinens ad accidiam. hoc uicio la-
borat ille qui cotidie remissior efficitur. Si inchoat aliquod opus. ¶ Primo die aliquantulum
strenue operatur. ¶ Secundo die minus. ¶ Tercio minus. et ad ultimum nichil. De tali dicitur xxii. ecclesiastici.

filia fatua in deminoratione fiet. filia fatua est anima sale sapientie non condita semper que decrescendo
procedit. Sicut econtrario uita iusti procedit crescendo. unde prouerbiorum iiii. Iustorum semita quasi lux splendens
procedit et crescit usque ad perfectum diem. et xxi prouerbiorum. Cogitationes robusti in habundantia. Homo
robustus cotidie aliquid lucratur contra hostes suos spirituales. Remissus uero cotidie aliquid amittit.
Remissionem uero istam ¶ Primo sequitur paupertas. unde prouerbiorum x. Egestatem operata est manus re-
missa. Manus autem fortium diuicias parat. ¶ Secundo sequitur remissionem istam seruitus maior.
unde xii prouerbiorum. Manus fortium dominabitur: que autem remissa est tributis seruiet. Sequitur et remissio-
nem istam frequens fractio propositi. unde Seneca. Arcum frangit intensio uel remissio. De

Sequitur de x uicio quod pertinet ad accidiam quod possumus uocare dissolucionem. hoc vicio
uicio laborat ille qui inueniens difficultatem in suo regimine se dimittit omnino absque dissolucionis.
gubernatione. iuxta illud prouerbiorum xxiii. Eris sicut dormiens in medio mari et quasi sopitus guber-
nator amisso clauo. Talis animum suum non recolligit. dispersus enim est et diuisus adeo quod non tenet
se adeo unum frustrum cum alio. unde xxii ecclesiastici. Qui docet fatuum quasi qui conglutinat testam
in minutas partes confracta non de facili conglutinatur nec animus hominis dissoluti de facili re-
colligitur. est enim tanquam puluis quem proicit uentus a facie terre. si aliquod bonum uel sciencia uel aliud illi
infunditur nichil in eo retinetur. est enim uelud dolium non ligatum. unde xxi ecclesiastici. Cor fatui
quasi uas confractum et omnem sapienciam non tenebit. ¶ Ex hac dissolucione sequitur penuria omnium
bonorum. unde xix prouerbiorum. Anima dissoluta esuriet. Solet autem uicium illud prouenire ex quadam
diffidentia de deo. uidentes enim aliqui infirmitatem suam diffidunt posse regere se ipsos quia
de diuino auxilio non confidunt. unde ecclesiastici ii. Ve dissolutis corde qui non credunt deo et ideo non pro-

Sequitur de xi uicio quod pertinet ad accidiam De incuria. tegentur ab eo.
quod possumus uocare incuriam. hoc uicio laborat ille qui suorum debitam curam non habet.
Talis sua non excolit culta non colligit collecta non custodit. Et notandum quod sapientia conseruan-
di non minus ualet ad hoc quod aliquis ditetur et habundet quam sapientia acquirendi. Unde quidam
sapiens. non minor est uirtus quam querere parta tueri. Parua uasa quandoque tenent licet habundanter
recipiant tamen non implentur ut patet in cribro uasa uero magna que tenent licet non ita ha-
bundanter recipiant paulatim replentur. Scriptor unus totam bibliam scribendo in anno
uno sibi acquirit quantum aliquis per totam uitam suam addiscere non potest. et tamen aliquis citius ad-
discit unam propositionem quam scriptor scribat unam dictionem. Sed hoc ideo accidit quia illud quod addiscitur
non memorie retinetur. Unde ei qui in studio uellet proficere summe necessarium esset ut illud
quod addisceret pro posse suo memorie infigeret. deinde quia memoria labilis est scribentem et quasi
de pergameno aliquam memoriam sibi faceret. prouerbiorum ii. prodest quod aqua ita de facili impressiones
recipit cum eas non custodiat De ignauia.

Sequitur de xii uicio quod pertinet ad accidiam quod possumus ignauiam uocare. hoc
laborat ille qui pocius eligit in miseria magna permanere quam aliquantulum labo-

ris subire et possumus assignare .xii. ignavias que solent inveniri in hominibus accidiosis. ¶ Prima
est quod homo accidiosus potius eligit carnes suas comedere quam labore acquirere quid comedat. Unde
Eccl. iiii. Stultus complicat manus suas et comedit carnes suas dicens. melior est pugillus
cum requie quam plena utraque manus cum afflictione et dolore animi. accidiosus quodammodo carnes
suas comedit cum potius vult eas attenuari paupertate et inopia quam labore proprio acquirit quod sibi
necessarium est. ¶ Secunda est quod potius eligit fame perire quam laborem pascendi se sustinere. Prov.
xvi. absconditur piger manus suas sub ascella et laborat si ad os suum eas convertat. ¶ Ociosus
totus famelicus est ut prius ostensum est. fames non ei sedaretur si operaretur. Unde cum pigritatur
operari ut famem repellat quodammodo vult se potius famelicum esse quam laborem pascendi se susti
nere. ¶ Tercia est quod ipse potius eligit illotis manibus manducare quam in ablutione aque
aliquantulum laborare. Hec ignavia manifeste potest videri in eis qui per totum annum inmundi come
dunt quia manus suas id est opera sua per confessionem lavare nolunt. ¶ Quarta est quod cum ipse a
demonibus ad patibulum infernale trahatur non vult cum se signare cruce penitentie ut ab eis li
beretur. ¶ Quinta est quod cum stillicidium pravarum cogitationum super oculum cordis cadere sentit pre
nimia pigricia oculum non advertit. sed eum stillicidio corrumpi permittit. ¶ Sexta est quod
si ignem pravi desiderii super pedem affectus cadere senserit ipse potius eligit quod ignis pedem su
um comburat quam ut ipse laborem excuciendi ignem sustineat. ¶ Septima est quod cum dominus
offerat ei et bona gratie et bona glorie. ipse tamen ex pigricia suscipiendi ea remanet in sua pau
pertate. Unde Eccl. xv. ante hominem vita et mors bonum et malum quod placuerit dabitur illi. ¶ Octa
va est quod ipse potius eligit in lecto per annum permanere quam insurgendo aliquantulum laborare
contra ignavia quod per pigricia aliquis iaceat in luto qui posset iacere in lectulo florido. Unde in
Cant. lectulus noster floridus. ¶ Nona est quod postquam ipse posuit unum pedem id est intellectus
vel boni propositi in via mundicie alium tamen pedem id est affectus inopis differt movere per duos
annos vel amplius tamen remanens in inmundicia ex pigricia removendi pedem illum. mul
ti enim sunt qui postquam iudicaverunt bonum esse inchoare novam vitam. et proposuerunt
vel voverunt se ingressuros religionem tamen differunt multis annis implere id. ¶ Decima
est quod cum ipse in profundum stulticie ceciderit potius tamen eligit ut stulticia submergat eum quam
ut ad occupationem per quam evadere possit manum extendat. Seneca. a stulticia nemo emer
git nisi manum extendat ad laborem. ¶ Undecima est quod cum ipse potius eligit per aquam di
viciarum et deliciarum ire ad mortem suam quam aliquantulum laborando per terram siccam paup
ertatis ad portum pervenire vite. divicie et delicie quasi aque sunt tendentes ad mare infer
ni. Ideo prohibemur ponere pedem nostrum super aquam in Ps. ubi. divicie si affluant no. c. ap.
¶ Duodecima est quod ipse potius eligit in carcere in mundo in quo ad mortem servatur remanere
quam per evasione sui laborem exeundi sustinere. carcer iste est carcer peccati. De indevocione.
Sequitur de vicio indevocionis quod est .xiii. et est indevocio quedam ariditas spiritualis

vnde in ps. aīa mea sicut tīa sine aq̄ tē. ⁊ in ysa. xi. aīa nr̄a arida est nich̄ respiciunt oculi nr̄i
ī manne. puenit aūt ista ariditas multis de causis. quiq; ex sup̄bia que est mons gelboe in
qua nec ros nec pluuia descendit. Vnde b̄. loquens in psona eius qui deuotōne amisit occasiōne
sup̄bie. dicit ab heu ⁊ nudius t̄cius inuasit me languor aīe ⁊ inde hebetudo insolita quedam ī
heretica spē. sup̄bia inuenta ē in me ⁊ deus declinauit a seruo suo in ira nō ↄpungi ad lacri
mas q̄m tanta est duricia cordis nō sap̄. ps. nō lege libet nō orare delectat meditatōnes
solitas nūc inuenio. ideoq; ad opus manuū piger. ad uigilias sompnolentus ad iram p̄ceps
ad odium p̄tinax lingue ⁊ gule. indulgencior segnior q; ⁊ obtusior a p̄dicatōne. heu om̄s
montes in circuitu. tercio uisitat dn̄s ad me aūt nō ꝓpinquat. Qm̄ aūt puenit ariditas ista
ex defectu cibi spūal. aruit cor meū q2 oblitus sum co. pa. me. puenit ⁊ quiq; ex accidia cū
cetere creature ex ocio impinguant. ⁊ ex labore attenuent. aīa h̄uana econtrario ex labore impin
guat ⁊ ex ocio ⁊ deliciis attenuat. Vnde pu. xiii. uult ⁊ nō uult piger. aīa aūt laboran
cium impinguabit. q2 ideo accidit q2 bona opa cibus sunt eorum qui eam faciunt. Vnde uita
spūalis sustentat ⁊ roborat. hoīes qui paciunt istam spūalem ariditatem. duri sunt six
quiter ad ea que sunt preciosis ⁊ inflexibiles ad ea que sunt obedie. dura enī facilius fran
gunt q̄m flectant si ad ignem tribulatōnis ponant uel spūal pinguedinis carent. q2
nec gaudent nec gr̄as agunt. s; ⁊ statim ardent ⁊ exurunt p impaciam ad modicū fla
tum temptatōnis igne pcti succendunt. ad bona opa steriles sunt que aliis q̄ facilia
sunt uel ⁊ iocunda eis uident eis importabilia. sicut panis aridus transglutiri nō p̄t q̄ tū
adiutorio liquoris delectabilis efficitur. De tristicia diuino seruicio.

Sequit de tristicia que est xiiii. uiciū ptinens ad accidiam. Et notand q2 tristicia est
uiciū ualde detestabile in seruicio diuino. Valde enī displicet deo. ⁊ dyabolo ualde placet
⁊ hoī ualde nocet. Primū patet p co. ii. cor. ix. hylarem datorē diligit deus. econtrario tristē
datorem odit deus. ⁊ merito. tristicia enī in seruicio dei est q̄si absinthiū potuū in esca do
mini. bonū enī opus esca dei est sicut ostensum est prius. preterea. cū omnia bona nr̄a di
uine ⁊ solū ea que de manu eius accepimus demus ei sine tristicia debemus eē cū oportet nos ei da
re. ꝓrem cū eis qui nullius ualoris uel parui sunt pua uel nulla occōne adeo leti efficia
mur. satis p̄t displicere deo ut eius obsequio ubi tot sunt cause leticie letificari nō possimus
cause leticie quas debemus h̄re in diuino seruicio. hee sunt cāe. q2 tanto dn̄o seruim9 c̄
seruire regnare est ⁊ q2 in domū dei imus. Vnde d. letatus sum in hiis que dic. s. m. in
do. do. ibi ⁊ q2 tm̄ lucramur. s. gl̄iam etiam. Vnde in ps. Et cantent in uiis dn̄i quo. m.
ē glo. do. q̄d ū tristicia ista ualde placeat dyabolo p̄t ostendi p sum̄ simili. s. p h; q2 leticia spūa
lis ualde ei displicet. Vnde i. Re. iiii. dn̄e phylistum. Ve nobis. nō enī fuit tanta exul
tatō heri ⁊ nudius tercius. Ve nobis. Beatus antonius dicit q2 unica ratō uincendi inimicū est
leticia spūalis. legit mach. iii. de iuda q2 p̄liabat plm̄ israel cū leticia. ⁊ subdit q2 di

latauit gloriam populi sui. Nocet enim ista tristicia homini tripliciter. scilicet eum affligendo. Unde prov. xxv. Si-
cut tinea vestimento et vermis ligno. sic tristicia viri nocet cordi. Nocet enim homini eum exceca-
do in hiis que ad dominum pertinent. Unde in vitis patrum. Vincula pedis impedimenta sunt cur-
soris. et tristicia impedimentum est divine visionis. Nocet enim tristicia spirituali occidendo. frequen-
ter enim occasio alterius peccati. Unde eccl. xxx. Tristiciam longe expelle a te. multos enim occidit

Sequitur de tedio vite quod est xv. vicium pertinens ad accidiam. **De tedio vite.** ¶ Tristicia
est proveniens ex longa tristicia in divino servicio. postquam enim aliquis tristiciam patitur
paulatim corrumpitur adeo ut non solum displiceat ei deo servire sed etiam vivere. Notandum tamen est
quod tedium huius vite frequenter provenire ex diversis causis. quandoque enim provenit ex dei amore et desiderio celestis
patrie. Unde Greg. Sancti gemunt tollant quicquid non sonat id quod amant. Quandoque etiam provenit ex
consideratione malorum quibus mundus plenus est. Unde eccl. ii. Taeduit me vite mee videntem ma-
la universa esse sub sole. et cuncta vanitatem et afflictionem spiritus. Et eiusdem iiii. Vidi calumpnias que
sub sole geruntur et lacrimas innocencium et neminem consolatorem et non posse resistere eorum
violencie. etc. Quandoque venit tedium vite ex vehemencia tribulationis. Unde Job x. Tedet a-
nimam meam vite mee. et ad Cor. i. Supra modum gravati sumus ita ut tederet nos etiam vivere. Quandoque etiam provenit
ex accidia ad quod possumus referre quod legitur Reg. xix. de Helya qui petivit anime sue ut moreretur
proiecitque se subter unam iuniperum et obdormivit. et ecce angelus domini tetigit eum. et subditur quibus-
dam impositis quod iterum obdormivit. **De desperatione.**

Sequitur de desperatione que est ultimum vicium pertinens ad accidiam. Solet enim provenire
desperatio ex nimia tristicia. Unde prov. xvi. In merore animi deicitur spiritus. scilicet in profun-
dum desperationis. et xvii. eiusdem. Spiritus tristis exsiccat ossa. Tristicia enim fortem animum exsic-
cat ab humore gratie ut per peccatum valde displiceat deo. Unde in eccl. Felix qui non habuit ani-
mi tristiciam et non excidit a spe sua. Et notandum quod peccatum desperationis valde displicet deo
Unde dicit Jero. super ps. cviii. quod magis offendit Iudas dominum in hoc quod se suspendit quam in
hoc quod dominum tradidit. Valde etiam placet dyabolo quod ille qui dicit verbum desperationis dicit malum
verbum quod dico illi qui victi sunt et ideo dyabolo valde gratum est qui est adversarius nostri
hominis. et valde nocet quod peccatum hoc homini aufert quasi totam fortitudinem. Unde prov. xxiiii. Si
desperaveris in die angustie lapsus minuetur fortitudo tua. Multum valet spes seu fidu-
cia in deo ad fortitudinem. Unde Ysa. xl. Qui sperant in domino mutabunt fortitudinem. Dei enim fortitudo
quodammodo eorum efficitur quia de ipsa satis eis subvenitur. Ideo in ps. Sperans in domino non infir-
mabor. Cum fortitudo dei sit eorum qui sperant in deo sicut deus non infirmatur ita nec
illi qui in deo sperant. Hac de causa dictum est in ps. Non delinquent omnes qui sperant in eo
Sicut vanitatis est fulcimentum negare innitenti. ita veritatis est non negare. Unde
cum deus veritas sit confidenti de se non negat auxilium. ideo ipse dicit in ps. Quoniam in
me speravit liberabo eum. **De remedio contra desperationem.** Summum remedium contra peccatum despa-

tonus est memoria dominice passionis. Unde B. peccavi peccatum grande conscientia mea turbabitur set
non perturbabitur quoniam vulnerum domini recordabor quid tam ad mortem quod non xpi morte solua
tur. Si in mentem venit tam potens tamque efficax medicamentum nulla iam possum mor
bi malignitate terreri. Secundum est remedium consideratio magne virtutis quam habet penitentia
est enim penitentia medicina contra quam nulla spiritualis infirmitas prevalet. Eccl. x. Si spiritus potestatem
habentis super te ascenderit locum tuum ne dimiseris quia curatio cessare facit peccata maxima.
Et beatus martinus legitur dixisse dyabolo. Si veniam penitentiam posses habere adhuc consequi posses veniam.
Tertium remedium est illarum personarum cum quibus dominus legitur misericorditer egisse. Unde B. odore tuo in mansu
etudine que in te predicatur currimus post te domine ihesu audientes quod non spernis pauperem non
horreas non horruisti confitentem latronem non lacrimantem peccatricem non supplicantem cha
naneam. non deprehensam in adulterio non sedentem in theloneo. non supplicantem publicanum
non negantem discipulum non persecutorem discipulorum. non impios crucifixores tuos. in odore
unguentorum tuorum currimus. Per hoc quod valet contra desperationem videtur quod legitur luc. xv. Dico vobis. gau
dium est angelis et cetera. ad idem valet quod legitur de filio prodigo. de quo dicitur quod cum adhuc longe esset vi
dit eum pater eius et misericordia motus est et occurrens cecidit super collum eius et osculatus est eum. Preterea
quis dominus exheredatus a terra sua et hominibus suis non gaudeat de eorum recuperatione. Similiter ergo non
gaudebit dominus de conversione peccatorum. ad idem valet si ostendatur magnitudo odii quod habet deus
contra peccatum. de quo dictum est supra in principio. Ex hoc patet quod destructio peccati plus placet deo quam ipsi
peccatori. Preter istam divisionem peccatorum cuius membra iam prosecuti sumus. sunt multe alie divi
siones pertinentes ad peccatum accidie quas pretermittemus ubi quod de una hic tangemus. De accidia
Notandum ergo quod accidia potest dividi in accidiam secularium et accidiam claustralium. claustralium.
De accidia secularium nichil dicemus. sed contra accidiam claustralium ostendemus. xii. mala que in claustra
libus solent invenire ex peccato accidie. xii. mala que claustralibus proveniunt ex accidia.
Primum est quod licet die et nocte in ore habeant cibum regium qui de ore dei procedit. scilicet verbum dei.
tamen ex pigricia terendi illum famelici remanent nec reficiuntur de cibo illo. Item aroma
ta nocte et die versantur et tamen ex pigricia applicandi olfactum odore eorum non confortantur. Sacra
scriptura est apotheca est spiritus sancti. Unde eccl. xxiiii. de sapientia. Sicut cinamomum. bal. a. o. d. Secundum
est quod cum ipsi de nocte sint et de die in colloquio cum deo. permittunt tamen multos dies transire
quod non aperiunt oculos cordis ut videant quis loquatur cum eis vel quid loquatur. Sic dicit Greg.
Cum oramus ipsi cum deo loquimur. cum legimus loquitur nobiscum deus. Magna ergo pigricia est non
attendere cum quo loquimur quando cum deo loquimur precipue cum ipse moneat nos ad hoc dicens. Va
cate et videte quoniam ego sum deus. Tertium est quod ipsi non proficiunt in hiis que religionis
sunt immo quanto diucius in religione sunt tanto magis dissoluti sunt quod valde verecundum
est sicut in scolis diu esse et in scientia non proficere. Tales religiosos non iuvat assuetudo ut
faciant melius ea que religionis sunt. sed potius nocet. quanto enim orant diucius tanto orant in

deuotius. Quartum est quod quanto diutius deo seruiunt tanto minus certi sunt quod hanc gratiam ipsius et in iudicio satis dolere. Pro qui reliquid mundum ut deo seruiret et diu seruiunt et nullam cum eo familiaritatem habent pauca uel nulla signa habent quod seruicium eius sibi placeat. Inmundum tamen accidit quod dominus minus bonos consolatur et tamquam infirmos et tamquam eos qui in propriis expensis non sufficiunt ei seruire. Meliores uero inconsolatos relinquit tamquam fortiores et tamquam eos qui propriis expensis sibi seruire sufficiunt. Unde Luc. xv. ait maior filius patri. Ecce tot annis seruio tibi et cetera. Et respondit pater. Fili tu semper es mecum et cetera. Quintum est quod quanto diutius in camino paupertatis existunt tanto meliores et delicatiores exeunt. Caminus uasa lutea consolidat. Sic paupertas claustrales illos qui molles et delicati erant in seculo consolidare debet. Sed multi cum debent consolidari potius dissoluuntur quam tribulationes paupertatis et huiusmodi excoquunt et consolident. Patet hoc ex Vitas patrum. Ubi legitur quod cruda regula si ponatur in flumen dissoluitur, cocta uero non ita et ideo carnalem hominis sapientiam quod non est temptationis igne decoctus. Item Ysa. xlviii. Ecce excoxi te sed non quasi argentum. Excoquitur quidem sed quod excoquitur feces assumunt non deponit in camino paupertatis dominos suos uel eligit uel assumptos alibi reponit. Sextum est quod quanto diutius soli iusticie appropinquauerunt tanto frigidiores existunt et satis admirandum est. Unde sic accidit quod cum propriores fiunt tanto minus quam feruentiores esse debent. Sed timendum est ne nubes alicuius peccati interposita sic impediat uel ne per aliquem errorem fiat ut cum progredi debent regrediantur uel cum credunt appropinquare terre promissionis ab ea elongentur sicut accidit filiis Israel qui xxxviii annis in deserto errauerunt qui cum credebant appropinquare terre promissionis ab ea elongabantur. Septimum est quod quanto diutius existunt in loco impinguationis et saginationis spiritualis tanto magis macilenti inueniuntur. Locus in quo anime repleri debent pinguedine et adipe spirituali est pax et tranquillitas claustri. Sed accidiosi quanto magis ibi sunt tanto magis inueniuntur macilenti quod bene ostendit ignis tribulationis quem sustinere non possunt quin statim per iram exurant. Octauum est quod in statu in quo non solum currere sed et uolare debent uiri contemplatiui cum sint aues spirituales pigri et tardi efficiuntur et illi qui strenui erant in seculo immodum desidiosi efficiuntur in claustro. Nonum est quod in loco ubi maior est conflictus securi et sompnolenti efficiuntur. In maiori conflictu belli spiritualis sunt claustrales quam alii. Plus enim dyabolus gaudet quando cum claustralem aliquem ad hoc deducit ut mulierem mala intentione tangat quam gaudeat de adulterio unius hominis secularis sicut ostensum est prius in tractatu de luxuria. Unde claustrales non debent esse securi sed cum timore et sollicitudine salutem suam operari. Decimum est quod ipsi uolunt esse ociosi ubi minime locus est ocii. Licet aliquis tolleret quoque arbores steriles in terra sua deserta, tamen in terra bene culta sicut in orto non tollerat eas omnino. Sed constat quod claustrum est uelud quidam ortus conclusus. Iuxta illud Cant. Ortus conclusus soror mea sponsa. Unde in claustro minus tollerabiles homines quam in aliis locis. Undecimum est quod ibi procrastinantes et differentes fiunt ubi debent esse omnino parati. Sed si fatua est procrastinatio seu dilatio secularium in hiis que pertinent ad salutem eorum, quanto magis in claustralibus qui

iam sunt mortui iudicanda est fatua pertinatio [ ]pe correctionis vel meliorationis eorum
duodecimum est quod ibi precipue tristes sunt ubi precipue vel solum leti esse deberent. In divino ser-
vitio precipue locus est gaudii et vita illa que ibi precipue facit homo utilitatem suam. De reme

Sequitur de remediis contra acidiam. de quibus sufficiat ponere octo. licet diis contra acidiam. ooo
sint multo plura. Primum est occupatio manuum divisitas. hoc remedium habemus in vitis patrum ubi
legitur quod beatus antonius temptatus fuit spiritu accidie et residens in heremo dicebat. domine salvari
desidero sed vane cogitationes non permittunt me quid faciam in tribulatione vel quomodo debeam sal
vari dignare ostendere. et respiciens vidit quendam astantem torquentem funiculum qui sibi similis
erat. deinde ex opere surgentem et orantem et iterum sedentem et plectas facientem de palmis et inde
rursus ad orationem surgentem. erat autem ille angelus domini et dixit ei et tu ita faciens antoni sal
vabis. Secundum est consideratio pene future. hoc habemus in psalmo. Ier. i. Quid tu vides Ier. et dixit virgam
vigilantem ego video. virga evigilans a sompno vel pigricie vel accidie est consideratio pene fu-
Tercium est consideratio premii eterni. Unde dicitur. labor te terret vide mercedem. et Gen. xv. factus est sermo
domini ad abraham per visionem dicens. Noli timere abraham. ego protector tuus et merces tua mag-
na nimis. si terret pigrum labor attrahat eum merces. Secundum et tercium similiter habemus in vitis patrum
ubi dicitur quod quidam frater interrogavit abbatem achillem dicens. Cur sedens in cella mea patior acci
diam. cui senex. quia quod nondum vidisti requiem quam speramus neque tormenta que timemus. Si enim ea
inspiceres diligenter et non vermibus esset plena cella tua usque ad collum et in ipsis permanens sine acci
dia iaceres. Quartum est societas bonorum. hoc remedium possumus habere ex illo. exo. xvii. ubi dicitur quod
pugnante Iosue contra amalech orabat moyses. levans manus ad dominum cumque manus erant graves. hur
et aaron sustentabant manus eius ex utraque parte per quos figurantur duo genera hominum quorum socie
tas amanda est. per hur qui interpretatur lumen doctrine. per aaron qui interpretatur mons fortis signantur illi
quorum intuentu venit homini auxilium. Iuxta id. levavi oculos meos in montes unde veniet auxilium michi. illis ergo
qui manus habent graves ex accidia necessarium est ut habeant tales in societate sua qui eos exemplo
suo et doctrina illuminent et orationibus iuvent. Quintum est exemplum illius qui piger non
fuit. sed exultavit ut gigas ad currendam viam. hoc remedium habemus Mat. xxvi. ubi dominus ait
discipulis. non potuistis una hora vigilare mecum. cum domino vigilare est exemplo eius a sompno accidie
cavere. hoc remedio utitur apostolus ad hebr. xii. dicens. Recogitate eum qui talem sustinuit adver
sus semetipsum a peccatoribus contradictionem ut non fatigemini animis vestris deficientes. Sextum est consideratio periculorum in quibus
sumus in presenti quod dominus insinuat. Mat. xxvi. dicit. Vigilate et orate. ne intretis in temptatio-
nem. Tria genera periculorum specialiter consueverunt homines excitare a sompno. periculum ignis aque et latro
num. que pericula spiritualiter sepe nobis imminent. non enim est dies in quo fluctus malarum cogi
tationum super caput cordis nostri non ascendant. non est et dies in quo ignis pravorum desideriorum in
domo consciencie nostre non succendatur. latrones semper et assunt. et illi qui deberent esse servientes
nostri depredantur nos. Unde Ier. Oculus meus depredatus est animam meam. Septimum est

quod docet nos dominus in leuit. vi. ubi dicitur. Ignis in altari meo semper ardebit quem nutriet sacerdos. Glo-
ma. p. s. de. uult deus quod semper in altari cordis ardeat ignis feruoris. hunc ignem debet nutrire
sacerdos in subditis suis ut quilibet in semetipso subdendo ligna per singulos dies recolendo
beneficia dei. quibus debemus reddere ut mala nostra recordando pro quibus deo satisfacere debemus. ut pre-
mia promissa que promereri debemus. Precipue debent in nobis istum feruorem accendere beneficia
que xpc nobis exhibuit in carne mortali assumpta. unde B. quid dulcius suaue cum recordatus fueris
infantilium necessitatum xpi. labor in predicando et cetera quis amplius gemet dicens. nimium
ieiunauimus cui nec millesime partis debitorum reddere ualeamus. Octauum et summum remedi-
um est gratia dei. hoc remedium insinuat B. super cant. ubi. trahe me dicens in persona eorum
qui pigri sunt opus huius tanti quod refrigescunt paulisper igne amoris. c. nec ualemus a
facie frigoris hic currere sicut heri nudius tercius. curremus postea cum reddideris leticiam
salutaris tui. cum redierit melior temperies gratie. Unde cum aliquis sentit se accidiosum. in-
stare debet orationi ut orando gratiam que ab eo expellatur. Et notandum quod omnia que dicta sunt
ad detestationem accidie possunt esse remedia contra accidiam. Ideo de remediis accidie hic finem facimus.

Sicut in uicio auaricie tractauimus de uicio prodigalitatis **De indiscreto feruore.**
Ideo quod auaricia et prodigalitas uicia sunt opposita. sic cum accidia tractabimus de indiscreto
feruore. accidia enim et indiscretus feruor quodammodo uidentur esse uicia opposita. Ad cuius detestationem
possunt ualere. Primo testimonia scripturarum sicut dicitur ad Ro. xii. Rationabile sit obseq-
uium uestrum. Tria sunt que exigunt ut homo cum discretione et rationabiliter deo seruiat. Pri-

Tria que exigunt ut deo discrete seruiatur

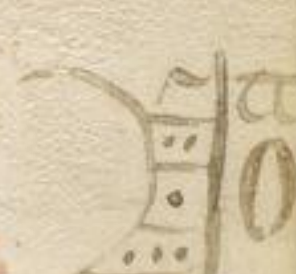
mum est nobilitas eius cui seruit persone. Unde honor regis iudicium diligit. id est iudicium discreti-
onis. Secundum est humana natura. homo enim rationalis creatus est. et ideo rationabiliter operari de-
bet. plus debet uinci sapientie quam fortitudini. bellum enim est uiribus decertare sicut dicit
philosophus. Tercio requirit hoc ipse hostis contra quem pugnamus huius. dyabolus enim contra hominem potius pug-
nat astucia et sapientia quam uiribus. fortitudinem et nos sapientia contra eum pugnare oportet non
uiribus. Vires enim non sufficiunt resistere sapientie. quia melior est sapientia quam uires et uir
prudens quam fortis. Sap. vi. Ad signandum quod non placent deo opera sine discretione facta. non
offerebatur in lege animal cecum. Ideo et in omni sacrificio offerebatur sal sale condimentum cibi. ut
hominibus bene sapiant. per quod significatur discretio que facit opera grata deo. Ad idem. pro. iiii. palpe-
bre. c. p. g. t. i. considera opera tua. et i ad ap. ad thi. vi. noli adhuc aquam bibere. sed modico
vino utere. Glo. prudenter sibi uult seruiri non ut immoderate debiles fiant et post me-
dicorum suffragia requirant. temperandus est enim ut si fieri potest ceptum obsequium grauitati pre-
hatur potius quam in consideratione minuatur. Ad idem. i pe. iiii. karissimi nolite peregrinari in fer-
uore qui ad temptationem uobis fit. et eccles. vii. Noli esse iustus multum. ibi interlinearis. quod summum
ius summa iniuria est. Sunt aliqui qui in nullo uolunt condescendere carni. quorum
iusticia magna est. Ad idem ualet quod i. phi. arbitror primo inuita utile esse ne quod nimis.

ambulet sicut dicit B. Tertio possunt valere ad detestationem huius vicii stulticie que ostenduntur in
hiis esse qui laborant in vicio que sunt .xii. vii. stulticie ex indiscreto fervore sequuntur
Prima est quod ipsi contra ordinem ecclesie crucem lumini preferunt ut post crucem lumen ferat. Ordi-
natum est in ecclesia quod lumen cruci preferatur. ad significandum quod lumen sapientie cruci penitentie preferendum est.
Unde Prov. in fi. legitur de sapiente muliere quod ipsa operata est consilio manuum suarum. manus hic que
non solum hunc cogitationem sed et operationem bonam quorum consilio penitentie adquiescendum est. Ex hiis autem
quod tales crucem penitentie sine lumine consilii ferunt. accidit frequenter quod ipsi innocentem crucifigunt qui
latronem crucifigere debuerunt. scilicet novum hominem qui debuerunt crucifigere veterem. Homo vetus intelligitur
ex peccatis compositus velud ex membris. Unde ad Col. iii. mortificate membra vestra que sunt super terram fornicationem etc.
Homo vero novus intelligitur compositus ex virtutibus velud ex membris. novus vero homo tunc crucifigitur. quando propter
nimiam penitentiam virtutes operari non possunt. Secunda stulticia quod ipsi assumunt arma nimis
ponderosa que pondere suo eos detinent et que debuerunt eos ab hoste protegere postea eos capiunt
hosti non attendentes quod fecit David. i. Re. xvii. quando arma Saul nimis ponderosa deposuit. quibus
depositis Goliam deiecit. Sic aliqui devincerent dyabolum cum mediocritate ieiuniorum et vigiliarum
qui cum nimietate propter iram vel impatientiam devincuntur. Tertia stulticia est quod cum ipsi habeant equum
valde impetuosum non curant tamen ei frenum imponere sed solum calcaribus sunt contenti. cum tamen
constet frenum non minus esse necessarium equo quam calcaria. non minus periculosum est alicui inter hostes
esse sine freno quam sine calcaribus. B. bone voluntati non semper credendum est sed servanda est et regenda
est maxime incipiente. Et Iac. iii. frena equorum in ora mittimus ad consentiendum nobis etc. Quarta
stulticia est quod cum infirmitas que est ex calida causa periculosior sit quam que est ex frigida. ipsi tamen
se sanos omnino putant licet ex causa calida infirmentur. accidia enim velud infirmitas ex frigi-
da causa est. unde et tepiditas vocatur. Indiscretus vero fervor est velud infirmitas ex cali-
da causa et ideo periculosior esse videtur. Quinta est quod cum ipsi habeant dominum ditissimum et liberalissi-
mum credunt tamen placere ei si servientes ipsius adeo se fame affligant quod impotentes
fiant ad serviendum ei cum tamen sciant hoc non placere hominibus pauperibus atque avaris et de
ministris suis. nullus enim vult quod minister suus tantum ieiunet quod ei servire non possit.
Sexta est quod cum magis periculosum sit navem esse nimis honeratam quam vacuam ipsi
tamen non curant cavere navi sue a periculo nimii honeris. Homo in mundo isto est velud
navis in medio maris. Unde facta est quasi navis institoris. ut dicitur de sapiente muliere
Prov. in fi. Imminet autem huic navi duplex periculum. scilicet submersionis ex nimio honere. et versa-
tionis per fluctus temptationum ex vacuitate. sed tales periculo submersionis non curant
subvenire. Septima est quod ipsi iudicant abusum esse subtrahendum filiis dei qui digni
essent cibari auro et potari balsamo. Et iuxta id B. Da mihi album Tymotheum et ego eum simul
cibo auro et poto balsamo. ad cumulum huius stulticie facit hoc quod ipsi videntur tot filios
dyaboli qui omni bono sunt indigni ita large bona domini sui expendere. Octava est quod cum

Sed p ualet ad detest. indiscreti feruoris. si ostendamus mala que ex eo sequuntur. Et ostendit
beat. B. .iiii. mala ex eo sequi dicens. qui indiscretionis uicio ieiunia et uigilias et h. sic
agit ut deficiente spiritu uel corpore languente spiritualia impediantur. abstulit corpori suo
opus exterum spiritui affectum. primo exemplum deo honorem. sacrilegus est et omnium hominum in deum
reus sacrilegus talis dicitur quia uiolat templum dei. s. corpus suum. Salomon et ostendit quod malum se
quitur ex indiscreto feruore. prouerbiorum .xix. dicens. Qui festinus est pedibus offendit ille ex festi
natione offendit qui ex indiscreto feruore infirmitatem corporis seu anime incurrit et licet
ex festinatione possit sequi casus in quocumque ambulante. tamen precipue in eo qui per scalam
uadit. propterea talis casu suo multum descendit. Vnde tamen consilio uni religioso sit qui ascensum
per scalam cum discretione debet ascendere. Si enim per infirmitatem ceciderit ipse descendit usque
ad imum scale. oportet eum cum comedere carnes et alia facere que faciebat in seculo. Vnde dicit
Bernardus B. nemo repente fit summus ascendendo non uolando apprehenditur. summitas scale de
indiscreta et festinatione legitur prouerbiorum .xiii. et substantia festinata minuetur. .xx. eidem. hereditas ad
quam festinatur in principio in fine. he. ca. Et licet ista festinatio in omnibus timenda sit pre
cipue tamen in nouiciis. ille qui equum suum nimis fatigat in mane non uidetur uelle facere in die bo
nam dietam. Sequitur quod ex indiscreto feruore peccatum superbie et uane glorie. Vnde quidam. corpus non
frangendum sed regendum est. Sicut ergo moderata ac sancta et simplicia in omni humilitate ieiunia
que ita corpus attenuent ne animam eleuent. ne res humilitatis signat superbiam et ui
cia de uirtute nascantur que super erit spes salutis si et ipsa anime remedia sunt uenena. de
superbia et talium dicit B. que maior superbia quam ut unus homo toti congregationi iudicium suum
preferat. tamquam ipse solus habeat spiritum dei. De uana et gloria dicit B. ad fratres suos non legitimis in
.iiii. quod siquis sine uoluntate uel consensu patris spiritualis fit uane glorie imputabitur non mer
cedi. Et ergo .vi. exterminant enim faciem suam ut appareant hominibus ieiunantes. Sequitur et ex feruore scandalum
maxime aliorum in congregatione. B. de talibus. hii sunt unitatis diuisores inimici pacis.
Casus et unius talium multos exterret et tepescere facit a desiderio proficiendi et cuius exemplum
debuit alios attrahere facit eos formidare austeritatem religionis si impleatur illud in ps.
posuisti firmamentum eius formidinem. Videtur et sequi ex feruore indiscreto quedam
ydolatria. Vnde B. scelus est ydolatrie non acquiescere et quasi peccatum ariolandi nolle obedi
re et subditur. Cauete et nunc qui se faciunt religiosiores aliis qui non sunt sicut ceteri
hominum. ecce pagani et ydolatre sunt. in .i. Re. .xv. dicit samuel quod peccatum ariolandi est
repugnare et quasi scelus ydolatrie nolle acquiescere. Sequitur et ex indiscreto feruo
re quedam rapina. iudicium enim quod debet esse apud prelatum spiritualem usurpant sibi tales
persone. et cui renunciauerunt. Vnde B. qui non tantum semel nobis commisistis quod rursus
de uobis nos intimatis et ut hoc dicam non habet callidus hostis efficaciorem machinamentum
ad tollendam de corde dilectionem quam si efficere possit ut in ea incaute et non cum ratione

ipsi multum velint deo servire ita tamen volunt ei servire quod non possunt diu ei servire. Sapiens
quid stultius quam quod libenter facias curare ut diu facere non possis. Nona est quod cum equis suis
subtrahunt avenam volunt facere maiorem dietam male proportionantes ea que asino debentur
Cibaria virgam et honus. Virgam et honus duplicant, cibaria autem dimidiant. De his Ecclesiastici
xxxiij. Cibaria et virga et honus asino etc. Decima est quod ipsi se perfectos non estimant nisi magistrum
suum Christum excedant cum scriptum sit Luce vi. Perfectus omnis erit si sit sicut magister eius. Constat
tamen fidelibus Christum perfectissimum fuisse et tamen comedebat et bibebat mediocriter. Undecima est
quod ipsi credunt se sanctos esse non posse nisi prius fuerint homicide. Sed ille qui aufert vitam
alicui qui victurus esset per annum homicida iudicaretur quanto magis ille qui nimiis ieiuniis
et afflictionibus efficit ut x annis citius moriatur quam esset moriturus. Duodecima stulticia
est quod cum ipsi aliis boni sint et caveant a nocumento omnium tamen sibi ipsis mali sunt et inmiseri-
cordes. Sed qui sibi nequam cui bonus. Qualiter sumendus sit cibus. Sciendum est quod in cibis
qui sumentur valde timenda est delectacio quia frequenter nimis sumuntur de cibis delectabilibus et
cum nimio ardore. Preterea gulositas in cibis delectabilibus quandoque prohibet hominem a divina gloria
ne secundum B. nimis delicata est divina gloria que non datur admittentibus alienam. Sed si quis
in cibis quos sumit et in quantitate et in ardore caveat et creatori de creatura eius quam sumit
gracias agat non solum absque peccato sed et meritorie potest sumere de cibis illis quantum necesse est ad susten-
tacionem corporis. Deus enim creavit cibos ad percipiendum cum graciarum actione fidelibus ad Thi. iiij.
Et ut breviter dicam sic debemus tractare corpus sicut egrum commendatum cui multum volenti inutilia sunt
neganda. Utilia vero et nolenti ingerenda. Et notandum quod sicut apud viros religiosos preci-
pue oportet novicios cavere ab indiscreto fervore sic oportet spirituales patres quandoque descen-
dere [illegible] superioribus. Unde legitur de beato Antonio quod quidam venator vidit eum gaudentem
cum fratribus [illegible] superbia [illegible] sui et displicuit ei. Cui Antonius volens ostendere quod quandoque oportet con-
descendere fratribus [illegible] superbie [illegible] ait: pone sagittam in arcu et trahe. Et fecit sic. Et rursum
dixit: trahe. Et traxit. Et [illegible] rursum trahe. Et respondit sagittarius: si supra mensuram traxero
frangetur arcus. Respondit Antonius: ita est in opere dei. Si supra mensuram tenderimus fratres deficiunt.
Expedit ergo aliquando relaxare rigorem. Simile est de cordis cythare que parum tendantur minus
sonant. Si nimium rumpuntur. Si moderate dulcem sonum reddunt. Impetus animi obice in
vento intumescit. Ideo aliquid solacii concedendum est interdum fratribus ne sicut accidit in doliis
fervidis circuli in eis rumpantur et fundus exiliat. Castanea vero non incisa in igne posita
aut crepat aut exilit. Dicitur enim quod terre motus fit ex multiplicibus vaporibus inclusis in visce-
ribus terre meatum non habentibus. Ideo non oportet homines nimis ab hominibus coartari. Immo aliquis
locus relinquendus est gracie et libero arbitrio. Incipit de superbia.

Dicto de vicio gule, luxurie, avaricie et accidie. Dicendum est de tribus sequentibus viciis
scilicet de vicio superbie, ire et invidie cum ordine. Non quia post ordinem [illegible] de viciis.

Notandum est quod vicium superbie bona siquam sunt in aliquo expellit si non sint ea intrare non permittit. si qua remanent ea falsificat inquinat. Ad primum pertinet illud. Ag. alta secantes et yma replens. et illud B. superbia sic iam existens sibi non semper cum erit subtracte gratie. Nam quid qui humilibus dat gratiam superbo aufert datam. Quod augmentum superbie est subtractio gratie. Et illud Greg. sicut humilitas omnia vicia enervat omnesque virtutes colligit et roborat sic superbia omnes virtutes destruit et enervat. Ad secundum pertinet illud. timor infusa replet [?] sicut humilitas non solum gratia est sed est vas aliarum gratiarum. sic superbia non solum malum est sed impedimentum bonorum. Unde quidam sapiens ait Alexandro cum agnosceret eum superbum. Deus presto est largiri sapientiam sed non habes unde eam recipias. Quod autem superbia bona falsificet patet per hoc quod ea que sunt de genere bonorum si ex superbia procedant ut scilicet fiant propter vanam gloriam non sunt meritoria immo demeritoria. Et illud [?] bonum dives esse et mihi habere [?]. Unde B. magna virtus humilitas sine cuius obtentu non solum virtus sit sed et in superbia erumpit. Quod autem superbia bona inquinet dividat patet per illud poete. Inquinat egregios adiuncta superbia mores. Unde quidam. Si tibi copia sapientia formaque detur. Inquinat omnia sola superbia si comitetur. Superbia est velud quedam vestis maculata qua superbi se et suos induunt. Unde Eccli. xiii. Qui communicaverit superbo induet superbiam. Et valde mirum est de superbo qui super omnia amat honorem quomodo vult induere vestem ita maculatam quod quicquid in eo est maculat. Preterea cum ipse vestem istam pallio humilitatis optat. Iuxta illud Greg. Gloriosa res est humilitas qua se palliari appetit superbia ne vilescat. Mirum est quomodo superbus vestem superbie ex toto non deponit et vestem humilitatis non assumit. Qualiter superbia se habeat ad alia vicia.

Consequenter videndum quomodo vicium superbie se habeat ad alia vicia. Notandum est quod vicium superbie quasi rex est viciorum. Unde maximum peccatum videtur in Ps. Ubi dicitur emundabor a delicto maximo. id est a superbia dicit Glo. Et coronam dicitur habere sed maledictam. De qua legitur Ysa. xxviii. Ve corone superbie etc. Et ad modum regis. quando hoc vicium venit ad aliquem non venit solum sed adducit magnam societatem viciorum. Unde Eccli. x. Inicium omnis peccati superbia. qui tenuerit eam adimplebitur maledictis. id est viciis. Ubi dicit Hugo [?]. De superbia nascuntur hereses. scismata. contentiones. Et illud B. Inicium omnis peccati et causa totius perditionis est superbia. Propterea quisquis es qui salutem tuam studes operari adversus hanc. super caput tuum cornu cavas habere memento ut non eleveris in superbiam. Hoc vicium est ad modum regis magnas expensas requirit. quod superbis hominibus non sufficiunt episcopatus. archidiaconatus. episcopatus vel regna. Unde in Eccli. xxi. Domus que nimis locuples est adnichilabitur superbia. Et cum superbia maiores expensas requirat quam cetera vicia nimis utilitatis habet ex viciis que pertinent ad concupiscentiam carnis vel concupiscentiam oculorum. Consequitur autem utilitas saltem corporalis. Superbia autem anime nocet corpori vero non prodest. Unde Sap. v. dicunt dampnati in inferno. Quid nobis profuit superbia aut divitiarum iactancia quid contulit nobis. Vicium est [?]

Cuius ordinis ratio sic potest manifestari. sicut virtus secundum Augustinum amor est ordinatus sic vitium amor est inordinatus. Amor vero duabus de causis potest esse inordinatus. si sit amor mali et hoc. et sic amor boni. est tamen inordinatus si sit nimius vel nimis parvus et hoc secundum duas species bonorum quedam enim bona sunt parva scilicet temporalia vel corporalia. quedam vero magna ut sunt bona gratie et bona glorie. bona vero gratie intelliguntur ipsam gratiam et opera. Inicio amor huius boni magni inordinatus est si sit parvus. et talis amor videtur esse index in vitio accidie. accidia enim videtur esse parvus amor magni boni. unde tepiditas amor vero parvi boni inordinatus est si sit nimius. et iste amor videtur esse index in peccato gule et luxurie. avaricie. et diversificatur amor iste quia bona parva amari possunt quo ad divinum seu possessionem vel quo ad usum delectabilem. Primo amat ea avarus. Secundo vero gulosus vel luxuriosus. Vitium vero gule et luxurie in hoc differunt quia vitium gule inordinatus est amor delectationis que est secundum gustum. Vitium vero luxurie amor est precipue illius delectationis que est secundum tactum. amor vero qui est inordinatus in eo quod est amor mali videtur posse distingui amorem proprii mali et alieni mali. Sed quia nullus proprium malum amat in quantum tale sed quandoque ideo quia estimat esse bonum corporis. ideo tamen amor alieni mali index est in tribus vitiis que secuntur et diversificantur. propter hoc quia in peccato superbie est amor proprii boni cum alieno malo. amat enim superbus suam exaltationem et proximi deiectionem. In peccato vero ire et invidie est amor alieni mali pure. Sed in hiis videntur differre illa duo vitia. quia in peccato ire amor alieni mali ortum videtur habere a malo alterius. ille enim qui irascitur alicui ideo vult ei malum quia malum ab eo recepit. ira enim appetitus est vindicte. In peccato vero invidie amor alieni mali ortum habet a propria malicia scilicet a superbia. invidus enim ideo vult malum alterius ne ille sibi preficiatur. Unde peccatum invidie in [illegible] communicat cum peccato ire. sed finem recipit a peccato superbie. hiis habitis de facili [illegible] potissimum [illegible] patet videre quare de superbia ira et invidia potius tractetur. quia hec tria [illegible] vitia amorem nostrum inordinatum reddunt ad proximum. vitia vero precedentia [illegible] inordinatum reddunt ad nos ipsos. inordinatio vero alicuius in se prior est quam inordinatio ipsius ad alium. preterea prius est quod animale deinde quod spirituale. Unde cum .iiii. prima vitia humana sint et tria quodam modo carnalia in ordine doctrine priora sunt. Tria vero que secuntur que diabolica sunt et spiritualia posteriora sunt et inter ista tria primum est vitium superbie quia est occasio aliorum et quia precedentibus magis assimilatur. Unde de ipso primo hoc ordine dicemus. Primo ponemus ea que valent ad detestationem superbie. Secundo ponemus diversas divisiones pertinentes ad hoc vitium et de membris eorum prosequemur. Tertio tangemus aliquid de remediis contra superbiam.

Ad detestationem vero huius vitii primo ostendemus Qualiter superbia se habeat ad bona. Quomodo se ipsum habeat ad bona. quomodo ad cetera mala. quomodo ad diabolum. quomodo ad proximum quomodo ad deum. quomodo ad proprium subiectum.

De hiis que valent ad detestationem superbie.

et Greg. euidentissimum signum reproborum est superbia et humilitas electorum. cum ergo quam quisque habeat
cognoscatur sub quo rege militet inuenitur. Vnusquisque enim quendam titulum portat operis quo facile
ostendit sub cuius seruiat potestate rectoris. Vnde in magno dolore et timore debet esse qui
se agnoscat superbum. Superbia est uelud quedam ymago dyaboli est. Vnde homo superbus expresse
similis est dyabolo. Iuxta illud Greg. apostate angelo homo similis efficitur. dum homo hominibus similis esse dedig-
natur. Dyabolus est in homine superbo quiescit. quasi ad umbram. Superbia enim uelud mons est solis iusti-
tie oppositus lucem gratie repellens. Vnde umbram facit dyabolo. De qua umbra legitur Iob. xl.
sub umbra dormit. Superbus est munitio dyaboli fere inexpugnabilis eo quod in altitudine
montis superbie situs sit. Sequitur uidere quomodo se habeat superbus ad proximum. Notandum
ergo quod superbus proximum quo angustat dum se dilatat et dum se ei preponit. quasi quandam honorem ei im-
ponit de dilatatione superbi legitur Matth. xxiii. dilatant phylacteria sua et magnificant fymbri-
as. et prouerbiorum xxviii. Qui se iactat et dilatat iurgia concitat. de homine uero superbo dicit Sapiens. Qui
se supra modum extulit preterire ac despicere uult supra modum. ille se extollit qui extollit se supra
debitam mensuram. De tali dicitur uulgariter. Iste homo sedet in super collum. Superbus est proximum
corde contempnit et illis molestat et facto. Ad primum pertinet illud eccl. xiii. sicut abhominatio
est superbo humilitas. sic execratio est diuiti pauper. illis autem molestat superbus proximum mul-
tipliciter. et se iactando et cum eo litigando et contumelias ei dicendo. Ad secundum pertinet illud Amos.
vi. Numquid in fortitudine nostra assumpsimus nobis cornua. et illud eccl. xii. sicut eructant precor-
dia ferentium. sic et cor superborum. ad litteram stomachus uentositate inflatus eructare so-
let. sic et homo superbia inflatus uentosa uerba emittit. Ad tertium pertinet illud prouerbiorum xiii. Item
superbos semper sunt iurgia. Ad quartum uero pertinet illud prouerbiorum xi. Vbi fuerit superbia. ibi et contume-
lia. Factis similiter molestat fratribus proximum multipliciter et corporaliter eum affligendo et suis eum
spoliando. Ad primum pertinet illud prouerbiorum xxii. arma et gladii in uia superbi. custos autem anime sue
longe recedit ab eis. et illud eccl. xxvii. effusio sanguinis in rixa superborum. Ad secundum uero pertinet
illud prouerbiorum. xvi. Melius est humiliari cum mitibus quam diuidere spolia cum superbis. nec solum superbi
molestant proximos. immo et sunt occasio ut ab aliis molestentur. Vnde illud. quicquid delirant
reges plectuntur achiui. et illud in ps. Dum superbit impius incenditur pauper. Quomodo se habeat
Quomodo se habeat superbus ad proximum satis ostendit ps. dicens. superbus ad proximum.
Superbi inique agebant usquequaque. et iterum. Confundantur superbi quia iniuste iniquitatem fecerunt in me.
Sapiens et describit quomodo se habeat superbus dicens. Omnis superbus est intollerabilis habitu super-
fluus. in incessu ponposus. ceruix erecta. facies torua. truces oculi. de loco superiore.
dictat melioribus se preferri affectat sensias suas et facta et uerba iactat reuerenciam et ob-
sequio non seruat. nec solum malum temporale infert superbus proximo. sed et spirituale. cor-
rumpit enim eum suo malo exemplo. Vnde superbus dicitur sedere in cathedra pestilencie
et superbia uocatur pestilencia super ps. Vbi sic dicit Glo. pestilencia est morbus late peruagata

Superbia sibi non cum ratione et quia rationem. superbus et apostatat a deo. Unde eccl. x. Initium superbie hominis
est apostatare a deo. Verum tamen finis superbie est valde malus ex quo initium ita ma-
lum est. Incipit enim ab apostasia. Superbus ergo apostatat quoniam illi rei in qua solum habet auxi-
lium est. Incipit enim ab apostasia. Superbus ergo apostatat quoniam illi rei in qua solum habet ad-
ministratione sibi usurpat dum bona sua fidei commissa perdiciose sua faciens. Et qui
debuit esse fidelis servus vult esse dominus. Unde deum negat in quantum dominus est. Item superbus
id quod spirituali domini voluit habere non timet sibi assumere scilicet gloriam. Unde Bernardus: fornicator
semetipsum dehonestat, linguosus proximum molestat, elatus quantum in se est deum inho-
norat. Gloriam meam ait dominus alteri non dabo et fratribus ego in eam et si non dederis. Usur-
pabo. Sicut humilitas spiritualis debet deum honorare. Eccl. xiii. et ibi sic legitur: Magna poten-
tia dei solius et ab humilibus honoratur. Sic superbia deum spiritualiter inhonorat et humilis
solam potenciam dei magnam reputat et ei bona sua attribuit et eam glorificat
superbus vero suam potenciam magnam reputat et ei sua bona attribuit atque
eam laudat. Et si non exterius saltem interius. Unde Greg. dicit de eo qui laudes suas
tacitus clamat. Unde dicitur manum suam osculatur. Et Job. xxi. Ubi sic legitur: Si osculatus
sum manum meam ore meo quod est iniquitas maxima et negatio contra deum altissimum. Dicit ibi
Glo.: manum suam ore suo osculatur qui laudat quod facit quod est iniquitas maxima
quia auctoritatis sui gratiam negare convincitur quisquis sibi tribuit quod operatur. Superbus seipsum
sepius glorificat de bonis que a deo recipit vel que deus per eum operatur quam deum. Unde se
ipsum quodammodo deificat dum seipsum preferendo et est ydolatra sui ipsius et ydolum seipsum
colens. Item sicut dicit Greg. cum omnia vicia fugiant a deo sola superbia se deo oppo-
nit. Unde Job. xv. legitur de superbo: Tetendit adversus deum manum suam et contra omnipoten-
tem roboratus est. Cucurrit adversus eum erecto collo et pingui cervice armatus.
Ubi dicit Glo.: quod deum manum tendere est in operatione perversa despectus eius iudicia perse-
verare. Contra deum roboratur qui prosperari in mala sua actione permittitur. Erecto collo ad-
versus deum currit dum que creatori displicent cum audacia perpetrat. Pinguis cer-
vix est opulenta superbia affluentibus rebus. Sicut amplius displicet alicui principi 40
et maiorem contumeliam reputat quando hostis ipsius qui minoris potencie et nobi-
litatis est depredatur castrum in quo ipse est personaliter quam si predaretur alia castra vel si
rapiat ea que sibi ipsi principi apparata sunt ut proprium equum vel proprias vestes maior est
sua contumelia quam de eo. Superbia magis displicet deo quam contumelia quam in-
fert ei cupiditas vel aliud vicium. Alia enim vicia deum fugiunt convertentes
se ad aliquam creaturam ut cupiditas ad aurum et argentum. Sed superbia vult u-
surpare ubi quod dei est scilicet dominari et preesse hominibus. Sicut non est mulieris preesse vel dominari
aliis mulieribus sic non est hominis preesse vel dominari aliis hominibus. Unde Sen.: Si videas mu-
lierem velle dominari aliis mulieribus numquid risum teneas. Superbus peccat directe

gatus. omnis autem pene involvens. et subditur. Hic est amor dominandi. quo vix caret aliquis.
fornicatores usurarii et alii peccatores occultant peccata sua quantum possunt. sed fratribus peccatum suum
publice committit. nec de ipso erubescit. et ideo peccatum superbie adeo mundum corrumpit ut iam
non reputetur superbia neque peccatum. quod quandoque magnum peccatum reputatum fuisset. ornatus ille vesti
um qui in primitiva ecclesia pro magno peccato habitus fuisset hodie non reputatur peccatum. Quo
Sequitur videre quomodo se habeat superbia ad dominum. Notandum. se habeat superbia ad deum.
Secundo quod superbia primam contumeliam deo intulit que in primo angelo ei illata fuit. Unde
Thob. iiii. Superbiam in tuo sensu aut in tuo verbo numquam dominari permittas. ab ipsa enim
sumpsit initium omnis perditio. Nulla enim contumelia ei infertur quin superbia assit quia nul
lum peccatum committitur cum superbia sicut ostensum est prius. superbia deum impugnat omni loco. omni
tempore et in omni persona. Fornicatio autem numquam aut raro in sacro loco committitur. sed su
perbia in sacro potius committitur quam in alio. tunc enim magis superbe induti incedunt. Muli
eres quando ad ecclesiam vadunt. Multa etiam sunt peccata a quibus cavetur in precipuis sollempni
tatibus. sed superbia tunc maxime exercetur. Multe etiam persone sunt que fornicari dedignarentur
que tamen peccatum superbie recipiunt. Superbia enim latitat sub cinere et cilicio. Iuxta verbum
beati Gregorii. Item certa vicia deo auferunt pauperes et ignobiles. sed superbia aufert ei nobi
les et potentes et divites. Unde Saul et Ionathas in montibus Gelboe interfecti sunt ut
legitur ii. Re. in principio. Item alia contrarium vicia in malis operibus exercentur ut fiant
Superbia vero bonis operibus insidiatur ut pereant sicut dicit beatus Augustinus. Unde opera de genere bo
norum que in proprium dominum debent cedere non timet sibi usurpare. Superbia immo et opus
bona intentione inchoatum quod iam est in manu domini nititur ei auferre. et quandoque dum
dat illud opus cum domino ut superbia habeat illius operis finem cuius dominus habuit principium. Pre
fatibus inde sumunt occasionem impugnandi. Unde occasionem debuit sumere ei serviendi.
Ideo enim superbit et contempnit deum. quia de bonis suis deus plus contulit illi quam aliis qui
busdam. et quia deus fecit eum gloriosum ipse vult facere eum ingloriosum superbus deum odit
in quantum deus deus est. Nullum enim vult sibi preesse et ita non vult deum sibi preesse. vel deum
esse. De hoc odio habetur in psalmo. superbia eorum qui te oderunt ascendit semper. altissimo equalis
esse cupit dominium affectat preesse et nulli subesse. altissimus enim est qui omnibus preest et nul
li subest. Unde non solum primus superbus equalis voluit esse altissimo. sed etiam quicumque
superbus nec solum equalis sed etiam superior deo vult esse. Apostolus loquitur de illo verbo. ii. ad Thes. ii.
Qui extollitur et adversatur super omne quod dicitur deus. aut quod colitur. Honoret deus in quod hu
manus intellectus verbum ut honoret sibi cogitatum malignum peccatum et affectum. dico
enim vobis quod non ille tantum sed omnis superbus extollitur super deum. vult enim deus fieri volun
tatem suam. vult et superbus fieri suam. Iam videtur equalitas sed inde male con
servant proportionem. deus enim in hiis que non apparebat suam vult fieri voluntatem.

superbie postquam dominium habet in aliquo non amittit illud de facili. sicut reges de facili non amittunt castra que semel possident quia potenter illa defendunt. Unde Ecclesiastici iii. Synagoge superborum non erit sanitas. Et in tanto timore et angustia sunt infirmi cum infirmitas eorum incurabilis esse dicitur in quanto timore debent esse qui vitio superbie laborant cum spes s. dicatur eis quod vitium illud non sanetur. Vitium et superbie caput est antiqui serpentis. cuius capitis contritioni magis esset insistendum. Unde dictum est Genesis iii. serpenti de muliere que ecclesie tenet figuram ipsa conteret caput tuum. Serpens modica percussione capitis extinguitur. si enim capiti parcatur frustra cetera membra ipsius percutiuntur. amputatam enim caudam incisionum vivit. Sic frustra alia vitia amputare a se nititur qui superbiam in se reliquit. Unde Jo. Lubricus est antiquus serpens et nisi capite teneatur totus statim illabitur. Et Ecclesiastici xxi. Quasi a facie colubri fuge peccatum. In colubro caput precipue fugimus. sic superbia precipue fugienda est que caput est malorum. De hoc capite potest intelligi illud Ecclesiastici xxv. Non est caput nequius super caput colubri. contrito hoc capite cetera vitia facile extirparentur. Unde Jo. Crisostomus. tolle hoc vitium ut non volunt homines apparere hominibus et sine labore omnia vitia resecantur. Vitium superbie est presentatus philisteus in cuius morte filii israel liberantur. Golias in fronte percussus a David cecidit in faciem suam et prevaluit David adversus eum. ut legitur i Regum xvii. Sic qui superbiam que caput est diaboli in se vincit percusserit adversus diabolum prevalebit. Superbia et est turris babel de qua legitur Genesis xi. cuius culmen attingit celum. quia hoc vitium et celestes vires et spirituales impugnat. Iuxta illud Gregorii. Superbia natione celestis celestes appetit mentes. cetera vitia que sunt cum superbia se habent sicut domus iuxta turrim que non de facili expugnatur quia turris defendit eas. sic vitia que sunt cum superbia non de facili expugnantur quia superbia ea defendit sicut patet in usurariis et raptoribus qui ab usuris et rapinis cessare nolunt. quia si ab eis cessarent. inter vicinos suos honorifice vivere non possent ut ipsi dicunt. Unde manifestum est quod superbia peccatum rapine et usure conservat in eis. ideo necesse esset ut predicatores conarentur diruere turrim superbie in talibus personis. qua diruta nulla pars castrorum hostis se tenet. Superbia post animam aggreditur et ultima cessat ab eius impugnatione. Unde super illud psalmi. Si mei fuerint dominati. dicit Glossa. Vitium superbie ultimum est redeuntibus ad deum. et primum recedentibus aliis vitiis in fugam conversis. sola superbia in campo remanet non cessans ab impugnatione hominis dum ipse vivit. Unde quidam. cum bene pugnes que post infestat vincenda superbia restat. Superbia fuit primum peccatum mundi illud Ecclesiastici x. Initium omnis peccati superbia. Et in mundo non invenitur aliquod peccatum absque superbia quia omne peccatum est superbia. aut ex omissione aut ex transgressione. et in utroque casu non invenitur esse sine inobedientia. inobedientia vero non invenitur esse sine superbia. et ut breviter dicamus. superbia causa est omnis peccati. Unde Glossa super illud. Si mei non fuerint dominati. Superbia est initium et causa omnis peccati quia qui caret vere immaculatus.

Quomodo habeat se superbia ad diabolum.

Consequenter videre quomodo habeat se superbia ad diabolum. Notandum ergo quod superbia signum est quo diabolus suos distinguit ab aliis. Unde legitur Job. de ipso quod ipse est rex super omnes filios superbie.

in dominum. et hic multiplex. deus enim ad creaturas operatur ut principium et ut finis. Est enim alpha et
o. ut legitur apo. i. et est et deus. Unde dicitur. Qui ascendit super occasum dominus nomen illi. Ille quia habet
potestatem super mortem. qui scilicet post restauravit que perierunt. Ille est verus deus et sepe dicitur in
veteri lege. Ego dominus ego deus hoc est nomen meum. Est et largitor omnium bonorum. Superbus peccat
in dominum in quantum deus est principium. dum opera quorum deus principium est sibi attribuit non attendens
illud verbum quod in iohe legitur. Ego principium qui et loquor vobis. hoc modo peccaverunt in dominum
philosophi qui dixerunt linguam nostram magnificabimus labia nostra a nobis sunt. Peccant et su-
perbi in dominum in quantum ipse est finis dum omnia opera sua faciunt ut videantur ab hominibus. legitur
mathei. xxiii. Peccant vero in dominum in quantum ipse est deus. dum in se et in rebus suis volunt habere
dominium. ubi debent habere dispensationem solum. sic peccabant illi qui dicebant. quis
noster dominus est. Peccant vero in dominum in quantum ipse est largitor dum donis dei dominum impugnant
accipientes materiam superbiendi et dominum contempnendi. unde debuerunt sumere materiam
serviendi humiliter et devotius ei. Peccant et in dominum in quantum ipse est largitor dum dona
ad voluntatem suam que dispensare debuerunt secundum voluntatem dei vertunt. Qualiter se habet

Viso qualiter se habeat superbus ad dominum. videndum est qualiter se habeat deus ad superbum. superbus ad deum
superbum. Notandum quod deus superbum vilipendit et detestatur odit et abhominatur.
Ad primum pertinet quod dicit Greg. Quanto coram hominibus gloriosior tanto coram deo et angelis
eius est vilior. Signum vero huius contemptus est hoc quod deus superbum deponit et pauperes
et viles loco eius exaltat. Unde beata virgo. Deposuit potentes de sede et exaltavit humiles. Et eccli.
Sedes ducum superborum evertit et sedere fecit mites pro eis. Preterea vilibus impugnat deus
superbos ad eorum ignoranciam. Unde Aug. potuisset deus ursis et leonibus domuisse
populum superbum. sed ranas et muscas immisit ut rebus vilissimis domaretur humana
superbia vilibus et evitat eos. quandoque enim permittit deus superbos cadere in aliquod turpe
peccatum ut turpitudine illius peccati careant superbia. Unde Greg. qui se de virtutibus
extulit ad humilitatem per vicium redit qui acceptis virtutibus extollitur non gladio
sed medicamento vulneratur. quia quod de medicamento vulnus facimus. facit ille de vulnere
medicamentum. ut qui de virtute percutitur vicio curetur. ad hoc possumus referre quod legitur
Jo. ii. ascendet fetor eius et ascendet putredo eius. quia superbe egit. permittit enim deus aliquem
diffamari super aliquo peccato ut superbia eius humilietur. Quod autem deus superbum detestetur
habetur amos vi. Ubi legitur. Iuravit dominus deus in anima sua dicit dominus deus exercituum. de-
testor ego superbiam iacob. Et prov. viii. arroganciam et superbiam et viam pravam
et os bilingue detestor. De odio vero quod habet deus ad superbum habetur prov. vi. ubi sic legitur.
Sex sunt que odit dominus et septimum detestatur anima eius oculos sublimes. i. superbiam oculorum. Et
Nota. eccli. x. odibilis est coram deo et hominibus superbia. Multo autem odibilis est superbia deo et ho-
mini. quia deo et homini iniuriosa est deo quia usurpat sibi quod eius est. s. dominium. homi

si quis uult eum sibi subiicere quem natura ei equauit. Vicium superbie a deo est odibile quod et
a suis odio habetur. Vnde enim superbus habet odio alium superbum et eius superbiam. cum tamen duo superbi
velud fratres sint in hoc uicio eiusdem patris filii scilicet dyaboli. Vnde in superbo uerum est illud quod legitur
Eccli. Omnis homo similis sui associabitur et id quod legitur .xxvii. eiusdem. Volatilia ad sibi similia
conueniunt. Similis enim superbus non amat societatem alterius. humilis uero fere omnes diligit
tamquam rem suam quia omnibus se subdit. et quia sub aliis dum se humiliat quodammodo eos
exaltat. Superbus uero in hoc quod se super alios exaltat quodammodo alios deprimit et ideo intol
lerabilis est eis. Vnde philosophus habet. mens nostra natura sublime quiddam erectum et impaciens
superioris. Seneca. Natura contumax est animus humanus et in contrarium atque arduum nitens.
Multa autem signa sunt huius specialis odii quod habet deus Sex signa quod deus superbiam odio
ad inicium est superbie. Primum signum est hoc quod et in presenti ita adnichilat eos. Vnde
Eccli. x. Perdidit deus memoriam superborum. et ibidem. Radices gencium superborum arefecit
et in psalmo. Vidi impium superexaltatum et eleuatum sicut cedros libani. Et transiui et ecce non erat et non est inuentus locus eius.
Signum et huius odii est hoc quod deus auxilium suum ab eis subtrahat. Vnde inicium super
bie specialiter dicitur auferre deum homini. quia deus superbum non iuuat. Ideo dicit magister hugo
de sancto victore. Superbia aufert mihi deum. inuidia proximum. ira meipsum. e contrario hu
militas habet deum paratum sibi auxilium. cuius causa est hoc quod humilitas totam gloriam
deo attribuit. et ideo per consequens totum pondus laboris et prelii in eum ponit. eiusdem
enim est gloria et pugna dicit David. dominus uirtutum ipse est rex glorie. humilis habet deum ut
regem glorie. quia gloriam ei reddit. ideo deus se habet ad eum ut dominus uirtutum quia per eum
uirtutem operatur. Superbus uero seipsum regem glorie constituit. et ideo deus renuit ei esse
dominus uirtutum. nec solum deus superbo auxilium suum subtrahit immo etiam ei resistit. Vnde
Iac. v. deus superbis resistit humilibus autem dat graciam. sicut natura nichil uacuum patitur
quin repleat illud. Sic gratia non patitur uacuum humilitatis quin impleat. Et si super
bus sibi relinqueretur ut nec adeo iuuaretur nec ei resisteretur. ipse non posset as
cendere in celum. quanto minus cum deus ei resistat. nullus tamen miretur si deus su
perbum permittat ascendere ad aliquam dignitatem. tollitur enim in altum ut lapsu gra
uiore ruat. Signum autem huius odii est hoc quod uterque aduentus domini contra superbiam specia
lis est. In primo aduentu uenit ipse ut medicus leniter sanans superbiam exemplo
humilitatis sue. Vnde Augustinus. propter magnum peccatum superbie deus humilis uenit. Iste
ingens morbus animarum omnipotentem medicum de celo deduxit usque ad formam
serui humiliauit contumeliis egit ligno suspendit ut salute tante medici
ne curetur. Hic tumor iam tandem erubescat homo esse superbus. propter quem factus est
humilis deus. Secundus et aduentus erit contra superbiam non sanandam sed punien
dam. Vnde Ysa. ii. Dies domini exercituum super omnem superbum excelsum et super omnem

scorpionibus. est autem scorpio virbus cum aculeis ut flagellum virgarum nodosum vel
scutica habens in summitate glandes plumbeas. de roboam vero humiliatione subditur ibidem.
misit ergo rex aduram qui erat super tributa ad populum post divisionem istam et lapidavit
eum omnis populus et mortuus est. rex roboam festinus ascendit currum et fugit in ierusalem.
recessitque israel a domo david usque in presentem diem. Quintum exemplum est de sennache
rib. de cuius superbia legitur ysa. xxxvii. superbia tua ascendit in aures meas. ponam
ergo circulum in naribus tuis et frenum in labiis. et reducam te in viam per quam venisti
et subditur ibidem de eius deiectione. Egressus autem angelus domini percussit in castris as
syriorum c. lxxxv. milia et iterum reversus est. sennacherib rex assyriorum et cum adoraret
in templo deum suum filii eius percusserunt eum gladio. Sextum exemplum est in nabugodonosor.
de cuius deiectione sic legitur. Dan. v. quando elevatum est cor eius et spiritus eius obfirmatus est
ad superbiam. depositus est de solio regni sui et gloria eius ablata est a filiis hominum.
Septimum exemplum est in holoferne et exercitu eius propter quorum superbia legitur Judith
vi. factum est autem cum cessasset loqui achior. indignatus holofernes dixit ad eum. quoniam
prophetasti nobis dicens. quod gens israel defendatur a deo suo ut ostendam tibi quoniam non est deus
nisi nabugodonosor. cum percusserimus eos quasi unum hominem. tunc et ipse cum eis assyriorum gladio
interibis. De superbia vero exercitus sic legitur. Judith xiiii. excitate illum quoniam mures egressi
de cavernis suis ausi sunt nos provocare ad prelium pro magnitudine superbie in
deos mures reputabant. de deiectione vero eorum legitur. Judith. xv. Cum omnis
exercitus decollatum holofernem audisset fugit mens et consilium ab eis solo timore
et metu agitati fuge presidium sumunt ita ut nullus loqueretur cum proximo suo.
Octavum exemplum est de amana. de cuius superbia legitur hester. iii. cum vidisset mardo
cheum aman ante fores palacii et non solum assurrexisse sibi sed nec motum quidem de loco suo
indignatus est valde. et de deiectione vero eius sic legitur in fine capituli eiusdem. suspensus
est itaque aman in patibulo quod paraverat mardocheo. Nonum exemplum est in
antiocho. de cuius superbia legitur sic. ii. mach. ix. locutus est superbe antiochus ven
turum se esse ierosolimam et congeriem sepulchri iudeorum eam facturum. et subditur
de eius deiectione ut finivit hunc sermonem apprehendit eum dolor dirus viscerum et
itm quibusdam impositis hiis qui sibi videbatur et fluctibus maris imperare super
humanum modum superbia repletus et montium altitudines in statera appenderet
nunc humiliatus ad terram in gestatorio portabatur et cetera. Decimum exemplum est
in iudayco populo qui propter superbiam populum gentilem reputabant quasi stillam si
tule. unde ysa. xl. ecce gentes quasi stilla situle et quasi momentum statere repu
tate sunt et cum dominus gentilem populum iudayco populo superbo pretulit. Undeci
mum exemplum est in superbo phariseo. qui non erat sicut ceteri hominum ut ipse dixit.

ut patet in uestibus lineis. Unde multum displicet deo si homo ex parte corporis ex qua ita
pauper est superbiat diues dicitur pro ipso cum mendacium multum displicet deo. ut cum dicat
se a corpe uinci non posse grauere cum tamen deus melius sciat pretere eius qui ei corpus subdi
dit et grauencia ei precepit. Seuex fatuus et insensatus est mundus iste qui quanto am
plius senescat tanto magis diligit uanitates et puilitates et magis decipitur mendaciis
rerum temporalium licet infinitis uicibus mendaciis earum expertus sit qui contra naturam uidetur
esse peccatum superbie in homine precipue ex parte corporis. Unde eccl. x. non est creata hominibus super
bia. Ieronimus. quam superbiat qui semper socium sentinam portat. Mirum est quando aliquis superbit
quando cor eius quod est nobilissimum membrum eius super stercora iaceat. Et licet in omni homine super
bia multum displiceat. precipue tamen in christianis qui in ipso ingressu christiane religionis
abrenunciant specialiter superbie. et cum dicunt abrenuncio diabolo et pompis eius pudebat ipso quod
multa christiani qui aliis peccatis renunciarent pompam superbie retinere uellent. ideo or
dinauit ut ipsi specialius profiterentur hanc abrenunciationem. Preterea dominus ecce christus seruus
hominum uoluit esse. humiliauit enim se usque ad pedum ablutionem. Unde et nullo christia
no locus superbie relinqui debet. inordinatum enim ualde est quod seruus uelit esse dominus
cum dominus efficitur seruus. Unde Io. xiii. Si ego laui pedes uestros dominus et magister. et uos
debetis alter alterius lauare pedes. et Mt. x. non est discipulus super magistrum nec
seruus super dominum suum. Unde et qui primus est in ecclesia. scilicet dominus papa. seruum seruorum se no
minat. Ista et multa alia habet deus speciale odium contra superbiam precipue in christianis.

Sequitur de abhominatione superbie. de qua prov. xvi. abhominatio domini est homo arrogans.
Et luc. xvi. quod altum est hominibus abhominatio est apud deum. Sequitur uidere quomodo se
habeat ad proprium subiectum superbia. Unde notandum est quod superbia hominem inflat. de
qua inflatione legitur sap. iiii. Disrumpet deus illos inflatos. Et apostolus. Sciencia in
flat caritas autem edificat. Reddit et hominem ualde infelicem. consistit et infelicitas
superbi in hiis octo. Octo in quibus consistit infelicitas superbi.

Primo de bono sciencie purum messem colligit quod semen melius est quam grandi
ex qua ei oritur uicium superbie. ipse colligit de uite spinas et de ficu tribulos.
Superbia enim quoddam monstrum est quia quicquid ex suo genere oritur. numquid monstruosum esset
si ex muliere buffo nasceretur. Sic monstruosum esset cum ex gratia a deo data ali
quis superbus efficitur. Secundo sibi bona mala fiunt. Et sicut de uiro iusto
quod nox sicut dies ei illuminabitur. ita econtrario dicitur quod superbo dies in noctem
uertitur. et lumen eius in tenebras. Unde Mt. vi. Si ergo lumen quod in te est tenebre
sunt ipse tenebre quante erunt. Ideo lumen tenebre sunt cum opera de genere
bonorum mala sunt eo quod fiant propter uanam gloriam uel alia mala intentio
ne. Tercio superbus de uita moritur. de sanitate egrotat. de medicamine

ut qui non uident uideant et qui uident ceci fiant. Super illud qui non uident dicit
Innocencius. ad iudices ceci et superbi dicit alia inclinacionis in tribus specialibus principalibus
speciebus superbie. scilicet in presumpcione. et arrogancia. et appetitu excellencie. Quod presump
tio stulta sit patet cum superbi uires suas presumunt. Unde dicitur Ier. xlviii. legitur. audi
uimus superbiam moab superbus est ualde sublimitatem eius et arrogantiam. et superbiam
et altitudinem cordis illius ego scio ait dominus. Iactanciam eius et arrogantiam quod non
sit iuxta eam uirtus eius. et ideo superbia plus audet quam audere possit. De appe
titu excellencie et arrogancia legitur. Prov. xxi. Superbus et arrogans uocatur
indoctus superbus. hic sumitur pro illo qui appetit esse super alios. arrogans est ille qui
sibi falso aliquid attribuit et uterque uocatur indoctus. et de arrogante est hic planum
cum arrogancia uideatur esse quidam error appetente uero propriam excellenciam quam
ipse stultus sit inferius patebit. Signum hic quod superbus stultus sit et cecus potest esse hoc
quod seipsum non agnoscit. nescit enim se hominem esse. i. de humo. Si enim de humo se
uenisse esse cognosceret nouissimum locum contenderet tenere ad similitudinem terre
et humilis esset. Unde rogat ps. Sciant gentes quoniam homines sunt. Signum et cetera
tale est hic quod superbus discernere nescit inter aliquid et nichil putans se quid magnum
esse cum nichil sit in ualore iuxta uerbum apostoli dicentis. Qui putat se aliquid esse cum nichil
sit ipse se seducit. Quod superbia hominem quinque modis infatuat. oooooooooooo

Infatuat autem hominem superbia quinque modis. Primo ad modum ebrietatis. Unde
abac. ii. Quomodo uinum potantem decipit sic erit uir superbus. Uinum autem hoc modo
decipit potantem. Ingreditur enim blande ut legitur Prov. xxiii. Postquam uero recep
tum est in mensurate ipsum dominatur in homine et facit eum fatue credere et fatue loqui
sic postquam superbus recipit excellenciam in affectu per amorem ipse postea de
facili recipit eam in intellectu ut alta de se credat et in ore ut alta de se
loquatur. et est uelud ebrius. Altitudo enim quam appetit facit eum fatue cre
dere et fatue loqui. exemplum habemus de hoc Ysa. xiiii. In lucifero dicente similis ero
altissimo quod non dixisset nisi amore illius altitudinis ebrius fuisset cum certum sit
illud quod dicitur per supplantationem uni soli conuenire. Secundo infatuat superbia eo modo
quo inflatio faciei solet ipsum uisum impedire. Superbia enim est inflatio fa
ciei rationis. Unde Iob. xv. operuit faciem eius crassitudo. et alibi. facies mea in
flata non sinebat me uidere. Tercio modo aufert superbia sensum hominis eo modo
quo frenesis uel pelesis ualde magis solet homini sensum auferre. Ad primum
pertinet quod dicit Greg. loquens de illo uerbo. Luc. vii. Uidens autem hoc phariseus qui uo
cauerat eum ait intra se. hic si esset propheta sciret utique que et qualis est. m. g. r.
Ecce inter egros duos adherant medicus. sed unus eger in febre integrum sensum

interficit. Unde Greg. Qui de virtutibus se extollit non gladio sed medicamine se inter-
ficit. Superbus de hiis que se inmune credit et sanum esse superbit. Et sic ex sanitate infirmi-
tatem recipit et ex vita moritur. Quarto superbus ab eo quem vincit vincitur
et qui de ictu suo corruit. Unde Greg. Difficile est valde vitare peccatum quod de victo-
ria nascitur victor. Quinto superbus a mortuo occiditur. Unde supra i. Mach.
vi. Eleazar legitur elephantem occidisse. Dicit Greg. Sub hoste quem occidit moritur
qui de culpa quam superat elevatur. Sexto superbus sua preciosa vili vendit dum
pro laude vel gloria humana se et sua gloriatur. Unde Greg. Valde bona sua diiudicant
qui ad mercedem eorum sufficere favores humanos putant. Idem cum pro sancto opere
laus transitoria queritur res eterna retributione digna pro vili precio venditur.
Septimo vilia care emit dum pro vento superbie regnum celorum amittit. De hiis ven-
to dicit Aug. Qui non timet vento superbie non crepabit igne gehenne. Octa-
vo infelix est superbus quia ignominiose a vento modico deicitur. Unde Job xx. Tol-
let eum ventus et auferet eum turbo de loco suo. Ventus omnia bona urens
est superbia. Item superbia arefacit hominem et omnia bona que in homine sunt
et quasi preparat eum infernali incendio. Unde Eccli. vi. Non te extollas in cogita-
tione anime tue velud taurus ne forte elidatur virtus tua per stultitiam et fo-
lia tua comedat et fructus tuos perdat et relinquaris velud lignum aridum in here-
mo. Ex elatione eliditur virtus corporis quandoque quia homo elatus presumit opus quod
supra vires suas est. Unde rupturam quandoque incurrit vel debilitatem tantam quandoque
incurrit quod inutilis efficitur. Sed frequencius animi eliditur per elationem. Debiliorem
invenit se homo sepe postquam se de aliquo opere extulit exemplum habemus de beato
in Petro. Mt. xxvi. Qui se extulit super alios apostolos dicens. Et si omnes scan-
dalizati fuerint in te numquam ego scandalizabor. Et post debilem valde se invenit ut habetur
ex eodem capitulo. Superbia est folia et fructus comedit dum quo ad virtutem aridum et
opera hominis consumit que in ipsa est que hominem et bona hominis quasi imperceptibiliter
occidit. Unde Job xviii. Consumat brachia illius primogenita mors. Glo. primo-
genita mors est superbia inicium omnis peccati. Item superbia hominem decipit excecat
De primo dicit Aug. quod superbia hominem decipit excecat et infatuat. C. Et infatuat.
Superbia meretur illudi. Unde omnes hereses et omnes alii periculosi errores ex super-
bia provenerunt. Unde supra i. Jer. xlix. Arrogancia tua et superbia cordis tui
decepit te. Dicit Glo. Omnis hereticus arrogans quia superbia facit hereticum
non ignorancia. Ad secundum pertinet i. Apo. iii. Dicis quod dives sum et locu-
pletatus sum et nullius egeo et nescis quia tu miser es et miserabilis et
nudus et pauper et cecus. Et i. Jo. ix. In iudicium ego in hunc mundum veni.

luc. xviij. Sed ipsa veritas publicanum peccatorem ei pretulit dicens. descendit hic iusti
ficatus in domum suam ab illo ut audistis dictum. Duodecimum exemplum est
in petro. qui se ceteris pretulit dicens. Et si omnes scandalizati fuerint
in te numquam ego scandalizabor. ut legitur. Math. xxvi. et cuius cecidit
cum ad vocem ancille negavit ut legitur. ex ca. Ad ostensionem vero huius odij
valet illud. psalmus. oculos superborum humiliabis. et iterum. dominus concidet cervices pecca
torum. possunt dici cervices quando manus vel pedes cervice preponderant. spiritualiter super
bia ad idem valet quod legitur. Num. xv. anima que per superbiam aliquid con
miserit. quia rebellis sit ille qui perversus qui adversus dominum rebellis fuit peribit
de populo suo ubi dominus peccatum per superbiam commissum tamquam valde exosum
morte punit. alia vero peccata oblatione pepercit expiari. Quod odium sit inmediatum
Odium vero illud quod est dei ad superbiam quasi inmediatum est. incepit enim quando
superbia incepit. Unde Judith. ix. superbi ab initio non placuerunt tibi sed hu
milium et mansuetorum placuit tibi deprecatio. causa vero huius odij in magna
parte potest parere per ea que dicta sunt ut prius ostensum est qualiter se ha
beat superbia ad deum. Potest tamen adhuc aliis rationibus idem ostendi. inter
Unde notandum quod peccatum superbie est ita exosum deo quia eum exheredat quantum
in se est. divinum enim quia hoc donum in creaturis usurpat superbus sibi
prius. sed non erubescat superbus de peccato suo. Impudentia vero peccatoris multum
displicet deo. Unde B. quantum displicet deo impudentia peccatoris. tantum pla
cet ei erubescentia penitentis. Item alij peccatores ex peccatis suis humi
liantur. superbus vero non quod multum displicet deo. Unde Ambrosius. nichil adeo dis
plicet deo sicut cervix erecta. post peccatum. superbus et dominum multum contemp
nit. dum nemini vanitatis ei preponit. Item maximum peccatum. peccatum super
bie. sic enim vocatur in psalmo. ubi dicitur. emendabor a delicto maximo. et Job.
xxx. ubi sic legitur. si osculatus sum manum meam quod est iniquitas maxi
ma. preterea homo multa habet de contrario a superbia. et ideo magis displicet
deo superbia in homine quantum ad hanc conditionem quam et in diabolo. Quis
enim nesciat superbiam intollerabiliorem esse in divite quam in paupe
re homo quasi pauper creatura est respectu angeli. Unde Eccl. xxv. tres species
odivit anima mea et aggravor valde anime illorum. pauperem superbum divitem
mendacem. et senem fatuum et insensatum. pauper est homo ex parte corporis
interio et paupertum. oportet enim eum mendicare victum et vestitum a ceteris
creaturis. quis unde ubi Ambrosius. mandatum evangelicum implens de duabus
tunicis dat homini non habenti. et adhuc bis mendicat homo vestitum suum

arrogantie et humiliabitur. Signum est huius odii est hoc quod dominus tot humiliationes facit
superbie. Unde Mich. i. Exaltabit dominus super excelsa terre. et Ysa. xxviii. Ve corone
superbie. et Sam. In eodem. Pedibus conculcabitur corona superbie. et Ier. l. Ecce ego ad
te superbe dicit dominus exercituum. quia venit dies tua tempus visitationis tue et
cadet superbus et corruet et non erit qui suscitet eum. Item eiusdem. Ecce ego
ad te mons pestifer qui corrumpis universam terram extendam manum meam
super te. et Abdie. i. Si exaltatus fueris ut aquila et inter sydera posueris nidum tuum inde
extraham te dicit dominus. et Iob. Si ascenderit in celum superbia eius et nubes tetigerit quasi ster
quilinium in fine perdetur. et Amos. vi. Iuravit dominus in superbia Iacob. si oblitus
fuero usque ad finem omnia opera eorum. Signum est huius specialis odii est hoc quod dominus in
nullis miseretur puniet superbos quam alios peccatores. Unde in psalmo. Retribuet habundan
ter facientibus superbiam. et Sap. vi. Exiguo conceditur misericordia. potentes enim potenter
tormenta patientur. et Ysidorus. Fortioribus fortior instat cruciatio. Signum est huius
specialis odii est hoc quia superbos qui inferiores suos opprimunt facit deus opprimi ab ali
is superioribus. Unde Eccl. xi. Multi potentes oppressi sunt valde et gloriosi. traditi
sunt in manus alterorum. Ad ostensionem est huius odii valere possunt exempla plu
rimorum que leguntur in sacra scriptura. deiecte propter suam superbiam. De quibus ex
emplis sufficiat ponere duodecim. xii. exempla ad hoc odium ostendit. oooooo

Primum exemplum est in lucifero de eius deiectione. sic habetur Ysa. xiiii. Quomodo
cecidisti lucifer qui mane oriebaris. Luc. x. Vidi sathanam quasi fulgur ca
dentem de celo. adeo autem deiectus est lucifer propter superbiam suam. ut cum esset an
gelus factus sit dyabolus. Cum esset nobilissima creatura. factus est sanguis
suga sanguinem super sugens. Unde Prov. xxx. Sanguisuge due sunt filie dicen
tes. affer affer. de celo precipitatus est in abyssum. et de primo ordine creaturarum
positus est in novissimo. Secundum exemplum est in homine qui voluit esse
sciens ut deus et insciens factus est ut pecus. Unde Bernardus. Puto iumenta dicerent
si fas loqui esset. Ecce adam factus est quasi unus ex nobis. et David. Homo cum in hono
re esset non intellexit comparatus est iumentis insipientibus et similis factus est illis. Tercium exemplum est
in saule qui cum humilis esset in regem sublimatus est. Unde i. Reg. xv. Non
ne cum parvulus esses in oculis tuis caput in tribubus israel factus es. Superbus
autem factus est a regno deiectus est. Unde subditur ibidem. quia proiecisti ser
monem domini. proiecit te dominus ne sis rex super israel. Quartum exemplum est de
Roboam filio salomonis. de cuius superbia legitur iii. Reg. xii. Minimus digitus
meus grossior est dorso patris mei. pater meus aggravavit iugum vestrum. ego
autem addam iugo vestro. pater meus vos flagellis cecidit. ego autem cedam vos

tenebat. alt̄ ū in febre ⁊ sensū ꝑdiderat mentis in egritudine sensū ꝑdidat qui ꝗ
ipsū qđ longe eēt a salute ignorabat nec solū uelud freneticus est sꝑbus. ſꝫ
uelud paralyticus. cū enī hūilitas sensus sit ꝓꝑe paupertatis. sꝑbia est insensibili
tas ꝓꝑe paupertatis. Unde uelud quedā paralysis est. ¶ Quarto ū infatuat sꝑbia
hoīem q̄ facit eū alta solū respicē. Ex quo enī ħo alta amat ipē ad alta oculos
hꝫ. q̄ ubi amor ibi oculus. Unde pu. vi. Sex sunt que odit dn̄s ⁊ septē detestatur
aīa eī oculos sublimes. ⁊c̄. Unde sꝑbꝰ que sunt infima in se ⁊ infima nō uidet.
¶ Quīto ū infatuat sꝑbia hoīem q̄ est uelud moles soli iusticie opposita nō ꝑmit
tens lumē ipsū ad sꝑbū uenire. Unde ꝯ. xi. absconditi ħ a sapientibꝫ ⁊ prudentib;
⁊ reuelasti ea ꝑuulis. ⁊ Greg. dicit de sꝑbis. Tanto a dei luce longe sūt quāto apud
se hūiles nō sunt nec solū una stulticia laborat sꝑbus ſꝫ multis quarū. xij. po
¶ Est aūt ꝑma stulticia sꝑbi. qđ sꝑbꝰ. xij. stulticijs laborat. ¶ Que nō sufficiat
q̄ ipē uult altū edificiū ꝯstruere ⁊ absq; fundamento. ⁊ ideo certus ꝑ ee de ruina sui
edificij. Unde dicit Greg. de sꝑbis. Soli ruine crescit q̄ edificant q̄ aū molē fabri
ce fundamēta hūilitatis nō parat. ⁊ pu. xvij. Qui altam facit domū suam querit
ruinā. Aug. magnꝰ ee uis a minimo incipe. cogitas magnā fabricā ꝯstruere cel
situdinis. de fundamēto cogita hūilitatis. quāto altiꝰ erit edificiū tanto altiꝰ fodit
fundamētū quo ꝑuentum est cacumen edificij. ecce dico usq; ad ꝯspectū dei. quōm
aliquis aūt fundamētū facē debeat hꝫ. ysa. ij. ubi sic legit. abscondē in fossa hu
mo. ad litā fundamētū in trā absconditur. ⁊ sapiens uitā suam abscondit
ꝑcipue in ꝑncipio. Unde pu. x. Iustus q̄ fundamētū sempitnū. istā stulticiā
sꝑbi ostendit Aug. alijs uerbis dicens. arborem attendite fig. indicem i hu
mili ut uītice tendat ad celū sū hūilitate uis excelsa apphende sū radice
aurās petis. ruina est illud nō incrementū. ¶ Sc̄da stulticia sꝑbi ē q̄ ipē appe
tit exaltacōne q̄ fit ad eiꝰ maiorē ꝑcipitacōne. legit. Luc. iiij. Quod cū dūs uenisset
nazareth ⁊ dixisset ꝓphīam illam. Spc dni sup me ⁊c̄. hodie eē impletā i aurib;
eoꝝ ipi duxerūt eū ad supciliū montis sup quē ciuitas eoꝝ erat edificata ut
ꝑcipitarent eū. nūquid ista exaltatō bona erat ⁊ appetenda dn̄o que fiebat ad
eiꝰ ꝑcipiciū. talis est exaltatio ipsiꝰ. tollunt eū in altū ut lapsu grauiore ruant.
Dyaꝰ facit sicut cornix que eleuat nucē in altū. ⁊ ꝑmittit eam cadē ut cominu
atur. ⁊ statim descendit ⁊ cōminutā comedit. Sic dyaꝰ quē in statu humili
nō ꝑ aliquē frangē ꝑualet ut eleuetur ad aliquā dignitatē ⁊ diuiciās ut ipsā
dat uel in infernū in futō uel in ꝑsenti ꝑ depōnem. tūc ꝯfractū deuorat
uel ad penā etnam uel q̄ cadit in odiū uel inuidiam erga eū qui sibi succe
dit ad istam fractōnem ꝑ referri r̄. Iob. xxix. Eleuasti me ⁊ q̄i sup uētū

tollens allisisti me valde de precipitio superbi. dicit beatus Gregorius loquens ad superbum paula
tim et quasi per gradus ascendis. sed uno paulatim descendis. illec tamquam fulgur in spiritu
vehementi. Et ideo luc. x. discipuli dicunt domino. domine et demonia subiciuntur nobis
in nomine tuo. ipse ait illis. videbam sathanam sicut fulgur de celo cadentem
insinuans eis quod qui ad modum sathane superbiunt. ad modum eius precipitantur
ad illud etiam precipitium pertinet illud Job. xxiiij. elevati sunt ad modicum et non subsis
tent. Et hoc est quod legitur Mt. iiij. quod cum dominus esset super pinnaculum templi. ausus est dyabolus
ei persuadere precipitium dicens. si filius dei es. mitte te deorsum. fiduciam autem accepit
dyabolus ex hoc quod multos in altitudine positos precipitaverat. ad idem etiam pertinet illud.
luc. xviij. omnis qui se exaltat humiliabitur et qui se exaltat humiliabitur semper et in pre
senti autem non est insinuans nobis sapiens dicens. abiectos et submittentes se liben
ter allevamus quia hoc facere tamquam maiores videmur. ac qui se supra modum extulit
premere ac deprimere videtur. nec tam se maiorem quam ceteros minores facere. et ideo
alii eum libenter humiliant. in futuro autem qui se exaltat humiliabitur. est enim ex vi
olencia quod superbus in alto est cum locus eius proprius infernus sit. similiter quasi vio
lencia est quod humilis est in loco infimo cum dignus sit regno celorum. Unde
cessante violencia superbus descendet in infernum et humilis advolabit in celum
sic fit de superbo sicut de vase quod confringi debet quod elevatur ut percussus confringa
tur. Unde in prover. ante ruinam exaltatur cor. Et etiam quamquam non expectat dominus quod superbus
indignitatem quam appetit elevatus sit sed dum est in ipso assensu deus eum
deicit. Unde ps. deiecisti eos dum allevarentur. Tertia stulticia superbi est
quod ipse eligit mansionem suam in loco infelicissimo. locus infelicissimus
est mons superbie quadruplici ratione. Prima ratio est quod bone condiciones que
solent esse in ceteris montibus ibi desunt ceteri montes celo sunt viciniores
aliis locis sed mons superbie remotissimus est a celo maxime distat ab humilitate
cum superbia et humilitas sint contraria. contraria autem maxime a se distant in celum autem non fit
via nisi per humilitatem. Unde Mt. xviij. Nisi conversi fueritis et efficiamini
sicut parvuli non intrabitis in regnum celorum. et apo. iij. dicitur de humili. ecce dedi coram
te hostium apertum quod nemo potest claudere quia modicam habes virtutem. i. hu
militatem. sic econtrario potest dici superbo. ecce dedi coram te hostium clausum quod nemo
potest aperire quia maximam habes virtutem. i. superbiam. montes etiam fortiores solent
esse ceteris locis eo quod hostes non habeant de facili ad eos accessum sed ad mon
tes superbie omnes hostes spirituales et vicia et demones facilime accedunt. Unde
eccl. x. legitur de superbia. Qui tenuit eam maledictis adimplebitur. i. magis.
Item. montes solent esse mundi et sani quia illuc sordes confluere non possunt

sunt a initio isto. postea enim multi habent servientes stultos. ignobiles. infirmos. con
temptibiles. pauperes. peccatores. quam habere eos superbos. omnia ista ex verbis scripture
que consequuntur possunt esse manifesta. i. ad cor. i. que stulta sunt mundi elegit
deus &c. & super illud loci. jo. v. ubi loquitur de nathanaele dicit glo. Nathanael
quia doctissimus erat non in apostolatum electus. omnes enim apostoli de indoctis. primo ut con
funderentur sapientes. & aug. ut fidelis procederet piscator non humilis sequeretur orator. &
i. ad cor. i. Ignobilia & contemptibilia mundi elegit & ea que non sunt ut ea que
sunt destrueret ut non glorietur omnis caro in conspectu eius. & legitur. ii. R. dicit
quedam glo. quem mundus per fastum elationis spernit deus per devotionem humilitatis
acquirit. & i. ad cor. i. Infirma mundi elegit deus ut fortia queque confundat. & Jac.
ii. nonne deus elegit pauperes in hoc mundo. Greg. non numquam deus quibus magna
tribuit quedam parva reprehensibilia relinquit ut semper habeant contra quod bellum gerant
& de victis magnis hostibus mentem non erigant quando eos adhuc adversarii &
minimi fatigant. Sed quid mirum quando illa superna regio in civibus suis ex parte
dampna pertulit & ex parte fortiter stetit ut electi angelorum spiritus dum alios per superbi
am cecidisse conspicerent. ipsi tanto robustius quanto humilius starent. permisit
deus petrum & david mortaliter peccare ut sic humiliarentur. permisit & judam glo
pre qui erat de ordine apostolorum & societate domini. ut nullus in quocumque ordi
ne sit inde superbiat. & videt omnes miserie quas sancti viri sustinent ad hoc sunt ne
superbiant. Unde. ii. cor. xii. Ne magnitudo revelationum extollat me datus
est mihi stimulus carnis angelus sathane qui me colaphizat. Greg. dum vicia
nos temptant perficientes in nobis virtutes humiliant. Aug. o venenum super
bie non nisi veneno temptationis curandum. & Greg. super Job. Jebuseum sinit tol
lat ut humana mens de se humilia sentiat dum minima non superat & tamen
neque per omnia ista domatur ad plenum superbia cordis humani. Unde Ber. o mira
fatuitas cordis nostri cui elationem perfecte deprimere humilitas ad tanta non
sufficiat. quin adhuc superbiat terra & cinis. Absque omni dubio deus persecutus fu
isse superbiam. doctrina & exemplo. Doctrina cum consuluit. luc. xiiii. Recumbe
in novissimo loco dixit in medio. Glo. sed in novissimo & Mat. xviii. Nisi
conversi fueritis & efficiamini sicut parvuli non intrabitis in regnum celorum. Exemplo quia ut persecutus
fuisse. primum absque modo & informatione hominis cum in eadem veste qua socia
vit purpuram cum sacco. animam carni coniungendo & ex brutali natura
& anima que similis est angelice hominem constituit dignissimam creaturam limo
terre copulavit. & Jux. iiii. ysa. Celos induit tenebris & posuit sac
cum operimentum eorum quod constat esse factum spiritualiter contra superbiam. Item. absque

nulli curandus est quem tamen habeat qui qualemcumque hunc magnam habitum sit bo. in libro gestorum. Collata impiis dignitas non eos efficit dignos sed potius prodit et ostendit indignos. quale est hoc nisi ille qui est mortuus in peccato non solum quadriduanus sed et quadragenarius ut fetore suo alios corrumpit in alto loco velit poni qui potius desiderare debet ut sub terra absconderetur sicut corpora mortua [illegible] absconduntur ne fetore corpora hominum corrumpant. fetor iste figuratus est in fetore Antiochi. ii Mach. ix. ubi legitur quod fetore eius exercitus gravabatur. talis est velud lucerna extincta reddens fumum ex se emittens. Unde absconderetur est non super candelabrum ponendus. Quarta species exaltationis est ad ludibrium ut quando alicui fatuo traduntur insignia regia qui tamen non est rex vel episcopus. et talis est exaltatio hominis superbi qui signa habet libertatis cum servus sit omnium viciorum. Unde Tullius. omnis stultus servus omnis sapiens liber. reputanne imperator hic nomine dignus quem aut cui libero imperabit qui non potest cupiditatibus imperare. refrenet primum libidines spernat voluptates iracundiam teneat coherceat avaritiam ceteras animi labes repellat. tunc incipiat imperare cum ipse turpitudini ac dedecori parere desierit. dum his obediet non modo imperator sed liber omnino habendus non est. Superbus signa habet dignitatis cum ipse omni bono indignus sit. indignus est etiam pane quo vescitur et etiam vita. Unde prelatus qui non habet ea que ad prelatum pertinent non est prelatus sed ymago prelati iuxta verbum B. dicentis. Ymago in tecto rex fatuus in solio sedens. Ymago non est in tecto ad sui honorem sed ad hominum derisionem. Sic prelatus inhonestus derisio hominum est quia prelatus est et non vere prelatus. Unde Ysa. xxii. dicitur ad Sobnam prepositum templi. Tu quis hic aut quasi quis. quasi diceret ei. non es quis sed quasi quis. Illusio ista figurata est illusione Christi. de qua Matth. xxvii. Et exuentes eum clamidem coccineam circumdederunt ei. et plectentes coronam de spinis posuerunt super caput eius et arundinem in dextera eius et flexo genu ante eum illudebant ei dicentes. Ave rex iudeorum. et expuentes in eum acceperunt arundinem et percutiebant caput eius. omnia ista spiritualiter fiunt in indigno qui aliis preficitur. Veste enim innocentie exuitur et impacientie et crudelitate que est velud vestis coccinea sanguine pauperum cruentata induitur. corona est de spinis plectitur quia dignitatem multiplici punctione gravatur. arundo que exterius lucida est et interius vacua ponitur quia ipse potens est in alios sed in se infirmissimus est nulli vicio resistere valens. genu flexo illi a ministris suis illuditur quia ab eis vocatur dominus quorum vere est servus cum sollicitudo de victu et vestitu eorum ad ipsum pertineat. ab eis et salutatur qui mortem eius petunt ministri et ipsi in faciem eius expuunt dum eum facinoribus suis polluunt. arundine et caput eius percuciunt dum potestate ab eo accepta animam eius cedunt. Sexta species exaltationis est que fit ad ventilationem et dispersionem sicut palea exaltatur ut a vento

hec est voluntas eius qui misit me patris. de timentibus peccatum. de pusillis mich. et g.
xviii. non est voluntas ante patrem vestrum qui in celis est ut pereat unus de pusillis
istis. ¶ Triplex autem ratio assignatur quare de facili aliquis incurrit infirmitatem
superbie. ¶ Primo quia non putatur tanta infirmitas quanta est. et ideo non vitatur sicut
vitanda esset. Unde Greg. cum minus turpis superbia creditur minus vitatur. luxuriam
eo magis homines erubescunt quia magis homines omnes turpem noverunt. ¶ Secundo in-
currit de facili ista infirmitas quia manifestiora inveniuntur exempla superbie quam
aliorum viciorum. fornicatores enim et alii peccatores occultant peccata sua. sed peccatum superbie
manifeste committitur. ¶ Tercio propter multiplicem materiam ex qua superbia oritur.
potest enim virtute oriri ex quocumque bono. Quod autem infirmitas ista non de facili curetur
potest patere ex illo verbo Eccl. iii. synagoge superborum non erit sanitas et ex illo
verbo Job xv. Cunctis diebus suis impius superbit. quando aliquis peccator infirma-
tur sicut ipse est in peccato odii vel luxurie ipse confitetur et dimittit illud. peccatum vero
superbie non confitetur nec proponit dimittere. multiplici autem ratione potest idem ostendi quod non
de facili curetur ista infirmitas. ¶ Primo per hoc quod infirmitati illi que est
omnino incurabilis assimilatur. peccatum enim luciferi fuit peccatum superbie. ¶ Secundo per hoc quod
non agnoscitur ista infirmitas. et illi qui pleni sunt superbia usque ad oculum
qui superbe comedunt et bibunt incedunt et dormiunt non agnoscunt eam. quod
autem ideo non de facili curetur quia non agnoscitur patet ex hiis testimoniis scriptu-
re que consequuntur. Aug. nemo insanabilior eo qui sanus sibi videtur. Sen. Scio longius
a salute esse membrum quod obstupuit et egrum sese non sentientem periculosius la-
borare. Ambro. Gravissime peccas quia ignoras. Sen. Initium salutis est cogni-
tio peccati. Isid. Jo. difficilius ad sanitatem pervenimus quia nos egrotare nescimus. Idem
in hiis morbis quibus animo afficimur quo quis peius se habet minus sentit. Somnia
sua narrare vigilantis est. vicia sua confiteri sanitatis indicium est. ¶ Tercio potest
ostendi quod infirmitas ista non de facili curetur per hoc quod remedio non iuvatur
immo inde deterior efficitur. Superbia enim fuit causa quare iudei de predicatione Christi dete-
riores facti sunt. Unde Jo. ix. In iudicium ego in hunc mundum veni ut qui non
vident videant et qui vident ceci fiant. et dicit interlinearis super "non" qui non vide-
re humiles ceci. et super "vident" qui vident dicit alia interlinearis superbi sapientes. Venit
ergo dominus in hunc mundum ut humiles ceci illuminarentur et superbi sapientes ex-
cecarentur. Unde subdit dominus in eodem capitulo. Si ceci nati essetis non haberetis peccatum
a. si cecos vos esse reputaretis nunc vero dicitis quia videmus peccatum vestrum ma-
net quod figuratum videtur esse Jo. xviii. ubi legitur Petrus amputasse auricu-
lam servo principis sacerdotum. Petrus enim i. cognitio auferet [illegible]

auditu predicationis. uel aurem obediencie. et quod est uiuere peruenerit. Prouerbiorum xxvi. Vidisti hominem sibi
sapientem uideri magis spem illo habebit insipiens. Quarto potest ostendi quod hec infir-
mitas non de facili curetur per hoc quod pietas dei non ita respicit superbum sicut alios peccatores. Vnde
Gregorius. Medicus celestis egros non respicit quos esse de medicamento deteriores sibi uidet.
Quinto ostendi potest idem per hoc quod superbia maxime distat ab humilitate. que est ei contraria. Sola
autem humilitas uia est ad curationem. Vnde super illud Iob. xxxi. Si letatum est in abscon-
dito cor meum. dicit glosa. Superbia quanto longius ab humilitate tanto grauius in
desperatione tanto minus patet humani spes de correctione eius. Ad ostendendum uero quod de facili in eam
recidiuetur. eadem possunt adduci que posita sunt ad ostendendum quod de facili non curatur.
Est etiam superbia magna deformitas. que gibbus est quod superbia sit magna deformitas.
quo aliquis repellitur a sacerdotio domini. Vnde Leuitici xxi. Loquere ad Aaron. homo de semine
tuo per familias qui habuerit maculam non offeret panes deo suo. nec accedet ad mi-
nisterium eius. si cecus fuerit. si claudus. si paruo uel grandi uel torto naso si fracto pede
si manu. si gibbosus si lippus si albuginem habens in oculo. si iugem scabiem. si impetig-
nem in corpore uel herniosus. Cecus est homo elatus. Vnde Ysaie xlii. Quis cecus nisi
seruus meus. Cecitas ista multum nocet hodie in ecclesia dei. Vnde Ysaie v. propterea ductus est captiuus
populus meus quia non habuit scientiam. Et lvi. eiusdem. Omnes bestie agri uenite ad deuoran-
dum omnes uniuerse bestie saltus. speculatores eius ceci omnes. Claudus est ille qui quandoque
inclinatur ad seruiendum deo. quandoque ad seruiendum diabolo. De qua claudicatione legitur
iii Regum xviii. Vsquequo claudicatis in duas partes si dominus est deus sequimini eum. Si autem baal
sequimini illum. Paruum nasum habet qui ferens peccata grande nasum siue tortum habet qui mul-
tum ferens peccata superbi persone ferenti indignatur contra quod dicitur ad Ephesios iiii. Omnis a-
maritudo et ira et indignatio et clamor et blasphemia tollatur a nobis. Fractum habet
pedem uel manum qui impotens est ad ambulandum in uia domini et bonum operandum. Gib-
bum uero habet qui superbus est. Lippus est qui terrenam sollicitudinem habet quia uisus est
impeditus. Albugo in oculo est opinio proprie candoris uel innocencie. Iugem sca-
biem habet qui immundas cogitationes in corde suo iugiter reuoluit. Impetigo. ad
litteram est sicca scabies sine dolore fedans decorem. Vnde impetiginem habet qui in-
famis est. Herniosus. ad litteram est cuius interiora uiscera descendunt. Vnde significat
auarum qui proicit in uita intima sua. Vnde legitur Ecclesiastici x. Superbus et in uili
seruitute est. Cum enim omnia iudicia timeat omnium seruus est. Vnde i. ad
Corinthios iiii. Qui autem me iudicat dominus est. Seneca. minus quam seruus est qui seruos timet.
Tante et debilitatis est superbus ut propter eam arundini comparetur. Vnde Matthei xi. Quid
existis uidere arundinem uento agitatam de quibus rebus comparatur superbia uel superbus.
Comparatur et arundini eo quod interius sit uacuus. Vnde Augustinus. De superbo exterius pleno

hic mons superbie frigidior et minus sanus est ceteris locis. Quia enim concavum ad eum omnes
sordes confluunt. Unde dicitur mons pestifer qui corrumpis universam terram. Secunda ratio
est quod fere omnia bona fugiunt montem superbie. Est enim mons gelboe in quo nec
ros nec pluvia descendit. Sed omnes montes qui in circuitu eius sunt visitaret dominus
a monte tamen superbie transiret. Desuper non recipit mons iste neque rorem gratie neque plu
viam interioris doctrine fluvius et humane doctrine non potest ad eum ascendere. Superbi enim impa
cientes sunt eruditionis vel correctionis. Due vero sunt cause huius spiritualis siccitatis
que est in monte superbie. Una est hec quod mons iste situs est in lateribus aquilonis. Iuxta
illud quod dixit primus superbus. Ysaias xiiii. Sedebo in monte testamenti in lateribus aqui
lonis. Ventus vero aquilo dissipat pluvias, ut legitur in proverbiis. Alia causa est ipsa alti
tudo. Aque enim gratie vel doctrine confluunt ad loca humilia. Unde in psalmo: Inter medium montium pertransibunt
aque. Tertia ratio est si qua bona sunt in monte isto in periculo sunt. Unde sa
piens: Superbia omnia habet in periculo, humilitas in tuto. Quarta ratio est quod fere
omnia mala accidunt in monte isto. Perflant enim ibi diversa genera ventorum quia al
tissima venti. Corda etiam illorum qui morantur in monte illo congelantur. Unde ecclesiastici xliii.
Frigidus ventus aquilo flavit et gelavit cristallus ab aqua. Flatus aquilonis
intelligitur suggestio diaboli ad cuius flatum corda superborum congelantur et quod indurantur et
quod sunt absque dilectione dei et proximi. In monte isto angelus factus est diabolus. Unde Luce
x. quando septuaginta miseri homines ait: Videbam sathanam tamquam fulgur cadentem.
Nonne iste est mons in quem ascendit angelus et diabolus factus est. Et Augustinus super psalmos:
Superbia angelum fecit diabolum, humilitas hominem deum. In isto etiam monte Saul demoniacus
et arreptitius factus est. Unde i Regum xvi: Ecce spiritus domini malus exagitat te. In hoc
etiam monte Nabugodonosor in bestiam conversus est ut leo etc. In posterioribus bos, in an
terioribus ad minus fenum sicut bos videbatur. Ista eadem hodie accidit multis in mon
te superbie. Alii enim diaboli efficiuntur per invidiam ad modum diaboli gloriam aliis invide
tes. Alii arreptitii per iram. Alii vero boves solum de pabulo corporis sui curantes.
Iuxta illud: Gloriam suam mutaverunt in similitudinem vituli comedentis fenum.
Alii vero leones per cupiditatem et rapinam. Iuxta illud proverbiorum xxviii: Leo rugiens et ursus
esuriens, princeps impius super populum pauperem. Quarta stultitia superbi est quod cum
ipse possit descendere cum facilitate et magna utilitate, ipse potius eligit ascendere
cum dampno magno et cum magna difficultate. Unde Bernardus: O abusio, o perversitas
filiorum adam, quod cum ascendere difficillimum sit, descendere autem facillimum, et ipsi leviter
ascendunt et descendunt difficulter. Parati ad honores et celsitudines graduum
ecclesiasticarum, ipsis angelicis humeris formidandos. Idem conatur quis montem
potestatis ascendere, quantos putas contradictores habebit, quantos inveniet re

sepes. plius et exaltatur ut a vento dispergatur. et talis est exaltatio superbi qui de alto penna
te in sublimitate dignitatis ponitur ut a volis sepes et elongetur. Unde in Job. xx.
tollet eum ventus urens. et in ps. Non sic impii non sic. et cetera. Non est ergo omnis exalta
tio appetenda cum non omnis sit ad honorem. Unde super illud Jo. xix. plectentes coronam
de spinis. dicit Glo. loco ignominie est apud indignum dignitas. Septima stulti
cia superbi est. quod cum ipse super omnia appetat ascendere tamen ipse refugit viam. per quam
solum est ascensus. scilicet humilitatem. Unde Ber. per humilitatem ascenditur ad sublimitatem
quia hec est via et non est alia preter eam qui aliter vadit potius cadit quam ascendat
Christo cum per naturam divinitatis non haberet quo cresceret vel ascenderet. quia ultra deum nichil
est per descensum quo cresceret invenit. Octava stulticia superbi est quod cum ipse locum
sublimem appetat in loco tamen infimo se ponit et cum credit ascendere descendit
locus valde altus humilitas est cum vicina sit altissimo. Superbia vero locus infimus
est cum maxime distet a deo. Unde super illud. Iuxta est dominus hiis qui tribulato sunt corde. dicit Glo.
altus quidem est deus. vicinatur tamen humili et non se erigenti. Et Greg. loquitur de illo ver
bo. deiecisti eos dum allevarentur. ait. Unde dicit. postquam allevati sunt. quia ipsum ele
vari interius est cadere. Idem omnis qui temporalibus erigitur eo ipso quo ex
tollitur inclinatur. Nona stulticia superbi est quod potius eligit esse in tempestate quam in
quiete. tempestas est ipsa potestas. Unde Greg. Quid est potestas culminis nisi tempestas
mentis. Decima stulticia superbi est quod cum ipse ingredi velit per humile hostium collum
tamen extendit et caput elevat. Job. xv. Cucurrit adversus deum erecto collo. hostium paradi
si Christus est. et est valde humile hostium illud. Unde super illud Jo. x. per ostium dicit Glo. Christus est ianua
humilis qui per hanc vult intrare oportet ut se humiliet ne si erectus est offendat in
humilem ianuam. Undecima stulticia superbi est quod illos quibus preest cupit sibi sup
poni. Unde Greg. super Job. xxvi. tanto pondere unusquisque compellitur tenere quantus
in hoc mundo participatur. Duodecima stulticia est superbi. quod ipse per viam arduam ascen
dere querit. qui tamen per viam planam incedere nescit. non attendens illud poete. Qui
cadit in plano vix hoc tamen evenit umquam. Sic cadit ut tacta surgere possit
humo. Mirum est quomodo ille qui videt se cotidie cadere in plana via. ita appetit ar
dua loca et qui nescit operari in plano appetit in turribus ecclesiarum non atten
dens illud Ber. facile est in alto se gerentem obstupescere et de vita periclitari. Quod su
perbia sit valde periculosa infirmitas.
dat et ad detestationem superbie hoc quod ipsa
est valde periculosa infirmitas. et valde magna deformitas. habet et miseram ser
vitutem et magnam debilitatem. Est autem superbia periculosa infirmitas et quia de facili
incurritur et quia non de facili curatur. post curationem et de facili in eam recidivatur
quia de facili non curatur. patet hoc ex eo quod nullus tamen ea perit. Unde Glo. super illud Jo. vi.

pulsores obstacula q̃ta q̃m difficilem viam nec est ista stulticia sup̃bi p̃ua cũ
pot̃ uult p̃ arduam viã ire ad montem suam q̃m p̃ humilem ad uitam suã
pot̃ uult ascendendo ire ad suspendiũ q̃m descendendo ad regnũ etnũ. Quinta
stulticia est sup̃bi q̃ ip̃e ad dignitatẽ tendit & p̃ indigna & ad dñacõne m̃ui
mam ser uitutem. Ad p̃mũ ptinet illud u̾bũ b̾n. cũ dicat nõ sit &
ambicio q̃ est ad indignitatem. n̾ p̃ indigna te nõ adducet. Ad scdm ptī
net h̾ q̃ dyab̾ cũ ostendisset dño gl̃iam mũdi dixit ei. h̾ omia t̾ dabo si cadens
adoraũs me. ut legĩ. m̃. iiii. In quo facto insinuat q̃d dyab̾ illos q̃ appetũt do
minatõnem antq̃m eam optineant redigit in miserã seruitutẽ. Q̃ mise
rior seruitus q̃m seruitus d̾ali ul̾ uiciorũ. Unde b̾. an nõ seruus cui dñatur
iniq̃tas sua & maxĩe n̾ indignus uidetur hoĩem tanq̃m uerũ dñarj. Sexta
stulticia sup̃bi ẽ q̃d ip̃e tm̃ appetit exaltatõnem q̃ nõ uidet̃ curare qual̾ sit
exaltacõ illa utrũ sit ad bonũ suũ ul̾ ad malũ. Iudicũ enĩ dñatur ho hõi
malũ suũ. ut legĩ. ecc̾. viii. Ut aũt appareat q̃nta sit stulticia ista. Sex sp̃es
Sex sp̃es exaltatõnis assignabim̃ quarũ unica appetenda est. exaltatõnis
Prima sp̃es exaltatõnis est ad dei honorem & ecc̾e edificatõnẽ. s̾ cũ aliquis
qui h̾t eminenciam uite ponit̃ in eminencia dignitatis sic q̃i lucerna
lucens ad dĩ gl̃iam & p̃ximorũ exemplũ. ad q̃d ptinet d̾. luc. xi. nemo lucnã
accendit & in abscondito ponit neq̃ sub modio s̾ sup candelabrũ. ut q̃ ingre
diunt̃ lum̃ uideant. & i̾d. ad phil. ii. Int̃ q̃s lucetis sicut luminaria i mũdo
u̾bũ uite continentes & illud. m̃. v. Sic luceat lux ura corã hõib̃ ut uide
ant op̃a ura bona & gl̃ificent p̃rem urm̃ qui in celis est. Scda sp̃es exalta
tõnis est que est ad derectõnem seu papiaũ. de qua satis dictũ ẽ p̃us q̃m q̃
itac nõ ẽe appetendam. Tercia exaltacõ est ad suppliciũ s̾ m̃. exaltant̃
qui suspendunt̃ & talis est exaltacõ sup̃bi. ad h̾ enĩ p̃uiat dyab̾ ut ip̃i ex
altent̃ ut amplĩ cruciantur & in p̃senti & in futuro. Ad p̃mũ ptinet i̾d. b̾.
o ambicõ ambitõnũ crux q̃m oĩs torq̃s oĩb̃ placens. & i̾d. q̃ dĩ coro
nam spineam h̾nt. Oĩs enĩ corona spinea est q̃ nõ h̾t dignitas abs̾
cruciatu magno. Ad scdm ptinet d̾. sap̃. vi. potentes potent̃ tormenta
pacientur. Quarta sp̃es exaltatõnis est ad opp̃briũ. talis est exaltacõ fa
cinorosorũ qui ponunt̃ in pedilate ul̾ in scala cũ signis facinorũ suorũ.
& talis exaltacõ est cũ aliquis in manifesto pctõ p̃ficit̃ aliis. Q̃nto enĩ
in altiori loco ponit̃ tanto pctm̃ eius plib̃ ostenditur. Unde. b̾n. eorũ q̃
in turba sunt nũq̃m extenduntur latent uirtutes ut appeant dm̃ luc
cant̃ & uicia tenebras h̾nt uña sc̃a dictaq̃ excipit rumor. & ideo mag̃

inanis uacuus carne repat. & inde mendicat. possunt & ualere ad detestationem superbie. diuerse
creature quibus superbus uel superbia comparatur. Comparatur superbia uel superbus uento. fumo.
palee. spume. cornicule. uesice. uento ergo comparatur multiplici ratione. quare uento
Primo ostendatur quantum sit timenda homini cum ipsa sit uentus. homo ergo plenus comparatur
pondere. Gen. iii. puluis es & in puluerem reuerteris. Secundo ut ostendatur quantum no-
ceat superbia luci sapientie & rationi ... Ventus enim extinguit lucem & siccat rorem
&c. lucerna ut non extinguatur uentum superbie non patiatur. Tercio ut superbia os-
tendatur precipue esse timenda hiis qui in alto sunt. perflant enim altissima uen-
ti. Ideo dicit apostolus. i. ad thi. vi. precipe diuitibus huius seculi non sublime sapere. Superbia
in alto orta est. scilicet in celo & ideo in alto moratur. Quarto dicitur superbia uentus quia
ad modum uenti sonat. Superbi enim frequenter sunt garruli & tumultuosi. Vnde
in ps. periit memoria eorum cum sonitu. Quinto notatur uentus quia hominem mutabi-
lem reddit. facit enim quandam tempestatem in homine sicut tempestas in mari.
Vnde ps. ascendunt usque ad celos & descendunt usque ad abyssos. cum laudantur ascendunt
usque ad celum. cum uituperantur descendunt ad abyssum. & ysa. lvii. Impii tamquam mare
feruens quod quiescere non potest. Fumo & comparatur superbus quia ad modum superbi fumus quan-
to magis ascendit tanto magis euanescit. Vnde in ps. Inimici domini mox ut
ex. fu. & ex. defi. quemadmodum fu. defi. & sicut superbus fumus est in culpa sic
erit fumus in pena. Vnde. lxv. ysa. qui dicunt recede a me non appropinques michi quia inmun-
dus es. isti erunt fumus in furore meo ignis ardens. Spume & comparatur
siue bulle que est super aquam quod cito transit. Vnde osee. x. Transire fecit Sama-
ria regem suum quasi spuma super faciem aque. ipse superbie principis consen-
tiens quem est cum eo princeps cito tumescat de uita ista. Cornicule & comparatur
superbus que dicitur assumpsisse pennas aliarum auium & inde superbisse
quibus ablatis remansit turpis & nuda. sic si a superbo aliena auferantur tur-
pis & nudus remanebit. Comparatur & uesice uento plene. que uesica ad ni-
chilum redigitur dum mortis aculeo aut egritudine pungitur. Comparatur
& palee propter leuitatem & inconstanciam. & sicut non facit ad ualorem palee.
uel fumi. uel spume. hoc quod superiorem contendunt optinere locum. sic non facit
ad honorem superbi quod super alios uult esse. immo hoc ostendit se esse paleam
uel spumam. Si enim granum esset infimum teneret locum aurum inter metalla
preciosius infimum locum contendit habere. idem monet nos ponderositate
sua. ad quod dominus monet nos uerbo. luc. xiiii. qui dicit. Cum inuitatus
fueris ad nuptias. recumbe in nouissimo loco. quod dominus seruos suos uult diligenter se cauere a superbia
Vltimo potest ualere ad detestationem superbie hoc quod dominus diligenter uult cauere

nisi iter superbia persecutus fuisse cum ad ipsam destruendam semetipsum exinanivit for-
mam servi accipiens cum pedes discipulorum lavit. Unde Jo. xiii. dicit ei Petrus: Domine
tu mihi pedes lavas? non lavabis mihi pedes in eternum. q.d. nimia esset ista humilitas. Pa-
rue videtur excessisse in passione. Unde passio eius excessus vocatur. Luc. ix. Ubi sic le-
gitur: Erant autem Moyses et Helyas visi in maiestate et dicebant excessum quem completurus
erat in Iherusalem. Dicitur aliquis nimius per esse homo humilis. Si quantumcumque quis se humiliaverit
tanto humilior Christo non erit cum ipse novissimus virorum fuerit. ut legitur Ysa. liii.
Positis hiis que pertinent ad detestationem superbie consequens est **divisio superbie**
ut divisiones ad idem vitium pertinentes ponamus et prosequamur. Notandum quod super-
bia primo dividitur in interiorem et exteriorem. Interior vero in superbiam intellectus
et in superbiam affectus. Superbia vero intellectus quatuor species continet. Pri-
ma species est cum aliquis credit se habere bona sua a se. Secunda species est cum
aliquis credit bona sua habere a deo sed pro meritis suis. Tertia species est cum aliquis
credit se habere bonum quod non habet. Quarta species est cum aliquis in opinione sua
preferet se aliis. Et notantur hee iiii. species in hoc versu: Ex se, pro meritis, Falso, plus
omnibus inflatur. Prima superbie specie laborabant Pharisei **de prima specie superbie**
qui dicebant: labia nostra a nobis sunt. Ista et species superbie innuitur Job. xi. ubi sic
legitur: vir vanus in superbiam erigitur et quasi pullum onagri liberum se esse natum
putat. Superbus enim credit se tenere ab aliquo. Videtur tamen quod nullus hanc spe-
ciem habeat superbie. nullus enim est qui non credat habere bona a deo. Unde B. su-
per illud Can. oleum effusum nomen tuum: quis tam insanus assistit ut aliun-
de quam a deo aliquid presumat nemo sane adeo ut phariseus gratias agat et sub-
dit. o pharisee putas tu habes aliquid quod non accepisti michi ingratus. Et ideo gratiis
receptis largitori et infideles non videntur esse in hoc errore quod credant bona sua habere
a se. Unde B. in libro de diligendo deo: inexcusabilis est infidelis si non diligit
deum toto corde tota anima tota virtute tota mente. Clamat nempe intus ei in-
nata iustitia quod ex toto se illum diligere debeat a quo totum se debere non ignorat. Ad
quod dicendum quod ideo dicitur de superbo quod ipse credit bona sua habere a se quod facit ac
si crederet sibi. Sicut in loquendi dicitur de aliquo quod non credit Christum esse filium dei cum non ter-
retur eius comminationibus nec allicitur eius promissionibus. Unde B.: putas
ne filium dei reputet ipsum quisquis ille est homo qui illius nec terretur commina-
tionibus nec attrahitur promissionibus nec preceptis obtemperat nec consiliis
acquiescat. **De secundo quantum ad que facit superbus qui credit se bona sua habere a se et non a deo**
Sciendum sunt vero quantum ad hoc quod dicitur superbus facere qui credit bona sua ha-
bere a se et non a deo. Primo quantum ad hoc quod de bonis suis gloriatur in corde.

vnde apostolus. quid habes quod non accepisti. si autem accepisti quid gloriaris quasi non acceperis. Secundo quantum ad hoc quod de bonis suis se iactat. ad quod pertinet illud. Job. xxxi. Si osculatus sum manum meam &c. In manu intellige operacionem. In osculo vero quod est contactus oris vel religiosus laudatio proprie operacionis. ore enim spirituali tangit rem quam laudat. vnde osculum manus est laudatio proprie operacionis. Tercio quia de bonis suis deo gratias non agit. vnde Ysidorus. ingratus dicitur non cognoscere beneficium acceptum eo quod faciat ac si non cognosceret deum pro eo gratias non agit. & est vicium valde nocivum homini. obstruit enim ei fontem divine misericordie. vnde Bernardus. Ingratitudo est ventus urens siccans sibi fontem pietatis. rorem misericordie fluenta gratie. & Gregorius. Non est dignus dandis qui non agit grates de datis. Quarto facit superbus ac si non haberet bona sua a deo in hoc quod non habentem similia contempnit. vnde Bernardus loquitur phariseo. Frustratus flatus ad usus publicanum qui ideo non habet ut tu quia non accepit ut tu. & subdit gratias agendo probas te nichil tribuere te tot aspernando perdis quod in corde locutus sis. non enim iudicares publicanum contempnendum preter non pro illo honorandum te senseris. Quinto quantum ad hoc quod sibi vult tribui & non deo. verissima recognicio dei est reddicio census vel tributi. vnde cum superbus deo servire venit ut ipse bona sua ab eo non recognoscat in recognitione vel honore quod est ridiculosa & deo contumeliosa. Ridiculum enim est dominum in homine sola folia vel honore habere contumeliosum & est domino quod aliquis eum dominum fateatur qui servire dedignatur ei.

Sexto facit superbus qui non credit habere bona sua a deo quando de hominis illis deo non tribuit quando ipse hoc requirit pro pauperes si potuerit obiurgat contemptem dicens. vos quibus qui nobis commendavissetis non attenderis quod deus bona illa ei dedit qui pro paupere ea requirit. Gregorius. Gratuitum putas quod impendis proximo. velis nolis debitor es. Ab. dicat tibi christus. da michi ex eo quod dedi tibi de meo quando & michi non donas. Superbia autem ista valde nociva est homini cum bona sua a deo non recognoscit. Omnino enim aliter superbus inveniet si bona sua a deo recognosceret quam invenit. & hoc quo ad multa. Primo quantum ad hoc quod si hostem suum se forciorem videt ad dominum suum pro succursu cionem. qui quidam nuncium mitteret & de implorando succursu vehementer gauderet sciens idem apostolus. Fidelis est deus qui non patietur vos temptari super id quod potestis. sed faciet cum temptacione proventum ut possitis sustinere. Item si videret quod castrum corporis sui defendere non posset domino suo redderet ut ipsemet defenderet illud. sicut cum temptaretur de peccato fornicacionis vehementer quidam resistere amplius non posset prosternens se ante crucifixum dixit. domine turrim corporis quam a te teneo amplius defendere non possum. ego reddo eam tibi defende eam & statim cessavit temptacio. Item qui bona sua a deo recognosceret ipse

de iniuriis sibi illatis se nõ vindicaret. s; expectaret qđ deus suus sibi iusticiam exhib
eret. Iux. p̃u. xx. Ne dicas reddam malũ ꝓ malo. expecta dñm̃ liberabit te a la
bore videlic; vindicandi ⁊ a debito gehenne quo te obligas vindicando. Item
qui dñi solũ oĩm bonoꝝ suoꝝ dñm credit ipse tm̃ iudiciũ eius formidaret
nõ est timenda sñia q̃ nõ a suo iudice illata sic nõ iudicia hoĩm sũt timen
da. Vnde. i. ad cor. iiii. m̃ ꝑ minimo est ut a uob iudicer. deinde subditur
qui aũ me iudicat deus est. Item qui a deo vere bona sua recognoscit deo tan
tm̃ dño nõ hoĩb; placere studet. ap. Si hoĩb; placerem servus xp̃i nõ essem
figuram illoꝝ qui bona sua sibi attribuunt tenent qui volebant Iohem uo
care nõie pr̃is sui. figuram ũ illoꝝ qui bona sua deo attribuunt tenet eli
zabeth que ait. nequaquam s; vocabitur Iohes. luc. i. ⁊ merito. Io. i. grã vocatur
qui natus est de sterili secundum naturam. sic bonũ opus qđ̃ debz attribui cũ
aĩa ex se sterilis sit. ex deo ũ habeat q bona opa agat. Iux. p̃l. qui habitare
facit sterilem in domo ma. fi. letantem. De spẽ supbie q̃ aliquis credit se habere bona sua a se
Consequenter de illa spẽ supbie qua quis credit habere ꝓ meritis suis s; meritis suis
bona que a deo habet. ad cuius vicii detestacionem. Primo facit q viciũ i. contrariũ ẽ gre
dei quodammodo euacuat eam. Si enim dantur hoĩb; bona ꝓ meritis eoꝝ q̃ grã dei erit
sicut si pro factis solvat operario q ipse minime in h nullam grãm ei facit.
Scđo q liberalissimum largitorem reputat venditorem dum ea que deus ei dat
credit se emere meritis in quo deo magnam contumeliam facit. Tercio facit ad
detestacionem huius vicii. h qđ viciũ illud obstruit hoĩ fontem mĩe. si enim ille qui la
borant h vicio petunt sibi aliquid dari a deo. merito dicit eis deus. Ite ad ue
dentes ⁊ emite uobis sicut dixit prudentes virgines fatuis. Mt. xxv. Quarto
facit ad detest. huius pcci magna fatuitas que generatur. h viciũ multiplic
ũ rõne potest ostendi fatuus qui h vicio laborat. primo q quantumcumq; conetur
hõ ipse tm̃ nõ sufficit solvere deo q ei debz. Vnde B. in lib. de diligendo deo. Si
totũ me debeo ꝓ me facto addam ꝓ me refecto ⁊ refecto h modo. nec enim tam faci
le refectus quam factus. siquidem nõ solũ de me s; ⁊ de quocumq; q factum ẽ sup
erum est dixit ⁊ facta sunt. at ũ in reficiendo ꝓ facto ⁊ dixit multa ⁊ gessit
mira ⁊ ꝑtulit dura nõ tm̃ dura s; ⁊ indigna. in primo ope me dedit. In
scđo se. ⁊ ũ se dedit me m reddidit. Datus g ⁊ redditus me ꝓ me debeo ⁊ bis
me debeo. quid deo retribuam ꝓ se. nam ⁊ si me millesies rependere possem
quid sum ego ad dñm. Alia g fatuitas est q hõ credat ꝓ meritis suis
bona sua habere cum hõ nõ sufficiat solvere deo q debet. Solo enim debiti reci
pientẽ nõ obligat s; debitorem absolvit. Scđo potest ostendi fatuus qui

bona sua credit p̄ uirtutis h̃re. q̄r bn̄ opando facit ip̄o ppriam utilitatem & n̄o utilita
tem dei. d' eni bonoꝝ meoꝝ non eget. unde luc. xvii. Cum feceritis om̄ia que p̄
cepta sunt uob. dicite serui inutiles sum᷒. q̄r debuim᷒ facere fecim᷒. In quo u͛bo inu
uitur nob̄ due d͛ce rōnes. s. q͛d bn̄ opando q͛d debem᷒ soluim᷒ & q̄r inutiles sum᷒
ut ad nichil reputare debem᷒ q͛i seruu inutilem illum suum dn̄i. m͞t. xxv. inuti
lem seruum eicite in tenebras exteriores. quid debet h̄oi ex h' q̄r ppriam utilitatem
facit. Tercia p̄ ostendi fatuus q̄r ipse nich' dat deo n̄ plus deus h' dedit illi. unde
dicit iob. xli. quid dedit m̄ ut reddam ei. & d'. ad dn̄m. que de manu tua suscepi
mus dedimus t̄. Item ysa. xxvi. Om̄ia opa n̄ra opatus es in nob̄ dn̄e. & d'. do
mine sup erogau͛ t ut debeas & quis h͛t qui ... u͛ tu n̄o reddis debita debens do
nas debita nich' pdens. & d'. n̄o sunt talia uirtutis debeat ex iure ut deus eis iuuam̄
facere n̄ ut p̄p ea uitam et͛nam eam donaret n̄a ut taceam q̄r multa dei sūt dona. & ita
h̄o mag' p̄p ip̄a debitor est deo q̄m d' h̄oi. quid sūt om̄ia merita ad tantam gl'iam.
Quarto. q̄r bona opa n̄ra ex se sunt uelud moneta absq; argento. a gr̄a enī
dei ualor ē in opib; t̄n ea sunt opa uelud f͛lā moneta q̄m nich' p̄ eum adeo q̄
falsitate illam agnoscit. Quinto fatuus est talis q̄r in oculis uiris uident᷒ me
rita frequent͛ in oculis dei sunt demerita. unde iob. iiii. Ecce qui seruiunt ei n̄
sunt stabiles & in angelis suis repit prauitatem. quanto mag' q' h͛itant domos lu
teas. & c̄. & ysa. xliiii. facti sum᷒ ut inmundus. om̄s nos q͛i pannus menstruate uni
u͛se iusticie n̄re. Greg. Sepe iusticia n̄ra ad examen iusticie diuine deducta in
iusticia est & sordet in conspectu iudicis q͛d fulget in estimatione opantis. null᷒
ꝯfidat de uirtutis suis n̄o modicum ualet ad meritum scire q͛d n̄o sufficiant
merita. B. exagam. quantum uis merita & extolle sudores. Melior est m̄ia dn̄i sup uitas
q͛d meum est meritum misericordia dn̄i. Idem. uapulem sane ut male opans. si forte in
merita ira conpitentur & forte miserebit᷒ flagellato q͛m me n̄o inuenit
meritum q̄r remuneret. Idem. nemo se seducat. q̄r si bn̄ cogitare uoluit inueni
et procul dubio. q̄r nec cū decem milib; posset occurrere ei qui cū. xx. milibus
uenit ad se. & est supius de luca. xiiii. idē sp̄c. s. illos quos repleuit & sp̄u feruere
& in ueritate agnoscere facit. q̄r sola m̄ia est que h̄oies puenit & pducit. &
subdit. meritum sibi de hac m̄ia undiq; attingeat. ps. dn̄i cū dicit. m̄ia dn̄i pre
ueniet me. & m̄ia tua subsequet᷒ me. & m̄ia tua magna ē sup me. & m̄ia
tua an̄ oculos meos est. & qui coronat me in m̄ia & miseratonib;. & deus me᷒
misericordia mea. De illa sp̄e supbie qn̄ credit se h̃re aliquis bonum quod n̄o

Sequitur. De tercia sp̄e supbie ptinente ad intellectum. que est. habet
qn̄ aliquis credit se h̃re bonum q͛d n̄o h͛t. ad cui᷒ maius detest. Primo

p̄ ualē ꝯmendatō eī ꝯ̃ria cū· magna ē una uirtus ꝑfectō ē mirabilem te appa
rere ⁊ ꝯtemptibilem reputare· ego hꝰ tocius ꝯ̃trariꝰ mirabilis iudicio· sic ꝯ̃ᵘ
rio dici p̄ q ualde magnū uiciū est te mirabilem appere ⁊ laudabilem re
putare· hꝰ tercius uicys mirabiliꝰ iudicandū est. Scd̄o facit ad detest· hꝰ uicy ma
ledictō que facit laborantibꝫ hꝰ uicio· ysa· v· vn sic legit· ve qui sapientes estis
in oculis uris· ⁊ corā uobimetipis prudentes. Tercio facit ad detest· hꝰ uicy· hꝰ
q hꝰ uiciū adeo impedit hoīem a grā dei· pu· xxvi· vidisti hoīem sibi sapi
entē magis spē habebit in sapia· p̄ aū assignari triplex cā· q̄re hꝰ uici
um impeditiuū sit grē dei· Prima est hꝰ q ille qui hꝰ uicio laborat gra
ciam dei nō petit cū credit se eam hr̄e· ⁊ q nō petit ideo nō accipit· Senec· ideo
multa uolumꝰ q nos optimos credimꝰ. Scd̄a est hꝰ q deꝰ nō libenter dat
laboranti hꝰ uicio grām suam· sicut cū q iste de eā collacōne ei gratus nō
eēt cū ipe credat eam iam se hr̄e· ⁊ sic q ꝑderet deꝰ grām suam si eam
ei daret. S· unq̄d ꝑdit q datur ingrato· Tercia rō est q ille q laborat
hꝰ uicio q plenus est de tucho ideo nō p̄ capere aliqd· S· nō est quo se trans
ferat uanitas ubi totū occupat ueritas· ita nō est quo se transferat ueritas
q aliquē occupat uanitas. Quarto p̄ facit ad detest· huiꝰ uicij delusio mag
na que fit hys qui laborant hꝰ uicio deluduntur enī eis eo mō quo delusus est
quidam rustico portanti agnū uenalem ad forū quē quidam lecator ui
dens dixit sociis suis· uultis hr̄e agnū quē portat rusticus iste· q dixerunt
uolumus· ⁊ ille disposuit socios ꝑ diūsa loca ꝑ que rusticus erat transiturus
dicens· qd quilibꝫ illorū quereret a rustico si uellet uendere canē illū ⁊ cū que
reret p̄ium· Respondit rusticus q nō eēt canis sꝫ agnus· sꝫ cū q̄sissent alij si
mili ad ultimū credidit de agno q eēt canis· sic supbus plus adulatori
bus q̄ sibi credens· ad ultimū credit se hr̄e bonū id qd certissime scie
bat prius se nō hr̄e· Senec· monstrabo ꝟ quid omnia possidentibꝫ desit· s·
qui uerū dicat· ⁊ hoīem inter mencientes stupentē ipaque ꝯsuetudine
prestas blanda audientē ad uerū ꝑducat· sic faciunt adulatores de sup
bo· sicut pueri de uesica· quā unꝰ aliquātulū inflat ⁊ alius plus· ⁊ tercius
plus donec sit inflata sic· sic unꝰ adulator inflat supbū ⁊ alius amplius
inflat· Senec· oīm amicorū unū officiū una ꝯtencō est quis blandissime
fallat. Quīto facit ad detest· hꝰ uicy· hꝰ q hoīem in tanta cecitate po
nit· ut in cecitate suam agnoscere nō possit· alij ceci saltē cecitatem
suam agnoscunt· licꝫ aliud agnoscere non possunt. Ultimo facit ad
detest· huiꝰ uicij· hꝰ qd dīaꝰ facit de illo q laborat hꝰ uicio faciū nō solū ad

de deo male sentit & de dei sapia qui credit q d' in uno solo loco diuicias suas po
suerit & de bonitate ei' male sentit cum credit q dns non sit alijs bonus. sz tm sibi
ul' credit qd alijs paru sit bonus in quo quodam m deo derogat. Unde sup illud
mach. v. qui aut dixerit fatue. dicit glo. non modicus furor est cum d' tale sapie
gdiuit infatuatu dice & salienti deo derogare. Quarto iniquus est tal in dm q
du ipse in se est magnus deus in eo quodam m est puus. cu gtrio m opteat esse
disp; oportet enim hoiem minui ut deus in eo crescat iux' illud. precursoris. Jo. iij. il
lum oportet crescere me aut minui. In proximu u iniquus est qui pfert se ali
is dupl'r. Primo qr psumit proximu iudicare in quo non ht iudiciu & g' ph
bicionem dei. M. vij. Nolite iudicare & non iudicabimini. ap'. tu quis es qui iu
dicas seruu alienu suo dno stat aut cadit. Scdo qr inique iudicat eu & q ht
staterm dolosam cui p uno pecco q sit de proprio suo se ei ppoint cum sciat se mille
pcca gmisisse. pterea nescit circustancias pccoru in proximo q multu possunt
diminuere pccm ei'. nescit enim q intencione fecit & utrum ex surreptione ul' ex
deliberacione utru ul' ex ignorancia. ul' ex certa sciencia. utru casu ul' ex pposito
& utru uehemencia temptacionis. Item p ridiculosa augmentacione qm non
audiret & reatare in scolis proximu suu iudicat malu ut p aliquo leui sig
no. De hac statera dolosa. legit' pu. xv. statera dolosa abhominacio est aut dm
qui sapiens esset pcca sua longe maiora pccis alioru estimaret cu meli' ag
nosceret circustancias pccm suu aggrauantes qm circustancias q aggrauat
pcca alioru. Gr. qui pfecte examinando semetipm intelligit pcca suo nul
lius pccm pce estimat sicut qd non suu intelligit hoi qui se pfert alijs q
de solo bonam ht opinionem. quandoq ita accidit sicut accidit aman. qui de
se solo credebat q a rege esset honorandus cum a rege esset suspendendus.
Unde hest'. vi. Cogitans aman in corde suo q nullu aliu rex q seipm
uellet honorare. Et p'to & subditur. in fine capli q suspensus est aman
in patibulo q parauerat mardocheo. mardocheu u quem aman suspendere
uoluit rex honorari pcepit. ut ibidem legit'. sic ille qui aliu iudicat
quandoq est gdempnandus & qui ab eo iudicatur ad regnu est sublimandus.

Dictum est de supbia De psumpcione & de triplici dampno q inde puenit
intellectus gsequenter dicend' est de supbia affectus que primo p diui
di in duas species. s. in psumpcionem & appetitu ppe excellencie. & primo
psequamur de psumpcione. de qua tractabimus hoc ordine. Qd maxime hoc

Primo ostendemus quantu sit timendu uiciu psumpcionis sit ualde timendu.
hoi. Scdo ostendemus psumptuosos hoies factos esse. Tercio distin

fuerunt dulcas spes presumptionis. Triplici uero ratione ostendi potest quod ualde timendus sit ma-
num presumptionis. Primo per hoc quod deus cum tanto dampno et iactura animarum
noluit mederi huic morbo. Ideo enim distulit incarnari ualde longo tempo-
re ut presumptio in homine destrueretur. uoluit enim uenire ut homo de lege natura-
li et scriptura conuinceretur quod nequam iuuari posset. Secundo potest idem ostendi. idem
per hoc quod deus aliquando uiros sanctos permittit cadere in aliquod peccatum manifestum
apertum mortale ne de se presumant. Unde augustinus. audeo dicere superbis esse utile ca-
dere in aliquod apertum et manifestum peccatum mortale. Unde sibi displiceant qui
iam sibi placendo ceciderant. salubrius enim sibi petrus quando fleuit displi-
cuit quam placuit quando presumpsit. Tertio potest idem ostendi per multiplex di-
uinum quod peruenit ex presumptione. Et est triplex dampnum quod inde peruenit.
Deus enim presumenti auxilium suum subtrahit. subtracto dei auxilio homo in
bono non proficit et tandem in malum corruit. Ad primum potest referri quod. Iudith. ix.
Domine ostende quod non derelinquis presumentes de te et presumentes de se et de sua uir-
tute gloriantes humilias. Ad secundum pertinet quod dicit augustinus super illud uerbum. psalmi. In-
firmata est tu uero perfecisti eam. non firmaret inquid augustinus. si non infirma-
retur. idem multos impedit a firmitate presumptio firmitatis. de rui-
na uero quam facit presumptio exemplum habemus in petro. qui uiliis ceteris conti-
nuit. quod pre ceteris presumpsit. De presumptione eius habetur. mathei. xxvi. et si omnes scandalizati fu-
erint in te numquam ego scandalizabor. et luce. xxii. Domine paratus sum tecum et in carcerem et
in mortem ire. De ruina eius habetur. mathei. xxvi. qualiter ad uocem ancille negauit.
augustinus. ubi dixisti sufficiat ibi defecisti. ubi tibi placuisti. ibi periisti. De fatuitate pre-
sumentium.
Fatuitas uero que est in eo qui de se presumit multipliciter ua-
let ostendi. primo illis uerbis scripture que infirmitatem humanam ostendunt
de quibus pauca subdamus. ii. ad corinthios. iii. non quod sufficientes simus cogitare ad-
a nobis quasi ex nobis et cetera. si non sufficit homo ad bonum cogitandum quod est minimum
inter opera bona quomodo sufficiet ad alia. Iohannis. vi. Nemo uenit ad me nisi pater
qui misit me. traxerit eum ideo dicit ecclesia. Canticorum. i. Trahe me post te
super quod uerbum dicit bernardus: in persona ecclesie. domine scio me nequaquam posse peruenire
ad te nisi gradiendo post te. sed neque hoc quidem nisi adiuuer a te. ideo. precor
ut trahas me post te. sic siquidem est tuum est auxilium ab se alte. in con-
dispo. in ual. lac. peruenturus quoque ad te in montibus gaudiorum. Osee. xiii.
perditio tua israel tantum in ex me auxilium tuum. Et in psalmo. dicitur homo esse spiritus uadens
et non rediens. per se uadit homo ad peccatum. sed per se non redit. nauis per se de-
scendit in rapida aqua sed non per se ascendit. piscis per se intrat in nassam

sed non per se exit. terra per se profert spinas et tribulos, sed non per se profert frumentum. Sic homo
per se facere malum, sed non per se bonum. Jo. Sine me nichil potestis facere. Et Aug. loquitur de nega-
cione petri: Hic agnoscatur quam verum sit: sine me nichil potestis facere. Ecce ad unius ancille impul-
sum firmissima columpna contremuit. Secundo potest ostendi fatuitas presumencium de se per
collacionem imbecillitatis nostre ad fortitudinem hostium nostrorum. Nos enim sumus quasi lo-
custe gygantibus infernalibus comparati qui sunt hostes nostri. Valde ergo fatuus est qui presumit
de se. In deo possumus et gygantes vincere. Unde Orig. super Num. ubi loquitur de explo-
ratoribus missis a Moyse: Vult deus te res mirabiles facere. Vult de locustis supera-
re gygantes, et de hiis que in terra sunt celestes vincere nequicias. Tercio potest osten-
di fatuitas presumencium de se exemplis virorum sanctorum fortium qui corruisse legun-
tur, sicut exemplo petri, david, et salomonis et similium. Greg. dicit: Nemo superbiat. Cadentes in
sacris scripturis multos legimus in monte presumpcionis et corporaliter corruisse. Unde
multum fugiendus esset mons iste. Aug.: Multum intremens est qui illuc ire contendit
ubi multos corruisse conspicit. In monte isto ceciderunt qui operantur iniquitatem. Pre-
cipue potest agnosci fatuitas presumencium de se per experienciam proprie imbecillitatis. Le-
vem enim cogitacionem non possumus vincere, modicum verbum non possumus susti-
nere quod venit a te. Ergo magna presumimus qui modica non possumus. Fatuitatem
presumencium de se insinuat nobis Salomon Prov. xiiii dicens: Sapiens timet et declinat
a malo. Stultus transilit et confidit. De quatuor speciebus presumpcionis.

Sequitur de speciebus presumpcionis et possumus distinguere iiii species ipsius. Prima
species est quando aliquis presumit quod alii non presumunt. Hac specie laborant illi qui
nova presumunt preferentes se antecessoribus suis, et qui coram aliquibus sibi equalibus
vel melioribus presumunt quod non ipsi. Ad hanc speciem presumpcionis videtur posse referri
quod dicitur Eccl. xxxii: Audi tacens simul et queres, et in medio magnatorum loqui non pre-
sumes. Secunda species presumpcionis est quando aliquis presumet de illo de quo presumendum
non esset, ut aliquis presumit de viribus suis vel de amicis carnalibus vel de diviciis.
Ad hanc speciem presumpcionis videtur pertinere quod dicitur Jer. xvii: Maledictus homo qui confidit in homine
et ponit carnem brachium suum. Et sequitur: Benedictus vir qui confidit in domino. Et dicitur in
Ysa. xxxvi: Ecce confidis super baculum harundineum confractum istum super Egyptum,
cui si innixus fuerit homo intrabit manum eius et perforabit eam. Et dicitur Prov. xi: Qui con-
fidit in diviciis suis corruet. Tercia species presumpcionis est ut cum quis presumit
de victoria que adhuc est in pugna. Ad quod Job xl potest referri: Memento belli
nec ultra addas loqui. Et dicitur iii Reg. xx: Non glorietur accinctus eque ut discinc-
tus. Et vocat Glo. accinctum illum qui inductus est armis et adhuc est in acie,
discinctum vero vocat illum qui victor est et iam arma deposuit. Ad idem

contemnendum vilia set et ad contemnendum vilia. De triplici remedio contra hanc speciem superbie.
Triplex autem potest esse remedium contra vicium illud. Primum est frequens meditatio proprii
status. Hec meditatio quid desit docet, oratione desit optinet, et est valde utile homini
et valde placet deo quod homo frequenter se inspiciat. Bernardus. Illam animam diligit deus que sine ces-
satione se considerat et sine simulatione se iudicat. Idem. Novus. Multa omnia si te
non novis. Eris similis homini edificanti sine fundamento. Secundum remedium est ut corrigen-
ti ut exhibeatur facies hylaris, adulanti tristis. Sic enim fiet ut a multis corriga-
ris et a nullis adulatoribus decipiaris. Nemo enim invito auditori libenter narrat
sicut dicit Ieronimus. E contrario vero multos invenio adulantes qui libenter eos audiunt. Proverbiorum
xxix. Princeps qui libenter audit verba mendacii omnes ministros habet impios.
Tertium remedium est ut speculum sacre scripture faciei mentis frequenter opponatur.
Gregorius. Sacra scriptura tanquam speculum mentibus nostris opponitur ut si quid in eis
fedum fuit videatur. De specie superbie qua quis se preponit aliis.
Consequenter de quarta specie pertinente ad intellectum que est quando aliquis in esti-
matione sua se preponit aliis quod est et valde magna rusticitas et magna
fatuitas et et magna iniquitas. Quod preponere se aliis sit magna rusticitas potest
ostendi per hoc quod iste qui hoc vicio laborat quasi vult sedere altior ceteris in
hospicio Christo et ibi inhonorat homines quos maxime debuit eos honorare. Sed in
propria domo nec sic faciebat Abraham qui dicit Genesis xviii. Loquar ad dominum me-
um cum sim pulvis, super quem locum dicit Gregorius. Apte inquid cernimus in quo
loco se posuerat qui se pulverem et cinerem et cum deo loqueretur estimabat. Quam
gravi pena ferendi sunt qui ad summa non proficiunt et de minimis se extollunt.
Quod autem magna fatuitas sit se preponere aliis multipliciter potest ostendi. Quod magna
Primo per hoc quod quanto aliquis se magis appreciat fatuitas sit se preponere aliis.
tanto minus appreciatur a deo et tanto minus valet. Exemplum habemus de hoc
in Saul de quo legitur i Regum xv. Cum esses parvulus in oculis tuis caput in
tribubus Israel factus es. E contrario cum magnus esset in oculis suis a regno de-
iectus est. Illum autem qui se despicit deus appreciat. Psalmus. Cor contritum et humiliatum deus non
despicies. Secundo potest ostendi fatuitas ista per incertitudinem quam habent ho-
mines in presenti vita de bonitate sua vel aliena. Unde Ecclesiastes ix. Sunt
iusti atque sapientes et quorum opera sunt in manu dei et tamen nescit ho-
mo utrum amore an odio dignus sit. Et si homo presentialiter certus esset de boni-
tate sua vel de malicia aliena, finaliter tamen incertus est. Licet enim proxi-
mus tuus in presenti sit homicida vel iudeus vel sarracenus, forsitan tamen
in dei prudentia est de ordine cherubin vel seraphin vel et tu [illegible]

cū ungūe. occōnem cū ei dat ut uncte ⁊ mansuete debeat se hr̄e erga eos. in h̄ qd
cū sibi p̄ficiunt ⁊ sponunt. ualde cū ꝑuersum est eos exhonorare qui cū in honorē
posuerūt. ⁊ p̄tate de manu aliquoꝝ accepta uti ī oppressionem eorūdēq; ꝑuersitas sig
nificata est. m̄. xxvii. In h̄ qd milites p̄sidis accipientes harundinē de manu xp̄i
ꝑcutiebant inde caput ei᷒. In harundine cū que uacua est. p̄tas t̄rena intelli
que nich̄ h̄t soliditatis. ꝑ oliuā cui᷒ pinguedine deus ⁊ hoīes utunt᷑. signat᷑ aliquis
uir misericors in opib; mīe ēxcens se qui oleo mīe sue paupertatē alioꝝ condit. ⁊
q̄ī impinguat. lucem ⁊ diuine gr̄e eodem oleo in se nutrit ⁊ conseruat. Talis pre
latōnem refugit timens ne occōne eius bonū amittat᷑ qd accepit. In ficu u° in
telligit᷑ aliquis contemplatiuus iam dulcedinē dei contemplatōne sentiens q̄ p̄la
tōnē nō uult recipe q͛ timet dulcedinē quā sentit amittē. scit cū qd oportebit
cū ꝑ sollicitudinē exterioꝝ ēē se exire. Unde luc. xiiii. Villam emi ⁊ necc̄e habeo
exire. ⁊ dicit Inl͛i. ab intima contemplōne ibid̄ dicit Glo. ad. in empta uilla do
minatō notat᷑ ⁊ supbia. Villam possid̄e hoīes sibi subd̄e. uiciū malū nimium
p̄mū. ꝑ uitem ꝓꝑ feruorē uini intell᷑ aliquis ꝑfc̄e caritatis ⁊ feruentis q̄ p̄la
tōnem sibi recusat timens ne si eam susceperit feruor caritatis in eo tepescat
ꝓꝑ aliq̄ā mundane sollicitudinis sup infusionē. Ramnus u° genus rubi est qd
uulgo senticem appellant asꝑum nimis ⁊ aculeatū sicut sentes. ⁊ scdm Josephū
ad impetū uenti ignē naturalit᷑ ꝓducit. ⁊ est in p̄ncipio molle s; postea indu
rescit. Unde signat᷑ aliq̄s malū ambitōsum qui spinis uicioꝝ spinosus ē q̄
spoliat subditos suos sic̄ spine lana spoliant oues contingentes eas qui ex se emit
tit ignē ꝑuerse conuersatōnis quo se ⁊ subditos conburit incendio infernali qui
se subditis suis mollem in p̄ncipio exhibet ⁊ mansuetū. Deinde u° durū q͛ ꝓ
tandem ēxcet talis regimen nō recusat. Resp̄sio ad uerbū ap̄li qd ambiciosi alle
Potest cū uideri alicui qd appetitus dominij malus nō sit gant cū dicat ap̄ls
cū dicat ap̄s. I. ad thi. iii. Siquis ep̄atū desid͛at bonū opus desid͛at. S; nulla obiectō ista
Si quis uerbū ap̄li diligent᷑ consid͛et. nō cū dicit ap̄s. qd siquis desid͛at ep̄atū qd ipse be
ne faciat uł qd desidiū eius sit bonū. s; uult ostendē quid significet᷑ h̄ nōie ep̄atus
q͛ nom̄ grecū est. Unde. sup illū locū expone uolunt ap̄s quid sit ep̄atus q͛ nom̄
est opis nō honoris. grecū cū est ⁊ inde ductū uocabulū. q͛ ille qui p̄ficit᷑ illis q̄b;
p̄ficitur sup intendit curā eoꝝ gerens. scopos cū intentō est unde ep̄c latine sup
intendens dr̄ ut intelligat se nō ēē ep̄m qui p̄ee dilexit nō ꝓdēē. ep̄atus cū
est sup suam ⁊ alioꝝ uitam intentō nec ualet h̄ argumentū. Si quis ep̄atū
desid͛at ⁊ c̄. g° desidiū ep̄atus est bonū simil᷑ ualet. si dicat᷑. iste latro q̄ uult
furari bonā cappam ipse desid͛at bonā rem. q͛ bonā cappā desid͛at. g° desidium

et per veteri h. quod dixit quidam pater cuidam filio dicenti: Ego mortuus sum mundo. Et si tu
mortuus es, ait pater, dyabolus tamen mortuus non est. ad eandem speciem presumptionis pertinet
quando aliquis presumit de perfectione cum adhuc est in inchoatione. quantumcumque aliquis perfe-
cerit semper reputare debet se incipientem. Unde in Ecclesiastico: Cum consummaverit homo tunc
incipiet. Gregorius in moralibus: nescit mens per corpoream vetustescere que semper studet
pro desiderio inchoare. Idem: Si a bonis inchoatis volumus lassescere valde necesse
est semper nos ea credamus inchoare. Psalmus: Et dixi nunc cepi. Ieremias iii: Vocabis me pater et
post me ingredi non cessabis. Et Ecclesiastici xliii: A luna signum diei festi luminare quod
in consummatione minuitur. sic vir iustus quanto perfectior efficitur tanto in oculis suis
minuitur. Quarta species presumptionis est quando aliquis temptat id quod est super vires suas sicut cum
aliquis presumit quod ipse exibit a peccato quando voluerit cum tamen a casu in peccato modo cavere
non possit. ad hanc speciem presumptionis pertinet illud Ecclesiastici xxix: Repromissio nequissima
multos perdidit. De hac presumptione amplius dictum est in tractatu de luxuria ultimo
capitulo circa finem. Ad hanc etiam speciem presumptionis pertinet quando aliquis insufficiens
recipit curam animarum et promittit se alios a lupo infernali liberare cum ipse iam sit
in ore ipsius. ad destruendum vitium presumptionis. posuit deus hominem iam formatum in
paradiso ut legitur Genesis ii. ipse homo non posuit se ibi. immo etiam positus a deo ibi stare non
potuit. quomodo ergo in celesti paradiso viribus suis se ponet. De appetitu proprie excellen-

Dictum est de vitio presumptionis. consequenter dicendum est de appetitu tie. oooooo
proprie excellentie. et cum sit triplex excellentia dominii. excellentia magisterii. et ex-
cellentia simplicis excessus. quando scilicet aliquis excedit alium in aliqua gratia ita tamen
quod non est superior. ad eum potest distingui appetitus proprie excellentie in tres
species. scilicet in appetitum dominii. appetitum magisterii. appetitum simplicis excessus. De appetitu

De appetitu vero dominii primo prosequamur. qui ideo peccatum est quia locus dominii proprie loco dominii
dei est. nec debet ab homine appeti. naturaliter inter homines equales esse debent. nec est homo
subiectus homini nisi per peccatum in bestiam sit conversus. et sit quodammodo homine inferior
sit factus. Unde Gregorius in moralibus: non est data homini prelatio ut dominetur hominibus
sed bestiis terre et volucribus et piscibus. id est hominibus in eo quod induunt faciem hominum. cum
enim non delinquimus pares sumus. et est scriptum de Genesis i. ubi post illud verbum: Fa-
ciamus hominem ad ymaginem. subditur: et presit piscibus maris et cetera. De hiis que faciunt

Ad detestationem vero huius vitii primo possumus uti ad detestationem huius vitii oooooo
dissuasionibus quas faciunt scripture de vitio isto et de multis pauca ponamus.
legitur Ecclesiastici vii: Noli querere ab homine ducatum neque a rege cathedram ho-
noris. sicut ad regem spiritualem pertinet ponere aliquem in regno suo qui loco
suo sit et regi iniuriam faceret qui ab alio quam a rege sine eius consensu hoc

meditatib; & uexatonibz exponi. Unde Greg. Misericors deus quos tenere diligit ab ex
ternis actonibz abscondit. nam & pr familias ad eum laborem servos suos mittit a quo
subtiles filios suspendit & inde filij sub uexatone decori sunt. Unde sicut in puluere
deturpant cappa pluuialis non ideo supponitur ceteris uestibz quia carior habeatur
s; potius ut sola deturpetur. nec fit s; principaliter ad utilitatem ipsius cappe. s; potius
ad utilitatem ceterarum uestium. sic qui prelatus est non debet se reputare ceteris meliorem & debz
credere se in statu illo positum propter aliorum utilitatem non propter suum honorem. expedit enim
ut unus moriatur homo pro populo. i. laboriose uiuere & periculose exponatur quod est uelud
quedam mors. multi tamen adeo fatui sunt ut mortem istam appetant & dulcedinem
uite quiete fastidiunt. Unde Greg. Cessatonis a laboribz mundi deus imparatis
uesana mens plus assequi aspera carnalis quam tenere blanda spiritualis gaudet
huiusmodi manna fastidiunt & sepe desiderant que non sunt lacrimis conqueruntur. preterea
illi ambitiosi ex dignitate quam appetunt non optinent honorem quem intendunt. non enim
ipsi honorantur a dignitate. s; dignitas potius exhonoratur ab ipsis & deturpatur. Greg. Egre
gie decessare tullius ait cesar cum quosdam ornare uoluit non ipsos honestauit s;
ornamenta deturpauit. Item boetius. quanto maior est dignitas tanto despectiores
improbos facit. at non impune reddunt namque improbi parem dignitatibz uicem quas
sua contagione commaculant & licet ualde male sit ambitiosis dum sunt in loco
dignitatis deterius tamen erit eis cum pro ambitione sua punientur. Unde Io. In ma
iori gradu maior sine dubio pena. Sap. vi. Potentes potenter tormenta patientur
& apo. xviii. quantum glorificauit se & in deliciis fuit tantum date ei tormentum & luctum.
Ad detestationem huius uicij facere potest id quod uicium hoc est ita efficax ad capiendum homines. In
quidam plurima cum solebant hominum corrumpere mores fortius euitant. femina ceteris
honoribus quem res nec femina uincere possunt subiugit ambitio. Possumus
etiam ad detestationem huius uicij parabola que habetur Iud. ix. Iuerunt ligna ut unge
rent super se regem dixeruntque oliue. impera nobis. que respondit. numquid possum
deserere pinguedinem meam quam dii utuntur & homines & uenire ut inter ligna
na promouear. dixeruntque ligna ad arborem. ficum ueni & super nos regnum
accipe que respondit eis numquid possum deserere dulcedinem meam fructusque
suauissimos & ire ut inter cetera ligna promouear. locutaque sunt ligna ad
uitem. ueni & impera nobis. que respondit eis numquid possum deserere uinum me
um quod letificat deum & homines & inter cetera ligna promoueri. dixerunt omnia lig
na ad ramnum. ueni & impera nos que respondit eis. Si uere me regem uo
bis constituitis uenite & sub umbra mea quiescite. ligna super se regem
ungunt quando aliqui aliquem eligunt ut eis dominetur. Notabiliter autem dicitur

optime vellet. Sic deo iniuriam facit qui ab alio quam ab ipso dignitatem querit. Item Eccl.
vii. Noli fieri iudex nisi virtute valeas irrumpere iniquitates. Sicut in conflictu corporali hos
tes precipue irruunt super regem, sic hostes spirituales scilicet iniquitates et demones precipue
irruunt super illum qui in dignitate est. Unde necessarium est ei ut virtutem habeat dirum
pendi eos. Item Io. Cave honores quos sine culpa tenere non potes. Sublimitas ho
norum magnitudo scelerum est. Greg. in pastorali. Pollens virtutibus invitus et coac
tus accedat ad regimen animarum. Si ille qui virtutibus pollet invitus debet accedere, quid
de illo qui vitiis sordet. Ille nullo modo debet accedere. Et si accedit non modicum dampno
sum est et sibi et populo. Dampnum populi ostendi potest hiis testimoniis scripture que sequuntur.
Legitur Prov. xxviii. Regnantibus impiis ruine hominum. Item leo rugiens et ursus esuri
ens princeps impius super populum pauperem. Item dux indigens prudentia multos oppri
met per calumpniam. Et Prov. xxix. Cum impii sumpserint principatum gemet populus dampnum
num. Non quod meruit qui cum indignus sit sublimatur. Insinuat nobis Aug. dicens.
In nullo seculo dominus ita iratum ostendit quam in hoc quod cum indignus sit eum poni ad re
gimen. Positus sum ad amphibolum tuum gubernaculum in apice regis ecce. Possunt
et duo valere exempla ad detestationem huius vitii. Et de multis exemplis pauca pona
mus. Et primo ponamus exemplum domini nostri Ihesu Christi. De quo legitur Io. vi. Ihesus autem
cum audisset quia venturi essent ut raperent eum et facerent regem, fugit iterum in montem
ipse solus. Querentibus eum ad mortem ipse se ultro optulit, ut legitur Io. xviii. Querenti
bus autem se ad regnum fugit, ut ostenderet quod quibusdam potius expediret esse mortu
os quam esse in loco dignitatis. Unde ipsum dignitatis contemnentes aliqui nobiles et po
tentes quod potius expediret eis esse leprosos quam esse in statu in quo sunt. Hoc exemplo
utitur apostolus ad Hebr. xii. dicens. Curramus ad propositum nobis certamen aspicientes in auctorem
fidei et consummatorem Ihesum, qui proposito sibi gaudio sustinuit crucem. De Aug. et legitur
quod fugiebat ab omni civitate que non habebat episcopum ne in episcopum raperetur. In
venitur et de quodam priore Claravallensi Galfridi nomine, qui cum electus esset
in episcopum Tornacensem et ab Eugenio papa et ab abbate suo B. cogeretur honus episcopatus
subire, ipse prostratus ad pedes abbatis et clericorum qui eum elegerant in modum crucis
ait. Monachus fugitivus si me eiectus esse potero, episcopus vero numquam ero. Cum labo
raret in extremis, quidam monachus ei carus assidens ait: Care mi, quia nunc cor
pore separamur, oro te ut si potes salva voluntate dei statum tuum mihi post
mortem reveles. Cui oranti post mortem eius coram altari apparuit in
visione Galfridus frater tuus dicens. Ecce assum Galfridus frater tuus. Cui ille.
Care mi, quomodo est tibi? Bene. Sed revelatum est mihi a sancta trinitate quod si
promotus essem in episcopum, fuissem de numero reproborum. Quod male sit ambitiosis
dum ad dignitatem tendunt.

Exa. b

Tercio p̃ facte ad decretũ. huius uicij. hoc qd ambiciosis male est dũ ad dignitatẽ ten
dunt. peius est eis cũ iam dignitatẽ adquisierũt. pessime erit eis cũ punient̃
de hoc qd in loco dignitatis male se hũerunt. qd male sit ambiciosis dũ ad dig
nitatẽ tendunt. p̃mo patet ex ũbis Sen. dicentis. Quecũq; eminẽ uident̃ qũ
uis pusilla sint. & tñ nõ opacõnẽ huiusmoi exeunt p difficiles & arduos tramite
adeunt̃ qm̃ singola in fastigiũ dignitatis uia est. Et philosophus li. maximum
malũ ht ambicõ qd nõ respicit ul' dm̃ ul' se. ul' aliquos. h̃ p fas & nephas & mul
le picula ad dignitatẽ tendit qm̃ appetit. ambiciosus sp est pauidus. timet e
ne quid dicat ul' faciat qd in oculis hoim displiceat honestatẽ mentit̃. humilita
tem simulat cunctis adulatur. cunctis inclinat. oim est seruus & tributarius
grauẽ pugnam ht in se dũ uirtutis pulsat & ambicõ gtinet manum. qd male

Quod autẽ ualde male sit ambicioso cũ Tercio ambiciosis dignitatem habentib;
iam ht dignitatẽ multiplr p̃ ostendi. Primo ex ũbis B. sic dicentis. o ambicio
ambiencium crux qm̃ oms torques omib; placens. nil acerbius cruciat nil molesti
inquietat. nil tñ apud miseros mortales celebrius negocijs eius. Item Sen. Nemo
ex hijs quos purpuratos uides felix est nõ mag qm̃ ex illis quib; sceptrũ & cla
midem in cella fabule assignant qui in loco dignitatis sunt in maiori piculo sẽ
qñtũ ad aiam. & qñtũ ad corpus frequnter. Ja. honores se cũ picula trahant tito
piclitatur. potestas qñto maior honor tanto maiora picula. Idem. altissimi mo
tes crebris fulminib; feriunt̃. Ab. & loqus de eo qui preest dicit. Ab. qd qñto in
loco supiori tanto in maiori piculo uersat̃. Inmedũ pncipes pp magnũ piculũ
in quo sunt non audent ire p ppam ciuitatem n̄ ab armatis defendant̃. qũ
est pua miseria. Tullius. Nonne mulier melius ẽ pire qm̃ in sua ciuitate sine
armato psidio nõ posse uiuẽ. in maiorib; ẽ tirannib; sunt frequẽt qui psunt
Vnde Je. v. Ibo ad optimates & loqr eis. ipi nõ cognouerũt uiam dñi & iudici
um dei sui. & ecce mag hij simul gfregerũt iugum rupunt uincula. & In eo
dem caplõ in fine. Inuenti sunt in pplõ meo impij insidiantes qsi aucupes &
laqueos ponentes & pedicas ad capiendos uiros. sic decipula plena auib;. sic
domus eoy plene dolo. Ideo magnificati & ditati sunt incrassati sunt & impingu
ati & preterierunt sermones meos pessime. Sen. abstrahunt a recto diuicie hono
res & potencie. & alia que opponẽ nra sunt cum picio sin ulia. In maiori & la
bore sunt. Vnde significati sunt p duo opimenta supiora que in tabnaculo e
rant de pellib; arietum. pp estum & ymbriũ diffusionem. De quib; ht Exo.
xxv. Opimenta illa custodiebant opimentum inferius qd ualde erat pciosum.
Sic illi qui psunt custodiunt filios dei quos ipe tenere diligit. nec uult in cõ

tu in dei presencia iam est patibulo inferni affixus. ecc. viii. Vidi impios sepultos
qui et cum adhuc viverent in loco sancto erant et laudabantur in civitate. quod in illorum
operum iudicio salomon spiritu prophetico sepultos in inferno qui in mundo isto sancti crede
bantur. ideo nulli debet homo comparare se. Ecc. noli te comparare maioribus noli minoribus
noli aliquibus noli vel uni te neminem non dico preponas sed nec comparari presumas. Item
in anima plane non est timenda qualiscumque humiliatio. immo horrenda. nimiumque pa
nem da. ut nimia temere presumpta erectio. et est competens exemplum de hoc
in eo qui ingressurus est per hostium bassum cui non est periculosum quantumcumque
se inclinet. sed si se elevaverit amplius debito quantum est tantum unius digiti le
det capud suum. Idem accidit hiis qui per humile hostium paradisi volunt ingredi.

Tercio probo ostendi ista fatuitas per hoc quod estimatio qua aliquis prefert se aliis
apud deum cum cogitatio locutio est. quedam ostentatio est presumptuum diviciarum et ob
struit homini fontem divine misericordie. Bernardus. presumptus ex hoc sufflat iram dum dissimu
lat miseriam. Quarto probo ostendi fatuitas ista per hoc quod talis multo iudicet
sibi ipsi cum privatus amor homines soleat fallere in iudicio suo. Bernardus. amor suo non odium
veritatis nescit iudicium. Idem de legibus humanis statutum et in causis tam ecclesias
ticis quam secularibus. scio servatur speciales amicos causancium non debere admitti in iudici
um. ne vel fallant vel fallantur amore suorum. quasi culpam amici tuo iudicio
illius amor aut minuit aut prorsus abscondit. quanto magis amor tui tuum
contra te iudicium fallit. Item philosophus ita fere parata est omnium hominum natura ut ali
ena melius iudicet quam sua. tali probo dici. tu iudicium facis de teipso. iudicium
tuum non est verum. Quinto probo ostendi fatuitas ista per hoc quod tales credunt solem
iusticie non lucere clare nisi in domo glorie eorum. quod indubitanter magna fatui
tas est. Unde Bernardus. Nolo ut nusquam arbitreris lucere solem communem lucem dei nisi in
cella tua. nusquam esse serenum nisi penes te. nusquam operari gratiam dei nisi in gloria
tua malo te cogitare utrumque esse serenum apud te nisi peius de te quam de aliquo
estimare. Quod preponens se aliis in deum et in proximum iniquus est. ooooooo

Iniquitas et magna est se preferre aliis et quantum ad deum et quantum ad proximum.
Quantum ad deum quadrupliciter est iniquus qui aliis se prefert. Primo in hoc
quod iudicium datum filio dei sibi usurpat. Unde Jo. v. pater non iudicat quem
quam sed omne iudicium dedit filio. Secundo quod opus eius despicit. prov. xiiii. qui
calumpniatur egentem exprobrat factori eius. ubi dicit glossa. qui facit ta
lem multum displicet mulieri cum quis despicit filium eius vel artificium
eius est cum quis despiciat eius opus ita et deo displicet cum aliquis despicit creaturas
eius. Tercio iniquus est in deum cum se solum bonum credit quia quodam modo

eius est bonū. Unde sequit᷑ in eadem glo. locus superior quo regi ppls nō p̄t ⁊ sicut tenetur
atq; administrare ut decet tū indecent᷑ appetit᷑. ideo ociū scm̄ querit caritas ueritatis.
negociū iustū suscipit necitas caritatis. quā sarcinā si nullus imponit percipiende
atq; intuende. uacandū est ueritati. si aūt imponit᷑ suscipienda ē pp̄ caritatis necitatē
s; nec deserenda est delectatō ueritatis. ne subtrahat᷑ ipa suauitas ⁊ opprimatur ista ne
cessitas. Patet ergo qd appetendus nō est locus dignitatis. Unde .i. ad cor. Caritas nō
est ambiciosa. Quid aūt indignitatibus appetunt uerū lucrū aīarū ul' lucrū bursar
aut laborē aut honorē. satis appetet. honores ⁊ diuicie ab officiis ecclesiasticis seperent᷑.
Unde legit᷑ qd mortuo s. ieronimo pp̄. diu uacante pptus nō inuentus est qui subiret illud
honus qm̄ nō habuit eccā diuicias nec ppam scolarem. huius adiunctis cp̄r siluestri illi
co ambitio nascebat᷑. ⁊ late pnagabatur.

De appetitu magisterii.

Dictum est de appetitu dominii. consequēter dicendū est de appetitu magisterii. de quo hoc ordine
dicemus. Primo ostendemus de quibus causis appetitus magisterii possit ēē culpabilis. Scdo
ostendemus de magisterio curiosorū. quā tē sit uexatōnis ⁊ afflictōnis. Tercio ostendemus quā
ti meriti sit ministeriū magistri qd habuit uiri quos regit timor ⁊ caritas dei. Primū ergo no
tandū est qd appetitus magisterii culpabilis p̄t ēē quinq; decausis. Primo pp̄ causam ignoran
cie. quā s. aliquis presumit docere qd nō addidicit. Unde iac. iii. Nolite plures magistri fieri fres
mei. Glo. i. tū discrete ⁊ in scripturis docti. pū. xviii. qui prius respondet quā audiat stultus se
ēē demonstrat ⁊ confusione dignū. Salustius. postquā honores adepti sunt tūc primū acta
⁊ preceptū maiorū legem inceperunt presenti homines. eccl. xxxii. audi tacens ⁊ p reuerencia accedet
tibi gra bona. Ieronimus. ceteri qui lectulē narratu ⁊ uilia opuscula fabricant sē doctore ēē nō
possunt. qd cupiunt ex medicorū est. promittūt medici tractant fabrilia fabri. Sola scriptu
rarū ars est quā sibi passim oms uendicant ⁊ subdit. hanc multi presumunt. lacerant
docent antequā discant. Greg. Turpe est tūc salonice querere cū debent quonem euodare
Docentes eundam interrogant quō possit optime adducere art. Si michi dixeris ū qd bū saeus.
Scdo p̄t ēē appetitus magisterii culpabilis pp̄ inhonestā uitam. Indignū enī est celestē
doctrinam ēē in uase inmundo. Unde dd. peccatori dixit deus quare tu ⁊c. ⁊ pū. xxvi. Quō si
argento sordido ornare uelis uas fictile. sic tumencia labia sūt corde pessimo so
ciata. Dignus irrisione ēēt qui argento uas fictile ornare uellet ⁊c. Vellet orna
re lutū sordidaret argentū. sic irrisione dignus est qui cū malus sit tū ad sup
biam ⁊ uanā gliam uba bona dicens. quodammō obligat se ex doctrina sua ad bū
faciendū. Unde sup id. Iob. xxxix. Aut circūdabis collo eius hinnitū. dicit Greg. collo
equi hinnitus circūdatur. cū ne ad uel pusilla opa prodeat suis uocibus uita pdi
cantis obsidetur. ⁊ sup id. pū. iii. Circumda eas gutturi tuo. dicit Glo. uirtutes
docet circūdari gutturi cū pociūs uox in gutture fieri soleat. qr. t. pdicatōnis uox

deinti9 manat ſʒ exteri9 circūdat namq; quo ad aliq̄s ad bn̄ opand̄ ⁊ uiuendū excitat
ea ad bn̄ opandū opa p̄dicationis ſe ipm̄ ligat. Greḡ. qui uba dei loquit̄ pri9 ſtude
at qualit̄ uiuat ⁊ poſt ex actu colligat que ⁊ qualit̄ dicat. ⁊ eccl'. xxix. que in
manu habes uba celos. ea in manu habem9 que ope implem9. ⁊ talia debemus
p̄dicare alijs. ⁊ eccl'. xxix. Confirma ubū ⁊ fidelit̄ age cū illo ⁊ omi tempe inue
nies q̄ neccīu est. bona opatō est ubi cfirmatō. mala ū opatō infirmatō ē ubi
fidelit̄ agit cū illo qui qd p̄dicat crede ſe oſtendit q̄ idē ope implet qui p̄
dicat delectatōnem aliqm̄ uenenatā ee ⁊ toxicatā ⁊ tn̄ eandē ſumit nō ub'
crede qd p̄dicat nec fidelit̄ agit cū ubo. qd h'ntē doctinā bonā ⁊ malā malā uitam
Et notandū qd h'ē doctinam bonā ⁊ uitā ſit hoi uecūnd ⁊ deo displicens. ⁊ ecce multū nocens.
malam ipi h'nti ualde est uerecūdū ⁊ erubeſcencia plenū. deo ⁊ multū displicet
⁊ eccē multū nocet. Primū multipl' p' oſtendi. Primo ex h' q' ille qui bn̄ docet
⁊ male uiuit q̄ſi defert lucernam añ ſe qua inmūdiciā ſuam alijs oſtendit. ps.
lucerna pedib3 meis ubū tuū ⁊c̄. ⁊ pū. vi. mandatū lucerna est ⁊ lex lux. Item talis de
bello fugit ⁊ cū ad pugnand alios ſtrenue exhortat' uitat ⁊ ip̄e cdempnatōnis pu
blicat. Unde ap'. In quo iudicas aliū te ipm̄ cdempnas. Item in libro pſp. bn̄ loq̄
⁊ male uiuē nil aliud est q̄m ſe ſua uoce dampnare. talis ſibi ipi cdicit ⁊ ſe ip
ſum cfundit. Ioh'. nō confundant opa tua ſermone tuū ne cū in ecca loq̄ris
tacitus quilib3 rñdeat. Cur ḡ h' aū dicis ip̄e nō facis. delicatus magr̄ est qui
pleno uentre de ieiunijs diſputat accuſare auariciam. ⁊ latro p' ſacerdotis
xp̄i mens manq3 ccordent talis ope deſtruit qd ubo edificat. eccl'. xxxiiij. Unus
edificans ⁊ alius deſtruens quid pdest eis ū labor. talis h't linguā longe ma
iorem manu qd ſn̄ dubio monſtruoſū est. Greḡ. monſtruoſa res est manus
recuſſa ⁊ lingua magniloqua. De tali uisione ſolet dici i' Gen̄. xxvii. Vox
quidē uox iacob est. ſʒ man9 man9 ſūt eſau. Qd aū h' multū diſpliceat deo.
oſtendi p' ex h' qd de9 maledixit ficulnee h'nti folia ſn̄ fructu. ut legr̄. m'
xxi. ficulnea eū h'ns folia ſn̄ fructu. p̄dicator est h'ns uba ſn̄ bonis opib3
Idem oſtendi p' p h' q' tot maledictōnes faciebat ſcribis ⁊ phiſeis q' h'ebant fo
lia uboꝝ ſn̄ fructu bonoꝝ opū. quas maledictōnes habes m'. xxiij. Qd autē
ualde h' noceat eccē dei multipl'r p' oſtendi. Primo p h' q' doctina ecce i
eis nō h't talem uirtutē qualē debet. Unde. aug'. qui nō ardet nō icendit.
Greḡ. mag' ualet ad p̄dicandū ſca amoris gl'ia q'm excitata ſermonis ſca
idem nulla est dulcedo lingue ū condiatur ſapore uite. Item Greḡ ſup
ezechielem. Sermo dulcedinē nō h't qm̄ uita reproba mens gladiam remor
det. Idem. illi ſoli de deo dulcit' loqui nouerūt. qui eū cordis uiſcerib3 di

philo. qd studium est expectatio diuine illuminationis. Item phs. inpossibile est
de pellibus caprarum aut omnium haurire sapientiam. Ideo. omnio pretermittenda est ab hys
qui studere uolunt. Sapientia enim donum dei est nec debet aliquis temptare rapere
eam uiolentia laboris uel studij irrequisito domino. Unde Iac. i. Si quis indiget ado
mine sapientia postulet eam a domino. Aug. oratione melius soluuntur dubia quam inquisitio
ne alia. Quarto potest ostendi esse culpabilis appetitus magisterij. quia hoc appetit esse su
perior illo quem natura sibi genuit equalem. Unde Aug. hominem homini subdi non natu
est hominis bene institutis. Sed pena dampnati equalitas intacta placet deo. Unde D. mira
bile templum tuum in equitate. Quinto potest esse culpabilis appetitus magisterij. si propter ua
nam gloriam appetatur sicut faciebant scribe et pharisei. Unde Mt. xxiij. amant primos
recubitos in cenis et primas cathedras in synagogis et salutationes in foro et uo
cari ab hominibus rabbi. Quante afflictionis sit magisterium curiosorum.
Dictum est ex quibus causis possit esse culpabilis appetitus magisterij nunc dicendum
est quante afflictionis sit magisterium curiosorum. qd satis ostendit nobis Salomon. Eccl.
i. dicens. proposui in animo meo querere et inuestigare sapienter de omnibus que fiunt sub
sole. hanc occupationem pessimam dedit deus filijs hominum ut occuparentur in ea. alia
translatio habet hanc distentionem pessimam studium curiosorum dicitur quod occupatio mala pe
ior et pessima. mala propter afflictionem tam corporis quam anime que ibi est et precipue
ubi afflictio non pura uel nulla utilitas est. Unde Sen. quid detorques in illa quo
ne quam subtilius est contempsisse quam soluere. Idem nullius rei difficilis est inuentio
non illius cui inuente hic unus est fructus inuenisse. peior autem est propter contemptores
sapientie et fastidiosos auditores. De contemptu sapientie habetur Prov. i. Sapientiam atque doctrinam
stulti despiciunt. ideo despicitur sapientia a stultis quia ab eis non agnoscitur. sicut au
rum et argentum a brutis conculcantur quia ab eis non agnoscuntur. De contemptu sa
pientie dicit Sen. ad sapientiam quis accedit quis dignam iudicat. nunquam in tran
situ nouit quis philosophum aut ullum liberale studium respicit nisi cum aliquis prius inter
uenit dies quam perdere libet. itaque nichil inuenitur ex hys que antiqui inuestigata re
linquerunt at si hic inuentus sobria incumbet si maiores docerent minores ad
discerent uix ad fundum ueniretur in quo ueritas posita est quam nunc summa et leui queri
mus manu. dicit idem Sen. fastidientis stomachi est multa degustare. qui
dam auditores adeo fastidiosi sunt ut non possunt sustinere quod aliquid eis di
catur quod alias audierint. licet in nesciant. De quibus mirum est quomodo ipsi possunt
audire missam de beata uirgine quam totiens audierint. De triplici doctorum
Pessima non occupatio est propter multiplex periculum quod ibi est. difficile periculo.
enim est doctores a superbia. uel uana gloria non seduci. et pedibus apostolorum. i. affib

lexerunt. Item sermo dei contemptibilis redditur hominibus per vitam malam predicantium. Unde Greg. Cuius vita despicitur necesse est ut eius predicatio contempnatur. Ipsa etiam veritas suspecta redditur hominibus. Quis enim crederet alicui qui aliquam viam assereret latronibus plenam et neminem posse transire per eam absque spoliatione et iugulatione si post assertionem eandem viam eligere vellet. Item quis non haberet suspectam exhortationem insequendi hostes. fratrum ab eo quem sciret esse ex parte hostium. Propter malam vitam eorum qui habent instruere alios. multa mala evenerunt ecclesie dei. Unde Tren. iiii. Non crediderunt reges terre et universi habitatores urbis quod ingrederetur hostis et inimicus per portas Ierusalem propter peccata prophetarum eius et iniquitates sacerdotum eius qui effuderunt in medio eius sanguinem iustorum. Effunduntur inquam suo malo exemplo.

Tercio probatur esse culpabilis appetitus magistrii propter hoc quod appetentes quod proprium dei est. scilicet magisterium occasionem addiscendi preter dare hominibus. propter non docet nisi deus. Unde Aug. magisteria forinsecus adiutoria quedam sunt et admonitiones. sed cathedram habet in celo qui corda docet. Aliud est oculis materiam ministrare que videatur. et aliud est visum conferre oculis. ad doctores forinsecos pertinet materiam ministrare illis qui addiscunt. sed ad interiorem magistrum pertinet ut ad videndum sensum cordis aperiat. et sicut oculus et res obiecta non sufficiunt ut visus in actu fiat nisi oculus illuminetur. sic preter disciplinam et forinsecum doctorem necessarius est sol iusticie. a quo intellectus illuminetur. Unde postquam aliquis audivit aliquid a doctore forinseco. ipse tamquam acquiescat consulit magistrum interiorem. Quod autem proprie dei sit magisterium multis testimoniis scripture potest ostendi. De quibus pauca sufficiat ponere. legitur Matth. xxiii. Nolite vocari rabbi. Unus est enim magister vester. ut dicit Iudich. ne quod deo debetur nobis presumamus. Unde qui illuminat hominem et non alius homo. sed tamen congruit docendo non intellectum prestat. Item Glo. magister ex consortio veri magistri. tamquam eius vicarius et per reverentia ipsius a quo mittitur honoretur. Item Prov. ii. Dominus dat sapientiam et ex ore eius prudentia et scientia. et Eccl. i. Omnis sapientia a domino deo est. Et Io. vi. Et erunt omnes docibiles dei. Ubi dicit Glo. testatur propheta. omnes homines illius regni. i. christiane fidei esse docibiles dei quia et si homines foris loquuntur. tamen solus deus intus sensum aperit. Item Io. xiiii. dicitur de spiritu sancto. Ille vos docebit omnia. et xvi. docebit vos omnem veritatem. Iudich. Intus sui sono sic et alius tamen. Item Io. ii. non necesse habeatis ut aliquis doceat vos. sed sicut unctio eius docet vos de omnibus. Glo. nemo docenti tribuat quod ex ore docentis intelligit nisi intus sit qui doceat lingua doctoris exterius in vanum laborat. Ver tamen doctor taceat. sed quod per agat.

Ad idem ostendendum valet quod dicitur

puerat ⁊ ē. qr sordes p̄ ho in uestibȝ uitare. Unde legitur de Aug. Vestimentum eius ⁊ calciamentum
nec nitida nimium. nec abiecta plurimum. Jo. ornatus ⁊ sordes pari sunt fugienda. quia alandi
uicias aliam gloriam redolet. Sen. Non splendeat toga nec sordeat quidem. Jo. nec affecta
te sordes exquisite delicie laudem pariunt. Si tamen uestem sordidam pro xpi amore quemquam op
teat ferre non est arguendus cum propheta uidit ihesum magnum sacerdotem sordidis uestibȝ in
ductum ⁊ ē. deus immundiciam corporalem non reputet immundiciam. Unde. Mt. xv. Non quod intrat
in os coinquinat hominem ⁊ infra. non lotis manibȝ manducare non coinquinat hominem. ⁊ iu
ritate ⁊ immundicia corporalis. Immundicia esse non uidetur cum spiritum quod mundum iudicatur dum in ore
quam cito est ex iudicetur immundum. Item Sen. Argumentum bone uoluntatis est gunbatus et
pannus. Gunbatus est lectus pauperum. michi est bene substantiuum uel ad capud. a gunba quod ē
capud ⁊ producitur media. uel apponunt aliquem non est ex necessitate hic pati sed uelle. Idem Sermo
nasatur diues quisquis erit in luce nullus est lacte ⁊ panno esse contentus. ¶ Quod possumus in
contra superbiam ornatus exemplis. Multa autem sunt que ex suo dissuadent nobis superbum ornatum ⁊ su
adent humilem habitum. ¶ Primo suadet hic nobis ipse deus. hic dupliciter. Primo in plasmatione
hominis. Voluit enim deus preciosum spiritum sub uili sacco carnis abscondere nec est mirum quod
uoluit corpus quia uile est preciosum tegumentum habere qui precioso spiritui uile tegumentum
uoluit dare. ¶ Secundo in hoc quod parentibȝ nostris post peccatum tunicas pelliceas fecit ut
legitur Gen. iii. ¶ Ad idem ⁊ inuitant exemplis diuersis hominum. De quibȝ licet sint multa
pauca ponere sufficiat. Aug. de se ipso fateor de preciosa ueste erubesco. Hest. viii. Do
mine tu scis infirmitatem ⁊ necessitatem meam quod abhominer signum superbie ⁊ glorie quod
est super capud meum in diebȝ ostensionis mee ⁊ detester quasi pannum menstruate ⁊ non
portem in diebȝ silencii mei. Unde abhominatur. Hest. signum superbie. quia signum ē sub
iectionis diaboli. diabolus enim est rex super omnes filios superbie. ut legitur in Job. ⁊ sic dicit Greg.
Euidentissimum signum est reproborum superbia. humilitas electorum. Sicut ergo aliqua persona no
bilis merito indignaretur. si aliqua uilis persona signum seruitutis poneret in capite eius
⁊ sic duceret eam per ciuitatem. sic regina Hest. que cor nobile habebat abhominabatur
signum superbie quod in capite suo erat. Notabiliter autem dicitur quod est super capud meum
idest os. in ornatum enim suum non deferebat nisi quando marito suo regi se ostendebat
in quo mulieres temporis nostri multum sunt ei dissimiles. que quando sunt cum maritis
suis non curant de ornatu. quando uero in publicum uolunt procedere. ornate uolunt
esse ⁊ tamen dicunt quod ornant se propter maritos suos detestabatur ⁊ Hest. ornatum suum capitis
quasi pannum menstruate ⁊ merito. Melius enim esset tinctam sanguine alicuius animalis
cruentatam quam ad uanam gloriam ⁊ superbiam circumdatam excepto scandalo. Ui
ta enim ad uanam gloriam circumdata sanguine peccati quodammodo intincta est qui san
guinis deterior est quocumque sanguine animalis. Unde Job. xv. Tacuit gloriam super ceruicem

dr̄ pulus vane glie adhesisse. de h' periculo h'r. Matth. iiii. sup' v'. Et statuit eu sup' pinnaculum templi. ubi eni dicit Glo. in eo loco xp̄m temptat in quo multos decepat. et alia Glo. ibi erant sedes doctorum. et unde ipsi loquentur v' multos cepit vana gloria honore magisterii inflatos. Aliud periculum est infidelitatis in dominum. frequenter enim sunt magistri deo infideles in talento sibi commisso. eodem enim precio quo ipsi emunt cupam quamque possent emere aurum. et eodem labore possent h're edificativa quo ipsi acquirunt inflativa. Tercium periculum est impietatis in proximum. frequenter enim magistri pocius volunt cavillacionibus inutilibus intendere quam fr̄es suos qui ad mortem trahuntur eripere. Boicius. Securius est minima conquirere cum hostis instat a tergo et movere se iussus est miles necessitas exercuit quicquid pax ociosa collegit de mens. unde videtur sicut saxa in munimentum senes feminasque congerendo cum iuventus iniit portas armata expectaret sedere ociosus et h'i questiunculas ponem quod non perdidisti habes cornua non perdidisti ergo cornua habes. non vacat ad istas ineptias ingens negocium in manibus est mors tua sequitur fugit vita ad ista h' modice.

Postquam videre quantum nunc sit ministerium. **Quantum nunc ministerium honorem doctorum sit** illorum doctorum quos timor dei et caritas regit. ad cuius rei evidenciam notandum est quod triplex est genus hominum. alii enim sunt indocti. alii vero docti non tamen adeo ut sufficiant alio docere. tercii vero adeo docti sunt ut docere possint. primi miseri sunt in vita ista quodam modo enim brutis inferiores sunt. Unde Boe. in libro glo' d'nimum. humane nature ista condicio est ut inter tantum ceteras rebus excellat cum se cognoscit. eadem tamen infra bestias redigatur si se nosse desierit. nam ceteris animantibus sese ignorare nature est homini vero non convenit. Ad idem facit quod legitur. Cant. i. Si ignoras te o pulcherrima inter mulieres egredere et abi post vestigia gregum tuorum. sponsa si se ignorat post greges vadit. et quoddam modo iumentis pocior fit miseriores autem indocti sunt quam moriuntur. unde Prov. x. qui indocti sunt in cordis egestate morientur. de tercio vero eorum qui docti sunt sic legitur. Danielis xii. qui docti fuerint fulgebunt quasi splendor firmamenti. et qui ad iusticiam erudiunt multos quasi stelle in perpetuas eternitates. sicut stelle valde splendidiores sunt quam firmamentum. sic maior est gloria docencium alios quam eorum qui non docent proprie tamen utile est docere eos qui alios possunt docere. Unde servus piger et nequam proprie obicitur. Matth. xxv. quod optuit pecuniam domini sui committere nummulariis. Ubi dicit Glo. Nummularii sunt qui predicationem audi-tam valent verbis et opere exercere et quod valde utilius sic docere tales quam docere alios homines si vere et fideliter doceantur. manifestum potest esse ex h' quod maior utilitas sequitur ex una talis quam ex erudicione mille aliorum. **De appetitu simplicis scie.**

Dictum est de appetitu divitiarum et de appetitu magisterii. tunc dicendum est de appe-

tatu simplicis excessus. hoc uitio laborant illi qui nolunt excedere alios uel in
diuitiis uel in pulcritudine uel aliquo bono nec ualent aliquem sibi equari
ad hoc uitium uidetur pertinere illud quod legitur in luca. xxii. facta est contentio inter eos
quis eorum uideretur esse maior. De hiis que faciunt ad detestationem huius vicii.

Ad detestationem uero huius uicii primo ualet facere hoc quod illud uitium peccatum est malicie.
malitiam enim hic intelligimus affectationem alieni mali qui uult se excedere
alios per consequens uult alios excedi et sic malum aliorum uult enim aliorum paruitatem quamquam
damnum faciat ad hoc ut sua magnitudo uel saltem appareat. Secundo potest facere ad detestationem
huius uicii hoc quod ipsum reddit animum ualde mutabilem. quando enim ille qui laborat hoc
uitio respicit aliquem quem ipse excedit ipse maxime letatur quando respicit aliquem a quo
ipse exceditur tristatur et sic modo tumet modo dolet. modo inflatur modo adnichilatur. hanc
mutabilitatem insinuat nobis seneca dicens. Magnitudo certum modum non habet opera-
tio aut tollit eam aut deprimit. nauis que in flumine magna est in mari
parua est. Tertium uitium illud est quod quedam fames est insatiabilis. numquam enim imple-
tur desiderium eius qui omnes alios uult excedere quia si excedit unum exceditur ab
alio. preterea si excedit aliquem in una gratia exceditur ab eodem in alia gratia. Preterea exces-
sus quem ipse appetit ad malum suum est. sicut enim habundantia humoris in aliquo
membro apostema solet generare. sic excellentia in hominibus apostema generant
superbie. Item sicut fatuus esset qui uellet unum oculum alium excedere cum secundum naturam
debeant equales esse. sic fatuus est qui desiderat ut ipse alios excedat. perfectum
quod aliquis desiderare scilicet debet et placere ei perfectus aliorum quo ei equales debent omnes
filii dei uelud unum corpus amare equalitatem et similitudinem. Unde legitur de ipso fi-
lio dei. ad hebreos. ii. quo debuit fratribus per omnia similari. Item eccli. xxxii. Rectorem
te posuerunt noli extolli sed esto in eis quasi unus ex ipsis. De. vi. speciebus superbie
Ornatus

Dictum de superbia interiori consequenter dicendum est de superbia
exteriori. uocatur autem superbia exterior aliquid exterius quod a superbia inte-
riore procedit et eam ostendit. Item possunt distingui iste superbia secundum diuersitatem rerum
in quibus superbia hominum potest apparere. Potest autem apparere superbia hominum uel
in ipso corpore in ornatu in equis uel in amplitudine familie in conuiuiis
in edificiis. in deauratis libris in cantatu. Et primo prosequimur de superbia illa que
in ipso corpore apparet que potest distingui secundum diuersitatem membrorum que
sunt in corpore. est enim superbia oris et est superbia oculorum. et est superbia nari-
um. et superbia colli. et sic de ceteris membris. Ad superbiam oris pertinet illud. ps.
Disperdat dominus uniuersa labia dolosa et linguam magniloquam et cetera. prouerbiorum. xiiii. In ore
stulti uirga superbie. stultus uel superbus uelud quandam uirgam homines cedit ad

superbiam narium pertinet referri. Ysa. ii. Quiescite ab homine cuius spiritus est in naribus eius. De superbia oculorum legitur Eccli. xxiii. Extollentiam oculorum ne dederis mihi. Prov. vi. Sex sunt que odit deus et vii. detestatur anima eius oculos sublimes. Et in Ps. Neque elati sunt oculi mei. De superbia colli vel ceruicis habetur Job. xv. Cucurrit adversus eum erecto collo. Et in Ps. Dominus iustus concidet ceruices peccatorum. De superbia aliorum membrorum tangitur Ysa. iii. Ubi sic legitur pro eo quod elevate sunt filie Syon et ambulaverunt collo extento et nutibus oculorum ibant et plaudebant ambulabant pedibus suis composito gradu incedebant. Decalvabit dominus verticem filiarum Syon et deus crinem earum nudabit. De superbia ornatus.

Consequenter de superbia ornatus. Et cum ornatus possunt esse diversarum rerum vel hominum vel lectorum vel multorum aliorum. Primo ponantur ea quibus possunt uti contra superbiam ornatus humani et virorum et mulierum. Contra hanc superbiam primo possunt uti verbis sanctorum et sapientum. De quibus pauca ponere sufficiat. Eccli. xi. In vestitu ne glorieris numquam nec in die honoris tui extollaris. I. ad Thi. ii. Volo mulieres orare et habitu ornato cum verecundia et sobrietate ornantes se non in tortis crinibus aut auro aut margaritis vel veste preciosa sed quod decet mulieres promittentes pietatem per omnia bona. Habitum ornatum in quo vult apostolus mulieres orare notat. Glo. Religionem earum ornantem eas. Vult sed eas ornatas aliis virtutibus cum verecundia vultus ut non sint anime frontis ut meretrices et vult eas esse sobrietate mentis ornatas non in crinibus tortis. v. scalpis et cetera. vel non ornantes se in crinibus tortis aut auro et cetera. ut scilicet sed crinibus intorquantur. Ioe. Pe. iii. Mulieres subdite sint viris et subditis quarum non sit extrinsecus capillatura aut circumdatio auri aut indumenti vestimentorum cultus sed qui absconditus est homo cordis in incorruptibilitate modesti genii spiritus super quem locum talis Glo. habetur. Sicut Cyprianus ait serico et purpura indute Christum induere non possunt auro et margaritis et monilibus adornata ornamenta cordis et pectoris perdiderunt quod de illis indubitanter verum est quod ad cupiditates animas ornant sed et subditur in Glo. Quod si petrus quoque mulieres admonet cohercendas et ad ecclesiasticam disciplinam religiosa observatione moderandas que excusare possunt cultus suos per maritum. Quanto magis idem observare virgines fas est cui nulla ornatus sui competit venia. In. I. ad Thi. vi. Habentes alimenta et quibus tegamur. His contentissimus contenti esse debemus tegumento non querere ornamentum. Item Apoc. xviii. Ve ve civitas illa magna que amicta erat purpura et bysso et cocco et deaurata auro et lapide precioso et margaritis. Quoniam una hora destructe sunt tante divicie. Item Aug. vestis purpuream circumdatur non ad pulchritudinem sed ad necessitatem tegumenti ne dum exquisitis vestibus aliam turpitudinem assumas. Ideo dicitur vestis pur-

mentum. Talis enim debet esse vestis ad nostram penitenciam. Unde in Jona. Vestiti sunt ninivi
te saccis a maiore usque ad minorem et venit ad regem ninive et surrexit de solio suo
et abiecit vestimentum suum a se et indutus est sacco. Item Matthei iij. ipse Johannes habebat vestimen
tum de pilis camelorum. antiqui et tegebantur sacco vel cilicio egypciaca superbogant
que unda in memore latuit et si obiciatur de pellibus tabernaculi rubricatis et iacinctinis.
ad hoc respondet. Johannes Sic olim ista probantur quoniam sanguis pecudum vermiculo sunt peccatorum. nunc
autem pauper deus paupertatem et simplicitatem suam in ecclesia gloriatur. et subdit. Si hii iudeorum tan
do devotas in templum devota cruore immolancium. Ad idem et movere nos debet mercatorum
qui quando trossellum est de panno valde precioso ipsi faciunt coopturam de burello. quasi ta
tum non iudicet illum qui nisi trossello preciosam facit coopturam. Ad idem monere
nos debet ipsa sapiencia que in personis contemptibilibus frequenter abscondit se ipsam. Unde
sapiens. Sepe est sub palliolo sordido sapiencia. Vade et tu fac ut sub humili habitu te
abscondas. Ad idem et monet nos ipsa natura que sub vite vilitate aurum et alia precio
sa abscondit et sub vilitate corticis dulcedinem nucis. De .xij. stulticiis ornancium
Quarto propter valere contra superbiam ornatus si ostendantur multiplices iiij se. ooooo
stulticie ornancium se de quibus pauca ponamus. Notandum ergo quod prima stulticia or
nancium se est quod ipsi exteriora sua que vilia sunt interioribus suis que preciosa sunt
preponunt. Unde eis patinam pomi ipsi pomo preeligunt. quemque datur unum pomum
duobus et cum patina fuit ab alio solet qui parvit talem particionem facere filio suo
patina sit tua et pomum sit meum. hanc particionem nullus acceptat sed particionem a
diaboli factam. isti talem acceptant multi. ornat enim exteriorem qui patine pomi assimila
tur quecumque quidam in depicta est habet candorem et ruborem. mala preponunt anime sue et sic qui
vilem coopertoriam precioso trossello preponunt. Diabolus vero tunc nisi trosellos de animabus.
Unde Genesis xiiij. dicit rex sodomorum qui figuram tenet diaboli ad abraham. Da mihi ani
mas cetera tolle tibi. Istam stulticiam superbi insinuat nobis Glosa super dicto Johannis vi. Eum qui
venit ad me non eiciam foras. dicens superbia est foras eici qui nichil habet in bono
interiori nec hic nec in futuro. Secunda stulticia est ornancium se quod ipsi ordinacio
nem dei pervertunt in se ipsis. Volunt enim quod ancilla habeat ea que domine sunt. et
domina ea que ancille sunt. Caro enim que ancilla est ornatur et delicate pascitur
et oportet ut fiat quod ab ea imperatrix licet mors anime inde debeat sequi. e contrario anima que
domina est fame et siti affligitur et male induta est et ad preceptum carnis operatur
quod est valde magna perversitas. Unde Ecclesiastes Magna abusio et tumultus magnus ancillam
dominari. et dominam ancillari. Si quis assereret se fuisse in terra aliqua in qua domine
omnino se haberent ut ancille. deberet se habere vix credetur sibi. Sed in veritate terra illa pa
tria ista est. In ea fit fere per totum annum festum ancillarum. quod alibi solet fieri

qui debet hominem esse decus aliarum creaturarum minus pulchrum quam alias creaturas. in facie
eius expuit vel eum contempnendo vel animam eius maculando. quod figuratum est in expuitione
facta in faciem domini. et expuitione que fiebat in faciem eius qui nolebat suscitare semen
fratri suo defuncto. ut legitur deuteronomii xxv. fratris hominis sui semine defunctus. Qualis est qui sua spe
dampnatus est cum ab homine debet semen suscitari quia ex hominibus angelica ruina repar
anda est. multum posset erubescere homo cum se videt malum inter res suas bonas. et turpem
inter res suas pulchras sicut domine solent erubescere cum habent ancillas pulchras. et ipse
sunt turpes. augustinus in sermone. videns erubescere debere bonis suis si domus tua plena est
bonis et tu habes malum. Septima stulticia ornatorum se. est quod cum ipsi sint morte dampnati
nati et iam ad mortem ducantur. potius tamen cogitant de ornatu quam quomodo animam su
am liberent sicut seneca dicit omnes capitali supplicio condempnati sumus et incessanter ad
mortem tendimus. Unde augustinus. Nichil aliud est tempus presentis vite quam cursus ad
mortem stare in quo nemo licet paululum vel tardius ire permittitur sed urgentur
omnes pari motu. Unde cum ornatus superborum ornatus sit hominis non morti adiudicatorum potius
est illusio quam honor. sicut purpuramento domini postquam iam adiudicatus fuit morti il
lusio fuit. Unde bernardus. Omnis purpura illusionis postquam domino ihesu purpura illusum est.
Octava stulticia ornatorum se. est quod ipsi inde Quod de veste potius sit erubescendum quam gloriandum.
gloriantur unde erubescere debuerunt. Triplici ratione ostendi potest quod homo de veste de
bet erubescere. Primo per hoc quod vestis signum est peccati parentum nostrorum. Unde bernardus. Qui
gloriatur de veste similis est furi glorianti de furtivo. quia propter peccatum primorum parentum introductus
est usus vestium quis latronem non irrideat si videat eum gloriari de signo sibi
facto pro latrocinio suo quod in facie portat. Secundo ostenditur idem per hoc quod vestis reme
dium est turpitudinis et erubescencie. quam per peccatum contraximus. ante peccatum sufficie
bat homini propria pulchritudo non habebat tamen aliquid erubescere. Unde non erat
necesse ut sub veste absconderet sicut sol vestimento non indiget. Sufficit enim ei
pulchritudo luminis sui per vestimento sicut rosa ornatu aliquo non indiget. suf
ficit enim ei pulchritudo coloris sui ad vestimentum et sic de ceteris floribus. Unde
matthei vi. Considerate lilia agri quomodo crescunt non laborant neque nent. Dico autem vobis
quoniam salomon in omni gloria sua coopertus non est sicut unum ex istis sed per peccatum incurrit homo
turpitudinem et erubescenciam. Ideo necessarium est ei vestimentum quod est remedium
turpitudinis et erubescencie. sicut ergo ad gloriam loripedis non cedit quod pedem habet
ligneum cum sit remedium infirmitatis. nec ad gloriam scabiosi quod scabiem ve
lat. sic in veritate non cedit ad gloriam hominis ornatus. et si aliter videatur. augustinus. Qui
superbit ex habundancia temporalium est tanquam egrotus qui superbit ex habundan
cia medicamentorum et emplastrorum. a simili possumus dicere quod ille qui superbit ex pulchritudine

nec in quibus iuxta duplex erit ei. Et id. prov. xvi. spirituum ponderator est deus. Faciunt cor
pora pondant et iudicant hominem ex ea parte ex qua non est homo. deus vero spiritum ponderat
Unde i. reg. xvi. dixit deus ad samuelem cum precepisset ei de unctione david in regem ne
respiciat vultum eius et altitudinem stature eius quoniam abieci eum nec iuxta intuitum hominis
iudico. homo enim videt ea que parent. deus autem intuetur cor. preciosiores species aromatice
in sacculis minoribus solent reponi ne evaporentur et sicut eodem vicio laborant do
mine que longas caudas trahunt post se preciosis vestibus tiram moventes et de
nuditate xpi. De caudatis vestibus mulierum. oooooooooooooooooooo
In pauperibus non curantes caudis suis pulveres colligunt et pulverem hominibus movent
xpm vero quem in tot pauperibus nudum inspiciunt non operiunt. timendum est ne in caudis
earum diabolus quiescat. Unde legitur de quodam sancto quod ipse vidit quendam diabolum videns
tem et quesivit ab eo quare rideret qui dixit ei. Vidi socium meum equitantem super cau
dam cuiusdam mulieris que dum retraheret caudam cecidit socius meus in lutum
et in derisum. Sexto enim est superfluitas in illis qui volunt habere diversa paria vestium
et postea volunt vestimenta sua a tineis comedi quam inde xpm in pauperibus induere.
Unde Jac. v. agite nunc divites plorate ululantes in miseriis que evenient
vobis. divicie vestre putrefacte sunt et vestimenta vestra a tineis comesta sunt
et c. Clamant nudi. Clamant famelici et queruntur nos fame et frigore mi
serabiliter laborantibus quod conferunt tot mutatoria vel extensa in perticis vel plica
ta in manticis. Quinto potest esse reprehensibilis habitus propter materiam ut sit materia sit
serica vel aurea vel argentea. Et notandum est quod materia vestium multum processit
ut postea defecit curiositas humana. post enim fuit materia vestium pellis cum lana
Unde Gen. iii. fecit quoque deus adam et uxori eius tunicas pelliceas. Deinde pro
cessum est ad lanam puram que levior est quam post in processu est ad cortices her
barum scilicet ad linum iii. ad stercora vermium scilicet ad sericum. deinde ad aurifrigium
et ad lapides preciosos. Inter ornatus sunt qui propter materiam reprehensibiles sunt specialiter
videntur esse reprehensibiles corrigie serico deaurate vel deargentate. et hoc multipli
ci ratione. Primo quia superbia talium corrigiarum in loco humiliationis est. Unde mi
chee vi. humiliatio tua in medio tui. Unde sicut superbia in paupere amplius
displicet deo quam in divite. quia pauper habet materiam humilitatis que est quedam
repressivum superbie. sic potius displicet deo superbia circa ventrem ubi tanta mate
ria humilitatis est quam displiceat in alia parte hominis. Preterea. sicut ignis vehe
mens est qui ardet cum aqua que ei contraria est. sic valde magna superbia est
que durat ubi tanta materia humilitatis est. Bernardus. non magnum est esse humilem in abiecti
one magna prorsus et rara virtus humilitas honorificata. Sic ergo potest dici quod

uocat ornamenta brachiorum scilicet armillas. Murenule sunt cathene circa collum. olfa-
toria uocat ea in quibus continebatur muscus et alia aromata. teristra uocat uestes
estiuales ualde subtiles [illegible] pluuias. et dicuntur a tira quod idem est quod estas. tunc mulie-
res que se quasi alienis plumis pulchras se fecerunt ad modum cornicule. amissis plu-
mis illis turpissime apparebunt nec solum deficiet glorie ornatus tunc. sed et commuta-
bitur in ignominiam et quanto plus habent de gloria plus habebit tunc de ignominia. Unde Osee
iiii. Gloriam eorum in ignominiam commutabo. Et Ysa. iii. Erit pro suaui odore fetor et
pro zona funiculus. pro crispanti crine caluicium. pro fascia pectorali cilicium. Econuerso
sed que corpora sua fuerunt superbe ornata tunc a Christo non ornabuntur. Unde B. nunc tamen
nunc uideant qui corpora sua pellibus mortuorum et stercoribus uermium informant. quia
cum deus ad iudicandum uenerit non reformabit nisi quod humilitatis et abiectionis inueni-
et. Unde apostolus ad Phil. iii. Saluatorem expectamus. super quod B. dicit. Requiesce i(n) ho(c)
spe misera caro qui propter adam uenit propter te quoque uenturus est qui reformabit
illam tu quoque non obliuiscere saluatorem expectamus qui reformabit corpus humi-
litatis nostre. Quartum est magnus contemptus glorie eterne qui est in eis qui se
ornant. multum enim contempnunt eternam gloriam qui ei preponunt gloriam et laudem ho-
minum. Carius enim habent ut pulchri dicantur quam ut consequantur regnum eternum. nec
et laudem semper habent quam intendunt. In archa enim non seruata thesaurum suum faciunt
et ideo de facili illum amittunt. Unde B. Insipiens tu qui thesauros congregas in saccum
pertusum quod thesaurum tuum alieno in ore constituis ignoras quod archa ista non clauditur
nec seras habet. Quintum est ingratitudo magna que est in eis qui se superbe ornant
Valde enim ingrati sunt deo qui eum inhonorant in hoc in quo ipse uoluit eos pre ceteris creaturis
honorare. In hoc deus hominem specialiter honorauit quod eum ad ymaginem et similitudinem su-
am creauit. Unde multum ingratus est ei qui ymagini sue contumeliam facit
et quasi non timeant irreuerentiam aliquam facere ymagini beate uirginis uel ymagini
Christi hominis scilicet crucifixo quare non timent homines irreuerentiam seruare ymaginem
beate trinitatis. illi qui exterius se ornant similes sunt sepulchris dealbatis que exte-
rius apparent hominibus speciosa sunt ossibus mortuorum. Corpus enim peccatoris anime mor-
tue est sepulchrum. sicut dicit Au(gustinus). Unde dominus Mt. xxiii. Ve uobis scribe et pharisei ypo-
crite quia similes estis sepulchris dealbatis que a foris apparent hominibus speciosa. intus
uero plena sunt ossibus mortuorum et omni spurcicia. ad quod potest induci quoddam exemplum
barlaam. Rex quidam magnus gloriosus pergens in curru obuiam habuit duos ui-
ros habentes uestes attritas et sordidas et attenuatas facies et psallebant deo
Rex autem de curru prosiliens amplexatus est eos. quod uidentes magnates eius
indigne tulerunt. et cum per se non auderent corripere eum rogauerunt fratrem eius

ut quereret ab eo

arboribus quoadusque signemus servos dei in frontibus eorum. Ezech. ix. Transi per mediam civitatem
in medio Ierusalem et signa thau super frontes virorum gementium. Thau signum fuit crucis. Crux
enim tria brachia tantum habuit ad modum T. Sed postea addita est quedam tabula a parte superiori ad
scribendum titulum crucis. Ergo quod per thau intelligitur voluit deus signari in frontibus fidelium. Sed mulieres
abiecto signo domini posuerunt signum diaboli in frontibus suis. Unde in ps. Posuerunt signa sua
signa. Et apoc. xvii. Mulier circumdata erat purpura et coccino et inaurata auro et lapide
precioso. Et subditur. Et in fronte eius scriptum nomen misterii. Unde timendum est eis illud quod legitur Ezech. ix.
de non habentibus thau. Percutite non parcat oculus vester neque misereamini. Et subditur. Omnem super quem vide-
ritis thau ne occidatis. Et a sanctuario meo incipite. Duodecima stulticia ornantium se est quod
ipsi habent caram pulchritudinem corporis sui que adeo parva est ut pellibus murium et stercoribus
immundis adiuvetur. Pulchritudinem vero anime que similis est divine adeo vilipendunt quod eam non
reputant. Cum demones eis nasum et aures precidunt. Iuxta illud Ezech. xxiii. Nasum tuum et aures
tuas precident. Dicendum quod non fit sine magna contumelia dei cum homo potius velit assimilari muribus
in pulchritudine quam deo. Pulchritudinem et sotularium suorum habent homines curam singulis
diebus eos tergendo. Ad pulchritudinem vero anime sue que dei ymago est vix semel in anno
volunt cogitare. Immo quod plus faciem peccatorum que sunt facies demonum super induunt. Iuxta
illud ps. Et facies peccatorum sumitis non attendentes illud Eccli. iiii. Non accipias faciem adversus fa-
ciem tuam. Non offenditur parum deus ex contemptu ymaginis sue. Unde super illud ps. In ci-
vitate tua ymaginem ipsorum ad nichilum rediges dicit Glosa. [illegible] Iusto ymaginem ipsorum ad nichilum redi-
get deus in celesti civitate quia ipsi in sua terrestri civitate ymaginem ipsius ad nichilum
redigunt. Preter ista sunt multa alia que debent homines cohibere ab amore superflui ornatus.

Primum est dei ordinatio. *De hiis que debent homines cohibere ab amore superflui ornatus.*
que vult ut in presenti tempore intendatur reformationi animarum. Et ad hoc spatium fuit primus
adventus filii dei in mundum. In futuro vero vult ut fiat reformatio corporum et ad hoc erit secundus
adventus. Tunc enim resurgent corpora sanctorum et gloriam suam habebunt que hic sine gloria
fuerunt. Unde Bernardus: Noli corpus preripere tempora. Potes enim impedire anime salutem. Tuam
operari non potes. Omnia tempus habent. Patere ut nunc anima pro se laboret. Magis autem et colla-
borabis ei. Tamen et si compateris et conregnabis. Secundum est quod ornatus iste tunc deficiet
quando magis esset necessarius. Quando scilicet anima venire debebit ad illam magnam curiam in qua
congregata erunt et que sub terra et que in terra et in celo sunt. Unde Ysa. iii. De-
calvabit dominus verticem filiarum Syon et dominus crinem earum nudabit. Et ibidem. In die illa au-
feret dominus ornamentum calciamentorum et lunulas et torques et monilia et armillas et
mitras et discriminalia et periscelidas et murenulas et olfactoriola et inaures et gem-
mas in fronte pendentes et mutatoria et lintheamina et acus et specula et sin-
dones et vittas et theristra. Armillas vocat Glosa ornamenta brachiorum. Periscelidas

uestitum est tanquam egrotans qui superbit ex multitudine emplastrorum. Et sicut ridiculum esset si
aliquis loripes pedem ligneum depingeret uel deauraret sic ridiculum est cum homines se or-
nant. Tertio per idem ostendi potest quod illi qui ornant se mendicant pulchritudinem
suam a creaturis uilioribus quam ipsi sunt. Unde sicut aliquis nobilis homo erubesceret si opor-
teret eum aliquid mendicare. sic a personis ignobilibus et potius uellet magnam inopiam susti-
nere quam ab eis mendicare; sic erubescere debet homo quod a muribus et uermibus oportet eum pul-
chritudinem suam mendicare. Unde super illud Guido. Cantuariensis. Quoniam non gloriabitur de pul-
chritudine qui gloriatur de turpitudine. Vestes te ornant pulchritudo esset si eas ornares.
Nona stulticia est eorum scilicet quod ipsi credunt se bene indutos et ornatos cum equis eorum. Si tem-
pus bene ornatus est cum tamen omnino nudi sint. Unde in Apocalypsi. Beatus qui custodit uestimenta
sua ne nudus ambulet et uideant homines turpitudinem eius. Et Ezechielis xxiii. Denudabunt
te uestimentis. Et ibidem. Dimittent te nudam et ignominia plenam. Ipsi sunt similes cuidam clerico
qui in festo stultorum equum suum induit scarleta et ipse indutus erat tiata. Decima
stulticia erat quod ipsi turpitudinem suam discooperuerunt quam eam cooperire debuerunt
Illi enim qui uident superbum ornatum eorum malam opinionem habent de eis. Unde super illud
ad Thimotheum ii. non in tortis crinibus aut auro aut margaritis aut ueste preciosa dicit Glossa.
Superbus habitus nec recta de se facit credi. Et Ecclesiastici xix. Amictus corporis et risus dentium
et ingressus hominis enunciant de illo. Si nux relinquit corticem exteriorem ante tempus signum
est interioris corruptionis. sic si christianus non habeat exterius habitum quem christiana religio
requireret. signum est quod in animo alicuius peccatum intus lateat et magis erubescibilis est cul-
pa quam nuditas hominis cum nuditas a culpa habeat quod sit erubescibilis. Unde magis erube-
scere debent illi quorum peccata apparent hominibus quam si ipsi nudi hominibus apparerent. Illi
qui ornant se dum uolunt uitare turpitudinem corporis turpitudinem assumunt mentis
et dum se ornare uolunt inquinant se admixtione uicio superbie. quod inquinat omnia bona
que sunt in homine iuxta illud poetarum. Si tibi copia sapientia formaque detur. Inquinat
omnia sola superbia si comitetur. Undecima stulticia eorum scilicet est quod mulieres uolunt
uideri fatue uolunt esse. et potius uolunt assimilari fatuis quam matronis. Si equus
uenalis non est quare ergo signum uenalitatis gestat in fronte. circulus quare est ante domum
si non est ibi uinum uenale. uel quare ouis que est dei uult habere signum ouium diaboli. Nun-
quid nimo dicit ei pastor ecce non noui te et capieris a lupo infernali. Signo autem
tali debent esse signati omnes fideles. omnes enim debent ostendere crucem penitentie in se ip-
sis. Unde ad Galatas. Stigmata domini Ihesu in corpore meo porto. Precipue tamen in capite
debent apparere signa penitentie et humilitatis. Pro illis qui baptizantur uel confirmantur
imprimitur signum crucis in fronte. In capite ieiunii aspergitur cinis capita
fidelium. De significatione illa legitur Apocalypsis vii. Nolite nocere terre et mari neque

in festo beati vincencii. tunc enim accipiunt ancille vestes diuersarum sudarium. ista prosi-
tas est similis illi prosperitati quam ponit salomon. eccles. x. dicens. Vidi servos in equis
et principes quasi servos ambulantes super terram. et est prosperitas ista valde nociua ecce
dei. Vnde prov. xxx. per tria movetur terra et quartum quod non potest sustinere per servum cum reg-
nauerit. Tercia stulticia est eorum. scilicet quod ipsi valde care emunt quod nichil
valet scilicet. gloriam humanam que non valet est quo ad animas cum animabus sit valde
nociua nec quo ad corpora. Vnde. Jo. viii. Si ego glorifico me ipsum gloria mea nichil
est. nichil in quantum in valore. Quarta stulticia eorum est quod ipsi plus expendunt
ut pascant oculos aliorum quam ut pascant ventrem proprium. Vnde Seneca. non sunt
homines ad popinam dentibus et ore et ventre contenti oculis quoque gulosi sunt. si
aliquis erat per civitatem aliquando plures artifices inveniet qui operantur ut pascant oculos
quam qui operantur ut pascant ventrem. Vnde dixit quidam. mundum esse animal mi-
rabile quod maiores habet oculos quam ventrem. potius voluit homines bona sua perde-
re divitibus hominibus qui per oculos ponere quam os dei famelicum in pauperibus pascere.
Jnvenerunt curiosi quo delectarentur et non invenerunt miseri quo sustentarentur.
cum periculo anime sue adquirunt. Vnde oculos hominum delectent. Mira fatuitas cum
videas in pulchritudine rei vise habeat delectari naturaliter. potius quam res visa eo
quod iam melius videretur parere ad inspicientes pulchritudinem eorum quam inspiciunt
prouide quam ad eos que inspiciunt. debet quoque homo pulchritudinem exteriorem neglige-
re autem eam si voluit qui habet eam inspicere. Quinta stulticia eorum. scilicet est quod ipsi
similes illi qui ex preciositate selle et freni equum estimat. Vnde. Seneca. quemadmo-
dum stultus est qui equum empturus non ipsum aspicit sed stratum et frenos. sic
stultissimus qui hominem aut veste aut ex condicione vestis que in nobis circum-
data est estimat. Jdeo cum volueris verum estimationem inire et scire qualis sit.
nudum inspice. et sicut ait quidam. ex auro frenum non meliorat equum. Sex-
ta stulticia est quod ipsi volunt omnia sua habere pulchra et se turpes. Vnde
Aug. ecce omnia pulchra sunt cum iniquis et ipsi sunt turpes. ita accidit peccatoribus
qui se ornant exterius sicut accidit cuidam regi qui convocatis omnibus ma-
gistratibus circa [?] se fecit convivium magnum et non erat aliquis angulus in do-
mo qui non esset coopertus purpura et aliis preciosis. et astitit quidam philosophus. qui
cum vellet expuere expuit in faciem regis. et cum ministri ipsius vellent eum
ducere ad suspendium non permisit eos rex. sed quesivit a philosopho. quare hoc fecisset qui
ait. Vidi alia loca plena auro et argento gemmis et purpura. et video in
barba regis maculata ex pinguedine ciborum. me mundam. non vidi
enim locum esse mundum. quod audiens rex compunctus est. sic diabolus videns hominem

ut quereret ab eo quare in illis personis tantam reverenciam exhibuisset. Et rex volens osten-
dere magnatibus suis errorem eorum precepit fieri .iiii. archas. duas deauratas in quibus
posuit ossa mortuorum oblinivans eas aureis seris. alias duas de pice et bitumine in
quibus posuit preciosas margaritas et unguenta optima ligavitque eas funiculis cili-
cinis et posuit omnes autem magnates ut estimarent quid singule valerent. At illi
deauratas maximi precii iudicaverunt. Quibus ait rex. Certis omnia oportet inspici
intimis oculis non exterioribus sui honorem suum grumeliam. apertis ergo deauratis archis
ait rex. iste est cibus qui exterius sunt gulosi. intus repleti mortuis et fetentibus
operibus. Deinde apertis aliis duabus archis ait. iste est cibus eorum qui exterius sunt sordidis
vestibus induti vel operti interius preciosis bene redolentes. Et quales erant illi. De quorum
veneratione me fecistis reprehendi. Et sic confudit eos. Item orantes se similes sunt
aerario simile coopto. De causis ex quibus potest habitus alicuius esse culpabilis.

Notandum ergo quod superbus habitus potest esse culpabilis ex multis causis. Prima
causa est preciositas. Unde super illud Luc. xvi. ubi dicitur de divite qui induebatur
purpura et bysso dicit Glo. Si cultus preciosarum vestium culpa non esset sermo di-
vinus tam vigilanter exprimeret quod dives purpura et bysso indutus apud inferos
torqueretur. Item Greg. Nemo preciosa vestimenta nisi ad inanem gloriam querit
scilicet ut honorabilior ceteris videatur. nemo vult preciosis vestibus indui ubi a
nemine potest videri. Secunda est mollicies vestium. Unde Matth. xi. Qui mollibus indu-
untur in domibus regum sunt. Et super illud Matth. iii. Ipse Iohannes habebat vestimenta de pi-
lis camelorum dicit Glo. servus dei non debet habere vestimentum ad decorem vel ad
delectationem sed tantum ad tegendam nuditatem. Greg. Nemo existimet in fluxu atque
studio preciosarum vestium peccatum deesse. quia si hoc culpa non esset. nullo modo dominus Iohannem de
vestimenti sui asperitate laudasset. Tercia causa est extraneitas quando scilicet aliquis vult
habere vestes extraneas vestibus aliorum dissimiles. Unde Sopho. i. Visitabo super principes
et super filios regis et super omnes qui induti sunt veste peregrina. Quarta causa
est superfluitas. Potest autem ista superfluitas dupliciter ostendi vel quantum ad magnitu-
dinem vel quantum ad multitudinem. Primo modo est superfluitas in illis qui no-
lunt habere vestes longas ut maiores esse videantur quorum multum vicium habundat in
quibusdam prelatis qui pilleos oblongos in capitibus deferunt calopodia in pedibus
et vestes longas per terram trahunt sic volentes adducere ad staturam suam
cubitum unum. Unde Luc. xx. Attendite a scribis qui volunt ambulare in sto-
lis. Stola vestis longa est. illi enim magnitudine corporis dignitatem volunt
honorare non videntur attendere quod legitur de Saul qui rex malus fuit. altior
fuit universo populo ab humero et sursum. i. Re. x. Et ista que dicit Da. in ps. de domino.

magnū proꝛsus uicıū est sup̄bia cū hūılıtate tantā. Jtē hūılıtas b̄e uirginis omnē
hūılıatōnē pure creatē supauit. ꝫ maioꝛē matiam sup̄biendi hūıt cū fuıt mat̄
dei. sic sup̄bia uentris sup̄biam alioꝝ membroꝝ supat cū maioꝛē matiam hūılıtatis
hēat. p̄tea. cū saccus bono frumēto plenꝰ ꝯpetent ligatur sic fune uniꝰ oboli nō modica
fatuitas est ad ligand̄ saccū inmūdicia plenū q̄rere corrigiam sericam deauratā
uł deargentatā. Jtem cū ad ligandā uasa uini p̄ciū ꝯtinenda circuli lignei suffi
ciant patet ridiculū eē circulos deauratos uł deargentatos q̄rere ad ligandū uas
uentris q̄ ab hoīatōne plenū ē. Preterea quis nō irrideat si uideat ornatū templi
poni circa aceruū sterquilinii aliquem locū in quo inmūdicia ꝯtineatur sic faciunt
mulieres que corpa sua ornant p̄cipue circa mediū corpis. Unde in ps̄. filie eoꝝ
ꝯposite circūornate ut similitudo templi. De sup̄bia corrigiarum.

Ex hoc ꝫ p̄t ostendi magna fatuitas mulieꝝ p̄ciosis corrigiis utentiū. q̄ corrigie
ille care ꝯstant eis. ꝫ nō p̄sunt neq; aīe neq; corpi. immo deus in eis offenditur plurimi
scandalizantur. ipe ꝫ mulieres ex ponderositate grauant̄ inmodū mag̅ ponderose sūt q̄m
circuli ferrei quibꝫ solent penitentes se ligare. multe mulieres sunt q̄ si iniū
gerētur eis p̄ p̄nia ut tam ponderosas corrigias ferrent nō adq̄escerent iniungen
ti. Mira insania taliū mulierū qd̄ tantis expensis diabolo se iungant ꝫ qd̄ tam
care emant. Unde diabolo ligentur. Dyabolꝰ enī bn̄ scit ligare aliquē suo p̄prio cingulo.

Sexto rep̄hensibilis p̄t eē habitus uł ornatus p̄pt̄ colorem ut in uestibꝫ clicoꝝ rep̄
hensibilis uiridis coloꝛ rubeus ꝫ uarius cuiꝰ rei ratō p̄t eē q̄ tales colores i lana
ouiū nō inueniunt̄ naturales. si deꝰ uoluissꝫ lanam taliū coloꝝ eē ouiū. ipe po
tuisset oues depīgere. sicut ꝫ depinxit aues ꝫ forsitan a p̄ncipio cū fuit facta tincti
ua hoiꝰ absq; curiositate ꝫ culpa aliq̄ audiui aliquē uirginē inocentē q̄m re
mordebat gr̄a sua dei qd̄ habebat uestē alteriꝰ coloris q̄m aliis allegantē q̄ se
q̄ ouis q̄ nūq̄m p̄cauiat ꝯtenta fuissꝫ illi colore ipa ū q̄ mltū p̄cauiat p̄ciosiore
coloꝛe uteretur. ꝫ i ciuitate cū ipo uestē diceret ab oue. mx̄ē ubi ū dc̄. Ouis manda
tū euuāglicū implens de duabꝫ tunicis dat unā hoī nō hn̄ti. sufficē debet hoī
mendicanti coloꝛ ille q̄ sufficit oui etiam largienti. Sup̄bꝰ mendicus ē cui non
sufficit qd̄ sufficit illi a quo mendicat. Qd̄ coloꝛ croceus sit rep̄hensibilis in pe

Jnter ornatus ū qui p̄pt̄ colorem rep̄hensibiles sūt sp̄alit̄ uident̄ eē plis. rep̄hensibilia pepla seu uitte crocate mulierū q̄ multiplr̄ p̄t ostendi. Primo
p̄pt̄ h̄ qd̄ multū displicet alicui p̄ncipi q̄ uidet uexillū inimici sui in t̄ra sua. Sꝫ
amplꝰ displicet ei q̄n uidet illud in aliqua de uillis suis plus enī displicet p̄ncipi si
uidat illud in aliquo de castris ꝫ p̄cipue si uideat in supiori pte castri sui. sic deo mltum displicet q̄n uidet signū sup̄bie qd̄ est uexillū dyabolı. in supiori pte castri

sui .s. in capite mulieris et uidet uexillum suum remotum esse a loco quo postquam uoluit
id esse humilitatem primo postquam uoluit deus esse in capite. Unde Ezech. ix. Signa thau super
frontes uirorum gementium in signum huius rei fit signum crucis et illis qui baptizantur
et illis qui confirmantur in fronte et in capite ieiunii capita cinere aspergimus. Secundo
per idem ostendi potest per hoc quod peplum quod est super caput mulieris signum est subiectio
nis. Ideo enim debet uelamen super caput suum ut ostendatur quod superiorem habet .s. uirum
suum. In hoc etiam ostenditur quod preuaricatio ab ea incepit et ideo mulieres post uelami
na deferunt quam uiri et precipue postquam a uiris cognite sunt. Unde super i
ad cor. xi. capilli mulieri pro uelamine dati sunt dicit Glo. ad hoc habet mulier
uelamen ut se ream agnoscat et subditam. Item in eodem capitulo. Super .i. non
est uir propter mulierem sed mulier propter uirum. Ideo mulier debet uelamen habere super caput su
um propter angelos dicit Ambrosius ut .s. ostendatur subiecta uiro et quia per eam preuaricatio
cepit. Unde cum peplum in mulieribus maxime debeat esse humilitatis multum displicet deo quando
inde superbiunt ipse. Si quis iudicat furem cui in signum furti debet suspendi bur
sa ad collum instanter petere ut bursa illa sit purpurea quasi non irrideat eum. sic ir
risione digne sunt mulieres que uolunt habere pepla crocea in obprobrio suo
enim querunt gloriam. uel esse non potest. non cedit ad gloriam furis bursa sibi suspensa
ad collum et si deaurata sit. Tertio per idem ostendi potest per hoc quod mulieres que croceum
colorem in peplis suis deferunt colorem decentem amabilem deo et angelis
et hominibus mundi cordis uili pendunt colorem uero minus decentem non amabilem deo
et angelis eius. Contra doctrinam ecclesie deferunt quia color croceus minus decens est
quam candidus. Patet ex hoc quod nulla est que potius non uelit faciem suam candi
dam esse quam crocei coloris. quod autem iste color placeat deo uideri potest ex hoc quod legitur
Cant. v. Dilectus meus candidus non dicitur quod sit croceus. et Sap. vii. legitur de ipso
Candor enim est lucis eterne. et B. loquitur de sapientia incarnata. candor est lucis eter
ne sapientia et candida oportet esse. animam in qua ipsa sedem elegit. sic etiam placet deo
candidus color in ornatu corporis potius quam croceus. Unde legitur. Math. xvii. quod in
transfiguratione domini uestimenta eius facta sunt alba uelud nix. Magistro etiam spiritu
sanctus institutum est quod sanctissimum corpus domini inuoluatur panno candido non
croceo uel alterius coloris. Unde bene debet sufficere in mundo corpori ad inuoluen
dum color ille qui dominico corpori sufficit quia etiam color ille placeat angelis. ui
deri potest ex hoc quod legitur ultimo Marci angelus apparuisse coopertus stola candida
et Math. ultimo leguntur uestimenta angeli fuisse alba sicut nix. et Jo. xx. legitur
et uidit duos angelos in albis sedentes. quod autem hominibus mundi cordis place
at color iste satis manifestum est. Si enim aliquis occurrat duabus mulieribus

q͞uū alt͞a h͞eat peplū candidū ⁊ alt͞a croceū stat͞i illam q̄ candidū defert honestiore
iudicabit in d͞o sibi mag͞ placebit ū inq̄tas ꝑꝑa cor ei͞ subuēnit. De mulierib; q̄ mult͞ su
Qvarto p̄ idem ostendi p͞ h͞ q͞ cū ornatus p͞p uanitatē rep͞hensibil͞ sit q͞ ua os depin
mus ⁊ mutabili͞ erit in ornatu mag͞ rep͞hensibile erit. Vnde cū croceus color gunt
in peplis ualde mutabil͞ sit ualde rep͞hensibil͞ est tunicā. Si aū mul͞r tunicā
suam singulis septimanis lauaret satis fatua reputaret͞. sic fatue sūt ualde
q̄ singulis septimanis pepla sua ⁊ tingunt ⁊ abluūt. Septimo p̄ ēē rep͞hen
sibilis habitus ul͞ ornatus p͞p p̄sūptōne q͞ui͞ s. aliq͞ p̄sumunt face͞ i͞d q͞d sp͞ali͞ ad de
um ptinet sicut ille que alios crines apponūt capiti ul͞ āliem coloꝛē ponūt
in facie. appone eū crines capiti ul͞ dare colorem faciei sp͞ali͞ ad dm͞ ptint;
que aū talia faciūt cū lucifero uolunt siliēs ēē altissimo. ip͞e sūt uelud sȳ
mie que dū uolūt se decorare sp͞ali͞ se iugulant ip͞e ⁊ sunt angli tenebr͞
rum t͞rāsfigurati in anglos lucis q͞ illas que inatalem coloꝛē ponūt in fa
ciebȝ suis uideo͞ ēē dēm i͞d. ez͞. iiij. Ipse accipias faciem ad ūsus faciem tuam
facies q͞ui͞ mli͞ assumit q͞ faciem inferiorem aīe est q͞ eam decurpat. dū eni͞
uulo extīus h͞re faciem pulchrā. interi͞ assumit faciem diabo͞i. iux͞ i͞d. Et
facies petoꝝ sumitas. facies aū assūpta c͞tra est faciei natali q͞ an͞ t͞pe debi
tum facit eam senescere ⁊ in futo͞ pro ea punietr͞. Iux͞ i͞d. Ioel. ij. omnes
uultus redigent͞ in ollam q͞ntū offendat dn͞a illa que alienū colorem
ponit in facie sua. satis p̄ apparere ex h͞ q͞ uidemꝰ tn͞ offendi pictos arti
fices q͞ui͞ aliq͞ s p̄sumūt meliorare aliquid in opib; eoꝝ. p̄tea. magnam
gauinchiam facit d͞o talis p͞sona q̄ po͞ mult h͞re colorem q͞lem pictor faciat
q͞ū qualem ei deus fecit. De tali mli͞re dicit Io. Qua fiducia erigit ad celos
uultus quos conditor nō cognoscit. Sex sūt q̄ debent cohibe͞ mlieres alienis
Sex u͞ sunt que possunt cohibe͞ mlieres ab alienis crinib; . crinibus utꝫ. osc
si diligent͞ eis ostendat͞. Primū est pena q͞ui͞ sc͞ptura comminat͞ eis. ysa.
iij. ubi sic leg͞r. decaluabit d͞ns uerticem filiarū syon ⁊ d͞ns crine͞ earū nuda
bit. in p̄senti ⁊ q͞nq͞ crines earū nudant͞. Vnde accidit parisiꝰ in q͞dam ge
nerali p͞cessione. q͞d quedam symia cuidam dn͞e peplū suū cū alienis crinib;
quos deferebat coram toto p͞p͞lo abstulit ⁊ turpis ⁊ depilata ad modū cornici
le dep͞ōitas alienis plumis remansit ⁊ iusto iudicio dei h͞ accidit. Iux͞ i͞d. ysa.
Ve qui predaris nōne ⁊ ip͞e predaberis. dep͞data fuīt dn͞a illa mortuam mlie
rem crinib; suis. Ideo eam symia merito dep͞dauit q͞ iux͞ ūbū poete. nō est
lex equior ulla q͞ui͞ necis artifices arte ꝑire sua. Scd͞o debent cohibe͞ muli
eres a uitio isto fatuitas magna que comittit͞ in eū i͞d. que ex h͞ ostendi p̄

qđ cū pugiles crines ſuos abbreuient qñ duellū facturi ſunt ne ab hoſtibꝫ ſuis
ꝑ crines poſſint capi ꝛ ſilr̄ illi q̇ intrant in religionem uelud pugiles ſpūales
fatue cū mulieres crines ſuos augere uolūt. ſcꝫ in bello ꝑiculoſiſſimo ſint qͥ
nolint de manibꝫ dy͞a. euadere nō de facili euadit mlr̄ de manibꝫ dy͞a. ex q̇ tenet
eam ꝑ crines. qñ ſ. mlr̄ nimiū amore hēt ad pulchritudinē crinium. Item mulieres
talem mat̄iam ꝑiculoſe infirmitatis qñ hn̄t augent. qñ deberent eam minu
ere q̇ tamen nollent a ſua infirmitate. Infirmitas ualde ꝑiculoſa eſt ſupbia
ſicut oſtenſum eſt ꝓus q̇ mat̄ia augetur qñ crines alienꝰ ꝓpriis crinibꝫ addunt
ſatis ſunt ibe ſupbe qñ parū hn̄t de crinibꝫ. Tercio de. eo. mulieres a uicio iſto.
ꝑuſitas magna que cōicatur h̄ uiciū. uolunt enī mulieres id facere ad contume
liam dei ꝛ dampnū aīarū ſuaꝝ qđ nullo mō facerent ꝓ honore dei ꝛ ſalutem
ꝓpriam. ſi iniungeretur aliqui mulieri ꝑ pn̄ia qđ hr̄et ꝑ noctē ad capud ſuum
manū alicuius mulieris mortue nullo mō uellet h̄ facere. diceret enī ex timore am
ten fi. Crines aū mulieris mortue uult hr̄e ī nocte ad capud ſuū in dei
contumeliam ꝛ cͦ uoluntatē ecclē nec timet inde neſcio quo dy͞a. mundo.
Quarto. de. eo. muli. a uicio iſto magna ingratitudo que eſt ibi. qñ ſ. ipſe
uoluit hr̄e in loco illo crines ad dei contumeliam. Ubi deus ꝑ amore eaꝝ por
tauit coronam ſpineam. Quinto uͦ contemptus dei qui eſt in uicio iſto. Valde
enī dm̄ contempnūt qui capillos deo ꝓponūt cū capilli illi uideant̄ ſupflu
tas ee hōis ſicut ꝛ ungues de receptaculo lendiū ꝛ pediculoꝝ faciūt mulieres
theſaurū ſuū imo dm̄ ſuū qđ h̄ ab hōie colitur qđ ꝑ ceteris diligit ſicut dicit gloſa
ad eph. xv quoꝝ deus uenter eſt. De ba ꝑ̄catrice legit̄ luc. vij. qđ capillis capi
tis ſui tergebat pedes dn̄i. nō amabat tn̄ eos qñtū amant dn̄e nr̄e. Sexto
de. eo. muli. a uicio iſto multiꝑ malū qđ inde ꝑuenit tam eis qñ ꝓximis eoꝝ.
ꝓximis de facili malū ꝑuenit ex pulchritudine crinium. Crines enī uelud q̇
dam laquei ſunt quibꝫ fatui capiunt̄. Unde ſi iu. xiiij. qđ ipa colligauit
crines ſuos mitra ad recipiendū holofernē. circum dn̄r capilli dependentes a
capite mulieris. hō ꝑin laqͦs faciūt de pilis caude equine ad capiendas aues
ſic dy͞a laqueos facit de pilis mulierū ad capiendos hōies. ipis ꝙ mulieribus
multiꝑ malū facit crinium pulchritudo. accidit enī ſic legit̄ abſalon accidiſ
ſe de pulchritudine abſalon ꝛ multitudine crinium ei. ſic legit̄. ij. re. xiiij. por
ro ſicut abſalon uir nō erat pulchrior in omī iſrl̄. ꝛ ſubdit̄ a ueſtigio pe
dis uſqꝫ ad uerticem nō erat in eo macula ulla ꝛ qñto mag̃ tondebat ca
pillos tanto mag̃ creſcebant. ſemel ī anno tondebant̄ qđ grauabat
eū ceſaries ꝛ ponderabat capillos capitis ſui ducentis ſiclis ponđe publico

quid autem ei accidit. lib. ij. Re. xviij. s. quod capud eius quercui adhesit et illo suspenso inter
celum et terram mulus cui insidebat pertransijt et ueniens Joab infixit tres lanceas in
corde ipsius. sic pulchritudine crinium adheret fatua mulier alicui uiro luxurioso qui
per quercum designatur. quercus enim fructum debet quo porci pascuntur et luxuriosi opera
faciunt in quibus infernales porci delectantur et ueniens dyabolus infigit tres lance
as in cor fatue mulieris. Prima lancea est uicium superbie. Secunda est uicium luxurie
Tercia uicium discordie inter ipsam et uirum suum. require de materia ista in tracta
tu de luxuria in capitulo de coreis. Unde ponitur etiam ubi Apoc. ix. et similitudines locustarum et
c. Octauo potest esse reprehensibilis ornatus uel habitus propter formam et compositionem. In forma
uero reprehensibilia sunt ista incisio ex parte inferiori sicut fit in uestibus iocula to
rum corrugatio ex parte superiori ut si deo placeret facies earum corrugate fierent
que uestes suas corrugarent. reprehensibile etiam est quod caude assumuntur ubi natura
caudam hominibus negauit sed miseri homines eam sibi assumunt. precipue autem uidentur
reprehensibiles quantum ad formam et compositionem. sotulares rostrati. perforati. et stricti.
rostrum in sotularibus dyabolica uidetur esse adinuentio cum non inueniatur simile in rerum natura. nul
lum animal est quod in pede rostrum habeat et si aliqua habent in capite mulieres uero que nullum
rostrum debent habere uolunt habere ea in pedibus. perforatio autem in sotularibus magne
uidetur esse fatuitatis cum constet sotulares integros meliores esse quam perforatos simi
liter strictura in sotularibus magne fatuitatis est et cum deus in hijs offendatur et pedes christi
grauentur. non ita constringerentur pedes si esset in compedibus sicuti constringuntur quandoque a
sotularibus multi sunt qui non reciperent pro penitencia tale grauamen si sacerdos eorum
uellet eis hoc iniungere. magna etiam ingratitudo est uelle deferre foramina ad con
tumeliam dei in pedibus suis cum deus pro amore eius pedes suos perforari uoluerit. Et
fatuitas uidetur esse pulchritudinem querere in sotularibus ad hoc sotulares inuenti sunt
ut ipsi inquinentur et ut per hoc pedes ab inquinatione seruentur nec in radicibus arborum
nec in fundamentis domorum pulchritudo solet requiri sic nec in sotularibus deberet
requiri pulchritudo. Nono potest esse reprehensibilis habitus uel ornatus. quia est de
re iniuste acquisita sicut accidit in uxoribus usurariorum et raptorum que preciosas
uestes deferunt de lacrimis pauperum. Vestes tales sanguinolente sunt. Unde
Ier. ij. In alis tuis inuentus est sanguis animarum. ale intelligi possunt extremita
tes superborum palliorum. alis istis uolatur in infernum non in celum. in alis istis in
ueniatur duplex sanguis. scilicet sanguis pauperum. spolia enim pauperum ex quibus est uesti
ta. iudicio scripture sunt sanguis pauperum et uita eorum. Unde Eccl. xxxiiij. Pa
nis egencium uita pauperum qui defraudat illum. homo sanguinis est. Alius sanguis qui
in alis istis inuenitur. est sanguis ipsius mulieris. que defert pallium quod emptum est

de usure acq̄sita. mors enim sua iacet ibi cum ad dampnationem suam descendit. cruen
tato ista que est in uestib3 diuitum figurata ē p̄ clamidem coccineam in q̄ illus
est dñs. In illusione enim ista ostensus est p̄ncipium h' mundi status. Decimo p̄ ēē rep̄
hensibilis ornatus ul' habitus pp̄ nimium amorem quem h̄nt mulieres ad pulchritu
dinem. tantus enim p̄ ēē amor ille q' est mortale pc̄m ⁊ q̄si ydolatria ut quum amor
ille amorem dei supat h' enim ab hoīe tollit' q' p̄ceteris diligit sic̄ prius dictum est
Quinq3 u' sunt que de. co. mli. de quinq3 q̄ debent mulieres cohibe a nimio amore
a nimio amore pulchritudinis. Primum est uanitas ipsi' pulchritudinis. de qua
uanitate l'r. p'u. ult'. Fallax gr̄a est uana pulchritudo. mli' timens dñm ipa lau
dabit'. pulchritudo uana est ⁊ q' nichil ualet ei qui eam h̄t post' uū uale illis
qui eam uident ⁊ in ea uisa delectant'. p̄ ⁊ dici uana q' uadit in nichil. pp̄ quod
flori compat'. in ysa. ii sic l'r. Omnis caro fenum ⁊ omnis gl'ia ei' tanq̄m flos agri
licet flores sint magne pulchritudinis tn̄ satis parum amat'. pulchritudo illor' q' ad
eo cito p̄transit. sic parum amanda ēēt pulchritudo corpis q' ita cito amittit' ad mi
nus oportet q' mulieres i morte pulchritudinem istam deserant quam magnē nec̄m
ēēt eis pulchritudo cum d' debent p̄sentari ⁊ angelis ei' cum uenire sunt ad curiam ce
lestis regis. Secundo de. mul. co. ab amore nimie pulchritudinis. h' q' pulchritudo ta
lis frequēter maledicta ē. unde Job. v. uidi stultum firma radice ⁊ maledixi pulch
tudinem eius. statim dicit glo. sup h'. adumbrat statum infirmi cum felicitate rerum uariat'
dum uidet p̄spa laudat cum mutant' nich' ēē iudicat. h' firmus cum ista gl'ia perua
sequentem glidat ⁊ statum dampnat. male sunt inquam pulchr' mulieres ille q' pp̄ pul
chritudinem suam dampnabunt'. maledicta est pulchritudo tal' mulieris potius expe
diuit' q' fuissent leprose ⁊ naso ul' aurib3 mutilate. i utilitate quam q' ēēnt pul
chre. Tercio de. co. mli. a nimio amore pulchritudinis. turpitudo ⁊ inmundicia
q̄ frequēter generant' pulchritudinem corpis. unde dr̄ eze. xvi. ad fatuam mulierem abho
minabilem fecisti decorem tuum. licz est unum de quo multum dolend' ēēt q' mulieres
pulchre q̄ mag' debent abhorrere inmundiciam. hec sunt que amplius se inq̄nant
p̄ pc̄m. pp̄ h' pulchritudinem fatue mulieris compat salon circulo aureo i narib3 suis.
p̄u. xi. ubi sic l'r. Circulus aureus i narib3 suis mli' pulchr' ⁊ fatua. i. pulchritu
do mulieris fatue. sus si circulum aureum h'ret in narib3 ipa distraheret illum p̄
quodcumq3 uolutabrum. sic mulieres fatue pulchritudinem suam distrahunt p̄ quodcumq3
uolutabrum luxurie. sus non parcit ori sicut nec pedi cum illum in lutum infigat. sic nec
mli' fatua parcit faciei sue imo illam p̄ceteris membris opit inquinate ⁊ in p̄
etate sua. ul' circulus aureus p̄ intelligi ipa mli' pulchra ⁊ fatua quam porta
trahit p̄ omnem inmundiciam q' h't eam in p̄tate sua. sicut sus circulum aureum

Si inveni gratiam in oculis tuis accipe munus(culum) de manu mea. acceptum et obliviscere
qui de beneficio est ingratus. id est non attendendo vel oblivioni tradendo. Seneca. lex benefi
cii hec. quod alter oblivisci debet dati alter memor debet esse accepti. Sapiens. Exiguum munus
cum det tibi pauper amicus. accipito placite plene laudare memento. Decimo. eru(bescendum)
est a salutationibus de silentio. quod in duobus casibus precipue intelligendum est. cum . . .
non vult reddere salutem alicui causa superbie vel cum odii. Sapiens. saluta libenter.
ecc(lesiastici). xxii. amicum salutare ne confundaris et a facie illius non te abscondas. nec
est contrarium quod legitur luc. x. Neminem per viam salutaveritis. et reg. iiii. . iiii. quod dixit hely
seus ad Giezi. Si occurrerit tibi homo non salutes eum et si salutaverit te non respondeas ei. per
hoc enim prohibetur prolixitas vel curiositas salutationis. quod autem bonum sit salutare
patet per d. . x. Intrantes autem domum salutate eam. Undecimo erubescendum est
a respectu mulieris fornicarie. ut secundum aug(ustinum). Impudicus oculus impudici cordis est nun
cius. Duodecimo erubescendum est ab aversione vultus cognati. ut sic legitur thi. v.
Si quis suorum et maxime domesticorum curam non habet fidem negavit. et est infideli dete
rior. non solum erubescendum est ab aversione vultus cognati. sed et proximi precipue pauperis.
unde thi. iiii. Noli avertere faciem tuam ab ullo paupere. ita enim fiet ut non aver
tatur facies domini. Unde sequitur in libro preposito. ecc. iiii. Ne avertas faciem a proximo
tuo. Terciodecimo. erubescendum est ab auferendo proximum et non restituendo sicut
honorabile est dare. sic erubescibile est valde auferre et precipue filii suo fideli
. s. proximum quem pater celestis dedit ei. de rebus huius mundi. spatium autem non restituere
ablata multum est erubescibile. in usurariis et raptoribus qui cum sint condempnati suspen
dio infernali pro male acquisitis. postquam tamen nolunt ea reddere et suspendi quam velle
et liberari. in quo deteriores sunt latronibus. illi enim quando rapta sunt libenter ablata
restituerent si scirent se per hoc posse liberari. Quartodecimo. erubescendum est a respectu
mulieris alterius viri. periculosus enim valde est respectus talis. iste respectus
fuit occasio David adulterii et homicidii. ut legitur. ii. reg. xi. nec solum a respectu isto erubescendum est
sed et a quorumque familiaritate et ad istam vel ad eius ancillam. Unde possit oriri ma
la suspicio. Unde sequitur. et ne scruteris ancillam eius et ne steteris ad lectum
eius. Quintodecimo. erubescendum est ab amicis improperii. et si amicus debet arguere
amicum de sermonibus tamen absque improperio. Unde tullius. de tractatu de amici
cia monere et moneri est proprium vere amicicie. ita tamen quod adulatione careat
admonicio et contumelia. caveat obiurgatio. Sextodecimo erubescendum est. ab impropera
tione dati. imitari dominum debet ille qui dat omnibus affluenter et non improperat. Sic
ut legitur ecc. xx. quod exigua dabit et multa improperabit. homo qui non erubescit male
agere est velud equus absque freno qui non de facili potest regi. duo solebant co

ad personas multas societas coniugalis est. quasi complexus spinarum que simul in ignem
mittuntur quia separari non possunt. est etiam velud complexus aliquorum sese mutuo sub
Mulieres pulchritudinis **de mulieribus se per vicos ostendentibus.** emergenciam.
suam per vicos vel in ecclesia se ostendentes sunt incendiarie sacrorum locorum. quia
liber cuius fidelis templum est operis spiritus sancti in vaso dictatum sicut dicit glosa. super
.i. petri. iii. ad corinthios. Templum dei sanctum est quod estis vos. ipse etiam sunt homicide fratrum suorum
et filiorum dei. ipse etiam sunt venatrices dyaboli. venantur enim filios dei ad mortem. dyabolus
enim utitur eis tanquam esca ad capiendos viros sicut ceteris et aliis vilibus animalibus
excoriatis vulture solent capi. Utitur etiam eis tanquam laqueis. Unde ecclesiastes vii.
inveni amariorem morte mulierem que laqueus venatorum est. legitur quod beato Bernardo.
cum quedam soror eius venisset cum superbo ornatu ad abbaciam in qua ipse erat noluit
exire ad eam. eam asserens rethe dyaboli. que confusa et compuncta mandavit ei
ut non despiceret animam eius et non carnem despiciebat. parata enim erat in omnibus fa
cere voluntatem eius. quo audito vir sanctus gaudens venit ad eam. precipiens
ei ne illum superbum ornatum de cetero portaret que illi acquiescens ita mutata est
ut homines eius mutationem mirarentur. Utitur etiam ipsis dyabolus tanquam gladio ad occiden
dos filios dei. Et si dicatur quod se non habere malam intentionem. Respondeo quod nec gladius
malam intentionem habet quando illo aliquis occiditur. sed utens eo habet ibi malam in
tentionem sic dyabolus qui utitur mulieribus hiis ornatis tanquam gladio habet ibi malam
intentionem. et licet ibi nullus habet malam intentionem nichilominus mortuus
esset. et secundum leges qui occasionem dampni dat dampnum dedisse videtur. dicitur etiam exo.
xxi. Si quis aperuerit cisternam et foderit et non operuerit eam ceciditque bos vel asinus
in eam reddet dominus cisterne precium iumentorum. Cisterna que habet aquam ad remedium sitis
incautis non potest esse occasio periculi. uxor est alicuius que viro suo est remedium forni
cationis. aliis vero potest esse occasio mortalis. sic etiam vocat salomon uxorem. proverbiorum v. Ubi sic legitur
Bibe aquam de cisterna tua. Cisterna aperitur quando mulier ornatur. in eam vero non opertam
bos vel asinus cadit quando ostensioni pulchritudinis quam mulier incaute ostendit aliquis
perit. et in hoc casu anima pereuntis de manu mulieris requiretur. Si quis incaute de
serendo ignem domum incendat alicuius, tenebitur ad emendandum. quanto magis innocens
erit que pulchritudinem suam incaute ostendendo domos spirituales exurit. Quedam
etiam sunt que ideo se ornant quia erubescunt non ornatus quales ferre consueverunt. vel
quos alie mulieres deferunt vel quia timent ab hominibus derideri si ornatus tales
dimiserint. et quoniam verecundia ista multum nocet ecclesie dei. ideo de verecundia hic
tractabimus. et quia quedam verecundia bona est et quedam mala. iuxta illud.
ecclesiastici iiii. Est confusio adducens peccatum et est confusio adducens gloriam. **de erubescencia
bona.**

facte & in ecc̄a qm̄ corpus xp̄i ibi est & angeli assunt & pp̄lus ibi congregat̄ quib
missa celebratur qd̄ angeli ibi assint. patet ex uerbis Greg. sic dicentis. Quis
fidelium dubium possit habere in ipsa imolac̄onis hora ad sacerdotis uocē celos
aperiri atq; in illo ih̄u xp̄i misterio angelorum choros adeē summis yma sociari
terrena celestibus iungi & hec. i. ad cor. xi. ubi dicit ap̄s. qd̄ mulier debet hr̄e
uelamen sup capud dicit Glo. Angelica sp̄c nobis adeē credendi maxīe cū
diuinis obsequijs mancipam̄. i. cū ecc̄am ingressi. in lectionibz sacris
aurē accomodam̄ ut psalmodie opam damus ut orac̄oni incumbim̄.
ut missarū sollempnia celebram̄. Ideo ap̄s. monet nos uelam̄ hr̄e pp̄ an
gelos nec dubitari licet ueri dominica corpis & sanguis misteria geri
tur supnorū ciuiū adeē conuentus qui monumentū quo uenabile cor
pus positum fuiat & unde resurgendo abscesserat tam sedulus excubijs
seruat. Tercio potest eē culpabilis habitus pp̄ intenc̄onem. Multi
plex autē p̄t eē intentio mulierū ornantiū se. de multiplici intentione
Quedam enim ornant se ut concupiscant ab alijs quam a uiris suis. mulierum ornatum.
qd̄ constat eē pccm mortale licet nō heant uoluntatem consentiendi illis
qui eas concupiscunt. qr scdm Aug. Non solū appetē s3 & appeti uelle crimi
nosum est. Alie uero ornant se ex supbia ut excedant alias in pulchritu
dine ut saltem nō excedant ab alijs ut ex amore uane glīe & uane lau
dis ut dicatur qd̄ ipē sunt pulchre. iste uident multū impie eē q nō cu
rant de morte friū suorū. solūmodo ipē heant uentum uanitatis & pul
chre reputentur. non est uerisile qd̄ tales mulieres caritatē heant que
uerba uane laudis cariora hnt quam frēs suos. Alie uero ideo se ornant ut
uiris suis placeant ut sic custodiant eos ab alijs mulieribz. s3 de talibz mu
lieribz accidit qd̄ dum uiros suos custodire uolunt quandoq; spālit eos occi
dunt dum dant eis occōnem qd̄ nimis ament eas nimis amator ppriē
uxoris adulter est sicut dicit Ambr. ex quo amor ille nō est circa diui
nam iudicat mortale pccm. Preterea. si ornatu suo uolunt quodā rethi
uult cape uirū suū ne uir capiat ab alijs mulieribz. que rethe illud expa
dit ubi nō est uir suus. Multo enim pocius ornant se qn̄ prodeunt in
publicum quam qn̄ sunt uiris suis in domibz sīlēs sunt illis q dicunt
se uelle cape siluestres aues. & capiunt domesticas. Preterea sicut mulier
timet ne pdat uirū suū. sic uir debet timere ne pdat uxorem suam
unde debet uelle qd̄ ipsa modice ornata sit sicut musilegus. siluester
efficitur & fugit quando ht̄ pulchram pellem. & quandoq; hac de causa amittit.

aliquis propter pulchram pellem hanc vult eam habere. sic mulier ornata libentius va-
dit ad spectacula ubi ab aliquo concupiscatur et animo quamquam committitur. Possit de-
beret vir velle quod ipse haberet eam minus pulchram quam alius haberet eam pul-
chriorem. Item si non viro placet quod vilescit .i. luxuriosi homines se-
quuntur uxorem suam contra vult eam esse absque periculo honeste conversationis.
Item cum homo non velit uxorem suam meretricem esse contra vult talem esse
meretricem et in habitu meretricio. De isto habitu legitur prov. vii. Et ecce occurrit
ei mulier ornatu meretricio preparata ad capiendas animas. cum ex isto videtur constet
aliquem ornatum meretricium esse non vide quid sit meretricius ornatus nisi ex-
terius sit et similia. Ezech. xvi. habens fiduciam in pulchritudine tua for-
nicata es ad omne caput vie edificasti signum prostitutionis tue. Solent cau-
pones in domibus suis ex diversis partibus circulos ponere quando diversa vina sunt
circa domum et transeuntes per quamquam viam sciant ibi vinum esse venale. Sic
fatue mulieres signa venalitatis ponunt et in capite et et in pedibus et in
brachiis et tamen dicunt se castas esse et castitatem amare volentes quod magis credatur
uni testi assueto mendaciis quam multis testibus qui mentiri nesciunt. Testis as-
suetus mendaciis sunt certa membra que in pudicitiam ostendunt. Io. aut lo-
quendum lingua eorum testes qui mentiri nesciunt est ut vestita sint aut
vestiendum aut loquium quid ad pollicendum et ad ostendum lingua personat
castitatem et totum corpus preferre in pudicitiam debet mulier esse viro suo
adiutorium salutis. Unde Gen. ii. Non est bonum hominem esse solum faciamus
ei adiutorium. Similiter et vir debet uxorem iuvare ut salvari possit et cum
mulieres ut frequentius prone sint ad nimium amorem pulchritudinis
et gloriam ornatus vir debet eam iuvare in hac parte et cohibere ab in-
honesto ornatu. Pronitas ista mulierum ad gloriam et laudem insinuatur
Matth. xxv. in parabola de .x. virginibus quarum quinque que humanam laudem que-
sierunt ianuam celestem clausam invenerunt. Similiter cum viri proni sint
ad nimium amorem divitiarum propter hunc providere familiis suis. Uxores debent
eos iuvare ex hac parte et cohibere eos a cupiditatibus suis et dicere eis se con-
tentas esse parco victu et humili vestitu. Si ipsi cessaverint ab usuris et ali-
is generibus cupiditatum hoc hodie remedium visum est invenerunt. Uxo-
res enim impellunt viros ad infernum dando eis occasionem male acqui-
rendi. dicat superfluas expensas ab eis requirunt. Viri et impellunt uxo-
res ad infernum dum eas faciunt heredes usuris suis et dum non permit-
tunt eas facere bona que ipse facere potuerunt. Unde hodie quam

mulier est propter immunditiam quam habet in naribus suis. Quarto dicitur co. mul. a nimio
amore pulchritudinis. hoc quod pulchritudo earum valde nociva est. est enim pulchri-
tudo illa pulchritudo exurens qualis est pulchritudo carbonis vivi. et est pulchri-
tudo mulieris qualis est pulchritudo splendentis gladii. Unde Jo. Gladius igneus
est species mulieris. et Proverbiorum v. loquitur de fatua muliere quod novissima illius amara ve-
lud absinthium et acuta quasi gladius biceps sicut puer in gladio splendido
qui solus attendit pulchritudinem et ideo gladium amplectatur. hic novissimo sen-
tit lesionem. sic fatui homines in specie mulieris primo solam attendunt pulchritu-
dinem. Sed postquam eam tetigerint per amorem ex vulnere cordis intelligunt
pulchritudinem illam esse gladium acutum. biceps autem gladius potest dici pulchritudo
illa quae mulierem illam in qua est ledit per superbiam et ipsos aspicientes
per luxuriam. vel potest dici gladius biceps quia corporis et anime occisivus est mortis eterne. et vere
gladius igneus est pulchritudo mulieris. mixtum enim potens est ad exurendum cor
humanum. Unde Balaam rex quidam habuit filium de quo dictum est ei a medicis
quod cecus fieret si infra x. annos solem videret. Unde rex fecit eum claudi per x.
annos in spelunca. quibus finitis fecit eum egredi de spelunca. et ostensa
sunt aurum et argentum et multa alia genera. et ad interrogationem eius nominata sunt
singula. cum autem inquireret anxie de mulieribus que presentes erant que res
essent. dixit ei quedam iocose eas esse demones qui seducunt homines. et cum re-
ductus ad regem requireretur quid magis ipse desideraret. respondit se super omnia
que viderat desiderare demones qui seducunt homines. et miratus est rex quod
tam [illegible] res esset species mulieris. Quinto dicitur co. mul. a nimio amo-
re pulchritudinis. hoc quod pulchritudo adversatur bonitati. non enim de facili
habet bonitas cum pulchritudine. Unde cum pulchritudo auferat bonitatem que lon-
ge melior quam pulchritudo ipsa non est multum desideranda immo valde timen-
da. in magno periculo est pulchritudo mulieris. est enim velud thesaurus qui
portatur in publico qui animos concupiscit. Gregorius. depredari desiderat qui thesaurum
publice in via portat. fatue sunt que neglecta bonitate pulchritudinem que-
runt. similes sunt puero qui pira vel pomum [illegible] vel que pulchriora sunt cete-
ris pre eligit. precipue autem fatue ille sunt que naturaliter deformes sunt et tamen laborant
ad hoc quod sint pulchre. ad quod nullo modo pertingere possunt ad hoc quod bone sint la-
borare nolunt. quod tamen melius esset et de facili possent operari. mulier que laborat
amplius ad hoc quod sit pulchra quam ad hoc quod sit bona videtur amare plus alterius volunta-
tem quam suam. quia si pulchra fuerit aliis pulchra erit. pulchritudo enim eius
pascit oculos alienos. si autem bona fuerit sibi bona erit. Unde Proverbiorum xi. Si la-

sapiens fuit timet ipsi eius.

Quantum et quot personis noceat superbus habitus.

Quintodecimo potest esse culpabilis ornatus mulieris. quia multum nocet multis. Primo nocet mulieri ipsi quam mortificat spiritualiter. dum dat ei occasionem quia usurarius sicut raptor. Secundo nocet illis quibus debuit restitui. quod precipue verum est in uxoribus usurariorum et raptorum. Tercio nocet ipsi mulieri et hoc multis modis. Primo quia in anima est infirmitas magne superbie. Secundo quia aufert sibi redemptionem quam Christus debuit redimere animam suam morti eterne dampnatam. Tercio quia aufert ei tempus quod debuit expendere in servicio dei. non est parum cum tempus res preciosissima sit. Unde Bernardus: nichil preciosius tempore. sed heu nichil hodie vilius reputatur. Quarto quia aufert ei orationes quas facit in ecclesia. non enim exaudit deus orationes quas facit mulier ita superbe ornata. ipsa filios dei occidat ex alia parte ostensione mercature sue pulchritudinis. Unde legitur capitulo ii. ad thimotheum ii. non in tortis crinibus et cetera. Dicit glossa: superbus habitus non impetrat. non est parum dampnum mulieri que pauper est spiritu si orationes quas facit in ecclesia amittit. orationes enim sunt magna pars bonorum que ipsa facit. frequenter potest esse utile ei humilis esse in domo quam superbe esse in ecclesia. si aliqua mulier esset que in nulla sollempnitate veniret ad ecclesiam ipsa reputaretur heretica. quid ergo de ea que facit quod deterius est quam talis mulier remissionem peccatorum suorum consequatur que in ecclesia dominum offendit quem placare debet. Quinto nocet eis superbus habitus quia bonam famam eis aufert. Unde super capitulo ii. ad thimotheum ii. non in tortis crinibus et cetera dicit glossa: superbus habitus non facit de se recta credi. Sexto nocet ei quia facit eam sollicitatam ex quo equus habet signum venalitatis in fronte iam non querit utrum sit venalis sed pro constanti habetur et de precio querit. sic ex quo aliqua mulier ornatum meretricum habet ipsa sollicitatur et sollicitata nisi valde fortis sit de facili labitur quia casta est quam nemo rogavit poeta. Quarto nocet ornatus mulieris aliis mulieribus quia nituntur eis exemplo superbie. dat eis et occasionem invidie et discordie ad viros earum quandoque occasionem adulterii. Volunt et habere similes ornatus a maritis suis et si non possunt vexant eos et quandoque volunt habere eos absolutos et adulterium committunt. Quinto nocet maritis aliarum mulierum. reddit enim eis uxores earum molestas et quandoque aufert eas illis. Sexto nocet deo cuius templa exurit. templum dei est unusquisque fidelis. plus amat deus unum templum spirituale quam omnia templa materialia mundi. Unde patet quantum offendant deum mulieres que huius templum incendunt. Septimo nocet sanctis quia sollempnitates eorum non observant mulieres que sic se ornant quia magis peccant quam tunc aliis diebus cum magis superbe se habeant. tunc quandoque enim violant sollempnitates superando ornatus suos angelis sanctorum nocet. quia filios dei in custodia eorum positos occidunt. Ideo dicitur i. ad corinthios xi. quod mulier debet habere velamen propter angelos super caput eius. id est ne offendat angelos occidendo homines quos ipsi custodiunt et vehementer. Dicam deo et angelis eius non timent contumeliam.

Primo tractabim⁹ de bona erubescencia. Scd̄o de mala. Tercio tangem⁹ de irri
dentib; eos qui bn̄ faciunt. Notand̄ ẽ qd̄ erubescencia bona qd̄am freniim
est quo aliq̄s rẽ. i ma p̄adysi. dū aliq̄s ȳt freniī c̄ separi nō p̄ de ei⁹ conuersione
vnde sapiens. erubescēcia salua rei est. ad q̄modacōne ei⁹ erubescencie. fac̄ ē.
ecc̄. xxvj. aū grandine preibit chorusc̄ato. ⁊ aū uerecūdiam p̄ibit ḡa. p̄cipue
uerecūdia placet i mlierib;. vnde ecc̄. vij. ḡa. uerecundie mlieri sensate sup au̅
verecundia ẽ sp̄ali placet in penit̄ib;. vnde b̄. q̄tū displicz deo impudicia pc̄o
ris tm̄ plac; ei erubescencia penitentis. de illo q̄ nō h̄t erubescēciā istā legit̄.
Je. iij. frons meretricis facta est t̄ erubescere noluisti. ⁊ ysa. iij. dr̄ de nō h̄ntib;
erubescēciam istam. pc̄tm̄ suū. q̄. sodoma p̄dicauerūt n̄ absconderūt ẽ. Je. vi.
Confusi sunt q̄ abhōiacōne fecerūt q̄n po⁹ q̄fusione nō sūt q̄fusi ⁊ eru
bescere nescierūt. nec erubescere nescit qui de pc̄o n̄ erubescit. pc̄tm̄ eñ
ualde erubescibile est. *Qd̄ pc̄tm̄ sit ualde erubescibile oooooooooo*
Magis erubescibile est pc̄tm̄ q̄m̄ nuditas tocius corporis qd̄ patet ex h̄ qd̄
pc̄tm̄ nuditatē fecit erubescibilē. p̄entes eñ nr̄i nō erubescebant aū pc̄tm̄ lz
eēnt nudi. vnde cū p̄p aliq̄d aliq̄le sit tale. sic mag̃ erubescibile ẽ pc̄tm̄ q̄m̄ nu
ditas. Preterea. cū erub̄ia sit fuga uel indecencie. pc̄tm̄ aū indecencia sit q̄m̄ ad
qd̄ sunt i mūdo cū sit op⁹ dei q̄ᵃ ⁊ ipo remoto omnia decencia eēnt. cōstat
pc̄tm̄ magis ẽ erubescibile eē imo q̄paracōne ip̄i alia erubescencia nō sūt. vnde d̄r Greg̃
de magd̄. q̄ semetip̄am q̄uit̄ erubescebat intus nich̄ eē credidit q̄ uerecun
daretur foris. Preterea pc̄tm̄ ẽ imūdicia tanta q̄ q̄paracōne ip̄i imūdicia
corporis nō reputat̄ imūdicia. vn̄ m̄. xv. Que pcedunt de ore de corde exeunt
⁊ ea coinq̄nant hoīem. ⁊ subdit̄ quibusdam incp̄ōitas. nō lotis aū manib; man
ducare nō coīq̄nant hoīem. Est eciā ẽ pc̄tm̄ abhōiato magna. vn̄ i ps. Corrupti
sūt ⁊ abho. fac. sūt i iniq̄. su. vnde pz pc̄tm̄ ualde erubescibile eē. Multis aliis
modis p̄t ostendi qd̄ pc̄tm̄ sit ualde erubescibile. ⁊ q̄ hoīem p̄ditorem reddit apd̄ dm̄
⁊ q̄ hoīem reddit ualde uilem. facit eū inferiorem quodam m̄ brutis aīalib;
cū eū brutū aīal tm̄ mortē debeat unam mortē. ho pc̄tor debitor ẽ dupli
cis mortis ⁊ q̄ pc̄tm̄ funis est quo aliquis in inferno suspendet̄. nō h̄t d̄ia⁹
ut hoīem suspendat n̄ ip̄emet funē istū ei attulit. Est ẽ pc̄tm̄ c̄ cum
quo fustigabit̄ ho in die iudicij coram toto mūdo. Treñ. ij. Vigilauit iugū
iniq̄tatū mearū i manu dn̄i q̄uolute sūt ⁊ i p̄oite collo meo illa de quib;
erubescend̄ ẽ enumerant̄ nob̄. ecc̄. xlj. sic legit̄. erubes. a p̄re ⁊ a m̄re. de fornicacōe
Et sunt. xvj. que tanguntur̄. de quib; *de. xvj. erubescentibus. oooooo*
multū erubescere debem⁹. Et ponit̄ p̄mo fornicato. eo qd̄ sit de mag̃ erubes

abilib; cui9 rei cā p̄ ēē triplex. I. qr ea est uiliū membrorū & qr nō solū aīa ſʒ & corpus
ī ea maculat̄ & qr mlī ibi uendit̄. dat eñ aīam suam quāq; p duob; denar̄. Cor. 10 &
corp9 lecatori. ipa nō faceret tale forū de sotularib; suis. Notabilit̄ aū dʒ erubesc̄e a
p̄re & a m̄re & uocat̄ pat̄ deus & mat̄ eccl̄ia. quib; mlt̄ū erubesc̄e deb; mlī forni
caria. Si eñ filia alicui9 diuitis hōis erubesc̄e deberet. qñ fornicat̄ eo q pr̄ suus eā
potat honorabilit̄ maritare. nōne erubesc̄e deb; filia dei de tanto tp̄e si ipa forni
cet̄. nuq̄d potit pat̄ suus maritare eā. Sc̄d̄o & a p̄sidente & a gp̄d. de mēdacio. Ideo de
bet hō erubesc̄e de mēdacio qr peior est fur. qñ assiduitas uiri mendacis. ut lib. ec
xx. & qr mentiens nō seruat fidem ei cū uelit sibi fidem adhiberi & fallit eū q̄ i
eo cōfidit. de mendacio ū spāt̄ erubescend̄ est a d̄o p̄sidente. i. p̄sente. & p̄ intelligi
spālit̄ d̄. de mendacio p̄uisionis i bap̄o f̄cē. Tercio erubescend̄ ē de dilicto. i. de ne
gligencia. & pigricia. Sen. Turpissima iactura est que p negligenciā fit. ec. xxii.
In lapide luteo lapidabit̄ pig̃. A p̄ncipe aū erubescend̄ est de dilicto p̄ncipi mul
tum displicet pigricia serui. sic̄ uelocitas mlt̄ū placet illi. Unde p̄u. xxii. Vi
disti uirū uelocem ī ope suo coram regib; stabit ñ erit aū ignobiles. p̄cipue
ū a summo p̄ncipe erubescend̄. ē de dilicto & ab illo iudice que cuncta q̄ fiunt
adducet ī iudiciū & de q̄lib; momento temporis negligent̄ expenso exiget rōnem
Quarto erubescend̄. ē de iniq̄tate a synagoga & plebe. i. de h̄ q̄d hō sibi inique
ap̄at q plebi cōe ēē debuit ut faciūt usurarij qui tp̄o sibi ap̄ant q̄d d̄s uoluit
equaliter ab hōib; possideri & mali dispensatores q̄ sibi retinēt q paupib; debue
rūt diuide. quib; dr̄. luc. xvi. Facite uob' amicos de mamona iniq̄tatis. i. de pe
cunia iniq̄ ul' me q̄lit̄ detenta. Quinto erubescend̄. est a socio & amico de iniusti
cia. i. de h̄ q̄d iniuste agis g̃ sociū & amicū. h̄ eñ ualde iniquū. Unde p̄u. iij. Ne
moliaris amico tuo malū cū ille te hēat fiduciā. Sexto erubescend̄. ē. de fur
to. Unde thob. ij. Nō licet nob' ed̄e aliq̄d a furto aut cōtinge. & p̄cipue erubesc̄
est. si q̄s furtū fecit. ul' si sustinuit ī loco in quo ip̄e habitat. Septimo
erubescend̄ ē. de ueritate dei & testamento. i. de ueritate quā deus docuit & tot testi
moniis cōfirmauit. si aliq̄s fidē illi nō adhibuit. Octauo erubes. ē de discu
bitu in panib; si q̄s inhoneste se h̄uit. ul' si ei ad cui9 mensam cōedit. fidem p̄ea
seruauit. sicut faciūt illi q̄ postq̄m ad mensam diu sederūt ul' sp̄uale ul' corpalē
nō timēt ei p̄ cetum contumeliā inferre. Nono eru. est ab offuscacōne dati &
accepti. datū obfuscat q̄ cū tristicia dat. ec. xxxv. In omi dato hyllarē fac
uultū tuū. ul' q̄ dat cū dilacōne. p̄u. iij. Ne dicas amico tuo uade & reuerte
ris cras dabo ē cū statim possis dare. datū & obfuscat q̄ i d qui extollit pō de
bet q̄ dat donū diuinūe quā extolle. Unde Gen. xxxiij. Dixit iacob de esau

hibe hoies a malo · s timor dei & pudor mundi · s; timor di multos iam pau cohibet
a malo benignitatis · enim & miia dei abutuntur maligne agentes qr deus benigne exp
ctat eos ad penitentiam · vnde eccles · viii · Que n psertur cito contra malos sniia absq; timore filii hoi
num perpetrant mala no attendentes qr miia ista supexaltet iudicium · iac · ii · qnn
to miia hic amplius pcit · tanto iusticia i futuro durius ferit · quanto malleus amplius ele
vatur tanto grauius diuius pcutit · & quanto arcus amplius curuatur tanto uehemencius
sagittam mittit · sic se ht iusticia di · vnde ag · lento gdu diuina pcedit seueritas sed
tarditatem conpensat grauitas · pudor & iam pocius impellit hoies ad malum quam coh
beat hoies a malo · hoies enim q solebant erubescere male age iam no erubescunt age

Consequenter de erubescencia mala · de qua · de erubescencia mala · oooooo · Circa mala
hoc iii dicemus · Primo ponemus ea que possunt uale ad detest · erubescencie male · Scdo
ponemus remedia quibus uti possumus contra eam · de hiis que ualent ad detest · hui erubescencie

Ad primum uale pt si ostendatur quanta sit timiditas ul' ignorancia · eorum q pp erubescentiam
non audent bonum age · ipsi sunt sic equi umbram timentes · vera mala no sunt presentis
uite s; future · presencia autem mala sunt sic umbre futurorum · vnde q enim presentem timet & n fu
turam ipse timet umbram n ueritatem · trepidauerunt ibi ubi n non erat timor · Ipsi sunt
qsi pueri q exerent latratu catulorum q morde nesciunt · Seneca · audaci · hemus seruum
s; incia puerorum · n puerorum tamen s; & infancium · illi leuia formidant hii ficta · nos utraq;
leuia formidat · q uba irrisionum formidat · ficta formidat · q reputat decus · q i ue
ritate est honor · mundi iste est catulus irrisionibus uelud latratibus contra eos q bonum faciunt · s;
morde nescit qr n eos pcutit · & ai satis latratus tacebit · o quam strenui milites sunt
q pp solum latratum delinquunt dominum suum · vnde relinqueret eum si milites armati inse
querent eos · Si aliqs de militibus regis francie ipso petente debitum seruicium ab eo di
ceret se no audere ei seruire · qr hoies inde loquerentur friuola & ridiculosa reputa
tur ei excusacio · sic friuola est excusacio eorum q pp uba hoium dimittunt seruire
deo · Ipsi sunt timidi ut lepores · vt & lepori in aliis assimilarentur · lepusculus
plebs inualida collocat in petra cubile suum · vt lis · pu · xxx · labia ht i motu au
res longas · pedes ueloces · timor enim addat alas pedibus sic face debz q debilem se
cognoscit · in petra cubile collocat qui i xpo fiduciam ht · labia i motu ht qui fre
quenter orat · longas aures ht qr iux ubum iac · primo · uelox est ad audiendum & tardus
ad loquendum · uidelicet · attendendo obprobriis que sibi dicuntur · pedes autem ueloces ht q timor
dei occupat · qr q timet deum nichil negligit ut lis · eccles · vii · Causa autem hui timiditatis pt
ee duplex · Prima est amor placendi mundo · Seneca · desines time si sperare desie
ris contra illos q place mundo dicitur · iac · iiii · adulteri · ne scitis qr amicicia hui mundi ini
mica est deo · Quicumq; ergo uoluit amicus ee hui mundi · inimicus dei constituitur

uinci ab irrisoribus quos tanta fatuitate uincere possent. Sola enim taciturnitate
te uincentur irrisores. ysa. In silencio et spe erit fortitudo uestra. Si illi qui deriden-
tur tacent et animum habent ad incedendum quam expectant per tollerantiam irrisionum con-
fusi erunt irrisores. Si domus garrulo nostro respondere cum incendium est aqua contra ignem pugnan-
dum est cum sit ei contraria. Sic taciturnitate contra garrulitatem pugnandum est. Cogitare de-
bet erubescens quod uidetur quod plus quam ipse audire duabus auribus quam irrisor
loqui uno ore. Sapiens a natura unum os et duas aures accepimus. Ac si diceret plus debemus
audire quam loqui. Quis labor est umquam tacuisse minor. ¶ Secundo potest ostendi fatui-
tas erubescentie per hoc quod ipsi timent ab eis irrideri qui irrisione sunt digni.
Quando mali irrident bonos de bonis operibus que agunt. idem est. ac si ceci irrident
uidentes de hoc quod uident et claudi recte incedentes. Ideo ipsa derisio deridenda est.
Seneca. Equo animo audienda sunt imperitorum conuicia et ad honesta uadenti contem-
nendus est ipse contemptus. Quis sane mentis non contempnat claudicantem
si uideat se deridere ab eo de hoc quod recte uadit uel incedit. et quis non iudicet
ipsum fatuum si ideo uelit claudicanti assimilari quia ab eo deridetur. Deridendi ergo
sunt derisores non imitandi. Quidam senex in uitis patrum. aut fuge homines
aut irridens mundum et que in mundo sunt temetipsum stultum facito pluribus.
Non dicat aliquis quod derisio malorum preualebit quia plures sunt. Uideo enim quod deus et
sancti eius irridebunt bonos irridendo malos. Unde in psalmo. Qui habitat in celis irridebit
eos. et Iob. Uidebunt iusti et timebunt et super eum ridebunt. et cetera. Non est uitupe-
rium solis quod noctua non appreciat. nec est uituperium auri uel argenti quod iumenta non
appreciant. ea iumenta nesciunt estimare nisi fenum et similia et porci nisi furfur et similia.
sic non est uituperium bonorum si a malis deridentur. Mali enim sunt uelud noctue. Unde Boe-
cius. Sunt similes auibus quarum oculos nox illuminat et lux cecat. Hoc est causa de
uituperio illorum qui dicunt bonum malum et malum bonum. et cetera. Ipsi enim sunt(?). ysa. v. Ve qui
dicitis bonum malum et malum bonum. Ipsi enim sunt uelud iumenta qui uiros sanctos qui sunt
uelud aurum et argentum et lapides preciosi despiciunt. Unde prouerbiorum xiiii. Ambulans recto
itinere et timens dominum despicitur ab eo qui infami graditur uia. et xxix. abhominantur
impij qui in uia recta sunt. Aristippus cum quidam ei diceret homines te contempnunt
inquit illos asinos. Sed nec illi asinos nec ego illos curo. Uituperium talium laus est
et laus uituperium. De primo sic dicit Seneca. Malis displicere laudari est. Nullam auctoritatem
habet sententia ubi qui dampnandus est dampnat. De te loquitur. De secundo sic dicit Boecius. Tam
turpe est te laudari a turpibus quam laudari ob turpia. ¶ Secundo potest ostendi fatui-
tas erubescentium per hoc quod ipsi erubescunt de hoc unde gloriari deberent. dum eru-
bescunt bene agere eo quod consueuerunt male agere et quia uident alios male

agere. hoc enim ualde gloriosum est cum aliquis bene agit inter male agentes uel
qui male agere consueuerunt. tales similes sunt illi qui erubescerent de hoc quod
a naufragio euasisset uel de eo quod non feceret sicut facere solet. uel solus esset
de hoc quod sanus esset aliis existentibus leprosis uel mundus aliis inquinatis
non solum non sunt timende tales derisiones sed etiam appetende. Seneca. Nondum felix es
si nondum turba deridet te et do. Mt. v. Beati estis cum maledixerint uobis homines et
persecuti uos fuerint et dixerint omne malum aduersum uos mentientes propter me. Quando
aliquis laudatur uel uituperatur. et tunc primo placeat ei laus uel displiceat
uituperium. Seneca. Numquam multis studeas quibus placeas cogites. Quod erubescen
Tercio ualet per ad detestationem. tes de bono. male se habent ad deum et ad bona opera.
male erubescentie. si ostendatur quam male et quam inique se habent erubescen
tes ad deum et ea que dei sunt. Ad deum male se habet erubescens tripliciter. in quantum
dominus est. et in quantum pater est. et in quantum sponsus anime est. In quantum dominus est
dum ipsum erubescat confiteri dominum quem alium autem non erubescat confiteri dominum. ser
uicium quem alii manifeste faciendo. nulla enim certior dominii confessio quam ser
uicii redditio. Si autem dominum habet ut dominum non tamen ut primum pro iii dominum uel maiorem
ut secundum. Solum enim illum censum uult ei reddere in quo mundus prebet
assensum nos autem quod dominus rex est et regaliter et libere uult dominari. Eru
bescentes adeo negauerunt christum quod nec etiam leui signo uolunt uideri eius disci
puli erubescentes signa quem alii libere portat. uexillum uero christi non uult portare
non occulte non attendens illud quod dominus dicit. Ier. iiii. Leuate signum in syon et con
fitemini et confortamini. et eiusdem. vi. Leuate uexillum et cetera. In quantum pater
est etiam male se habet erubescens ad eum dum eum negat. Vix aliquis negat
patrem suum pauperem contemptum. quantam ergo tanto contumeliam facit patri qui eum
negat. merito ipse negabitur ab ipso. Unde in Mt. x. Qui autem negauerit me coram
hominibus negabo et ego eum. et cetera. Ita accidit facto erubescenti sicut accidit cui
dam scolari parisiensis. Qui cum ipse indutus esset preciosis uestibus et a sociis
suis multum honoratus. cum uisitasset eum pater suus in humili habitu timens
ne socii sui eum contempnerent si scirent eum habere talem patrem negauit pa
trem suum ut in hoc nullo modo indicaret eis. et simulans eum esse unum de ser
uientibus patris sui fecit illum comedere cum garcione domus. quod pater patienter
sustinuit. Sed cum finito prandio scolaris duxisset in cameram suam secre
to et quesiuisset ab eo quid ei attulisset. ostendit ei pater denarios quos ei at
tulerat asserens quod non unum de illis haberet. Tu negasti me fili ait pater
et ego nego te. numquam de cetero comedes uel bibes de aliquo quod mittam tibi

tis et qui dicunt se christianos ut et signa eius uidere non possunt. quanto tamen ueritatem deberent amare plusquam omne thesaurum terrenum. immo et adoranda esset eis ueritas ista. quantumcumque fatuis contemptibilis esset. Unde frater Guido Cartusiensis. Cum aspectu et decore crucifixi adoranda est ueritas. in signum huius osculantur fideles et adorant crucem. multi tamen adorantes crucem exteriorem crucem spiritualem ueritatis pro contemptu conculcant. et in eam expuunt magnum odium uidentur habere ad ueritatem christiane religionis. quod et sanguis eius bellum induxerunt. De .iiii.or remediis contra malam erubescentiam

Positis hiis que possunt ualere ad detestationem erubescencie male consequenter tangendum de remediis aliquid quibus possumus uti contra erubescenciam malam. et sunt .iiii.or meditationes que possunt contra hoc ualere. Prima est meditatio erubescencie seu obprobrii. quod christus pro nobis sustinuit quod obprobrium predixerat Jeremias. Trenorum .iii. Dabit percucienti se maxillam saciabitur obprobriis. Si quis bene attenderet obprobrium quod filius dei pro eo sustinuit quando positus fuit in cruce paruam reputaret uerecundiam quam pro christo sustineret. sollempnitas enim pasche erat tempore quo quasi de diuersis partibus mundi uideri conuenerant in ierusalem qui uiderunt eum pendentem in cruce. Bernardus. Uincta ignominia crucis sed ei qui crucifixo ingratus non est. et hebreos .xii. Per pacientiam curramus ad propositum nobis certamen aspicientes in auctorem fidei et consummatorem fidei qui proposito sibi gaudio sustinuit crucem confusione contempta. Secunda est meditatio erubescencie siue obprobrii quod sancti sustinuerunt. Unde ad hebreos .xi. Fide moyses grandis factus negauit se filium filie pharaonis. uoluit enim magis affligi cum populo dei quam temporalis peccati habere iocunditatem. maiores diuicias estimans thesauro egyptiorum improperium christi. et in actibus. Ibant apostoli gaudentes a conspectu concilii quoniam digni habiti sunt pro nomine ihesu contumeliam pati. Tercia est meditatio illius erubescencie quam pacientur in futuro illi qui hic fugiunt eam. In prouerbiis. quod timet impius ueniet super eum. et in Job. qui timet pruinam irruet super eum nix. et Gregorius dicit de illis qui uolunt repugnare uoluntati dei. inde dei uoluntatem peragunt. Unde mutare contendunt et consilio dei resistentes obsequuntur. quia hoc eius dispositioni militat quod per humanum studium reluctatur qui uerecundiam uel egestatem uel aliam tribulationem a deo missam nolunt recipere modo habebunt in futuro eam longe maiorem. tunc ueniet quasi egestas et pauperies quasi uir armatus. Prouerbiorum .vi. quam poterit homo nec effugere nec ei resistere. De uerecundia quod mali in futuro pacientur legitur Jeremie .xx. Confundentur uehementer quia non intellexerunt obprobrium sempiternum quod numquam delebitur. Jeremie .xxiii. Dabo uos in obprobrium sempiternum et ignominiam eternam que numquam obliuione delebitur. Quarta est meditatio illius uerecundie de qua loquitur dominus. Luce .ix.

Erubescens male se h(abe)t ad d(eu)m in q(u)antum deus sponsus a(n)i(m)e est. du(m) de tanto sp(o)nso erubescat. o a(n)i(m)a non est ita ignobilis sponsus tuus ut eius ignobilitate(m) debet erubescere. De nobilitate ei(us) l(egitur) p(ro)u(erbiorum) ul(timo). Nobilis in portis uir eius qu(ando) sedit cu(m) senatoribus t(er)re. n(on) est (et)ia(m) ita deformis q(uo)d a(n)i(m)a ei(us) deformitate(m) debeat erubescere speciosus eni(m) est forma p(re) filiis ho(minu)m (et) candor ei(us) lucis et(er)ne. Ut l(egitur) sap(ientie) vii. et splendor gl(ori)e ut l(egitur) ad heb(reos) i. legitim(us) (et)ia(m) sponsus est n(on) adult(er) ut de eo debe at a(n)i(m)a erubesc(er)e. S(ed) mira insania legitimu(m) sponsu(m) dedec(us) credit(ur). ad ultimu(m) u(er)o mundu(m) s(cilicet) absq(ue) uerecundia (con)fitet(ur). qu(ia) s(cilicet) d(icu)nt q(uo)d ideo ornant se ut mu(n)do placeant. Unde Je(remias) iii. Q(uo)n(iam) si (con)tempnat mul(ier) amatorem suu(m) sic (con)tempsit me do(mus) isr(ae)l dicit d(omi)n(u)s. hunc sponsu(m) n(on) erubescebat illa que dicebat. Ip(s)i sum desponsata cui angeli seruiunt cui(us) pulchritudine(m) sol (et) luna mirant(ur). o a(n)i(m)a sponsus iste te singl(ari) pugna adq(ui)siuit. ip(s)e est q(ue)m nec mors ab amore tuo p(otest) separare. Tertio male (et)ia(m) se h(abe)t erubescens ad bona op(er)a du(m) ea (con)tempnit (et) ea facere erubescat. Valde eni(m) iniquu(m) est bona op(er)a inhonorare a quibus ho(mo) ta(n)t(um) honore(m) exp(ec)tat. De hoc honore l(egitur) ec(clesiastici) xiiii. Om(n)e opus electum iustificabit(ur). (et) qui op(er)atur i(ll)ud honorabit(ur) in illo q(ua)n(do) gl(or)ia hui(us) mu(n)di deficiet tu(n)c gl(or)ia dabit(ur) p(ro) bonis op(er)ibus. de defectu p(re)sentis uite l(egitur) in ps(almo). Q(uonia)m cu(m) interierit n(on) sumet o(mn)ia neq(ue) descendet cu(m) eo gl(or)ia domi(us) ei(us). Bona op(er)a tripl(icite)r gl(or)ificat hominem. oo

Bona op(er)a tripl(icite)r gl(or)ificant ho(min)em faciendo ei societatem oooooooooooo in morte q(ua)n(do) ip(s)e relinquet(ur) ab amicis carnalibus. Unde i(n) apoc(alipsi). op(er)a eni(m) illoru(m) secunt(ur) illos. Sc(un)do mi(ni)strando materiam corone et(er)ne. B(ernardus). Si p(ri)ma n(ost)ra crudeli miseratione minuit(ur) paulatim gemmis corona n(ost)ra p(ri)uat(ur). Tertio u(er)o ad modu(m) uestimenti ho(min)em decorando. Unde in ps(almo). astitit regina a dextris tuis i(n) uestitu deaurato (et)c. Uestis deaurata sunt op(er)a bona ex caritate f(ac)ta (et) h(ec) t(er)ra sunt que solent ho(min)em fac(er)e gl(or)iosum. (et) honorabilis societas. pulchritu do uestiu(m) (et) dignitas (et) h(ec) t(ri)a sicut ostensum est uir iustus ex bonis op(er)ibus (con)sequet(ur). ad hunc p(er)uenit xp(ist)iana religio q(uo)d hodie int(er) xp(ist)ianos xp(ist)iane uiuere obp(ro)briu(m) est. facili(us) posset xp(ist)ianus uiu(er)e int(er) a(li)cos paganos q(ua)m int(er) multos xp(ist)ianos. mira insania ip(s)i pagani fidem xp(ist)ianam honorabile(m) reputant. ip(s)i u(er)o xp(ist)iani uitam xp(ist)ianam a qua fides h(abe)t ualorem suu(m) p(ro) obp(ro)brio h(abe)nt. Aug(ustinus). Quid diuidas opus a fide inique diuidis fidem p(er)imens tua(m) nam fides si(ne) op(er)ibus mortua est nu(m)q(ui)d mortuu(m) offeres d(e)o. Item quid fides q(ue) non op(er)at(ur) ex dilectione u(er)o cadauer exa(n)i(m)e. bu(m) honorat d(omi)n(u)m nunc fetido be ne placans d(eu)m tue fidei m(al)efactor. Jac(obi) ii. sicut corp(us) si(ne) sp(irit)u mortuu(m) est ita fides si(ne) op(er)ibus mortua est. i(n)utas xp(ist)iane religionis ab eo odit(ur) a m(ultis)

dr. Confusi sunt qui hominibus placent quoniam deus sprevit eos. Et apostolus: Si hominibus placerem servus dei non essem.
Secunda causa propter est hec quod deus forsitan recessit ab eis. Vix enim posset esse tanta timiditas in
eo cum quo esset deus. Unde dicitur: Si ambulavero in medio umbre mortis non timebo mala quoniam tu mecum es. Quod autem
timidus aliquis efficiatur cum deus ab eo recessit manifestum est ex hoc quod Chaym post peccatum ca-
put tremulum habuit et adeo timidus fuit ut domino diceret: Omnis qui invenerit me occidet me.
Gen. iiii. Ad idem facit quod legitur Levit. xxvi. Si spreveritis leges meas et iudicia mea
contempseritis ut non faciatis ea que a me constituta sunt et ad irritum perducatis pactum meum
ego quoque hec faciam vobis: corruetis coram hostibus vestris et subiciemini hiis qui oderunt vos
fugietis nemine persequente. Tanta est timiditas erubescencium quod ex hoc quod sunt coram hostibus
suis corruunt non possunt enim sustinere aspectum irridencium. Immo sicut fluit cera a fa-
cie ignis et nix a facie solis, sic corda eorum deficiunt a facie irridencium. Erubescentes
et subiecti sunt hostibus suis. Cum enim irrisores hostes eorum sint ipsi non audent facere ad
quod eis displiceat cum tamen debent libencius facere quod eis displicet quam quod eis placet.
Erubescentes enim fugiunt nemine persequente. Irrisor enim non persequitur sed obsequitur
ministrat enim materiam unde corona eterna fabricetur. Irrisiones enim sunt velud aurum
et argentum et lapides preciosi ex quibus fit corona paradisi. Prov. xxviii. Fugit impius
nemine persequente. Mala pene quidam sunt cursus sed adeo nulli quam mala culpe. Unde
mira fatuitas quod homines fugiunt mala pene et consequuntur mala culpe. Incur-
sum a deo nullum timent et fugiunt mortem sed suam sequuntur peccatum. Sed Eccli. xxi.
Quasi a facie colubri fuge peccatum. Et subditur: Dentes leonis dentes eius interficientes ani-
mas hominum etc. Item de timiditate eorum quos deus deserit subditur in Levit. xxvi.
Terrebit sonitus eos folii volantis et ita fugient quasi gladium cadent nullo sequente
et corruent singuli super fratres suos. Folium volans sibilum irrisionis quo terrentur homines
erubescentes. Folium illud plus timent quam dei gladium qui paratus est interficere eos. Deut.
xxxii. Si acuero ut fulgur gladium meum et arripuerit iudicium manus mea, reddam ul-
tionem hostibus meis. In Iob: Fugite a facie gladii quoniam ultor iniquitatis est gladius.
Exo. xv. Evaginabo gladium meum interficiat eos manus mea. Dicit erubescens
quid dicetur de me si hoc fecero, et non attendunt quid fiet de eis si hoc non fecerint. Plus
timent dicta hominum quam facta dei et plus timent sibilum hominum quam gladium dei
evaginatum. Dicit erubescens non possum sustinere ut hic dicatur de me. Non eru-
bescit confiteri tantam ignaviam de se quod tam facile a sibilis hominum deiciatur.
Vere de illis est de quibus dicit Ps. Non sic impii non sic sed tanquam pulvis etc.
Secundo potest valere ad detestacionem erubescencie male. De triplici fatuitate erubescen-
si ostendatur quanta sit fatuitas eorum qui erubescunt bonum cium bonum agere.
agere. Que fatuitas. Primo potest ostendi per hoc quod ipsi permittunt leviter

dicens. Qui me erubuit et meos sermones hunc filius hominis erubescet cum venerit in maiesta
te sua et patris et sanctorum angelorum. tunc illi qui contempserunt alios contempnentur adeo ut mors
eorum non reputetur sicut mors unius canis ipse deus videbit de morte eorum. Unde psalmus. Ego
quoque videbo in interitu vestro. De malicia irrisorum. ooooooo oooooooooooooooooooooc

Ultimo loco de tractatu de eis tangendum est aliquid de malicia irrisorum que inimica no
cua est ecclesie dei. quia dyabolus per irrisores filios dei suffocat dum parvuli sunt. hec est enim una de
astuciis dyaboli. suffocare bonum inchoatum in germine. Unde per serpentem religionem incho
atam in paradyso suffocavit et per pharaonem populum israeliticum destruere voluit sub infancie parvulorum
ut legitur Exo. i. et per herodem christum parvulum occidere voluit et ut eum occideret parvulos innocentes
occidit ut legitur Mt. ii. Unde malicia herodiana est qua irrisoribus suis filios dei parvulos occi
dunt. B. malicia herodiana est nascentem persequi. immo maior quam herodiana videtur esse mali
cia irrisorum quantum ad hoc quod herodes occidit parvulos iam natos. irrisores vero occidunt filios ma
tris sancte ecclesie. si in utero adhuc existentes. non enim expectant quod ecclesia peperit eos in sacrame
to penitencie immo quam cito apparet in eis aliquo signo bone voluntatis. ipsi suffocant eos vere
cundiam eis faciendo. Irrisores peiores sunt quam dracho. De dracone enim legitur
apoc. xii. quod stetit ante mulierem que erat paritura ut cum peperisset filium eius devoraret. ip
si autem partum matris sue ecclesie non expectant sicut dictum est. Derisores sunt vulpecule vine
am domini demolientes. ad modum enim vulpis enim fetidi sunt et dolosi. Cantica ii. capite
nobis vulpes parvulas que demoliuntur vineas. Irrisores sunt ut buffones. venena
ti sunt ad modum buffonum sustinere non possunt odorem vinee domini florentis. ipsi viden
tur esse socii demonum in lucro et in dampno. si dyabolus aliquem amittat ipse dolet tanquam de proprio
dampno. si autem lucretur dyabolus aliquem sicut fit quando aliquis vadit ad prostibulum vel ad ta
bernam ipse gaudet tanquam de proprio lucro. Irrisores vere adversarii sunt salvatoris. id est eius
quod summe placet salvatori ipsi odio habent. scilicet salutem animarum. Greg. nullum sacrificium
ita placet deo sicut zelus animarum. ergo nichil sic displicet deo sicut impedire salutem animarum
ipsum beatum petrum quem ardenter amabat dominus quando aliquis apostolorum vocavit dominus sathanam
quia salutem animarum volebat impedire. ut habetur Mt. xvi. Vade inquit post me sathana. iudicio
ergo dei irrisor sathanas fit quando irrisionibus suis impedit salutem animarum. maius damp
num videtur facere irrisor deo quando aufert ei animam unam quam si auferret ei .iii. corpora cum
una anima prevaleat. in corporibus hominum. Cum deus et tota curia celestis gaudeat de
conversione unius peccatoris. irrisores domino suo dyabolo se conformantes de illa tristantur. ipsi vi
dentur esse christiani et post sunt antichristi vel sunt similes antichristi et inimici. i. Jo. ii. nunc antichristi multi facti sunt. subdit
hic est autem antichristus qui negat patrem et filium. Irrisores apostate sunt vexillum christi odio
habentes. numquid apostata iudicaretur qui non permitteret crucem esse in templo materiali. quanto ma
gis apostata iudicandus est qui crucem penitencie non permittit esse in templo spirituali. irri

sores et proditores sunt eodem ore Christum prosequentes quo ad mensam eius reficiunt. Ipse et sunt noctue odi-
entes lucem cum clauditur et ceci sunt videntes cum recte incedentes et videntes. Lupis applau-
dunt in quo lupos se esse ostendunt. agnos vero et oves clamoribus exterrent ut litteraliter dicam. Impii sunt
invasores in deum et in matrem ecclesiam et in proximum et in seipsos. In deum dum filios eius occidunt. In matrem ec-
clesiam ipsi sunt cum in militantem quam in triumphantem dum defraudant eam. Studio quod habent de-
bent de gulsione peccatorum. Nunquid impius esset in matrem suam qui postquam ipsa pepererit cum
magno cruciatu filium quem debet consolari in filio suo nato occideret ei illum. Sic facit
invasor matri ecclesie. Jo. xvi. Mulier cum parit tristiciam habet quia venit hora eius. cum autem
pepererit puerum iam non meminit pressure propter gaudium quia natus est homo in mundum.
Item impii sunt invasores in deum qui rursus crucifigunt filium dei. ad Heb. vi. et super
dolorem vulnerum eius addiderunt. dum animas pro quibus mortem sustinuit ei auferunt. Invasores
et impii sunt in proximum dum vulnus spirituale ipsius iam per penitentiam sanatum iterum con-
cidunt. Job. xvi. Concidit me vulnere super vulnus. Invasores fratres suos a carcere
diaboli liberatos iterum capi faciunt. Non reputaretur christianus ille qui christianos a carcere paganorum
liberatos faceret iterum capi. Quid ergo dicendum de hiis qui liberatos a carcere diaboli iterum capiunt vel
capi faciunt. Retro gardie diaboli videntur esse. Maiorem compassionem habent invasores
de cane uno vel de asino quam habeant de fratribus suis. Si canis unus portaretur a lupo
ipsi si possent liberarent eum. Si asinus alicuius cecidisset in lutum ipsi iuvarent ad levandum
eum. de fratribus vero suis impediunt ne a lupis infernalibus liberentur. vel ne a luto peccati extra-
hantur. Fratres suos a naufragio liberatos iterum faciunt submergi. In seipsos etiam sunt ipsi
invasores quia cum in mari huius mundi naufragentur cum penitentiam que secundum Jeronimum est secunda ta-
bula post naufragium sui qua evadere non possunt odio habent ex quo aliquis est in peccato
mortali. Si omnes angeli rogarent pro eo ipse non posset salvari nisi penitentia pro eo intercederet. Val-
de mirabilis esset penitentia amanda peccatoribus tanquam singulare refugium ipsorum. Invi-
sores paradisum transire volunt et tamen pontem per quem transire possunt solam penitentiam
scilicet odiunt. Ipsi propiciatione indigent cum rei sint eterne dampnationis tamen propiciato-
rium odiunt penitentiam scilicet per quam solum possunt deum habere propicium. De propiciatorio lege Exo. xx-
v. usque hic. De superbia ornatus lectorum.

Post superbiam ornatus humani dicendum est de superbo ornatu lectorum. Notandum ergo quod
tria possunt esse reprehensibilia in lectis scilicet nimia mollicies et nimia preciositas et
magnitudo. Aliqui enim sunt superbi qui tam magnos lectos volunt facere quod diabolus bene possit quiescere
ubi cum eis in parvo lecto pauperis hominis non inveniret diabolus ubi quiescat. Unde Ysa. xxviii.
Coangustatum est stratum ita ut alter decidat et pallium breve utrumque operire non potest. Et Mt.
xii. Cum immundus spiritus exierit ab homine ambulat per loca arida querens requiem et non invenit. Loca
arida sunt pauperes lecti et paupere domus pauperis hominis ubi diabolus non invenit requiem. De octo que
debent homines cohibere a lectis superbis.

Sex vero sunt que possunt et debent homines cohibere a lectis superbis. Primum est maledictio
illa que legitur Amos. vi. Ve vobis qui dormitis in lectis eburneis et lascivitis in stratis
vestris cum pauper homo intrat lectum suum premissa benedictione. facit enim signum crucis super
lectum suum. superbus intrat lectum suum superbum maledictione dei premissa. Secundum est consideratio
lecti domini crucis scilicet de quo lecto dicit Augustinus. lectum suum dimisit christus discipulis suis
qui vult cum illo quiescere in celo cum illo iusto iaceat lecto moriatur in cruce. Si vult
crucifixum placatum videre. cruce autem christi intelligo totam vitam ex cruciatu ple-
nam. Superbus est minister tuum sufficit lectus domini sui B. Circuire possum celum terram
mare et omnia que in eis sunt. et non invenio te nisi in cruce o bone ihesu. ibi iaces. ibi cubas
ibi dormis in meridie. Idem. Omnem revolve vitam salvatoris ab utero virginis usque
ad patibulum crucis non invenies in eo nisi stigmata paupertatis. Tercium est timor lecti in-
fernalis. de quo lecto legitur ysa. xiiii. Detracta est ad inferos superbia tua concidit cadaver tu-
um subter te sternetur tinea et operimentum tuum vermes. Iuxta. Cum prius pallia auro ge-
misque distincta satis moleste sustinebunt superbi qui nullo modo iacent in lecto in quo
alius iacuisset. non possent sustinere quod in lecto eorum esset unus pediculus quando in lectis
eorum erunt tinee sub eis et vermes super eos. ad augmentum vero molestie faciet quod insueti
fuerunt talibus. ad cumulum et pene erit quod lecti illi numquam mutabuntur. non est ita pul-
cher lectus in mundo in quo aliquis non gravaretur iacere per octo dies continue. quantum
ergo gravamen erit iacere in tam horribili lecto homini delicato pluribus annis quam sunt
gutte aque in mari. Quartum est amor lecti interioris. Amore enim illius deberent
negligere lectum exteriorem. in lecto conscientie quiescent ipsi de nocte et de die et deus cum
eis si diligenciam debitam haberent circa illum ideo lavandus esset per singulas noctes. exemplo
david. Sicut homines delicati volunt habere candida lyntheamina quasi singulis noctibus
de lecto isto legitur In cant. Lectulus noster floridus. econtrario. lectus aliquorum propter ne-
gligenciam eorum non floridus est sed sordidus et non debuerunt quiescere cum deo inquinantur
et cruciantur cum dyabolo. Quintum est consideratio lecti in quo corpus ponatur in morte
scilicet consideratio sepulchri in quo a vermibus corroditur. ecclesiastici. x. Cum morietur homo hereditabit
serpentes bestias et vermes igitur est cadaver ponere in tam superbo loco quod post
ponendum est in vili sepulchro. Sextum est consideratio illius lecti in quo nobilior
pars hominis iacet. scilicet cor velit nolit superbus cor illius iacet super lectum inmundicie ple-
num. scilicet super stomachum. *De superbia equitaturis.* oooooooooooooooooooo

Sequitur de illa specie superbie que apparet in equitaturis. Notandum est quod quo-
dammodo apparere potest superbia in equitaturis. *Quod in quatuor superbia apparet.* oooo
Primo in multitudine equorum que prohibita est et regi. Deut. xvii. Cum
fuerit rex constitutus non multiplicabit sibi equos non reducet populum in egyp

depauperandi aliquos quam equi comedunt super eum non solum comedunt eos superborum super
eos set et comedunt eos quos pascunt de rapina. quod enim comedunt super animal raptorum
est. Unde hoc modo loquendi quo aliquis dicitur comedere pallium suum quando comedit id pro quo
pallium suum pignoratum est possumus dicere quod equi superborum raptorum comedunt eos
non mirum et inutiles sunt huius equi cum facilius sine equo perueniatur ad celestem pa
triam quam in equo facilius et fugit aliquis et effugit manus hostium infernalium sine equo
quam cum equo. Unde ysa. xxx. diximus super equos ascendemus. et subditur. Sed uelo
ciores erunt qui persequentur uos. non solum parum utiles sunt equi superbis. immo et ualde
nociui eis. cum enim ipsi sint alligati illis uinculo uani amoris trahunt eos ad pa
tibulum infernale. immo in inferno punientur qui propriis expensis eos et equos pascant
a quibus illuc trahuntur. Septimum est amor pauperum. Unde timendum est ne deus
multum offendatur quando subtrahitur ori suo in pauperibus. unde equi impinguantur. De specie
Sequitur de illa specie superbie que in familia superbie que apparet in familia.
apparet. Tria reprehensibilia familia. Est notandum quod tria possunt esse reprehensibilia
alicuius potentis in familia. Primum est multitudo. Unde eccl. v. Ubi multe fuerint
opes multi sunt qui comedant eas et quid prodest possessori nisi quod cernit di
uitias oculis suis. Secundum est uita inhonesta. Unde B. ne te dixeris sanam
dolentem latera. hoc est ne te dixeris bonum malos intendentem. non tuta est bonitas
tua obsessa malis non magis quam sanitas uicino serpente. et David in ps. Oculi mei
ad fideles terre ut sedeant mecum ambulans in uia immaculata hic michi ministrabat. Non habitabit
in medio domus mee qui facit superbiam et cetera. Tercium est inutilitas. Fatuum enim est habere fami
liam sibi inutilem. prou. xiiij. Iracundiam regis minister inutilis sustinebit. Math.
xxv. seruum inutilem proicite in tenebras exteriores. et sicut diximus prius christia
nos qui pompatici sunt quantum ad multitudinem equorum apostatas esse et trans
gressores pacti baptismalis qui promiserunt se abrenunciare pompis diaboli. sic pos
sumus dicere de illis qui pompatici sunt quantum ad magnam familiam. qui
gaudent de multitudine familie sequentis eos. tali fatuitate laborant qua
laboraret ille deferens mel gaudens eo quod multe musce sequerentur eum. Seneca.
Multi aliquem comitantur ut mel musce lupi cadauera frumenta formice. predam se
quitur turba ista non hominem. quam familiam quam credit superbus esse suam potius fami
lia diaboli est custodiens eum diabolo. uendit et eum diabolo. dum procurat quod ipse contem
patur in iudicio uel aliquo modo quando et uiuum sepelit eum dum ei adulatur. Unde
Gregorius loquens de illo uerbo. math. viij. Sinite mortuos sepelire mortuos suos. dicit mor
tuus mortuum sepelit cum peccator peccatorem aggere adulationis premit. Familia et super
bi enim comedit dum temporalia que illi inuita sunt per amorem consumit

tum equitatuſ nimio ſubleuat. Scd̃o i nīo necc̃io uſu equoꝝ ſic̄ accidit de ill'
qui ꝑ dimidiam leucam nolunt h̃r̃e ne n̄ eq̄tando qui ꝑ nichilo uident̄ pe
deſ h̃r̃e cū non ambulent ex illiſ. ꝯ̃. pedeſ h̄nt ⁊ n̄ ambul̃t. impotenciores ui
dent̄ ee̅ taleſ hoieſ paralitici cū ne n̄ poſſunt n̄ h̃eant multoſ equoſ. Tercio
i nimia exq̄ſitōne equoꝝ ſicut accidit in illiſ qui equoſ uolunt h̃r̃e inpi
gratoſ ad paſcend' oculoſ hoim̄. Quarto in ſupbo ornatu equoꝝ ſic̄ accidit
in illiſ qui xp̄m dimittunt in paupibꝫ nudū famelicum ⁊ equoſ ſuoſ frenis de
auratiſ ⁊ deargentatiſ ornant. De hiſ q̄ debent hoiēm cohibe ab hac ſupbia.
Multa ů ſunt que poſſent ⁊ debent cohibe hoieſ a ſupbia iſta. Primū eſt
multip̄x. gminato q̄m facit ſacra ſcriptura eq̄tantibꝫ. Vnde Zac. x. Confundent̄
⁊ aſcenſoreſ equoꝝ. ⁊. xij. eidem. In die illa dicit d̃ns ꝑcuciam oem̄ equū i ſtupo
re ⁊ aſcenſoreſ eī i amancia. In ſtupore Glo. ita ut qui uiderint ꝑculſos ſtupe
ant ⁊ aſcenſoreſ eoꝝ preſſi magnitudine ꝑiculi ītant i amciam. ⁊ yſa. xxxi. ve
qui deſcendunt in egyptū in equiſ ſꝑantes. Scdm̄ eſt exemplū xp̄i qui n̄ legi̇t
eq̄taſſe ſꝫ ſemel aſinaſſe ⁊ tūc ibat ad mortē ſuam i ſignū q̄d multi eq̄tando
tendunt ad mortem etnam. Quilibꝫ debet monē hoieſ exemplū c̄. Vnde
Zac. x. Ecce rex tuuſ ueniet t. iuſtuſ ⁊ ſaluator ipe paup ⁊ aſcendenſ ſup aſi
nam ⁊ ſup pullum filiū aſine ⁊ diſꝑgam quadrigam ex effraym ⁊ equum
de ierlm. diſꝑgere debet exemplū c equū de eccīa dei. mirū eſt q̄m n̄ erubeſcat
ſeruuſ ire eq̄s ex quo dn̄s uadit pedes. B̄. Intollerabil' impudencie ē ut u̇ ſeſe ex
tanuit maieſtaſ inflet̄ uermiculuſ ⁊ tumeſcat. Terciū eſt exempla ſcōꝝ
indecenſ enī eſt ex quo filij dei. i. uiri iuſti pediteſ incedunt. ſeruoſ dya̋. equi
teſ incede. hanc ꝑuſitatem dicit ſalon ſe uidiſſe. ec̄c̄. x. Vidi filioſ ſeruoſ in
equiſ ⁊ p̄ncipeſ q̄ſi ſeruoſ ambulanteſ ſup t̃ram. Quartū eſt q̄d cū equi
tature h̃eant̄ a ſupbiſ ad gliam tn̄ diligent̄ inſpicienti pocius cedunt ad ig
nominiam. Vnde fr̄ Guido Cartuſienſ. q̄m non gliabit̄ de fortitudine q̄ gliat̄
de infirmitate equuſ qui te fert infirmitaſ tua eſt fortitudo eq̄ ſi eum
ferreſ. Quintum eſt ꝫ q̄d ſupbia iſta apoſtaſia eſt infidelibꝫ. abrenūciauer̄
runt enī pompe dyabli in bapo. Vnde pompati. incede apoſtaſia ē eiſ. Amos
vi. Ve uobiſ qui opulenti eſtiſ in ſyon ⁊ confiditiſ in monte ſamarie op
timateſ capita ꝑploꝝ ingredienteſ pompatice domū iſrl'. Sextū ē hoc
q̄d ſupbia iſta multoꝝ gſtat ⁊ ꝑum h̃t utilitatiſ. q̄ntū conſtet ꝫ ſupbia
multi apcius legunt in lib̊. experiencie q̄m in libriſ ſcripture. Multi enī
depaupati ſunt hac de cauſa ⁊ multo depaupant̄ qui care emūt equoſ
⁊ nō. uret qui comedunt ſup equoſ. Hic eſt enī uniuſ de uelocioribꝫ modiſ

Vnde ab .. tinnuz amatores temporaliu̅ fecerunt ea membra sua. Vnde usualit͛ so
lent auari cum bona eorum comedunt͛ se comedi. De superbia conuiuiorum. ooo

Sequit͛ de superbia conuiuior̅. appet aut̅ superbia in conuiuijs. Primo in hoc
qd̅ magni ⁊ diuites inuitant͛ qui non indigent ⁊ paupes relinquunt͛. g. l.
luc̅. xiiij. Cum facis conuiuiu̅ uoca paupes debiles claudos cecos. ⁊ beat͛ eris q͛
non h̅nt unde retribuere. retribuet͛ enim t͛ in retributione iustor̅. Sc̅do i hoc qd̅
sunt multi ministri ibi in superbo apparatu. qd̅ aut̅ gaudent de multitudine superbor̅
ministror̅ adhuc ueniet hora qd̅ uellent h̅re unu̅ ministru̅ leprosum n̅ potuit
h̅re. Vnde luc̅. xvi. dicit diues qui erat in inferno. Pat͛ abraham miserere mei ⁊
mitte lazarum. ⁊c̅. lazarus erat plenus ulceribz ⁊ tn̅ diues ei ministeriu̅ desiderabat p͛
superbis ministris quos hic h̅uit non gaudebat. D̅. de talibz ministris cu̅ dicit
Non habitabit i me. do. me. qui fa. sup. Tercio appet superbia i uarietate fer
culor̅ ⁊ decoratione ⁊ splendore eorundem ad uana̅ gl̅iam. Seneca. Non magno constat
nob͛ fames s; ambicio. Idem. Iam non sunt homines dentibz ⁊ ore ⁊ uentre ad po
pam contenti oculis quoq; gulosi sunt. Item. appet superbia i uasis aureis ⁊
argenteis. mira fatuitas qd̅ homines uolunt h̅re uasa aurea ad replend͛ uentre̅
qd̅ est uas immundicie cum ad replend͛ uasa urinaria que munda sunt sufficiant
mediatoria seu uasa lignea. Quinto appet superbia ista i multitudine instrumentor̅
musicor̅. Jo. xxi. tenent tympanu̅ ⁊ cytharam ⁊ gaudent ad so. organi. Ducunt
in bonis dies suos ⁊ i puncto ad inferna descendunt. ysa. v. Cythara ⁊ lyra ⁊
tympanu̅ ⁊ tybia ⁊ uinu̅ in conuiuijs uris. ⁊ opus dn̅i non respicitis. s. iustici
am qu̅m faciet in die iudicij. De superbia edificior̅. ⁊ q͛ qu̅i. vi. rephen̅sibilia possunt ee̅.

Sequit͛ de superbia edificior̅. Notand͛ ergo qd̅ circa edificia sex possunt ee̅ rep͛
hen̅sibilia. Primu̅ est multitudo domor̅. ysa. v. Ve qui coniungitis domu̅
ad domu̅. Item rephensibilia in edificijs magnitudo. sumptuositas. ⁊ delectabilitas.
Sc̅do accendit͛ q͛ colores picturar̅ ⁊ contra ad caliditate̅ in hyeme ⁊ frigidita
tem in hyeme ⁊ i estate. Jere. xxij. Ve qui dicit edificabo m͛ domu̅ latam ⁊
cenacula spaciosa. ecce magnitudo qd̅ apperit sibi fenestras ⁊ facit laquearia ce
drina pingitq; synopide. Inteh. i. x͛pi sanguine i h͛ qd̅ di͛ cedrina tangit͛ sump
tuositas. in hoc qd̅ di͛ qui apperit fenestram delectabilitas. Item rephensibile
est in edificijs qu̅n de rebz iniuste acquisitis fiunt. Jere. xxij. Ve qui edificat do
mu̅ suam i iniusticia. Item. rephensibile est in edificijs intentio mala qu̅n
s. fiunt ad uanitatem non ad necessitate̅. Seneca. Domus munimentu̅ sit aditus
infesta corpori. hanc inter cepperes erexit an uarius lapis gentis aliene n̅ inter
secure tam bn̅ homines culmo qu̅m auro tegi. contemp͛nite omnia q͛ superuacua

labor uelud ornamentu ac i ocijs ponit. Memento te nich pret animu ee. mirabile e mag
nichil est magnum. **Qd sex sunt que debent hoies cohibe ab amore supboru edificio
rum.** Notand qd sex sunt que debent hoies cohibe ab amore supboru edificioru. Primu
est hoc qd illi qui amant ea maledicti sunt ut patet ex illo ubo. ysa. v. Ve qui
coniungitis d. c. & ex illo ubo. ie. xxij. Ve qui dicit. edificabo m domu latam. multum
est timenda maledicto dei in scriptura facta cu tm timeamus maledicto facta ab
aliquo sco uiro. & cu ds dicturus sit maledictis. Ite maledicti i ig. eternu d. c. Mt. xxv.
Scdm est qd edificia supba deo sunt exosa. Unde amos. vi. Iurauit ds deus in aia
sua dicit ds deus exercituu. Detestor ego supbiam iacob & domos ei odi. m. magna
puersitas est qd ho supba edificia amet que deus odit. Tertio u exempla & pcta
pue exemplu xpi qd in natiuitate sua p domo huit diuisorium. i morte p do
mo huit sepulchru in uita sua non huit u capud suu reclinaret. Mt. viij.
Vlpes foueas hnt uolu. celi. m. fili a ho. non. ht u cap. su. re. B. Intollabilis
inpudencie est ut u sese exinaniuit maiestas infletur uermiculus. & timeo
cat. ad idem uale possunt ex. scor qd in casulis habitauerut. Unde ad heb. xi.
fide abraham demoratus est in tra repromissionis tamqm in aliena i casulis ha
bitando cu ysaac & iacob coheredibz repromissis eiusde. expectabat eni fundamenta
hntem ciuitate cui artifex & conditor est deus. Item. paulus primus hemita uisita
tus a bo antonio quesiuit an ad h xpiana religio ritus gencium in edificijs sup
tuosis mutaret. & audito qd sic ipe flens deplanxit hanc supfluitate gestu
hoies tacite uanitati deditos. cu xpianoru debet ee cohabitaco dicenciu. no
habem hic manente ciuitate. h fu. inquiunt. qdam & antiquoru habitabat
i cauernis petraru. alij i concauitatibz arboru a quibz u egredi dicti sunt. a qbz
dam in ciuitati. loqit & de quoda hemita qui habebat hospiciu suu ad mod
sui sepulchri. & cu imperator ad eu uenisset et interogasset cur hospiciolu suu
commensurasset suo corpi. ipe rendit sufficit h morito. sic pueni sepulchru
taddidit. melt psilit in celu de tugurio qm de palacio. Quarto u h qd
supba edificia frequenter fiunt de iniurijs paupum. ponunt enim ubi q pau
pibz debent erogari. Jo. loqns de paulo uolebat inqd in hijs lapidibz pe
nitenciam effundere q cu tm & sclo tusiti sunt. h inuins lapidibz qui uol
uunt sup tram ex quibz magni regis ciuitas extruunt. Quintu est hoc
qd frequenter supba edificia ex rapinis & alijs iniuste adquisitis constru
unt. Unde lapides & alia que in hi edificijs sunt accusabant dnm do
minu do l. mus apd dm. abac. ij. lapis qui de pariete est clamab. la
pis qui int iuncturas edificioru est rendebit. **Sextu. Sextum. qr supba edifica constuunt.**

Sextum est fatuitas que est in construendo huius edificia que fatuitas primo patet ex hoc quod cum vita hominis brevior sit quam esse soleat ipsi tamen magis sumptuosas domos volunt edificare quam antiqui patres ipsi secundum Ieronimum. Sic edificant quasi semper victuri. sic autem comedunt et bibunt quasi cras morituri dicentes comedamus et bibamus cras enim moriemur. Item fatuitas eorum patet per hoc quod ipsi volunt habere pulchrum stabulum vel habitaculum corporis. De domo vero gracie in qua si mundata esset deus inhabitaret cum eis omnino non curant. ipsi pulchras domos edificant in via cum potius debent edificare in celesti patria ipsi domos edificant quas sciunt ex necessitate ruituras. Mathei xxiiii. dicit dominus de edificationibus templi. videtis hec omnia. amen dico vobis non relinquetur lapis super lapidem qui non destruatur. et inter signa xv. dierum qui precedent diem iudicii enumerat Ieronimus. i. quod cuncta edificia ruent. Amos iii. percuciam domum hyemalem cum domo estiva et peribunt domus eburnee et dissipabuntur edes multe. Specialiter debent cohibere claustrales a superbis edificiis ista que secuntur. Primum est hoc quod cum ipsi sint iam mortui mundo necessaria sunt sepulchra potius quam palacia. Secundum est hoc quod sollicitudinem circa edificia exteriora sequi solet morum negligencia. Unde Bernardus. video quod non sine magno dolore videri debet quosdam post aggressam Christi miliciam cursum secularibus implicari negociis rursus terrenis cupiditatibus et mergi cum magna cura erigere muros negligere mores. Preterea negligere exteriorum edificiorum signum est quod claustralis diligenciam habeat circa interiora. Bernardus. Animum intentum interioribus magis decet quam inculta et neglecta exteriora quibus incola deus sepius alibi querelas dimosatur cum circa exteriora voluisse denunciat. Item conversacio claustralium in celis debet esse ideo non ita sollicite debent edificare in terra sicut illi quorum conversacio est terrena. Preterea superbia edificiorum quedam invitacio est superborum hospicium ea quibus claustrales superbiam addiscunt. Ecclesiastici xiii. Qui communicat superbo induet superbiam. Inutile est quod oporteat claustrales domos habere humiliores vestes quam alios et sicut color viridis et rubeus et varius intollerabiles sunt in vestibus claustralium. sic et huius colores intollerabiles videntur esse in domibus. quod si aliquis dicat quod in hiis condescenditur infirmitatibus hominum. Respondeo quod tamen condescensum est in aliquibus quibus claustrales carnalibus hominibus et infirmis. Unde Bernardus. abiecta sancta simplicitate ut pene omnes carnales facti sunt. Unde Bernardus. abiecta sancta simplicitate quam religiosas quidam nobis tenemus habitacionum honestates in quibus tamen compassum est animalibus ut pene in hoc omnes effecti sunt animales. Item ammittantur animales suscipiantur in omni benivolencia caritatis potentes. in omni patria benignitatis. sed quid eis compaciuntur non eis conformentur. nec sic condescendant eorum perfectionem nec propter eos cogantur incurrere propositi vigoris in religione [illegible] defectum. Item claustrales veri hebrei debent esse et reputare se peregrinos super terram.

vnde edificare debent non domos ad habitandum. sed tabernacula ad deferendum. Vnde B. ob
secro in peregrinatione huius seculi in militia super terram. edificemus non nobis domos ad habi
tandum sed tabernacula ad deferendum ut possimus cito euocandi et ingruente in patriam et ci
uitatem et castris quippe sumus in alieno militamus in alieno laboramus. facile
est quicquid utile est. nunquid non facile est solitario et sufficiens nature et congruum
gratie. ipsam sibi cellam diligis construere de luto plasmare. Vnde oportet operire et deten
tissime inhabitare quid amplius querendum et si usu sopiantur. hii delectationes et se
sunt quod utantur tanquam non utentes. ad contemptum mollius quam usu uincuntur. hii affec
tiones idem ipsi quibus sollicitudo suorum morum iudicio contemptus et negligenciam
omnium exteriorum ipsi sibi edificent sub forma paupertatis et sancte simplicitatis spe nulla
sic arrabit artificium industria sicut eorum negligencia. debent et claustrales ca
uere a superbis edificiis propter bonum exempli. humiles enim domus eorum pauperes in aliis frenant
paupertatem. in aliis uero contra amorem paupertatis afficiunt conscientiam. preterea quando claustra
les construunt superba edificia accidit frequenter quod ipsi construunt ea de iudaicis. mu
tuant enim questuarios predicatores. Construunt enim ea de donis male acceptis ab
usurariis et raptoribus a quo periculo liberi sunt et qui domos humiles construere uo
lunt. Si uero aliquis dicat pulchritudinem domorum necessariam esse claustralibus ad recre
ationem. Respondeo. quod uiri spirituales potius debent delectari in aspectu celi quam in
aspectu tecti et potius debent admirari opera dei quam opera hominis. legitur. de beato B. quod ipse
fleuit cum uideret tuguriola pastorum tecta culmo. similia casulis priorum cisterciensium
qui tunc incipiebant habitare in magnis edificiis pulchritudines iste forenses
honestates sicut dicit B. propositum eneruant et masculinum animum effeminant

Sequitur. de superbia librorum qua specie Contra superbiam librorum. con
superbie laborant qui uolunt habere libros decoratos. Octo uero sunt que
possunt ualere contra hoc peccatum. Primo possunt ualere contra hoc exemplum et precipue exemplum
filii dei qui liber uite est qui humiliari uoluit usque ad hoc quod nouissimus esset in
collaribus. cum ergo est superbia in aliis libris ex quo liber uite tam humiliatus est. dicit
et Ieronimus in primo prologo super Iob. habeant qui uolunt ueteres libros uel in membranis
purpureis auro argentoque descriptos. uel in uncialibus ut uulgo aiunt litteris. hone
ra magis exarata quam codices dum mihi meisque permittant pauperes habere sche
dulas. et non tam pulchros codices quam emendatos. Et paulus ii. ad thimotheum iiii.
afferam et tecum libros. maxime autem membranas. Secundo uero hoc quod sapientia dei amat
corda humilia. Vnde Mt. xi. abscondisti hec a sapientibus et prudentibus et reuelasti
ea paruulis. amat et uerba humilia sicut patet in uerbis sacre scripture que ual
de humilia sunt. amat enim corpora humilia. Vnde sapientes homines frequenter

reprehensibilis esse fractio vocis in cantibus. Et sicut ventus solet facere in aqua crispationem quandam sic ventus vanitatis hanc crispationem seu fractionem vocis frequenter facit. Cantus talis ob lasciviam factus similis videtur esse cantui illi de quo legitur. Exo. xxxii. Vocem cantancium ego audio ait moyses. Cumque appropinquasset ad castra vidit vitulum et choros. In vitulo qui est animal lascivum lascivia intelligitur. Unde cantus adorancium vitulum est cantus eorum qui notas frangunt ob lasciviam. Reprehensibilis est etiam in cantu nimia exaltatio vocis. sicut fatui illi qui plus volunt cantare alte quam apte. quia tamen volunt ascendere cantando quod quandoque frangunt sibi collum spirituale. Unde quandoque ad litteram rumpunt se quod ex superbia provenit. Superbia enim plus audet quam possit. Reprehensibilis est etiam in cantu additio punctorum vel subtractio. Quia enim quedam species barbarismi videtur esse in cantu sicut in dictione barbarismus fit ex additione vel subtractione littere vel sillabe. In cantu etiam non videtur multum approbanda esse vox falsa precipue in cantu claustralium est. Et mirum est quomodo vox talis tamen placet quibusdam cum ipsa videatur adeo deformis quod oporteret eam abscondi inter alias voces. Alioquin non est decens vel decora. Ex quibus bonis nascitur superbia

Possumus primam divisionem superbie et prosecuti sumus membra eius. Nunc consequens est ut ponamus secundam et prosequamur. Divisio vero ista sumitur secundum ea ex quibus oritur superbia. Notandum ergo quod superbia quandoque oritur ex bonis nature. quandoque fortune. quandoque ex bonis gratie. Bona vero nature quedam sunt corporis *Bona nature* quedam anime. Corporis sunt ista. sanitas. fortitudo. agilitas. pulchritudo. nobilitas. libertas. Bona vero anime naturalia sunt ista. rectitudo ingenii. et velocitas bonitas. memorie. facultas addiscendi. exercicium spirituale. aliter dispositio ad virtutes seu virtutis naturalis. *Bona anime* Bona vero fortune sunt bona exteriora que sunt in potestate hominum que ab hominibus possunt auferri ut sunt divicie. delicie. *Bona fortune* dignitates. laus. seu gloria et gloria humana. Bona gratie sunt scientia et virtutes. *Bona gratie* Ex istis bonis nascitur superbia. Primo nascitur ex pulchritudine. Unde poeta. Fastus inest pulchris. sequiturque superbia formam. Item nascitur a nobilitate. Unde salustius. Vere mali nobilitatis est. superbia filia. Nascitur ex aliis bonis nature. Item nascitur ex bonis fortune sicut ex diviciis. Unde Ad Timotheum. Divitum superbia. Eccli. xl. facultates et virtutes exaltant cor. Item nascitur ex bonis gratie ut a scientia. Scientia enim inflat secundum apostolum. Quod fatuus sit nimis qui de bonis suis superbit.

Notandum ergo quod valde fatuus est qui de bonis suis superbit. Et primo generaliter ostendamus quod valde fatuus est ipse qui superbit de bonis suis. Deinde ostendemus quod de unoquoque

predictorum bonorum quod valde fatuum sit inde superbire. Et possunt quinque assig-
nari rationes quare fatuus sit impius qui de bonis suis superbit. Primo quia ipse
inferior est quodammodo irrationalibus creaturis in hoc quod ille sunt tantum in
miseria pene. Homo vero in miseria culpe et pene. Preterea creature irrationales u-
nicam debent mortem. postquam enim semel mali senserint. Homo vero impius debitor
est duplicis mortis quia post temporalem habebit eternam. Unde parum fatuus
est peccator qui de bonis suis superbit superiorem se aliis hominibus reputando qui
quodammodo brutis inferior est. Secundo vero fatuus est qui de bonis illis superbit
in quibus ipsa bruta eum excedunt sicut est fortitudo corporis et agilitas. Item
et iudei et sarraceni et alii pessimi homines plus habent de bonis illis quam ipse
habeat. Item et demones de scientia quam constat esse unum de maximis bonis que habent
impii plus videntur habere quam ipsi impii habeant. Unde valde fatuus est qui de
bonis illis superbit in quibus a demonibus superatur. Tercio fatuus est impius
qui de bonis illis superbit cum illa bona sint ei ad verecundiam tantum quam ad
gloriam. Unde Augustinus loquitur ad impium inquiens. sine videris te debere erubescere de bonis tu-
is. Si domus tua plena est bonis et te habet malum. Quarto fatuus est impius
qui de bonis superbit quia bona ipsius ei bona non sunt. Seneca. Sicut est homini bonum
suum se bono esse non bonum homini quod est materia infirmitatis et impedimentum salutis
sapiens omnia que extra nos sunt dona quecumque hominibus forte contigerint non ideo laudabit
quod habent quis eas sed quam hiis honeste sit usus. Item dicit Seneca quod nulla res est
apta. nulla enim scit uti. Quinto fatuus est impius qui de bonis superbit quia
ipse tantum habet dispensationem in eis et periculum imminet ei inde duplex pe-
riculum. periculum enim est ei si sortem amiserit et periculum est ei si lucrum non
reportaverit et de utroque districta ratio exigetur ab eo. Unde qui de multitudine
bonorum istorum superbit ille de magnitudine sui. Quod fatuum sit de bonis corporis superbire.
Specialiter vero fatuum est superbire de sanitate corporis. vel de sanitate et huiusmodi.
Primo quia ista sanitas momentanea est. hodie enim quis sanus cras
infirmus vel mortuus. Jacobi iiii. que est vita vestra vapor est ad modi-
cum parens et cetera. Secundo quia corpus hostis familiaris est et ideo multum
nocius. nulla enim pestis efficacior ad nocendum quam familiaris inimicus
ait sapiens. non debet ergo aliquis superbire propter sanitatem corporis sed potius timere.
in maiori enim periculo est cum hostis eius sanus fit. Tercio fatuus est qui
de hac sanitate superbit cum ista sanitas frequenter occasio sit infirmi-
tatis anime sicut econtrario scriptum est in Ecclesiastico xxxiiii. Infirmitas gravis sobriam
reddit animam non est quare aliquis superbiat de sanitate pedis. sed in ca-

parui sunt. Unde sapiens. sepe est sub palliolo sordido sapia. pu. xi. Ubi humi
litas ibi sapia est. eodem modo amat sapia humilem scripturam. Tercio q
qd sacra scriptura humilitatem docet. Unde humilitatem debet hre pate legem
ait sapiens qm ipse tulerit legem humilitatis prapit sacra scriptura. Unde
eam debet servare. Quarto in hoc qd puilitas est litas auras et argente
as amare et in hys delectari. Senc. plurimu qz est non puicia z sum est pue
rilitas remanet. Quinto ii q qd qua spuale adulterium est qm amore am
plectuntur pulchritudinem scripture quo debent amplecti ipam sapiam. Unde
de illis p ezepoti c. ij. pe. ij. hntes oculos ad plenos adultery et incessabiles delicti
Sapia sponsa est intellectus nri. Unde sap. viij. hanc amavi et exquisivi eam
a iuventute mea. et quesivi in eam sponsam assumere amator factus sum
formate illius. scriptura u qi ancilla quedam est ipi sapie. Unde cavendu e ne an
cilla tanto pulchritudinis sit qd relicta pulchritudine sapa nimi fornicetur cu
pulchritudine scripture. Sexto q qd valde impium est oculos pascere auro et
argento qm homo videt tot filios dei famelicos visus plura hnt. Unde pasci
p qm gustus ht solem et luna. et stellas. et flores. et arbores. et multa alia ex
quibus pasci p. Unde valde impiu videtur ee xpiano ora dei subtrahe i paupibz
Unde oculi eius delectentur ad quid depingit aliquis hoies ul flores in libro
suo nonne sufficiunt ei flores et hoies. quos deus creavit. Septimo q q
tales gomeliam inferiunt sapie cum n repitent dulcedine ei suffi
cientem ad glosonem studencium cu scriptum sit. eccl. xxiij. Nichil dulcius qm
inspicere i mandatis dei. et sapie. viij. Intrans in domu meam conquiescam
cu illa. s. cum sapia. non enim ht amaritudinem conversacionis illius n tedium
convictus illius. z leticiam et gaudium. Octavo q qd parum valet ista pul
chritudo scripture. non enim hoiem faciat. Unde eccl. i. non saciatur oculus
visu nec auditu auris. **Que sunt reprehensibilia circa superbiam cantus.**
Sequitur de superbia cantus. Notandum ergo qd in cantu q sunt reprehensibilia
primo reprehensibile est cum quis nimis blandam vocem querit
ul ad gloriandum ul ad delectandum. Unde Greg. cum blanda vox qua sobria vita
deseritur. Unde Aug. quociens plus me delectaverit cantus qm res q cantatur
tociens me graviter peccasse confiteor. Tercium reprehensibilis videtur ee i can
tu vocis fractio. Unde in legenda sancti sebastiani. putas ne illum intus
colas numinandus qui tonsorem diligit comam comit. sapores querit
et vocem frangit. fractio vocis signum est fracti animi sicut reprehensibi
lis est crispato crinium in hoibz corrugatio vestium in mulieribz. sicut

parte infirmitatem habeat ad mortem. sic non est superbiendum de sanitate corporis ex quo in anima infirmitas est ad mortem. Homo sanus corpore infirmus mente similis est pomo exterius sano interius putrido. De fortitudine etiam corporis fatuum est superbire cum scriptum sit. Sap. vi. quod fortioribus fortior instat cruciatio. et cum continua lucta sit inter spiritum et corpus. Caro enim concupiscit adversus spiritum et spiritus adversus carnem. Unde quanto corpus fortius tanto magis spiritui timendum est. et ad litteram hic videmus frequenter quod fortiores corpore infirmiores sunt mente. minus enim resistere possunt ire et luxurie et ceteris viciis. Fatuum etiam est superbire de corporis velocitate cum corpus sit velud equus quidam in quo hostes infernales ut frequenter ducunt spiritum ad mortem ipsius. et ut frequenter quanto iste equus velocior est tanto facilius spiritus ab hostibus suis capitur. preterea in velocitate ista etiam a canibus superamur. Unde fatuum quod homo superbiat in quo a canibus inferiorem se videt. De pulchritudine etiam corporis fatuum est superbire cum corpus sit velud quoddam sepulchrum. [Ao.] Corpus peccatoris anime mortue est sepulchrum. Unde cum peccator de pulchritudine corporis superbit simile est ac si mortuus de pictura sepulchri superbiat. Simile etiam est ac si aliquis superbiat de pulchritudine sterquilinii nive cooperti. Quare nobilitas carnis non sit repetenda.

De nobilitate etiam carnis fatuum est superbire cum illa nobilitas valde contemptibilis sit. multe autem cause possunt assignari quare ista nobilitas valde sit contempnenda. Primo contempnenda est quia frequenter nobilitas carnis meliorem nobilitatem aufert. scilicet mentis nobilitatem. Sapiens non est quo sibi aliquis de nobilitate generis blandiatur. sicut ex meliori parte sic famulus multo indignius est mente servire quam corpore. Secundo contempnenda est quia omnes sumus ex eodem patre et eadem matre. non legitur dominum fecisse unum adam argenteum unde essent nobiles et unum luteum ex quo essent ignobiles. Sed unicum et id de luto plasmavit ex quo deus nos omnes [exivimus]. Unde si aliquis ex hoc solo nobilis est quod ex nobili patre et nobili matre. aut sumus nobiles aut omnes ignobiles. parentes primi fuerunt nobiles aut ignobiles. Si ipsi fuerunt nobiles ergo et nos omnes nobiles sumus et eque nobiles cum geniti ex eque nobilibus eque nobiles iudicentur. Si vero ignobiles fuerunt nos omnes ignobiles sumus et eque nobiles cum geniti simus ex eque ignobilibus. Mal. ii. Numquid non pater unus omnium nostrum. numquid non deus unus creavit nos. quare ergo despicit fratrem suum unusquisque nostrum. Tertio contempnenda est nobilitas carnis quia ipse deus contempsit eam. noluit enim ex nobilibus reges eligere in principio synagoge. immo primum regem post asinas assumpsit. scilicet saul. secundum regem. scilicet david. de post fetantes accepit. in tempore etiam gratie voluit

No 64

Malach. 2

potius ignobiles elegit quam nobiles. Unde .i. ad Cor. i. ignobilia et contemptibilia mundi
elegit deus. Quarto vero contempnenda est nobilitas carnis quia non est illius qui de
ea gloriatur sed illorum a quibus ipse descendit. Unde Seneca. Nemo in gloriam nostram vixit
nec quod ante nos fuit nostrum est animus nobilem facit. Quinto vero contemptibilis est no
bilitas carnis. quia materia quam a parentibus contrahit aliquis ratione cuius nobilem se credit vi
le quid est et immundum et erubescibile. et opere immundo et erubescibili procedit ab eis.
Unde quantum et de ratione illius materie habebit quis nobilitatem cum illa materia vilis
fuit quomodo aliquis audet dicere se nobilem generatione cum quibus dicere Iob. posset di
cere putredini. pater meus es et ideo merito nobilitas carnis contempnenda est immo abhomi
nanda. Unde Luc. xvi. quod altum est hominibus abhominatio est ante deum. Sexto contempnenda est
nobilitas carnis immo potius non est reputanda cum in veritate nobilitas non sit
sicut et ipsi philosophi deprehenderunt. Seneca. Nemo altero nobilior nisi cui rectius est ingenium
et bonis artibus aptius. idem moch a est nobilitas quam antique divicie. Idem quid
est eques aut servus aut libertinus nomina ex ambitione vel iniuria nata. Idem Pla
to ait. neminem regem non ex servis oriundum esse neminem servum non ex regibus
ortum. ista longa varietas miscuit et sursum deorsum fortuna versavit. Mul
tis rationibus et ostendi potest quod si aliquis nobilis non sit eo quod ex nobilibus parentibus
genitus sit. ex eadem enim radice exeunt vile et nobile. flos farine et furfur. ex
eadem enim radice exeunt unde furfur cibus vilis est quo porci pascuntur
flos vero farine cibus nobilis est. Item ex eadem radice prodeunt spina et rosa
creatura nobilis est quia non cessat bonum facere hominibus qui sunt iuxta eam suum
gratum odorem undique spargendo. spina vero quedam vilis est quia pungit eos qui
iuxta eam sunt. sic ex eodem patre et eadem matre nasci possunt duo. unus tamen
erit nobilis alius ignobilis. unus ad modum rose non cessabit benefacere vicinis
suis iste nobilis erit. alius erit spina in ignem infernalem mittenda que
non cessabit pungere vicinos suos hic erit ignobilis. Multis aliis
exemplis potest idem ostendi ex eadem arbore nata sunt duo poma quorum
unum est sanum aliud putridum vel vermem habens. Item ex eodem libero ar
bitrio procedunt bonum et malum. Preterea si nobile esset quicquid a nobili pro
cederet. omnes nobiles essemus cum omnes simus a deo qui nobilissimus est. Mala.
ii. Numquid non deus unus creavit nos etc. Item si omne quod ex nobili
procedit nobile esset pediculi et alie superfluitates que ex nobilibus procedunt
nobilia essent. Septimo. contempnenda est nobilitas carnis propter honus
magnum quod est ei annexum. nobilitas carnis quedam possessio est que tan
to censu honerata est quod magnus comitatus vel archiepiscopatus non sufficit

ſuetudine illaꝝ eccliarū qui nolunt canonicare ṅ nobiles. Vnde notandū ē qđ cō
ſuetudo iſta uiɖ̃ eē rephenſibiƚ ꝛ uideɾ̃ poſſe aſſignare. **Sex cauſe quare ꝯſuetudo ſit**
reɖ̃x cauſas hui⁹ rephenſibilitatis. Prima cauſa eſt ꝑuſitas q̄ uiɖ̃ **rephenſibil'**
eē in hac ꝯſuetudine. que ꝑuſitas appebit ſi reſpiciaɾ̃ cā hui⁹ ꝯſuetudinis
quā ipi aſſignant. dicūt enī qđ ipi multa tempalia hn̄t qui defenſione in
digent nec hn̄t regem nec aliū pncipē ſclarem qui eos defendat. Ideo opꝫ
nobiles canonicari qui poſſint ea defendē quibꝫ reſpondeo qđ ſic ecc̄e eoꝝ hn̄t tē
palia ita hn̄t ꝛ ſpūalia que in infinitū meliora ſunt. Vnde ſi opꝫ aliquos
nobiles canonicari ad defenſionē tempaliū. multo forci⁹ opꝫ aliqˀs litatos ꝛ
ſanctos canonicari ad defenſionē ſpūaliū. Si ṅ dicant qđ ibi ſūt aliq̄ ig
nobiles litati ad defenſionē ſpūaliū. ſꝫ ṅ canonici. ex hͥ apparet qđ ipi tem
palia ꝓponūt ſpūalibꝫ ꝯ quo defenſores tempaliū canonicos ꝯſtituunt
ꝛ ſupiores aliiſ. **De quinqꝫ ꝑuerſitatibꝫ huiuſmodi eccleſiarum.**
Et poſſunt aſſignari qnqꝫ ꝑuſitates in hi⁹ eccliis. Prima eſt qͥ ibi eſt
terra ſurſū ꝛ celum deorſum. celeſtia ṅ ꝯtempnūt. terrena enī multū app
tiant. Cont̃ꝯ. pͥ. xxv. Celū ſurſum ꝛ tīra deorſum. Scđa ꝑuſitas ē qđ
pedes ſunt ubi debet eē capud ꝛ capud eſt loco ṅ debent eē pedes. Velud pe
des ecc̄e ſunt qui ꝯ terrena ſollicti ſunt uelud capud ſunt qui rege hn̄t
eccliam uiri .ſ. litati. ſꝫ in hiis eccliis pedes ſunt in capite. imo ipi hoſtes ī
capite ponunt. Tre. i. facti ſunt hoſtes ei⁹ in capite. Tercia ꝑuſitas eſt
qđ ecc̄e hi⁹ faciem hn̄t ad poſtiora ꝛ dorſū ad antiora ipi. Iux̄ ulū ſe. facti
ſunt in retro ꝛ ṅ ī añ. Quarta aū ꝑuſitas eſt qđ ipi latitudinē ſtrat'
ture que debebat eē ex pte ſupiori poſuerūt ex pte inferiori ꝛ ideo ꝯti
git qđ fere omē capud languidū eſt. Iux̄ illud yſaie. Qͥnta ꝑuſitas eſt
qđ ſacerdotes inferiores ſunt ſubdyaconis ul' dyaconis. qđ ridiculū ē ſic dic̄
B. ad eugeniū papam. Ridicule inqͥd miniſtri mei nūc ſe ꝑbris anferre
conant' non ſꝫ rō hꝫ non antiquitas hn̄t non ꝯſentit auctoritas. ꝛ ſi de ſua
ꝯſuetudine caluipnia uinctur. meli⁹ ꝑfecto illa q̄m ſumus ordo ꝯtempnūt.
Scđa cauſa rephenſibil' eſt indiſcretō que uiɖ̃ eē ī ꝯſuetudīe hui⁹. que
diſcretō. ꝓmo ꝯſiſtit in hoc qđ qͥ ipi debent q̄rere quis ſit ydone⁹ ad hoc
ut ſit canonic⁹. i. regſlaris regens ſe ꝛ ad regimen plebis epm̄ imitans. ipi
querūt quis ſit ydoneus ad miliciam. Scđo in hoc qđ qū q̄rere debent
an pſona ydonea ſit que canonicanda eſt. ipi querūt qual' pat̃ ei⁹ fue
rit. Vnde illis ꝓ dici. qđ dicit angl's. thob. v. Genus queris mercenarii
aut mercenarium. Indiſcretō q̄ eoꝝ in hoc eſt qđ ipi illud. qual' pat̃ tal'

Viso quod fatuum sit superbire de nobilitate carnis consequenter est videre quod fatuum sit su-
perbire de aliis bonis que prius nominata sunt. Notandum est ergo quod fatuum sit su-
perbire de libertate corporis cum corpus sit servus malivolus. et ideo tortura et compedi-
bus dignum. Iuxta illud eccli. xxxiii. Servo malivolo tortura et compedes. De bonis vero naturalibus
anime fatuum est superbire quia bona illa potest homo habere ad malum suum sicut ad bonum. Unde Bernardus.
In professione religionis novus homo calidus est ingenio si viget arte si preminet
intellectu instrumenta sunt hec tam viciorum quam virtutum. non ergo refugiat doci-
nti eo in bono quo et in malo uti potest. Fatuum et est superbire de divitiis. hoc enim est
superbire de hoc quod homo habet maiorem molam ad collum quam alii. Fatuum est de potesta-
te superbire cum scriptum sit. sap. vi. quod potentes potenter tormenta patientur
Vide ibi. quod durissimum iudicium hiis qui presunt fiet. et Augustinus dicit. quod quanto quis
in loco superiori tanto in periculo maiori versatur. Fatuum et est superbire de gratia
humana cum scriptum sit. prov. ult. quod fallax gratia. Fatuum et est superbire de gloria
huius mundi cum gloria talis flos sit decidens. Unde ysa. xxviii. erit flos decidens
gloria exultationis. puerorum est flores colligere qui ex arboribus decidunt et inde
letari. sic pueriles sunt qui de gloria huius mundi letantur. Fatuum et est superbire
de scientia cum scriptum sit. eccl. i. qui addit scientiam addit et dolorem. de scientia superbi-
re est de lumine excecari. Fatuum et est de virtutibus superbire. hoc enim est de
medicamine vulnerari. Greg. Qui de virtutibus habitis extollitur quasi de me-
dicamento vulneratur. **De superbia ministrorum ecclesie.**

Positis duabus divisionibus superbie consequenter ponenda est tertia que sumpta est
secundum diversitatem personarum in quibus est superbia. Notandum ergo quod superbia
dividi potest in superbiam laicorum et superbiam ministrorum ecclesie. Superbia vero minis-
trorum ecclesie potest subdividi in superbiam prelatorum et subditorum. vel in superbiam claustra-
lium et superbiam secularium clericorum. De superbia laicorum nichil hic specialiter dicemus.
sed de superbia ministrorum ecclesie hic tractabimus. Primo dicemus aliqua de ea in communi.
Secundo vero aliqua tangemus specialiter de superbia prelatorum. Tertio vero dicemus aliqua de su-
perbia claustralium. **Quod superbia multum sit timenda ministris ecclesie.**

Notandum ergo quod superbia multum timenda est ministris ecclesie. Primo quia mul-
tas occasiones habent superbiendi. Una occasio est hoc quod ipsi sunt excepti a labo-
re aliorum hominum. Unde in ps. In labore hominum non sunt et cum hominibus non flagel-
labuntur. Ideo tenuit eos superbia. Alia occasio est libertas quam habent. que libertas
aliquibus eorum est velamen malicie. Iuxta illud i. pe. ii. quasi liberi et non quasi velamen habentes
malicie libertatem. Tertia occasio est reverentia que exhibetur eis. eo quod sunt
ministri summi regis et vicem eius gerunt in terris et contemptum eorum deus rep-

tamen ignobilis est si contempnat et nolit ei servire. Et ex contrario quantumcumque ignobilibus ortus sit
nobilis tamen est si deo serviat. Unde Reg. ii. dicit ad Ely. absit hoc a me sed quicumque ho-
norificaverit me glorificabo eum qui autem contempnunt me illi erunt ignobiles.

Nobile

Et notandum quod sex signa sunt vere nobilitatis. De sex signis vere nobilitatis.

Primum est liberalitas. Unde deus qui nobilissimus est ipse est liberalissimus
Pm. liberalitas eius tanta est ut non solum suadet hoc et scriptum nec solum servientibus sibi
dat sed et hostibus suis. Ipse est solem suum facit oriri super bonos et malos et pluit super
iustos et iniustos. Item ipse propter liberalitatem suam fecit quecumque facta sunt. ad dandum
enim fecit quecumque fecit creaturas rationales fecit ut eis daret alias autem creaturas
non ut eas daret. Leo etiam qui dicitur esse rex animalium quod animal est liberalem fecit. Unde Ar-
dicit ipsum esse animal communicativum. Et sicut liberalitas signum est nobilitatis. Ita rapina
signum est rusticitatis. Unde illi qui nobiles reputantur rusticissimi sunt cum
non cessent auferre pauperibus et illis qui non possunt defendere se. Sicut magister
Alanus ostendit quibusdam militibus. Legebat magister Alanus apud montem pes-
sulanum et audierunt milites mirum quod tantus clericus esset et quod ad omnia interro-
gata responderet. Unde accedentes ad eum de communi consilio quesierunt ab eo que esset
nobile maxima curialitas (nobilitas) qui respondit eis quod dare curialissimum esset quo audito omnes
consenserunt responsioni eius. Ipse vero dixit eis ut habito consilio ad invicem dicerent ei que inter
alias rusticitates (vel villanias) maior esset qui habito consilio ad invicem et non potuerunt in idem
convenire. Unde revertentes ad eum dixerunt quod non poterant concordare. Quo audito ipse
increpavit eos dicens. Ego possum vos in una plus quam possetis ratione co-
Responsio nes nobis proponite cognoscere non est dare curialissimum auferre quod est contrarium
ei rusticissimum est. Unde vos qui incessanter aufertis a pauperibus rusticissimi
estis. Secundum signum nobilitatis est gratitudo seu beneficiorum recognitio et per
2m contrarium ingratitudo seu beneficiorum non recognitio signum rusticitatis est. Unde patet
quod illi qui nobiles reputantur deum qui eos pre ceteris hominibus honoravit pre ceteris
hominibus inhonorant et subditos suos qui sudore vultus lucrantur. Unde ipsi vivunt
et propter quos ipsi sunt in honore incessanter [illegible] habent [illegible] opprimunt rusticissimi fi-
unt et videntur tales deteriores esse. Fore etiam [illegible] officia sine beneficia tenentur.
sicut ait Seneca. Tertium signum nobilitatis est mansuetudo et clementia in ea que eis
3m sunt subiecta. Et hoc est unum quod valde decens est in hiis qui preesse habent. Unde
Seneca. Nullum ... magis clementia quam regem et principem decet. Irra-
cundissime ac pro captu pugnacissime sunt apes et aculeum in vulnere relin-
quunt. Rex ipse sine aculeo est noluit ipsum natura nec sevum esse nec ultorem
nec ultionem que magno constaret petere telum et detraxit et iram eius inher-

men reliquid exemplar. Et omnibus regibus ingens pudeat ab agnis animalibus non the-
mores in signum huius mansuetudinis ut nunc unguntur reges christiani. Sapiens. Max-
imam pietatem huius creatoris pietatis iuxta possibilitatem suam debet imitari. In hoc
autem deum maxime imitabitur si michi iudicaverit quam misereri pietatis & sicut mansuetudo
in subiectos signum est nobilitatis. sic crudelitas in subditos signum est rusticitatis vel
servitutis. Unde pro. xxv. per tria movetur terra quartum quod non potest sustinere. per servum cum reg-
nare ceperit eminet asperius nichil est humili cum surgit in altum cuncta ferit dum cuncta timet
desevit in omnes ut se posse putet nec belua tetrior ulla est quam servi rabies in liberi
colla furentis. Quartum signum nobilitatis est virilitas seu strenuitas in eos qui
repugnant in signum huius datur ensis militibus novis quo gladio uti debent in hoste
non in subditos. Multi tamen ex eis gladio isto in subditos utuntur quos debent valde
diligere. Hii enim sunt qui iuvant eos quantum est fides eorum proprii eos impugnant. hostibus
non dei & ecclesie parcunt. s. & demonibus. ut & ipsis persecutoribus ecclesie iuncti sunt. Impietas
talis impietas duplicata est. Duplex enim impius est in eos qui sibi serviunt. Quintum signum
nobilitatis est timere opprobrium vel servitutis vel proditionis vel alicuius turpitudi-
nis. Multos tamen ex illis qui nobiles reputantur videas qui non timent per-
similem servitutem viciorum .s. peccatum demonum qui non erubescunt constituere
se servos vilissimorum membrorum illorum .s. qui libidini deserviunt que servitus
peior est indubitanter servitute leprosorum non erubescunt & proditiose impugnare
dominum illum a quo omnia possident cuius expensis vivunt & vestiuntur & non erubes-
cunt & omni immunditie peccati se exponere ex quo patet eos non esse nobiles sed val-
de rusticos. Sextum signum nobilitatis est cordis magnitudo qua quis modi-
ca contempnit & magna appetit. econtrario non signum rusticitatis est amorem suum
immodicis ponere magna non negligere. Unde patet dominas illas que post volunt
amorem suum ponere in uno misero milite quam in rege glorie quod ipse non nobiles
non sunt milites & non videntur nobiles esse qui amorem suum in terra ponunt
contempto regno celorum cum tamen tota terra quasi punctum sit respectu celi. & quod plus habent de
terra quam alii nichil volunt habere de celo si ad aliquem pertinet terra unius pauperis
militis ex parte matris regnum non ex parte patris. numquid infelix esset si contemp-
to regno adhereret illi terre que eum contingeret ex parte matris. sic infelices sunt
illi milites qui de regno celorum non curant quod ad eos pertinet ex parte
patris celestis contempta terra ista paupertatis que ad nos pertinet ex parte matris
nostre eue non sic faciebat David. Unde ipse in psalmo. Quid michi est in celo et a te quid volui. Sed

Ostenso quod nobilitas de generis. illarum ecclesiarum que nolunt facere nisi canonicos nobiles.
carnis contempnenda sit vel non reputanda tangendum est aliquid de con-

ad soluend censum illu. imo p̃ret hĩ necc̃e ẽ sic ipi nobiles dñi qd ipi ĩpignorent
regnũ celoꝝ ⁊ seipos dy̆a. p censu illo soluendo. Unde multis nobilibꝫ mag̃ expe
diret qd eẽnt lepsi qm̃ qd ipi eẽnt ĩ statu ĩn quo sũt sic ⁊ aliq̃ ex eis recognos
cunt. Octauo. contempnenda est nobilitas carnis. q͞r vel contempnibil̃. s. corpis qd ẽ ue
lud quidã sacc̃ ĩmũdicia plen̉ sic ea ostendunt que exeũt de sacco isto pforami
na q̃nq̧ sensuũ. Nono contempnenda ẽ no. caux q͞r inferior uĩr eẽ nobilitas ista
que est in hoĩbꝫ nobilitate illa que est in canibꝫ. cũ illa nobilitas q̃ in canibꝫ
est certa signa hẽat exterỉ quibꝫ agnoscat̃. Nobiles ũ hoĩes nõ hñt necc̃ia certa
signa quibꝫ ab aliys hoĩbꝫ dinoscant̃. Decimo contemptibil̃ est nobilitas ista
q͞r ridiculosa est. Ridiculũ est unũ seruũ aliys seruis nobiliorẽ dic̃e ul̃ unum
rusticũ nobiliorẽ aliys rusticis sic filio cuidam diuitis burgensis derisorie dcm̃
est a quodã qd ipe eẽt de nobilioribꝫ rusticis sue ciuitatis. sic cũ corp̉ naturalit̃
seruus sic datũ est ei spm̃ ad seruiend ⁊ aliĩ rustic̃ sit cũ tot rusticitates ab eo
exeant cotidie. Ridiculosũ est corpus unũ dic̃e nobilỉ altero ul̃ dic̃e unũ hoĩem no
biliorem alto ex pte corpis. s. unũ tñ bonũ h̃t nobilitas que carnis dr̃ eẽ qd q̃i
quoddã frenũ est qd debet hoĩes cohibe ne male agant. Ioh. Hich a iudeo ĩ no
bilitate appetend ũ qd nobiles quadam necc̃itate astringunt̃ ne ab antiquoꝝ
pbitate degenerent. sapiens. nobilitatis ad h̃ tñ meminis ut cũ celsitate gen̉is
moꝝ sanctitate contendas ⁊ cũ nobilitate corpis animi nobilitate pficias. sapiens
laudat̃ in quibꝫdam qd geniti sint nobiles in aliys qd nobilitatẽ uirtute sunt
asecuti. pulchrũ est reddidisse nobilitati pulchrũ ⁊ humili g̃n̉s factus illustrasse
Item quidam increpabat aliũ de genẽ suo dicens. tu es caput gen̉is tui. tu ille
m es cauda gen̉is tui. Item q̃dam sapiens. cũ q̃dam ex patricio genẽ factus infe
rior ignobilitatẽ gen̉is illi obiceret. inquit. gaudeo q͞r ego ex me surrexi tu ex te
cecidisti gen̉is uĩr utrq̧ sum̉ decus ⁊ dedecus. ⁊ alỉ phs. aliy tili obiurganti sen
dit mi obicis pfecisse carmẽ meũ imputas glie. dũ tuũ ĩputas ignauie. Et
notand qd uera nobilitas est aĩe. Unde r. nobilitas sola est aĩmũ q̃ morib; ornat.
Animi ũ nobilitas du[...] ũe hre a[...] plex ẽ quedã nãl̃s. de
qua señ. Quis est generosus ad [...] ex [...] uirtutem. bñ a natã cõpositus.
Alia nobilitas est gratuita qm̃ aliq̃s [...] gram̃ dei h̃t qua dei filỉ est quicusto
dit eum. ũ nulli turpitudini seruiat. Tullỉ. ubi existimand est q̃ nulli
turpitudini seruit. Item q̃dam sapiens. de illa nobilitate gliens q̃ filios
dei ⁊ coheredes facit tunc ille nobilitatẽ suam integram seruare se putet
si dedignet̃ seruire uicys ⁊ ab illis supari. a quo eni quis supat̃ ei ⁊ seruus
est. R. animi seruus cui dñat̃ iniq̃tas. q̃tumcũq; aliq̃s ex nobilibꝫ ortus sit.

De duplici no
bilitate

no bn

filius quod verum est in personis increatis ad personas creatas extendunt. Ubi frequenter fallit.
Frequenter enim pater sapiens et filius fatuus ut patet in Salomone et Roboam filio eius. Ter-
tio videtur hec consuetudo reprehensibilis quia valde nociva est ecclesie dei. Canonici enim militares
non bene custodiunt Christum sicut figuratum videtur esse in hoc quod milites male custodierunt
Christum in sepulchro lapides sepulchri bene custodierunt milites sed Christum perdiderunt. Unde
cantat ecclesia. Dicant nunc iudei quomodo et cetera. Sic militares canonici lapides castrorum
bene custodiunt sed Christum amittunt. Item ista consuetudo occasio ruine est in ecclesiis illis
quantum ad spiritualia. Unde Proverbiorum xvii. Qui altam facit domum suam querit ruinam
ista consuetudo in ecclesiis ubi in magna parte exheredat Christum. Frequenter enim qui debent in-
stitui ibi filii dei instituuntur ibi filii diaboli. Quarto videtur reprehensibilis hec consuetudo quia
Christo contraria est. Christus enim ignobiles elegit in ecclesia sua ut essent humiles eorum. Isti non no-
biles canonicant qui volunt ipsos esse superbos. Christus ex pastoribus et bubulcis elegit re-
ges isti non ex regibus eligunt canonicos. Christus fundamentum ecclesie posuit humilitatem
ipsi vero econtrario fundamentum ecclesie ponunt superbiam. Tale fundamentum poneret diabolus si edi-
ficaret quoniam tales implent cribrum Christi. Johannis xii. Qui michi ministrat me sequatur. Non
sunt imitatores Christi sed sunt antichristi. Et Johannis ii. Qui dicit se in Christo manere debet sicut et
ille ambulavit et ipse ambulare. Glossa. Si omnis qui se dicit in Christo manere debet sicut
ipse ambulavit ipse ambulare multo magis qui pro eo ambulare se dicit quia pro
eo legatione fungitur qui ei ministrat si eum non sequitur inexcusabilis est. Ter-
rere per tales. Matthei xviii. Nisi conversi fueritis et efficiamini sicut parvuli non intrabitis in
regnum celorum. Parvulus quantumcumque nobilis sit societatem pauperum non refugit. Sic quantumcumque
aliquis nobilis sit in ecclesia dei societatem ignobilium non debet refugere. De societate
hominum diversorum generum in ecclesia dei videtur dictum in Ysaia xi. Habitabit lupus cum agno et par-
dus cum edo accubabit. Quinto videtur reprehensibilis hec consuetudo quia videtur esse deo ab-
hominabilis. Altitudo enim secularis non videtur deo abhominabilis placere. Unde Luce xvi.
Quod altum est hominibus abhominatio est ante deum. Abhominationes quoque deo different quod nobiles tan-
tum canonicare volunt. Exodi viii. Abhominationes egyptiorum immolabimus deo nostro. Sexto
videtur reprehensibilis hec consuetudo quod filios diaboli filiis dei preponit et generationem immun-
dam celesti generationi et nobilitatem putredinis preponunt cuicumque gratie dei nullam
sapientiam nullam aliam gratiam nobilitati carnis equiparant. Unde consuetudo eorum non
recipit dispensationem quia secundum iudicium eorum non invenit recompensationem quod non
est absque magna contumelia dei. Sic porcus preponeret volutabrum luti auro et la-
pidibus preciosis ad sola temporalia videntur habere oculum ecclesie. Iste non solum in cano-
nicorum institutione sed et in prelatorum perfectione quod omnino intollerabile videtur. Saltem
in alto homine debet respectus haberi ad spiritualia. Quod fatuum sit superbire de libertate corporis
et scientia et gloria et huiusmodi bonis naturalibus anime.

met corruptum sunt. Iuxta illud Luce x. Qui vos spernit me spernit. Secundo timenda est su-
perbia ministris ecclesie quia mirum displicet deo in eis. Unde Proverbiorum vi. Sex sunt que odit deus
et septimum detestatur anima eius oculos sublimes clerici superbi sunt. Et Sophonie v. Erit in die
hostie domini visitabit super omnem qui arrogantes ingreditur super limen. Dies hostie domini
erit dies iudicii qua deus mactabit incrassatos impinguatos dilatatos. Tunc deus visita-
vit super clericos superbos nec mirum si deus odiat superbiam in ministris suis cum superbia pro-
prium signum sit ministrorum diaboli. Iuxta illud Gregorii. Evidentissimum signum reproborum est superbia
humilitas electorum non prius doleret princeps aliquis si in castro suo vexillum
inimici sui videret. Tertio valde timenda est eis superbia quia valde est contraria officio
eorum. Ipsi enim sunt custodes scientie et vasa gratiarum. Unde in Malachie ii. Labia sacerdotis custo-
diunt scientiam et legem requirunt ex ore eius quia angelus domini exercituum est. Ipsi igitur quia custo-
des sunt scientie necessaria est eis magna humilitas. Aqua enim sapientie ad vallem humilita-
tis confluit. Proverbiorum xi. Ubi humilitas ibi sapientia. Ipsi etiam quod vasa gratiarum sunt necessaria est eis
magna humilitas. Sicut enim vas non est ydoneum aliquid recipere absque concavitate
sic aliquis non est susceptibilis gratie absque humilitate. I Petri ult. Deus superbis resistit hu-
milibus autem dat gratiam. Preterea oportet ministros ecclesie esse familiares deo. Ad quod etiam multum
valet humilitas. Unde Glossa super illud. Iuxta est deus hiis qui tribulato sunt corde. Altus quidem
est deus sed vicinatur humili et non se erigenti. Necessaria est etiam humilitas propter servicium
quod debent hominibus exhibere. Eorum enim est abluere sordes spirituales hominum quod figuratum est
in Io. xiii. In ablutione pedum. Ideo summus inter ministros ecclesie servum servo-
rum se vocat. Humiliter ergo oportet quod se habeant ut a pauperibus et humilibus non timeantur
sed audeant ad eos accedere confidenter et ut solacium pauperes habeant in humilitate eorum quia
secundum [illegible]. Magnum solacium est membris ex capite magnum solacium est sub-
ditis qui in humilitate sunt si videant prelatos suos in simili vel in maiori humilitate.
Quarto timenda est eis superbia quia multi ex eis non habent unde pascant superbiam
nisi hoc faciant de spoliis pauperum. Bona ecclesie bona pauperum sunt. Preterea valde
indecens est superbia in eis cum ipsi de elemosinis vivant et de elemosinis pauperum et miserabi-
lium personarum. Quinto timenda est eis superbia quia peccatum superbie in eis scandali-
zat plurimos. Cum sit manifestum in comparatione. Et alia peccata possunt ipsi abscondere
sed superbiam exteriorem que in vestibus et similibus consistit non possunt ipsi abscondere.
Post contra has persuasiones que fiunt. Ratio quod iiii. excusationes clericorum de
ministris ecclesie ut caveant superbiam exteriorem solet dari superbia exteriori
quadruplex ratio. Prima est quod deus intuetur cor in humilitate cordis requirit
et humilitatis interioris magister eius perhibetur. Matthei xi. dicentis Discite a me quia mi-
tis sum et humilis corde. Et ideo non videtur quibusdam necessaria humilitas exterior.

Secunda excusatio solet esse quod licet hominibus pulchritudines istas exteriores habere secundum modulum persone sue et mores eorum inter quos vivunt quod videtur sumptum esse ex glosa super i. ad thi. ii. Non in tortis crinibus quod dicit sic vos hiis omnibus utimini secundum modulum persone sue et mores ecclesie monende concupiscere studeant. Tertia excusatio solet esse quod in hiis honor ecclesie queritur. Quarta est quod ipsi hec non faciunt amore vane glorie sed utuntur talibus tamquam non utentes. Sed contra primam excusationem primo videtur esse hoc quod non potest esse de facili quod a corde perfecte humili exterior superbia procedat. sicut arbor bona non potest fructus malos facere. ut legitur Mt. vii. sic nec cor humile superbiam a se producat. ex fructu siquidem arborum cognoscatur. ut legitur Mt. xii. Numquid colligunt de spinis uvas aut de tribulis ficus sic nec ex humilitate cordis procedit superbia operis sicut dicitur vulgariter non potest exire de sacco quod in non continetur quis credat mulieri si asserat se castam mente ex quo homo videt eam fornicari corpore sic homini potest credi alicui de humilitate cordis ex quo tanta superbia apparet exterius. ucas

Quod clericis non sufficiat sola interior humi

Preterea non videtur clericis sufficere interior humilitas multiplici ratione. Primo quia oportet eos vitare scandala infirmorum et sic tangit apostolus de illo qui comedebat coram infirmo immolatum ydolis quod peccabat scandalizando ipsum infirmum qui credebat hoc fieri cum veneratione ydoli. Sed ille qui sciens erat ydolis non veneraretur. Sed contempneret. Sic ille qui vestes superbas defert coram illo qui credit quod ipse faciat hoc propter vanam gloriam licet ipse non faciat hoc tali causa tamen ipse peccat videtur illum scandalizando. i. Cor. viii. Si quis viderit eum qui habet scientiam in ydolo recumbentem nonne conscientia eius cum sit infirma edificabitur ad manducandum ydolatica et peribit infirmus in tua scientia frater propter quem Christus mortuus est. Sic enim peccantes in fratres et percutientes conscientiam eorum infirmam in Christo peccatis. Quapropter si esca scandalizat fratrem meum non manducabo carnes in eternum. Sic minister ecclesie debet dicere si vestis preciosa scandalizat fratrem meum non deferam eam in eternum. Secundo non sufficit humilitas interior clericis quia ipsi debent Christum imitari qui non solum habuit interiorem humilitatem sed et exteriorem. ipse enim ad litteram pedes lavit regnum fugit. ut legitur Jo. vi. Pedes discipulorum lavit. Jo. xiii. Societatem pauperum elegit ubi caput reclinaret non habuit. Mt. viii. ad imitandum Christum monentur ministri Christi. Jo. xii. Si quis mihi ministrat me sequatur et i. Jo. ii. qui dicit se in Christo manere debet sicut ipse ambulavit ipse ambulare. Tertio non sufficit clericis humilitas interior quia oportet eos exemplum humilitatis dare aliis. Unde Jo. ult. ter dictum est petro. pasce verbo. pasce exemplo. pasce temporali subsidio. exemplo autem humilitatis quomodo pascet qui humilitatem exteriorem non habet ad humilitatem exteriorem monendum. i. Pe. ult. Omnes invicem humilitatem insinuate quia deus superbis resistit humilibus dat gratiam. Et ibidem paulo ante neque dominantes in clero sed forma facti gregis ex animo. ostendere superbie exemplum hominibus hoc est pascere demones non oves. B. ad eugenium papam. Tu pastor procedis deauratus tam multa circumdatus varietate. oves quid capiunt si auderem dicere demonum magis quam ovium pascua hec. sic factitabat petrus sic paulus ludebat. Item

de placitis dei non curant nec de propria salute et plus curaverunt expendere denarium unum pro
amore dei vel pro propria salute quam x. libras pro honore huius mundi. de placito dei. ultima mentio
est pro iactura salutis nulla comparatio non quod sublime est sed salutare dicamus et quod gli-
am redolet sed iustum constat et quod non utilitatem proximi in hiis querunt cum videant quod
in hiis plures proximum scandalizent quam edificent. Utilitas et propria non apparet ibi.
bi apparet quod multum constant talia sed fructum quem consequuntur ex hiis expensis non vide-
mus quod et hoc solum debet sufficere ministris ecclesie ad contemptum talium. Seneca. Omnibus con-
siliis et rebus faciamus quod solemus facere quociens ad institorem alicuius mercis accessimus
videamus sed quod concupiscamus quanti detur. Preterea distinguimus diversas intentiones que
in talibus pulchritudinis possunt incidere ut appareat utrum aliquo modo talia ministris
ecclesie licita sint et constat quod si fiat propter luxuriam vel vanam gloriam illicita sunt. Item
si ex superbia fiant. vel intentione desiderii excellendi constat similiter quod sunt illicita
Si non fiant ne erubescentia huius luceret quod erubescit aliquis non esse honora-
bilis indutus sicut alii neque in hoc casu absque culpa esse videntur non debent xpiani
humilitatem xpi erubescere. Unde Bernardus. Grata ignominia crucis sed ei qui crucifixo in-
gratus non est et dominus Luc. ix. Qui autem erubuerit me et meos sermones hunc
filius hominis erubescet cum venerit in maiestate sua et patris et sanctorum angelorum. Si non talia
fiant ne ministri ecclesie ab hominibus honorentur. Videtur quod hic sit ponere laqueum sim-
plicibus. Videntur enim simpliciter peccare qui ministros ecclesie propter pulchritudinem
vestium honorant. ad quod non pertinere dicitur. Osee v. dictum ad sacerdotes. laqueus
facti estis speculationi qui homines propter vestes honorat vel propter divitias non contemp-
nere humanam naturam cum vestes et divitias preponit nec et deum contempnere.
ad cuius similitudinem homo factus est. Unde Jac. ii. Si introierit in conspectu vestro vir
aureum anulum habens in veste candida. introierit autem pauper in sordido habitu et inten-
datis in eum qui indutus est veste preciosa et dixeritis tu sede hic bene. pauperi autem
dicatis tu sta illuc aut sede sub scabello pedum meorum nonne iudicatis apud
vosmetipsos. et facti estis iudices cogitationum iniquarum. Si non ista faciant
ministri ecclesie de dissimilitudine fugerent homines a se licet sed intentio recta videatur
tamen neque sic laudabiliter omnino facere videntur. sicut enim humilis habitus aliquos divites
forsitan fugaret sic preciosus habitus pauperes ab eis fugat ne non audeant ad
eos accedere. Si non ista faciant ministri ecclesie ne ab hominibus contempnantur nec
in hoc laudabiles videntur esse. ad perfectionem pertineat spernere seipsum. spernere mundum.
spernere nullum. spernere sese. spernere sperni. iiii. hec bona sunt. Seneca. equo animo audi-
enda sunt imperitorum convicia et ad honesta eunti contempnendus est ipse contemptus.
Bernardus. Verus humilis non vult humilis predicari sed vilis reputari. Si non talia

de avaritia in capitulo de pluralitate beneficiorum. Et in vanitate non decent personas auctoritatis que
qui quodammodo speculum debent esse minoribus vestes preciose. Augustinus. Fateor de preciosa veste erubesco.
Non enim decet hanc professionem, non decet admonitionem, non decet. Bernardus. Membra non decet
vestire canos. ¶ Contra presumptionem non eorum qui dicunt se talibus uti propter honorem ecclesie. Primo non
esse quod dicit Gregorius. Nemo preciosa vestimenta nisi ad inanem gloriam querit. Preterea non cedit ad
honorem ecclesie quod ministri ipsius speciem superbie exterius hostibus ostendant, potius cedit ad ho-
norem ecclesie quod in ministris ipsius humilitas Christi appareat, cum scriptum sit Ecclesiastici xxiii. Mag-
na gloria est sequi dominum. Neque sponsus ecclesie decorem exteriorem in ecclesia requirit, sed potius inte-
riorem. Unde postquam David dixit regem concupisse decorem ecclesie, ipse volens innuere de
quo decore intelligatur subdidit. Omnis gloria eius filie regis est ab intus. Ecclesia etiam dicit
de se Canticorum. Nigra sum sed formosa. Nigra est etiam exterius, formosa vero interius.
Quod et habitus ministrorum ecclesie manifeste exprimit. Habent enim capas nigras exterius super pel-
liceum candidum deferentes sub capis, in quo ostendunt se contempnere gloriam et pulchritu-
dinem exteriorem et amare pulchritudinem et gloriam interiorem. Sed multi similitudinem habitu
suo ostendere vellent, potius capam nigram sub superpelliceo candido deferrent quam econverso. Preterea
qui dignitatem ecclesiasticam terreno honore voluit ornare similis est illis qui aurum luto
vellent ornare. Honor enim terrenus in comparatione ad dignitatem ecclesiasticam se habet ut lutum
ad aurum. Contumeliam et iniuriam facere nature humane et deo. Ad cuius similitudinem homo creatus
est, qui talibus hominem ornare vult ut honoraret. Seneca. Scitote tam bonos homines culto
quam auro regi. Contempnite omnia que superuacuus labor velud ornamentum ante decus
ponit. Cogitate nichil preter animum esse mirabile. Item cum aliquis non debeat sibi ter-
renam gloriam amare, ut quod sibi non debeat eam amare proximo, cum debeat proximum
diligere sicut seipsum. Sed nec debet eam amare ecclesie, cum etiam nichil aliud sit quam collec-
tio fidelium. ¶ Preterea quid querunt ministri ecclesie in hiis pulchritudinibus exterior-
ibus? Querunt ne ibi beneplacitum dei vel utilitatem propriam vel utilitatem Christi. Si beneplaci-
tum dei, fatue agunt. Deus enim spiritus est et pulchritudo spiritualis placet ei. Jeronimus. Non terrena
vestis sed mundicia mentis ornatum facit clericum. Multa enim sunt que constat placere deo,
ut sunt opera pietatis, in quibus possunt expendi que in exteriori pulchritudine
expenduntur. Et huiusmodi expensis quas pro pulchritudine exteriori fiunt incertum est an deo pla-
ceat. Tene certum secundum verbum Augustini et dimittis incertum. Item constat sanctitatem deo
placere. Illam enim expresse querit dominus. Sancti inquid estote quia ego sanctus sum.
Et Apostolus. Hec est voluntas dei sanctificatio vestra. Si ergo quereret deo placere sancti-
tatem honori non honorem sanctitati debet preferre. Cuius contrarium in multis mi-
nistris ecclesie a parte cotidie videmus. Unde Bernardus videns quosdam ecclesiasticos zelum fervere
pro sola dignitate tuenda honori rotundari sanctitati. Nichil immo quod plus est

[dignitas]
tiam ne vilescat, ecclesie tendeo. quod magis vilescit cum conspicitur in hominibus qui superbi apparent ho-
mines eam illustrari non possunt et credere quod dignitas vel potestas ecclesie in hominibus sit quos vi-
dent esse male vite. Unde dicunt heretici quod tales sacerdotes non dant vera sacramenta. Prete-
rea dignitas ecclesie sic servanda fuit ne vilesceret. nunquid hoc ignoravit xpistus. quare ergo non
instituit quod apostoli et discipuli sui equitarent et purpura et bysso induerentur. nonne quod
stultum est dei sapientius est hominibus. ut dicitur i. ad cor. i. Item quis nesciat quod displiceret
in sponso si videat sponsam suam facere multas expensas ad ornandum se ut placeat
adultero suo et inimico sponsi sui. presertim si filii sponsi indigeant illis que sic expen-
duntur. sponsus ecclesie xpistus est. adulter vero mundus est iste qui inimicus dei est. adeo ut qui amicus
vult esse mundi inimicus dei constituitur. Jac. iiii. adulteri nescitis quia amicicia huius mundi
inimica est deo. Qui ergo voluerit amicus esse huius mundi inimicus constituitur dei. Unde verisimile
quod multum displiceat deo quando ministri ecclesie tot et tanta expendunt ut placeant mun-
do. cum videant tot filios dei esurire et sitire et nudos esse. mirum est et iniquum gloria mul-
ti magni prelati dicunt versum illum in horis suis. Non habitabit in medio domus
mee qui facit superbiam cum coram deo aperte mentiri videantur ex quo permittunt mi-
nistros suos floribus et alio modo superbo coronatos sibi ministrare. Preterea. quis
quare deus sacco voluntarius hominem induit si saccum illum purpura superinduere voluit
quis illum creatorem non reputaret fatuum qui mossellum de scarleta burello
cooperiret. si voluntas sua esset quod item super burellum scarleta poneretur. Terciam vero ra-
tionem quare dicunt ministri ecclesie quod ipsi amant vanam gloriam. nec ad vanam gloriam talibus
pulchritudinibus vacant sed habent eas tanquam non habentes. Primo videtur esse ubi multi [illegible]
post positum. nemo enim nunquid preciosas vestes nisi ad inanem querit gloriam ut videlicet
ceteris honorabilior videatur. nemo vult in preciosis vestibus indui nisi a nemine possit
videri. Secundo mirum esse quod illam rationem hoc quod mirum est quod vanam gloriam tam care
emunt si eam non amant. Videmus quod multi qui non libenter expenderent. x. solidos
pro eterna gloria. pro vana gloria. centum solidos expendunt. Item si non amant vanam
gloriam. quare ostendunt hominibus in habitu suo quod ament quia in hoc ipso scandalizant
eos. Quid prodest sermone movere ad humilitatem et opere ad superbiam. cum secundum [illegible] effica-
cior sit vox operis quam vox sermonis. Preterea nonne ministri ecclesie exemplum debent dare
hominibus contempnendi gloriam mundi. sicut et xpistus fecit. augustinus. Omnia terrena contempsit homo deus
ut ab hominibus contempnenda monstraret et omnia adversa sustinuit ut sustinenda
doceret. quere quedam alia pertinencia ad hanc materiam in tractatu de avaricia in capitulo
de prodigalitate clericorum. illa et que dicta sunt prius quod superbum ornant et quod alias species
superbie exteriores possunt satis valere contra superbiam clericorum. De superbia prelatorum et quod
multum sit eis conandum contra superbiam et humilitatem. ooooooooo

petrus uestitus precellisse aliquando uel gemmis ornatus uel sericis non tectus auro nec uectus
equo albo nec stipatus milite nec circumstrepentibus septus ministris atque hic tamen credidit
satis posse impleri salutare mandatum pasce oues meas. ¶ Quarto non sufficit interior humi-
litas etiam quia non solum a malo. a specie mali oportet eos abstinere iuxta admonitionem pauli. i.
ad thessalonicenses ultimo. ab omni inquit specie mali abstinete uos. ad hoc autem quod dominus dicit. Discite a
me quia mitis sum et humilis corde. dicendum est quod hoc dicitur ad ostendendum quod humilitas cordis sit ne-
cessaria. et non ideo quod sufficiat sola et dicitur hoc contra ypocritas qui solam iusticiam exteriorem habere uo-
lebant. Vnde matthei xxiii. Ve uobis scribe et pharisei ypocrite qui mundatis quod deforis est calicis
et parapsidis intus autem pleni estis rapina et inmundicia. et in ecclesiastico. Est qui nequiter se humiliat
interiora autem eius plena sunt dolo. et hoc non quod dicitur quod liceat aliquem habere istas pulchritudines
exteriores secundum modulum sue persone. Videtur esse contra ecclesiasticus quanto magnus es humilia te in omnibus
qui in omnibus dixit nichil excepit. et contra luce xiiii. Cum inuitatus fueris ad nuptias recumbe
in nouissimo loco non dixit in medio loco sed in nouissimo. preterea qui preeminet dignitate
debet preeminere et uita. Vnde debet esse excellencioris caritatis et pietatis. eadem ratione debet
esse excellencioris humilitatis. Virtutes enim sunt connexe. et hoc non quod dicitur quod homo debet conformare
se moribus hominum inter quos uiuit uidetur esse contra. Nolite conformari huic seculo. preterea quando aliquis
est in aliqua religione dissoluta que multum laxata est ad quid debet respicere ad ea que ibi
seruantur. uel ad ea que instituerunt antiqui patres ut ibi seruarentur ordinauerunt pe-
trus et paulus etiam de mulieribus que caueant a precioso ornatu. i. thimothei ii. Non in tortis crinibus
auro uel margaritis uel ueste preciosa. Item apostolus habentes alimenta et quibus tegamur. hiis con-
tenti simus non dicit quibus orneamur sed quibus tegamur. et i. petri iii. quarum non sit exterius ca-
pillatura aut circumdatio auri aut indumenti uestimentorum cultus ad ea. ¶ Ergo que secundum
ordinationem eorum debent fieri respiciendum est et non ad ea que fiunt. ¶ Preterea. Si quis episcopus uel
presbiter inueniretur in tali habitu in principio ecclesie nonne multum reprehenderetur et haberetur pro mag-
no peccato et magna superbia. sed non desiit esse peccatum et superbia erat. nunquid consuetudo peccandi
aufert uel minuit peccatum immo potius hominem magis peccatorem constituit. nunquid quod tunc fuit super-
fluitas et uanitas nunc factum est necessitas. preterea si uiuendum est alicui secundum mores eorum inter
quos uiuit secundum hoc si omnes superbi efficiantur. omnes superbi desinent esse. Iam enim conformant
se moribus eorum inter quos uiuunt. et si omnes fetidi sunt iam nullus fetet quod constat esse
falsum. sed hoc uerum est quod ubi omnes fetidi sunt unius fetor non sentitur secundum ubi B. preterea
etsi liceret talibus uti cauendum tamen esset ei qui utitur ne licencia sua aliis offendiculum
fiet. Vnde i. corinthiorum viii. dicit apostolus illis qui immolata ydolis comedebant sine neciatione ydo-
lorum. Videte inquit ne hec licencia uestra offendiculum fiat infirmis. et i. corinthiorum vi. Omnia mihi
licent sed non omnia expediunt. secundum B. Sapiens opus suum trina consideratione preueniet.
¶ Primo considerabat an liceret. ii. an deceat. iii. an expediat. sed de hoc dictum est in tractatu

Sequitur de superbia prelatorum. Et notandum quod multum conandum est prelatis contra superbiam et humili-
tatem. Primo quia multum monet eos sacra scriptura ad hoc. Unde Deut. xvii. precipitur
de rege constituto super Israel ut non eleuetur cor eius in superbia super fratres suos. Et Eccli. iii.
Quanto magnus es humilia te in omnibus. Et xxxii. eiusdem. Rectorem te posuerunt noli extolli
sed esto in eis quasi unus ex illis. Et Matth. xviii. dicit dominus ad apostolos quorum locum tenent prelati. Amen
dico vobis nisi conversi fueritis a vestra elatione. dicit Ih. et efficiamini sicut parvuli non intrabitis
in reg. celorum. Secundo monet eos ad hoc ipsa natura. Aurum enim quod preciosissimum est inter
metalla crescendo habet infimum locum. ponderosissimum est enim. Sic quanto aliquis superior sit
tanto ad humilitatem conari debet. Tercio vero quia ipse est auctor nature monet eos ad
hoc qui cum esset summus novissimus virorum fieri voluit. Iuxta illud Ysa. liii. Desideravimus
eum virum despectum et novissimum virorum. Bernardus. Quid magis admirandum quid amplius detestan-
dum quid gravius puniendum quam quod videns dei filium summum in regno angelorum novissi-
mum factum in regno hominum apponat se magnificare se homo super terram. Quarto
vero quod valde preciosa est et magne virtutis in talibus personis humilitas. Bernardus. Cum omni
in defensione persone humilitas sit quedam turris fortitudinis a facie inimici nescio
quo pacto vis eius maior in maioribus et clarior in clarioribus comprobatur. Item non mag-
num est esse humilem in abiectione magna prorsus et rara virtus humilitas hono-
rata. Quinto vero quia ex parte prelati sunt debiliores ex illa parte precipue muniendum
est castrum ex hac debilius est ex illa parte precipue resistendum est hostibus ex qua parte preci-
pue impugnant. Sic quando aliquis videt se pronum ad aliquid vicium vel a natura vel alia
occasione ipse debet in contrarium flectere se ad oppositum. Sic enim faciunt secundum verbum
sapientis qui tortuosa lignorum dirigunt. Superbia multum infestat prelatos. per-
flant enim altissima venti. Superbia in alto loco nata est scilicet in celo et ideo alta petit.
Unde pauci inveniuntur qui in dignitate veram humilitatem servent. quod ostenditur
in libro Regum. Ubi de tot regibus legitur quod excelsa non abstulerint. Sexto vero quia prelati
maiori scientia et gratia indigent quam alii et ideo magis vas humilitatis eis necessarium est.
Preterea prelati custodes sunt sponse et ideo necesse est ut vel in habitu vel in alio appa-
reant in eis aliqua signa vel castimonie vel huiusmodi. quod tamen valde male hodie ser-
vatur. Bernardus. Intuere quomodo incedunt nitidi et ornati circumamicti varietatibus
tamquam sponsa procedens de thalamo suo. Nonne si quispiam talem repente emi-
nus procedentem aspexeris sponsam potius putabis quam sponse custodem. Et
notandum quod ad hec duo prelati multum debent niti ut precedant vita et humilitate et sint
hec duo limitata. debent esse ea que ipsi iniungunt subditis. sed sic Bernardus dicit. pauci pro-
fecto qui utiliter pauciores qui et humiliter presint. De quadruplici superbia claustralium.

Sequitur de superbia claustralium. Notandum ergo quod quadruplex est superbia in claustra-

libus solet inveniri. Prima species superbie est eorum qui sapientes se credunt et ideo sen-
su suo se regere volunt et mancipati sunt sue voluntatis. De hac superbia dicit B. Quan-
tum superbia vel prudens videatur esse diffitenda est et abigenda. Si enim admittitur
superbus prima die qua incipit habitare incipit leges dare. Prov. xxvi. Vidisti hominem
non sibi sapientem videri magis spem illo habebit insipiens. Tales volunt facere quod
eis dictum est si prius habebant voluntatem quam eis diceretur. Greg. Superba mens ad ea que
non appetit nullis exhortationibus flectitur. Ad ea vero que appetit sponte et cogi queunt
et hec species superbie precipue periculosa est in noviciis. Unde B. Novicium prudentem
insipientem sapientem in cella diu posse gliscere impossibile est. Stultus fiat ut sit sa-
piens. Et hec omnis eius sit discretio ut in hoc nulla ei sit discretio. Hec omnis eius sapientia sit ut
in hac parte ei nulla sit. Secunda species superbie est eorum claustralium qui despiciunt
seculares et peccatores credentes se inquinari et gloriantur eorum sibi ... videri. De quibus dicitur
Jo. xviii. Qui non introierunt in pretorium ut non contaminarentur sed manducarent pas-
cha timebant se inquinari cohabitatione infidelium et non timebant se inquinari san-
guine innocentis scilicet Christi. Duces ceci extollantes culicem, camelum autem glutientes.
De talibus legitur lxv. Ysa. qui dicunt recede a me non appropinques mihi quia immundus es. isti
fumus erunt in furore meo ignis ardens tota die. Deut. xxiii. Non abhominabi-
ris ydumeum quia frater tuus est nec egyptium quia advena fuisti in terra eius. Isti non
attendunt quod in seculo aliquis potest ducere vitam religiosam et in claustro vitam secu-
larem quod figuratum videtur esse. Josue. iiii. Ubi precepit dominus quod xii lapides sume-
rentur de medio Iordanis et ponerentur in loco castrorum. alios etiam xii lapides de sic-
co posuit Josue in medio Iordanis. Aliqui enim seculares quo ad meritum sunt
claustrales. Et econtra per lapides qui in fluvio erant intellige illos qui sunt in fluvio
huius mundi. per illos qui in arido intellige illos qui sunt in claustro. Greg. In ex-
amine recti iudicis mutatur vita ordinum qualitas actionum. Et quidam in me-
liori ordine deteriores sunt quia et isti fortem extremi habitus bene vivendo transcen-
dunt et illi superioris loci meritum non exequendo diminuunt. Secundum pannutio ora-
tione est sanctorum similes esse. Scriptum est primo. quod cuidam symphoniaco qui querebat
victum arte cantandi. et cum pannutius eum invenisset quod si aliquid vitii esset apud
deum qui respondit se nichil meminisse fecisse nisi quod cum ipse latro esset et quedam
esset capta quam socii volebant violare ipse vestiavit eis et eripuit eam. Et alio
tempore cum quedam mulier lamentaretur per heremum eo quod filii sui tenerentur in
captivi carceris ipse errantem reduxit ad refectionem et dedit ei trecentos
solidos quibus redemit maritum suum et filios. postea ille symphoniacus
dimittens artem cantandi intravit heremum. oratione pannutii factus vir sanctus

nullo ieiunio quod ceteris prandentibus facit quam si cum ceteris septem dies ieiunaverit. commodior unam sibi
una oratiuncula peculiaris quam tota psalmodia unius noctis. dolet aliquem se pallidiorem et tenui-
us comedentem pallorem suum et maciem in manibus etc. que post inde speculatur ad omnia sua stre-
nuus ad communia piger vigilat in lecto dormit in choro. Sextus gradus arrogantia que
secundum Bernardum sic oritur ex precedenti cum ex hiis talis que singulariter agit apud simpliciores eius
opinio extollitur qui opera laudant que cernunt sed unde procedant non discernunt dum miserum bea-
tificant in errorem inducunt credit quod audit quid intendat non attendit obliviscitur inten-
tionem dum amplectitur opinionem quique de omni de alia re plus sibi quam aliis credit de se solo
plus aliis quam sibi credit ut non solum verbo aut operum ostentatione suam preferat religionem
sed intimo cordis affectu credat se omnibus sanctiorem et quicquid de se laudat non agnoscit non igno-
rantie aut benivolentie laudatoris sed suis meritis ascribit. Septimus gradus est presumptio
qui sic ex precedenti oritur secundum Bernardum: qui alios se precellere putat quomodo plus de se quam de aliis non
presumat. primus in conventibus residet. in consiliis primus respondet. non vocatus accedit non iussus se
intromittit reordinat reficit facta que quicquid ipse non fecit aut ordinavit nec recte factum
nec pulchre ordinatum est estimat iudicat iudicantes preiudicat iudicaturis si tempore capituli adve-
nerit non promoveatur ad prioratum suum abbatem aut invidum iudicat aut deceptum quod si
mediocris aliqua obedientia ei iniuncta fuerit dedignatur arbitrans se non minoribus esse occupan-
dum qui ad maiora se sentit ydoneum. Octavus gradus est defensio peccati qui secundum Bernardum
sic oritur ex precedenti qui promptus ad omnia se consuevit ingerere impossibile est aliquando non
errare. ad prelatum autem pertinet errantem arguere. sed quomodo culpam suam confitebitur qui nunc
esse putat sed propter ea cum culpa imputatur crescit non amputatur. multis enim modis fiunt excusa-
tiones in peccatis aut enim dicit qui se excusat non feci aut feci quidem et non feci. aut si male
non multum male aut si multum male non mala intentione. si autem et de illa convincitur
aliena se nititur excusare suasione. sed qui peccata defendit quomodo occultas et malas cogitatio-
nes cordi suo advenientes humiliter revelaret abbati. Nonus gradus est simulata confessio
qui gradus quomodo ex precedenti oritur Bernardus ostendit dicens. Non nulli cum de apertis arguun-
tur scientes quod si se defenderint non credentur subtilius inveniunt argumentum defensionis ver-
ba reddentes dolose confessionis vultus demittitur prosternitur corpus aliquas lacrimas si possunt
sibi extorquent vocem suspiriis verba gemitibus interrumpunt. nec solum talis obiectio non
excusat sed ipse quoque culpam exaggerat ut dum impossibile est ut qui aut incredibile
culpe sue ore suo additum audis et id quod tamen putabas vix credere possis. Quomodo autem hec simula-
tio deprehenditur Bernardus ostendit dicens. Vasa figuli probat fornax et tribulatio vere peni-
tentes discernit qui veraciter penitet laborem penitentie abhorret simulata confessio-
nem ut levi contumelia aut exigua pena interrogatus iam humilitatem simulare
iam simulationem dissimulare non premurmurat fere delicti irascitur quanta putas tunc

bu debet sufficere eis qd i alijs locis seruiciu diuinu faciunt et i hijs soli deo seruiret.
quia oro eius in eccia exaudietur qui i ea non timet eu offendere. Debent et eccie
terribiles esse hoibz pp sanctos illos i quorum honore dedicate sunt q offendunt
eu eccie eorum franguntur. precipue u q fractione ecclesiarum ualet p i ex. qd legitur
ij. machab. iij. de heliodoro qui locu sacru uolebat spoliare pecunijs ibi gmie
datis sicut ibi legitur. apparuit quidam equus terribilem h ns sessore optimis
operimentis adornatus isque cu impetu eliodoro priores calces elisit q au insidebat
uidebatur hre aurea arma. alij et apparuerunt duo iuuenes qui circumsteterunt
eum et exutraque pte flagellabant sine intermissione. subito au eliodorus cecidit
i terram et i sella gestatoria deportatus e. ex eiurio et iacebat mortuus atque
oi spe et salute priuatus. h post precibz oniie sacerdotis uita ei donata est.
Hominibz u reuerencia e exhibenda et hijs omnibz. Unde .j. pe. ij. omis honorate
et ibidem. Subiecti estote omi humane creature pp dm. ap. honore inuice preue
nientes. Spaliter au debent i hoibz dei ymaginem honorare u uestes u diuici
as uel aliquid sile. Si ymagini be uirginis honor exhibendus e. quanto ymagi
gini be trinitatis que i hoie e. honor exhibendus non erit. B. Consciencie tue
debes honorem cora qua peccare erubescas. et eccle. x. Da ei honore sed meritum
sui. Honorandi et sunt hoies pp angelos eis ad custodiam deputatos. Unde
m. xviij. Uidete ne contempnatis unu ex hijs pusillis. Angli eni eorum sp uident
faciem patris mei q i celis e. Fatuu e hoiem i honorare eis q ita ab anglis
honorantur. luc. xvi. fcm e. ut moreretur mendicus et portaretur ab anglis in si
nu Abrahe. Honorandi et sut hoies pp itam humana unita diuine. Fatuu e d
i honorare qd deus sic honorauit et serui contempnendi n sut. Cyprianus gloriam
cupis q te dnm esse talis esto erga seruu tuu. Sen. Cu inferiore sic uiuas
quemadmodu superiore uelis tecu uiuere. Idem quemadmodu stultus e q equu tep
taturus non ipsm aspicit h et stratu et frenos. sic stultissimus qui hoiem aut
ex ueste aut ex condicione que uestis in nobis circumdata e estimat. Item
Sen. Serui sunt imo hoies serui imo conserui. serui sut imo humiles amici
ideo istos qui turpe existimant cu seruo suo cenare. Uirga murmur
oe conpescitur tota nocte ieiuni pstant. sic sit ut isti de dno loquuntur qbz
cora dno loqui non licet at illi qbz [illegible] uer[illegible] dno tm cora dnis h cu ipis
sermo erat quorum os n consuebatur [illegible] ce faci[illegible] parati erunt cora dno porrigere
ceruice i [illegible]ijs loquebantur. h i cor[illegible] [illegible]us mentis tacebant. ad Colos. iiij.
Dni qd iustu e et equu seruis prestare. Scientes quia et uos dnm habe
tis in celo. Precipue au honorandi sunt serui si sunt boni et fideles.

nullam mulierem affuisse. Item uidit alium laicum dum dormiret quod ipse sit sacerdos num
quid propter hoc tunc excitatus est a sompno sacerdos est ut missam possit celebrare. Prete
rea similiter uerum esset quod ipse dicit quoniam audent hodie Herodiadem sequi que fuit adultera illa
quam abstulit Herodes fratri suo Philippo que etiam amputari fecit caput Iohannis baptiste quoniam
audent bonum asserere bonam rem que caput illius in utero sanctificati et quo nullus
maior inter natos mulierum non surrexit. fecit amputari cum in sacra scriptura nichil
omnino legatur de ea. Quorum opinione super omnia non uidetur ualere contra hunc errorem quod in uita beati
Germani Altissiodorensis legitur. qui cum declinasset ad quoddam hospicium uidit cum omnes
de domo cenassent mensam iterum preparari qui cum admiratus inquisisset quibus talia prepa
rentur indicatum est sibi quod bonis rebus que de nocte incedebant. Unde uir sanctus
uigilans cum demones in forma humana aduenissent et ad mensam illam sedissent
illis qui de domo erant in lectis suis quiescentibus uir sanctus surrexit et de
mones abire non permittens excitauit eos qui de domo erant inquirens si personas
illas cognoscerent qui respondentes quod sic addentes quod uicini eorum erant. Unde uir
sanctus misit illos ad domos uicinorum ut uiderent an essent ibi et inuenerunt eos
ibi quod cum retulissent uiro sancto. Vir sanctus coegit demones indicare seipsos
et confessi sunt se demones esse et sic hominibus illudere. De peccato irreuerencie.

Consequenter de peccato irreuerencie. De quo hic tria agemus. Est irreuerencia est cum aliquis
negat honorem illi cui debitum est exhibere. Primo ostendemus quibus debeamus
exhibere reuerenciam. Secundo qualiter parentes carnales quam spirituales sint honorandi. et tercio.
Et notandum est quod quatuor Quibus rebus reuerencia exhibenda ut deo et angelis et
sunt quibus debemus reuerenciam exhibere. scilicet deus. angelus. res deo consecrate rebus sacris
ut ecclesia et homines. Deo reuerenciam debemus exhibere ut coram eo peccare erubesca
mus. et coram eo strenue bona agamus. quidam cuidam qui turpe faciebat: Si me spectante
rubes cur spectante deo non magis ipse rubes. Boecius. magna nobis si dissimulare non
uolumus indicta est probitatis necessitas cum ante oculos iudicis agamus cuncta cernentis.
De reuerencia uero exhibenda angelo. dicit Bernardus. In quo uis diuersorio in quo uis ange
lo reuerenciam habe angelo tuo non audeas illo presente quod me presente non auderes.
De reuerencia uero sacris locis exhibenda intelligi potest. Genesis xxviii. quam terribilis est
locus iste non est hic aliud nisi domus dei et porta celi. Precipue reuerenda est ecclesia propter pre
senciam dominici corporis. Sed ualde mu[illegible]nte si rarum est quod sunt quidam homines qui non propter pre
senciam dominici corporis ecclesias non [illegible] ibidem reuerentur. cum hac de causa ecclesie demonibus
terribiles sint. uidentur tales ho[illegible]miet in hoc demonibus esse deteriores cum domini sit
terra et plenitudo eius. bene deberet saltem loca sibi consecrata pacifice possidere. bene
deberent homines cessare a contumelia dei in locis his que facta sunt ad seruicium dei

qd sex modis fiunt ymaginationes sompniorum sicut dicit Greg. In dya. aliquando ventris ple
nitudine. aliquando ventris et capitis ex inanitione. aliquando demonum illusione. aliquando dei
revelatione. aliquando cogitatione simul et illusione. aliquando cogitatione et simul reve
latione. Duo prima genera sompniorum experimento cognovimus. cetera in scripturis inveni
mus. De .iii. dicitur eccl. xxxiiii. multos errare fecerunt sompnia. De .iiii. in sompnio
legitur. Gen. xxxvii. audite sompnium qd vidi dixit ioseph fratribus suis. De quinto sompnio
legitur. eccles. v. Ubi multa sunt sompnia multe sunt vanitates et super plurima multas curas
sequntur sompnia. De vi. in sompnio legitur. Dan. iiii. Sompnium tuum et visiones capi
tis tui in cubili tuo. huiusmodi sunt qd postea disserens daniel de radice cogitationis in
choavit dicens. tu rex in stratu tuo cepisti cogitare et c. Non est ergo credendum sompni
is quia quo impulsu fiant facile non elucet tamen sancti illusiones et revelationes quo
dam intimo sapore discernunt ut sciant quid a bono spiritu percipiant ab illusio
ne patiantur ut dicit Greg. de sompnio et illusione demonis. Unde dicit Greg. su
per Job .viii. terrebis me per sompnia et c. dyabolus cupidis aspera et timidis adversa. per
sompnia ingerit ut magis afficiat. sed et sanctos quos minus valet vigilantes
gravius temptat dormientes qd deus benigne permittit ne saltem sompnus a pas
sionis premio vacet. Frequenter eveniant que divini predicunt. oooo
Est adhuc quoniam quandoque fieri eveniant frequenter que predictum divini. ex quo fides eis ad
hibenda non est ad qd tendit Aug. qd hoc fit dei permissione ut probet an fidelem
homines ad deum habeant. quod probat Aug. illo verbo. Deut. xiii. Si surrexerit in medio
tui propheta aut qui sompnium vidisse se dicat et predixerit signum atque portentum
et evenerit qd locutus est et dixerit tibi. eamus et sequamur deos alienos quos ignoras
et serviamus eis. non audies verba prophete illius aut sompniatoris quia temptat vos
dominus deus vester ut palam fiat an diligatis eum an non. et c. Preterea dicitur in quibusdam
signis solent futura contingere. unde quidam inquirunt de aliqua muliere utrum gravida sit
solent zonam ipsius inspicere. in qua aliqua signa gravitatis possint percipere. Unde quedam
decepta fuit quodam sacerdote qui non poterat corrumpere parochianas suas quin
fidem adhiberent cuidam divine. Sed tandem misit zonam suam ad eam qua zona in
specta cum sacerdos esset impinguatus inflatus dilatatus. ipsa iudicavit sacerdo
tem esse pregnantem. Preterea a casu quandoque dicunt ea que futura sunt. Quod dyabolus
Diabolus est sicut dicit Rabanus non numquam solet predicat futurum. oooo
multa vera predicere ut ad exitium valeant animam alicuius felicitate laqueare. quomodo
autem dyabolus futura predicat satis ostendit Aug. huius verbis demones inquit Aug. predicti
acumine sensus et celeritate motus nunciant que homines per sensus terreni tardita
te nequeunt. accessit enim demonibus rerum longe maior experientia quam sit hominibus

& cum mortuus fuisset symphoniacus, item orauit Pannucius cum sciret similis haberet. Responsum est ei similis esse principi vici huius qui est in proximo. Cumque venisset ad eum & inquisisset de vita eius dixit se esse coniugatum libenter sedantem lites, hospitalem, qui non cognosceret uxorem nisi causa prolis, non raptorem, non ledentem per famulos vel greges vel fruges aliorum. Item oratu Pannucii venit ad heremum. & cum mortuus fuisset item datum est ei quod similis esset cuidam negociatori venienti ad se. Cui cum occurrisset Pannucius hortatus est eum ad heremum. Qui acquievit & omnia distribuit pauperibus & non post multum tempore mortuus est & postea per vocem est Pannucio revelatum quod esset cito moriturus & assumendus in celo & hoc non esse. Ideo ei prius revelatum ne forte elatus dampnum aliquod sui laboris incurreret. & mortuus est & aliis videntibus anima eius ab angelis psallentibus delata est in celum. Tercia species est superbie eorum qui volunt habere in claustro que non habebant in seculo ut delicias. Michi magnum non est hoc quod dicit Aug. Qui autem non habebant non ea querant in monasterio que nec foris habere potuerunt. & item non erigant cervicem ad quos foris accedere non audebant, sed sursum cor habeant & terrena vana non querant, ne incipiant monasteria esse utilia divitibus non pauperibus dum divites illic humiliantur & pauperes illic inflantur. Quidam etiam qui autem claustrum ingressi vix in suo vico vel opido cogniti fuerant post circueuntes & curias frequentantes regum noticiam & principum familiaritates assecuntur. Quarta species superbie est superbia eorum qui in claustro gloriantur vel superbiunt vel de diviciis quas habuerunt in seculo vel de hoc quod contulerunt eas claustro vel de aliquibus que strenue egerunt in seculo. Unde Aug. nec extollantur si communi vite aliquid de suis facultatibus contulerunt nec de suis diviciis magis superbiant si eas monasterio conferunt quam si eis in seculo fruerentur. & item Aug. Quid prodest dispergendo dare pauperibus & pauperem fieri cum anima misera superbior efficitur divicias contempnendo quam fuerat possidendo. B. Non nunquam audivimus aliquos de hiis qui religiose vestiti & religionem professi sunt reminisci & recitare mala sua preterita, quomodo ubi gesserant aliquando vel fortiter in gladiatorio vel argenter in litatorio gesserint conflictu seu aliud quid secundum mundi facultatem fatuose, secundum vero diem salutis nocivum periculosum & dampnosum scelaris adhuc animi indicium est hoc & huius habitus qui gestatur a talibus non tam novitatis est indicium quam sed potius vetustatis operculum. De xii. gradibus superbie secundum Bernardum.

Preter tres divisiones superbie prius positas sunt alie due divisiones que videntur quodammodo pertinere ad penam superbie. Prima est graduum superbie. Secunda vero est quorundam viciorum que ex superbia procedunt. De utrisque ergo tractabimus. Sed primo de gradibus superbie. Notandum ergo quod xii. sunt gradus superbie quos beatus B. distinguit. Primus gradus est curiositas que secundum B. hiis indiciis deprehenditur si videris monachum de quo prius confidebas ubi stat, ambulat, sedet, oculis incipientem vagari, caput erectum

Item debent excommunicari. Item si post admonitionem vel excommunicationem nolunt se corrigere si servi sunt debent verberibus castigari. si liberi includi in carcere vel utrique sunt de provincia turpiter dehonestati .i. tonsorati vel decalvati expellendi et hoc per episcopum sua auctoritate facere debet. tamen caveat a membrorum destructione morte et sanguinis effusione vel si necesse fuerit invocet brachium seculare. secundum vero leges tales capite puniuntur. Quarto de hoc eodem ab hoc peccato. hoc quod legitur deut. xviii. Ubi hec peccata prohibentur quod omnia hec abhominatur deus. Quinto vero hoc quod peccatum hoc a beato augustino reputatur apostasia. Unde ipse ait. Non observabitis dies qui dicuntur egyptiaci aut kalendas ianuarii in quibus quedam cantilene commessationes ad invicem donantur quasi in principio anni boni fati augurio. Ut aliquis menses aut tempora dies ne et annos aut lune solis ne cursum quia has qui et qualescumque divinationes aut fata aut auguria observat aut attendit aut consentit observantibus aut talibus credit aut ad domum eorum vadit aut in sua domo introducit aut interrogat sciat se fidem christianam et baptismum prevaricasse et paganum et apostatam et dei inimicum iram dei graviter in eternum incurrere nisi ecclesiastica penitentia emendatus deo reconcilietur.

An liceat uti argumentum sortibus.

Videtur tamen quod sortibus liceat uti quia sorte Josue exclusit peccatum achor sorte et deprehensus est ionathas a saul comedisse filium meum. Jonas autem sorte a nautis deprehensus est. Dicit et augustinus quod sors non est aliquid mali sed res in humana dubietate divinam indicans voluntatem. ad exempla vero obiecta dicitur quod ista et multa alia permittebantur ante evangelium que tempore perfectionis discipline sunt eliminata. Item sicut ait ieronimus privilegia singulorum communem legem facere non possunt. ad id vero quod dicit augustinus quod sors non est aliquid mali dicitur quod verum est tamen prohibetur quia propter assiduitatem labi posset quis in ydolatriam. Unde si esset cum honesta et subesset necessitas ut si esset contentio de electione aliquorum et esset paritas utrobique in omnibus consilium quod esset mathie possent sortes fieri et hoc ait beda dicens. Si qui necessitate aliqua compulsi deum putant sortibus apostolorum exemplo esse consulendum videant ipsos apostolos non nisi collecto cetu fratrum et precibus ad deum fusis hoc egisse. Item cum quedam civitas esset obsessa et dubitaret clerus qui deberent fugere et manere consultus augustinus respondit sorte id esse diiudicandum.

Iterum obicitur de sompniis que videntur esse observanda

An sint observanda sompnia.

cum quoque per sompnia ostendit deus hominibus quid futurum sit ut apparet per sompnium pharaonis ut legitur. Gen. xli. quod sompnium ioseph exposuit. Item apparet per sompnium nabugodonosor quod exposuit daniel. de quo habetur daniel. iiii. et c. ii. Apparuit angelus domini ioseph in sompnis dicens. Joseph fili david. et cetera. ad quod dicendum est quod in veritate sompnia observanda non sunt. sapiens. Sompnia ne cures. eccl. xxxiiii. Sompnia extollunt imprudentes. et quidem multos errare fecerunt sompnia et exciderunt sperantes in illis. Unde quidam dum nimium attenderet sompniis sompniavit se diu victurum. cumque multa bona congregasset repente defunctus est. Quod solonem vero adiectorum notandum est.

aures portare suspensas. e motibus exterioris hominis interiorem inmutatum agnoscas. oritur autem secundum B. ista curiositas in alios ex incuria sui. Unde ipse ait. dum anima in sui circumspectione torpescit incuria sui in alios curiosam eam facit. Idem. quo a te curiose recedis tremitam gravitas ut quid audes oculos levare in celum qui peccasti in celum. terram intuere ut cognoscas te ipsum. ipsa te tibi representabit quia terra es et in terram ibis. Secundus gradus est levitas que secundum B. sic oritur. ex gradu precedenti monachus qui sui negligens alias curiose circumspicit dum quosdam suspicit superiores quosdam despicit inferiores et aliis quidem videt quod invidet in aliis quod irridet. inde animus nulla sui cura gravatus per superbiam ad alta se erigens modo per invidiam tabescit. nunc per excellentiam puerili hylarescit et quos superari se dolet et quos superare se gaudet amor proprie excellentie facit. quibus vero indiciis iste gradus comprehendatur B. ostendit dicens. hac animi mutabilitate nunc pauca et mordacia nunc multa et inania risu nunc luctu plena semper vero irrationabilia indicant verba. Tercius gradus est inanis leticia que secundum B. sic oritur ex gradu precedenti monachus qui duos gradus superbie ascendit cum gaudium videt interpolari tristicia quoniam de bonis alterius contristatur impaciens sue humiliationis fugit ad consilium false consolationis. ex illa parte qua sua sibi vilitas et aliena excellentia monstratur restringit curiositatem ut in quo ipse videtur excellere notet. in quo alter precellit semper dissimulat. ut dum devitat quod triste putatur leticia continuetur. deprehenditur autem iste gradus hiis indiciis secundum B. raro vel nulli gemitus sunt vel lacrime. putes si attendas aut sui oblitum sive ablutum a culpis. sed in signis scurrilitas. in fronte hylaritas vanitas apparet in incessu. pronus ad iocum. facilis et promptus in risu. similis est vesice turgide vento. puncto forate exiguo quam si stringitur crepitat et crebros sonitus reddit ventum non passim sed strictim egredientem. sic ventus vanitatis a monacho non valens libere egredi propter disciplinam silencii inter angustias faucium per cachinnos emittitur. et cum os obstruxerit per nares sonitare auditur. Quartus gradus est iactancia in multiloquio. que secundum B. sic oritur ex precedenti gradu postquam vanitas crescere et vesica grossescere incepit necesse est ut ampliori foramine laxato sinu ventositas emittatur. alioquin rumpetur. deprehenditur autem gradus iste hiis indiciis. qui in isto gradu est esurit et sitit. quibus omne quod sentit effundat. preveniunt interrogantem non querenti respondet. ipse querit ipse solvit verba collocutoris in imperfectum precidit. pulsato signo breve quidem intervallum si de religione agitur statim visiones et sompnia proferuntur laudat ieiunia commendat vigilias super omnia orationes exaltat si ad lubrica sermo convertatur in hiis quanto assuetior tanto loquacior invenitur. ut dicas si audias flumen esse scurrilitatis. os eius ita ut severos et graves animos in levitatem concitet et risum. Quintus gradus est singularitas. que a precedenti gradu sic oritur. secundum B. Turpe est ei qui se super ceteros iactat si non plus ceteris aliquid agat ut melior ceteris appareat. comprehenditur autem gradus iste hiis indiciis. qui in hoc gradu est sibi blanditur de

sit confusio in corde superbi cum fratribus deceptus pax amittitur laus minuitur nec culpa di-
citur tandem notatur ab omnibus iudicatur ab omnibus eoque vehementius omnes indignantur quo
falsum conspiciunt quicquid de eo prius opinabantur. tunc opus est prelato ut eo minus illi par-
cere dum putet quo magis omnes offendit si illi parcat. Decimus gradus est rebellio
qui quomodo oriatur ex precedenti Bernardus ostendit dicens de illo in nono gradu nisi miseratio divi-
na eum respiciat ut quod valde difficile est talibus universorum iudiciis tacitus acquiescat
frontosus mox et impudens factus tanto deterius quanto desperatius in decimum gradum per
rebellionem corruit quicquid prius arrogans fratres contempserat iam patenter inobediens
et magistrum contempnit. Sciendum tamen quod gradus .xii. in tres tantum colligi possunt
ut in sex superioribus sit contemptus fratrum in .iiii. sequentibus contemptus magistri et in duobus
qui restant contemptus dei. Item notandum quod duo ultimi gradus in congrega-
tione discendi non possunt. deinceps enim vel fratrum concordiam aut magistri sentiam mona-
chus spernit. quid iam ultra in monasterio nisi scandalum facit. Undecimus gradus est liber-
tas peccandi per quam monachus cum iam nec magistrum videt quem timeat nec fratres quos
revereatur. quanto securius tanto liberius sua desideria implere delectatur. a quibus in monasterio
tam pudore quam timore prohibeatur sed et suam fratres et abbatem non timet non dum tamen pe-
nitus dei formidinem caret. hanc ideo tenuit sub murmurans adhuc voluntatem pro-
nit. non sane sine aliqua dubitatione primum illicita perficit. sed sicut hiis qui vadum
temptat pede tentantur cursim viciorum gurgitem intrat. Duodecimus gradus consuetudo
peccandi qui sic oritur ex precedenti secundum Bernardum. postquam terribili dei iudicio post flagicia
impunitas sequitur experta voluntas libenter repetitur repetita blanditur concupiscentia revi-
viscente sopitur ratio ligat consuetudo trahitur miser in profundum malorum traditur
captivus tyrannidi viciorum ita ut carnalium voragine desideriorum absortus sue di-
vine rationis et timoris oblitus dicat insipiens in corde suo non est deus. Iam in-
differenter illicitis per licitis utitur. iam ab illicitis cogitandis patrandis investigan-
dis animus manus vel pedes non prohibentur sed quicquid in cor in buccam ad manum
venerit machinatur garrit et operatur malivolus magniloquus facinorosus. De

Dicto de .xii. gradibus superbie consequenter quibusdam erroribus qui sane fidei adversantur
dicendum est de quibusdam viciis que procedunt ex superbia. dicemus autem tamen modo
de quinque illorum licet sint multo plura. Primo dicemus de quibusdam erroribus qui
sane fidei adversantur. errores enim ex superbia procedere solent. quia sicut dicit Augustinus superbia
meretrix illudit et super .x. Ieremie arrogancia tua et superbia cordis tui decepit te. dicit
Glossa. omnis hereticus arrogans. superbia facit hereticum non ignorantia. Secundo dice-
mus de peccato irreverencie. Tercio de peccato inobediencie. Quarto de peccato vane-
glorie. Quinto de peccato ypocrisis. In primo vero capitulo non proponimus dicere de omnibus

erroribus qui contrarii sunt sane fidei quia hoc nimis longum esset. Sed solum de quibusdam que inveni-
untur in eis qui fideles videntur. *Quare diabolus multum conatur seminare errores in*
Hic primus notandum quod multum conatur diabolus seminare errores in ecclesia dei. *ecclesia dei. 000*
Ipse enim est quasi corvus qui primo currit ad oculum cadaveris. Lumen enim fidei multum cona-
tur extinguere in homine cuius vere multe cause assignari possunt. Prima causa est
quod ipse scit quod postquam oculum fidei excecavit in homine ipse postea hominem inducet in omne peccatum
Unde quidam senex in vitis patrum dicit quod quando operiuntur oculi animalis tunc circuit ad
molendinum alioquin non ambulat in circuitu mole sic diabolus si operit oculos mentis
ac in omne peccatum humiliat hominem quod figuratum est. Judicum. xvi. In Sampsone cum
postquam philistei eruerant oculos ipsi eum clausum in carcere molere fecerunt.
Secunda causa est quod diabolus odit lucem fidei. Unde de ipso spiritualiter intelligitur illud. Jo. iij. Qui
male agit odit lucem. Ipse est sicut mercator volens homines decipere ideo tenebras
querit ipse et est deformis adulter. Unde ne deformitas sua videatur querit tene-
bras. Job. xxiiij. Oculus adulteri observat caliginem. Tercia causa est hec quod
diabolus qui sibi serviunt eos ducat ad prostibulum infernale. Ipse enim sic remunerat
servientes suos et ideo velat eis oculos ne videant quo ducantur. Quarta causa
est hoc quod ipse scit quod si prius aliquem ponere extra viam fidei quicquid ille postea fa-
ciet inutile erit sibi quantum ad meritum vite eterne. De via ista potest intelligi quod in
psalmo. Erraverunt in solitudine in inaquoso viam civitatis habitaculi non invenerunt.
Et Augustinus: Bona opera preter fidem videntur mihi esse velocissimum cursus extra viam.
Quinta causa est hec quod fides est dexter oculus anime. quod et si diabolus homini eruit ipsum
inutilem ad pugnam reddit quod figuratum est. i. Regum. xi. In hoc quod dixit Naas Ammoni-
tes ad illos de Iabes Galaad. In hoc feriam vobiscum fedus ut eruam omnium vestrum ocu-
los dextros cuius intentio est quod dextris oculis erutis cum operirentur sinistri scuto
ipsi inutiles fierent ad pugnam. Item fides fundamentum est totius edificij spiritua-
lis quo destructo scit diabolus quod edificium spirituale simpliciter destructum est. Item scit
diabolus quod extra fidem non sit locus propiciationis. Unde cum ipse propiciationem homini in-
videat. nollet enim quod eam homo haberet cum ipse non sit habiturus eam ipse mul-
tum laborat ad hoc quod hominem extra fidem ponat quicquid extra fidem est gladium
ire dei habet evaginatum super se. Unde Jo. iij. Qui incredulus est filio non videbit
vitam sed ira dei manet super eum. Item quicquid est extra fidem in mundo isto
diluvio perit quicquid est in hoc mundo extra fidem. est velud mare mortuum
in quo nichil vivit. Unde bona hereticorum sunt velud poma que crescunt
in arboribus circa mare mortuum que donec maturitatem sunt viridia materia
non inscita favillam intus habent. sic bona hereticorum vera bona videntur.

sed ad ultimum in eis ignis infernalis inveniet[ur]. Quoniam fidem nichil est in hoc mundo quod place-
at deo quia secundum apostolum impossibile est sine fide placere deo. Et Jer. v. domine oculi tui respiciunt fi-
dem. Nichil est bonum homini in mundo isto absque fide. Propter has causas dyabolus multum conatur er-
rores fidei contrarios seminare in ecclesia dei et propter easdem causas ministri debent conari contra erro-
res et precipue prelati quorum negligentia errores ut frequentius subintrant sicut dominus
ostendit. Math. xiii. dicens. Simile factum est regnum celorum homini qui seminavit bonum
semen in agro suo. Cum autem dormirent homines venit inimicus eorum et superseminavit
zizannia in medio tritici. In dormitatione hominum negligentia prelatorum intelligitur.

Quatuor vero errores inveniuntur et in hiis **De errore divinationis.**
qui fideles esse videntur per quos errores dyabolus innumeras animas trahit ad inferos. De quibus er-
roribus aliquid tangemus. Primus error divinationis est. Secundus est error maleficiorum.
Tertius est error supersticiosorum remediorum. Quartus est error illarum personarum que credunt
ea que fiunt in sompnio tantum et in spiritu fieri et in veritate et corporaliter sicut error est illarum
mulierum que se dicunt ambulare de nocte cum Herodiade. Circa primum vero notandum est
quod divini dicuntur quasi deo pleni. Isti sibi attribuunt quod dei est. presumunt enim predicere fu-
tura et revelare occulta que duo ad deum specialiter pertinent. **De xiiii. speciebus divinationis.**

Sunt autem multe species divinationis. ex quibus xiiii. numerare sufficiat. licet
sint multo plures. Prima fit in igne et vocatur piromancia. a pir quod est ignis et
mancia quod est divinatio. Secunda fit in aere que vocatur aeromancia. Tertia fit in
aqua que vocatur ydromancia. ab ydor quod est aqua. Quarta fit in terra que vocatur
geomancia. a geos quod est terra. Quinta fit per phitones in quibus malignus spiritus lo-
quitur. Dicuntur autem phitones ventriloqui. a ficio apolline sic dicti. Sexta fit per mor-
tuos suscitatos que nigromancia dicitur. nigros enim grece mortuus dicitur latine. man-
cia idem est quod divinatio. Septima est augurium que attendit in gestu et cantu
et volatu avium. Octava attendit sternutationes. Nona circa sompnia. Deci-
ma circa sortes quas sanctorum dicunt apostolorum. Undecima circa variam inspectionem psalterii
evangeliorum et aliarum scripturarum. Duodecima est mathematicorum qui constellationes con-
siderant qui et dicuntur magi. Tertia decima est eorum qui arioli dicuntur qui in aris ydolorum
demonum responsa accipiunt. Quarta decima est eorum qui vocantur aruspices.
quasi horarum spectatores qui dies et horas in operibus agendis custodiunt. Regulariter
autem tenendum est quod omnis divinatio quocumque predictorum modorum fiat vel alio illi-
cita prohibita est et maledicta a deo et a sancta ecclesia. **De hiis que faciunt ad detestationem huius peccati.**

Et sunt multa que debent retrahere homines ab hoc peccato. Primum est hoc quia pecca-
tum contrarium est. Divini enim ad modum luciferi similes volunt esse altissimo. Dum predicere
volunt futura. quod ad deum specialiter pertinet. Unde in ysa. Priora et novissima nunciate

in diuinam qd dii essetis et est inuentum peccatum in mundo isto a demonibus. Vnde Aug. est hec namque
tas magicarum artium ex traditione malorum angelorum in toto orbe terrarum plurimis seclis in
ualuit et per inuentiones eorum inuenta sunt auspicia et augurationes et ipsa q diuin ora
cula. Qui autem diuinis fide adhibent similes sunt illis angelis qui lucifero superbienti consense
et sicut lucifer eo qd uoluit esse deus factus est sathanas et dei aduersarius. sic et angeli qui ei
consenserunt consenserunt dei aduersarii facti sunt. sic et diuinis qui uult esse deus et qui eis
dem adhibent dei aduersarii et sathane efficiuntur. non parum offenderetur rex francie si cum
qui regem se uellet facere in regno eius et contra omnes qui ei assentirent oporteret qd ille qui
se regem faceret cum rege pugnaret et uideretur quis potentior esset. ita necesse erit qd deus
pugnet cum diuinis et cum illis qui eis consenciunt. et sic legitur Sap. v. pugnabit cum illo or
bis terrarum contra insensatos. ibidem legitur qd accipiet armaturam zelus illius et armabit creaturam
ad ultionem inimicorum et qd acuet iracundiam in lanceam et tunc apparebit quis potentior sit
ante ipse an diuinus. Secundo debet cohibere homines a peccato isto hoc qd sancta scriptura ita dissuadet
unde leui. xix. Ne declinetis ad magos nec ab ariolis aliquid sciscitemini. et ibidem. non au
gurabimini nec obseruabitis sompnia. et Deut. xviii. non inueniatur in te qui ariolos
sciscitetur et obseruet sompnia et auguria ne sis maleficus neque incantator. non phy
tones consulas non diuinos uel querens a mortuis ueritatem. et ad Gal. iiii. Dies obseruatis
et menses et tempora annos. et timeo ne forte sim causa laborauerim in uobis. Tertio.
debet cohibere ho. a peccato isto. multiplex pena quam deus legitur puniuisse hoc peccatum. et pe[n]e que in lege
diuina et iure positio huic peccato taxantur. Notandum autem qd peccatum diuinorum simile est peccato
eue matris nostre que scientiam diuinam appetiit dicente sibi diabolo Gen. iii. quacumque die comederitis
aperientur oculi uestri et eritis sicut dii scientes bonum et malum. Vnde mulieres diuine
uel diuinis fidem adhibentes que ad modum matris earum eue diuinam scientiam affectant. at
tendere debent multiplicem penam qua totus mundus pro peccato illo punitur. De pena autem huius
peccati legitur .i. Re. iiii. qd mandauit helyas ochozie nunquid non est deus in israel ut eatis ad
consulendum beelzebub deum acharon. quam ob rem hec dicit dominus de lectulo super quem ascendisti
non descendes sed morte morieris. et in Paralip. x. sic legitur mortuus est saul propter iniquitates
suas eo qd preuaricatus sit preceptum domini qd preceperat et non custodierit illud. sed insuper et phi
tonissam consuluit nec sperauit in domino propter qd interfecit eum et transtulit regnum eius ad dauid fi
lium ysaie. De pena uero taxata huic peccato legitur leui. xix. anima que declinauerit ad magos
et ad ariolos et fornicata fuerit cum eis ponam faciem meam contra eam et interficiam eam de medio
populi sui. Item leuit. xx. Vir siue mulier in quibus phitonicus uel diuinationis fu
erit spiritus morientur lapidibus obruant eos sanguis eorum sit super eos pena talium
incantationum multiplex est. Sunt enim infames nec debent recipi ad eucharistiam
si notorium est peccatum. sic nec histriones. Item non debent admitti ad accusationem.

stitione prevenient omnis signate atque remedia que medicinarum quorum disciplinam con
dempnat. Item remedia non talia quedam sunt inhonesta quedam non sunt noxia. Item que
dam contumeliosa sunt hominibus quedam contumeliosa deo. inhonesta sunt ut cum sella cluditur
ut tempestas evitatur. Item cum mulier que in partu laborat, in utensilibus tangitur
ut facilius pariat et multa alia huius similia que indiscrete mulieres consueverunt fa
cere. noxia non sunt ut cum aliqua mulier talia facit ut conceptus eius impediatur sicut cum
aliquot asseres tangit serpe vel cirpe in qua balneat se in diebus purificationis sue
tali intentione ut quot asseres tetigit tot annis non concipiat quia apud deum tot
homicidiorum erit rea esse quot conceptus secundo illo voluit impedire nec quorumcumque ho
micidiorum rea erit sed erit interfectrix esse propriorum infancium. Contumeliosa non hominibus
sunt sicut illa que aliquae mulieres consueverunt dare hominibus ad attrahendum eos ad amo
rem earum. Contumeliosa non deo sunt sicut illa que fiunt de crismate vel corpore
Christi vel aliis sacramentis ecclesie. Item possunt dividi remedia illa secundum diversitatem
eorum quia que fiunt. Alia enim fiunt contra infirmitates vel hominum vel pecorum. Alia
contra sterilitatem alia contra pariendi difficultatem. alia contra nimis frequentes partus. Alia
contra luporum crudelitatem ut cum bestie amisse includuntur ne a lupis devorentur. Ca
veat tamen predicator ne dum speciem talium remediorum in predicatione tangit erubes
cibilia mulierum hominibus appareat in scandalum earum. Item ne mulieres doceat re
media que ipse nesciunt sicut credit quod ea facture sunt. Item notandum quod peccatum
committunt hii fatuitatis. cuilibet enim sanum capud habenti naturalis ratio dicta
re debet quod remedia illa illam efficaciam non debent habere quam credunt ea habere.
Item infidelitas sicut ydolatria paganorum. illa enim a quibus deo relicto fatue mu
lieres sperant sanitatem vel prolem vel similia. numquid videntur deus esse quam ydola pa
ganorum. illa enim ad minus habent formam humanam ista non. Preterea in peccatum nec
deum nec homines vereri. ut contrarium ad hoc quod quia homines multa multa abhominabilia
dant ad comedendum qui hoc vitio laborant. ipsa etiam sacramenta ecclesie contempnunt.
peccatum est cum de ipsis sacramentis ecclesie frequenter fiat et de corpore Christi quod horrendum est
dictu frequentius fit. Immo hoc videntur mulieres que talia remedia agunt deteriores esse
ipsis etiam demonibus. demones enim illum credunt et contremescunt ad quem ipse absque
tremore accedunt et de corpore eius peccatum suum faciunt. De quibus quare fiunt ad hoc quod ma
leficium inde habeant.

Post querendum est unde maleficia et talia remedia
efficaciam habeant. Primum est hoc quod homines parvam fiduciam habent in deo et in deo
quod protegat eos a demonibus impediri. Secundum est error qui in hominibus est. cum
pena frequenter est hoc quod credit esse effectus maleficii. Tertium est probatio fidei
in bonis sic ostensum est. prius autem dictum. Quartum est pacti et societas mala

propter breuitatem uite pertinere. Per has efficacias non solum multa futura predicunt demo-
nes. Verum etiam multa faciunt que quamuis homines dicere aut facere non possunt eos dignos
quibus seruiunt et quibus honores diuinos preferant arbitrantur. Pronunciant que
ipsi facturi sunt. Accipiunt enim sepe potestatem et morbos immittere et ipsum aerem
uiciando morbidum reddere et peruersis atque amatoribus terrenorum commodorum malefacta
suadere de quibus moribus certi sunt quod sint eis talia suadentibus consensuri. Aliquando
predicunt non que ipsi faciunt sed que naturalibus signis futura prenoscunt que signa in hominum
sensus uenire non possunt. Non tamen propter hoc dicendi sunt demones licet preuideant
aliqua que homines non preuident sicut nec medicus dicendus est diuinus. Vnde Augustinus: neque pre-
uidet medicus quod preuidere nescit huius artis ignarus ideo tamen diuinus non habendus est. Fal-
lunt autem demones sicut dicit Augustinus studio fallendi et inuida uoluntate qua hominum er-
rore letantur. Sed ne apud cultores suos quod pondus auctoritatis amittant id agunt
ut interpretibus suis signorumque suorum coniectoribus culpa tribuatur quando ipsi decep-
ti fuerint et mentiti. De phytonissa que Samuelem suscitauit.

Item queritur quomodo potuit esse quod phytonissa Samuelem suscitauerat. Vt in primo
lib. Re. xxviii. De quo sentio sicut Augustinus. Sentire uidetur quod ydolum apparuit in specie Samuelis
licet sint diuerse opiniones super hoc. Augustinus loquens de suscitatione illa dicit ydolum ut errorem faceret
in quo glorificaretur habitu uiri iusti et nomine se subornauit. Item quomodo potuit esse ut
arte magica attraheretur uir a natiuitate sanctus et uite operibus iustus. Item
Augustinus. Si Samuel uere apparuisset non utique uir iustus permisisset se adorari qui predica-
uerat solum deum adorandum. Idem quomodo homo dei qui cum Abraham in refugio erat diceret
ad uirum pestilencie et dignum ardore gehenne cras mecum eris. Et subdit Augustinus. hys du-
obus capitulis subtilitatem sue fallacie prodidit impudens sathanas. Item queritur de hoc
quod dictum est quod tempora consideranda non sunt cum medici tempora obseruent medi-
cinis dandis et minucionibus faciendis. Ad quod dicendum est quod talis obseruacio tem-
porum reprehensibilis non est. alia ratio de hoc possit reddi. Non sunt etiam reprehensibiles agri-
cole qui obseruant tempora ad seminandum et ad arbores incidendas uel silua
cum hec habeant certam racionem. De errore maleficiorum de supersticiosis.

Sequitur de tribus aliis erroribus inter quos primo dicendum est de errore malefici-
orum. Considerandum est quod malefici sunt qui permissu dei elementa concuciunt hominum
mentes turbant minus confidencium in deo. Ac sine ullo ueneni haustu uio-
lencia carminis interimunt. Vocantur autem tales malefici ob facinorum mag-
nitudinem. Vnde cum fuerit generale ad omnes peccatores pertineat maleficiis tamen
apparet eo quod multum sunt mali. Sequitur de errore supersticionum uel superfaci-
osorum remediorum. De quo errore dicit Augustinus in libro de doctrina christiana. Ad super-

que demonū ⁊ hoīm. Unde Aug. Omnes artes hu⁹ ul' nugatorie ul' noxie supsticō
nis ex quadā pestifera societate demonū ⁊ hoīm. q̄. pacta infidel' ⁊ dolose ami
citie gstituta penitus sunt repudiande ⁊ fugiende. Ratio. Tercia ē desidium
lucrandi aīas q̄s dyab⁹ ħt. Ideo enī dyab⁹ talia efficit q̄ tot aīas occōne ista lucri
se uidet. qui enī talia facit ⁊ qui talib; fidem adhibet sco dyabolo. se ipm̄ dat
Hoc tn̄ notand̄ q̄d si aliquis colligat h̄bam medicinalē cū simbolo diuino
ul' orōne diuina ul' scribat in carta simbolū ul' diuinā orōnē ut ponat sup ali
quē nec si i illis tn̄ deus creator oīm honoret. nō repbat dū nulla supsticō
alia amisceat. Tria sunt quib; n̄ phibent hoīes uti ad remediū. s. h̄bis ⁊
sitib; que ualent. huic uirtutē. de q̄ uo sedm medicinā reddi p̄. Item ieiuni
is. orōnib;. ⁊ elis. ⁊ aliis opib; q̄ sunt de genē bonoꝝ q̄ certū ē placē deo pos
sunt hoīes uti ad optinend̄ a deo sanitatē ⁊ alia quib; indigent. Itē possunt uti
uerbis sacris q̄ alic⁹ auctoritatis sunt ⁊ aliis sacris reb;. De errore eoꝝ q̄ credunt

Sequit̄ de errore aliaꝝ psonaꝝ que credunt uere fi' q̄ tn̄ i sopniis fiunt
corpalr ⁊ i ueritate fi' q̄ tn̄ i sompnio fiunt sic credunt q̄dam mulieres que
pfitent' se cū diana dea paganoꝝ ul' cū herodiade ⁊ cū innumera multitudie muli
erū sup quasdā bestias nocturnis horis multa t'raꝝ spacia ptransire ei⁹ iussio
nib; uelud dn̄e obedire certis noctib; ad ei⁹ seruiciū euocari asserunt ab illis ē
creaturas posse i meli⁹ ul' deteri⁹ gmutari. aut i aliam spēm ul' similitudinem
transformari. De hiis dicit decretū. q̄d non a diuino spū ul' maligno mentibus
fideliū talia fantasmata irrogant'. Dyab⁹ enī cū mentem alicui⁹ p talem credeli
tatē sibi subiugauit menti q̄m captiuā tenet multiplr' illudit n̄ debet ali
quis in tantā uenire stulticiam ut credat h̄ oīa que i sompniis ⁊ spū tan
tum ē i corpe accide cū ⁊ paulus qui n̄ audeat asserere q̄d fuit raptus i
corpe. De hiis ē sic d'r. decret'. Quisqs credit posse fieri aliquā creaturam aut in
deteri⁹ aut i meli⁹ gmutari aut transformari i aliam spēm ul' aliā similitudi
nem n̄ a creatore p quē facta sunt oīa pculdubio infidelis ē ⁊ i fideli deteior
ualde stulte sunt mulieres h⁹ quib; psuadi n̄ p̄. q̄d i ueritate fiat q̄ uidet' eis
fieri dū dormiunt cū contībet multa uideri hoīb; dormiendo q̄ postea sciunt
certissime falsissima fuisse. quēq; uidet' alicui dū dormit q̄ ipse multū comedat
cū aū expgefactus fuit famelicū se inuenit. Unde ysa. xxix. Sic sopniat
esuriens ⁊ comedit cū aū fuit expgefactus uacua ē aīa ei⁹ ⁊ sic somp
niat siciens ⁊ bibit cū aū expgefactus fuit lassus adhuc sitit ⁊ aīa
eius uacua ē. sic erit multitudo oīm gencium q̄ dimicauerit ꝯ monte syon.
Item uidet' alicui dū dormit q̄d sit cū muliere cui cū excitat' ē a sompno sac

vnde eccl. vii. Seruus sensatus sit tibi dilectus quasi anima tua. et xxxiii. eodem. Si est ser-
uus fidelis sit tibi sicut anima tua quasi fratrem sic eum tracta. non sunt et contempnendi peccatores
quia ille qui modo ualde malus est forsitan in dei prudencia sanctus homo est. Deut. xxiii. Non
abhominabis ydumeum quia frater tuus est. precipue tamen illi honorandi sunt qui creduntur esse
bone uite cum attineant deo. ut sic uir omni genere perfecte. vnde dominus math. xii. Quicumque fe-
cerit uoluntatem patris mei qui in celis est ipse meus frater et soror et mater est. preterea in uiris iustis
honoratur ipse deus qui in eis habitat. vnde quidam religiosus dicebat adorari fratres
debere aduenientes cum certum sit in aduentu eorum aduentum domini nostri ihesu christi. hoc quidem
uoluit intellexisse abraham qui tres uiros qui sibi apparuerunt in hospicio suo ab
oratione premissa suscepit. vnde Gen. xviii. Quos cum uidisset abraham occurrit in
occursum eorum de hostio tabernaculi sui et adorauit. In vitis patrum etiam legitur quod quidam
pruniescant ueste inuenientes. deus et contemptum talium sibi contemptui reputat. Luce
x. Qui uos spernit me spernit. pauperes et despiciendi non sunt. Greg. pauperes
non sunt despiciendi ut egeni uel exorandi ut patroni honor qui pauperibus exhibe-
tur deo specialiter exhibetur. De quibusdam personis specialiter honorandis oooooo

Et licet omnes homines honorandi sunt quedam tamen persone magis sunt honoran-
de quam alie ut uidue. vnde .i. ad thim. v. Viduas honora. et c. domini et multum
sunt honorandi a seruis. vnde .i. ad cor. xiii. Omnis anima potestatibus sublimioribus
subdita sit. et ad Ro. xiii. cui honorem honorem. et Col. iii. serui obedite per omnia
dominis carnalibus. et .i. pe. ii. Serui subditi estote in omni timore dominis. et c. et Gen.
xvi. dictum est agar ancille. Reuertere ad dominam tuam et humiliare sub manibus
illius. et ezech. xvii. multa mala peruenit regi iuda quia tributum quod promiserat
regi babylonis soluere noluit. et math. xvii. Soluit dominus licet ipse non deberet eo quod filius
regis. Item adolescentiores debent honorare senes. .i. pe. ult. adolescentes
subditi estote senioribus. Treni. iiii. Facies domini diuisit eos non addet ut respi-
ciat eos. Facies sacerdotum non erubuerunt neque senum miserti sunt. Sap.
ii. dicunt mali opprimamus pauperem iustum et non parcamus uidue nec ueterani ue-
reamur canos multi temporis. Leui. xix. Coram cano capite consurge et honora
personam senis. et .i. ad thi. iiii. Seniorem ne increpaueris sed obsecra ut patrem. Sen-
cum necanno prius agendum est. Item. viri honorandi sunt ab uxoribus. vnde
.i. pe. iii. Similiter et mulieres subdite sint uiris suis. sed nichilominus ipsi uiri de-
bent honorare uxores. vnde ibidem. Viri similiter cohabitantes secundum scientiam
quasi infirmiori uasculo muliebri impartientes honorem. Sed deus non de pede uiri. sed
de costa mulierem formauit ne a uiro contempneretur. mulier non debet obedire
uiro quia uir caput est mulieris. non possunt esse pax inter coniuges si utrique uellet do-

sius ũ ipe habitat illo decimas ñ dante mortui fuerint tantorum homicidiorum. reus
autem eum iudicis tribunal iudicis apparebit qui rem a dño pauperibus delegatam suis usibus
reservavit. talis non ẽẽ ũ solũ fur s; immo ⁊ sacrilegus. Unde Jo. crisostomus super quarta
furtũ ẽ ecclesiam fraudare sacrilegium ẽ aut qd aptissimum scelus ẽ. aliqd inde sub
trahere omnium predonum crudelitatem exsuperat. Quarto de ho. mo. ad soluend talia
q qd quando talia soluunt ipsi non sua dant deo s; que dei erant ei reddunt. Unde
glo. sup num. Omnia que offeruntur deo sunt uel s; quod deo damus s; reddimus. ⁊ dt. In
lib. de uerb. dni loquitur i persona dni. da mi ex eo qd dedi t iussi me largitorem
habeam te feneratorem. pu. xix. Dño feneratur qui miseretur pauperis. Quinto de ho
mo. ad sol. de. qr qd ei datur sibi ipsi i saluo ponatur i futurum reseruatur. Unde eccl. xiiii.
fili si habes benefac tecum ⁊ deo dignas oblationes offer. Qd decime ⁊ hii de melioribus
Et notand qd decime ⁊ silia soluenda sunt sunt soluende ⁊ integre ⁊ absque mora.
de melioribus non deterioribus. Unde ecc. xxv. noli offerre munia praua. non enim susci
piet illa. ⁊ gen. iiii. legitur de abel qd optulit deo de primogenitis gregis sui. ⁊ de adi
pibus eorum ⁊ respexit deus ad abel ⁊ ad munia eius. ad chaym uero ⁊ ad munia eius non
respexit cuius causa fuit qd deterioribus optulit. ⁊ mala. v. Si offeratis cecum ad immolandum. ⁊ si offeratis claudum nonne malum
nonne malum ẽ offere i duci tuo si placuit illi aut si suscepit faciem tuam dicit
dns exercituum. ⁊ post i eodem. maledictus dolosus qui ht i grege suo mascu
lum ⁊ uotum faciens immolat debile dño ⁊ cetera. Omnia que offeretis de decimis
⁊ i domo dni separabitis. omnia optima ⁊ electa erunt. debent ẽ solui absque
mora. Unde exo. xxii. decimas ⁊ primicias ñ tardabis offerre integre ⁊ soluende
sunt talia. Unde ecc. xxv. bono aio gloriam redde deo ⁊ ñ minuas primicias manu
um tuarum. ⁊ ecc. vii. Da illis partem sicut mandatum ẽ t primiciarum ⁊ leui. omnis decime
terre siue de frugibus sint de pomis arborum dni sunt ⁊ illi consecrantur. Jo. secundum aliquos
magistrorum de solone. decimarum standum ẽ consuetudini ideo caute. de h predicand
⁊ uere enim ẽ tale quando dubia asserere. dicit Jo. de primiciis maiorum traditione i
troductum ẽ qd qui plurimum .xl. partem. dabant sacerdotibus qui minimum .lx. inter
xl. ⁊ lx. licebit offerre qui uoluissent ⁊ h i aridis ⁊ liquidis. In feriis uero primo
geniti dabatur quod tamen credo. qd de h standum sit consuetudini libenter ẽ ⁊ hylariter
soluenda sunt talia. Unde. ii. ad cor. ix. unusquisque prout destinauit ñ ex
tristicia aut ex necessitate. hylarem enim datorem diligit deus. i. cor. iiii. quomodo
potes esto misericors. si multum tibi fuit habundanter tribue. Si autem exiguum libenter
impartiri stude. s; debet mouere pauperes ad libenter dand pro deo qui plus meretur
obolo. quam diues quinque .c. sol. Si aliqua paupercula mulier crederet qd tamen habitum
esset de carnibus ad macellum pro uno obolo sicut diues burgensis pro .c. sol. tunc

tenent' hoíeſ pınde necc̃ia p̃centibꝫ carnalibꝫ ſic ⁊ ſp̃ualibꝫ. Unde eͣ. x. Dign̄ eſt
operarꝰ cibo ſuo. ij. ad thi. ij. laborantē agricolam oportet p̃mū de fructibꝫ p̃cipere.
ad Gal. vi. Cōicet is qui cathezizat͛ ei qui ſe cathezizat ī omībꝫ bonis. ⁊ j. ad
thy. v. Qui bn̄ p̃ſunt p̃b͛ri duplici honore digni h̄eant͛. ⁊ j. ad theſſ. v. Roga
mus uos fr̄eſ ut nouitis eos q̄ laborant int͛ uos ⁊ p̃ſunt uob' ī dn̄o ⁊ monēt
uos ut habeatis eos habundanci' ī caritate. ⁊ eccͥ. vij. In oī uirtute tua dilige
eum qui te fecit ⁊ miniſtros eiꝰ ne delinquas. Qd' debent hoíes moueri ad bn̄
Multa ū ſūt que hoíes debent mouere ad reddend' decimas ſoluendū decimas
⁊ primicias ⁊ oblāoneſ miniſtris eccē ad eoꝝ ſuſtentatōnē. Primū ē retributio
quā a dō inde expectant. Unde eccͥ. xxxv. Da altiſſimo ſcdm̄ donatū illiꝰ
⁊ ī bono oculo facito adīuentōnē manuū tuaꝝ qm̄ retribuet' ē dꝰ ⁊ ſepties
tn̄ reddet tibi. Qd' bn̄ ſoluens decimas ī. iiij. remunerat͛. Remuneratur aū quadͧ
plicit͛ q̄ bn̄ dat decimas. ſ. habundancia fructuū ſanitate corpis remiſſiōe pcc͛oꝝ
⁊ celeſti regno. De duobꝫ p̃mis dicit Aug͛. Si decimā dedis n̄ ſolū habundanciā
fructuū recipies ſꝫ ⁊ ſanitatē corpis ꝯſequeris. De alijs duobꝫ idem ſub' q̄ p̃mi
um deſidat ꝯparare aut pccōꝝ indulgenciā p̃mereri reddat decimā ⁊ de ix.
ptibꝫ ſtudeat dare paupibꝫ. ⁊ malach. iij. Dicit dꝰ inferte oēm decimam
ī horreū meū ut ſit cibus ī domo mea. ⁊ pbate me ſup h' dicit dꝰ. Si non
apuero uob' cathaructas celi ⁊ effudē uob' bn̄dictōnē uſqꝫ ad habundanciam
⁊ increpabo p uob' deuorantē. ⁊ dicat ibi. Timeri uīr' uiciū aeris. ⁊ ſubdit͛
⁊ n̄ corrūpet fructū t͛re ur̄e nec erit ſterilis uinea ī agro. Cͦtrario ū q̄ n̄o bn̄ dant
decimas puniunt' ī paupertate. Unde mal'. iij. Si effugit hō dm̄ qr uos ꝯfugis
me ⁊ dixiſtis in quo ꝯfugimꝰ te ī decimis ⁊ ī p̃micijs ⁊ ī penuria. Uos male
dicti eſtis ecce pena. Ubi dicit Glo. Sciatis idō pdidiſſe habundanciā qr fraudas
tis me pte mea. Aug͛. Sū decimas dando ⁊ t͛rena ſimul ⁊ celeſtia poſſes p̃me
reri p auaricia duplici bn̄dictōne ne fraudas. h' enī dn̄i ē ꝯſuetudo iuſtiſſiā
ut ſi illi decimā n̄ dedis tu ad decimā reuoceris. dabis impio militi q' n̄ uis da
re ſacerdoti. Idem maiores nr̄i ideo omībꝫ copioſiꝰ habundabant qr decimas deo
dabant ⁊ ceſari cenſum reddebant. mͦ aū qr diſceſſit deuocō dei acceſſit ī dicō
fiſci uoluimꝰ. Secd̃o de. ho. moue ad ſoluend' decimas ⁊ alia miniſtris eccē ipm̄
miniſteriū eoꝝ. in infinitū enī ſūt meliora ſp̃ualia q̄ ipi miniſtrant qͣm̄
carnalia que ipi recipiūt. Unde. i. ad cor. ix. Si nos uob' ſp̃ualia ſemiamꝰ
n̄ magnū ē ſi nos carnalia ura metamꝰ. Tercio de. ho. mo. ad ſoluend'
talia magnitudo pcc̃i que ē ī recipiendo ea. Unde Aug͛. Decime ex debito re
quirunt' ⁊ qui eas dare noluñt res alienas inadit ⁊ qͣnti paupes ī locis

entes erunt platis suis. Unde legitur de abbate paulo quod precepit discipulo suo iohanni ut afferret
ei fimum boum quod erat ei necessarium. At ille ait in loco ubi fimus est habitat leena. Cui abbas
dixit. Si venerit super te alliga et duces eam tecum. Iuit et invenit leenam et cum vellet
super eum irruere ipse voluit eam tenere sed fugit et iohannes sequebatur eam dicens. abbas
meus precepit ut alligatam reducam ad eum. Et statim bestia substitit et tenens eam re
vertebatur ad monasterium. Quod cum abbas vidisset ne forte ex hoc facto discipulus extolle
retur. sic tu insensibilis es ita et insensibilem bestiam adduxisti. solve et dimitte eam
ut vadat ad locum suum. ¶ Quarto patet via ad detestationem huius peccati. scilicet quod hoc peccatum tantum displicet deo
nec mirum si displiceat deo quod homo non obedit ei cum videat eum obedire rebus vilissimis
sicut dicitur. Unde eccl. x. pecunie obediunt omnia. obedit et homo ancille sue. scilicet carni et vi
lissimis membris ipsius carnis. illis scilicet que generationi serviunt. obedit et dyabolo
tiremis obedit et hostibus suis. scilicet demonibus et tamen creatori suo non vult obedire. Unde
Ber. loquitur in persona domini. Que causa est quod inimico vestro quodlibet potestis servire quam mihi
non. ille vos pascit non creavit si pura sed videntur gratis ille. sed ego redemi vos non
auro vel argento non sole vel luna non aliquo angelorum. sed proprio cruore. Item non est mi
rum si displiceat deo hoc quod homines sibi non obediunt cum eorum obediencia regnum celorum velit
emere nec sic eam habere possit quam demones et tiranni domini carnis pro nichilo habent. Item
noluit deo obedire ad leuia et utilia. dyabolo vero vel vilissimis membris suis obediunt
ad mortem eorum. Ad leuia iubet deus ut ieiunium ieiunamus et obedire negligi
mus. Preterea cetere creature deo obediunt et sol et luna et alia corpora celestia. Iu
dicium preceptum posuit et non preteribit. quibus tamen deus non tot bona fecit. Non enim
creavit ea ad ymaginem et similitudinem suam. ita expresse sicut hominem nec rede
mit ea sanguine suo. non timent et puniri ab eo si ei non obedierint nec
sperant remunerari ab eo si ei obedierint. et tamen homo deo non obedit qui tot bona a deo
recipit et tot bona a deo sperat si ei obedierit cum illa ei obediant. ¶ Quinto patet via
ad detestationem huius peccati scilicet quod inobedientes socii demonum sunt. Inter enim omnes creaturas non inve
niuntur nisi due que non obediunt deo. scilicet demones et mali homines. Unde Iob. habitent
in tabernaculo eius socii eius qui non est. immo nimirum inobedientes dyaboli attinent. sicut et obedi
entes dominus reputat eos attinentes. Unde Mt. xii. Quicumque fecerit voluntatem patris
mei qui in celis est. ipse meus frater soror et mater est. **Quod omnia ad obedientiam monent**

Ad obedientiam monent hominem universa. Monet enim deus. Unde Io. vi. descen
di de celo non ut faciam voluntatem meam. sed voluntatem eius qui misit me. Et
ad phil. ii. humiliavit semetipsum factus obediens etc. ¶ Ad obedientiam monent
et angeli exemplo suo cum deo obediant custodiendo homines. ab ortu enim hominum custodi
unt eos quantumcumque sint homines despecti usque ad horam mortis. et tunc si digni

quo .B. Gementote fidel xp̄o ne pderet obediam pdidit uitam. Idem ñ dabit iobedi
enti copiam sui tantus obedie amator qui maluit mori qm̄ ñ obedire. Tercio
p̄ va. ad dēt. l' p̄. ñ ostendant mala q̄ ex iobedia sequunt. Notand ḡ qd iobe
dia primo hoīem facit ydolatriam. Unde .i. Re. xv. qr̄ scelus ydolatrie ē nolle acqiescere
iobediens negat dm̄ i qntū ipe dūs ē. Unde luc. vi. Quid uocatis me dñe. & ñ facitis
que dico. Vera recognitō dm̄ ē obedia fidei. iobedia eciā po codit ad gauneliam di
qm̄ ad honorē. maiorē eñ gaunelam facit dño ihu xp̄o q̄ ñ uult ei obedire. licet
credat eū ēē dm̄ qm̄ si nollet ei obedire eo qd ñ crederet eū ēē dm̄. tūc eñ p ignorā
tiam p̄carer q̄ culpā el' aliq̄ntulū diminuet. ij. iobedia reddit hoīem maledic
tum. Unde. Deut. xxvij. maledictus q̄ non pmanet i sermonibz legis h' ñ eos
ope pficit. & xxviij. Si nolūs audire uocē dm̄ dei tui ut custodias & facias oīa
mandata el' &c. Venient sup te oms maledictones iste & app̄hendent te maledic
tus i ciuitate maledictus i agro maledictū horreū tuū & maledicte reliquie
tue. maledictus fructus uentris tui & fructus terre tue armēta boum tuoꝝ &
greges ouiū tuaꝝ maledict' eris i grediens & maledict' egrediens. & i ps̄. maledic
ti qui decli. a man. tu. & ecc. xli. Ve uob uiri impii q̄ dereliqstis legē dei altissimi
& si nati fuitis i maledictōne nascemini & si mortui fuitis i maledictōne erit pars
ura. h' maledictō figurata. Mt. xxi. In h' q' dns maledixit ficulnee fructū ñ h̄nti.
Tercio fere oīa mala h' sciri ex de malis q̄ ex inobedia proueniunt.
inobedia puenīut sic̄ p' hre. Deut. xxviij. & p' d'. Si audire nolūis uocē dei tui
ut custodias & facias oīa mandata el' quibzdā inpōitas subdr̄. mittet ds sup
te famem & esuriē & increpatōnē i oīa opa tua q̄ tu facies donc̄ grat te. & ca. Ideo in
fortuna mīta nob' ñ obediunt. qr nos do ut illi q̄ toto el' ē ñ obedim'. Unde Gen. iij. qr
comedisti de ligno ex q̄ t' p̄cepam ne comederes maledicta tra i ope tuo & p' spina
nas & tribulos germinabit t'. ideo creature suā mlti inueniut iobediente qr platis
suis obedire nolunt. iobedia ē facit ut a do ñ exaudiamur. Unde. pu. xxviij. Qui decli
nat aures suas ne audiat legem oratō el' fiet execrabilis. Ro. Qui a p̄ceptis dei au
rtur qr i orōne postulat ñ meret'. Si obediam deo deus obediret nob' & ē creature.
Unde. J. Jo. iij. Si cor nrm ñ rep̄hendit nos fiduciā h̄emus ad dm̄ ut qcqd peti
erim' accipiam' ab eo qm̄ mandata el' custodim'. Quia iosue mandata dm̄ cu
stodiebat sol & luna ei obedierūt imo ipe deus ei obediuit. Unde Josue. x. Sol q̄
Gabaon ne moueavis & luna q̄ uallem aylon steterūtqz sol & luna donc̄ ulcis
ceret' se gens de inimicis suis. stetit itaqz sol i medio celi & ñ festinauit ccube
spatō uni' diei & subdit'. ñ fuit an & postea tam longa dies obediente dño uo
ci hoīs. logi ē alias creaturas irronabiles sūs obedientes eo qd & ipi uere obedi

quedam ymago beate virginis cuius velamine a nona .vi. ferie divina virtute recedebat
et post nonam sabbati sibi dei virtute redibat. cuius miraculi hec ratio potuit esse ut osten-
deretur quod precipue tali die facies beate virginis peccatoribus orantibus intendebat propter quod
greci illam diem sollempnem duxerunt. Deinde consuetudo illa ad latinos transiuit
quantum ad hoc ut in illa die specialis honor beate virgini exhibeatur. valde pusilli viden-
tur esse qui nolunt in festis diebus a terreno opere cessare quia potius volunt laborare in
servicio diaboli. quam quiescere in servicio christi quia potius eligunt statum miserie ut in sudore
vultus sui pane vescantur quam statum ante peccatum ut sine sudore pane suo comedant
potius volunt hic inchoare infernum suum quam paradisum. quedam inchoatio paradisi est
sollempnitatum quies. et potius volunt ire laborando in infernum quam quiescendo in pa-
radisum. ecclesia per quietem sollempnitatum vadit celerius in paradisum quam per laborem
ferialium dierum quod figuratum est in hoc quod legitur act. i. quod mons oliveti erat iuxta ierusalem sab-
bati habens iter ut in monte oliveti ecclesia designetur que per quietem sollempnitatum
in celestem ierusalem tendit contra illos qui pondus peccati in festis nolunt deponere primo (?) esse
quod legitur esdre .ii. ultimo quod neemias die sabbati clausit portas ierusalem ne inferrentur ve-
nalia et contaminaretur. et quod si secundo hoc facerent poneret in eos manus. tales qui pondus
peccatorum in festis volunt portare valde pusilli sunt. potius enim volunt portare honus
diaboli. quam honus christi leve. ieronimus. [illegible] .xxvi. quod honus diaboli scilicet peccatum sit grave
habetur ex illo verbo. ps. Sicut honus grave gravate sunt super me. et ex hoc quod zach. v. figuratur
iniquitas per talentum plumbi. tales potius volunt portare honus quod demergat eos in pro-
fundum inferni quam honus per quod detur eis gloria paradisi et cum ipsi non permittant ali-
quem suum honeratum esse velle quam debeat sibi ipsis in hoc nullo modo compatiuntur. non in festis
nec in aliis diebus portitores ad collum videntur esse diaboli. bene apparet quod malum dominum habent quia
non festis diebus permittit eos quiescere. diabolus videtur esse dominus eorum. De quo scriptum est. crudelis
est et non miserebitur peccator non solum servus diaboli est. immo est et pecus impii. Unde super illos
misit in eos iram indignationis sue. dicit Glo. tamen per diabolum in homine malo quantum ipso in peccatore
suo. Contrario (?) et infelicitas in viis eorum. ys. p. ys. Impietas quia in eis est non permittit eos
quiescere. Unde. ysa. lvii. impii quasi mare fervens quod quiescere non potest. et Greg. i. peccatum
premunt ierusalem propterea instabilis facta est. musce que vexaverunt egyptios eos vexa-
re videntur. Greg. [illegible] sabbatum accepit in munere. egyptus parit muscarum inquietu-
dine. magis bestiales videntur esse tales quam asina balaam. in hoc quod illa conquesta est de domino
suo quia iniuste agebat in eam. ut legitur numeri .xxii. ipsi autem conqueri nesciunt de domino suo diabolo quia adeo
inique agit in eos fatuus videtur esse qui pro talibus petit requiem etiam post mortem eorum cum
ipsi in vita sua nunquam requiem amaverint. precipue cum scriptum sit in fine ysa. erit
sabbatum ex sabbato. ex quiete enim mentis in presenti sequitur quies in futuro dicit glo. .xi.

÷ deportant eu͞ in paradysum. vt hr̄ de lazaro. luc. xvi. i p̄s. Angel' sunt de mā. de re. tō

Ipe ÷ cete creature ex suo monent ad obediām. vnde ult' mod' dur' nō ee qui ad
monitōni uniu'sitatis n̄ acqesc̄at. p̄cipue cum tot flagellis diuinis qui icessant
ad obediām stimulet'. Omnes eni͞ miserie p̄sentis uite qdam flagella sunt qb3
dn̄s iobediām hōis punit ÷ ad obediām excitat. vnde inobedientes hōies duro
res asinis uident' ee. illi flagellis ÷ aculeis obediunt. de hijs q̄ ptinent ad obser

Osequit' de inobedia eor qui sollempnitates non obseruant uancia sollēpnitatū.
de qua h̄ nō agem'. Primo ostendem' que sunt ea que ptinent ad obseruā
ciam sollempnitatis. Scdō tangem' aliquid de puersitate hoim qui i sollēp
nitatib3 faciunt contra eis. ad que ipe institute sunt. Notand' ḡ qd. iiij. sūt
que ptinent ad obseruanciam sollempnitatis. Primu͞ ÷ uacare a terrenis op
ib3. Vnde exo. xx. Sex dies opabis ÷ facies oīa opa tua. septima aūt die sabbm
dn̄i dei tui ÷. non facies i eo oīe opus tu ÷ filius tuus ÷ filia ÷ seruus tuus ÷
ancilla tua moneni͞ aūt ad h̄ ex dn̄i. Gen̄. ij. vbi lr̄. qd requieuit deus die sepu
mo ab oī ope qd patrat. n̄ solū uacand' ÷ a terrenis opib3 exteri' imo ÷ interiu͞
a sollicitudie terrenor. vnde exe. ij. qui quiescat q̄escat. q̄ q̄escat iqm͞ corpe q̄
escat ÷ mēte. Scdm͞ ÷ deposito pcc̄i. vnde Je. xvij. Nolite ponda portare die
sabbi. i uigilia sollempnitatis debet quilib3 attendere utru͞ aliqd pcc̄m hr̄et
i se ÷ si hr̄et p ueram cfessione debet remouere. vnde B'. ad h̄ nob' vigilie
ponunt' ut uigilem' si aliquo pc̄o ul' negligencia dormiuim' ÷ p̄occupe
mus scōr faciem i cfessione. Terciū ÷ ut caueam' ne pcc̄a cōmittamus.
vnde exo. xx. memēto ut diem sabbi sanctifices h̄ ÷ scām cseruet diligent' i eo
a pcc̄is cauendo. Quartū ÷ ut utilitati aīe intendas spūalia bona faciendo.

Quinq3 u' sunt qb3 spāli' uacand' ÷ de quinq3 quib3 uacand' ÷ in festis.
in festis. s. laus dei. sermo dei. sancta meditatō. orō. elia͞ru͞ largitio. Laudi dei
id' tunc uacand' ÷ q2 obseruatō sollempnitatū. cū quedam ichoatō ÷ ee uite
que expectam'. vnde sic ibi erit opatō assidua dei laudatio. sic i festis intendere
debem' laudi diuine. B'. nichil adeo i t'ris rep̄sentat q̄dam celestis habitatōnis
statum sic alacritas laudanciū dn̄m. Sermoni ÷ diuino festis uacand' ÷. vnde
ecc'. xxviij. Sapiam scribe in tempe uacuitatis ÷ q̄ minorat' actu ptipiet ea͞.
ho multis occupatus lumē sapie a se repellit. sicut arbor ramosa lumē sol'
solet repellere. ideo dr̄ ecc'. xi. fili ne i mltis sīt actus tui q̄dam sapiens. plu
rib3 intentus minor ÷ ad singula sensus. Meditatōni ÷ scē uacand' ÷ i festis.
Ben̄. dimitte oīa impedimēta ÷ uaca bone menti nemo ad eā puenit oc
cupatus. de meditatōne sancta certa q̄ meditatō illa debeat uersari. de

non ille primo benigne se habuit erga patrem. sed postea expulit eum a thalamo suo nolens thalamum habere sibi et uxori sue. ad ultimum fecit sibi fieri lectum post ostium. et cum hyemps esset et pater senex frigore grauaretur quod etiam filius abstulerat sibi bona coopertoria, ipse rogauit filium filii ut rogaret patrem suum pro eo ut daret ei aliquid ad tegendum se. puer autem uix optinuit duas ulnas burelli a patre suo et ad opus aui sui. et cum alie due remanerent patri pueri, puer flendo rogauit eum ut sibi eas daret. cui flenti ille cum mox dedit querens quid inde faceret. qui respondit. seruabo eas quousque sis talis qualis est pater tuus. non dabo tibi amplius sicut tu non uis modo dare patri tuo. quia sua pietate est. qui parentes suos non uult pietate habere quam alios. Unde simpliciter non uult sua pietate esse ideo uix uitam consequetur. ¶ Possumus et uti ad excitandum homines ut parentes honorent uerbis sacre scripture que suadent hoc et que indicant quantum hoc placeat deo et quam utile sit homini et quantum oppositum displiceat deo et quantum noceat homini. ad que pertinent uerba ista que secuntur. Eccli. iii. Fili suscipe senectam patris tui et non contristes eum in uita illius. et si defecerit sensus ueniam da et ne spernas eum in tua uirtute. Ibidem. Sicut qui thesaurizat ita et qui honorificat matrem suam. Ibidem. Qui honorat patrem suum iocundabitur in filiis et in die orationis sue exaudietur. Item ibidem. Qui honorat patrem suum uita uiuet longiore. Item Honora patrem tuum ut superueniat te benedictio et postea benedictio patris firmat domos filiorum. maledictio autem matris eradicat fundamenta. Unde ibi dicitur. Glo. Cham nuditatem patris irrisit et semen suum in seruitutem perpetuam dampnauit. absalon dauid de regno expulit et concubinas eius incestauit sed morte condignas penas luit. helisei caluicium pueri bethel irriserunt et duo ursi .xl. ex eis lacerauerunt penam habent. Gen. ix. ii. Re. xviii. iiii. Re. ii. Item Eccli. iii. Elemosina patris non erit in obliuione. nam pro peccato matris restituetur tibi bonum. Per peccatum uocat id quod datur pro delectatione peccatorum. et in iustitia edificabitur tibi et in die tribulationis commemorabitur tui et sicut in sereno glacies soluentur peccata tua. Item ibidem. Quam male fame est qui relinquit patrem et est maledictus a deo qui exasperat matrem. Et Prov. xix. Qui affligit patrem et fugit matrem ignominiosus erit et infelix. Prov. xxviii. Qui subtrahit aliquid a patre suo et matre et dicit hoc non est peccatum particeps homicide est. Et Eccli. vii. Honora patrem tuum et gemitus matris tue ne obliuiscaris. memento quoniam nisi per illos non fuisses et retribue illis quomodo et illi tibi. Exo. xxi. Si quis percusserit patrem uel matrem morte moriatur. Leuitici. xx. Qui maledixerit patri aut matri morte moriatur. Deut. xxvii. Maledictus qui non honorat patrem suum aut matrem. Thob. iiii. Honorem habebis matri tue omnibus diebus uite tue. memor enim esse debes que et quanta passa sit propter te periculis in utero suo. Prov. xx. Qui maledicit patri suo aut matri extinguetur lumen eius in mediis tenebris. i. morietur in peccatis suis. Ad Colo. iii. Filii obedite parentibus per omnia. Basilius. Parentes nostros ut propria uiscera diligamus. De hereticis dicit apostolus ii. ad Thim. iii. parentibus non obedientes. ¶ Et notandum quod sicut

postmodum induit sibi misericordiam nunc cum ante fontem nunc assistit. est et alia causa quare magis urget sanctos ut
solliciti sint de nobis quod iuxta vocem apostoli. deus providet pro nobis ne sine nobis consummentur. De quo planum
est si diligentiori intuitu confusionem nostram inspiciamus. quia homo ille sicut sunt nobis passibilis ex eodem
limo formatus ex quo et nos. quid est ergo quod non solum difficile sed impossibile credimus ut faciamus
opera que fecit. sic in sollempnitatibus sanctorum gaudere et confundi debemus gaudere quia patronos premisimus.
confundi quia eos imitari non possumus ita scilicet gaudium nostrum in hac valle lacrimarum a pane lacrimarum
condiri debet. Orationi et vacandum est in festis sicut et sancte meditationi. meditatio enim
et oratio sunt quasi duo pedes quibus in celum ascendendum est. Bernardus. ascendamus duobus pedibus meditationis
et orationis. meditatio quid desit docet oratio ne desit optinet. Tertio et intendendum est etiam
largitioni. Iuxta illud comedite pinguia et bibite mulsum et mittite partes hiis qui non paraverunt
sibi. Sed multi hodie nescio quorum observant propter que sollempnitates institute sunt. quia nec
a tereno opere vacant nec ponera peccatorum deponunt et amplius peccant in festis quam in aliis di-
ebus et neglecta utilitate anime deliciis corporalibus intendunt. quia illos qui a tereno opere non cessant
primo probatur ratione quod legitur. Numeri xv. de illo qui colligebat ligna in sabbato quem moyses et aaron
recluserunt in carcere requirentes a domino quid de eo facerent dixitque dominus ad moysen. morte moriatur
homo iste obruat eum lapidibus turba extra castra. quod factum mysticum est. ligna spiritualiter scindit
qui materiam ignis infernalis sibi colligit. qui lapidandus est quia diversis obiurgationibus
increpandus est qui non vult cessare etiam in festis quin materiam ad suum incendium colligat. Per et ra-
tionem quia peccatum horum. Et ostendatur ingratitudo magna et perversitas que sunt in hiis peccato. Notandum
ergo quod illi qui dominicam diem non observant ingrati sunt deo de creatione mundi et de hiis quod propter eas volu-
it nasci in valle huius miserie. et de beneficio quod mundo contulit in die sue resurrectionis et in die penteco-
stes quando spiritum misit in discipulos suos. Quod dies dominicus celebris est. omnia enim ista die dominica
facta sunt propter que dies illa celebris habenda est. tales peccant in patrem et filium et spiritum sanctum. in patrem
cuius potencia mundum creavit. in filium cuius sapientia redemit. in spiritum sanctum. qui tali die in mun-
dum missus est. ipsi ingrati sunt suo creatori redemptori et consolatori. boni debent aliquid
pro deo facere die illa quo deus mundum fecit pro ipsis boni debent cavere a morte sua in die quo filius
dei natus est pro eis. debent et cavere a casu in honore dominice resurrectionis. non debent et spiritum sanctum ab
hospicio suo repellere in die illa quo ecclesie datus fuit. Quare specialiter die sabbati beate virginis
festum fiat
Et Notandum quod sicut quadruplex ratio assignatur quare dies dominica celebris habetur
sic potest quadruplex ratio assignari quare beate virgini in sabbato potius honor exhibeatur
quam aliis diebus. Prima ratio est. quia virgo beata in sabbato in quo deus fuit in sepulchro in
fide stetit. apostolis dubitantibus. Secunda ratio est quia sicut a ieiunio vi. ferie. fit transitus per
sabbatum ad sollempnitatem dominice. ita a miseria presentis vite vel peccati fit transitus ad
statum glorie vel gratie per beatam virginem. Tercia est quia tali die miraculo legitur beata virgo
miracula fecisse et beneficia peccatoribus prestitisse. Quarta ratio est. quia apud grecos fuit

ip̄a libent' mittet obolū suū illuc q2 sic uulgarit' dr̄. bonū forū trahit argen
cū de bursa. sic paupes libent' debent dare p d̄o cū tn̄ appciet d9 munia eorū
d'. eor q̄ adiūctib3 dant'. Unde luc. xxi. Dicit d9 de paupcula uidua q̄ miserat
duo era minuta i gazophilaciū. Uere dico uob' q̄d uidua h' paup plusq̄m oēs misit
Sequit' de pcc̄o i obedie. de quo h' m̄ agem9. Primo de pcc̄o inobedientie. ooo
ponem9 ea que faciūt ad detest'. h9 pcc̄i gnali. Scd̄o agem9 spāli' de inobedia
eor qui sollempnitates n̄ obseruant & de i obedia eor q̄ ptempnūt q̄n excōi
cant' & de pcc̄o eor qui cū excōicatis n̄ timent. Tercio n̄ tangem9 aliquod
de pcc̄o eor qui indiscrete pcipiunt ul' excōicant. De quib3 q̄ posse ualē ad det. h9 p.
Ad detest'. n̄ hui9 pcc̄i p̄ p̄ ualē multip' pena q̄ l3 punitū eē h' pcc̄m i sac' scptā.
Punitum ē aūt i pmis parentib3 pcc̄m i' i h' q̄d p̄p i' electi De multiplici pena
sunt de paradiso terrestri p̄p i obediām inde electi sunt q̄m q̄ punitū ē h' pcc̄m
credunt se ingressuros i padisum celestem qui obedientes sunt. Scd̄o punitū
ē i uxore loth qui p̄p i obediām uersa ē i statuam salis. Gen̄. xxix. Statua ui'
h' eē cū non sit. sic claustral' obediens lic3 uideant' claustral' eē cū n̄ ē. puni
tum ē ē pcc̄m i' i saul i h' q̄d p̄p i' electus ē de regno. Unde. i. Re. xv. p eo q̄d
abiecisti sermonē dn̄i abiecit te d9 ne sis rex. & iii. Re. xiii. pph'a inobediens
a leone occisus ē. & ix. eidem. Quidā q̄ noluit obedire cuidā de filiis pph'arum
dicenti sibi pcute me a leone. postea pcussus ē. & deut. xxi. h'r de illo sic. qui
parentib3 carnalib3 nollet obedire. Si genuit h'o filiū gtumacē & pteruū qui
n̄ audit pris aut mris impiū & coh'citus obedire & gtempserit apphendent
eū & ducent ad seniores ciuitatis illi9 & portam iudicii dicentq3 ad eos. filius nr̄
iste ptiuus & gtumax ē monita nr̄a audire gtempnit gmessationibus
uacat & luxurie atq3 guiuiis lapidib3 eū obruet p̄p ciuitatis ut auferat' malū
de medio ur̄i. Item oīs i obedia morte etiā digna ē punit' pcepcū. q. gdampna
quens ē. Unde ecc'. vi. Uincula sapie alligatura salutaris. tnsgressio n̄ pcepti
sui i obedia cūsgulatio ē sui ip̄i. pena & i obedie miseria psentis sc̄li i q̄ sum9
Unde mi' ē. q̄m ullo modū n̄ odim9 i obediam q2 i tantā miseriam nos posuit
p quo oēs morti adiudicati sum9 ista intfecit oēs amicos ur̄os q̄ mortui sūt
& illos qui uob' remanserūt. & uos ip̄os adhuc intficiet. Uix h't h'o ita bonum
amicū q̄m odio n̄ h'ret si tot & tanta mala ei fecisset & adh' faceret q̄nta fecit
& adh' facit i obedia nob'. Scd̄o p' ua. ad detest'. h9 p. magnitudo remedii quo i
diguit pcc̄m i' ad sui curatōnem. oportuit eū ut filius dei fieret usq3 ad mortē
ut pcc̄m i obedie sanaret' R'. Ex gsidatōne remedii pclū nr̄r estimo q̄nta
tamen i ueritate po' timie debem9 i obediam q̄m morte exemplo filii dei de

Meditatio vero sancta in sollempnitatibus circa iiij precipue debet versari. scilicet circa deum qui sic sanctum illum remuneravit cuius sollempnitas agitur pro modico servicio sibi exhibito et debet homo animari ad serviendum tam liberali domino. Unde in psalmo. Vacate et videte quoniam ego sum deus. satis apparet in remuneratione sanctorum quoniam ipse sit deus. Debet etiam meditatio sancta versari circa sollempnitatem illam quam expectamus cuius figura sunt sollempnitates presentis vite et sic in festis istis non est tempus congregandi sed congregatis utendi. sic neque in illa sollempnitate tempus erit aliquid congregandi. Unde magnam indigenciam tunc habebunt qui sibi non providerint precipue cum non sit ibi locus meditandi nec aliquid accipiendi mutuo. In festis diebus debet homo admirari delicias illius sollempnitatis et accendi ad desiderium illarum. Quid est quod non optamus et per medios enses si oporteat declinare tantam miseriam et ad tantam accelerare gloriam. Gregorius. Quid prodest interesse festis hominum si deesse contingat festis angelorum. Ezechielis xlvi. Hec dicit dominus deus. porta atrii interioris que respicit ad orientem erit clausa sex diebus in quibus opus fit. die autem sabbati aperietur. porta ista respiciens ad orientem est meditatio de deo a quo ortum habemus. cui meditationi non possunt homines intendere ferialibus diebus propter terrena opera. ideo debent ei intendere diebus quietis et sicut sollempnitates presentes figure sunt eterne sollempnitatis. sic et vigilie que preponuntur figure sunt eterne sollempnitatis. sic et vigilie que preponuntur figure sunt temporis presentis. Unde in hoc quod vigilie festis preponuntur ostenditur quod via sancti ad gloriam illius sollempnitatis pervenerunt. et quod via oporteat nos ire si ad deum volumus pervenire. Bernardus. Universum tempus presentis quedam vigilia sollempnitatis future et eterni sabbati. quod prestolamur non causabis diuturnitatem vigilie si eternitatem sollempnitatis attendas. Hec Bernardus. tangitur in festis istis. Vigilia equalis est festo. festum enim est diurnum precedit vigilia diurna. Sed sollempnitatem illam eternam precedit Vigilia que unius diei comparatione illius sollempnitatis. Iuxta illud psalmi. mille anni ante oculos tuos tamquam dies hesterna que preteriit. Sed sunt qui nolunt facere festum stultorum. prius enim nolunt facere festum quam vigiliam illorum. festum quod diurnum est. Vigilia non erit eterna. ipsi faciunt vigiliam cum diabolo in inferno non in pane et aqua. immo erunt per infinita milia annorum. quod lingua eorum ardebit igne et unicam guttam aque habere non poterunt. argumentum ad hoc. Luce. xvi. de divite epulone qui tot annis transactis sunt petiit guttam aque et nondum habet. Tercio debet meditatio versari circa teipsum ut videas in quo statu es. Genesis iij. Adam ubi es et non excogites defectus tuos et quomodo facilius poteris ad salutem pervenire. Quarto vero debet versari meditatio ista circa sanctum cuius festum celebratur circa quem tria debemus attendere auxilium scilicet exemplum eius. confusionem nostram. hec docet beatus Bernardus. auxilium sancti quia potens in terra potentior in celis est ante faciem domini dei sui. si dum adhuc viveret misertus est peccatoribus et exoravit pro eis nunc tanto amplius quanto verius cognoscat miserias nostras. orat pro nobis ad patrem quia illa patria caritatem eius non immutavit sed augmentavit neque quia impassibilis factus est. Bernardus. Omnino in compassibilis factus est. Sed ne

minari et esse capud in signum huius cum corpore humano sunt duo pedes et due manus
et duo oculi non est tamen ibi nisi unum capud. Si essent ibi duo capita quod unum vellet esse
a dextris aliud vellet ire a sinistris sicut patet in domo ubi sunt duo capita nunquam est pax
terrena. Honorandi sunt parentes. Quare et quomodo parentes carnales et spirituales sint honorandi.
et spirituales et carnales. De spiritualibus legitur eccl. vii. honorifica sacerdotes. Ad heb. ult.
obedite prepositis vestris et subiacete eis. ipsi enim pervigilant quasi rationem pro animabus vestris reddituri ut fa-
ciant gaudio hoc et non gementes. i. ad thi. v. Qui bene presunt presbiteri duplici honore habe-
antur digni maxime qui laborant in verbo et doctrina. Ad idem facit i. Trenorum iiii. personas sacer-
dotum non addet deus ut respiciat eos faciem sacerdotum non erubuerunt. Glo. Notandum quod
super sacerdotes quia homicidas planxit et hic separantur a facie domini quia non detulerunt eis quantum-
vis enim mali sint non sunt contempnendi sed ille in illis colendus et honorandus a quo
missi sunt et alia. Glo. Nota quod terribile sit sacerdotes contempnere nec faciem eorum eru-
bescere i. illis monentibus et videntibus a sceleribus non cessare. De hiis enim dominus dicit qui vos
audit me audit ideo magis displicet deo contemptus eorum qui vicem dei tenent et propter dignita-
tem sacerdotalem quam nec ipsi angeli creduntur habere. non credo enim quod fieret transsubstantiatio
si verba illa que profert sacerdos in missa ab angelo proferrentur. Parentibus et carnalibus
honor exhibendus est. Unde exo. xx. Honora patrem tuum et matrem tuam etc. Notandum quod ho-
nor qui parentibus carnalibus exhibendus est non solum attenditur in verbis sed et in beneficiis. Unde
Iero. honor in scripturis non tam in salutationibus et verbis quam in collationibus munerum sen-
titur. Multa et sunt quibus possumus uti ad excitandum homines ut honorent parentes. Et
primo possumus ad hoc uti exemplis multis que perpauca sunt. exemplum Christi qui cum esset in an-
gustia passionis tamen non est oblitus matris sue immo curam ipsius hinc et iohanni commen-
davit. Ut legitur Io. xix. Modo et adeo fecit eam honorari in ecclesia sua ut multi videan-
tur esse devotiores matri quam ipsi filio. quod credo ideo fieri ut ostendat quantum sibi pla-
ceat quod parentela filiis honoretur. Et infideles parentes suos honorant edocti a lege
naturali. Unde infideli videtur deterior esse qui parentum curam non habet. i. ad thi. v. Si quis suorum
et maxime domesticorum curam non habet fidem negavit et est infideli deterior. Ipsa et irrationabilia
animalia. De hoc nobis dant exemplum. Dicitur enim degine quod quando pater et mater eorum depilati sunt filii
querunt eis necessaria donec habeant pilos vel moriantur. Preterea valde ingratus videtur esse qui parenti-
bus suis non providet quando ipsi non possunt sibi providere cum ipsi providerunt ei in eius pue-
ricia quando ipse sibi providere non poterat. Ideo dicitur ad eph. Filii reddite vicem parentibus
quia hoc acceptum est coram deo. Qui parentibus carnalibus ingratus est de beneficiis acceptis
indignus est aliquod beneficium recipere a patre celesti. Item iustum est ut in sua senectute
filios suos sibi duros inveniat et hoc multociens iusto dei iudicio accidit. Unde
refertur quod quidam pater familias senex totam hereditatem suam dimisit filio suo. Filius

venite ad me omnes qui laboratis et onerati estis et ego reficiam vos. et miseri homines fugiunt eum. cla-
mat autem ysaias convertimini et miseri homines currunt ad eum. De illis autem qui amplius peccant in festis quam in
aliis diebus. Notandum est quod ipsi sunt valde fatui et perversi qui in tempore sancto non sancte volunt vive-
re. sicut illi qui extra ecclesiam caveret a peccato. et in ecclesia se omni immunditie exponerent. sic in loco sancto defe-
rendum est. sic et tempus sanctum. Si quis in omnibus festis araret et foderet ipse valde malus reputaretur.
quanto magis non multum peccant qui in diebus dominicis fornicantur. cum enim posset credi quod aliquis in omnibus
festis araret et foderet quam quod semel dominica die fornicaretur. non ideo instituit ecclesia ut in
festis cessaretur a terrenis officiis que bona sunt ut malis intenderetur. sed ut intenderetur spiritua-
libus que meliora sunt. festa instituta sunt ad gratiam sanctorum acquirendam. et ipsi eorum vani-
tate inquinant tempus illud quod dei servicio appropriatum est. ysaias. dedicant a peccato cupiditatis. tunc in aliis sibi
caveant et ebrietati et luxurie superbie et lascivie et ceteris vitiis se exponunt amplius offen-
dunt deum in dominica una quam in tota septimana. non utique talia festa ecclesie dei iam in-
videtur implevisse in magna parte demones quod intendebant. iam enim pro magna parte de-
quievere faciunt dies festos dei a tantis sollempnitatibus ecclesie iam pro magna parte tales
illis facte sunt. De quibus legitur in ysaia. i. sollempnitates vestras odivit anima mea. facta sunt
mihi molesta. laboravi sustinens. et trenorum. i. viderunt eam hostes et deriserunt sabba-
ta illius. Non qui in festis utilitati corporis vacant et deliciis corporalibus et ornatui corporum. sibi
valde perversi sunt. De ancilla enim dominam faciunt. et festum quod debent facere deo celi
faciunt suo ventri. hii sunt quorum deus venter est. De quibus ad philippenses iij. hii non domino ihesu
christo sed ventri suo serviunt. ad romanos. xvi. contra sollempnitates eorum dicit Jeronimus. valde ab-
surdum nimia saturitate velle honorare ventrem. cum sancti deo placuisse per ieiunium
in levitico. xxiij. sabbatum requietionis est. affligetisque animas vestras. ipsi credunt ut viri quod
festa ideo instituta sunt ut refectioni ventris sati possint vacare et impletione
vasis immunditie. scilicet ventris. ideo deus comminatur eis in malachia. ij. vix auderem
nominatorie illam dicere nisi spiritus sanctus eam per prophetam dixisset. sic enim legitur ibi. dis-
pergam super vultum vestrum stercus sollempnitatum vestrarum dicit dominus. De duabus speciebus excommunicationis
Sequitur de inobedientia eorum qui contempnunt quod ab ecclesia et quare multum sit timenda excommunicatio minor
excommunicantur. Et notandum in primis quod due sunt species excommunicationis. scilicet maior et
minor. Minor separat a sacramentis ecclesie. Maior vero separat ab ingressu ecclesie
et a communione fidelium. et a sacramentis et hec dicitur anathema. Et possunt. xij. rationes osten-
di quare timenda sit multum excommunicatio. Primo timenda est quia est ictus gladii spiritualis qui
magis timendus est quam materialis. De hiis gladiis legitur luce. xxij. ecce gladii duo hic. Aug.
dicit de illo qui excommunicatur. quod gravius est ei quam si feriretur gladio. si a feris devora-
retur si in flammas exureretur. Secunda timenda est excommunicatio quia excommunicatus est ut homo
valde infirmus qui nullum remedium vel medicinam potest habere. ipse enim separatus a sacra-

mentis esse que sunt quasi medicine. de quibus medicamus libri ecclesiastici xxxviii. Unguentarius faciet
pigmenta suavitatis et unctiones sanitatis conficiet. Tertio non timenda est quia excommunicatus
est velud homo captus ab hostibus suis omni auxilio destitutus. et omni succursu quia privatus est
a communione fidelium nec habet partem in aliquibus bonis que fiunt ab ecclesia. ipse est sicut ille qui
cecidit in foveam vel sub onere nec habet qui sublevet. et ideo ve illi. ecclesiastes iiii. Ve soli quia cum ce-
ciderit non habet sublevantem. econtrario non dicitur. proverbiorum xviii. frater qui adiuvatur a fratre quasi civitas firma. Quarto
timenda est quod excommunicatus est velud infirmus huius morbum infinitum vel infructuosum quia a con-
sortio hominum eicitur. Ideo lepra ab omnibus timetur maxime quia morbus contagiosus est. et multi sunt qui
dicunt alias infirmitates det mihi deus si placuit sibi. sed a lepra me custodiat. excommunicatio velud
lepra spiritualis est. Unde per lepram marie figurata est. Numeri xii. et in hoc excommunicatus deterior est ceteris
peccatoribus. quia si alii peccatori loquitur vel alteri communico qualiscumque sit ex quo non est in precinctu. sed ex-
communicato magnum est periculum. Unde aliqui sunt qui potius eligerent mori quam scienter communicare cum deli-
beratione alicui excommunicato in casu non concesso. et in veritate melius esset comedere cum porco quam cum excom-
municato. deterioris conditionis in hoc videtur esse excommunicatus quam infidelis. Unde i. ad corinthios v. Si quis frater nominatur
inter vos et est fornicator aut avarus. et cetera. cum huiusmodi nec cibum sumere. Augustinus. eam nominationem intelligi vo-
luit apostolus que fit in quemquam cum sententia ordine iudiciario et integritate profertur. et postea non sic legitur. Si quis
infidelium vocat vos ad cenam et vultis ire quod vobis appositum fuerit manducate. Quinto non timen-
da est excommunicatio quod excommunicatus est velud canis immundus. cui non licet intrare ecclesiam. et in
veritate magis offenditur deus quam ipse intret ecclesiam dei quam si unus canis intraret. apocalypsis ultimo. fo-
ris canes. ecclesiastici xiii. quo communicatio sancti ad canem. Sexto timenda est excommunicatio quia excommunicatus est
quasi membrum abscisum a corpore quod nullius valoris est. quid valet manus precisa a corpore. et sic super
omnia timenda est abscisio membri a corpore eius. sic multo magis debet timere christianus quam separa-
ri a corpore christi quod est ecclesia. Unde Augustinus super Iohannem. nichil sic debet formidare christianus quam separari a
corpore christi. si enim separatur a corpore christi iam non est membrum eius. si non est membrum eius iam non vegeta-
tur spiritu eius. Septimo timenda est excommunicatio quia homo excommunicatus similis est palmiti absciso
a vite qui minoris valoris est quam certa vitis postquam abscisus est cum valde utilis sit dum
viti adheret abscisus valet ad hoc quod in igne ponatur ex aliis arboribus multa utilia possunt
fieri sed non sic ex palmite. Unde ezechielis xv. fili hominis quid fiet de ligno vitis ex omnibus lignis
nemorum que sunt inter ligna silvarum. numquid tolletur de ea lignum ut fiat opus aut fa-
bricatur de ea paxillus ut dependeat in ea quodcumque vas. ecce igni datum est in escam. Et Iohannis xv.
Sicut palmites non potest facere fructum de semetipso nisi manserit in vite. sic nec vos nisi in me
manseritis. Octavo timenda est excommunicatio quia ille qui excommunicatur sathane traditur. sicut ecclesia
hereticos quosdam relinquit seculari potestati. ita illos qui excommunicantur sathane potestati tradit
quando quia extra ecclesiam diabolus sic in ecclesia christus. ac per hoc diabolo traditur qui ab ecclesiastica communione removetur.
et apostolus i. ad corinthios v. Ego quidem absens corpore presens autem spiritu iam iudicavi ut presens eum qui sic

tercorum 7 uermis. v esca uermium. Licet uana gloria ab omnibz multum sit contempnenda. precipue tamē a claustralibz. Ier᷒. prima uirtus monachi ē iudicia hominū contempnere. non solum non deberet claustralis cum laudatur inmo & deberet turbari. Unde beata uirgo cū dixisset eam angelus grām plenam & benedictam in mulieribz turbata ē in sermone eius. De Remedijs contra uanam gloriam.

Sequitur de remedijs ꝯ uanam gliam. s. ꝯ hꝰ pcm̄. & sunt octo remedia ꝯ ipm̄ pcm̄. Primū ē absconsio. Unde ysa. xxxi. Erit uir sicut qui absconditur a uento 7 celat se a tempestate. & In vitis patrū. Sicut thesaurus manifestus cito minuitur ita 7 uirtus quelibz deperit publicata. nam sicut cera a facie ignis soluitur. ita 7 anima p laudem resoluta pit ab intētione sua. hꝰ remedium figuratum ē. exo. iiij. In manu moysi que leprosa erat 7 cum missa esset in sinum ipius facta ē ibi sana. Greg. ille debet publicare bonum quod agit qui pfecta humilitate fundatur 7 nulla elatione contingitur. Secdm remedium est & demissio ut scilz homo descendat ad ppriam infirmitatem. sic enī solent facere equitantes quando nimius uentus flat 7 ipi transeunt p aliquem pontem ipi descendunt ne uentus eis noceat. sic qui laudatur recurrere debet ad infirmitatem suam 7 uidebit se falso laudari & sic poci᷒ erubescet qm̄ glorietur. Boetius. Qui falso predicantur necesse ē ut suis laudibus erubescant. In vitis patrum. Quidam frater requisiuit abbatem permeneē si melius esset remotius qm̄ cum alijs manere. Respondit abbas. homo si seipm̄ reprehendit ubiqz potest consistere. si autē se magnificat nusqm̄ stat. Tercium remedium ē consideratio ignis infernalis uel purgatorij. hoc remedium insinuatur nobis. act. xxviij. Ubi paulus uiperam manu adherentem in ignem excussit. quod spūaliter fit quando consideratione pene qua uana gloria punietur uanam gloriam a se abiciat. Quartum remedium ē consideratio glorie eterne que scdm Greg.m uilescunt temporalia cum considerantur eterna & specialiter uilescat uana gloria si consideretur gloria uera. Quintum remedium ē consideratio uilitatis uane glorie ꝙ apparet ex hoc quod uenalis ē quod insinuat dns. m̄. xxv. ubi sic legitur. Ne forte non sufficiat nobis & uobis ite poci᷒ ad uendentes & emite uob. Testimonium uenale repellendum ē. apparet enī uilitas uane glorie ex uilitate psonarum apud quas hr̄. a uilibus enim psonis quomodo potest habere quis gloriam ñ uilem. Preterea. Odiunt bonum & diligunt malum 7 propt hoc testimonium eoꝝ repellendum ē & de bono 7 de malo. De altero ratione amoris. de reliquo ratōne odij. Amor enī uel odium ueritatis

in ad sibi noxiam appetunt. tales et avertunt prelati a quo avertunt viam paradisi quod quando aliquis
vult ponere in via. ipse ponit extra viam. ipsi et pullos unius diei et qualescentes a magna
infirmitate vix honorant quasi si essent fortes et sani pulli unius diei fuit qui ad primam veniunt
ipsi et qualescant a magna infirmitate. nullus tyrannus tot iniungit sub pe
na mortalis corporalis quot ipsi iniungunt sub pena mortalis eterne. quod enim preceptum est eorum sub
pena mortalis eterne iniunguntur. Quod in claustris prepositi sit cavendum a multitudine preceptorum

Specialiter vero reprehensibilis est numerositas preceptorum in claustris. hec est unum illorum trium que
solent religionem destruere. argumentum habemus de hoc Genesis ii. In prima religione que
fuit in paradiso terrestri in qua duo precepta data fuerant et contra unum eorum est fractum illorum qui
religionem solent destruere. De tribus que Religionem destruunt.

Secundum est singularitas. de qua exemplum habemus. Ysaie xiiii. de religione superna a qua lucifer hoc
peccato eiectus est. Videbit inquit in monte testamenti et cetera. alii ministrabant. hic extra. milia
milium ministrabant ei. et cetera. Tertium est amor temporalium. de quo habemus exemplum actuum v. de Ana
nia et Saphira qui de albacia per rationem temporalium perierunt sicut claustrales cavent
ab aliis occasionibus scandali sic a multiloquio in quo non deerit peccatum. ut legitur proverbiorum x et a iura
mento ex quo sequitur frequenter periurium sic debent cavere a numerositate preceptorum ex
qua frequenter sequitur transgressio. De illis qui nimis excommunicant de facili et de hiis que eos

Sequitur de peccato eorum qui nimis de facili excommunicant a quo peccato deberent cohibere.
debent cohibere propter ista iiii. scilicet quod excommunicatio est abscisio membri a corpore ecclesie. Unde
omnia alia remedia debent adhiberi antequam excommunicatio fiat sicut membro infirmo
adhibentur. Primo multa remedia et si nature non possunt remedia rescinditur ne pars
sana corrumpatur. ii. nobilitas corporis a quo per excommunicationem talium rescinditur corpus enim illud
corpus Christi est misticum. scilicet ecclesia. si vero fratre haberet infirmitatem in membro non de facili abscinderet me
mbrum suum. cum quanta ergo cautela abscindendum est membrum a corpore Christi totum corpus ecclesie contremiscere
deberet quando unum membrum inde debet abscindi. sic accidit in corpore humano ex corpore contremesc
it si inde unum membrum sit amputandum. Tertio sic est quod quando aliquis excommunicatur ipse gladio
percutitur sathane traditur. suo consilio et auxilio relinquitur ut prius ostensum est. non deberet autem pura
causa esse per quam unum filium gladio percutit. lupis infernalibus exponit et infirmum ad mortem
sine consilio et auxilio relinquit. Quarto sic est quod frequentius non sequitur excommunicatione. utilitas que
solebat consequi. excommunicatio autem solet fieri ad hoc ut illi qui excommunicantur verbaliter compungentur. et ne propter eos
eorum corrumpentur. hodie autem contrarium accidit frequenter quia excommunicati excommunicatione contempnunt
et ad peccata frena relaxant. alii compunguntur quia communicant ei. Unde remedium ultimum est in
venenum. ideo raro essent faciende excommunicationes pape generales et raro essent constitutiones
de canones et late sententie. De sententia iusta vel iniusta.

Et notandum quod ad hoc quod sententia sit iusta requiruntur tria. scilicet quod fiat ex certa causa
sufficiente et zelo iusticie et ordine iuris servato. deficiente vero aliquo istorum iniusta est.

n. g.

tm̄ ligat ex q̄ lata ē ab illo iudice q̄ h̄t sup̄ h̄ iurisdicione canonicā ⁊ seruanda ē ab etiā iniu
tante. fallit tm̄ h̄ ī duob; casib;. Vnus ē qn̄ lata ē p̄ legitimā appellacōne. ali⁹ ē qn̄ gtinet
ītollabilem errorem. ītollabilē ꝯ errore ītelligi⁹ cū fit. dicat excōicans excōico te. qr credis
ī dm̄ qr n̄ fornicaris. qr es obediens plat̄is tuis. ⁊ silia. excōicatus n̄ ī iuste sustinē debet
paciencter ⁊ huiꝰ excōicacōne ⁊ p̄sentare se excōicanti. offens canonicā satisfcōne si in
aliq̄ offendit ⁊ sic instanc̄ postulare absolucōnē si sic fecit ei erit ad meritū. Vnde Ar̄. Qui
iniustus ē ⁊ iniuste maledicit p̄mium ei reddit. Ieron Ar̄. aliud ē sella terena. aliud ē tribunal
celeste. ab īferiori accepit sn̄iam a supiori coronam. De uana gloria.

Sequit̄ de pctō vane glie. de q̄ h̄ m̄ agem⁹. Primo ponem⁹ ea q̄ possūt uale ad detest
huiꝰ pcti. Scd̄o ponem⁹ diuisionē uane glie. Tercio n̄ remedia q̄ c̄ pctm̄ ē ā glia
scdm̄ Ar̄. iudiciū hoīm bn̄ de aliquo opinanciū. scdm̄ tulliū n̄ glia ē mag̃ dicti ul' mag̃
facti frequēs fama cum laude. Qd sic uana gloria. Ad detest. n̄ h̄ pcti. Primo
possunt uale uerba sacre scpt̄e q̄ d̄ dissuadent. ut ē i. pu. xxvij. ne glieris ī crastinū. ⁊c̄
Io⁹. Ne queras gliam ⁊ non dolebis cū inglius fuis qui laudem n̄ appetit gtumelias non
sentit. Scd̄o n̄ possunt uale ad h̄ exempla int̄ que p̄cipuū ē ex̄m xp̄i. ex̄m vane glie uitā
de dat xp̄c. Mt. ix. Vbi duob; cecis quib; oculos apieat dixit. Videte ne quis sciat. ⁊ M̄. viij.
Dixit lepso curato. Vide nemini dixeris. ⁊ xiiij. eidem. Vbi miraclo fc̄o de q̄nq; panib; ⁊
duob; piscib; gpulit discipl̄os statī ascende nauiclam ne uanā gliam haberent. de aliquib;
q̄ audirent de miraclo illo. ⁊ luce. x. n̄ repressit discipl̄os suos q̄ gliabant̄ de miraclis
factis. Videbam inq̄t sathanā sic̄ fulgur de celo cadentē. ⁊ Io. viij. ego gliam meam n̄
quero. ⁊c̄. multi ⁊ antiq̄ pr̄es fatuos se simulauerūt ut carere possent sibi a uana glia
Vnde cū q̄dā senex ī spelūca sua vegescens vocaret̄ multis precib; a q̄dam sclari
instibūte ut ueniret orōnē factur⁹ sup filiū suū defunctū. ⁊ cū ille iret ad funus occur
rerūt multi cū lampadib; ī occursū ei⁹ qr sanct⁹ h̄o erat ⁊ cū sentiret senex simulauit
se stultū expolians se mittens uestimēta sua ī flumine ⁊ stans nudus lauabat ea. Se
cularis aū q̄ ministrabat seni erubuit dicens ppl̄o. Reuertimini senex iste p̄didit
sensū suū ⁊ ueniens ad senē q̄ sunt q̄re h̄ fecisset. qr omēs dicebāt demonium h̄r
senex. cui senex respondit. ⁊ ego uolebam h̄ audire. Tercio p̄ ua. ad det. h⁹ pcti. vanitas
q̄ ī eo ē. tante aū uanitatis ē pctm̄ i. qd̄ lic; omīa q̄ sub sole sūt uanitas sit cū uana
glia. qī uanissima. h̄ n̄. sibi apparuit. P̄ aū dici uana glia ⁊ qr ad nīlū ⁊ qr uadit ad n̄
hili. qr n̄ corpi n̄ aīe ualet. īmo plim̄ aīe nocet. nile ē qd̄ apphendens ī re apphensa de
lectet̄ ⁊ n̄ eā. vt uisus delectat̄ ī uiridi colore ⁊ n̄ color uiridis delectat̄ ex eo qd̄ uīr sic
uīr qd̄ aliq̄s n̄ debeat delectari ex eo qd̄ credit̄ talis. h; poti⁹ illi q̄ uident eū bonū debent
ī eo delectari. Pretea qr utilitas ē ɔtinue ex eo q; ē ī opinioe hoīm ul' montib; aureis
ex eo qd̄ fingunt̄ ul' machinant̄ ab hoīb;. sic nulla utilitas uī eē hoī ex h̄ q; magn⁹
ē ī opinione hoīm. q̄ aū appetat qd̄ sit magnus ul' bon⁹ ī opinioe hoīm. appetat ut

illi qd ipe h̄eat tale ee q̄le h̄t chimia. ad nichilum enim uadit uana gl̄ia cito cum fit ignita. sup̄b
gl̄ia. ut dicit Ber̄. sic p̄ apparere i dño ih̄u xp̄o q̄ tanta gl̄ia i ramis palmar̄ i ierlm suscep
tus ē. ꝛ post ab eodem pp̄lo i eodē loco ꝛ i eodem ip̄o tp̄e paucissimis diebz inp̄ositus crucifixus
ē. ut dic̄ B. n̄ p̄ius dcm̄ fuat ei. b̄ndictus q̄ uenit i nōie dn̄i. dcm̄ ē postea. tolle tolle crucifi
ge eum. ꝛ qui p̄ius uocatus fuat rex isr̄l. post audiuit n̄ habem̄ regē n̄ cesarē. ꝛ qui p̄9
uestimēta p̄sternebant aliena suis postea spoliatus ē. Quarto p̄ ua. ad dc̄. h. p̄. fatuitas
magna q̄ ē i ea q̄m fatuitatē insinuat d9. Ꝯ. xxv. n̄ p fatuas uirgines. ama. ue(l) uane gl̄ie
Et possunt octo fatuitates De octo fatuitatibz amatoꝝ uanam gl̄iam Intelligunt̄
assignari q̄ inueniunt̄ i eo q̄ amat uanā gl̄iam. Prima ē qd ipe p̄mittit sibi illudi m
sius q̄m illudet alieni ceci. Dicit enim ei gl̄ia9. ap̄i os tuū ꝛ ego adimplebo i. ꝛ põit ei gl̄ia9 cu
os desiderii ap̄iut gl̄iam uanā q̄ nich ē. Iux̄ ꝯ ūbū dn̄i. si ego gl̄iam meā quero gl̄ia
mea nich ē. ꝛ fatuus credit os desiderii sui sic posse impleri. Scd̄a fatuitas ē. qd gl̄ia
uanā que ē ad instar puncti etne gl̄ie p̄ponit. Vnde Greg̃. stultū ē inde transitoriam
q̄rere unī possum̄ etna h̄re. Tercia fatuitas ē qd ipe põit thesauꝝ suū in archa sīi
claue ꝛ sīi sera. cū eū posset pone in archa securissima. s. i archa gl̄ie. B. fidelis sui ꝛ custo
s tacitū arbitratus labiis hoīm cōmittē gl̄iam suam arche sīi claue ꝛ sīi sera. nll'iq; oīo
clause necē uolenti intuitū plane s3 stult̄ ibi thesauꝝ tuū recondē n̄ n̄ ualeas restitu
ere cū uolu'is si ponis i os meū iam n̄ i tua s3 i mea ē ptāte. cū utiq; p meo libitu
ut laudare te possum ut derogare t̄ sanū uas ꝛ i ꝯ custum gl̄a ꝛ seruandis secus
ydoneū nullis patens insidiis. nulli uiolencie cedens. nulli q̄ppe oculo ut manui ac
cessibilis excepto dū taxat sp̄u qui scrutat̄ ꝛ p̄funda dei. q̄cq̄d ibi reposuo secur9 sum
q' n̄ p̄dam seruabit uiuo defuncto restituet. n̄ quocūq; uado ipa ut meū secū fe
rens depositum qd seruand accepat adest uiuo mortuū sequit̄ ubiq; gl̄ia ut ꝯfusio inse
pabilis p qualitate depōiti. Quarta fatu. ē qd precio illo quo potuit emē regnum
etnū emit infernale patibulum. Quīta fatu. ē qd ipe non curat qual' sit s3 qualis
dicat̄. Vnde Jo. cris9. ypocrita ut quid non uis ee laudabil' qui uis ut lauderis quod
formosiū ē apparere formosius ē ee. Sexta fatu. ē qd ipe care emit qd nichil ua
uale. s. qd hoīes ferant testim̄ bonū de ip̄o cū testim̄ ꝯ a deo qui eī iudex ē n̄ debeat
recipe. B. Et quid alieno ut mei ip̄i9 testimōio ꝯtentus sū cū n̄ intuipio reprobus nec
laude dignus inueniar. si an̄ tribunal m̄in iudicandus astarem mito de laude uira gl̄i
arer. nūc aū cū sole xp̄i iudicio sim p̄sentandus ꝯtēte i sanie ē mei ut alteri9 iudicio
gl̄iari. sic Jo. dicit. Tres sūt qui testim̄ dant i celo. pat. uerbū. ꝛ sp̄o sanc9. ꝛ hoꝝ testi
monio stabit̄ in omibz. Septima fatuitas ē. qd ip̄i uolunt se rege scd̄m iiba eoꝝ
quos sanc stul. ee. s. hystrionū ꝛ aliaꝝ uiliū p̄sonaꝝ. Octaua fatu. ē qd amator
uane gl̄ie rem illam amat q̄m melius posset h̄re si n̄ amaret ꝯ scd̄m ūbū ph̄i.
hoc solū h̄z humana natura gl̄ia gl̄iosum qd se appetentes fugit ꝛ se fugientes ap

peccat. Quinto patet vanitas ad detestationem huius peccati si ostendatur quam contumeliosum sit istud peccatum deo et quam nocivum homini.

Unde notandum quod peccatum istud de contempto [illegible] **Quod hoc peccatum sit [illegible] deo et ipso subiecto nocivum.**

creatorum deficiat. amator enim vane glorie se principium facit dum de operibus factis gloriatur. quia a se ea habere. Proximum non suum finem constituit dum omnia opera sua facit ut videatur ab hominibus. et sic ydolatrat cum creaturam alpha et o constituat. Unde Jo. v. Quomodo potestis in deum credere qui gloriam ad invicem queritis. et gloriam que a solo deo est non queritis. amator vane glorie de ribaldo uno iudicem suum facit et gloriam quam ab eo est glorie dei preponit quod non sit sine magna contumelia dei. Amator etiam vane glorie ipsum pulverem vane glorie deo preponit. Nocet autem istud peccatum homini. aufert enim homini bona sua et temporalia et spiritualia. De temporalibus patet hoc cum videamus principes expendere quecumque possunt habere propter vanam gloriam quamquam et in bellis corpora sua exponunt morti propter vanam gloriam. De spiritualibus autem bonis verum est hoc quod vana gloria aufert ea. licet enim amatores vane glorie habeant similitudinem bonorum. tamen non habent vera bona. Sapiens apud sapientes sunt honesta. apud vero vulgus symulachra verum honestatum. Quidam senex iuvenes primum sic fieri non potest ut herba nascatur simul et semine ita impossibile est ut laudem et gloriam habentes secularium simul et fructum faciamus celestem. Et non solum bona aufert homini sed ea etiam in mala convertit. In servitute etiam magna hominem ponit. est enim servus amator vane glorie omnium illorum quorum iudicia timent. Iuxta illud apostoli. Qui me iudicat dominus est. In prato est hystrionum [illegible]. fingunt enim eum talem qualem volunt. quandoque enim adnichilant eum quandoque magnificant. servus etiam est eorumdem ita ut det eis servilium veteres vestes super se et redimat se ab eis et membra dei expoliat ut tales que sunt membra diaboli induat. ponit etiam hoc peccatum hominem in magna instabilitate secundum illud verbum vitas patrum. Qui gloriam suas in alienis linguis posuerunt in puncto modo magni modo nichil videntur pro linguis hominum eos laudare vel vituperare placuit. ipse iuxta illud psalmi. Ascendunt usque ad celos et descendunt usque ad abyssos. ipsi decidunt frequentes a cogitationibus suis et frequentes faciunt talem saltum ad qualem voluerunt videri cogere dominum. Et Ier. iiii. ipsi sunt qui galli in turribus ecclesiarum positi qui ad omnem ventum moventur. Proverbiis vi. ne te ventiles in omnem ventum. ipsi sunt arundo vento agitata. ipsi etiam sunt palee. iuxta illud Job xxi. Erunt sicut palee ante faciem venti. Augustinus. adhibe oculis iudicium et scies quid palea et quid frumentum. Vicium istud magnas vires habet. Unde Augustinus. quas vires nocendi habeat vana gloria non sentit nisi qui et bellum indixit. quia etsi cuiquam facile est laudem non cupere cum negatur. difficile tamen est ea non delectari dum offertur. Gregorius. aliquantulum facile est humanam laudem non appetere difficillimum autem oblatam respuere. Vana gloria illos devincit qui cetera vicia devicerunt. Jeronimus. difficilius arrogancia caremus quam auro et gemmis. Humilem enim huius abiectis gloriosis tumemus sordibus. Augustinus. Sunt qui de contemptu inanis glorie

Sequitur de peccato indiscrete precipientium. Et notandum est quod multis modis aliquis indiscrete
precipit. ut cum superbe precipit iuxta illud Ezechielis xxxiiii. quod pascebatis non quesistis sed cum austeritate
imperabatis eis. Et cum potentia. Seneca. remissius imperanti melius paretur. Natura contumax est animus
humanus et in contrarium atque arduum nitens facilius sequitur quam ducitur. Item indiscrete
precipit qui nimia vel nimis gravia precipit. Matthei xxiii. Alligant onera gravia et importa
bilia et imponunt in humeros hominum. Et Actuum xv. Quid temptatis imponere iugum super
cervices discipulorum quod neque nos neque patres nostri portare potuimus. Item indiscrete preci
pit qui precipiendo sensum suum sequitur. sicut illi quibus dominus ait. Matthei xv. Irritum fecistis manda
tum domini propter traditionem vestram. Et postea. Sine causa colunt me docentes doctrinas et man
data hominum. Item. indiscrete precipit qui non beneplacitum dei nec utilitatem subditorum
precipit sed propriam utilitatem in precipiendo querit. Notandum quod prelatus in precipiendo debet esse
minister dei et deferre mandatum eius ad subditos et mandato servire debet deo et subditis.
Unde Augustinus. In libro de moribus ecclesie ubi ostendit omnem virtutem esse amorem dei dicit. quod iusticia
est amor soli amato serviens et ideo recte imperans. Sex que debent prelatos cohibere a mul[titudine preceptorum]

Sex vero sunt que debent cohibere prelatos a multitudine preceptorum. Primum est [multitudine preceptorum]
hoc quod primis parentibus leguntur duo precepta facta fuisse. Genesis ii. Ex omni ligno pa
radysi comede. De ligno autem scientie boni et mali ne comedas. Et alterum eorum transgressi sunt.
Secundum est hoc quod vetitum semper cupimus negata sicut impetus aque crescit obice in
vento. sic desiderium crescit in illis qui non habent gratiam propter prohibitionem de nullo alio fructu paradysi
leguntur primi parentes comedisse nisi de fructu vetito. ad Romanos vii. Sine lege peccatum mortu
um erat. Et subditur paulo post. Sed cum venisset mandatum peccatum revixit. Item apostolus. Lex sub
intravit ut habundaret delictum. Tercium est hoc quod prelati potius debent onera subditorum por
tare quam illos gravare. Unde Bernardus loquens prelatis. quid iugum vestrum super eos aggravatis quorum
onera potius portare debetis. Et iiii. Regum ii. dicit helyseus ad helyam. pater mi currus israel
et auriga eius. Prelatus debet esse auriga ut subditos vegat et currus ut onera portet.
Quartum est hoc quod qui nimis emungit elicit sanguinem. Proverbiorum xxx. Prelati debent
esse ut nutrices lac dulcis doctrine subditis propinando. Sed aliqui hodie pro lacte propinant san
guinem. Quintum exemplum Christi dicentis. Matthei xi. Iugum meum suave est et onus meum leve. Christus enim le
gem novam dedit. Matthei v. Non imperando sed dulcedine premii ad legis amorem attrahendo.
Ubi inquit paulus spiritus. q. ip. et cetera. Sextum est quod prelati adiutores debent esse salutis. qui autem multa
precipiunt potius salutem impediunt. Quod multa precipientes sunt valde impii.

Et notandum quod valde impii sunt tales prelati. ipsi enim qui iugulant proprios filios. Sicut
enim precepta eis faciunt tot laqueos eis ponunt. Unde accidit quod quem non strangulat
unus laqueus strangulat alius. Et quem non capit gladius laqueo uno capit alio. ipsi ponunt
occasiones mortis inter filios suos qui quasi frenetici sunt cum debent eas elongare ab
eis. ex morsu pomi venenati sunt homines quasi frenetici nisi per gratiam dei sanati sint

uanius gloriantur. Amator uane glorie maledictus est. maledictus enim qui preciu
suam facit deteriorem. Hoc autem facit ipse dum uanam gloriam pre ceteris rebus eligit. Vana
gloria deterior est aliis possessionibus et quia breuior. unde Job. xx. Gaudium ypocrite ad in
star puncti et quia multos dominos habet homo de possessione ista. unde ab uno aufertur cum ab ali
is conceditur et ideo nunquam pacifice possidetur. quando enim aliquis ab uno laudatur ipse uituperatur
a multis. Preterea. Nichil prodest ista possessio et ultra modum constat non solum perditur
immo et perdit possessorem suum. Osee. iiii. Gloriam eorum in ignominiam commutabo. et in
apo. quantum glorificauit se et in deliciis fuit tantum date ei tormentum et luctum. Et uicium
post alia remanet. unde in libro prosperi. Cum omnia uicia superauit homo manet peri
culum ne uincat uana sibi gloria potius in se quam in domino glorietur. Vicium istud inuadit
uel sacias cum alia uicia eas fugiant. Committitur enim id peccatum in ecclesia in seruicio diuino
et meliores est de ecclesia nititur maculare. scilicet religiosos succumbere et facit in bello spiritua
li sicut humilitas facit triumphare. Sicut enim deus uictorie tribuit ei qui de uictoria
dat ei gloriam sic uires non subministrat ei qui furatur gloriam. Quibus rebus peccatum

Vltimo possunt ualere ad detestationem huius peccati figure quibus hoc peccatum [in] patitur
in sacra scriptura figuratur. Notandum est quod uana gloria quandoque puluis uocatur. hic est
puluis qui adhesit pedibus discipulorum ut legitur Mt. x. Ideo autem puluis uocatur ut ostenda
tur quod sicut puluis infima pars terre est. sic uana gloria minimum est inter bo
na temporalia. Et sicut puluis ledit oculos corporis. sic uana gloria oculum intencionis.
Vocatur et uana gloria uentus ut insinuetur fatuos esse qui eam esuriunt. Ven
tus enim hominem inflando ei nocet pocius quam prosit. Osee. xii. Effraym pascit ue
ntum. et Jer. xxii. Omnes pastores tuos pascit uentus. Ventus iste uidetur esse leuis cum
transferat montes a regno dei ad regnum diaboli. Viros sanctos spirituales qui dicuntur
esse montes. Vnde ps. Leuaui oculos meos in montes. Ventus iste magnas naues
submergit in mari huius mundi. Ventus iste ualde timendus est. ducit enim in in
fernum quia inperceptibilis. Videtur enim ire in paradisum. Vana et gloria uocatur
oleum. Mt. xxv. ubi dicitur. quod fatue uirgines acceptis lampadibus non sumpserunt
oleum secum. In suauitate enim assimilatur oleo. in ueritate tamen gladius est. in
sensibiliter hominem occidens. Vocatur et flos. Ysa. xxviii. Ve flos decidens gloria
exultationis. Flori enim assimulatur in hoc quod cito arescit. Vocatur et uipa
act. xxviii. Vbi legitur quod uipa manu pauli adheserit ut ostendatur quod
sicut uipa si manui adheserit cito excutitur. sic si uana gloria boni operi se immis
ceat cito excucienda est. Figuratur et uana gloria per uxorem quam dominus ioseph in
solam reliquerat. Vt legitur Gen. xxxix. Vt ostendatur quod dominus de operibus nostris
nolo gloriam habere sed utilitatem eorum nobis relinquit et sic qui ad medi

tariam bona nostra a deo habemus. qui autem partem dei sibi usurpat. scilicet gloriam merito
partem suam amittit. scilicet utilitatem suam vel mercedem eternam. Significatur
et vana gloria saltatrice. Unde Mathei xiiii. per saltatricem que caput Iohannis fecit ampu-
tari. Unde multum posset timere ille qui hanc saltatricem videt ante se. precipue si
cogitet quot milibus hominum caput amputari fecit non caput asininum sed
caput corporis sed caput nobilissimum quod est Christus. Ideo est specialiter timendum est vicium
istud qui insidiatur oculo spirituali. scilicet intentioni qui oculus si nequam fuerit totum
corpus tenebrosum erit. id est tota congeries operum. Mathei vi. Divisio vane glo-
re

Sequitur de divisione vane glorie. Notandum ergo quod gloria primo dividitur
in veram et vanam. Vera vero dividitur in veram simpliciter et veriorem et
verissimam. Vera gloria est simpliciter. est bonum testimonium conscientie quando. scilicet
aliquis nullius peccati sibi conscius est. apostolus. Gloria nostra hec est testimonium conscientie nostre.
Verior vero gloria est quando dulcedo spiritus sancti manifeste sentitur quando scilicet spiritus
sanctus testimonium dat spiritui nostro quod filii dei sumus. Verissima est gloria
eterna. Vana vero gloria dividitur in duas gloriam diabolicam et humanam. Diabolica est
quando aliquis gloriatur de malicia. unde David. Quid gloriaris in malicia qui potens
est in iniquitate. Poeta. Gloria peccati nulla petenda tibi est. Humana vero divi-
ditur in carnalem et spiritualem. Carnalis est gloria mundanorum que est in pulchri-
tudine vestium et similibus. Spiritualis vero est ut gloria ypocritarum. De hiis que

Notandum vero quod carnalis gloria valent ad detestationem vane glorie
comparatur lumini quod de nocte apparet. et de die vero quale lumen habent
vermes qui dicuntur noctiluce et squame piscium et ligna putrida apparent
divites huius seculi. nunc lucidi et clari dum nox est ignorantie et culpe. In futuro
vero tenebrositas eorum apparebit quando erit dies domini magnus et manifestus
scilicet in die iudicii. Comparatur et gloria illa hirundini que avis picturata est
et velocissime volat. velociter enim transit gloria huius mundi et depicta esse
videtur. ad hoc potest referri quod Thobie ii. De nido hirundinum. Unde cali-
da stercora ceciderunt que Thobiam excecaverunt. quod verbum expositum est
in tractatu de avaricia in capitulo in quo diversis infirmitatibus comparatur.
Gloria et carnalis est velud pulvis calcis oculos hominum excecans. Est et flos
qui a pueris huius mundi vel potius a puerilibus colligitur. De hoc flore legitur
In Ieremia. Date florem moab quia florens egredietur. et Ysaias xl. Omnis caro fenum
et omnis gloria eius quasi flos agri. Gloria ista vere inspicienti ignominia
est. Unde ii. Machabeorum ii. Gloria peccatoris vermis et stercus. hodie extollitur
et cras non invenietur. gloria peccatoris est caro eius que est stercus. id est saccus

tis sibi perforat quia homines in eo confidentes decipit. ypocrita est vulpes. Vulpes est animal ast-
.s. fetidum et dolosum cuius pellis preualet carni. Unde Eze. xiij. quasi uulpes in deserto prophete tui
israel erant. ypocrita est filius sichem qui circumcidit se ut dynam haberet in uxorem. Non tamen
circumcisio illa seruauit eum a gladio symeonis et leui. Sic aliqui ab aliquibus malis absti-
nent ut eterna possint habere. non tamen propter hoc gladius ultionis diuine debet eis parcere. non video
det quod prodesse potest cum constet omnia mala esse que fuit ambiciosa in uendicione. ypo-
crita scilicet mortuum se simulat mundo cum in ueritate uiuus sit donec habeat unam mag-
nam placitationem in qua delicijs possit uacare. tunc aperte ostendit quod uiuus est. Sic fa-
bulose refertur de uulpe que mortuam se simulauit donec posita fuit super quadrigam
in qua erant allecia. tunc comedendo allecia se uiuam ostendit. Ipsi sunt sicut mer-
catores pellium anguillarum. dum exteriorem conuersationem uendunt hominibus. Tertio potest
ualere ad detestationem huius peccati pena quam scriptura eis comminatur. Et est una pena quod
nunquam uidebunt faciem dei in contemplatione. Job. xiij. Non ueniet in conspectu eius omnis ypo-
crita. Nec mirum cum deus non sit ante faciem ypocrite. Omnia enim opera sua facit ut uideantur
ab hominibus. hoc est unum quod multum placet deo quod homo cor suum sepe habeat ad deum. Unde super ps.
Firmabo super te oculos meos. Dicit Glo. In persona dei. Non auferam oculos meos
a te. quia tu semper leuas oculos tuos ad me. Alia pena est inlectatio magna quam se-
cum portant in futuro et frequenter est in presenti. Unde Job. xx. Si ascenderit usque ad celum superbia eius
et caput eius nubes tetigerit. quasi sterquilinium in fine perdetur. Quarto potest ualere ad detestationem huius
peccati. hoc. quod ypocrite uix conuertuntur. cuius rei triplex ratio potest assignari. Prima est quia ypo-
crita uix ueniam petit a deo. Unde scriptum est. Job. xxxvi. Non clamabunt cum uincti fuerint.
Dicit Glo. Vincti non clamabunt quia humane laudis auiditate capti reos se mi-
seros et cum in peccatis moriuntur putant. Secunda est quia spiritus sanctus fugit eos tamen quo-
niam non possunt. Unde Sap. i. Spiritus sanctus discipline effugiet fictum. i. ypocritam. Qui fin-
git se dei amicum cum sit inimicus. Tercia est quia conscientia nescit esse in eis. et ubi non iniqui-
tate ibi. Unde dormit ibi diu. Job. xl. Sub umbra dormit in secreto calami. Quarta
est ratio potest assignari hoc. quod ipsi ypocrite defendunt se cum argumentis. Unde Jud. i. Dixit fuit
dominus cum Juda et montana possedit. nec potuit delere habitatores uallis. Quia falca-
tis curribus habundabant. hoc est in curribus eorum falces erant que sibi obuiancia uel ad
circumstancia secabant. Vallis habitatores ypocrite sunt qui eos qui reprehendunt illos ca-
uillacionibus scindunt. propter quod cirpo comparatur ypocrita. Job. viij. Numquid uirescere potest cirpus
sine humore aut crescere sine aqua carectum. Glo. Cirpus intus est uacuus. Carec-
tum manum ledit. quia ypocrita gratia uacuus est et correctionem non recipit. Sed ad dila

nesciat iudicium. Iuxta uerbum beati B. Sextum remedium est consideratio
magne infidelitatis que est in hoc peccato. Valde enim infidelis est qui deo aufert
partem suam quam in bonis uestris retinuit. bene deberet homini sufficere
pars illa quam dominus ei concessit cuius sunt domini omnia. exemplum fidelitatis no
tabile habemus. ii. Re. ii. de Ioab principe milicie qui sic scripsit ad dauid. dimi
cam aduersus Rabath et capienda est nunc congrega reliquam partem populi
et obside ciuitatem et cape eam ne cum a me uastata fuerit urbs. nomi
ni meo ascribatur victoria. B. fidelis reuera famulus es si de multa gloria
domini tui et si non exeunte parte non transeunte per te in manibus tuis ad
herere contingat. Siquis super pauca fidelis inuentus fuerit ipse super multa bo
na domini sui constituetur. gloria uel laus quedam probatio hominum est. Verum
sint domino fideles uel infideles. Vnde prouerbiorum xxvii. Quomodo probatur in conflatorio
aurum et in fornace argentum sic probatur homo ore laudantium. Septi
mum remedium est quod quando offertur gloria ipse offert eam regi glorie
cuius est dicens. Non nobis domine non nobis sed nomini tuo da gloriam. Vel illud. Gloria
in excelsis deo. si ita assueuerit uana gloria non tantam uim contra eum
habebit quantam habebat prius. Octauum remedium est quod homo opus ad
cui uana gloria adheret ei dimittat cogitans illud opus esse amissum et po
cius de illo esse flendum quam gloriandum. quod remedium figuratum est
Genesis xxxix. in hoc quod ioseph relinquid pallium cui domina sua adhe
serat.

operacio est. in nomine enim ihesu christi congregatis vobis et meo spiritu cum virtute domini nostri ihesu christi tradere huiu
smodi hominem sathane et loquebatur de corinthio fornicatore qui erat excommunicatus. Nono timenda est
excommunicatio quia excommunicatus est sicut infidelis. Unde q. xlviii. dicit dominus de excommunicato si ecclesiam non audierit
sit tibi sicut ethnicus et publicanus. Decimo timenda est etiam quia excommunicatus videtur esse deterior quam genti
lis. et enim quasi apostata a christiana religione. Unde communiter dicitur excommunicati esse extra legem et extra christian
itatem. et sicut deterioris condicionis est qui ab aliqua religione apostatavit quam ille qui numquam in re
ligione fuit. et ille qui degradatus est ab ordinibus susceptis deterioris videtur esse condicionis quam qui
numquam ordines suscepit. ita qui extra christianitatem positus est propter culpam suam deterioris condicionis quam qui
numquam christianus fuit. Unde supra dictum est sit tibi sicut ethnicus et publicanus. dicit Glo. detestabilior est qui sub
nomine fidelis agit opera infidelium quam aperte infidelis. iudeus aliquam legem habet. licet non sibi
sufficientem. gentilis et aliquam legem habet. sed excommunicatus nullam videtur habere. cum ipse extra legem christianorum
dicatur esse. et non sit iudeus vel gentilis. in talis est videtur esse ex quo ad deum et quo ad mundum. Homo enim apo
stata vir inutilis. ut legitur prov. vi. Undecimo timenda est quia isto peccato dyabolus multos lucratur.
Unde quidam dyabolus loquens in quodam demoniaco post multas adiuraciones cuidam bono viro dixit ei quod
hoc erat peccatum quo plures lucrabatur. unus excommunicatus una die quamvis faciat peccare c. vel quod
dum faciat eas communicare sibi. Duodecimo timenda est excommunicatio quia valde dampnosa est. au
fert enim homini partem suam de omnibus missis et aliis bonis que fiunt in ecclesia dei quod non est parvum
dampnum. quis enim digne sufficeret estimare valorem unius misse. et hec que dicta sunt de ma
iori excommunicatione intelligenda sunt. In hac parte ponas peccatum qui minorem excommunicationem contempnunt non
Sequitur de peccato eorum qui contempnunt minorem excommunicationem timere communicare cum excommunicato
et ideo non timent communicare cum excommunicatis. licet excommunicati minorem excommunicationem incurrunt.
Et notandum quod ille qui communicat cum excommunicato peccat in se et in eum cum quo communicat. et in illum per cuius iniuria
excommunicatio lata est. et in matrem suam ecclesiam et in patrem spiritualem qui tulit sententiam et in patrem ce
lestem. In se peccat quia non cavet sibi ab eo qui habet morbum contagiosum in quo videtur minus se ama
re quam porcum suum. porco enim suo bene cavet ab alio porco qui morbum contagiosum habet. in eum cum
quo communicat peccat quia cum ipse sit infirmus ad mortem ipse aufert ei remedium. saltem minus effi
cax reddit dum confusionem ipsius minuit per quam corrigi debuit. eccl. iiii. Est confusio adducens
gloriam. et ps. Imple facies eorum ignominia et querent nomen tuum domine. et mich. iiii. est dicens de contra venientes
in babylone ibique curabis. Peccat etiam in eum per cuius iniuria excommunicatio lata est quia aufert ei rem suam.
Peccat etiam in ecclesiam quam malo exemplo corrumpit et cuius societati preponit societatem eorum qui sunt ut leprosi
immo sunt canes et porci. Peccat etiam in patrem spiritualem cuius sententiam contempnit. Peccat etiam in deum quem
in ministro suo spernit. luc. x. qui vos spernit me spernit. ipse potius amat privari mensa dei. i. alta
ri quam mensa excommunicati. et potius amat societatem filiorum dyaboli quam filiorum dei. ideo merito in in
ferno socius erit dyaboli. quidam in civitate parvi. qui non vult ecclesie ianuam humiliatus ingredi ne
cesse habet in ianuam inferni non sponte dampnatus introduci. De peccato in dilacione penitencie.

Dicto de peccato uane glorie dicendum est de ypocrisi. quia hoc peccatum ex illo procedit. ypocrita autem
qui aliquis amat uanam gloriam simulat ipse sanctitatem. A genere eius hec tria. De hac tria peccato
proponemus ea que sunt ad detestationem huius peccati. post hec uero assignabimus diuersas species ypocrisis. *De hiis que ualent ad detestationem ypocrisis*
Notandum quod .viii. sunt que ualere possunt ad detestationem huius peccati. Primo littera scrip-
ture que id dissuadentur. ut ecclesiastici capitulo .i. ne fueris ypocrita in conspectu hominum. et capitulo .xxii. Deute-
ronomii. induens ueste que ex lana linoque contexta est. per linum quia subtilis est cogitationes sup-
erbie intus clause. Intelliguntur per lanam que alia est opera exterius lucencia. Unde in ypocrita sub la-
ne specie linum latet quia sub pietatis ymagine deprehendi calliditas non ualet. Se-
cundo dissuadetur. Matthei .vi. ubi sic legitur. Cum facis eliam nolí tuba canere ante te. sicut ypocrite
faciunt et post cum oratis non eritis sicut ypocrite tristes. Secundo post ualere ad detestationem
huius peccati si ypocrite diuersis creaturis uerum compareturum. *Quot modis potest intelligi ypocrita.*
Notandum quod ypocrita est simia diaboli. uolens imitari filios dei. et quod filii dei fa-
ciunt ad sui decorationem. ipse facit ad sui iugulationem sicut refertur de quadam
simia que cum uidisset quemdam quemdam rasorem rasisse post uolens imitari eum iugulauit se.
Ipse est similis sterquilinio niue cooperto quia est exterius candidum interius fetidum. Ipse est ut
sepulchrum exterius dealbatum. Intus uero plenum ossibus mortuorum. Ubi legitur. Ubi legitur. Matthei .xx-
iii. Item similis est uasi immundo exterius. Interius sordido. Item similis est cygno exterius candido.
Interius uero habenti carnes nigras. Similis est et strucioni que similes pennas habet accipitri. Unde
Job .xxxix. Strucionis penna similis est penne herodii et accipitris. quando derelinquit oua sua
in terra. ypocrita in terra sua oua delinquit dum ex operibus suis solam mercedem terrenam querit. Unde
penam ypocrisis prohibetur .xi. Leuitici. ubi prohibetur comedere cygnum et strucionem. i. assimilari
eis. Item ypocrita est lupus pelle ouina indutus. Unde Matthei .v. Attendite a falsis prophetis qui ue-
niunt ad uos in uestimentis ouium intrinsecus autem sunt lupi rapaces. Est et angelus tenebrarum
transfiguratus in angelum lucis et demonium meridianum. et latro qui a sinistris cum domino pepen-
dit et martyr diaboli. et sicut sancta uiri dicit domino. qui est tecum morti. to. die. sic ypocri-
te possunt ei dicere. qui est tecum morti. to. die. ypocrita est sicut Symon Cyreneus crucem ferens ali-
enam. Unde .B. faciunt fructum sed non suum. ypocrite qui cum Symone Cyreneo crucem ferunt
sed non suam que amore glorie quia non amant facere compelluntur. ypocrita et est arundo. Matthei capitulo
.xi. Quid existis in deserto uidere arundinem uento agitatam. ypocrita ad modum arundi-
nis non habet radicem intentionis fixam in solido. i. in celestis lanuginem habet pro fructu. Sa-
pientie .v. Spes impii quasi lanugo. Lanugo ista uana gloria est. quam ypocrita totis
uiribus amplectitur. Sapiens intuitus fructum. fatuus in gloria. uiuit. perfectus ponit in
gloria. interius uacuus est. exterius lucet. cum uento temptationis agitatur. manum mitten

certandam uitā precipit. tanquam exprobratio alterius criminis. absterſio ſit ypocriſis. Quinto
pro uale ad detestationem huius peccati. Si oſtendatur quam nociuum ſit homini. Unde nota quod ualde noci
uum est eis ad quod ſignificandum fermento comparatur. Luce xij. ubi legitur. attendite a fermento phari
ſeorum quod est ypocriſis modicum fermentum totam maſſam corrumpit. ubi apostolus. j. cor. v. totam maſſam corrum
pit. peccatum id est opera hominis falſificat. Unde opera ypocrite ſunt uelud falſa moneta exterius
deaurata. Sunt et uelud poma que inueniuntur in arboribus que ſunt circa mare mortuum.
Cuſque ad maturitatem ſunt uiridis coloris intacta ſi incidas fauillas intus inuenies.
uidentur enim opera eorum bona eſſe. Sed in fumo erunt materia ignis infernalis. Preterea uelud
hominem inperceptibiliter occidit. Unde uidentur ypocrite uiui eſſe anime uero . cum ipsi ſint mor
tui. Unde in apocalipſi. Scio opera tua quod nomen habeas quod uiuas et mortuus es. Sexto
pro uale. ad detestationem huius uicij. Si oſtendatur magna fatuitas que est in ypocritis. qui carne
et ſanguine tuo oculos hominum paſcunt. Exterminant enim facies ſuas ut appareant hominibus ie
iunantes. ſicut legitur. Matthei. vj. Ipsi et cotidianis cruciatibus macerantur etiam cruciantur. ipsi ali
is comparantur. opera enim eorum aliis per bonum exemplum proficiunt. Sibi uero nocent. Similes candele que
alios illuminat et ſe conſumit. Quod ad hoc in euangelio contra ypocritas ſic locutus est.

Hoc quod dominus totiens in euangelio. ypocritas reprehendit. Matthei. vij. ypocrita eice primum trabem
de oculis tuis. Item ypocrite bene de uobis prophetauit yſaias. et cetera. et in multis aliis locis. Octa
uo nemo poſſunt uale ad detestationem huius peccati. vij. maledictiones quas legit dominus. Matthei. xxiij.
ſuper ypocritas quarum. Prima est. ue uobis ſcribe et pharisei ypocrite qui clauditis regnum ce
lorum hominibus. uos enim non intratis nec introeuntes ſinitis intrare. Secunda. ue uobis ſcribe et phari
ſei ypocrite qui comeditis domos uiduarum in oratione longa. et cetera. Tercia. ue uobis ſcribe
et pharisei ypocrite qui circuitis mare et aridam. et cetera. Quarta. ue uobis ſcribe et pharisei. ypo. qui
decimatis mentam et anetum et cetera. Quinta. ue uobis ſcribe et phariſei. ypo. qui mundatis
quod deforis est. Sexta. ue uobis. ſcr. et pha. ypo. qui ſimiles eſtis ſepulcris dealbatis. et cetera.
Septima. ue uobis ſcribe et pharisei ypo. qui edificatis ſepulcra prophetarum. et cetera. Sed cum
ypocrite utiles uideantur eſſe eccleſie dei bonum exemplum hominibus monstrando. et hoſtes eccleſie tenen
do ſicut ſoricando tenet auceps in orto et dyabolus in carcerem ueneant ne ad alios poſſit tranſi
re. queritur quare dominus ypocritas ita perſequitur. Prima dicit Iohannes ſuper yſaiam. ex prima tabula
post naufragium est abſcondere peccatum ſuum et non publicare. Item non in aliis ubi quod ma
lus est nocentur tamen quoniam qui malus est interius exterius nimium peccare uidetur. qui tamen pro
caueri in domo occulte peccando quam ille qui peccat aperte cum peccet in domo et in proximum ad
quod dicendum est quod hic habet locum ut aliquis peccatum ſuum occultauerit bona intentione ne ali
os corrumperet. Sed aliud est ubi peccatum occultatur ut etiam decipiat et quando ſanctitas ſimulatur

dare in aq. ex h pugna e inter ignem et aquam. Sicut sol vult conicare et lumen et calorem suum. Item. Judicium maxime divine bonitatis e quod quibus res cogitur dare se ipsam. Ab hac liba litate degenerat invidus dividens se a deo et a creaturis ei et socians se diabolo. qui bona omnibus invidet et socius vult esse homines miserie sue. Ideo merito creature persequuntur eum tanquam apostatam. Sexto decimo fit ad. dexterum. iu. h quod invidia valde dampnosa est suo subiecto. aufert enim homini societatem ecclesie. De qua societate dicit dominus. particeps ego sum omnium timentium te. etc. Bona proximi que invidi exeunt si ea diligerent, que invidia sunt. Item. Pensent invidi quantum bonum e caritas que sine labore uno aliena bona nostra facit. Invidia aufert homini proximum. Unde hugo de sancto victore. Superbia aufert mihi deum. Invidia proximum. ira meipsum. Invidia etiam aufert sapientiam hominis. Unde sap. vi. neque cum invidia tabescente iter habebo quoniam talis homo non erit particeps sapientie. Unde poeta describens invidie dicit quod erat abdita sole carens. Sol enim iustitie lumen sapientie abscondit ab invidis. Invidia etiam homines ad paupertatem et ignominiam sepe pervenerunt. Unde prov. xxviii. vir qui festinat ditari et aliis invidet ignorat quod egestas superveniat ei. et eccl. vi. Improperium et contumeliam malus hereditabit et omnis peccator invidus et bilinguis. Septimo decimo fit ad dexterum. iu. quod h manifestum e signum quod christus discipulos suos agnoscat. Unde sic dicit dominus. Io. xiii. Discipulis suis. In hoc cognoscent omnes quod discipuli mei estis si dilectionem habueritis ad invicem. Sic dicit christus discipulis suis. In hoc cognoscent omnes quod discipuli mei estis si invidiam habueritis ad invicem. Octavo decimo fit ad. dexterum. iu. h quod fere omnes invidi proditores sunt. Unde prov. xxiii. Ne comedas cum homine invido et ne desideres cibos eius. quoniam in similitudinem arioli et coniectoris estimat quod ignorat comede et bibe dicet tibi mens eius non e tecum. Nono decimo fit. ad. dexterum. iu. h quod frequenter mala morte moriantur invidi. Unde eccl. xxvii. laqueo peribunt qui oblectantur casu iustorum. dolor autem consumet eos antequam moriantur. laqueo perit qui alium voluit perire. Ideo non memini me vidisse mala morte mortuum qui libenter divina audivit. ego vero sepe audivi quod invidus morte mala moritur qui libenter audivit invidiam. Vicesimo ad. dexterum. iu. fit h quod invidi socii sunt diaboli: in luctu et in dampno quam christus lucratur gaudent quod lucrum ipsius lucrum suum reputant. quam non christus perdit dolent quod dampnum eius dampnum suum reputant. Speciales amici christi videntur esse secundum descriptionem amicitie quam ponit tullius dicens. i. idem velle et idem nolle cum christo. Idem enim velle et idem nolle vera amicitia e. Invidia vermis e qui arescere facit hederam. Jone. Jonas unde domum columbe et significat aliquem hominem gratia sua. hederam non prosperitas ipsius est quem vermis invidie consumere vult. quando enim invidus videt aliquem prosperari quem vellet prosperitati eius adulari. Invidia etiam vermis ut dissolvere caritatem sive causam unitatem ecclesie. propter quam filius dei mori voluit. Invidia etiam e filius illi passionum quem paulus sunt sodomite ex genesis xix. que dicta indicata ut amicitia ut

Ista pariunt ad invidiam

Ingratitudo.
Malicia.
Inventio mali
Sedicciones
Susurro.
Contumacia

Dissensio.
Scisma.
Suspicio
Sedicio
Odium.
Exultatio.

Simulata enim equitas non est equitas, sed duplex iniquitas. Et sicut dicit Iohannes super ysa. de duobus ma-
lis. Levius est aperte peccare quam sanctitatem simulare. Causa autem quare dominus ita persequitur ypocr-
itas: propter hoc esse quod ipsi predatores sunt simulantes se esse ex parte dei et sunt ex parte diaboli. Viden-
tur esse amici et sunt inimici. Et ideo multum possunt nocere ecclesie dei. Unde heretici per ypocri-
sim homines deceperunt et antichristus qui caput erit malorum per ypocrisim homines decipiet.
Bap. Mille sunt occultationes insidie quando que latent sub similitudine officii. Ad thimo-
theum iiii. Apostolus manifeste dicit quod in novissimis temporibus discedent quidam a fide atten-
dentes spiritibus erroris et doctrinis demoniorum in ypocrisi loquentium mendacium. De tribus speciebus ypocrisis.

Sequitur de speciebus ypocrisis et possunt distingui tres species ipsius. Prima est quando aliquis
coram hominibus simulat se obedire deo et in occulto non timet deum offendere. Secunda est quando et
in occulto et in aperto opera bona facit ut sanctus ab hominibus videatur. Tertia species est quando ali-
quis minorem ypocrisim relinquit ut in maiori et subtiliori ypocrisi permaneat. Ut cum ali-
quis religiosus autem ieiunet dicat deus scit ut dicatur ypocrita non esse. In prima specie bonitas in
operibus exterioribus tantum apparet. In secunda vero et in occultis et in apertis sed non in intentione.
In tertia vero specie pretenditur bonitas intentionis. In prima multum occultatur diabolus. In secunda
magis. In tertia maxime. De remediis contra superbiam que sunt octo.

Postquam posuimus ea que possunt valere ad detestationem superbie in communi et posuimus divisi-
ones parietes ad hoc peccatum et membra per se eius sunt. Ultimo tangemus ad re-
mediis contra superbiam et causa brevitatis ponamus viii. Primum est consideratio melioris.
Unde Gregorius: Sicut incentivum elationis est respectus deterioris, ita cautela humilitatis
est consideratio melioris. Secundum remedium est cohabitatio humilium. Sicut enim ille qui contin-
git superbo induet superbiam, ut legitur eccli. xiii, sic qui contingit humili induet humili-
tatem. Episcopus parisiensis Odo semper despectores pauperes ante se in mensa posuit et alios ala-
tere. Requisitus autem quare hoc posset tollerare, respondit: Quod quidam nobilis milites eum
docerent hoc. Job v. Dicens: Visitans speciem tuam non peccabis. Tertium remedium est
consideratio vilitatis corporis que vilitas precipue apparet in conceptione, tunc enim est sperma
vile, et in fine, tunc enim est cibus vermium. In medio autem vite est vas stercorum. In mich.
humiliatio tua in medio tui est. Ieronimus: Quomodo superbiat qui semper secum sentinam portat. Quartum
remedium est exemplum christi. Augustinus: Medicina tumoris hominis est humilitas christi. Erubescat homo
esse superbus quia humilis factus est deus. Intollerabilis est superbia quod miles sedeat super sca-
nnum cum rex ipse eius sedet ad terram. Quintum remedium est consideratio servitutis illius
in qua homo est si ipse superbus est quia servus est diaboli. Ipse enim rex est super omnes filios superbie
ut legitur in Job xli. Sextum remedium est consideratio illius districti iudicii quod specialiter

tamen mala voluntas ipsius ortum habet a malicia proximi qui eum offendit. Unde proximus culpa-
bilis. Sed malicia invidi quantum ad hoc quod vult malum proximi ortum habet a propria malicia. Scilicet
a superbia quia vult illum non sibi parificari. quia vult malum proximi omnino sine culpa eius.
Tercio facit ad detestacionem huius vicii quia hoc vicium pure malum est quo dyabolus capit homines alijs vici-
is. ipse aliquam delectacionem ponit tanquam escam sed invidos miseros capit quia sine
esca delectacionis. Invidia enim dolor est et amaritudo. Unde invidi miserabiles certe sunt. Invi-
di quidem dolore istum propter omnium gaudium eternis quidem dolore et cruciatu cotidiano dolorem
eternum merentur. et dolori quasi esca esset adheret. donec perveniat ad dolorem eternum. Quarto
facit ad detestacionem huius vicii quia vicium istud dyabolicum est et dyabolo assimilatur. Unde Sap. ij. Invi-
dia dyaboli mors intravit in orbem terrarum. Imitantur autem eum qui sunt ex parte illius. ad litteram.
dyabolus. Ideo parentes nostros seducere voluit quia invidebat eis regnum celorum quod ipse perdide-
rat. et propter eandem causam adhuc homines impugnat. Quinto vero facit ad detestacionem huius vicii quia vicium
istud venenatissimum est. Unde super illud ad Gal. v. Non efficiamur inanis glorie cupidi
invicem provocantes. invicem invidentes. Dicit glossa. Sciendum est quod cum per omne vicium antiquus hostis
virus humano cordi infundat in zelo invidie tota viscera sua serpens concutit.
et in hac imprimenda quasi pestem vomit. Invidi quasi dracones sunt. Unde Job. xxx. Fra-
ter fui draconum et socius struthionum. Ipsi sunt genimina viperarum. Matth. iij. quis demonstravit vobis fu-
gere a ventura ira. Immo serpentibus peiores videntur esse. Serpens enim serpentem alium non
persequitur. Homo vero invidus alios homines persequitur. Invidi sunt velud ciconie que venena-
tis aliis vescuntur. Unde poeta describit invidiam viperas carnes comedentem. Sex-
to facit ad detestacionem huius vicii quia vicium istud magne pravitatis est. est enim quasi ignis grecus
in aquis gravius accenditur. et ex quo hoc vicium cor alicuius occupavit. iam ipse nullum scelus
abhorret. non parcit nocenti. non innocenti. non timet homicidium immo nec fratricidium. vel
parricidium. non pepercit dyabolus parentibus qui innocentes erant. quin mortem eorum procurauerunt in-
vidia cecatus. non pepercit chaym abel fratri suo innocenti quin eum occideret. quod sola in-
vidia fecit. Gen. iiij. Non pepercerunt filij iacob fratri suo ioseph innocenti. quin eum
venderent. quia invidebant ei. Immo et voluerunt eum occidere. Gen. xxxvij. Nolebat
et parcere saul david qui valde utilis erat ei. quia invidebat ei. Noluerunt iudei parcere ipsi
christo quin eum facerent occidi. sola invidia excitati. Matth. xxvij. Sciebat enim quod per invidi-
am tradiderunt eum. Septimo facit ad detestacionem huius vicii quia vicium istud non de facili curatur. Unde glossa
super illud ad Gal. Non efficiamur inanis glorie et cetera. Loquens de zelo invidie. Dicit zelus iste
modum non habet permanens usque in finem cum alia scelera finiantur. quamvis ille cui
invidetur successum meliorem perceperit. tanto invidus in magnum incendium livoris ig-

v. puulos occidit īuidia. om̄s īuidus ī q̄tū talis minor ē eo cui īuidet. Cu
ser ē īuidus ⁊ miseria ei placet. Jd̄ difficile ē ī p̄sp̄is īuidia caruere. sola mise
ria īuidia caret. nobiliū p̄sonaꝝ ē lib̄alitas ⁊ cōicatō suoꝝ. Vn̄ de⁹ lib̄alissim⁹
est ⁊ desid̄io largiendi ⁊ cōicandi sua fecit q̄cq̄d fec̄ leonē. ⁊ q̄ ē rex aīaliū. Dic̄
r⁊. ēē aīal cōicatiuū. ꝯgrio. Jnuidia ē ignobiliū ⁊ uiliū p̄sonaꝝ. Vndecimo fa.
ad. de. h⁹ uic̄. h̄ q̄ īuidia cruciat dn̄m suū. Ett' e' uel' uermis q̄ nascit' ī ligno
q̄ post ī unde natū ē ꝯsumit. Jd̄ īuidia ē p̄imū sui mordax. Jnuidia se p̄imū
īfestat. ysidor⁹. Jnuid⁹ aīo medullit⁹ estuans a semetipso liuoris ꝑ̄ sp̄ exigit
penas. Socrates. Vtinā īuidi ī oīm ciuitatib; aures ul' oculos h̄rent ut de oīb;
p̄sp̄itib; torq̄rent'. Jd̄ q̄nta sūt felicitū hoīm gaudia. tanti sūt īuidoꝝ gemit⁹.
Oratī. Jnuidia n̄ inuenire tyranni maius tormētū. Duodecimo fa. ad. de.
h⁹ ui. q̄ ip̄a ē īfirmitas ⁊ corruptō magna a q̄ corruptus ē inuidus ut eī
dolentia fetēant. fetētia redoleant. amara sūt ei dulcia. ⁊ dulcia amara. Vn̄
ad īuidos ul' ꝑtinē illa maledictō. ysa. v. Ve q̄ dicitis malū bonū ⁊ bo. ma.
ponētes te. lu. ⁊ lu. te. ponētes amarū ī dulce. ⁊ dul. ī ama. h̄ corruptio
īuidie īnuit' nob' ꝓu. xiiij. ubi d̄r q̄ putredo ossiū ē īuidia uestis putrefacta
nō recipit ablutōnē. Sic pctm̄ īuidie nō de facili ablu̍t'. Tertiodecimo. fa.
ad. de. h⁹ ui. h̄ q̄ pctm̄ ē magne ꝑuisitatis. cū e' oīne bonū ī cōe deductū pul
ch' elucescat. sed' boetiū. ⁊ sed' Sen. Nulli⁹ rei possessio iocūda sit sn̄ socio. Jnuid⁹
tn̄ poci⁹ uult carere bono q̄m h̄eat sociū ī eo. Poci⁹ uult h̄re sociū ī miseria
q̄m ī felicitate sic̄ patet ꝑ exemplū de q̄dā rege q̄ ꝯcessit cuidā auaro ⁊ cui
dā īuido simul q̄ eligerent ita tn̄ q̄ donū ei⁹ q̄ posterior peteret duplicaret'. ⁊
cū uterq; differret petere timuit. Precepit rex īuido ut p⁹ peteret. q̄ petiit ut
erueret' sibi un⁹ oculus. uolens q̄ ꝑ eo eruerent' ambo. noluit e' petere ad
bonū ne ꝑimus illud duplicatū acciperet. Quarto decimo. fa. ad. de. h⁹ ui. h̄ q̄
cū alia uicia uni tm̄ bona opponat' ut ī ꝯtinētie ꝯtinētia. Jnuidia oī bono
opponit'. Jtē cū alia uicia alicui mala opponat' ut p̄digalitas auaricie. Jnuidia
nulli malo opponit'. Qūito decimo fa. ad. de. h⁹. ui. h̄ q̄ īuidia ualde p̄iculosa ē
Jnuidū e' occidit ⁊ bona ⁊ mala. Bona e' affligendo. mala u̍ dando ei occōnē pec
candi. Vn̄ ad īuidū ul' ꝑtinē illud ūbū q̄ d'. cayn. Gen. iiij. Quicunq; īue. occi
met. Videt' creatōē ꝯuiāte ēē ꝯ īuidū ex ꝯtō degenare. ī uidus a creatore ⁊
a creaturis. creatōe e' lib̄alis ē ⁊ uult cōicare bona sua. creatō ⁊ a q̄ noluit
cōicare bona sua ut de h̄ certam̄ uideant' h̄re. Ex h̄ e' q̄ ignis spem sua uult

ub3 marcescit. n̄ mīū si uix curat̄ malū istud cū sit pcc̄m ī spū sc̄o ⁊ crescit ignis
grec⁹ q̄ nō de facili extinguit̄. Inuidia ē q̄ rubigo ferro adherens q̄ nō recedit de fa
cili. Basil⁹ sic rubigo ferrū sic inuidia aīam ī q̄ nascit̄ corrūpit. Pū. xxv. Aufer ru
biginē de argento ⁊c̄. Octauo. fa. ad. de. h⁹ ui. h̄ q̄ ui. t. p⁹ q̄m est ī aliq̄ ita eū oc
cupat ut ⁊ exteri⁹ se ostendat. Vn̄ cyp̄ian⁹ loquēs de inuido. Dicit huic uultus mi
nax toruus aspc̄t⁹ pallor ī facie. ī labiis tremor. stridor ī dentib3. u̲ba rapida
⁊ effrenata cū uiolēcia ⁊ man⁹ ad uiolenciā prōpta. Ad idē ualet descriptio ī uidie q̄
ponit Poeta. Pallor ī ore sedet. macies ī corpe toto. Nusq̄m ē recta acies liuent
rubigine dentes. Pectora felle uirent lingua ē suffusa ueneno. Risus abest nisi quē
uis fecē dolores. Nec fruitur sompno uigilantib3 excita curis. Et uidet ingratos
intabescit q3 uidendo successus hoīm. Carpit q3 ⁊ carpit̄ una suppliciūq3 suū.
Nono n̄ fa. ad. de. h⁹ ui. h̄ q̄ ui. t. infelicissimū ē infelicitas inuidi. patet ex h̄
q̄ ip̄e excecat̄ ex h̄. Vn̄ debuit illūinari. Vn̄ de inuidis legit̄ Job. v. P die incurrēt
tenebre ⁊ q̄ ī nocte sic palpabunt ī meridie. Vbi dicit Greg. Mens inuidi cū de bo
no alieno affligit̄ de radio lucis obscurat̄. ⁊ subdit. Dies boni opis ī pximo
lucet exteri⁹. S3 q̄ q̄ in tacto palpant inuidi q̄ liuore ceca aliq̄ q̄ reprehen
dant ī uenire satagunt. Ipi sunt ut noctue lucē bonor̄ opū odientes. ⁊ tene
bras malor̄ opū amantes. Bona opa xp̄i sunt uelud candele lucē boni exempli
nob̄ ministrātes. S3 ipi inuidi de candelis oculos sibi eruunt. Ipi sunt siles heli q̄
nō poterat lucernā uidere dōn extingueret̄ ut legit̄. j. Re. iij. Infelicitas ē inui
dor̄ patet ex h̄ q̄ ipi p defectu alior̄ de meliorā ratione deteriorant̄. Vn̄ Greg.
Inuidi debent pendere quāte sit cecitatis q̄ alieno pfectu deficiunt aliena leti
cia grabescunt. quāte ē infelicitatis q̄ melioratione pximi deteriores fiunt. Inuid⁹
infelix fit de felicitate alior̄ ⁊ de pinguedine alior̄ marcescit. Vn̄ inuidus
alterius marcescit reb3 opimis. Inuidi colligunt de uitib3 spinas ⁊ de ficub3 tri
bulos. Inuidi ē ex bonitate dei q̄dā m̄ deteriores fiunt. Vn̄ Mt. xx. Dicit dn̄s
inuido. An ocul⁹ tuus nequā ē. ⁊c̄. Inuidi a deo sunt infelices q̄ ipi amittunt q̄ alij
lucrant̄. Ipi de sanitate alior̄ infirmant̄ ⁊ de uita moriunt̄. ⁊ sic dm̄ diligentib3
oīa coopant̄ ī bonū. Ita inuidis oīa coopant̄ ī malū. Inuidus morit̄ de bo
no odore de q̄ alij uiuunt. sic dr̄ de iuda. sup Job. xij. Vn̄ iudas murmurat de
effusione unguenti. Inuid⁹ pfectus alior̄ reputat suū defectū. Vn̄ uidet dicere
Jo. xij. Videtis q̄ nichil pficimus ecce mund⁹ totus p⁹ eū abijt. Inuidis sunt ma
la ipa bona. Decimo. fa. ad. dec. h⁹ ui. h̄ q̄ ui. t. miserior̄ hoīm ē. Vn̄ Job.

erit ad humiliandum superbos. Unde durissimum iudicium hiis qui presunt fiet. Ubi dominus retribuet habundanter facientibus superbiam. Ysa. ij. Dies domini super omnem superbum et arrogantem. Et in ysa. xxviij. Pedibus conculcabitur corona superbie. Septimum remedium est superbia vel miseria huius mundi. Unde Job vj. Sagitte domini in me sunt quarum indignatio ebibit spiritum meum. Spiritum inquam superbie. Octavum remedium consideratio infirmitatis que in nobis tam ex parte corporis quam ex parte anime. Ex parte anime adeo infirmi sumus ut nec levi cogitationi possimus resistere. Nec verbum modicum sustinere. Quia ab illo deicimur ad modicum et flatum suggestionis diabolice. Igne infernali toti succendimur. Et omnia bona que fecimus amittimus. Ex parte et corporis adeo infirmi sumus ut nec pulicibus resistere possimus. Aug. Homo dic vel contumax et tumes et iratus es pulicibus resiste ut dormias ad distemperantiam et febribus calores. Vel ad unum punctum aposteumatum in cinerem et pulverem corpus tuum resolvitur.

Post vitium superbie dicendum est de invidia quia ipsa est filia superbie. Dicendum est hic de invidia. De qua hoc ordine dicemus. Primo ponemus ea que valere possunt ad detestationem huius vitii. Secundo tangemus aliquid de speciebus eius. Tercio de remediis contra hoc vitium invidie. Secundum Aug. est dolor aliene felicitatis. Ad detestationem vero huius vitii. Primo facit hoc quod vitium istud est peccare in spiritum sanctum secundum unam acceptionem. Dicitur peccatum quod est contra bonitatem dei que spiritui sancto appropriatur. Et hoc est peccatum quod ex certa malicia peccare in spiritum sanctum. Unde invidia cum sit ex certa malicia peccatum est in spiritum sanctum quod et patet per divisionem peccati in spiritum sanctum. Quia dividitur in peccatum obstinationis et impugnationis. Obstinatus in spiritum sanctum peccat quia in bonitate dei qua cum homines ad penitentiam expectat. Quia eum quamvis hostis eius sit pascit et vestit et a demonibus defendit. Qui eum iugularet et ipse iugulatus bonitate dei eum impugnat. Et a bonitate dei colligit maliciam et ex misericordia dei thesaurizat sibi iram. Impugnatio similiter dividitur in impugnationem veritatis agnite que est in apostatis et in impugnationem gratie que est in invidis qui gratiam dei in hominibus oderunt et persequuntur. Sic ergo est quod invidia est peccatum in spiritum sanctum et ideo magnum valde peccatum. Mat. xij. qui dixerit contra spiritum sanctum verbum non remittetur ei in hoc seculo neque in futuro. Vix remittetur. Secundum facit ad detestationem huius vitii hoc quod ipsum est oppositum caritati. Unde cum caritas excellentissima virtus sit invidia pessimum peccatum erit. Unde notatur fera pessima in Gen. xxxvij. Fera pessima devoravit filium meum Ioseph. Peior est invidia quam avaricia. Avarus enim etsi non vult communicare bona sua tamen vult quod alius ea communicet. Invidus non vult communicare bona sua nec vult quod alius ea communicet de ipsa bonitate dei. Vellet ipse quod ipsa non esset avara hominibus. Sibi tamen vellet eam esse largam et in omnibus aliis avaram. Et infinitatem bonitatis divine vellet ad se coartari. Peior est invidia quam ira vel odium. Quamvis enim homo iratus vel odiens alium velit malum proximi sui

accusia et facit passio illa non ut omnino non videat sed ut non videat id quod expedit non videre. et dicitur
accusia ab a quod est sine et cusis quod est visio. Invidia insania facit quod id non videat quod expedit
videre. Invidia enim ita excecat hominem quod ipse non videt in bono vel malum. Unde Eccli. xiiii. oculus
malus ad mala. spiritualiter oculus malus est oculus invidi. Unde in eodem c. Nequam est oculus invidi. et Mt.
xx. Dicit dominus ad invidum. an oculus tuus nequam est quia ego bonus sum. Invidus plenus est malicia usque ad oculos.

Possumus distinguere duas species invidie. scilicet exultationem in adversis proximi. Sequitur de speciebus invidie.
et tristiciam in prosperis. Notandum quod exultatio invidi est quoddam gaudium freneticorum qui gaudet de hiis
unde flendum esset. Immo gaudium diabolicum est cum sit de malo alterius. De hoc gaudio legitur Prov.
xvii. Qui in ruina letatur alterius non erit impunitus. et Job xxxi. Si exultavi ad ruinam eius
qui me oderat et exultavi quod invenisset eum malum. supple malum tamen accidat. Mirum est quod invidus
gaudeat de malo. cum eius gaudium debeat esse ex coniunctione convenientis. cum convenientia
invidi bona sint. natura aliter de bono gaudere deberet. Sed hoc accidit quod malicia eis in-
natam quodammodo gusta est. Ideo de malicia gaudent. Caritatis est gaudere cum gaudentibus flere
cum flentibus ut legitur ad Ro. xii. Unde apostolus ad Cor. xi. Quis infirmatur et ego non infirmor. Invidi vero videntur
peiores porcis. Porci enim porco qui occiditur compatiuntur. Sequitur de remediis contra vicium invidie
et possunt esse quatuor remedia. Primum remedium est quod non ponat amorem suum in illis bonis
que possunt haberi a multis totaliter ab uno quoque plene. Unde Gregorius. Qui facibus invidie carere de-
siderat illam hereditatem appetat quam numerus possidentium non angustat. Idem vero invidus pro
hiis quod in terris non appetat aliud profectibus invidere nescit. Secundum remedium est meditatio eorum
que suadent nobis dilectionem supernam que sunt quatuor. Primum fraternitas talis que est inter homines.
omnes enim descendant ab uno patre et ab una matre. omnes angelos creavit dominus simul hominibus
voluit eos descendere ex uno patre et ex una matre ad commendationem dilectionis. Secundum est frater-
nitas spiritualis que inter christianos est. quia nati sunt ex uno patre deo et ex una matre ecclesia. et eandem
hereditatem celestem scilicet divisuri sunt. et quanto plures viderint eam tanto maior erit portio uni-
uscuiusque eorum ut postea plenius ostendetur. quantum habebit aliquis gaudium de gloria unius qui secum
erit salvus. Tercium est societas spiritualis que est inter fideles. socii enim sunt in lucro et in dampno. quartum
est quod ipsi sunt membra unius corporis. cuius corporis Christus est capud. Unde ad Ro. xii. Sicut in uno corpore
multa membra habemus. omnia autem membra non eundem actum habent. ita multi unum corpus sumus in
Christo. et I. ad Cor. xii. Si quid patitur unum membrum compatiuntur cetera membra. Tercium reme-
dium meditatio eorum que valent ad contemptum proprie excellentie. Invidia enim nascitur ex
amore proprie excellencie. propter consequens valent contra invidiam. Quartum remedium est con-
sideratio amaritudinis quam invidia commutatur et multiplicat dampni quod ex ea provenit.
amaritudo illa est velud acetum quo ignis concretus invidie extinguitur. Solet ignis
grecus cum arena et aceto extingui. Sic invidia ex consideratione infructuositatis que

De iiii.or remediis contra invidiam.

Vide illa que dicta sunt in tractatu de superbia que amorem proprie excellencie

et hostis auferens se ipsum homini. sic superbia aufert homini deum et invidia proximum. sic dicit magister
Hugo de sancto victore. auferenda est et ira a corde quia ad modum trabis oculum cordis impedit. unde
impedit ira animum ne possit cernere verum. unde cum festucam de oculo corporis festinemus auferre
mirum est quare trabem ire non festinamus auferre de oculo cordis. mirum est et quare homo qui
trabem ire habet in oculo vult alios iudicare et corrigere. Matthei. vii. ypocrita eice primo trabem
de oculo tuo et tunc videbis eicere festucam de oculo fratris tui. Item eccli. x. omnis iniurie proximi
ne memineris. et ad Ro. xii. Nolite esse prudentes apud vosmetipsos nulli malum pro
malo reddentes. vult deus amicos suos perfecte bonitatis esse et perfecte nobilitatis
ut neque malum neque rusticitas aliquando ex eis exeat curiales et nobiles huius mundi. pro
tantum nobiles sunt quod nullum malum faciunt vel rusticitatem nisi ipse ei prius simile fecerit quod constat
non perfecte esse nobilitatis. cum enim exire non possit de sacco nisi quod in illo est. et rusticitas ex
eis exeat. rusticitas in eis prius remanet. spinam non lilium esse ostendit anima illa que a proximo
cum magis puncta proximum pungit. non talis est amica christi. unde Cant. ii. Sicut lilium inter spinas
et cetera. Item ad Ro. xii. Non vos defendentes karissimi sed date locum ire. cum ira sit ignis ab in
cendiis debemus nos elongare si non volumus ab eis exuri. Item in eodem c. Noli vinci a ma
lo. a malo vincitur qui malus efficitur et malicie subiectum fit. Secundo fit ira. ad. de. ire. h
ostendatur quomodo displiceat deo. quomodo placeat dyabolo. et quomodo noceat suo subiecto. et proximo
et ad primum facit illud eccli. xxvii. Ira et furor utraque execrabilia sunt et supplex. Iudith. In con
spectu dei. v. decanis displicet multum ira deo. Primo quia hospitium eius turbat. unde ad ephesios
iiii. Nolite contristare spiritum sanctum. Gregorius. Dum ira animum pulsat sancto spiritui suam habitatio
nem turbat. Immo quoque patrem et filium et spiritum sanctum de hospicio suo expellit et dyabolum
introducat. sic in pace factus est locus dei. sic in ira locus dyaboli. Similiter ymaginem dei
in templo eius dissipat. et ymaginem dyaboli loco illius ponit. unde super illud Iob. v. Virum stultum inter
ficit iracundia. Dicit Gregorius. mansuetudo in nobis ymaginem dei servat quod quasi sigillum est
sed ira dissipat quod multis draconibus perarat. quod dum quere inmisit tollit sed tibi non quesivit. quod
dum multum displiceat deo cum ymago eius in homine dissipatur. ostendi potest per hoc quod dicit Augustinus super
illud. In civitate tua ymaginem ipsorum ad nichilum rediges. ymaginem ipsorum ad nichilum
rediget deus in celesti civitate. quia ipsi in sua terrestri civitate ymaginem eius ad nichilum redi
gerunt. et est per hoc quod tamen peccatum reputaretur si quis ymaginem crucifixi in ecclesia dissipavet.
et ydolum alicuius demonis pro eo ibi poneret. Tercio displicet ira deo quia templa dei incendit. unde psalmus
Incenderunt igni sanctuarium tuum et cetera. ad cor. iii. Nescitis quia templum dei estis vos et spiritus dei ha
bitat in vobis. Si quis autem templum dei violaverit. disperdet illum deus. Quarto. quia nullum inimicum ma
gis contempnit deum quam iratus. sed inimicum aperte contra deum erigit se. unde ad hominem iratum videtur per
tinere illud. Iob. xv. Tetendit adversus deum manum suam et contra omnipotentem roboratus est. cucurrit adversus

hec et aceto amaritudinis que est cum ea extinguitur. Dampnum et quod ex invidia provenit valet ad ex-
tinctionem invidie et est dampnum unum amissio premii sicut dictum est. Secundum dampnum est quod invidus post-
quam dissolutus est a ceteris membris ecclesie non vivificatur a spiritu sancto, sicut anima non vivificat membrum
postquam a corpore separatum est et humor non transit ad ramum precisum ab arbore. Preterea sicut invidus
non vult communicare proximo bona sua sic non est dignus quod deus communicet ei bona sua. Incipit tractatus de ira.

Post superbiam et invidiam dicendum est de ira quia tam superbia quam invidia frequenter est occasio ire.
De ira autem tractabimus hoc modo. Primo ponentur ea que valent ad detestationem ire. Secundo diversas divi-
siones ire. Tertio agetur de peccatis que ex ira sequuntur. Ultimo de remediis contra iram. Iram autem hic
intelligimus appetitum vindicte. Ad detestationem autem ire valere possunt verba sacre scripture que nos dissuadent
iram de quibus aliqua ponentur. Genesis xlv. Ne irascamini in via. Non in itinere ut quidam fatuum sit valde
verbum est illud est. Dictum est a Ioseph ad fratres suos euntes ad patrem. Sic et nos fratres sumus in via ad
patrem nostrum celestem et iudicem recedentes qui iusticiam nobis plenarie exhibebit. Singulis diebus
unam magnam dietam facimus ad iudicem magnum et ideo debemus in pace esse. Mathei v. Esto consentiens
adversario tuo cito dum es in via cum eo ne forte tradat te adversarius tuus iudici et iudex tradat te ministro
et in carcerem mittaris. Amen dico tibi non exies inde donec reddas novissimum quadrantem. Item Levitici xix.
Non queras ultionem nec memor eris iniurie civium tuorum. Et Iob xxxvi. Non te superet ira ut
ut aliquem opprimas in quo ... Cum ira hostis sit nostri in pugnis magis timere debemus
superari ab ira quam a quocumque homine. ... est quam mors anime
cuius causa est ira. Item Ecclesiastici vii. Ne sis velox ad irascendum. Et Iacobi i. Sit omnis homo velox ad audi-
endum tardus autem ad loquendum et tardus ad iram. Velox ad iram dicitur quis dupliciter. Uno modo quia velox
ad saliendum in ignem ire. De facili enim irascitur. Alio modo dicitur aliquis velox ad iram sicut dicitur velox
equus ad calcaria et bos ad stimulum. Multum velox est ad iram qui ira stimulatus transit chaos
magnum quod est inter iram et pacem et inter odium et amorem, cum ista magis a se distant quam gehenna et
celum. Multum velox est ad iram qui in puncto transibit a porta paradisi id est a gratia ad portam in-
ferni id est ad peccatum mortale. Peccatum mortale dicitur porta inferni. Mathei xvi. Et porte inferi non prevale-
bunt adversus eam. Quia nichil est medium inter peccatum mortale et infernum nisi corpus quia si anima discederet a corpore sta-
tim esset in inferno. Iob xxi. Ducunt in bonis dies suos et in puncto ad inferna descendunt. Valde
velox est ad iram qui stimulatus ira plus salit quam attendat quia saliat quod in odium cadit. In fo-
veam valde profundam saltum facit. Item in Ecclesiaste xi. Aufer iram a corde tuo. Auferenda est — Quod ira sit a corde auferenda.
ira a corde quia est quasi tempestas mentis quasi quoddam gaudium destruens sicut dicit Gregorius. Ubi
hec in tempestate timentur ... Sic ira timenda est cordi. Auferenda est etiam ira a corde quia est
ignis infernalis bona anime exurens. Proverbiorum vi. Numquid potest homo abscondere ignem in sinu suo ut
vestimenta eius non ardeant. Ira etiam est de illis serpentibus igneis nequissimus de quibus legitur
Numeri xxi. Qui vexaverunt filios Israel in deserto et hodie multos vexant in deserto claustri est

sus cu̅ erecto collo. ho iratus du̅ ip̅m co̅tumelys afficit & iniurijs expuit in faciem ei. Job. xxx
faciem meam conspuere no̅ uerentur. Quarto displicet deo ira. q̅ deo aufert dominium suu̅ in ho̅ie & dyabolo facit
dominari. ho iratus quodam modo deum se facit du̅ uindictam usurpat sibi qua̅ deus retinuit sibi. michi uin
dictam ait deus. ad Ro. xij. & deut. xxxij. Contra est ultio. Unde in uitis patrum. cu̅ quidam frater uenisset
ad abbatem phylosophum & diceret ei quod uenirit uindicare se de quodam fratre qui dixerat sibi contume
liam incepit orare phylosophus abbas in hunc modum. deus no̅ est nobis necessarius ut pro nobis sollicitus
sit quia nosipsi sicut iste frater dicit possumus & uolumus nos uindicare. quod cu̅ frater audisset penituit. Quare iiij.
de causis placet ira dyabolo. Primo quia ualde potens ad inpugnatione̅ hominum & destructione̅ bonorum
est ignis spiritualis. Unde sicut ignis nichil potentius est ad destruendum quam alia elementa. Unde homines
maliciosi qui aliquid uolunt destruere terra inimicorum suorum igne pugnant. Sic et demones in
ferno. sic ignis ire potens est ad destructione̅ bonorum. deus igne amoris accendit uolunt in
mundo isto ad destructione̅ regni dyaboli. De igne ire spirituali potest intelligi illud. Joelis. j. ad te domine
clamabo. quia ignis comedit speciosa deserti. pulcriora et pretiosa mundi magis exurit ignis iste
infernalis. scilicet nobiles & diuites. Unde eccli. xxviij. Secundum ligna silue sic ignis exardescit & secundum
uirtutem hominis sic iracundia illius erit. & secundum substantiam suam exaltabit iram suam. Ira incessitu dyaboli
incendiaria est ipsa causa est aliorum incendiariorum. Secundo placet ira dyabolo. quia cecitatem facit in hominem
quod multum placet dyabolo. Sicut celestis regni acceptio est ministerio intelligentie. pro. xiiij. Sic dyaboli
acceptio est minister cecus ipse est sicut coruus qui primo ueniens ad cadauer primo occulos eruit. Sic
dyabolus primo uult excecare hominem sciens quod postea precipitare potest eu̅ in foueam peccati ad uoluntatem suam.
Unde in uitis patrum dixit quidam senex. quod aperiuntur oculi alius. tunc cecus ad molendinu̅. alio
qui no̅ ambularet in circuitu mole. Sic dyabolus si quis aperit oculos mali in omne peccatum humiliat hominem.
Tertio placet ira dyabolo. quia per iram placet multum dominatur dyabolus hoi. no̅ timet enim facere homo iratus
quod dyabolus precipit sibi quantumcumque magnum peccatum sit. No̅ parcit uxori. no̅ parcit filio quin quandoque
precipitat eu̅ in ignem. ipsi deo & uirtuti eius no̅ parcit. qui contumelys eos afficiat. Unde ad ip̅m potest
spiritualiter referri. proverbiorum. expedit magis occurrere urse raptis fetibus quam fatuo confidenti in
stulticia sua. Quarto placet ira dyabolo. quia hoc peccatum no̅ lucratur dyabolus homines unu̅ & unu̅
sed totam domum uirtutem. uel uillam unam uel patriam. homo iracundus est uelud serpens igne̅ ore
uomens exurens igne illos qui sunt iuxta se. Unde pro. Uir iracundus prouocat rixas. quia antiquas pa
ceas rixas et suscitat eas. Unde iracundus prouocat more canis alios mordendo & latratu
suo alios ad iram concitando. Primo quod multum nocet ira ferre est omnia mala que inferunt
hoies sibi inuicem procedunt ex ira. Ideo multum debet homo se reparare ab ira quia multa mala
infert hoi. & cum sit fecit intollerabilis est hominibus. Pro. xxvij. Graue est saxum & honorosa est
arena. sed ira stulti utroque grauior. & Jacobi. c. Impetum concitati spiritus sustinere quis poterit
. xxij. Super plumbum quid grauabitur. & quod illi aliud nomen quam fatuus. harenam & salem & massam.

rei improbitas cum languore actionem uiuet. Septima stulticia est quod cum aliquis abstu-
lerit sibi aliquid de suis ipse in uindictam eius proicit ea que sibi remanserunt. Fatuus esset cum
aliquis abstulisset pallium si ipse tunicam et supertunicam proiceret in rodanum. uel c. libras
abstulisset si ipse lx. proiceret uel aliqua hereditate sua se exheredaret. Sic fatuus est
cum aliquis abstulit pallium sue fame detrahendo. si ipse hanc decentem proicit illam pulcram et
preciosam uestem innocencie que in die iudicii toto mundo ostensura est. Hanc stulticiam
ostendit seneca dicens. ridiculum est odio nocentis innocenciam perdere. et ipsos custodi in-
nocenciam et cetera. Fatuus est qui illata sibi iniuria ob hoc a celesti se hereditate exheredat. Hostis
abstulit sibi terram et ipse aufert sibi celum. Prius perdidit sua tantum modo perdidit seipsum. Octa-
ua stulticia est quod cum ipse dicit dominicam orationem ipse maledicit sibi secundum communem usum
loquendi. dicendo in christum. Dimitte nobis debita nostra et cetera. Sicut aliquis sic dicens sic deus
me adiuuet. Sic uerum dico maledicit sibi secundum usum loquendi nisi uerum dicat. Hanc
stulticiam ostendit anastasius dicens. Si non dimittis iniuriam que tibi facta est non oratione
pro te facis sed maledictionem super te inducis cum dicis. Sicut et nos dimittimus et cetera. Unde de
tali potest dici illud. eccli. xxxiiij. Unus orans et unus maledicens cuius uocem exaudiet deus. Tunc
dicitur esse ne uoce maledictus non penituit. Forsitan tamen si in persona esset sic diceret di-
cendo non peccaret uel si simplex esset et uerba illa non intelligeret. Nona stulticia est
quod cum ipse sit honeratus multis debitis pro quibus ipse debet poni in carcere horribili nisi ea
persoluerit et aliquis uelit eum delere de tabulis creditoris et se scribere et pro eo respondere.
ipse dominus renuit quod aliquis faciat iniuriam deo pro debitis eius soluendis si tamen ille pacienter
sustinet. unde math. vj. Si dimiseritis hominibus peccata eorum dimittet et uobis pater uester celestis
peccata uestra. Item eccli. xxviij. Dimitte proximo tuo nocenti te et tunc deprecanti tibi peccata sol-
uentur. Ubi dicit Iacobus. Indignum est dari omne ex proprio quod crudelis in proximum. ad. ue-
cuiusque indulgencia talem acceptum est a deo qualem ipse dedit proximo suo. Una ualde
congrua ad optinendum a deo remissionem peccatorum suorum est remissio iniuriarum quod
figuratum est. iiij. Reg. iiij. c. In muliere illa que debita sua soluit de oleo sibi ab he-
liseo multiplicato. In oleo enim misericordia intelligitur qua iniurie illate remittuntur homini ut qui
non uult dimittere aliis non dimittetur ei. ad ut suis peccatis non alienis. Unde super illud eccli.
xviij. Quis exorabit pro delictis illius. dicit Iacobus. Frustra quis pro illo orat qui fratri debi-
tam caritatem negat et in proximum exercet. qui uindictam uult inuenire a domino uin-
dictam et peccata illius seruans seruabitur. orationem illius qui non uult fratri suo dimittere despicit
dominus. Unde in eodem c. homo homini seruat iram et a deo querit medelam. in hominem sibi similem
non habet misericordiam et de peccatis suis deprecabitur. Ipse dum caro sit reseruat iram in iniuria ...

tari facilius est ferre quam hominem in prudentem et fatuum et impium. Prov. xvii. Spiritum ad irascendum facilem quis poterit sustinere. Homo iracundus precipue est odiosus amicis suis et familiaribus. Unde Prov. xxii. Noli esse amicus homini iracundo. Triplici ratione non debet homo querere amicitiam et familiaritatem hominis iracundi. Primo quia durat parum talis amicitia, ignis ire eius comburit in eo uinculum amoris. Secundo quia homines iracundi sunt uelud lignum ignitum quod consueuit exurere ea que tangit. Tercio quia sunt uelud lignum spinosum quod pungit amplectantes. Ideo familiari amore amplectende non sunt, licet aliquis amet omnes arbores quas habet spinosas, tamen libenter declinat. Sic licet omnes homines amandi sunt, tamen familiaritas iracundorum declinanda est. Ipso et subiecto ualde nocet ira et hoc multis modis. Primo nocet corpori. Unde Eccl. xxx. Zelus et iracundia minuunt dies. Nocet in possessionibus. Unde Eccl. xxvi. Obiurgatio et iniuria ad nichilum deducunt substantiam. Homo iracundus pro alapa una amittit quandoque c. libras. Tercio nocet ira anime et hoc multipliciter. Primo excecando eam. Unde Job xvii. Caligauit ad indignationem oculus meus et in Psalmo. Super cecidit ignis et non uiderunt solem. Ignis ire non permittit uidere solem iusticie. Item turbatus est a furore oculus meus. Et philosophus. Duo sunt maxime contraria consilio festinancia et ira. Secundo nocet ira anime omnia bona ei auferendo. Aufert ei uitam. Unde in Prov. xxvii. Ira non habet misericordiam nec erumpens furor. Cum habeat quia ira non habet uitam. Et hoc quia ira est magistra uictorie. Ire finis est uictoria. Aufert etiam ira homini rectam iusticiam. Unde in Jac. i. Ira uiri iusticiam dei non operatur. Sed dicit Glossa. Qui iratus iudicat etsi iusticiam iudicet tamen diuini examinis iusticiam in quantum perturbatio non caldit non sunt uniti. Sap. xii. Tu autem dominator uirtutis cum tranquillitate iudicas. Et super illud Job xxxvi. Non te superet ira. Dicit Glossa. Si ira correctorem superat animum opprimit quem corrigat et sub specie zeli iusticie furor est et zelus iusticie qui est ignis quandoque deest debet de oleo misericordie. Et sic ignis lampadem absque oleo destruit, sic zelus iusticie cor hominis destruit nisi adsit oleum misericordie. Legitur de domino Ihesu Christo. Luc. xxx. quod ueniens ad destructionem Ierusalem quam ex zelo (iusticie) facturus erat prius fleuit. Tercio ira nocet anime omnia mala inducendo. Unde super illud Prov. iii. Iracundus prouocat rixas. Dicit Glossa. Ianua omnium uiciorum iracundia qua clausa uirtutibus intrinsecus dabitur quies aperta ad omne facinus armabitur animus. Et Prov. xxix. Qui ad indignandum facilis est erit ad peccata procliuior. Dampnum quod facit ira ostendit Salomon. xix. Prov. dicens. Qui impaciens est sustinebit dampnum. Primum dampnum quod sustinet impaciens est dampnum perdite paciencie. Secundum est dampnum eorum que lucraturus esset si paciencie sustinuissemus iniuriam, uelud enim lapidibus preciosis obruimur cum iniurie nobis inferuntur. Tercium dampnum est amissio sui ipsius. Impaciens se ipsum perdit, sic paciens se ipsum seruat. Unde dominus in euangelio. In paciencia uestra possidebitis animas uestras. Tercio propter ualere ad doctrine. Si iracundus diuisis fratribus rerum comparetur. Unde Notandum est quod homo iracundus est uelud ho

De triplici dampno hominis quod prouenit ex pacientia

Quare familiaritas iracundi non sit tenenda.

Ad iram prouenit ista.

- Inpaciencia.
  - luctus
  - temeritas
  - furor
  - clamor
- Indignatio.
- Iniuria.
- Rixa.
- Contumelia.
- Blasphemia.
- Discordia.

Quando homo obloquitur deo uel sanctis eius.
Quando homo discors est ab alio cum aliquo pace.
Quando homo est semper in quadam inimicitate.

ligneam huius domum cui quandoque accidit quod in uespere diues est et in mane nichil habet quod ignis sibi abstu-
lit totum. Ita homo iracundus ad sibilum unius subito gratiam quam habet perdit. dum in iram uel odium cadit.
Sed dicitur ecc. v. Ve hiis qui perdiderunt sustinentiam. Homo tertio iracundus quasi demoniacus uel arreptus est. Unde
significatur per demoniacum illum de quo legitur Marci ix. Magister attuli tibi filium meum habentem spiritum mutum
qui ubique eum apprehenderit allidit eum et spumat et stridet dentibus. Matthei viii. legitur quod occurrerunt
domino duo habentes demonia seui nimis ita ut nemo posset transire per uiam illam. quibus
satis assimilatur homo iracundus. Item homo iracundus quoniam iratus est uelud olla uicinum huius igni que ebul-
liendo effundit quod in ea erat. Unde prouerbiorum xv. Os fatuorum ebullit stultitiam. Item homo iracundus est homo
insanus licet non sit continua eius insania. Unde Oratius. Ira furor breuis est. Item philosophus. Iracundia in-
uria est insania. et quod facit stultus in insania, hoc in se ipsum iratus uiuit. quod gladio uel
odii se ipsum interficit. Homo iracundus est uelud uipera ignem ex se producens ad impetum uenge-
ris Iosephum. Sic iracundus aduentum superne ignem ire ex se producit. Homo quarto iracundus est uelud aper
in gladium ire uel odii se ipsum impungens. gladius dicitur est ira uel odium. Quarto loco est uale ad
hoc ut si ostendatur quanta stultitia laborat homo iracundus qui non uult odium dimittere set uult
se uindicare et possunt assignari multe stultitie eius. Prima stultitia eius est quod ipse uult
sanare uulnus suum de alieno uulnere et sanitatem querit in aliena infirmitate. in alieno ma-
lo querit bonum suum quod idem est ac si in igne quereret aquam et in spinis uuas et in tribulis ficus. Hanc
stultitiam insinuat nobis Augustinus dicens. Lesus et iniuriam passus et uindicari uult. quasi pena
tua propter deum possit aliena. De aliena pena querit sibi medicamentum et acquirit grande tor-
mentum. Secunda stultitia est quod ipse uult uindicare se cum periculo sue anime. et interdum cor-
poris et cum labore multo et expensis. et non potest tamen se uindicare ad plenum. maior enim
uindicta quam ipse posset sumere est mors alicuius hostis corporis sui. Unde prouerbiorum xx. Ne di-
cas reddam malum pro malo. expecta dominum et liberabit te inquam a labore et expensis et
periculo corporis et anime et debito gehenne cui te obligauis uindicando te. Nimia insania
quod homo se uelit occidere ut alicuius hostis sui occidere possit. Si autem expectaret dominum dominus ple-
ne uindicaret eum. hostem eius in infernali patibulo affligendo. Unde non oportet quod aliquis ap-
petat uindictam ab hoste suo qui sibi iniuriatus est. quod si ipse penituerit deus talem uin-
dictam sumet de eo quod totus mundus satiabitur inde. Unde in fine ysa. Vermis eorum non mo-
rietur et ignis non extinguetur et erunt usque ad satietatem uisionis omni carni. Nullus est ita in-
misericors qui cum passione moueri posset circa illos qui cruciabuntur in inferno. Si sciret
qualis est cruciatus ille. Unde legitur luc. xvi. de diuite illo qui ita fuit sollicitus de miseria quam passuri
fuerunt fratres sui timens ne uenirent in locum illum tormentorum. Expertus est enim iam cruci-
atum infernalem. Si quis singulis horis membra dilaniaret ipse non tantam penam sustineret.

quantam ille qui cruciatur in igne infernali. Item. Si totus mundus excogitaret quomodo puniret aliquem et ille posset totum sustinere ipsi non possent eum tantum punire quantum deus puniet uno verbo quando dicet. Ite maledicti in ignem eternum. Non sapit dominus cruciatum illum tamen tanquam esse non sustinuimus cruciatum passionis ut nos essemus liberi a cruciatu illo. Tercia stulticia est quod ipse fugit pontem per quem ipse habet necesse transire aliquando vel peribit et quod hec stulticia sit valde magna. Sic potest ostendi duo homines capitales inimicicias ad invicem exercentes sunt per quendam pontem qui iam prior venit ad pontem cogitat quod destruet pontem in odium hostis sui. Sed ex alia parte videt quod si pontem destruxerit ille de necessitate peribit. Hostis vero ipsius non minus transibit si prius deliberatione pontem destruxerit. Nunquid insanus reputabitur. Si illi stulticia laborat qui delinquentem in se non vult dimittere. Pons est per quem omnes de necessitate transituri ad deum ex quo peccaverimus venia est. Hunc pontem fugit qui veniam negat proximo qui in eum deliquit. Judicium est sine misericordia illi qui non fecit misericordiam. Jacobi ii. Proximum cum nominis ad deum pervenit si fecit quod in se est. Quarta stulticia est quod ipse se vult interficere ut tunicam hostis sui possit dilacerare. Tunica hostis ipsius caro eius est. Unde in psalmo. Conscidisti saccum meum. Saccus vocatur ibi caro Christi. Si autem caro Christi saccus erat vel vestis huius multo fortius caro cuiuslibet potest dici vestis. Unde qui animam suam occidit ut corpus hostis sui ledat predicta stulticia laborat. Hanc stulticiam ostendit Augustinus super primum psalmum. Gladius eorum intret in corda eorum dicens de persecutoribus quod ita in se faciunt quasi quis per corpus suum gladium mittat ut tunicam alterius scindat. Gladius prius intrat in corpore persecutoris quam in corpus eius quem persequitur. Quinta stulticia est quod ipse facit de se faculam unde ignem accendat in quo facies hostis eius comburatur. Sed se prius comburit. Hanc stulticiam ostendit Augustinus super primum psalmum. In laqueum cadit id ipsum. Sic dicens. Nemo malus est qui sibi prius non noceat. Sic putato maliciam esse quomodo ignem. Si incendere vis aliud id quod admoveas igni prius ardet. Si non ardeat non incendit aliud. Verbi gratia cum faculam apponas igni prius ardet ut incendat aliud quod possit incendere. Ita et malicia procedit ex te et quod nascatur ante quam te. Nemo profundum ramum ledit nisi radicem habet. Non ledit malicia tua ut alteri non noceat. Sed forte quod ante est non noceat sed non potest. Item inpossibile est ut iniquitas prius ledat hominem iustum in quem tendit quam cor iniusti unde procedit. Sexta stulticia est quod in ipsum quem amaverit sanum deserunt cum factus sit infirmus ad mortem quod non solum magna stulticia est sed et proditio et crudelitas magna quod ille qui amatur sanus teneretur amandus cum sit infirmus. Hanc stulticiam ostendit Boecius in libro de consolatione dicens apud sapientes vero nullus locus odio prorsus relinquitur. Nam bonos quidem stultissimus odit. Malos autem odisse ratione caret. Nam sicut corporis languor ita viciositas quasi quidam morbus est animarum. Cum ergo egros corpore minime dignos odio sed potius miseratione iudicemus. Multo magis tales miserendi sunt non insequendi quorum me-

cīatōne q̄ue a d̄o. n̄ solū orō eius a deo despicit̄. imo ⁊ oblatio. Vn̄ eccl. v. Si offers
munus tuū ad altare ⁊ ibi rec. ⁊ c. usq; ad munus tuū. orō eius q̄ sibi illatas iniur
as dimitt̄ n̄o solū ualet sibi s; aliis. Vn̄ Ier. xv. Si steterit moyses ⁊ samuel cora
me n̄o ē aīa mea ad p̄plm istū. Vn̄ dic̄ Greg. q̄d ē q̄ moyses ⁊ samuel p̄ceteris
p̄ribus i postulatōne p̄ferunt̄. n̄ q̄ duo isti tm̄ i ueteris testamti serie ⁊ p̄ i
imicis orare legunt̄. Vn̄ a p̄plo lapidibus impedit̄ ⁊ tm̄ p̄ lapidatoribus ip̄e
p̄cat̄. alt̄ ex p̄ncipatu eicit̄ ⁊ ait absit a me h' pccm ut cessem orare p̄ro
uob. Decima stulticia ē q̄ ip̄e stultis q̄ talem pugnat cū poti' q̄uiu͂ sic pugna
amore q̄ odiū pugnand' ē. sic aq̄ pugnat' q̄ igne. Vn̄ p̄u. xxv. Si esurierit
inimic' tuus ciba illū. si sitit potū da illi. Sic ē carbones congeres sup̄ caput ei'.
Pacia q̄ īpaciam pugnand' ē. bonitate q̄ malicia. Sapia q̄ stulticiam. p̄u.
xxvi. Ne respondeas stulto iuxta stulticiā suā ne efficiaris ei similis. ⁊ ad Ro. xii.
Noli uinci i malo s; uince i bono malu͂. Undecima stulticia ē q̄ ip̄e occiso uno
filio mīs sue eccīe. uult ei aliū occid' luctū uolens ei addere. Sic̄ luctui ad
h' p̄ referri q̄ legit̄. ii. R. xiiii. De muliere instructa a Ioab q̄ dixit regi
q̄ cū duos filios h̄ret alt' altm̄ interfecisset uellet cognatio defuncti uolens
interfice eū q̄ remanserat sibi. Duodecima stulticia ē q̄ ip̄e deseuit i mor
tuū q̄ n̄o solū stulticia ē i mo ⁊ magis crudelitas. Vn̄ lancea q̄ xp̄m mor
tuū uulnerauit dira uocat̄ cū claui dicant̄ dulces. mēbru͂ xp̄i uiuū ē h̄o
existens i caritate. q. mēbru͂ xp̄i mortuū ē h̄o existens i mortali. Vnde
unguēta dulcis amonitōis p̄anda eent. ⁊ n̄o ē deseuiend' i illū q̄ iam
mortuus ē. ex unguentis q̄ parauerunt s̄ce mulieres ad corp' xp̄i mortuū ungen
dū. legit̄. eccl. ult. Tercia decima stulticia ē q̄ ip̄e conq̄rit de frē suo sup̄ h'
q̄ fecit sibi. ut dixit q̄s i sanie ⁊ uult uindicari hac i sanitatem. Insinu
at nobis Seneca. dicens. male de te loquunt. supple ita tu dicas m̄. ⁊ subdit mo
uerer si h' iudicio facerent n̄ morbo faciunt. ⁊ luc. xxiii. Pat' dimitte
illis q̄ nesciūt q̄d faciūt. Si ali' h̄ret fr̄em i sanu͂ q̄ eū iniuū diret ut illum lapi
daret ul' ex alia p̄te seipm gladio interficeret. ip̄e plus doleret de malo
q̄ fr̄ i cau' sibimet faceret q̄m de h' q̄ ab eo sustineret. sic q̄ iniuriā patitur
magis dole' debet de pccō iniuriantis q̄m de iniuria sibi illata. Vn̄ act. vii.
legit̄. de bō stepho. q̄ poti' genibus p̄ lapidatoribus suis orauit. q̄m n̄
orauit p̄ se n̄o legit̄ genua flexisse. n̄o deb; ali' admirari ut indigna
ri licet' i eū i pugnat. sibi poti' irasci debet q̄ sibi ab eo n̄o cauit. uel ut

causa est homo iratus. Ideo debet cavere sibi ille qui iratus non est ne ad eum ostendatur. Quarta est stultitia est quod cum ille qui habet aliquem odio captus veneatur a diabolo et sciat quod diabolus mortem eius sitiat et tamen ipse non vult dimittere odium quod nil sibi valet immo valde sibi nocivum est. Similiter odium vult a diabolo dimittatur. Odium velle retinere est velle retinere peccatum suum non dimissum. Odium non dimittitur. Luc. vi. Dimittite et dimittetur vobis. Immo retinere odium est vendere diabolo. Mirum in tanta iracundia quod odium videns non habet in amaritudine deo et regno eius preponit qui de odio suo thesaurum suum facit et non voluit commutare illud pro thesauro dei. Quinta est stultitia est quod ipsi odiunt et persequuntur illum qui aurum et argentum et lapides preciosos per partem unde se redundent et coronam eternam fabricent. De redemptione ista legitur xiii. redemptio aliquis dicitur. Ipse dimicat. Ipse dimicat hominis sunt tribulationes. Non est ex corde suo posuit deus hominem in hoc mundo miseriis. Hic homo preparavit sibi hic de fabricatione dicitur psalmus. Supra dorsum meum fabricaverunt peccatores. Fabricaverunt in quam coronam preciosam quia facit aliquis malum vel dicat si ipse patienter sustineat lapidem unum preciosum in corona eius ponit. Ideo diligendi sunt persecutores tamquam benefici. Luc. vi. Diligite inimicos vestros benefacite his qui oderunt vos. Benedicite maledicentibus vobis. Et ad Ro. xii. Benedicite persequentibus vos benedicite et nolite maledicere. Qualibet de causa benedicendi sunt persecutores et quod bonum vobis faciunt et quod aliam remunerationem non expectant. Ideo dicit apostolus. Vis benedictionem qui iudicat se de persecutore. Videtur malum pro bono reddere et ideo malum eveniet ei. Prov. xx. Qui reddit malum pro bono non recedet malum de domo eius. Sicut ars obiicitur quod persecutor non facit illud bonum quod facit ex intentione et ideo non est diligendus. Respondeo quod spina que claudit vineam alicuius et prohibet egredientes pungendo eos amatur ab eis cuius est vinea licet illud bonum quod ei facit non facit ex intentione.

Sexta est stultitia est quod cum nec aliquid amorem suum venalem habeant nolunt tamen vendere quod ei carius emeret scilicet deo quod ipsi amorem suum venalem habeant patet ex hoc quod nolunt amare nisi suos benefactores et se amantes. Nolunt amare hic amore vel aliquod beneficium precium amoris sui. Hic si ipsi pro deo inimicos suos vellent diligere deus valde care emeret amorem eorum daret eis pro illo amore superiorem suum et regnum celorum quod dominus in die iudicii ponet rationem de amore. De quo est maximum preceptum et dicet alicui se amasse aliquem quod ab eo amabatur vel quod beneficia sua recepit. Respondebit dominus de hoc amore non teneor debeo dum est iam solutum est et cum autem dixerit se amasse propter deum illos qui eum iniuriis et iniuriis defendebat se ne amarent. Tunc dicet dominus iustum amorem debeo vobis. Venite benedicti patris mei, percipite regnum et cetera. Et ad hoc pertinet illud Mt. v. Si vos diligitis illos qui vos diligunt quam mercedem habebitis. Nonne et

publicani hoc faciunt. Luc. vi. Si vos diligitis eos qui vos diligunt que vobis gratia est
cum peccatores. Verumptamen diligite inimicos vestros et sequitur et erit merces vestra magna. Cum homines
ita faciunt lucrum mirum est quomodo cum deo lucrari nolunt et quomodo amorem suum deo nolunt
dare pro regno eius quem darent alicui homini pro modico beneficio. Septima x. stulticia
est quod ipsi reputant honorem quod est in veritate vilitas. Dicat aliquis non possum tantum sustinere
dedecus quod de malo michi illato me non vindicem reputans vilitatem esse non vindicare se cum
tamen vindicare se potius vilitas sit in multis casibus. Unus casus quando stultus et insanus est qui tibi
contumeliatur. Alius casus est quando est vilis persona ut garcio vel leccator. Tunc enim homines magni cor-
dis dedignantur vindicare se de illis. Nolunt enim maculare manus suas ibi. Unde Seneca quos-
dam libenter patieris a quibus te vindicare fastidias. Ab hiis non aliter quam a bestiis par-
vis et inquinantibus reducenda est manus. Si ergo non possis vindicare te absque specia-
li inquinatione manuum tuarum et cum ille qui tibi infert iniuriam in hoc insanus et stultus sit, non
est vilitas set potius honor si te non vindices. Seneca. Magni animi est iniurias
in summa potencia pati. Seneca. Si magnanimus fueris numquam iudicabis tibi contumeliam fieri.
de inimico tuo dices non nocuit michi set habuit animum nocendi et cum illum in potestate
te tua videris vindictam putabis vindicari potuisse. Scito enim honestum magnum
et magnum genus vindicandi esse ignoscere. Prov. xx. Honor est homini qui separat se a contentio-
nibus. Omnes autem stulti miscentur contumeliis. Sicut honor est se separare a contentionibus, sic
vilitas est in contentione os suum cum ore alicuius maculare. Octava x. stulticia est quod ipsi
oderunt illos qui sibi prosunt quantum ad purificationem, scilicet iniuriatores. Peccatum vero non oderunt et alia peccata
que eis nocent summe quamvis deus preceperit odio habere nolunt odire. In psalmo: Qui diligitis dominum odi-
te malum. De nocumento peccatorum dictum est in principio tractatus. Hoc tamen addimus hic quod peccatum est
occasio omnium miseriarum que nobis accidunt. Fames enim et sitis et frigus et calor, labor et infir-
mitas et mors sunt sequele peccati. Unde si homo precavisset ipse non incurreret penas istas. Si quis
interfecisset alicuius fratrem proximum, ipse haberet eum odio precipue si solum peccato hoc posset facere
quanto magis debemus peccatum odio habere quod interfecit nobis omnes illos de parentela nostra
qui mortui sunt et illos qui venturi sunt interficiet et nos ipsos in omnibus miseriis quas in mun-
do isto videmus. Possemus odium peccati colligere. Quando aliquem mori videmus debemus cogi-
tare quantum malum sit peccatum facere ex quo talia peccata sequuntur sua stipendia. Apostolus: Stipen-
dia peccati mors. Legitur quod Adam et Eva quando viderunt mortem Abel luxerunt centum annis
intelligentes illam mortem sequelam esse peccati. Mirum est quomodo homines peccatum amare pos-
sunt cum occasione ipsius tot miserias incessanter sustineant. Ad miserias enim huius
odium peccati debet in eis revocari quod homo iracundus stultus sit iram recipiendo ...

quia homo plus deficit quam ad pacem per viam istam veniat. Citius pervenit homo ad pacem paciendo quam bella faciendo. Et facilius acquirit homo largiendo quam auferendo.

De hiis que debent hominem cohibere ab hoc peccato

Sequitur de peccato incendiariorum. Incendiarius dicitur. De peccato incendiariorum ... qui incendit audacter propria civitatem vel villam vel domum aliquam vel segetem vel aliquid simile malo studio vel pro vindicta. Si autem hoc faceret audacter ipse qui habet potestatem indicendi iustum bellum non diceretur incendiarius esse quia guerra esset iusta. Hec autem sunt que debent cohibere hominem a peccato isto. Primum est hoc quod istud peccatum dyabolicum est. Dyabolus enim in inferno in igne punit homines. Sic faciunt incendiarii in hoc mundo. Unde cum ipsi dyabolo assimilentur in isto mundo assimilantur ei in inferno. Secundum est hoc quod peccatum istud peccatum pure malicie est. Nullum enim est peccatum utilitatis. Peccatum rapine vel furti adducit lucrum vel utilitatem. Sed peccatum incendii nec utilitatis nec strenuitatis est peccatum cum tam aliquis posset ista facere. Et sicut sufflatores ignis in servicio hominum sunt viles persone quam non erunt viles sufflatores ignis in servicio demonum. Sua est culpa sunt pauperes homines quorum domus incenderunt. Sed propter solam superbiam divitum fecerunt. Unde ipse. Dum superbit impius incenditur pauper. Preterea hoc incendiariorum peccatum est pure malicie et ideo peccatum est in spiritum sanctum. Tercio debet cohibere hominem a peccato isto hoc quod peccatum istud valde dampnosum est proximo. Pauper enim homo exheredatur cuius domus sua comburitur et oportet eum cum uxore sua et familia sua mendicando per domos aliorum quod valde grave est homini intuenti. Unde Eccli. xxix. Vita nequam hospitandi de domo in domum. Incendium accidit quod numquam redibit ad pristinum statum et quod filii eius ad deciam fures efficiuntur et filie prostituuntur. Et ille qui domum incendit reus est omnium peccatorum que occasione illius incendii fiunt. Quarto debet hominem cohibere ab hoc peccato hoc quod peccatum istud valde dampnosum est actori suo. Dampnosius est illi quam passo. Unde Greg. in dyalogo quod cum quidam incendisset messem cuiusdam viri sancti nomine Stephani quidam videntes messem illius combustam venerunt ad istum dicentes quod messis sua esset incensa. Et adiungentes ve ve pater Stephane quod contigit. Cum ille placide respondit ve quod illi contigit. Nam michi quid contigit. Ille qui credidit incendere domum alienam incendit suam. Est enim domus illa sua quam ad eundem et sibi amittit. Sicut miles qui est in exercitu alicuius proprius equus quem amittit non sibi amittit sed domino suo cuius est. Incendiarius dum preparat ignem ad comburendam domum sibi preparat ignem ignem eternum. Igne enim peccatorum comburit seipsum. Augustinus. Sic putato maliciam esse quasi ignem. Quinto debet cohibere hominem a peccato isto hoc quod idem peccatum multum impedit a salute auctorem suum et propter vehementiam doloris incense quam oportet eum facere propter malediciones quas fecit ei. Quia enim pauper homo habet aliquem defectum occasione illius incendii vel videt parvulos suos lu-

Decem signa quod dominus amat pacem.

addens amplius quandam loquelam. Unde dicit Glo. Si occulta hostis bellum quod te gladias quid
a me petas non accusas. Jo. Gladium tenet hostis ut me perimat. Mira insania
ubi durum sibi deum plangere et gladium capiti imminentem non timere. Mira est fatui
tas est quod aliquis caput suum se a gladio tradat ut prevaleat fratri suo cum scriptum sit quod maledic
tus est et non miserebitur. Jo. reges et principes huius mundi de levitate uniuntur a gladio quod ali
as guerras faciunt et non sufficiunt vestibus ex utraque parte. Abacuc. i. ipse de regibus
triumphabit et tyranni ridiculi erunt. Secundo de eo quod s. a. g. scilicet quod deus non amat
velle agere et pro contrario odit guerram et talia possumus ponere per que appareret quod
deus multum amat pacem. Primum signum est quod deus voluit nasci in mundo isto dum
totus mundus pacatus fuit. Et duravit pax illa .xii. annos. ut impleretur illud
Ysa. ii. Tunc conflabunt gladios suos in vomeres et lanceas suas in falces. Spiritualiter
enim non vult habitare alicubi nisi pax sit ibi. Unde In pace factus est locus eius. Secundum
signum est quod deus amet pacem. scilicet quod cum ipse natus esset. ipse tamen cito commendavit
pacem cum omnibus multitudine angelorum dicente. Gloria in altissimis deo et in ter
ra pax hominibus bone voluntatis etc. ut habetur Luc. ii. Tercium signum est scilicet quod ipse mit
tens apostolos voluit ut homines ad pacem hortarentur dicens. Math. x. Intrantes in
domum salutate eam dicentes. pax huic domui. Quartum signum est quod ipse
vocavit pacificos specialiter filios dei dicens. Math. v. Beati pacifici quoniam filii dei vo
cabuntur. et discipulos suos dedit eis illud mandatum de exhortatione ad pacem
dicens. Luc. x. In quamcumque domum intraveritis etc. Quintum signum est scilicet quod deus re
licturus discipulos suos pacem spiritualem tamquam hereditatem eorum reliquit eis dicens
Jo. xiiii. Pacem meam do vobis. pacem relinquo vobis etc. Post resurrectionem suam ad discipulos suos
pacem commendavit eis dicens. pax vobis. ut habetur Jo. xx. duobus locis. Sextum signum
est scilicet quod deus ita care voluit emere pacem nostram. Mori enim voluit ut nos re
conciliaret sibi. Maritari voluit filius dei nostre nature infirme ut pax ista
reformaretur. adhuc et pacem peccatorum paratus est emere valde care. quantumcumque enim aliquis
peccaverit si ipse penituerit deus paratus est ei dimittere omnem offensam et emere
pacem ipsius regno celo. honorabilis est pax ista peccanti si habet deum in suo
corpore non debet pacem honorabiliorem ab eo requirere. et ut breviter dicam
spirituale officium filii dei fuit pacem reformare. hac de causa venit ipse in mun
dum istum. et fuit ibi plusquam .xxxiii. annis. Unde ad Eph. ii. Ipse est pax nostra
qui fecit utraque unum. Tercio debent homines cohiberi a guerris propter mala que inde
sequuntur et bona que amittuntur. Primum malum quod ex guerra sequitur est odium.

gentes i alieno hospicio ipe maledicit ei q domu suam icendit q maledictio i
feret i cendiatores i igne eternu. Vn. ecc. iiij. Maledicentis t i amaritudine aie
exaudietur. precatio exaudiet an eu q fecit eu. Et xxxv. eiusdem. deprecatione lesi dns
exaudiet no despiciet preces pupilli n uiduam si effundat loquelam gemit
tione lacrime uidue ad maxillam descendunt et clamatio eius sup deducente eas. A max
illa eni ascendunt usque ad celu et dns exauditor no delectabitur i illis. De materia ista
In tractatu de rapina dictu e. Sexto de cho. ho. a pecco isto pena mag qua i
presenti puniunt incendiarii. Pena au eorum sed leges humanas e ut q dolo ig
ne apposuit igne cremetur ut capite puniatur. n debz absolui n dapno resar
cito et prestito iuramento q igne ulterius no apponat a deo n puniet. Inde q
frequenter accidit q ipi mala morte moriunt. Vn legitur ij. Reg. xiiij. De absa
lone q fecit succendi messe Ioab q postea suspensus fuit. et occisus e trib lan
ceis missis i cor eius. Legitur et. xiij. Iudic. q Sampson succendit segetes philistinorum
q postea captus e a philisteis et excecatus et tandem ipo occisus. Septimo. de cho.
ho. a pecco isto. magna pena q puniendi sunt icendiarii i futuro q p osten
di p h q legitur. Gen. xix. q dns dicturus e. Ite maled. i ig. et. et. et subicit tamqua
ca h dapnationis. Hospes eram et no collegistis me. Si dns punitur e eos igne eterno
q i xpo hospicio no receperunt eu. quanto credendu e illos ee puniendos q hospicia
dni i q ipi tunc uiuis h ebant combusserunt qui pauperes hospitati fuissent i do
mo quam ipi combusserunt tociens dno hospiciu suu abstulerunt. Iusto presen
ti i futuro cremabitur incendiarius cu ipe alios cremet q p que peccat ho p h torque
tur. et no e lex equior illa quam ne. ar. ar. p. f. Octavo de cho. ho. ab h pecco
q peccatum i valde displicet deo q ostendi p p h q hospitalitas tantu placet deo
quantu hospitalitate pecctu iste destruit. q hospitalitas multu placet deo. pa
tet ex eo q legitur ad heb. ult. Hospitalitatem nolite oblivisci. Per hanc eni
qda placuerunt angelis i hospicio receptis et origenes domos hospitales in
gressi sunt angeli. domos n hospitibus clausas ignis et sulphur succendit.
domus qs angeli ingressi sunt fuerunt domus abraham et domus Loth. domus aute
succense fuerunt domus Sodomorum et Gomorreorum. hospitalitas tantu placet deo
q deus ad hospitales homines i ppa psona legitur declinasse. Vn refert Greg.
In quodam omel. q quidam prelatus multu fuit hospitalis. et quada die cu peres
nos susciperet et aqua daret manibus. ex humilitate iussus fuit inter eos i cuius
manibus aqua debuit fundere et cu versus ut eu acciperet. n invenit eu i cuius

seruando iudicando. Homo qui aliquem habet odio valde stultus est. amat enim societatem eius quem odit
et vult cum eo ire in infernum. quod valde mirum est. mirum etiam est quod ipse maliciam quam in hoste
odit in se diligit. propter unum delictum quod videt in homine omnia bona que in ipso videt odit. propter
modicum quod contra eum habet in eo odit quecumque de eo habet. id est in quo assimilatur illi qui totum prius suum odiret
propter domum unam hostis sui. que esset ibi vel totum agrum unum odiret propter unam urticam que esset ibi.
ut breviter dicam. Homo qui vult vindicare se stultus est iram recipiendo conseruando vin
dicando. Iram recipiendo stultus est quod cum frater eius dicat ei durum verbum et ex alia parte gla
dio eum velit illum interficere. ipse non curat de gladio quod parat. sed solum de verbo tristatur. Hec
stultitia innuitur Job. v. Virum stultum interficit iracundia. q.d. ex stultitia est
quod ab iracundia se permittit occidi. Stultus etiam est in seruando iram cum sit ignis quod dicit
et Salomon dicens Ecclesiastes vii. Ira in sinu stulti requiescit. qui non excutiat ignem vel car
bonem si in sinu suo ceciderit nonne stultus sit. Prov. vi. Nunquid potest homo abscondere ignem in sinu
suo ut vestimenta eius non ardeant. Stultus etiam est ira iudicando. Prov. xii. Fatuus
statim indicat iram suam cum ira furor est. Sic enim indicare se esse insanum. Item qui indicat
iram suam hominibus succendit contra se manus suorum eo quod domum suam ardere cum potius
cogitare debet. quomodo per se domum sue subueniret. Sicut non esset seruanda semita quam
iratus dictaret. sic non est proferendus sermo quem ira dictat cum ira sit furor. Homo iratus
si taceat. ostendit et se magis stultum quam ipse sit. Multa enim garrulatur que tac
ta non esset. Prov. xiiii. Qui impaciens est exaltat stultitiam suam. Ratio pro valde
ad hoc ut se ostendat multiplex iniquitas que est in homine irato qui vult vindicare
se. Prima iniquitas eius est quod ipse auctoritate sua presumit se iudicem uel se iniuriatorem
suum. Secunda est quod ipse in eadem causa vult esse actor et iudex. Tercia est quod ipse vult vin
dicare se pendente die qui sibi assignata est ad plenariam eius iusticiam exhibendam
dies ista dies iudicii est. Apostolus. Nolite ante tempus iudicare. Quarta iniquitas est
quod ipse in punitum vult relinquere illum a quo debuit incipere. scilicet seipsum qui sibi no
cuit magis quam alius quicumque potuit alius inferre ei iniuriam est odio quod ipse animam
suam interficeat. Quinta iniquitas est quod ipse non reddit pacientiam iniuriarum quam ei
debet. Sicut iniurias debet ei innocentiam. Sexta iniquitas est quod ipse iniusticiam
que ex solo iudicio debet procedere ex iniquitate vult elicere quod ex ira et odio. Sex
to pro valde ad hoc ut ostendat exemplum christi. optimum est exemplum ipsi christi qui ut videbatur pa
cientissimum qui ultimo faciat vindictam de inimicis suis. bene debet sufficere
homuncul[o] quod tam cito vindicetur de inimicis suis. Sicut dicit ab. Summa
religionis est imitari quem colis. Et legitur quod appropinquante morte eius cum

est quia ira potest diuidi in iram occultam que non prorumpit in exteriorem iniuriam et iram prorum
pentem in exteriorem iniuriam. sicut fit in iniuria ubi sunt facti. De prima ira dicit dominus Mt.
v. omnis qui irascitur fratri suo reus erit iudicio. et post subdit. De secunda ira qui dixerit fratri
suo racha reus est concilio. qui autem dixerit fatue reus erit gehenne ignis. racha interiectio est indig
nantis sed non nominat aliquam specialem contumeliam. sed qui dicit fratri suo fatue
nominat specialem contumeliam. Item ira potest diuidi in iram qua homo sibi irascitur et in iram
qua irascitur proximo. et in iram qua irascitur deo. De prima ira dicitur Deut. Iudicandum cum aliis
irascitur deserere sibi irascitur. de qua ira dictum est prius. de ira autem qua quis irascitur deo. quales
est ira iniquorum blasphemancium deum. potest intelligi illud eccl. xxvii. qui in altum mittit
lapidem cadet super caput eius. De peccatis que ex ira proueniunt.

Sequitur de peccatis que ex ira proueniunt. Proueniunt autem ex ira lis. unde prouerbiorum xxvi.
Sicut carbones ad prunas et ligna ad ignem. sic iracundus homo suscitat
rixas. et eccli. xxviii. homo iracundus incendit lites. ex ira etiam sequitur Guerra. In
cendia. homicidia. et alia. Iniuriis malicium iniusta et rapine et similia. De lite non dice
mus modo. quia de illa dicetur cum aliis peccatis lingue. De rapina autem dictum est. In tractatu
de auaricia. De istis hic dicemus. et primo de Guerra. xii. autem sunt que debent cohi
bere a Guerra homines. Primum est Guerra quam habemus cum hostibus inuisibilibus.
Job. vii. milicia est uita hominis super terram. Gen. iii. Dictum est ad serpentem ipso
na inimicicias inter te et inter mulierem. et semen tuum. et semen illius. Guerra ista ualde
periculosa est et propter calliditatem demonum. Gen. iii. Serpens erat callidior cunctis
animantibus terre. et propter longum exercicium pugne. Cum enim guerra ista non cessauerit
ex quo adam decepit et longum usum et experienciam multum uidetur docuisse inimicum
et eum propter exercicium pugne. Greg. assidua temptacio dyabolus deprehendit. et est et propter mali
tiam demonum qui incessanter sicut sanguinem nostrum sitiunt prouerbiorum xxx. Dyabolus sanguis
suga uocatur unde sic dicitur. Sanguisuge due sunt filie. et quia demones inuisibiles
sunt. Ideo nunc maxime impugnat si te impugnari nescias et quia magnum damp
num est. Si quis uincatur regnum eternum amittet et in patibulo infernali affligetur.
Si autem aliquis uincat multum lucratur. quia remunerabitur in regnum eternum. nam
accipit redemptio de guerra ista. et ut breuiter dicam. sic dyabolus peior est homine
sic Guerra quam habemus cum dyabolo. peior est quam Guerra quam habet cum hominibus.
Sicut aliquis princeps qui habet aliquam guerram fortem et periculosam studet
pacificare alias guerras emergentes sibi. Sic debemus pacificare cum hominibus
ne a demonibus superemur. ad hoc nos prouocat illud Job. xl. memento belli et non

xii. sunt que debent homines cohibere a Guerra.

restreret a filiis quia docet eos aliqua salubria dixit eis alieno sensu magis quam me cre-
didi lesus uindictam non expetii ulli scandalum facere nolui et si feci sedaui ut potui.
Septimo quod ualet ad detestationem ire est quia dominus ab eo qui uult uindicare et dimissa iterum repe-
tere ad que peccata iterum et quia legitur Mt. xviii. De illo qui noluit dimittere cum seruo suo
a quo dominus suus repetiit uniuersum debitum sibi prius dimissum. De eius diuisionibus ire
Dicto de hiis que ualent ad detestationem ire consequenter diuisiones ponende sunt ad uitam p-
cauentes. Notandum ergo quod est quedam ira que bona est qua homo irascitur uicio. de qua Eccl. vii.
Melior est ira risu quia per tristitiam uultus corrigitur animus delinquentis. Est alia ira que
mala est qua homo irascitur persone de qua intelligenda sunt que dicta sunt prius. et istius du-
as species habet. quedam enim subita est et sine deliberatione uocatur que uenialis est. alia uero
cum deliberatione et consensu uocatur que mortalis est. has duas species tangit dominus dicens
Irascimini et nolite peccare q.d. Si subita ira surgat in uobis non consentiatis ei. Ira
uero que cum deliberatione est si inueterescat odium dicitur. est enim odium ira inueterata quod uetat
prohibere apostolus ad Eph. iiii. dicens. Sol non occidat super iram uestram. ad detestationem odii
spiritualis possunt ista ualere primo illud. Ge. xlix. Maledictus furor eorum quia pertinax
et indignatio eorum quia dura. Secundo illud. Ioh. iii. Omnis qui odit fratrem suum homicida est.
Tertio quia odium spirituale est contrarium caritati que est maxime uirtus maxime placens
deo et maxime displicens diabolo. quod maxime diabolo placeat. patet ex uerbis Greg.
dicentis. Non curat antiquus hostis ut terrena nobis tollat sed ut caritatem
tem feriat. De placentia uero dei manifestum esse potest per hoc quod dicit dominus. Io. xv. hoc
est preceptum meum ut diligatis inuicem. Quarto quia cum tot querantur homo per que peccat sed
ille qui manet in odio iniurias sibi illatas nolit remittere primo in hoc quia
nec peccata sibi remittentur. Stultus est qui unam iniuriam non uult dimittere ut mil-
le uel plura sibi peccata remittantur. Quinto est hoc quia ira et odium contra naturam
uidentur esse in homine cum homo sit animal mansuetum naturaliter et mitior. unde Iob. xxxi. Ab
infantia mea creuit mecum miseratio et de utero matris mee egressa est mecum.
Mansuetudini uero que est in homine attestatur forma et dispositio exterior hominis. In omni
enim specie animalis figura corporis et rubor nature exterior attestatur sic un-
gues acuti fortes et magni et adunci dentes et cauda ossis magna
attestantur crudelitati ut apparet in leonibus. contrarium uero mansuetudini attesta-
tur in hominibus. Sextum est uero hoc quia cupiditas et alia peccata consistunt in appeti-
tu alicuius boni sed inordinate. odium consistit in appetitu ipsius mali. unde maio-
ris prauitatis et malitie iste esse quam cupiditas et similia peccata. Item nota

processerunt. Et adam terra. fideles quoque quia ipsi quadam spirituali fraternitate fratres sunt quia ex uno
patre scilicet deo nati et ex una matre scilicet ecclesia et celestem hereditatem diuisuri. Unde inimicari in-
ter fideles inimicicia carnali est quasi inter fratres lupi uel serpentes. Videntur esse huiusmodi homines
qui bella mouent contra homines. Seneca. Ferina rabies est sanguine et uulneribus gaudere et abiec-
to homine in siluestre animal transire. Inter serpentem et hominem naturales sunt inimicicie.
Unde Genesis iii. Ponam inimicicias inter te et mulierem et semen tuum et semen illius. Unde serpen-
tes se esse ostendunt qui ad homines inimicicias habent. Immo peiores serpentibus et lupis
esse uidentur. Serpens enim serpenti non nocet uel lupus lupo. licet diabolus alterent specie non no-
ceant. Homo uero nocet homini. Seneca. Inimicissimus est homo homini. leo leoni non nocet. lupus
lupum non ledit. Vere canes uidentur esse tales homines qui ad inuicem certant. Nono
de. cho. ho. a guer. Et quia homines qui guerras amant spirituales filii diaboli sunt. sic
pacifici sunt filii dei qui spirituales filii dei sunt. sicut prius dictum est. Decimo de cho. ho. a guer.
Miseria quam sustinent homines qui guerram faciunt. Ipsi enim de nocte incedunt armati
in siti fame et frigore. Si tamen sustinerent pro deo quantum sustinent pro gloria mundi mag-
nam coronam haberent apud deum. Unde ps. Contritio et infelicitas in uiis eorum. et cetera. Undecimo de cho. ho.
a guer. Dubius euentus belli. quoniam est ille qui fortune se credit deterius accidit in
bello. Unde ii Regum xi. Varius est euentus belli et nunc hunc et nunc illum consumit gladius.
Si aliquis fortis est ipse inueniet alium fortem. Unde Jeremias xlvi. Fortis impegit in fortem
et ambo pariter corruerunt. Si aliquis malus est inuenerit qui aliquem eque malum aliquem inue-
niat. Unde prouerbiorum xvii. Semper iurgia querit malus. angelus autem crudelis mittetur contra eum
et post hanc uitam quem diabolus ut eum deferat in infernum. uel in presenti quando dicitur homo eque ma-
lus mittetur ad reprimendum maliciam eius. uulgariter dicitur quia catus bellicosus defert aures
scarnizatas similiter et frequenter accidit quia qui amant bella moriuntur gladio. Unde
Reg. xv. Dixit samuel ad agag regem amalech sicut fecit mulieres absque liberis
gladius tuus sic absque liberis inter mulieres erit mater tua. Duodecimo de cho. ho. a g.
Et quia sapientes tam timent guerras et tam amant pacem. Unde salomon qui legitur
sapientissimus fuisse regnum suum in pace summa tenuit quadraginta annis. Unde Salomon
et nomen huius. Interpretatur salomon pacificus. Christus et uocatus est rex pacificus et in ciuitate
non est quia ita uocatur ecce dei sed guerra. Unde Luc. xi. Omne regnum in se ipsum
diuisum desolabitur. Et ambrosius. parue res concordia crescunt. magne uero res discordia
dilabuntur. licet tamen bonum sit pax. quia et suo giro contrarie. Sed ... Unde
tamen ualde raro guerra esset facienda. cum enim guerra et pax sint contraria
maxime a se distant et ideo ualde longa est uia que est per guerram ad pacem et

de una guerra sunt mille hoīes quorum quilibet ī peccato mortali. Illi aūt q̄ sunt ī peccato hoīcide sūt
uix̄ eorum dicit Job. In prima cā sequitur hoīcidia ⁊ frequenter illi q̄ moriuntur ī guerris
uel ī bellis moriuntur ⁊ morte eterna q̄ maximum periculum ē. hīc ē dampnum irrecupa
bile ē. Mat. ii. Rachel plorans filios ⁊c. ⁊ consequitur ⁊ incendia locorum sacrorum ⁊ non sa
crorum ⁊ rapine ⁊ furta. filii agricolarum fures efficiuntur filie prostituuntur. omittuntur
frequenter ecclesie ⁊ infinita alia bona. Quarto dē eho. ho. a guerra. hīc q̄ ī guer
ris ppauperibus malum infertur his q̄ nō meruerunt sed ī guerris illi mala recipent
q̄ ī culpa sunt hīc tollerabilius esset. sī illi paruum uel nichil mali recipiunt. innocentes
ū depredantur. uix̄ est ysa. lix. q̄ recessit a malo prede patuit. Item quicquid delirant
reges plectuntur achiui. In hīc tyrannus huius mundi peruis se habent quam diabolus ī infer
no. ille ē nō nocent nisi ūiūs q̄ meruerunt. tyranni ū ī guerris suis pocius nocent illis
q̄ innocentes sunt q̄ nō ē pura culpa cum innocentes deo spirituali adhereant ⁊ ī eo fiduci
am habeant. ⁊ sunt ī eius protectione. ps. Innocentes ⁊ recti adheserunt michi. Prouerbiorum ii. de custodi
ac rectorum talibus ⁊ proteget gradientes simpliciter. ī guerris ⁊ ī ferendum malum pauperibus
magis aūt dampnificatur aliquis pauper mulier quam gallina una aufertur ei quam aliquis
q̄ multum diues esset dampnificaretur ī mille marcis. sic uidua paupercula de qua loquitur
dominus. luc. xxi. plus misit ī gazophilacium mittendo duo minuta quam omnes alii secundum
iudicium domini. Quinto dē eho. ho. a guer. hīc q̄ uix̄ ē quin male accidat eis qui
guerras faciunt. dum ē malum inferunt eis. ⁊ sic mala accidit eis ū ipsi malum ī
ferunt aliis ⁊ tunc deterius eis accidit. Melius ē ē mala sustinere quam mala face
re. prouerbiorum. Melius ē humiliari cum mitibus quam diuidere spolia cum superbis. Sexto dē
cohi. ho. a guer. difficultas consulendi illis q̄ guerris intersunt. cum ē uix aliquis
sit paratus uitare ⁊ fortiores sunt ex eo q̄ sunt lībī. unusquisque uult esse occasio omnium ma
lorum q̄ sunt ibi. unde Job. xli. dicitur de corpore dyaboli. Corpus eius q. scuta fusilia ⁊ compac
tum squamis sese prementibus. Septimo. dē eho. ho. cohi. a guer. hīc q̄ nulla uel
parua utilitas inde sequitur. quam aliquis guerram facit ut sua recuperet. plus ualet q̄
ipse ī guerra expendit quam q̄ ibi acquirit. quam ū aliquis guerram facit ut sua
recuperet sed ut uindicet fratrem suum uel cognatum sibi occisum. nulla utilitas
ex hīc sequitur illi q̄ mortuus ē melius esset ei defuncto q̄ hoīcida pro anima eius iret ad
partes transmarinas uel q̄ processio fieret a multis dei super interfectum q̄ procu
raret sibi aqua benedicta ⁊ cruce nō cum igne maledictionis ⁊ lanceis ⁊ uexillis
a multis dyaboli. hic indecens fuit. Octauo. dē eho. ho. a guer. fraternitas q̄
est inter homines. Omnes ē homines aliqualiter fratres sunt. q̄ ex uno patre ⁊ ex una matre

manibus aquam fundere debuit ei quod hic tamen apud se miraretur eadem nocte per visionem ei
dominus dixit. centum diebus in tenebris meis. hesterna autem die me in memetipso recepisti.

De his que debent homines cohibere ab homicidio

Sequitur de peccato homicidii a quo peccato. Primo debent homines cohibere. De peccato homicidii.
hic quod ipsum est contra naturam docente et natura animalia que debent diligere ea que sunt eiusdem speciei
cum ipsis. Unde eccl. xiii. Omne animal diligit sibi simile. Unde mirum est quare homo vult alium hominem
occidere cum natura doceat unum lupum amare alium. Secundo debet cohibere homo a peccato isto hic quod ipsum
multum est contra rationem. dictat enim ratio homini quod non debet facere homini quod sibi odit fieri. ut legitur
thob. iiii. Unde cum ipse super omnia mortem odio habeat ipse super omnia cavere debet ne mortem
inferat. Tertio debet cohibere homo ab hoc peccato hic quod illud peccatum diabolus est et diabolo assimilat. Unde
io. viii. Ille homicida erat ab initio et prius peremit utrorum. Unde sanguisuga vocatur. Prov.
xxx. ubi dicitur. Sanguisuge due filie sunt. Quarto debet cohibere homo ab hoc peccato hic quod videtur ab homine
hic degenerare et in bestiam transisse que sanguine humano sitit. Unde seneca. ferina rabies est ista
sanguine tumultu letari et hic est abiecto homine in silvestre animal transire. Quinto debet cohibere homo
ab hoc peccato magna pena qua homicide puniuntur et in presenti et in futuro. De pena eorum
legitur Matth. xxvi. Omnes qui acceperint gladium gladio peribunt. et apoc. xiii. Qui in gladio oc
ciderit oportet eum in gladio occidi. et in Gen. ix. Quicumque fuderit sanguinem hominis fundetur san
guis eius. et prius hoc refertur vel ad mortem eternam vel temporalem. utrumque est rectum qui gladium in ma
nu sua accipit ad effundendum quod multum punietur peccatum homicidii. Unde Gen. iiii. Vox
sanguinis fratris tui abel clamat ad me de terra. Vox sanguinis pluraliter dicitur vox g sanguinea
al ut sit sensus. Generatio que ex abel exisset nisi interfectus fuisset requirit vindictam super
de te. Penam autem homicide ostendit cum subditur. Maledictus eris super terram et fuit
tanta maledictio illa quod et ipsam terram tetigit. Unde subditur. Cum operatus fueris ter
ram non dabit fructus suos. et subditur post. Vagus et profugus eris super terram omnibus
diebus vite tue. et est factus chaym tremulus. Unde ait. omnis ergo qui invenerit me
occidet me. Et notandum quod quattuor peccata dicuntur ad dominum clamare. scilicet oppressio innocen
tium. Unde exo. ii. Ascendit vox filiorum israel ad dominum et peccatum sodomorum. Unde Gen.
xviii. Clamor sodomorum et gomorreorum multiplicatus est et descendam et detentio mercedis mercen
nariorum. Unde Jac. ult. Ecce merces operariorum vestrorum que fraudata est a vobis clamat
et clamor eorum in aures domini sabaoth introivit et peccatum homicidii. Unde vox san
guinis fratris tui etc. Circa vero de peccatis nominatis. Sed dicuntur clamare ad dominum ad mo
dum homicidii quia sunt quasi homicidium. In peccato enim contra naturam effunditur id quod potuit
esse materia corporis humani et ideo est quasi homicidium. In oppressione vero innocentum et deten
tione mercedis aufertur pauperibus vita illorum et ideo ad quasi homicida reputatur.

De iiii peccatis que dicuntur ad dominum clamare.

in heremo morabatur ∴ ⁜
quod latrones auferebant ei panes de quibus vescebatur. Unde Amon precepit duobus dracho-
nibus ut custodirent hostium celle et cum latrones venissent ad hostium videntes dra-
chones obstupuerunt quos invenit Amon pre timore semimortuos et fecit eis prepara-
re mensam et compuncti facti sunt sanctissimi homines. Contra [illegible] iracundiam.

Sequitur de remediis contra iram propriam quorum primum est consideratio dominice passionis. Gregorius.
Si passio domini ad memoriam reducatur nichil adeo durum quod non equo animo toleretur quod vene-
num nobis in libris nostris insinuatum est ubi legitur quod filii Israel respicientes serpentem
in palo a morsu serpentium ignitorum sanabantur. Numeri de serpentibus ignitis. Ira est a
qua quis sanatur si diligenter attendat quod Christus in cruce pro eo sustinuit. Tunc enim patien-
ter sustinebit quicquid oportebit eum pro amore Christi pati. Secundum remedium contra iram ipsa est 2
silentium. Unde sic dicitur Proverbiorum xii. fatuus statim indicat iram suam. Dicit Glossa. Flamma nisi
explicata magis fervescit/ occultata languescat. Proverbiorum xxvi. Qui imponit stulto si-
lentium iras mitigat. [stulte] est homo superbus id est stans altus. proprie si iracundus sit. homo enim iracun-
dus non solum est stultus sed etiam quasi insanus. Unde si silentium ei imponatur ira mitigatur. Ad hoc
potest referri quod legitur in vitis patrum de abbate Ysaac qui requisitus a quodam fratre quare demones
eum timerent respondit. ex quo factus sum monachus statui statim apud me ut iracundia
ex guttur meum non procederet et ideo ita timent me demones. Legitur et de abbate Achille
quod quidam senex venit ad eum et vidit eum sanguinem expuentem et requisivit quid hoc esset
cui abbas Achilles respondit. Sermo erat cuiusdam fratris qui me contristavit et repugnavi
ut non illum dicerem sed precatus sum dominum ut tolleret a me. et factus est ille sermo sanguis
in ore meo et postquam expui eum requievi sed et illam tristiciam et sermonem illum sum oblitus.
Ad istud sed remedium ut patet per psalmum. posui ori meo custodiam cum consisteret peccator adversum me. Ter- 3
tium remedium est consideratio divine ordinationis. Nullum malum pene potest inferri nobis
nisi divina ordinatione quod magnum solatium debet esse fidelibus. Omnis enim tribulatio ve-
vino lud potio est quam celestis medicus qui discretissimus est et fidelissimus habet quasi in vitro
suo. unde dicitur in psalmo. et statuit aquas quasi in utre et inde dispensat eam filiis suis prout
videt expedire. Ideo mansuete et patienter toleranda est tribulatio. Istam rationem 8+157
insinuat nobis dominus Johannis xviii. dicens. Calicem quem dedit michi pater non vis ut bibam [illum]. Cum
tribulatio est quasi virga in manu matris amantissime quia in manu dei qui filios su-
os diligit super omnem matrem. Unde Ysaias xlix. Numquid oblivisci potest mulier infantem suum
ut non misereatur filio uteri sui. et si illa oblita fuerit ego tamen non obliviscar tui. Non
est michi timenda virga que est in manu matris amantissime scilicet misericordie dei proprie
quam ad tempus per virgam hic a gladio pene eterne liberari. Ad hanc ordinationem

ne suo ei auferetur. i. pet. i. Non corruptibilibus auro vel argento redempti estis
de vana vestra conversatione. sed precioso sanguine. quasi agni immaculati et incontaminati. Ergo
precio hominem debemus appendere ne nobis vilescat. Undecimo. de eodem. homicidium abhorret peccata.
quia homo templum est spiritus sancti. unde templum dei violat qui hominem occidit vel liberat. i. ad cor.
iii. Nescitis quia templum dei estis vos et spiritus dei habitat in vobis. Siquis autem templum dei vio
lat. disperdet eum dominus. Duodecimo. de eodem. homicidium abhorret peccato. quia tota trinitas in homine
habitat tanquam in hospicio suo. unde Jo. xiiii. ad eum veniemus et mansionem apud eum fa
ciemus. Unde toti trinitati contumeliam facit qui viro iusto in quo ipsa habitat violenciam
facit. Sed ista racio non valet [?] generaliter ad mortem iustorum hominum. sed in veritate ad homici
dium iustorum hominum. quantum ad id quod periculosius est homicidium iustorum cum scriptum sit. Mors
peccatorum pessima. De morte vero iustorum scriptum est. Preciosa in conspectu domini mors sanctorum eius. De occisione iustorum hominum.
Mors hominum peccatorum pessima est. quia est velud quedam porta per quam in infernum in
trant. et est quidam transitus ad mortem eternam. Mors vero iustorum velut quedam porta
est per quam fit egressus de miseria huius vite. et ideo non solum magnum peccatum est homici
dium iustorum sed et impiorum nisi hic fiat imperio dei. Imperio autem dei hic fit quando fit auctoritate
legis divine. Aliter non placet deo fieri. eze. xviii. Numquid voluntatis mee est mors
impii dicit dominus deus. et non ut convertatur a viis suis et vivat. et in eodem. Nolo mortem
peccatoris sed ut magis convertatur et vivat. Et Mt. ii. Rachel plorans filios suos noluit consolari quia non sunt.
ubi dicit glo. ecclesia plorat non tam morte translatos quam supplicio peremptos.
supplicio inquam infernali. De morte vero iustorum dicit sapiens. non est lugenda
mors quam immortalitas consequitur. peccatum homicidii unum est quod chasma ponderositatem
eius sustinere non valens. deicit in barathrum desperationis. Maior est iniquitas mea quam ut veniam me
rear [?]. est quod quam humana natura coniuncta fuit et unita divine. quod aliquis fuit
ausus extendere manum in hominem vel eum occidendo vel liberando nisi divino imperio
quod aliquis miles nupsit alicui regi illi de regno illo defertur [?] matrimonio
de genere ipsius. quantum ergo deferendum esset hominibus cum humana natura maritata sit filio
dei. preterea. si cruci tanta reverencia exhibeatur. quia coniuncta fuit corpori xpi per mo
dicum tempus. quanta reverencia est exhibenda humane nature quae unita est divi
ne ita quod numquam separabitur ab ea. et hec sufficiant de peccato homicidii. de alia vero iniectio
ne manuum iniusta. de qua ubi hic esset dicendum. nunc dicetur quia eadem sunt in magna
parte ea que debent hominem cohibere a peccato isto cum hiis que dicta sunt de peccato homicidii.
Sequitur de remediis contra iram. et odium. De Remediis contra iram tam propriam quam alienam
Contra iram alienam sunt [illegible] remedium. contra iram vero propriam octo [illegible]

Vnde eccl. xxxiiij. Panis egentium vita pauperum est. qui defraudat illum homo sanguinis est. et ibidem. Qui aufert in sudore panem. quasi qui occidit proximum suum. et ibidem. qui effundit sanguinem et qui fraudem facit mercenario fratres sunt. punitur enim homicida irregularitate. licet enim de peccato homicidii condignam penitentiam egerint tamen non possunt promoveri. Vnde i. par. xxviij. Dixit dominus ad David. Non edificabis domum nomini meo eo quod sis vir bellator et sanguinem fuderis. Sexto detestabilis homo a peccato isto. scilicet homicidii. fraternitas que est inter christianos. Omnes enim christiani fratres sunt fraternitate spirituali et naturali. ex uno enim patre et matre sunt omnes. scilicet adam et eva. Nam et sunt spirituali a deo patre et ecclesia matre. Vnde homicidium inter christianos est fratricidium. ad quod potest referri illud. Gen. xxxvij. Quid nobis prodest. si occiderimus fratrem nostrum et celaverimus sanguinem ipsius. Melius est ut venundetur ismahelitis et manus nostre non polluantur. frater enim et caro nostra est. Septimo detestabilis homo a peccato isto. hoc est quod fideles filii dei sunt. Vnde ab. filii dei sumus. Vnde hic probatur.

Maximus est timendus ne remaneat inimicus. et i. Jo. iij. Videte qualem caritatem dedit nobis deus ut filii eius nominemur et simus. et in eodem. filii dei sumus. sed non dum apparuit quid erimus. sed cum apparuerit similes quoniam ei similes erimus. et Math. xxiij. Patrem nolite vocare vobis super terram. Vnus enim est pater vester qui in celis est. Ergo qui aliquem fidelem occidit filium dei occidit quod constat nimie temeritatis esse. quomodo ante conspectum dei stare audebit qui filium dei occidit. Octavo detestabilis homo a peccato hoc. quod quilibet homo habet unum angelum bonum deputatum sibi ad custodiam cui contumeliam facit qui hominem occidit vel in iuste manus in eum mittit. Vnde x. Math. xviij. Videte ne contempnatis unum ex istis pusillis. dico enim vobis quod angeli eorum in celis semper vident faciem patris mei qui in celis est. Si quis verberaret aliquem qui fuerit militem de familia regis Francie sibi ad custodiam deputatum non parum offenderet regem. quantum ergo putandus est offendi rex celestis quando ille occiditur vel verberatur cui ipse unum de angelis ad custodiam deputavit. qui sunt quasi milites de familia ipsius.

Nono detestabilis homo ab homicidio hoc quod ipse ad similitudinem dei creatus est. Vnde mirum est quomodo aliquis audet destruere creaturam illam quam deus ad similitudinem suam creare dignatus est. Vnde Gen. ix. postquam dominus dixit quicumque fuderit sanguinem hominis fundetur sanguis eius. Subditur causa ista ad ymaginem quippe dei factus est homo. Si aliquis artifex tantum habet amorem ad opus suum quod pro nimio valore est quod non potest sustinere ut aliquis ei verbo detrahat ut patet neque vilificatorem qui non potest sustinere ut visibus eius detrahat. quantum tamen deus putandus est amare creaturam illam quam creare voluit ad similitudinem suam et quantum offenditur in eius destructione. Decimo detestabilis homo ab hoc peccato. scilicet quod tantum carus dominus emit hominem non parum enim offenditur deus quando res illa quam emit sanguine

nabimus remedia. Primum remedium contra iram alienam est mollis responsio. Unde Prov. xv.
Mollis responsio frangit iram. Sermo durus suscitat furorem. Et Prov. xxv. Responsio
mollis confringit duritiam. Et hoc est unum de miraculis spiritualibus quod molle frangat
m. ex. durum. Unde legitur in Vitis Patrum de abbate Machario quod cum properaret ad quendam locum
cum discipulis eius precedens ipsum obviavit cuidam sacerdoti ydolorum portanti lignum
grande cui dixit discipulus Macharii quo vadis demon. At ille iratus percussit eum
No. ita quod fere mortuum reliquit. Cui postea obvians abbas Macharius ait. Salveris labo-
rator salveris. At ille quid in me boni vidisti ut ita me salutares. Cui senex quia
vidi te laborantem. Cui sacerdos. Ego ex tua salutatione cognovi te servum mag-
ni dei. Sed quidam monachus male me salutavit quem ego plagis afflixi. Et statim
compunctus est sacerdos ydolorum petens veniam. Et duxerunt vulneratum usque ad cellam
et sacerdos ydolorum monachus factus est. Et de hoc dicit Io. Vide quid lenitas sermonis fe-
cerit et quid austeritas. Homo iratus est velud olla bulliens. Prov. xv. Os fatuorum ebul-
lit stultitiam. Sed aqua frigida mollis responsionis superfundenda est. Eccli. xviii. Nonne
ardorem refrigescat ros. dulce verbum est velud ros refrigescens ardorem ire. Sic
ex ore exit flatus. Unde ignis materialis accenditur et sputum unum extinguitur. Sic
ab ore exit durum verbum. Unde ignis ire accenditur et dulce verbum extinguitur. Ad quod
videtur pertinere illud Eccli. xxviii. Si sufflaveris quasi ignis exardebit. Si expueris super
Remed. 2m illum extinguetur. Utraque ex ore proficiscuntur. Non mirum si duris verbis ignis ire
accendatur. cum collisio duorum corporum ignem materialem producat. Secundum remedium contra iram
alienam est silentium. Unde Prov. xxvi. Cum defecerit lingua extinguetur ignis. velud
lingua se habet ut [illegible] que accenduntur homini iracundo. Unde ignis ire nutritur. Unde Eccli. viii.
c. p.ro Ne litiges cum homine linguato et non strues in ignem eius ligna. Securum est cito
recedere ab irato sicut aliquis recedit ab igne qui non vult neque comburi neque calefieri
3m ab eo. Unde ad Ro. xii. Non vos defendentes karissimi sed date locum ire. Tercium reme-
dium contra alienam iram vel odium est beneficium. Unde Prov. xxv. Si esurierit inimicus tuus
ciba illum. Si sitit da illi bibere aquam. prunas enim congregabis super caput eius. Beneficia
m. ex. No. que inimicis exhibentur sunt velud prune accendentes inimicos eorum ad amorem. Unde
legitur in Vitis Patrum de quodam heremita nomine Theon qui habebat gratiam sanandi
infirmos. quod cum venissent latrones putantes eum aurum multum habere. ipse fecit eos
stare foris affixos et mane cum incole vellent eos comburere pro furto ipse ait. Di-
mitte eos abire illesos alioquin a me fugiet gratia sanitatum. Et statim ipsi latro-
exem. nes conversi sunt ad dominum. Legitur et de quodam qui vocabatur nomine Amon qui in egypto

|| Ev. mth. v. f. Orate pro persequentibus et calumpniantibus vos ut sitis
filii patris vestri qui in celis est :—

in heremo morabatur

respiciat. Aug. de q̃ legit̃. ij. R. xvj. q cū semei maledixisset sibi et abysai gravaretur
4m dnū. Quartū remediū ē cõsideratio utilitatis quã hẽt tribulatio q̃ collatõ tñ i p̃senti quã
i futuro. Hanc utilitatẽ isinuat Aug qñ dicit de p̃secutoribz. Certitudine dñi me sicut apes
Ap[ostolu]s aculeo pungũt. s3 ex alia pte mel tribuũt. atq3 timet̃ q pũgũt. amanẽ tñ q mel
tribuũt. Sic p̃secutores licet pungãt dũ tribulatõne inferũt tñ amandi sũt q mel
5m dulcedinis celestis q̃dã m̃ conferũt. matia ẽ etne corone hõi tribũt. Quītū reme
diū est cõsidatõ status i q̃ ē iniuriãs. Insan[us] ẽ ẽ sic ostensũ ẽ p[rius]. Irrogata ẽ iniuria ipi
ẽ i sania q̃ fecit sic phs dicit. Ideo cõpati debem[us] iniuriantibz nõ irasci. Sextū re
6m mediū ẽ cõsidatõ p[ro]pror[um] defectuũ. Facili[us] ẽ portat alios defect[us] alienos qñ p[ro]pos defect[us]
suos cognoscit q̃s opt[er]et ab aliys portari. Vñ Ier. xxv. Eo indigeas remissione et.
Ideo aliq̃ defectibz alior[um] ita de facili irascunt[ur] q suos nõ agnoscũt. Sen. Regnũ ẽ aios
illos nõ induratos hẽre illi oblita sue i firmitatis aliene deseuiunt. q. iniuriã accep
7m iunt. Aug. Irasceris servo tuo q̃ peccet. irascẽ ẽ tibi ne tu peccet. Septimū remediū ẽ cõside
ratõ finis uite mortis. s. et eor[um] q̃ post mortẽ sequunt[ur]. Vñ Ecc. xxviij. Memento nouis
simor[um] et desine inimicari. Et subdit. memorare timorẽ dnĩ et nõ irascaris proximo
8m Octauũ remediũ ẽ cõsidatõ p[ro]p[ri]e impotentie. Multi sũt q̃ ideo irã seruant cõ proximũ
suũ q putant q delectus eet nõ uindicare se de eo q̃ iniuriat[us] ẽ eis. q̃ attendere de
berent q nõ ẽ p[ro]prie eẽ hũt defendendi se de armis suis ul' a pulicibz suis. Vnde Aug.
Vo et quiniũ dicit. et times. et iratus es. pulicibz resiste ut dormias. Incipit de pecco
lingue.
Ultimo int̃ pccã dicend' est de pecco lingue q illud pccm remaneo
post alia pccã. Multi ẽ cauẽt sibi ab aliys pccĩs q̃ ñ cauẽt a pecco lingue
s3 m̃. Primo agem[us] de custodia lingue i cõmuni. Scdo enumerabim[us] diuersa pccã lingue
et de uno q̃q3 eor[um] suo ordine p̃sequem[ur]. Tercio ũ tangem[us] de remedyis cõ pccm lingue.
Multa ũ sũt q̃ debent hoiem moue ad diligentẽ custodiã lingue. Primũ ẽ s3 q
dus hoiem i lingua honorauit p̃ cetis creaturis. Nulli ẽ creature dedit d[eu]s linguã
natalẽ ad usũ loq̃le q̃ hõi q nõ paruis honor ẽ nec paruũ bñficiũ est. Si aũ n̄ credis
bñficiũ ẽ eẽ magnũ. cogita si mutus eẽs quãtũ bñficiũ putares si redderet̃ ẽ lo
quela. Plus ẽ amares s3 qm̃ si daret̃ t i finita pecunia. Vñ ualde ingrat[us] ẽ ho
2m q̃ peccando dnm̃ i honorat i mẽbro illo i quo deus hoiem p̃ cetis creatis honorauit. Scdm
est s3 q lingua quãtũ ad usũ loq̃le organũ ẽ rõnis. ubi ũ nulla rõnis sic dic Aug.
et i solis rõne hñtibz inuenit̃ natalis. Vñ a rõne regi debet et solũ ad impiũ
rõnis debet ling' exire i actũ loquele. Indecens est ut nulla rõnis sit rõne tñ
tat' et ex q̃ aliq̃s cõparatus est iumentis et si. fac. ẽ illis. de iure possz eis a deo au

facit loquela ad nutum eius non pertinet loquela. Tertium est quod aves que non receperunt tantum 3
beneficium gratiam in lingua quantum homines, non aliquam mercedem a deo expectant pro usu lingue
sue laudant creatorem suum. Unde mirum pro deus offendi si homo ei in lingua contumeliam retri-
buat ex quo congregatio avium eum laudat. Quartum est hoc quod lingua est membrum valde no- 4
bile et in quo maxime videretur esse omnis immunditia. Maior est immunditia peccati immo non reputanda
corporalis immunditia comparatione ad peccatum lingue. Unde Matthei xv. Non lotis manibus man-
ducare non coinquinat hominem. Diligentius ergo custodienda est lingua ne peccato inquinetur. Qui autem non
plus timet inquinare linguam suam peccato quam ceteram membra peccato videtur. Potest esse quod homo
porcus est qui rostrum in lutum ponit sicut et pedem, non magis parcit ori quam pedi. Homo qui non timet
inquinare os suum peccato velud canis Marcelli qui labia solet habere sanguinolenta. Abhomi-
nabile est pro certe hominibus et deo quod ponunt inmunde in os suum ea que in tenebriora sunt missa et cibis
cibis diabolici etiam presumit excreare sibi in gulam. Immunditia peccati sputum diaboli est.
quod tollenda est expiatio leprosi in ore quam expiatio dicitur. Multum immundus est qui in
mundissimum est presumit ludificare in ore suo. Quintum est quod debet hominem movere ad di- 5
ligendum custodiam lingue est officium ad quod lingua deputata est. Est enim lingua
deputata ad adorandum et ad deum laudandum, ad susceptionem dominici corporis et sanguinis,
ad proferendum sacra verba quorum unumquodque sanctitatem magnam lingue requirit. quod sed
Gregorius. Non indignum ad intercedendum ... iram animus ad deteriora provocatur. Unde lingua
que tacens deum offendit non de facili in oratione exauditur. Laus etiam dei sanctitatem magnam
similiter requirit. quod non speciosa laus in ore peccatoris ut dicitur in ecclesiastico. Dominicum etiam corpus quod in ore
recipitur sanctitatem magnam sibi requirit. Unde sicut mirum videretur qui in calice ubi corpus Christi re- nota
cipitur lutum immundum poneret, sic mirum videatur qui os suum ubi corpus Christi recipitur per peccatum
inquinat. Verba etiam sacra que in ore hominis debent versari sanctitatem sibi omnes requirunt
cum sint reliquie. Unde Gregorius. Sacra vocantur non ante dominus. Nolite sanctum dare canibus. Si vestes
que tetigerunt corpus dominicum pro reliquiis habentur. Quid de verbis que ex ore domini processerunt pro ex
reliquiis habendo. quod illa dominici reliquie sunt probant miracula spiritualia que per ea fiunt. Certe
per ea spiritualia illuminantur. Unde preceptum domini Luce. illumina oculos, et mortui spiritualiter vivifi-
cantur. Unde Johannis v. Venit hora et nunc est quando mortui audient vocem etc. Inter alia membra os magis
videtur esse divino officio et verbo vitam esse cum deus omnia membra hominis fecit ut saltem unum
membrum sibi mundum servaret unde servire ei. Sextum est hoc quod lingua custodita animam
custodit. Unde in Proverbiis xiii. Qui custodit os suum custodit animam suam. Homo qui os suum
non custodit est quasi civitas sine muro. Unde Proverbiis xxv. Sicut urbs patens et absque
murorum ambitu ita est vir qui non potest in loquendo cohibere spiritum suum. Est sic castrum vel domus

absque porta. Unde legitur in vitis patrum quod quidam senex cum quibusdam filiis ibat ad beatum
Antonium et audivit multa ab illis in via de sacra scriptura et de operibus manuum suarum. Sed ipse
per omnia tacebat et cum venisset ad Antonium dixit Antonius seni. Bonos fratres habuisti co-
mites tecum itineris tui. At ille. Boni quidem sunt sed habitatio eorum non habet ianuam quicumque vult intrat
stabulum eorum et solvit asinum. Qui vult custodire castrum adhuc oportet quod diligentiam ha-
beat circa custodiam porte. Unde ibi turres solent fieri. Et in claustris ad portam custo-
des consueverunt poni. Sic qui vult custodire animam suam oportet quod diligentiam adhibeat
circa custodiam oris. Homo enim os non custodiens est velud vas absque operculo et ideo inmundum se
reddit. Numeri xix. Vas non habens operculum neque ligaturam inmundum erit. Est enim velud equus
sine freno et navis sine gubernaculo. Unde Jacobi iii. Si equis frenos in ora mittimus ad consen-
tiendum nobis et omne corpus eorum circumferimus et naves cum magne sint et a ventis vali-
dis minantur circumferuntur a modico gubernaculo ubi impetus dirigentis voluerit. Ita et
lingua membrum quidem modicum est et magna exaltat id est ad magna pericula vel tormen-
7 ta ducit. Septimum est pronitas ad malum que in lingua inquantum insinuat. Jacobi iii. dicens.
Omnis natura bestiarum et volucrum et serpentium et ceterorum domantur et domita sunt a natura huma-
na. Linguam autem nullus domare potest et subditur. Est enim inquietum malum plena vene-
no mortifero. Et in eodem capitulo lingua nostra ignis est universitas iniquitatis. Ubi dicit Glossa.
universitas quia per eam fere cuncta facinora aut concinnantur ut latrocinia stupra
aut patrantur ut periuria falsa testimonia aut defenduntur ut est cum quibus in peccatis sce-
lus excusat quod admisit. Lingua enim in humido est sive in lubrico et ideo de facili labitur. Ideo
scriptum est Ecclesiastici xiiii. Beatus vir qui non est lapsus verbo ex ore suo. Propter pronitatem ad ma-
lum que in lingua est ponitur sal in ore parvulorum qui baptizantur ad ostendendum quod membrum
illud de facili putrefiat [illegible] saturatur. Propter eandem causam Spiritus sanctus
in linguis igneis apparuit vel potius quam in manibus vel aliis membris ut ostenderetur
quod membrum illud magis inflammatum erat igne infernali. Unde necessarium erat illud ut
igne celesti inflammaretur. Propter eandem causam enim manus et cetera membra in patibulo fuit
Lingua quodam modo a natura inclusa est et munita cum propter facilitatem suam et pronitatem ad malum hac
8 inclusione indigeat. Octavum quod debet hominem movere ad diligentem custodiam lingue
est hoc quod lingua multum potens est ad nocendum quam potestatem nocendi volens ostendere
Jacobus eam linguam ignem vocat. Jacobi iii. Ignis enim inter omnia elementa potentior est
ad destructionem. Eandem etiam potestatem insinuat cum dicit quod lingua inflammat rotam
nativitatis nostre inflammata gehenna. Glossa super id est a gehenna suggestione diaboli.
Rota autem nativitatis vocatur circulus presentis vite. Potestas nocendi que est in lingua apparet

11 causa q̃ prius. Cxi. est difficultas custodiendi linguã ꝓp quã difficultatẽ. legitur
In vitis prm̃ de quodam sc̃o q̃ clamabat ĩ cessant̃. dn̄e dr̃ labia me a vnigr̃ ĩ ecc.
xxi. Sic legit̃. Quis dabit ori meo custodiã ⁊ sup labia mea signaclm certũ
ut nõ cadã ab ipis ⁊ lingua pdat me. ⁊ ĩ ps. Dn̄e labia mea ap. ⁊c. ⁊ ĩ c. Pone
dn̄e custo. ori meo. ⁊ ꝓu. xvi. hoĩs ẽ ꝓparare aĩm dn̄i aut gubnare linguã
12 Cxii. est utilitas magna q̃ sequit̃ ex custodia lingue q̃ utilitas ĩ simulat̃. ꝓu. xiii.
ũ sic legit̃. De fructu oris sui unusqsq̃ replebit̃ hois. Non ẽ alia ita paup q̃ i
breui nõ posset ditari de fructibz oris sui si illud diligent̃ excoleret. De hijs
fructibz dictũ est ĩ tractatu de accidia. iii. ca. de ocio. Utilitas bone lingue in
uenit̃. ꝓu. x. ũ legit̃. Uena uite os iusti. ꝓp utilitatẽ hẽ tribui potius apparuit
sps scs ĩ linguis quã ĩ manibz ut aliis mẽbris. Membrũ ⁊ uult sibi uoluit eligere.
13 Cxiii. est piculũ q est ũ lingua custodiat̃. Sine custodia ẽ lingua nõ ẽ ho bon
fieri. ⁊ si bon est cito fit malus. Ad pmũ ũ ꝓrie ẽ. Job. xi. Nunqd uir uerbosus iusti
ficabit̃. Greg. Vera ẽ sñia q̃ legit̃. Cultus iusticie silenciũ. Isa. xxxii. Qui parũ
fluxũ seminis inmũd est. Ido dr̃ Iac. i. Si qs putat se religiosũ esse ñ refrenans
linguã suã a malo sꝫ seducens cor suũ huius uana ẽ religio. q uadit ĩ nichil. ex
ualde ĩ nũm. ⁊ ĩ ps. Quis est ho q̃ uult uitã diligit. ⁊ qũ aliqs respondisset ego sub
dit. Prohibe linguã tuã a malo. ⁊ ꝓu. xviii. Mors ⁊ uita ĩ manibz lingue. ⁊ Mt.
xii. Ex ũbis tuis iustificabis ⁊ ex ũbis tuis tuis cõdẽpnabis. Ad piculũ istud osten
dend̃ ualet illud q legit̃ de scõ pho. q̃ cũ redisset a studio athenensi ⁊ mat
er increpellaret eũ de turpitudie ⁊ instaret ipe ⁊ dixit nõ in ũbo. Unũ q in
telligens mat̃ dolore mortua est ⁊ tũc dixit ille qd ẽ optimũ ⁊ qd ẽ pessimũ
ũbũ ⁊ ꝑpetuo silencio se dãpnauit. Si ⁊ ẽ ĩ bono statu ñ linguã custodiat ci
to corruet. Unũ ꝓu. xii. ꝓp pctã labior ruina ꝓximat malo. Ido dr̃ ecci. xxviii.
1? Beatus est q̃ coopertus ẽ linguã nequã. Cxiiii. est q magna ꝑs bonitatis uite
ẽ ĩ custodia lingue. Unũ Iac. iii. Si qs ĩ uerbo nõ offendit hic ꝑfectus ẽ uir.
14 Cxv. ẽ hꝫ q magna ꝑs sapie ĩ moderamie ipi lingue cõsistit. Unũ ꝓu. xvii. Q̃
moderat̃ sermones suos doctus ⁊ prudens est. Et. x. eidem. Qui moderat̃ labia
sua prudentissimus est. Solũ prudens est ul prudentior. hꝫ ⁊ prudentissimus. Pru
dens est q̃ loquit̃ qñ loquendũ est. Unũ ecci. xx. Ho sapiens tacebit usq ad tps.
Prudentior ẽ q̃ loquit̃ talia qualia debet loq ut q̃ loquit̃ ũba pura a scilitate
⁊ ꝓximi nocumento ⁊ a cõtumelia dei. ꝓu. xv. Sermo purus pulcherrim̃.
Prudentissimus u est ille q̃ modũ seruat ĩ ũbis. q.s. dulciꝰ loquit̃ absq cla

rema. Ea. Illi qui in inferno erunt blasphemabunt deum pre magnitudine doloris. Unde
apoc. xvi. Blasphemaverunt deum celi pre doloribus et vulneribus suis. Sic filii dei assues
cunt hic benedictioni et laudi divine volentes addiscere officium in terris quod facturi sunt in celis.
Sic filii diaboli assuescunt blasphemiis addiscentes in mundo isto officium quod facturi sunt in in
ferno. Vi. de co. ho. a peccato isto hic quod blasphemia dei contumelia est. dum ei appropriatur seru
ua ipsius. et ideo non de facili consequitur homo remissionem huius peccati. Unde eccl. xxii. Mittens la
pides in volatilia deiciet illa. Sic et qui conviciatur amico dissolvit amiciciam. ad ami
cum. Et si produxerit gladium ad amicum non desperes. est enim regressus ad amicum. Si ap
erit os triste non metuas. est enim concordatio excepto convicio. et improperio. et superbia. et misterii
revelatione ad literam nobiles post magnas guerras. postquam et in bello se leserunt
amici efficiuntur. Si quis vero convicium aliquod dixerit eis toto tempore vite sue memores erunt
conviciis illius. Signum unum est quod aliquando cum tanta difficultate recedit a corde illius quam
[illegible] possunt sibi. illi qui regi glorie totiens conviciati sunt. Ergo illi qui delectantur
deum blasphemando iudeis deteriores videntur qui consuetudinem habebant quod audita blas
phemia aures obstruebant sibi. Unde super act. vii. Continuerunt aures suas.
dicit glosa. ne blasphemiam audirent in signum et doloris scindebant vestimenta
sua. Unde super mt. xxvi. princeps sacerdotum scidit vestimenta sua. Dicit glo. Mos est iude
orum cum aliquid blasphemie audiunt scindere vestimenta sua. Canibus et peiores videntur. Ca
nis non enim mordet dominum suum vel lacerat. Ipsi enim dilacerant deum dum eum blasphemant. Ipsi
eodem more quo vinum a deo creatum biberunt. In contumeliam autem mordent et contumeliis
afficiunt. Similes canibus cupidis qui manum que sibi panem porrigit mordent.
Blasphemia est vero maius peccatum quam heresis. Hereticus vero ea loquitur de deo que esse vera cre
dit. Blasphemus vero contumeliam suam deo dicit quam scit non esse dicendam. Non solum blas
phemi culpabiles sunt sed et illi qui tollerant cum comprehendere possint ut patres et matres qui non
corrigunt filios blasphemantes. et quandoque hac de causa dampnantur eos. Dicitur enim [illegible]
quibus patet per Greg. posita in ii eodem capitulo. Item illi culpabiles sunt qui permittunt
contumeliam fieri deo in domibus suis qui prohibere possunt. Nullus homo tamen dominum permitte
ret aliquem quem sciret crederet contumeliam inferre in domo sua ex quo posset hic prohi
bere. + vix possunt homines sustinere quod coram eis convicium dicatur patri suo vel domino
terreno. quomodo ergo possunt sustinere hic de patre celesti. Numquid culpabilis esset qui permitte
ret in cellario suo templum demonum fieri et illi ipsi sacrificari. Nonne tabula in
qua luditur et blasphematur vere tabula est diaboli in qua deus exhonoratur
et diabolus honoratur. Quomodo ergo hic possunt sustinere qui veram fidem habent. Dubium culpabiles sunt

+ quanto magis tollerare non debet ut creatori suo contumelia inferatur in domo sua
ex quo potest prohibere

more et asperitate quod non parum est utile. Unde Prov. xvij. Qui sapiens est corde appellabitur
prudens. et qui dulcis est eloquio maiora reperiet. Magis ei proficit quod habet dulcedinem lingue
quam quod habet sapientiam magnam in corde. Sed videtur quod Salomon debuit dicere quod moderatur cor suum pru
dens est quam quod mo. la. et cetera. ad quod dicendum est quod non potest esse sermonis moderatio absque cordis
moderatione. folia enim non possunt se habere ordinate radice commota et ille magis se dominatur animo
suo. quod adeo habet in potestate sua et non licet ei uti armis et pacissimis in sua defensione que
sunt verba. Verbis enim quasi sagittis de longe hostes perimuntur. Et notandum quod in moderatione pre
dicationis habendus est respectus. ad v. scilicet spiritualiter. scilicet ad personam que loquitur. Unde Prov. non decent
stultum verba composita. et ad materiam de qua homo loquitur. Unde Job. materias grandes ingenia parva
non sustinent. et ad personam cum homo loquitur. quod sic dicit Greg. secundum capacitatem auditorum for
mandus est sermo doctorum. et hoc quantum ad pluralitatem sermonis et quantum ad sublimitatem.
Sunt quidem enim capacibus tot et tanta dicere volunt quod non ipsi retinent. ipsi volunt infundere doli
um vini in lagenam unam vel in cyphum unum. iiij. habendus est respectus ad temporis
opportunitatem. Unde Eccl. xxviij. Ex ore fatui reprobabitur parabola quod non dicit eam in tempore
suo. et Prov. xv. Sermo oportunus optimus est. v. habendus est respectus ad fervorem. Unde Eccl. vij.
Noli esse iustus multum. Sunt qui quando vident ensem ad muscam occidendam et feriunt ad ovum frangen
dum. Greg. scilicet minimam negligenciam tamen tanto fervore movent sic si esset magnum peccatum
quod raro expedit fieri. et si in certum multum conandum sit et quod pluras negligencias quam
aliter corrigi non possunt. Greg. super Eze. obsecro disce qualiter unum quemque debeas que
colligimus et noli in parte ista ambulare in sensu tuo immo in furore tuo. Vj. de ho. mo. 10
ad di. custo. lin. Exortatio sacre scripture ut est illud. Eccl. xxviij. Ori tuo facito hos
tia et iudicio. Verbis tuis facito stateram. et frenos ori tuo rectos adde ne forte labaris
in lingua. et In Eccl. v. ne temere quid loquaris nec cor tuum sit velox ad proferendum sermonem coram
deo. et Prov. iiij. Remove a te os pravum. Vij. de ho. mo. ad di. custo. lin. exemplum ut est illud
i. Re. iij. Crevit Samuel et dominus erat cum eo. et non cecidit ex omnibus verbis eius in terram et 14
in descriptione viri iusti dicitur in ps. folium eius non defluet. et alibi. Octava custo. lin. me. ut in de. in
lin. me. Viij. de ho. mo. ad di. custo. lin. Sed quod oportebit verba tua discutere per districtum
iudicium dei. Ideo debeat hic verba nostra caute discutere per iudicium nostrum. Unde in ps. dicitur de lingua 18
iusti quod loquitur iudicium. scilicet certam examinatam. et ut breviter dicam sicut per loquelam comprehenditur
utrum aliquis sit gallicus vel theotonicus vel alterius nationis. Unde in evang. Tu de illis es. nam
et lo. tu. te ma. facit. Sic per loquelam comprehenditur de aliquo utrum sit bonus vel malus. Unde
Eccl. iiij. In lingua sapiencia dinoscitur. et iterum in Eccl. xxvij. Ante sermonem nunquam laudes
virum. Hec est enim temptatio hominum. Job. In pondere verborum probatio existit humane vite. et Sancti Georgii

de bucaho sit exordium. In libro et quiete pacis et cum et gestis omnibus.

rebit si attendat̃ que noceat ling̃ & quã uelocit̃ & q̃t modis. nocet autẽ ling̃
ipsi loquẽti. & ei de q̃ loq̃r. & ei cui loq̃r. Ipsi ñ loquẽti nocet multiplic̃r. Primo grãm 1°
dei auferendo. unde B. Leuis res sermo sz grauit̃ uulnerat aptissimũ euacuandis cor
dib; instrumentũ. aufert & gratiam hoĩ. unde ecc. xx. Sapiens ĩ u̾bis amabilẽ se facit.
gr̃e aũ fatuoꝝ effundent̃. P̾u. x. Os stulti ꝯfusioni pximũ ẽ. Ecc. v. Honor &
gl̃ia ĩ sermone sensati. lingue ĩprudentis subũsio est ip̃i. Nulla bestia adeo
nocet hoĩb; sic ling̃ ñ custodiat̃. Os unꝰ mali ꝯsiliarij ul̃ suggestionis q̃nq;
destruit totã unã patriã. q̃d ñ facerent .c. lupi. c. & templa spũalia ul̃ plura p̾
nã succendit ling̃ una. Ling̃ & unꝰ aduocati destruit abbatiã unã ul̃ archi
ep̃atũ. Inimicũ facit id ponĩ ĩ manu alicuiꝰ q̃d ee pt̃e dr̃ cle. unde ecc. xxviij.
Ling̃ tercia multos ꝯmouit & dispsit illos de gente ĩ gentẽ. ciuitates muratas
destruxit. Nocumentũ ñ q̃d facit ling̃ ualde magnũ ẽ. unde ecc. xxviij. multi
ceciderunt ĩ ore gladij. Sz nõ sic q̃ q̃ interierũt p̾ linguã suã. Qui eĩ p̾ linguã
interierũt p̾ mortẽ aĩe interierũt. Illi aũ q̃ gladio corpe interierũt. Itẽ ĩ eodẽ. Flagel
li plaga liuorẽ facit. plaga aũ lingue ꝯminuet ossa. cordi eĩ uulnꝰ letale in
fligit. Multisq; modis nocet. Nocet & occulte & ido ꝯpat̃ serpenti. unde ps. Acu
erũt linguas su. si. ser. ue. aspi. sub. la. eoꝝ. Nocet & armatis. ido sagitte ꝯ
pat̃. Ie. xx. ubi dr̃. Sagitta uulnerans ling̃ eoꝝ. & Itẽ Iu̾e. Extenderũt linguã
suã. q. arcũ mendacij & nõ ũitatis. Ling̃ ei q̃ est ĩ Gallia nocet ei q̃ est ultra ma
re dũ eũ ĩfamat. Itẽ existens ĩ t̃ra nocet ei q̃ est ĩ celo dũ dm̃ & s̃cos blasphe
mat. unde ĩ ps. Posuerũt ĩ celũ os suũ & lin. eo. trãsi. ĩ t̃ra. Ling̃ & p̾ximo nocet. & ido
gladio ꝯpat̃. unde ĩ ps. acuerũt ut gladiũ lin. su. & lin. eo. gla. acut̃. Velocit̃
& nocet ling̃. unde B. Loquitur de illo u̾bo. uelo. pe. eo. ad effun. sang. dicit
utiq; tã ueloces q̃ uelocit̃ currit sermo. unde est q̃ loq̃r & unũ tm̃ u̾bum
pfert & tñ unũ u̾bũ uno momento multitudinis audienciũ aures inficit. a
nimas interficit. Nonũ q̃d de. ho. mo. ad de. c. lin. est h' q̃d ling̃ ñ custodi 9
at̃ diligent̃. p̾ serunt ĩ dnm̃ suũ. unde Pu. xviij. Os stulti ꝯtricio eius. & xxviij
Os lubricũ opat̃ ruinas. Decimũ est cruciatus lingue quẽ sac̃ sc̃ptã me 10
morat. Luc. xvi. ubi dicit̃. diues q̃ erat ĩ inferno. pr̃ abraham miserere mei
& mitte lazarũ. &c. Ido cruciatus lingue spũalis exp̾mit̃ ut pa̾m lingue spũa
lis declinat̃. Similit̃ cruciatꝰ lingue exp̾mit̃ spũalis. apoc. xvi. ubi sic legit̃.
q̃d manducauerũt linguas p̾ dolore & blasphemauerũt dm̃ celi p̾ dolorib;
& uulnerib; suis. nõ dicit q̃d manducauerũt manꝰ suas sz linguas suas eadem

Dicto de custodia lingue in communi consequenter enumeranda **De .xxiiii. peccatis lingue.**

Sunt autem diversa peccata lingue ut de hiis prosequamur ex quibus .xxiiii. enumerare sufficiat que sunt blasphemia. peccatum murmuris. peccati defensio. periurium. mendacium. detractio. adulatio. maledictum. convicium. contentio. bonorum derisio. pravum consilium. peccatum seminantium inter fratres. peccatum bilinguium. peccatum rumorum. Iactantia. secreti revelatio. Indiscreta comminatio. Indiscreta promissio. Ociosum verbum. Multiloquium. Turpiloquium. Scurrilitas in discretis. taciturnitas. Et primum prosequamur De .xxiiii. peccatis que illi directe peccant in deum inter que incipiemus a peccato blasphemie. quod maximum est. de quo hic agemus. Primo notificabimus quam leviter peccatum istud. Secundo ponemus ea que valere possunt ad detestationem huius peccati. Tertio dicemus de personis que videntur consentientes esse blasphemantibus. Quarto tangemus aliquid de spirituali blasphemia. Notandum ergo quod secundum doctores blasphemia est cum aliquis attribuit deo quod dei non est vel cum negatur de deo quod ipsius est. vel cum aliquis sibi usurpat quod dei est. Nos autem hic blasphemiam intelligimus verbum ad contumeliam dei prolatum ut cum aliquis iratus vindicare se volens de deo aliquid contra nominat de ipso que nominanda non sunt. Multa vero que possunt valere ad detestationem huius peccati. Primum est pena de qua legitur deus punivisse blasphemos. De pena legitur Levit. xxiiii. Ecce egressus filius mulieris israelitis quem pepererat de viro egyptio iurgatus est cum viro israelita. qui cum blasphemasset nomen domini et maledixisset ei adductus est ad moysen. miserunt quem in carcerem donec nossent quid iuberet dominus. Qui locutus est ad moysen. Educ blasphemum extra castra et ponant omnes qui audierunt manus suas super caput eius. et lapidet eum omnis populus universus. Et deinde promulgavit legem de pena blasphemorum dicens. loqueris ad filios israel. Homo qui maledixerit deo suo portabit peccatum suum. et qui blasphemaverit nomen domini morte moriatur. lapidibus opprimet eum omnis multitudo populi. De pena etiam blasphemie exemplum refert Gregorius in dialogo quod quidam rome dilexit quendam puerum quinque annorum qui consuetus erat blasphemare nomen domini. Nam cum quando ei aliquid obstiterat quadam die cum pater eius teneret eum in brachiis suis clamavit puer. Mali homines venerunt qui me tollere volunt. Qui cum hoc dixisset nomen domini blasphemavit et animam reddidit. Si deus in puero quinque annorum peccatum istud sic vindicavit numquid parcet adultis et discretis qui hoc consueverunt. Peccatum istud punitur frequenter a deo et in presenti. vel spiritualiter vel corporaliter. Spiritualiter quod multociens subitanea morte moriuntur homines blasphemiis assueti. Unde Prov. xx. Qui maledicit patri et matri extinguetur lumen eius in mediis tenebris. Patrem maledicit blasphemus dum deum maledicit. Matrem etiam maledicit dum blasphemat triumphantem.

[margin:] De blasphemia.

[margin:] De hiis que possunt valere ad detestationem blasphemie.

eam q̄ mīᵗ tīā est. ⁊ ideo lux ī medijs tenebris ei extinguet. qr ī peccīs suis morietᵘ
peccm̄ istud vix remittitᵘʳ vix ꝯ. G. xij. ꝗ pc̄ blasphemie nō remittetᵘʳ. i. vix remittetᵘʳ
Vn̄ peccm̄ ad mortē ul' ī morte dicitᵘʳ. ecc. xxiij. Est alia loq̄la egūo ī mortē. n̄ in
ueniatᵘʳ ī hereditate iacob. ꝑmiserat actor de loq̄la iuratiua ⁊ subdit. Est alia loq̄la
qᵉ ī uirtuīo uocatᵘʳ deus. In blasphemia dicitᵘʳ egūo. ⁊ c. In iuratiuo blasphemia ꝯtra
dicitᵘʳ eē iuratiuo qm̄ fit eo m̄ q̄ debꝫ honoratᵘʳ deus. qm̄ ei ad ꝯfirmatōne ūitatis assu
mitᵘʳ. In hͥ eᵗ deus ostenditᵘʳ ūitas. ⁊ uictor. ⁊ actor. In morte ū blasphematis dicitᵘʳ eē. qr
frequētᵉʳ moriūtᵘʳ blasphematores ī peccō. Vn̄ blasphemi mltū debent rogare uiros
scōs ut orarent deū qr sibi dimitteret peccm̄ istud. Nō eᵗ impetrat q̄uīs remissionē hᵘ
peccī. immo hoiem oportet eē magnū uirū ad hͥ qr impetret alteri remissionē hᵘ peccī.
Vn̄. i. Jo. ult. peccm̄ ad mortē. nō ꝑ eo dico ut roget q̄s. i. q̄lꝫ ꝑ eīa ⁊ coīter puniūtᵘʳ
peccm̄ blasphemie frequētᵉʳ q̄m̄ aᵈ peccm̄. Vn̄ accidit qr lusoribꝫ q̄ dn̄m blasphemant
facies quīꝫ ꝯtorqueantᵘʳ caudā ⁊ mltū diū occōne ludi ꝑ oculos dei uiuunt. Aliꝰ ocłi
a capite exilijt ⁊ in alegriū cecidit. Cᵒ ij. ꝑ. ua. ad de. hᵘ peccī ū ostendatᵘʳ ingratitudo
magna q̄ est ī eo q̄ blasphemat. Dupli ū ingratus ē blasphemās ⁊ qr ī mbro illo de
um ī honorat ⁊ q̄ deus ꝑ ceteris creatis hoiem honorat. s. ī lingᵘᵃ. ⁊ qr mēbra illa ī
firmitatis hūane q̄m̄ ꝑꝑ salutē illᵒ deus assūpsit. ipē ad ꝯtumeliā dei uocat ⁊
ingratus est de bn̄ficio ī carnatōnis. ⁊. q. deᵘˢ nō latas suo affectus ꝯtumelijs a
iudeis ꝑ amore ipiᵘˢ. ipē addit ꝯtumelias sup ꝯtumelias addit. In hͥ detior iudeis
qr ipi afficerūt eū ꝯtumelijs mortalē infirmū ⁊ in statu hūilitatis. Sꝫ blasphe
mus dn̄m ꝯtumelijs afficit ī mortalē ⁊ regnātē ī celis. Juda aliquātulū ꝑ igno
rātiā excusant. nesciebant eᵗ dn̄m eē quē ꝯtumelijs afficiebant. Si eᵗ cognouis
sent nūꝙ dn̄m crucifixissent. blasphemꝰ ū ꝯtumelijs afficit quē credit eē dn̄m. Cᵒ iiij.
de. co. a peccō isto. hͥ qr blasphemꝰ uiᵈᵉᵗᵘʳ eē detior omībꝫ creatis. Alie eᵗ creatē deū lau
dant ⁊ bn̄dicūt ostendendo dei potentiā. bonitatē. ⁊ honorē. ū solū dn̄m laudāt
⁊ bn̄dicūt. Immo ⁊ ad eū laudand' hoies inuitant. Vn̄ Greg. Quiū ē hͥli. ho dn̄m n̄
laudat. cū oīs creatura ad eū laudand' ꝯ īuitat. Vn̄ ualde miser ē ho blasphemꝰ
sibi spūali. ꝑꝑ hͥ linguā accepit ut dn̄m laudaret q̄ dn̄m nō laudat ꝯ ad monitū
nē alia creaturaꝝ eū blasphemat. Cᵒ iiij. de. co. ho. a peccō isto magnitᵘᵈᵒ hᵘ peccī
q̄ mltis circūstantijs manifestatᵘʳ. ꝑ. ꝑ. ꝯ hͥ qr ī isto peccō infert ꝯtumeliā deo.
ī ꝑa ꝑ. cū alij peccores ꝯtumeliā īferūt ī rebꝫ suis. sicut ut raptor ꝯtumeliam
infert deo ī possessionibꝫ seruoꝝ eiᵘˢ. homicida ī seruis eiᵘˢ. Sꝫ blasphemꝰ infert in
ꝯtumeliā ī ꝑpa ꝑsona. ⁊ ideo nō pmū displicet deo peccm̄ blasphemie. ꝯtrā displicꝫ

De qbꝫ circū
stantijs
magnitᵘᵈᵒ hᵘ
peccī possit
manifestari.

Ego alicui quam infert ei in subditis suis. Sed amplius quam in eo qui est de propria familia. Sed longe
amplius quam in filio vel filia. Sed super omnia ista quam infert contumelia in propria persona. ¶ ij°.
Preterea ostenditur magnitudo huius peccati per sublimitatem persone cui iniuria infertur. Secundum enim sublimi-
tatem persone cui aliqua offensa infertur augmentatur offensa. Magna offensa est cum convici-
um dicitur alicui burgensi. Sed maior si dicatur alicui militi. Sed longe maior si principi. Ergo maior
in infinito est si in infinito maiori dicatur. Unde cum in peccato blasphemie convicium dicatur deo
qui in infinito maior est omni domino terreno, peccatum istud magnum est. ¶ iij°. Facit ad magnitu-
dinem huius peccati hoc quod in isto peccato dei contumelia principaliter intenditur. Alii peccatores et si con-
tumeliam deo inferunt tamen preter intentionem et voluntatem illorum est contumelia illa. Et libenter
vellent abstinere a contumelia illa si possent habere delectationem quam querunt absque contumelia
illa. Sed blasphemus in contemptum et contumeliam dei blasphemat volens se vindicare de deo
cum tamen deus sit sine culpa. ¶ iiij°. Facit ad hoc huius peccati perversitas magna que est in peccato isto. Multum
enim perversi sunt homines blasphemi qui bona que agunt sibi attribuunt. Mala vero deo ascribunt cum
ergo mala propter culpas eorum eis eveniant. Bona vero ex gratia dei recipiant. ¶ v°. Facit ad hoc
huius peccati contemptus qui est in blasphemantibus. Prout manifestatur ex hoc quod ipsi dicunt quod possent
se a blasphemia cohibere. Si autem quereretur ab eis utrum convicium aliquod dixerint episcopo vel ar-
chiepiscopo vel alicui principi, ipsi responderent quod non. Immo multi sunt qui dicunt se numquam dix-
isse convicium alicui garcioni vel prius dixerint eis et tamen non possunt abstinere sicut ipsi dicunt
ne deo contumeliam dicant. Mira insania. Prius aliquis abstinet ne dicat contumeliam garci-
oni vel ille meruerit, tamen non prius abstinet quam regi glorie contumeliam dicat, cum tamen ipse con-
vicium ei dicat. Dixit vero ad malum fecit. Magis pro vili dubio videtur talis contempnere deum
quam garcionem unum. ¶ vj. Facit ad magnitudinem huius peccati hoc quod hoc peccatum est in celestem
patrem et ideo morte dignum. Unde Exodi xxj. Qui maledixerit patri vel matri morte mori-
atur. Blasphemi sunt illa generatio de qua legitur Proverbiorum xxx. Est generatio que patri suo maledicit
et que matri sue non benedixit. Blasphemi etiam assimilantur Cham filio Noe qui verecundia
patris filiis suis ostendit. Propter quod filius eius maledictionem accepit ut legitur Genesis ix. ¶ vij°.
debent cavere a peccato isto. Hoc quod blasphemia peccatum diabolicum est et quasi loquela infernalis.
Cuius signum est horripilatio que fit cum istud peccatum in audientibus. Unde Ecclesiastici xxvij. Loque-
la multum iurans horripilationem capiti statuet et irreverentia illius obturatio aurium.
Unde satis videtur quod diabolus in blasphemis loquitur cum ex hoc audientes horripilationem habent. Sicut
aliquis a theutonico in lingua theutonica theutonicus esse deprehenditur, sic blasphemus ex loquela ista de famil-
ia diaboli esse dinoscitur et ad infernum vel pertinere. Unde sicut dictum est Petro Mathei xxvj. Ve-
re tu ex illis es nam et cetera. Sic potest dici de blasphemo: vere tu es de inferno, nam et lo-cu-

q̄ in t̄ra sua talia ꝑmittūt fieri. sicut ille culpabilis eēt q̄ in t̄ra sua paganoꝝ
ydolatriā tolleraret. Blasphemia eciā ydolatria peior eē uidet̄ i h̄ ꝙ ydolatria honorē
suū deo aufert. Sȝ blasphemꝰ nō solū honorē aufert s; ꝯtumeliā infert. Mag
na ꝑuersitas est p̄ncipū q̄ bona subditoꝝ suoꝝ accipiūt. q̄ñ dr̄ h̄ ꝓhibet. q̄ñ uero
possūt accipe ad honorē dei ⁊ salutē aīaꝝ nolūt i utilitate dn̄i posset pecunia
ria punitione imponē illis q̄ blasphemāt. n̄ sūt ē sn̄ culpa q̄ locāt eis taxillos ⁊ si
milia. uł q̄ assistūt ludentibȝ uł blasphemātibȝ. q̄ uetitū ludere ꝺ ꝺ blas
phemantiū. Judei deteriores i h̄ ꝙ iudei obturāt aures audita blasphemia ⁊ sig
na doloris ostendūt. ⁊ ut breuit̄ dicam h̄ possūt distingui filij dei a filijs dyabli. ꝙ
filij dei nō possūt tollare ꝙ p̄r eoꝝ a blasphemātibȝ sagitteꝰ. Filij u° dyabli n̄ cu
rant q̄n uident dn̄m ita sagittari ꝙ tales eē ꝑ ostendi. Fuit q̄dam uxorē h̄ns ⁊
ex ea tres filios scd̄ opiōne suā. cū uxor eius cū q̄dam die litigaret cū eo obie
cit ꝙ ipse credebat ꝙ ipse habebat filios tres s; unꝰ tm̄ suus erat. Requisita u° ab
ea q̄s suus erat filius. noluit indicare ei. Deinde p̄r infirmaret ad mortē ⁊
uxor defuncta eēt. faciens testamentū suū omnia dimisit illi q̄ filiꝰ ei eēt. Post mor
tem u° eius ꝯtentio facta int̄ illos tres q̄s tanq̄m filios suos nutrierat cuiꝰ esset
hereditas. Quibȝ eciā dicebat ꝙ ipse erat filiꝰ ⁊ ꝙ sua debebat hereditas eē. Vn̄
cū reuelatū eēt ad iudicē p̄cepit iudex ut p̄r mortuus alligaret̄ ad arborem
⁊ ille q̄ directiꝰ sagittā i eū ꝯtrieret hereditatē h̄ret. Vn̄ alligato p̄re ad arborē
duo ex illis sagittauerūt eū. tercius u° uidens p̄rem suū sagittari offensū sē ultra
modū q̄ alios duos ⁊ dixit ꝙ nullo m̄ p̄rem suū sagittaret. ex q̄ cognitū est
ꝙ uere filiꝰ erat illiꝰ p̄ris ⁊ data ē ei hereditas. Ipse iudiciū fecit. Salom. iii. Re
De blas-
phemia
spirituali ⁊
de reme-
dio eius.
De blas-
phemia
cordis
iiij. de duabȝ mulieribȝ q̄ litigabant ex uno p̄uo. illa eciā ꝓdit eē matrē q̄ n̄
poterat tollerari. p̄ui int̄fectionē. sic filij dei q̄ nō possūt tollerare quod
blasphemātes p̄rem eoꝝ sagittant. Notandū ꝙ duplex ē blasphemia. q̄dam
est oris q̄dam ē cordis. Legit̄ i uitis p̄rm̄ ꝙ q̄dam fr̄ ipugnabat̄ spū blasphe
mie. ⁊ cū sepe ꝓfereret ad senes ⁊ ad abbatē suū pamonē p̄ causa ipiꝰ ⁊ n̄ appuit
cām. abbas pamon uidens eū h̄re cogitatiōnes dixit q̄d habes. at ille appuit
ꝙ eū ipugnaret spc̄ blasphemie. ⁊ statī ut appuit. apparuit ipugnatio
leuior. cui abbas pamon. q̄n h̄ cogitatio arripuerit te dic. ego cām n̄ ha
beo blasphemia tua ꝙ tecū sit o sathana. Hanc eciā cām aīa nō uult n̄
tinuit i abissis istis duplex cā ꝓp q̄ nō fit tm̄ piculū i hac blasphemia sic
uiba ꝯcedūt. Nonē h̄ē delectatione cogitatio blasphemie ꝓp h̄m̄ ipā pla

cat homini. Sed vehemens timor offense divine adducit cogitationes istas. Sicut homini timido in tenebris existenti et solitario velit nolit adducit timor terribilia ad cor suum et nimius amor quem habet mater ad filium suum deducit ei memoriam ipsius qui defunctus est licet ipsa nolit. Item dicendum quod sicut displicet iusto viro iniuria et contumelia dei. Sicut verbi gratia si audiret loqui iniuriam dei in homine ipso homine audiente et blasphemia illa dicta est non hominis et meretur hoc in hoc quod displicet illi blasphemia illa et hec duo simul ductus ex predicto cum dicit blasphemia tua et cetera et cum dicit. Tunc enim cum anima non vult. Summum autem remedium contra istud est occupatio que animam impleat contra temptationes blasphemie. Talis debet enim homo parum appreciare cogitationes tales. **De peccato murmuris**

Est autem murmur oblectatio in debito tamen facta contra deum vel eos qui sunt ab illo. Specialiter autem dicemus de murmure quod fit contra deum vel contra eum qui est loco ipsius. Dicemus autem hoc modo de hoc peccato. Primo ponemus ea que possunt valere ad detestationem ipsius. Secundo tangemus diversas divisiones murmuris. Capitulum ii. Tercio specialiter agemus de murmure claustralium. Capitulum iii. Quarto de remediis contra peccatum murmuris. Capitulum i. Ad detestationem huius peccati primo possunt valere ille scripture que dissuadent nobis hoc peccatum ut est illud Sap. i. Custodite vos a murmuratione que nichil prodest. Murmur quod fit contra eam que deus facit non prodest homini immo plurimum nocet non enim propter murmur cessat tribulatio. Sed quod posset esse commodum per murmur fit detrimentum. Similiter homo verbum debuit mundari et destruitur unde debuit emundari. Verbum destruxisti eum ab emundatione. De quibus cantatur ecclesie. Item Jo. vi. Nolite murmurare in invicem et i. Cor. x. Neque murmuraveritis. Ad Phil. ii. Omnia facite sine murmurationibus et i. Pe. iiii. Hospitales invicem sine murmuratione. Capitulum ii. Secundo valet ad detestationem huius peccati exemplum ut est exemplum Christi. De quo Ysa. liii. quasi agnus coram tondente se obmutuit et exemplum sanctorum non invenitur resonare in querimonia et sermonem. Ecce homo sine querela. et Sap. xviii. Properans homo sine querela deprecari pro populis referens servitutis sue scutum orationem et per incensum deprecationem allegans restitit ire et cetera. Luc. i. Legitur de Zacharia et uxore eius quod erant iusti ambo ante deum incedentes in omnibus mandatis et iustificationibus domini sine querela. Capitulum iii. Tercio valet ad detestationem huius peccati hoc quod murmuratores maledicti sunt. Verbum ecclesiastici xxviii. Susurro et bilinguis maledictus. multos enim turbavit pacem habentes. Capitulum iiii. Quarto valet ad detestationem huius peccati hoc quod murmuratores odibiles sunt deo. Verbum ad Ro. i. Susurrones detractores deo odibiles. Capitulum v. Quinto valet ad detestationem huius peccati hoc quod nescimus quid nobis magis expediat. aliquando enim magis expedit adversitas quam prosperitas. Sed nullus de adversitate murmurare debet. Verbum in eccl. Non est hoc dicere melius illo. omnia enim tempore suo comprobabuntur. Capitulum vi. Sexto valet ad detestationem huius peccati hoc quod cum simus filii dei et bone creationis et bone redemptionis non debemus murmurare contra id

nec flagellari. a quo celestem hereditatem expectat. Disciplinatus autem talis qui tot utilitates tri-
bulationum est instructus, talis non murmurat de correctione. Tercia divisio murmuris est:
murmur contra deum et murmur contra proximum. Murmur contra deum multiplex potest esse: vel de infirmitate vel de
paupertate, vel de temporis importunitate, vel de prosperitate malorum et adversitate bonorum et similibus.

Valde fatuum est murmurare de infirmitate (De murmurationibus que in infirmitate et adversitate)
cum utilior sit frequenter infirmitas quam sanitas. Unde in vitis patrum (aliquorum et hic vel contra bonorum adversitatem
cum quidam peteret a quodam heremita ut oculum sanaret, ipse respondit: verum est, nec tamen cupis (et malorum prospe-
abicere ut eius corpus infirmum, ita anime languoribus et purificatur castigationibus; et tamen dedit ei (ritatem.)
postea oleum benedictionis et sanatus est. Item quidam miles rogavit quendam sanctum virum ut a
morbo liberaret eum precibus suis. Sed audito ab eo quod melior esset in egritudine quam in sanita- ·ex·
te, dixit vir sanctus: oro dominum ut servet te in statu in quo magis humilians. Fatuum est et
de paupertate murmurare, cum sciamus pauperes esse electos ad regnum eternum. Jacobi ii. Nonne deus
elegit pauperes in hoc mundo divites in fide et heredes regni. De inoportunitate et temporis. Fa-
tuum est murmurare et propter hoc quod qui numquam facit pacem habebit. Unde Job. Quis restitit ei et pa-
cem habuit. Et propter hoc quod dominus scit melius quid expediat mundo quam ipse habet regere quam alius. ·ex·
et quandoque expedire videtur quod non expedit. Unde refertur quod quidam heremita seminavit
olivas. Visum est ei pluviam necessariam esse olivis et petiit eam a domino et obtinuit. Deinde
visum est ei serenitatem esse olivis suis utilem et petiit et obtinuit universaliter. ut breviter
dicam tale tempus dedit ei dominus quale petiit; et tamen non unum olus de terra exivit. quod credens
defectum olivarum in anno illo paciencius hoc sustinuit. Sed cum declinasset ad domum alterius here-
mite pulcherrima olivas ubi vidisset miratus est et narravit heremite illa que
sibi acciderunt. Cui heremita respondit: ideo hoc accidit tibi quia putabas te esse sapientiorem
deo qui ei iudicabas quod facere deberet. Ego vero magne pacis solet esse et quandoque in magne ha-
bundancie bonorum temporalium. Si quis in talibus conformaret voluntatem suam voluntati divine.
Unde refertur a quodam agricola quod semper habebat in agris suis et in vineis uberiores fructus quam
alii; et cum requireret a vicinis quare hoc esset, respondit: non esset hoc mirum si fructus uberes haberet
cum ipse haberet tale tempus quale ipse peteret. Super quo cum alii mirarentur et inquireret quomodo
hoc esset, respondit: ego numquam volo aliud tempus habere quam deus velit. Unde cum tale sit tempus
quale deus vult semper habeo tale quale volo. In magna pace erat vir iste quia
voluntatem suam conformabat voluntati divine. propter hoc habebat bonorum temporalium ha-
bundanciam. Cum artifices ita offendi soleant quando instruuntur in operibus in quibus periti ipsi pa-
rati sunt. Non est mirum si deus multum offendatur qui de operibus suis ita a quibuscumque
diiudicatur. Non est aliquis artifex qui non offenderetur ultra modum si de operibus suis tam rs.

placet sibi facere de nobis. Ar. Iuste sibi uendicat uitam meam qui pro mea posuit suam.
Aug. Sine mortuum est uinum dum sumitur. Item empti estis precio magno. i. Cor. vi. Ad Cor.
vii. Ar. Item celestis medicus quod datur sit ad consolationem nobis et quod subtractu-
uis ad exercitationem nostram. Ecce homo sui cum uicino suo contraria dicit. Ysa. xlv. Ve qui contradicit
factori suo et post ibidem dicit lutum figulo suo quid facis. Item Ro. ix. Pulsa est hec cogitatio
quod si lutum contra figulum cogitet et dicat opus factori suo non fecisti me. Sap. vii. per uid. ad
de hoc peccato uindicta quam deus legitur sumpsisse de peccato isto. Num. xii. Maria soror Moysi lepra
percussa propter peccatum murmuris. Murmurante populo contra dominum de labore ignis domini deuorauit ex-
tremam partem castrorum ut legitur Num. xi. Propter hoc Dathan et Abyron a terra absorti sunt ut
legitur Num. xvi. et Chore igne consumptus est ut legitur ibidem. Propter hoc peccatum illud misit deus
serpentes ignitos in filios Israel. Propter peccatum istud maior pars filiorum Israel in deserto pe-
riit. Unde Num. xiiii. Numerati estis a xx. annis et supra et murmurastis contra me. Non intro-
ibitis terram quam leuaui manum ut habitare uos facerem preter Caleph filium Iephone
et Iosue filium Nun. Et ut breuiter dicam sicut dicit Augustinus. De nulla re magis deum offen-
disse dicitur esse populus ille quam murmurando. De pena autem murmurantium in futuro dicit Iudas in
epistola sua. Hii sunt murmuratores querulosi secundum desideria sua ambulantes et postea ponit
penam dicens quibus procella tenebrarum in eternum seruata est. Gregorius. Nemo regnum celorum
qui murmurat accipit. Nemo qui accipit murmurare potest. De tribus diuisionibus murmuris.

Sequitur de diuisionibus murmuris quarum tres ponere sufficiat. Prima talis est:
murmur inuidie, murmur superbie, murmur auaricie, murmur impacientie, murmur sancte
conscientie. De primo sic legitur Mt. xx. Et accipientes murmurabant aduersus patremfamilias dicentes hii no-
uissimi. De secundo legitur Luc. vii. Videns phariseus qui uocauerat eum ait intra se. Et de tertio legitur Io.
xii. Quare hoc unguentum non uenit ccc den. De quarto in iiii. xi. Tertium est murmur populi qui de-
testatum pro labore contra dominum. Quartum murmur est quando aliquis murmurat de hoc quod aliquis uult eum
cogere ad hoc quod contra deum est. Et hoc murmur uidetur signatum esse per murmur asine murmuran-
tis contra Balaam. De quo legitur Num. xxii. Aperuit dominus os asine et locuta est quid feci tibi cur
percutis me ecce iam tertio. Volebat cogere Balaam asinam ad id quod erat contra domini uo-
luntatem. Ad hanc speciem pertinet murmur conscientie murmurantis contra peccatum. Item potest diuidi mur-
mur de bonis que conferuntur et murmur de malis que sustinentur. Primum murmur suadetur
in Eccl. ubi legitur In bonis ne des querelam et in omni dato ne des tristiciam mali uerbi. De alio
murmure legitur Eccl. xxx. Vir prudens et disciplinatus non murmurabit correctus. Pru-
dens est qui futura prouidet et preterita et contingentia. Et talis non murmurat de flagello. Li-
benter eius uirgam tolleret que a gladio pene eterne eum conseruat patienter et ab eo susti-

diiudicauero. De prosperitate uero malorum et aduersitate bonorum multum uidentur murmurasse et sancti.
Unde Job. xxi. Quare impii uiuunt sublevati sunt confortatique diuitiis. Et Jere. xii.
Quare uia impiorum prosperatur. Bene est omnibus qui preuaricantur et qui inique agunt. Item ps. Mei
autem pene moti sunt pedes. quia zelaui super iniquos pacem peccatorum uidens. Et Abac. i. Quare respi
cis contemptores et taces conculcante impio iustiorem se. Item ps. Usquequo peccatores domine usquequo pec
catores gloriabuntur. Et mala. ultimo. Vanus est qui seruit deo et quod emolumentum quia custodiuimus precep
ta eius. Sed cessat murmur istud. Si quis respiciat causam quare hec fiant. Fidelis medicus egro
desperato quicquid concedit quod ipse appetit egro non de cuius salute spes habetur multa negat.
Sic dominus reprobis habundantiam bonorum temporalium tribuit ut sicut bona egerunt in mun
do isto mercedem recipiant. Et secundum Gregorium. Mactandi uituli in liberis pascuis relinquuntur
seruandus iugo premitur. Item mali per amena prata ad foueam. Boni per aspera ad patriam
ueniunt. Omnia mala pene sine murmure tolleranda sunt quia iusto dei iudicio et ordinatione
eueniunt. Eccli. viii. Non iudices contra iudicem quoniam secundum quod iustum est iudicat. De

murmure claustralium.

Sequitur de murmure claustralium. De quo specialiter
tangendum quia hoc peccatum multum infestat claustrales. Peccatum murmuris quamquam fuit in
deorum sed tamen dicitur esse monachorum. Notandum quod claustralis murmurans de cibo uel potu
deficit in ipso principio belli spiritualis. Principium belli spiritualis est contra gulam. Unde Greg. xxx.
dicit Glo. In pugna Christi primus contra gulam agitur quia nisi hec prius refrenatur frustra contra alia ui
tia laboratur. Talis claustralis in principio conflictu dicit ultimum uerbum. Sed malum
uerbum ab ancilla sua deuictus carne. Sed quod magna uilitas est. Job. non uult esse qui non
a carne uinci. cum de uiro iusto cantetur. Ecce homo sine querela uerus dei cultor. De ta
li claustrali dici potest. Ecce homo plenus querela uentris sui cultor. Tales enim non domino Ihesu Christo
sed uentri suo seruiunt secundum uerbum apostoli quia ipsi de uentre suo deum fecerunt. unde ille
ad Phil. iii. quorum deus uenter est. Dum non murmur proferunt quod propter nomen dei sui scilicet uentris
Ipsi dicuntur uasa uacua a gratia dei esse se ostendunt dum murmur in eis resonat et dum
ad ignem tribulationis crepitant. Satis apparet quod aqua diuine gratie in eis non sit ad
luctam. Olla uacua ad ignem crepat. Et dolium uacuum multum resonat. Plenum uero
non sic. Ipsi uero qui debent escam domino apponere cum grata salsa hylaritatis. hylarem
enim datorem diligit deus. unde uerbum apostoli. Ipsi fel murmuris in escam eius ponunt pro salsa ut
uere dominus de eis possit dicere. Dederunt in escam meam fel. quia non legerunt de domino quod
cum gustasset acetum cum felle mixtum noluit bibere. Tales respiciunt retro sicut uxor loth
que in statuam salis uertuntur. Statua uidetur esse homo et non est. Sic tales uidentur esse mi
mur monachi et non sunt. Unde Abbas pastor in uitis patrum quod querelosus est monachus non est.

Claustralis murmurans.

Claustralis murmurans est rota non bene tincta unctione gratie et ideo murmurat sicut rota carri. Unde

est. xxxiij. Concordia fratrum que rota carri. Claustralis murmurans omne bonum claustri. dat pro mo

dico feni ad opus iumenti sui. Omne bonum claustralium est pax. Unde super illud. Pax super israel dicit expo

sitor. omne bonum uno verbo dixit. Claustralis est murmurans intromittit se de hiis que ad ipsum non pertinent

Ipse enim iam suus non est sed dei uel abbatis sui. Non solum dei est ratione creationis uel redemptionis sed

et ratione sue redditionis. Unde qui intromittit se de se. de aliena re se intromittit. Unde Bernardus. Qui

cum uestram propriam uoluntatem gerens consistens quod ad uos de uobis intromittitis. Claustrali murmuranti dicit

dominus Iohannis ultimo. Quid ad te tu me sequere. Claustralis est murmurans auctoritatem propria uult dispensare

sibimet de arce religionis quam assumpsit contra omnia per magistrum Bernardum. suspecta est michi fateor tua ipsius dispen

satio et uereor ne illudi sub regimine et nomine discretionis et a carnis prudencia. Claustralis est

murmurans Christo proposito discipulus factus est galieni. Unde Bernardus. Dominus docet perdere animas saluandas et

propterea saluare tu quidem consilio potius adhesisti aut cuius uis esse discipulus. Item puta de quodam mo

nachum esse non medicum non de complexione iudicandus sed de professione. Claustralis est murmurans quendam

cecum qui eum in foueam introciens precipitauit ducem sibi constituit. Item cecus est ipsius sensus qui in foueam

peccati introciens eum precipitauit quem tamen ad hoc uult sequi. talis claustralis ad dominum contra uertit ad

minimum suum faciem suam potius eligens uoluntatem facere uult cordis sui quam dei. Ipse est uult eque ha

bundanter uictum et uestitum habere in presenti. sicut illi qui nullam aliam retributionem expectant in futuro. que

pro nichilo. reputauit terra desiderabilem que eis pro mercede danda est cui tamen talis consuetudo habeat quod

operaris (?) quibus tacet magis soluitur in uespere. De uictu non prouideatur aliis auctoribus alia tacet in ues

pere non soluitur prouidet murmurari debent qui uident aliquem claustralem murmurantem qui si uidet

minimum loqui cum claustralis mortuum debeat esse mundo etc. Ut mortuum · Dauid (?). suum apud deum. Unde cum

quidam uolens intrare religionem quereret a Bernardo. quid sibi magis esse necessarium. ipse dixit ei

uis esse asinum. illo autem querente quomodo hoc posset esse respondit. qui uult esse in religione oportet uel de

quodlibet opus sibi iniunctum facere indifferenter et quemlibet cibum sibi appositum indifferenter comedere

et est modus asini. Sed in quibusdam claustris a deo assueti sunt huic monstruositati quod non pauent

cum audiunt claustrales murmurare sicut dicitur de balaam quod a deo assuetus erat monstris

quod non expauit ad uocem asine. In uno casu uidetur claustrali licitum esse murmurare quando precipitur

preceptum ei quod est contra uoluntatem diuine contrarium. In tali etiam casu asina balaam murmurauit. Item cum murmur

sit loquela uetus hominis. Quia uetus autem homo mortuus esse debeat in claustro. mirandum est de murmure

claustralium ac si mortuum hominem loquentem. claustralis est debet esse mortuus mundo et iam

habet sudarium indutum. habitus est claustralium sudarium eorum et cum in eo sepeliantur monachi

et cum uero dicitur non debent loqui per ix. dies in signum quod mortui sunt. Ideo murmur omnino lon

ge deberet esse a claustralibus quod ideo eis fieret sicut a mortuis hominibus. Contra peccatum murmuris.

Sequitur de remediis que peccatum iracundie minuunt et possunt que huic vicio .iiii. remedia assignare.

Primum est exemplum Christi. Unde ad hebr. omnia tiena (?) contempsit homo deus ut ab hominibus contempnenda mo-
straret et omnia adversa sustinuit et sustinenda doceret ut nec in illis quereretur felicitas nec in
istis timeretur adversitas. Secundum remedium est quod homo cogitet nimium quod fit de malo pene ali-
cui illato nimium esse quod dominum cum esse malum pene a deo sit. Unde exo. xvi. non quod vere tamen est
istud sed quod dominum et iudicum. xiiii. usque quo multitudo pessima murmurat quod dominum. Ideo quando iracundia
a persecutore patiente tollenda est et potius debet homo habere oculum ad dominum quod habet persecutorem in
manu sua quam ad ipsum persecutorem cui formam dedit nobis deus in cruce quando dimisit persecu-
toribus dixit deus meus ut quid dereliquisti me. Unde super illud. timeat dominum omnis terra. Dicit aug. Si
creature seviant. dominum time non illas quod omnia sub ipso sunt. Iohannes Glo. cupiditatem nocendi
potest quis habere potestatem autem nocendi si ille non dat non habet. Io. deus deus homo autem hominem tamen
ait. non haberes in me potestatem nisi esset data tibi desuper. nec enim ipse dyabolus vel unam oviculam potuit
tollere viro sancto. Iob. i. primo dicitur. mitte manum tuam. hic est data potestatem. Tercium remedium
est quod homo cogitet intentionem qua deus permittit filios suos adversitatibus flagellari. quia si ei-
magnum amorem cogitaret ex quo deus filios suos flagellat ipse non murmuraret. Unde Greg.
Ille solus de flagello murmurat qui causam percussoris ignorat. Et apoc. iii. ego quos amo
arguo et castigo. Quartum remedium est et precipuum est gratia dei. cum enim iracundia pervenit
ex defectu celestis unctionis in corde hominis summum remedium est postulare unctionem
celestis gratie ut faciat murmur istud cessare et non unctione carnalis voluptatis que licet ad tempus
murmur cessare faciat tamen in posterum magis reddit querulosum. Unde ad hebr. in fine. optimum
est gratia stabilire cor non escis que non profuerunt ambulantibus in eis eque de facili posset homo im-
petrare a deo gratiam per quam talia contempnerentur. Siquis ex toto corde eam peteret sicut ab homine
ea per quibus ea murmurat. Seneca. Quare potius impetres a fortuna quod det quam a te ne petam.

Sequitur .i. de defensione peccati quod vicio De defensione peccati .iiii.

Similiter laborat humanum genus quod figuratum est. Gen. iii. ubi legitur de parentibus
primis quod cum cognovissent se esse nudos consuerunt folia ficus et fecerunt sibi perizomata.
ta. ad detestationem huius vero possent valere verba sacre scripture dissuadenda vero. ad Ro. xii.
Non vosmetipsos defendentes karissimi et super illud. nolite exaltare cornu. Dicit glo. Si autem
fecistis iniquitatem per cupiditatem non defendatis per elationem. Sancti possunt facere ad hoc
exemplum sanctorum qui culpabiles se agnoscunt ubi et culpabiles non sunt. Greg. piarum mentium est
ibi culpam cognoscere ubi culpa non est. Prov. xviii. Iustus prior accusator est sui et Gen.
xxvii. Iacob qui levis erat nuda colli et manus pellibus hedinis protexit. In signum quod
vir iustus et si innocens sit. peccatorem tamen se debet reputare et Gen. xliiii. cypho in

beneficium veniationis condampnari diminuit. Unde in spiritu sancto peccare videtur cui bonitas attribuitur. Ad detestationem etiam huius peccati facit hoc quod illi qui peccata sua defendunt in culpa sua ipsum
deum involvere volunt. Unde super illud Gen. iij. Vocem tuam audivi in paradiso. Dicit Gregorius. Presumentes
peccantibus deo velle attribuere. Unde accusantur quod inde est quod sic peccavit homo cum vellet esse par
deo. Lib. i. sic ille ab omni dampno. Qui namque ille in maiestate par esse non potuit in peccato sibi parem
eum facere contendit. Immo eum vult ostendere nocentem se autem innocentem. Et super illud. Nolite iugum
agere. Dicit Gregorius. Malum est peccare et peius perseverare. Presumptuosus est in deum se defendendo culpam
suam proterve. Ad detestationem huius peccati valet facere quod deus specialiter vult ponere custodiam oris sui
propter peccatum istud. Unde in ps. Pone domine custodiam ori meo etc. Et subdit. Non declines cor
meum in verba malitie ad excusandas excusationes in peccatis. Non declines id est declinare non permittas. Excusa-
tiones vero in peccatis dicuntur verba malitie vel quia sunt contra bonitatem dei. Dum beneficium dei volunt
attenuare vel quia ille qui excusat se deum vult infamare dum culpam suam in deum nititur re-
fundere ut Adam. Gen. iij. qui dixit domino. Mulier quam dedisti michi sociam dedit michi de ligno
et comedi. Et quia ille defendit quod omnes homines debent persequi scilicet peccatum. Et notandum quod mul-
tis modis solent homines peccatum suum excusare vel defendere. Alii per infirmitatem carnis
contra illud Eccl. v. Ne dederis os tuum ut peccare carnem tuam facias. Alii multitudine peccanti-
um unde dicitur Eccl. xxxvij. Peccator homo vitabit correptionem et ad voluntatem suam inveniet
excusationem. Illis vero qui excusant se multitudine peccancium dicatur quod non minus ardebunt
quia cum multis ardebunt. Immo maior ignis erit sicut quod plura ligna erunt in igne
quia secundum ligna exardescet ignis ut legitur in Eccl. Contra hunc modum excusationis est illud Exo.
xxiij. Non sequeris turbam ad faciendum malum. Turbam sequitur qui eam imitatur. Et Eccl.
vij. Ne peccet in multitudine civitatis. Alii vero excusant se per nobilitatem suam quia magnum
dedecus faciunt nobilitati sue qui rei vilissime et immundissime de ea servum faci-
unt. Immundissima res peccatum est. Turpius est nobilitate sua peccatum defendere quam si aliquis
miles clipeo suo vile sterquilinium protegeret. Alii vero excusant se per iuventutem qui
videntur dicere quod iuventutem suam a dyabolo teneant cum credant dyabolo in iuventute esse serviendum.

Sequitur de peccato periurii. Et notandum quod due sunt De periurio et duabus speciebus eius.
species periurii. Una est iuratio perversa. Alia est iuramenti liciti transgressio. Ad
detestationem vero sed prime speciei periurii notandum est quod ille qui licitum iuramentum facit ipse
quasi laqueum ad collum suum ponit unde dicitur Prover. vj. Illaqueatus es verbis oris tui et captus propriis
sermonibus. Qui vero iuramentum licitum transgreditur ipse laqueo illo quasi propriis manibus se
strangulat. Potius expediret ei quod solummodo contentus esset quod laqueo ad collum suum po-
sito ipse se strangularet quam quod iuramentum licitum transgrederetur. De alia vero specie iura-

et lux cecat. Detractores enim sunt ut quidam comete qui uenenatis animalibus pascuntur. Sic detractores
alienum peccatum quod quasi uenenum est deferunt in ore. Et est detractoris uas est aquam maledictam dicta
continens. unde dicitur in psalmo. Quorum os maledictione et amaritudine plenum est. Detractor est fur et peior furibus aliis qui
uestes et alia bona temporalia furantur. Unde Ambrosius. Tollerabiliores sunt fures qui uestes et alia
bona nostra diripiunt quam fures qui famam nostram lacerant. cuius ratio potest esse illa quam dicit Salomon. Me-
lius est nomen bonum quam diuicie multe. Unde qui nomen bonum alicui aufert magis nocet ei quam
si ei multas diuicias furaretur. Et furtum tale uix aut numquam potest restitui. Item detractores dicuntur
pistores diaboli. sunt qui carnes humanas hominibus comedendas apponunt. Unde super illud. Proverbiorum xxiii. No-
li esse in conuiuiis potatorum nec in comessationibus eorum qui carnes ad uescendum conferunt cum dicit Glossa. Carnes ad uescendum confer-
re est in collocutione derogationis uicissim uicia proximorum dicere. Item detractores diaboli turi-
ficant et incensum diaboli quasi thuribulum deferunt in quo per suauem odorem fetorem alienorum peccatorum ho-
minibus ingerunt. Detractores enim sunt testes iniqui quia non rogati non examinati testimonium ferunt
absente eo contra quem testificantur. Seneca. Loquens de proximo tuo scito te pro eo uel contra eum testimonium dicere
In psalmo. Insurrexerunt in me testes iniqui. Ipsi enim uidentur esse aduocati diaboli. Ipsi conantur ad hoc
ut quod est dei cedat in partem diaboli. Quid enim aliud est dicere iste est fornicator uel usurarius quam dicere
iste debet esse diaboli. Detractores figurati sunt per Amon qui rasit dimidias barbas nunciis
David. Decurtauit uestes usque ad nates ut legitur ii Regum x. Dimidiam barbam radit detractor
nuncius non David id est Christi. dum medietatem utilitatis ei aufert. Dicit enim quod bona faciunt sed inten-
tione mala. Detractio est sicut dicit auctoritas filia liuoris que si bonum factum negare non possit quoniam
non peruertere temptat. detruncat in uestes usque ad nates et siquid est pudibundum in eis detegit.
Tercio principaliter ad hoc potest ostendi quante crudelitatis sit peccatum istud. Notandum autem quod
detractor a deo crudelis est quod se prius ledit ut postea alios ledere possit. Se enim prius accusat ut alios possit
detrahere. Crudelitas enim detractoris ex eo patet quod carnes humanas comedit et sanguinem humanum
bibit. Unde Job. Quare persequimini me sicut deus et carnibus meis saturamini. Detractor hominem persequitur sicut deus. Gregorius.
Qui aliena detractione pascitur procul dubio alienis carnibus saciatur. ad Galatas v. Si inuicem
mordetis uidete ne inuicem consumamini. Detractor comedit quandoque patrem suum uel matrem suam
id est spiritualem uel carnalem dum ei detrahit nulli parcit nec amico nec inimico. Unde Ezechielis v. Dicit dominus
ierusalem id est ecce patres comedent filios suos in medio tui et filii comedent patres suos. Ysaie ix
Unusquisque carnes brachii sui comedet. Detractores uno morsello comedunt unum presbiterum uel
archiepiscopum uel episcopum. Detractor enim in xl carnes comedit. Unde quidam abbas in Vitis patrum
Melius est comedere carnes et bibere uinum quam comedere in uituperatione carnes fratrum. Detractor
non parcit mortuis dum sepelit enim homines mortuos in peccatis quod est unum opus misericordie contrarium
illi operi misericordie. de quo Tobie ii. Detractor enim crudelior esse uidetur lupis et leonibus et ceteris bestiis

huius peccati vel quia peccatum istud diabolicum est. primum enim mendacium dixit diabolus. Gen. iii. Nequaquam moriemini.
Unde Jo. viii. legitur de diabolo. cum loquitur mendacium de propriis loquitur quia mendax est et pater eius. Ipse est pater
mendacii quia primus inventor est et per hoc homines mendaces. Hoc est mendax filius diaboli et imitator. Jo. viii.
Vos ex patre diabolo estis et desideria patris vestri vultis facere. Tercio potest valere ad detestationem huius peccati quia peccatum
istud membrum inquinat. In quo magis est indecens inmundicia scilicet os. Reddit enim os abhominabile deo.
Unde Prov. xii. abhominatio est domino labia mendacia. Si aliquis os suum apertum haberet muscas talibus
vel velut inmundiciis quascumque vellent ibi intrare et permitteret eas ibi nidificare os eius abhomina-
bile esset hominibus. Sic os mendacis abhominabile est deo. cum inmundicia mendacii multo amplius disple-
ceat deo inmundicia muscarum vel [illegible] verum. Quarto potest valere ad detestationem huius peccati quia peccatum illud
hominem falsum reddit quantum prevalet denarius bonus a denario falso tantum prevalet homo verax
homini falso et mendaci. Unde bonus denarius valet c. falsos et unus homo verax c. mendaces. Unde multum
melioraret se aliquis si remoto peccato mendacii vera de cetero loqueretur. Quis est cui non
displiceat si aliquem de denariis suis inveniat falsum. Quis est qui non pocius velit habere denarios
bonos quam falsos. Sed de seipsis non dolent miseri homines quando seipsos falsos inveniunt et ipsi
quasi volunt se esse falsos quam veros. In quo apparet cecitas eorum quia amplius amant denarium
unum quam seipsos. Quinto potest valere ad detestationem huius peccati quia mendacium est quoddam venenum quod tante
efficacie est quod in ipso ore existens hominem interficiat. Sap. i. Os quod mentitur occidit
animam. Unde mirum est quomodo miseri homines non timent quando venenum istud in ore senciunt
peius est venenum istud veneno animali sicut anima deterior solet esse suo effectu. Mendacium est quod
fuit in ore serpentis occasio videtur fuisse veneni quod in ore habet serpens. Sexto potest valere ad de-
testationem huius peccati quia omnis mentiens quasi proditor est. Vult enim quod iste cui mentitur fidem sibi adhibeat fi-
dem tamen ei non servat, immo vult eum decipere. Septimo potest valere ad detestationem huius peccati magnitudo
ipsius quam insinuat nobis Eccli. xx. Ubi sic legitur. Pocior est fur quam assiduitas viri mendacis
perdicionem autem ambo hereditabunt. Et ideo videtur esse peior qui assuetus est mendacio quam fur. Quia fur
nocet corpori. Ille autem qui mentitur nocet anime dum eam in errorem inducit. Item appetitus malus qui
est in fure quo ipse appetit rem alienam est appetitus rei bone. Sed appetitus eius qui mentitur est appe-
titus rei male. Fur enim summum bonum temporale querit. Sed mentiens alienum malum scilicet errorem proximi.
Unde peccatum mendacii peccatum diabolicum est et peccatum malicie et inventum a Sathana. Inter peccata que deus
odit Prov. vi. ubi sic legitur. Sex sunt que odit deus et vii. detestatur anima eius. oculos sublimes lin-
guam mendacem etc. Sicut ergo aliquis erubesceret si in furto deprehenderetur. Sic erubescere deberet
si in mendacio eius deprehenderetur. Illud autem quod dictum est quod et fur et mendax perdicionem hereditabunt
non est intelligendum de quocumque mendace. Sed de illo qui dicit mendacium nocivum et ad eandem
speciem mendacii referendum est quod dictum est prius. Os quod mentitur occidit animam etc. Ps. Perdes omnes qui loquuntur mendacium.

uento in facto veniam. Judas quoque tenet figuram confessionis accusavit se licet cum culpa esset
de re illa dicens. Peccavi. Quid retribuam deo nostro etc. et subdit. Deus invenit iniquitatem servorum tuorum
ille est qui peccatum non fecit nec inventus est dolus in ore eius. Signa peccati habere noluit. Voluit enim oc-
cidi et cum iniquis reputari. Tertio propter hoc valet ad hoc quod si ostendatur quantum meritum sit huius confessio
et accusatoria. Unde Gregorius: Non tantum admiror hanc ultimam confessionem peccatorum quam sublimia gesta
sanctorum. Item in psalmo: Dixi confitebor adversum me etc. Tu remisisti impietatem peccati mei. Ps. xv. Confessio mol-
lis frangit iram. Mollis confessio est cum ipse accusator quoque mitium frangit iram dei. Item
super illud: In iusticias meas non ab... Dicit Glossa: Quando homo detegit deus tegit. Cum homo tegit deus nudat.
Cum homo agnoscit deus ignoscit. Item latro regnum in cruce meruit quia se accusavit. Unde
Augustinus loquens de illo verbo: Sacrificium laudis honorificabit me etc. quo ostendam illi salutare dei. Dicit:
latro in cruce quare meruit quod illam unam venit non ostenditur salutare dei a quo tunc peccatum
exeat. In eo enim quod se accusavit deum laudavit. Et super illud: Veritas de terra orta est et iustitia de celo
prospexit. Dicit Augustinus quasi diceret: Deus peccatum ei quia non parcit sibi. Ignoscamus ei quia non ignoscit sibi.
Quarto propter hoc valet ad hoc ut peccator qui peccatum illud nititur impedire peccatorem. Non vult enim deus a pec-
catis suis liberare eum qui defendit ea. Unde Augustinus: Tu factus es peccati tui defensor. Quomodo erit
deus liberator ut sit ipse liberator. Tu esto accusator. Quinto propter hoc valet ad hoc ut peccator si ostendatur
multiplex excecati stultitia qui peccatum suum defendit. Est primo stultus est talis quod ipse defendit pessi-
mum hostem quem ipse habet. Peccatum ostenditur pessimus hostis quem homo habet ex hoc quod nullus
alius hostis tibi homo non contra potest nocere homini si ab hoc hoste sibi caveret. Nulla enim nocebit adver-
sitas si nulla dominetur iniquitas. Secundo sic stultus est qui peccatum suum defendit quod abyssus mise-
rie abyssum invocat misericordie. Ipse debuit miseriam suam plene exprimere ut amplius mi-
sericordiam dei posset movere. Ipse vero miseriam attenuat quia nolit quod miseria sua misericordiam
dei moveat. Non sic fecerunt pauperes quos Elias voluit impetrare. Immo paupertatem
et infirmitatem siquam habuerunt hominibus denudant. Tertio stultus est quia non vult manifesta-
re in curia misericordie peccatum suum et reservat illud in foro iustitie ubi manifestabitur ad penam
quod non vult manifestare hic ad veniam. Sexto propter hoc valet ad hoc ut peccator si ostendatur
illius magna perversitas qui peccata sua defendunt. Perversitas vero eorum patet ex hoc quod
illud quod deus persecutus est usque ad mortem propriam scilicet peccatum sicut ostensum est in principio summe
ipsi defendere volunt usque ad lesionem proprie glorie et usque ad dei offensam. Cum tamen omnis
creature peccatum debent persequi tanquam opus diaboli et tanquam illud quod solum indecens est in mundo
isto. Septimo propter hoc valet ad hoc ut peccator si ostendatur ingratitudo eorum qui peccatum suum defen-
dunt. Ingrati enim sunt tales divine misericordie et bonitati dum beneficium ipsius nolunt attenu-
are. Beneficium bonitatis divine attenuat qui culpam suam diminuendo beneficium

Qui defendit peccatum suum stultus est

i asit aliqua circumstancia que ea mortalia faciat. Alia autem divisio mendacii est in tres species. scilicet in
mendacium perniciosum et iocosum et officiosum seu non benignum. Primum benignum. Rubrica huius
sexte divisionis continet tria prima rubrica prime divisionis. Secundum vero rubrum continet quartum
et quintum. Tercium autem rubrum huius divisionis continet tria ultima rubrica prime divisionis.
Tercia autem divisio mendacii est. In mendacium principalis affectiones et mendacium falsi testimonii.
Ad detestationem vero falsi testimonii aliqua addere possumus licet ea que prius dicta sunt. Ad detestationem mendacii ad
hoc possunt referri. Notandum quod contra peccatum falsi testimonii. Primo possunt ista verba sacre scripture
que illud dissuadent ut est illud Exo. xx. Non loqueris contra proximum tuum falsum testimonium. Et eiusdem xx
iii. Non iunges manum tuam ut pro impio dicas falsum testimonium. Secundo possunt valere ad hoc idem commi-
nationes quas sacra scriptura facit falsis testibus. non est in Prov. xix. Testis falsus non erit impunitus et qui
loquitur mendacia peribit. Tercium est hoc quod peccatum illud multum nocivum est. Nocet enim deo. nocet iudi-
ci. nocet ei contra quem testimonium fert. Unde Aug. Falsidicus testis tribus personis est obnoxius. Primum deo cuius
presenciam contempnit. Deinde iudici quem mentiendo fallit. postremo innocenti quem falso testimonio
ledit. Unde falsus testis licet septennem penitentiam egerit de falso testimonio. tamen non dum liberatus est
donec ei satisfecerit pro posse suo quem verum ei suum testimonio amisit. Testis iniquus deridet iudici-
um ut legitur Prov. xix. Et ideo in extremo iudicio merito deridebitur quod pro quo prestat homo proximum hoc et condempnetur.
Quartum est hoc quod ipse vendit deum. Unde super illud Math. xxvi. Tunc abiit iudas et cetera. dicit Glossa. Multi ho-
die sunt qui factum iude exequuntur et idem faciunt. Nam cum pro munere falsum testimonium dicunt quod veritatem
negant deum quia veritas est venditur. Et notandum quod qui vult a peccato mendacii cavere oportet quod peccatum
cupiditatis a se repellat duo ex peccato enim cupiditatis mendacia procedunt ut patet in mercatoribus
Unde Caym qui inter homines primus legitur mendacium dixisse. Gen. iiii. Nescio domine. Numquid custos fratris mei
sum. et cetera. Iuxta possessio cupiditatis et cetera sunt quod ananias et saphira pecunie mortui sunt
timore et humanum oportet remotionem qui vult cavere a mendacio. Hoc docet petrus dominum negavit.

Sequitur de peccato detractionis. de quo hoc ordine dicemus. De peccato detractionis
Primo dicemus de peccato eorum qui detractiones proferunt. Secundo de peccato eorum qui eas libenter
audiunt. Tercio vero tangemus aliquid de inpatientia eorum quibus detrahitur. Circa primum vero primo ponemus
ea que possunt valere ad detestationem detractionis. Secundo aliquid tangemus de diversis speciebus detractio-
nis. Notandum ergo quod xii sunt que possunt valere ad detestationem detractionis. Primo possunt
valere ad hoc verba sacre scripture que hoc vicium nobis dissuadent de quibus pauca ponemus. Dissua-
det enim nobis hoc vicium Levit. xix. ubi sic legitur. Non maledices surdo nec coram ceco pones
offendiculum. Sed timebis dominum deum tuum. ad litteram. Valde impium est surdo maledicere cum ipse non
audiat. nec contra obiecta aliquid possit respondere. Valde etiam impium est coram ceco ponere offendiculum
cum ille non videat nec possit cavere. Sed secundum Glosam. Surdo maledicit qui absenti detrahit.

menti notand' e q xij sut q debent hoies cohibe a pcco illo. Primu e h q ille q
sacrmt peierat i p9 piurio suo manu illa dexa. dat q ipe tangit eugliu ul q tangit
manu illi cui iurat. Et dou ipe peniteat de piurio illo manu illa dexa e 7 qnqz se
manu illa signat ipe se signat manu dyabo. Dubius que ipe signat manu illa ma
nu dexa signat. Scdm est h q cu alia pcta fugiant 7 qi timeat res sacras pcm per
iurij no timet eas. s illas appinqt. Si qs uult fornicari si ipe e infra ecctam. Ipe exat
inde. Si est i cimiterio exit inde. Si ppinquus e cimiterio ul ecctie elongat se ab eis
ille u q uult peierare intrat ecctiam. Si exat ex intrat ad altare 7 gmittit pcm piu
rij qnqz sup altare 7 qnqz sup euuglm. qnqz sup ipm corp9 xpi q horrend est dictu
mirum est qm ipa terra eu no absorbet ul qm angli q assistunt circa corp9 xpi eu no
puniunt. Ipe e dya9 timet res sacras 7 q reuerencia q n facit ille q peierat. Terciu
est h q ille q peierat fur 7 sacrileg9 ee uir. Contractat e re aliena iguito dno 7
rem sacra q nom dni scm assumit q phibitone illam. exo. xx. Non assumes no
me dei tui i uanu. Quartu est h q ipe falsari9 est. Si qs i sigillo alicui9 dni litt q
misso ad gfirmanda aliqm ueritate uteret ad a gfirmand ipe falsari9 iudicaret
7 si faceret h de sigillo dni pape. ipe eo excoicat9 ipo iure u posset absolui ab
epo suo. Sic cu de9 giuserit hoibz ut assumat nom suu ad gfirmatione ueritatis. si ueri
tat noie ipi9 ad gfirmatone falsitatis. ipi falsarij sut 7 q ad dm excoicari excoi
cacione illa q h e. I. ad cor. xvj. Si qs no amat dum ihm anathema sit. Quintu e h q ille
q sacrmt peierat ipe pvoc noie alioz p canem uult dm i uolue i pcco suo. eu e' iurare
sed ad. Sic dm i teste adduce cu ipe iurat falm. Ipe uult adduce dm ad testificandu
falm. tal quatu i se est uult mai9 malu face xpo ut uir qm ei crucifixores. Ipi e' i talē
uir xpo tm mortē malu pene. Ipe u uult eu iuolue i malu culpe q deteri9 est. Ipe uult facere
reputare dm deceptore. du i noie ei9 7 q p manu ei9 uult hoies seduce q gen9 pcti no
legi gmissu fuisse 7 a dexa. licz dya9 mendax sit 7 pr ei9 7 p mendaciu hoies seducat
tu no legi q ipe iuramentu mendacio addat ut meli9 possit seduce sic faciunt illi
q peierant. Sextu est h q cu i noie ihu flectat oe genu celestiu terrestriu 7 iferno
ut legitur ad phil. ij. ille q peierat cu i noie ihu xpi deo gtumelia facit. deterior
ee uir illis q in iferno sut q i noie ei9 genu flectere dnt. Septimu e h q cu ho
p h teneat9 p que pccat 7 tal i noie dni pccet. Ipe i noie dni merito puniet ut
cu illud iuocauit no exaudiatur 7 cu ad d fugerit no gtegat cu alijs hoibz
nom dni refugiu sit ut e. P9u. xviij. turris fortissima nom dni ad d currit
iustus 7 exaltabitur. Octauu est h q piuriu eruat iure ei9 q d dns odit. Zach. viij.

lose mordet. Tercio quia dum sunt presentes amare se simulant ut detrahit et ut de silencio confid.
sic ad litteram serpentes uerbis & tumultibus hominum deterrentur. Sic detractor timet quem uidet
uenire eum cui detrahit. Tortuose est mordax detractor. Dum a laude eius incipit cui uult detrahere.
Deinde subdit tamen quod est contrarium. uel scilicet que contradicta adulatoria uerisimilitudine est sue
intencionis pretendit dicens. Non dico hoc animo detrahendi & ut fidem ei adhibeant. dicat se
multum amare eum cui detrahit. Terram autem ad modum serpentis comedit quia quod terrenum & infimum
in homine est in ore suo uersat. De hiis serpentibus legitur Deut. xxxii. Dentes bestiarum inmittam
in eos cum furore trahentium super terram. & Ier. viii. Ecce ego mittam in uos serpentes pessimos quibus non est
incantatio & quia homines assueti detractionis uix corriguntur. Unde Eccli. xxiii. Homo assuetus uerbis
improperii omnibus diebus uite sue non erudietur. B. Nequid [?] ipsa est lingua que tres interficit uno B.
flatu. Lingua detractoris tres interficit uno uerbo. scilicet se & eum qui audit quem consentit ei. quamque &
eum cui detrahitur quando peruenerit ad eius noticiam. Detractor est monstrum est in ore gladium uel gladios
habens. Unde ad detractorem pertinet illud Prov. xxx. Est generatio que pro dentibus gladios habet & cetera. Ps. Filii
hominum dentes eorum arma & sagitte & lingua eorum gladius acutus & cetera. Gladius est in labiis eorum quoniam quis audiuit. B. Gladius corpus B.
lingua detractoris. non hoc lingua nimirum mucrone illo quo dominicum latus confossum est crudeliorem dicere uerea-
mus. Fodit enim hic corpus non tamen exanime fodit hoc exanime facit ipsius est spiritus & clauus nocentior est
quam uidens infixit non est corporis sui uite. uitam istius corporis perculisset. Numquam illud pro isto mor-
tis iniurie tradidisset. Detractor est figuratus est per illam bestiam de qua legitur Dan. vii. que similis
erat urso & habebat tres ordines dencium. ursus & si hominis similis sit tamen homo non est. Sic detractor
& si exterius uideatur esse homo tamen uere homo non est qui sanguine humano pascatur. In tribus uero ordinibus
dencium figurari possunt tres modi quibus detractor proximum lacerat. Lacerat enim eum bona aperta
minuendo. occulta negando. falsa crimina imponendo. Detractor est comparatur sepulchro patenti
de quo fetor incessanter exaltatur. Unde in Ps. Sepulchrum patens est guttur eorum. Nullum sepul-
chrum ita fetet in conspectu hominum quantum os detractoris in conspectu dei. Sapiens non referre
de hiis garcionibus an a superiori natura an ab inferiori. Inconueniens quia non minus a superiori
quam ab inferiori fetent. Tantus est fetor in ore detractoris ut ex fetore illo multi moriantur
aliquando tamen adeo fetidi sunt quod fetorem illum non senciunt. B. Ubi omnes fetidi sunt unus fetor B.
minime sentitur. Detractor est comparatur mulieri pregnanti que cum dolore conatur ad emissionem
partus. Unde Eccli. xix. A facie uerbi parturit fatuus tamquam gemitus partus infantis uidetur
detractori quod disrumpetur nisi uerbum malum auditum de proximo euomeret. Contra quod Eccli. xix. Au-
disti uerbum aduersus proximum tuum commoriatur in te confidens quoniam non te disrumpet. Ad
detractorem uero pertinere illud Job. xxxii. En uenter meus quasi mustum absque spiraculo quod
lagunculas nouas disrumpit. Detractor est similis est noctue cuius oculos nox illuminat

Ubi sic legitur. Unusquisque malum contra amicum suum ne cogitetis in cordibus vestris et iuramentum
mendax ne diligatis. Omnia enim hec sunt que odit dominus. Nonum est maledictio que est super periuros
et in presenti et in futuro. Unde Zach. v. Vidi volumen etc. et subditur. Et dixit ad me dominus. Hec est
maledictio que egreditur super faciem omnis terre quia omnis fur sicut ibi scriptum est iudicabitur
et omnis iurans ex hoc similiter iudicabitur. Educam illud dicit dominus exercituum et veniet ad domum furis
et ad domum iurantis. In nomine meo mendacium et commorabitur in medio domus eius et consumet
eum et ligna eius et lapides. Decimum est hoc quod peccatum istud replet homines iniquitate. Unde
Eccli. xxiii. Vir multum iurans replebitur iniquitate et non discedet a domo eius plaga. In fine
huius verbi tangitur pena periurorum in presenti. Undecimum est quod periurus perdit deum. Deum
vivat perdit et iusticiam sive fidem suam. repellitur enim post periurium a testimonio. clauditur et
sibi ingressum regni celestis. Unde in psalmo. Quis ascendet in montem domini etc. et subditur. Qui non iu-
ravit in dolo proximo suo. ibi per contrarium innuitur quod ille qui in dolo iurat proximo non intrat. Duo-
decimum est hoc quod sacra scriptura propter magnum periculum periurii a deo dissuadet iuramentum quod quibusdam
visum est quod iuramentum omnino prohibeat. Unde Matth. v. Ego autem dico vobis nolite iurare neque per
celum neque per terram etc. Et notandum quod septem iuramentum vii. dissuadentur in sacra scriptura. Primum est appe-
titus iurandi sive affectatio. Unde Jac. v. Ante omnia fratres mei nolite iurare neque per celum neque per terram neque
per aliud quodcumque iuramentum. Sit autem sermo vester est est non non. ut non sub iudicio decidatis. Se-
cundum est assiduitas iurandi. Unde Eccli. xxiii. Iurationi non assuescat os tuum. Multi enim
sunt casus in illa. et sequitur. Nominatio dei non sit assidua in ore tuo. Tertium est iurare ex le-
vi causa vel nulla. Unde Deut. v. Non usurpabis nomen dei tui frustra quia non erit impunitus
qui super re vana eius assumpserit. Tria alia que dissuadentur circa iuramentum sunt falsitas eius quod
iuratur, substracta veritate et iuratio iniusta que per oppositum innuitur. Jer. iiii. ubi sic legitur. Iura-
bis vivit dominus in veritate et in iudicio et in iusticia. Septimum est iurare per creaturas. Unde Matth. v.
Ego autem dico vobis non iurare omnino neque per celum quia thronus dei est. neque per terram quia scabellum
pedum eius est. Ideo autem dissuadetur iurare per creaturas ne assiduitate sic iurandi labantur homines

Sequitur de peccato mendacii. De quo hoc ordine **De peccato mendacii. cap.** Et ydolatria.

Dicemus primo quid sit mendacium. et ponemus ea que possunt valere ad detestationem huius peccati. Secun-
do tangemus aliqua de diversis divisionibus mendacii. Est autem mendacium secundum Augustinum falsa significatio
vocis cum intentione fallendi. Ad detestationem vero huius peccati primo possunt valere verba sacre scripture
que dissuadent nobis mendacium ut est illud Eccli. vii. Ne accipias faciem adversus faciem tuam
nec adversus animam tuam mendacium. Faciem adversus faciem suam accipit qui veritate exclusa
a corde suo que est dei similitudo falsitatem que diaboli est faciem assumit. Eccli. vii. Noli ama-
re mendacium et post in eodem capitulo. Noli mentiri omne mendacium. Secundo possunt valere ad detestationem

De septem quibus sacra scriptura dissuadet quod iuramentum

Decem que valent ad detestationem peccati mendacii

homo absens nimis p' audire detrahentem quam si surdus esset. Surdus quidem audit quando alte sibi clamatur
absens vero qui quandoque distat per duas leugas vel amplius non audiret detrahentem quantumcumque clama
ret. Detrahens est ponere coram ceco offendiculum dans illum qui eum ascultat qui cecus est vel quia simplex
est vel quia non cognoscat personam cui detrahitur narrante alienum scelus. Unde ipse scandalizatur.
Unde detractor impie agit et periculose tam in eum cui detrahit quam in eum coram quo detrahit. De
dissuadendis huiusmodi plus in eodem capitulo. Non legitur non eris criminator nec susurro in populis. Crimi
nator idem est quod detractor qui in alieno crimine delectatur. Item Levit. xvii. Sanguinem omnis animalis
non sumetis in cibum. Item Levit. iii. Nec sanguinem nec adipem omnino comedetis. Sanguinem comedit
detractor qui in peccato delectatur. Deut. Cave ne sanguinem comedas. Et Eccli. v. Ne appelleris
susurro in vita tua et lingua tua ne capiaris. Et Jac. iiii. Nolite detrahere etc. Greg. Noli
esse aliene vite aut temerarius iudex aut curiosus explorator. Scdo p ua. ad d. h. p.
si diversis generibus verum detractor comparetur. Notandum autem quod detractor comparatur cani. Unde Matth. vii.
Nolite sanctum dare canibus etc. nolite spargere etc. Et Eccli. xix. Sagitta infixa
femori canis, sic verbum in corde stulti. Canis sagittam habens infixam femori non quiescit
donec removeatur. Neque stultus quiescit post donec verbum malum quod de proximo audivit alii revelet.
Detractores sunt canes gregem domini custodientes non percutientes et unam oviculam inde aufer
unt quam laniant vel deridendo vel aliter. Canes isti non solum carnes comedunt sed et ossa ro
dunt quia non solum carnalibus hominibus detrahunt sed et spiritualibus. Spiritualiter autem detractores similes
sunt canibus qui in macello morantur qui sanguini insidiantur et sanguinolenta habent labia. Unde ad
eos pertinet illud Prov. i. Insidiemur sanguini. Detractor etiam porco comparatur quia ad modum porci non parc
ori suo ab immunditia sicut nec pedi suo non advertens illud quod legitur Sap. i. A detractione parcite lin
gue. Qui non vult parcere ei cui detrahat saltem deberet parcere proprie lingue quam inquinat
dum per immunditias aliorum peccatorum eam trahit. Porcus si ortum intret non ex una parte flores vi
deat ex alia parte stercora neglectis floribus ad stercora currit et ea in ore suo ponit. Sic de
tractor si videat in aliquo aliqua imitatione digna que velud flores sunt et ex alia parte
aliqua reprehensibilia que velud stercora sunt. De hiis non que sunt imitatione digna non curat
propter hanc immunditiam que est in detractoribus voluit spiritualiter eos excludere Augustinus a mensa sua. Unde legitur
habuisse hos duos versus scriptos in mensa sua sicut habetur in Glo. super illud Prov. xxiiii. Cum detractoribus ne
commiscearis etc. Quisquis amat dictis absentem carpere vitam. Hanc mensam indignam noverit esse sibi.
Multum immunda iudicavit ora detractorum Augustinus qui porcis pecoribus eos exclusit a mensa sua.
Detractor etiam comparatur serpenti. Unde Eccli. x. Si mordeat serpens in silentio nihil eo minus habet qui
occulte detrahit. Assimilatur autem detractor serpenti in hiis proprietatibus. Serpens est animal pe
riculosum in silentio mordens tortuose incedens terram comedens. Sic detractor perditor est.

Octavo potest valere ad detestationem huius peccati pena qua punitur peccatum istud. De qua pena habetur Prov. xx. Sua
vis est homini panis mendacii sed postea os eius implebitur calculo. De pena etiam mendacii habetur Act. v. de
Anania sic ait Petrus. Non es mentitus hominibus sed deo. Audiens autem Ananias hec verba ceci
dit et expiravit. Nono potest valere ad detestationem huius peccati hoc quod peccatum istud valde nocivum est ecclesie dei.
Factum est enim ut vix alicui fides adhibeatur. Ier. ix. Mendaces fecerunt verba unumquemque ut de fratribus
non credatur. Unde in psalmo mendacia hominum multiplicantur prava lingua hominis mendacis est velud
arcus dyaboli oculos interiores filiorum dei sagittans. Unde Ier. ix. Extenderunt linguam suam quasi
arcum mendacii non veritatis et [illegible]. Sagitta vulnerans lingua eorum. Decimo potest valere ad de
testationem huius peccati ut ostendatur quantum meritum sit abstinere ab hoc peccato ad quod pertinet quod in Vitis patrum
legitur de quodam heremita qui visitatus est ab aliis heremitis delatis ultra per fluvium monasterio
angelorum qui dixit eis aliquid querentibus de eius conversatione. Hoc custodivi ex quo genitus sum
quod numquam mendacium de ore meo procederet neque propter amorem celestium terrenum aliquem amarem.
Sed non gratia domini in huius vita defuit quicquid peccati ad nostram suam moram contexuit cum infirma triduum
sic ipsi pruderunt mortuus est et anima eius ab angelis ipsis recepta magnum meritum tenebat esse.
Salomon x. a mendacio cavere cum hoc peteret. Prov. xxx. Dicens vanitatem et verba mendacii longe
fac a me. Undecimo potest valere ad detestationem huius peccati quod homines assueti huic peccato in obprobrio magno
sunt. Unde Eccl. xx. Obprobrium magnum in homine mendacium et postea ibidem. Mores hominum men
dacium sine honore et confusio illorum cum ipsis sine intermissione. Et Eccl. iiii. De mendacio erudi
tionis tue confundere. Duodecimo potest valere ad detestationem huius peccati hoc quod [illegible] quam cadit peccato isto.
Unde Eccl. xx. Lapsus false lingue quasi qui in pavimento cadit. Mendacium videtur esse corruptio mentiens
cui peccatum placet quod non est quam quod est et videtur habere oculos cordis in furnos cum
tenebre falsitatis ei placeant et lumen veritatis ei displiceat. Corruptionem hominis mendacis
insinuat Augustinus super id psalmi. Perdes omnes qui loquuntur mendacium. Sic dicens. Mentito perdere mentiens quod de
clinat ab eo quod est ad id quod non est. De divisionibus mendacii

Sequitur de divisionibus mendacii que multe sunt. Primum est in viii. mendacia sunt viii.
species que ponit Augustinus in libro de mendacio. Prima species est mendacium in doctrina religionis
quod est contra fidem vel bonos mores hoc facere fugiendum est ad hoc nulla causa quisquam debet adduci. Secunda est
quod nulli prodest et alicui obest. Tercia est que prodest uni alteri obest. Quarta est que fit solo
mentiendi fallendi quoque libidine quod est merum mendacium. Sic dicit Augustinus. Quinta que fit cupiditate
placendi de suavi eloquio. Sexta est que nulli obest et alicui prodest ad pecuniam eius ser
vandam. Septima est que nulli nocet et alicui prodest ad vitam corporis servandam. Octa
va est que nulli obest et hoc prodest quod ab immundicia corporis aliquem tueatur. Tres prime
species mendacii sunt mortalia peccata. Sicut deliberatione dicantur. Quinque alia venialia peccata sunt

leo enim leoni parcit et lupus lupo. certe bestie parcunt bestiis sui generis. Detractor uero non parcit carnibus humanis. Detractoris lingua peior uidetur esse inferno. Infernus enim solos malos deuorat lingua uero detractoris amplectitur et bonos et malos. Unde legitur eccl. xxviii. de lingua tercia que est lingua detractoris quod utilis potius infernus quam illa. Quarto principaliter ualet ad detestationem huius peccati. Si ostendatur quante immunditie est peccatum istud. Notandum est ergo quod detractor scarabeo comparatur qui non quiescit nisi in stercoribus. Sic detractor in alienis peccatis. De his scarabonibus legitur eccl. xxii. Cunctorum inimicorum tuorum coram te terga uertam. eructans scarabones per linguam detractoris uelud uolutabulum est non cessans uoluere et reuoluere sordes uiciorum. Quinto principaliter ualet ad detestationem huius peccati si ostendatur quante iniquitatis sit detractor. Notandum ergo quod detractor iniquus est in seipsum in proximum et in deum. In seipsum quia ipse querit festucas uidere oculos sibi eruit quando debet querere lumen alicuius boni exempli. Ipse sufflat in puluerem unde eius oculi excecantur. Greg. Quid aliud detrahentes faciunt nisi in puluerem sufflant et in oculos suos terram excitant. ut unde plus detractores conflant inde magis ueritatis non uideant. Iniquus est et detractor in proximum quem fetore peccatorum uult corrumpere. Iniquus et est in deum cui iudicium suum uult auferre. quod dicitur Luc. vi. Nolite iudicare et non iudicabimini. Detractor uult usurpare sibi quod ipse deus pater sibi non usurpat [illegible] iudicium. Pater enim non iudicat quemquam sed omne iudicium dedit filio. Io. v. Iniquus etiam est in deum cuius prouidentiam quantum potest conatur minuere. Bonos enim quos ex parte dei fuit asserit esse quando eos malos dicit. Sexto principaliter ualet ad detestationem huius peccati. Si ostendatur detractor exosus esse deo et hominibus ad quod pertinet illud eccl. xxi. Susurro coinquinat animam suam et in omnibus odietur. Et eccl. v. Susurroni odium inimicicia et contumelia. odium cordis. inimicitia operis contumelia uerbi. Et ad Ro. i. Detractores deo odibiles. Septimo principaliter ualet ad detestationem huius peccati quia detractor maledictus est a deo et abhominabilis hominibus. De primo legitur eccl. xxviii. Susurro et bilinguis maledictus. Multos enim turbauit pacem habentes. De secundo legitur prou. xxiiii. abhominatio hominum detractor. Octauo principaliter ualet ad detestationem huius peccati pena qua dominus punit detractores. De pena ista legitur Num. xii. De maria sorore moysi quod leprosa facta est quia detraxit moysi. De pena etiam ista legitur Leu. vii. Quicumque comedit sanguinem peribit de populis suis. Item leu. xvii. Homo quicumque de domo israel et de aduenis qui peregrinantur inter uos si comederit sanguinem obfirmabo faciem meam contra animam illius et disperdam eam de populo suo. In sanguine delectari peccatum diabolicum uidetur esse. Unde detractores spirituales filii diaboli sunt qui sanguisuge uocantur. prou. xxx. Sicut enim detractores sanguinem peccati sic et diaboli. Nono principaliter ualet ad detestationem huius peccati si ostendatur quanta stulticia peccatorum laborat. De stulticia ipsorum dicitur prouerbiis. quod proprium est stulticie aliena uicia cernere sua obliuisci. Legitur enim in uitis patrum quod quidam frater inuentus est culpabilis et adductus est abbas moyses uehementia precum qui tollens secum sportam uetustissimam. impleuit eam harena et portauit eam. illis

De pena detractorum

De stulticia detractorum

u admirantibus quod hic esset dixit. peccata mea sunt post me currentia et non video illa et ve-
ni ego hodie aliena iudicare peccata. Sic detractor facit. peccata enim sua quibus totus ple-
nus est non videt. peccata autem aliena ante oculos suos habet. Decimo patet via ad detractionis fugam. sicut ostende-
batur quam dampnosum sit ecclesie dei. Notandum ergo quod detractor est ventus urens vineam domini
Ledens precipue in flore. Illi enim qui in vita bone vite non possunt morsus detractionum susti-
nere sed desistunt a bono incepto et sicut poma debilium candarum decuciuntur de arboribus
vento. Sic ventus detractionis illos a deo separat qui non dum firmiter ei adheserunt. Detrac-
torum quidam in se est universaliter tenebras vult facere in mundo isto sicut leguntur facte in passione domini
super universam terram. lucernas enim conatur detractor detractor extinguere dum viros sanctos
nititur infamare cum ergo tenebras suas faciat tamen ter in anno detractor gaudere tenebras
suas vellet facere. detractor tenebras amat et in tenebris ibit. Undecimo. patet via ad detractionis fugam.
hic quod peccatum est in spiritum sanctum. detractor enim impugnat graciam spiritus sancti dum conatur eam vel diminuere
vel ex toto suffocare. In hominibus illo unde dicuntur peccatum illud a spiritu sancto ad quem pertinet remis-
sio peccatorum. Duodecimo patet via ad detractionis fugam. hic quod dicit glosa. de peccato isto super i. Regum. xxiiij. Cum
detractionibus ne consenseris. hic spiritualis vicio predicatur totum pene genus humanum. Et notandum
quod cum omnibus debeat cavere quarumlibet personarum. precipue tamen a detractione prelatorum caveat vel spiri-
tualis. Unde Exodi. xxij. dicitur. non detrahes et principi populi tui non maledices. Et Genesis. ix. legitur
de Cham filio noe quod patris sui verenda detexit et ideo in semine suo maledictionem rece-
perit. Unde legitur ibi maledictus Chanaan puer erit servus servorum fratribus suis. Legitur
ij. Regum vi. de Oza quod a domino percussus est quia manum suam ad archam dei extendit per archam
in qua continebatur manna et virga Aaron et tabule testamenti figuratur prelatus in quo contine-
ri debet manna dulcis consolationis et virga correctionis. cum sancta discretionis ad quam archam
si detractor manum extendit illi detrahendo a domino percutietur. Gregorius. Multi. dicit. plus
vitam sacerdotum quam suam discusserunt in erroris foveam dilabuntur minus considerantes
quod non eos vita sacerdotum lederet. Sed huiusmodi bonus sacerdotum admonitionibus au-
rem acomodarent. Noverint illis qui possunt valere quantum peccatum detrahencium consequens est
ut ad tangendum de diversis speciebus detractionum. Notandum ergo quod super capitulo predicto. Detrahentem se-
creto proximo suo hunc persequebar. Distinguuntur triplex genus detractionis. Primum est ma-
lum dicere de alio. Secundum audita mala cum augmento referre. Tercium est libenter audi-
re. Nos autem possumus dividere detractionem. in vj. species. quarum prima est occulta mala
proximi publicare. Secunda est audita cum augmento referre. Tercia. crimina falsa
imponere. Quarta bona occulta negare. Quinta manifesta bona minuere.
Sexta est bona in mala convertere. De peccato eorum qui libenter detractiones audiunt

De diversis speciebus detractionum

Sequitur de peccato eorum qui libenter detractiones audiunt. Contra quod vitium. Primo possunt
valere verba sacre scripture que id dissuadent. unde dicitur Prov. iiij. Labia detrahentia
sint procul a te. Et ad Prov. xxiij. Noli esse in conviviis potatorum nec in comessationibus eorum qui
carnes ad vescendum conferunt. Et id xxiiij. Cum detractoribus non commiscearis. Et id Eccli. xx
viij. Sepi aures tuas spinis et noli audire linguam nequam. Quod autem peccatum sit pravum valde dicit
B. Qui detrahere vel detrahentem audire quid horum damnabilius sit non facile dixerim.
Sunt autem reprehensibiles illi qui libenter detractiones audiunt. Multis de causis. Primo propter
hoc quod videntes fratres suos a canibus dilacerari et non exterrent canes saltem clamo
ribus set prius cum sperent se posse proficere immo canibus applaudunt in quo potius se ca
nes quam homines ostendunt. Eccli. xiij. Que communicatio sancti hominis ad canem. Cum detractor
serpens sit ut prius ostensum est non videntur homines esse sed potius genimina viperarum qui
eas non exterrent qui lapides durarum increpationum non proiciunt quando vident fratres
suos ab eis morderi. Reprehensibiles etiam sunt qui libenter audiunt detractores quia illis
qui fratres suos comedunt salsam ministrant ad quam eos comedant. Hylaris enim vultum
ostendendo sunt quasi salsa morsus quia insipidus esset detractionibus. Jo. Nemo invito au
ditore libenter narrat. Prov. xxv. Ventus aquilo dissipat pluvias et facies tristis
linguam detrahentem. Reprehensibilis etiam est ille qui detractori consentit quia testis exceptione ple
no non iurato neque examinato contra absentem credit et frequenter testi unico contra id legis
divine. In ore duorum vel trium testium stet omne verbum. Immo quod plus est si unus
ribaldus detraxerit uni viro sancto et decem boni viri iurent contrarium potius credit illi ri
baldo simplici verbo testificanti contra virum sanctum quam decem bonis viris iurantibus pro
ipso. Reprehensibilis etiam est talis quia vere est sepulchrum patens. Unde fetor incessanter exalat potius
eligit esse contra dei voluntatem et ad suam damnationem quam recedendo inde obmutescere faci
at os detractoris. Si enim deesset auditor deesset et detractor. Reprehensibilis etiam est talis quia
noctue credit testificanti contra lucem quam naturaliter odit. De peccato eorum qui impatienter susti

Sequitur de peccato eorum qui impatienter tollerant eos qui sibi detrahunt. nent detractiones
qui valde caritati sunt. Valde enim utiliter serviunt eis si ipsi patienter sustinerent. De
tractores enim spine sunt viam inferni obstruentes viris sanctis. Unde Osee ij. Ecce ego
sepiam viam tuam spinis. Ipsi etiam sunt vigiles civitatem ecclesie custodientes ad modum vi
gilum qui grande tinnientes. Ipsi etiam depascunt segetes domini ne in paleas luxurient et pau
ca grana habeant. Ipsi sunt lime a vasis glorie rubiginem auferentes. Sed sunt quedam vasa
maledicta que a limis illis assumunt rubiginem. Unde debent recipere pulchritudinem detrac
tores a filiis dei quia quodam rasorio peccatum elationis eradunt. Unde Greg. Predico lavat

dūas linguas detractorꝫ ī electos. ut sicut ī eis elacōnis surrexerit lingᵃ detractoris cecidat.

Sequitᵘʳ de pc̄to adulacōnis. de quo hꝫ m̄ dicenᵈ. **De peccato adulationis**

primo ponenᵈ ea q̄ ad detestacōne͡ huᵘˢ pc̄ti possūt ualē. Scd̄o tangenᵈ de reme
dijs q̄ pc̄ām istud. Notand͛ ē q̄ adulacō sic̄ q̄dā dixit est pulcra laudatio. Vn̄ nom̄
laudacōnis ⁊ adolacōnis eisdē ueꝛꝫ gstat ꝫ nō eodē m̄ ordinatis. Scd̄m tullium
ū nom̄ a sono sumptū. Canes ē quoꝝ ē ī ira adulacō sicut expmūt istū sonū. Ad
detestac̄ ū huᵘ pc̄ti. Primo possūt ualē uerba sacre scrīpē q̄ ē dissuadent. hec est illᵈ
exo. xxx. hoc oleū unctōnis scm̄ erit m̄. Jnguatōnes uiras caro hoīs n̄ ungetᵘʳ
ex eo ⁊ sub diᵘᵉ paulo post. hō q̄cūq; tale cū posuerit ⁊ dedit ex eo alieno exter
minabitᵘʳ de pplō suo. Oleū istud laus est q̄ debet deo dari nō hoī uiuenti. Itē leuit̄.
ii. mel n̄ adolebit ī sacrificio dn̄i. Jn melle dulcedo adulacōnis ītelligitᵘʳ. Itē dissua
detᵘʳ hꝫ uiciū. exo. xxiiij. Non coques hedū ī lacte matris. adulator hoīem dūni
quē dyaᵘˢ frangere n̄o ꝑ ī lacte adulacōnis coq̄t ut dyaᵒ gmestibil' fiat. Itē pu͛.
xxiiij. Ne lactes quēq̄ labijs tuis. ⁊ Jnecᶜᵒ. an̄ morte n̄ laudes quēq̄. Scd̄o possᵗ
ua. ad de. hᵘ pc̄ti exempla. ꝑ paupe ex. xp̄i. de q̄ dicit Glo. sup ... .xxij. Et relictis
illis abijt foras ex ciuitate q̄ paup erat nulli adulatus. ubi n̄ ī tanta urbe ī
uenit hospitem. Sꝫ apud lazarū receptus ē a pl̄is ⁊ dicit de se. j. ad tess. ij. neq;
aliqū fuim̄ ī sermone adulacōnis sicᵘᵗ scitis neq; ī occ̄one auaricie de᷑ testis est.
Tercio ꝑ ua. ad de. hᵘ p. si adulatorē uł adulacōnē diuisis gi͛bꝫ rerū gpemus.
Notand͛ ē q̄ adulator nutrix dyaˡⁱ est. filios dyaˡⁱ lactans lacte adulacōnis. Vn̄ pu͛.
Si te lactauerint peccatores n̄ adq̄es eis. Item. pu͛. xvj. Vir iniq̄ lactat amicū suū
⁊ ducit eū ꝑ uiā nō bonā. ⁊ treṅ. iiij. lamie nudauerūt mamas. Lactauerūt catu
los suos. lamia ē bestia sius fetibꝫ crudelior q̄m cetē bestie. Vn̄ lamia. q. lania
appellatᵘʳ. q̄ catulos suos credit' laniare. Vn̄ b̄n sign̄ adulatorē q̄ ī ueritate eos
laniat q̄s uᵗ lactare. Jd͛ aū gpatᵘʳ adulacō lacti ut ostendatᵘʳ uerecundū ēē hoī ad
ulto. adulacōnē amare. Sic̄ uerecund͛ est hoī barbato ad mamillas matrinas pend̄.
adulator ad modū nutricis filios dyaˡⁱ. obdormire facit ī pc̄cis. ⁊ sic̄ nutrix casū pueri
ad ei' gsolacōnē saltū interpretatᵘʳ. Sic adulator p̄um ei' magn̄ n̄ adulatᵘʳ. q̄ ī ueritate
casus ē asserit ēē opus magnificū. Adulatores egyptie mulieres sūt. quarū mamil
las moyses respuit. Itē adulatores locuste sūt comedentes residuū grandinis. exo.
x. Locusta estate cantat. hyeme silet. Vn̄ recte sign̄ adulatores q̄ eos laudant qui
hn̄t estatē ꝓspitatis. a laude ū eoꝝ silent qui hn̄t hyemē aduersitatis. Vn̄ ecc. xiij.
Diues locutus est ⁊ om̄s tacuerūt ⁊ u͛bū ei' usq; ad nubes pducūt. Jn grandine ū

de his qui adulatori cooperantᵘʳ

psecutor ītellitᵘʳ

tas a parte parebit. Tertiu͂ remediu͂ ẽ ut ho͂ subtilit͛ discernat adulatorē omē eu͂ q̄ sibi loquit͛ neveritu͂dabit͛ ẽ cu͂ cognoscet se puilem reputari ab eo q̄ sibi lac adulationis ꝓpinat vn̄ socrates tandam sibi adulanti dixit. Sil ꝓficias adulator cu͂ te īntelligā. Quartu͂ Remediu͂ ẽ q̄ ho͂ t͛rrẽm faciẽ adulantibȝ ostendat. Talis ẽ facies eos fugat. sic̄ hylaris faciẽs eos multiplicat. vn̄ ꝓu͂. xxv. Princeps q̄ libent͛ audit u͂ba mēdacij omēs ministros habebit impios. Remanere u͂ lac adulationis mistu͂ est acceptu͂ p͂ti celesti q̄ figuratu͂ ẽ Gen͂. xxi. V legit͛ abraha͂ fecisse grāde cōuiuiu͂. In die ablactationis ysaac. De pc̄cō maledictionis

Sequit͛ de pc̄cō maledictionis. maledictionē u͂ hic intelligo mali imprecationes q̄ q̄ pc̄cm̄ possūt uale͂ p̄ u͂ba sacre scripture q̄ d͛ dissuadent ut est illd͛. ad Ro. xij. Benedicite et nolite male͂ d͛. ij. pe. iij. Non reddentes malu͂ p̄ malo ul͛ maledictu͂ ꝓ m͂. Scd͂o uale͂ possūt ad h͛ exempla. sicut ẽ istud q̄ legit͛ de dn̄o chr͛o. j. pe. ij. q̄ cu͂ malediceret͛ nō maledicebat. Et illd͛ ap͂li. Maledicimur͛ et benedicimus. Tercio po. ua. q̄ h͛ pc̄cm̄. Si ostendat͛ multa mala q̄ sequūt͛ ex eo. Primu͂ malu͂ ẽ amissio regni celorum. vn̄. j. ad cor. vj. Neq̄ maledici neq̄ rapaces regnu͂ dei possidebūt. Aliud malu͂ q̄ frequent͛ maledictio q̄m̄ aliquis facit sup͂ caput maledicentis reuertitur. vn̄ ꝓu͂. xxvj. Sic auis ad alta transuolans et passer q̄libȝ uadens. sic maledictum frustra ꝓlatu͂ ī quēpiam supueniet. Id͛ aūt d͛ frustra ꝓlatu͂ q̄ ẽ maledictum iuxta diuinā iusticiā ꝓlatum. ut est illd͛. act. viij. Pecunia tua tecu͂ sit ī ꝓditionē et tale maledictu͂ uenit sup͂ illu͂ q̄ maledi͂r. maledictum u͂ sic ꝓlatu͂ uenit sup͂ eu͂ q̄ maledicit. vn̄ ecc͂. xxvij. Qui ī altu͂ mittit lapidem sup͂ caput eius cadet. et Gen͂. xxvij. Qui maledixerit tibi sit ille maledictus. In ps͂. Maledicent illi et tu benedices. et m͂. v. Beati estis cu͂ maledixerint uob͂. Quarto po. ua. q̄ h͛ pc̄cm̄. h͛ ostendat͛ puersitas eorum q̄ male agentibȝ maledicūt cu͂ ẽ illi q̄ male agūt infirmi sunt cōpaciend͛ eēt eis et ꝓ eis orand͛ u͂ eēt malu͂ imp͂cand͛ eis cu͂ plus mali h̄eant q̄ expediret. Quinto po. ua. q̄ h͛ pc̄cm̄ h͛ q̄ maledicere adeo est illicitu͂ q̄ et nō ẽ licitu͂ maledicere dyabolo. vn̄ ecc͂. xxij. Du͂ maledicit impius dyabolu͂ maledicit ipse aīam suā q̄ duplr͛ intelligi p̄t uno modo. sic cu͂ impius maledicit dyabolum. i. cu͂ dicit eu͂ maledictum et cōtempnat tu͂ ipse maledicat aīam suā. i. dampnatā et maledictam ostendit cu͂ maledictum imitet͛ vn̄ ad Ro. ij. In excusabilis es o ho͂. Omis q̄ iudicas. In q̄o ẽ iudicas. aliu͂ teipm̄ cōdempnas alio m͂ sic intellige. Cu͂ impius maledic͂ dyabolo. i. malu͂ optat dyabolo. Ipse maledicat aīam suā. i. maledictioni culpe et pene se subicit. Cu͂ ẽ dyabolus sit creatura dei pc̄cm̄ ẽ ei malu͂ optare vn̄ ī canonica iude u͂ legit͛ q̄ cu͂ michael cu͂ dyabolo disputans altercaret͛ de moysi corpore nō est ausus iudiciu͂ inferre blasphemie. Sȝ dixit impet sibi dn̄s. dic͂ Glo. Sbriciq̄ uel quanq̄ h͛ altercatio angeli facta fuit cu͂ dyabolo. h͛ diligent͛ inuendu͂ ẽ q̄ si michael archan

persecutor intelligitur. Locusta est residuum studium comedit quod scilicet Gregorius. Quem persecutio frangere
non vincit vincit adulatio pervincit. adulatio deterior videtur esse detractione quia detractio humiliat
hominem. Sed adulatio extollit. adulatores et vinee sunt propter loquacitatem. Unde in ps. et dedit eruca eorum vi
nas in pe. ce. ip. adulatores sunt serene usque ad interitum dulces secundum Boecium. Item sunt adulatores diaboli
nutrientes diaboli et aliquorum civitatum. Unde Osee vii. In malicia sua letificaverunt regem. Ipsi etiam sunt sacerdo
tes diaboli homines vivos sepelientes. Unde Matthei viii. Dimitte mortuos sepelire etc. De quo verbo loquitur Gregorius dicens
Tunc mortuus mortuum sepelit cum peccator peccatorem aggere adulationis premit. adulator est echo quia
conformans se ei cui adulatur. Si enim riserit ridet. Si fleverit flet. Sap. xvii. Resonans de montibus
echo. Similiter ipsi sunt quasi camaleon quod scilicet solum aere est de aere vivens quod colorem habet varium et in
momenta mutabilem. in ut cui rei se coniungit ei concolor fiat. Item sicut incantatores diaboli qui faciunt
hominibus de se credere quod ipsi volunt. adulator homines prorsus insanos exultans facit. quidem non est quod
credere de se non possit cum laudatur. Iob equa [illegible]. Item adulator qui sub pretextu decorandi tornandi
hominem sigillat. Unde ad eum potest dici. Sicut novacula acuta fecisti dolum. Adulator est proditor est sub
specie osculi ad modum Iude hominem tradit hostibus suis et sub specie amicicie hominem interficit. Unde
recte signatur per Ioab qui sic legitur ii Re. xx. Dixit ad Amasam. Salve mi frater et tenuit manu
dextera mentum Amase quasi osculans eum et percussit eum in latere et mortuus est. adulator oleo com
paratur. Unde ps. Oleum peccatoris non impinguet caput meum. De quo oleo diabolus ungit suos qui in certamine laborant
in oleo et ungit diabolus homines quos flectere non potest ut ad malum eos molliat. Unde Augustinus. oleum est falsa
laus adulatoris que mentes a rigore veritatis emollit ad noxia. adulatio etiam mel est. Sed toxica
tum est. Et alia sagitta aurea et ideo non curant si ab ipsa ledantur. Est etiam ventus qui levis videtur tamen subfert
montes de regno dei in regnum diaboli. Item est rethe diaboli in insidiis. Unde prov. xxix. Qui blandis fictisque
sermonibus loquitur rethe expandit pedibus suo. Quarto potest via ad decimum potest. Si ostendatur quantum
sit nocivum homini ad quod pertinent verba sacre scripture que secuntur super ea. Quoniam laudatur peccator in
desideriis anime sue. Dicit Augustinus. Hec est ira dei magna ut desit correctio et assit adulatio. adulan
cium lingue alligant animas in peccatis. delectat enim hominem ea facere in quibus non solum non me
tuitur reprehensor sed etiam auditur laudator. Et super illud Luce vi. Ve vobis cum benedixerint vobis homines. Dicit
Gregorius. Magna pars pene est peccatori sua scelera non ut non arguantur. Sed insuper quod bene gesta
laudari. Et super illud Deus in adiutorium etc. Dicit Augustinus. Plus nocet lingua adulatoris quam manus
persecutoris. Et proverbiorum xxvii. Meliora sunt vulnera diligentis quam fraudulenta odien
tis oscula. eccl. vii. Melius est a sapiente corripi quam stultorum adulatione decipi. Et ysa.
iii. Popule meus qui te beatum dicunt ipsi te deceperunt. Item ysa. ix. Erunt qui beatificant populum
istum seducentes et qui beatificantur precipitati. adulator ducit eum cui adulatur quasi ad super
cilium montis ut inde precipitetur sicut iudei dicuntur fecisse de domino. Luce iiii. Item prov. xi. Si

gelus gregorius sibi adversanti blasphemiam dicere noluit. sed modesto eum sermone cohibuit quanto magis
hominibus omnis blasphemia est cavenda. Item Glo. gregorius in substancia bonus sed in voluntate malus et tamen ab angelo
non blasphematur quia aliquid proferre adversus bonam naturam blasphemiam reputavit archangelus. Simile
habetur Zach. iii. ubi sic legitur. ostendit michi dominus Ihesum sacerdotem magnum stantem coram angelo domini et sathan
stabat a dextris eius ut adversaretur ei. et dixit dominus ad sathan increpet in te dominus sathan qui elegit ierusalem
Precipue vero cavendum est parentibus a maledictione filiorum quia ille maledictiones magis nocere solent
ecc. iii. Benedictio patris firmat domos filiorum maledictio autem matris eradicat fundamenta
valde impium est quia aliquis malum optet filio quod non licet ei optare gregorius. De peccato convicii. Adon
Deinde queritur de peccato convicii a quo peccato primo debet cohibere lingua quia convicium multum vulnerat cor
eius cui dicitur. unde ecc. xxviii. flagelli plaga livorem facit plaga lingue comminuet ossa. Io.
Sicut homo cavet ne aliquem percutiat baculo. sic cavere debet ne eum percutiat convicio. Secundo debet cohi
bere a convicio quia convicium caritatem seu amiciciam destruit. que est tanta excellencior. unde ecc. xxii.
Mittens lapidem in volatilia deiciet ea sic. Qui conviciatur amico dissolvit amiciciam. Tercio debet
cohiberi a convicio quia non de facili fit concordatio post convicium dictum. unde ecc. xxii. ad amicum et si produxeris
gladium non desperes. est enim regressus ad amicum. Si aperueris os triste non timeas. est enim
concordatio excepto convicio et improperio. et superbia et misterii revelatione et plaga dolosa. iiii.
debet cohiberi a predicto convicio quia homo assuetus huic peccato vix corrigitur. unde ecc. xxiii. homo assuetus
verbis improperii. in omnibus diebus suis non erudietur. Quinto debet cohiberi a convicio quia hic qui conviciatur
dicit frequenter convicia audivit. unde sapiens qui profert de re quod vult audiet quod non vult. Prov. xiii. In
pulvis confundit et confundetur. Prov. xxvi. Qui volvit lapidem revertetur ad eum. Sexto debet cohiberi a convi
cio quia convicium dignum facit hominem morte eterna. unde Matth. v. Qui dixerit fratri suo fatue reus erit
gehenne ignis. Septimo debet cohiberi a convicio quia dicere convicium libenter homini signum est impietatis
et magne perversitatis. unde Prov. x. labia iusti considerant placita et os impiorum perversa. ex habundancia
cordis os loquitur. vitiosum est cor. unde frequenter exit convicium et indubitanter rusticus est qui rusticita
tem libenter dicit quia valde perversus sit qui convicium dicit. ex hoc super patere. quia aut convicium quod ipse dicat
est malum pene aut malum culpe. Si malum pene est cum malum pene adeo sit ipse dicendum ob
probrium homini exprobrat eius creatori. unde Prov. xvii. Qui despicit pauperem exprobrat factori eius. Si vero
est malum culpe gregorius. cum gaudere de hoc quod alius in culpam ceciderit. Levit. xix. Si habitaverit advena in terra
vestra et moratus fuerit inter vos non exprobretis ei sed erit inter vos quasi indigena. advena
est homo qui magnus peccator non fuit cui peccatum suum exprobrandum non est. unde ecc. viii. Ne despi
cias hominem avertentem se a peccato neque improperes ei. memento quoniam omnes in corruptione sumus.
Specialiter autem cavendum est ne convicium correctioni admisceatur sicut faciunt quidam qui sub specie cor
rectionis conviciantur hominibus. unde ecc. xix. est correctio mendax in ore contumeliosi. Vere ...

Quod convicium non est admiscendum correctioni

mulator ore decipit amicum suum. Quarto principaliter ad detestationem huius peccati. Si ostendatur adulator esse maledictus
abhominabilis et detestabilis. Ad primum pertinet illud Ysa. v. Ve qui dicitis bonum malum. Alia littera. Ve
qui dicitis malo bonum est. Et in eodem. Ve qui iustificatis impium pro muneribus et iustitiam iusti aufer-
tis ab eo. Et subditur pena propter hoc sicut stipulam devorat flamma ignis et calor flamme exurit. sic
radix eorum quasi favilla erit. Item Eze. xiii. Ve que consuunt pulvillos sub omni cubito manus
et faciunt cervicalia sub capite universe etatis quandoque quia in aliquo peccatore fatigatus est et vult
converti in eo. Sed venit maledictus adulator et appodiat eum exemplis malis et fortitudine
ille qui peccat. quasi parietem facit inter se et deum sed absque temperamento est et cito corrueret. Sed adulator
linit eum ut fortior sit. Unde Eze. xiii. Ipsi edificabant parietem illi autem liniebant luto absque pa-
leis. Dic ad eos. Qui liniunt absque temperamento quod casurus sit. Ad hoc vero quod adulator detestabilis
sit pertinet illud Prov. xxiiii. Qui dicunt impio iustus es maledicent eis populi et detestabuntur eos
tribus. Ad hoc quod abhominabilis sit pertinet illud Prov. xvii. Qui iustificat impium et qui condempnat iustum
uterque abhominabilis est apud deum. Ad idem pertinet quod dicitur super Luc. xvi. ubi agitur de divite et la-
zaro quod pauper in lingua cruciatur. lingua adulantium que vulnera lingunt. dum mala que in nobis repre-
hendimus impio favore laudant. Lingua enim ista que vulnera lingit indubitanter abho-
minabilis est. Sexto principaliter ad detestationem huius peccati. Si ostendatur magna stulticia qua laborat
adulator. Est autem una stulticia ipsius hoc quod ipse laudat hominem sibi ipsi. quasi vellet eum
vendere sibi. Unde quidam dixit cuidam adulanti sibi. Quid me tam laudas numquid inven-
dere me vis. Alia stulticia eius est quod ipse homini adulando ut gratiam eius acquirat quam tamen me-
lius inveniret si veritatem ei diceret. Unde Prov. xxviii. Qui corripit hominem gratiam postea in-
veniet apud eum magis quam ille qui lingue blandimentis decipit. Et eisdem xxiiii. Labia deoscu-
labitur qui recta verba respondet. Et Iudicum. Qui arguunt laudabuntur et super eos veniet benedictio. Hoc est
id quod precipue deest divitibus et potentibus videlicet qui verum eis dicat. Unde Seneca. Monstra-
bo omnia que quod possidentibus desit. scilicet qui verum dicat et hominem inter mentientes stupentem. vel
per vetitis blanda audientem ad verum perducat. Ideo dicitur illis non quod velint audire sed quod
velint semper audisse. De Remediis contra peccatum istud.

Sequitur de Remediis contra peccatum istud et possunt esse iiii. que hic notantur. Primum est ut qui
venit adulationis flatu. homo ad cavernam descendat id est quod infimum est et vilissimum. Ipse con-
sideret et dicat. quam tu illum [illegible]. Aliud remedium est memoria mor-
tis quod remedium figuratum est Exo. x. Ubi legitur quod oravit moyses dominum qui flare fecit ven-
tum ab occidente vehementissimum et arreptam locustam proiecit in mare rubrum. In locustis
adulatores intelliguntur quas ventus veniens ab occidente proicit in mare dum memoria
mortis eos fugat quia vanas hominum laudes contempnit qui de morte sua cogitat quam veri-

dax est tal' correctio. Conueniens e' se correptione cu' peccator sit coniuncta. Tullius in tractatu de amicicia
monere et moneri e' officium uere amicicie. Ita tamen q' adulatione careat a monitio et contumelia
obiurgatio. Et prou. xv. Qui suauis est lingua in moderationibus et admonitionibus suis relinquit
contumelia' ho mansuetus moderate corripit et sic uitam dicitur sue seruat. Ho iracundus immoderate
corripiendo ipsam perdit uitam. Cauendum e' ab immoderata et immansueta correctione. Nisi enim
ho caueat sibi ipse ignem incendit que' debuit extinguere et occidit que' debuit sanare et te
netur de dampno q' ubi ab eo incaute plagatum fecit. ad primum pertinet il. eccl. viii. Ne incen
das carbones peccatorum arguens eos. Ad secundum pertinet il. prou. xv. lingua placabilis lignum uite. que autem im
moderata conteret spiritum. lingua mansueta lignum seu arbor uite e'. Occidit enim uitam spiritualem e' illius
qui corripit lig. lingua immoderata conterit spiritum tam corripientis quam eius qui corripitur. Ad tertium
pertinet il. exo. xxii. Si egressus ignis inuenerit spinas et comprehenderit aceruos frugum siue stan
tes segetes in agris reddet dampnum qui ignem succendit. q' de igne ire per intelligi cuius dampnum
tenetur reddere qui uerbo incauto illud succendit. De peccato contentionis et q' debent homines cohibere ab illo p.

Sequitur de peccato contentionis a quo peccato primo debet cohibere homines il. q' peccatum istud diabolicum
est. Vnde dicitur Michael est similis actibus demonum q' litigare. Vnde seruos dyaboli non dei se osten
dunt qui litigant. ii. ad thi. ii. Seruum domini non oportet litigare sed mansuetum esse ad omnes.
Item apostolus. Si quis uult contentiosus esse. nos talem consuetudinem non habemus. Secundo debet hominem co. a
contentione il. q' separare se a contentione honorabile est. Vnde prou. xx. honor e' homini qui separat se
a contentionibus. contendere non ignominiosum e'. Ieron. contumeliosum e' litigare. Tertio debet ho. co. a
contentione il. q' litigare signum e' superbie et stulticie et prauitatis et malicie. ad primum
pertinet il. prou. xviii. Labia stulti miscent se rixis. et il. xx. omnes autem stulti miscentur contu
meliis in uerbo miscendi q' commixtio est inseparabilis uno. Intelligitur q' stulti a contentione
ne separari non possint. Ad secundum pertinet il. prou. xvi. Homo peruersus suscitat lites. et xxvi.
Sicut qui apprehendit auribus canem. Sic qui pertransit impaciens et commiscetur rixe alterius. Ad quar
tum pertinet il. prou. xvii. Semper iurgia querit malus. angelus autem crudelis mittetur contra eum hoc
erit in morte quando angelus malus ad eum ueniet ut eum deducat in infernum. uel angelus ma
lus per intelligi aliquis ho malus ad eum missus. Vnde dicitur uulgariter. Iste est malus sed quemque
inueniet parem suum. Quarto debet co. a contentione il. q' multa mala inde proueniunt. Vnde
eccl. xxii. ante ignem camini uapor et fumus ignis exaltatur. Sic est ante sanguinem male
dicta et contumelia. Et infra. et xi. eodem. a scintilla una augetur ignis. et xxviii. Cer
tamen festinans incendit ignem et lis festinans effundit sanguinem. Quinto de. co. a conten
tione il. q' abstinere ab ea magni meriti e'. Vnde legitur. In uitis patrum q' orante macha
rio uox insonuit ad eum dicens. nondum ad mensuram duarum mulierum peruenisti que habitant

in prima ciuitate atque quaesisset Macharius intus ciuitatem conuersationem earum ab ipsis dixerunt quod erant uxores duorum fratrum et per xl annos simul fuerant nec umquam aliqua earum aliam dicto uel facto contristauerat et statuerunt in corde suo non usque ad mortem ultimum inter se se celare non loquentes et habentes intrasse religionem si uiri earum permisissent. Vitas patrum. Earum in quibus consiliebatur multum harum mulierum erat scilicet quod lites non habuerunt ad inuicem. Animi non innocens nesciret litigare. Vnde legitur in Vitis patrum quod duo senes erant in una cella qui numquam habuerunt litem inter se. Dixit autem unus: faciamus litem inter nos et ponamus laterem in medio et uterque dicat quod suus est quia nescimus quid sit contentio. Cum posuisset laterem unus dixit meus est. Alter respondit: ego spero quod meus est. Cum autem primus diceret non est tuus sed meus, alter respondit: Si tuus est tolle eum. Et sic non inuenerunt materiam litigandi. Et licet uniuersaliter declinanda sit contentio, precipue tamen cum v personis. Prima cum homine potente. Vnde Eccl. viii: Non litiges cum homine potente ne forte incidas in manibus illius. Et cum homine locuplete. Vnde Eccl. viii: Non contendas cum homine locuplete ne forte contra te constituat litem. Multos enim perdidit aurum et argentum. Et cum homine linguato. Vnde Eccl. viii: Non litiges cum homine linguato neque struas in ignem illius ligna. Et cum homine iracundo non facias rixam. Item cum propria uxore. Ex quo enim aliquis incipit litem habere cum propria uxore numquam habebit requiem. Prou. xix: Tecta perstillantia et litigiosa mulier comparantur. Qui in domo perstillante est quamuis uult declinare stillicidium in uno loco inuenit illud in alio ita quod non inuenit sibi requiem. Sic uir et uxor quietem non inueniunt ex quo inceperint esse litigiosi et ualde male est eis quantascumque delicias alias habeant. Vnde Prou. xvii: Melior est buccella sicca cum gaudio quam plena domus uictimis cum iurgio. Et licet de nulla re litigandum sit, precipue tamen non est litigandum de re que hominem non molestat. Vnde Eccl. xi: De illa re que te non molestat ne certaueris. ls.

De personis cum quibus precipue declinanda est contentio

De peccato derisionis.

Sequitur de derisione quam mali faciunt bonis de qua breuiter pertransimus cum de ea dictum sit in tractatu de accidia in capitulo de uerecundia. Illud solum addentes quod legitur Neemias dixisse ii Esdre iiii ca. cum Tobias Ammanites irrideret iudeos edificantes dicens: Si ascenderit uulpes transiliet murum eorum lapideum. Audi inquit Deus noster quia facti sumus despectui. conuerte obprobrium super caput eorum et paulo post subdit: Ne operias iniquitatem eorum et peccata eorum coram facie tua non deleantur quia irriserunt edificantes.

De peccato praui consilii et quod debent homines ab hoc peccato cohibere

Sequitur de peccato praui consilii a quo peccato debent homines cohibere se quod prauus consiliarius proditor est. Decipit enim eum qui in eo confidit. Si eum qui ab eo consilium petit quod non est prauum. Vnde Prou. xxvi: Sicut noxius est qui mittit lanceas et sagittas in mortem ita uir qui fraudulenter nocet amico suo. Item de ho. co. ab hoc peccato quod praui consiliarii quasi omnia mala faciunt. Sic tamen ut non fecisse uideantur. Ipsi dant palmas in faciem Christi. In umbris eius...

cognita· specialiter autem cavere debemus a voto indiscreto ne forte voveamus quod implere nolumus
In quo mirum possunt aliqui claustrales qui vovent ea que sciunt se non impleturos. In quo et ali-
qui mirum possunt qui suscipiendo sacros ordines continentiam promittunt quam tamen non proponunt
servare quod valde periculosum est. Unde prov. xx. Ruina est homini devorare sanctos et de voto suo
tractare et post votum retractare. Et eccl. v. Melius est non vovere quam post votum promissa non reddere.
Item in eodem Si quid vovisti deo ne moreris reddere. Displicet enim ei infidelis et stulta promissio. De
Sequitur de verbo ocioso. Notandum ergo quod verbum ociosum ut secundum verbo ocioso quid sit verbum ociosum.
sonum est quod sine utilitate loquentis dicitur aut audientis. Verba non scurrilia et turpia
non sunt computanda inter ociosa. Unde Jer. Qui scurrilitate replicat et cachinnis ora dis-
solvit et aliquid profert turpitudinis non ociosi sermonis sed criminosi reus tenetur. Multa enim sunt
que deberent homines cohibere a verbis ociosis. Primum est hoc quod est viri iusti celum sit os eius porta celi est. Et ideo
aperiendum non est absque magna causa. Legimus celum ad litteram nusquam apertum fuisse. Sed nunquam
hoc legitur quando aliquid mirum subsecutum sit. Legitur in ps. Et ianuas celi aperuit et subditur. Et pluit
illis manna ad manducandum. Legitur etiam in Luc. quod Ihesu baptizato et orante apertum est celum et subditur quod
descendit spiritus sanctus. Vox etiam patris audita est. Item cum beatus Stephanus lapidaretur aperti sunt celi et vidit
Ihesum stantem a dextris dei et gloriam dei. Sic quando porta celi spiritualis aperitur scilicet os viri iusti debet
exire inde vel manna vel verbum dulcis consolationis vel verbum quo gratia spiritus sancti datur vel verbum
quo Christus et ipsius gratia hominibus ostendatur. Sed de quibusdam cum os aperitur quod exeat manna exit potius
vana aliquid scurrilitatis. Secundo debet homines cohibere ab ociosis verbis hoc quod lingua calamus est spiritus sancti. Unde
ps. Lingua mea calamus scribe velociter scribentis. Solent offendi scriptores quando calamo eorum aliquid inutile scribi-
tur et perficiunt. Sic spiritus sanctus quandoque linguam illam repellit que verbis ociosis se exposuit. Ter-
cio debet homines cohibere a verbis ociosis hoc est quod loquela nisi in solis ratione habentibus invenitur. Unde patet se da-
ta est loquela ratione. Et ideo sine ratione fieri non debet. Quarto vero debet homines cohibere a verbis ociosis hoc
quod omnia verba ad examen divinum venient. Unde Mt. xii. De omni verbo ocioso quod locuti fuerint homines
reddent rationem in die iudicii. Eccl. ultimo. Cuncta que fiunt adducet deus in iudicium pro omni errato
etc. Et dicit Glo. quod de verbo ignoranter prolato. Unde debent verba nostra examinari hic ut postea examen
possimus evadere. Quinto debet homines cohibere a verbis ociosis hoc quod homo est velud castrum obsessum undique.
Unde in ps. Inimici mei animam meam circumdederunt. Os vero hominis porta est per quam istud castrum vel
tradens captum est. Ideo porta ista diligenter est custodienda et non ad usus inutiles aperienda.
Sexto est hoc quod thesaurus magnus est in homine. Unde apostolus. Thesaurum habemus in vasis fictilibus. Ideo
qui thesaurum non vult amittere os suum clausum diligenter debet custodire. Septimo. Utilitas
magna que ex verbis potest provenire verbo uno per hominem in oratione regnum eternum tenetur. Item uno
verbo potest dari occasio salutis pluribus animabus. Unde ex magna corruptione provenit hoc quod homo ocio-

Quarto notandum est quod in multiloquio non deerit peccatum ut legitur Proverbiorum x. Qui multis utitur verbis ledit animam
suam et in Ecclesiastico. In multis sermonibus invenietur stultitia. Quinto est quod multiloquium signum est stul-
ticie. Unde in Ecclesiastico. Stultus verba multiplicat. Et Proverbiorum xxix. Totum spiritum suum profert stultus. Sexto
notandum est quod in psalmo legitur. Vir linguosus non dirigetur in terra. Septimo notandum est quod frequenter est ibi curiositas. Sicut
multum est de palea frequenter parum est de grano. Proverbiorum xix. Qui multa verba sectatur nichil habebit. Octa-
vum quod magna utilitas est in cavendo a multiloquio. Unde Ecclesiastico xx. Qui odit loquacitatem extinguit
malitiam.

De peccato turpiloquii.

Sequitur de turpiloquio quod peccatum
dissuadet nobis apostolus ad Ephesios v, dicens: Fornicatio autem et omnis immundicia aut avaricia
nec nominetur in vobis. Sic decet sanctos aut turpiloquium. Ab hoc peccato multum debemus cavere quia hoc peccatum
est turpitudo in ore et multum indecens est immundicia. Preterea turpiloquium proximum corrumpit. Unde
i. ad Cor. xv. Corrumpunt bonos mores colloquia mala. Et ii. ad Thi. ii. quorum sermo serpit
ut cancer. Corrumpit et turpiloquium ipsum qui turpiter loquitur invitando turpia opera non abhorre-
re. Seneca. Turpia ne dixeris. Paulatim enim per verba pudor dediscitur.

De scurrilitate et de risu.

Sequitur de scurrilitate que a stultis curialitas dicitur id est iocularitas que dicitur eo. lo. a. f. vi.
sic dicit Glosa super epistolam ad Ephesios. Contra quod peccatum plura possunt valere verba sacre scripture
que id dissuadent ut est ad Ephesios v. Fornicatio et omnis immundicia aut avaricia nec nominetur in
vobis sicut decet sanctos aut turpiloquium aut stultiloquium. Et ii. ad Thes. iii. Audivimus quosdam inter nos am-
bulare inquiete nichil operantes sed curiose agentes. Hiis autem qui eiusmodi sunt denunciamus et
obsecramus in domino Ihesu Christo ut cum silentio operantes panem suum manducent. Secundo preterea valet contra
hoc peccatum. Dicitur dulcis gravibus venenum competit. Notandum etiam quod scurre sunt velud capre vel
symie cum quibus ludit diabolus et homines excitat ad risum. Capra animal fetidum est et symia animal de-
forme. Sic tales valde fetidi sunt et valde deformes. Ipsi etiam sunt fures dampnosissimi. Quia
est quod nichil est preciosius in vita ista. Item tristicia hominibus furantur. Ipsi consolatores sunt eorum qui la-
borant in servicio diaboli. Ipsi relevant illos retrectationibus laborem eorum qui vadunt viam in-
ferni ne deficiant in via. Ipsi etiam faciunt obdormire homines in peccatis ut a diabolo deferantur
in infernum et non excitentur. Tertio preterea valet contra hoc peccatum si ponantur ea que sacra scriptura dicit
de risu huius temporis ad quem verba scurrilia excitant. Notandum etiam quod risus huius temporis error est.
Unde Ecclesiastes ii. Risum reputavi errorem. Est etiam velud quedam ebullitio stultitie. Unde in Proverbiis xv.
Os fatuorum ebullit stultitiam. Hec autem ista ebullitio ad ignem prave concupiscentie stultitia suf-
flante ignem illum vento vanitatis introcluso. Risus autem talis est velud sonitus spi-
narum sub olla crepitantium. Unde Ecclesiastes vii. Sicut sonitus spinarum ardentium sub olla sic
risus stulti. Item risus talis est velud quedam nuncia stulticiam cordis exterius innuens.
Unde Ecclesiastico xix. Amictus corporis et risus dentium et ingressus hominis enunciant de illo. Item
risus talis maledictus est. Unde Luc. vi. Ve vobis qui ridetis nunc quia lugebitis. Ex hiis
satis manifestum est quanta sit fatuitas scurrarum qui ad risum talem excitant. Item
notandum quod est risus invidie, risus perfidie, risus insanie, risus vanitatis pure
et risus prudentie. De risu invidie loquitur poeta describens: Invidia risus abest
nisi quem fecere dolores. De risu perfidie legitur Proverbiorum x. quasi per risum stultus operatur scelus.

ꝓphiza nobis xp̄e quis ē qui te percussit ut legit' fem fuisse. Mt. xxvi. Cu dn̄s capt' teneret'
q. dn̄s ignorare posset astutias eorum dū sep̄tū sit. Job. xii. Ipse nouit decipientē et eū
q decipit'. Tercio de. ho. co. ab h. p. qr consiliari' prauus ī consiliū q ipse uult dare g̃ alios
p dat g̃ se ipsum. istud e' h̄r iusticie. dicit' ī iusticia qr quicq uult noce alij. p̄ nocet
sibi. Omnis laqueus deceptionis p̄ capit eū q tetendit. ois gladius p̄secutionis spūalis. p̄mo
transuibrat eū q eo utitur. Vn̄ eccl. xxvii. Qui fodit foueā incidet ī eam et q statuit lapidē
ꝓximo offendet ī eo et q laqueum alio ponit p̄ibit ī illo facienti neqissimū consiliū. Sup ipsum
deuoluetur et nō cognoscet unde ueniat illi. Prou. xxvi. Qui fodit foueā incidet ī eā et q uol
uit lapidē reuertetur ī eū et ipse. lacū aperuit et effodit. h' est figuratū p. Re. xvii. In h qr Go
lias ꝓprio gladio decapitatus est. et Hester. vii. In h qr aman suspensus ē patibulo qd pa
rauerat mardocheo prauum consiliarij de rapinis et exactionibus q̄s faciunt fieri hūt peccatum et
ad restitutionē teneantur cū alij habeant lucrum consilio eorum. Vn̄ adquiescat ī mal' faciendo. In
bonis eni nunc quicq modico tempore plus mali faciunt q̄m toto tempore uite sue possunt
emendare. nullum peccatum ē q magis impediat hoies a salute q̄m istud. Quarto de ho. co.
a p. h qr istud peccatum nimis nocuum ecce dei. Vn̄ e' malus consiliari' destruit totā patri
am unā ad magnā maliciā praui consiliarij referri p̄t istud. eccl. Sequitur octō q d
ictum est. consiliari' e' alicui' ocul' ei' dr'. Vn̄ Mt. vi. Si oculus tuus scandalizet te.
erui. e. et p. abs te. Si consiliari' alic' principis malus ē negocia ei' male disponentur. Vn̄
Mt. vi. Si oculus tuus neqm fuit totū corp' tene. erit. Quinto de ho. co. a p. h qr quicq
illi q astuti sunt ad dand' consilia nocuua alijs ī consulendo sibi ipsis iusto dei iudicio fa
ti inueniuntur. Vn̄ Job. xii. legitur qr de' adducit consiliarios ī stultum finē. legitur et Job v.
de dn̄o q apphendit sapientes ī astutia eorum et consiliū prauorum dissipat. Sic aū cauend' est
est hoi ne det prauum consiliū. sic cauend' est ei ne prauo consilio acquiescat. Vn̄ eccl. vi. Multi pa
cifici sunt t. S; consiliari' un' de mille. et eccl. xxxvii. A consiliario malo serua aiam tu
am. p' scito q sit illi necessitas et qd ipse cogitabit ne forte mittat sudem ī terrā et
dicat bona uia est. Cauend' est hoi ne consiliū querat a iuuenibus. hac de cā e' roboā
ꝑdit regnum amisit qr adquieuit consilio iuuenum relicto consilio senū. ut legitur iii. Re.
xii. Itē cauend' ē hoi ne amatores h' mundi consulat de salute aīe sue. Vn̄ eccl. xxx
vii. Noli consiliari cū socero tuo socer ī mundus iste qr quodam modo pr est carnis q
uxor sp̄c est cui q consiliū tradū nō est de salute aīe qr figuratum ē. Gen. xxxi. In
h qr Jacob recessit a laban ipō nesciente. Is. angelus magni consilij uocatur te. et ī
alienū consiliū prestolari. Itē amicos consulat q nō legitur qr inimici hois domestici
ei'. Ysa. xix. Sapientes consiliarij pharaonis dederunt consiliū insipiens. Cauend' ē et hoi

ta et inutilia liberius loquetur ex quo prius a deo utilia loqui. Hec autem precipue reprehensibilis est in sacerdotibus.
Unde Bernardus: Inter seculares nuge nuge sunt, in ore sacerdotis blasphemie. Incidunt si incidant ferende
fortasse, referende numquam. Consecrasti os tuum evangelio, talibus iam aperire si licitum est, assuescere
sacrilegium. Labia sacerdotis custodiunt scientiam et legem de ore eius requirunt, non nugas vel fabulas. Quidam
scurrilitatis quas falso urbanitatis nomine colorant. Non sufficiat ab ore propulsari, procul ab aure
est relegandum. Fede ad cachinnos moveris, fedius moves. Ieronimus: Beata lingua que non novit nisi de di-
vinis texere sermonem. Aliqui tamen sunt qui non multum curant cavere a verbis ociosis vel ab aliis
venialibus peccatis eo quod talia peccata sibi parva videntur. Ideo notandum est quod .v. sunt que homines deberent
timere circa venialia peccata. Primum est multitudo eorum. Unde Augustinus: Ista levia noli contempnere.
Si contempnis quando appendis, expavesce quando numeras. Secundum est hoc quod ad iudicium dei pro talibus sunt
trahendi. Unde super illud Job .xxxi. Nonne ipse vias meas considerat. Dicit Gregorius: Sic deus universas
vias considerat. Sic conversus diiudicat ut nec minutissime cogitationes ac tenuissima verba
que apud nos usu viluerunt eius iudicio indiscussa remaneant. Sed quomodo ratio poterit reddi de verbis
ociosis cum ipsa sine ratione dicantur. Unde Bernardus: Si ipsum verbum ociosum est quod nullam rationabilem causam
habeat, quam rationem reddere poterimus de eo quod est preter rationem licet fabulari aliquis donec
pertranseat hora quam deus ad agendam penitentiam, ad optinendam veniam, ad acquirendam gratiam, ad
promerendam gloriam miseratione gratuita indulserat. Tercium timendum est ne inter multa
venialia aliquod mortale incidat homine ignorante. Unde Osee .vii. Alieni comederunt robur
eius et ipse nescivit. Quartum timendum est ne per venialia ita homo debilitetur quod in aliquod mani-
festum mortale cadat. Ecclesiastici .xix. Qui modica spernit paulatim decidet. Gregorius: Vitasti grandia,
cave ne obruaris harena. Item. Si ista parva negligimus, insensibiliter seducti audacter ma-
iora perpetramus. Et si stuppa et clavi in navibus in firmum sint minima, tamen defectus eorum occasio sub-
versionis posset esse. Hec quasi in navibus sunt pertinentia eorum occasio est revasionis. Legitur quod Absa-
lon occasione interfectus sit .ii. Reg. xviii. In crinibus parva peccata possunt intelligi. Sicut enim
capilli capitis nostri numerati sunt, quia parva peccata multis sunt occasio mortis. Legitur et Iudicum
xvi. quod Sampson abscisis crinibus debilitatus sit. In quo figuratum est quod ad debilitatem quam mo-
dica bona negligere facere quod nazarei nutriebant comam. Ut legitur Numeri .vi. Quinto
timenda sunt venialia quia profectum impediunt. Quando enim aliquis deo ingratus est et non vult facere pro eo
nisi id ad quod tenetur, deus non ita habundanter largitur gratiam ei. Unde proficere possit [illegible]
unde sicut pulvis album alicui reddit abhominabile et modicus pulvis oculum [illegible] obnubi-
lat, sic venialia servitium alicuius minus gratum vel reddere deo et oculum cordis obnubilare.

Sequitur de multiloquio a quo precavendo. Primo **De multiloquio et de hiis que debent [illegible]**
debent eo homo. Quod multiloquium signum est instabilitatis. Unde Ieronimus: Sicut canes qui infirmiores
sunt magis latrant. Secundo vero hoc quod multiloquium hominem ociosum reddit, pauciloquum vero ama-
bilem. Unde quidam philosophus interrogatus quomodo quis posset hominibus placere: Inquit si gesseris optima
et loqueris minus pauca. Ecclesiastici .xx. Terribilis in civitate sua homo linguosus et teme-
rarius in verbo suo odibilis erit. Tercio hoc quod multiloquium impedit conversionem hominis. Unde Job
xi. Numquid vir verbosus iustificabitur. Levitici .xv. Unde qui patitur fluxum seminis inmundus erit

de risu in sacra legitur. Prov. xv. Quo stultitia est gaudium stulto et cetera. Multi sapientes
se habere sancti lugentes quam frequenter eos ridentes. Item Augustinus dicit gaudium mundanorum gaudi-
um est freneticorum. Risus vero prime vanitatis est, cum aliquis ex sola levitate ridet. Ad quem
risum possumus referre quod legitur In vitis patrum de quodam sene qui vidit quendam ridentem et dixit
ei: coram celi et terre domino rationem totius vite nostre reddituri sumus et tu rides? Risus vero pruden-
cie est risus rarus et tacitus. Unde Eccli. xxi. Stultus in risu exaltat vocem suam. Vir autem sapiens
tacite ridebit. Et Job xxix. Si quando ridebam ad eos non credebant. Gregorius. Prelatus se debet talem
habere ad subditos ut videns timeri et iratus possit amari, ne nimia levitas vilescat vel im-
moderata severitas reddat odiosum. Item Notandum quod sicut risus presentis vite debet esse modi-
cus et rarus sic luctus frequens et multus. Movemur autem ad hoc exemplo Christi quem ter legimus fle-
visse, risisse vero numquam legimus. Flevit enim super civitatis destructionem. Luc. xix. et ad lazari
suscitationem. Jo. xi. et In agonia quando prolixius oravit. De quo fletu habetur ad Heb. v. Monet et
nos ad hoc multiplex materia luctus quam in mundo isto videmus. Et hoc quod lacrime mee in valore
suo. Sed de hac materia require In tractatu de luxuria. Incipit de choreis. De indiscreta taciturnitate

Sequitur de indiscreta taciturnitate. Et Notandum quod sicut et quod sit tacere viciosum
viciosa est loquacitas. Sic et viciosum est semper tacere. Unde Eccl. iii. Tempus tacendi et tempus
[illegible]dendi. [illegible] Servanda est lingua non insolubiliter liganda. Prov. xviii. Mors et vita in ma-
nibus lingue. Ideo non ponenda est custodia ut nullam utilem edificationem clausum dampnet
nec letalis prorumpat liberum sociatorum egressum. Taciturnitas vero precipue reprehensibilis est in prelatis
qui docere habent populum. Illis enim tacere a verbo predicationis mors est. Unde Exo. xxviii. Precepit
quod in extremis partibus vestium sacerdotalium ferrent tintinnabula aurea mixta malis punicis
ut audiretur sonitus quando Aaron ingrederetur et egrederetur sanctuarium in conspectu domini et non moreretur.
De quo verbo loquitur Gregorius. Dicit sacerdos ingrediens et egrediens moritur si de eo sonitus non
audiatur, quia iram se occulti iudicis provocat si de eo sonitus predicationis non procedat. Ad idem
pertinet quod Eze. xxxiii. Si speculator viderit gladium venientem et non insonuit buccina et
ipse custodierit venerit quod gladius et tulerit de eis animam, ille quidem in iniquitate sua captus est, sangui-
nem eius de manu speculatoris requiram. Apostolus i. ad Cor. ix. Ve mihi si non evangelizavero. Ad pre-
latum spiritualem pertinet illud Ysa. lviii. Clama ne cesses et cetera. Osee viii. In gutture tuo sit tu-
ba et cetera. Ysa. vi. Ve mihi quia tacui. Sic per taciturnitatem prelati anima perit. Ille sibi ac sicut interfi-
ciat. Unde Act. xx. Paulus: mundus sum a sanguine omnium. Non enim subterfugi quominus annun-
ciarem omne consilium dei in vobis. Innuens per oppositum quod ipse reus esset sanguinis eorum si ipse eis
non annunciasset. Indiscreta taciturnitas dissuadetur et in legitur: ne timeas verbum in tempore salutis.

Post quam dictum est de custodia lingue in communi De remediis contra peccatum lingue.
et speciali de xxiiii peccatis lingue consequenter dicendum est ad de remediis contra peccatum istud
et ponemus viii remedia contra istud. Primum remedium est consideratio periculi quod est in loquendo. Nec
porta alicuius castri tanta caucius aperitur quam ingenti est domino castri quod hostes porte insidiantur. Unde
cum hostes invisibiles porte oris spiritualiter insidientur cum magna cautela aperienda est.
Ad hoc remedium potest referri illud Job xl. Memento belli et non addes amplius contra que loqui. Secundum
remedium est consideratio tam nobilitatis quam utilitatis huius membri. De cuius nobilitate ec-

In e ꝯsiliū cū stulto hēat. vñ eccⁱ. viij. Cū fatuis ꝯsiliū n̄ hēas. nō eñ poterit̄ diligere n̄ q̄ placēt eis.

Sequit̄ de pc̄ō q̄ seīant discordias. de pc̄ō seīanciū discordias ꝛ q̄ de. ho. co. a. p. h.

a quo pc̄ō p̄ deb3 cohibere ho. h3 q̄ istud pc̄m̄ a deo ē exosū. vñ prou. vi. Sex sūt q̄ odit dñs ꝛ vij. detestat̄. nā eı⁹ oculos sublimē ꝛ c̄. ꝛ ult̄ar. Salo. vij. loco eū q̄ seīat int̄ fr̄es discordias tanq̄ magis exosū deo q̄ alios pc̄ores n̄ mirū si de⁹ odiat eos q̄ seīant discordias i ecc̄. Magis ē uident̄ nocē ei q̄ h̄ faciūt q̄ q̄ xp̄ū corp⁹ ei⁹ crucifixerūt plus e¹ dilexit xp̄c corp⁹ ecc̄e q̄ corp⁹ suū p̄priū. cū p̄ corpe ecc̄e corp⁹ p̄priū morti exposuit. Vnde q̄ fodiūt corp⁹ ecc̄e unitate ei⁹ diuidi magis uident̄ ei nocē q̄ q̄ corp⁹ ei⁹ fodiunt cū tı̄nuitatē i eo diuidendo ad ostendend̄ q̄ corp⁹ ecc̄e nullo m̄ ualebat scindi p̄ discordias uoluit xp̄c tunicā i ꝯsutilē i diuisam manē. Jo. xix. Scd̄o de. co. ab h. p. h3 quod mltū nociuū ē corpi hūano q̄ diuisio ꝯtinuitatis. sic n̄ magis nociuū ē ecc̄e dei q̄ diuisio unitatis ex uno dico q̄ dicat ille q̄ discordiā seīat. quicq3 nascit̄ discordia tanta ex q̄ destruit̄ p̄sona una. Vñ magne malicie ē seīnare tale semē cū ex uno grano alt⁹ talis messis surgat. Tercio de. co. ab h. p. h3 q̄ op⁹ istud ꝯtrariū est ꝛ ꝯtrariū op̄i Vñ de ꝯtrario scriptū est. Jo. x. q̄ dispgit oues. xp̄c n̄ de se dicit. Ma. xij. Qui n̄ ꝯgregat mecū dispgit. ad xp̄m ꝛ ad seruos ei⁹ ptinet unire ꝛ pacificare. Vñ Ma. v. Beati pacifici q̄ filij dei uocab. Hac de cā filius dei uenit i mūdū ut pacē reformaret in mūdo. ad ꝯtrariū n̄ ptinet dispgere. de pc̄ō bilinguiū ꝛ q̄ de. ho. co. ab h. pc̄ō.

Sequit̄ de pc̄ō bilinguiū. Bilingues aūt dicūt̄ q̄ male loquūt̄ de hōib3 i absencia ꝛ bona i p̄sencia. ul' q̄ p̄tendūt q̄ bona i intencōne dicāt ul' cū ioco. id q̄ p̄ferūt cū malā hēant intencōne. a q̄ pc̄ō p̄mo deb3 co. ho. h3 q̄ mltū displicet deo. Vñ prou. viij. Dicit sap. increata q̄ est filius dei. arrogāciā ꝛ supbiā ꝛ viā p̄uā ꝛ os bilingue detestor. Nec mirū si de⁹ detestat̄ os bilinguē cū monstrū sit. nullū aūt bilinguē inuenit̄ excepto serpente q̄ bilinguis est iux̄ uulgi opinionē q̄ p̄p̄ uelocē motū lingue ip̄i⁹ sic apparet. Scd̄o de. co. a p̄. isto. h3 q̄ ualde nociuū ē p̄ximo. Vñ prou. xviij. Verba bilinguis q̄si simplicia ꝛ ip̄a puenit usq3 ad interiora uentris. i. usq3 ad interiora aīmus Dicit̄ aūt ūba bilinguis q̄si simplicia q̄ sub p̄textu ioci ul' bone intencōnis ea dicat tū cor audientis mltū ledūt. Vñ de ip̄is p̄t intelligi id. ps. Molliti sūt sermones ei⁹ sup oleū ꝛ ip̄i sūt iacula. Tercio de. co. a p̄. isto. h3 q̄ mltū nocet p̄pⁱo subiecto p̄ q̄ ponit̄ i magno piculo q̄ unicā linguā h3. In q̄nto piculo ē ille q̄ bilinguis est. uix sufficit aūt unicā linguā regere. Scd̄o nocet q̄ ponit hoīem i oppbⁱo ꝛ fama mala. Vñ ecc̄i. v. Denotaciō pessima sup bilinguē. denotaciō est digna ostēsio ꝯfusione plena. Itē ecc̄i. vij. Iniq̄u ꝛ ꝯtumeliā malus hereditabit ꝛ ois pc̄or

dicebatur non haberet hunc locum. Unde est talis sic de seipso cognoscatur et sibi ipsi de se credendum est iuxta verbum hylarii. soli deo de se credendum est qui se solus novit. Sed in aliis verum est quod dicit apostolus. ii. cor. x. Non qui seipsum commendat ille probatus est sed quem deus commendat. Ille qui iactat se est idolum seipsum colens et de seipso cantans. Ipse assimilatur galline que postquam fecit ovum non cessat clamare donec perdiderit quod ovum fecit et sic ovum amittit. Sic ille qui iactat se talis non prius donec bonum opus quod fecit amiserit. Tertio potest videri quantum sit peccatum si ostendamus mala que ex eo sequuntur. Hortandus ergo quod de hoc peccato sequitur iniuria. Unde proverbiorum xxviii. Qui se iactat et dilatat iurgia concitat. Sequitur etiam in deo odium. Unde sapiens. Viciosa est iactantia alterius audientibus non modo fastidium sed plurimum odium. Hoc tamen sciendum est quod licet viris sanctis opera sua bona quandoque dicere ad dei gloriam. Unde ii. cor. xi. dicit paulus. Existimo me nichil minus fecisse a magnis apostolis. Licet etiam dicere ad revelationem spei. Unde ysa. xxxviii. dicit ezechias. Obsecro domine memento queso quomodo ambulaverim coram te in veritate.

De secretorum revelatione et de hys q. d.

Sequitur de secretorum revelatione a quo peccato tria debent ho. co. Primum est hoc quod legitur eccl. xxvii. Qui denudat archana amici fidem perdit. Secundum est hoc quod legitur eccl. xxii. Quod est concordatio ad amicum excepto convicio et improperio et superbia et misterii revelatione et plaga dolosa. Unde revelatio secreti est unum eorum de quibus non fit concordatio. Tertio est hoc quod si aliquis infamatus fuit illa revelatione iuxta posse ei restituere damnum quod suscepit. Unde proverbiorum xxv. Que viderunt oculi tui ne proferas in iurgio cito ne postea emendare non possis amicum tuum.

De peccato indiscrete comminationis.

Sequitur de peccato indiscrete comminationis a quo peccato cavere debemus. Primo exemplo christi. De quo legitur i. pe. ii. Qui cum pateretur non comminabatur. ii. ca. de. ab eo. ut detur locus timori dei. Unde eccl. xix. Corripe amicum antequam commineris et da locum timori altissimi. Timori altissimi dat locum qui potius vult quod homines desistant a peccato timore dei quam timore humano. Tertio quod multa mala inde sequuntur. Unde eccl. xxii. Ante sanguinem maledicta et contumelia et mine. Quarto cavendum est a comminationibus ne stultiores nos ostendamus quam simus. Homo qui comminari consuevit ostendit se stultiorem esse quam sit quod multa comminatur que numquam facturus sit. Unde proverbiorum xiiii. Qui impatiens est exaltat stultitiam suam.

De peccato indiscrete promissionis.

Sequitur de peccato indiscrete promissionis a quo peccato debent cohibere tria mala que inde sequuntur. Primum est remorsio proprie conscientie. Unde proverbiorum xii. Est qui promittit et quasi gladio pungitur conscientie. Sed fit quando non solvit quod promisit. Secundum malum est quod inimicicias incurrit eius qui promisit cum ei non solvit. Unde in eccl. xx. Est qui pre confusione promittit amico et lucratus est eum inimicum gratis. Tertium malum est quod tenetur solvere quod promisit. Unde eccl. xxix. Ne spondeas super virtutem tuam quod si spoponderis quasi restituens

iudus & bilingis. Tercio nocet quia hominem reddit maledictum. Vnde ecc. xxviij. Susurro & bilingis
maledictus. Multos enim turbauit pacem habentes. Bilingues sunt pseudo apostoli variis linguis loquentes
A peccato isto precipue cauendum est illis qui legem dei habent alios docere. Vnde .i. ad thi. iij. Diaconos similiter
pudicos non bilingues non multo vino &c. De peccato eorum qui rumores audiunt & cetera.

Sequitur de peccato eorum qui rumores amant a quo peccato precipue cauendum est claustralibus. Vnde
B. Rumores in claustro enumerat inter .xij. abusiones claustri .xij. vero abusiones claustri
hee sunt. Prelatus negligens. Discipulus inobediens. Iuuenis ociosus. Senex obstinatus. Monachus
curialis. Religiosus causidicus. Pannus preciosus. Cibus exquisitus. Rumor in claustro. Lis in capitulo.
Dissolutio in choro. Irreuerencia iuxta altare. De iactancia & de hiis ad decem & cetera.

Sequitur de peccato iactancie quia peccatum dissuadetur. Pro. xxvij. non legitur Laudet te alienus & non
os tuum. Possunt autem valere quod peccatum istud. Primo est ut est dictum quia legitur Dan. iiij. de Nabugo.
qui verba iactancie proferebat dicens. In fine hec est babylon ciuitas magna quam ego edificaui
in domum regni. In robore fortitudinis mee & in gloria decoris mei & cum adhuc sermo esset in ore
regis. vox de celo ruit & dixit. Nabugodonosor. rex regnum tuum transit a te &c. Legitur & in vitis pa
trum de quodam heremita qui pollens omnibus dei virtutibus cepit iactare se & ecce mulier in specie mulieris ue
nit ad speluncam eius dicens quia a bestiis nocte esset deuoranda nisi susciperet eam hospicio que
suscepta diuersis blandiciis induxit eum ad hoc quod tibia eius sigillatim tangeret & cum ictura
ret se ut eam fede amplecteretur ipsa euanuit deridens eum & multitudo demonum clamauit
O monache qui te usque ad stellas extollebas quomodo demersus es in infernum. Disce quod se ex
altat humiliabitur. Tunc ille desperans & fugiens pre confusione conspectum omnium religiosorum
reuersus est ad seculum trahens se omni impudicicie. Sequitur est secundum. nocens de precipicio reuoca
re. Sicut Iu regione thebaide manente quidam heremita apollonio viro probatissime
dixit ei vox de celo Appollonij per te perdam sapientiam sapientum in egypto & omnem callidum demo
num subruet. At ille ait. Aufer a me domine iactanciam ne forte elatus super fratres meos
cadam ab omnibus bonis. Et dixit vox. Mitte manus tuas ad ceruices tuas & quod comprehendis
constringe & sub harena subrue & continuo apponens manum ad ceruices apprehendit paruum
ethiopem clamantem & dicentem. Ego sum superbie demon. Et sonuit vox. Perge quicquid in deo
volueris securus. Secundo propter valere quod peccatum iactancie. Si manifestatur stulticia eius qui hic in vano laborat
honorando quia ille qui iactat se ore proprio seipsum quasi occidit. Vnde Pro. xxvij. os stulti con
tricio illius. Filios enim suos ore proprio comedit dum bona opera se iactando de illis amittit. Ipse
enim dei gloriam offendit. Vnde ecc. xx. Gratie fatuorum effundantur. Ipse laudem quam amat in loco
ponit ubi sordeat. scilicet in ore proprio. Omnis enim laus in ore proprio sordescit. Ipse enim testimonium facit de se
ipso. Io. viij. Tu de te ipso testimonium perhibes. testimonium tuum non est verum. In christo cum hoc

[ta]citurnitate dictum est. In principio huius tractatus uisum est quod in lingua proprie idcirco sunt in
iudicia et quod diuino officio per certas rubricas deputata sunt. Tercium remedium est quod homo
portam oris quasi quasdam barras faciat .s. arce iste sunt apposita firma declinandi
occasiones illas cum quibus peccare solet et lingua uel loca ista in quibus solet habere occasionem peccandi lin-
gua peccandi uel tenendi silencium oris uel in quibus homo facilius per linguam labitur ut ora per cibum
et alia similia apposita que custodiunt hominem ne offendat in lingua. De barris istis legitur. prouer-
biorum. xviii. Frater qui adiuuatur a fratre. quasi ciuitas firma et iudicia. quasi uectes urbium apposita. ex
iudicio uenis sancta de custodia sensuum. et quasi uectes .i. quasi barre urbium. Quartum remedi
um est quod homo raro loquatur. Exemplum de hoc habemus. In beata uirgine cuius .vii. uerba tantum leguntur
in euangelio. Quintum remedium est quod homo pauca loquatur. Sicut enim in multiloquio non deerit
peccatum. Sic dicitur . . . ad hoc ualet ut homo caueat a peccato. Unde eccli. xix. Qui odit loquacita-
tem extinguit maliciam. De iiii. et v. reme. dicit philosophus. ad summam perfectionis uolo te esse
breuiloquum. rariloquum. et submissa uoce loquentem. ad rariloquum monet Seneca dicens auribus
frequencius quam lingua utaris. Idem in hoc incumbe ut libencius audias quam loquaris. Sextum remedium
est tarditas in loquendo ut homo non excat in loquendo non precedente deliberatione ad quod pertinent uer-
ba sacre scripture que secuntur. Iacobus. Sit omnis homo uelox ad audiendum tardus ad loquendum. eccli. iiii. Noli
citus esse in lingua. et eccl. v. Ne temere quid loquaris neque cor tuum sit uelox ad proferendum ser-
monem coram deo. innuitur enim quare non debeat homo loqui absque deliberatione. quia enim loquitur homo
coram deo loquitur. eccli. xxi. Verba prudencium statera ponderabuntur. Seneca. Tardiloquum te esse iu-
beo tempore certo et decet. Prouerbiorum xiiii. Qui inmoderatus est ad loquendum senciet mala. ille quidem non uult
loqui non precedente cordis deliberatione clauem oris habet in archa cordis. Unde quantum ad hoc secu-
rus est. eccli. xxi. In ore fatuorum cor illorum et in corde sapientium os illorum. Septimum reme-
dium est quod inter omnia precipuum uidetur esse ut homo commendet linguam suam deo gubernandam. Unde est gubernare linguam
ut legitur. Psalmus. cxl. unde dicitur. Pone domine custodiam ori meo. Octauum remedium est silencium claustralium. Iacobus. Lin-
guam maledictam uidemus emendat silencium. et sicut in .v. clauis oris. ponitur in archa cordis. In vii. uero
in manu dei ponitur. Sic in .viii. isto clauis oris ponitur in manu prelati. Qui autem nesciente prelato
et nolente portam oris aperit. postquam clauem ei tradidit fractor uidetur esse templi spiritualis et cum clauem
faciat clauem uidetur esse latro. De silencio claustralium.

Ad commendationem uero claustralis silencii. Primo possunt ualere exempla et precipue exempla christi. De
quo dicit Glo. super illud ysa. liii. quasi agnus coram tondente. sic obmutuit et non aperuit os suum pilato uel herodi.
pauca enim respondit ne differretur salus humani generis. Legitur et quod abbas agaton lapidem in ore suo per
triennium tenebat donec taciturnitatem disceret. Legitur et de abbate paulo quod fratres dixerunt ei ut di-
ceret aliquem sermonem alexandrino episcopo ad se uenienti qui ait. Si taciturnitate mea non edi-
ficatur nec in sermone meo edificabitur. Inuenitur et de quodam milite potente qui uouit intrare re-
ligionem. et misit quendam uassallum suum ad abbatem iniungens ei quod diceret abbati se uelle in-
trare religionem istam. addidit et quod diceret se esse imitum paratum tamen in omnibus se obedire. quia ipse sciret
quod sepe in lingua offenderat et cogitauit quod non caueret sibi lingua sibi auferret bona que ibi faceret
et receptus est ibi miles in religione illa et credebatur mutus. exiens autem quadam uice cum abbate ad quen-
dam militem qui laborabat in extremis uidit animam eius cum ipse moreretur miserabiliter a demonibus

peracti et compacientes flevimus et descendentes inde obviam invenit album militem qui promisit abbati qui
renunciavit seculo et cum eum precederet in quodam ponte repentina ira coram abbate decidens de ponte submer-
sus est. Cuius animam vidit miles ab angelis in specie monachi in celum deferri et solutus est in gaudium.
Cum autem abbas venisset ad claustrum adiuravit militem in virtute obediencie ut sibi diceret si loqui posset
aut in morte illorum duorum se talia vidisset. Ait miles. Male fecisti quia contra propositum meum me loqui fe-
cisti. Sed tamen tibi indicabo et narravit ei omnia per ordinem. Audiens abbas cecidit ad pedes eius. Miles
autem veniens petiit ut in aliquo recluderetur loco ut taciturnitatis sue propositum posset servare. Secundo pre-
valet ad commendationem silencii sacra verba que eum suadent ut est in Ps. Super dominum exaudi. Loquela sit in
necessitate, taciturnitas in iocunditate. Et arsenio cum discederet a pallacio ut monachus fieret, facta est
vox dicens: Arseni fuge tace quiesce. Hec enim sunt radices non peccandi. Jo. Multo melius est duobus in-
perfectis esse rusticitatem sanctam habere quam eloquentiam peccatricem. Tercio prevalet ad commendationem silencii si osten-
dantur bona que ex silencio proveniunt. Notandum ergo quod silencium hominem fortem efficit. Unde Ysa. xxx. In
silencio et spe erit fortitudo vestra. Abbas pastor. Omnis labor quemcumque venerit tibi ex taciturnitate
superabitur sic vix vel numquam pugil vincitur nisi malum verbum dixerit. Sic vix vincitur quis a gladio si arma
lis ubi caveat. Item silencium pacem facit. Unde Ysa. xxxii. Erit opus iusticie pax et cultus iusticie
silencium. Silencium quoddam cultura iusticie. Sic enim ex nimia loquela frequenter sequitur iniuria ita
ex contrario. Sic ex silencio iusticia nutritur ex qua velud ex quodam arbore fructus pacis colli-
gitur. Unde cum claustralibus pax summe necessaria sit, valde necessarium est silencium eis. Unde silencium
pax [erasure]. Multe lites et rixe remanent ex observacione silencii. Prov. xxvi. Qui imponit stulto
silencium iras mitigat. Item silencium signum est sapiencie. Seneca. Taciturnitas hominis stulto pro sapiencia est.
Quidam philosophus cuidam rustico in convivio tacenti: Si doctus es inquit, si stultus solum habes. Prov. xvii. Stultus si
tacuerit sapiens reputabitur. In Job xiii. tacetis ut putaremini sapientes. Sapiens nemo
stultus tacere potest. Item silencium signum est spiritualis profectus. Unde Tren. iii. Sedebit solitarius et tacebit
quia levavit se super se. Homo qui iam levavit se super statum hominum qui habet dominum consolatorem et collocutorem,
potest tacere et esse solitarius. ex quo enim habet dominum pro socio non curat de consorcio humano. Seneca. Primum argumentum
composite mentis existimo posse secum consistere et secum morari. Bernardus. Cum quo deus est numquam est minus solus
quam cum ipse est solus. quia iam dixit: quia tunc liberius habet suum verum socium scilicet dominum. Homo qui cum deo interius lo-
quitur non curat multum de loquela exteriori. Gregorius. Non sufficit perfecte hominibus ad utrumque simul
sil quia si exterius auditum aperit interius surdescit. Item silencium preparat hominem colloquio divino.
Unde Tren. iii. Bonum est prestolari cum silencio salutare dei. Filius dei verbum est. Ideo auditum et auscul-
tacionem requirit. In Eccl. Ubi non est auditus non effundas sermonem. I Reg. iii. Loquere domine quia audit ser-
vus tuus. Silencium servare est os. Unde exit ignis et flamma obstruere. Item silencium servare est besti-
am indomabilem clausam tenere. Jac. iii. Omnis natura bestiarum et volucrum et serpentium et ceterorum domantur et domi-
ta sunt a natura humana, linguam autem nullus hominum domare potest. Item silencium servare est gladium penetrantissimum in vagina abscondere.
Ps. Lingua eorum gladius acutus. Item silencium servare est foveam obstruere per quam nocumentum transit et collum
cadendo sibi frangit. Eccl. xiiii. Beatus vir qui non est lapsus in verbo ex ore suo quam diligenter est
obstruenda fovea illa per quam fuit homini occasio ruine et talis ruine. Silencium proprium est viri claustra-
lis. Unde claustralis sine silencio est quasi equus sine freno. Silencium est clavis religionis est. Unde claustrum
sine silencio proprie claustrum non est cum sit absque clausura non est. Sed est velud urbs patens et absque
murorum ambitu. Unde Prov. xxv. Sicut urbs patens et absque muro sic vir qui non potest in loquendo cohibere spiritum.
Claustrum absque silencio est velud vinea absque sepe que direptioni exposita est. Eccl. xxxvi. Ubi non

est sepes diripietur possessio.

tunicas. obl. qd dr. latu mandatu tuu nimis. Item h latitudo est qd debem opa caritatis
face cu hylaritate cordis . . . que cor dilatat. Tristicia u ipm angustat. Que sit lon
gitudo caritatis. que est longa animetas pseuandi usq in fine in opib3 bonis. Unde
senectus mea i mia uber. 7 que sit sublimitas ut est longitudine ut latitudine facim
totum pp uitam etnam adipiscendam faciam que nos pmittit in excelso 7 quid sit
pfundum caritatis. i. ut possitis intellige qd caritas qm habem sola uoluntate dei dat
qd au aliqs ht caritate aliqs no manifestu est. s3 qre isti dedit. isti non. pfundu est 7
abyssus multa. 7 huanu effugit intellectu. Voluntas g dei pfundu illud est. Volunta
rie enim genuit nos uBo utatis. 7 h uoluntas ei in albdito carit est. cui secreti pfundita
tem qdam in expauescens apls clamat. O. altitudo diuiciay 7 c. Hoc ÷ pfundu. Altitudo e
nom est toe excelso 7 pfundo. si tn in excelso dicat sublimitatis eminencia attendat cum
in pfundo dificultatis inuestigationis 7 cognitionis. Ad. sup hunc locu. Istas caritatis di
uisiones retorqt ad forma auris. Est g caritas radix uirtutu 7 ht h m qi. iiij. furcas.
Unde Greg. sup e. euuangelium. Hoc est pceptu meu 7 c. Jo. xv. Sicut multi arboris rami
ex una radice pdeunt. sic multe uirtutes ex una caritate generant. nec ht aliqd uiridi
tatis ram bom opis si n manserit in radice caritatis. Hec est au pcepit ds in ecc. xxiiij.
In electis meis mitte radices. Hec radix a xpo dno in quo plantata e suggit nutrimentu grauy
qd ad frondes. fructus 7 folia cunctarum uirtutu. hui radices uirtus que occultata in
pfundo cordis si se p opa manifestat extius qi qtuor furce sunt. iiij. modi diligendi. Inf.
Est g caritas fundamentu cetarum uirtutu sic in supdicta auctor. qd n pus iaciat in pfu
do cordis huani nulla uirtus aut uirtutis opus 7 bom aliqd potit edificari. Unde. i. cor.
iij. fundamentu aliud nemo p pone pret id qd positum est qd est xpc ihc. i. caritas ihu x
qr deus caritas est. Caritas dr hre. iiij. facies 7. iiij. penas. Unde eze. i. iiij. facies uni. i. ca
ritati ad dm ht faciem aquile p deuotone 7 cultu sui contemplatone. Unde pudebam do
minu i gspu. m. sp. Aquila enim figit intuitu suu i solem. ad malos faciem bouis qui
est aial imolaticiu p compassione. Unde. ij. cor. xi. quis infirmat. 7 c. pcta enim pxior
fixoria sunt nostror. ad bonos faciem hois p congratulatone. Homo enim solus e risibi
le ut ho. s. corrideat bn agentib3. Unde Gen. xxi. Dixit sarra. Risu fecit m ds 7 qui
cumq audierit corridebit m. Ad mundu faciem leonis qui est aial indignabund ut mu
dum contempnat 7 despiciat dicens cu aplo. phil. iij. Omnia reputaui ut stercora. 7 c.
Item circa hanc faciem attendim rectitudo. s. ut deus recte diligat sn reflexione
ad temporalia. s. ut amet pp se. Cant. i. Recti diligunt te n icuruati ad alia. Sic di
lexit nos xpc n intorquens amore suu ad pprium comodu. s3 ad ntm. bonor enim nror
non eget. Item amplitudo ut omnia que dei sut diligant. s. boni 7 mali. uidei 7 sarra
ceni. alr tn 7 alr. sic diligo qcuq sunt amici mei 7 canes dni. i. detractores. Unde
uulgari dr. Qui me diligit 7 cane meu. Item fortitudo ut dilecto nra sit for
tis ut mors. ut infin. 7 non dirumpat festuca modice tribulonis. Item teneri
tudo ut tene afficiat quis erga ea que dei sunt. g qd dr de quib3dam. Amos. vi.
Bibentes in phyalis uinu 7 optimo unguento delibuti nichil compaciebant sup contri
tione ioseph. i. minoris ppli. cr sicut dicit Greg. qui delicias pauant gregis do
minici dampna n curant. Dolere enim debet xpian qd unica letat xpi singlis

que sunt q(ua)si puelle ei(us). Unde ibidem dicit pharao Joseph. Absq(ue) imperio tuo n(on) mouebit
q(ui)sq(ua)m pedem aut manum in tota terra egypti. Cetere uirtutes q(ua)si pedisse(que) s(un)t ei(us) suo. Unde ad
ducent(ur) regi uirgines p(ost) eam. hee uirgines sunt theologice. s(cilicet) fides. spes. q(ue) nullam noue
runt corruptionem. Hec est hester. que interp(re)tatur abscondita. q(uia) nullus scit se h(abe)re carita(tem).
q(ue) inter ceteras placet assuero. i(d est) xp(ist)o. & caritas sola c(er)tum facit & tradita est ad custodiam
Egeo eunucho q(ui) ratum q(ue)rens (con)silium interp(re)tatur. Illis enim q(ui) castrauerunt se p(ro)pter regnum celor(um)
& discreti sunt qui. s(cilicet) ad honorem dei & salutem a(n)i(m)e sue non p(ro) laude humana (con)tinent co
mittit(ur) g(ra)ti(a) cauta est. Tertio q(uia) ipsa iungit immo ipsa unctio est que docet de omnib(us) neces
sariis ad uitam & dirigit simplices n(on) sinit eos existere in hiis q(ue) n(on) sunt ad salutem. Quarto p(ro)pter re
giam p(ro)tatem q(ua) participat(ur) uiris iustis. Unde ij. ad cor. v. Caritas xp(ist)i urget nos. hec
est q(ue) xp(istu)m fecit incarnari. Quinto p(ro)pter regiam largitatem. largit(ur) enim caritas sociis suis.
dona g(ra)tiar(um). uestimenta uirtutum. thesauros carismatum minor(um) & maior(um). De ista regina
di(citur) in ps. Astitit regina &c. p(er) obedientiam. a dextris tuis seruiens p(er) et(er)n(itat)is. in uestitu de
aurato. i(d est) corpore inmaculato q(uia) n(on) habitat in corpore subdito peccatis. circumdata uarietate mi
nor(um) & maior(um). Bene circumdata ad exemplum op(er)um & actor(um). Unde eze. xvi. Vestiui te disco
loribus. quelibet enim uirtus huic ueste filum suum apponit. Item di(citur) caritas regina u(n)
cituum q(uia) in qua(m)q(ue) p(er)ueniet ceteris uirtutib(us) in e(ss)entia. q(uia) di(citur) caritas e(ss)e in efficacia. q(uia) qui
diligit p(ro)ximum legem impleuit. In latitudine. q(uia) latior occeano. Unde latum manda
tum tuum nimis. In singularitate. q(uia) cum cetere uirtutes h(ab)eri possint a malis. h(ec) sola n(on) p(otest) h(ab)eri
n(isi) a iustis. Unde di(citur) fons p(ro)prius. s(cilicet) filior(um) dei. In p(er)manentia q(uia) caritas numq(uam) excidet.

Caritas di(citur) uestis nuptialis q(uia) sine hac ueste n(on) intrat(ur) ad
nuptias iocunditatis et(er)ne. ad quas intrat a(n)i(m)a egrediens de corpore u(e)l q(ua)n(do) exit de
purgatorio si uestem hanc h(ab)uit. sine qua p(ro)icit(ur) in tenebras exteriores. Hec uestis in
texitur filis iiij(or). color(um). de quib(us) facta sunt ornamenta tab(er)naculi. q(ue) fila h(oc) ordine
intexunt(ur). Primo est necessaria byssus retorta. Unde p(ro)u(er). in fi(ne). Byssus & purpura indumentum
ei(us). Apoc. xix. Datum est ei ut cooperiat se byssino splendenti & candido. Hec byssus
p(ro)pter candorem sig(nifica)t castitatem. que primo necessaria est. Unde Jac. iij. Primum quidem pudica
&c. Castitas enim & abstinentia carnem dealbant. & in sacramento uult xp(istu)s tale ornamentum
retorta. p(ro)pter duplicem cautatem. Torq(ue)re enim & macerare carnem n(on) sufficit n(isi) ipsa mens
ad hoc retorqueat(ur) ut ipsa a uiciis sp(irit)ualib(us) illibata (con)seruet(ur). Hoc inuenies plen(ius) in
titulo de castitate. Secundo debet apponi purpura q(ue) reges ornat ut a(n)i(m)a se regat & corpori rega
lit(er) imperet. Est autem purpura coloris sanguinei & tingit(ur) de sanguine conchilii. Hec est pa
tientia q(ue) regib(us) (con)uenit q(uia) p(er) patientiam & regimen sui ad regnum p(er)uenit(ur). Unde luc.
xxiiij. Oportebat xp(istu)m pati &c. & bene post byssum purpura apponit(ur) q(uia) multe tribulatio
nes (con)tinentiam comitant(ur). Unde j. cor. vij. Tribulationem carnis habebunt h(uius)modi. s(ed) h(ab)i qui
p(er)secutionem carnis patiunt(ur) p(ro)pter iustitiam. Tertio apponit(ur) coccus ignei coloris
& flammei. hic est feruor caritatis qui ceteros colores illuminat. & caritas ceteras
uirtutes. bis tinctus q(ua)si in sanguine agni p(ro)pter duplicem dilectionem. Sicut ignis h(abe)t
ardorem & lucem. Quarto associat(ur) iacinctus coloris aerii que sig(nifica)t sanctor(um) spem
& desiderium quib(us) tendunt ad celestia dicentes. Nostra (con)uersatio in celis est. Hunc colo
rem n(on) intexit qui bona que agit n(on) p(ro)pter celeste premium. s(ed) p(ro)pter fauorem humanum

mortua est. ficta non fides est que ad tempus credit et in tempore temptationis recedit. luc. viij.
Unde et dicitur ficta id est fragilis sicut vas figuli. vel ficta et non vera fides est ypocritarum. de
quibus ysa. xxix. Populus hic labiis et cetera.

Caritas est ille fluvius paradisi. de quo habetur Gen. ij. Qui egrediebatur de loco voluptatis
id est de gratia viri iusti que est domino locus voluptatis cuius delicie sunt esse cum filiis homi-
num. prov. viij. et hic ad irrigandum paradisum qui inde dividebatur in quatuor capita. quia primo debe-
mus diligere quod supra nos est id est deum. secundo quod nos sumus. Tertio quod iuxta nos est id est proximum
Quarto quod infra nos est id est corpus humanum. Vel hec quatuor capita sunt quatuor modi diligen-
di. Tres modos diligendi habemus. Deut. vi. Diliges dominum deum tuum ex toto corde tuo et ex tota
anima tua et ex tota fortitudine tua. Quartus modus diligendi apponitur. Mat. xxij. scilicet ex tota
mente tua. et sic exponendum est secundum Crisostomum. Diliges inquit non timebis quia diligere
magis est quam timere. Commoratio enim culture dei habet timorem. perfectio dilectionem. Unde
j. Jo. iiij. Perfecta caritas foras mittit timorem. quamdiu enim timetur deus non pure di-
ligitur. Cum autem diligere eum cepit homo iam non omnino tantum timet sed et amplius diligit. timo-
re enim servorum est diligere autem liberorum. timor sub necessitate est dilectio in libertate. Qui
in timore servit penam quidem evadet mercedem autem iusticie non habet. quia invitus facit bo-
num propter timorem. Non vult deus ut timeatur ab hominibus tamquam dominus sed ut dili-
gatur tamquam pater. In creatione hominis non dixit tantum faciamus ho. secundum ymaginem et simi-
litudinem nostram. Simulatio convenit filiis ad parentes. non servis ad dominos.

Diliges dominum ex toto corde id est sapienter. ut pellem pro pelle et omnia que habet homo det
pro anima sua. Job. ij. Hec est prudencia serpentis ad quam nos invitat dominus dicens.
Estote prudentes sicut serpentes que periclitat pellem veterem ut recipiat novam. et sic
quodammodo innovat vitam. Et nos similiter debemus exuere ea que ad veterem hominem pertinent
ut induamus hiis que pertinent ad novum. Ut sic in novitate vite ambulemus. Item ser-
pens exponit totum corpus periculo ut caput conservet illesum. et nos debemus quicquid ha-
bemus et corpora exponere periculo ut caput conservetur. ne separemur a capite nostro quia quid prodest
homini si universum mundum lucretur. anime autem et cetera. Diligendus est deus ex totis viribus id est fortiter. fortis
est enim ut mors dilectio. Cant. infra. Unde quis nos separabit a caritate christi et cetera. ad Ro. Di-
ligendus est et tota mente id est memoriter. sic dicitur in cant. Fasciculus myrre et cetera. fasciculus
myrre est universitas mortium sive amaritudinum christi. cuius mortes mee sunt. quia in sin-
gulis membris mortuus est. Unde quot habet membra tot mortes sustinuit. ex quo
ergo mors christi mea est non possum nunc sentire angustias mortis eius. et si sentio non possum
non reminisci. immo commorabitur inter ubera mea id est in corde meo per iugem recordationem
Hic ergo recordantur quod sunt membra christi. si senciunt angustias mortis christi. quia vere
sua est si eius membra sunt. Item diligendus est deus ex tota anima id est dulciter. quia multa
est dulcedo in recordatione beneficiorum eius. Unde in via testimoniorum tuorum id est discurrendo
per singula opera beneficiorum tuorum que sunt testimonia dilectionis quam habuisti
erga nos. delectatus sum in omnibus eis sicut i. o. d. in illis enim beneficiis testificavisti quam nos
dilexisti. Via autem testimoniorum que a nobis percurrenda est. sunt nativitas. passio. re-
surrectio. ascensio. spiritus sancti missio. In nativitate habemus fenum carnis christi positum
in presepio ad reficiendum sancta sua animalia. Job. vi. Numquid mugiet onager

opatur. Si aliquod istorum filorum defuerit iam non erit uestis nuptialis. Hec uestis tingitur in san
guine agni et aliorum precipue scilicet martyrum. de quibus dicitur Apo. vii. Respondit unus
de senioribus dicens mihi. Hii sunt qui amicti stolis albis qui sunt et unde uenerunt. et dixi
illi. domine mi tu scis. et dixit mihi. hii sunt qui uenerunt ex magna tribulatione et lauerunt
stolas suas et dealbauerunt eas in sanguine agni et cetera. B. Candidas prorsus in sanguine quia
exiuit cum eo. et ideo est aqua dealbans et testimonium perhibet ipse qui uidit. aut certe candi
das in sanguine agni nouelli sanguineo lacteo candido et rubicundo. quia dilectus eius est candi
dus et rubicundus. Cant. v. Hec est tunica ioseph. Gen. xxxvii. filii accrescentis qui uadit
de uirtute in uirtutem quia non facit ioseph sed iacob pater eius. id est christus pater noster qui luctatus
est pro nobis cum diabolo in die passionis. et est polimita. id est guttata. quasi distincta uel consuta
sui integra uarietate filorum uel colorum. et dicitur polimita. a polis quod est pluralitas et mito
quod est filum. et hoc est quod dicitur est super circumamicta uarietate. Hec uestis debet esse talaris
ut tunica ioseph. et hoc per perseuerantiam. alioquin nimis erit curta. Caritas enim numquam exci
dit. Debet enim habere duplicem manicam ut benefaciat amicis et inimicis et diligat utrosque. si altera
manica caruit iam caritas non erit. Debet esse integra ut omnes amplexetur et colligat
in sinum pietatis. alioquin precisa erit si multos diligat multos non. Debet studiosissime
custodiri tanquam thesaurus incomparabilis ne amittatur ad ludum talorum id est tarum concupiscentiarum
uel turbatur aut inpinguiotur in tabina carnalium uoluptatum. Debet uestiri et in usum assu
mi ne putrescat per inuidiam que est putredo ossium id est uirtutum. Pro. xiiii. Ne ui[n]ues
cat per luxuriam. ne comburatur per iram. ne coinquinetur per gulam ne alteretur per tristiciam
et est hoc. sed assumatur in usum. quia sic dicit Greg. Amor dei operatur magna si est. si autem ope
rari renuit amor non est. et sic dicit auctoritas. Caritas proficit aut deficit quia numquam est oci
osa. Hanc uestem debemus texere nobis de uellere agni inmaculati et induere ad exclu
dendum frigus peccati et conseruandum calorem gratie et caritatis. et tegendam nuditatem quam
contraximus et feditatem peccatorum nostrorum quia caritas operit multitudinem peccatorum. Iac. in fine. Hec
uestis quanto magis in usum assumitur tanto clarior. mundior. et preciosior efficitur
uel inuenitur. Hanc uestem reparat sibi qui habet operarias suas sub se. prima redimit. Dan.
ecclesiastici xx. est qui multa redimat modico precio. cum sitione prime. b conpunctio uel luctus ab
luit. Unde lauabo per singulas noctes et cetera. timor et dolor retonsuit. uerecundia confessio
recolorat. et hoc est quod dicitur de iuda. Gen. xlix. lauabit in uino conpunctionis stolam suam
id est animam. et in sanguine uue. id est christi qui est uua nata. de illa uite que dicit. Ego quasi uitis
que calcata in torculari crucis. uel sanguis uue est rubor uel pudor de peccato. pallium suum
id est exteriorem conuersationem. quia per gratiam conpunctionis et fidem seu uirtutem passionis. et
ruborem confessionis. caritas reparatur. Caritas est radix uirtutum que. uiii. habet fibras.
Unde apostolus ad eph. iii. In caritate radicati et fundati. et cetera. q. d. Obsecro ut sitis in cari
tate radicati. id est firmiter plantati ad similitudinem arboris que quanto plus terre infigitur
tanto plus amoris attrahit. plus crescit et habundantius fructum reddit. Per caritatem
enim efficimur arbores fructifere in orto domini qui est ecclesia proferentes folia uerborum
flores desideriorum et fructus bonorum operum. et fundati ad similitudinem domus ut sitis
habitaculum spiritus sancti. ita ut possitis comprehendere. id est perfecte intelligere que sit. id est quanta de
beat esse latitudo caritatis. latitudo caritatis est quod debemus benefacere amicis et i

Caritas est mentis affectus ad deum et proximum affluenter et ordinate. Alii caritas est dilectio dei propter seipsum et proximi propter deum. Alii caritas est motus porrectus. Alii caritas est amor adipiscendi et optinendi et animi ad fruendum deo propter se et proximo propter deum. Alii caritas est amor quo deus et proximus diligitur. Alii caritas est mutua dilectio. Alii secundum B. Caritas est cordis voluntas quido terna gaudia. Alii caritas est qua recte vivitur. omnia opera mea facio vel per gratiam dei vel pro utilitate proximi. Alii. Caritas est que recte vivit omnia opa mea facio ul' p gr̄am dei ul' p utilitate pximi. Item. Caritas est amare eum deo et odi qua nemo malevolus qui deus operatur in nobis sine nobis. Item. Caritas est sic qua dives pauper est et cum qua pauper dives est. Item. Caritas est cum deo. Item alibi. Caritas est sic qua dives pauper est et cum qua pauper dives est. Item. Caritas est esurienti cibus. sitienti potus. nudo vestimentum. viatori hospicium. infirmantibus sanitas. captivis redemptio. defunctis sepultura. in amaritudine positis dulcedo. desolatis consolatio. errantibus via. peregrinantibus viaticum. exulantibus patria. naufragantibus portus. Hec est enim virtus que vere dicere potest cum apostolo. i. cor. ix. Omnibus omnia factus sum ut omnes salvos facerem.

Caritas est sol qui dicitur solis lucens quia ipsa est lumen anime. et sicut sol lumen est anime et oculus mundi. Unde Gen. i. Fecit deus duo magna luminaria. luminare maius. scilicet caritatem ut preesset diei. id est virtutibus quarum ipsa est regina sicut dicetur inferius. Luminare autem minus est humilitas quere ḡtulo suo. Dicitur caritas sol multiplici ratione. Primo propter comitatem. sol enim communis est omni creature. et caritas inde ad est quia communis voluntas. hinc enim vox est omnibus omnia factus sum et cetera ut supra. Secundo quia sol est fons caloris et caritas est fons ignis filiorum dei cum non comitat alienum. id est filii diaboli. caloris quia ipsa est ignis quem deus venit mittere in terram. hoc inferius reperies. Tercio quia sol fons est splendoris quia sicut sol colorat res. sic caritas virtutes. Quarto quia sol vegetatione confert herbis et arboribus et omnes virtutes et virtutum opera ex caritate generantur secundum Greg. Quinto quia sicut sol omnibus radiis illuminat macrocosmum sic caritas. vii. radiis suis qui sunt. vii. modi diligendi microcosmum. Sexto quia ad modum solis stat caritas Christi ad hostium mentis et pulsat per consuetudines. per paupertatem. et huius ut ei aperiamus. Septimo. quia sol dicitur habere rotam vel in deum in rota. Similiter caritas videtur habere quandam rotam spiritualem in qua quasi radiolus unus unitas. scilicet caritatis que non patitur sectionem. Sex alii sunt sex modi diligendi. de quibus dicetur infra. Rotunditas sive circumferentia qua deprimitur ab anima et elevatur a posterioribus. est cura proximorum propter altitudinem priorum. Duodecim radioli sunt observantia decalogi et duorum preceptorum evangelii quod fit in presenti per virtutum. et sic elevatur posterius quod erit in futuro per premium. et quanto magis deprimitur tanto magis elevatur. quod per dilectionem fulgeat iustus. Ut sol dh' iud. v. In cantico delbore. Qui diligunt te domine sicut sol in ortu suo splendet ita rutilent.

Caritas regina est virtutum. primo quia coronam portat in regno dei. Ipsa enim sola coronatur et coronat amicos dei gloria et honore. Sola enim remuneratur quia sola vincit et pugnat. De cuius corona dicitur exo. xxv. quod erat super mensam auream. iiii. digitis elevata que dicitur interrasilis. bene super mensam auream quia excedit omnem sciam. iiii. digitis elevatam quia excedit. iiii. cardinales. interrasilis dicebatur hec corona quia caritate amicus diligitur quod inimicus non excluditur. et quia bona priorum complectitur tamquam sua. et malis alienis compatitur tamquam suis. Secundo quia maior est in regno virtutum. Unde i. ad cor. xiii. Maior horum est caritas. et quia habet imperium omnium operationum virtutum significata per ioseph qui dictus est salvator mundi. Gen. xxxv. cum imperator augustinum quia nullam accrescit de virtute in virtute. nullus salvatur nisi per eam. Imperat omnibus virtutibus

animus tollit deo centum vel mille animas pro quibus ipse mortuus est. Item sollicitudo. Solus enim diligendus est propter se. Sed multi non diligunt eum nisi dedit eis temporalia. Unde confitebitur tibi cum benefeceris ei. vel quorum amor deficit deficientibus temporalibus. Unde prov. xxvi. Cum defecerint ligna beneficiorum extinguetur ignis dilectionis. Item karistia. care enim et magno sumptu diligendus est ipse. quod non faciunt illi qui licet multa de suo haberent non tamen darent pro eo obolum quod facit avaricia. Item sapientia et discretio. quidam enim indiscreti credunt se multa facere pro eo quando tamen non tantum placant quantum irritant. Hoc modo dilexit nos Christus et sua caritas forma est et regula nostre dilectionis. Unde dicit Jo. xv. Hoc est preceptum meum ut diligatis invicem sicut dilexi vos. hoc igitur est preceptum meum quo impleto nullum dimittitur. quo omisso nullum impletur. quia plenitudo legis est dilectio. sic dicit apostolus. Cor. xiii. Hoc est preceptum meum. hec est lex regni mei. hec est regula amicitie mee. ut diligatis invicem sicut dilexi vos. Dilexit nos deus prior. Unde dicit canonica Jo. iiii. ipse prior dilexit nos. istud non possumus adimplere quia sic dicit auctoritas. invenit prior Christus sed non prior prevenit. semper primus est in accessu. ultimus in recessu. et nunquam deserit hominem nisi prius ab homine deseratur. Unde Sap. vi. Preoccupat qui se concupiscunt gratis. non symonia. sed mera benignitate et sumptibus suis non faciens nobis amorem suum in proprium commodum sed in nostrum. bonorum enim nostrorum non eget. et hec est recta dilectio. Unde recte diligunt. non tantum tamen fructuose. non sibi. scilicet sed nobis. et hoc est diligere opere et veritate. Canonica i. Jo. iii. Item karissime. quod apparet ex precio quod dedit pro nobis. Unde i. Pe. i. non corruptibilibus et cetera. et nos debemus ipsum tam care diligere quod non debeamus preponere valenti se. et nos omnibus istis modis debemus invicem diligere sicut ipse dilexit nos. scilicet preveniendo nos in obsequiis pietatis et exhibitione honoris. Unde honore invicem prevenientes. Ro. xii. Gratis ut non exigatis merita aliorum quos diligimus quia amor ... esset sicut qui diligit dantes sibi. vel meretrici aut mercenarius. Recte et fructuose ut magis velimus benefacere aliis quam bonum fieri nobis. Unde ap. xx. Oportet suscipere ac meminisse domini Ihesu quia ipse dixit. Beatius est magis dare quam accipere. Karissime et debemus diligere invicem ut pro fratribus animas ponamus in necessitate quod tamen illi faciunt qui nec etiam temporalia fratribus et proximis in necessitate darent. Unde canonica Jaco. iii. Qui habuerit substantiam huius mundi et viderit fratrem suum necesse habere et clauserit viscera sua ab eo quomodo caritas dei manet in eo. q. d. Nullo modo.

Caritas est consummatio preceptorum. id est adimpletio. Unde apostolus. Omnis consummationis vidi finem. De quo fine subdit. latum mandatum tuum nimis. quod est caritas. Unde Mt. xxii. In hiis duobus mandatis universa lex pendet et prophete. Item i. ad Thimo. i. Finis precepti. id est consummatio est caritas ad proximum de corde puro. de conscientia bona ad seipsum. de fide non ficta ad deum. Sic diffinit apostolus caritatem. Puritas cordis sicut dicit B. Consistit in querenda gloria dei et utilitate proximi. ut scilicet quicquid agitur alterutro aut utroque horum respectuum fiat. maxime tamen adhibenda est puritas proximo. deo enim manifesti sumus sed non proximo nisi in quantum ei cor nostrum aperimus. De conscientia bona. Conscientiam bonam debemus nobis quando faciunt in nobis duo. scilicet penitentia et continentia. quia inde vel per penitentiam peccata commissa punimus. et per continentiam deinceps punienda non committimus. De fide non ficta. Exhibere debemus deo hanc ut nec propter gloriam quam per continentiam et penitentiam et humilitate custodire volumus nimis exequamur mandatorum dei obedientiam. Hec est fides non ficta. Non ficta autem ponitur ad differentiam mortue fidei et ficte. Mortua fides est que sine operibus est. Sicut dicit Jac. ii. Sicut corpus sine spiritu mortuum est. ita fides sine operibus

tinctat. cuius memoria que bona sunt remordat. tota mente diligit dominum sicut dicit apostolus. psallam
spiritu psallam et mente. cuius autem intellectus que dei sunt non intelligit aut non secundum dominum
sapit. aut sciencia illius uana est et secularis aut recordatio eius non est bona. aut cogitatio displi
cens deo ille non tota mente diligit dominum. hucusque cursus super .g. Item diligendus est christus
sapienter contra gaudium sapientiam oculorum. vel auariciam que congregat futurum talis dicat cum Salomon
Proverbiorum .v. Vsquequo paruuli etc. Stultus noxia sibi cupit qui temporalibus illectus auertitur ab
eternis. Item fortiter contra timorem mundanum et humanum. dulciter contra concupiscentiam carnis. Dulci
ter enim dominum amat qui omnem carnalem delectationem venenum sicut uere est reputat. et omne
quod a deo separat felle amarius iudicat. Unde una eorum uua fellis etc. Item dulciter amat
qui dicit. quam dulcia faucibus meis etc. Memoriter contra superbiam. Qui enim dominum diligit
iusticiam eius omni hora recolit. quod primum angelum pro peccato superbie deiecit. et sic om
nem superbiam a seipso excludit. Unde .ii. petri .ii. si deus angelis etc. sic diligebat Iob .xxxi.
Semper quasi tumentes super me fluctus timui dominum et pondus eius ferre non potui. Qui pericli
tatur in mari et uidet fluctus super se insurgentes libentissime apprehendit tabulam
cui inherendo possit euadere. Sic qui dominum amat memoriter et fluctus comminationum eius
quasi super se suspensos semper attendit libenter apprehendit tabulam crucis uel penitentie ut sic
possit euadere. Item diligendus est christus a nobis sicut ipse dilexit nos scilicet toto corde. tota anima
tota uirtute. tota mente. quod est sapienter. dulciter. fortiter. memoriter. et ita caritas christi
ad nos forma est nostre caritatis ad ipsum. Unde precipit sponse sue. Cantica .viii. pone
me ut signaculum etc. In pectore sedes est cordis quo diligendus est et in brachio opa
tionis imitandus est. quod sicut dicit Augustinus. Omnis christi actio christiani est lectio. est ergo idem ac
si dicat. pone me etc. vel imprime amorem tuum informa mei amoris. et operatione tua
informationem operum meorum.

Dilexit autem nos christus ad litteram toto corde qui uoluit aperiri ut pateret uiscera dei nostri. Ideo
appellatur amicus cordialis. gallice. amis coreus. Ut et tu diligas eum toto corde. tota anima
quam dedit pro nobis. que erat dignissima creaturarum. ut nichil tam sit dignum quod ponas eius dilectio
ni. et eo diligas tota uirtute cum non timuit mori pro nobis. Unde maiorem hac dilectio
nem etc. et fuit eius dilectio fortis ut mors quia nec uite sue pepercit pro dilectione. Augustinus. Valu
it enim animam suam separari a carne quam ut ab eo separentur anime nostre. Et ita fuit fortis ut
mors eius quam ergo nos dilectio. Cantica .viii. Dilexit et nos tota uirtute sicut solet euenire quod
uehemens amator amasia sua insaniens pudorem postpo[illegible] -mora [illegible] sunt. difficultates
paruipendit. obprobria non sentit. et huiusmodi. Sicut et christus non recusauit [illegible] -tas eius flagellari. derideri.
conspui. colaphizari. despoliari. configi. et crucifigi pro eterna sua. Item dilexit nos sapien
ter nos petens in premium. nec aliud uolens habere precium uel retributionem quam nos ipsos. Au
gustinus. Ideo tanti emit ut solus possideret. Unde dicit anime peccatrici. Ysaias. Reuertere ad me
quoniam redemi te non dicit quia formaui uel creaui. uel aliquod beneficium commemorat nisi
solum modo beneficium passionis. et ideo nos emit totos toto se. ut toti essemus sui. Item
dilexit nos dulciter quia dulcis uisa est ei angustia passionis. Unde Io. xvi. Iam non
meminit pressure propter gaudium etc. Item. Dulce lignum dulces clauos. scilicet christo pacien
ti. aliter non huisset ecclesiam sua patientia. ipse enim fuit sacrificium oleatum et ideo dulce et
saluberrimum christiano degustanti. qui per amaritudinem tormenta redijt ad dulce

&c. In passione cibum carnis & potum sanguinis in mensa crucis & altaris ubi congregantur
aquile sue, i. uiri spirituales. Iob. xxxix. & lambunt illum sanguinem, i. cum delectatione in
tus & desiderio sumunt. Iob. xxxix. In resurrectione siccate sunt uene mortis, i. infirmi
tates corporum & iniquitates animarum que duo emanauerunt de fonte mortis, i. de peccato primi
parentis. Osee in fine. adducet dominus uentum, i. christum urentem, i. tollentem peccata de deserto, i. u
rinis urentis. in ascensione habemus dactilos, scilicet fructus palme, i. uictorie christi. sicut filii israel
in ingressu terre sancte. In missione spiritus sancti habemus unguenta & pigmenta, i. dona spiritus sancti
que sanant animas more unguentorum & delectabiliter reficiunt more pigmentorum. Ecclesiastici xxx
viii. Unguentarius, i. spiritus faciet pigmenta suauitatis. & unctiones conficiet sanitatis.
Diligendus igitur est deus quia in eius beneficiis multiplicem inuenimus delectationem. Item secundum
Crisostomum. Dilige ex toto corde est ut cor tuum non sit inclinatum ad ullius rei dilectionem
amplius quam dei. nec delecteris in aliqua specie mundi amplius quam in deo. non in auro uel argento
non in filiis aut parentibus. non in diuiciis aut possessionibus sed sic omnia existimes esse
in deo ut pro hiis omnibus deum ames. Si autem aliquo horum amor tuus fuit occupatus iam ex
toto corde non amas deum. pro quanta enim parte cor tuum fuit ad aliquam rem pro tanta mi
nus erit ad deum. Exemplum quo cognoscitur mulier diligere uirum suum. uidelicet si neminem
iudicet sapienciorem aut forciorem aut formosiorem uiro suo. & si sit illo forcior. sa
piencior. formosior tamen ante oculos eius non debet apparere. Perfectum odium & perfectus
amor uerum iudicium non cognoscat. si perfecte odis aliquem quicquid boni facit ipse aut
dicit tibi displicet. & si bona sunt que facit aut dicit. similiter si perfecte amas aliquem quicquid
dicit uel facit tibi placet. Quia uxor si uideris aliquem dicat. quam sapiens uir utinam ui
rum meus talis esset. iam eius amor ad uirum suum imperfectus est. uel pro quanta parte laudat
aliquid in alio uiro quam in suo pro tanta parte dilectio eius minor est ad uirum suum
sic & omnis anima christiana que sponsa christi est ita diligere debet deum ut nichil sit in mundo
quod amplius diligat quam eum. pro quadam enim parte plus aliquid aliud amauit pro tanta
parte minus diligit deum. Item Crisostomus. Diligere in tota anima est certissimum habere animum
in ueritate & infirmum non esse in fide. Alius enim est amor cordis. & alius est amor
anime. amor cordis quodammodo carnalis est. ut etiam carnaliter deum amemus quod fieri non
possumus nisi recesserimus ab amore mundialium rerum. Sicut enim casta mulier que uirum suum
amat nullum alium amat. quod si fecerit iam uirum suum non amat. sic homo si deum
amat mundum [illegible]od facit [illegible] non amat. quod si mundum amauerit. iam deum ex toto
corde non amat [illegible] cordis amor non intelligitur sed sentitur in corde quia quodam
modo carnalis est. amor autem anime non sentitur in corde sed intelligitur. quia amor anime iudicium est.
Ubi gratia. Iudicasti unum deum per quem omnia & in quo omnia. si intellectus tuus aliquo
modo seductus cepit dubitare de substantia dei iam non tota anima diligit deum. Item qui pu
tat incantationes aliquid posse aut auguria aliquid intelligere. aut diuinati
ones aliquid nociare talis in tota anima non diligit deum. Qui autem diligit deum
& omne credit esse apud deum & ex neque sciam neque sapiam aliquam esse neque uirtutem
qui credit omnia facere sine deo nichil posse talis in tota anima diligit deum. Item in
tota mente diligere deum est ut omnis sensus tuus qui pertinent ad te deo uacent.
cuius intellectus deo ministrat. cuius sapiencia circa deum est. cuius cogitatio ea que dei sunt.

-mentum gaudiorum paradisi. Ideo dicat: Inveni David servum meum. Item: Congratulamini michi quia inveni
ovem meam que perierat. Ideo dicit pater de filio prodigo: epulari et gaudere oportebat et cetera. Item
dilexit fortiter, quia nec tribulatio neque angustia neque fames aut nuditas separabant a
dilectione nostra, ut supra dictum est. Tota virtute et tantum amavit quod pro mortuis resuscitan-
dis in ligno mortua vita fuit. Item dilexit memoriter, ad quod vestigia reservat ci-
catricum in pedibus et manibus et latere. Sicut dicit B. Filius ostendit patri latus et vulnera
nec ullomodo passus est esse repulsa ubi tot decurrunt dilectionis insignia. Et hoc est quod dicit Ysaias: In ma-
nibus meis descripsi te, scilicet minio sanguinis mei cum pincellis clavorum, ut magis haberem tui me-
moriam, sicut aliquis facit aliquod memoriale ut nodum in corrigia vel aliquid huiusmodi volens re-
cordari alicuius rei. Similiter solent aliqui vel corda ligari ad ymaginem deferre ut passionis do-
minice recordentur. Unde pone me ut signaculum ut supra. Ideo dicit Ieremias tribus. Recor-
dare paupertatis et transgressionis mee et cetera. Dilexit et perseveranter, alioquin vere non dilexisset.
Unde Io. xiii. Cum dilexisset suos qui erant in mundo in finem dilexit eos. Hoc modo dilectio Christi for-
ma est vel exemplar nostre dilectionis. Item dilectio Christi ad exemplum sue dilectionis debet in
nobis esse inseparabilis. Unde ad Ro. viii. Quis nos separabit a caritate Christi? tribulatio scilicet cor-
poris, an angustia scilicet cordis, an persecutio, an fames et cetera. Sed in hiis omnibus superamus propter eum
qui dilexit nos. Hoc modo diligebat apostolus. Unde subdit: Certus sum enim quia neque mors ne-
que vita neque angeli et cetera. Item Cant. viii. Aque multe, id est blandimentorum mollicies, non
potuerunt extinguere caritatem nec flumina, id est impetus tribulationum obruent eam. Item insuperabilis quod est
fortis. Talis fuit dilectio eius ad nos. Unde Cant. viii. Fortis est ut mors dilectio. Quod de sua
dilectione exponitur principaliter et post. Et bene fortis ut mors quia ipsum mori fecit ne moreremur
eternaliter. Separata est anima eius a corpore quod est mori corporaliter temporaliter. Dura ut infernus emula-
tio, quoniam sic creaturas suas dilexit ut pro eorum liberatione ad infernum descendit. Lampades eius, id est di-
lectionis, lampades ignis atque flammarum. Lampas se ipsam consumit ut alios illuminet. Ita
et Christi caritas quodammodo usque ad consumptionem perduxit in cruce ut nos de tenebris infernalibus
eriperet. Et iste lampades sunt lampades ignis, id est homines accendentes ad amorem dei, et sunt lampades flammarum,
id est nobis illuminantes et viam ostendentes ut sicut mortuus est Christus pro nobis, ita et nos non
dubitemus mori pro ipso si necesse fuerit. Debet et in nobis dilectio eius esse insuperabilis ut diligamus
fortiter. Et sic nostra erga eum dilectio fortis ut mors. Et bene comparatur dilectio morti scilicet propter separatio-
nem. Sicut enim mors hominem ab omni temporali separat, ita dilectio dei. Unde Greg. hunc locum
exponens ait: Quod facit mors in membris corporalibus hoc facit dilectio in mentis cupidi-
tatibus. Vel sic: Sicut mors dividit animam a corpore sic si vera est dilectio spiritum a carne, scilicet
ne ei obediat. Vel sic: Sicut mors a manibus parentum et amicorum extrahit hominem eis in-
vitis, ita dilectio dei vera ut patet in reddentibus se religioni. Vel sic: Dilectio fortis
ut mors quia facit hominem mori mundo et vivere deo. Unde ipse dicit: Non possunt michi
vivere qui non sunt mundo mortui. Vel sic: Sicut mors impediri non potest quin veniat sic
nec vera dilectio. Vel sic: Fortis ut mors quia sicut mors uno ictu interficit hominem, sic ve-
ra dilectio simul et semel omnes inimicos dei, id est vicia et peccata. Sequitur: Dura ut in-
fernus emulatio. Emulatio est indignatio habita de peccatis que tanto maior est quanto
maior est dilectio. Et hec emulatio dura est ut infernus, quia sicut anime in inferno posi-
te nullis tormentorum malleis frangi possunt, sic fortis est ad omnia propter deum supplicia

sustinenda. Vel aliter. Durum ut infernus emulatio in bono sensu. quia sicut infernus quem semel
recipit numquam dimittit. quia in inferno nulla est redemptio. sic vere diligens finaliter diligit
nec dilectum dimittit. exemplo domini. Jo. xiii. Cum dilexisset suos etc. Jere. xxxi. In cari
tate perpetua dilexi te etc. Item insuperabilis ut deus super omnia diligatur. et dilectio eius que absor
beat omnem aliam dilectionem. Unde dicit. Qui amat patrem aut matrem etc. Insatiabilis.
eccli. xxiiii. Qui edunt me adhuc esurient etc. Illud est quod canitur de angelis. Fruuntur
nec fastidiunt quo magis fruuntur siciunt. Singularis quia extra deum nichil est querendum. Unde unam
pecii etc. quicquid michi preter illum est dulce non est. quicquid vult michi dare dominus meus totum auferat et
se michi det. Aug. amor michi est quam vehemens et bene ordinata voluntas. Idem. Domine cum te propter aliud
amo non te amo sed id propter quod te amo. Qui enim diligit christum propter temporalia non eius amor non est
singularis sed adulterinus. Sicut meretrix diligit leccatorem cum applaudit quamdiu habet quid det
nudum expellit. sic amor temporalium. Unde. Confitebitur tibi cum benefeceris ei. Sic multi de domino
ipsum collaudantes et ei superficialiter servientes in prosperitate sed murmurantes in adversitate vel
gratias non agentes. de quibus dicitur Pa. xxvi. Cum defecerint ligna beneficiorum extinguetur ignis caritatis
huius. Singulariter diligebat Job dicens. ii. Si bona suscepimus etc. Diliges dominum deum tuum etc. Multi
plex est dilectio que duos ligans. scilicet diligentem vel quem diligit. amantem videlicet amata. sic enim
amor amantis et amati quedam unio. et aliter dicitur quod amatur quia in suam naturam semper
convertit amatorem. Dilectio alia carnalis. id est carnis alentis ut gula. luxuria. corpulencia et huiusmodi
facit carnalem. Unde. i. cor. vi. Qui adheret meretrici id est carni sue unum corpus efficitur. erunt
inquit duo in carne una. Gen. ii. id est in unio carnali opere. Item mundialis que est vanitas et fa
cit vanum. Unde Jere. ii. Ambulaverunt post vanitatem et vani facti sunt. Aug. Si paleam
sequeris palea es et palea efficieris. et ideo tales mundi nomine appellantur. Unde et mundus id est ama
tores mundi eum non cognoverunt. Item malicie facit malum. Unde. i. Jo. iii. dicitur quod
Chaym ex maligno erat. In ps. Dilexisti maliciam etc. Glo. non deserit maliciam qui dili
git. Item spiritualis facit spiritualem. et dicitur spiritualis qui spiritum alens. scilicet in devocione et gratia. Unde
Jo. iiii. Spiritus est deus. etc. i. cor. vi. Qui adheret deo unus spiritus est cum ipso unitate scilicet amoris
et gratie. Hec enim unio spiritualis est que fit per amorem. et amor ignis est quia materiam sibi co
herentem ignit et in suam naturam convertit. Amor est vinculum uniens. vinculum est perfecti
onis. ad col. iii. Si bonus est similiter qui adheret diabolo unum cum eo fit. unitate quadam pessi
ma que totam deformat animam. Unde de iuda dicit dominus. Jo. vi. Nonne ego vos. xii. ele
gi et unus ex vobis diabolus est. Item eccli. xxi. Dum maledicit impius diabolum maledicit ipse
animam suam. Sic intelligendum est verbum diligendi. Dilectio autem christi que est spiritualis non patitur
secum dilectionem contrariam non carnalem. quia sicut dicitur ad Ro. viii. Qui in carne sunt deo pla
cere non possunt. non mundanam. quia sicut dicit Jaco. iiii. Amicus huius mundi etc. non
maliciosam quia sicut dicitur Sap. i. In malivolam animam etc. Malivola est anima que deum
vult aliquid aut diligit contra deum aut plusquam deum. Hec diabolum secum patitur. quia nemo
potest duobus dominis servire. Mt. vi. Omnis igitur prava delectatio tolli debet a corde qui vult
christum diligere. Carnalis dilectio est quoad parentes que et dicitur naturalis. tolli debet quia ipse
dicit. Mt. x. Qui amat patrem aut matrem etc. Carnalis dilectio est erga corpus quam
et tolli necesse est. Unde Qui amat animam suam perdet eam.

Diliges dominum deum tuum. Domino enim debetur timor et servicium ut eum timeas. et ei

uicias bonitatis ei⁹ ɀ patie. ɀ longanimitatis ɔtempnis. ut s. qui no uis penitere. De tor
palib; dr in ps. Inhabita terram ɀ pasce. i diuiciis ei. Has uiciasq; diuicias possidebis si illum di
lexeris. si p eius amore extiteris paup. non sensu non uirtute n habitu. s spuali uolu
tate. Unde auctoritas. Contempne omnia ɀ habebis omnia. Si enim pauper spu. i. uoluntarii
pauper quoniam ipsorum ɀc. Scdo ɔmendat a pulchritudine que de facili adamat. Unde qui cum
sit splendor glie. i. eternus patri sicut splendor eternus e soli ul igni. ɀ figura sube.
sicut figura alicuius rei ipi e equalis. Unde dr sap. vij. Candor lucis eterne ɀ speculu sn
macula in quem desiderant angeli pspicere ɀ speciosus forma p filiis ho. i humilitate. Dilige
g illum ɀ eius precepta illius glie ɀ uidebis ipm in corde tuo ɀ ne desideres pulchritudinem
istius miserie s ɔtempne tam dicens. Nigra sum s formosa. Tercio ɔmendat a for
titudine. que ɀ solet facile adamari. Ama g eu ɀ ipse portabit te ɀ tua i fortitudine
sua ad tabernaculu sctm suu. Tua enim sunt deuotiones tue. lacrime. suspiria. ɀ desideria
orones ɀ ieiunia. ɀ hm. Tandem n portabit aiam tuam ad thalamu etne quietis si
ipm amaueris. Quarto ɔmendat a bona opatione que e posse ɔuertere peccatorem ab
errore uie sue ɀ saluare aiam ei a morte ɀ opire pallio uite sue multitudine pctorum
ama g eum ɀ dimittentur t pcca multa si dilexis multu. sicut e fcm marie pctrici.
Quinto ɔmendat ab excellencia. que ipa multu solet adamari. Dilige g excellum qr
uoluntas ei e ut ubi ipse e. ibi sit ɀ minister ei qui ex amore eidem ministrauit
i psenti. Propt h omnia diligendus e xpc ɀ maxime qr h omnia ɀ singula i nram salu
tem expendit. Et inde g tria bnficia dei p quib; diligendus e a nob. ɀ qm celestis nego
ciator dedit omnia sua p pciosa margarita. que e homo.

Diues p nob apauperat. Unde ij. ad cor. viij. Scitis gram dni nri ihu xpi qui pp nos
factus e egen9 cu eet diues. ut illi9 inopia ɀc. Vide paupertate. Aspice natu sine
hospicio inuolutu uili panniculo. Int aialia iacentem. i psepio. hospitatu i stabulo
fugitiuu in egypto. sedentem i asino. nudu pendentem i crucis patibulo. Ecce pau
per. amplectere g paupertate ɀ ditaberis in futuro.

Sapiens p nob stultus reputat. Unde loquit patri. Tu scis insipiam meam ɀ
tanqm fatuus deridet. ɔspuit. uerbat. detrahit. blasphemat. subsannat. ɀ cu
iniquis deputat. Elegas g dulce fatuitate pp dilcone ei ɀ edificabit in te n sapia s dom.

Speciosus forma p nob obscurat. Unde ysa. liij. Non e
species ei neq; decor ɀ uidim9 eu ɀ non erat aspectus ɀc. Palleas g p ei amore.
qr pallor e color amantis. sicut ipse palluit i morte p amore tuo.

Fortis p nobis infirmat. Unde ysa. liij. Vocat eu uiru doloru ɀ scientem infir
mitate qui uere languores nros tulit ɀ dolores nros portauit. Portauit
defectum nre infirmitatis qm incepit portare i utero uirginis. Portauit hon9
nre iniquitatis i patibulo crucis. Unde q pcca nra ipse pertulit i corpe suo sup lignu.

Purgans pcta pctorum reputat. Unde dcm e de eo. Non hic ho
a deo q sabbm non custodiuit. Agnosce g te pctorem ut iustificeris ab eo q
nouit peccatum.

Excelsus p nob humiliat. Factus obediens usq; ad mortem ɀc. Humiliare ɀ tu sub
potenti manu dei ut in futuro ualeas exaltari.

seruias ex amore. Diliges dominum ut in eum credas fide per dilectionem operante. Diliges dominum ut eum ex
amore sollicite custodias quam cuilibet familiare est quod suum est sollicite custodire. Diliges
ergo eum quia tuus et uere tuus quia datus et natus. ysa. ix. Puer natus est nobis et cetera. Quod autem
datus est ab illo qui dare potuit tuus est. Tibi enim datus est tribus modis. Gratis datus est non
uenditus. gratis. scilicet precedentibus nulla enim uita. nulle preces. nulle lacrime. nulla obsequia
creature mereri potuit. Ut filius dei semet ipsum exinaniret serui formam accipiens.
Item datus est nobis a se ipso et pro nobis dedit se ipsum et hoc totaliter. Dat enim nobis carnem suam in cibum
sanguinem in potum. animam autem suam dedit in precium sicut dicit B. Item. Datus est nobis non
commissus. omnia enim nobis preter ipsum commissa sunt et quicquid nobis aliquid commiserit in breui
repetet. terra corpus. diuicias mundus. animam deus. uel si peccatrix est ipse diabolus. Unde luc. xii. Stul
te hac nocte animam tuam repetent a te angeli. scilicet exactores. Solus autem deus ita tibi datus est quod
neque mors neque uita neque mundus neque diabolus tibi poterit auferre nisi ipsum sponte perdas. Unde
Greg. Cetera possunt nobis auferre homines sed deum nequaquam. Diligendus est ergo quia tuus. Item dili
gendus est ex corde quia deus. Deus idem est quod uidens. Uidens inquam non uisu hominis. Unde Job
x. Numquid oculi carnei tibi sunt et cetera. Sed uisu acutissimo penetrante usque ad diuisionem anime ac
spiritus. ad hebr. iiii. Homo enim uidet ea que patent deus autem intuetur cor. i. Reg. xvi. Unde dicitur
scrutans corda. id est cogitationes et renes. id est delectationes. Item diligendus est ex corde quia ipse
est cui omne cor patet. Item diligendus est ex toto corde quia dominus. Si ipse dominus tuus est tu seruus
eius es. ergo omnia tua sua sunt. Si omnia tua ex integro sua sunt. ergo cor tuum integre
hoc suum est quo ad iiii. affectiones. Unde petit a te. pab. xxiii. Prebe fili mi cor tuum
mihi. alioquin fur es et latro et dignus eterno supplicio uel suspendio. Amor ut non diligas
preter eum aut nisi propter eum. Timor ut nichil timeas preter eum aut nisi propter eum. Dolor ut non do
leas nisi de eius amissione et eorum que ex ipso. Gaudium ut non gaudeas nisi de ipso et ipsius recupe
ratione. Diliges dominum deum tuum. Istud sufficienter expositum est ex toto corde. id est ex toto intellectu
ut nullum in confessione diuinitatis locum relinquas errori. Et ex tota anima. id est ex uolunta
te. ut nichil ei contrarium uelis. Et in tota mente. id est memoria. Ut nichil reminiscaris quo
minus de eo senciat. Item triplex modus diligendi respondet tribus preceptis prime tabule que
pertinent ad dilectionem dei. Primum est. Audi israel dominus deus tuus unus est. huic respondet modus
diligendi ex memoria sine obliuione ut cogites unum deum esse patrem et filium et spiritum sanctum.
Secundum est. Non assumes nomen domini dei tui in uanum. huic respondet modus diligendi ex
toto intellectu sine errore ut nomen christianum non accipiat in uanum. ut putetur esse filius
per quem omnia facta sunt. Tertium. memento ut diem sabbati sanctifices. huic respondet mo
dus diligendi ex tota uoluntate. id est sine contradictione ut sabbatizes ab opere seruili quod deus
precepit. Dicit ergo sic Mt. xxii. Diliges dominum et cetera. Hoc est maximum et primum mandatum. maxi
mum dignitate. primum ordine. maximum dignitate quia de maiori. id est de deo diligendo pre
cedit. preceptum de diligendo proximo. Sequitur. Secundum autem simile est huic. non par. simile quia de di
lectione. Et nota quod in secunda tabula scripta fuerunt alia. vii. precepta que pertinent
ad dilectionem proximi. De qua dilectione inferius tractabitur. Item diligere ex
tota uirtute. id est fortiter se habet ad patrem potentem et hoc ex ui irascibili. ex tota anima
que est sedes sapientie. id est sapienter se habet ad filium sapientem. et hoc ex ui rationabili
diligere ex toto corde quod est dulcius. se habet ad spiritum sanctum qui est dulcedo patris et filii.

Filius dei paulominus ab angelis dei minoratus qui non sunt carnei nec possunt mori.
ut et tu qui caro es per caritatem et humilitatem possis inter angelos ordinari. Ecce quomodo di
lexit te Christus et qualis factus est inglorius ut te faceret gloriosum. Amplius est considera in verbis apostoli
Quia dives est serviendum est ei ut bonum premium reportemus. Quia sapiens est honorandus est duplex.
Ne ante oculos eius committamus aliquid inhonestum quibus omnia nuda sunt. et si commisimus
erubescendum. Quia pulcher desiderandus est cum eo qui dicit. Domine ante te omne desiderium meum etc.
Quia fortis timendus est qui corpus et animam delinquentis possit perdere in gehennam. Quia sanat lan
guores anime ostendende sunt ei per confessionem egritudines animarum. Quia excelsus est sub ipso debemus humiliari
ut respectum misericordie sue mereamur adipisci. Quia vero huiusmodi progressiones faciunt ipsum quasi
terribilem fiduciam prestat eius benignitas dicens. Discite a me quia mitis etc. petite et accipietis etc.
Caritas est ignis quem venit dominus mittere in terram volens ea
vehementer accendi. Luc. xii. Ignis enim sursum tendit quia locus eius deorsum non est. et bene
signat amorem dei quem dominus venit mittere in terram cordis humani ut amplius terra non esset sed amo
re dei succensa sursum tenderet. Et ignis succenditur in cordibus fidelium ex recordatione beneficiorum
dei. Singula enim beneficia dei sunt quasi singuli titiones succensi quia magnificentia divine
largitatis ingeruntur in corda nostra sed quia corda nostra sunt veluti quedam vinaria plena
aquarum habundancia. scilicet temporalium et voluptatum desideria. ideo non potest in illis ignis iste accendi
sicut nec in aqua. et in hoc caute. innaturalior apparet homo qui pro unico osse suum diligit
inimicum. Cum autem filius dei nunquam cessavit hunc ignem succendere in nobis. primo ex beneficio
incarnationis. postea sufflatorio predicationis. principaliter tamen studuit in hoc tempore passionis.
Igni enim nutriendo primo apponuntur ligna minuta ut spine que faciunt ignem ferventissi
mum. Deinde grossiora ligna. Sic et ibi factum est. ligna minora spine domini sunt. grossiora. iiii^or
clavi que ligna crucis. sufflatorium verba amoris que dicebat in cruce. Pater dimitte illis etc.
et quasi adipem spargebat. quando medullatum id est sacrificium sanguinem tanquam pinguedinem vel oleum
um effundebat. Propterea dictum est de hoc igne. Non est qui se abscondat a calore eius. id est qui se
possit excusare ab eius dilectione. Hoc incendio liquefacta erat anima sponse dicentis. Anima
mea liquefacta est ut dilectus locutus est. verba scilicet illius amoris superdicta. Sicut metallum
liquefactum ydoneum est ad decurrendum in modulum ut possit accipere novam formam. et cera similiter
calefacta ydonea est imprimi in sigillum. Sic Christus dominus preparavit nobis in cruce calefactorium id est
et tanquam modulos sue passionis imitationem. ut repararetur in nobis similitudo eius per adam veterem
deformata. debemus ergo dominum rogare humiliter ut hunc ignem dignetur in corda nostra immit
tere ad succendendam in eum silvam tribulorum. spinarum. et veprium. pravos scilicet motus et pessi
mas cogitationes. sed et consciencias prurientes. Item congrue caritas comparatur igni. quia sicut ignis
totum lignum incensum ab eo trahit sursum in flamma scintillis fumo et huiusmodi excepto
parum cineris. sic amor dei hominem. scilicet per desideria verba et opera et etiam exceptis cineribus videlicet
quod temporalibus sustentatur. Item ad Ro. xiii. dicit apostolus. Induimini ihesum christum. Glo. non
sicut homo vestem. sed sicut ferrum ignem. Deus caritas est sicut dicit Jo. Et nota quod ferrum
antequam induat ignem nigrum est. durum est. frigidum est. ponderosum est. Veniente vero igne effi
citur candidum tractabile ardens et quasi leve. Similiter homo sine caritate niger est. scilicet de colo
re diaboli. Unde Tren. iiii. Denigrata est super carbones facies eorum. id est peccatorum. Item durus

na cor tuū. Item diligendus ē deus fortit̄ ut nich̄ pret̄ eum timeas. Vnde dicit̄ Mt̄. x. Nolite ti
mere eos qui occidunt corp᷒. et paulo post. sȝ poci᷒ eū timete qui p̄ aīam et corp᷒ p̄de ī gehennā
et timor facit dilig̾e fortit̄. Vnde Pu. xiiij. In timore dn̄i fiducia fortitudinis. Ibi Greg̃. In via
dn̄i timor opatur fortitudinē. In via sc̄li debilitatem. Item fortit̄ ut p eo adu̾sitates pacient̄
sustineas. qr̄ dr̄. Pu. xij. Qui negligit dampnū p̄p amicū. i. xp̄m iustus ē. Item fortit̄. vt p
aliqua adu̾sitate ab eī amore non recedas. qr̄ sicut dr̄ Pu. Omī tempe. i. in p̄spitate et ad
u̾sitate diligit q̄ amicus ē. Item diligendus ē xp̄c memorit̄ vt sup̄. Item diligendus
ē dulcit̄. et hec dulcedo generat̄ in nob̄ ex recordatōne triplici. s. insidie qua venitur pecca
tor̄ q̄m tribuit ad bn̄ opandū. Glie. qua remunerabit sup̄ meritum. Item dulcit̄. vt amaritu
dines p̄sentis sc̄li p eo dulces reputem᷒. De cuiusmodi amatoribȝ dr̄ in fine Deut̄. Inundatō
nes maris q̄i lac suggent et thauros absconditos harenaȝ. Mare mund᷒. inundatōnes hu᷒
maris miserie et afflictōnes hui᷒ mundi. quas debem᷒ suggere ad modū puerorum. i. cū mag
no desiderio et appetitu recipe. Exemplo illi᷒ qui dicit. Tribulacionem et dolorem inueni et c̄. et no̾.
quod dicit q̄i lac quod dulce ē et nutrimentū puulorum. qr̄ tribulatō corpis dulcedo ē anime
vnde dicit aplc̄. Cum infirmor tunc fortior sum et potens. et inde nutriunt̄ pueri spuales. hoc
plen᷒ īuenies ī tractu de pacia. Item dili. do. de. tu. ex to. cor. Sapia sedem ht̄ ī corde. Vnde
dr̄ de iusto. Sapia requiescit in corde eī᷒. Ex tota aīa. Anima hic ponit̄ p uoluntate. Vnde
qui odit aīam suam. i. uoluntatē. et c̄. Diligendus ē g̊ dn̄s ex toto corde. i. ex toto eo quod
ē scire quo ad filiū. et ex tota aīa. i. ex toto quod ē uelle quo ad spm̄ scm̄. et ex tota uir
tute. i. ex toto eo quod ē posse quo ad prem̄. et hec tria q̄i reddunt trinitati. Ecce tria q̄
in omī ope explendo cuenient necc̄ia sunt. s. scire. et uelle. et posse. Et no̾. quod dr̄. Diliges
ex toto corde tuo qr̄ sunt q̄dam q̄ diligunt dn̄m ex labijs. Vnde Ysa. xxix. populus hic
labijs et c̄. Sunt qui non eū sȝ sua diligunt. Vnde Confitebit̄ et c̄. Sunt qui ī p̄spita
te. sȝ non ī adu̾sitate. q̄ quos omī tempe diligit q̄ amicus ē. Sunt qui ex pte cordis
non ex toto corde facientes amori eī᷒ q̄i modicū foramen ī corde suo tanq̄m rati et forti
totū residuū cordis sui dantes possessionibȝ t̾renis. s. agris et vineis. vl̄ et uoluptatibȝ
carnis qr̄ ubi ē thaurus tuus et c̄. Mt̄. vij. Dilectio eni cordis hūani thaurus eī᷒ ē. Dn̄s
aū in terrā. scō suo do᷒ in ce. scies. s. g̊ thaurus tuus. i. dilectō tua eēt ī dn̄o q̄ ē ī celo. g̊
cor tuū eēt in celo. Vbi non timeret eruginē sup̄bie. nec tineā inuidie ul̄ luxurie. Inui
dia eni sicut tinea ē que nascit̄ de uestimento et ip̄m cōsumit. luxuria sil̄r q̄ nascit̄ de car
ne ipam cōsumit. Non timeret et fures. i. demones. qr̄ ibi nec effodiunt nec furantur
q̄m cū suo capite ceciderunt. Et no̾. quod non dr̄ simplr̄ ex toto corde. sȝ addit̄ tuo. q̄m dū
[illegible] habitant ī eo p peccā non poteris ex eo diligere dn̄m. ostenso multipli. q̄m di
ligendus ē deus. videam᷒ ad cōmendatōnē caritatis.

Caritas ē singulare et nouū mandatū. De quo dr̄ Jo. xiij. Mandatū nouū do
uobis. bn̄ nouū qr̄ ī nouat aīam. ul̄ [illegible]. non sic in ueteri lege. in q̄ amici
tm̄ precipiebant᷒ dilig̾i. vl̄ ideo nouū qr̄ semp debet īnouari. Dilectio eni tributū
ē quod semp debet solui et nūq̄m potest p̄solui. Tributū inq̄m p̄soluendū de
de omibȝ bonis que nob̄ cōmisit de᷒. sicut princeps terre solet facere sibi reserua
re aliquod spuale tributū de omibȝ redditibȝ suis. quod qui non soluerit icurr
it offensam suam et tenet̄ ī omibȝ que ht̄ p emenda. sicut est de paagio. Hoc ē

quod dicitur ad Ro. xiii. Nemini quicquam debeatis nisi ut invicem diligatis. Sed dominus concedit alia di
ligi dum non sint contra ipsum. quia duplex est dilectio naturalis et gratuita. Naturalis ut dilige
cognatos et filios et bona sua non tamen contra deum aut plusquam deum. Gratuita que est gratia et in
tendit soli deo. De hoc tributo potest intelligi illud Luc. xx. Reddite que sunt cesaris cesari et cetera
id est deo spiritualem dilectionem mundo carnalem. hoc tributum retinent illi. De quibus dicitur ii. ad
Thymotheum iii. Erunt homines se ipsos amantes. Alii proiciunt in sterquilinium. De quibus Osee viii.
Proiecit israel bonum inimicus persequetur eum. qui scilicet non amant nisi vilia temporalia. De quibus
dicitur Treno. ii. Effusum est in terra iecur meum. Ideo autem precepit dominus dilectionem ut nemo
posset se excusare. et hanc solam sibi retinuit. quia si retinuisset sibi pecuniam aliquam
vel aliquid huiusmodi se pauperes excusarent. In precepto enim est dilige. Unde hoc est preceptum
meum et cetera. Nullam autem excusationem potes pretendere quin possis diligere. Et hoc patet. Si enim
amor tuus donandus est non potest melius collocari quam in deo qui est summum bonum. Nemo enim
bonus nisi solus deus. Unde ad Hebreos i. Qui cum sit splendor glorie et cetera. Sed plangit se de quibus
dam. Ierem. ii. Me dereliquerunt fontem aque vive et cetera. quasi diceret. me derelicto temporalibus in quibus
non est nisi corruptio amorem suum dederunt. Item si venalis est amor tuus quero quo pretio. Illi
non constituerunt amori pretium nisi amorem. Unde ut ameris amabilis esto. Dilige eum et
ipse diliget te. Unde Prov. viii. Ego diligentes me diligo quantumcumque hominum ac si non effu
giet quia in tantum te amavit quod pro te mortuus est. Unde maiorem caritatem et cetera. Si autem
pretium inde speras nullum maius regno celorum quod amanti promittit et dare potest illud
quia suum est et vult quia largus est. Mundus autem non promittit suis cultoribus nisi regnum terrenum
Unde Matth. iiii. Hec omnia tibi dabo et cetera. Nec tamen dare potest quia suum non est. et tamen habet multos ser
vientes pro hoc quod dare non potest. Christus autem pro regno celorum non invenit paucissimos qui velint
ei servire. Item si amor tuus est ad capiendus passive vel violenter a te possit capi. ipse tamquam
improbissimus amator non cessat instare. postulare. rogare. promittere. blandiri. comminari. et huiusmodi
Unde murenulas aureas et cetera. et idem. Revertere et cetera.

Septem autem causas ponit apostolus ad Hebreos i. quare debeat diligi Christus quibus commendat
caritatem suam in nobis. vel commendabilem ostendit. ad Ro. v. Prima quia dives est in
omni possessione. Unde quem constituit pater heredem universorum. Unde tui sunt celi et
tua est terra et largus est. Unde Iac. i. Qui dat omnibus affluenter. Multi enim sunt divites
et non largi. multi enim dant sed postea improperant. ipse vero non sic. Unde sequitur. Per quem
fecit et secula. Unde alibi. Omnia in sapientia fecisti. Viro enim sapienti debet libenter anima
maritari. Unde Eccli. vii. Trade filiam tuam id est animam et grande opus feceris et homini se
nsato da illam id est Christo qui est sapientia patris. Tercia quia speciosus est in utraque natura in divina
Unde qui cum sit splendor glorie et figura substantie eius id est patris in humana. Unde speciosus forma
pre filiis hominum. Quarta quia fortis est. Unde portansque omnia verbo virtutis sue. Iob. xv. Si for
titudo queritur robustissimus est et cetera. Quinta quia solus peccata remittere potest. Unde purgationem
peccatorum faciens. Hec est enim gloria quam sibi retinuit quod solus potest peccatorem convertere
solus potest peccata tollere et delere. Unde Ysa. xl. Gloriam meam alteri non dabo. Sexta quia ex
celsus est. Unde sedet ad dexteram maiestatis in excelsis. Septima quod plusquam an
gelus quia dei filius est. Unde tanto melior angelis et cetera.

Dicitur enim primo dives in spiritualibus et corporalibus. De spiritualibus dicitur ad Ro. ii. An di

et hoc ex ui concupiscit. et sicut una est in tribus personis substantia. sic simpliciter una est dilectio in tribus potestatibus. Quartus modus diligendi ex tota mente. id est memoriter se habet ipse ad christi humanitatem ut habeat
memoriam christi hominis nascentis. pacientis iudicantis. et hec triplex memoria triplicem elidit concupiscentiam.
In natiuitate christi inuenitur paupertas quem mater pannis eum inuoluit. que concupiscentiam oculorum. in passio
ne afflictio quam flagellatus et confixus in cruce pependit. que concupiscentiam carnis que appetit de
lectabilia. In iudicio omnem arrogantiam humiliabit. que superbiam uite. Item diligendus est christo
sapienter. id est discrete. sollicite. et occulte. et hec est multipliciter ut racionabile sit obsequium tuum. ad Ro. xii.
uidelicet ne quid nimis uel parum. quia honor regis iudicium diligit. id est discretionem. quod quidem dicitur Cant. i.
adolescentule. id est anime nimis ferventes et minus racionales dilexerunt te nimis. Item discrete et sapi
enter ut ipsum petas in premium pro seruicio quod ei fecisti. non aliud ab eo. scilicet uel laudem uel temporalem
aliquam retributionem. Unde Aug. hoc solum et hec studio colendus est deus ut sit cultus ipse sit merces
Nam qui colit deum ut aliud mereatur non iam colit deum sed quod assequi concupiscit. Tanti enim
meriti sunt uirtutes et opera uirtutum et seruire deo quod non posset christus ea digne remunera
re nisi de seipso si licitum sit ita loqui. Item discrete et sapienter ut si familiare bonum tibi
fecit ipsum fatuo non ostendas. quia sicut eccl. xxvii. Qui denudat archana amici. id est christi miser
ia desperatio est anime infelicis. Ideo precepit dominus apostolis coram quibus transfiguratus fuerat. Mt. xvii.
Nemini dixeritis uisionem et cetera. Item Mt. viii. precepit lepso quod mundauerat. nemini
dixeritis. et cetera. Hinc est quod paulus. ii. cor. xii. Celat uisionem sui raptus et archana uerba
que audierat que non licet homini loqui. Item In Tob. xii. Gloria dei est celare librum quod
est contra quasdam dominas que tota die narrant uisiones suas. Item. sapienter et discrete ut si aliquid
spirituale feceris pro eo facias id in abscondito. Unde ipse precepit. Mt. vi. Te faciente eciam nesci
at sinistra quid faciat dextera tua et cetera. id est non admisceat se laudis appetitus operi tuo. Item ibidem
Cum oraueris intra cubiculum tuum. id est cordis secretum et clauso ostio et cetera. De ypocritis enim qui
uolunt uideri ab hominibus dicitur ibidem. amen dico uobis receperunt mercedem suam. Super
quem locum dicit Jo. Cris. Qui propter fauorem humanum bonum facit tacente propheta mercedem amit
tit. Greg. Insanus est qui unde habere eterna potuit. inde temporale emolumentum consequitur. Ideo
sufficiat iustis ab eo uideri a quo expectant remunerari. Idem. Occultanda sunt bona que
agimus ne hec in huius uite itinere incaute portantes latrunculorum spirituum incur
sione perdamus. Idem depredari desiderat qui thesaurum suum in uia publice portat. Item magi
non ostenderunt thesauros suos herodi sed domino. Mt. ii. Item quia ezechias ostendit thesauros
domus domini nunciis regis babilonie audiuit ab ysa. Ecce auferentur omnia que in domo
tua sunt et cetera. ysa. xxxix. Rex babilonis dyabolus cuius nuncii sunt adulatores. Ideo et christo
post triumphum crucis quo pugnauit pro nobis contra dyabolum uoluit abscondi in sepulchro
ut post uictoriam dyaboli. abscondas te in secreto mentis. Ideo est dictum apostolo. ad Col. iii.
Mortui estis. id est esse debetis mundo. scilicet et uita uestra abscondita est. id est esse debet cum christo in deo
Item sapienter. id est sollicite. Unde mich. vi. Indicabo tibi o homo quid sit bonum et quid domi
nus requirit a te. utique. id est cum executione facere iudicium. scilicet de teipso. et diligere misericordiam
id est diligenter aliis impendere et sollicitum ambulare cum deo tuo. sollicitum. scilicet ne offendas
deum uerbo tuo. uel facto uel desiderio. Sollicitum. id est cum tota sollicitudine custodire eum
ut sponsa diligens sponsum suum. que si sciret quod maritus eius uideret cor suum
nec et auderet cogitare aliquod inhonestum. Ideo dicitur. prov. iiii. Omni custodia ser

Dilexit nos x. iiii. Doctor. xlvi. ndo.
tres sunt modi dilig. vi.
dilectionum. de dilectione dei. xxxi.
ix modis diligendi. ix.
diligendus . x. ix.
dilige. ix.
dilectio dup. x. de dilectione dup. xxi.
Quare dilig. x. xi.
duces. x. xi.
domus dei. xxiiii.
desiderare iusticiam. xxxi. desiderare pascha. xliiii.
dat dominus nobis. xxxi.
dampna. xlvii.
defectus m. xxxvii.
descendere m. xxxvii.
disciplina. xlvi.
domini dei. xlvii.

emulatio. viii. emulatio. xxxvi.
exercitus x. xi. Exinaniuit se x. xliiii.
effectus . xiiii. Educ fratres. xliiii.
esurire iusticiam. xxxi. Exaudire. l.
esurire . xxxi.
eunuchi. xxxvi.
exire temptatio. xxxvii.

fortis x. xi. Fletus dns. xxx.
filius dei. xi. Fames. xxxi.
fons. xxviii. fos x. xxxiii. Felix. xxxvi.
fides. v. facies loth. xxxv.
Fugere miseres. xxxviii. ex. filii dei. xl.
flores. xliii. Faber. xlvi. Fornax. xlvii.
Festinare. xlviii. ex.
Gradus m. xxiii.
gaudia presencia. xxx.
gaude. xl. Gemitus. lii.

humilitatis tria debemus considerare. xxvii. humilitas. xxxvii.
duo genera humilitatis. xxviii.
humiliare nos debemus. xxviii.
humiliatio. xxviii.
humilitas. xxviii. humilitas x. xliii. ndo.
habere gratiam. xxviii.
humilitas facit mihi. xxviii. ex.
xii gradus humilitatis. xxviii.
due partes humilitatis. xxxviii.
appetentes hedi. lii.

ypocrita. ix. ypocrisis. xlvii. incitamenta uitiorum. xxviii.
ignis appetentes. xii. incitamenta simus. xxx.
inimicos diligendi x. xxi. infirmitas. xliiii. ex.
inimicos magis diligendi. inobediencia. xlviii.
ire ad inimicos. xxi. inundatio dup. xlvii.
iusticia. xxx. Indignatio. lii.
inuitacio. xxviii.
Imago. xxxvi.

Lume appetas. xxxiii. lacrima. xxx. lingua mala. xxxviii.
lucrum. xxx. fructus mortis. xxx. lucri. xl. ex.
lege. xxx. libri. xxxvi. lacrima. xl.
luxuriosi. xxxvi. licit. xxxvi. languor. xliii.
Lipas. xxxvii. liberari. xxxviii. lectio. xlvi.
loco. xlvi. legatus. xlvii.

Mors. viii.
mortis. viii.
Mandatum nouum. x.
Mandat. xx.
Maria virgo. xxv.
Mitior ratitudo. xxviii.
Meditatio uitiorum nouiss. xxviii.
Mansuetudo. xxix. Amice. xxviii.
Miles. xxxviii. Malum. xxxix. Messes. xli. ex.
Medicus. xlvi. Mondamentum. xlvi. ndo.

Nato x. xxv.
Nimius mille. xliii
Nocte oculi. xxxviii.

i sepes diripietur possessio. ecc. x. Qui dissipat sepem mordebit eum coluber. Qh. xx.
legitur de sepe ista. Homo erat pater familias plantavit vineam et circumdedit sepem ei. et
xxiiii. pu. Per agrum hominis pigri transivi et per vineam viri stulti et ecce totum repleve-
rant urtice et operuerant superficiem spine et maceria lapidum destructa erat. Idem
per materiam intelligitur quod prius per sepem. et innuitur quod negligencia et pigricia pre-
latorum causa sit quod silentium et alie claustrales observantie in claustris non observentur.
Sicut solet obstrui vas in quo sit vinum ferratum ut vinum fortius sit. Sic oportet
ut claustralis districtum servet silentium ut fervor devotionis sit in eo. Quoniam si os eius
ad loquacitatem sit apertum quicquid devotionis est in eo exalat. Item silentium in claustrali
suffocatio malitie est iuxta verbum supra positum. Qui odit lo. ex. ma. Silentium est sig-
num est mortis vero hominis loquacitas in claustrali qui debet esse mortuus stupenda
est. Sicut si videremus hominem mortuum loquentem. Religio ubi non observatur silentium
est. Sicut si videremus hominem mortuum loquentem. Religio ubi non observatur silentium
potest dici illud iob xxx. Quasi rupto muro et aperta ianua irruerunt super me. Ultimo
ad commendationem silentii potest valere illud sapientis locutum esse aliquando penitet
tacere vero numquam. Explicit summa de viciis

Abecedaria libri sequentis.
arbor ex. iiii.
amor dei. lvi.
amor. viii.
angeli dei. xxii.
ascende. xxv.
absconde. xxviii.
ad. xxx. Agnus. lii. Aquitas. lii.
aque pecuniae. xxx.
arbor bona. xxxiii.
ager. xxxv. Argentum. xlvii.
abluere cor. xxxv.
ave. xxxvi.
aurum. xxxvi. Aurum ex. xlvi. Aurum. xlvii.
arma spiritualia. xli. Arma. xlvii. Amicus. xlviii.
agni pecuniae. xlii. Appere. iiii. xlviii.
aufere. xlii. ex. Audire. xlviii.
amarum. xli. Abhominatio peccati. lii.
affligere. xlvii. ex. leva.
bonum. xxxv. Beati pro pace. xli.
baptisma. xxxvi. Bar. xlviii.
Caritas. i.
Corona. iii.
conscientia. v.
Caritas dei ignis. xii.
Caritas dei. viii. xiii.
Cella dei. xiiii.
Caritas dei. xiiii. xv.
cognoscere. xv.
consummatio legis
corripe. xxi.
considerare. iii. xxiii.
confessio diaboli. xxviii.
creare. xxxv.
castitas. xxxvi.
colores. xxxvi.
cogitatio. xxxvi.
cedrus. xxxviii.
compatere.
confringe. xl.
cameli ex. xliii.
calamitas. xlvi.
cibus. xlvii.
Caritas pugnat. xv.
Caritas vulnerat. xvii.
Caritas diligit. xviii.
Cor servare. xxxv.
Custodia cordis. xxxv.
Custodia cordis. xxxv.
Correptio. xliii. ex.
Correctio. xl. Correctio. li. ubi multa
Confessio. xl. Compunctio. li.
Confessio. xliii. Confessio. l.
Castitas. xxxvii. Confessio triplex. liii.
Continentia. xxxviii. Crux. xlviii.
Confusio. lii. Corona. xlvii.
Concupiscentia mala. xxxviii.
Conquere. xl. ex.
Consolatio. xlv.
Coquus. xlvii. Columba. xlvii.

oleum · xix · operatis dei · xxxiiii
orare · xxi · olea · xxxvii ·
ora · xxx · op · ocls · xxxviii
ocls · xxxv · ocli · xxxviii ·
operarii · xxxviii · ora · xl ·
obprobrium · xlii · ex · gen ·
obedientia · xlviii · plectis
obediens · xlviii · obediente ·
oratio · l · operationis ep · l ·
orare iam · l · orat ep · l ·
ora in · l · operis oratio · l ·
orare p mortuis · l · ora · l ·
omne · lii ·

precepta · v ·
puer diligendus · ix ·
pudicitie · x
peccatum ·
penalitates corporis · xv ·
pugnare · xv ·
proximus diligendus · xxi ·
paupertas spiritualis · xxiiii ·
paup · xxv · paup · xxvi ·
paupertatis rectis · xxv · ex ·
paupertas materialis · xxv ·
paupertas · ex · xxvi ·
paup · xxvii ·
pondus · xxvii ·
in placitu duos · xxx ·
pena · xxx ·
penitentia · xxx · pena · lii · xxxvi
pretium · xxxii · ex ·
pretium · xxxvi · pena · xl
pietas meretis · xxxvi ·
passio · xxxvi · pax · xxxix ·
pietas ep · xxxvi · pax ep · xl ·
peccatum · xxxvi · ordinat · ratio pacis · xl ·
prudentia · xxxvi ·
non p d · xxxvi · pax ep · xl ·
persona religiosa · xxxvii ·
pietas · xxxviii · ratio ·
proprietas precie · xxxviii ·
precepta legis naturalis · xl ·
pacifici · xl · patientia · xli ·

persecutio ep · xli · patientia · xlii ·
patientia · xliii · pati · xliii · ex ·
processio · xliiii · predicatio · xliiii ·
patientia · xliiii · ex · pati · xlv · ratio
psalmus · xlv · peccare · xlvi ·
probare · xlvii · probatio · xlvii ·
potentia dolose · xlix · ubi multa
parare · l · psallere · l · petere · l ·
petere · lii · psalmodia · l ·

querela · xl ·

Regula · iiii · Radix iterum · xlvii ·
reprobare · xlvii · Regula · xlviii ·
Rose · l ·

Sol · ii ·
sapiens · xi ·
speciosus · xi
scala · xxii · scala · xxxii
scale septa · xxiii
studium · xxv ·
sal · xxviii · operatis sal · xxx ·
superbia · xxviii · superbia · xxxi ·
superbire · xxxiii
sacer · xxx · sudor · xxx ·
stilla · xxx ·
servus inutilis ·
satietas · xxxi ·
sufficit · xxxvi ·
servire · xxxv ·
spes · xxxvi · sep ex · xlvi · ratio
sep dei pea · xxxviii · ratio ·
sedere pacem · xxxix ·
societas · xlvi · stimulus · xlvi ·
stilus · xxxvi · sagittis · xlvii ·
sustinere · xlvii ·
subicere · xlviii ·

timere · vi · timet dei id duo · xlii · auctor ·
temporalia · vii · temporalia · xlii ·
tabula · ix · tenis · xlvii ·
tributum · x · tribulatio · xlvii ·
timor dei · xxiii · tribulatio · xlvii · tribulatio · xlvii ·
tribulatio · xxv · tribulatio · xlv ·
terra · xxix · terre ex · xlvi ·
tempus · xxx · tempus fam · xxxviii ·
teps · xxxv · temptatio ep · l ·
templum · xxxvi ·
testa · xxviii · tribulatio · lii ·
tristicia secula · lii · tribulatio · lii ·

vestis ane · xxxvi ·
vestis · iiii · tres species vanitatis · xxvi ·
vanitatis effectus · xxiii · veritas · xxviii ·
vinus · xxviii · via · xxx · via · xlvi
vespere · xxviii · vinum · xxxvi ·
vox · xxxvi · ego · xxxvi ·
virginitas · xxxvi · duo virginitas · xxxvi ·
vias in · xxxvi · ex · virginitas · xxxviii ·
vanitas dies · xlii · virga · xlvii ·
voluptas in · xlviii ·
verecundia · lii ·

xp diligendus · ix ·
xp natus · xxv ·
xp dives · secus · xl ·

est qr sui non misereb. Unde Job. xli. Cor eius indurabitur quasi lapis et cetera. Frigidus est in dilectione. Ut in
Jere. ij. Sicut frigidam facit cisterna et cetera. Ponderosus est per accidiam. Unde Job. vij. Factus sum
michimet ipsi gravis. Ex virtute vero ignis. i. caritatis totus efficitur candidus et rubicundus. per dei similitudi-
nem contra nigredinem. totus tractabilis per obediencie virtutem et hoc contra duriciam. totus ignitus per dilectio-
nem. Unde dicitur de helya eccli. xlviij. Surrexit helyas propheta et cetera. Totus levis vel mobilis et ydoneus
procedere de virtute in virtutem. Ceteras igitur proprietates et effectus facile potes adaptare in

commendacionem seu descripcionem caritatis. Commendacio caritatis.

Ad ipsam nos invitans apostolus ponit. i. ad cor. xij. dicens. Adhuc excellenciorem viam
et cetera. Dicitur autem caritas via qr nos ducit ad deum et ad hospicium paradisi. et omnes qui non habent cari-
tatem in invio sunt et viam civitatis habitaculi non invenerunt quos errare fecit dyabolus
in invio et non in via. secundum Ber. Hec est autem via que numquam viatorem suum fefellit quia numquam de-
seruit nec deserentem et hec est via quasi in duabus semitis que sunt dilectio dei a dextris et proximi
a sinistris quasi duobus scilicet summis in similitudine vite presentis. Dicitur autem caritas via excellencior qr
non evacuatur ut fides. spes. vel qr fundamentum est et mater ceterarum virtutum. Commendatur autem
caritas in principio ubi dicitur. Si linguis hominum loquar et cetera. Item in fine. nunc autem manent et cetera. Quia
evacuatis non manentibus fide spe tamen caritas permanebit. In medio autem quam sit fecunda in bo-
nis operibus ostenditur ubi in ascensu templi salomonici. xv. erant gradus. sic. xv. caritatis effec-
tus notantur quibus quasi gradibus ad celeste magni salomonis templum nobis ascendentibus pro
mittitur. Sed apostolus tractans de excellencia huius vite. i. caritatis sic dicit. Si linguis homi-
num loquar et angelorum. et cetera. factus sum velud es et cetera. quibus nullus fructus est cum sonitu. et si habuero
propheciam futurorum. scilicet noticiam et noverim mysteria omnia. scilicet novi et veteris testamenti
et omnem scienciam divinam. scilicet et humanam. et si habuero omnem fidem. i. de omni re credam quod creden
dum est. ita et perfectam ut montes transferam. i. demones eiciam caritatem autem non habuero. non
dico nulla sunt que habeo sed ego nichil sum. Et si distribuero omnes facultates meas et cetera. et si
tradidero corpus meum et cetera. caritatem autem non habuero et cetera. nichil michi prodest. licet forte prosit aliis. quasi diceret.
sed eloquencia tam subtilis qualis est angelorum aut quorumlibet sapientum. nec donum prophecie. nec
intelligencie scripturarum nec omnis sciencia neque fides et faciens miracula nec misericordie opera
nec quantacumque pena. vel tribulacio perpessa et pro deo possunt salvare hominem non habentem caritatem.
paciens est qr mala illata a proximis fert equanimiter. Benigna est. i. iniurias sibi illatas remit-
tendo. et egenis benefaciendo. Non emulatur qr bonis alterius non invidet sed congaudet. Non
agit perperam. i. perverse. Perverse enim agit si quis gloriam ex deliberacione malum facit. Unde
prov. xxviij. Qui perversis graditur viis corruet semel. i. perfecte. qr talis in corpore et anima cadit
in foveam dampnacionis. et talis sub plantis suis foveam fodit ut corruat. Ysa. xi. Sup
plantacio perversorum vastabit illos qr propria malicia vastantur ne subsistant. Non inflatur
de sua felicitate. i. non intumescit flatu vanitatis mundane qr pungitur sagittis verborum
dei qui ebibunt spiritum elacionis quando sibi indignatur cognoscens vilitatem suam. Unde Scient
gentes quoniam homines sunt. bene autem dicit quod caritas non inflatur qr qui veram caritatem
habet nec de virtutibus nec de forma nec de viciis tumet. Non est ambiciosa. nam aliis
preponi non desiderat. Unde luc. xij. Qui maior est inter vos fiat sicut iunior et cetera. hono
re invicem prevenientes. Non querit que sua sunt pro se. sed quandoque pro fratribus et pro pauperibus
ubi dicit glo. Caritas que non querit que sua sunt sic intelligenda est quod non propria

gmunibz s; com̄a ꝑ̄̄hl' an̄ ponit. Vł sic. non querit que sua sunt. i. ablata cū gtentio
ne non repetit q̄ꝛ plus amat firmitatem q̄m pecuniam. Non irritat̄. i. ñ puocat̄
ad iracundiam q̄ꝛ ꝑ mansuetudinē ñ curat īiurias ⁊ ꝑ pietatē culpam īiuriantis
deplorat. Non cogitat malū. i. q̄m possit reuendicare se. imo totū gdonat. Non
gaudet sup iniq̄tate q̄ꝛ gdolet ⁊ gpacit̄ pc̄antibz. Vnde quis infirmat̄ temptatōibz
⁊ ego non infirmor. quis scandalizat̄ conuersus ī pc̄m ⁊ ego non uror. Congaudet ā
ueritati. s. iusticie dei flagellantis uł uerbantis. Omīa suffert ꝑ ueritate ⁊ iusticia. oīa
credit que ueritas suadet ad salutē credenda. non dico omībz s; ꝓbatis spībz si ex deo
sunt ⁊ hoc ꝑ opa. Omīa spat que uitas ꝓmittit ut apparet in antiq̄s ꝑ̄rībz. Omīa
sustinet in quo caritatis longanitis apparet. ꝑ q̄m nulla longanimitas expc̄tat. Sed
eū amor ī paciam non hē nec murmat aut blasphemat q̄ dm̄ si differant̄ q̄ pmis
sa sunt q̄m diu placuit ꝓmittenti. Nunq̄m excidit ⁊ ita q̄n hē caritatē ⁊ ma
net ī xp̄o nunq̄ cadit. ipa eū que in hac uita diffusa ē ī cordibz nr̄is ad bn̄ merē
dum. ī futō erit p̄miū nr̄m. Cetera ū data nō non erunt ī eternum.

Caritas debet ordinari in nobis. Vnde dicit sponsa. Cant. ij. Introduxit me rex
ī cellam uinariam ordinauit ī me caritatem. Cella aquaria p̄t dici timor
lauans exteri⁹ ⁊ refrigerans estus gcupiaꝝ. Cella uinaria caritas siue amor. ca
ritas eū uino gsuie compat̄ q̄ꝛ quos replet facit alacres. audaces. fortes. obliuio
sos ⁊ q̄i insensibiles. Caritas eū mūdando gsciam mentē exhylarat. deinde audaciam dat q̄n
mundicia gsc̄e fiduciam prestat. sic audax erat sponsa dicens. Osculet̄ me ⁊c̄. Deinde ui
res ampliat q̄ꝛ mūda ⁊ bona gsc̄a nich timet ⁊ h̄ꝫ ꝓ ꝑ̄ luptōnem de dei adiutorio. ma
la ū timet omīa. obliuionē generat q̄ꝛ memoria eterioꝝ euellit ab aīo memoriā terenoꝝ
insensibilē reddit q̄ꝛ dū mentē ꝑ interiam dulcedinē mellicūs replet quicq̄d gtrari⁹ amaꝝ
replet gtempnit q̄i ñ senciat̄. Vł cella aq̄ria terenoꝝ hundancia. cella uinaria bonoꝝ
spūaliū copia que ideo uocant̄ uina q̄ꝛ reficiunt. iocundant. ⁊ ī ebriant. sicut patet ī ioseph
relinquente palliū egyptiace. Vł cella uinaria spes ē de celesti hundancia tū gtempla
tōnis gr̄a aut ipa claustrał gūsacō. Cella ista gtinet uinū gpunctōnis ī penitten
tibz. Hec ē cerusia ī abo pmē sn̄ q̄ alia non separant. deuotōnis ī famłantibz. leticie
⁊ exultatōnis in spe gaudentibz. celestibz gdictū aromatibz ī sublimo feruentē gtem
plantibz raspatū ī humilibz ⁊ feces pc̄oꝝ suoꝝ p̄ oculis hn̄tibz. Floratū sapientibz ⁊
indesiderare iustificatōnes dn̄i gcupiscentibz. Vł cella uinaria ipa gr̄a in q̄ intro
ducit̄ que tot hē gnā uinoꝝ quot uirtutū ⁊ hē uasa ut sup̄. Humilitas gtinet
raspatum ⁊ sic de aliys. Huī⁹ cellē p̄ma ps pn̄ia. uasa hui⁹ illaꝝ gnāꝝ dona quibz
uetus hō atterit̄. que sunt dolor. pudor. timor ⁊c̄. Sc̄da pars iusticia bipta in
actiua cui⁹ uasa misereri in hylaritate. tribuē ī s̄implicitate ⁊ gtemplatiua. hⁱ⁹
uasa sūt lectio. meditatō ⁊ hⁱ. Seq̄r̄. Ordinauit ī me caritatē p̄t intelligi suā
uł meam. suam sic ordinauit ut porem in illam exhibet q̄m meam exigeret
⁊ intellige ī me. i. erga me. Vnde. j. Jo. iiij. ipe prior dilexit nos. Vł q̄m nec ipe sibi
ipi pepcit. nec se tanū huit. s; tradidit se ut exhibet sibi gł̄iosam ecc̄liam ñ ha
bentem maculam neq; rugam. ad eph. v. In quo uidere potes caritatis ordinē
ñ seruasse q̄i plus me q̄m se dilexit ⁊ tale p̄ciū p me dedit. cū p̄cio ex nulla

parte comparanda sunt. Vel ordinavit in me caritatem meam quemadmodum diligendi. Unde Augustinus in libro de doctrina christiana. Ut diligamus primo quod super nos scilicet deum. Secundo quod nos sumus scilicet animam propriam. Tercio quod iuxta nos scilicet proximum. Quarto quod infra nos scilicet corpus nostrum. Secundum ambrosium diligere proximum sic dividitur. Primo parentes et matrem. Secundo filios. Tercio cognatos secundum quod in ordine iuncti sunt. Deinde amicos postremo inimicos. Quod autem patres et matres plus diligunt filios suos quam ipsi parentes non est naturalis dilectio sed carnalis.

Caritas vinculum perfectionis est. Unde ad col. iii. Super omnia caritatem habete que est vinculum perfectionis. Ipsa enim vinculum est quod non secatur per non solum quod nec gladius licet acutus scindit nec ignis quantumcumque flagrans comburit. Gladiis enim martyrum secabantur caritas non solvebatur. Demergebantur in profundum sed caritas non mergebatur. De hoc vinculo dicitur Osee. xi. In funiculis adam traham eos in vinculis caritatis. Funiculi adam largitas quam fecit deus ade ante peccatum. Vel penalitas post peccatum. Unde funiculi ade sunt omnes mundi penalitates. Fames. sitis. frigus. calor. labor. languor et huiusmodi. Hec sunt que ligant homines ne faciant ut furibundi. Vinculum caritatis dilectio que vincit hominem vel ligat sicut ligatur dolium ne effundatur vinum. Item enim dei dilectio ligat oculum ne fatue respiciat. Cor ne illicita concupiscat et sic de aliis sensibus. Caritas communio cordium ita quod ubi est caritas ibi nulla est proprietas sed omnia communia. Unde act. iiii. multitudinis credentium erat cor unum. Per hanc communionem. Item erunt omnia communia scilicet bona et mala. bona per congratulationem. mala per compassionem. Sicut enim oculus sibi soli non videt sed toti corpori sic et nos ex caritate non nobis sed toti ecclesie debemus utilitati studere. Ideo dicitur quod caritas non querit que sua sunt sed alterius. Quicumque ergo hanc communionem non habet excommunicatus est. Unde data est sententia ab apostolo. Qui non amat dominum nostrum ihesum christum sit ipse anathema maranatha. i. ad cor. in fine. Qui enim non diligit mortuus est. Unde i. io. iii. Qui non diligit manet in morte. Non diligit autem caput id est christum qui ledit membrum id est proximum. Sicut non diligeret caput tuum si sciret ledere manum tuam. Ideo dicitur i. io. iiii. Qui non diligit fratrem suum quem videt deum quem non videt quomodo potest diligere q.d. nullo modo. Non diligit autem deum vel proximum qui non communicat ei substantiam suam quandocumque loco et tempore. Unde iac. iii. Qui habuerit substantiam huius mundi et fratrem suum viderit necesse habere quomodo caritas dei manet in eo. scilicet nullo modo. Quicumque ergo non habet hanc communionem excommunicatus est. et mortuus est. et ingratus est qui non gratetur dei bonitatem corde amando. vel opere benefaciendo. Item non diligit christum qui non diligit proximum qui non diligit sponsam eius id est sanctam ecclesiam et filios id est fideles et canes id est detractores qui multum commodum faciunt domino suo et si hi non intendant. sed probatio dilectionis exhibitio est operis et ex quo de aliis non sunt solliciti vestiti quam sunt excommunicati. Unde canonica Iude. ii. Ve hiis qui in via chaym abierunt qui scilicet quicquid faciunt pro se faciunt et de fratribus non curant sicut chaym qui dixit. Numquid custos fratris mei sum. Gen. iiii. Totum enim pro se facere et omnia ad proprium commodum retorquere. pessima est proprietas nec potest talis communicare proprietati dei cuius proprium est misereri semper et parcere. Unde dicit apostolus. i. cor. x. Nemo quod suum est querat sed quod alterius. Ideo dicit apostolus idem. ii. ad thi. iii. quod in novissimis diebus instabunt tempora periculosa et erunt homines seipsos amantes.

Caritas signum est et caracter quo deus suos cognoscit et quo debet signari grex

v eiuſ cuiuſ menbra ſūt fideleſ aīe. Cruneſ intrant ne pereant. p cruneſ ꝗ ſignificant duo affectꝰ
caritatiſ. vnꝰ in dm̄ ⁊ alt̄ in proximū ꝗ debent intrari .i. ī unū jungi ⁊ ideo nec ꝑpe ſiṉ pximo
nec pximꝰ ſīn deo ꝗ debent ēē unū qꝛ proximꝰ debet diligi ꝓp xpm̄ ⁊ in proximo debet diligi deuſ. Vn̄
ꝗ. Vulnaſti cor meū ī uno crine colli tui .i. ī unitate affcīu caritatiſ tue. Item ī h̄ apparet
ꝓrogatiua caritatiſ inṯ uirtuteſ qꝺ cū nōibꝫ paucarū uirtutū noīetur deuſ. Melꝰ tn̄ uere
ꝑpe cenſat̄ noīe caritatiſ. Vnde .i. Io. iiij. Deuſ caritaſ ē. qꝺ aūt dr̄ tu eſ pacia mea ubi aliqd
tale tropice dcm̄ ē ut legat̄ .i. tu eſ ipſe a quo ē m pacia ⁊c̄. hr̄. ⁊ licet h̄ noīe caritaſ
realit̄ queniat toti trinitati appat̄ tn̄ ⁊ ſpecificatꝰ uocatur cura ſpm̄ ſcm̄ ꝗ ē amor pr̄iſ
⁊ filij ⁊ ſignū ⁊ ꝑbatꝰ intimi amoriſ p̄riſ ad filiū ſic̄ proleſ parentū. Spiratū enī ab utꝫ
unū ⁊ opa caritatiſ de redemptōne nr̄a attribuunt̄ ⁊ appant̄ ſpū ſcō. Vnde ꝑ xpo dr̄
ꝯceptuſ de ſpū ſcō .i. opatōne ſpc ſancti.

Caritaſ ē palliū fideł aīe que opit poſteriora .i. pcta preterita ne appareant ī iudicio.
Vnde ꝑū .x. Vniuſa delicta opit caritaſ. ⁊ .i. pe. iiij. Ante oīa mutuā ī uobimet
ipſiſ caritatē hnteſ ꝯtinuam qꝛ caritaſ opit multitudinē pccoꝝ. Et nō. qꝺ dicit mu
tuam. hec ē latitudo pallij hui ⁊ ꝯtinuam. aliogn̄ ꝑcuſum erit. pallium ⁊ illud re
uelat anteriora qꝛ ad celeſtia facit expeditū que debent ēē anteriora ⁊ ſibi ad opa p̄ue
⁊ nūc. Hoc pallio indutuſ erat aplc̄ dicenſ ad ph. iij. poſterioꝝ oblituſ ⁊ anteriora me
ipm̄ extendo. Si ꝗ opuluū tuleriſ ⁊ palliū tuū vecioteuſ .i. ſi caritatē tuam reling
riſ uł ꝑcando recidiuatuſ apparebut in iudicio feditateſ tue. Hoc ē qꝺ dr̄ angelo epheſ
ſi. apoc. ij. abeo aduſuſ te qꝺ caritatē tuam reliquiſti memor eſto vnde excideriſ ⁊
age pniam ⁊ pma opa fac. ſin aūt ueniam ad te ⁊ mouebo candelabrū tuū de loco
ſuo. Caritaſ quicquid diligit ſuū facit. vnde Greg. Mira uirtuſ pure caritatiſ que
aliena opa ſn̄ labore ſua facit. Ideo ſecure ſic orat ꝗ caritatē hr̄. participem me
fac deuſ oīm timentiū te. ⁊c̄. Multo magꝭ ꝗ ſtudendū ē amare qm̄ amari. Cum
quicquid amore nr̄o attigerimꝰ nr̄m efficiat̄. amor enī ē ille peſ. de quo dr̄. Deut. xi.
Omniſ locuſ quē calcauit peſ ur̄ ur̄ erit. Itē. Iosue .j. oem̄ locū ⁊c̄. Item amor ē
ſicut accipit̄ qui capit pede ſꝫ non ū aueſ uolanteſ. ſ. bona ſpūalia qꝛ ū curat
de terreniſ. Caritas enī ſic̄ accipit̄ de pluuiſ .i. uirtutibꝫ mltū hr̄ ⁊ parū de carne
qꝛ multū curat de ſpū ſꝫ de corpe parū. De h̄ accipitre dicit dn̄ꝰ. Iob. xxxix. Nunqd
ꝑ ſapiam tuam plu. ancı. ⁊c̄. q.d. non ſꝫ ꝑ ſapiam meam. Ex deo enī ē qꝺ amor nr̄
hr̄ pennaſ quibꝫ ad dm̄ uehatur.

Caritaſ monſ ē ī uertice montiū. vnde yſa. ij. Erit ī nouiſſimiſ diebꝫ .i. tempe
gr̄e ꝓparatuſ a deo a quo omē bonū monſ .i. caritaſ domꝰ dn̄i quo .ſ. aſcendit̄
in domū dn̄i .i. ī celeſtem ierlm ī uertice montiū. alie uirtuteſ ſūt alij monteſ
ſꝫ caritaſ monſ ī uertice montiū eminentiſſima .ſ. oīm uirtutū. Hoc ē enī monſ
coagulatuſ monſ pinguiſ monſ oliuaꝝ quē dnꝰ aſcendebat oratūꝰ. Luc. xxij. qꝛ n̄
exaudit̄ oratio n̄ ī caritate facta. ⁊ ꝑ hunc montē uenit dnꝰ in die paſche floridi
qꝛ caritaſ fecit eū pati. Ipſa ē ⁊ oleum. Hinc ē quod omniſ oblatio ſacrificij ſiue
in craticula ſiue in clibano ſiue ī ſartagine oleo reſpgebat̄. vnde leuit. ij. aīa cū
optulerit oblōnem. ⁊c̄. ⁊ bn̄ dr̄ oleum qꝛ illuminat cecoſ. paſcit famelicoſ. ſanat
egrotoſ. penetrat duroſ. ungit pugileſ. auget īcendiū. diſtempat coloreſ uarioꝝ

dñi et distingui a grege diaboli. Unde Io. xiii. In hoc cognoscent omnes quia mei estis discipuli si dilectionem ha-
bueritis ad invicem. ubi dicit Glo. In caritate dinoscuntur discipuli Christi non in scientia. ideo dicturus est dominus quibus-
dam in iudicio non novi vos. quia videlicet non invenio in vobis titulos meos. scilicet paupertatem
caritatem. humilitatem. mansuetudinem et huiusmodi. Signum autem spiritus sancti apostolice est caritas. Unde ad Ephe-
sios iiii. Nolite contristare spiritum sanctum in quo signati estis in die redemptionis. Caritas
est denarius quo emitur regnum celorum et habet decem quia precepta in duobus preceptis caritatis con-
tinentur ut adimpleantur. Sed quidam non habent nisi dimidium huius denarii qui solos suos ami-
cos diligunt. alii videntur habere integrum sed nimis parvus est et ideo reprobatur et non recipitur. qui
scilicet non nisi christianos aut homines sui ordinis diligunt. alii autem fractum habent et ideo non recipitur a
mercatore celesti. scilicet qui multos diligunt et aliquem odio habent.

Caritas sola pugnat contra hostes id est vitia et ea expugnat et ideo ipsa sola coronabitur et ipsa
est quasi miles stipendiarius cui soli debetur regnum celorum. Nullus est nisi per eam pro alicubi milicie
christiane. ipsa est que conducit operarios in vineam domini. fides et spes non coronabuntur quia non pugnave-
runt. Caritas enim est quo sola imperant operationes et motus. et ipsa sola vere pugnat et
vere meretur. Hec dicitur pugnare sicut dicitur baculus pugnare vel percutere. quia omnibus cari-
tas utitur quasi armis. et sicut miles deponit arma post victoriam sic caritas fidem et spem.
ipsa autem manebit.

Caritas est consummatio totius boni. Unde ysa. xxviii. Consummationem et abreviationem
audivi a domino deo exercituum super universam terram. Unde omnis consummationis scilicet virtutum
et sacrificiorum vidi finem. scilicet caritatem. propter caritatem enim Christus pendens in cruce. ait con-
summatum est. Caritas enim quam habuit erga nos omnia predicta de eo per prophetas implevit usque
ad mortis passionem. maiorem enim caritatem et cetera. Consummatissima fuit dilectio patris
qua dilexit nos ante mundi constitutionem quia nec pepercit filio suo unigenito propter nos. sed pro nobis
omnibus tradidit illum. quod prefiguratum fuit. Gen. xxii. In hoc quod abraham filium suum voluit
immolare et sacrificavit arietem. scilicet carnem Christi. Est et caritas consummatio et bonum dicitur. sed con-
summatio abreviata quia abreviavit nobis verbum. scilicet filium dei qui exinanivit se formam servi
accipiens. abreviavit et verba legis. scilicet decem precepta redigens in duo. Diliges dominum et cetera.
et proximum et cetera. vel est in unicum verbum quod est diligere proximum. Unde ad Ro. xiii. Qui
diligit proximum legem implevit. Nam non adulterabis non occides et cetera. et si quod est ali-
ud mandatum in hoc verbo restauratur. Diliges et cetera. Aug. Cui non vacat divinorum ser-
monum volumina evolvere aut eorum secreta omnia penetrare tene caritatem in qua tota lex
pendet et prophete. Idem. Habe caritatem et fac quicquid vis omnia implesti. sed si desit frustra
habentur cetera. si adsit habentur omnia. Hanc qui tenet in moribus scientiam habet et eorum que patent
et eorum que non patent in scripturis.

Caritas numquam est solitaria. sed ut est in celo. ut in inferno. Iungitur est sociola in cor-
one bona totius humani generis pedagoga. Nichil humanum putat a se alienum.
lata ut oceanum. Aug. Quo sine errore omnia comprehendit et sine labore custodit. Item
de hac dicit sponsus sponse. Cant. iiii. Vulnerasti cor meum soror mea et cetera. quia non
tantum tetigisti sed usque ad cordis intima penetrasti. In uno oculorum tuorum et cetera. in una
et precipua virtutum tuarum. scilicet est in caritate. aliis enim virtutibus me tangis hac so-
la cor meum vulneras. et in uno crine colli tui. per collum iungitur caput corpori

omnibus coloribus supernatat quia efficacissime eleuat ad superna.

Caritas est latum mandatum. Unde latum mandatum tuum nimis. propter comprehensionem quia totum
tenet .x. precepta. propter extensionem ad inimicos. Unde diligite inimicos uestros etc. propter pre-
mii magnitudinem. Unde mensuram bonam etc. propter germinationem quia non excidit. Unde
cuius ignis in Syon et caminus in Ierusalem. Ysa. xxxi. propter facilitatem quia amanti nichil est diffici-
le. Solus enim amor impossibilia ad possibilitatem reducit.

Diligentissime notandum est quod ab inicio mundi fere nullus sanctus extitit qui
non caritatem nobis aut uerbo aut facto commendauit. Ipsa enim Abel martyrem fecit
et Abraham de terra sua eduxit et utique ipsam pro terra commutauit. Ipsa Ioseph in carcere muniuit
et eundem in solio principum collocauit. Hec est que seruos dei facit mundi illecebras fu-
gere. uoluptates calcare. carnis concupiscentiam cohibere. et eius desideria frangere. honores mun-
di contempnere. uniuersa uite presentis blandimenta respuere. ipsam quoque mortem pro desiderio
uite eterne suadet non timere. Per hanc martyres ad regnum celorum per tormenta transierunt
quia deum pro amore uirtutis suauitate arserunt suorum corporum cruciatus et rerum temporalium damp-
num fortiter contempserunt. Et ideo bona que numquam deficient sibi acquisierunt. Et ne pauci essent
amici dei pro eternis temporalia spernere studuerunt abiectis omnibus alacriter post Christum currere
a quo cursu nec eos cupiditas retrahere nec aduersitas potuit deterrere. O quam dulcis es o caritas
illis fuisti quos tanta propter te sustinere coegisti. Quibus illos uinculis ad te traxisti quos mun-
do et per blandimenta retrahente et per tormenta repellente perdere non potuisti. Concurrerunt
ergo quia tu eos traxisti. uicerunt quia tu eos iuuisti. peruenerunt quia tu eos suscepisti. Quam
inextinguibilem in precordiis eorum arsisti. quam nec obprobriis nec premiis nec penis obruere potuisti.
Si uerba dei diligenter loquitur. Unde Thob. xii. Opera dei reuelare et confiteri honorificum. Si de eo dili-
genter audit loqui et ipsum loquentem. Unde Audiam quid loquatur in me etc. Si dolet de eius dede-
core. Unde tabescere me fecit zelus meus etc. Si gaudet de eius honore. Unde quocumque occasione
predicetur Christus in hoc gaudeo et gaudebo. Si amicos eius diligit et honorat. Unde Psalmus. Oculi mei ad
fideles terre ut sedeant mecum. Si inimicos eius odit et deuitat. Unde Nonne qui oderunt te domine oderam.
Si domum eius id est ecclesiam diligit et frequentat. Unde Stantes erant pedes nostri etc. Item. Domine
dilexi decorem domus tue etc. Si laudes eius et seruicium diligenter promouet et ascultat. Exemplo
Dauid qui dicit. Psallite deo nostro etc. Si de eo semper uel sepe cogitat. Unde Prouidebam dominum
etc. Si dormiens de eo sompniat. Exemplo Iacob uidentis dominum innixum scale. Si aliquotiens pro amo-
re eius cibum uel sompnum amittat. De primo dicitur. Gustato spiritu decipit omnis caro. De secundo dicitur
Eccli. xxxi. Cogitatio illius auferet sompnum. etc. Si uerba eius et opera commendat. Unde Numquam
sic locutus est homo. Et id. Bene omnia fecit et surdos fecit etc. Si pro eo quicumque uiuat et pugnat
sicut Io. contra Heticos. Si mandata eius pro posse custodiat. Unde Io. xiiii. Qui habet mandata me-
a et seruat ea ille est qui diligit me. Et i. Io. v. Hec est caritas dei etc. Si data sibi a deo dili-
genter custodiat. Si prohibita ab eo nullo modo faciat. Si in eius seruicio se et sua expendat.
Si in eum delinquerit cito satisfaciat. Si pro eo dampna et obprobria suscepta negligat. Unde
Prouerbiis xii. Qui negligit dampnum propter amicum iustus est. Item ad Phil. iii. Que michi
fuerunt etc. Si in ipso solo glorietur. Unde Qui gloriatur in domino glorietur. Si de ipso solo
uel de hiis que ad ipsum pertinent letetur. Unde ad Phil. iiii. Gaudete in domino semper etc.
Si de amissione uel offensione eius amarissime contristetur. Unde Heremita passus lib.

cum carnis dixit. Doleo usque ad mortem. & ysa. Luctu unigeniti fac t. Si ipse passo compati
atur sicut docet ap. ad phil. ij. Hoc sentite in uobis &c. Si aussus ab eo uelocit conuertatur
et separet. Vicinat innocencie festinata correptio. Si p eius amore quodlibet gaudenter patia
tur. act. v. Ibant apli &c. Si quid boni h3 ut agit ei attribuat. Unde ij. cor. viij. Gra
dei su id quod sum. &c. ysa. xxvi. Omnia opa nra opatus es &c. Si dno suo & non sibi uiuat
si tam de bonis qam de malis & equo animo agit. i. ad thess. i fine. In omnibus gras agite
Job. i. Sicut dno placuit &c. Si ipsum pditum studiose requirat. ysa. lv. Querite dnm dum
inueniri potest. Si inuentu sollicite custodiat. pu. xxvij. Qui custodit dnm glificabitur
Si i omni aduersitate ad ipsum refugiat dicens Tu es refugium a tribulatione &c. Si eius iracu
diam patient sustineat. Unde bonum est dne qd hu. &c. Si eius bnficia & delicta ppa semp i me
moria heat. De pmo dr. Noli obliuisci oms retributiones eius. De scdo deut. ix. Memento
& noli obliuisci qm ad iracundiam puocauis dnm dm tuum. Si dno suo soli placere appe
tat. Unde ad gal. i. Si adhuc hoi placerem &c. Si quicqd p faciens amplius cupiat. Unde i
mandatis eius uolet nimis. Si cu dno suo idem uelit & renuat. Tulli. Idem uelle & idem
nolle &c. Si cu dno suo ee omni tempe desidat. Unde cupio dissolui &c.

Caritas e lignum uite ul arbor significata p lignum uite qd erat i medio padisi.
Et bn i medio e quia caritas n qrit q sua sunt s3 coem utilitatem diligit qd signatur
in hoc quod dr i medio padisi. i. erit ul religionis ut uidelicet gram suam ad omnes
coiter pferre appareat. Vel ut pit ab omnibus adiri possit & apphendi. Unde dr Sap. iij. lign
uite e hiis q apphenderint eam. s. pseuerant. Beatus. ecce arboris fructus. supior bitudo
celestis. huius arboris radix qm. vij. h3 firitas. v. modos diligendi. iiij. ad dm. duas ad
pximum. unica ad semetipsum. De hiis dr Infra de illis. iiij. satis dcm e sup. Hec e ar
bor de q dicit nabug. Dan. iiij. Videbam & ecce arbor i medio tre &c. que expositionem
sicut dicit ysidorus in libro differen. duo sunt circa pximum seruanda. s. ut bnficiis in
pensione foueatur & nulla malicia ledatur. Greg. Nec deus sn pximo uere nec pximus sn
deo uere diligitur. Caritas enim dei p spm scm diffunditur in cordibus nris. Hinc e qd bis
datus e sps sanctus aplis a dno. pmo dno adhuc in tra conuersante. Scdo in celo eode psi
dente. in tra ut diligatur ut dil. pximus. in celo ut diligatur deus. pmo i tra. scdo in celo.
qr sicut dicit. i. Jo. iiij. Qui non diligit fratrem suum quem uidet dm quem n uidet qm p dili
gere. Ibidem. & h mandatum habemus a deo ut q diligit dm &c. Est aut duplex dilectio in talecta
in affectu que debetur amico & inimico. exercitata i effectu. i. i opum exhibitione q sibi
debetur utrique. Qualis aute debeat teneri dilectio pximi ostendit ds. lev. xix. dicens. Di
liges pximum tuum sicut teipm. quod sic exponitur. Non ait plusqm teipm. imo sic
teipm qd sic exponitur. ad h. s. ad quod teipm ad fruendum deo ad uidend dm. ad uitam
eternam possidendam. Vel sic sicut teipm. i. gratis n symoniace. Teipm enim diligit ho
gratis non spe mercedis temporalis. Vel sicut dicit aug. Teipm diligit non id qd e
non qr sit sibi pater. fr aut soror. sic pximum debet diligere id qd e non qr sit ei
pater fr ul aliquid. Item sicut teipm. i. sicut uelles te diligi. quod duobus modis necesse
e impleri. Conseruando uidelicet utrumque pcepm iusticie. pmu pceptum iusticie pcepit
ds. Mat. vij. Omnia quecumque uultis ut faciant uobis hoies & uos facite illis. hec e enim
lex & pphe. De scda thob. iiij. ad filium. ab alio qd tu odis fieri tu ne alique facias

alteri. Hunc modū diligendi ꝓximū commendat dñs. Math. xij. Diliges ꝓximū tuū tanquam
te ipsum. Maius hoc ad preceptū non est. ibidem. Dilige ꝓximum sicut te ipsum. Maius est omnibus holocaustis
⁊ sacrificiis. Item tribus modis diligendus est ꝓximus. scilicet voto verbo ⁊ beneficio. scilicet corde ore
⁊ opere. In voto vero bonum desiderium ut ei desideret quicquid boni poterit ⁊ desideras. Sic dilige
bat apostolus dicens. ad phil. i. Testis est enim mihi deus quomodo cupiam vos omnes in visceribus christi
Item diligendus est verbo. Ut instruas. corripias consoleris. ores pro eo. ij. thess. in fine. Corripi
te inquietos ⁊ cetera. Diligendus etiam est beneficio. Unde ad gal. vi. Alter alterius ⁊ cetera. Glo. alter alterius
honera portantes. sunt consilium ⁊ auxilium sibi invicem impendentes. Item. ad dilectionem
ꝓximi nos invitat. eccli. xxvij. Dilige ꝓximum ⁊ coniungere fide cum illo ⁊ cetera. Exo. xxij. Man
davit illis. i. hominibus unicuique de ꝓximo. ad eph. v. ambulate in dilectione sicut ⁊ christus dilexit
nos. scilicet gratis. recte. fructuose ⁊ cetera. Ut supra habes expositum. Item ad dilectionem inimicorum invitat
nos dominus ⁊ eam precepit nobis. Math. v. Diligite inimicos vestros benefacite hiis qui oderunt vos
⁊ cetera. Ecce tria que sunt necessaria in dilectione inimici. scilicet gratia cordis ... Unde Diligite ⁊ cetera.
Oratio oris. Unde orate ⁊ cetera. Beneficium operis. Unde benefacite ⁊ cetera. ⁊ quia familiare est filiis a patre
ipsum commodum ... ⁊ sicut dicit aug. In mandatis dei nichil est mirabilius quam quod precepit
diligere inimicos. Statim subiungit. De retributione huius dilectionis dicens. Ut sitis filii. i.
imitatores patris vestri. si autem filii ⁊ heredes ⁊ cetera. Quomodo autem teneri debeat dilectio ista ostenditur prov.
xx. ad ro. xij. Si esurierit inimicus tuus qualicumque esurie corporali vel spirituali ciba illum. videlicet
corporali si indiget spirituali. i. doctrina. exhortatione. bono exemplo ⁊ huiusmodi. Si sitit quod idem est potum
da illi ⁊ cetera. Sequitur in prov. Hoc faciens prunas congregabis super caput eius ⁊ dominus reddet tibi. Per prunas
incendium caritatis. Per capud mentem intellige. Hic enim de inimico possum facere amicum quod
est ingenium miraculum ⁊ hoc est mutatio dextere excelsi. Quod si post omnia beneficia hic remanserit
serit in nequicia sua carbones etiam incendii congerimus super capud eius quia dominus ultionem adducet
⁊ retribuet habundanter super. ⁊ dominus reddet tibi in futura retributione quam operarii pagabuntur
Item dominus dicit luc. xvij. Si peccaverit in te frater tuus corripe eum ⁊ si penitentiam egerit dimitte il
li ⁊ si septies in die peccaverit ⁊ si septies conversus fuerit ad te dicens. penitet me dimitte
illi. Amor amici est sicut canis vel sarraceni qui diligit amicum ⁊ odio habet inimicum. Amor
autem inimici proprie est christiani Unde dominus Math. v. audistis quia dictum est antiquis. Diliges amicum tuum
⁊ odio habebis inimicum. Ego autem qui non veni solvere legem quam sum impletor legis dominus ⁊ magister di
co vobis. Diligite inimicos ⁊ cetera. Item. Si diligitis eos qui vos diligunt quam mercedem habe
bitis. q. d. nullam aut parvam. nonne ⁊ ethnici hoc faciunt. Non enim sufficit christiano
non fuit melior ethnico. Unde paulo post sequitur. Estote ergo perfecti ⁊ cetera. Magna enim ⁊ summa
perfectio est diligere inimicum ⁊ nichil amplius placet deo. Unde ipse dixit de david. quod sicut me scie
bat diligere inimicos. Ut patet in saul ⁊ absalone. Inveni virum secundum cor meum. ⁊ hoc
est una de causis quare voluit appellari filius david. Secundum cor dilecto. Sed in dilectione inimici me
sem maxime faciunt omnes virtutes quia inde palantur. nutriuntur ⁊ roborantur. Fratres amice
inimici ⁊ benignitas erga ipsum gladius est quo interficiendi sunt ipsi inimici. vel interfici
enda in eis ipsa inimicitia. non natura. Dum caritatis operibus de inimicis amicos faciunt congre
rentes carbones. i. opera caritatis super capita eorum quibus liquefiant in amorem. qui prius
congelati erant per iniquitatem. Diligendi ergo sunt magis inimici quam amici multi
plici ratione. Prima quia magis deo placet ⁊ deo gratius est. Iungitur enim dicit ravo sermo

non fecit de diligendo amico. Secunda quia ipsi magis indigent et pauperioribus dandum est beneficium.
Tercia quia in ipsorum dilectione memoria. diligendo enim inimicos tunc nos absoluimus et et ipsi
nos apparant et indebitant singulis beneficiis que nobis impendunt. Quarta diligendo inimicos et
nos absoluimus et magnum catallum uictorum colligimus. Quinta quia arcas paradisi nobis tradunt
scilicet tribulaciones que sunt arce paradisi quod apparet ex eo quod omnes qui pie uolunt uiuere in christo
persecucionem paciuntur. Sexta quia paciam nobis augent que in tribulacione dilatatur. Unde
iudicum. Hee sunt gentes quas dereliquid dominus et cetera. Exemplum de quodam ribaldo qui a quibus paciebatur
se grati. nec aliquem odiebat. Septima quia inimici nostri sunt sepes et spine ne ad malum exire
amicus. quia propter eos cauemus sepe a peccatis ne ipsis gaudium faciamus uel demus materiam detrahendi.
Unica uetula maledicens. id est mesdisant magnum commodum facit in uilla sua quia propter eam se
pe dimittunt vicine sue peccare ne sustineant iniuriam eius. Unde est quod dicitur ecclesiastici. xviii. Si dederis
anime tue concupiscencias eius faciet te in gaudium inimicis tuis. Octaua. quia illo ictu maxime confunditur
et terretur diabolus. quia recipit a me. quando benefacio inimico. precepit enim dominus pugnare cum antiquo
serpente. pugna enim solet fieri pugnis. id est operibus quibus diabolum. quando enim benefacio amico non
facio diabolo nimiam lesionem. sed quasi unesgratereure. gallice. sed quando benefacio inimico meo
percucio diabolum usque ad cor. vel usque ad cerebrum. Item diligite inimicos uestros. homines odibiles
et inuicem odientes qui dicunt inimicos non diligendos confutantur. Crisostomus ait. Si iustum fuisset inimi
cos odire deus te ex gentibus inimicum in suam nunquam suscepisset dilectionem. Qui pro inimi
cis suis filium proprium tradidit in mortem quod inimicum suum in filium adoptauit et coheredem uni
genito suo fecit. Sed non est mirum si quis uideat illis inimicos suos amare. quia nec ami
cos suos sincere diligunt. Qui autem amicum suum non potest diligere quid potest inuenire quod
diligat. Sustine ergo ad tempus inimicum tuum et bonum fac ei. postmodum autem inductum beniuolencia
tua amabis eum quasi amicum tuum. Non enim tantum hoc precepit christus pro inimicis nostris quam pro no
bis. quia licet illi dilectione sint indigni nobis tamen non licet aliquem odire. Odium enim species
est tenebrarum. et ubicumque insedit sordidat pulchritudinem caritatis. Si odis inimicum tuum magis
noxes tibi quam illi quia illi forte non noces animam tuam grauiter ledis. Si parcis illi magis parcis tibi.
Si benefacis illi magis benefacis tibi quam illi. Considera ergo quod cum tibi iniuriatur urgetur et possidetur a diabolo.
qui ipsum ad hoc impellit et postquam elige misereri ei quam irasci. Sicut equus qui multum urgetur et
pungitur impellente te magis irasceris ascensori quam equus. Vel dilige inimicum si iniuriam pa
teris noli iniuriam presentem aspicere. sed considera gloriam quam consequitur et in iudicio pro mer
cede. Noli dampnum respicere sed lucrum pacience. Totum enim uidetur difficile hiis qui non sperant re
tribucionem iudicii. Sapiens enim mercator cum bonas merces inuenit quas magnis labo
ribus quesiuit magis ad lucrum quod inde sperat quam ad labores quos pro ipsis hinc diu sustinuit at
tendit. Benefacite hiis qui oderunt uos. Crisostomus. Sciens deus quia caritas delectatur carnalibus
ex beneficiis nascitur et si non fuit prius ideo iubet nos benefacere inimicis ut eorum odia nostris
beneficiis compescant. Si enim dando et accipiendo amicicia nascitur que non erat prius et omnis
inimicicia beneficiorum assiduitate compescitur. ergo benefacite odientibus. Ut ex nostra beniuolencia
ipsi dicent quod iniuste nos oderunt. Ieronimus. Si inimicis nostris beneficia prebeamus maliciam eorum
nostra superamus bonitate et emollimus duriciam animi et ad penitenciam flectimus. Tullius
Cum sodales fuerint inimicicie malum est si opinio iniurie nunquam beneficio sit extincta
Orate pro persequentibus et calumpniantibus uos. Crisostomus. Orantes pro inimicis non tantum illos quam nos quidam

uicia carnis uestiunt qr non hnt carnem. In carne aut angelicam gliam acquirere
maioris e meriti qm hre. sicut dicit Ro. Nichil negligit et hoc p amorem contra supbiam.
Hec e aute uirtus timoris quo ad negligenciam. unde ecc. vii. Qui timet dm nichil
negligit. Omniu aliorum bono congaudet contra inuidiam. et hoc e uirtus caritatis. unde dr. i. cor.
xiii. de caritate. congaudet aute ueritati. Hoc e quod dr. ad Ro. xii. Gaudere cum gau
dentibz. Inuidus de alterius felicitate torquet. infirmis compatit et condolet nobis. s. qr in illa
btitudine nulla miseria. Ro. xii. flere cum flentibz. unde dr. ysa. xxxiii. angli pacis a
mare flebunt. quod fit cu uident nos uicia uirtutibz anferre. et hoc contra sedam partem
inuidie. que de malo gaudet alieno. Debiles adiuuant. unde ad Gal. vi. Alter alterius et c.
puersos sustinent. et hoc p paciam. unde btn pacientes erunt ut annuntient. i. angli fiant
qr angelus nuncius. Blandit. dicens aie peccatrici. Reuertere reuertere sunamitis et c. Sola
corripit caritate non ex indignatone uel arrogancia. unde Mt. xviii. et luc. xvii. Si p
catur frater tuus et c. Solu dm desidat. unde Ps. Dne an te ome desi. meu. non honores. non
diuicias. non delicias. aut hi. Simul meret et pcipit. unde Pu. xii. aia que bndicit impin
guabit et c. Simul pcipit et obedit. unde in auditu auris et c. Simul contemplat et agit. et hoc
e quod iacob uidit ascendentes et descendentes anglos. se totu repsentat deo et hoc p confes
sione et uitam. De primo. Cant. Ostende m faci. tu. De scdo. Miserere mei qm infirmus sum.
Ingtus malis et inuidentibz. miseris. abiectis. et fatuis ministrat. vox enim angli e. i. cor.
ix. Omnibz omnia factus sum et c. Gratus ad implend preceptum dnicum. Mt. x. Gratis ac
cepistis et c. Caritas enim non querit que sua sunt. Item ad phil. in fine. Non quero
datum sz requiro fructu. Infatigabilr. unde paulus. Non cessamus hmilr. unde ap. hmi
liter gnua flecto ge. me. et c. latent. Exemplo xpi nocte orantis p discipulorum salute. unde
Symon. ecce sathanas. et c. Visibilia et inuisibilia penetrat. Sorde aliorum non coinquinabitur
exemplu de sole. Deo plane consentit et hoc p caritatem. que e amare cum deo et odire cum deo
Officiu proprium implet contra quosdam qui instituta ordinis nolunt implere. uel ea que
iniunguntur cum tn libentissime faciant alia ad que non tenentur. Datur fidelibz ad
custodiam. unde ecc. xvii. In unamquamque gentem pposuit rectores. i. anglos. Semper
uigiles. unde non dormi. neque dor. et c. Dan. iiii. Ecce sanctus et uigil. Semper feruens
contra tepidos ordinant legem uiuendi. unde ap. lex ordinata e p anglos. humilem et so
li deo gliam attribuentes. unde Apo. in fine. Ego iohes cu audissem hec et uidissem cec
di ad pedes angli ut adorarem eum qui m hec ostendebat et ait m. uide ne feceris. ego enim
conseruus tuus sum et c. Ideo enim lucifer cecidit qr non dei gliam sz suam quesiuit
quod proprium supbi e. In summa uiuit concordia et pace. unde In pace factus e locus ei
et hoc contra discordantes. uerecundos. turbatores. pacis et hi. Stare frequenter describunt. unde
ysa. vi. Seraphin stabant sup id. Stare enim obediencis e. thob. xii. Ego sum ange
lus et c. lucifer aut qui sedere uoluit in ueritate non stetit. Jo. viii. unde sup id. Sera
phin et c. dicit beatus B. et quid in ueritate non stetisti. ut qr seraphin non fuisti. ha
buisti lucem sz non ardorem. bonu tibi erat ut ignifer magis esses qm lucifer.
Nec tam inmoderata appetitu lucendi ut essis frigidus ipse. frigidas quoque eles
ris regiones. Stant ergo seraphin quod interpretatur ardens qr caritas nunquam excidet. tu
aut attemptasti sedere o impie et ideo tui moti sunt pedes. In statione ergo anglorum

uia q ducit ad uitam & c. karitate. Unde sequitur. Pauci sunt qui inueniunt eam. dignitatem.
Unde beatus uir cuius est auxilium & c. felicitatem. Unde Beati qui habitant. & c. habitabit in perpetuum perse
uerantiam. Verbum habitandi perseuerantiam notat. Quidam enim intrant tabernaculum domini sed non
perseuerant sicut iudas qui immacula fecit. carnem habuit. sed tandem preuaricatus est. Tabernaculum domini re
ligio. tabernaculum militantium est & peregrinantium. Et uiri iusti uita milicia est super terram.
Quia & dicat cum propheta aduena ego sum. & c. Non habemus hic manentem ciuitatem sed futuram inquirimus.
aut quis requiescat in futuro. In presenti enim laborandum est ut in futuro quiescatur. Unde apo. xiiij. amen
iam dicit spiritus & c. & hoc in monte iusti. In monte sancto tuo. id est in ecclesia triumphante que dicitur mons
propter stabilitatem. Unde ysa. xiij. Munimenta saxorum sublimitas eius & propter altitudinem. ecclesiastici
id est altitudinis celi & c. & propter claritatem. Unde ecclesiastici xliij. Species celi gloria stellarum. id est excellencia
sanctorum. Et nota quod dicit in monte sancto tuo. Sanctus dicitur non intrat ibi ad cognatum. tuo dicit
domine. ad differentiam montis diaboli. qui est superbia. Attendens ergo propheta humane nature debilitatem & in
firmitatem. querit sic. Domine quis habitabit. & c. & statim accepto responso a spiritu sancto soluit quod quesitum
erat dicens. Qui ingreditur sine macula. & c. distinguitur sic. Qui ingreditur sine macula habitabit in tabernaculo. Qui
operatur iusticiam requiescet in monte. Multi enim qui uiciose ingrediuntur carent perseuerancia. Multi qui
tepidi efficiuntur fraudantur requie sempiterna. Primus gradus ascensori est ingrediendi sine
macula. maculatur enim ingressus per symoniam uel per ambitionem. Et quantum quis magis ingreditur ut
habeat hunc uite necessaria quam pro salute anime uel gloria Christi. Tales non ingrediuntur per hostium
id est Christum in ouile ouium sed ascendunt aliunde. & Christi testimonio fures sunt & latrones. Istud
inuenies plenius alibi. Secundus gradus est opere implere sponsionem uoti sui. quia uouere est
uoluntatis. uotum soluere necessitatis. ideo sequitur. & uerbum ingressus operatur iusticiam. Non enim
sufficit bene ingredi si postea fuis ociosus. iiij. autem sunt de sustancia uoti. scilicet paupertas
abdicatio totius proprietatis. castitas. obediencia. & uita communis. De hiis inferius latius disseremus. Ter
cius est purum & uerum confessio. quia in multis offendimus omnes. et si dixerimus quia peccatum non habemus
& c. Sed debet confessio. Unde qui loquitur conficiendo ueritatem conceptam in corde suo. scilicet de hiis que
habet in corde suo sicut dictat ei consciencia quod non fecit uel fecerit proposse. qui in corde & corde locuti sunt
& apponitur in corde qui multi locuntur in labiis tamen confitentes quasi per quandam consuetudinem.
non compuncti non gemebundi. Unde ysa. xxix. populus hic labiis & c. addit & suo qui quidam
qui de peccatis alienis suam faciunt confessionem. Quartus custodia lingue. scilicet silencium. Unde
qui non egit dolum in lingua sua. scilicet detractandi. menciendi. murmurandi. & hec. De quibus dicitur ier. ix.
Sagitta uulnerans lingua eorum. dolum locuta est in corde suo. pacem cum amico loquitur & oc
culte ponit ei insidias & c. quia hoc uicia instruitur est silencium. Quintus. Unde nec fecit
proximo suo malum. proximum hic appellat omnem hominem & maxime fratrem suum. malum.
facto uel dicto. uel signo uel prauo exemplo. uel scandalo. uel aliquod debitum beneficium subtrahendo. Vi
delicet oratione uel studium cordis. aut eius graciam incendendo. uel pacem turbando. uel con
fessionem eius denudando. Bernardus de sancto malachia. Hic erat prima uirtus uiri iusti ut nil ap
pareret in eo quod posset offendere intuentes. Sextus custodia aurium. Unde & obprobrium
non accepit. adu. xx. sermo i. acceptum non habuit. Videlicet ut sibi placeret. aut aliis re
ferret. aut ut paciens audiret. non accepit. non inuenit. non finxit. non retulit. Unde
prouerbium. Time dominum fili mi & cum detractoribus ne commiscearis. aliquo uidelicet super detractorum mo
dum. Item. pal. iiij. Remoue a te os prauum & c. Item. xxiiij. abhominacio hominum de

deo et magis exaudimur pro inimicis orantes quam pro nobis. Qui enim pro se orat opus gratie non exequitur
sed nature. quis enim de se non orat. Qui autem pro inimico suo orat digne exauditur quia gratie opus exe
quitur. Ut sitis filii patris vestri. Crisostomus. vel similes deo. filii carnales sepe simulant in specie aut in
visu aut loquela et hoc est si similes sunt nullam inde laudem si dissimiles nullum inde cri
men habent quia non est in potestate hominis qualem accipiat corporis qualitatem. Filii autem spirituales simu
lare debent patrem suum in sanctitate quod si laudandi sunt. si autem dissimiles vituperandi quia in
potestate uniuscuiusque est mensura faciende iusticie. Qui solem suum facit oriri et cetera. Crisostomus. Caute
posuit super iustos et non iniustos quia omnia bona deus non propter omnes homines dat super terram sed propter
paucos sanctos. Maluit enim deus ut peccatores contra meritum suum bonis dei fruantur. Ideo cum
castigat peccatores non propter ipsos tantum immittit castigationem. sed et tangit ecclesiam et iustos. Sic
beneficiens propter multos a bonis suis temporalibus non separat peccatores ne si mali separatos se cog
noscerent desperarent. Vel boni separati a malis se electos gloriarentur. Mali autem viventes dei
bona percipiunt ad preiudicium suum percipiunt et boni dum mala patiuntur ad lucrum iusti
cie eis procedit. Si diligitis eos qui vos diligunt et cetera. Crisostomus. Qui amicos diligit propter se
diligit non propter deum et ideo nullam habet mercedem. delectat enim eum ipsa dilectio. Qui autem inimi
cum suum diligit non propter se diligit sed propter deum. ideo magnam habet mercedem quod contradicit moribus
suis. Ubi enim labor seminatur ibi fructus metitur. Estote ergo perfecti et cetera. Crisostomus. Qui diligit
amicum peccatum non facit. iusticiam autem non operatur. Dimidium autem bonum est recedere a malo
sed sequi bonum perfectum est ut non solum fugiat malum sed faciat bonum. Ideo dicit perfecti esto
te. Ut amicos diligatis propter peccatum. inimicos propter iusticiam quam id est de pena liberat. hoc autem
dicit in gloriam. nec enim perfecta est dei imago que non per omnia similat deum

Vidit iacob in somprius scalam stantem super terram et cacumen eius tangens celum.
angelos quoque dei et cetera. Gen. xxviii. Fugienti iacob iram fratris sui esau et eunti querere
uxorem in mesopotamiam syrie et dormienti super lapidem ostensa est ei scala ista
quam vitam signat regularem. Iacob interpretatur luctator sive supplantator et signat virum iustum
et quemlibet religiosum cui necesse est contra mundum. carnem. diabolum. tota vita sua colluctari et
hunc triplicem adversarium supplantare. Ut tandem ex iacob benedictionem a domino va
leat extorquere. De fuga huius esau dicitur. Sap. x. Hec id est sapientia profugum ire fratris iustum
scilicet iacob deduxit per vias rectas et cetera. Esau interpretatur vanus et frustra. Vel rubeus. seu acervus
lapidum. Significatio istorum nominum. necesse habet fugere quisquis religiose vivendo vite eterne
amplexibus vult inseparabiliter adherere. Prima interpretatio signat mundane glorie vanitatem
que spectat ad superbiam. Unde Job. x. Vir vanus in superbiam erigitur. et Jere. ii. Am
bulaverunt post vanitatem et vani facti sunt et non dixerunt ubi est deus. Secunda
interpretatio. id est frustra signat temporalium sterilitatem. quia sic dicitur Eccl. v. Qui amat
divicias fructum non capiet ex eis. et ii. Qui custodiunt vanitates. id est vana temporalia
frustra. id est pro nichilo. misericordiam nativitatis. passionis. et resurrectionis suam id est sibi
paratam et oblatam derelinquid. Omnes enim mundanas possessiones relinquere necesse
est ut deus sit pars hereditatis nostre. id est porcio nostra hereditaria. Tercia interpretatio scilicet
rubeus signat sanguinolentam vitam luxuriosi. Unde Ysa. ix. Vestimentum mixtum
sanguine. id est corpus fedatum luxuria erit in combustionem et cibus ignis. De luxuriosis
dicitur Eccl. xv. De igne voluptatum egredientur in morte et ignis geheenne consumet

vos. vel per rubeus significatur malicia diaboli. qui dicitur apocalipsis xii. Draco magnus rufus habens capita vii.
per duo. scilicet luxuriam carnis et maliciam cordis necesse habet relinquere qui vite religiose ini
ciam vult tenere. Quarta interpretatio. scilicet acervus lapidum significat peccata spiritualia. videlicet
invidiam. inobedientiam. iram. tristiciam et huiusmodi. que bene dicuntur lapides quia cor quod possident la
pideum reddunt. Unde Job. xli. De huiusmodi peccatore. Cor eius indurabitur quasi lapis. bene et acervus
lapidum quia invidia generat iram. ira tristiciam. tristicia accidiam. et sic miser spiritualiter
lapidatur in presenti per culpam. et in futuro lapidabitur per penam. quia sicut dicitur Sapientie. xi. per que
peccat quis et cetera. De fuga iacob et de servitute eius propter uxorem dicitur. Osee. xii. Fugit iacob
in regionem syrie et servivit israel in uxorem. id est propter uxorem. scilicet vitam eternam. Regio sy
rie religionem significat. Syria interpretatur sublimis. vel sublimitas vel arca. vel humecta. Subli
mes enim debent esse religiosi per vitam. et tendere ad vitam glorie retributionis. et offer
re se holocaustum domino in odorem suavitatis et sepe humectari aquis sapientie saluta
ris. Et nota quod dicitur in regione syrie quia tamquam reges debent regaliter sibi ipsis impe
rare et pro regno eterno non pro temporalibus domino servire. cui servire regnare est. Hinc
iacob dormienti super lapidem in via ostensa est in sompnis scala superius dicta. quod sic
exponit Gregorius. In itinere dormire est in presentis vite transitu a rerum temporalium amo
re quiescere. et ab appetitu mundialium mentis oculos claudere. per caput mens intelligitur.
lapis christus. Dormitat enim super lapidem qui fundamentum facit super firmam petram
que est christus ut mens in eos requiescat. ad litteram. duricia lecti unum illorum est quibus
promeretur requiem paradisi. Hanc scalam videre est vite religiose initium ascen
dere quod est visio dei. Unde ysaias. xxxiii. Regem in decore suo videbunt oculi eius
id est veri religiosi. Sed nota quod dicitur. Vidit in sompnis. quia sicut dicitur ad corinthios. Videmus
per speculum et cetera. et prima Johannis. iii. Karissimi nunc filii dei sumus et cetera. Duplici autem oculo debemus
scalam istam intueri. intellectu. scilicet et affectu. credendo videlicet fructum retributionis
et amando labores operationis. Unde dicitur Deuteronomium. in fine. Oculus iacob in terra frumenti et vi
ni. Scala autem ista stabat super terram et cacumen eius tangens celum quia mediante vi
ta regulari pervenitur ad celsitudinem paradisi. et mediantibus exterioris laborum conscen
dimus ad excellenciam interiorum. Aliter. Stabat scala super terram et cetera. quia omnia tempora
lia necesse habent conculcare et vilipendere qui celestia volunt apprehendere. Beati
enim pauperes spiritu. ecce temporalium conculcatio quoniam ipsorum est regnum celorum. ecce eternorum compre
hensio. Sequitur. Angelos quoque et cetera. Hic notatur qualis esse debeat vir religiosus. Sic
enim dicit Jeronimus. In carne preter carnem vivere non terrena vita est sed celestis. Vox enim angelorum
est nostra conversatio in celis est. philippensium. iii. Ut secundum Gregorium. Ibi nostra fixa sunt corda ubi vera sunt
gaudia. et Sapientie. v. Cogitatio illorum apud altissimum. Debet enim spiritualiter viri iusti conversari
mente in regione spirituum. ut ad illorum societatem assumatur in morte. quia sicut dicitur ecclesiastici. x
xvii. Volatilia ad sibi similia congregantur. alioquin si conversatio eius fuit in presenti in ter
rena terrenorum cum exierit in morte de corpore revertetur in terram miserie et tenebrarum
...... qui suam fecit eam comparans precio peccatorum. Sicut enim dicitur ecclesiastici. xli. Omnia
que de terra sunt in terram convertentur. Angelus est totus mundus contra inquinamen
ta gule et luxurie. ad quod invitat apostolus. ad hebreos. xii. Pacem sequimini cum omnibus
et sanctimoniam. id est mundiciam carnis et spiritus. sine qua nemo videbit deum. Angeli enim

& p̄n̄ eis. i. mendaciis. falso accusantes fr̄es suos. s. detractores. Unde apo. xii. Proiectus est
accusator fr̄m n̄roꝝ &c̄. die ac nocte. i. de bono & malo. Sunt inṗretatores sic͞t dyab͞
Unde eccl. x. Bona in mala ɋ̄uertens insidiat͞ & in electis imponit maculam. s. sini
stre. Sunt suggestores qui suggerunt credere mala de aliis. Tales eni͞ suggesti
ones sunt inmissiones p angelos malos sup͞ seminantes zizanniam ꝑ̄uitatū suaꝝ
& suffocantes bonū semen dn̄i sui in agro ecclesie. Unde m̄. xiii. Inimicus ho hoc
fecit. adusarius toci͞ boni & toci͞ hum̄ane salutis. Unde sathanas dr̄ aduersari͞. Unde
zac. iii. Sathan stabat ut adusaret͞ ihu sacerdoti magno. Pugiles in malo. Unde
p̄u. iiii. Rapit͞ in sompnis ab eis n͞ supplantauerint sicut iudeis tractantibz de
morte dn̄i & ad hoc tota nocte uigilantibz. Horribiles qui. s. p͞cando amiserunt
dei similitudinem. Unde Joel. i. Gens ascendit sup͞ terram meam &c̄. Unde ysa. xix. Tra
dam egyptum. i. animam p͞ccatricem in manu dn̄oꝝ crudeliū. Excoīcati anathemate
p͞petuo sicut dyab͞ q͞ nunq̄m absolutonem merebit͞. hui͞ cemi angeli sathane per
p͞dc̄am scalam non ascendunt. Non est eni͞ ɋ̄uentio xp̄i ad belial. s͞ illis eternus
p͞paratus est interitus cū capite suo quoꝝ multos h͞t religio p̄sentis temporis. Segr͞
et dn̄m in ex͞itum scale. Jo͞. in uita paule. ascendentib; porrigens manū neglige
tes u͞ de sublimis precipitans.

Ad tria & uel. q̄tuor usus est d͞s scale innixi. Primo ad iuuandū ascendentes.
Unde Job. xiiii. Opi manuum tuaꝝ porriges dextram. Hoc est q͞d dicit ei in
iustus. Tenuisti manū dextram meam &c̄. Scd͞o ut negligentes & ociosos iusto
iudicio deiciat. Unde deiecisti eos dū alleuarent͞. Tercio ut recipiat ɋ̄summatos.
Unde. & cū gl͞a suscepisti me. Quarto ut ascendens semp͞ h͞eat an͞ oculos suere
tributōnis mercedem.

Consequent͞ uidend͞ est de structura hui͞ scale que p̄mo h͞ri necc͞e est. Sunt humili
tas & obedīa. De quibz inferi͞ lacius disseremus. p͞ h͞ duo uenit ad nos filius dei
in incarnatōne. Unde ad phil. ii. Humiliauit semetipm̄ &c̄ & sū istis duabz uir
tutibz non p͞ scala gstitu q͞ ascendit͞ ad ipm̄. Si u͞ aliud istoꝝ laterū defuit nū
q̄m ad illi͞ p͞ueniis uisionem. Ul͞ duo latera poterit͞ dici uilitas & asp͞itas. Uili
tas eni͞ n͞ q̄rit gl͞iam u͞ reputat ignominiam. Asp͞itas ɋ̄tempnit delicias u͞ reputat
molestias. Et n͞o. Si uelis ascend͞e p scalā u͞ h͞re u͞ unicū latus p͞ximi͞ es ruine.
talis es si ɋ̄tempnis gl͞iam & amas delicias & eɋ̄. necc͞e est & ascendenti ut h͞eat utriq͞
pes hui͞ scale paup͞tas q͞ terrena om̄ia suppeditat & ɋ̄culcat. Capud u͞ spes est & desidiū
eternoꝝ. Si eni͞ pauper. ecce pes. q̄m ip͞ est reg͞. ce. ecce caput͞ scale. Hui͞ scale inferi͞
timor dei. humilitas. amor. s. caritas latitudo innocencia cordis. longi͞tudo. p͞seuerancia.
Dextrū latus humilitas in p̄spis. Sinistrū pacia in aduisis. dolant ligna. ligna ɋ̄fessio
& pnīa. p͞forat ea. cordis uig͞e scrutiniū. Ere. ii. Securem illas illas &c̄. q͞um
sit prudencia. scallones ordinat ɋ̄siliū & prudencia. castitas & iusticia ad celos
erigunt fabricatam scalam stabiliunt discrecio atq; modestia. man͞. moderato.
pedes. affectio. fides ostendit finē ascensionis. Sapīa & exhortatio p͞ueh͞unt ascen
dentes. Hui͞ scale scallones sū grad͞ ordinat sp͞c sanctus p os dauid in illo p͞s̄one
quis. i. q͞m uarius habitabit in tabernaculo tuo difficultatē notat. Unde dicta est

singulos ipsos paratos esse ad mutandum statum suum quod est proprium obedientis. In statu et illorum
notatur iuge ministerium. fidele adiutorium. breve solatium. Qui enim vult angelos imita
ri stare debet non iacere. Stare inquam ad ministrandum. in quo opera obedientie. ad iuvandum.
in quo opera misericordie. et ut brevis aut nulla habeatur in hiis infimis consolatio quod proprium est
penitentis et religiosi. Incessanter et socialiter laudant creatorem. Unde dicitur ad Job xxxviii. Cum
me laudarent simul astra matutina et iubilarent omnes filii dei. Ideo dicit propheta. Semper
laus eius in ore meo. Alatus depingitur propter velocitatem quam necesse est religioso alas habere virtutum
et velociter mandatorum viam currere et bene impennata. nunc descendere per actionem nunc as
cendere per contemplationem. Officium enim angeli est aut assistere deo contemplando aut ministra
re hominibus suum officium exequendo. ad Hebreos i. Omnes enim sunt administratorii spiritus etc. Angelus
nuncius dicitur. Debet enim visus rumores afferre de celo ut sit nuncius boni de terra longinqua
debet et esse patiens ut nec benedictione nec maledictione moveatur. sicut dicit Abigail
ad David. i Regum xxv. Unde bene patientes erunt ut annuncient. vel ut angeli sint. quia angelus
nuncius dicitur. Michael. i. preliator qui venit in adiutorium populo dei ut pro se et pro aliis preliet
contra iniquitates quod maxime fit per orationes. Gabriel annunciator ihesu. i. salutis ut libenter
nunciet aliis que pertinent ad salutem. Raphael medicus animarum et in hoc ostendit divi
num sacramentum. in quo est vera medicina animarum. verbo et exemplo. Si istas angelorum proprieta
tes cum dei adiutorio habueris per predictam scalam ad celestia premia conscendere poteris. Secundo nota.
quod Iacob vidit angelos ascendentes et descendentes. Descendere enim ad humilitatem operum. ascendere
est ad altitudinem premiorum et cetera. Bernardus. Numquid aliquid stantem vidit aut sedentem. non est
stare in pendulo fragilis scale. neque in medio huius mortalis vite quisquam in eodem sta
tu permanet. Non habemus hic manentem civitatem nec futuram adhuc possidemus sed inquirimus.
aut ascendas necesse est aut descendas. si accepisti stare ruere necesse est. Minime pro certo
est bonus qui melior esse non vult. et ubi incipis nolle fieri melior ibi desinis esse bo
nus. Tertio nota. et quod dicitur. quia vidit angelos dei etc. Habet enim deus angelos suos in religio
ne. de quibus supra. Hii ascendunt per scalam hanc et descendunt. Habet et diabolus suos ad quos
nichil de scala ista. Nemo enim potest duobus dominis servire. Sicut autem angeli domini sunt ministri
eius qui faciunt voluntatem eius. sic et angeli sathane sunt ministri illius facientes. hii sunt
superbi et vane gloriantes qui volunt adorari ab hominibus. exemplo diaboli dicentis domino. Matthei iiii. Hec
omnia tibi dabo etc. Invidi sicut diabolus. cuius invidia intravit mors in orbem terrarum. Imitantur
autem eum qui sunt ex parte eius. Sapientie ii. Iracundi. Unde Apocalypsis xii. Descendit ad vos diabolus
habens iram magnam etc. Tales sunt odium et ultionem diu in animo reservantes. Accidiosi.
et impenitentes qui sunt ut diabolus qui est spiritus vadens. i. recedens a deo peccando et non rediens
penitendo. Rapaces sicut diabolus. qui tamquam leo circuit querens quem devoret quibus non sufficia
unt sua nisi et rapiant aliena. sicut nec lucifero. Avari et immisericordes sicut diabolus. De quo
dicitur. Ieremie vi. Crudelis est et non miserebitur. Usurarii sicut diabolus qui plus exigit in pena quam
commissum sit in culpa. Unde. Ex usuris et iniquitate etc. Gulosi et insaciabiles. sicut
dicit Martinus de singulis. forma inquit hec demonum est. luxuriosi quorum fortitudo est in lumbis
sicut dicitur de vehemoth. Job xl. Fortitudo eius etc. Seductores aliorum mali placiti. pravi
consiliarii. scismatici. conspiratores. et hereses. Apocalypsis xii. Qui seducebant etc. Mendaces qui
non tenent votum deo bapt[illegible] vel ordinis. et apostate. filii diaboli. omnes tales. quia est mendax

tractor. Septimum confutare detractores. Unde ad iudicium deductus est et cetera. Maligni .i. male
ignitus .s. igne inuidie est detractor et quilibet malitiosus. Qui ad iudicium deduci debet quod fit
quando en lumet sescopes aumentum gallice et hoc multis modis .s. non ascultando. Unde
sepi aures tuas spinis et cetera. a loco recedendo. Unde Non sedi cum consilio uanitatis et cetera. tristem
faciem ostendendo. quia sicut dicitur Proverbiorum xxv. Facies tristis linguam dissipat detrahentem. Item as-
pere redarguendo. Unde Apostolus. Detrahentem secreto proximo suo et cetera. In conspectu eius .i. in presentia
Unde philosophus. Verba scurrilia te presente locum non habeant. Malignus diabolus est qui deducendus est
ad iudicium in conspectu uiri iusti per orationem et confessionem quando temptat. Unde Proverbiorum xx. Rex .i.
iustus qui sedet in solio iudicii .i. confessionis dissipat omne malum in intuitu suo. Quid pat
Reuela cogitationes tuas et confusus recedet inimicus. Commendare est debet uiros iustos
et testimonium perhibere ueritati. Unde. Timentes autem dominum glorificat. et hii qui despuantes bo-
bona proximorum. exemplo latronis dicentis de domino. Hic autem nil mali gessit. Octauus est tene-
re sponsione uapi et ordinis. Unde qui iurat proximo suo .i. Christo. Unde. Iuraui et statui
custodire et cetera. et item Reddet domino iuramenta tua. et non decipit seipsum. quod faceret si non redderet
quod promisit. Vel sic qui iurat proximo suo .i. firmiter promittit orationes et huiusmodi et non decipit se
uel proximum. immo soluit quod promisit. Nonus fuga iactantie glorie. Unde qui pecuniam
suam non dedit ad usuram. ad literam. Vel pecunia ista significat omnia dona que nobis
commissa sunt quibus debemus et possumus emere uitam eternam .s. scientiam. eloquentiam. me-
moriam. rationem. intellectum. et huiusmodi. Hec sunt talenta que dedit paterfamilias seruo suo
hanc spiritualem pecuniam dat ad usuram. qui de hiis collaudari uult ab hominibus in presenti
et in futuro remunerari a domino quod est impossibile. Decimum. nulla ratione innocentem opprimere. Unde. Mu-
nera super innocentem non accepit. Munera uel a manu uel a lingua uel a corde non accepit .i. accepta non
habuit. Qui facit hec non qui scit uel docet uel audit tamen non mouebitur in eternum. licet forte mo-
ueatur in presenti tribulationibus et pressuris. Unde in psalmo propheta ad dominum. Non dabit in eternum
fluctuationem iusto. Vel aliter. posuit scalones huius scale xv. perfectionem caritatis. i. Corinthiorum xiii.
Caritas paciens est benigna est et cetera. Vel et aliter. Ut sicut in ascensu templi Salomonis erant xv.
gradus. unde appellantur quidam psalmi cantica graduum. Sic et in hac scala xv. effectus
uirtutum ordinari possunt. quibus ad celeste templum magni Salomonis patet ingressus
hoc ordine. Primus amara cordis compunctio. Secundus. Uera. integra. nuda. et uerecunda
oris confessio. Tercius disciplinarum susceptio. Quartus lacrimarum effusio. Quintus labor-
regularium uoluntaria professio. Sextus uigiliarum prolongatio. Septimus
ieiuniorum regularis instructio. Octauus silencii et signorum regularis obserua-
tio. Nonus diuini seruicii deuota celebratio. Decimus regularis habitus et
gestuum et colloquiorum ordinatio. Undecimus proprii sensus abdicatio. Unde Proverbiorum
Ne innitaris prudentie tue. Duodecimus proprie uoluntatis depositio. Unde B. Cesset
propria uoluntas et infernus non erit. Tercius decimus. lectio. Quartus decimus
meditatio. Quintus decimus oratio. Summitas scale diuina contemplatio.
Tali modo cum adiutorio dei debet uir iustus disponere ascensiones suas
in ualle lacrimarum quibus ad deum peruenitur.

Beati pauperes spiritu. et cetera. Paupertas ista uno modo est vulgaris scilicet timorata dicitur. Vnde vulga-
ris pauper corde timidus et pusillanimis dicitur. quod est in bono quandoque accipitur sicut in. pro. xxiij. Beatus
homo qui semper est pavidus. quia et timidus et animo deficiens est vir sanctus. sed deficiens in se confidens autem in
domino. Iuxta illud. pro. xiiij. In timore domini fiducia fortitudinis. et eccli. xxxiiij. Qui timet dominum nichil
trepidabit. a se quidem deficiunt viri iusti. sed habundant in domino. Vnde ij. cor. xij. Cum infirmor tunc
potens sum. Ipsa quippe firmitas nostra nostre infirmitatis cognitio est et sensus. et sicut in omnibus aliis perfectionibus nostris sibi
sic habet. Omnis enim perfectio nostra est ipsa nostre imperfectionis cognitio. quia quanto perfectior lucidiorque fu-
erit tanto maior nostra perfectio erit. Dicatur ergo. Beati pauperes spiritu id est timorati. pauperes viribus et ani-
mis et conantibus suis. pauperes consilio et prudencia in operationibus suis. In hiis autem sibi quia paupertas ista
habundanciam eis prestat in domino. et ista de se diffidencia fulcimentum. columen est regni celorum id est totum robur et
affluencia celestis. De quo eis et omni necessitate succurritur tamquam de proprio. quicumque enim sibi sub-
trahit unusquisque proprie fiducie et fortitudinis. tantum sibi thesaurizat fiducie et fortitudinis in domino. Hoc
idem est quod dicit dominus. luc. xij. Nolite timere pusillus grex. et cetera. per timorem enim domini qui
expellit peccatum sedet diabolus id est presumptio et vana de se confidencia in corde eiectus. et sic peccato destructo
quo solo regnat ubicumque regnat diabolus. Regnum dei in iusto constituitur. quia sicut iusti hominem in seipsis
dominum regnare faciunt et seipsos illi timore castissimo. quia diffidencia de seipsis plenarie subi-
ciunt et se totos in eum proiciunt et ad regendum atque tuendum totos se illi committunt. cui placet
patri talibus dare regnum celorum. Secundo modo paupertas spiritus. paupertas est spiritualis per quandam similitu-
dinem. quia quemadmodum indigent pauperes corporales ea que corporis sunt. sic et spirituales pauperes ea
que spiritus sunt et in precibus et divitibus spiritualibus se exhibent per beneficium spiritualium ut orationis subsidium
ut spiritualem panem ut ceteram spiritui necessaria ab ipsis sive deo et sanctis non solum humiliter sed et pre-
postulantes. istorum est quia regnum celorum ipso iure et tanto pauperioribus. Omnis quippe do-
minus da ubicumque sit pauperum est. et quicquid omnino pietas habet utique habet pauperum est et egenorum
quia quidem omnia que sunt in regno celorum possidet pietas. quia et ipsum regem celorum ac
dominum quia inde apparet. quia illum pro redemptione captivorum vendidit et refectione esurien-
cium ipsum in cena crucis assavit. palam est pauperum esse totum regnum celorum. Et ideo ba-
que mendicitas quam tante tamque preclare escie facit participem si non habent comparationem
mense corporalis quecumque delicie et opulencie ad micellas et reliquias celestis mense. De
quibus in hac miseria christi pauperes vivunt et si bene dixerunt propterea cum hiis sunt. necesse est
christi pauperes miseros foris hic esse beatos. ex solis celestis mense reliquiis quibus utique arte sunt
future consummationis atque refectionis. et proprie sic iam in terra ius aliquod future possessionis op-
tinent. Tercio modo dicuntur pauperes spiritu id est animo quo se omnino nichil habere conspiciunt nec se
ipsos nec aliquid eorum quia sua esse videntur. ut mutua sed omnia ut commodata vel commendata
habent et omnibus ut alienis utuntur. hec est paupertas vera que intus in spiritu sedem habet. quia
nichil ex omnibus spiritualibus et nobis vendicare nos non permittit possessorem suum
ut oculo vel pede suo sed ut alieno et iuste sibi. quia non plus habet iuris in suo quam in
alieno. immo plus honeris atque periculi. Quarto modo paupertas spiritus temporalis
seu corporalis accipitur et hec voluntaria assumpta et electa. Vnde ibi dicit glossa. spiritu
id est voluntate. huiusmodi enim pauperum est regnum celorum et hoc quasi titulo emptionis ex precio iam
soluto. Vnde mathei. xi. Omnis qui reliquerit et cetera. centuplum hic accipiet et vitam
eternam in futuro. Omnia enim propter christum relinquere est precium regni celorum exsolvere.

i luc. xvi. facite uob amicos de mamo. iniq. ii. uos. rec. i eē. tab. subintellige non sua.
qd ū posset fac̄e ū regnū celoꝝ. suū scilꝫ. paupertatē. s. amplex. hꝫ ti diuit̄ qm̄ eis ad uotū
succedūt ꝗ amant. i. ipa paupertas. illam eni hūt qntam uolunt ⁊ qntam inde uolunt secu
re ⁊ pacifice illam possides. hꝫ est thaurus p̄ciosissim ꝙ p̄ciū regni celoꝝ ⁊ diuiciaꝝ eterna
rū quas sapientissim ille mercator xp̄c dn̄s celestes diuicias uenales exposuit ⁊ cū aplis
cōmuit. solus iste thaurus copiosum ⁊ diuitem sibi facit possessorem. silr ⁊ securū. sola e
paupertas ad uotū affluere sibi. nullo eni sibi quisqm̄ diues hic eē ū ei e ad uotū afflux
erit. hꝫ eni nulli deest. i nullo deficit. omībꝫ se offert ⁊ habundancia. huic desunt possesso
res ⁊ usu suo deficiunt hꝫ impassibil pmanet. sola ista securū facit. hꝫ latronū ridet i
sidias ⁊ p̄donū isidias ū formidat. alie diuicie muribꝫ tyneis ⁊ erugini obnoxie sc̄
⁊ i escam illis cesserūt. libera hꝫ nec hostem ū emulū. nullus ꝑ ea rapida aut eam alij uult
auferre. Seū. Paupertas ÷ bonū sū calūpnia. paupertati molestia nia pax ÷. eg. diuicie
omībꝫ dolorībꝫ ⁊ laborībꝫ obnoxie sunt. i uestibꝫ mures ⁊ tynee. ꝙ corda eoꝝ ubi sunt
ū ⁊ thaurus eoꝝ. Mundissima ē ÷ paupertas cū diuicie stercora sint sedm aplm. iij.
ad phil. ⁊ thob. ij. Duꝫ ꝗ modis ⁊ causis paupes spū. i. uolutate ti sūt ⁊ ipoꝝ est
Beati paupes spū ⁊c. Beatus est cui omīa optata Qm ipsorum est regnum celoꝝ.
succedunt spū. i. uoluntate. spc eni sepe ponit ꝑ uolūtate. Ti aū sunt in spe
⁊ tandem ti erūt in re. Voluntarij paupes qui. s. sunt paupes ⁊ uolūt eē paupes ul
ꝗ uoluntarie omīa relinquunt ꝑ xp̄o ⁊ fiunt paupes eē. xp̄i ꝑ spem glie etne. qui
aū paupes sunt necessitate non sunt ti hꝫ miseri ⁊ infelices. bonis corpalibꝫ ⁊ spūalibꝫ
destituti ū fecerint de necessitate. uirtute. ideo aū sunt paupes ꝙ ad uotū hūt de paup
tate qntacūqꝫ sibi placuit qd non ꝯtingit de diuicijs. sic sup ostensum ē. qm̄ ipoꝝ
÷ regnū celoꝝ. non tm̄ ꝙ mutū hūt ꝯdignū tali p̄mio. hꝫ ꝙ ꝯplacet pat dare tali
bꝫ reg. ce. luc. xvi. hanc aū paupertatem ꝗ non ē uirtus hꝫ augmētū uirtutū ⁊ nutrix
⁊ custodia ꝑponit ds i scala iacob ēē quoddā fundamētū ad supedificandas uirtutes. et
non solū ūbo hꝫ eē eam ꝯmendabilem reddit qm̄ sibi ⁊ domui sue ut appeteret ⁊ am
plexaret spālit delicauit. Unde B. Erat quoddam bonū in tris cui penuria erat in
celo. i. paupertas. Venit ꝗ filius dei eam querere in tris ut sua estimacōne nob eam
reddet p̄ciosam. hanc ē ꝯmdat uerbo ⁊ eē. M. viij. dicens. Vulpes foueas hūt ⁊ uolu
cres celi nidos filius aū hōis non hꝫ ū capud suū reclinet ū uile p̄sepiolum ꝯstonaue
ūginis uteri. patibulū. sepulchrū. hꝫ ⁊ hꝫ alienū. Inde est qd mansuetos ⁊ paupes
piscatores elegit. in quoꝝ fide suam fundaret ecciam ⁊ quoꝝ p̄dicacōne munitōes
destrueret hui mūdi. Item. ē derelictus ÷ paup. i. humilis qui. s. se excutit ⁊ exhonerat ab
omībꝫ ꝗ mūdi sunt ⁊ ē a seipō. ꝙ nec mūdana reputat nec seipm. nec ꝯfidit de mūdo
nec de seipō. hꝫ soli deo inicit ⁊ ipm reputat fulcimētū. Unde. Ecce nos relinqm omīa ⁊c.
Sicut uulgarit dr. Omīa dimisi ꝑ uos. qntū eni mūdo ⁊ sibi subtrahit tm̄ deo ac
crescit. Ps dr. Iacta cogitatū tuū in dn̄o ⁊c. Item. paup dr. ꝗ indiget pane spūalem
cotidie. Unde Pat ur ⁊c. Paup ꝗ derelictus est dn̄o dupli. p̄mo sicut res dr derelicta ꝗ
negligit. quos eni mūdus derelinquit ds recipit. exemplū de puero egypcio qm̄ dn̄s
suus relinqūt ⁊ D assumpsit eū. i re. xix. et dedit ei unā passam. silr xp̄c relictus
a mūdo tēpore passionis sue ⁊ sic xp̄c eos de quibꝫ ū curabat. qm̄ diu mūdus eos

diligebat recipit abiectos a mundo. ipse enim est locus qui recipit quos mare mundi eiecit. Secundo
delictus est quantum ad provisionem. scilicet pascendi. vestiendi. et huiusmodi. Christo enim locus est et portus ad quem recipi
untur illi quos mare mundi quasi mortuos abicit et receptos providet in necessariis. et tales
assignantur elemosinario celesti. id est pietati divine sicut solet fieri de pueris expositis. illis
quos mundus non curat quia cedunt deo. Item paupertas est rectitudo vite. divicie vero et ho
nores tortuositas et curiositas. principium enim nativitatis nostre paupertas est et finis similiter. sic ergo medium
paupertatis sit rectitudo erit. sicut dicitur quod linea recta est cuius medium non exit ab extremis. eadem
est rectitudo vite et linee. Ergo vita sive vita hominis recta est quando medium non exit ab extremis. extrema autem
vite sunt nuditas et paupertas. De nuditate Job. i. nudus egressus sum de utero matris mee etc.
De paupertate. i. ad Thi. vi. Nichil intulimus in hunc mundum etc. Ergo vita hominis recta est quando medium non
exit ab extremis. Item exemplum oportunum de Iacob. Gen. xxix. assigna hystoriam. Iacob qui
dicitur luctator significat unum religiosum qui luctatur pro hereditate et benedictione eterna servit Laban qui
interpretatur candidatus. id est Christo qui solus est purgator peccatorum faciens qui solus potest dealbare ethyopem
id est peccatorem. vii. annis. id est toto tempore vite sue pro Rachel que interpretatur videns principium. id est pro vita
eterna in qua videbitur ille facie ad faciem qui dicit. ego principium qui et loquor vobis et est
pulchra facie. hanc prius oportet ipsum copulari Lye lippis oculis que interpretatur laboriosa. id est paupertati
que propter quandam lippitudinem cum nondum appareat ei retributio multociens displicet. hec mater
omnium valde fecunda est in meritis tamquam in spiritualibus filiis. conqueritur autem aliquotiens Iacob
id est religiosus tamquam huius Lye societate gravatus. et reddet ei Laban. id est Christus quia pro ratione non
est in loco nostro consuetudinis ut minores ante maiores tradantur ad nuptias. Et nota quod Laban fuit super Rebecce
uterinus que mater erat ipsius Iacob et ita Laban avunculus Iacob. Laban Christus ut supra. Rebec
ca interpretatur multa pacientia sive multum accepit. et significat religiosum vel vitam regularem. que
est multam. id est triplicem paciam. scilicet ad dampna. ad verbera. et ad verba humilium. multum est accep
tura in retributione. Maria virgo est mater Christi et religionis forma. scilicet totius obediencie. silencii et
humilitatis. exemplar totius mundicie et castitatis que filium suum suscepit. peperit et nutrivit
toti mundo. totus in paupertate que in toto terre globo non habuit ubi filium reclinaret nisi
in presepio. et hoc quasi ipsum coniunctus bovi et asino. Maria interpretatur amaritudo. que totius pure et
nove religionis mater est et alumpna. Nisi ergo plus religiosus quibus copulatus fuit Lye
id est paupertati. ut. scilicet terra illa abveniatur in quibus consistit prosperitas nunquam copulabitur Rache
li. id est vite eterne. quia non est apud deum consuetudo ut aliter fiat. Item paupertas est quasi quedam
repagulum ne curratur homo ad illicita. et quasi quedam appodiamentum ad eundum in paradysum. Unde propheta
dicit Osee. ii. et sunt verba domini ad animam peccatricem. sepiam vias tuas. id est desideria et actiones
spiritus. id est asperitatibus et sepiam eos maceria. id est impossibilitate peccandi et semitas suas. id est
locum et tempus non inveniet. sequetur desiderio amatores suos demones et mundum et non apprehendet
eos et dicet. Vadam et revertar ad virum meum priorem. dicit ibi Greg. mala que nos hic premunt
redire ad deum compellunt. De secundo dicitur in psalmo. adiuvit pauperem de inopia et posuit sicut oves familias.
ecce quod paupertas facit hominem de familia regis celestis. Item. Osee. xi. In funiculis Adam
traham eos in vinculis caritatis. funiculi Adam sunt largitas quam fecit ei deus ante
peccatum. vel penalitas post peccatum. scilicet vilitas. paupertas. et anxietas. hic est funiculus triplex
qui difficile rumpitur quo dominus retrahit suos et ligat ne currant ad illicita et ne
faciant ut furibundi. Item. Notandum quod paupertas primo ponitur inter beatitudines

in paupertate et ipsa in nobis radicatur. et sic magistrum nostrum filium dei studiosius imitatur. Item paupertas per dicta scala iacob quam vidit super terram stantem. i. omnia temporalia conculcantem. cuius cacumen. i. finis celum tangens hoc est celeste premium in fine tangens angelos. i. angelicos viros per eam ascendentes ad premia. et descendentes ad opera. dominum in nixum scale paratum videlicet in ea perseverantes recipere et descendentes iuvare. huius scale duo sunt latera. vilitas et asperitas diversa scalaria diverse miserie presentes et periculares quibus ascenditur et pervenitur ad diversas delicias et delectationes eternales. Fames que ad refectionem. unde saciabor cum apparuerit gloria tua. Sitis que ad ebrietatem. unde inebriabuntur ab ubertate domus tue. Nuditas que ad indumentum glorie. scilicet vestem nuptialem. Defectus hospicii quo ad palacium. i. celum stellatum. opprobrium et irrisio quibus ad benedictionem. unde maledicent illi. i. paupertati. et tu benedices. Vilitas et contemptus glorie ad gloriam et honorem. unde gloria et honore et cetera. Servitus que ad libertatem glorie filiorum dei. unde constitues eum super omnia. Obligatio debitorum quo ad absolutionem. Egritudo quo ad eternam sanitatem. Mutabilitas quo ad eternam stabilitatem. unde non dabis in eternum fluctuacionem iusto. et hoc de ceteris tribulationibus quas veri pauperes pro christo sustinent in presenti. Item paupertas est abdicatio duplicis appetitus interioris. scilicet et exterioris. interioris. scilicet memorie. ingenii intellectus. et huiusmodi. exterioris. scilicet nobilitatis. fortitudinis. pulchritudinis. diviciarum et huiusmodi. Item ecclesiastici xxxi. Beatus vir qui inventus est sine macula cupiditatis et qui post aurum non abiit pro dilectionem. fecit enim mirabilia et cetera. B. Genus martyrii est paupertas voluntaria que est inter epulas esurire. inter pocula sitire. inter multas vestes algere. paupertate premi inter delicias que offeruntur a mundo. ostentantur a maligno. desidantur ab appetitu nostro. et hec paupertas quoddam genus martyrii sine sanguinis effusione. Castificat. i. generat castitatem. unde Iuvenalis. prestabat castas humilis fortuna sabinas. Sanat. unde Gregorius. quos morum infirmitas vulneraverat paupertatis medicina sanat. Redimit. unde ex usuris peccati et iniquitate dyaboli redimet animas eorum. i. pauperum. Misereri. i. impetrat misericordiam. unde ysaias xlix. pauperum suorum miserebitur. scilicet dominus nota suorum. de quibus supra. hoc enim dyabolus suos pauperes. Item alibi. Parcet pauperi et inopi. Honestat. unde ecclesiastici xi. facile est in oculis dei honestare pauperem. Item in cantico anne. i. regum ii. suscitans de pulvere vilitatis mundane egenum et de stercore erigens pauperem ut sedeat cum principibus. i. cum angelis et solium glorie teneat. Item honorabilo nomen eorum. i. pauperum coram illo. i. christo licet vile et contemptibile habeatur coram amatoribus mundi. Job. hec paupertas expectat gloriam. illata cruciatum. Sanctificat. i. gratum facit deo. unde ysaias xlviii. In camino paupertatis elegi te. Jacobi ii. nonne deus elegit pauperes in hoc mundo et cetera. sicut petrum et andream et ceteros. Salvat. unde animas pauperum salvas faciet. Item ego sum pauper et dolens. et cetera. fecundat spiritualibus bonis. Thobie v. Sufficiebat nobis paupertas nostra. et cetera. Lucanus. fecunda virorum paupertas fugitur totoque accersitur orbe quo gens quaeque perit. scilicet divicie. Perficit. i. perfectum facit. unde matthei xix. si vis perfectus esse vade et cetera. Sternat contra alium vicia et peccata. Letificat. ysaias xxix. addent mites in domino leticiam et pauperes in sancto israel exultabunt. Purgat. ysaias xlviii. In camino paupertatis elegi te. Bene paupertas comparatur camino. quia sicut in camino purgantur metalla et consumuntur carbones et ligna. sic in paupertate purgantur anime et consumuntur vicia. Saciat gratia in presenti sacietate vite. gloria in futuro plenitudine patrie. unde edent

paupꝰtas ingñ spc que deligit hũilitatē ⁊ ɔtemptū t̃renoꝝ. Iungitur eni uere hũilis ÷ qui
appetit altitudinē ĩ t̃renis uł ꝓ t̃rena. Paupertas eni materialis multū ualet ad hanc bĩtudinē
hñdam. q̃ sicut dicit Greg̃. Si uis hr̃e regnū celoꝝ necce ē ut paup̃ sis aut paupi filius. ⁊
bñ assignat dꝰ pmū paupertatis eē regnū celoꝝ q̃ mito eẽstimant retributōne in celis qui
diuitias non querunt in t̃ris. Item. Notandū qd̄ sũmꝰ architectus septem scalaria ordinat in
scala iacob. i. boni luctatores. quoꝝ pmū assignat paupertatē q̃ ɔsistit ĩ abdicatōne temporaliũ
⁊ expeditū facit uiatorem. exhonari ⁊ eni necce ÷ hr̃ q̃ uult ascende in excelsum. Vñ. iiij.
Re. ij. helyas ascensurꝰ in celū dimisit palliū suū cadere. ⁊ xp̄c ascensurꝰ ꝑ cruce ĩ celū ante
qm̃ eam ascenderet passus ÷ se spoliari. palliū tangulare. tria illa sig̃t q̃ necce hr̃ relinquere
quilibz religiosus ꝑ crucē tribulōnis uolens ascende ad pmū retributōnis q̃ sut̃ oĩmo
da temporalia. ꝓpꝰus sensus ⁊ ꝓpa uoluntas. Item paupertas ÷ sigillum uł signū suum regis
unde luc̃. ij. et h̃ uob̃ signū ⁊ c̃. ecce paupertas. qui defert h̃ signū regis ꝑ regnū suum
ꝓcedit secur̃. Iux̃ d̃. Cantabit uacuus coram latrone uiator. latro dyabꝰ. Item dꝰ an̄ incarnatōne
multos diuites. s. anglos habebat in celo. nullū ũ paupem. factus ÷ ĩ mũdo sim̃l
diues ⁊ paup̃. uenit in t̃ram q̃rere paupes q̃s t̃rsferret in celū ⁊ q̃bz daret padisum.
Unde ĩ hymno. Soli poli q̃z pũam ⁊ c̃. eẽ. nabugod̃. nobiles. diuites. ⁊ potentes t̃rstulit
ĩ babyloniā. Je. xxxix. plebeios aũ ⁊ q̃ penitus nich̃ habebant dimisit in t̃ram iuda. filius
dyabꝰ. diuites nobiles ⁊ potentes t̃rsferret ĩ ɔfusionē pene et̃ne. ysa. v. Dilatauit infernꝰ
⁊ c̃. xp̄c ũ paupes ⁊ hũiles spũ saluabit. maluit aũ hoĩes eē successores hodie tpm̃ xp̄i q̃
diuicias ⁊ palacia relinq̃re hedibz suis ⁊ penas et̃nas. xp̄c ũ suis paupertatē ⁊ diuicias et̃nas. B̃. ad eugeniū ꝓpm̃. In hijs ɔstantino successisti ũ petro. Sicut abraham dedit mobilia
ismaeli filio concubine ⁊ filijs concubinaꝝ suaꝝ largitus ÷ munera. Gen̄. xxv. ysaac aũ q̃
possederat ⁊ hereditatem filio legitime uxoris. sic xp̄c filijs adulterinis. i. pctoribz dat
temporalia que uere dicũr mobilia. filijs ũ ecc̄e hereditatē celestem. Item. Notandū qd̄ dn̄s
natus fuit ꝓpe pastores s̃ longe a regibz q̃ longe a potentibz ⁊ sapientibz uł diuitibz salus. Pastores aũ rusticani paupes ĩpotentes ad ipm̃ de ꝓpe uenerunt ⁊ facile ĩue
nerũt ⁊ sine impedimento. reges ũ multis laboribz ⁊ expensis de remotissimis t̃raꝝ ptibus
⁊ retardati sunt ab herode. in quo docemur quod dn̄s specialit̃ ꝓp̄ pctores uenit. Unde ꝓp̄ mise
riam inopū ⁊ ge. pau. ⁊ c̃. Verumptm̃ ⁊ ipo̅s potentes pauis ÷ recipe. sicut dr̄. Job. xxxvi.
Deus potentes non abicit ⁊ c̃. s̃ tales tanqm̃ remotores a xp̄o ⁊ sclarib; negocijs impediti
celeste pmũ tardius q̃m paupes assequunt̃. Item ĩ omi tribulōne paupertatis recurrendū ÷ ad
exemplū paupertatis sue. ꝑtendit eni exemplū paupertatis ĩ natiui̅t̅. ĩuolutus pannis ⁊ ĩ ꝑsepio
reclinatus ĩ ɔũsatōne. Unde uulpes foueas hn̄t ⁊ c̃. quod impletū fuit in cruce ubi non
hr̃it ubi capud tuū reclinaret. In passione ũ non hr̃it unde uerenda operiret. s̃ ut dicit
b̃a uirgo succinxit eum quodam succinctorio quo more puellaꝝ mamillas suas ligare so
lebat qd̄ dr̄. eē pisinus. post mortē ũ in alieno sepulchro. s. ioseph pōitus ē. ꝑ h̃ omnia no
bis relinquens exemplū ut ꝓ eo diligamꝰ paupertatem ĩ uia ⁊ ꝓpãm eligamꝰ ut possimus
cū eo ⁊ ab eo diuites eē in patria. Item. Notandū ÷ quod xp̄i paupertas semꝑ ad aucta est
⁊ mag̃ intensa usq; ad mortem. In natiuitate eni pannos hr̃it quibz ĩuolueretur
tanqm̃ puulus in presepio. quibz caruit in patibulo crucis. ibi facet int̃ aĩalia reclinatus. ĩ cruce non hr̃it ubi reclinaret capud. ⁊ ita uidet̃ quod mag̃ ac mag̃ debeamꝰ

pauperes et saturi. edent in presenti. saturi. in futuro. Item. parasti in dulcedine tua paupe
deus. huius uersus explanacio nusquam melius elucet quam in illo apologo oracij. ceruus equum.
& c. Ep. v. Si pau. hpu. & c. Ib. qua fronte aut qua mente diuicias querit xpianus postquam be
atos esse pauperes predicauit xpc. Judicat. Jo. Ideo amanda est paupertas quia a quo amerit osten
dit. sed deest omnia habenti. quia non est qui ei uerum dicat increpando. s. uel consulendo uel primam
iniungendo. sed ipsi diuites huius precepti sunt preuaricatores. Si scauit inter fi. tuus. & c.
Ornat animam uirtutibus. s. mansuetudine. luctu. inedia. & ceteris que ponuntur in scala iacob.
Consolidat. i. confirmat iustum in uirtute. Gregorius. De iusto. tanto magis interius se soli
dat quanto non inuenit exterius quod ei dat. Gaudet. i. letificat in maciali. Vnde philosophus. Septus
sincerius & uerius ridet pauper quam diues celat & dormit. Vnde Iuuenalis. Et nos consilium dedi
mus sille priuatus ut alter dormiret. Diiudicat. i. iudices constituit cum xpo eos qui pro ipso
omnia reliquerunt. Vnde Mt. xix. Vos qui reliquistis omnia & c. ibi dicit Jo. Ubi amplius
uoto amplectenda est paupertas quod hij qui omnia reliquerunt pro xpo & nudi nudum xpm
secuti sunt excellenciori quadam dignitate uenient cum eo iudices. Erudit. Vnde
Sen. Non est esse studium salubre sine singularitatis cura. Est autem singularitas uoluntaria pau
pertas. Audet. i. audacem facit. Vnde lucanus. o uite tuta facultas exigui pauperisque lares.
& c. Item. Cantabit uacuus. & c. Liberat. quia liberauit pauperem a potente. i. genus humanum a pote
re. id est a dyabolo. quem non sua uirtus sed tua peccata fecere potentem. et soluit. Vnde Ex
audiuit pauperes dominus & uinctos suos non despexit. Ideo non in hoc multum commendanda est pau
pertas quia uinctos eius exaudiuit & soluit deus. Rigat animam donis lacrimarum sicut ut fructi
ficet. Expedit. i. expeditum facit. Gregorius. Qui in honore diuiciarum abstulit me ad currendum
circa expediunt. Sen. paupertas secura est & expedita. Adiuuat. Vnde. adiuuit pauperem de
inopia & c. Audit. i. meretur audiri a domino. Vnde. Exaudiuit pauperes dominus & c.

Assignato licet insufficienter effectu paupertatis adhuc per exempla uulgaria ipsius uel com
dacionem cordibus imprimere studebimus. Si rex terrenus uolens aliquam magnam sollemp
nitatem facere & de suis militibus talibus uestimentis indueret qualibus ipsemet indueretur
hoc militi illi ascriberetur glorie & honori. & per hoc regi illi magis familiaris ab omnibus estima
retur & dilectus. Amplius si in illa preclara sollempnitate cyphum suum proprium illi mili
ti propinaret cum tali uino uel pigmento quale ipsemet biberet. hoc illi esset gloria magna co
ram simul discumbentibus. & per hoc crederent omnes militem illum regis familiarem esse & eius
appeterent familiaritatem. Ille uero qui est rex regum & dominus dominancium in tantum paupertatem &
pauperes quorum honorabile est nomen coram ipso uoluit honorare ut paupertatem ipsam in
dueret simul in unum diues & pauper effectus. pauperem uirginem questuariam in matrem
pauperes piscatores in apostolos elegit. ut pauper magis de paupertate uiueret in terra. pau
peribus benedixerit. & ueris pauperibus & pauperum dilectoribus benediceret in futuro. omnes illos qui
diuicias iniuste acquisierunt. uel iuste acquisitas auare custodierunt perpetuo subia
cens interdicto. Noli ergo xpiane respuere uestem eius. noli respuere calicem suum ne uidearis
ipsum reputare leprosum si ad calicem eius bibere nolueris. age gratias illi quociens de
panno suo tunicam tibi dederit seu calicem suum tibi transmiserit. honorat enim te. bi
be securius. quere pauperum suorum familiaritatem. De suo suis beneficias secundum quod ipse
docet. luc. xvi. ut cum defeceritis ab hac uita recipi & c.

Humilitas ÷ ex intuitu ꝓprie ꝯditionis ul' ꝯditoris uoluntaria mentis inclinatio. In
hac descriptione notantur tria. Primum qd' ex cognitione ꝯditionis nr̃e debemus
humiliari. Unde ecclesiasticus. vi. humiliatio tua. i. humiliationis causa i medio. i. i corde. i uentre
i manibus et i renibus. hoc ÷ quadruplex medium nr̃m. i corde defectus. Unde cor eorum uanum ÷.
In uentre sunt stercora et immunditie. quibus sunt uasa stercorum et sentine. In manibus omnis
onus. in renibus praue delectationes. iiij. ista maria sunt ex parte nr̃a humiliationis nr̃e
Secundum est quod ex ꝯsideratione creatoris inquantum nullus defectus cadit debemus sibi humilia
ri ut inferius patebit. Item humilitas ÷ uirtus q̃ suum possessorem facit sese cum mundo
ꝯtemptibile nullum tamen despiciens et si ꝯtemptum non attendens. horum autem trium unum ÷ ut
ipso ꝯtempnat seipsum et se reputet despicabilem. et abiectum. Secundum ÷ ut neminem ꝯtempnat
tercium ÷ ut si ꝯtempnatur ab aliis non attendat. immo et talem ꝯtemptum appetat. Unde B.
uerus humilis uideri uult uilis reputari. Item humilitas ÷ uoluntarius ꝯtemptus sui. hoc
÷ quod in prima descriptione dictum ÷ uoluntaria mentis inclinatio. Bene dicitur uoluntaria
quia coactio ul' extorsio non possent facere uirtuosum. bene et dicitur mentis inclinatio. quia sic dicitur ecc.
xix. est q̃ nequiter se humiliat et interiora eius plena sunt dolo. interiora appellat intentionem
et affectionem. dolum appellat auaritiam ul' uanam gloriam ul' iniustitiam ul' ambitionem. Dicitur autem
uirtus humilitatis paupertas spiritus cui data ÷ et promissa beatitudo et possessio regni celorum. Est
autem humilitas ꝓprie uelud sensus quidam ꝓprie uacuitatis aut inanitatis seu uanitatis. Unde
ad phil. ij. Exinaniuit semetipsum et c. i. humiliauit. hec enim ÷ uirtus q̃ ꝓprium subiectum
extenuat i nichilum. et hec pulchrum reddit hominem. hec ÷ de qua dicitur Iob. xxvi. qui extendit celum
super uacuum. i. sanctos et appendit terram super nichilum. Istud ÷ nichil extensio et manifesta
tio sanctorum et terre. i. ecclesie fundamentum et firmitas. Sola ista capax ÷ regni celorum et sola dei
imperii. ascende cor humile et inuenies ipsum et a seipso uacuum. quia deus totum uult implere dominus
cor humanum. Ideo sola illum capit humilitas q̃ nichil preter eum admittit. et i pleno sola capitur
quantum nichil non q̃ nichil ÷ pro capere plenitudo. De pleno enim effluit quicquid ei additur temp
tamus. Celum autem et terram impleo dicit deus sicut ipse met testatur. Ier. xxiij. ipse autem uirtutum
meorum. xiiij. Uiuo ego inquit quia implebitur gloria domini uniuersa terra. et abac. iij. Operuit
celos gloria eius. et c. Cantat et ecclesia. pleni sunt celi et terra et c. quia deus implent omnia gloria
sua et maxime regnum celorum manifeste illuc admitti non potest non solum humilitatis nichil
plenitudo enim nichil qd' aliquid sit recipere potest. ideo i celo capi non potuit superbia q̃ ad eius
reputatione sua. secundum ueritatem autem diuine estimationis nichil ÷. Unde ad Gal. vi. qui
se existimat aliquid esse cum nichil sit ipse se seducit. intelligimus autem hic aliquid i ualore
non i essentia. quia deus humilitas sola capax ÷ regni celorum. sunt locus sui locabilis et lo
cabile sui loci pro eo qd' gratia totum uult occupare subiectum totum quod implet semper i scrip
tura inuenimus. gratia et plenitudo. Unde plenum gratie et ueritatis. et luc. i. Aue maria
et c. Superbia non ideo in celo capi non potuit quia in gloria sua non impleuiat dominus. sed nec
in terra locum inuenit. cedit enim diuine glorie plenitudini humilitas. non solum non prestans
ei obstaculum ul' offendiculum. sed et in seipsa dat ei amplissimum locum. Superbia uero dei gloriam
tumore suo repellit et angustat. et non solum infra se illam non recipit. sed et illi
obstaculum et offendiculum seipsam proponit. ad quod referri potest illud. ysa. xxviij. Coangusta
tum ÷ stratum meum ita ut alter decidat et c. Est fidelis humilitas qua uidelicet fidelitate

cadam plenam aqua. si petit fundum saluat᷑. si in altum remanet dampnat᷑. Sic qui
petunt fundū humilitatis in p̄senti. i futuro saluabunt᷑ q̄ remanent in alto sup̄bie dāp
nabunt᷑. Sicut in appensione nūmoꝝ q̄ descendit cū statera mittit᷑ in thaurū q̄ ascen
dit nec ꝑ pro defectu iusti ponderis descende reprobat᷑. Unde Jere. argentū reprobum uoca
te eos. i. supbos q̄ non hn̄t pond⁹ humilitatis qr̄ dn̄s reiecit illos. Unde ꝛ ipsi de manu tua
repulsi sunt. Notū ē autē quod ho ponderosus ex se ex p̄ctis se extollit cū facillimū
eēt se demitte. Tu tu uenisti in religione ad purgand͛ te criminibꝫ tuis ad iudicium
b̄ndicti uł Bernardi. sciās qm̄ si remanes ī alto sup̄bie dampnabis. si descendis ꝑ humilita
tem. saluabis. ideo dic̄ p̄tarici. ysa. xlvij. Descende sede in puluere uirgo filia babylonis
sede in t̄ra. ꝛc̄. Item. uerus humilis ē q̄ sibi tytulo qui se nec dignū noiatione reputas
qui oms̄ tytulos ꝛ oms̄ laudes sanctitatis a se uelud indignus abicit. q̄ nec sūmā diui
ne dilectōnis in nicis suis tribuit. nec uirtuti sue laudem iudicone. tales sunt q̄ nolunt uo
care noīa sua in t̄ris suis. nec noīari appetunt int̄ sanctos uł laudibꝫ tytularꝫ. cū dic̄
d⁹ in leuit. xxvj. Non facietis uobis tytulos. Supbi enī se sanctificantes festū de seipsis sc̄ā
ficantes. ꝛ de seipsis laudem sanctitatis cantantes atqꝫ legentes. ꝛ se q̄ntū in ipsis ē scribūt
licet falso in cathalogo scōꝝ ꝛ seipsos canonizant. prec̄ auctori. ec̄te. ꝛ ita toti ec̄te iniurant᷑
ꝛ gesta sua faciunt in ec̄ta sua cantari ꝛ legi. Item. humilitas ē q̄ quidam iuncus q̄ scdm̄
aristot. applat᷑ in textū t̄re. ualde longus ꝛ nascit᷑ in pratis ꝛ humida t̄ra. humilitas
nascitur in nobis ex cōsidratione n̄re t̄renitatis ꝛ uilitatis. ꝛ natiuitatis. ꝛ originis. ꝛ qm̄
admodū iuncus ille semꝑ fert᷑ circa t̄ram. qr̄ humilitas ab humo. ec̄o. x. quid supbis t̄ra
ꝛ cinis. Iste iuncus non ꝑ se extende n̄ plus se grauabat. sic ꝛ humilitas sua grauatōne t̄res
cit. Unde q̄ se humi. exal. Item iste iuncus ē longus ꝛ humilitas attingit a t̄ra usqꝫ ad
celū. sicut patet in b̄a uirgine. q̄ qr̄ fuit humillima n̄ solū usqꝫ ad celū angloꝝ
sꝫ ꝛ usqꝫ ad thronū maiestatis attingebat. sicut quanto aīa hic erit humilior tanto ibi erit
altior. Item iste quidem ē ille iuncus ꝛ humilitas uilis eē appetit. Item nascit᷑ de t̄ra humi
da. ꝛ humilitas de humore grē. forte scdm̄ has ꝓprietates dicit filius dei. ego sū iuncus ꝛ n̄ ho
Item Notand͛ qd̄ scdm̄ mēsurā humilitatis maxīe dispensabit᷑ glia celestis. sicut enī fons
n̄ maiorem inuenit ꝓfunditatē mag̃ influit de aquis suis. sic ē in patria de distributi
one glie. ubi ē fons ille de quo dr̄. apud te ē fons uite. qui g̃ cupidus ē grē i p̄senti
ꝛ glie in futuro humiliet ualde spm̄ suū. sic docet᷑ ec̄o. vij. ut possit dic̄e cū ꝓpha. humi
liatus sum usqꝫ quaqꝫ. i. ualde. Humilitas facit quemadmod͛ paup mendicans q̄ abscōdit
elias suas. i. bona uita que data sunt ei a dn̄o. ꝛ attendit n̄ quid hēt sꝫ quid ei de
sit. Unde B. iiij. sermone de aduentu qui sic incipit. Dignum ē ꝛc̄. Dico uobis karmi
utile ē mag̃ abscondere qm̄ ostentare. Si quid habem⁹ boni ꝛc̄. sicut qui abscondit
siquid hēt ꝛ imponit sacculū a tergo. Unde posterioꝝ obliuiscens ꝛ uacuū ei ab ante. Uū
ī anteriora me ipm̄ extendo ꝛ allegat paupertatē suam dicens. Inclina dn̄e aurē tuam
m̄ ꝛ exaudi me. ꝛc̄. Si enī ostendit quid hēt. Dicet᷑ ei. tu habes satis comede illud
sicut dicit d⁹ anglo laodicie. apo. iij. dicis quod diues sum ꝛc̄. Unde B. q̄ de suis cō
fidit meritis ꝛ ꝓpiis innitit᷑ opibꝫ cor illi⁹ non intrat grā. nimirū plenus ē nec in
eo inuenit grā locū sibi. Idem. ad quilibꝫ talit᷑ gliantem. quantū uis iacta mita
extolle sudores. in melior ē mīa dn̄i sup uitas. ex hac ꝛ opis ꝛ temporis in dāpna

nichil de bonis dñi sui manib; suis adherere pmittat sicut dicit R. nichil sibi inde ar
rogat nichil attribuit. s; totũ deo ⁊ totũ ei suũ ẽẽ recognoscat. ⁊ censum debitũ laudis
⁊ gr̃arum actõnis ei inde absq; diminutõne reddit. hoc enĩ ÷ seruiciũ qd̃ p omĩ bñfi
ciorum suorum feodo debet̃. sup̃bia uõ totũ attribuit sibi ⁊ uendicat ut fur. ⁊ ideo mu
to ei omĩa asferunt̃. inde ÷ qd̃ omĩa dona gr̃arum ab ipo sup̃bo uelud dei fure fug
unt. hanc dei iniuriam ⁊ contumeliam ferre q̃i nolenti. Alia causa ÷ incallitudo di
dignissima ut q̃r ipa toto sinu capacitatis dei gl̃iam recipit ⁊ amplectit̃ ⁊ seipa
exclusa. neq; enĩ seipam ꝗ reputatõne sua h̃t hũilitas. dignũ ⁊ iustũ ÷ ut recta
incallitudine reddat illi diuina bonitas. s; aũ ut illam admittit ad dei gl̃iam ꝓp
pe ipa ÷ ꝓpe locus habitatõnis gl̃ie diuine. Ubi enĩ habitat dei laus uõ i hũilitate
Ideo dr̃ ecc̃. iij. magna potencia dei solius ⁊ ab hũilib; honorat̃. Ideo ÷ q̃r hũilitas
honorat dñm in p̃senti. gl̃ificabit̃ ab eo in futuro. Sup̃bia uõ q̃r dñm contempnit pateb̃
contemptui. Unde. i. R. ij. Quicũq; honorificauit me gl̃ificabo eũ. qui autẽ contemp
nunt me erũt ignobiles q̃r hũilitas magnificat dñm sicut dicit bĩa uirgo.
Merito magnificabit̃ a dño q̃m dicet̃ ei a dño. ascende sup̃ius.

Beati pauperes spũ ⁊ c. Crisos. paup spũ ÷ hũilis corde. i. pauperem spm h̃ns q̃
non sapit magna de se nec ambulat i magnis nec i mirabilib; sup se. sic
ex diũso. diues spũ intelligit̃ magna de se sapias. ⁊ sup̃bus q̃ non implet man
datũ xp̃i dicentis. Nisi conũsi fuitis ⁊ c. qui enĩ iam gũsus factus ÷ sicut puer. ille ÷
paup spũ ⁊ qui paup ÷ spũ ille gũsus factus ÷ sicut puer. ⁊ sicut dicit ap̃s. plenitũdo
legis ÷ dilectõ. tñ nutrix dilectõnis ÷ hũilitas ⁊ odij mat̃. Sup̃bia ergo totius boni in
iciũ ÷ hũilitas. ⁊ totius mali sup̃bia. denq; ⁊ p̃ditõnis iniciũ a sup̃bia cepit p dyabolũ. ⁊
iniciũ salutis ab hũilitate p xp̃m. ꝓpt̃a conuenient̃ omĩũ hũilitatem btitudinũ fecit
iniciũ. Beati hũiles spũ ut uidelic; non solũ hũiles ostendat. s; ⁊ indigentes hu
miles. q̃ sic sunt hũiles ut sp̃ adiutoriũ dei sint sp̃ mendicantes. Unde i greco
non dicit bĩ pauperes s; bĩ mendici ul̃ egeni. Iam paup ÷ q̃ angustiam q̃dem
h̃t nõ aũ tantã ut ⁊ mendicare cogat̃. Unde Beatus qui intelligit sup mendicũ
Cireatus ideo dicit bĩ mendici spũ ut interim hũiles ostendat. Si q̃ dixisset bĩ hũi
les spũ nichil amplius significasset q̃m hũiles. nũc autẽ ⁊ hũiles ⁊ intelligentes
Unde sit adiutoriũ hõĩb;. multi enĩ q̃i naturalr̃ hũiles sunt spũ s; non ex fide. ⁊
tales non pulsant ad adiutoriũ dei. qui aũ in fide hũiles sunt ⁊ intelligentes
dũ nimis timent de se adiutoriũ dei pulsare nõ cessant. Quorũ ipsorum ÷ regnum
celorum nõ negat q̃m regnũ celorum ⁊ alijs uirtutib; studenciũ sit. s; hũiliũ maxĩe
nam sicut singl̃a uicia deponunt ad inferos maxĩe radix omĩũ malorum sup̃bia.
Sic ⁊ omĩs uirtutes inducunt i regnũ celorum. maxĩe aũ radix omĩũ uirtutum
hũilitas. ꝓprium enĩ ÷ ut q̃ se exaltat hũiliet̃ ⁊ q̃ se hu. exal. ⁊ c. huc usq; Crisos.

Humilitas ÷ torcular cordis q̃r sicut torcular comp̃mit
racemos ⁊ uinũ exp̃mit ⁊ alijs transmittit sibi retinens feces. sic facit hũili
tas. Conp̃mit enĩ ipm cor ⁊ q̃i constringit ne aliquid uanitatis i ipo remaneat
Unde ecc̃. ij. Dep̃me cor tuũ p timorẽ. ⁊ sustine p mansuetudinẽ. lignũ sup̃i
respicẽ bonitatẽ dei. lignũ inferius ꝓpriam attendere uilitatem. Unde sup̃ dãn ÷

rorem matutinalem. sic humilitate rorem gratie. Unde que emittit fontes .i. dona gratiarum in con-
vallibus. Nono. quia luna tanto apparet minor quanto soli vicinior. sic humilitas quod patet
in beata virgine. Unde Job. xlii. Nunc oculus meus videt te. idcirco me reprehendo et ago penitentiam
in favilla et cinere. Decimo. quia luna apparet duo cornua humilitatis. duplex consideratio sui et dei
ut supra. Undecimo. quia luna crescit et humilitas in consideratione divina. superbia econtra. Unde .i. Reg.
xv. Nonne cum parvulus esses et cetera. Duodecimo. quia luna decrescit quia sicut eccli. xliii. a luna
signum diei festi luminare quod minuitur in consummatione. eccli. xviii. cum consummaverit homo et cetera.
Item ex multiplici causa debemus humiliare nosmetipsos. prima consideratio proprie vilitatis et
fragilitatis. Unde Mich. vi. humiliatio tua et cetera. ut supra. secunda consideratio maiorum et meliorum. Unde
eccli. supra .i. Reg. Sicut in centurio est respectus dominationis sic cautela humilitatis est respectus
melioris. Tertia incertitudo futurorum. Unde eccles. ix. Nescit homo utrum amore dignus sit vel odio
sed omnia in futurum servantur incerta. Judas. iii. sicut dicitur caritate hnt. predicavit. mira-
cula fecit. pessimo cum fine consummatus est. nos vero nunquam tot dona habuimus. Unde valde time-
dum nobis est. Quarta inspectio iudicis occulti. cui omne cor patet et cui nullum latet secre-
tum qui scrutatur renes et corda. cuius oculis omnia nuda sunt et aperta. Quinta. continua meditatio
novorum novissimorum. scilicet quam pauperes et abiecti. viles et despicabiles. sordidi et immundi. intravimus
in hunc mundum. hunc dissimiliter ingressuri. ideo dicitur. memento homo quia cinis es. et cetera. Sexta. attencio
proprie debilitatis. Greg. eo de se mens in summis vilia sentiat quo suis viribus prava que impetunt
non expugnat. Item custos humilitatis est vigil recordatio humane fragilitatis. Item ex con-
sideratione vilitatis nostre debemus nos humiliari. Unde Mich. vi. humiliatio tua .i. humiliationis
causa in medio tui .i. in ventre pleno fetore et inmunditia. ideo posuit deus homini ventrem ab ante-
riori ubi potest videre non a dorso ut semper videat sarcinam suam quam secum deportat ubicumque pre-
evit ad se humiliandum. Item hoc est quod dicit Job. xvii. putredini dixi pater meus es. et cetera. filii huius ma-
tris concupiscentie sunt carnalia desideria que militant adversus animam. ad litteram. de parva et vilissi-
ma putredine que exivit de corpore patris tui. Item Job. xiiii. homo natus de muliere brevi et cetera.
Bernardus. In sordibus generamur. in tenebris confovemur. matres nostras multum honeramus. In doloribus parturimur
in partu more vipereo matres nostras laceramus. et mirum quod nos non prius laceramus. Ideo dicitur quod
Job. testa saniem radebat in terra sedens in sterquilinio. Job interpretatur dolens per contritionem.
qui debet sedere per humiliationem in sterquilinio .i. in consideratione proprii fetoris et abhominationis
vite precedentis que materie prevenit ex peccato luxurie quo putrescit homo velud iumentum in proprio
stercore. et testa .i. asperitate penitentie que dura est et aspera et ficta absque humore deliciarum
vinorum. scilicet et epularum et decocta igne frequentis compunctionis ardore penitudinis et calo-
re spiritus sancti. radere saniem. est fluxum inmunditiarum restringere. Et nota. quod testa est frag-
men olle. homo vas figuli. Nota et quod testa asperrima est et dolorem facit in radendo. Item
ad humilitatem invitat nos dominus. Luc. xvii. dicens. Cum feceritis omnia que precepta sunt
nobis dicite servi inutiles sumus. quod debuimus facere fecimus. inutilis servus est qui coti-
die plus expendit vel constat domino suo quam valet servicium suum quod facit domino suo. Si
ergo fecimus omnia bona que possumus. adhuc inutiles sumus cum in infinitum plus valeat
merces operis quam ipsum opus. Nam si totum sanguinem nostrum effunderemus pro Christo. plus
valuit unica sanguinis (i. sui) gutta quam plenum mare sanguinis nostri. Item. Jo. xii. Nunc
iudicium est mundi et cetera. Cum quis iudicatur vel purgatur de crimine multum solet in

qd humilitas est ex intuitu proprie dictionis ut contricionis. uoluntaria mentis inclinatio. et qd ibi dicitur
mentis inclinatio hic dicitur cordis depressio. respiciens bonitatem dei dicit. sicut legitur. Job. xxv. lu
na non splendet et stelle non sunt munde in conspectu eius. quanto magis homo putredo et filius hominis
uermis. dicit eciam cum ysa. xliiii. Omnis iusticie nostre in conspectu dei quasi pannus menstruate ibi dicit Gre.
Sepe iusticia nostra ad examen diuine iusticie deducta in iusticia est et sordet in districtione iudi
cis qd in estimatione refulget operantis. respiciens propriam uilitatem dicit Job. xxv. homo putredo
et cetera. et xxx. Comparatus sum luto et cetera. Item torcular calcaui solus et cetera. exprimit et aliis tinnitur. sic
humilitas quicquid habet totum deo attribuit dicens cum ysa. xxvi. Omnia opera nostra operatus es domine
sibi autem nichil attribuit. sed tamquam qui fecerit sibi retinet. quicquid debilitatis defectus infirmi
tatis per se in seipsa sibi totum ascribens exemplo Ieremie dicentis. Tren. iii. Ego uir uidens paupertatem
meam. et cum David. ii. Re. vi. Vilior fiam in oculis meis plusquam factus sum. ibi dicit Greg.
plus stupeo David saltantem quam pugnantem. pugnando hostem subdidit. saltando seipsum
uicit. quando michol ex tumore regii generis. insana humiliatum despexit. et alibi. peccatum
meum coram me est semper. Notandum duo esse genera humilitatis que a se remouet David. quidam enim
in sublimitate constituti confitentur se esse canem et famulam. sed uilitatem ab hominibus non sustinent
quidam idem confitentur et uilitari ab hominibus se sustinent. sed ob hoc interius intumescunt. contra
hos duos tumores dicit David. ludam et uilior fiam in conspectu domini et ero humilis in oculis meis
quasi dicat uilem me ab hominibus sustineam et propter humilitatem intus. scilicet in oculis cordis non intumescam.
Humilitas luna in minori cosmo. Vnde Gen. i. fecit deus duo magna luminaria.
luminare maius. idest sol est caritas ut habetur capitulo suo. luminare minus est humilitas
que comparari potest lune multiplici ratione. Primo quia luna dicitur a mene qd est defectus. hu
militas autem semper deficit in seipsa et a se ipsa. Vnde anima eorum. i. humilium in ipsis defecit.
et iterum. In deficiendo ex me spiritum meum et cognouisti. i. approbasti semitas meas. i. uolunta
tes et opera. suos enim defectus semper considerat et attendit. Secundo quia luna totum lumen suum re
cipit a sole. sic humilitas quicquid boni habet recipit a Christo. nec aliquid habere se estimat
nisi ab ipso acceperit. attendens illud apostoli. i. ad Cor. iiii. quid habes qd non accepisti.
si autem accepisti quid gloriaris quasi non acceperis. et ideo totum deo attribuit per graciarum actio
nem. Vt ad locum unde exeunt flumina reuertantur ut iterum fluant. Eccl. i. Tercio
quia luna quanto magis a sole fuit illustrata et clarior effecta magis in ea apparet ma
cula et spine. sic humilitas quo magis gratia illustrata clarius et limpidius suo defectus
deprehendit. sicut athomos in radio solis. Quarto quia luna plena est erraticis. et uera
humilitas semper timet errare. quia sicut Greg. dicit. bonarum mencium est ibi culpam ag
noscere ubi culpa non est. et Iaco. dicit. In multis offendimus omnes. et cum David. Delicta quis in
telligit et cetera. Quinto. quia luna omnibus planetis terre est propinquior. et humilitas dicitur quasi hu
mi latens in sue uidelicet uilitatis et terrenitatis attentione. illis enim appingitur conparatione
domini uera humilitas que terrentur tribulationibus et molestiis. Vnde paulus. Quis infir
matur et cetera. Sexto. quia in luna plena quedam ymaguncula uidetur hominis pen
dentis. et illa est uera humilitas que ueterem hominem per penitentiam crucifigit. Septi
mo quia luna crescens cornua habet uersus solem. cornua humilitatis intellectus
et affectus. que dirigit in deum credendo et amando. et hec cornua exaltabuntur
quando fidei succedet cognitio et caritas perficietur. Octauo. quia sicut a luna habemus

resartio. liberat. Unde humiliatus sum et liberavit me. Beatus antonius. Vidi omnes laqueos inimici tensos in terra et ingemiscens dixi. quis putas transiet ista? et audivi vocem dicentem. humilitas. Exaltat. Unde beata virgo. deposuit potentes. i. superbos. Job. v. ponit humiles in sublimi et cetera. Eccli. x. sapientia humiliati exaltabit caput illius. De christo exemplum. i. Re. xv. samuel ad saul. nonne cum parvulus esses et cetera. Ieronimus de paula. omnium fuit minima ut omnibus maior esset. quantoque plus se deiciebat. tanto magis a christo sublevabatur. Iaco. v. Elevet super humiles et cetera. Glo. quia omnis christianus qui adversa pro christo humiliter patitur sublimitur ab illo regni premia percipiet. Item auctoritas. Quanto quis in humilitate profecerit et inclinatus fuit tanto elevabitur ad perfectionem. Item auctoritas. Nemo apud deum magis se exaltat quam qui se apud semetipsum propter deum humiliat. Job. xii. qui humiliatus fuerit et cetera. Erudit. Unde deut. xxxiii. qui appropinquant pedibus eius excipient de doctrina illius. hic luc. x. Maria sedens secus pedes domini audiebat verbum illius. Amos. vii. quam cito amos dixit non sum propheta et cetera. dixit ei. vade propheta et cetera. Aug. de verbo domini. quanto humilius sedebat maria tanto amplius capiebat. confluit enim aqua ad humilitatem convallis de supercilio montis. Ornat animam virtutibus. Unde omnis virtus vidua est quam non firmat humilitas. Gratificat. i. gratum facit. Unde Respexit humil. et cetera. Eccli. iii. quanto maior es humilia te in omnibus et coram deo invenies gratiam. Iaco. Deus superbis resistit et cetera. Glo. talem s. gratiam ut quo humiliati magis fuerint tempore certaminis propter regnum. eo gloriosius exaltentur in tempore retributionis ab ipso. Saciat. Unde Saciavit animam inanem. i. humilem. Fecundat. Unde ysa. xxix. Omnis vallis implebitur et cetera. Item valles. i. humiles habundabunt frumento. i. fruge bonorum operum que sunt pastus anime. Protegit. virtutes ut fossa castrum. oportet ergo confodere per contritionem per timorem et terram. i. amorem terrenorum eicere per abdicationem et sic aquam recipe gratiarum. Armat contra diabolum. Unde interrogatus senex quare fugaret a demonibus dixit. quia abiecerunt arma nostra que sunt contumelie humilitatis. paupertas. patientia et humilitas. Pacificat peccatorem christo. Unde iii. Re. xxi. dominus ad heliam quia humiliatus est achab et cetera. Mundat. Unde Jo. xiii. postquam humiliter dixit petrus non lavabis mihi pedes. audivit a domino. Jam vos mundi estis sed non omnes. qui lotus est non indiget et cetera. Rigat. Unde qui emittit fontes. i. dona gratiarum in convallibus propter duplicem humilitatem inter medium montium pertransibunt aque. humilitas enim convallis est iuncta duplici monti. que a monte superbie discedit illum adorando. et ad montem divine magnificentie se subrigit et elevat illum ingreditur proculis habundo. Impetrat quod postulat a domino. Unde eccli. xxxv. Oratio humiliantis se et cetera. contulo de oratione. Atque triumphat diabolum. Unde Greg. Tot iaculis nos diabolus percutit quot temptationibus affligit. et nos que enim iacula munimus cum confessi humiliter tendemus. hoc est quod dicitur i. Re. xvii. david humilis interfecit goliam superbum. Unde diabolus confessus est beato machario. humilitas tua me vincit. Justificat. Unde petit propheta. Vide humilitatem et laborem meum et dimitte universa delicta mea. precedit enim humilitas laborem pene ad hoc ut dimittantur peccata. Redimit. Unde Cant. iii. purpura regis iuncta canalibus. i. passio christi coniuncta humilibus. Reserat paradisum. Unde nisi conversi fueritis et efficiamini sicut parvuli. per humilitatem s. et puritatem non intrabitis in regnum celorum. Mt. xviii. Apo. iii. ecce dedi coram te hostium apertum quod nemo potest claudere quia modicam habes virtutem. i. humilitatem. Magnificat christi secreta et eloquia sic pastoribus

xpi natiuitate. luc. ii. Unde mt. xi. Confiteor tibi pater celi et terre quia abscondisti hec a sapi. et
pru. et reue. ea puu. i. humilibus ianuit. Unde exinaniuit se. for. ser. acci. hic est effectus
humilitatis que cognata est obedie. exinanire enim est quando nichil de te uel de tuis remanet
et uel in te. s. nec proprius sensus nec propria uoluntas neque aliqua proprietas. Uiuificat animam.
Unde humiliatus sum usquequaque. i. ualde. Glo. Beatus qui gloriatur magis humilitate quam
potestate. potestas enim decipit. humilitas non destituit. Parcit proprio subiecto. Unde B. ter
ret me aplo. qui tirtus dicit. parco non parcit. quia rogauis non superbus nec cupidus ua
ne glie. non iactator operum suorum uelud qui sibi arrogat quod est uel mittit de se quod non est. solu
uere humilis parcit anime sue que nec parcit quod non est sed quantum in se est uult nesciri quod est. gau
de non parculum est audire quecumque de se quod sentit in se. Haurit gratiam. Unde pu. xii. qui bonus
est hauriet sibi gratiam a domino. qui est fons aquarum uiuentium. sicut enim inclinatur olla ut hau
riatur aqua. sic necesse est inclinare cor humiliando ut hauriatur gratia a fonte eterno. Unde ecc.
humilia te in omnibus et coram deo inue. gratiam. Deffendit. Unde B. humilitas est quedam turris for
titudinis a facie inimici. Obedit. Unde Auctoritas. Uera humilitas est quam obedientia comes non
deserit. Glorificat. Unde Job. xxii. qui humiliatus fuit erit in gloria. et qui inclinauerit ocu
los suos ipse saluabitur. luc. xiiii. Cum inuitatus fueris. et cetera. quia omnis qui se exaltat elatione
superbie humiliabitur depressione pene. et qui se humiliat uirtute exaltabitur in presenti et in
futuro. In presenti augmento uirtutum et bonorum operum. In futuro glorie collatione. Ditat. spiri
alibus bonis. Unde ecc. xiii. humiliare deo et expecta manum eius dona gratiarum. Item. mt. xix.
Sinite paruulos. i. humiles uenire ad me. et cetera. Item dicitur ecc. xii. Ne manseritis in operibus
peccatorum. confide autem in deo et mane in loco tuo. facile est enim in oculis dei subito honestare
pauperem. locus iusti proprius humilitas est. Saluat. Unde tu populum humilem sal. fa. et id.
humiles spiritu salua. mt. v. Beati pau. spiritu. et cetera. Ba uirgo vesperis humi. an. su. Regina coro
nat. Unde apo. xii. In capite eius corona stellarum xii. per illam enim admirabilem muli
erem potest congrue intelligi humilitas. uel mito humilitatis coronam est in reginam beata uir
go que per illa designatur mulierem. preneuma sacrum recipit. Unde auferes spiritum eorum. i.
superbiam et deficient in seipsis et a seipsis per humilitatem et in puluerem suum reuertentur. per
sui cognitionem. et sic emittes spiritum tuum in eis et creabuntur. Ad uitam ducit. primus ad
uitam gratie. postremo glie. immo ipsa est uita. Unde Moralis in fecisti ma sunt. v. humilitas.
quamuis enim cetere uirtutes iure uite sint et uita anime tamen nomen generale omnium attribuitur
humilitati et appatur. que est tentum omnium aliarum uirtutum. sicut superbie generale nomen
uiciorum attribuitur. ut ibi. emundabor a delicto maximo. i. a superbia. generaliter denominatur
tur ibi. Die deus meus si feci istud. i. opus superbie que est fons et origo aliorum ui
ciorum. Honorat xpm. Unde ecc. iii. magna potentia dei solius et ab humilibus honoratur
eius. Superbia econtrario in se est exhonorat sibi attribuens quod proprium dei est. s. gloriam et hono
rem. Conculcat hostes. Unde hest. Sol ortus est et humiles exaltati sunt et deuorauerunt
runt inclitos ut mardocheus aman. Restaurat amorem. i. caritatem. Unde B. So
la uirtus humilitatis sese est reparatio caritatis. Sincior in magnis periculis. Unde et
B. de confidencia. humilitas est quedam turris fortitudinis a facie inimici. que nescio quo
pacto maior in maioribus et in clarioribus clarior comprobatur. quo enim celsior ceteris
eo humilitate apparet illustrior et se ipso. hac et gemma nulla splendidior

Ri mites. Instruit. Unde ysa. xlv. ad annūciand' mansuetis misit me 7c. Armat ꝗ᷒ uram.
7 xv. Responsio mollis. 7c. Letificat. ysa. xxix. addent mites 7c. Saluat. Unde Jaco. i. In mā
suetudine suscipite. 7c. Mitigat. ecc̃. vi. Uerbum dulce 7c. ecc̃. xviij. Homo ardorem rep
(?)mit uos. 7c. Auget. dona gr̃ar. pu. xvi. qui dulcis ē eloquio 7c. Sicut solet fieri ī
obsidione. qd̃ obsessi ꝗ᷒ lapides petrariar. cultiatis 7 mollia apponunt turrib; ut impe
tus lapidis frustretur ī mollib;. sic mansuetudo ut murū pacie illesū custodiat. uba mollia
obicit qua dura sibi illata. 7 sic ꝯfundit 7 emollit hostem suum.

Beati qui lugent. 7c. Jere. xxxi. Conuertam luctum 7c. Merito ex hūndancia hu
militatis. 7 tranquillitate mansuetudinis sequit' donū luctus. seu grã lacrimar.
exhonati quippe ab exterioribus inuctionib; 7 sinis quod ē p humilitatē. quietati 7 pacati
quod ē p mansuetudinem uacare possunt sibi ipsis intuendis 7 examinandis. qr aq̃ tur
bata 7 ꝯmota n̄ reddit ymaginem. h; quieta. ꝗ ē ꝑ intueri seipsū q̃ in quodā ocio m
det. Unde sibi sit lugend' 7 dū nich intuet' in se n̄ mortē 7 tenebras n̄ restat nisi
lugere. Luctus aū ī ecc̃a spūali. i. ī corde hūano baptisteriū ē 7 lauachrū piar 7 de
uotar lacrimar. 7 in tabnaculo mare eneū 7 labiū eneū in quo lauabant' ingres
suri 7 oblati. Exo. xxxiij. 7 templū iij. Re. vij. In claustro spūali lauatoriū. In
regali palacio balneatoriū. In orto uoluptatis 7 spūali paradiso irrigatoriū. omnia ista
ꝗ᷒ nūmanimū ē mens hūana. ipa enī ē spūalis ecc̃a. tabnaclm. templū. claustrū
7 regale palaciū. in quo se rebaptizant deuote aīe. se lauant claustrales 7 religio
se. balneant spūales regine ut sint regi celor sponse ꝯtissime. Luctus ē nata
toriū syloe ubi uisus restituit'. Jo. xi. est 7 cella uinaria. Unde uina ꝯpunctōnis 7 de
uotōnis. una de precipuis officinis ꝗ ē in domo ubi deest cellariū ibi p ꝯseqūs 7 ui
num. Itez luctus ē oīm sacrificior mior impugnatoriū. Unde Greg. sup eze. ho
locaustū aridū ē bonū opus qd̃ orōnis lacrime non infundunt. holocaustū u᷒ pin
gue ē cū bonū opus qd̃ agit' 7 lacrimis irrigat'. h; ē piscina pbatica. i. pecualis
a. approbatos greco q᷒ intpr̃ ouis. in ꝗ᷒ piscina holocausta lauabant. Unde Greg. Re
deamus ad lacrimas holocaustū lauem'. Donū istud ē ī minori mūdo spūali. i. hōie
nouo interiori mare rubrū in quo spūalis pharao cū toto exercitu suo submgit'. hec
lacrime sunt ille aque. de quib; dr̃. Contribulasti capit dra. ī aquis. quis enī dubitet
in luctu 7 aquis lacrimar totū exercitum dyab'. submergi. h; donū ē oīm īcendior
extinctoriū. oīmmode pacis sedatoriū. qd̃ oīm penar 7 culpar extinguit īcen
dia. 7 oēm sitim extinguit ꝯcupiār. De hac aqua dr̃. Jo. iiij. ꝗ bibit ex hac aqua
non sitiet ineternū. sicut eꝰ. qui bibit ex aqua ista. i. mūdi gaudio. sitiet itm. qm̄
mūdana uoluptas ipi sui potatōne maiorem siti sui puocat ut aqua salsa. h;
ē medica lauatoria ꝗ᷒ omnia dūi uri mortuor funa festinant'. Lacrimar triplex
ē efficacia in dn̄m. prima qr dm̄ inebriat. Unde dicit ei aīa penitens. ysa. xvi. Ine
briabo te lacrima mea. bn̄ aū apparet in h; inebriat' dn̄s lacrimis pn̄itentiū quod
tot 7 tantar iniurar quas ab eis passus ē tempe pc̄ci non recordat' amplius. sicut
dicit ipe. eze. xviij. Quacūq; hora pccōr 7c. ꝗ quod plangit se de pn̄itente. ysa.
xliij. adipe uictimar tuar non īebriasti me. qd̃ lacrime sint adeps sup' expo
nit Greg. In hoc autē apparet inebriatus d' quod celestes diuicias tam pdigans

dn̄o om̄ſ arroganſ. ⁊ eccͦ. x. Odibiliſ ÷ corā deo ⁊ hōīb; ſuꝑbia. ⁊c̄. Jtem Greg̃. ī reb; corꝑ
alib; nulluſ attingit ſuꝑiuſ n̄ ꝑ ſui exaltatōne. ecͦ. in reb; ſpūalib;. nulluſ attingit
ſuꝑiͦ n̄ ꝑ ſui gtrictōnem ⁊ depreſſione quod fit ꝑ hūilitate. Unde q̄ ſe hūi. exal. ⁊
quo pluſ ſe hūi. pluſ exal. qm̄ audiet a dn̄o aſcende ſuꝑiͦ. luc̄. xiiij. Jtem hūilitaſ
÷ ualliſ qua ī celū aſcendit̄ᵘʳ. Unde dr̄ de iuſto. aſcenſioneſ ī corde ſuo diſpoſuit. ⁊c̄. Ve
ra eni hūilitaſ ꝯ̄ plorat ut uideat ī nouiſſimo die. huiͦ ualliſ treſ ſunt gradus. ꝑrimͦ
aureuſ. ſ. ſubice ſe minori. ſicut xp̄c ioh̄i ⁊ ioſeph. Sc̄dus argenteuſ. ſ. ſubice ſe pari.
Terciuſ plumbeuſ. ſ. ſubice ſe maiori. Jtem due ſunt ꝑteſ hūilitatiſ. ſ. bona nr̄a ducere
atq; deprimere. Unde iuſticie nr̄e q̄ſi pannuſ menſtruate. ul̄ q̄ bona alioꝝ attollere
⁊ laudare. Unde ego ſū minimuſ aplōꝝ ⁊c̄. Alic̄ ꝑrima ꝑſ hūilitatiſ ÷ pcc̄a nr̄a nobiſ
attribue. Unde Dͣ. ij. Re. xxi. Ego ſū qui peccaui ⁊c̄. Sc̄da pſ bona nr̄a deo. Unde yſa.
Om̄ia opa nr̄a opatuſ eſ ī nob̄ dn̄e. D̄. Bona fatuitaſ ÷ luduſ Dd̄ coram archa. ij. Re. vi.
ubi dicit ludam ⁊ uilior fiam. pluſq̄m factuſ ſum ⁊ ero hūiliſ in oculiſ meiſ. ludā
.ſ. ut illudar. bonuſ luduſ quo michol iraſcit̄ᵘʳ ⁊ deuſ delectat̄ᵘʳ. bonuſ luduſ q̄ hōīb;
quide ridiculū ſ; angliſ pulcherimū ꝑbet ſpectaclm̄. bonͦ luduſ qͦ efficitū obꝑbri
um hūndantib; ⁊ deſpectio ſuꝑbiſ. quib; uidem̄ ludere ſugiſ̄. quod illi appetunt ap
peteſ. q̄d illi fugiūt ueluti ſaltatoreſ qui capite in t̄ra ūſo ⁊ pedib; ſurſū erectiſ ꝑt
hūanū uſū ſtant manib; ul̄ ambulant ⁊ dancant pedib; ⁊ ſic in ſe ūtunt. ſilr̄ et
noſ facti ſumͦ ſpectacl̄m mūdo ⁊ angliſ ⁊ hōīb;. hic n̄ ÷ luduſ ⁊ obſcenuſ. ſ; iocunduſ.
gratuſ. honeſtuſ. ſpectabiliſ celeſtiū ſpectatoꝝ delectanſ aſpectuſ. hic interim ludamͦ
ut illudam̄ᵘʳ confundam̄ᵘʳ ⁊ hūiliem̄ donͦ ueniat q̄ potenteſ deponit ⁊ exaltat hūileſ. qui
noſ gl̄ificet ⁊ letificet ⁊ in et̄nū exaltet. De hoc ludo dicit poeta. Stulticiam ſimulare
loco prudencia ſūma ÷. Jtem luc̄. xix. Zacheuſ q̄ ſigtͣ uiſbū ſtatura ⁊ uirtute puſilluſ
uolenſ uide ih̄m aſcendit ī arborem ſycomoꝝ q̄ interp̄t̄ ficuſ fatua.

Beati miteſ qm̄ ipi poſſidebunt t̄ram. Manſuetudo ꝑ q̄m manſueti ul̄ mo
deſti tranq̄llitaſ animi nulliͦ inprobitate limitem ſue quietiſ excedit hūilitati
q̄ſi uirtute collateraneam gtinuā ⁊ uicinā adiungit dn̄ſ in ſcala iacob manſuetu
dinem diceuſ. Bi miteſ. ⁊c̄. Criſoſͦ. dicit. Bi manſueti. ⁊c̄. Jdem manſuetuſ ÷ q̄ n̄ irri
tat malū nec irritat̄ᵘʳ a malo. nec adūſuſ eū ꝑualet cauſa pcc̄i. neq; adūſuſ aliū ali
qū ex eo naſcit̄ᵘʳ cā pcc̄i. ſ; mag̃ gtentuſ ÷ ī iuriam pati q̄m facē. nam n̄ gtentͦ
ſunt hō ut noceat̄ᵘʳ. nūq̄m ꝑ ēē ſu pcc̄o. ille aū uere manſuetuſ ÷ q̄ gturbat̄ᵘʳ nec co
gitat malū facere. nec facit. Criſoſͦ. ſic. Manſuetudo ÷ tranq̄llitaſ animi q̄ n̄ illa
taſ maliſ exaſpari nec ad inferenda facile ꝓuocari ꝑ̄. ſc̄dm quod docet apl̄c. J. pe. iij.
Non reddenteſ malū ꝑ malo. ul̄ maledcm̄ ꝑ maledc̄o. ſ; ecͦ. bn̄dicenteſ ⁊ uīcenteſ
ī bono malū. Dicit̄ᵘʳ aū manſuetuſ q̄ſi manu aſſuetuſ. hic ÷ uir iuſtuſ q̄ tang̃
accipit̄ manſuetuſ uocat̄ᵘʳ carne xp̄i ſubioſtenſa cito accedit ⁊ inde ſe refiat
q̄ quod gquerit̄ dn̄ſ de impijſ. pu̅. i. Uocaui ⁊ renuiſtiſ. extendi manū meam
in cruce rubricata ꝓꝓo ſanguīe ⁊ non fuit q̄ aſpiceret. Manſuetuſ ⁊ hō ſocialiſ
tractabil̄. ⁊ benignuſ ī adūſiſ ⁊ q̄ ī iuriaſ ꝑꝑ. taleſ ſunt q̄ pro nulla in
iuria ul̄ gtumelia ſibi illata intuſ aliquo rancore. ul̄ furore iracundie ex
agitant̄ᵘʳ. Jn talib; habitat ⁊ requieſcit ſp̄c ūitatiſ q̄m mūduſ n̄o ꝑ̄ accipere

humilitate. Ipsi placet. Unde ipse dicit de se humillimo. Inveni virum secundum cor meum. Jonathan
te extenuat. ii Reg. quando persequeris regem Israel. etc. Sumens ex debilitate vigorem. ii. ad Cor. xii.
Cum infirmor etc. Christum magnificat. Unde beata virgo. Magnificat anima mea dominum. Mag
nificatur ab ipso. Unde auctor. Ideo marie inter virtutes eximias. humilitas honorata gaude
at quia eam dignatio maiestatis assumpsit. Item notandum quod ad veram humilitatem
pervenitur duodecim gradibus. Primus corde et opere semper humilitatem ostendere defixis in terram lumi
nibus. Secundus pauca et rationabilia verba loqui non clamosa voce. Unde philosophus discipulo suo.
Ad summam totius philosophie volo te esse tardiloquum breviloquum et submissa voce loquentem.
Tertium non facile solum in risu. Quartum taciturnitas usque ad interrogationem. Quintum obser
vare quod communis monasterii habet regula. Sextum credere et pronunciare se omnibus viliorem. ex pau
lo. Ego sum novissimus apostolorum etc. Septimum ad omnia indignum et inutilem se confiteri et credere.
Octavum. humilis et frequens confessio peccatorum. Nonum. per obedientiam in duris et asperis patientiam amplec
ti. Decimum. omni obedientia subdi omnibus. Undecimum. propriam non amare nec sequi voluntatem.
Duodecimum. timore dei custodire se omni hora a peccato. Item humilitas est laudes fugere
et tacere. Unde Adam de sancto victore. humilitas est in taciturnitas. Item alius qui plusquam dignus
est honoratur vel laudatur. amplius patitur detrimentum. quia autem oratio non sine honoratus. hic de
superius glorificabitur. Item primum est humilitatis credere se semper esse in principio. Genesis. i. factum est vespe
re et mane dies unus. Christo cadente fit vespere. Christo ipso resurgente fit mane. non fit men
tio de nocte quia sic deus non nuntiat noctem peccati. Unde quacumque hora peccator etc. Item bene
post vespere sequitur mane quia vespere est consummatio operis. mane inchoatio. Unde Jeremias. iii. pa
trem vocabis me et post me ingredi non cessabis. i. te semper inchoantem estimabis. Item
notandum quod superbia dehospitata est vespere dierum in Adam. et lucifero. oportuit ergo ut hu
militas mane in ipsum hospitaretur. precursor fuit Gabriel et quam cito descensum est ecce an
cilla domini. facta est unio naturarum in eo. In superbia enim cordis non potest descendere dominus quia ibi est tumor
sed in humilitate quia capax est in se divinitatis. Item valde mirum est unde immo veniat superbia
et unde desit humilitas cum nullam materiam superbie possemus in nobis invenire sed multas hu
militatis. Non enim possumus fodere per considerationem in nobis ut in deo quin humilitatis
multam materiam inveniamus. si foderimus in corpore quicquid exit de eo stercus est per oculos et
nares et ceteros meatus. si in corde et spiritu unde exeunt cogitationes male et desidia et ce
tera que coinquinant hominem. ipsum et cor natat in sordibus. Si quis enim consideraret quod sederet
immundissima cloacam fatuissimum reputaret. Item humilitas omnes filios superbie subdit
deo et facit illius capitis membra. superbia ergo. omnes filios suos subdit dyabolo et facit illius
capitis nequam membra. Unde Job. xli. de behemoth. ipse est rex super omnes filios superbie
Greg. Certe iniquorum omnium caput est dyabolus et huius capitis membra sunt omnes iniqui. Item quod
est in corporibus gemma sterilitas hoc in animabus est humilitas. Unde patet quia quod est in corporibus
tumositas. hoc est in animabus superbia. quod tam strumosa est ut brachia celestis sponsi
si eam amplecti non sufficiant. non enim potest includi gibbositas brachiis divine
pietatis et caritatis. de quibus dicit humilitas. misericordia tua et veritas tua semper suscepe
runt me. Et sicut gracilitas humanitatis est indicium virginitatis. ita tumor
superbie dyabolice impugnationis est testimonium. Et sicut illa est aptitudo et habi
litas ad spiritualem amplexum. sic superbia ineptitudo. Unde prov. xvi. abhominatio

Sic resoluta cordis duricia. fluit compunctionis lacrima. et hec ad tempus. quia absterget deus omnem lacrimam
.i. lacrimationis causam. et cetera. Fit autem resolutio ista in mente ad aspectum ueri solis. ut tempore autumpni
.i. spiritus sancti. Unde flabit spiritus eius. et cetera. et est ad auditum uerbi dei. Unde emittet uerbum suum et liquefaciet
ea. scilicet corda indurata et congelata. quanto est torrens rapidior .i. lacrimarum habundancia maior
et compunctio uehemencior tanto citius et rapidius exeuntur .i. ex toto defluit per diem et nocte
in deflendo quicquid peccasti per prosperitatem et aduersitatem. uel ut defleas mala que fecisti que sunt
noxia. et quia bona non fecisti cum potuisti que sunt dies transgressionis scilicet et emissionis. non des
requiem tibi .i. non cesses quamdiu tempus est lugendi. scilicet in hac uita. ut uideas in nouissimo et post
fletum consolationem recipias. Non taceat pupilla oculi tui. pupilla que illuminat oculum et corpus
totum confessio que ipsam intentionem .i. oculum et totum corpus illuminat bonorum operum. non taceat
.i. fortius exclamet se accusando. orando. supplicando. et hec. Unde paulopost sequitur. effunde
cor tuum sicut aquam et cetera. uel sic. non taceat pupilla oculi tui .i. puritas interioris intentionis tue. uel que
intus est. scilicet ad ea que intus sunt. prima per peccatis propriis. hec est orando. quia sicut dicit augustinus qui
sua fleuit aliena non diluit. ad quod inuitat dominus animas peccatrices. Luce .xxiii. Filie ierusalem no
lite flere super me. possetis super uos ipsas flere primo. et super filios uestros. Secundo. augustinus. Consolu
grauius amissionem carum sed uirtutum. lugeat corruptus amissionem uirginalis castitatis
ebrius sobrietatis. inuidus caritatis. iracundus mansuetudinis. et hec. Satis enim durus est qui pro
dampno temporali lacrimas habere potest. et pro morte anime habere non potest. Hunc luctum habuit magdalena
super pedes ihesu et primo pro se. et hee iuste appellantur lacrime compunctionis siue lacrime peni
tenciales. has et habuit petrus post negationem quando egressus foras fleuit amare. De istis
dicitur. lauabo per singulas noctes. Hic est ordo ut primo miserearis anime tue placens deo. ecclesiastici. xxx. quia
qui sibi est nequam et cetera. Luctus iste amittitur uel occiditur primo per amorem diuiciarum temporalium
aliorum. Unde legitur. Genesis .iiii. quod chaym qui interpretatur possessio occidit abel qui interpretatur luctus
quia possessio temporalis interficit luctum penitencie. Secundo opprimitur per peccata. Unde .ii. regum. xiii. Amon qui
interpretatur donans et significat illum qui exhibet membra sua arma iniquitatis peccato oppressit tha
mar .i. amaritudinem penitencie. Tercia adulterantur in illis qui per munera data ecclesie uel pauperibus
aut cenobitis impunitatem sibi emere confidunt negligentes luctum penitencie. Secunda causa
lugendi est per diminutione status. penitens enim de peccato iam non est in parte innocen
cium. nec de statu iustorum. sed in parte penitencium uel iustificandorum. Unde amos .v. Do
mus israel cecidit non adiciet ut resurgat. uirgo israel proiecta est in terram suam non est qui
suscitet eam. quia ut ibi dicitur in glosa. Semel aberrans et si reportetur humeris pii pastoris
non habet eandem gloriam cum eo qui numquam oberrauit secundum qualitatem quia non aureolam. Clau
dicant enim corrupti et secuntur agnum utroque pede. Tercia causa per abiectione serui
tutis. quid enim uilius. turpius. indecentius. quam membra eius fieri qui capud est omnis malicie
et seruum eius fieri qui tociens et a tot superatus qui est apostata et refuga. qui tamquam scarabo fi
mo uescitur. sicut huppupa in stercoribus et luxoriosis nidificet. cloacarius qui non uult in uiciorum sor
dibus uoluptatur. non ut in peccatorum stercoribus delectatur. Quarta per amissione temporis irre
cuparabilis. uolat enim irreuocabile tempus. Reddituri enim sumus rationem de tempore nobis indulto
quomodo expenderimus illud. Unde beatus anselmus. Sicut nec capillus de capite. sic non momen
tum de tempore peribit. In die autem iudicii allegabit contra nos tempus. et erit aduocatus
contra nos pro domino. Unde tre. i. Vocauit aduersum me tempus ut contereret electos meos

xpi in illo quiescunt et ei per puram affectionem adherent et illi adherendo tanquam apes suspense ad
fauum mellis. sugunt mellis dulcedinem et suauitatem ab illo qui totus est suauis et dulcis. Et hu-
ic dulci adherentes non possunt sentire illam dulcedinem degustare non fuit pauper ipse mansio
nis habitator et non prius effunderit totam amaritudinem scelaris illecebre. Mundus quidem dulce-
dinem suam habet quam non parat nisi diuiti. deus econtra suam dulcedinem non parat nisi paupi. spiritu.
humili corde. mortuo huic mundo. Mites quidem intus uiuunt foris mortui sunt. et ideo mitis
insensibiles sunt. Unde nec sua peccata nec amaritudinem curarum secularium sentiunt.
Beati mites. et cetera. Jumenta animalia mpida dicuntur. Unde et mites esse dicuntur. quando deposita
rabie domesticantur. Jumenta animalia soluta rabie uiuunt nulli humano usui apta
et predantur animalia infirmiora. Mitia non neque dentibus neque unguibus seuiunt. ymo et omnibus
subiectionibus uictum et uestitum hominum accomodant se sine rebellione. Mitis et inpidus opposi-
ti sunt. Si quidem in corde humano rabies nulla est mansuetudo. beatitudo erit. Dicitur autem mansuetus
submittendo se et consenciendo. leuiter impulsum. gallice. suples. Mansuetudo quidem culcitra
est in lecto gracie in qua mollitur cubatur. Hec est quasi hordeum de mollibus quo frustrantur ictus
petrariarum et mangonellorum. Hec armatura ab omni ictu deffendens defferentem. Hec facit
nos dominari nobis ipsis et possidere nos ipsos quod summum est. cum inmites animo undique gentiantur.
diripiantur. uulnerentur. capiantur tanquam cadauera feris omnibus exposita. hac possideant liberum
arbitrium et terram. i. terrenam substantiam pro ipsa non litigantes. qui enim pro temporalibus litigat
aut turbatur. potius possidetur ab illis quam ipsa possideat. terram autem uiuencium possidebunt.
imo ipsum dominum illius terre lege mansuetudinis. quia sicut dicit Augustinus. Nullus erit deus posses-
sio nisi quam prius ipse possederit. deus enim terra est et operatio sanctorum. Item stabilitatis et quietis
placite mentis possidebunt stabilitatem eterne quietis. quia nichil est ut primo tentum Bende-
at. et mito primum et gloria succedens sine habite in plenum. Ideo autem uirtus ista uirtutem
humilitatis sequitur. quia nec humiliari. i. uero humili nec tolli potest. quia non habet unde turbetur. aptatur
hec uirtus spiritui pietatis. que est theosebia. s. diuinus cultus et ueneratio sanctorum. quia mites iugum
dei quod leue est facile portant. Commendatur hec uirtus primo ex hoc quod magisterium eius sibi ascri-
bit dominus quam primo ordinauit in lectionibus et magisterio scole sue. Matthei. xi. Discite a me
et cetera. Secundo. quia ipsa singulariter cum fide beneplacitum dominum dicitur. ecclesiastici. i. et quod beneplacitum est illi fi-
des et mansuetudo. Tertio laus. ecclesiastici. iii. fili in mansuetudine opera tua perfice et super
gloriam hominum diligeris. Quarto. quia ipsa plenarie instruitur. ecclesiastici. v. et Jacobi. i. Quinto. quia
de illa singulariter commendatur moyses. Numeri. xii. Erat moyses. mansuetus et cetera. ecclesiastici. xlv. In fi-
de et lenitate mansueti hereditabunt terram quam inmitibus auferetur. Item ecclesiastici. x. Sedes du-
cum. et cetera. Quoniam ipsi possidebunt terram uiuencium. s. terram uere promissionis. terram bonam
et spaciosam. terram fluentem lac et mel. i. eternam beatitudinem que nomine terre designatur
propter sui stabilitatem. Ecclesiastici. terram sine dubio uiuencium. De qua dicitur. Credo uidere bona domini in
terra uiuencium. exponunt quidam quod celum quod habitaturi sunt sancti dicitur terra uiuorum quantum ad
celum superius. celum non quantum ad regionem nostram inferiorem. alii exponunt quod corpus nostrum est
terra. et quamdiu quidem subiacet morti terra est mortuorum. cum autem fuit transformatum et conforme
factum corporis glorie xpi non erit uiuorum et hereditabunt eam etiam eternam spiritualem et secundum
spirituales et sancti. Corripit. Unde. quoniam superuenit mansuetudo et corripimur. Exaltat. et exaltabit
mansuetos in salutem. Ditat. Unde. Mansueti autem hereditabunt terram. Beat. Unde. Matthei. v.

in omi papue ornatu sumi pontificis. Idem ad eugeniu papa. salubris copula ut
cogitans te summu pontificem attendas pite vilissimu cinerem n fuisse s ee. Idem ad
archiepm turon. Sempe i alto n altum sape s humilibz gaudere. nil deo carius
nil rarius apud hoies. s heu ita hodie oms humile probro ducunt int palatinos ut fa
alius inueniatur qui apparere qm ee humilis uelit. Dum deportat. humilitas enim summus
dni e. Unde ds exaltauit asinam z asellu. asina humilitas. asellus filius ei humiliato. hu
militas enim uirtus e qua sibi quis uilescat interius coram oculis dei. humiliato uirtutis
effectus quo quis se ipm abicit coram oculis pximi. illa ad disciplina ptinet mentis
s ad disciplina corpis. multi se exterius abiciunt qui uerac humiles n sunt. huiusmodi
pullu non hnt s asinam. multa eq. sn humilitate p hmi humiliato ficta s n uera. ex ue
ra enim humilitate nascitur humiliato sicut pullus ex asina. ideo dicit ds. ludam z humi
liam. z c. Habere se nescit. Unde inflamatu e cor meu p caritate. z renes mei co
mutati sunt p castitate. z ego ad nichilu redactus sum p humilitate z nesciui. Un
Job. ix. z si simplex fuo ignorabit h ipm aia mea. ubi Greg. ut bona nra sollicite
custodiamus sciendo nesciamus. sciendo. s. quod sunt bona nesciamus qd sint nra. Itē Job
xix. Sempe z si ignorem meu. s. i aduitoriu meu. z c. Virtutes fundat. B. de gside
ra. bonus fundus humilitas in quo oe edificiu spuale gstructu crescit i templu
scm in dno. p hanc n nulli possedere portas inimicor. hac enim uirtute eque potis
debellare tyrannide z supbiam hoim. ipa enim e pma uirtus xpianor sic dicit Jo
i legenda paule. sicut fundamentu pma pars e edificij z totu supportat edificiu
sic humilitas uirtutu. eisqz saporem tribuit. Unde Hugo de sco uictore. Grauitas hu
militatis q sal z gdimentu e toci honestatis. Leuit. i. quicqd sacrificij obtuleris
sale gdies nec auferes sal dei tui ab omi sacrificio tuo. sicut enim n pt cibus ee
sapidus sn sale. sic n possunt placere opa dno n gdita humilitate. Job. vi. Nuqd
potit comedi in sulsum qd n e sale conditu. q. d. n potit. Inde e qd dicit Beatus
Basilius. In omibz opibz tuis humilia te coram deo q non erit gratu dno quicqd
effectus cum supbia. supbia enim e sicut coaglm. Unde Coaglatu e sicut lac cor eor
i. supbor. ipa e fermentu. Gal. v. quod tota massam corrupit. s. bonor opu. Ut
crescat dns decrescit. qnto enim in hoie minus e sui tanto mag de deo. Unde te optz
minuj. si uis ut in te crescat deus. sic dicit Jo. bapa. Jo. iij. h e pe uor humilita
tis gtiose. Deumqz digne collaudat. Unde Laudate pueri. i. humiles dnm. ob hoc
enim a pueris saltem etate decantat. Iudicauit dno. ut ostendat oma opa nra ex
humilitate gpleri. eaqz debere gsumari z gdiri. alioqn infructuosa z insipida ea
reputari. q n non e speciosa laus in ore pctoris. i. supbi. dns a pmis hebreor
non phiseis uel scribis rex appllari noluit z laudari. quibz ei obuiam pcedn
tibz sup asina aial humile z mansuetu sedit. ut humilitate p oma laudatores
resonauerunt. q ex ore infantiu z c. laudatus q in se z i iumto cui insedit se
humiliauit ab eo memorat. Unde i humilitate nra memor fuit nri. z ei respu
digna. Unde Respexit humil. ancil. su. Item excelsus dns z humilia respicit. ocu
lo mue. Ysa. lxvi. ad quē respiciam n ad paupclm. z c. Siles humiles facit
illi. Unde Mt. xi. Discite a me q mitis sum z humilis corde. i. cordis affectu. i.

et miras per paucarum commutat precio lacrimarum. Sed duo sunt contra ebrietatem. illatas obliuisci iniurias. et merces suas dare multociens quas pro minimis quam ualeant. Secunda est quod lacrime demones pungunt. Vnde Glo. super Thob. Oratio deum lenit. lacrima cogit. hec ungit illa pungit. Tercia violencia. Vnde super illud. auribus percipe lacrimas meas. suplet Aug. quam uiolencie sunt in peccatis. Preparant domum luctus dono sciencie sicut dicit Aug. quoniam sciencia illa facit hominem intus lamentantem. non foris iactantem. Vnde Eccl. i. Qui addit scienciam et cetera. Beati qui lugent et cetera. Crisostomus. Misericordes beati sunt qui peccata sua lugent. Beatiores qui aliena. quoniam qui lugent aliena peccata. propria non habet que lugeat. quod debent spiritualiter facere doctores animarum et tales presupponuntur signari. Eze. ix. Signa thau super frontes gemencium et cetera. Luctus non ueri nominis est uirtus. sed magis riuulus quidam de fonte pietatis et misericordie. Est autem luctus resolucio obduracionis interne. ex primo intuitu boni malique consurgens. Notandum quod duplex est luctus quem duplicem tristiciam nominat apostolus. ii. ad Cor. vii. scilicet mundialem et spiritualem. Luctus qui fit ex peccatorum recordacione et timore gehenne dicitur irriguum inferius. quia qui hoc luctu lugent beati sunt in presenti. quia lacrime ex timore dulces sunt. sed precipue in futuro consolabuntur. quando abstergет deus omnem lacrimam. id est omnis lacrimacionis causam ab oculis sanctorum. Ad luctum inuitat nos Iaco. iiii. dicens. Miseri estote et lugete et cetera. Greg. presencia gaudia secuntur perpetua lamenta. nemo potest hic gaudere cum seculo et illic regnare cum deo. si qua est presentis temporis leticia. ita agenda est ut numquam amaritudo sequturi iudicii recedat a memoria.

Quomodo autem debeamus plangere et lugere docetur Iohelis. i. Plange quasi uirgo accincta sacco et cetera. Anima non uere uirgo. sed quasi sterilis in bonis operibus sicut uirgo in filiis. Duo enim notantur in uirgine. scilicet sterilitas et mundicia. sed ipsa mundicia si integra est fructifera est. Vnde Sap. iiii. Felix sterilis et incoinquinata et cetera. Amissa mundicia omnino sterilis est. quia sicut dicit Greg. Nec castitas magnum est sine bono opere nec bonum opus sine castitate est. aliquid. Fructus enim uirginis uigilie et oraciones. et hiis hunc anime dicitur plange per confessionem. Notandum quod in planctu duo sunt. dolor cordis cum suspirio et sonus exterior. In dolore cordis contricio. In suspirio desiderium gracie et glorie. In sono confessio. cum dico. accincta sacco penitencie. penitencia dicitur saccus propter uilitatem. quia saccus uile quid est et penitens dicit. Iam non sum dignus uocari filius tuus. Saccus conseruat triticum. et penitencia granum. Vnde uiuit anima. Iob. xvi. Saccum consui super cutem meam. saccus est cilicia. sic dicitur Eccl. xvii. et xxix. plange inquam quia perdidisti peccando uirum pubertatis tue. id est custodem castitatis tue. et ideo periit sacrificium et libatio de domo domini sacrificium scilicet laudis et libacio operis ut neutrum sit acceptum. debemus et lugere. sicut mater lugens unigenitum eius. sicut David lugentis Ionathan. ii. Re. i. Doleo super te frater mi Ionatha et cetera. Sicut mater unicum amat filium ita te diligebam. ad quem inuitat Iere. vi. animam peccatricem. Filia populi mei accingere cilicio et conspergere puluere luctum unigeniti fac tibi planctum amarum quia ueniet uastator super te. Item ad luctum inuitat Iere. animam peccatricem. Tren. ii. Deduc quasi torrentem lacrimas per diem et noctem non des requiem tibi neque taceat pupilla oculi tui. Deduc. torrens enim lacrimarum deducendus est et diuidendus secundum diuisiones peccatorum quasi per singulas mansiones interiores. sicut deducitur aqua fontis et fluuii per singulas officinas cenobii. Vnde Iere. Tre. iii. Diuisiones aquarum deducant oculi mei. et illud. Exitus aquarum et cetera. Vnde lauabo per singulas noctes et cetera. quasi torrentem. bene luctus comparatur torrenti nam torrens ex glacie et niuibus resolutus per calorem solis uel austri tempali fluit

querent enim dominus rationem a nobis quomodo tempus suum expenderimus et quis potest reddere cum quasi
omne tempus amiserimus quo diabolo serviendo servivimus. Unde dicitur quod mauues sert tout son temps
pert. et est totum id tempus quod in bono non occupavimus. Job vii. Habui menses vacuos et cetera. Faci
endum est consilium apostoli. ephesios v. Redimentes tempus quoniam dies mali sunt. Sicut enim dicitur ecclesiastici xx. est
qui multa redimat modico pretio. id est lacrimarum vel contritione parve. Tamen tempus conservandum
Unde ecclesiastici iiii. Fili conserva tempus et in bono occupandum. Unde ecclesiastici xiiii. Non defraude
ris a die bonorum et particula diei boni non te pretereat. Cum enim sit carissima possessio
temporis debet esse kara. Ita enim rara est quod duo momenta de tempore simul habere non possunt
et quam cito habent dimittunt. Unde puer dicitur habere xx annos cum habere desierit. Dominus autem
largissimus est de suo tempore. et in tempore tuo est in morte tua recipiet dominus tempus suum.
Unde cum accepero tempus ego iustitias iudicabo. Certe si peccator qui decedit in mortali posset post mor
tem habere aliquantulum ad penitendum et benefaciendum plus diligeret id quam modios auri infini
tos. sed hoc est impossibile. Ideo dicit Seneca. Sic ordinandus omnis dies tamquam qui summet
atque expleat vitam. crastinum si adiciat deus leti suscipiamus. Item Gregorius. Hodie benefacere
possumus hoc saltem utrum cras poterimus ignoramus. Credamus ergo consilium apostoli ad Galatas vi.
Bonum facientes non deficiamus et cetera. Et item. Dum tempus habemus et cetera. Ecclesiastes xi. Mane semina
semen tuum id est in iuventute fac bona opera et vespere id est senectute non cesset manus tua bene
operari. quia nescis quid magis oriatur hoc aut illud. et si utrumque simul melius erit. Omnia autem
alia animalia conservant et cognoscunt tempus suum preter quam homo. Unde Ieremie viii.
Milvus in celo cognovit tempus suum et cetera. Quinta propter pene prolongationem cum penitere sit penam
tenere. cum vere penitens semper dolere debeat. Psalmus. Et peccatum meum coram me est semper
scilicet ad dolendum. ad delendum. ad detestandum non ad delectandum. exemplum David dicentis. Heu me
quia incolatus meus et cetera. et hee sunt lacrime peregrinationis. Sexta propter absentiam sponsi id est Christi.
Mathei ix. Numquid possunt filii sponsi lugere quamdiu cum illis est sponsus et cetera. Ubi enim se absen
tavit anime Christus qui est verum gaudium quid restat nisi luctus et mesticia. Hunc luctum ha
buerunt beata virgo et ioseph. Unde dixit mater eius ad eum. Fili quid fecisti nobis sic et cetera. Non
enim bene quereret nisi cum dolore animi. Sic lugebat Ieremias i. Trenorum. Ubi dicitur. Idcirco ego plorans
et oculus meus deducens aquam quia longe factus est a me consolator convertens animam meam.
Septima propter zelo legis dei. Unde exitus aquarum deduxerunt et cetera. Trenorum i. Vie Syon lugent
et cetera. Ysaie xxxiii. angeli pacis id est viri iusti amare flebunt eo quod dissipate sunt vie
et cessavit transiens per se. Via lata est esse in matrimonio, negociari, possidere temporalia. et huiusmodi.
Hee vie dissipate sunt quia matrimonium fedatur per adulterium. negotiatio per usuram
et dolum. possessio temporalium per avaritiam. et huiusmodi semita est servare virginitatem. fugere
matrimonium. omnia pro Christo relinquere. nudum nudum Christum sequi voluntarie. relinquere
propriam voluntatem. et proprium sensum et cetera huiusmodi. Quia autem cessaverunt per huiusmodi semitam transeuntes
assignat quidam. Item David. Tabescere me fecit zelus meus et cetera. et alibi. Zelus domus tue
et cetera. Item. Vidi prevaricantes et tabescebam et cetera. Octava compassio peccantium. Ecclesiastici xxii.
Fili in mortuum spiritualiter produc lacrimas et cetera. Unde Ieremie xiii. Plorans plorabit ocu
lus meus et educet lacrimam quia captus est a diabolo grex domini. Ieremie ix. Deducant
oculi mei lacrimas et palpebre nostre defluant aquis quia vox lamentationis audita
est de Syon. Ecclesiastici xxii. Luctus mortui septem dies. luctus fatui omnibus diebus

iuſti. ſʒ q̄ eſu. ⁊ ſi. iuſticiam. Ho eni̅ p᷑ peccm̅ n̄ p̄ plenam ⁊ pfectam h̄re iuſticiam n̄ t̄ama
re aut deſidare n̄ p grām. Deuſ ḡ p̄mū dat hoi̅ gratiaſ eſurire ⁊ ſitire iuſticiam. Deinde
ipm̅ eſurire ⁊ ſitire iuſticiam p grām q̄dam reputat ad iuſticiam. i. p amorem iuſticie
dat hoi̅ tantā mercedem qm̄ ꝯdigne daret pfecte iuſticie. Unde credidit abraham deo
⁊ reputatū ē illi ad iuſticiam. ipm̄ crede. i. ita familiariſ ⁊ amicuſ dei factuſ ē. ac ſi
nil ꝯcupiſc̄e carnaliſ in ſe h̄ret ⁊ dm̄ pfc̄e diligeret. Aliт. Bi q̄ eſuriūt ⁊ c̄. qd eſurit
milr̄ū deſidat ⁊ diligit. Eſurire ḡ iuſticiam ē ſup om̄ia deſidare ⁊ diligere eam. ⁊ max
ime ſi faciend̄ ē ẽt in q̄ deficit ſanctuſ. Qm̄ ipi ſaturabunt. in q̄ ſaturitate n̄ erit faſti
dui. ſʒ deſidiū. nec deſidio erit anxietaſ. ſʒ pfecta ſacietaſ. quid ḡ erit ſacietaſ ī deſidio
⁊ deſidiū in ſacietate n̄ plenū gaudiū. hic ē q̄dam refocillatio ⁊ ꝑlibatio glīe p iuſtici
am. In patria erit plenitudo illi⁹ ⁊ ſacietaſ p corone collatōne. Unde. Saciabor cū appa
ruit glīa tua. Luxe. ſʒ porcina. Sicut eni̅ eſuriūt porci n̄ furfur ⁊ ſtercora. p gu
lam ⁊ luxuriam. Terrene ſube. ſʒ buffonina ⁊ ſerpentina q̄ terram comedunt. Inaniſ
glīe. ſʒ ē fameſ ianiſ ⁊ nichili. glīa eni̅ mūdi ⁊ lauſ nichil ē. Impleri aū ianī
⁊ nichilo impoſſibile ē. mund⁹ eni̅ iſte fame ⁊ ſiti plen⁹ ē q̄ diuidit iohēſ in treſ co
cupiaſ. Item dicit ſalo. qd ſanguiſuge. i. diabolo ſunt due filie ul' poci⁹ treſ. Item.
ꝯgnali ōe peccm̄ fameſ ē. Unde fili⁹ pdiguſ. Ego autē hic fame peo. hic. i. ī regiōe
diſſilitudiniſ. Item. Tre. iii. Melius fuit occiſiſ gladio qm̄ interfectiſ fame. Itē
de hac fame mundialiū dr̄. Tre. iii. mūdo ⁊ aſſyriiſ. i. demonibʒ dedim⁹ manus.
i. opa. ſ. manuale homagiū fecim⁹ ut ſaturem̄ panibʒ ꝑ pane. ſ. ⁊ ſuſtentatū
corpiſ pane. i. tranſeunte uoluptate. ſicut ſacietaſ paniſ cito tranſit. Unde pūi
vi. p̄ciū ſcorti uix ē uni⁹ paniſ. Item. xxx. Tria ſunt inſaciabilia ⁊ q̄rtū q̄ nūq̄
dicit ſufficit. Item. xxvii. Infern⁹ ⁊ pdicō. ⁊ c̄. Iſa. v. Dilatauit infern⁹. ⁊ c̄. Infer
nuſ. i. ſupbia cui deputat̄ ē locuſ inferior. q̄ ſupbuſ querit ſemp ī pſenti locū
ſupiorem. Unde dr̄ lucifero ſupbo. yſa. xiiii. Verumptn̄ ad infernū detraheriſ ī pfun
dum laci. In iudicio eni̅ dm̄ implebit̄. i. d. luc. xiiii. de ſupbiſ. tunc incipient cum
rubore nouiſſimū locū tenere. Oſ uulue. i. luxia. q̄ uoluptaſ habita fame n̄ ſacietatē
parit. terra. i. corp⁹ q̄ n̄ ſaciat̄ aqua. i. delicijſ quaꝝ ſacietaſ cito tranſit. ſicͭ aq̄ decurenſ
Unde de onag. q̄ ſugit uini iuſtū. dr̄. Iob. xxxix. clamorem exactoriſ n̄ audit. i. uen
triſ q̄ cotidie uult impleri. Igniſ q̄ nūq̄m dicit ſufficit. i. cupiditaſ temporalium
Sicut eni̅ multa ligna appoſita nutriunt ignē n̄ extinguūt. ſic multe diuicie ignē cupi-

Beati miſericordeſ ⁊ c̄. Miſericordia miſeria cordiſ ē de alieno
malo. ſʒ ordinata ut de malo ſpūali. quod ⁊ p̄mū ⁊ maximū ē ⁊ ꝯſeq̄nt̄ de
alijſ maliſ. hylari⁹. miſericordeſ ſunt q̄ in quibuſlibʒ ſubueniūt miſeriſ. quoꝝ benivo
lo affectu adeo in tm̄ deuſ delectat̄ ut miām ſuam ſit eiſ pſtitur⁹. ſʒ miā n̄ facit
dolenteſ de alieniſ maliſ. ſʒ in futō beatoſ efficiet. p eo quippe q̄ alienā miſe
riam hic uir ſci aut attollunt aut mitigant aut ſaltem p ꝯpaſſione por
tant ꝯgratā iucalculabilē a dn̄o recipient ut īmuneſ ſint oīo ex ꝑpa. qm̄ in
ſe pie ſuſceperunt alienam. Miſericordia crux xp̄iana ⁊ aurea. i. p̄cioſiſſima inter
uirtuteſ ſicut aurū int̄ metalla. Unde. I. ad thi. iiii. exercite te ad pietatem
exercitatō corpiſ que ē crux lignea. i. diſciplina carniſ ad modicū utiliſ eſt.

ad modū salis arcet i̅mes ꝑuorꝝ motuū & fetorē imūdarꝝ ꝯcupiarꝝ adapta. lacⁱme te
teras ꝓꝓ̄etates salis. Breuis. i. modica & sigt̄ hūilitatē que pūitenti & lugenti
ualde necc̄ia ē qr comitari solet uana gl̄ia lacⁱmantes. Aqua sū qua tn̄ gr̄ie arida
& sterilis ē. Unde aīa mea sicut tra sī aq̄ t. dr̄ aū aq̄ qr extinguit ignē tplicem
purgatoriū. gehennalem. & ignē temptatoriū. Item qr abluit sordes celestā meli⁹
ut infra. Oīs aque ꝓꝓ̄etates possūt lacⁱmis adaptari. Nat̄a aque ē ascende usq; ad
originē sui. Unde lacⁱme p terras n̄ ascendunt. qr de ymo oriunt̄. q̄ aū sc̄ p celestib;
ascendūt ad locū unde oriunt̄. Unde ysa. xv. p ascensū luit flens ascendet. luic tuq̄ri
gene. Item i aquis fit bap̄s. & lacⁱmis suis rebaptizat⁹ peccor. Item aq̄ būdicta sunt
lacⁱme & maioris uirtutis q̄m illa. qr p illam uenalia. p lacⁱmas mortalia remittunt⁹
Vinū. Unde ge. xlix. de uida q̄ sigt̄ ꝯfitentē lauabit i uino stolam suam. i. i lac
mis uitam suam. & bū uinū lacⁱma dr̄ q̄ dūm iebriat & largū facit & obliuio
sum ut sup̄. Unde dr̄ thob. iiii. panē tuū. i. caritatē & uinū tuū. i. ai lacⁱmas q̄
dm̄ i ebriant sup sepultrām. i. memoriā iusti n̄ peccorꝝ ꝯstitue. Dulcis. Unde B̄. O bone
ihu si tam dulce ē flere p te q̄m dulce erit gaudē de te. Amara p cedens de corde
amaro. sicut aqua maris amara ē. Unde cū eēt anna amaro aīo orauit dm̄ flens
largit̄. & de pet̄. egressus fo. fle. amare. Humida. Ideo fecundat trrm cordis hūa
ni ad fructificand̄ qr ex calore & humore oīa pcreant̄. Clara. i. pspicua ut sit
sine sīmulatōne. Item clara. i. pura ut mūdatos i pura ꝯūsatōne ꝯstituat
Claritas eni & puritas simil placet deo multū. Ideo dr̄. posuisti lacⁱmas meas i con
spectu tuo. sic dūt magnates de bono uino & n̄ turbato. qd̄ n̄ de turbato ponitē
illuc. Calens. Calida eni ē & ideo meli⁹ abluit sordes. calefit eni p ꝯtriōnē cordis.
q̄ ē ignis accensus p meditatōne peccorꝝ. Unde In meditatōne mea exardescit ignis
ul' exardescet flante austro spc̄ scī quo flante fluūt aque deuotōnis. Item cali
da dissoluit gelicidiū gr̄ie. Unde Conuite dūe cap. & c̄. Stillando pfluit. stilla
eni uenit post stillam. q̄i ad abluendū singlā distincte. Unde lauabo p sin noctē
. i. p singlā pec̄ā mūdabo ꝯsciam meam. ut ibi possit d̄s cubare q̄ n̄ cubat in
corde squalido. Item Gutta. h̄ si assidua fuit excauat lapidem. i. duritiā diuine se
ueritatis. Unde gutta cauat lapidem. & c̄. Aret ꝯ lico. Unde auctor. Nich cici⁹ arescit
Subiugit hostes. Unde sigt̄ p mare rubrū. exo. xiiii. B̄. quid fluctus marini n̄
fletus amari. ibi pharao cū suo exercitu subiugit̄. hic dy͞a⁹ cū suo. l. cū uicijs. s;
notand̄ q ibi dr̄. Reuse sunt aque & opuerūt sup currus & c̄. Primis eni lacⁱmis
n̄ subiugit̄ dy͞a⁹. h; repetitis. Unde tre. i. plorans plorauit i nocte. ecce geminatō
lacⁱmarꝝ. Job. x. Reuersus quoq; mirabilit̄ me crucias. Pacem q; reformat int̄ dm̄
& peccorem. ysa. lxi. lugentib; syon tream fructū labiorꝝ pacem. Pascit dm̄
reficit ꝯsciam. Unde fuerūt m̄ lacⁱme mee. & c̄. cibabis nos pane & c̄. Potat do
minū & ipm̄ pūitentē. Unde potū dabis nob i la. i men. exe. iiii. aqua tuam
i mensura bibes. Alit. i. nutrit ꝯsciam i uirtute & gr̄a. Nutrit & oīe bonū
semen gr̄ie. nutrit & pueros dūi. s. nouit̄ ꝯūsos. Rigat plantatōne uir
tutū i aīa. ecc̄. xi. Sup oēm aqm̄ uiriditas. & c̄. plante & nouelle sepi⁹ uo
lunt irrigari ne arescant. Ideo nouit̄ ꝯūsis necc̄ia ē ꝯra lacⁱmarꝝ q̄m

tribuit d(eu)s. Unde salo. ecc(lesiaste)s. ij. extruxi m(ihi) piscinas aquar(um). i(d est) a(n)i(m)a videlicet. Adue(n)it. Unde
Je. xxxi. In fletu venient ad me penitentes. s(ed) (et) adducam eos p(er) torrentes aquar(um). sic(ut)
eni(m) navis i(n) aqua fert(ur) ad portu(m). ita a(n)i(m)a i(n) lacrimis ad parad(i)sum. Navis au(tem) qu(ando) (con)gelat(ur)
in aqua n(on) p(ote)st moveri de loco quo stat q(uo)d fit i(n) a(n)i(m)a p(er) flatu(m) aq(ui)lonis. i(d est) p(er) temptatio
ne(m) d(iabo)li q(ue) ligat has aquas. s(cilicet) lacrimas. Ideo orat p(ro)ph(et)a. Converte d(omi)ne. cap. n. (et) c(etera). q(uasi) d(icat). d(omi)ne
capti sum(us). s(ed) (con)verte hanc captivitate(m) sicut torrens (con)gelatus flante austro. Ido miser
tus d(eu)s q(uan)q(ue) dicit. Surge aquilo. v(e)l recede o d(iabo)le (et) veni o auster. i(d est) s(an)c(t)e sp(iritu)s p(er)fla ortum
meu(m). i(d est) (con)s(ci)e(n)ciam sponse mee (et) fluent aromata ill(iu)s. Unde flabit sp(iritu)s tuus (et) c(etera). Aromata
app(e)ll(a)t lacrimas que d(omi)no sunt odorifere (et) ip(s)e a(n)i(m)e medicinales. Impetrant q(uic)q(ui)d petunt
a d(omi)no. Unde auctor(itas). Validiores sunt p(re)ces lacrimar(um) q(ua)m voces sermonu(m). q(uia) sermo i(n) pre
cando forte fallit. lacrimosa o(rati)o n(on) fallit. Ideo orat p(ro)ph(et)a auribus p(er)cipe lacrimas meas
Unit ip(su)m d(iabo)lu(m). v(e)l excalidat. s(ed) b(e)n(e) fuit fervens q(uan)do videlicet p(ro)cedit ex vehem(en)ti (con)tri
c(i)one (et) dolore ferventi p(ro) pe(cca)tis. vel extenso desidio s(i)c ferventi caritate. alioq(u)i(n) si
fuit tepida po(tius) delectabit (et) fovebit ip(su)m. sic(ut) aq(ua) tepida fovet (et) delectat pueru(m).
Sanat a(n)i(m)am morbidam. Ideo (com)paratur sudori qui valde (con)ueni(en)s e(st) medico. i(d est) x(rist)o q(uia)
p(er) x(rist)um (con)trarius relevat(ur) (et) morbus t(er)minat(ur). maxi(m)e q(uan)do sudor universalis e(st). Unde
lavabo p(er) sin(gulas) noc(tes) (et) c(etera). Hic e(st) sudor de quo d(icitu)r. Gen(esis). iij. In sudore vultus tui ves(ceris) (et) c(etera).
Sine his lacrimis accedend(um) n(on) e(st) ad pane(m) eucharistie. qui vere panis v(itae) e(st). Unde Jo.
vi. Caro mea vere e(st) cib(us). (et) sanguis meus vere e(st) potus. Hunc potu(m) q(ui) e(st) vinu(m)
letificans cor ho(min)is miscenda e(st) aq(ua) lacrimar(um). Unde potu(m) meu(m) cu(m) fle(tu) mis(cebam) y(sai)a. s(ecundu)m alia(m)
tra(n)slac(i)onem. Caupones tui (et) c(etera). Et emu(n)dat a(n)i(m)am a sordib(us) pecc(at)or(um). Unde Aug(ustinus). Spon
gie pecc(at)or(um) ut sup(ra). Extinguit igne(m) t(ri)plicem. purgatoriu(m). temptatoriu(m). Gehennale(m).
(et) igne(m) divine iracundie. De quo d(icitu)r. Exardescet sic(ut) ignis (et) c(etera). Cogit divina(m) bonita(tem).
Unde Glo. sup(er) Thob. Orat(i)o d(eu)m lenit ut sup(ra). Unde ysi(dorus). Flectunt orantes d(eu)m.
cogunt lacrimantes. Item sup(er) Josue dicit auctor(itas). tante efficacie sunt pure lacrime
q(uo)d (et) imp(er)ant altissimo. Item Glo. sup(er) Judith. lacrime pond(er)a vocis h(ab)e(n)t q(uia) imp(er)ant n(on)
supplicant. Inundat i(n) mora (con)s(ci)e(nt)ia flatu sp(iritu)s s(an)c(t)i. Unde Job. iij. Tamq(uam) i(n)undantis
aque sic rugitus meus. Hee lacrime su(n)t aque (con)tritor(um) q(ue) totu(m) dissolvu(n)t (et) subv(er)tu(n)t
quicq(ui)d (contra) a(n)i(m)am maligni sp(iritu)s machinant(ur). sicut i(n)undans aq(ua) o(mn)e subv(er)tit obstaculu(m).
Exennia grata facit. i(d est) presens Gallice. Unde y(sai)a. xxxviij. d(ixit) d(eu)s ezechie. Audivi orac(i)one(m)
tuam (et) vidi lacrimas. Hic sig(nifica)t(ur) maxi(m)a dignitas lacrimar(um) q(ue) impetra(n)t (con)sp(ec)tu(m) nu(min)e
dei. Unde d(aui)d. Posuisti lacrimas meas i(n) (con)sp(ec)tu tuo. Descendens scandit. Descendit eni(m)
ab oculo i(n) maxilla (et) ascendit an(te) tribunal x(rist)i. Unde ecc(lesiasticu)s. xxxv. Nonne lacrime
vidue ad maxillam descendu(n)t. (et) exclamat(i)o ei(us) sup(er) deducente(m) eas. (et) (contra) eu(m) q(ui) cogit
viduam lacrimari. a maxilla eni(m) ascendu(n)t usq(ue) ad celu(m) (et) d(eu)s exauditor n(on) delecta
bit(ur) in illis. p(er) hu(n)c ascensu(m) (et) descensu(m) sig(nifica)t(ur) utrumq(ue) virginis. Item lacrima occul
te ascendit a corde ad oc(u)l(u)m ut lugeat i(n) abscondito. Unde d(eu)s. Je. xiij. In abscon
dito plorabit a(n)i(m)a mea. (et) Jo(hannes). lacrimas deo n(on) ho(min)ib(us) offeras. In aures clamat
divinas. ob quod petit p(ro)ph(et)a. auribus p(er)cipe la(crimas) me(as). Fluit ex oculo ut ex r(ati)one
plorem(us) (et) dilacrem(ur) n(on) p(ro)p(ter) mundu(m) s(ed) p(ro)p(ter) d(eu)m. Unde n(on) taceat pupilla oculi tui. i(d est)
discrec(i)o. Intrat in os. De corde eni(m) ascendit ad oc(u)l(u)m (et) inde descendit p(er) gena(m)

uite sue. aug. plangis mortuū mag᷑ plange impiū. n̄ sūt uisc̄a xp̄iane miseratōnis
plange corp᷒ a q̄ recessit aīa ⁊ n̄ plange aīam a qua recessit deus. Item corp᷒ qđ non
potes suscitare plangis aīam quā potes ad p̄mū statū reuocare sinis n̄ plangis. est
ne religio xp̄iana corp᷒ de limo t̄re plasmatū plange ⁊ aīam ad ymaginē dei crea
tam n̄ plange. nōne h' ÷ xp̄ianitas. Item si mēbrū sanū ⁊ uiuū ē̄t reuera dolorem
⁊ abscisionē alteꝰ mēbri ⁊ p̄mum sentiret ȝ q paterus. ecc̄o. xxij. Sup mortuum
plora defecit enī lux eiꝰ ⁊ sup fatuū plora defecit enī sensu. Nona luge p̄ inimi
co. unde. j. Re. xv. lugebat samuel saul. ⁊ ij. Re. i. planxit dd planctū huiuscem̄ sup
saul. ⁊ ij. Re. xvij. Opuit rex dd capđ suū exclamabat uoce magna. absalon fili
mi. ⁊c̄. Decima. p̄ fatuitatibꝫ ⁊ ignorancia hoīm. unde diogenes phylosꝰ. natali
cōpassione p̄ stulticia hoīm assidue fleuit iuuando. Vn̄ ille oculis suffecit humor
Arseniꝰ. nobilis de curio cōfugit ad habitū monachi. ⁊ adeo p̄ hiꝰ causis fleuit qđ
sudariū semp̄ secū deferebat. unde lac̄ mas extersit n̄ tm̄ ⁊ ut p̄ habundancia la
crimaꝝ pupille oculoꝝ eiꝰ exciderunt. Iđo dr̄ ecc̄o. xxij. luctus fatui omībꝫ die
bus uite sue. Undecima. ex deuocōne in dn̄m. unde ploremꝰ corā dn̄o q̄ fecit
nos. ⁊ hee dulcissime sūt ⁊ mag᷑ reficiūt qm̄ iamant. unde B'. O bone ihu
si tam dulce flere p̄ te qm̄ dulce erit gaudere de te. Duodecima ex occōne passio
nū. quas p̄ nobis sustinuit in cruce. si enī cōpatimꝰ ⁊ cōregnabimꝰ. has hūit b̄a
uirgo stans iux̄ crucē filij sicut credit' ⁊ magdalena plorans ad monumentū.
Terciadecima. p̄ desidio ⁊ recordacōne gaudij eterni. ⁊ hee capud n̄ uacuant s;
mentē impinguant. unde siciuit aīa mea ⁊c̄. fuerūt m̄ lac̄ine mee. ⁊c̄. ecce m
t'mentū gl̄ie. Quartadecima. p̄ dampnacōe p̄latoꝝ ul' eoꝝ pc̄cis. unde Ie. xx.
Sup montes assumā fletū ⁊c̄. eze. xix. fili hoīs sume t' planctū sup iħl' ⁊c̄. Quī
tadecima. p̄ instancia temptacōnū. Ie. vi. luctū unigeniti fac t' planctū ama
rū q. ueniet uastator sup te ⁊c̄. Sextadecima. p̄ iracūdia dn̄i erga pc̄tores
Ie. vi. tonde capillū ⁊ p̄ice ⁊ sume indirectū planctū. ⁊c̄. Septimadecima.
ad nutendū igne sp̄c sc̄i. unde Basiliꝰ. ubi fiunt lac̄ime ibi sp̄ual' ignis accen
ditur q̄ secreta mētis ⁊ intima cuncta excitat. Item dicit hinolet̄ce. Sicut qui
ignē accende cōsiscunt p̄ius fumant' ⁊ sic optinent q̄ uolūt. sic oportet nos
diuinū ignē cū lac̄imis atq; laboribꝫ i nob' ip̄is accende. deus enī nr̄ ignis cōsu
mens ÷. Octauadecima. p̄ incertitudīe finis nr̄i. unde dicit quedam glo. sup luc̄.
lac̄imis ⁊ in bonis indigemꝰ. q2 quo fine cōsumādi simꝰ ignoramꝰ. nescit enī ho
utrū amore dignus sit an odio ⁊c̄. ecc̄es. ix. Nonadecima. ut faciamꝰ q2 dsꝰ pre
cepit nob'. ysa. xxij. uocabit dsꝰ deus exercituū in die illa ad fletū ⁊ ad planctū
⁊c̄. Vicesima. ut amorē geramꝰ ei q̄ plorat p̄ nob'. unde Ie. xiij. Si me non
audierit in abscondito plorabit aīa mea a facie sup̄bie ūr'. deus cōpatit' ⁊ plo
rat. ho patit' ⁊ ridebit. Item x̄p̄c. dn̄i debemꝰ flere. q̄ quat' flere dinoscitur
p̄mo. puer ī cunis. ut defleas adolescenciā tuā dicens. delicta iuuētutis mee. ⁊c̄.
Scđo. uideas ciuitatē ierlm̄ fleuit sup illam. luc̄. xix. qm̄ p̄sciebat uictam.
q̄ sig̃t aīam ī eternū dampnandā. tuā. s. ul' alteriꝰ. Tercio. sup lazarū q̄triduan
anū. Io. xi. triplici ex causa. q2 reuocabat eū ad miserias sc̄li. ut doceret nos

flere mortuos in pctis. ut morte gerere sororibus lacrimantibus. et ille lacrime testes
fuerunt nature non iudices diffidencie. Hic est quod dicit ap(osto)l(u)s ad Ro. xii. Gaudere cum gaudentibus
et cetera. Ecc(lesiastic)i vii. Non desis plorantibus in consolatione. ambula ad eos. i(d est) ad consolandum. Quarto fle-
vit in cruce. sicut dicit ap(osto)l(u)s ad Heb. v. ut defleas crucifixores tuos et inuidentes tibi sicut Christus
et Samuel. Item secundum ordinem. quod flens et lugens ingressus est filius dei in mundum. ascendit
autem in iubilo docens hic lugendum esse ut in futuro rideatur. Hic est ordo. Unde Eccl(esiast)es iii. Tempus
flendi et tempus ridendi. Hunc ordinem peruertunt ipsi mali ridentes in presenti et ideo plorabunt
in futuro. Unde Luc. vi. Ve vobis qui nunc ridetis quia plorabitis. Pro. xiiii. Risus dolori miscebitur
et cetera. Flens ciuitatem flebat defectum nostre cognitionis cum nobis non apparent mala que secuntur
diem temporalis prosperitatis. Item fleuit cumulum nostre iniquitatis nocte qua tendebatur ut
pro lacrimis anime sanguinem funderet pro nobis quia carnis dulcissime sanguinem daturus erat
in crastinum. Lacrima dicitur a laceratione mentis quia laceratio fit per contritionem et uehementiam do-
loris. Unde Joel ii. Scindite corda et cetera. Aliter. lacrima dicitur quasi lauans crimen macu-
las uel lacrima quasi lauans crimen. secundum nomen eius ita et opus eius. Unde Orig. Spongie pec-
catorum lacrime sunt. si fletus cuncta delentur. Jo(hannes). Sanguis animarum lacrime sunt lauans cri-
men. Unde Lauabo per singulas noctes et cetera. Dicitur macula uel tache lauari uel mundificari. Sapo-
nem et lexiuie habet lacrima. quia ad modum lexiuie adurchat et tollit animam maculam
et deallbat animam. sicut lexiua telam. porem ei reparans candorem et calorem. debet et ipsa
lacrima lauari quia sunt lacrime sordide quod fit dum tristis dolorem circumspiciunt ne ali-
quo gradio maculentur. Est lacrima cupiditatis uel auaricie. Unde plorant lacrimis
amissa pecunia uerius indignantes. ut in Esau. sicut dicitur ad Heb. xii. non inuenit penitentie lo-
cum quamquam cum lacrimis inquisisset eam. multi enim lacrimantur quia non possunt reddere
malum pro malo uel maledictum pro maledicto uel non audent. hee accendunt ignem inferni.
Gen. xxxvii. Cumque eiulatu magno fleret Esau dixit Ysaac. In pinguedine ter-
re et cetera. quia pro temporalibus erant nec potuit habere benedictionem quam Iacob. Naturalis et
humane affectionis. si non excedunt tollerabiles non possunt enim non dolore et non lacrimari
de amico mortuo. Christo enim lacrimatus est mortuo Lazaro. Sed hee lacrime post carita-
tis erant. Unde ibi dicitur. Ecce quomodo amabat eum. Item detestabilis luxurie. Ut meretrix
coram leccatore. uel econtra. et hee dicuntur muscilo cum sint aque accendunt ignem luxurie in cordibus
hominum amancium. et sibi uehementissime ignem gehenne. Est spirita uel rotunda. Hoc
ipse significans quod debet effundi pro bonis eternis adipiscendis et ad illa omnis lac-
ratio retorqueri. In hiis est signum quod lacrime ducunt ad risum eternum. Unde uidebunt
in die nouissimo qui bene fleuit in presenti. Salsa. sal fit ex aqua et igne. ex gratia enim
spiritus sancti que est aqua et igne contritionis sunt caritatis. Lacrima dicitur a laceratione
mentis per contritionem. sicut enim sal condit cibos. sic lacrime conditura sunt omnium
ieiuniorum et eliarum et hiis. et faciunt ista domino boni saporis. Item sicut sal carnes
desiccat ab humore ne vermescant. sic mutus lacrimarum carnem et animam. Unde Ber.
Equum indomitum flagella domant et animam in carne contritio spiritus et assiduitas lacrimarum.
Pro. xii. Meror in corde uiri humiliat eum. anima enim penitentis se mortificat deo et immolat.
et ne putrescat hac amaritudine discreta quasi quodam sale conditur. Sicut in omni sacrificio po-
nebatur sal. quasi diceret. per castigationem refrenando te a peccato pudicie et corruptione. Item

pietas aũ ad om̃ia. Jdem sunt pietas ⁊ m̃ia p̃missione h̃ũs uite q̃ nũc ÷ ⁊ fute. hec
÷ crux illa quã ineus portauit. fili⁹ dei longe acerbioris supplicij quã exterior ĩ q̃ pepe
dit. si amoris q̃ nos amabat imensitas attendat᷑. sicidem sic ñ erat amor sic amor ei⁹
sic nec᷑ dolor sic dolor ei⁹. dolor ing᷑ñi cõpassionis sic ipe dicit. Tre .j. O uos om̃s qui
t᷑nsitis p᷑ uiam. ⁊ c̃. sñ hac cruce frustra portat᷑ exterior. Duplicẽ & mercedem h̃t pro
obseq̃o. duplicem messem̃ sationis sue. dum h̃t p̃missionẽ uite q̃ nũc ÷ ⁊ future
Misedia diuina ÷ reg. ce. adeo ut ipm̃ regẽ celor ⁊ dñ p᷑ redemptõne captiuor
uendidit ut seruũ xp̃ũ. hac uirtute usa ÷ iam ĩ ipo ⁊ ĩ possessione ÷ seruitutis ill⁹
quis eñ fideliũ dubitat m̃iam exposuisse illũ uendicõni tam uili p᷑ nob. h̃ ẽ eñ q̃
uere p̃ dic̃ q̃ adeo dñã ei⁹ ÷ q̃ facit eũ tũbare quã uult. tumbare nempe fecit illũ
de celo ĩ utm̃ ũginalem ĩ incarnatõne inde ĩ crucẽ. inde ĩ sepulchrũ. ⁊ inde ad infe
ros. Tercia p̃rogatiua m̃ie ÷ q̃d ipa ÷ sume iudicarie p̃tatis. m̃ia eñ dei ÷ sup oĩa
opa ei⁹ ⁊ ipa sup exaltat iudiciũ. sic dicit Jaco. si times & innũe t̃ gruam a iustic̃
imo q̃cũq; m̃ q̃ te iudices ⁊ iuste q̃ utiq; alit᷑ face ñ potes c̃fident᷑ appella ad dei
m̃iam quã nec̃c̃e h̃t deferre appllõni tue mala ⁊ sup sede examinatõni cause tue.
Necc̃e ẽ ÷ ut reuinctet᷑ iudiciũ ⁊ s̃nia iusticie. forũ ũ ⁊ curia m̃ie. forũ p̃nie est
h̃ ÷ reor᷑ totũ ⁊ solũ refugiũ. ĩ h̃⁹ foro ⁊ curia ñ ferunt᷑ ñ s̃nie absolutõnis. Qu᷑
ta q̃ ÷ ĩ domo dei hostalaria. Unde ecc̃. xvi. Om̃is m̃ia faciet unicuiq; locũ s̃cdm
meritum pegrinatõnis illi⁹ ita uit᷑ meritum opũ illi⁹. h̃ p̃p̃ũ hostalarior᷑ fac̃e. s. lo
cum unicuiq; pegnor᷑ distribuẽ mansiones. h̃ q̃ ipm̃ dom⁹ dñi hostiũ ĩ die sancto
pasce c̃fregit ⁊ ĩn duo frustra ut uulgo dicit᷑ ĩ uolare fecit. hostiũ xp̃c.
duo frustra corpus ⁊ aĩa q̃ ĩ passione sũt ab inuicẽ separata. ista hostalaria q̃ tanta
largitate miseris om̃ibz celestem patefecit ingressum. h̃ ÷ q̃ nulli p̃ ul᷑ uult
hospiciũ denegare. imo singulis suis ministris dicit. Compelle intrare. luc. xiiij. h̃ ÷ q̃
uias om̃is spinis sepit ⁊ maceria ne alias declinare cuiq̃m liceat. Osee. ij. h̃ ÷ ĩ ce
lum q̃ clamauit q̃ dñi de celo ut ait ad. deposuit ⁊ corpe induit. hec ÷ q̃ dñi fe
cit ĩ carnari. hec sinistram dei p̃ris ictum nob̃ et̃ne dampnatõnis intendentem
dextram eidem ut nos illesi abirem⁹ extipe fecit. ut exaudiret᷑ petitõ illa n̄ra. custo
di nos do. ut pupil. ocli. protectõne. s. ⁊ obiectu dextre. p᷑ hanc impletũ ÷ ĩ d. ysa.
lx. Dextra sua reget illos ⁊ brachio s̃cõ suo defendet ab ictu. s. suos. Tre. i. Justi
cie p᷑ hanc. sacro cõtudedit nos uirtus dei p̃ris ⁊ ĩ aplis suis obumbrabit nob̃ ab
estu et̃ne ⁊ ẽ temporalis tribulatõnis. hec ÷ q̃ peccor᷑ p̃nias om̃ pagit ⁊ suor ⁊ ali
enor᷑ dũ p᷑ om̃ibz c̃passione affligit᷑ ⁊ p᷑ om̃ibz orat. ⁊ gr̃am reconciliatõnis oĩbz
satagit impetrare. ⁊ hanc pom̃m quidam. q̃ ipa om̃ onera portat. ⁊ ideo implet
legem xp̃i q̃ maxĩe s̃cdm pietatẽ ÷ ipo eam ĩmunẽ ab om̃ibz pctis suis ⁊ alienis
q̃ de om̃ibz ⁊ p᷑ om̃ibz p̃niam agit. Sexta q̃ ipa cõicat om̃ibz detrimentis ⁊ p̃dicis
seu dampnis alior᷑ ⁊ ẽ ĩ om̃ibz lucrat᷑. cũ lucrantibz aũ nichil lucrat᷑. h̃ socia ÷
om̃ p̃dencũ ⁊ p̃ditõnũ. Septima. q̃d quelibz t̃ra macerrima ei fructificat. ⁊ dei
c̃silio talem solam eligit ad seminandũ. luc. xiiij. Cum facis prandium ⁊ c̃.
Jn pinguibz agris. i. diuitibz nichil seminat. q̃ semẽ ibi suffocat᷑. Octaua. q̃d bonor᷑
suor᷑ custos ÷ do. ⁊ illũ thaurarũ. Unde m̃. vi. thaurizate uob̃ ⁊ c̃. Jpm ⁊ h̃t

⁊ eam abluit ⁊ ſic q̃nq; intrat in oſ. In aſcenſu ⁊ deſcenſu ſig̃t utruq; virginum.
ſemꝑ pn̄a incipit a ɔtritōne cordis in cerebro ⁊ inde aſcendit. i. aſcende facit ꝑ im-
nū ad oculū. ut penitenſ multū ſtudeat hr̄e ɔtrīm lacrimaꝝ materialiū ⁊ deſcendit
ut q̄ plorat ſe humiliet. ꝑ genā ⁊ eam abluit qꝛ ſordeſ gl̄ie tergit. ⁊ ſic intrat in
oſ qꝛ ipa ē cibuſ aīe. Unde fuerūt m̄ lac̄. mee pa. Sedat temptacōēs. Unde auctor.
Nubes ventis agitate reſolvunt̃ i pluvias ⁊ ſedant̃ venti. ſic ho cogitacōibȝ mal'
ɔpulſus ſi reſolvant̃ in lacrimaſ ceſſat temptacō. h ē q. dr̄. i vulgari ꝓverbio. A
poi de pluie chiet grant vent. Signat amorē. Unde de magd. Que dū plorat et
mens orat facto clamat quod cor amat ihm ſup omīa. Divinis manibȝ extergitur
Unde apoc. xxi. Abſterget deus oēm lacrimam ⁊c. yſa. xxx. plorans in p̄ſenti neq̄q̄m
plorabis in futō. Bñ felices lacime ⁊c. Hoſpitant xpi. In corde eīm pleno lacrimis ⁊
luctu libent̃ hoſpitat̃ dñs. Unde luc. xxii. ecce introeuntibȝ vob̄ i civitatē occurret
vob̄ ho amphoram portanſ ſeqmini eū in domū in quā intrat ⁊ ibi parate. ho iſte
ſignat timorem. amphora dolorem. aqua lacrimaꝝ copiam. i tali ē corde n̄ i venit
dyab̄ hoſpitiū. Unde ꝓv. xiiii. Cor qd novit amaritudinem aīe ſue i gau. e. n̄ miſ-
cebitur ex. i. dya. Item auctor. Magnitudo fumi. i. lacimaꝝ ſignū ē magni hoſpitis
ꝑ hui9 terciū. multiplicē utilitatē lacrimaꝝ dr̄. Bi q̄ lugent ⁊c. Moyſ detaulis et
modis ſup dictis in p̄ſenti. quia ipi ɔſolabunt̃ in futō. Unde iudic. ii. Aſcendit an-
gelus de galgala ad locū flentiū. flentes eni ab angelis viſitant̃. Letificat. Unde
thob. iii. dicit ſara p9 lacimaꝝ fletū ⁊ exultacōnē infundis ⁊c. Renovat. i. regnat.
Beati q̄ eſuriunt ⁊ ſitiunt iuſticiam. ⁊c. Beatū palatiū
Beatu tota eſuries ⁊ ſitis ē iuſticia. Beatus venit tū tota ⁊ ſola ſacietas ē
iuſticia. i. divinoꝝ mandatoꝝ impletio. ⁊ vite rectitudo. cui9 refectō ⁊ ſacie-
tas ē recte opari ſive ſuū ſiu alienū ɔmodū. hac fame moriunt̃ omis anima
dei. ⁊ h̄ fames vita ē aīe. ſicut eni fames corpalis corpali mortificat. ſic fames iſta
ſpūali vivificat. Hac fame q̄ n̄ eſurit vere mortuus ē aut egrotus qꝛ palatum
cordis infecit ei febris iniq̄tatis. opa eīm bona cibus ⁊ potus ſunt aīe que inde
ſuſtentant̃ augent̃ ⁊ roborant̃ ⁊ cū ea oms virtutes. virtus eīm aut pficit aut de-
ficit. Bi ḡ q̄ eſuriunt quia dūs dabit eſcam ſic eſurientibȝ q̄ n̄ paſcit ſaturos
n̄ ebriat ebrios. Bene aū ſeq̄t̃ bitudo h̄ dñi luctus. quia purificatū locū ꝑ do-
nū lacimaꝝ cordis palatiū virtutis appetitue ſanitas rectitudo ſeq̄t̃. ⁊ ideo eſu-
ries ⁊ ſitis iuſticie p9 illam ſeqt̃. Bi q̄ eſuriūt ⁊c. Criſo. Eſurire ⁊ ſitire iuſ-
ticiam ē deſiderare iuſticiam dei ut fiat ex deſiderio cordis. qꝛ omē bonū qd n̄ ex
amore ipi9 boni fecerit hoīes iniqtū ē. Unde dn̄s n̄ ſimplit̃ vocat ad potū
Jo. vii. ſȝ tm̄ m̄ ſitientes. Qui ſitit veniat ⁊ bibat. ⁊c. Juſticiam eſurit
qui ſcdm iuſticiā dei deſiderat gūſtari. qd n̄ ē n̄ recti cordis. ſitit iuſticiam q̄
ſciam dei cupit acquirere. q̄ ɔgregat ex ſtudio ſcripturaꝝ. Qm̄ ipi ſaturabuntur
largitate remunacōnis dei. quia maiora erunt p̄mia dei quam deſideria ama-
ra ſcōꝝ. Ideo dicit ibi b̄t. B. qui eſurit eſuriat ampli9 ⁊ q̄ deſiderat amplius
deſideret adhuc. qꝛ q̄ncūq; deſiderare poterit tm̄ ē accepturus. hic p9 adapta-
ri exemplū de fonte influente i foveam. Bi q̄ eſuriunt ⁊c. n̄ ait beati

agrū. Je. ii. Quinq̄d solitudo ⁊c̄. ipm̄ h̄t debitorem. Unde Prū. xix. Feneratur dn̄o qui
miseretur pau. Videt̄ h̄re seruū. Unde ibi. q̄ accipit mutuū seruus ē fenerantis. q̄r ipsemet d̄r.
M̄t. xxv. quod uni ex minimis meis ⁊c̄. Nona q̄d ipa p̄ securē dic̄e dn̄o q̄d om̄i genere tor
mentorum iam punita ē. dic̄e p̄ cōfidenter q̄m n̄ ē gen̄ tortura q̄d n̄ pertulim̄ ex. apl̄i di
centis. ii. ad Cor. xii. Quis infirmatur ⁊c̄. sic ⁊ ipa. quis affligitur ⁊ ego n̄ affligor. quis
patitur ⁊ ego non compatior. immo ut ego sola sum ab om̄ib; tormentis q̄ om̄ia iam pertuli
secum defensio an̄ dn̄m. om̄ia p̄ compassionē iam sustinuisse. Decima securitas remissi
onis. p̄p̄ hoc enī q̄d ipa om̄ia remisit debitorib; suis dimissa sunt ei oīa debita sua
⁊ h̄t inde litteras omnipotentis patentes q̄b; confirmandis n̄ dē sigillū q̄m ipe xp̄c appensū
ē. Dimitte inq̄d ⁊ dimittetur uobis. Luc. vi. Sigillū illud ē ymago dei inuisibilis. Unde
qui cū sit splendor ⁊c̄. Heb. i. Undecima. lucrositas negociationis sue. q̄r stercora tem
palia dat dn̄o i paupib; ⁊ diuicias eternas recipit ab illo. Ad c̄. Da tectū ⁊ recipe illum
celū. ⁊ si fas ē dare. Fere cū cōuenit dn̄m dicentē. q̄ plus om̄ib; misisti uidua in
Gazophylaciū. quid n̄ pietas fecit dn̄m estimare duo minuta plus om̄ib; donis p̄cio
sis aliorum. H̄ ē. om̄i cui n̄ sufficit dare sua n̄ dedit se. Ysa. lviii. Cum effuderis esurienti
aīam tuam. si n̄ habes aliud q̄ eroges saltem aīam effunde larga lag̣a i undacōe mīe.

Beati misericordes ⁊c̄. Eruss. ⁊ tūn misericors ē q̄ miseretur
pupilli ⁊ uidue. H̄ enī mīa apud illos sepius inuenitur q̄ n̄ cognoscunt dn̄m. Ille ā
uere misericors ē q̄ inimici p̄pi miseretur ⁊ bn̄ facit ei iuxta p̄ceptū dn̄i. Diligite ini
micos ⁊c̄. Nam ⁊ deus n̄ sup gratos pluuiā dat aut solem. s; ⁊ sup ingratos. Unde sic
dr̄. Estote misericordes ⁊c̄. ⁊ uere beatus ē ille talis q̄m mīa eius. siq̄dem n̄ h̄t peccatū q̄ diffici
le ē in hoīb; proficit ad incedem iusticie. si aūt h̄t ad remissionē peccati. q̄m p̄ fiducia
sic dic̄e. Dimitte m̄ debita mea sicut ⁊ ego dimitto debitorib; meis. Bi misericordes ⁊c̄. Ipa
sis filia ⁊ potissimū ⁊ expressius signū caritatis ē mīa adeo ut de ea p̄ ceteris uir
tutib; dici possit. p̄batio dilectionis exhibitio ē operis. H̄ maxime cōmendabilis tū i capite
tū i membris eius. cuius uestigia imitari h̄nt i opib; mīe. In xp̄o cōmendatur q̄r misericordia
eius sup om̄ia opa eius. q̄r mīa eius plena ē t̄ra. q̄ ⁊ si sit iustus tamen mīa eius sup
exaltat iudiciū. q̄r multus ē ad ignoscendū. cui p̄prium ē misereri ⁊ parcere sp̄. q̄ n̄o
uult mortē peccatoris ⁊c̄. p̄p̄ hoc q̄m ut uiuet incrñū cū ipso. cū i forma dei eēt ex
inaniuit se. Fo. servatum in q̄ ⁊ ubo ⁊ ex. ad mīe opa p̄cipue nos i[n]uitauit. cui
om̄is actio nr̄a ē lectio. H̄ ⁊ cōmendatur in membris q̄r si hac n̄ eū imitant̄ n̄ eius possent
membra fieri. In q̄ imitatores xp̄i nocte ē ut multus sis ad ignoscendū. ut mīa
i om̄i ope tuo sup exaltet ⁊ uacet ⁊ p̄ponatur om̄i seueritati ⁊ rigori ut totū te
i anias ⁊ exhaurias i opib; mīe. Mīa ē clemens ⁊ equalis ro[n]is dignatio ⁊ in
afflictos compassibilis aī inclinatio. pietas ē ex benigne mētis dulcedine ⁊ circa
om̄ib; auxiliatrix affectio. Aliter. pietas ē cultus deo cōtinuus erga proximū operans
caritatē. Indulgencia ē remissio reatus alicui ex sua cōsideratione descendens. Con
passio ē p̄ q̄m ex proximi dolore condolenti aīo quedā afflictō generatur. Om̄s iste
uirtutes cognate sunt mīe ⁊ filie caritatis ⁊ om̄s q̄i uno lacte nutrite ⁊ q̄i
sub mīa continentur. Misericordia ē arbor uite cuius arboris radix compassio. Folia. uerba
cōsolationis. Flores respectus. pius auditus dulcis. Festina largitio ⁊ hi[larit]. Fructus eterne

⁊ opa pietatis. humor interior caritas ut' pietas. frondes. vii. opa mie spualis. q'a
÷ fons padisi. vii. riuuli hui⁹ fontis. vii. opa mie. mia ÷ scala iacob. duo latera
hui⁹ scale ꝯpassio cordis ⁊ largitas opis. vii. scalaria. vii. mie opa. ꝑfundū
hui⁹ scale ut a te incipias. latū ut amicos ⁊ inimicos bn̄faciās. longū ꝑseue
rancia. Alt' ut om̄ia referant ad dm̄ ⁊ ad uitā uite et'ne. Ideo totū attribuas
⁊ sic de aliis. Diligenda ÷ mia qr ipa deduxit dn̄m de celo ad t'ram ⁊ ipa fac̄
hōiem de t'ra ad celū ascendere. Mich. vi. indicabo t' o ho quid sit bonū ⁊ q̄ uniq̄
facere iudiciū ⁊ diligere m̄iam ⁊ sol. am. cū do tuo. Unde cū dd ꝑcasset adul
terando ⁊ occidendo uriam. nec aliud sibi uideret remediū nisi m̄iam dei
clamauit ad dn̄m dicens. miserere mei deus. ⁊ c̄. frustra p'mo clamasset
n ⁊ ipse fuisset imicors. Item refugiū miseror ÷ mat' mia q' ꝯu'tit oclos su
os inicordes ab illo q' ÷ i m̄icors nec uult ei assimulari. Unde ecci. xxxvi.
n ÷ nisi i ꝯgemiscat egens. hec mis' ÷ ba uirgo ⁊ n ipa n ÷ n ÷ ibi n
miseria ⁊ dolor. ⁊ q̄m potit ut' audebit ei d'e. mat' mie succurre m. q'
nūq'm ꝑ amore ei' facit m̄iam. sicut gallice d'r. q' de uacua manu in
portuna oratō. q̄m si man' tua fuit ab opibz mie. ut' cor tuū ab affecto
nibz mie audebis adeo ut' inde ei' pete m̄iam. Item sicut dicit ysaias. Iudi
ciū siū mia fiet ei q' non fecit m̄iam. ecce enī siū mia ut' i m̄icordem nich
aliud ÷ q'm exsiccare fonte mie q' ÷ xp̄o ne fluere possit. xp̄c enī ꝑꝑe dicit'
fons mie rōne multiplica. qui ÷ i m̄icors impedit dn̄i ne cū eo fac̄e possit
m̄iam. Item mia ꝑꝑius locus ÷ in quo deus habitat. qm̄ g' uult peniten
d'r egredi de loco suo. ⁊ ideo frustra querit' deus n̄ n̄ habitat. alibi enī n ꝑ
i ueniri. dolet aū deus cū ꝑꝑ i m̄iam tuam n ꝑ nisi miserei. est enī piger
ad penas. xp̄c ad p'mia uelox. quiq' dolet q'iens cogit' ēe ferox. sic dicit
ouidi⁹ de cesare. Unde ysa. i. heu ego ꝯsolabor sup hostibz meis ⁊ c̄. Item
ozee. xi. q̄m dabo te ut adama ponā te ut seboym. hee fuerūt due ciui
tates sodomor quas destruxit d's. Item q̄m credis te ꝑticipem fier
tuus sanguis q'm tam largiter ⁊ m̄icordit' effudit xp̄c ꝑ te i cruce. si nō
largit' ⁊ m̄icordit' effuderis te ⁊ bona tua i opibz mie. Item Ho. diliget
q' d's nū ut haberet maiorem materiam miserendi factus ÷ ho ⁊ m̄iam oio
suscepit miseriā n culpe s; pene. ⁊ h' ꝑ tripli' assignari. tu mia ÷ tanq'm
riuulus q' quolibz uento ire ⁊ estu auaricie exsiccat'. sicut ⁊ nubes matu
tina q' uento leui dissipat'. sic' ros matutin⁹ q' modico solis ardore aduci
atur. sic' ⁊ fons ministrat aq'm riuulo n ꝑ fluere riuulus n fonte mi
nistrante. ita nos misereri n possum⁹ n dn̄o nobis misericordiam ⁊ m̄iam
ministrante. Item sicut fit i corpe hūano ad loca ut' membra dolencia
transmittit. ipa natā humores suos. n ad membra sana ⁊ ualencia. sic et
nos ad dolentes ⁊ i tribulacione pōitos i corpe xp̄i q' ÷ eccia debem⁹ transmit
tere humores pietatis ⁊ mie nr̄e. Unde Greg. Non aliт nisi redempto
ris membra efficim̄ n h'endo deo ⁊ ꝯpaciendo pximo. Idem. quisq's hic q'
i celo ÷ festinat assistere humiliari ⁊ i t'ra ⁊ ꝯpati i abiectis ⁊ despecta

uilib; frib; n̄ recuset. Item. mīa tua ⁊ ūitas tua semp̱ suscē. me. cū supbum̄ p̱p̱ meā uitā. iusticia nos deprimit. cū p̱ desperatōne deiciū mīa sursū trahit ⁊ sic susceperūt ⁊ p̱ mediū incede nos faciunt. sili̇ faciunt spes ⁊ timor. Mīa ⁊ ūitas sūt q̄i nūcij nob̄ p̱parantes locū ī reg̃ ce. hos nūcios p̄mittis cū iusticiam de te facis ⁊ mīam alijs impendis. Unde mīa ⁊ ūitas p̄cedent faciem tuam. Item mīa ⁊ ūitas sunt p̄ciū quo redimunt̄ aīa a carcere dyāca. Unde mīa ⁊ ūitate redimit̄ iniq̄tas. Itē ad mīam īuitamr̄ p̱ exempla scōꝝ p̄cedenciū. Q̄dam ḡusus Cartusiensis p̱gens ad quasdam nundinas redemit a manu cuiusdam usurarij filiū paupis uiduas sup̱ quo facto ualde ab alijs frib; ualde gmendat̄ ÷. Paulin̄ epc sic dic̄. Greg. in dyalogo exhaustus ī opib; mīe se uendidit ī captiuitatē p̱ captiuo. filio uidue redimendo. ⁊ d᷑s mīcors eū libatū cū multas alijs captiuis p̱p̱io officio restituit. Epc Cantuarien. sollempnit̄ penitentē exhonauit tunica plūbea. ⁊ reddit p̱ auctore. Si mīcordes q̄m ⁊c. q̄ exhaustus ī opib; mīe clam rapiebat q̄ daret. qui rep̄hensus q̄i de furto reddit. lex nulla iusto pōita ÷. n̄ illi suū surripio s; isti q̄ suū ÷ reddo. n̄ eni legit̄ aliq̄s mīcors n̄ bono fine diē extrēmū clausisse.

Misedia in septimū compat̄ oleo p̄ncipalit̄. q̄ sicut Oleū sup̱ natat omnib; alijs liquorib;. sic mīa omnib; alijs uirtutib;. alij liquores. alie uirtutes. quib; omnib; plus ÷ ēē mīcordem. Unde de iusto dr̄. misera‑tōnes ei᷒ sup̱ omnia op̱a ei᷒. aqua ÷ lacrimaꝝ effusio. lac cordis mansuetudo. Unū deuotō. Mel gustus gtemplacōnis. Item olm̄ medet̄ corp̱ib; gquassatis. misedia aīab; p̱ peccā debilitatis q̄ ÷ oleū īfundend᷒ uulnib; spūc sauciati. Item olm̄ multū ualet ad distemparand᷒ colores quib; depingunt̄ monastia templa dn̄i fideles aīe. colores quib; depingunt̄ sunt uirtutes. Castitas hūilitas ⁊ hm̄. mīa aū omnib; ualet uirtutib;. ut inde ualeat aīa picturaꝝ. Item olm̄ īfusū igni ardenti mag̃ adauget incendiū. ignis caritas ÷. mīa olm̄. Unde salo. Nō te pigeat uisitare infirmū. ex hijs eni in dilectōne firmabis. Item olm̄ extin‑guit ignem ī lapide accendit ī ligno. si fuisti lapideus ⁊ durus p̱ peccā esto gueri‑tus p̱ p̱niam ⁊ ip̱a extinguet te ī igne gehēnali. si lignū. i. mollis ⁊ tractabilis accendit amorē dei. Item ferramtū īunctū oleo p̱ h̄ gseruat̄ a rubigine. cor tuū oleatū p̱ spm pietatis ⁊ mīam. n̄ rubiginat̄ p̱ peccā. p̱p̱ hm̄. p̱ceptes ⁊ uitas aliaś p̄ceptū fuit q̄ omīs oblatō sacrificij tui ī canticula sui ī clybano siui ī sartagine fieret oleo resp̱gerer̄. Item sicut dr̄ ī hystoria de ierlm̄. oleum extinguit ignē grecū. i. q̄lib; temptacōnis ⁊ dyāce suggestionis grec᷒. Item olm̄ pingue p̱ hundancia siue medulla deuotōnis. Calidū p̱ dilectōne. uitadū p̱ exemplū q̄ patet ī lapide. recreans p̱ sustentatōne. mitigat dolores reficit ⁊ pascit. illuminat p̱ doctrinam. Ungit dnm ⁊ p̱ximū dulcedine alloquendo.

Beati mundo corde ⁊c. Mundicia cordis ÷ hec p̄sentis culpe desidio inficī. n̄ p̄terite gl̄ia remordeī. Mundicia cordis seu ūitutis gn̄alis omīs uirtutes omnia op̱a bona ⁊ cogitatōnes bonas gplectit̄. quecūq; eni fidei ⁊ alijs uirtutib; attribuunt̄ īmundicia cordis gcludunt̄. ut aqua ortū h̄nt. h̄ cuilib; ÷ necīa ut pote. sn̄ q̄

nõ ÷ salus. ad hanc inuitat nos Salo. pu̾. iiij. Omni custodia serua cor tuũ qr ex ipo
uita pcedit. seruand eni ẽ cor omni custodia qr de facili euanescit 7 derelĩqd nos
sequĩs illecebras sclaues. Vnde plangit se uir iustus dicens. cor meũ dereliqd me
h ÷ eni caro illa ad qm libentissime iuolat accipit ẏda. sicut aues de pda uiuen
tes sup omnia diligunt cor 7 maxie illi aues qm fuerint depdate. P disciplinam
siqidem cor custodit 7 sine disciplina pdit statim. Vnde Greg. Sapia funditus cor
deserit qm nulla disciplina custodit. cor siqidem indignatoris ÷ nate 7 sedes sapie
7 legis nate. Vnde pu̾. xiiij. In corde prudentis requiescit sapia. ecc. xlv. Dedit illi
cor ad pcepta. q̃ ẽ ñ indignat q̃ pctm 7 q̃ sapiam scdm legem naturalem ñ dilig
it q̃ facit. potest uere dice quod cor amisit. Et nõ. qd dr. omni custodia. hic as
signare potes omnia gña clausurar quibz solent possessiones tre custodiri
pmũ ẽ recte ÷ uiro iusto in statu tenere debito cor suũ ne itumescat p sup
biam. Vnde Job. xv. quid timet q̃ dm spo tuus. 7c. ne eleuet p iane gliam. Job
xv. quid te eleuat cor tuũ 7 c. toxicet p inuidiam. Depmat p tristiciam. gra
uatur p auariciam. Grauet p gulam. Resoluat p luxiam. Inflectat p mu
neri aut psonar acceptonem. Induret p obstinatone. ecc. cor durũ male ha
bebit i nouissimo. Fugat p iniuriam. exaltat. Vnde pu̾. añ ruinã exaltat cor
a. sps 7 i. accedet ho ad cor altũ. 7c. recte ÷ ẽ ut depmat p humilitate. Vnde ecc.
ij. Depme cor tuũ 7 c. humilitas eni torcular cordis ÷ queue tytulo suo. ad Ro. xi.
noli altũ sape s̃ time coagulat. Vnde coagulatũ ÷ sic lac cor eor. Euanescit
Vnde cor eor uanũ ÷. Vnde Re. ij. Ambulauerit p uanitate 7 uani facti sũt.
Oportet ẽ ut solidet 7 gstringat p unitatem. querat uera bona 7 etna. sicut docet
dns. Mt. vi. Querite pmũ regnũ dei. Obscurat p inuidiam. Vnde Job. v. de inuidis
p diem. i. p alterius psperitate incurrũt tenebras. i. mentis cecitate. Item. ad Ro. i. ob
scuratũ ÷ insipiens cor eor 7 q̃ maior insipiencia qm malũ fieri putare quod
deus bonus facit. Vnde inuido dicit dns. Mt. xx. an oculus tuus neqm qr ego bonus sũ
tale cor ÷ illuminand p caritate q̃ ÷ ignis ñ gburens s̃ illuminas qm dns uenit
mittere i tram. Item p inuidiam toxicat 7 uenenat. Vnde Greg. Cum p omne
uiciũ antiq hostis uires huano cordi infundat i pcco inuidie tota uiscera sua ser
pens gtutit. 7 i hanc ipmenda malicia qi pestem mouet. s̃ gliosa sedet sup il
lum locũ. ad Gal. vi. Inuice puocantes iuice inuidentes. caritas añ ancidotũ ÷
q̃ hr toxicũ. Conturbat p iracũdiam. Vnde cor meũ gtur ÷ i me. 7 p̃ea notat
pessimũ uiciũ iracundie q̃ eneruat hoiem. Vnde dereliqd me uirtus mea
Vnde iuitas patrũ. qui linguã suam ñ tenuit in tempe ire nec passiones car
nis sue potit aliqñ sustinere. Excecat. Vnde lum oculor meor 7 ipm ñ ÷ me
cum. 7 c. Supcecidit ignis 7c. tale cor pacificand ÷ p benignitate 7 mansue
tudine. Vnde ad ephe. iiij. sol ñ occidat sup iracundiam urãm. Cor neqm effi
citur p rancorem 7 odiũ. Vnde ecc. iij. Cor neqm grauabit 7 c. dolor uius
subtractõ sive q̃ gsolat cor. alius aculei gscie. Tercius inflictõ pene. hũ añ
tale cor neqm a necando qr se pus 7 ad qutũ in se ÷ occidit. Vnde Jo. iij. canõ.
Qui odit frem suũ homicida ÷. Feruet cor p inpaciam. gseruando uindictam.

carnis finibus precium eius .i. mulieris fortis. Prov. xxxi. que accinxit fortitudine lumbos suos
ultimi fines celum celorum. Unde venit Christus qui precium est castitatis. Gregorius. Non in
venitur castitas .s. in terra .i. in carne vel gloria sua in terra viventium. quia gula ebrietas
sompnolencia maxime destruunt castitatem. sed inter insipida et arida per abstinenciam
conservatur. Castitas tam preciosa est et tanti meriti coram deo quod homines facit angelis
similes et tandem faciet equales quando adimplebitur illud Apoc. xxi. mensura hominis que est ange
li. Unde dicit Ieronimus. In carne preter carnem vivere .i. preter vicia carnis que gula sunt et luxuria
ebrietas sompnolencia. et cetera. Ieronimus. Non terrena vita est sed celestis et in carne gloriam ange
licam acquirere maioris est meriti quam habere. esse enim angelum felicitatis est. esse vero
virginem virtutis est. De hoc obtinere virtutibus nititur cum gratia divini
muneris est quod nostrum non humanum. Castitas est substratorium ceterarum virtutum que sunt co
lores quibus depingitur et illuminatur anima ut habeat dei similitudinem sicut videmus est quando
depinguntur ymagines quod album substernitur. istud album castitas est. alii colores
alie virtutes. Similiter prius necesse est candidari monasteria vel cameras. Similiter apparet
in vitreis. Vitrum non potest depingi nisi candidum. Similiter apparet in operibus plumariis .i.
que solent fieri in coloribus candidissimis quos prius necesse est. a Castitas cingulum
est fidelis anime quia in omnibus ornamentis minimum est et tamen omnia tempore alia sine ipso non
sedent nec possunt decenter adaptari. Similiter quantumcumque bo nis moribus ful
geat nisi cingulum castitatis habens sordidescent gravaminatas licet in possidere. sic vir
tutem conturbant .i. gratam facientem posse habere sine castitate vel sine ea posse bene
morigerari. Item castitas appellatur cingulum sive zona. quia sicut zona facit si
num in quo reponuntur conservanda. sic in castitate alie virtutes et per eam custo
diuntur. Unde Iob. xix. Reposita est hec spes mea in sinu meo et sicut que inmittun
tur in sinum discinctum perduntur et pereunt. sic omnes virtutes omnia merita quecumque
bona posset homo operari in vita sua sine castitate totum perit. Unde Gregorius. Nec casti
tas magnum est sine bono opere nec bonum opus sine castitate est aliquid. Et Ieronimus. Sine pu
dicicia nemo videbit deum nec si sola fuerit aliquem poterit coronare. De triplici
zona facit scriptura mencionem que triplicem signat castitatem. Vidualis. vel penitencialis. scilicet post
lapsum. hec signatur per zonam pelliceam Helye. iiii. Re. i. et Iohannis baptiste. Matthei. iii. quorum
uterque penitens in victu. cultu. habitu solitarius. Fugit et Helyas Iezabel. Similiter pe
nitenti necessaria est abstinencia maxime carnis. pannorum vilitas. fuga voluptatum
et ipsius Iezabel que interpretatur sterquilinium et signat meretrices. quia sicut dicitur Eccli. ix. omnis mu
lier que est fornicaria quasi stercus ab omnibus pretereuntibus in via conculcabitur. et bene
talis zona signat penitenciam que est pena tenens hominem ne cadat in peccatum. sicut
zona tenet vestem ne cadat in lutum. Item coniugalis vel penitencialis per lumba
re lyneum. hanc precepit dominus Ier. xiii. Vade et posside tibi lumbare lyneum
et pone illud circa lumbos tuos et in aquam ne inferas illud. bene per hoc lumbare
signatur continencia coniugalis vel penitencialis. quia sicut linum per multas et longas
astrictiones et multiplicem contusionem transit in candorem. sic caro corrupta per
multas difficultates ieiuniorum vigiliarum et huiusmodi recipit castitatis nitorem
hoc autem lumbare computruit in eufrate quia facile deperit castitas in coniugali

Unde ysa. cor impii quasi mare fervens quod quiescere non potest et cetera. tale cor debet fieri mansuetum
et benignum et mite ut requiescere possit. Unde Matthei. xi. Discite a me et cetera. et inveneritis requiem
mestum efficitur. Unde Tren. in fine. Ve nobis quia peccavimus. propterea mestum factum est cor nostrum et ideo
contenebrati sunt oculi mei et Ecclesiastici. xxv. Omnis plaga tristicia cordis. tale cor pacificandum
est per gaudium spirituale. Unde Proverbiorum. xxxi. Date siceram merentibus et vinum hiis qui amaro sunt
animo. confractum et divisum. Unde Osee. x. Divisum est cor eorum nunc interibunt. Ecclesiastici. xxi. cor
fatui. id est amatoris temporalium quasi vas confractum omnem sapientiam non tenebit. tale cor est re-
iungendum. religandum. et conglutinandum. Dispersum. Unde Exodi. v. Dispersus est populus per totam
terram egypti. id est mundi ad colligendas paleas. id est temporalia. Ecclesiastici. x. In vita sua proiecit
intima sua. tale cor congregandum est et colligendum. Unde Ecclesiastici. Congrega cor tuum in sancti-
tate ut scilicet sit sursum terra. id est sursum amore terrenorum. profundum tamquam abyssus. Unde Ieremie. xvii.
Pravum est cor hominis et cetera. tale cor obstruendum per contemptum temporalium. Unde .i. Io. ii. Nolite
diligere mundum et cetera. et in Psalmo Divicie si affluant et cetera. Insanabile. Unde Boetius. non plus pacatur
cor hominis auro quam corpus auro. Ecclesiastici. xiiii. Insanabilis est oculus cupidi et cetera. Item Ecclesiastes. Non
satiatur oculus visu. id est omnium eo quod videri potest. Item ad corpus Dicit tamquam nichil habentes et omnia
possidentes. Fatuum et seductum. Unde Osee. vii. Factus est effraym. id est dives quasi columba
per fatuitatem. seducta a diabolo. non habens cor quia temporalia bona habent cor cupidi non ipse. Du-
rum et lapideum. Unde Ecclesiastici. iii. Cor durum male habebit in novissimo. Iob. xli. de diabolo.
cor eius indurabitur quasi lapis. Item induratum est quasi lapis cor pharaonis. tale cor mollificandum
est per pietatem et misericordiam in pauperes. et rogandus est deus ut impleat quod promisit per Eze.
xxxvi. auferam a vobis cor lapideum et cetera. Ponderosum. quia plenum amore terrenorum que
valde ponderant. Unde Filii hominum usquequo gravi corde ut quid diligitis vanitatem.
id est vana temporalia et queritis mendacium. id est transitoria in quibus nulla stabilitas. tale
cor alleviandum est. Inflammatum est per luxuriam quod est ignis usque in perditionem devo-
rans. Unde in psalmo. Inflammatum est cor meum per concupiscentiam. renes mei commutati sunt per luxuriam
et cetera. in tale cor proiicienda est aqua multiplex. Pollutum. Unde ad Thi. ii. Inquinata sunt corda eorum
id est luxuria mentis et conscientia. hoc lavandum lexivia confessionis. Unde ysaie. i. Lavamini
mundi estote et cetera. Item sordidum. Ieremie. iiii. Lava a malicia et cetera. Perditum. Unde Osee. iiii. For-
nicatio vinum et ebrietas aufert cor. tale cor est querendum. Unde ysaie. xlvi. Redite prevari-
catores ad cor. Dubium. id est versum in subiis. Unde Danielis. xiii. Concupiscentia convertit cor tuum
tale cor erigendum et dirigendum. Unde Ieremie. xxxi. Dirige cor tuum in viam rectam casti-
tatis. scilicet que ducit ad dominum. Dissolutum. Unde Ecclesiastici. ii. Ve dissolutis corde. tale cor religandum est
triplici vinculo castitatis in medio quo ad cogitationes. delicia. et consensus. in imo quo
ad renes ut compescatur luxuria actualis. In summo quo ad refrenationem quinque sensuum
dicit dominus. Luce. xii. Sint lumbi vestri et cetera. Gregorius. quod dicit lumbi praecingere. Gravatum per gulam.   Nota
Et quod dicit dominus. Luce. xxi. Attendite ne graventur corda vestra et cetera et cetera. Fugitivum. hoc in-
carcerandum. Unde Cor meum dereliquit me. de hiis dicitur Proverbiorum. iiii. Omni custodia et cetera. Aridum
per insipientiam. Unde aruit cor meum quia oblitus sum comedere panem meum. lectionis. orationis. lacrimarum
et huiusmodi. hoc rigandum aquis sapientie salutaris. Pigrum per accidiam. Unde Luce. xxiiii. O
stulti et tardi corde ad credendum et cetera. Istud est pungendum stimulis timoris. scilicet et amoris. Unde
Ecclesiastici. xxii. Pungens cor et profert sensum. quinque puncture. timor. pudor. dolor. ira.

necce ht humiliat ul illuminat. 7 i spualibz spuale fiet. Item diligentissima custo
dia cor nrm indiget. qr ita mirabilr derelinqd nos qnq; immo sepissime qd 7 ad
usu nos ē. Inducit enī inimicos nros sup nos ad nos trucidand 7 occidendū 7 ignē
7 gladios 7 quicqd illis necessariū ē. 7 nob nocivū subministrat eisdem. 7 quodam mo
coniurati ē cū capitalibz inimicis nris. Unde dñs. Mt. xv. De corde exeunt cogita
tōnes male. homicidia. adulteria. fornicatōnes 7c. quibz qsi quibzdam armis ipug
nat nos dyab'. 7 hi sunt q coniurant hoiem. spm & corpus debellandū ē. 7 nob ipsis
subiciend ne sup Sanson. i. spm possit inducere phylisteos. Item sepi custodiendū
ē cor qsi radix 7 initiū tocius bonitatis. Unde pu. qm ex ipso vita procedit 7 tocius
malicie ut sup. Si quis autē voluit custodire agrū suū ne intrent bestie i sepis
foramine ul ruptura spinas ponat ut sic bestie a fruct'. arceant[ur]. Sic si vis custo
dire agrū cordis tui ne bestie. i. demones subintrent 7 depascant omnia ul ne
ipm cor exeat ad bestias 7 devoret[ur]. debes spinas corone xpi. antē cordis foramē pone
s. antē luxuriam ul cupiditatē. quodlibz enī viciū suū foramē facit i corde. Unde
dñs pmittit aie infirme. Osee. ii. Sepiam vias tuas spinis. i. antē ponā cogitatōi
bz tuis spinas mee passionis. Cogitans & temptaris respice spinas xpi tui. Item
qui castrū suū reddere i expugnabile. choat illud fossato spinis 7 muris faciat
& cordi tuo ne possit a dyabolo expugnari. Fossatū p humilitatē. pfundū p timo
rem. dilatatū p caritatē. vacuū p oimodā paupertatē. plenū aqua si potes p la
crimaz habundanciā. Facias hericiū spinis 7 aculeis dñice passionis. Facias mu
rū bone opatōnis. Construe portas 7 seras p silenciū 7 custodiam sensuū. Edifica
turri orōnis devote ad qm refugias i omi temptatōne. Prepara barbacanos p vir
tutē paciē. Constitue ianitores sollicite custodie 7 speculatores prudencie 7 caute
le. muni castrū tuū victualibz. lectōnis 7 meditatōnis devote. 7 sic nō poterit
obsidionē dyab'a formidare. Beati mūdo corde 7c. Mundicia cordis oculus ē quo
q videt deus. Sicut enī oculus corporalis plenus sordibz lippitudinis bn̄ vide nō p[otest]
ita oculus cordis spual' nisi puri sit ab omi sorde pcti dm vide nō p[otest]. Hi ē 7 mundicia
summe necessaria ē ad videnð dm in sacra scriptura. Unde Aug. In tam excellenti
luce oculus vonis nō figit nisi p mūdiciā fidei purget[ur]. Animalis enī homo nō pcipit
ea que spc dei sunt. hanc autē mūdiciam fides opat[ur] 7 inchoat. Unde Act. xv. fide
purificans. i. mūdans corda eoz. Spes autē 7 caritas eam cōsummant. hanc pete
bat sanctus ille pphā dicens. Cor mūdū crea i me deus 7c. Primo enī creatū
p vulnatōne naturaliū. 7 spoliatōne gratuitoz. qsi ee desierant ul qr sine
corde ē q nō hz cor mūdū. Unde Osee. vii. Effraym columba seducta nō habens
cor. Seducto enī pctō ul dyab'o. Furat[ur] cor suū pctori. Et nō. quod dicit crea. Cre
are enī inchoat ad ē qm de nichilo aliquid facere. inmūdū enī cor nō ē cor. Item
crea o tu dñe q solus potes 7 spm rectum q cogitatōnes ad te 7 sadm bene
placitū tuū dirigantur i nova i visce[ribus] meis. 7 ap[ostolu]s ad eph. iiii. Renovamini
spū mentis vre 7c. Ob hoc donū spc sci quod ē intellectus huic btitudini
i. mūdicie cordis adaptat[ur]. ut ostendatur ista debere cōiungi 7 concomitari.
Mundicia autē ista pauciorz ē. Unde pu. xx. quis pt dice mūdū ē cor meum.

uoluntas dei sanctificatio ura. De qua sanctificatione subdit. Ut abstineatis a fornicatione
corpali et spuali qua aia recedit a deo. et hec est uoluntas dei. ut sciat unusquisque ura et
mlr. iuuenis et senex. paup et diues. nobilis et ignobilis. secularis et religiosus suum
uas. i. corpus quod est uas aie sue uas. i. animam que debet ee uas gre in psenti et uas glie
in futuro. suum uas. i. uxorem ppriam. Unde. i. pe. iii. Uiri qui infirmiori uasculo mulie
bri impartientes honorem et c. possidere. i. custodire in sanctificatione et honore. i. in castitate.
que sanctificat hoiem coram deo et honorabilem reddit coram hoibz quia uero de cordis mun
dicia et de uicijs eius et de eis que sunt ppetrand est dictum. i. seruicio dni put deus dedit assig
nauimus. restat ut de uirtute castitatis et de effectu eius et est de remuneratione p
ut deus dederit assignemus.

Castitas est uirtus motus oms stringens illicitos mereti amplius quanto ua
lidius carnalis fomitis reprimit incentiuum. huius uirtutis tres sunt spes
complectitur enim castitas integritatem uirginalem. pudiciciam coniugalem. con
tinenciam uidualem. Uirginitas estporte genialis integritas que ullius hec iniuriam
non meus fuit incorrupta et dicitur uirginitas quasi genitus. Pudicicia coniugalis est uirtus
que legitimos am[...] plexus non respuens illicitos aspernatur. Continencia uidualis
est uirtus que car[...]tes [...]nales declinans se diuinos colligit in amplexus. Est autem casti
tas unguentum [...] quo sanantur uulnera luxurie. in quo quinque spes aromatice sunt
puritas mentis. mundicia corporis. modestia in gestu. honestas in habitu. absti
nencia in cibo et potu. uerecundia in uerbo. discretio in facto. huius unguenti
suauitatem pdit luxuria que inmunda est et sordidissima que mentem inestat. carnem
maculat. famam contaminat. laxat gestum. effeminat habitum. amplat cibum
dissoluit uerbum et c. Castitas est murus aie conseruans possessiones uirtutum et thesau
rorum. arcens hostes corporales. i. uicia et spuales. i. demones ne possint acces
sum hre ad aiam et depdari thauros spuales. quem murum orat ecca sic dicens
Muro tuo inexpugnabili et c. cuius muri fundamentum est pudicicia carnis.
lapides opa prie. s. ieiunia. uigilie. labores. et discipline. cementum gra dei. me
dium huius muri continencia uoluntatis. summitas. puritas cordis. s. que conueniunt
ad sensuum custodiam. Et nota quod dicitur muro tuo. bene dico quia gram castitatis. sui
continendi ppe donum dei est. Unde Sap. viii. philosophus in psona salomonis ut sciuero quoniam
aliter non possum ee continens nisi deus det. et hoc ipsum erat sapia scire cuius eet hoc donum.
Inexpugnabili. Unde In legenda Juliani et basilice. nullum ee uicium in quo
castitas regnat. Circumcinge nos. bene dicitur circumcinge quia castitas debz ee circularis
et integra in omnibz sensibz et ura est cinctura aie. Unde exo. xii. Renes uros
accingetis et c. Luc. xii. Sint lumbi uri precincti et c. Sequitur. Et armis tue po
tencie pro. xi. sp. arma quibz deffendit castitas ab insultibz luxurie sunt. pa
nis arctus. aqua breuis. fuga mulierum. cauus. et alicuius et hec. Castitas est thaurus
preciosissimus prepollens omni alio thauro. Unde eccl. xxvi. Omnis ponderatio
non est digna continentis aie. Mo. aie. De quo precio dicitur Job. xxviii. Nesciat homo
precium eius et non inuenitur in terra suauiter uiuencium. hoc ab humo. sz deus bene scit
quia p tali precio dat regnum celorum. imo et ipse est precium eius. Unde paul et deus

desidiũ. duplex. unde in corde & corde. i. duplici corde locuti sunt. ecc. ij. ve duplici corde
& c. Item. iij. Cor ingrediens duas uias non habebit successus. talib; dr̃ Sap. j. In
simplicitate cordis querite illũ. i. dñm unũ ÷ necc̃m. p̃ infidelitate distortũ. unde ps.
Cor aũt eorũ non erat rectũ cũ eo. & reficiendũ rectificando. unde laudabunt̃ om̃s recti
corde. dissolutũ. unde ecc. ij. ve dissolutis corde q̃ non credunt deo & ideo ñ ꝓtegunt̃
ab eo. hoc religandũ fide articulari. i. integ̃ in omib; articulis. Job. xxxiij. Si di-
rexerit ad eũ cor suũ & c. p̃ iniuriam elongatũ a deo. unde ysa. xxix. populus hic la-
bijs me honorat & c. p̃ amore temporaliũ erugīnatũ. unde Jaco. aurũ & argentũ uim
eruginauit. i. corda uña fecit eruginare. Illud indiget lima. stultũ. unde ꝓu. xxij.
stulticia colligata ÷ ī corde pueri. tale cor indiget disciplina. unde seqr̃. et uirga
discipline effugabit eam. Job. xxij. Cor eorũ longe ÷ a disciplina ꝓpt̃ea ñ exaltabunt̃
p̃uersum. unde ꝓu. xvij. qui peruersi cordis ÷ ñ īueniet bonũ & q̃ uertit linguã inci-
det ī malũ. Item. Iniquũ. unde ecc. iij. Cor nequam grauabit̃ in dolorib;. nequiter siane
tando quod libent̃ faceret malũ si posset q̃ quod aplc̃. ī. cor. v. Non īfermito malicie
& nequicie. prauũ. Je. xvij. prauũ ÷ cor hoĩs. ꝓu. xi. abhoiabile dño cor prauũ. p̃ pigriciã
īcultũ & infecundũ. unde ꝓu. xxiiij. p̃ agrũ. i. cor hoĩs pigri transiui. & ꝑ uineam. i.
aĩam uiri stulti & ecce to. re. ur. tale cor necc̃e ht̃ excoli ꝑ disciplinã & pniam &
seminari ꝑ actōne bonam & gelidi ꝑ quinq; sensuũ diligentẽ custodiam. Timidum.
Job. xxxvij. expauit cor meũ & emotũ ÷ de loco suo. Ideo dr̃ ꝓu. xxiiij. diligent̃
exerce agrũ tuũ. i. cor. ñ eñi effosũ sunt corda ñra ꝑ timorem sicut nec ager. ñ
ꝑ fructificare. de agricultura cordis hũani dicet̃ alibi. Hec sunt multimoda ui-
cia cordis hũani a quib; necc̃e ÷ euacuare suũ & omĩ diligentia custodire priqm̃
possit hr̃i mũdicia ꝑ quã ad dei uenit̃ uisione. bñ ergo dr̃ omĩ custodia & c. qr quid
ꝓficit uniũ foramẽ īuuico claudere. & aliud apertũ dimittere. Primo ergo ad custodiam
cordis necc̃m ÷ fossatũ. qr q̃ effodit ī effossione nich̃ mittit ꝫ potius extrahit re-
mouet ea ꝑ q̃ dyabo oportunitas erat accendendi ad cor. Si ergo ꝑ amorẽ temporalium
uoluptatũ q̃ sunt in gula & luxuria uel uanitatũ q̃ sunt ī superbia & temporali hũn-
dancia accessum habebat ad te dyab̃s remoue ista a corde tuo & iam ñ ht̃ dyab̃s acces-
sum ad illud. Scd̃o necc̃a ÷ sepes penalis afflictōnib; bñ conserta aspa & aculeata
& eam non transit dyab̃s. De qua sepe dr̃. Ubi ñ ÷ sepes diripiet̃ possessio. & i̇. ecc. x. q̃
dissipat sepem. & c. quere capitulo de pñia. Tercio opus ÷ muro bone opacōnis seu
alicuius honeste occupacōnis. aut̃ integre castitatis. q̃ debet ẽe satis altũ ut hec
om̃ia fiant spe superne retribucōnis ne dyab̃s possit transire illũ & ut sit compactus ce-
mento superne caritatis. Item ad custodiam cordis necc̃e habes discutere sollicite
ñ amorem tuũ posuis. qr ubi thesaurus tuus ibi ÷ & cor tuũ. sicut dicit dñs. q̃. dỹ
& ñ thezaurizasti ibi amas. caue ergo ne in loco sordidissimo ñ dignũ tuũ tenere
erubescens teneas cor tuũ. qr petit a te dñs. ꝓu. xxiij. prebe m̃ fili mi cor tuum
& oculi tui uias meas custodiant. unde ergo illi cor tuũ. necc̃e ht̃ ergo ut sit
cogitacō tua apud altissimũ. t̃ra eñi conuertit ī t̃ram q̃ ī ea sunt. & celũ sic̃ con-
uertit ī celestia q̃ ī eo sunt. Si ergo in terrenis conuertetur cor tuũ necc̃e habet
eruginare & a serpentib; & uermib; uiciorũ morderi. Si conuertet̃ ī celestibus

pur9 sū a pc̄ō q̄i rar9 aut nullus. q̄m aū ueniat̄ ad eam ostendit̄. ec̄c̄. xxviij. a
uerte te a delicto ⁊ dirige man9 ⁊ ōi delicto mūda cor tuū. pmū q̄dē nec̄c̄m ÷
abstinē a malo. Vnde aūte a delicto. Scdm opari p̄ ocīns. Vnde dirige manus.
Terciū ablue cor p̄ ꝯfessionē ⁊ p̄ intiorem gemitū ⁊ aliis aliys modis. Vnde
ab ōi delicto ⁊c̄. ad hoc inuitat aīam p̄ccatcē. Ierē. iiij. Laua a malicia cor tu
um ierlm. ⁊c̄. ⁊ ysa. i. Lauamī mūdi estote ⁊c̄. ⁊ Iaco. iiij. emūdate manus
.i. opa pc̄ōres ⁊ purificate corda duplices aīo. ⁊ q̄i modū ostendens subdit. mi
seri estote ⁊ lugete risus ur̄ i gaudiū ꝯūtat̄. ⁊c̄. h̄ oīa sunt nec̄c̄a s̄c
sacerdoti cū dr̄. ysa. lij. Mundamī q̄ fertis uasa dn̄i. Maxīe cū astat al
tari q̄n importune surgunt fantastice ⁊ noxie cogitacones ⁊ infestant musce
morientes. faciat q̄ flabellū ex̄ abrahe sacrificantis cū descenderent aues i mūde
sup̄ sacrificiū suū quo eas abiciat. Geū. xv. Ista mūdicia meret̄ ꝯuin predi
candi. deuote orandi ⁊ h̄i. ⁊ ꝯ delectacōne dei. Vnde pu. xxij. q̄ diligit cordis
mūdiciam. ⁊c̄. meret̄ in celestib3 habitacōne. Vnde q̄uis altera. i mon. dr̄ ⁊c̄
stiti. Reddet sp̄c sanctus. i nocens manib3 ascendet ⁊ mundo corde stabit. ps̄al
aūt. s. meret̄ ⁊ sp̄c ifusione. Vnde canit ec̄c̄. i pentecost̄. Aduenit ignis di
uin9 n̄ ꝯburens s3 illuminans ⁊ iuenit corda discipulor̄ receptacula mūda ⁊
tribuit eis carismatū dona. Sequit̄. Qm̄ ipi dm̄ uidebunt. i ꝑ viso. Mundo corde
sunt q̄ n̄ solū neq̄ faciunt malū nec cogitant malū. S3 ad huc q̄ q̄ oē bonū
⁊ faciunt semp̄ ⁊ cogitant. Qui eīi n̄ ꝑꝑ dm̄ bonū faciūt. s3 ꝑꝑ aliam bo
nū n̄o cogitant. qui aū ꝑꝑ dm̄ bonū facit sn̄ dubio ⁊ cogitat bonū. Qui q̄
omnē iusticiā facit ⁊ cogitat mēte sua dm̄ uidet. q̄m iusticia figa dei ÷. deus
eīi iusticia ÷. Qui q̄ cauet a malis ⁊ bn̄ facit scdm quod ⁊ cauet dm̄ uidet. aut
turbulente. aut mūde. aut modice. aut ampli9. aut pfc̄e. aut medū. aut semp̄
scdm possibilitatē h̄uanitatis. hoc ipō modo q̄ male agit ⁊ cogitat ꝯ aliq̄ uidet
q̄ oē malū dyā. ÷ figa. In futō aū solō uidebit facie ad faciē mundi corde.

Assignato de mūdicia cordis adhuc uidend9 ÷ quod triplex
A mūdicia nec̄c̄a ÷ cuilib3 xp̄iano ut pote sn̄ qua n̄ ÷ salus. Vnde ad hb̄.
xij. pacem sequimini cū omib3 ⁊ scīmoniam. i. mūdiciā carnis ⁊ sp̄c sn̄ qua
⁊c̄. ꝑ p̄mā ueniet̄ ad scdam. p̄ scdam ad tciam ⁊ nugnī alr̄. p̄ma ÷ carnis.
Scda uoluntatis. Tercia. cordis. Mundicia carnis ÷ abstinē ab omi i mūdicia
exterior ⁊ ab omi actu illicito qui possit fieri scient̄ ⁊ uigilando. Est aū i mun
dicia flux9 seminis quocūq3 attractu uł tactu uiri pret̄ usū femine. uł femi
ne pret̄ usum uiri. ⁊ hoc restricto uocabulo large aū sumpto uocabulo cō
plectit̄ fornicacōnē. adulteriū ⁊c̄. De h̄i. i mūdis dr̄. ad eph. v. i mūdi regnū
dei n̄ possidebit. Mundicia uoluntatis ÷ abstinē ab ōi illicito ꝯsensu. Vnde ec̄c̄.
xviij. post ꝯcupiscās tuas n̄ eas. i. eis ꝯsenciendo. Mundicia cordis ÷ abstinere a
mala cogitacōne. ymaginacōne. recordacōne. delectacōne. uoluntate. desi
derio. ⁊ ꝯsensu ⁊ cetis h̄i. Hanc aū triplicem mūdiciā ōi studio custodire
uoluntatē dei adimple ÷ in qua uita aīe. Vita aīe hic p̄ ꝯciam. In futō
p̄ gliam. In uoluntate eī. i. adimplecōne uotis. Vnde. i. ad thess. iiij. Heo ÷

fructificatōne. et nō. sicut ibidem dr̄ qd lumbare i° primo posuit sup̄ carnē.
postea in eufrate ubi totū cōputruit ita ut nulli usui aptū eēt. lumbare sup̄
carnē ē continencia retinens illam ponit̄ in flumine qn̄ relaxat̄ i fluxū sc̄li
volup̄. ibi n̄ cōputruit q̄ int̄ carnales delicias continētia facile solūt̄ & perit.
nulli usui ē aptū. q̄ nec deo nec hōib; ē acceptū. Ideo dr̄ quod lyriolus ad
oīa ē inutile. Virginalis puritas sig̃t̄ p zonā auream. ut & mundicia volū
tatis. Vidit enī ioħes. apoc. j. silem filio hōis vestitū podere & p̄cinctū ad mamil
las zona aurea. & Dan. x. Vidit hoīem vestitū lineis & renes eī p̄cincti erant
auro obrizo. bn̄ virginitas p aurū sig̃t̄ q̄ ē metallū mundissimū & oīm me
tallor p̄ciosissimū. sic & virginitate nulla virtus mundior. sicut patet in
b̄a virgine. De p̄cio eī h̄ dicti sup̄. Sz nō. quod aurū ponderosissimū ē in quo
sig̃t̄ virtus humilitatis que tenet in statu debito cor hōis ne euanescat vento
elationis. Virginitas aūt siū humilitate h̄t fortasse gl̄iam. sz n̄ apd dn̄m sicut dic̄
B. Item aurū pp ruborem sig̃t̄ verecūdiam q̄ summe necc̄ia ē ad virginitat̄.
custodiam. Item aurū pp instabilitatē sig̃t̄ obediam. pp pallorē p̄nitenciam. pp
p̄ciositatē vitam. pp fulgorē caritatē. & h̄ virtutes victoriam faciūt vir
ginitatē. Necce ē p̄cingi zona ista p renes pp carnis continenciā. & sic p
mamillas i. q̄s ē domicilium cordis. p cordis scīmoniam. ut si contines car
ne contineas & mente. aurū & fulgorem ceteris prestat metallis ut contineas ad
honorē dei & exemplū p̄ximi. hac zona multiplici necce h̄t p̄cingi qui
vult expedite currere viam mandator dei. Jdcirco p̄cepit dn̄s. luc. xij.
Sint lumbi vr̄i &c. Et nō quod dr̄ lumbi plurali q̄ sunt lumbi carnis.
Vnde eph. vi. State succincti lumbos vros in veritate. & sunt lumbi mentis.
Vnde. i. pe. j. succincti lumbos mentis vr̄e &c. vl duo lumbi dup̄ voluptas. per
missa ut i coniugatis illicita ut i solutis & deuotis. p̄cingend9 ē lumbus coniuga
tor ne ad aliam accedant qm̄ ad suam. nec ad suam passim sn̄ debito tempis
& cause. tempis. ut n̄ i vigiliis sc̄or nec in dieb; ieiunior sollempniū. loci. ut
n̄ locis sacris vl diuino usui mancipatis. cause. ut cm̄ spe prolis vl causa
reddendi debiti q̄ exigit̄ vl fornicationis vitande. q̄ sicut dicit Jer. adulter
ē in suam uxorem amator ardentior. Precingend9 ē lumbus i solutis. ut
vl nullam attingant vl pp̄am ducant. q̄ sicut dr̄ .i. cor. vij. melius ē nu
bere qm̄ vri. & paulo sup9 pp fornicationē ꝟ vitandam vnusquisq; suā uxo
rem accipiat & unaq̄q; virū suū h̄eat. Precingendus ē lumbus in deuotis
& ordinatis ut nec unam h̄eant. q̄ sicut dicit aug. nuptias interdicit̄ pfessa c
ontinencia vl ponit̄ mors ecc̄ia. Deuoti dicūt̄ q̄ voto simplici. vl sollempni
vl annexo tenent̄. Votū simp. dr̄ qd corde cōcipit̄ & ore n̄ pferet̄. vl si pro
fert̄ ore. hoc fit coram paucis & ex̄ ecc̄iam. Votū sollempne qd ante
altare vl crucē vl i manu epi aut abbis. aut sacerdotis p̄mittit̄. Votū
annexū qn̄ aliquid assumit̄ quo assumpto vouisse videtur. vt sacer ordo
in clerico. vestis religiosa i monacho & canonico. velū in virgine vl vi
dua. Sint lumbi vr̄i p̄cincti &c. Succingimini vestri. cursum viā man

Emulus. inflatur. amat. inuidet. ac imitatur. Despondi uos. i. desponsaui anulo
fidei. uni uiro. i. xpo sponso uero. uos dico existentes uirginē castam corpe
castam corde. exhibere. i. ut exhibeam uos deo in die iudicij. ꝑꝑ duplicē eñi mūdi
ciam posuit uirginē & castam. & expone qd dicit uni uiro. qr xpc dr uir. & dr
uir. & de matrimonio int̄ ipm & aīam. qualem aū aīam uelit xpc duce in
matrimoniū ostendit. leuit. xxi. ubi loqr de sūmo sacerdote q̄ xpm sigt̄ uirgi
nem ducet uxorē. uiduā & repudiatā & sordidam atq; meretricē ñ accipiet sed
puellam de ppło suo. Vidua ē que deflet preteritas delicias & tpc ꝑ̃titū. tūc mū
dus maritus erat qm̄ diu delitiate uiuebat. De cui m. ȷ. ad thi. v. Vidua. i. re
ligiosa psona que. s. nouit religionē & ē separata a uiro. i. diuisa a mūdo. Vidua
eñi dr qsi ydua. ydure eñi idem ē qd diuidere. i deliciis uiuens corpali. mor
tua ē spuali. Repudiata eñi a uiro suo accipiebat sc̄ptū seadū suaz ꝑꝑ
quas dimissa fuat. talem eñi aīam ñ desponsat sibi xpc q̄ ꝑ delectatōnem
retinet feditates. sordida & meretrix ē aīa expōita diuisi genib; uicioꝝ i iudie
rancoris & hr. Cum pascit. castitas eñi pascat dnm. Unde Cant. ij. Dilectus
meus m & ego illi q pascat int̄ lilia. i. delectat in huius uirginitate uel
castitate que debet eē duplex. Ideo ponit lilia. Unde duplex liliū ꝑꝑ candorē
sigt castitatē & qr crescere solet i quallib; sigt humilitatē. Et eñi facit eē
ꝑpinquū. Unde Sap. vi. Incorruptio facit proximū deo eē. exemplū de iohe re
cumbente i sinu ihu. Io. xiij. Fructu celesti ditat. Unde Sca uirgo. qr pma
fecit uotū uirginitatis tam digne remunata ē ut xpm cōcipe mereret
qui digne uocandus ē fili sui fructus uirginitatis. Unde dr Sap. iij. Felix
sterilis & coinquinata &c. Ero. quod dr felix sterilis in eñi tpr erat felix ste *Ezo.*
rilis que erat maledicta in lege. h nouis supuenientib; uetra pcienda
erunt. leuit. xxvij. De cuius nouitate dr. Iere. xxxi. Creauit ds nouū
sup trā. mlr circūdabit uirū. Felix aū de felicitate q̄ acqrit ꝑ mūdiciā
sterilis & icoinquinata bn̄ uirginē. sterilis qntū ad ptū matialem. inco
inquinata ꝑ cōcupiām ul' supbiam que de facili temptat carnalem mūdiciā
q̄ nescuit thoꝝ i de. ñ eñi a felicit. excludit pudicicia cōiugalis i cōtinuina
ta aliis modis habebit fructū ad minus qr dedit boni exemplū. De quo
fructu dr ysa. lvi. de eunuchis. qui custodierit sabba mea & elegerit
que ego uolui. & tenuerit fedus meū. dabo eis in domo mea & i muris
meis locū & nom meli q filiis & filiab; nom sempitnū dabo eis. Regna
celoꝝ ui depdatur. Unde dr Math. xi. a dieb; iohis bapte usq; nunc &c. Nom
ꝑ dies sigtur claritas. Iohis imp gra. bapa dr tinctor. h ē gra illuīans
aīam & trahens sū pmutans aīam cū infundit de colore dyab. i colorem
dei. Violenti. i. uiolentiam facientes natē. ut ñ ad trena demergat sed
ad supna se subrigat. ul' sic uiolenti. i. mīn sibi inferentes sicut fa
ciunt uirgines & casti. Castitas eñi i iuuētute martyriū ē sñ sanguis
effusione. dicp̄mt b. qr inpe ē. ñ nullū uis hēm. & quod anglōꝝ pos
sessio ē acqrere. In tris celibe uita gaudet. Unde Iso. In carne preter

nacīam q̄ bū ꝯpant ydolo q̄ mēs īuenit in uerū natā q̄ ei possit assilari. sic
idonuiticū ñ īuenit sibi ī uerū natis. Et nō. quod ymagine scōꝝ ī quibusdam
depicte sunt ⁊ ī quibꝫdā sculpte. pictura eñ facilꝰ ꝑ deleri q̄m sculptā. sibi
⁊ ymagines reptiliū bufones inuidie serpentes detractōnis. uermes accidie. tal
pe cupiditatis. q̄ ñ depingenda sūt iux̄ altaria. q̄ fit q̄n hꝰ cogitatōnes cor
occupant. sic de carnalibꝫ. ſꝫ ymago. i. imitatō beate uirginis ⁊ hꝰ. Effundat
uirtutes. sicut eñ fundamētū pⁱus necce ē poni ī edificio ut sequat̄ supedifi
catō. sic pⁱus necc̄ia ē hoī castitas ut possit sup edificare opa uirtutū. Unde
ad eph̄. vi. State succincti lum. i. ī castitate. ecce fundamētū. induti loricam
iusticie ⁊ c̄. ecce supedificatō. bn̄ dicit state. ut tam carnis uīo ꝯterratis.
⁊ q̄i sub pedibꝫ teneatis. succincti zona supdicta. lumbos plr̄ carnis ⁊ rnes
ī ueritate. i. p ueris ⁊ etnis bonis. i carīate eñ succingunt lumbos cō
tinentes p retributōne etna ī felicitate qui p temporali glīa ul̄ ꝯtinuꝫ
causa alia. Unde fatue uirgines licet caste fuint in corpe tā a nuptijs
sunt exclus̄e q̄r ñ hūerunt oliū. i. nitorem bone ꝯscīe. Unde ⁊ distinguit
a dn̄o tria genera eunuchoꝝ. Mt̄. xix. Sunt eunuchi q̄ de utō m̄ris sic nati
sunt. ⁊ hij dr̄ spadones a spata. s. p uiolenciā. ⁊ sunt eunuchi q̄ se castr
uerunt pp̄ regnū celoꝝ ⁊ hij dr̄ eunuchi. i. bn̄ uincentes. ab eu qđ
ē bonū ⁊ niche q̄ ē uictoria. ⁊ de talibꝫ dicit Jo. illi mī eunuchi placet
quos ñ necessitas castrauit ſꝫ uoluntas. Est aū dup. necessitas q̄ castrat hoī
nes īnata ut ī pⁱmis. illata ut in sedis. Item Jaco. iij. Sapīa que desursū
ē pⁱmū q̄dem pudica ⁊ c̄. Ibi dicit Beda. Nisi pⁱus pudicicia sedeat ī mente
nulla pfectio sequet̄ in ope. Item. j. pe. i. Succincti lumbos mētis uīe so
brij ⁊ pfecti sperate ī eam que uobis offert̄ grām. q. d. ñ pcedat castitas
mentis ⁊ corpis ñ pt̄s sperare grām ſꝫ mag̅ timere gehenne. Et nō. qđ
dicit. succīti. lū. i. sobri. ⁊ c̄. sobrietas eñ custodit castitatē ⁊ ꝯsuāt pfec
tōne. pfectō ū ꝑ sperare grām ⁊ glīam. hic ē ordo ūboꝝ. Item Jo. omīs u
tutes soliddissimū fundamētū ⁊ sublime culm̄ ꝯtinencia substernat ⁊
protegit ⁊ eis dn̄at̄. i. uirtutibꝫ. Unde Ecc̄. xxvi. Grā sup grām mlr̄ sc̄a
⁊ pudorata. omīs aū pondatō ñ ē digna ꝯtinentis aīe. Item Jo. in oī
gradu ⁊ sexu ⁊ pudicicia optinet pⁱncipatū. Item pudicicia muliebrium
uirtutū pⁱncipatus ē que pauperem ꝯmendat. diuitem extollit. deformem
redimit. pulchrā exornat. Amicā xp̄i ꝯstituit. Unde pū. xxij. q̄ diligit
cordis mundiciā ⁊ c̄. unico eñ uirginitatis pⁱuilegio amoris pcipui dili
gebat xp̄c iohem aplm̄. Ab eo donat̄. Castitas eñ ppⁱe donū dei ē. Unde
Sap̄. viij. Ut sciuem q̄m alr̄ ñ pos. ee ꝯti. ñ deus det. Jo. ee eñ uir
gine ul̄ anglm̄ diuini muneris ē offcm̄ non hūam. Eadem nubit. casta
eñ aīa sponsa xp̄i ē. Unde. ij. ad cor. x. Despondi uos uni ⁊ c̄. sup dic̄
aplc̄. emulor uos. i. diligo dei emulacōne. i. amore. i. ad honorem dei
ñ meū. Emulacō dupr̄ accipit̄ ī malo. Unde emulari idem ē quod
inuidere ī bono ut hic. ⁊ ē emulare idem quod amare. Unde usus.

datorum dei. sic in prelio accinguntur preliatori gladio. scilicet primo contra hostes spirituales. quia milicia
est uita hominis super terram. Exo. xxxii. Ponat uir gladium super femur suum etc. Cant. iii. lectu
lum salomonis etc. Precinguntur ministrantes. Unde Jo. xiii. de domino. Cepit lauare pedes
discipulorum et extergere linteo quo erat precinctus. Sic qui uincere uult deo ministrare
uel hominibus necesse habet precingi linteo. mundicia scilicet mentis et corporis sicut linteum candi
dum est ab utraque parte. Item Luc. xii. dicitur de domino. precinget se et faciet illos discumbe
re etc. Ad hoc triplex officium tenetur quilibet iustus. uidelicet uiam mandatorum dei currere
contra uicia pugnare et domino ministrare. Jam nunc ad zonam continencie reuertamur. Castitas
zona anime contra necessaria est currentibus ut sint agiliores. pugnantibus ut sint expeditio
res. ministrantibus ut sint honestiores. seu decentiores. cingere se est carnem restringere
et artare que est uestis anime. Unde Job. x. Pelle et carnibus uestisti me. etc. Vestis autem
ista. id est caro hoc cingulo anime coaptata a terrenis feculenciis eleuatur. in sinum laxatur
et ne nimis diffusa sit in debito coaptatur. Zona est inter pectus et renes deferenda
ne cor descendere ualeat ad consensum renum. uel renes per delectationes ascendere ualeant
ad cordis cogitatum. sicut ligatur saccus duplicis bladi. uel loculus scilicet Gueruie dupli
cis monete. Item per zonam que ponitur per medium uentris designatur abstinencia
que concupiscencias uentris refrenat. Item circuit totum corpus ut castitas omnes sensus
honeste custodiat. et omnes corporis motus et gestus decenter et ordinate componat
et ab omnibus claustris animi et anime omnem spiritualem spurciciam eiciat. omnem
spiritualem ornatum sollicite custodiat. Prima que est ipsa est cingulum anime ipsam
tenens ne defluat ad inmundicias peccatorum. Post per cingulum uel zonam corrigie figuratur
ut corium sumptum de mortuo animali. significet mortificationem carnis. ferratura
duriciam multiplicis tribulationis. scilicet uigiliarum ieiuniorum. aridorum quibus domantur
temptationes et praua desideria sicut ferrum domat metalla. cuius ferri limatio
est tocius uanitatis et inanis glorie que rubiginat animam relegatio. tunc est autem zona
argentea si penitet quis et se mortificat sicut docet scriptura. tunc uero aurea cum
per caritatem. Unde est mitoria. bucula huius corrigie que aliquando restringitur
aliquando relaxatur. discretio est que singula sic temperat ut possit prima tollera
ri. Cinctura est hec totum corpus circuit retro ut preteritos excessus corrigas
ante ut a futuris et instantibus sollicite caueas. a sinistris. ut aduersa pacienter
sustineas. a dextris ut in prosperis temperanter te habeas. Item zona multiplici
predicta succingi habent. uerbi dei predicatores. Unde Jer. i. Accinge lumbos tuos
etc. Verbum dei audientes. rationem reddere uolentes. Job. xxxviii. Accinge sicut
uir lumbos tuos etc. Ecclesiam dei custodientes. Cant. iii. Lectulum salomonis etc.
Uniuscuiusque ensis super femur suum. Comitari uolentes. Exo. xii. Renes uestros accinge
tis. etc. Justiciam de aliquo exercere uolentes. Exo. xxxii. Ponat uir gladium
super femur suum. Bene operari uolentes. Luc. xii. Sint lumbi uestri precincti etc.
Verbum dei sperantes. i. Pe. i. Succincti lumbos mentis uestre sperate in eam que
uobis offertur gratiam. Castitas est uita anime. Unde in uita uoluntate eius.
Item. ap. Hec est uoluntas dei sanctificatio uestra. Sequitur post illam aucto
ritatem. Non in passione desiderii. sicut gentes que ignorant deum. cadit de passione

qui cadit in luxuriam que appellatur passio ignominie. ad Ro. i. et de illa passione in passione
gehennalis pene. Si in hoc discesserit quoniam cum bonum appetunt delictum et voluntarium est non
coactum. qui autem cadit in peccatum et maxime luxurie cadit quasi coactus. luxuriosi enim laborant
tamquam caduco. nec cessant eadem de passione. Castitas est illa virtus que maxime diligit christo
in nobis. Unde in ps. Novit dies inmaculatorum. novit insignum per approbationem. Unde sup. hec
est voluntas dei sanctificatio. in casto enim et impolluto dicit deus sicut dixit ad moy. xxxiii. novi
te ex nomine et invenisti gratiam coram me. luxuriosis autem dicet in iudicio non novi vos
unde dicit ex nomine quia talium nomina scripta sunt in libro vite. dies immaculatorum. casti enim
et mundi in die sunt quia vita eorum lucida et delectabilis. Unde ad Ro. xiii. sicut in die
honeste ambulemus. luxuriosi autem in nocte sunt tendentes ad tenebras eternas et amantes
opera tenebrarum. Iob. xxiiii. Oculus adulteri observat caliginem et cetera. immaculatorum
apo. xiiii. Qui cum mulieribus non sunt coinquinati sunt ante thronum dei. et hereditas
eorum incertum erit. Unde talis potest dicere sicut clericus qui tonsuratur. quia talis de sorte domini
est. Dominus pars hereditatis mee et cetera. i. pars mea hereditaria. econtrario de luxurioso dicitur
eccl. xix. qui se iungit fornicariis erit nequam. i. non quasi. i. non homo. immo pecus. in
iumentum vel porcus. putredo et vermes hereditabunt illum. i. tamquam sue hereditati ei eternaliter
adherebunt. Sequitur. non confundentur in tempore malo. i. in die iudicii quia se ob-
servaverunt a confusione peccati. et in diebus famis saturabuntur quia hic paverunt dominum qui
pascitur inter lilia. Cant. ii. et in villis delectatur. Castitas triplex de qua assignatum
est. triplex est puritas que necessaria est viro iusto. i. cordis. oris. operis. et signatur in tribus
pueris quos rex babylonis proici fecit in fornacem. Hec autem triplex mundicia seu pu-
ritas necessaria est ascendere volenti in montem virtutum. vel in eminentiam vite in presenti
et in vitam eternam in futuro. Unde quis ascendet et cetera. Manus est operis sanctitas ut operem
iustum. de hac dicitur Innocens manibus psalmus. ne faciat miserum vel relinquat. Unde i. ad
thy. ii. levantes puras manus et cetera. Cordis est simplicitas ut meditetur sancta. Unde
sequitur. et mundo corde. ne ideo manum conficerit interius. lingue veritas ut loquatur ve-
rum. Unde nec iuravit in dolo proximo suo. i. christo qui est verus noster emanuel. Unde
zach. viii. loquimini veritatem unusquisque cum proximo suo. hee sunt tres puelle ma-
ritande. exemplo beati nicholai. Castitas spiritualis anime sicut dicit Crisostomus super matheum. absti-
nentia sancta est malorum ut non coheat anima cum spiritu alieno non inspirationis eius suscipi-
at semen. nec generet opera filia malo. Mundicia enim interior est cavere a peccatis
spiritualibus que signantur per reptilia et abhominationes animalium. eze. viii. Notandum est quod
templum domini. i. anima viri iusti picturam debet interius et depingi debent ibi ymagines
sanctorum ad imitationem martyrum patientiam. angelorum obedientiam. apostolorum paupertatem
confessorum castitatem. virginum duplicem confessionem et huiusmodi. Econtrario in corde peccatoris quod est domus
templum depinguntur ydola veneris per luxuriam. bachi per ebrietatem. mercurii per
cupiditatem. martis per discordiam et huiusmodi. Unde dominus est eze. Fili hominis fode parietem
et cum perfodissem et cetera. fodere est scrutari conscientiam peccatorum et sic aperitur hostium
intelligentie et apparet similitudo reptilium venenatorum quantum ad peccata spiritualia
qui procedunt a veneno invidie et malicie et rancoris. et animalium abhominatio
quantum ad carnalia et inmutina peccata. et universa ydola quantum ad peccatum con-

carnis mundicie ut supra. Similis enim est pene et ultra naturam corporalem superare luxuriam
et concupiscentie flammam adolescentie floribus accensam animi uirtute restinguere. Restau
rat ignimoda queque. Unde Ieronimus. pudicitia mulierum uirtutum est etc. ut supra. Reuelat sompnia. Unde ioseph. Gen. xxv. et Dan. i. meruerunt interpretationem sompniorum ob gra
tiam castitatis. Frangitur ex facili. Unde Ieronimus. tenera res est in feminis fama pudicicie
et quasi flos pulcherrimus cito ad leuem marcescit auram maxime ubi etas consentit
ad uicium et maritalis deest auctoritas. cuius umbra tutamen uxoris est. sed non solidatur fino
tamen semel. Ieronimus. Cum deus omnia possit non potest uirginem facere de corrupta. sicut dicitur quod
in uitro quod ligat castitatem sui in lapide non est non nisi ictus. Gratiam corroborat. Unde
Judith. xv. Joachim ad iudith tu leticia israel tu honorificentia populi nostri quia fe
cisti uiriliter et confortatum est cor tuum eo quod castitatem amaueris et post uirum tuum
alterum nescieris ideo et manus domini confortauit te. et eris benedicta in eternum. Or
nat amantes se uestibus. scilicet uirtutum. Unde Eze. xvi. Expandi amictum meum
scilicet gratie super te et unxi te oleo misericordie. id est donorum meorum pinguedine et uestiui te
discoloribus. id est uarietate uirtutum et calciaui te iacincto. id est operibus spiritualibus
quibus oportet calciari illos qui uolunt occurrere christo ad iudicium uenienti. uel
sic. calciaui te iacincto. necesse est pedes. id est affectus calciari. id est muniri. iacincto
id est celesti desiderio ut possint occurrere christo uenienti in aera. cinxi te bysso
continentie. indui te subtilibus. Dominum sequuntur gemino pede. id est faciunt sequi dupli
integritate mentis et carnis. Unde apoc. xiiii. Hii sunt qui cum mulieribus etc. apo.
iii. qui non inquinauerunt uestimenta sua etc. Cantica christo digna canunt. Unde
apo. xiiii. de innocentibus. Cantabant quasi canticum nouum etc. precio magno
dignissima. anima enim uirginalis uel continens est illa preciosa margarita pro
qua celestis negociator. id est christus dedit omnia sua. diuina scilicet et humana
et comparauit eam precio sanguinis sui. Mt. xiii. Curas seculares eicit intendens
domino. Unde. i. ad cor. vii. dicit apostolus. Volo uos sine sollicitudine esse quia sine uxore
est sollicitus est que domini sunt quomodo deo placeat. Qui autem cum uxore est sollicitus
est que mundi sunt quomodo placeat uxori et diuisus est et mulier innupta et uirgo
cogitat que domini sunt ut sit sancta corpore et spiritu. Ubi dicit Ieronimus. uirginis diffi
nitio sanctam esse corpore et spiritu quia nichil prodest carnem habere uirginem si mente
que autem nupta est cogitat etc. ibi Ieronimus contra iouinianum. Si nichil aliud esset et nulla
merces uirginitatis amplior sequeretur. sufficeret ei hec sola perlatio cogitare
que domini sunt. Statimque docet que sit hec cogitatio. uidelicet ut sit sancta corpore
et spiritu. quia nichil prodest uirginem carne non spiritu. quarum corpus integrum est et anima cor
rupta. sed illa uirginitatis hostia christi est. cuius nec mentem cogitatio nec carnem
libido maculauit. Ditatur honore multiplici. sicut patet in ioseph. Gen.
xxxix. qui merito castitatis factus est dominus egipti et appellatus saluator mun
di. Scala est qua scanditur in paradisum. Unde Cantica iiii. Ueni de libano
etc. Proxime iuncta deo. Unde Aug. apud salomonem dicitur. Diligit deus sancta cor
da. accepti sunt autem illi omnes immaculati. Item super illud. i. ad cor. vii. De
uirginibus preceptum domini non habeo consilium autem do etc. Ieronimus. ideo plus amat uir

cogitatō nec carnem libido ꝯmaculat. Est aūt dupx uirginitas. quarum altera claudit
altera apit paradiſū. eua enī uirgo ſz ſupba. ſ. deo uolens pacificari in ſaīa dicente
ei ſerpente. eritis ſicut dii ꝛc. ꝛ cupida ꝛ acquieſcens dyabolo temptanti ꝛ inobedi
ens pcepto dei ꝛ male credula uerbis dn̄i tangens. uidens. guſtans. uetitū ꝛ ui
rū ſuū ſecū trahens in interitum. clauſit nob paradiſum. Ita uirgo humillima. an
gelico obediens ꝯſilio nūquā mutans a pposito. credula ꝛ acquieſcens fideli nun
tio apuit nob paradiſum. Unde ecce. Paradiſi porta p euam ꝛc. Uirginitas ḡ eue
ſupba. Uirginitas marie humillima. illa cupida. hec paupcula. illa depaupata
iſta ē ditata. Unde gr̄a plena. eua enī dr̄ ab a q̄d ē ſine ꝛ eu q̄d ē bonū q̄ſi ſine
bono. marie dc̄m ē aue. i. ſine maledc̄o. illa ſupbe ſe excuſauit. h humiliter reſpondit
ecce ancilla dn̄i ꝛ ſic poteſt ſtudere ꝛ meditari. de retributōne uirginitatis. Item
uirginitas eue mundicia ē ſine bono ope qr̄ eua dr̄ ſine bono. ꝛ talis uirginitas
potius claudit quam apiat paradiſū. ꝛ de tali uirginitate ſ reſtat n̄ luctus aut lamen
tum aut hic aut in futō. Unde Judicū xi. filia iepte fleuit uirginitatē ſuā
duob menſib. duo menſes duo defectus. menſis dr̄ a mene q̄d ē defectus ꝛ in
duob menſib luna bis deficit. primus ḡ defectus ē q̄ n̄ faciunt bonū. Secundus
q̄ faciunt bonū quidē ſz n̄ bono fine aut bona intentōne. ꝛ p utroq; lugen
dum ē. Item fatuis uirginib clauditur ianua regni ꝛ neſciuntur a dn̄o. n̄ apiatur
eis a dn̄o. licet clament dn̄e dn̄e. Mt. xxv. qr̄ n̄ hūt oleū in uaſis ſuis. p oleū ſignificatur
mīa ſicut habes titulo de mīa. illud oleū neceſſe ē in triplici uaſe hr̄e ſi uolue
rint ad nuptias intrare. primo in uaſe cordis. Unde uictores dr̄ qui miſerum hūs cor
ut dr̄ de bī nicholai. ſup afflictos pia geſtauit uiſcera. Scdo in uaſe man9. Unde diſper
ſit dedit paup. Tercio in uaſe oris ut pximos nros ad ſalē inuitem9. Unde. ii. ad
cor. vi. os nr̄m patet ꝛ ā hoc oleū fatue uirgines. i. ſupbe n̄ ſupſeruit. lic
hr̄ent lampades. lampas que fit de crude ſeu carne ſignat qr̄ omnis caro fenū
yſa. xxxix. lampas fragilis ꝛ n̄ fracta. caro lubrica ſz n̄ lapſa. hanc lampadē
uirgo in manu tenet quam in carne fragili ꝯtinet. ſz oleū n̄ hē in lampade quam
caret opib mīe. ul' p oleū q̄d ſupenatat alys liquorib intellige humilitatem
q̄ pfertur alys uirtutib. non hē h oleū uirgo in lampade q̄ ſupbit de ſua
caſtitate. talib clauditur ianua uite. qr̄ ſicut dicit Jo9. abſq ceteris opib uirgi
nitas ſola n̄ ſufficit. Greg. nec caſtitas ē ſine bono ope magnū nec bonum
opus ſine caſtitate. Idem. Nulla enī ſunt bona cetera ſi occulti iudicis oculis
caſtitatis teſtimonio n̄ applaudant. Jo9. Sine pudicicia nemo uidebit lumē dei.
nec ſi ſola ſuit aliquem potest coronare. Uirgo enī ſupbiens de ſua caſtitate
ul' ſterilis a bona opatōne appellatur filia babylonis. i. digna ꝯfuſione. Unde
yſa. xlvii. Deſcende ſede in puluē uirgo filia baby. bn̄ dicitur primo deſcende de
equo ſupbie. q̄ ē equs fallax ad ſalutē. deſcende inquā humiliando te ſub poten
ti manu dei ut te exaltet. ſede in puluē. puluis ſterilis ē. ſedere ḡ in pul
uere ē morā facere in ſue ſterilitatis ꝯſideratōne. uirgo. i. ſterilis a bo
no ope. ſicut uirgo a ple. ꝛ ideo filia baby. i. digna ꝯfuſione. bona uic
tima. quiſq̄s enī iuuentus ſuit ſterilis a bono. in ꝯfuſione eternā erit pſ

gemes xpo qui sponte tribuit quod sibi non fuat imperatum. maioris quam que est offerre quod
non debeas quam reddere quod exigis. Idem quod beludum. Inde virgo maioris est precii apud
dominum dum id contempnit quod si fecit non delinquid. scilicet nubere. Digne comitatur quia accinctos
habet renes sicut precipitur. exo. xii. quod quod dicitur ad hebre. xiii. habemus altare id est corpus xpi
generans per contritio de quo edere non habent potestatem. id est non sunt digni qui tabernaculo corporis
deserviunt. in gula uel luxuria. Esse uerum largitur. Unde apo. xiiii. hii sunt qui cum mu
lieribus et cetera. Uirtutes ampliat. De iudith in fine. erat uirtuti castitas adiuncta
ita ut non cognosceret uirum omnibus diebus uite sue ex quo defunctus et cetera. apoc. iii. qui uicit
uestietur uestibus albis. Ignem extinguit ut patet in tribus pueris. Dan. iii. qui uicto
castitatis conseruati sunt. ita ut nec potestatis habuisset ignis in eos. per capillos co
gitationes. per saraballa castitatis custodia. tale refrigerium prestat deus hominibus uicto
castitatis quod igne tribulationum et temptationum. Uestes non cremat. Uestis autem caro
Unde pelle et carnibus et cetera. apo. iii. habes pauca nomina et cetera. De luxuriosa autem carne
dicit sanctus iude. Odientes eam que carnalis est maculatam tunicam. de polluto uel
uicto id est corpore dicitur. ysa. ix. uestimentum mixtum sanguine. id est corpus fedatum luxuria erit
in combustione et cibus ignis. Est etiam candor. Unde cantat ecclesia de iohanne bap. nes
ciens labem niuei pudoris. Coniugio prestat. id est preponitur. Unde iero. contra iouinia
num. ecclesia matrimonium non dampnat sed virginitati subicit non abicit sed dispensat. Ce
lum replet. Unde idem ibidem. Nuptie terram replent uirginitas paradisum. Offert
primicias. Unde apo. xiiii. hii empti sunt ex omnibus primicie deo et agno. ibi
iero. contra iouinianum. Si uirgines primicie sunt. ergo uidue et in matrimonio continen
tes erunt primicias. id est in secundo et tercio gradu. nec prius perditus postquam saluari pote
rit. tales hostias castitatis xpo obtulit et inmaculatum agnum purissimis uictimis
regaliauit. Sola non sufficit. iero. quem absque ceteris operibus uirginitas sola non
saluat sic omnia opera absque uirginitate. puritate continentia. inperfecta sunt. Inmacu
latum sola facit quem. Unde super dicitur. apo. xiiii. Uirgines enim permanserunt. dicit
iero. In quo ostendit omnes qui uirgines non permanserunt ad comparationem purissi
me et angelice castitatis et ipsius domini nostri ihesu xpi esse pollutos. Iob. xxv. Aug.
potest iustificari et cetera. Templum domini. Unde i. ad cor. iii. templum dei sanctum est quod
estis uos. Beat. Unde ps. Beati inmaculati in uia. presentis uite atque coronat. Unde
cant. iiii. Ueni de libano ueni coronaberis. Ornat uictores. apo. iii. qui uicit
uestietur uestibus albis. pro martyrio reputatur. Unde Tre. iiii. Candidiores na
zarei eius niue et cetera. Niue. lac. et ebur. Hec tria signant triplicem mundiciam. de quibus
supra. ebur autem antiquum rubescat quia diuturna castitas comparatur martyrio.

Uirginitas est porte genialis integritas quod illius

Uirtutum in mentis fuit incorrupta et dicitur uirginitas quasi uiror
genitus. hanc uirtutem commendans iero. ait. preclara est apud dominum uirginita
tis et pudicicie uirtus. si non aliis maculam lapsibus infirmetur. Idem. Diffici
lis res est uirginitas et ideo rara quia difficilis. Sydonius. pudiciciam soliecta
tem que sectari tam laudandum in iuuentute quam rarum. Uerecundiam autem
uirginitatem describens iero. ait illa uirginitas hostia xpi est cuius non mentem

ca. Item auctor^{tas} apud auctorem humilitatis et mundicie prodesse non preualet aut sup
ra castitas aut humilitas uiginata. B. sup ca. luc. i. missus est et c. que est si tam ueneº
rabilis ut salutetur ab angelo tam humilis ut desponsata sit fabro. pulcra permixtio uir
ginitatis et humilitatis pulchra est. si non possis imitari uirginitatem imitare
humilitatem. illa suadetur hec precipitur. de illa dicitur m. xix. qui potest capere capiat. de hac
xxiiij. nisi conuersi fueritis et efficiamini sicut paruuli pro humilitate non intrabitis et c. Item B. uirgi
nitas sine humilitate licet forsitan gloriam sed non apud dominum. Item audacter dico quod nec marie uir
ginitas sine humilitate domino placuisset. Unde ipsa beata uirgo nullam de sua uirginitate faciens
mencionem dicit. Respexit humilitatem et c. ideo fere ubicumque fit mencio in canticis de
liliis que significant castitatem uel uirginitatem. fit mencio de uallibus que significant duplicem casti
tatem. Item humilitas deaurata est uirginitati que significatur in candore argenti. et de hiis du
plici metallo debet uas gracie fabricari. sicut et calix argenteus sine deauratura ad mini
steria non esset sufficienter ydoneus ad conficiendum corpus domini. sic nec uirginitas non cum hu
militatis ornatu. Unde legitur. iii. Reg. x. quod fecit rex salomon thronum de ebore gran
dem et uestiuit eum auro fuluo nimis. In ebore significatur castitas. in auro humilitas. ebur
auro uestitur cum castitas humilitate decoratur. Et nota quod ebur auro tegebatur quod
plus apparebat sicut plus apparet uestis quam corpus in quo notatur quod plus respiciat
deus humilitatem quam uirginitatem. et gracior est in oculis eius. Unde. excelsus dominus et hu
milia respicit et c. quare humilitas significetur per aurum habetur sup.

Perfecta continencia est sicut dicitur in uita beate agnetis que a carnis illecebris se
quasi pretio prohibet in. a uoluptate odoris. ab appetitu auditus. a desiderio odo
ratus. ab amore gustandi. ab affectu tangendi. hee enim sunt carnales illecebre.
continere non est ab hiis abstinere cum gaudio glorie B. Continencia non habet meritum apud
dominum que gloriam requirit humanam. Ideoque continencie maxime opus est puritas intencionis
qua mens soli deo et placere appetat et ualeat inherere. In uita iuliani et
basilisce michi ualet uirginitas carnis ubi habitat mundicia cordis. contra eos qui de sua
uirginitate uel castitate superbiunt dicitur in ps. Vox domini confringentis cedros et c. libani
et libanus mons in quo crescunt cedri et interpretatur candor. et significat excellenciam castitatis
cedrus arbor excelsa et imputribilis significat illos qui excelsi sunt per superbiam et mag
ni in oculis suis quia sunt in libano .i. candidi et imputribiles per luxuriam. tales ce
dros confringet qui finxit omnem superbum et comminuet eos. Unde legitur in legenda pe
tri. ubi est elacio mentis sequitur contumelia carnis et sic comminuuntur per humilitatem
et uilitatem. Castitas corporis sine spirituali est quasi spica sine grano. quasi bursa sine argento
quasi lampas sine oleo. quasi nux sine nucleo. quasi dolium sine uino. quasi oculus sine pupilla
quasi corpus sine anima. quasi apparencia sine existencia. Item castitas corporis plena sordi
dis desideriis et prauis concupiscenciis similis est latrine habenti ostium deauratum. intus
non plene multiplici feculencia. talibus maledicit dominus m. xxiij. Ve uobis qui similes
estis sepulchris dealbatis que aforis parent et c. Item ibidem. Ve uobis qui munda
tis quod aforis est calicis et parapsidis et c. ibidem. pharisee cece. munda prius quod in
tus est calicis et c. Item talis castitas est quasi lampas interius plena stercore
et ceno sine caritatis igne et oleo .i. nitore bone glorie et humilitatis in qua et

sunt quibus nullo modo ardet ignis spiritalis. et caleſ cum virginibus fatuis deum testimonio
a nuptiis excludentur et ue iocunditatis. Item concupiscentia mala cum libidine peccati et maxime incendium
cum sit ignis usque in perditionem deuorans et omnia uirtutum germina eradicans facit mona
chum nigrum et nigrum monachalem sicut ignis et fumus denigrant in terris caminum
et ipsa concupiscentia exterior quam est in opere denigrat exterius sicut ignis lignum quod comburit con
uertit in nigredinem. et sic mala concupiscentia facit monachum infernalem. et de illo clau
stro. in umbra mortis et nullus ordo et cetera. De talibus dicitur tre. iiii. Denigrata est super car
bones facies eorum. id est gloria qua cognoscitur anima. et non sunt agniti adeo pro approbatio
nem. sed magis reprobati quia sunt in plateis. id est in latis uiis que ducunt ad mortem. Que
seruitas debuerant obseruare. Debet autem castitas obseruari specialiter in gestu. in habitu
in respectu. et cetera. eze. xx. Vnusquisque offensiones oculorum abiciat et in ydolis egyp
ti nolite pollui. bene dicit offensiones. id est fatuos aspectus quibus deus offenditur. et proximus
scandalizatur et omnia captiua ducuntur. Vnde tre. iii. oculus meus depredatus est animam me
am et cetera. egyptus mundus. ydola eius pulchre mulieres de quibus fatui faciunt deos suos. Iob.
xxxi. pepigi fedus et cetera. Ieronimus. sic habeas oculos in die ut nichil uideas quod tibi occurrit in nocte
super lectum. Gen. iii. Vidit mulier et cetera. dicit Glo. Non licet intueri et cetera. propter hoc mulier religiosa
debet portare uelum suum dependens ante oculos suos ut nec fatue respiciat aut uelit respi
ci. Sic enim debet conseruare oculos suos et alienos quia sicut dicitur in ecclesiastico. xxvi. fornicatio mulieris in
extollencia oculorum et in palpebris eius cognoscitur. Item in eccli. ix. et xxv. et xxvi multa inueni
es de hoc. et mathei v. qui uidit mulierem et cetera. Iob. xxii. qui humiliatus fuit erit in gloria et qui incli
nauit oculos suos uideret saluabitur. luc. xxiiii. Cum timerent sancte mulieres et declina
rent uultus suos in terram nunciatur eis ab angelis resurrectio. Religiosa enim persona
demisso et quasi humiliato capite et uultu debet incedere. erectio enim capitis et exaltatio ocu
lorum signum est superbie. cordis autem humilitas capud inclinat. oculos deprimit. et totum exte
riorem hominem ad impetrandam ueniam et graciam componit. ysa. lx. Venient ad te curui
et cetera. iii. Re. xxi. achab ambulans demisso capite diuine comminationis sniam reuoca
uit. Seneca. demisso uultu dicendum est rogo. nichil enim magis displicet deo quam ceruix e
recta post peccatum. Greg. luc. xviii. publicanus nolebat ad celum oculos leuare et im
petrauit quod rogauit. mendicus enim et reus dimisso capite deprecantur. Concupiscentie. hii
sunt claudendi semper. Vnde Gen. iii. aperti sunt oculi amborum et cetera concupiscentiarum. Gratie
quibus dominus respexit petrum. hii semper aperiendi. Intelligencie. hii semper in altum eleuandi
Vnde Reuela oculos meos et cetera. Intentionis. hii collirio inungendi. Vnde Si oculus
tuus fuerit simplex. et cetera. dextere quibus prouidet in spiritualibus. sinistre quibus in temporalibus. Custodiam
oculorum precipit dominus. Mathei v. Ve. post quam dixit. qui uidit mulierem. et cetera statim subiungit
Si oculus tuus carnalis scilicet scandalizat te erue eum ab illa re. non a capite tuo et proice ab iste
illam rem non oculum ne scilicet eam amplius respicias. Cant. vi. loquitur amice sue dicens. auer
te oculos tuos quam ipsi me auolare fecerunt. quasi diceret. nisi ab aliis oculos tuos auertas et ad me re
uertas auolabo et te deseram. Ieronimus. ad eustochium. zelotipus est christus et non uult ut proteruitate
fatue se uideat sponsa eius. Notandum. quod oculus est alter iudas quia prodit dominum suum. id est a
nimam et uendit hostibus suis. id est demonibus. Vnde eccli. xxxi. Nequius oculo quid creatum
est. Tre. iii. Oculus meus et cetera. Vnde Ambrosius. Oculi ad nocendum in ceteris principes.

sic inimicus hosti suo contra nociva sic oculus semper venatur peccata et causas peccatorum et in-
nuntiat anime inliciente. nunc aurum nunc argentum et huiusmodi que incitant cupiditatem et sic ponit
ignem in domo domini tanquam diabolus incendiarius. et ita sacrilegium committit et puniendus esset
tanquam sacrilegus. Ideo dictum est supra. quod non licet intueri et cetera et cetera. Impudicus oculus impu-
dici cordis est nuncius. Ideo dicitur pe. ii. de quibusdam oculos habentes plenas adulterii et incessa-
bilis delicti. pollicentes. vel attrahentes. exemplum de david. ii. Regum. xi. qui vidit per fenestram ber-
sabee lavantem se et vocavit eam et dormivit cum ea et fecit adulterium et homicidium. ecce quomodo
in predicto visus et perdit dominum suum. hic est ordo. vidit. vocavit. dormivit. sic per fenestram quandoque
ingreditur nebula que corrumpit existentes in domo. sicut carbo ignis qui totam domum succendit.
sicut et latro qui spoliat totam familiam. ut adulter qui corrumpit filiam vel dominam. Unde
Iohel. ii. domos conscendent. per fenestras intrabunt sicut fur. si quis diabolus iaciat lapides aut
ignita iacula in domum tuam. vel conscientiam claude et obtura fenestram oculi tui hostiolo
suo. vel palpebra quam ad hoc creavit deus. et sic averte oculos tuos ne videant vanitatem
Iacula diaboli et ignita gladii mulieres. et sicut dicit dominus. oculi nostri et si iaciantur in agmina fe-
minarum figantur in nullam. Ideo dicit Ieremias quia mors. id est mala concupiscentia que interficit animam
et tollit ei vitam suam. id est deum ingreditur per fenestras oculorum et aliorum sensuum. quoniam con-
cupiscentie mentium per sensus corporis corrumpit interiora mentis. Precepto dictum est abrahe. Genesis.
xxii. possidebit. vel custodiet semen tuum. id est mens sancta portas inimicorum suorum. id est sensus suos
visum. auditum et huiusmodi. per quas portas vitia et peccata et ipsi demones ingrediuntur penetra-
lia cordium ad interficiendum. depredandum. dilacerandum. dilapidandum. captivandum. et cetera bonum. ipsam
animam et omnia bona sua. Precepto neemie. precepit. ii. esdre. vii. ne porte ierusalem aperirentur
usque ad calorem solis. et posuit custodes de habitatoribus. id est de ipsius virtutibus ierusalem sin-
gulos per vices suas et unumquemque contra domum suam. Raro legitur deus intrasse ad disci-
pulos suos nisi ianuis clausis sensuum suorum. Unde Io. xx. Cum esset sero et cetera. fores se-
porte exteriores a foris ostium domus interioris et secretoris quo clauso orare debemus pa-
trem. Matthei. vi. Claudende autem sunt hee porte ne cor effluat et ne aliquid de corde
exeat quod coinquinet cor. cor enim est quasi aqua. Unde non des aque tue exitum ut modi-
cum ne coinquinat et cetera quod dicitur. sicut aqua effusus sum. ex quo sequitur. et dispersa sunt omnia
ossa mea. id est virtutes que sustinent animam sicut ossa sunt robur carnis. de aqua enim cum
effunditur nichil remanet sed nec vestigium apparet. sic bonum desiderium. immo totum aret
et non solum hee claudende sunt fores. sed pice acerbitatis liniende sit archa. Unde. omni
custodia serva cor tuum. Item alia causa ne quid exeat quod te inquinet. ut detractio et huiusmodi.
quia ex habundantia cordis os loquitur. et hec sunt que coinquinant hominem. Item alia causa ne aliquis
a foris subintret quod te coinquinet. ut furetur possessionem tuam sicut fit in iuvenis mate-
rialibus. forte enim quando os aperio aliquid proferam quo socii mei turbabuntur. et turbatus
turbabit me. Unde turbatus est a furore oculus meus. Item alia causa ne exteriora
abstrahant cor. Unde salo. de meretrice. ne abstrahatur in visu mali illius mens tua. quod
fit per fatuum respectum. Unde unusquisque temptatur a concupiscentia sua abstractus a bono
et illectus ad malum. Sed nota. quod non potest fores claudere non hostibus exclusis per con-
fessionem. nec abstruere rimulam cum iam plena sit non exhauriatur prius. Cogita- 250.
tio enim mala est sicut fur tenens gladium ad animam occidendam. ut spiritum vel regeretur.

Ipsa est sicut ignis comburens stipulam aridam. Unde prov. vi. Numquid potest homo abscondere ignem
.i. malam cogitationem in sinu suo .i. in cordis secreto etc. Ipsa est eciam fur qui furatur
ipsum tempus quod totum perdis quia non cogitas de deo vel de aliquo bono. Exemplum eius exemplum de heremita qui
nec oleam nec arborem volebat habere ne impedirent meditationem eius. .i. Cum de quo cogitas
cor tuum habet. si de mundo cogitas cor tuum habet mundus. et cum de mundo habes in corde tuo
quantum de eo diligis. sic est caro. sic et diabolus. Item clausis foribus apparuit. Sunt ostiarii de domo
urbis ierusalem .i. de ipsis virtutibus ut supra de neemia. Ancilla .i. caro non debet institui
ostiaria ne faciat petrum negare .i. spiritum negare dominum. Exemplum de protholeo. Nescit
quos debet excludere vel admittere. quia animalis homo non percipit etc. et libenter aperiret portas
immundicie. Gule vel luxurie. Bonus ostiarius timor qui expellit peccatum et cui omnis ingrediens
suspectus est. Bonus ostiarius amor dei qui admittit omne bonum. Eccli. xxviii. Sepi aures tu-
as spinis. Dicunt certe corone. verolens quoniam ipse erit tanquam surdus et non habens in ore suo redargu-
tiones. et ne audias aliquid quod fuerit a principio illius passionis. vel spinis divitiarum sollici-
tudinum et occupationum. ne vaces vaniloquiis audiendis. vel spinis .i. duris sensio-
nibus. aures enim ille spinose sunt que repellunt adulatores. detractores. et huiusmodi ma-
li loquos. nemo enim libenter tangeret spinas. et nemo auditori invito libenter refert.
Unde eccli. ubi loquitur de mala lingua. si sufflaveris quasi ignis exardescet. et si expueris super
illam extinguetur. Sufflat et incendit qui favet et libenter audit. Expuit qui contempnit
detractionem. Et noli audire linguam nequam. nequam dicitur a necando .i. ab occidendo. lingua nequam
lingua detractoris. prava consiliarii. adulatores. lingua carnis que loquitur suavia. mundi
que vana dicit. que suadet iniqua. Bernardus. felix anima que linguas istas non exaudit audiat licet illa
non multa felicior si cum aliquo est cui penitus non loquitur. Gregorius. qui exterius aures aperit in-
terius obturescat. Ysa. xxxiii. Qui obturat aures suas ne audiat sanguinem etc. Beatus
silvester a detractoribus qui a serpentibus aures avertebat sciens venenum immitti per aures in
nussum occidere animam serpentis. De custodia lingue. de silencio. de custodia gustus. et de
abstinencia tractabuntur alibi. Item ad cor. vii. bonum est homini mulierem non tangere. et ego eque
enim bonum est mulieri non tangi a viro. Eccli. xiii. Qui tetigerit picem etc. Pix nigra
inviscans. sordidans fetida. nascitur de arbore. igne succenditur. et vasa obstruit. talis
est luxuria. Mulier mala. caro humana. res aliena. Thob. ii. filii sanctorum sumus non licet nobis
aut edere ex furto aliquid aut contingere. Job. xxii. Salvabitur innocens salvabitur
autem mundicia manuum suarum. Item dominus postquam resurrexit dixit magdalene no-
li me tangere. innuens quod qui per primam surrexit fugiat mulieres. et nec tangat
eas. nec tangi se permittat ab eis. debet enim bonus vir omnino sic dicere omni mulieri no-
li me tangere. Exemplum de ioseph. qui cum vellet tangere egyptia. Gen. xxxix. dimisso
in manibus eius pallio. quasi ad morsum rapidissimi canis ne paulisper inmoraretur semper fu-
git ab ea. Si enim bonum est homini mulierem non tangere ergo malum est tangere. Ad col.
ii. ne tetigeritis neque gustaveritis neque contrectaveritis omnia que sunt in interitum.

Beati pacifici quoniam filii dei vocabuntur etc. Pax est concordancia
in bonorum animorum ordinata tranquillitas. Ambrosius. Pax est requies mentis in de-
siderio. Pax est unigenitus dei. Unde ad eph. ii. Ipse est pax nostra etc. Qui ergo pacem
diligunt filii sunt pacis. Pacifici non solum dicuntur qui inimicos in pace reconciliant

sed et illi qui inmemores sunt malorum ipsi diligunt pacem. multi enim qui alios quidem ini-
micos in pace reconciliant et ipsi inimicis suis corde numquam reconciliantur ipsi tales sunt pacis
non amatores. pax enim illa vera est que in corde est non in labiis. vis scire quis est pacificus. audi prophe-
tam. prohibe linguam tuam a malo et cetera. ne scilicet dicat malum sermonem. sicut enim ignis de
modica scintilla magnum succendit ignem. sic modicum verbum magnam inimicitiam. Sequitur.
et labia tua et cetera. illius labia dolose locuntur qui pacem portat in ore et maliciam servat in corde
si christianus es aut que cogitas loquere aut que loqueris cogita. Sequitur. Diverte a malo et cetera. non
dixit. accede ad malum noli. sed recede a malo. ille autem iubetur recedere qui accessit. sciens quod
minores deus in generacionem nostram quoniam si dixisset noli accedere ad malum aut pauci aut nul-
lus hoc potuit adimplere. nam fere omnes sunt ad malum. ideo sic dixit bonum quod erat si non
accederes ad malum. sed autem qui hoc carnalibus motibus excitatur accessisti ad malum. propter conside-
racione divini timoris recede a malo quam recede ad malum forsitan secundum carnis humanam
infirmitatis est. permanere in malo et exequi malum. malignitatis non infirmitatis. Sequitur. Inquire
pacem et cetera. non dixit si te pax sequitur suscipe eam. sed et si te fugit sequere eam. ut puta
si quod humanum est cum aliquo feceris litem. si quidem ille prius invitat ad pacem. pax te sequitur suscipe
eam cum gaudio. quod si ille qui malus permanet in illo pax absconditur ab oculis tuis. tu qui
filius pacis pulsa ianuam pacis. et hoc est inquirere pacem. nec dicas ille fecit mihi iniuriam
prior et prius debet me rogare. gloriosior es tu si innocens pacem petieris quam si nocens
quere ergo pacem ut invenias premium pacis. huc usque Crisostomus.

Beati pacifici quoniam filii dei vocabuntur. quod sint filii dei et heredes. Ro. viii. utrumque filii similitudi-
nem patris habere debent. unde filii dei omnes animi sui motus subicientes racioni
in semetipsis pacifici esse debent sicut deus. et hec est pax que datur hominibus bone voluntatis
in terra. pax sicut consummacio omnium virtutum. unico in chathalogo virtutum. Septimam
et ultimam ponitur. cum sacra scriptura maiora videatur tribuere quam ceteris virtutibus
quod per maiorem expressionem premii eius quam aliarum virtutum ostenditur. quia pacifici
filii dei vocabuntur qui possidebunt eternum regnum. sed filius in universum iure patris succedit
iure hereditario. Est autem triplex pax. temporis. pectoris. eternitatis. De prima nichil ad
presens quia cum pluribus obest. quia per eam resolvuntur homines et multis prodest ut infirmis. Secunda
virtus est et meritum. Tercia sedes est premii. ut autem ostenderet dominus quam necessaria sit nostre saluti
hec virtus et quantum appetenda a christiana religione ait discipulis suis. Jo. xiiii. pacem
id est tranquillitatem mentis relinquo vobis quasi quasdam reliquias pacis. quia imperfectam tamen nostre
futuram pacis. Unde non ait. pacem meam relinquo vobis. sed pacem scilicet pectoris in presenti re-
linquo vobis. id est quasdam reliquias pacis. postquam pacem meam id est quietem eternitatis
consummatam scilicet et permansuram. do. id est statim dabo vobis pacem id est eternitatis. quia non dabit dominus
pacem non super pacem. pacem scilicet eternitatis super pacem pectoris. Psa. xcvi. Ideo dicit
propheta in persona iusti. In pace in idipsum dormiam et requiescam. In pace dormiam que est semper plena.
et hinc in pace perfecta que est in idipsum. id est invariabilis et perfecta. requiescam. id est perfecte quiescam
eternam. Pax enim temporis in presenti imperfecta est. quia sepe turbatur. fremit enim mun-
dus. premit corpus. insidiatur diabolus. Ob hoc et dicit dominus. Jo. xvi. In mundo pressuram
in me autem pacem habebitis. dominus et ut pacem mentibus fidelium firmius insereret
post resurreccionem ianuis clausis eam discipulis. sicut summam virtutum primo

quibꝫ eũ lesisti. Item pax hoīs intͥꝰ. cogitacõnũ quã ñ cogitat ñ bonũ quũ .s. ñ uitᵗᵒ
ad ꝯcupiscend̾ uł ad delectand̾. s3 ad laudand̾ dñm ĩ decore creaturaꝝ suaꝝ. membroꝝ
quã .s. ñ opatᵒ mẽbris suis ñ id q̄ ÷ opand̾. Item pax ad proximũ ÷ ut bñfaciamus
amicis ⁊ ĩimicis. ⁊ oremꝰ pro utrisq3 sic̄ ipe p̄cepit ⁊ sicut fecit in cruce. Item pax
ad dñm. ut ipm sup omĩa diligamꝰ q ÷ uerꝰ amicꝰ q adest amicis suis ĩ omĩbꝫ neceẜi
tatibꝫ suis ñ falsus dẽ amicꝰ .i. mundꝰ. Unde Iõ. amicꝰ mũdi dm̃ iactᵉ difficile īue
nitᵉ uix ꝯseruatᵉ. Dicto cũ quibꝫ debemꝰ hr̃e pacē. dicend̾ ÷ a quibꝫ. Primo .s. a car
ne p̃pria. ut domet̄ᵉ dalida ne sampsonē decipiat. ex͂. apli dicentis. j. ad cor. ix.
Castigo corpꝰ meũ ⁊ c̃. ut .s. seruiat spũi. Unde phꝯlo. Seruiant deteriora melioribꝫ
q fit qñ corpꝰ mittitᵉ ĩ p̃riam ut domet̄ᵉ. Scd̾o a dy̾aᵒ. ut spũales uitemꝰ nequicias
in ꝯtrã possumꝰ. Unde Iacõ. iiij. Resistite dy̾alᵒ ⁊ fugiet a uo. Tercio. a mundo
ne secularibꝫ negociis ⁊ mũdanis actibꝫ nimis dediti simꝰ. Unde Ietro. ad moy. ex͂o.
xviij. Stulto inquid labore ꝯsumeris p̃ter hoc tuũ in plures ⁊ ita dꝰ erit tecũ
sup quem locũ dicto Gᵒ. Manifestũ ÷ aĩam nimis hũanis actõnibꝫ intentã dẽ ua
cuari. quo fit plenior ꝯtra in supna ecĩa extenditᵉ. Unde ecc̾o. xi. fili ñ ĩ mul
tis sint actus tui. ĩ honestis q̄r ⁊ ponit fine sapiens ĩ rebꝫ honestis. ij. ad thi. ij.
Nemo militans deo ⁊ c̃. Unde ⁊ ne ab hoībꝫ ita habearis ut teipe ñ habeas. unde
ne ita prodesse uelis proximo ut tibi noceas. q̄r sic̄ dr̄ ecc̾o. xiiij. qui sibi nequã cui
alij bonꝰ erit. ⁊ sic̄. Mt. xvi. quid pdest hoī si lucretᵉ uniũsũ mũdũ ⁊ c̃. Pluribꝫ intentꝰ
minor ÷ ad singł̃a sensus. sicut enĩ nimis comedẽ ita ⁊ nimis opari p̃ tirannis uici
um ÷. Multi enĩ sunt sic̄ candela q aliis illuminans seipam ꝯsumit. sic̄ scopa
furni q aliis furnũ mũdat ⁊ se totam inq̃nat. sicut lexiua q capud hoīs ablu
ens se reddit ĩ mũdã ⁊ c̃. hr̃. Beati pacifici qui .s. reformant pacē int̾ discordantes
q ÷ unũ de p̃cipuis opibꝫ m̃ie spũalis int̾ se ⁊ ĩimicos proximos. q̄r nemo ꝯiunctior
tibi qñ tu ipe. Unde poeta. semp ĩ proximꝰ esto. ad hoc ĩuitat apꝰ. ad hebre. xij.
Pacem sequimini cũ omĩbꝫ ⁊ scĩmoniam ⁊ c̃. ad Col. iij. Donate uobis si qs aduũsus
aliquem hr̃ querelam. sic̄ ⁊ xp̄c donauit uob. ad eph. iiij. Solliciti seruare ⁊ c̃. ex͂.
dñi dicentis discipulis suis. Mr̃. ix. habete ĩ uob sal. ⁊ pacem habete int̾ uos. deinde
⁊ int̾ alios q discordant ad inuicem. Unde pu̾. xij. qui pacis ĩeunt ꝯsilia sequitᵘ
eos gaudiũ etnũ. Bi pacifici qui .s. faciunt in p̃senti pacē cũ dño q ñ pᵒ fieri
ñ tñ in hac uita. hr̃ enĩ bia ciuitas t̾plicē querelam q tria ꝯnã pctoꝝ
⁊ sic tota ciuitas ĩiuriatᵉ quolibꝫ ĩn talitᵉ p̃cans spũalit̾ mĩ pac̄ cui attribu
itur potencia ĩiuriantᵉ inobedientes ⁊ supbi q se extollunt ꝯ potenciam di
uinã. Unde Iob. xv. de supbo. occurrit aduũsus dm̃ erecto collo ⁊ pingui cer
uice armatus ÷. ibi Greg. cũ cetã uicia fugiant a deo sola supbia se ei apponit
que ⁊ ingrati sunt tanto bñficio p̃ris nec uolunt recipe tñ ac tale exeniũ.
Unde in p̃pria uenit ⁊ sui eũ ñ receperunt. Conqueritᵉ enĩ de te o pctor deus pať
qui te creauit ⁊ tollis ei creatũam suam uolentᵉ .s. te ipm. ideo tanti emit
.s. p̃cio filij sui q̄ dedit pro te ut solus possideret te ⁊ sacrilegiũ ꝯmittis ⁊ fur
tum. Unde impossiᵇⁱˡᵉ ÷ pctm̃ tuũ posse dimitti ñ ablatũ te restitueris. Item
ꝯqueritᵉ de te filiꝰ. qui pro te incarnatꝰ. natus. passus. resurrexit ⁊ c̃. qui pro

annũciauit dicenſ. pax uob. Jo. xx. Ideo ẽ ſpũalẽ xp̃i nichil eſt quod ſe ad ꝓximũ
nulla illam annũciat. Parto nato dño paſtoribꝫ ſimplicibꝫ annũciatũ ẽ primũ nun
cium ⁊ precipuũ gaudiũ nũciũ pacis. Ideo ẽ i principio ſacrãmta ecc̃e i ſacrãmta alta
riſ confecta euchãa. ſacerdoſ cũ ecca dicit. Agnuſ dei ⁊ c̃. ⁊ ut ꝑfecte miſereatur uno ũbo
ↄcludenſ omnſ miſeratiõneſ ⁊ ſũmam oĩm ũtutũ annectit. dona nob paceꝫ. ſic̃ enim
dicit ap̃s. ad eph̃. ij. ipſe ẽ pax nr̃a qui fecit utraqꝫ unũ. ĩma ſũmiſ ⁊ terena celeſtibꝫ
reconcilianſ. pacem int̃ dm̃ ⁊ hoĩem reformanſ. omſ eñ eram̃ inimici dei. et qꝫ inim
cabam̃ qui tñ ſemp dilexit nos int̃ hoĩem ⁊ hoĩem. iudeũ. ſ. ⁊ gentilem. mediator
ẽ fuit hoĩſ ad ſe ipm̃. q̃ a ſe diſſidebat ñ exiſtenſ i uno. i. i unitate fidei ⁊ morũ
cũ archa ñ ſit ↄſũmata ñ i uno cubito hoĩſ ẽ ad angelm̃. ruina ꝑ pc̃m dilata ẽ
reparari. q̃ ẽ angli ñ ita obſeq̃bant hoĩbꝫ añ aduentũ xp̃i ſic̃ poſt. q̃ offenſũ. ut eo
q dñm ſuũ offendant. ſoluſ dyaboluſ excluſuſ ẽ ab hac pace. qꝛ primuſ diſcordiam int̃
creatorẽ ⁊ creaturam ſeminauit. i quo apparent filij ⁊ imitatoreſ ei q̃ pacẽ ñ hñt cũ ꝓximo
⁊ ita nec cũ deo nec cũ ſeipſiſ. Eccũ filij ⁊ imitatoreſ xp̃i ſunt omſ pacifici. Ob h̃ ap̃s. ad Rom.
Juſtificati ẽ ex fide pacem h̃eam̃ ad dm̃ ⁊ ad ꝓximũ ꝑ dñm nr̃m ih̃m xp̃m. h̃ ẽ uirtuſ
que ſola excellit i glorio ⁊ collegio ſcõꝝ. faciens pacificoſ. amabileſ. ſocialeſ. ⁊ tracta
bileſ adeo ut ꝓpt eam mag̃ qm̃ ꝓpt ceteraſ uirtuteſ q̃ pacifice ẽ omnibꝫ alijſ preficiantur ⁊ ꝑpo
nant̃. ꝓpt hanc uirtuſ ſibi utilem petit ſponſa. Cant. i. oſculet̃ me ⁊ c̃. oſ oſculanſ uer
bum aſſumenſ. oſ oſculatũ nata hũana aſſũpta. ex quibꝫ eſſtãn electũ paciſ inter
dm̃ ⁊ hoĩem. ih̃c xp̃c deuſ ⁊ ho. Ecce q̃ntũ pax debet ee hoĩſ cũ deo unit̃ ẽ cũ ꝑ natã
hoĩſ. q̃. ꝓximo ꝓpt q̃ hũanam i unitate ſume paceſ natã ſibi uniunt. Ideo ẽ dicit
do ꝑ ꝓph̃am. Inq̃re pacẽ ⁊ ꝑſeq̃re eam. ne a te elongetur qm̃ h̃ poſſit fieri docet dd
dicenſ. p̃ce pecuniam ut emaſ t̃ pacem ⁊ eõn ↄſilium. Item. ad eph̃. iiij. ſolliciti ſer
uare unitatẽ ſp̃c i uinculo paciſ. ſic ↄſtitue. ſitiſ ſolliciti. i. ſtudioſi tam attenti
ſeruare ut ſacro ſcãm unitatẽ ſp̃c. i. unitatẽ eccſiaſticam q̃m facit ſp̃c ſanct̃. ut
unũ corpuſ ope ſp̃c ſci ſitiſ. uoſ dico ↄgenteſ i uinculo paciſ. i. pacem ſeruanteſ
q̃ dr̃ uinculm̃. qꝛ pax iſta nutrimentũ ſpũaliſ unitatiſ. ut ſic unitatẽ ſp̃c. i. uni
tatem ſpũalem i uinculo paciſ. i. i pace q̃ ẽ uinclo ſpũale. Ideo datur i miſſa
i oſculo oriſ in quo duo ſp̃c uniuntur. ad deſignand. q ſic̃ fit oriſ ad oſ exterior cõ
iunctõ. ſic debet fieri i regaliatõne interior ſpũũ ↄiunctõ. Notand qꝛ ẽ pax int̃
tiplex. inordinata. ſimulata. iniq̃nata. ſcelata. ordinata. nũc de qualibꝫ uideam̃
pax inordinata ſupboꝝ q̃ ↄtempto ſupiore obediũt inferiori ſic̃ adam eue
uxori. ⁊ ideo ſeipm̃ inferiorem ⁊ dm̃ ſupiorẽ ꝑdidit. Pax ſimulata ꝓditoꝝ qui
corde ⁊ corde locuti ſunt. h̃ ẽ ioab ad amaſam. ij. Re. xviij. uide ad xp̃m. unde ſe.
ye. In ore ſuo cũ amico pacẽ loq̃tur. i. iudaſ oſculanſ xp̃m ⁊ occulte ponit ei inſi
diaſ. Pax iniq̃nata ut fornicatoꝝ ⁊ adulteꝝ. h̃ ẽ pax herodiſ ⁊ pilati. unñ philoſ.
amor turpiũ ñ ẽ ꝑ turpia regaliatur. Pax ſcelata rebelliũ ⁊ ſciſmaticoꝝ qui
uniuſaliſ ecc̃e auctori. reſiſtunt ⁊ ↄdicũt. Vulpeſ ſampſoniſ quoꝝ caude colli
gate ſunt ⁊ facieſ diuiſe. Pax dñi ordinata que ordinẽ diligit. Vera q̃ nemi
nem fallit. Munda q̃ oĩa iniq̃natiua refugit. pudica ⁊ eterna q̃ litem ⁊ finẽ
neſcit. Bi pacifici ⁊ c̃. homo debet h̃re pacem cũ deo. cũ ꝓximo. cũ ſeipſo.

e filius uoluit fieri ut ei posset assimulari. Conqueritur et de te spiritus sanctus qui te in
baptismo templum sibi consecrauit domus suis te repleuit uitam gratie tribuit. Item que-
ritur hec filius quod luxuriosum qui pro te factus est caro qui pretiosus est et uestem quam ad di-
uinum quando filius dei factus est filius hominis ut filius hominis peccatoris possit per gratiam fieri filius
dei. Unde O admirabile commercium et cetera. Tu non polluis illam partem tue carnis per luxuriam
tuam sed uestimentum mei christi sanguine i. corpus pollutum luxuria erit in combustionem et
cibus ignis. Ysa. ix. Item ratione passionis. Non precioso sanguine redemit te. Sic dicitur i. ad
Cor. vi. Empti estis precio magno et cetera. Cuius sanguinis non potest esse particeps qui suum sanguinem
effuderit per luxuriam. De passione luxurie de qua facis tuas delicias et sic tollis te parti-
cipium illius amare passionis. Item ratione domus quam tibi lucratus est cum tollis corpori tuo
proprium dampnificando te. Unde qui fornicatur in corpus suum peccat. Item habet querelas
spiritus sanctus cui attribuitur benignitas contra crudelitatem auaricie et ipsum auarum quia domus
suas replet baptizatos. Ille enim spiritus sanctus replet. ille i. auarus uacuat auferendo. ille
dat sua. ille tollit aliena. ille sua communicat. ille necessaria conseruat. ille benignissimus
ille crudelissimus. Hee sunt tres querele quas habet contra hominem tria genera peccatorum tres persone
ad faciendam ergo pacem cum tota trinitate inuitat nos ipse filius per quandam similitudinem
Unde Luc. xiiii. Quis rex iturus committere bellum aduersus alium regem nonne se-
dens prius cogitat si possit cum x. milibus occurrere ei qui cum xx. milibus uenit ad
se. alioquin adhuc illo longe agente legationem mittens rogat ea que pacis sunt
Iste rex peccator qui iunctus fuit in baptismo in regnum celeste habendum. Quando peccando
rumpit pactum baptismale et sic forefecit regnum dei. Vel aliter. et sic uoluit Glo. Iste rex est
aliquis presumens de iusticia sicut ille superbus phariseus. Luc. xviii. credens ex propriis uiribus se
iuste debens saluari quod est cum deo bellum committere et ipsum inpugnare. cum non iusti-
ficetur in conspectu eius omnis uiuens. et si districte ageret nemine saluari. et cum omnes
iusticie nostre in conspectu eius sint sicut pannus menstruate. Ysa. lxiiii. Non prius sedens
i. moram faciens in scrutinio proprie conscientie cum x. milibus et cetera. x. milia sunt offerre opera x.
mandatorum. Sed deus uenit cum xx. milibus requirens perfectionem uoluntatis et operis. Unde
In mandatis eius uolet nimis. Nam millenarius significat perfectionem. Sed nos non possumus
ei occurrere in medietate i. in una perfectione. Unde Iob. ix. Si uoluerit homo contendere cum
deo non poterit respondere unum pro mille. i. inicium perfectionis pro perfectione. Cum ergo nullus
possit saluari ex propriis uiribus in tempore sed iusticia iudicis per misericordiam. et si rex a rege pa-
cem querit magis nos infirmi debemus pacem querere cum domino. adhuc illo longe agen-
te. i. nondum ad iudicium ueniente. ea que pacis sunt presertim incidimus in manibus eius
quia sicut dicitur in Eccl. ii. Si penitentiam non egerimus incidemus in manus domini et non in manus hominum
ad Heb. x. Horrendum est incidere in manus dei uiuentis. quia necat tamquam fur et comprehen-
dit inpunitos. et punit in suo eterno illum qui in suo eterno peccauit. Attendendum est ergo ad
cuius legationem ad rogandum ea que pacis sunt. Notandum autem quod in legatione sunt plu-
res persone. primo autem recedendum est ab aduersario i. peccato uel diabolo. carne et mundo. quia sic
dicit dominus. Luc. xi. Qui non est mecum contra me est. Persone huius legationis sunt ea que
necessaria sunt peccatori ad reformandam pacem cum domino. que et per oppositionem petenda
sunt a domino. Unde propheta. Rogate que ad pacem sunt Ierusalem. Sic expone. Roga-

qui vult habere pacem cum deo vel cum seipso teneat pacem cum proximo. quod non potest fieri nisi
illa duo precepta legis naturalis observet. quod tibi non vis fieri alteri ne feceris. et quecumque vultis etc. In hiis
quippe duobus consistit iusticia quam debet homo proximo suo. ubi autem iusticia ibi pax. quia iusticia
et pax osculate sunt. per hanc pacem meretur homo pacem dei et pacem sui. pacem cum
deo habet homo cum bonum et delectabile est ei adherendo. ut fiat unus spiritus cum eo. pacem cum
proximo cum sollicitus est servare unitatem spiritus in vinculo pacis. pacem in seipso saltē sabbē
inter voluntatem et rationem habet quando omnes motus illicitos subicit imperio rationis. inter carnem vero et vo-
luntatem in presenti non habebitur pax plena quia caro concupiscit adversus spiritum et eq. sed in miss
sal caro .i. filia babylonis .i. amatrix confusionis tenetur captiva et in rationem servire cogitur
lex iusta. Quoniam filii dei vocabuntur .i. similes ei et conformes. ipse enim est pax que exsuperat omnem sensum
qui habitat in pace. Unde in pace factus est locus eius. Item. pro pacificis orat ecclesia triumphans. Unde
Bersabee que interpretatur puteus sacietatis impetravit Salomoni filio suo qui interpretatur regnum. omnes enim
pacifici ecclesie filii sunt utriusque militantis scilicet et triumphantis. Item Io. tranquillam et quietam con-
venit esse mentem que dei habitaculum esse desiderat. Unde In pace factus est locus eius .i. in corde. scilicet sine
spinis sine urticis sine lapidibus odii et discordie sine fumo superbie et huiusmodi. cuiusmodi spine vul-
nerant animam et cruentant. quod autem in corde sit pax cognoscitur per hoc quod sequitur. ibi in tali corde confregit
dominus potentias scilicet carnis mundi diaboli. quando nulli istorum obedit cor. nec subicitur ab illis. Item quando
non gloriatur quis de genere vel nobilitate aut potencia amicorum aut aliquo dono vetep-
ro. hec omnia debent in vero iusto confringi. Confregit et arcum quo a longe percutitur
id est omnem detractionem et maledictionem quibus anima occiditur. Confregit et scutum .i. defensiones peccatorum
suorum vel amicorum vel familiarium per excusationem. Unde arma et scuta comburet igni. Con-
fregit et gladium .s. espee gallice ut sunt verba mulierum. iurgia. obprobria vel gladius
limatus pulchra mulier que confugiens per humilitatem et quando se sacerdoti deturpat et sic exclusit
bellum. iurgia et habitatio eius in syon .i. anima speculativa. vel per syon que interpretatur speculum
quod reddit faciem intuenti. significatur fidelis aliquis perpendens bonum eius. et hic ipso meretur habitationem
in seipso. Item de hac pace dicit Gregorius. si quanta magna sit pacis virtus attendamus quam
a nobis studio sit colenda agnoscimus. hanc quippe dominus discipulis pro magno munere reliquid
ut eos qui firmitate fidei ei coherebant. per hanc sibi pia faceret perturbatione glor-
rel. Unde Beati pacifici. quisquis ergo prius esse desiderat filius existere hanc custodiendo non
renuat. nam qui locum prebet discordie ipse profecto tanti se muneris ex sorte esse constituit
Beati pacifici. In pacificis profecto est ubi michi in eis residebit deo. pacifici in semetipsis
sunt qui omnes animi sui motus componentes fiunt regnum dei. Item cuilibet necessaria
est triplex pax ad hoc ut sit filius dei. inter deum et hominem per contritionem. Unde in pace
mea facienda cum domino necessaria fuit amaritudo non qualibet sed amarissima ut fiat
comparatio et sic amaritudo amara pro peccatis cogitationum et delectationum. et ceterorum. h?. a-
marior pro malo consensu sive locutione. amarissima pro opere sive consuetudine. hec est
maria mater ihesu. scilicet amaritudo mater salutis que reformat pacem inter peccatorem et
filium. inter corpus et animam per confessionem quando os quod est instrumentum corporis abluit sordes
anime. et sic datur anime potestas super carnem. per hoc mirabiliter dominatur anima carni. et
obedit caro anime. quia ad rugitum leonis .i. confessione sistunt quadrupedes bestie .i. primi
motus. Inter proximum et proximum per satisfactionem. quando satisfacis proximo de hiis in-

te o uos sedes. i. o uos iusti in quibus deus sedet. ea que sunt. i. pertinent ad pacem. ierusalem
superne. uel sic. Rogate ea que faciunt ierusalem. i. anime pacem suam cum domino suo. uel sic. roga
te. i. petite a domino ut conferat uobis ea que facienda sunt ut habeatur pax illa que est in superna
ierusalem. Et hee sunt tres persone legationis. Prima contritio. Unde ysaias. xxxviii. ecce in pace
amaritudo mea amarissima. Secunda confessio. Unde ysaias. lvii. lugentibus syon creaui
fructum labiorum pacem. Tercia reuertere in se peccanti et satisfacere hiis quos lesimus.
Unde ad ebreos. xii. pacem sequimini et cetera. Unde. iiii. et v. ablatorum restitutio et etiam largitio
Unde luce. xvi. facite uobis amicos de mamona. iniquitatis. alienum restitutio. et proprium largiendo.
predicatio conducat. Vallice conduit hanc legationem per uiam regiam ut non exorbitet
ad dexteram uel ad sinistram. Unde. Et eduxit in uiam rectam ut iret in ciuitatem habi
tationis. etiam deducat in manu armata et protegit ab aereis tempestatibus que insidiantur in
uiis. Unde in uia hac qua ambulabam et cetera. ut scilicet inimicos inficiant. dicitur enim de elia. ecclesiastici. xx
ix. Super scutum et super lanceam aduersus inimicum tuum pugnabis. Confessio aperit portas
diuine misericordie que clause sunt donec ueniat confessio. Unde. introite portas eius in confessione.
Munera et exenia dilatant uiam. Unde prouerbiorum. xviii. donum hominis dilatat uiam eius et ante
principes. i. angelos et sanctos ei spacium facit. Oratio proponit negotium in conspectu domini. Unde
Job. xxxiii. deprecabitur dominum et placabilis erit ei. Lacrima extorquet misericordiam et placat eius
iracundiam. Unde Origenes. tante efficacie sunt pure lacrime quod imperant altissimo.
Edificat pax templum domino. Unde R. paralipomenon. xxii. quia uir sanguinum erat prohibitus est edi
ficare templum. Salomon uero et si flagitiosus tamen sine bello fuit et ita pacificus iussus est
edificare domum domini. ecce quam abhominabile est bellum templum domino. maxime cum documentis fidei
Si ergo pacifice aliquibus modis supradictis fuit potius edificare in te domino templum spirituale
Conseruat. Unde philippenses. iiii. Et pax dei que exsuperat et cetera. ad colossenses. iii. pax christi exultet
in cordibus uestris

colo. iii. pax xpi exultet i cordib; uris. Emda est cuo p̄cio. vñ ad . . . p̃ice pecuniã
tuam ut emas tibi pacẽ ⁊ cor trãquillũ. letificat. ut pab. xii. Qui pacis ineunt ɔſilia
sequet̃ eos gaudiũ. ad xp̄m ducit. Vñ ẏsa. lv. In leticia egrediemini ⁊ i pace dedu
cemini. cui ꝗ adheret. ẏsa. liiii. Mĩa mea nõ recedet a te ⁊ fedus pacis mee nõ mouebit̃.
dixit miseratoꝛ tuus dñs ⁊ ꝑ eũ ɔquirit̃. Vñ ad Ro. v. Iustificati ex fide ⁊c̃. ut sup̃. In
cola celi. Vñ dauid loquẽs ad ierlm. Qui posuit fines tuos pacẽ. In finib; eni celesti
ierlm nõ erit ñ pax ⁊ dom̃ uirt mous. In finib; ũi gehenne doloꝛ ⁊ discordia. filia iusticie.
ẏsaie. xxxii. Erit opus iusticie pax dñi largitõ. ẏsa. vi. Dñs dabit pacẽ nob ⁊c̃. Seruis do
minat̃. Vñ symeon. luc̃. ii. Nũc dimittis ser. tu. do. sc̃d uer. tu. i pa. Ecco ꝗ seruus xp̄i ⁊
pacẽ habebit ad eũ. Dñs i ea requies sit. Vñ In pace factus est loc̃ ei. Ier. Trãquillam ⁊c̃.
ad illam oms inuitans. Vñ ɱ. ix. habete i uob sal ⁊ pacẽ habete int̃ uos. ad cor. i. vii.
In pace uocauit nos deus. ad Ro. xii. Si fieri potest qd ex uob est pacẽ cũ omib; hoĩb;
habentes. ad heb. iiii. Solliciti seruare u. fi. in uin. pa. Zac. viii. Veritatẽ ⁊ pacem
diligite ait dñs omĩpc. Io. xiiii. Que pacis sũt secũm i uicẽ ⁊ i omis ꝑfecto corde
sequenda ut sup̃. que pacis sunt secte ⁊c̃.

Seminat oĩne bonũ. i. Ipa est sem̃ omis boni. Vñ Iac. iii. Fructus iusticie i pace
seminat̃ facientib; eam. Pax eni. q. sem̃ ex quo pcedit fructus iusticie. hijs qui fa
ciũt pacẽ. fructus. i. mices iusticie q̃ ꝑ iustis opib; retribuunt̃ seminat̃ i pace. qz pro
pace pectoris q̃ est seminata habet̃ pax eternitatis qz est messis. Cunctis optanda. Vñ
ap̃. ostendens qm̃ necẽia sit pax saluti quib; scribit sub hac forma. Scribit gr̃a uo
bis. v. remissio pctoꝝ ⁊ pax. v. trãquillitas intus sn̄ qua nõ uidet̃ deus. Item dñs mittens
ap̃los ad p̄dicand̃ p̃cepit eis dicens. ɱ. x. ⁊ luc̃. x. In quãcũq; domũ intrau pri. di. pax. hu
ic domui. Non ait caritas ul' fides ul' mansuetudo ul' hi. s; pax. q. ɔcludens omis alia lu
ciũtes i uinculo pacis. Sic ⁊ i ip̃e post r̃rnem semꝑ discipulos salutabat dat illam.
legis amoꝛ. Vñ pax multa di. le. tu. ⁊ nõ ẽ il scan. qz nec scandalũ patiunt̃ nec faci
unt qz sc̃dm legem dei uiuũt expientes eam sc̃dm ɔsuetudinẽ hoĩm. s; ꝑ sinceritate
⁊ sũ nubilo allegorice simplr ⁊ unde ut ab oꝛe saluatoꝛis manauit de cui modi uic̃
pecalib; dicit adhesit. ul' adhereat lingua mea faucib; meis.

Beati qui ꝑsecutiõne patiunt̃ ꝓp̃ iusticiã qm̃ ipoꝝ ẽ regnũ celoꝝ. Pacia est
uirtus oĩm ɔtumeliaꝝ ⁊ aduersitatũ impetus eq̃uimit̃ portans. Vl' sic pacia
est int̃ aduersas miserias sc̃li usq; ad finẽ i timore dei gr̃aꝝ actio ꝑseuerans. Dr̃ aũ
pacia. q. pacis actio qz sn̄ pacia i possibile ẽ hr̃e pacẽ cũ dño. Vñ pu. xxv. pacia le
nit̃ principes. i. xp̄c. Septẽ sũt tm̃ beatitudines ꝑfcẽ ɔsumantes scalam iacob. De
quib; sup̃ dictũ est. Verũ pret̃ has restat pacia que octaua redit ad capud ornieu
do oms uirtutes. Sic eni auru i fornace ita i hanc. omis uirtus ꝓbatur. De aũ
ad hanc recurram quociens ea opus ẽ necce habem̃ pacie saluatoris uiri. De q̃
dicet̃ infer sepissime recordari. Hanc uirtutẽ gaudens saluatoꝛ ⁊ ei ostendens etiã
nos ad eam inuitat. Dicit. luc̃. xxi. In pacia ura pos. ani. u. In alijs eni uirtutib;
alias uras habem̃. In hac aũ firmit̃ ⁊ secure possideam̃ eas. Ite ap̃. Excellentiorem
uiam. i. caritatẽ ostendens. i. ad cor. xiii. In frõte diffinitionis ei ꝑ cetis uirtu
tib; paciam. q. subalem ⁊ ɔsumatiuam ⁊ ꝓpetatẽ ei posuit dicens. Caritas
est paciens. Ipe ẽ q. assignens spualẽ ⁊ ꝑmo necciam uirtutẽ ministratoꝝ xp̄i
dicit eni. ad cor. vi. In omib; exhibeam̃ nosmetipos sic dei ministros i mul

ra pacientia etc. Non dicit in multitudine clientele vel equorum seu pompe secularis sed
in multa pacientia. Hec est in triplici pacientia ad verba, scilicet ad verbera et ad dampna sicut infra assig-
nabitur. Cum autem in adimpletione divine voluntatis sit vita anime, sicut dicit psalmista, prin-
cipaliter ad eius impletionem necessaria est pacientia. Sicut dicitur ad Hebre. x. Pacientia vobis necessaria est
ut voluntatem dei facientes reportetis promissionem. Item cum positi simus a deo in medio sta-
dii et in cuius fine bravium expectamus, per pacientiam currendum est ad illud. Unde ad Heb. xii. Depo-
nentes per pacientiam omne pondus peccati quod demergit hominem in gehennam et circumstans nos
peccatum, id est omnis peccati circumstantiam. Cum peccato enim non itur per viam mandatorum. Per pacientiam cur-
ramus ad propositum nobis certamen etc. Beati qui persecutionem patiuntur propter iustitiam etc. Sicut dicitur Exo. xxv. Super coro-
nam auream ponebatur aureola. Sic post vii. virtutes que merentur auream ponitur hec
dos martyrum, premium quod meretur aureolam. Ambitus autem usus huius virtutis quodammodo ultra
aliarum. Propter iustitiam patitur quis aut a se aut ab alio. A se quando novus homo, id est ratio per gratiam
innovata cruciat suum veterem hominem quod facit vel subtrahendo que ei placent. Item
Beati qui persecutionem etc. Hec est octava beatitudo que non est proprie beatitudo sed precedenti-
um illuminatio. Agitur enim hic de pacientia martyrum que ad omnes replicatur hoc modo.
Beati pauperes spiritu si persecutionem patiuntur propter iustitiam. Beati mites si perse. pa. propter iusti. etc.
Sic de aliis. Et hoc videtur dicere glossa quod octava redit ad caput recognoscendo ut diximus
vel directe ad primam solam. Propter iustitiam patitur quis aut a se aut ab alio. Quando novus
homo id est ratio per gratiam innovata cruciat suum veterem hominem quod facit vel subtrahendo
que ei parcerent. Et hoc facit per spiritualem paupertatem. Unde continentia in habundantia mar-
tyrii genus dicitur. Vel inferendo que displicent. Et hoc facit per luctus disciplinam. Vel ab a-
lio patitur et hoc cum mansuetudine et lenitate mitis non repugnando. Aut esuriendo
iustitiam per fortitudinem tollerando. Item miserendo aliis dat ea que sibi ad solatio-
nem erant. Item propter iustitiam per intellectum exigitur spiritualia cogitando et per sapientiam
a terrenis abstinetur tamen celestia diligendo propter iusti. non propter scelera ut malefici heretici
latrones. Ibi dicit Glo. interlinearis: Ubi non est fides non est iustitia, quia iustus ex fide vi-
vit. Abac. ii. Item i. Pe. iii. Si quidem patimini propter iusti. Beati. Martyrem enim non facit
pena sed causa sicut dicit auctor. Malefici enim patiuntur propter iniquitates suas. Unde Luc. xxiii.
Et nos quidem iuste nam digna factis recipimus. Et pistor pharaonis suspenditur a pharaone. Gen.
xxix. Possunt tamen tales facere de necessitate virtutem. Pati autem debemus vel paratum esse pati
propter iustitiam. Credendo. Unde Ro. x. Corde creditur ad iustitiam, ore autem confessio fit ad salutem. Faciendo.
ii. ad Thi. iii. Omnes qui pie volunt vivere in Christo persecutionem patiuntur. In aliis exequendo.
Unde Deut. xvi. Iuste quod iustum est persequeris ut vivas etc. Defendendo. Eccl. iiii. Usque ad
mortem certa pro iustitia. Predicando et docendo. Unde Dan. xii. Qui ad iustitiam erudiunt
multos fulgebunt sicut stelle in perpetuas eternitates sicut fecit Iohannes baptista propter quod et occisus
est. Mt. xiiii. Iudicando. Leu. xix. Iuste iudica proximo tuo. Quoniam ipsorum est, id est eorum. Vita eterna
regnum celorum pluraliter non quia et pluribus promittitur quia omnibus singulis perfecta est et integra
possidetur. Qui enim habet premium ibi habet totum. Unde Ierusalem que edificatur ut civitas etc.
Sequitur in textu Mt. libro. Beati estis cum maledixerint vobis homines et persecuti fuerint vos et dixerint
omne malum adversum vos mentientes propter me. Gaudete in illa die et exultate quoniam mer-
ces vestra copiosa est in celis. Sic enim persecuti sunt prophetas qui fuerunt ante vos. Beati estis.
Sicut Moyses propositis x. mandatis decalogi expositionem subdidit breviatam. Sic Christus
post prefatum sermonem de pacientia subdit pleniorem eius expositionem distinguens quedam

spes persecutionis. Dicit ergo. Beati q. beati addi. siue magnificati. Aug. Beatus dicitur qui nichil
mali uult et omnia habet que uult. etiam non dixit eunt sed etiam qui sunt pacientes. et
hic gustant quandam pacientie tribulatione in maiori glorie. Unde secundum multitudinem dolorum
meorum et cetera. Cum maledixerint uobis homines qui peccatores. Si enim non peccaverunt non maledicerent. et hoc est signum quod illi quibus mendicant sunt boni et beati. peccatores solum laudant
sibi similes. Unde quoniam laudatur peccator in desideriis anime sue et cetera. quere infra consolatio antiqua
habet. Cum oderint uos homines et dixerint omne malum et expulerint. Idem tamen sensus est in
utraque cum dicta ex odio cordis fiant et persecuti uos fuerint. Interlinearis. Glo. persequi
est uim inferre uel insidias ponere. et potest distingui triplex persecutio. Prima ex odio cordis. Unde cum maledixerint. et minacia ex odio cordis procedens. Secunda uerborum. Unde aduersus uos
mentientes. et hec triplex si in presencia tunc fit per detractiones. Tercia est persecutio per opera. Unde
et uos persecuti fuerint. et hec fit duplex. aut in presencia aut etiam absencia. Si in presencia tunc
in uiolencia manifesta. Si in absencia tunc in insidiis. Et dixerint omne malum apud uos. id est famam auferre aut ledere conati fuerint mentientes. Interlinearis. Omnia genera uerborum
malignancium propter me. hoc dicit ne glorietur. De quo uere mala dicuntur quod accidit temeritate
hominum. non tamen propter Christum. hoc paciuntur qui non sequuntur. Crisostomus. Qui mandata blasphemantur propter Christum
beatus est. Gaudete ecce additur nouum mandatum. Multi enim persecutionis passi sunt
sed forsan in hiis gauisi non sunt. Rabanus. Nescio quis uerum implere possit ut laceratur
opprobriis fama nostra et nos in domino exultemus hoc qui uanam gloriam sectantur implere
non possunt. Idcirco dicit philosophus non queres gloriam et non dolebis cum fueris inglorius. Dicit Glo. Gaudete in die. tribulatio enim cum pacientia dicitur dies que illuminat animam. Unde Gregorius. asperitas
correctionis origo fit luminis. In die qua tribulatione paciemini. Illa dicit quod desiderabili et iocunda. et exultate corpore. id est propter exemplum gaudium exterius ostendite. Gregorius. Qui
uite sue in celo testem habet. Si ab omnibus reprehenditur non timet. Unde ergo dicit. Gaudete. q. d.
Non tamen meretur sustinendo sed in tribulationibus gaudendo. Unde ad Ro. xii. Spe gaudentes in tribulatione pacientes. De hoc infra. Quoniam merces uestra. scilicet iocunditas eterna. De qua
dicit dominus Abrahe. Gen. xv. Ego sum merces illa magna nimis. Copiosa est. Magna
est merces pro pacientia in tribulatione. sed non longe maior pro exultatione. Unde dicit Interlinearis. Tanto merces est uberior quanto gaudio et exultatione in tribulatione fides
est deuotior in celis. Interlinearis. Superioribus partibus mundi. Aug. Non in celis uolubilibus cum ista
eterna merces esse non debeat sed in spiritualibus firmamentis ubi habitat uita sempiterna.
Rabanus. non hic celos dici puto superiores partes aeris. sed de quibus Lucifer est eiectus.
De quibus scilicet dicitur. i. ad Cor. xv. Nostra conuersatio in celis est. Sequitur. Sic enim persecuti sunt
prophetas qui fuerunt ante uos. q. d. Non est nouum si uos qui mei estis patiamini
quia prophete mei per eandem causam passi sunt prius. et si illi passi sunt libenter propter me quia non
habuerunt exemplum et uos libencius debetis pati qui habetis exemplum meipsum
prophetas quorum uos exempla inuitant et uerba informant quorum prophecia in me completas uidetis. Cur ergo quod illi potuerunt non potestis. Aug. ps. xix. ad dominum cum tribularer. Incipit tibi dicere deus. Tu non potes quod ille potest quod alter potuit.
Numquid tu delicatior illo senatore aut infirmior illo. uel illo inualido. Numquid inbecilliores feminis. Femine potuerunt. uiri non possunt. Qua re. Infra
intenti. Unde j. ad Thes. in fine. pacientes estote ad omnes. scilicet in iniurias uerborum. scilicet
dicere uerberum et dampnorum. Super illud euangelium. Cum audieritis prelia et cetera.

luc̄. xxi. Dicit Greg⁹. a trib; enī patim̄ a deo flagella. Hyſ debem⁹ paciam ⁊ gr̄am ne mur-
muremus a diabolo temptamenta. hyſ debem⁹ reſiſtere ne delectem̄ aut ↄſenciam⁹ a pximiſ
dampno. verbera ⁊ ↄtumelias ſʒ debem⁹ ſuſtinere nec odiam⁹ ⁊ ne malū ꝑ malo ꝟ
maledictū ꝓ maledc̄o reddam⁹. ⁊ ħ eſt integ̃ paciā. Itē inueſ ⁊ ꝑfect̄ paciā ē ad
iniurias verboꝝ. Magna enī uirtus eſt a ↄtumelyſ nō moueri ad dampna rerū
ſ. ꝑcōrib; nō reſiſtere nec tallionē eiſ reddere. ad leſionē corꝑum ⁊ ſi eū poſſet
quiſ nō reuindicare. pma ꝑfectoꝝ. iij. ꝑfectiſſima. Quo aū de ſingulis diſtinctī uideam⁹.

PAcientia ad uerba. hanc paciam exhibuit xp̄c qū multociens
ꝓuocatus ↄtumelyſ. hoc ē uerbū audiit Ioh̄s. x. Demoniū hꝫ ⁊ inſanit. ⁊c̄. Sap.
ij. contumelia ⁊ tormēta interrogem⁹ eū. i. ↄtumelioſo tormēto ul' ↄtumelia dicendo.
Ꝓphiza nob xp̄e quis eſt qui te pcuſſit. Sʒ ad ↄtumelias hūit humilitatē ad tormenta
paciam. Et ħ duo ꝗ illa duo ſūt arma ſpalia. s. humilitas ⁊ paciā ꝗ ↄtumelias ⁊ tor-
menta. Interrogem⁹ eū. q. nō ſolū uerbiſ ſʒ factiſ. Greg⁹. pena interrogat. ſi qs i aduſita-
te pocius ueritatē amat. vt ſciam⁹ reuerenciam ei. i. religionē eī ul' ſcītatē. Itē I.
pe. ij. xp̄c cū malediceret̄ quas ſeductor ⁊ demoniac nō maledicebat. i. nō impe-
rabat eis mala que i ipiſ erant. Itē aū dixerūt ei iudei. Io. viij. Nonne bū dicim⁹
nos qz ſamaritan⁹ es tu ⁊ demo. ha. Reſpondit nō. concedendo. ego demoniū nō habeo ⁊c̄.
Totiens nos nō ↄtendere. nec maled. ꝓ maled. reddere. aliquociens aū poſſum⁹ bo-
no modo allegare ul' oſtendere inocenciā nr̄am ul' negare ſimplr̄ falſū qd nob
imponit̄ ſii ↄtentōne. Securiꝰ tū eſt tacere. Vn̄. I. thi. ij. Noli uerbiſ ↄtende̅ ad nich
aliud utile ni ad ſubuſionē audienciū. Ibidem ſeruū dei nō oportet litigare ſʒ manſu-
etū eē ad omſ. Qui enī ↄtumeliam illatam ⁊ iniuriam intendit intumeſcit ⁊ cre-
pat. Similis ē ſcorpioni qui calcatus aculeos ſuos uomit ↄtrari quaſi uulnere pun-
git. nō calcatus minime uenenoſus ul' timidus a tranſeuntib; eos libere abire ꝑ-
mittit. Itē yſa. liij. qī agnus coram tondente ſe obmuteſcet ⁊ nō apuit os ſuum.
Tondebat̄ xp̄o uerus agnus qū diſcipulis ſpoliabat̄. ul' ⁊ qū flagellabat̄ ⁊ tūc
factus eſt ſic ho nō audiens. ⁊c̄. Poſuit enī ori ſuo cuſtodiam cū ↄſiſterent pccō-
res aduſum me. ⁊ inde hoc armauit nos ut nō reſpondeam⁹ nec reddam⁹ maledc̄
ꝓ maled. Sʒ ↄtrario benedicem⁹ ſic ipe ꝓ ſuis pſecutorib; exorauit. Sic docet ap̄s. ad
Ro. xij. Benedicite pſequentib; uos. bn̄dicite ⁊ nolite maledicēe. Itē I. ad cor. iiij.
Maledicimur ⁊ bn̄dicim⁹. Hac paciā armatus erat dd̄. Vn̄ legit̄. ij. Re. xvi. Quod cum
uoluiſſet Ioab abſcinde̅ capd' ſemei qui maledicebat dd̄. Dimitte eū ut maledicat
m̄ iux̄ pceptū dn̄i. Si forte reſpiciat dn̄s afflictōnē meam ⁊ reddat bonū ꝓ ma-
ledictōne hac hodierna ⁊ poci⁹ iratus ē Ioab qui uoluit eū uindicare. Dn̄s enim
uiriſ iuſtis reddit bn̄dictōne ꝓ maledic. Vn̄ pſ. Maledicent illi. i. iniuſti ⁊ tu bn̄dices.
Aug⁹. Qui bū agit ⁊ iniuſte maledicit̄ pmiū ei ꝓ maledicto reddet̄. ⁊ dn̄s. Mt. v. Be-
ati eritis cū maledixerint uob hoīes. ⁊c̄. vt ſup̄. ⁊ talis paciā facit uirū iuſtū an-
gelū terenū ⁊ hoiem celeſtem. Vn̄. ij. Re. xiiij. Dicit mulier thecuites que ſugg̃
eccliam ad dd̄. ſic angelus dn̄i ſic eſt dn̄s meus rex ut nec bn̄dictōne nec ma-
ledictōne moueat̄. Item talis paciā apit nob paradiſum. Vn̄ act. vij. qū ſtephꝰ
lapidabat̄ ⁊ orabat ꝓ lapidatorib; uidit celos apertos. lapidatores nā maledicti
ſunt. Vn̄ ecc. xxi. In lapide luteo lapidabit̄ piger. orare ꝓ talib; ⁊ eis ↄpati
⁊ indulgere eſt ſibi apire celū. Ipi ⁊ nobis ſi uolum⁹ apiunt celū. licʒ ipi ħ

intrant sic ianitor leprosus per alios aperire thalamum regis licet ipse non intrat. Item de illis
qui rndent murmurantibus et reddunt maled. pro maled. Unde rnderent silerent et possent
aut dolent quod nesciunt aut quod non possunt. Dicitur eccl. xix. a facie verbi i. a presentia con
tumelie aut imperii parturit fatuus. hoc est quod audita contumelia laborat et vix se conti
net quin maiora rndeat. Sapiens autem est sic ho non audiens et c. Unde i. Reg. Cum qui
dam filii belial contempnerent regem Saulem et non afferrent ei munera dicitur. Saul autem
dissimulabat se audire nec passus est quod noticerent. Sic est faciend. est si regnum
id est i. visionis dei volumus optinere. sic et dicitur eccl. xx. Qui observat ventum non seminat
et c. Nulla enim vindicta est contumelia contumeliam refellere. Unde eccl. viii. Ne stes contra
faciem contumeliosi ne sedeat q. insidiator ori tuo. Phs. Contumeliosorum convitia equo
animo tollerenda sunt et ad ardua ipse contemptus contempnendus est refert an generationes
iste super vel inferius intonent. audita enim contumelia non est rndend. sed potius ad orati
onem confugiend. est exemplo Sare. Tob. iii. Que audita contumelia ab ancilla non
rndit ei. sed ad orationem convertit se dicens. Peto domine ut de vinculo improperii huius ab
solvas me et c. Duo enim solet timere vir iustus. s. obprobrium et contemptum. Unde orat.
aufer a me obprobrium et contemptum. Ideo gravissime peccant famosa carmina compone
ntes. Item. qui rndet verbo duro filius canis mordentis lapidem durum ei proiectum. immo
ipso cane deterior et fatuosior. Qui cum lapidem durum invenit ipsum dimittit. et nos
quanto verbum durius tanto illud durius cum rancore animi retinemus et recordando masti
camus. et ad illud dentes spirituales confringimus. Sed deus contere dentes talium in ore ipsorum et c.
Lapis enim ille verbi duri mutandus erat in frustum panis quo pasceretur patientia tua.
si patienter sustineres et orare dum diceres. Domine dic ut lapides isti contumeliarum de
tractionum obprobriorum mihi panes fiant. et hoc est mutatio dextere excelsi. et tu qui peior
diabolo pane correptionis reputatus durum. Convertis illum in lapidem. sic illi fatui discipuli
audientes verba salvatoris. Jo. vi. Dixerunt. durus est hic sermo et ex hoc re
cesserunt ab eo et cum illo non ambulabant. Ideo dicitur eccl. aspera nimis in doctis sapientia.
Inplanis. panis de lapidibus efficitur quando dura verba cum mansuetudine suscipiuntur. Item
Greg. Cum resistere possumus iram superbientium humiliter declinemus. Gloriosius enim est
iniuriam tacendo fugere. quam rndendo superare. Contumelie enim et improperia nos hu
miliant et ad cognitionem proprie infirmitatis multum iuvant. Unde Greg. Qui exire
foras per laudes potuit repulsus contumeliis ad se redit. Item. i. Pe. iiii. Si exprobramini
in nomine xpi. Beati eritis quoniam quod est honoris glorie et virtutis dei. et qui enim eius spiritus super
vos requiescet. Sic expone. Sic exprobra. In presenti in nomine permanentes. i. in eiusdem dei
confessione. Beati eritis quoniam requiescet in presenti super nos ex parte ad bonum operand.
quod est honoris. Iste vs. quod est honoris suppone huic verbo requiescet. Unde in pre
senti. sitis honorabiles in bonis operibus et in futuro participes honoris xpi. Unde Jo. xii.
Si quis mihi ministraverit. ho. e. pa. me. et c. et quod est glorie in presenti. s. pura conscientia. quia glo
ria nostra est testimonium con. ii. ii. ad cor. ix. et in futuro sine corruptione tam in
anima quam in corpore. et quod est virtutis in presenti. et in futuro super diabolum et eius membra et
requiescet super vos spiritus dei qui est eius. i. xpi. Ipse enim spiritum sanctum plene accepit
et membris suis dedit. et in futuro maxime dabit. Item ad hanc patientiam invitat
nos dominus. Ysa. li. dicens. Nolite timere obprobrium hominum et blasphemias eorum ne
metuatis. Sicut enim vestimentum sic comedit eos vermis. et sic lanam sic devora

bit eos timea. Item .i. mach. ii. Dicit Mathathias filiis suis. a verbis viri peccatoris ne ti
mueritis. quia gloria eius stercus et vermis est. hodie extollitur et cras non invenietur. Immo de
talibus obprobriis gaudendum est quia laudes eorum pocius sunt blasphemie. et eciam act. v. Ibant
apostoli gaudentes a conspectu concilii q. d. h. et c. Magna enim dignitas pati pro christo. Crisostomus. Qui
gloriam celi optat obprobrium non timet in terra et quam qui de laude hominum letatur. tam de
eorum obprobrio tristatur. Nam quem laus extollit vituperatio deprimit. Ubi quis querit
gloriam ibi timet confusionem. Sed qui querit tantum gloriam apud deum non timet confundi
in conspectu hominum. Philosophus. Nolo laudari ab hiis quorum laus vituperium. si ab hiis culpa
ri vereor quorum criminatio laus est. Seneca. Non est letandum et si ab hominibus laudatus sis.
quos non potes ipse laudare. Item philosophus. Non queras gloriam et non dolebis cum fueris inglo
rius. hic potes adaptare quicquid dici potest contra eos qui diligunt adulationes. Aug. Qui
laudes non querit nec contumelias sentit. Contra hos. paciam non habentes. Dicit
Beatus B. Quid irritaris o homo. quid irritaris ad verbi flatum quod nec carnem vulnerat
nec inquinat mentem. Idem. Tu ne plus times obprobria quam tormenta. trepidas ad lin
guam carnis. et non times gladium qui devorat carnes. De talibus dicitur. levit. xxvi.
Terrebit eos sonitus folii volantis et ita fugient quasi gladium et cadent nullo per
sequente. Secundo folio precedente quaternis multa habuisti de hac materia. Item
et si aliquando turbetur mens iusti cavere se debet ne ideo sermo malus procedat ab
ore suo. Unde psalmus. Turbatus sum et non sum locutus. et illud. Posui ori meo custodiam et c.
Ideo dicitur prov. xxvi. Ne respondeas stulto iuxta stulticiam suam ne efficiaris ei simi
lis. Iuvenis primum dicit abbas ysaac. ex quo factus sum monachus statui apud me
ut iracundia mea foras guttur meum non procederet. et ideo demones timent me.
Paciencia ad dampna familiaris rei. Hanc exhibuit christus preciosis vestimentis paci
ens se denudari. Matth. xxvii. Sicut predixerat ysaias. liii. quasi agnus coram tondente se.
et hec est una racio quare vir iustus comparatur agno vel ovi que nec dentibus nec unguibus
defendit lanam suam. Sed in mansuetudine sine morsu sine murmure. sine querimonia
sustinet se tonderi a quocumque tondeatur. Lana nostra temporalia. Sunt quorum
Tondet nos deus cum temporalia nobis subtrahit aut subtrahere permittit. Dentibus
autem ipsum pastorem nostrum laceramus aut minus diligimus aut de inopia murmuramus.
Quia duplex utilitas provenit ex tonsione eius. Prima exoneratur. i. anima per cu
ram mundanam et peccatorum inde provenientium depositionem. Greg. Qui temporalia no
bis tollunt nescientes nobis prosunt. Idem. Qui bonum michi abstulerint me ad cur
rendum cicius expediunt. Secunda. Vermes moriuntur. i. vermiculose cogitationes et
desideria. quia ubi est thesaurus ibi est et cor tuum. Matth. vi. et isti vermes non sinunt
homines requiescere quibus mortuis iam non inquietatur et sic potest requiescere. Unde
Job. xi. Defossus ab amore scilicet temporalium securus dormiens. Greg. Nichil laborio
sius quam terrenis desideriis estuare. Nichil vero hic quiecius quam nichil terrenum ap
petere. Tercia utilitas alii confertur quando pauperibus datur quod relinquitur. hoc in
tellige de voluntaria abnegatione temporalium. Ipsi autem iusto provenit
magna utilitas quia temporalia que pacienter sustinet sibi auferre com
mutat pro eternis. Unde hebr. x. Rapinam bonorum vestrorum cum gaudio suscepistis
cognoscentes vos habere meliorem et manentem substanciam. Glosa. i. vitam eternam.
Quarta vellus innovatur quia nova conversatio veteri deposita et pro eternis celesti

unius lascessiui. ad alias iniurias debem⁹ ee parati. prebe ei & al. Intellige totu corp⁹ ad
affligend. Jo. alteram dicit no sinistram q2 iustus totus dexter est. Sicut dr de Aioth.
Jud. iij. Qui utraq3 manu p dextra usus est. du interior & exterior uirtus deo offert. Gre
galr. Si quis desputat inte aliq opus dextru. caue ne facias sinistru. Rabanus. Non tm
ut no repcucias. s3 si uult aliam ferire paciente feras. Glo. pfecta pax nullam uelle
uindictam. ul prebe alteram .i. paratus esto ad pbendam alteram mente & si no ope.
Nec eni xpc hj actualr fecit s3 dixit. quid me cedis. Jo. xviij. tm s. repcuteret ad paci
enter sustinend paratus erat. Qui sic patit cu maxilla asini interfecit philisteos. Ju
dic. xv. exemplu. Hec uirtus p ceteris curauit arrepticiu hereticu pbente ei aliam
maxillam pcuciendam cu una pcussisset a quo demon exiens huius uoce emisit. In
sola paciencia uictus su. hac sola amisi uas q diu furtiue possedi. De hac paciencia dicit
Tren. iij. Dabit se pcuti maxillam saturabit obpbriis. Item. Job. ij. pellem p pelle
q corpus mortale impendendu est p inmortali & omnia que ht ho dabit p aia sua.
Job. xvj. Saccu csui sup cute meam &c. exemplu. Quidam monachus moriens os
culatur manus cuiusdam qui ei omnia abstulerat & ipm multociens crudelissime uerbe
rauit dicens. Manus iste que me uerberauerunt ducunt me in paradysum. Item. Bala
dus indigens pmittit se pcuti p numo. Sic & uerus paciens attendens suos de
fectus. Item. uerus paciens est sicut ursus qui nutritur ictibz & macillatur. Item fatu
us sibi pmittit se pcuti & male tractari ut habeat q desiderat. & talis fatuitas
summa sapia est. ad qm inuitat aps .i. ad cor. iij. Qui uoluit ee sapiens stultus
fiat ut sit sapiens. & h est sapia ueri pacientis. Item. uere paciens est sic sala
mandra q uiuit igne .i. tribulacione. Item. aia paciens est sic uestis terrinis seric
que no potest ablui n igne feruentissimo. paciencia ad angarias opum. ad hanc i
uitat dns. Mt. v. Quicumq3 te angariauerit mille passus uade cu illo alia duo mi
lia. Quicumq3 te angariauerit .i. ostenso & honesto seruicio sn pcto. tu seruire coe
gerit i pprio corpe supple. angaria n in rebz aliis utru equo ul asino ul in
aliquo tali mille passus. Item. salbi dicit. Judicum. q.d. Sicut hj no est g salbum legis. Ita
& in hiis que no sunt g salbum pectoris sustine angarias uade cu illo. alia n milia .i.
cpassionis affectu paratus esto plus seruire ei. Judicum. paratu est omnia tollerare n
des bnficiu. Caue tm q no licet i salbo seruile opus facere. Seruile dico .i. p pcio
temporali ul lucro. ul seruile q p aiam corrumpe. Nota q sic hortatur ad pfecto
ne cu dicit mille passus. q millenari est nus pfectionis. Item p hj q dns mille
nario addit. alia duo signat q in hiis tribz csistit pfecco paciencie .s. corpe rone & uolu
tate. ul si ortaris ul cogeris aliqu impendere officiu corpale. sit ronabile sic uolun
tariu. Vn Ro. xij. Ronabile sit obsequiu urm. Ibi notat rone discretionis & ob
sequiu opis & libertatem uoluntatis. p hj q dicit urm ronabile & obsequiu. Vnde
ij. cor. ix. Vnusquisq3 pro ut destinauit. Ibi Aug. Si cu tristicia facis fit de te
no tu facis. De hoc triplici millenario pfecte sapie. hr. Job. j. Erant Job tria mi
lia camelorum. Camelus ungulam findit. In hoc discretio honeribz imponendis
uoluntarie se submittit. In hoc opus & uoluntas & ad hoc gloriat quidam glo
ria pua. Vadit alia duo qui du corpe tm in seruitutem redigitur spu et
aia & racione. & uoluntate. redigi est paratus. Item. Sicut legitur. Mt. xxvij.
angariauerunt Symeone cireneu ut tolleret cruce ihu. & hic pmo legitur.

Triplex paciencia [illegible] corpore racione volunte

gstructos uocat hundanciam rei seruitium i re noiatum ic ho pacis mee. Scientem
experientia infirmitatem. he. v. Cu eet filius dei didicit ex hys que passus e obedi
enciam. Et qr absconditus uultus eius 7 despectus. i. diuinitas latuit i carne. iiij. Re.
xvij. dicit angelus helye. i. pri filio. Recede hinc. 7c. Vn nec reputa e. dnm nec de
filium. S3 dicit ypha i psona iudeor. Sz uere languores nros ipse tulit. i. omis de
fectus nros sic uerus ho uoluntarie assupsit, pret peccm 7 ignoranciam. Vel lan
guores. i. pecca nra in quibz ab adam inueterati eram. ipse tulit. i. abstulit. lan
guor eni est morbus inueteratus. Vn dr languor q. longus angor. Vn p langu
res intellige spalr originalia. p dolores actualia. Ecc. x. languor plixior gruat
medicum. i. xpm qui mortuus est p pectis nris. 7 dolores nros 7 pecca ipse portauit.
. i. asportauit. uel. i. pena p pectis nris sustinuit 7 tulit i corpe suo sup lignum.
. i. pe. ij. 7 nos reputauim eu q. leprosum. i. tanq leprosum eu ext ciuitate eiecim
ut crucifigeret. Scdm pceptum. Num. v. hebr. xiij. exeam ad eu ext castra. 7 nota
q; psa. Communicat se iudeis uel malis qui xpm gtempserunt ex gpassione. Vel
qr pp peccm gtrict. ipm passum 7 pcussum a deo. i. pp scelus ppli sui 7 humiliatu
. i. mortificatu qr cu latronibz crucifixus. Job. xix. ipe q. d. sic putauim. S3 ipe
uulneratus est lancea 7 clauis pp iniqtates nras delendas atritus e flagellis
pp scelera nra purganda. 7 loquit cu i psona cognoscentium 7 dicit. Iniqta
tes nras minora pecca. scelera maiora. Sequit. Disciplina opatiua pacis nre
sup eu. Ille bonus ille disciplinatus uel punitus tu gpaciatus. Pater eni tem
te filio suo cepit i cruce 7 disciplinauit eu pp pecca nra. Mirio itaqz in catu
lo peccante leo disciplinat. Cum eg. fieri liuore eius uirgam. s. 7 li
uor sanati sum. In sano eni membro gpetit fieri cauteriu ut membra tota i
firma sanent. Beatus Ber. Dolet capud 7 i brachia fit coctura dolent renes
7 fit i tibia. Ita pro toci corpis putredine cauterium infixu est i uno capi
te. i. pe. ij. Cuius liuore sanati sum. Pu. xx. liuor uulnis absterget ma
la 7 pla. in se. vere. i. interior dolor gpassionis omis qr xpo nro solu exte
rius uulnera. S3 intus dolore gpassionis fit ure salutis inebriat. Jo. xix. dix
facio. Item sciens dns nro ee redituum ad gliam n p uilitate 7 humilitate sine
gfusione noluit i pascha florido ad pcessione recipi i terlin tanq dns ut
post tantam uenatione ei exhibitam tanto uilio eis S3 passio subsequns quanto
sollempnior 7 gliosior fuisset pcessio pcedens. hic 7 ad pcessione suscepit
est tanqm dns illic ad pcessione ad cruce ductus tanqm latro. hic salu
tatus. Ibi irrisus. hic ante pedes suos uestimenta pstrata sunt. illic suis nu
datus est uestimentis. hic parati sunt flores 7 rami. illic magna ligna
crucis. hic adoratus est. ibi gspitus est. hic bndictus qui uenit. ibi tolle
tolle eu. hic osanna pueri. ibi clamatum est impium crucifige. Ideo p psal
mistam imperat hoi sue bndicta passionis dicens pp te o ho sustinui
obpbrium. quando. s. dicebant. In beelzebub eicit demonia. 7 illud demoniu
habes. pp te nro pp pecca nra ut uidelicet te seruare ab obpbrio sempitno
7 operuit gfusio faciem meam qum gspuebant i me. alia lcra dicit. Re
uerencia q est nro gfundi. potest aut dici S3 uilitatis pcessio. q. i forma
ta uel retorta humilitas pciosior omi qua sola uenit ad gliam. q quo

rapiunt. vt sup. hinc commendat fidelis aīa sū religio aut ipe religiose psone. Can. iiij. vbi dr. Dentes tui sic greges tonsarū. ꝛc̄. ad hanc paciam īuitat nos dns. m̄. v. Qui uoluit tecū in iudicio contendere ꝛ tunicā tuam tollere. dimitte ei et palliū. ꝑ tunicā uestes interiores. Sicut camisia pellicea ꝛ hm̄. corpi pxima. per palliū uestes exteriores. Sicut cappa ꝛ supertunicale ꝛ hm̄. Est ḡ summa. siquis tibi uult auferre uestes interiores pquām contendose agas quāuis mag necce sint dimitte ei uestes exteriores. Item ꝑ tunicam que interior est potest intelligi aīa quā siquis uult tollere dimitte ei palliū .i. corpus ꝑ martyriū. Glo. spali doctor tunicam tollit cū interiora mea contem facit. s. inuidiam supbiam ꝛ hm̄. Ille addit ꝛ palliū que exteriora conterit formicatōne ꝛ furtū. Item qui tollit nobis tempalia mūdat nos iam ad eundem padisum. Itaq̄ tollentes sic fit corā regibꝫ. ꝛ hoc est magnus honor illis qui pacient tollerant ꝛ sciunt intelligere. Item. hī raptores seruientes dnī sūt ꝛ deferūt ex ena nra añ deū. Si pacient sustinem de hys que nobis auferūt ꝛ sic thaurizam ea que uoluntary dam paupibꝫ. Sic quoꝝ rapinā cū gaudio pacient sustinem ꝛ inde grās agimꝰ ꝛ ꝑ illis oram. Vn̄ qm̄ dat talis aps. ad heb. x. Rapinā bonoꝝ. ꝛc̄. vt sup. Dicit añ filius dei. oblatus ē pm̄ manibꝫ ad crucifigend in odore suauitatis. Sic bona opa nra ꝑ man taliū possumus offerre dno pacient sustinentes. Item. m̄. xix. Ecce nos reliquim oīa ꝛc̄. Quicquid enī reliquerūt totū miserūt ī thaurum. hac paciā muniꝰ erat. Job. i. Qui recepis amisisse ꝛ pueris nō iurauit gulam ul cerebrū. Non dixit quare passus est h dr. sz corruens in terra adorauit ꝛ dixit. Nudus egressus de utero matris mee ꝛ nudus .i. s. ad uterū matris mee terre. Dns dedit dns abstulit ꝛc̄. In oībꝫ hys non peccauit Job labii. suis neqꝫ stultē. qd q̄ dr. locū est. Exo. ii. Si bona suscepim de manu dni mala añ quare nō suscipiam. ꝛc̄. Ideo ꝛ dicit ps. paciā paupū nō pibit ī fine. Notand ꝛ qꝫ nō solū pacient ferre raptores sz ꝛ dare sua spontanee ipis raptoribꝫ pfectū est ad qꝫ inuitat nos dns. m̄. v. Tollenti tunicā da ꝛ palliū. vt sup. Ex. de quodam sco heremita. cui cū quidam raptor abstulisset asinū. clamauit post eū dicens. accipe scuticam ad flagellanđ asinū. alius dedit olera sua raptori cohibere eū uolens a furto. Cont quosdā paciam hanc nō hntes. Dicit aps. i. ad cor. vi. Quare nō magis iniuriam accipitis. quare nō mag fraudē patimini. Item. ii. R. xiiij. Rogauit absalon ioab ut ueniret ad se qui nolebat ꝛ iussit absalon seruis suis ut incenderent segetes eis. ꝛ tūc uenit ad eū dicens. quare hoc fecisti. Qui respondit. Quia alio m̄ nō poteram te hre. absalon xpo. Joab diues qui nō uult coram comparere qd dns subtrahit ei tempalia. No.

Paciencia ad iniurias ꝛ lesiones ꝓprii corpis ꝛ h est pfectior duabꝫ p̄mis. hanc exhibuit xpc ꝑcipue ī passione permittens se ligari. colaphizari. conspui. conflegi. ꝛ crucifigi. Vn̄ dicit ysa. l. Corpus meū dedi percucientibꝫ ꝛc̄. ꝛ posui faciem meam ꝛ ꝑcutientibꝫ. ꝛc̄. Ysa. liii. Ipe uulneratus est ꝑ iniq̄tates nras ꝛ attritus ē ꝑ scelera nra. Disciplina pacis nre sup eū ꝛ liuore eius sanati sumus. ꝛc̄. Simil ꝑ totam scripturā. ad hanc paciam inuitat nos ipe dns. m̄. v. dicens. Si qs ꝑcusserit te in dexterā maxillam prebe ei ꝛ alteram. ad literam. vl sic ꝑcusserit disputando ul conscienciam tuam que scdm deū est culpando docet. Interlinearis. Si quis. ꝛc̄. q. c. Parū est iniuriis nō resistere aut nō reddere. Imo hys in

dominus. Math. v. Beati qui persecutionem patiuntur propter iusticiam et cetera. quoniam ipsi possidebunt terram. et sic de aliis. et ideo dicitur redire
ad capud. quia paciencia que est octaua omnes alias examinat et purgat. Item sic dicit Greg.
super illud euangelium. Luce. xxi. Cum audieritis prelia et sediciones et cetera. Hec est perfecta paciencia ut
bonum agentes non queramus hic retribucionem paciencie mee quia debet expectari in uita eterna. Ut
non incipiat premiis recipi quando labor finitur. Unde non in fine obliuio erit pauperis.
et si in diuitiis obliuiscitur hic pauperes obliti. Ibi Greg. quia enim perfecte paciencia pauperum terminetur cum non
pro illa in hac uita humilibus rependatur. Sapiencia pauperum non peribit in fine. quia tunc ei gloria p
capitur cum simul omnia laboriosa terminantur. spontanea qualis fuit paciencia Christi. Unde Ysa.
liii. oblatus est quia ipse uoluit. Unde et dicit patri. Uoluntarie sacrificabo tibi. Sciens quia
coacta seruicia deo non placent. Unde Ioh. xviii. Sciens ihesus omnia que uentura erant
super eum processit et dixit ad eos. quem queritis. Non expectauit quod uenirent usque
ad ipsum. Item Io. x. Nemo tollit animam a me sed ego ponam eam a meipso et cetera. De tali
paciencia dicitur Iudic. viii. et c. iii. De Debbore quia propria uoluntate obtulistis uos discrimini.
Iudicate deum sponte se offerunt discrimini qui malunt cum periculo corporis contra diabo
lum preliari quam eius delicias et eius subire seruituti. Exemplum de Moys. Hebr. xi. Ut
supra. huic cum terram a Sennacherib artaretur mandauit Ysaias. Ezechie. Ysa. xxxvii. Come
de hec que sponte nascuntur et cetera. Cum enim temptacio tribulacionis mundane nobis occur
rerit non ex timore seruili sed ex amore et libera uoluntate bonum operari debemus.
Tren. iii. Dabit percucienti se maxillam. dicitur de uiro paciente. dabit quia spontanee
ad hanc paciam inuitat dominus. Math. v. Si quis percusserit te in dextera maxilla. tu prebe ei et
alteram. quia spontanee ut supra. Illa enim myrra preciosissima est que sponte manat
pena enim purgatorii sustinebitur uoluntarie et ideo non perdidit est mirra illa
cortices uulnere perrupta ad exemplum Christi qui dicit patri pro pressuris. Ego autem in fla
gella paratus sum. Hec est uox uiri pacientis. Io. xviii. processit et dixit eis et cetera. Ut
supra. fugit autem uolentes capere eum et facere sibi regem. Io. vi. Item. Ego autem in
flagella paratus sum quia dolor meus in conspectu meo semper. Beatus B. Ego in flagella paratus
sum sciens me longe recipere in pena meritis. Uapulem sane. Uapulem ut mala
le operans si forte uerbera in merita reputentur fortassis auferebitur flagellatio
qui bonum in me non inuenerit quod remuneret. Item uox uiri pacientis. Paratum cor
meum deus paratum cor meum. paratum ad uerba ad dampna ad uerbera. cantabo pro
gaudio ad ... et psallam ... bene operando. In gloria mea. Gloria enim christiani patitur
pro domino. Gal. vi. Michi autem absit gloriari nisi in cruce et cetera. Beatus B. Gloria est ignominiam
crucis ei qui crucifixo ingratus non est. Michi autem gloriosus quam Christi portare obpro
brium. Act. v. Ibant apostoli gaudentes et cetera. Tales enim tribulacione inuocant. Unde tribu
lacione et miseriam inuocabo. Ier. iii. Corripe me domine. Uerumptamen in iudicio et non
in furore tuo ne forte ad nichil redigas me benigna. i. ad Cor. xiii. Caritas pa
ciens est in proferendis molestiis. benigna est in reddendis iniuriis exemplum de
domino et Stephano. et Iacobo qui pro interfectoribus suis orauerunt.

Estimans quia sicut dicit auctoritas. Desideranti animo nichil satis festinatur. Talis
fuit paciencia domini. Unde Luc. xii. Baptismo baptizari et quomodo coartor donec
perficiatur passionem appellat baptismum in qua mundatus est a passibilitate et morta
litate pro quam contemptibilis hominibus apparuerit. Sicut figuratum est. Zach. iii. Ubi dicitur.
Ihesus erat uestitus uestibus sordidis. Item Luc. xxii. Desiderio desideraui hoc pascha

poſt iſtm tuliſſe tute. ⁊ ꝑ h̄ ſigt q illi crucifixi expreſſiuſ ⁊ ꝑpinauiuſ. Sequitur
quietiſ angarijſ huc honore gſecuti. Symone iſtū ſigt clauſtraleſ. Symonem
impı obedienſ ⁊ obedīa debet uigere ī clauſtro ⁊ ueniebat de uilla. ı. de mundo
⁊ in h ſigt mūdi gtemptuſ ⁊ abiectō terrenoꝝ. Cyreneuſ īterp̄. heres. In quo notatur Nota
gtemplatiua q tanq̄m hereditaſ in ꝑpetuū ꝑmanebit. vn̄ pſa. xvı. hereditaſ mea iſte
paciā ad tribulacōneſ carniſ. Triplex ad tribulacōneſ que nob inferunt ab alijſ ut ſup.
vel quaſ inferim̄ ipſi carni eam ſpūi ſeruire cogenteſ. ⁊ ꝑ paciam humilianteſ. uel
quaſ ipa caro nobiſ irrogat ꝑ aſſiduaſ temptacōneſ. Tribulacō enī carniſ incem
ꝑtinet interceſſoriſ ⁊ nos reconcilıat ipi xp̄o. vn̄ Iudic. iij. clamore quē exaudiet dō
ꝑceſ uraſ ſi manenteſ ꝑmanſeritiſ ī ieiuniiſ ⁊ oronibꝫ ī gſpectu dn̄i. Item Iob.
xxxiij. Si fuit ꝑ eo angeluſ loquēſ. ⁊ c̄. miſerebit̄ eiuſ ⁊ dicet. Inuenit inquo ei
ꝓpicier. Conſūpta caro eiꝰ. ı. ſuppliciuſ. ⁊ c̄. angeluſ ꝑ hoīe loquenſ. xp̄c ē angeluſ
magni gſilij pro hoībꝫ interpellanſ ad patrem qui in ſupplicio pacientiſ inueniſſe
ſe dicit uiam ꝓpiciacōniſ. Item. pſa. xlv. Ego dn̄ſ facienſ pacem ⁊ creanſ malum.
facit enī dn̄ſ pacē aīe dū malū creat in carne. Beatus B. felix cogitacō oīſ acti
oneſ ad iuſticiam dirigit. vt ei intencō ſana ſit ⁊ opacō recta. felix qui paſſioēſ
corpiſ ꝑ iuſticiā ordinat. vt quicq̄d patit̄ ꝑ dei filiū paciatur. Sic ⁊ de corde detol
latur murmuracō ⁊ ī ore uerſet̄ graciaꝝ actō ⁊ uox laudiſ. Iac. ı. Beatuſ uir q̄ ſuffert
temptacōnē. ſuffert. ı. ſubtuſ fert q fit qn̄ ho dn̄atur temptacōni. vn̄ Gen. iiij.
Sub te erit appetituſ tuuſ ⁊ tu dn̄aberiſ illiuſ. Paciā in deſpectu ⁊ uilitate nimi
dı. hanc exhibuit xp̄c magr̄ nr̄ ad ipam exemplo noſ inuitanſ. vn̄ pſa. liij.
Non ſpēſ ei neqꝫ decor ⁊ uidim̄ eū deſpectū ⁊ nouiſſimū uiroꝝ uirū doloꝝ ⁊ ſci
entem infirmitatē. ⁊ q. abſconditus uultuſ eiꝰ ⁊ deſpectuſ. Vere languoreſ nros
ipe portauit ⁊ dolo. nos. ip. tu. vn̄ reputauim̄ eū q. leproſū ⁊ percuſſū a deo
⁊ hu. Ipe aūt uulneratꝰ eſt ꝑ iniq̄tateſ nraſ attrituſ eſt ꝑ ſcelera nra. diſci
plina pacıſ nre ſup eū ⁊ liuore eiꝰ ſanati ſum̄. ⁊ c̄. Non eſt ſpēſ ei neqꝫ de
cor xp̄o pacienti. Non erat ſpēſ neqꝫ decor diuinitatiſ ſcdm opinionē uidencıū.
vl' ad litteram. q celuſ a lapiſ illiciuſ ſputiſ ⁊ c̄. ⁊ induxit eū noſ ꝓphe. Multo aū
uidere oculiſ carniſ. vn̄ luc. x. Multi regeſ ⁊ ꝓphe. ⁊ c̄. Cum dico deſpectū ꝑ uo
luit ⁊ maledictū. Gal. iij. et talem deſiderauim̄ q eiꝰ paſſio nra fuit curacō. pu.
uij. lignū uite. ı. crux uł xp̄c deſideriū ueniens. pu. x. Deſideriū iuſtoꝝ oē bonū.
xp̄c qui dr̄ deſideriū colliū eternoꝝ. Gen. ī fine. vl' deſiderauim̄ eū deſpectū. ı. ta
liſ erat nob neceſſitaſ neceſſ. Sicut terra deſerta ſitit ⁊ deſiderat ymbrem quē au
da eſt. q tūc eēt ymber neceſſ. eo m̄ dr̄ hic q opuſ erat nob q xp̄c pateret̄ ⁊
flueret nob ab eo fluuij ablucōniſ ⁊ redempcōniſ. ſ. aqua ⁊ ſanguiniſ ⁊ ⁊ oiſ
copia gracia ⁊ ſcīa ſcripturarū. Tūc enī cataracte celi apte ſūt. vn̄. gaudiu tao
ameū. ⁊ thaurıſ precij nri effunderet̄. pu. vij. Sacculū pecunie. ⁊ c̄. Tūc fonſ
ſignatuſ diſruptuſ eſt ut oēs biberent ⁊ oēs ab eo copiam ſumerent. puteuſ
qui altuſ ꝑfunduſ erat nec habebam̄ ī quo haurirem̄ ſurſum. aſcendit ut
oīſ diffuſiuſ flueret. q aqua tanto ad pluresfluit quanto ab altiori deſcen
dit. Ideo dr̄. Num. xxi. aſcendat puteuſ. ⁊ c̄. Sequit̄. et nouiſſimū uiroꝝ. ı. hu
milliū ⁊ uiliſſimū opinionē. vel ꝗ cuiuſ uilitate. vnū doloꝝ q̄ ē gſtructō
[...]uacōne ſciencie que ſolet fieri ī dignacōne laudiſ uł uitupij ⁊ taliſ

fuit abiectior corā mūdo tanto ē preciosior corā deo. vn̄ Greg. Justus quāto mūdo
uilior tanto deo et angelis preciosior. et h' uerissima humilitas que appetit uilitate
vn̄ B'. verus humilis uult humilis predicari. sz uilis reputari. et tn̄ debeo reputare
ipm̄ cariorē quāto recolo ipm̄ pro me fuisse uiliorem. vn̄ B'. de xpō quāto pro
me uilior tanto m̄ carior. Ro. contra heluidium. Quāto sunt humiliora q̄ pro me
passus est tanto illis amplius debeo. Item notandū qd magna fuit humilitas na
tiuitatis sz in infinitū maior humilitas passionis. Natus ē enī de nocte sz cru
cifixus in meridie. In ignobili ciuitate et parua natus. In capite regni et ubi p̄
dicauerat et miracula fecerat et fere omnibz notus erat crucifixus. In natiui
tate pannis inuolutus. In passione uestimentis nudatus. Illic int' bouē et asinū
i psepio reclinatus. hic int' latrones i cruce exaltatus. Illic i diuersorio. hic in
montis supcilio. Illic p̄sentibz maria et ioseph. hic coram turba multa q̄ con
uenerat ad diem festum. Illic absconditus in secreto. hic expositus i manifesto
Illic a magis adoratus. hic in pretorio pilati usqz ad caluariā fustigatus. Ibi
mr̄e deosculatus. hic i facie consputus. Illic dulciter tractatus. hic crudelit' lacera
tus. ppt' h' opprobria et ignominias. Dicit ipse ysa. l. posui faciem meā ut petrā
durissimam ut possit fieri comparatio, durā ad contumeliosa uba. duriorem ad
ignominias. et uerba, durissimā ad clauos et uulnera. Ideo dicit ei pr̄. eze. iii.
ut adamantē et silicem posui te faciendo. Ite ad heb. xii. xpc proposito sibi gaudio
sustinuit crucē confusione contempta atqz in dextera dei sedet. Nota. Singula
uba. Ebr. xi. fide moyses grandis factus, negauit se eē filiū filie pharaonis
magis eligens affligi cū populo dei quā temporalis pcc̄i hr̄e iocunditatē. maiores
diuicias estimans thesauro egyptiorū impperiū xpi. Aspiciebat enī remuneratio
nē sup illud fide moyses grandis factus. et c. Dicit Orig. Magne fidei est
contemnere iocunditatem peccati ~~[illegible]~~ i.

Pacientia ad egritudines corporales. Mich. i. Infirmata est i bonū q̄ habitat
in marath. Bonū   In hospitali ul' leprosaria ad multiplex bonū infir
matur quis. Primo. qz multociens redit hō per egritudinē ad uitam glie qui prius
erat mortuus i sanitate. vn̄ sup illud Job. v. uulnerat et medetur. Dicit Greg.
Mens uiuificatur ex uulnere quo mortua iacebat in salute. Scd̄o qd egritudo
corporis pacient' tolerata meret' consolones mentis. vn̄ sup ps. Scd̄m multitudinem
dolorum et c. Dic' Greg. Juxta pondus afflictionis dispensat' mensura consolationis.
Tercio. qz infirmitas supplet penā debitam pro pctīs q̄ nō posset pagi in hac
uita. vn̄ eccl. xx. est qui multa redimat modico precio transitorie egritudinis
pacient' tolerate. ul' et altei' tribulationis. Quarto. qz infirmitas augmentat
meritū et alie tribulationes. vn̄ Greg. Multa pacientibz in terris multa mercedes i
celis. Quinto. qz tunc recolit hō uitam preteritam et quamqz se emendat. vn̄ Job. xx
increpat per dolorem i lectulo et omnia ossa eius marcessere facit. Sexto re
frenat prauas concupias. vn̄ eccl. xxxi. Infirmitas grauis sobriam facit aīam.
Septimo. qz egritudo ad mortem tracto est peremptoria nō ad morte dilatoria
monet de facienda pace cū dn̄o et de comparanda gr̄ia assessorum. i. pauperum et sanctorum.
Octauo. qz tribulatio pacienter tolerata meret' requiem et refugium. vn̄ abac. iii. Ingrediatur
putredo i ossibz meis et subt' me scateat. ut req. i die trib. Nono. qz con

firmat licentiam iusti. Unde uirtus in infirmitate perficitur quia cessante fortitudine dum pec-
catur infirma. Et hic tu poteris colligere in scripturis multiplicem fructum tri-
bulationis. Sequitur. Qui habitat in ubo habitandi notatur perseuerantia in ma-
rich. quia interpretatur amarum tempore uel amaritudo peccati. In uitas patrum. Dicebat magnus
quidam senex discipulo suo infirmanti. Non contristeris ex infirmitate uel pla-
ga corporis. Summa enim religio est ex infirmitate quis gratias agat. Si ferrum
es eruginem per ignem amittis. Si uero aurum per ignem probatus. Magnus ad maiora
procedis. ne anxieris frater. si enim dominus uult te in corpore torqueri. tu uero qui es qui
molestie ferras. Sustine frater et roga eum ut qui uult illa concedat. Item bonum est
ad idem. Iob. v. Beatus homo qui corripitur a domino et cetera. Beatus. id est ad bonum suum natus
quia unde natus. Beatus est cui omnia optata succedunt in futuro. Primo autem fit mentio
de beatitudine et maxime per tribulationem et patientiam acquiritur et correptionem presenti
succedit et ad quam ueniatur per uiam humilitatis. Unde sequitur. homo. et ideo non de-
bet murmurare ulterius suam. attendens cum sit putredo et postea uermis. Iob. xxv.
homo putredo et filius hominis uermis. Item xiiii. homo natus de muliere. quasi putredo et uili-
tas breui uiuens tempore et ideo patiens habens ad tollerandum repleri multis miseriis. et ideo mul-
tum debet desiderare flagella per que et post que transeat a miseria ad gloriam. Qui
corripitur in presenti per quod probatur esse filius. Paulus. xii. Quia flagellat dominus om-
nem filium quem recipit et qui patitur in filio complacet sibi. Quis enim filius quem non cor-
ripit pater a domino qui iustus est et misericors per quod apparet ipsum esse de numero filiorum
Increpationem frater domini ne reprobes quia ipse reprobaret te. Unde de impatientibus dicitur
Ier. vi. argentum reprobum uocate eos quia dominus reiecit illos quia ipse uulnerat et me-
detur. Ibi Greg. Dum transitorio dolore aeternum a perpetuo liberantur. Ecce causa quare
non reprobanda est correptio uel increpatio uulnerat carnem medetur anime. Uulne-
ra enim que facit patientia medicina sunt. Unde dicit. Deut. xxxii. Ego occidam
exterius ueterem hominem et ego uiuere faciam. Interius nouum hominem patiatur et ita-
nus eius saluabitur quia passiones eius sunt sanationes. Egritudo enim famulus
est domini. quandoque uidet te dominus nolentem conuerti et uolens quod conuertaris uel etias lar-
giaris. ad hoc immittit egritudinem. Exemplum de beato Egidio qui dominum ro-
gauit dominum ut numquam plaga eius sanaretur in uita presenti. Uolens quod haberet
tamen dominus semper eum uisitandi. tribulationem et egritudinem desiderabat Iob. vi.
dicens. Quis det ut ueniat petitio mea et quod expecto tribuat mihi deus et qui
cepit ipse me conterat. Soluat manum suam et succidat me. et hec sit consolatio
mea ut affligens me dolore non parcat. Nota quod dicit soluat manum;
uidetur enim dominus quasi ligatam habere manum dum non ferit hic ut feriat in eter-
num. Item super psalmum. Domine ne in furore et cetera. Domine hic ure hic seca. Integer. id est ad om-
nem iniuriam et tribulationem sicut supra notatum est perfecta quia fere idem est
quod integrum. Iac. i. patientia opus perfectum habet ut sitis perfecti et integri in nullo
deficientes. patientia opus perfectum habet. id est perfecte facit operari. suum perfectum opus. Unde
intellige ut sitis perfecti non deficientes in uirtutibus. et in futuro integri ple-
nam beatitudinem suscipientes. Uel sic. ut sitis in futuro integri. In primo
in nullo deficientes ne quantum ad substantiam premii. scilicet auream. nec quantum ad orna-
tum. scilicet aureolam que debetur martiribus. Hanc perfectionem patientie ostendit

manducare uobiscum &c. Deut. in fine. De uiris patientibus. Inundationes maris quasi lac suggent. hoc inuenies infra. Hora suggent. In quo notatur desiderium instancia et delectatio. vero enim patienti tota tribulatio mundi non sufficit. Exemplum de beato Vincentio dicente ad Dacianum. Insurge ergo &c. Item. Idem tortores suos pene preueniens moras carnificum arguendo ad penam alacriter properabat. Job. vi. Quis det ut ueniat petitio mea. Sup. abac. iii. Ingrediatur putredo. que autem retributio proueniat ex hac festinatione patiendi pro domino. Hora. Ecc. xi. Benedictio domini in mercedem iusti festinat et in honore uelociter processus illius fructificat.

Hylaris. Unde dicitur Gen. xxiiii. quod de Rebecca que interpretatur pacientia nupsit Ysaac. quod interpretatur Risus eligans iunctura. Sed hylaritate enim pacientia mortalis est et infecunda non in. pro gaudium internum fecundatur. non solum generare filios id est opera uirtuosa. Item. Gen. xxxv. Mortua est Delbora nutrix Rebecce et sepulta sub quercu. Delbora interpretatur apis que habet mel et aculeum. hec est tribulatio que animum lenit per hylaritatem et carnem pungit per amaritudinem. hec uero tribulatio nutrit Rebeccam id est pacientiam. Unde ad Ro. v. Tribulatio pacientiam operatur. Infra. hec moritur uiris iustis quod nichil eam reputant. Sed de tribulatione pocius gaudent et sepulta sub quercu id est sub cruce. quercus ramosa passio multarum circumstantiarum que fructificat peccatis id est peccatoribus. Mt. iii. Io. Mel siluestre edebat. Mel siluestre delectatio in tribulatione. hic est cibus Iohannis id est illius in quo est gratia. Luc. in fine. Dominus post resurrectionem preter piscis assi et fauum mellis edebat. Beda in glo. quod illos in corpore suo dominus inquieret suscepit qui cum tribulationes sentiunt amore interne dulcedinis non recedunt. De remuneratione huius pacientie dicitur. i. Pe. iiii. Communicantes Christi passionibus dicit pluraliter propter multiplices circumstancias passionis scilicet sputa. flagella. alapas. Unde Cant. i. Dicit sponsa. fasciculus myrre &c. Item propter pluralitatem passionum in toto corpore Christi. Unde oportet quod unumquodque membrum illius corporis recipiat particulam suam. Gaudete. hoc est in reuelatione eius glorie. quando scilicet omne uelamen ignominie auferetur. Et uincenti dabitur manna absconditum. Gaudeatis animo. exultantes corpore. Et hec ingeminatio signat gaudium duplex futurum pro gaudio pacientie habito in presenti. Primo dicit Gaudete simpliciter quo ad statum presentem uiri sancti et si gaudent mente in tribulationibus. tamen dolent quantum ad carnem. Sed in futuro gaudebunt mente et corpore. Unde ps. Cor meum et caro mea exul. in deum uiuum id est exultabunt preteritum pro futuro ponit prophetica certitudine. Item. Jac. i. Omne gaudium existimate fratres cum in temptationes uarias incideritis. Omne gaudium id est perfectum quod auget iustitiam in presenti et gloriam in futuro. In tempt. pluraliter temptationum. alia interior que est culpe. alia exterior que est pene. et de hac agitur hic. Incideritis casu pene non culpe. Talis casus pocius est exaltatio quam casus. Sed dicit casus opinione hominum. Incideritis. ex alto fidei uite opinione uarias. quod quanto plures tanto maior corona. Sed autem dicitur. Et ne nos indu. in temp. id est ne nos permittas induci id est succumbere temptationi interiori scilicet que est culpe. Act. v. Ibant apostoli gaud. &c. ps. Letati sumus pro diebus quibus nos humiliasti &c. Job. v. In uastitate et fame ridebis. Eccl. i. Usque in tempore sustinebit paciens. et postea redditio iocunditatis. Item. ad Cor. xii. Libenter gloriabor in infirmitatibus meis &c. Unde placeo mihi in infirmitatibus meis. ad Col. i. Gaudeo in passionibus meis &c. De beato Vincentio dicitur ad penam alacriter properabat. Item. Agatha letissima et glorians ibat ad carcerem &c. ad Ro. xii. Spe gaudentes in tribulatione pacientes. In ad Cor. ii.

c. latrone. et post crucem statim habuit paradisum. sicut ei promisit dominus. Amen dico tibi hodie
mecum eris in paradiso. Tales sunt qui in cruce tribulationis sua crimina recognos-
cunt et pacienter sustinentes. et de necessitate virtutem facientes. promerentur post
miserias temporales sempiternam requiem. Tercii sunt ut latro blasphemus qui in tribulationibus
non desistunt a culpis quia propter peccata sua tribulantur nec vere peccata confitentur sed potius blasphe-
mant et murmurant dicentes. Unde meruit hoc. quare punit me deus. et cetera. Hii et tales post crucem
descendunt in infernum. De hiis dicit Ieremias ii. Frustra percussi filios vestros disciplinam non re-
ceperunt. Tribulatio enim presens aut est filius culpe precedentis si cum gratiarum actione sus-
cipitur. Sicut dicit Gregorius. aut est initium pene sequentis si cum murmure toleratur. Item
dominus apostolis. Matthei x. Ecce ego mitto vos sicut oves in medio luporum. et cetera. scilicet ut sitis simplices et
innocentes coram occisoribus. Ideo est Petrus appellat martyres lapides. I Petri ii. Lapides qui ton-
duntur pressuris martyres sunt sive vere. scilicet murmuratione sive cupiditate sive necessitate et
hiis. Est enim triplex paciencia. asinaria. mercennaria. voluntaria. sive christiana. que asi-
nino modo patitur. Dicit paciar quia oportet vel quia expedit quod mercennarie dicit paciar
quia expedit. quod voluntarie vel christiane. Dicit paciar non quia oportet vel quia expedit sed quia
bene placet. Unde Bonum mihi domine quia humiliasti me. et cetera. paciendo tribulationes viriles ut non
dissolvantur festuca modice tribulationis. ad quod invitat psalmista dicens. Viriliter age et confortetur c.
Iacobi i. Beatus vir qui suffert temptationem. quia est virilitatis. Ioel iii. Clamate in gentibus sanctifica-
te bellum. suscitate robustos. ascendunt omnes viri bellatores. concidite aratra vestra in
gladios. et ligones vestros in lanceas. Infirmus dicat. quia ego fortis sum. et cetera. De talibus dicitur Iob
iii. Qui parati sunt suscitare leviathan. leviathan contra se suscitant quia eius maliciam
provocant. Ideo est legitur. Exodi xii. quod prima mansio filiorum israel fuit ramesse quod sonat com-
motio tinee. secunda sochot quod sonat tabernacula quia cum ei per pacienciam attingit se ad eum
dominum de egypto viciorum ut transeat ad tabernacula militum christi. Diabolus. commovet omnem
tineam temptationum. quarum commovere propter ut impediat transitum eius. hac paciencia munitus
erat apostolus dicens. ad Romanos viii. Certus sum enim quia neque mors neque vita. et cetera. poterunt
me separare a caritate dei que est in christo ihesu. Item ii Corinthiorum xii. Cum infirmor tunc potens sum.
Item. Philippensium iiii. omnia possum in eo qui me confortat. Hanc pacienciam habuit beatus An-
dreas qui dicitur virilis sicut patet in legenda sua. Proverbiorum xii. Non contristabit iustum quicquid
ei acciderit. sive bonum sive malum. Ideo dicitur Ecclesiastici v. Esto firmus in via domini. et cetera. audax sis
in appetendo tribulationes. Unde Iob xxxix. De forti equo qui significat virum iustum exultat
audacter. In occursum pergit armatis. contempnit pavorem nec cedit gladio. et cetera. Proverbiorum xxx.
Leo fortissimus bestiarum ad nullius pavebit occursum. Proverbiorum xxviii. Iustus quasi leo confidens
absque terrore erit. Talis leo fuit beatus Vincencius sicut patet in legenda eius. Non enim in
afflictionibus alienus erat hoc qui in prosperis non didicit esse leo. Ioel iii. Infirmus dicat quia ego
fortis sum. hanc audaciam precepit dominus. Matthei x. Nolite timere eos qui occidunt. et cetera. Discrecio in eligen-
dis que tollanda sint. Est enim quedam paciencia asinina fere. scilicet non sustinenda tamen opposita sancta zelo-
na in paciencia. De qua Ieremias. Inflammatur ait. xx. Factus est sermo domini in ore meo quasi ignis estuans
claususque in ossibus meis et defeci ferre non sustinens. Audivi enim contumeliam multorum et cetera.
De hoc dicitur. psalmus lv. In indignatione mea percussi te. Eodem lxiii. Indignatio mea auxiliata est
mihi. hac Phinees percussit pugione coeuntes. Numeri xxv. eo lucratus est pactum sacerdocii sempi-
ternum. Exodi xxxii. hac Moyses armatus interfecit ydolatras transeuns a porta in portam per
totus populus [illegible]. hac Samuel trucidavit regem Agag. reservatum a Saule. I Regum xv. hac
dominus facto flagello de funiculis eiecit vendentes et ementes de templo.

nitentem illos. Malediccionis enim uas uel metallum quod ex elimatione contraxit rubiginem. Omnes
ergo xpisti iniurias omnium temptacionum et tribulacionem aduersitatem infirmitatem et huiusmodi. Intellige limam
eorum. Ex hiis igitur omnibus debes potius elimari et lucidari. quam peccati rubiginem contrahere. Quid putas si
ciphus deceret a fabro factus et honeste habet intelligentiam irasceretur ne martello quorum consideracione
figuratus est et formatur irasceretur. ne lime cuius elimacione lucidatur est et decoratus. Non
quin potius adoraret et amaret utensilia ista sicut dicitur ipsa serica uestis adorat acum. Doctor
bonus scilicet xpistus qui dicit. Matthei. xxiii. Magister uester unus est xpistus. qui per tribulaciones et afflictiones erudit
discipulos suos. Unde Jeremias. vi. Jdem. lix. per omnem dolorem et flagellum erudieris ierusalem ne forte
recedat gloria mea a te. Eodem. xxxi. Castigasti me domine et eruditus sum et cetera. Proverbiorum. xxiiii. Qui paciens est multa
gubernabitur sapiencia. Qui autem inpaciens est exaltat stulticiam suam. Eodem. xix. Virga
atque correpcio tribuit sapienciam et cetera. Ysaie. xxviii. Vexatio dabit intellectum auditui. Item per exemplum
aliorum qui flagellantur a domino in presenti erudit deus uiuos iniustos. Unde Ysaie. xxvi. Si feceris iudicia tua
in terra. iusticiam discent habitatores orbis. Ergo quod plangit se deus de quibusdam. Jeremias. ii. Dicens frustra
percussi filios uestros disciplinam non receperunt. Eodem. vi. Frustra conflauit conflator. Confla
tor id est predicator. id est predicator. Malicie eorum non sunt consumpte. Item eodem. v. Percussisti eos et non
doluerunt attriuisti eos et renuerunt accipere disciplinam. Inspiciens uidet et scit et in conspectu
eius uictoriam nostram desiderantes et parati succurrere et secundum nos orantium non debemus segnitur
agere sed uiriliter. Unde Boecius. magna nobis si dissimulare non uultis iniuncta est necessitas probitatis
cum omnia agatis ante oculos iudicis cuncta cernentis. Considerat enim xpistus de celo certamina
nostra sicut patet in beato Stephano. vii. Actuum. et clamat. certate adiuuabo. uincite coronabo.
Unde dicit Augustinus super Johannem. Pugnare enim militis est. dei iuuare. Regis autem coronare uicto
rem. Breuitas leuitas quod flagelli grande lucrum. id est magna retribucio. De hiis tribus dicitur. ii. ad
Corinthios. iiii. Jd quod in presenti est momentaneum et leue tribulacionis nostre supra modum in sublimitate
eternum glorie pondus operatur in nobis per hoc quod dicitur momentaneum non breuitas temporis. quo
premimur. per hoc quod dicitur leue. modicitas tribulacionis presentis respectu future. per hoc dicitur
eternum glorie pondus retribucionis magnitudo que sequitur pacientiam. In hiis igitur uerbis potest mira
antithesis annotari. ut singula singulis uideantur respondere. ut uidelicet hoc quod
supra modum respondeat huic monosillabe dictioni id quod tribulacionis presentis denotat bre
uitatem quod dicitur eternum ei quod ponitur momentaneum. quod glorie ei quod dicitur tribulacionis. quod dicitur
pondus ei quod ponitur leue. Item ad hoc quod facit. quod dicitur de martiribus et aliis quibusdam pro domino tribulatis.
Sapiencie. iii. In paucis uexati corporaliter. Unde Matthei. xxiiii. Super pauca fuisti fidelis. In multis bene disponentur
ut patet in legendis suis. Sed in paucis dicit in comparacione scilicet et   future glorie. quod sicut
dicit ad Romanos. viii. Non sunt condigne passiones huius temporis ad futuram gloriam. que reuelabitur in nobis. Dimissum
peccatum. Commissum scilicet graciam. Promissum scilicet gloriam. Item Luce. xix. quod fidelis fuisti super. x. talentis
eris scilicet super. x. ciuitates. Vel in paucis uexati reputatione sua. quia licet pena eorum esset magna
tamen parum reputabant. Unde seruienti Jacob pro Rachele. vii. annis Genesis. uidebantur dies pauci pre
magnitudine amoris. Jacob iustus. Rachel uita eterna. Sic est et hodie de bonis contemplatiuis.
In multis. quia quatuor dotes eorum corporibus que nunc tribulantur dabuntur in gloria uite. Videlicet
claritas agilitas subtilitas et inpassibilitas disponentur. scilicet ab eterno dispositum fuit. Luce. xxii. Vos
estis qui permansistis mecum in temptacionibus meis. et ego dispono uobis sicut disposuit mihi pater meus regnum. ut edatis et cetera. uel melius
quod dicit disponentur. quia pro diuersitate meritorum erit uarietas premiorum. Juxta illud Johannis. xiiii. In
domo patris mei mansiones multe sunt. Bene autem disponentur tunc quia bene disposuerunt domum suam

Sperans ut videlicet intentionem dirigat ad retributionem. ad Ro. xii. Spe gaudentes. et unde sequitur in tribulatione patientes. Gen. xxxv. Venit iacob .i. luctator ad ysaac patrem suum qui interpretatur risus. quia risus spes consolatur luctatorem. ad phi. iii. Configuratus sum morti eius .i. christi. si quo modo occurram ad resurrectionem que est ex mortuis. et c. In tribulatione .n. totum desiderium ad dominum conuerti debet ut dicat patiens. Domine ante te omne desiderium meum. et c. unde ysa. anima mea desiderabit te in nocte sed et spiritus meus in precordiis meis de mane vigilabit ad te licet forte non caro que concupiscit aduersus spiritum. Desiderabit te in nocte aduersitatis sed et spiritus et c. De mane prosperitatis vigilabo ad te promerendum. Vel sic anima mea .i. inferior portio rationis desiderabit te in nocte peccati. unde lavabo per singulas noctes lectum meum. sed et spiritus meo .i. in superiori parte rationis in precordiis meis .i. in intimis desideriis de mane vigilabo ad te. unde deus deus meus ad te de luce vigilo. unde anime nox et desiderium recte coniungitur spiritui mane et vigilia. Talem patientiam habebat moyses. unde ad hebr. xi. fide moyses grandis factus est et c. Aspiciebat enim remunerationem. Item. xii. per patientiam curramus et c. Aspicientes in auctorem fidei et consummatorem ihesum. Item. ii. parali. xx. Cum ignoremus quid agere debeamus hoc solum habemus residui ut oculos nostros dirigamus ad te. Ideo orat apostolus. ii. ad thess. iii. dominus dirigat corda nostra in caritate dei ad faciendum bona et patientia christi ad sustinendum mala. humilis ut videlicet totam virtutem suam quam habet in patiendo deo attribuat. a quo est patientia. unde dauid ab ipso patientia mea. et secundum quod dicit apostolus. ad phi. iiii. Omnia possum in eo qui me confortat. et vincenti Vincentius dacianum. videbis me dei virtute plus posse quam tu torqueor et c. et talis patientia secura est securitate spei de remuneratione. unde ps. patientia pauperum non peribit in finem. ysa. liii. De domino et reputauimus eum percussum a deo et humiliatum. ad talem patientiam inuitabat petrus i. ca. iiii. Qui patiuntur in benefaciendo non propter peccata secundum voluntatem dei .i. secundum quod deus vult commendant animas suas fideli creatori nichil de se presumentes sed humiliter dicentes. nos autem populus tuus et oues pascue tue. Item. huius contra presumptuosam confidentiam. quia sicut dicitur. eccl. xi. Nescit homo utrum dignus sit amore vel odio sed omnia seruantur in futurum incerta manifesta ad exemplum aliorum ut fracto alabastro .i. corpore tunc impleatur domus .i. ecclesia ex odore unguenti .i. sanctitatis illius qui frangitur. Thus .n. vel unguenta aromata vel combusta redolent. Talis fuit patientia christi. qui passus est pro toto mundo vidente populo extra ierusalem in monte caluarie ad quod inuitat omnes. Tren. i. dicens o vos omnes qui transitis per viam attendite et videte. et c. et hoc est quod legitur. prov. xix. Doctrina viri christi per patientiam noscitur. Ad hoc idem inuitat. Iaco. v. exemplum. accipite fratres exitus mali et longanimitatis laboris et patientie prophetas qui locuti sunt in nomine domini ecce beneficiamus eos qui sustinuerunt sufferentiam Iob. Audistis et finem domini vidistis et c. Sic construe o fratres accipite exemplum exitus mali. exitus .i. mortis penalis et longanimitatis que est expectatio bonorum. et patientia que est sustinentia aduersorum exemplo .s. prophetarum qui .l. ecce beneficiamus eos .i. magnos reputamus et veneramur qui sustinuerunt. Non dixit imitamur quod plus esset. Multi sanctificant et laudant martyres sed noluerunt imitari quod nichil aliud est quam mendaciter adulari. Tales erat balaam qui videns filios israel. xxiii. num. dixit. Moriatur anima mea morte iustorum. et fiant nouissima mea horum similia. Sufferentiam iob audistis. et finem christi vidistis. Signanter autem. sufferentiam. Iob et non finem. finem domini et non sufferentiam Iob. n. sicut veteri homini restituta sunt temporalia. christo novo homini in mundo omnia aduersa sed in fine glosa resurrectio secuta est. Non ergo dicit finem Iob sed sufferentiam .i. patientiam et finem domini. quia ad patiendum exemplo Iob inuitat. et tamen non ut temporalia recipiant. sicut Iob vetus homo. sed eterna sicut christus novus homo. Homo .n. vetus in temporalibus spem ponit vel finem constituit. homo novus in eternis et propter eis patitur. Ideo ipse post premissum dixit. math. v. Beati qui persecutionem et c. Subiungit. Sic .n. persecuti sunt prophetas qui fuerunt

ante vos. Item ad phi. i. ap. que circa me sunt magis ad profectum uenerunt euangelij ita ut uin
cula mea manifesta fierent in xpo in omni pretorio in ceteris omnibus. et c. Recta fit ut paciatur propter deum.
et ad ipsum fine dirigatur. Unde Jer. xv. Domine in paciencia tua suscipe me. Scito quoniam sustinui propter te opprobrium.
Item ps. Quoniam propter te sustinui opprobrium. operuit confusio faciem meam. Sup. Unde beatus. b. Felix qui passiones carnis
propter iusticiam ordinat ut quicquid patitur propter dei filium patiatur ut et de corde tollatur murmuratio et mo
te uertatur gratiarum actio et uox laudis. Item recta rectitudo. ij. scilicet est uelle quod deus uult. Sed deus
uult te tribulari ergo debes uelle quod deus uult alioquin tortuosus eris. et grata. i. gratias referens in
omni tribulatione. Tribulatio enim cibus est. et potius paciencie. Unde Tren. iij. De uero paciente. Dabit
percucienti se maxillam saturabitur opprobrijs. Videtur ergo paciencia illa comedere non tanquam xpiana
sed uelud excommunicata uel heretica que gratias non reddit post prandium suum. Item cum cantandum
sit de nocte sicut de die ad laudem et gloriam dei. Unde Job xxxv. Qui dedit carmina in nocte q
sunt gratiarum actiones in tribulatione. que per noctem figuratur. hoc est unum carmen. s. gratiarum
actio. Aliud totum attribue iusticie dei et culpe proprie. Unde Job. xxxiij. Peccaui et uere deliqui
et ut eram dignus tribulationis non recepi. et in ps. di. In die mandauit dominus m. s. et nocte tri
bulationis canticum eius. s. gratiarum actionem. Videtur quod gratias non agentes in tribulationibus et
pressuris nesciant cantare horas noctis. non habeant nisi dimidium breuiarij. Tales enim non con
surgunt de nocte cum ps. non uidentur uiuere secundum ecclesie uel ordinis instituta. Dan. iij. Tunc hy
tres quasi ex uno ore hymnum dicebant et benedicebant deum in fornace et c. ad benedicendum
deum et gratias agendum. In tribulatione inuitat nos ap. uerbo et exemplo. ij. ad cor. i. benedic
tus deus et pater domini nostri ihesu xpi pater misericordiarum et deus totius consolationis qui con. nos et c. Ut pos
simus et ipsi consolari eos qui in omni pressura sunt et c. Item cum paciencia sit donum dei. Unde
ps. ab ipso est paciencia mea. Victoria tribulationum deo debet attribui per gratiarum actionem. Unde ap.
. ij. ad cor. ij. Deo autem gratias qui semper triumphat nos. i. triumphare facit in xpo ihesu et c.
hac paciencia muniti erant. beatus laurentius cum diceret positus super craticulam. assatus gratias
ago. et beatus Job. i. Dicens amissis rebus et filijs. Sicut placuit domino ita factum est sit nomen domini
benedictum. Beatus Ber. Ingratus reputabitur cum diffusio uenerit qui non potest docere deo.
Cantabiles. m. e. iusti. t. et c. Sine murmure. s. ut simpliciter patiatur exemplo domini. Unde
i. Pe. ij. Qui cum malediceretur non male. Cum pateretur non comminabatur. tradebat
autem iudicanti se iniuste et c. Sup. di. Qui peccatum non fecit nec inuentus est dolus in ore eius.
quia non in uerbo peccauit nec murmuris aut improperij emisit uerbum. qui eum maledicebant quasi seductorem
et demoniacum. Non male. i. non improperabat eis mala que in ipsis erant. et hec est simplex
et perfecta paciencia. Num. xi. Ortum est murmur populi quasi dolentium pre labore et accensus ignis deuo
rauit extremam partem castrorum. Sap. i. Custodite uos a murmuratione et c. Ideo dicitur eccli. x.
Vir prudens et disciplinatus non murmurabit correptus. et c. continuata. i. finalis et perse
uerans exemplo paciencie xpi qui non descendit de cruce nisi mortuus in ea. Licet iudei clamarent.
Si rex israel es descendat de cruce et ei credimus et c. et tu si filius dei es per imitationem et aspiras
ad hereditatem et regnum. sicut dicit ap. ad Gal. iiij. Quod si filius et heres per deum noli descendere
de cruce tribulationis. Noli libenter fugere pati pro xpo. Solus enim qui perseuerat hic uere dicit
domino. Pater qui perseuerasti in cruce suscipe spiritum meum. Qui ergo non perseuerat in bono quod
incepit est sicut fructus uermiculosus quem uentus temptationum ducit ante maturitatem
et talis fructus non est ydoneus ad reseruandum. Sed porcis solet proici et talibus animalibus rugi
entibus preparatis ad escam. Ad finalem paciam inuitat nos ap. ad hebreos. xij. dicens.

quasi tristes semper autem gaudentes. Ysa. xxiiii. Dicitur de uiris iustis qui sunt extra domum hin-
nient. de mari leuabunt uocem etc. Hinnitus ad leticiam pertinet. Mare amari-
tudinem tribulationis designat. Leuabunt uocem per gratiarum actionem. sine culpa. i. innocens.
Talis fuit passio Christi. Ysa. liii. Sicut ouis que est animal innocentissimum ad occisionem
ductus est etc. i. Pe. iii. Christus passus est pro nobis etc. qui peccatum non fecit etc. Eodem. Christus
semel pro peccatis nostris mortuus est iustus pro iniustis etc. Sic expone. Unde dicit semel
perfecte tendimus mortuam mundo et carne pro eo pro peccatis nostris tollendis. Iustus pro
iniustis. Et sic non est magnum si nos patiamur pro eo. Sequitur. Ut nos offerret deo mor-
tificatos quidem carne uiuificatos autem spiritu ut nos offerret deo quod facit duplicatam
quamdam laudabilem in conspectu patris ostendit et autem per carnis mortificationem pro illo
gaudentes immolari mortificatos carne. uiuificatos autem spiritu. Contra illos qui mur-
murant quod uidetur eis quod non meruerunt pati tribulationes. Dicitur i. Pe. ii. Que enim
gratia est si peccantes et colaphizantes suffertis. Sed si bene facientes sufferetis patienter
hec est gratia apud deum. Eodem. iiii. Nemo uestrum patiatur quasi homicida aut fur. aut ma-
ledicus. aut alienorum appetitor. Si autem ut christianus. quasi diceret. non erubescat qui patitur
pro Christo. quod non patietur sine remuneratione. Sed erubescat committere scelera. quia enim
patitur homicida aut aliquis talis nulla remuneratio expectatur. Sed forte talis
passio est ei initium pene eterne. Si autem ut christianus. i. quia est christianus et innocenter
patitur non erubescat immo potius gaudeat quod patitur exemplum Christi. Qui autem
murmurat eo quod patitur sine meritis suis non uult pati ut christianus. Sed qui fur aut
homicida. et tales mallent pati sicut dyabolus qui ex meritis suis quam sicut Christus qui
passus innocenter. Item. tales lugent quod multum possunt in suis tribulationibus lu-
crari tamquam fatui mercatores qui ob id dolent quod sue merces magni erant pretii
portauerunt magnum lucrum. Isti et dolent quod postquam absoluti sunt a debitis
multum possunt lucrari. et magnum colligere thesaurum meritorum et faciunt. ad si
uellent quod tantum merita possent acquirere apud deum. dicit si meruisse libenter
paterer quod est dicere. Si deberem redderem et uolunt dominum suum debitorem. quod dicit
talis. quod meritoria est et magni precii. passio mea. ideo doleo. Item tales uolunt
deo bene reddere quod debent. sed uolunt ei aliquid commodare. Item cum Christo elegit inno-
center pati et sine culpa sua nobis et reliquerit exemplum ut sequamur uestigia
eius. quasi sibi pessimum elegisset quod est impossibile. dolent. Item. nolunt tales ad cali-
cem domini bibere gratis nisi symbolum patri prius apposuerint. et sic cum uino sue pa-
tientie uolunt aquam de merito suo permiscere. Ysa. i. Caupones tui etc. Item quod
innocenter et sine culpa sua patiuntur festum spirituale faciunt innocentes. quasi pro Christo
non pro suis meritis sunt occisi. Similiter et illi quibus pro bono quod agunt obprobria uel
dampnum a malignis hominibus inferuntur. Isti et si hoc non intendant quia malunt
demonibus quasi pro suis meritis sempiterna patiuntur incendia similantur quam filio dei
qui passus est innocenter. Item notandum quod tria genera patientium inueniuntur in passi-
one. scilicet Christus innocens. latro penitens. et latro blasphemus. quod iustus sine culpa patitur
Christum imitatur. et hec est patientia ueri christiani. imitari uidelicet patientiam Christi. Christus enim
iniuria est pati et pro iustitia. pati pro Christo est. Latro dexter passus est pro culpa sua
in cruce compunctus et correptus est flagellis. et cognouit Christum in cruce quem
antea non cognouerat. Unde Abacuc. iii. In medio animalium cognosceris a bono

In disciplina perseverare tanquam filiis offert se deus. Iaco. v. Pacientes estote usque ad adventum
domini qui incipit in fine capitulo. Ecce agricola expectat preciosum fructum terre pacienter ferens
donec accipiat temporaneum et serotinum. Expressa similitudo. quia sicut agricola iacto semine paci
enter sustinet estus pluvias tempestates. ventos. et frigora. donec percipiat fructum temporalem. pale.
quanto magis sustinendum est pro fructu celesti quicquid accidit adversi. et nota. quod dicit precio... ...vite sum.
quia precium est laboris agricole. Temporaneum vocat laboris primicias serotinum plenarium fructum. .. an
tiqui. Temporaneum fructum vocat stolam anime. Serotinum stolam corporis. Sequitur. In verbis iaco.
Pacientes estote. et vos. abac. ii. Si moram fecerit expecta eum. quia veniens veniet et confirmate
corda vestra. Si gravia inferantur. Quoniam adventus domini appropinquabit quando nos ad gloriam tortores nostri ra
pientur ad penam. De tribulatione huius pacte dicitur. Ecc. i. Usque in tempus sustinebit paciens. et postea red
ditio iocunditatis. quod ostendit apostolus ad thi. iiii. Dicens. Bonum certamen certavi cursum consummavi fidem ser
vavi. de reliquo. reposita est mihi corona iusticie. quam reddet mihi et cetera.

Scriptura. Unde Ier. xvii. Lignum. i. vir iustus quod ad humorem gratie mittit radices. i. extendit cogita
tiones. et ideo timebit cum venerit estus tribulationis. Unde prima ad cor. x. Fidelis est deus
qui non patietur nos temptari supra id quod potestis sed faciet cum temptatione proventum ut possitis
sustinere. Dat enim deus inveni frigoris temptationum. sicut lanam consolationum. Sic enim servitor
domino. Sic et dominus tenetur servo succurrere obsesso alias dedicatione faceret castri sine crimine.
Doctrina. s. consolatio et instructio. Ecc. xviii. Ros ne ardorem tribulationis refrigerabit eos.
Ros. i. gratiosus sermo. vel gratie stillicidium. Sic et verbum dei melius quam datum. Ros ne ecce verbum
super datum bonum et utraque cum homine iustificatio. ii. ad cor. i. Benedictus deus et pater do. n.
ihesu christi. pa. m. et d. t. c. Ut possimus. et ipsi consolari eos qui in omni pressura sunt per exortatio
nem qua exortamur. et ipsi a deo et cetera. Hic conveniunt omnes auctoritates de hac materia.
Meditatio. Unde ps. tunc non confundar cum perspexero in o. m. t. et illud. Tribulatio et angustia
invenerunt me man. tua. medi. m. est. Unde sequitur. Equitas testi. tua in eternum. Item cogi
tavi dies antiquos. i. dies culpe quos introduxit adam. et annos eternos in mente ha
bui. quos ostensurus est christus et prophetis duobus. s. ad deiciendum culpam et consequendam gloriam
paciencter sustinendum est. Lectio sacra. ad Ro. xv. Quecumque scripta sunt ad nostram doctrinam scripta
sunt. ut per pacienciam et conso. scripturarum spem habeamus. Item propheta ad dominum. propter verba labiorum tuorum
duorum testamentorum. Ego custodivi vias duras tribulationum que ducunt ad dominum. cum
pretiis. Oratio. n. patitur adversitatem debet se convertere ad orationem. Unde ysa. xix. Clamabunt ad
dominum a facie tribulantis et mittet eis salvatorem et cetera. Sicut fecit sarra ad imperium ancille.
Thob. iii. Dicens. Peto domine et cetera. ps. In tribulatione invocasti me et liberavi te et cetera. Ad dominum cum
tribularer clamavi. Iaco. in fine. tristatur aliquis vestrum. oret equo animo et psallat. tristatur ali
quis vestrum illata iniuria. vel culpa vel dampno. domestico aut aliqua alia re. Ecce optimum
remedium. oret. e. a. Ut deus mittat ei consolationem. ii. cor. ii. Ne habundantiori tristicia
absorbeatur. que morbus est anime. Et sic dicit. Ieronimus. super. eg. Oratione curantur pestes mentis.
Psallat iustus feriens. i. iusticia dei tribulationem immittentis quia nichil potest facere nisi iuste. Unde
conitigat unde doloris considerata equitas et iusticia ferientis. Sicut enim deus misericors
est. Unde dat bona. ita et iustus est. Unde et reddit penam pro culpa. Item in presenti operatur
mia. In futuro retribuetur iusticia. Amicis autem suis retribuet in presenti mala sua ne
retribuat in futuro. Inimicis bona dat in presenti. nec dabit in futuro. Ideo dicitur. In eternum
non servabo illi. et iusto misericordiam meam. Ibi aug. In presenti non servatur misericordiam in eternum

seruet. Ideo dicit uetus paciens eu͂ Job. ij. Si bona suscepim⁹ de manu dei ꝛc. Deꝰ. n. p̱mittens nos
tribulari reddit nobis q̄d nob̄ debet ex meritis nr̄is. s. penā dans q̄ bona adiicit que nō meruim⁹.
Dilectio patris qui dicit apo. iij. Ego quos amo arguo ꝛ castigo. ecc̄. xix. Qui diligit filium
assi[duat] ps. ei flagella. Eccl̄o. Pū. xxiij. Qui parcit uirge odit filiū. Item Pū. iij. Quem
di[ligit] dō castigat ꝛ q̄si pater in filio cōplacet s̄. ꝛ Sicut glo. aug⁹. sup. xij. ad hebr.
Si exceptꝰ es a passione flagelloꝝ exceptus es a nūō filioꝝ. Item ibidem dicit alia glo. ille
ad temp⁹ parcit sponsus. i. zelus xp̄i qui spons⁹ est aīaꝝ qui dicit ego sum deus zelotes ꝛc.
qui se zelotem appellat ꝓꝑ ꝓprietates zelotis pū. vi. ꝗ Zelus ꝛ furore uiri. i. furibundus.
zelus x̄ sponsi aīaꝝ non parcet n̄ adultero diabolo. n̄ adultē. i. ꝑcatrici aīe in die uindic
te. i. in die iudicij ꝛ c. Sap̄. i. Auris zeli audiet omnia. auris zeli. i. dei zelantis. i. castita
tem exigentis audit omnia qꝛ zelus amoris excitat eum ad audiendū sicut zelus uiri in
uxorem excitat aures eī. Qui. n. zelū h̄t uxoris nō p̄ eī dissimulare lasciuiam n̄ motus
illicitos om̄s actus eī diligent̄ obseruat. nich̄ lasciuiū in ea. Nich̄ dissolutū equanimit̄ pati[tur].
qꝛ ḡ xp̄c sponsus est animaꝝ ardentissime zelans eas nut⁹ inordinatos seu colloquia pu
nit ut corrigat et excessus hī ne declinent ad adulteriū sp̄itale. Sepe ꝛ zelotes ex zelo
uerberat sponsam suam ꝛ non peccantem. ꝛ hoc debet attende qui patitur tribulatōm q̄le
cūq̄. Qꝛ. n. cont̄ uoluntatem dei utitur creaturis. ꝛ in hoc delectatur fornicat⁹ qꝛ amore
deo debitū n̄ sponso impendit creature. Deus autem illos quoꝝ zelū h̄t fornicantes gla
dio tribulationis ꝑcutit ut castiget ꝛ eos ab adultāna separet dilectiōe. incorrigibilem aū
relinquit. q̄ndo eī sponsus uxorem et dat ei bellum repudij cū castigatione conspicit nich̄
ꝓficere apud illam. Vn̄ dicit ꝓꝑ iniquitates uēās dimisi mr̄em uēām ꝛ de magna ira nō
punit hic ut puniat ineternū. Unde dicit eze. xvi. Auferetur zelus meus a te ꝛ quiescā
ne irascaris ampl⁹ ꝛc. Item osee. iiij. Non uisitabo sup̱ filias uēās cum fornicate fuerint.
ꝛ sup̱ sponsas uēās cū adulterauerint. hec attendens. ps. dicit. Noli emulari in ma. ꝛc.
Non debent. n. uiri iusti mirari uel dolere si tribulent⁹ malis b̄n h̄ntib3. Nemo. n.
mirat⁹ quod urtica nō metit⁹ aut triunc⁹ intriticum. Colloquintide non ꝑsforantur sicut
uue n̄ terra ponit⁹ in fornace sicut aurū. mali. n. terra sunt nich̄ querentes n̄ terram. Vn̄
dcm̄ est pⁱmi homini. Gen̄. iij. Terra es ꝛ in t̄ram ibis. Justi ū aurū. ꝛ Ideo ponunt⁹ in for
nace ut efficiantur puriores. nec ipsi tribulantes timendi sunt cū nich̄ aliud possint
q̄m eī deus ꝑmittit. Vn̄ ysa. x. Nunq̄ gl̄abit⁹ securis cont̄ eū qui secat. In ea aut̄
exaltabitur serra contra illum a quo trahit⁹. Item eodem. x. Virga furoris asur. ꝛ c. plus
aff̄s genitricis. i. xp̄i qui se appllat matrem ꝓꝑ aff̄m quem h̄t ad uos. ysa. lxvi. Quomodo
sicut blandiatur ꝛ mater ꝛ c. Sicut. n. solet mr̄ facere puero ablactando ponens amarū
aliquem sup̱ mamillā ut puer sentiens amaritudinē mamille fastidiat. Sic xp̄c amaritu
dinem multiplicem admiscet dilectioni ꝛ dulcedini tempaliū. Ut sic nos separet a mamilla
carnis ꝛ mundi. Vn̄ mundana felicitas multis amaritudinib3 respersa est. ꝛ beat⁹. Gḡ. Ulc
ris asp̱sum iter facit deꝰ. ne dū delectant⁹ in uia obliuiscantur eoꝝ que desiderabant in
patria. Quidam enī h̄at mamillam presentis dulcedis semp̱ h̄re nolunt in ore suo alioq̄
lugent ꝛ dolent. ꝛ hij sunt miseri mammo tracti. pueri centū annoꝝ maledicti. ysa. lxv.
Deꝰ aut̄ sicut mater ipsos tenere diligens turbat eis aff̄m tempaliū ne placeat ꝛ admiscet
aff̄m molestie uino. i. dulcedini tempaliū ne ebriantur ꝛ efficiantur insani. s. ꝛ eī ꝛ sui
futurj obliuiscantur. ꝛ In hys om̄ib3 parcit eis eis ꝛ puidet ꝛ ad gr̄aꝝ ꝑ om̄ib3 istis te

mittat actionem. Secundum beneficium matris istius est quod ipsa est lotrix nostra. Unde apo. i. Qui dilexit
nos et lavit nos a peccatis nostris etc. Et ad hoc officium precinxit se lintheo mundo carnis ut lavaret
pedes. i. affectiones discipulorum. Sustine ergo pacienter a lotrice tua caput tuum scabiosum et pe-
diculosum pectinari pectine tribulationis. Sustine scabiam eradicari et pediculos infernales. i. in-
honestas affectiones et cogitationes auferri. Noli murmurare. noli recalcitrare sicut fatui pueri
quibus odiosa est pectinis familiaritas. Sed sicut sapiens filius pie matris pensans affectum et uti-
litatem attendens gratiam. Sustine pacienter gratias agens. Compaciens medicus. i. Christus qui
dolens interitum mortis periit scilicet. salvavit mundum languidum donans reis remedium. De
hoc medico dicitur Jer. viii. Numquid resina. i. medicina non est in galaad. i. in ecclesia aut medicus. i.
Christus non est ibi etc. Resina hec sanguis Christi defluens a corpore eius quod est arbor vite. Medicina efficax
est ad omnem morbum cui clamat humana. scilicet natura egrotalis per peccatum primi parentis. Sana
me domine et sanabor. Jer. Medicus autem per tribulationem tangit nos ad curandum quod signatum est Ma.
viii. In hoc quod tetigit leprosum dicens. Volo mundare. Manus. n. scilicet reliquie sunt quibus sanat
fideles egrotantes. Unde Job v. Percutit et manus eius sanabunt. Medicus. n. hominem graviter vulne-
ratum cum secat. ut sanet et vulnus vulnere curat. In tactu et eius figuratur consilium ipsius ad
tribulandum. Unde cum ipso sumus in tribulatione. et quod ipse non vult adesse medium inter nos
et ipsum. Medium quod nos dividit ab ipso vicia sunt et peccata. Unde Ysa. Iniquitates nostre diviserunt
inter nos et deum nostrum etc. qui autem minuuntur quod tanguntur ab eo videntur ipsi quasi leprosum reputare.
Ysa. liii. et nos reputavimus eum quasi leprosum etc. et faciunt sicut obsessi qui muro exteriori
destructo interiorem fortiorem edificant. Deus. n. volens nos eripere de potestate diaboli et impio obsidet
nos et machina tribulationis quam nobis immittit dissipat murum exteriorem carnalium pectorum et nos
contra quam murmuramus fortiorem murum ire et odii construimus. Item. Ge. xxvii. Dixit Ysaac
Jacob filio suo antequam daret ei suam benedictionem. Accede fili mi ut tangam te et probem utrum
tu sis filius meus an non. Tunc. n. tangis cum corripis. et tu deus tetigit te per tribulationem non recog-
noscit te ad filium non dabit tibi benedictionem. Item tangit nos deus et lacerat nos pectans et man-
cipellis diversarum tribulationum ut capiat et sibi acquirat civitatem anime. Si ergo hunc benignum
et clementem medicum pacienter sustinere noluerimus ipsum cyrurgicum quasi sentiemus. Bonitas
huius. Christus. n. summe bonus est et fons bonitatis a quo vel de quo fonte fluunt omnia
beneficia. quod omne datum optimum. desursum est etc. Qui eadem caritate propinat nobis amara. qua
et dulcia. Cum quadam egritudine indigeant fomentis et aliae combustionibus. et aliae incisu-
ra. Unde auctoritas membra putrida ferro indigent in cauterio. Ipse autem cognoscit figmentum nostrum. Bo-
nus et pius est ut secundum beneplacitum suum. et sicut scit nostris infirmitatibus expedire sic faciat nobis et
secundum misericordiam suam. Gre. Tanto quisque pacientius ferramentum medici tolleratur quanto putridum esse conspi-
cit quod secat. Item deus discipulis suis. Jo. xx. Sicut misit me pater et ego mitto vos. quasi ea caritate mitto
vos ad tribulationem qua pater misit me ad passionem. Amici gratia. Amicus vester Christus est. Unde Luc.
Quis vestrum habebit amicum etc. Qui flagellatus est et disciplinatus pro amore meo vel vestro.
ut nos reconciliaret patri. Unde Ysa. liii. Disciplina pacis nostre super eum. etc. Si aliquis princeps
vel nobilis disciplinetur pro culpa sua sicut solet fieri in processionibus quando satisfaciunt ecclesie spoli-
ate secum eo alii nobiles ad ipsum honorandum licet nichil meruerunt. Multo fortius nos
christiani ut principi nostro ihesu Christo faciamus honorem et deferamus societatem maxime cum propter
iniquitates nostras vulneratus et attritus propter scelera nostra cum ipso debemus spoliari et pacienter
tribulationes sustinere. et si ab omni culpa essemus immunes. Unde ii. ad thi. ii. Fidelis sermo

mortui sum⁹ & conuiuem⁹. Si sustinem⁹ & conregnabim⁹. Item .ii. cor. iiii. Semp mortificatione ihu
in corpe nr̄o circumferentes. ut & uita ihu in corporib; nr̄is manifestetur. Semp .n. nos q uiui
mus in mortem tradim⁹ &c. Consortis protectio. xp̄c .n. asociat se tribulantis. Vn̄ cum in ipso sū
in tribulatione. & ptegit eos ne possint supari. Vn̄ Jer. i. bellabunt aduersum te .s. tribulationes m̄
& nō preualebunt q2 ego tecū sum ait dn̄s ut liberem te. Eodem .xx. Dn̄s mecū est q̄si bellator for
tis &c. Dat & illis audatiam ne timeant adūsa. Vn̄ ysa. xliii. Noli timere &c. & paulo p̄. Cū
ptransieris p aq̄s tecū ero & flumina non opient te. Cum ambulaueris in igne non cōbure
ris & flāma non audebit te q2 ego tecum sum deus tuus scs̄ isrl' saluator tuus. Hanc so
cietatem petebat Job. xvii. Pone me iux te & cui⁹ uis manus pugnet ḡ me. q. d. tunc nō time
re. Item eccl. iiii. Sapia .i. xp̄c in temptatione ambulat cum eo & in primis eligit eū in am
bulatione inuisibili consortiū & protectō. q2 dn̄s in temptatione comitatur & ptegit eū ne cada
at ruina. Sed & in p̄mis elegit eum .i. ad p̄.s. ad eterna. ul' ut sit inter p̄mos uel p̄mis eleg
eum .s. p infusionem gr̄e antequā eligatur ab eo p exercitium bonoꝝ. Vn̄ nō uos me elegistis
Sz ego elegi uos de hac ambulatione cum tribulatis. dicit gg. Quod trib; pueris missis
in fornace a nabug. Dan. iii. Ignis consumpsit uincula eoꝝ. sz uestes nō attingit & ita ignis
retinuit uim suam ut seruiret eis sz amisit ne noceret. & vidit nabug⁹ quartum simi
lem filio dei ambulantē cū eis. In qua ambulatione notat⁹ consortium affectus. & qd assistit
tribulatis. & facit eos pficere de uirtute in uirtutib;. Item de associatione xp̄i ad tribulatū dicit
ipse dn̄s. ysa. xl. Seruus meus es tu elegi te & nō abieci te. Ne timeas q2 ego tecū sum ut
ductor uie. consolator miserie. attritor & exterminator hostiū. Ideo dr̄ tribulatio. Pu. iii. Dn̄s
erit in latere tuo. & custodiet pedem tuū ne capiaris. Passio xp̄i .i. recogitatio passiōis xp̄i.
Beatus. B. Non sentiet martyr uulnera sua. si xp̄i uulnera intueatur .i. recogitet. Ideo mo
net ap̄s. ad hebr. xii. Recogitate eum .i. iterum & iterum cogitare eum qui talem sustinuit a pctō
rib; aduersus semet ipsum contradictōm ut non fatigemini ai̅s u̅ris deficientes. Non dū n̄
usq; ad sanguinē restitistis &c. & .i. pe. iiii. xp̄o in carne passo & uos eadem cogitatione armami
ni &c. Passionis .n. dn̄ice frequens recogitatio armatura est spālis contra om̄ temptatiōm &
tribulatiōm. Vn̄ ibi dicit aug⁹. Tanta ē uirt⁹ sedule meditatiōis crucis xp̄i. ut si continue
habeat⁹ p oclis mentis & in corde. fideliter teneat⁹. Nulla concupia. Nulla libido. Nulla pec
cati. Seruare possint inuidia. Sz continuo ad eius presentia tot⁹ ille pctī & uitiis fugatur
exercitus. Ideo dr̄ de sapia eccl. iiii. Qui intuetur illam pmanebit confidens. Passio .n. xp̄i
firma est petra. Vbi xp̄c posuit faciem suam ut petram durissimam. Sup quam dom⁹ edifica
ta non timet ruinā nec foraminib; hui⁹ petre timet columba accipitrē. Item aliorū passio
xp̄i recogitata paciam uiam ipse passus fuerit innocenter & nos ex meritis
nr̄is. tū passiones corpis .i. scōꝝ n̄ adequntur passionib; capitis. Vn̄ Jo. xx. Cū petr⁹ uidit lin
theamina posita & sudariū quod fuerat capud ihu non cum lintheaminib; positū. Sz se
paratū inuoluta in unū locū q2 passiones corpis non respondent ex equo passionib; capi
tis. Aurifaber sapiens ille .s. qui fabricat⁹ auroram et solem. qui de luto p sapiam suam
& p grām facit aurū. qui ht fornacem presentē mundū folles incentoꝝ maloꝝ. mallos
tribulatores iustoꝝ ul' psecutores limas detractores irritatores contradictores. inuidentes
odientes & h'. Si uis q' esse uas in honore in domo dn̄i & nō in contumeliam nō abhorreas for
nacem sustine patienter. folles limas & malleos. Noli rubiginari ex lima. Noli contra
scoriam ex fornace ne sis de nr̄o coꝝ. de quib; dr̄. Jer. vi. Argentū reprobū uocate eos. q2

cogentes in presenti carnem servire spiritui. Mali vero ponentur, quia male et inordinate se habent et deponentur ubi nullus est ordo sed sempiternus horror inhabitat. Item diligenter notandum est quod presens
tribulatio quasi sompnium est. Sed remuneratio sine frequens leticia. Veritas. Unde super illum locum .ii.
ad Cor. vi. quasi tristes semper autem gaudentes. et similia que ponuntur in illa serie. Dicit augustinus
in Io. Quibusdam additur ut vel sicut, vel quasi, vel tanquam, quia hec sicut sompnium transeunt. Sed gloria ponitur
quasi tristicia vera hic quasi gaudium hic non quasi quia gaudium certa res est tristicia quasi in sompnis
transsiit. Ideo per spicas olivarum signantur apostoli. Zach. iiii. qui erant quasi spice obsite paleis et aristis super quos tribulationes tanquam ariste surgebant et necessitates corporis tanquam palee adherebant. Ecce quod tribulationes sunt quasi ariste que fragiles sunt et cito franguntur. Item de brevitate et levitate flagellorum presentium. Dicitur Job. xxxv. Nunc enim non infert furorem suum nec ulciscitur
scelus valde. Sed in futuro faciet hoc unde malach. in fine. Dies veniet dicit dominus exercituum que non
derelinquet eis radicem et germen. per hoc innuitur quod nec cogitationem, id est radicem, nec actionem, id est germen malam relinquet dominus in malis impunitam. Unde et dicitur sap. Disrumpet illos. Item de modicitate tribulationis et magnitudinem premii. Dicitur Baruch. v. ubi loquitur ad ierusalem. Circumdabit te deus diploide iusticie. Ecce pena et imponet mitram capiti tuo honoris eterni.
Ecce gloria. Item .i. Pe. i. Prenuncians que in christo sunt passiones. Ecce pena et posteriores glorias.
Ecce premium. Item de magnitudine premii dicit dominus abrahe. Ge. xv. Noli timere abraham
ego protector tuus sum et merces tua nimis magna nimis. Sic dixit dominus beato dyonisio
in carcerato. Mecum est enim maxima merces tua. et in his qui te audierunt. Salus in regno
meo. Culpe vehementia. Unde mich. vii. Iram domini portabo quia peccavi ei. donec causam meam
iudicet et faciat iudicium meum. Gen. xlii. Dicebant fratres ioseph. Merito hec patimur quia peccavimus in fratrem nostrum, id est christum. Beatus Gregorius. Tanto quisque patientius ferramentum medici tollerat,
quanto putridum esse conspicit quod secat. Preteritarum penarum pondus. Unde ad hebr. x. Rememoramini pristinos dies. In quibus illuminati magnum sustinuistis certamen passionum et cetera. hoc est quod
legitur de beato dyonisio veniente parisius non veritus incredule gentis experiri feritatem,
quia virtutem suam preteritarum penarum recordatio roborabat. et cetera. Res hostilis, id est exultatio demonum et hominum malignorum qui dicunt videntes aliquem deficere in tribulatione. Vel per patientiam
moveri. Tre. ii. En ista est dies quam expectavimus invenimus vidimus. Item in ps. ubi loquitur
demonibus. Dixerunt euge euge viderunt oculi nostri. et alibi. qui tribulant me exultabunt
si motus fuero per impatientiam scilicet. contra hoc orat propheta. Illumina oculos meos ne unquam obdormiam in morte. nequando dicat inimicus meus et cetera. tristantes dolor incasus non continuus. Unde ior
domini intercedentis flammam ignis et cetera. Dominus enim previdens nos non posse pati tantam tribulationis quam
exigunt peccata nostra non totum simul immittit sed paulatim ut possumus sustinere. Ut Job
i. et ii. Secundo filiorum. Tertio corporis proprii. Quinto in obiurgationibus amicorum. Ipse autem totum sustinuit simul quia non fuit dolor sicut dolor ille. Unde dicit Psalmista. Omnes fluctus tuos induxisti
super me. Item omnia excelsa tua et fluctus tui super me transierunt. De hac divisione sine
intercisione. Divisit mare, id est amaritudines tribulationum mundi et perduxit eos ad
terram promissionis eterne. congrua causa. Unde Job. v. Nichil fit in terra sine causa et cetera. Contingit enim accidere
quod deus aliquotiens flagellet aliquem sine culpa. Sed nunquam flagellat aliquem sine causa. Unde
ysa. xxvi. In semita iudiciorum tuorum domine sustinuimus te et cetera. Item quando sic orat tribulatus Job x.
Indica michi cur me ita iudices. De hoc habuisti supra. Item alio modo potest hec intelligi. Licet enim iniustam causam habeamus contra diabolum quia omnes peccavimus tamen quia pendente causa nichil debet

mittari. Ideo dicit cum temptationes et tribulationes immittit eam nimiam que prius erat mitia (?)
eam fecit. et Ideo si pacientes sustinemus habebimus sententiam pro nobis. et in ... In pacientia vestra possidebitis animas vestras.
Ideo dicit ad eph. iiii. Nolite locum dare diabolo. cum facit in pacientia. apoc. iii. Quia servasti verbum
pacientie mee. et ego servabo te ab hora temptationis. Summum bonorum. unde nimis honorati sunt amici
tui deus. quia amicicia adquiritur per tribulationem. unde canit ecclesia. Calicem domini biberunt et a-
mici dei facti sunt. Hoc est quod legitur eccl. xxiiii. Gloria magna est sequi dominum et cetera. videlicet per vestigia
illa que calcavit in cruce et nobis calcanda reliquit. De quibus dicitur i. pet. ii. xpistus passus est pro nobis
nobis re. ex. ut se. vesti. ei. et cetera. Item. Gregorius. Per calicem pertingitur ad maiestatem. Unde est quod cum
filii zebedei peterent a domino concessum tanquam familiariter ei adherere volentes. mat. xx. Responsum
est eis. Potestis bibere calicem quem ego bibiturus sum. Sine potu calicis ad concessum non perveni-
tur. Item ad Gal. vi. michi absit gloriari in cruce et cetera. Ibi dicit beatus B. Grata est ignominia crucis
ei qui crucifixo ingratus non est. Nichil autem gloriosius quam xpisti portare obprobrium propter hic honorem in con-
spectu dei (?) Ibant apostoli gaudentes a conspectu consilii. v. act. Quoniam digni habiti sunt pro nomine ihesu contumeliam pati. Magna enim dig-
nitas pro xpisto pati contumeliam. Reprobatorum flos .i. prosperitas. Unde augustinus. continuus successus tem-
poralium eterne reprobationis signum est certissimum. Ideo dicitur viro iusto. eccl. ix. Non zeles gloriam
et opes peccatoris. Non enim scis que futura sit illius subversio. et In ps. Noli emulari in ma. et cetera.
Deus enim temporalia largitur ipsis malis ne credant summum bonum sed filiis suis .i. iustis iuris reser-
vat bona eterna. Unde abraham dedit cuncta que possederat ysaac. Gen. xxv. per quod significatur
bona eterna que proprie sunt possessio domini. Filiis autem concubinarum largitus est munera. per que significantur
bona temporalia et separavit eos ab ysaac filio. De ipsis autem bonis eternis non gustabunt mali sicut
patet de divite epulone. Luc. xvi. et ysa. lxv. Ecce servi mei comedent et vos esurietis. et cetera. Iustis
autem non dat temporalia. ne forte illis per dilectionem adherentes obliviscantur. vel si currerent de-
mus. Unde Gregorius. pater subtrahit filio nummum cui tamen totam reservat hereditatem. Ideo Luc. xv.
conqueritur filius ille familias dicens patri suo. Ecce tot annis servio tibi et numquam mandatum
tuum preterii. et numquam dedisti hedum ut cum amicis meis epularer. Respondit pater. Fili tu semper
mecum es et omnia mea tua sunt et cetera. Exempla bonorum. videlicet xpisti sanctorum. conveniunt enim exempla
bonorum. flagellat siquidem deus omnem filium quem diligit quem recipit. Prov. iii. et Ibi dicit be-
atus B. Unicum habebat filium pater in celis quem ad hoc misit in terram. ne sine flagello rema-
neret. Si iusto flagellat deus in presenti ut misereatur eis in futuro. Reprobos autem. quomodo. Unde
iob. xxx. Ad dexteram calamitatis mee illico surrexerunt. et cetera. Ad dexteram orientis est fulgor
meridiani caloris. Ad sinistram autem gelicidium aquilonis. Ille igitur calamitates surgunt
ad dexteram orientis que in igne positum flammam tribulationis non consumit. sed examinat
aurum. et qui tribulationem libenter patitur propter fulgorem eternum. Ad sinistram autem orientis
assurgit calamitas quem tribulatio redigit in favillam. vel qui flagella presentia re-
fert ad finem transitorium et caducum. Unde autem calamitates suas dicit. Beatus Job. illico surrexerunt
quia pena iustorum in presenti consurgit. sed mala reproborum venient in futuro. quorum iram in
ira mea ca. minuitur. et In diem perditionis servatur malus. et ad diem furoris ducitur. Job. xxi.
Item super illud. ad eph. v. Redimentes tempus quoniam dies mali sunt. Dicit glo. Abel esse renuit
quem chaym malicia non exercet. Item super illud hebr. xii. Tanquam filiis nobis offert deus. Dicit
glo. Si exceptus es passione flagellorum exceptus es a numero filiorum. Ideo dicit beatus Gregorius. Labores
precedentium recolamus propter hic exempla dicitur ad He. xii. Ideo et vos tanquam habentes impositam
nubem testium et cetera. per paciam curramus propositum nobis certamen et cetera. Unde autem dicit nubem testium

q2 scõꝝ exempla refrigerant z obumbrant. z ita seruant paciam. in estu tribulatõm. Ideo autẽ nom̃
assignat testib3 q2 refrigant estuantes in bellum. Confortant ẽ exempla preliantes. Item
aureis scĩs tanq̃m ex nube fuit pluuia salutaris exempli suauis z dulcis. cui gustus. ostendit
q̃m efficacẽ gutte maris. i. angustie tribulatõnis in nubib3. i. in scõꝝ cordib3 fuerunt dulc
rate q2 pluuia cũ fuerit irrigati per dei grãm oritur simul in nob. Ideo ẽ dicit dñs aĩe in tri
bulatione posite. ysa. lxiij. Reduc me in memoriã me. s. passum p te. ut z tu exemplo mee
paciencie z p me. z p te. Jdo ẽ dicit dñs petro. luc. xxij. z tu aliqñ conuersus cõfir. fr̃es tuos. exẽplo
uidel. paciẽ tue. ne post lapsum de indulgentia desperent. Item alio m̃. exempla xpi z scõꝝ iu
uant paciam nr̃am. sicut bonum z uerũ exemplar iuuat scriptorem. Vñ in beato ꝑthomartire
prescripsit dñs formam omnib3 martirib3. z ueris pacientib3. Jn eo. n. notata sunt excellentẽ ea q̃
concurrunt in martirio z pacia meritoria. Primũ grã dei preueniens. q2 nõ est eius uolentis
neq3 currentis. s3 dei miserentis. ad Ro. ix. ut dicat paciens grã dei sum id quod sum. Scdm̃
fortitudo. ipsius pacientis que hr̃ ex dono grẽ. Vñ dauid loq̃ns de dño. Ab ipso pacia mea. De his
duob3 dr̃. Stephs plenus grã z for. Tercium est hyllariter pati. Unde lapides torrentis illi
dul. fu. Quartum. diligere tribulationes suos z orare pro eis. Unde p caritate orauit p lapi
dantib3 dicens. Dñe ne statuas illis hoc peccatum. Quintum. causa. q2 uidit ihm stantem
z pugnantẽ secũ contra adũsarios suos. Sextum. finis. q2 uidit celos aptos z c. Septimum
pseuerantia q2 usq3 a deo pseuerauit in paciã. quod ẽ orans p psecutorib3 obdormiuit in
dño. Ideo stephs hebraice dr̃ norma nr̃a. z bene q2 exemplũ relinquit parũs quod p multas
tribulationes z paciam ueram intratur in regnũ celoꝝ. l' Stephanus interp̃r regula que diri
git. Vñ Gen. ij. ad regulã ꝑua nõ corriges.

Assignato multipli de pacia z adiutorijs eius restat assignare de tribulatione paciencie
ꝑpessa z multiplici effectu eius. Dr̃. autem tribulatõ i scriptura. Fornax. torcular. tribul.
uentilabrum z hi. ut consideratis hoꝝ ꝓprietatib3 possit tribulationis efficacia perpendi fa
cilius. tribulatio fornax. Vñ Sap. iij. Tanq̃m aurũ in fornace pbauit electos dñs. z c. z habetur
Ecc. Fornax tribulationis ligna uicioꝝ. z aurũ uirtutũ purgat. Item qd' for
nax in q̃ fab' ille sapientissim' qui fabricatus est aurorem z solem uasa glie s; fabricat in
honorem. Sicut ipsemet dicit de paulo. ix. act. Vas electõis m̃ est iste ut portet nomẽ
meũ z c. Qui nõ sine cã fabri filius uoluit reputari. m. iij. Jn hac autẽ fornace. s. tribulatõe
quidam consumunt z deficiunt p paciam sicut stuppe z palee. De cuius modi dr̃. ysa. ulm
fortitudo nr̃a ut fauilla stuppe. z opus nr̃m q̃si scintilla z succendetur utrũq3 simul z c.
Ecc. xxi. Stuppa collecta synagoga peccantiũ. Alij aũt purgant. uidel3 ueri pacientes q̃l
erat. Job dicens. xxiij. ꝓbabit me q̃si aurũ quod p ignem transit. ysa. i. Excoq̃m ad purũ
scoriam tuã. Alij uero in meliꝰ commutantur ut testa que solidant. Vñ dñs post tribulationẽ
passionis dic. Aruit tanq̃m testa uirtus mea. Alij ũ meliorem formam induunt ut silex inter
z lapides eius p quod signatur quod in tribulatiõe fortiores efficiunt z clariores. z hec est q̃
silex inuenitur magis in pdicatione clamosi z sonori. z hec est qd' lapis ignis e. Job. xxviij. ferrũ
de terra tollitur. z lapis calorem soluens ineris uertitur. Habet autem dñs metalla sua in q̃b3
operatur. z de quib3 fabricat uasa sua. aurum. sunt tinctabiles p obedientiam rubicundi p
caritatem preciosi. p ueram sapiam. De hoc auro Job. xxviij. auro locus est in quo conflat
argentum. Sunt p confessionem z orõm z grãꝝ actõnem z hi. Job. xxviij. Habet
argentũ uenaꝝ suaꝝ principia z c. Jn ps. Argentũ igne tribulationis. s. examinatum

Scivi .n. q2 durus es tu et nervus ferreus. cervix tua et frons q2 duri9 es tu. et nervus tua erea.
Plumbum suo ponde trahitur ad pfunditum. Hii sunt quorum iniquitates suo ponde sicut
honus gue sup eos guantur. qui peccorum ponde pressi et guati. Descendunt in abissum pecti.
et De hac abyssum in abyssum invocat. vel plubum sunt reprobi qui iustos opprimut et p
luunt. et Sicut plubilamina poluuntur lapides preciosi. Aurum. diaboli mali. vel
mundani sapientes. De quibus Jer. Sapientes sunt ut mala faciant bene autem
facere nescierunt. De hoc auro dr Job. xli. Sub ipso .i. uehemoth. erunt radii sol et sternet
sibi aurum qsi lutum. Tre. iiii. Quomodo obscuratum est aurum mutatus est color optimus.
Argentum dia. eloquentes linguam hntes meretricem sicut advocati et legiste. Vn Jer. vi.
argentum reprobum vocate eos. ysa. i. Argentum tuum versum est in scoriam. Es sonorum
aliis detrahentes et hi. et p maliciam eruginati. Vn ecc. xii. Sicut firmamentum eruginat
nequicia illius. Stagnum ypocrite ut sup. hr et utensilia sua pessima iste faber quibus pro
ducit vasa in opus suum. Forcipes pudor et delectatio. vel malus amor et malus timor
que firmiter tenent hoiem in pecco ne possit evadere de manu dia. Lima. pessimus
et supfluus apparatus. Eze. xxi. Gladius elimatus est mole corce. vel mola pcti ponderosi
tas. Serre pauperum oppssiones. Mallei ultor tribulatores. Incus. obstinata. malicia.
Job. xli. de uehemoth. Cor eius indurabitur qsi lapis et stringetur qsi in oris inc. vel inc
pacia scorum sup. Dia. faber et nescius vel invitus fabricat eis coronas ppetuas. omnis in
pugnando. et omnibus succubendo. Folles. malorum incentores sicut anticatrices et pravi con
siliarii de cuiusmodi dr. Incenderunt igni sctuarium tuum .i. animas fideles. Carbones de
nigrati p amissionem similitudinis dei. qui de facilis succenduntur p iram cupiditatem et
luxuriam. De cuiusmodi dr tre. iiii. Denigrata est sup carbones facies eorum. et c. Ignis pravum
quodlibet desiderium. Vn pa. vi. Numquid potest homo abscondere ignem in sinu suo
ut vestimenta eius non ardeant. aspsio sensualitas bene pasta et potata. Vn Jer. vii.
Filii colligunt ligna et patres succendunt ignem. et mulieres conspgunt adipem. et c.
Aut possunt lacrime meretricum adeps appllari que tam vehementissime succendunt
ignem luxurie in cordibus leccatorum. Vas concavum. cor pfundum. Fornax sicut sup dictum
est torcular. Sic .n. appellat dns tribulationem passionis. vel ipsam crucem. ysa. lxiii. Tor
cular calcavi solus. Cribrum. Vn luc. xxii. Dicit dns petro. Symon ecce sathanas exp
vos ut cri. sicut tri. et c. Sci .n. quatiuntur tribulationibus qsi cribrentur et ventilentur
ut bonum nature et malum culpe que in eis pmixta sunt hnt agitatione .i. tribulatione
sepentur et vel illud pars porcorum infernalium eiciatur. Hoc autem facit hnt ventulatio
in disgregatis qd ignis in continuis. Item sup illud verbum. Symon ecce sathan.
et c. Vt sup. Dicit Beda. Docet dns nullius fidem a diabolo temptari .n. dno pmittente. Satha
nas expetit bonos ad scribrandum. hoc est anelat ad afflictionem eorum. Dns rogat p petro
non ut temptetur sz ut post lapsum negationis ad pristinum statum resurgat. Lescivia
qua dns lavat capita nra .i. mentes et conscias. et dignatur in nob explere lotricis officium.
Vn apo. i. Qui dilexit et lavit nos a peccatis nris et c. Ad hoc officium pcinxit se linteo mu
de carnis sicut dr Jo. xiii. Vt lavaret pedes .i. affectiones discipulorum. Item de hac ablutio
ne dr. ysa. iiii. Si abluerit dns sordes filiorum syon et sanguinem ierlm laverit de medio ei
in spu iudicii. et spu ardoris et c. Item. ma. iii. Ipse baptizabit vos in spu sco et igne et c.
q2 ignis tribulationis scificat peccatores gra dei preveniente novacula. Vn ysa. vii.

In die illa radet dominus in novacula acuta in hiis qui trans flumen sunt caput et pilos pedum et
barbam universam et cetera. In die illa. quia tribulatio dat intellectum auditui. qui intellectus est lumi
nis mentis. Bene autem dicitur radet quia in presenti agitur iusti vigilia sollempnitatis eterne. Unde
radendi sunt hic et preparandi ad festum. Novacula acuta fortis tribulatio per quam dominus resecat
a suis superflua in hiis qui trans flumen sunt. idest iustis qui flumina babilonis. idest divicias
et delicias mundi transierunt contempnendo et bene tribulatio novacula propter tria quia innovat
nos pacientes et preparat ad festum eternum. et resecat ab eis superfluitates temporalium et et
uiciorum. Incidit autem impacientes et vulnerat et elicit ab eis sanguinem peccatorum cum
murmurant et deteriores fiunt. Resecat autem a iustis pilos capitis. idest malas cogita
tiones mentis. et pilos pedum. idest motus illicitos et superfluas affectiones et barbam u
niversam. idest omnem presumptionem de viribus suis. Barba enim virilitatem significat modica autem
tribulatio in qua cum deficimus murmurando. vel impaciencius sustinendo, ostendit nobis
quod nulla est fortitudo nostra. Unde Gregorius. eo de se nisi infirmus nulla senciat quo suis viri
bus parva que impetunt non expugnat. Propter huius rationem cum facit in nobis dominus per oblato
nem. De de tribulatione Job. i. Mr tonso capite corruens in terram adoravit et cetera. Ide
numeri. viij. Iubentur levite radere omnes pilos carnis sue. idest amovere carnales cogitatio
nes. Ventilabrum. Unde math. iij. Cuius ventilabrum in manu sua et permundabit aream
suam et congregabit triticum suum in horreum. paleas autem comburet extinguibili. Tritu
rantur et ventilantur viri sancti quamdiu paleam habent cum grano. idest vicia permixta vir
tutibus. Sed si essent sine peccato: cessarent hec trituratio et ventilatio. et in horreum ponerentur.
De impacientibus autem dicit dominus. Jer. xv. Laboravi rogans et disperdam eos ventilabro in por
tis terre. Item ysa. xl. ventilabis eos et ventus tollet. et turbo dispergit eos. Stimulus.
Unde dicitur ix. act. Durum est tibi contra stimulum calcitrare. idest tribulationem tibi missam a domino.
calcitrare per impacientiam. s. hoc stimulo percutit nos dominus. primo ut eiciat nos a via mala et luto sa
que peccatum et quanto magis flagellatur asinus in hoc stimulo. tanto magis liberatur ad egrediendum
de luto. Secundo ut gressum acceleremus. Et quod in tribulatione non auget orationes et alia bona opera.
[?] Fatuior est asino qui stimulatus magis accelerat. Ideo dicitur ecc. x. Noli cunctari in
[?] angustie. idest noli cessare a bono in tempore tribulationis. Optima autem est et benedicta punctura
que facit nos salire in celum et transire foveas uiciorum. Sicut equitans cum non potest invenir
e viam expeditam stimulat equum suum ut faciat transire foveam. Tercio per stimulum
[?] asinus ipse est asinarius. Unde cum ipso sum in tribulatione. Qui autem dicunt tunc se deseri
stultissimi sunt reputandi. Sed deberent rogare dominum ut propius accederet
lapicida architecti. Unde osee. vi. Dolavi in prophetis strumas. s. uiciorum dolabris tribulationum.
ut videlicet ydonei fierent poni in edificio celesti. Esuries dolat strumam gule. egritudo
strumam lascivie. paupertas strumam cupiditatis. et sic de aliis perpendiculum. Unde zach.
perpendiculum extendetur in ierusalem. Flagellum. qua dominus suos resecat a terra. hoc est ab amore terrenorum.
[?] massa. tribulatio enim que tibi irrogatur sine iniuria est quasi quedam summa pecunie seu
quedam massa aurea vel argentea quam iniuriator et irato animo: iacit inter et iactu
suo tibi efficit ut possis si patienter tuleris redimere te a sorte et usuris quibus districto fe
neratori obligatus es. quos si solveris solum potes carcerem expectare sicut ibi donec solvas
usque ad quadrantem novissimum. et sic magna iniuria que tibi fit aut tribulatio infertur si pa
tienter feras et iniuriam tibi ex corde dimittas precium est tue redemptionis et hoc modo

&c. auricalcu͂ sunt siue stagnu͂ qui ȝ si bonos non possunt adequare. tn͂ pposse eos imi
tantur & ad dn͂m ptinent. vn͂ apo. i. Pedes ei similes auricalco sicut in camino ardenti. Zach.
iiij. sunt videbunt lapidem stagneum in manu zorobabel &c. Es illi qui sunt impiritibi
les p luxuriam & p mundiam & sonori confitendo & laudando & durabiles pseuerando. Eze. i.
scintille q̄si aspectus eris candentis. Ferrum domant carnem. vigilijs. Jeiunijs. disciplinis.
& bone tenent iusticiam. Job. xxviij. Ferrum de terra tollitur. &c. plumbu͂ qui p assiduam re
cogitatione͂ considerant ponderositatem petoꝝ suoꝝ ad dolendu͂. Habet aut̄ & aurifaber
alie utensilia sua conuenientia fornaci que notari possunt hijs uersib;. Forceps. lyma.
mola. cu͂ serris malleus incus. Folles. carbones ignis apsio conta. Forcipes sunt timor
amor que duo tenent hominem hinc & inde. Lime que polliunt uasa dn͂i. i. iustos & tol
lunt ab eis scrupulos & rubiginem sunt dıu͂sa incōmoda miseriaꝝ psentiu͂. Jeiuniu͂ toll'
rubiginem gule. Sitis rubigine͂ obrietatis. disciplina luxurie. & sic de ceteris. Serre sunt
oppressiones maloꝝ q̄s faciunt iustis. dn͂o pmittente. Malleus uerbu͂ dei. vn͂ Jer. xxiij.
Nōne uba mea sunt q̄si ignis & q̄si malleus conterens petras. Que. i. ad thi. iiij. Argue,
obsecra. increpa uisita. optime in optime. Hec est malleatio fabrilis. uel malei quib; conti
dit dn͂s suos. Sunt dampna presentia. in ardet dom' modo tempestas in ea. ul' deficit
messis. Hij sunt ictus diuersi. & hi'. Jncus pacia indurata & firma que totam susti
net malleatione͂ assidue. Jero. Jnter malleum & incudem p multas pcussiones formatur
uas pretiosum. Folles recordationes beneficioꝝ dei que succedu͂t ignem dilectionis dei.
in corde. vn͂ in meditatione mea exardescet ignis. Carbones exempla scōꝝ pcedentiu͂.
qui sicut nos imo plusq̄m nos flagellati fuerunt. Hij sunt carbones desolatorij. ul'
carbones in quib; se fert ignis caritatis possunt dici. paupertas. egritudo & hi'. Tunc .n.
q̄nq; mandant presbitum confitentur pcta.   Vn͂ osee. vi. Jn tribulatione
sua mane consurgent ad me. &c. Jgnis. ipa tribulationis abebiuis q̄ ligna uicioꝝ incī
nerat & consumit & metalla purificat sine ei auxilio non p' uas formari. Gc'. De dn͂o.
igne tribulationis admonet ut in nob' uicioꝝ rubigine͂ purget. Vel ignis iste sigt
caritate sine q̄ tamen n̄ sine igne potest uas fabricari. vn͂ omīa nr̄a in caritate fiant.
aspsoriu͂ gr̄e s͂ stillicidia. que conseruant ignem dilectōnis in corde. ul' etiā conser
uant hoiem in tribulatiōis feruore. De q̄. i. pe. iiij. Nolite pegrinari in feruore q̄
a temptatōn uob' fit q̄si ad nob' contingat. Vas concauu͂ q' continet aqm̄ humilitas
capax gr̄e que summe nc̄a est pacienti & q̄ pessime indiget irrigari. Ecc'. ij. Jn humilita
te tua pacientiā habe. Habet ipse dn̄s faber fornacem suam multiplice͂ metalla sua
utensilia. de quā dr̄ fabro. ysa. liiij. Ecce ego creaui fabru͂ sufflantem in igne prunas
& pducentem uos in opus suum. De metallis hui' fabri dr̄. Eze. xxij. fili hois u͂sa ē
michi domus isrl' in scoriam. Omēs isti es & stagnu͂ & ferrum & plumbu͂ in medio for
nacis facti sunt. Es pcussum resonat. Hij sunt qui pcussi flagello correptionis a dn͂o
ul' aliquo uerbo quod displicet a primo resonant p inpaciam murmurantes. Stag
nu͂ se mentitur argentu͂. Hij sunt ypocrite qui prima facie pretendu͂t ymagine͂
sancte ueritate͂ religionis mentientes. ul' stagnum argento. nec tn͂ ut argentu͂ in
fornace purgatur. s; consumit'. Jta in tribulationib; pficiunt. s; deficiunt. vn͂ Jer. ij.
frustra pcussi &c. Ferrum alia metalla contundit. Hij sunt qui pximos diuersis
iniurijs opprimunt. ul' & ferrum sunt indurati in pctīs suis. De quib' nu͂ dr̄ ysa. xlviij.

non Johes ſʒ iudas ſcarioth. non hereditate dignus ſʒ carcere ꝑpetuo non ſine uicto ſʒ recta uici
oꝛ. credis te ſine pena ſiu tribulatione poſſe intrare in regnum celorum. Legatus quam tm̄
mittit nobis ſumm̄ pontifex xp̄c ad corrigendos exceſſus nr̄os in preſenti. ne dampnem̄ in fu
turo. De hoc legato dr̄. Pu̇. xiij. Legatus fidelis ſanitas ⁊ b̄n dr̄ hac qꝛ tribulatio ſanat ⁊ ꝑg̃at
aīam digne ſe recipientis. ⁊ q̄i quereret̄ quod annunciet hic legatus ſequit̄. ⁊ egeſtas ⁊
ignominia ei qui deſerit diſciplinam. Item ꝯ nuncius uel legat᷒ intuitu illius qui miſit
illum honeſte recipiendus eſt. qui non peccat in nuntium ſʒ in mittentem qui nō honorificat
eum. Vn̄ Luc̄. x. Qui nos recipit me recipit ⁊ qui nos ſpernit me ſpernit. Illi ḡ tribulationē imiſ
ſam a dn̄o male recipiunt uel repellunt aut ꝯ murmurant. De hiis ꝑ dici. Legatū inuadunt
⁊ c̄. ⁊ tales ꝑeant in totam curiam ꝑadiſi ſicut in totam Romanam curiā qui manu̇ mittunt ul̄
non obediunt legato. Item. ij. Re. x. legitur qꝛ dauid uoluit facere mīam cum amon filio naas
⁊ miſit ei nuncios ad conſolationem. Sʒ principes ſui dixerunt quod miſerat ad explorandū.
⁊ fecit eis amon radi dimidias barbas ⁊ precidi ueſtes uſq; ad nates. Sic dn̄s q̄n de mīa pectore
ꝑ nuntiū uiſitat. Vn̄ uiſitat eum diluculo ⁊c̄. Amon int̄ꝑ̄r g̃r inutilis ul̄ gratificatōm ir
murmurans ⁊ ſigt̄ peccatorem ingratum qui de flagello dn̄i murmurat. De quo gn̄s refert de
ber. huiꝰ principes indiſcrete cogitationes illi locuntur. De nunciis. dn̄s. Iſti male ſentiunt
de diſciplina dn̄i. Duos autē effectus h̄t tribulatio. qꝛ punit ⁊ purgat. Dimidiam ḡ bar
bam nunciis dn̄s amon radit. q̄n ingratus animus diſcipline dn̄i medietatem ſui effectus
ſubtrahit. q̄n in diſciplina dn̄i non purgationē ul̄ eruditionem. ſʒ ſolam punitionē atte
dit. Veſtes decurtantur uſq; ad nates q̄n pudibunda hoīs que nō fuerunt tecta ꝑ confeſſio
nem in fine denudabuntur. Edictum ul̄ citatio ſummi regis ut ueniam facere pacem cum
eo. Ysa. Pu̇. i. Vocaui ⁊ renuiſtis. extendi manū meam uidelʒ flagellando uos ⁊ nō fuit qui
aſpiceret. Vnde ꝗ conqueritur dn̄s. Amos. iiij. Percuſſi uos in uento urente ⁊ in aurigine
⁊ c̄. ⁊ non rediſtis ad me dicit dn̄s. ibi multa h̄r. Quid ſi quis citatus uenire contempnit
nōne merito excōicandus eſt. Virga. qua dn̄s corripit filios ſuos in preſenti ne in futuro
interficiat eos baculo ꝯ uiq̄ ſumm᷒ magr̄ ſuos erudit clicos. Virga .n. non occidit. ſʒ baculꝰ
bene ꝑ occidere. Pu̇. xxiij. Si percuſſeris eum uirga non morietur. tu uirga ꝑcutis eum et
aīam eius de inferno liberabis. Hec eſt uirga aſſueri. i. xp̄i q̄m extendit heſter. i. fideli aīe
abſconſe. in ſignum clementie. Heſter. vij. ⁊ oſculatur eam heſter. hanc uirgam oſclari ē
tribulationem amare. ⁊ gratanter accipere. qꝛ oſclm ſignum amoris eſt. Hanc nō oſcla
tur ſʒ q̄i conſpuit cui ſic dicit. yſidorꝰ. Diſciplina eſt diſciplina. tales ſimiles ſunt quib;
dam clicul̄ qui uirgis inſidiantur quib; fuerant flagellati. Hec eſt uirga moyſi q̄ ꝓie
cta in terra. Exo. iiij. uerſa eſt in colubrum. Virga non occidit ſʒ coluber occidit. Virga eſt ꝑ
ſens tribulatio. Coluber pena eterna. uirga ꝓiecta in colubrum conuertitur q̄n ꝑ penitentia
ul̄ tribulatio tempal̄ proiecta ⁊ neglecta ſiu contēpta in eternam mutatur. Jubetur
autem moyſes apprehendere caudam eius. i. finem ⁊ ꝑmiū tribulationis conſiderare dili
genter. quo facto coluber redit in uirgam. qꝛ penam uoluntarie ⁊ firmiter apprehendenti
pena eterna conuertitur in tempalem. Item de hac uirga dr̄. Ysa. xxx. A uoce dn̄i pauebit
aſſur uirga ꝑcuſſus. ⁊ erit tranſitus uirge fundat̄ q̄m requieſcere faciet dn̄s ſup eum. qꝛ
percuſſio tūſiens ſup iuſtos. in eternū cōmorabit̄ ſup malos. Tabella naufragii. qꝛ ſicut ꝑ
tabulam naufragio enatamus ſic pacienter adherendo pene uel tribulationi a naufragio eter
ni ui eis euadimus. ideo dr̄ apprehendite diſciplinam ⁊c̄. tanq̄m tabulam naufragii. Iſtud intelligēs

-ori abhorrebit illam. Terra corpus nostrum. De qua terra medicina creatur cum corpus multipliciter a do-
-mino tribulatur. et per hoc infirmitas ipsius anime expellitur et sanitas conqueritur. Job. v. Vulne-
-rat carnem et medetur anime. Quere supra de hac materia. Lavacrum. tribulatio enim balneum
est anime et lexiva virtutibus. ysa. iiii. Si abluerit dominus sordes filiarum syon supra. Scutum. Unde Tre.
iii. Dabis eis domine scutum cordis laborem tuum. Supra in principio huius. Lorica.
Sicut lorica defendit corpus ab ictibus sagittarum. Sic tribulatio animam a temptationibus et
insultibus demonum. Unde Job. ii. Nemo loquebatur ei verbum. videbant enim dolorem esse vehemen-
tem. Gladius ad trucidandum peccata. et ipsum diabolum. et quo trucidande sunt lancee suggest-
ionum diaboli. Tarcum. i. hordeat in castro anime. ut supra. quod enim ubi dictum est de pacientia. potest
intelligi de tribulatione paciente perpessa. Unde poeta. Tunc cum tristis erat defensa est ylios
armis. Operculum. i. opericulum vel coopertura in domo conscientie. Vel est cappa pluvialis contra intem-
periem aeris ut supra. Signum presens. enim tribulatio signum est dampnationis reproborum. Unde
dedisti metuentibus te significationem ut fugerent a facie arcus. Unde dominus. Luc. xxiii. Si in viridi
ligno hoc faciunt in arido quid fiet. Christus lignum viride propter uxorem dignitatis et nos lignum
aridum propter culpam et penam. q. d. Si ego mundus a peccato sine igne passionis non exeo de mun-
do. quid erit de impiis et peccatoribus. Item pro. xi. Si iustus in terra recipit quanto magis
impius et peccator. Item ysa. xxxii. Super humum populi mei spine et vepres ascendent quanto magis
super omnes domos civitatis gaudii exultantis. q. d. cum non illi sint immunes a pena qui domino
serviunt. quanto magis illi punientur qui exultant in mundo. Item Jer. xxv. Ecce in civitate
in qua invocatum est nomen meum incipio ego affligere. et vos quasi innocentes immunes eri-
tis. q. d. Si in presenti puniuntur electi multo fortius sunt reprobi puniendi. et contra hoc quod dicitur
incipit affligere in civitate. In qua invocatum est nomen suum. Nunc enim affliguntur
boni. sed in futuro punientur reprobi. Unde i. pe. iiii. Tempus est ut iudicium. i. pena incipiat a
domo domini. i. a iustis. Si autem primum a nobis quis finis eorum qui non credunt evangelio. Item
ibidem. et Si iustus vix salvabitur impius et peccator. Item ii. ad th. i. Gloriamur pro pacientia vestra
et fide in omnibus persecutionibus vestris et tribulationibus quas sustinetis in exemplum iusti iudicii dei.
ut digni habeamini in regno dei. pro quo et patimini. Ibi dicit aug. Ideo dicit. pressuram
illorum esse exemplum iusti iudicii dei. ut intelligatur quod non parcet impiis tanquam sarmentis
servatis ad combustionem qui non parcit iustis ad faciendam purgationem. Item Jer. xlix. hec
dicit dominus. ecce quibus non erat iudicium ut biberent calicem bibentes bibent et tu quasi innocens
relinqueris. Non eris innocens. sed bibens bibes. Item amos. iii. tantummodo vos cognovi
ex omnibus cognationibus terre idcirco visitabo super omnes iniquitates vestras. Item Si puer
baptizatus qui nunquam peccavit et est quasi angelus dei quinquagesies non evadit quin combu-
ratur igne inferni. vel alia passione. quid erit de adulterio. quid de usurario et consimi-
libus. Item si katerina. agnes lucia et sanctissime puelle non intraverunt paradisum nisi in
sanguine suo. Quid erit de fornicatore. vel de prostituta. Ideo et dicit Job domino. in persona
dampnatorum. Job. x. Instauras testes tuos contra me etc. Item. Si filius dei factus homo ab omni
peccato immunis quem constituit pater heredem universorum non nisi captus et ligatus. colaphis
alapis cesus derisus et consputus. spinis coronatus clavis confixus felle et aceto potatus.
sanguine proprio rubricatus crucifixus et mortuus non potuit intrare in gloriam suam.
unde ipsemet dicit. Luc. xxiiii. Nonne oportuit christum pati etc. Quomodo tu miser et fetidus et
indignus et habominabilis pollutus et immundus non filius sed proditor non abel sed chaym.

a turbine umbraculum ab estu. Machina .i. petraria qua deus proicit ad nos lapides multi
plicis incommodi ut capiat civitates anime ⁊ sue mancipet dominio ⁊ dissipat murum exteriorem carna
lium peccatorum. sed nos miseri murmurando construimus fortiorem ut ⁊ odii. vel machina .i. bech
quo deus vult nos elevare a terra et trahere post se ad celestia. Unde Gen. vii. Multiplicate sunt
aque .i. tribulationes ⁊ elevaverunt archam .i. animam in sublime a terra ab amore ⁊ fetulen
tia terrenorum. Scala iacob .i. luctatoris qua in celum conscenderet cuius duo latera vilitas ⁊
asperitas. Uncus quo deus attrahit ad se poma .i. fideles. ut traiciat eos in corpus suum quod est
ecclesia. Unde amos. viii. Ostendit mihi deus ⁊ ecce uncus pomorum ⁊c. Flammeus ensis. custodiens
introitum paradisi post peccatum primi hominis. quia per multas tribulationes ⁊c. Unde Gen. iii. eiecit deus
adam de paradiso. ⁊ collo. ante para. ⁊c. Associat deo. Unde Gen. xlvi. postquam dixit deus iacob descende in
egiptum que significat merorem tribulationis. Subiunxit. Ego descendam tecum illuc ⁊c. Iuxta est
deus hiis qui tribulato sunt corde. Cito transit. Unde comparatur torrenti propter velocem excursum.
Ps. de torrente tribulationis transitorie in via bibit propterea exal. ca. in resurrectione. Servat
ab ira dei vel furore penarum infernalium. Unde appre. disci. ne. iras. ⁊c. ⁊ ipso irato peccatis de
via iusta. Corrigit ad plenum. Unde ⁊ disciplina tua cor. me. in fi. ⁊c. Disciplina enim dei in fine
corrigit me. quia plene ⁊ perfecte hominem reformans per virtutem ad beatitudinem ducit. Defendit
ab hostibus. Unde apo. iii. dicit angelo philadelphie. quoniam servasti verbum patientie mee ⁊ ego serva
bo te ab hora temptationis tue. Hostes incendit. Unde Dan. iii. ⁊ non cessabant ministri
regis incendere fornacem ⁊c. ⁊ incendit quos reperit iuxta fornacem ⁊c. Recolit mandata
.i. recolere facit. Unde tribulatio ⁊ angustia inve. me. man. t. medi. mea. est. Viam para
disi preparat. Unde. propter verba labi. tu. i. duorum testamentorum. ego custo. vi. du. Item ysa.
xxix. Erunt prava in di. ⁊c. prava .i. pravitates. aspera .i. asperitates. in directa in vias planas.
Asperitates enim tribulationis ⁊ prave recto ⁊ directe ducunt ad gaudia paradisi. ⁊ talibus revela
bitur gloria domini in futuro. Et celum pandens. ut stepho. act. vii. Sicut clavis aperit domum. Item
act. per multas tribulationes ⁊c. Item. ii. ad cor. Scimus quoniam si terrestris domus nostra ⁊c. Compel
lit in illum. Unde proverbiorum. xxiii. ubi loquitur de puero. tu virga percutis eum ⁊ animam eius
de inferno liberabis. Fecunditas mitigat omnes ignes. Unde Dan. iii. Angelus domini excussit flammam
ignis de fornace. Ecce mitigatio ignium. ⁊ fecit medium fornacis quasi ventum roris flantem.
In vento refrigerium. In rore fecunditas designatur. Item Laurentius ad Decium. miser nescis quod
carbones tui non incendunt sed refrigerium mihi prestant. Item de fecundatione tribulationis.
dicit sponsus. Cant. v. Cincinni mei pleni sunt guttis noctium. Capilli christi fideles sunt suo
capiti adherentes. qui cincinni sunt dum per caritatem sibi invicem affliguntur. gutte noctium
sunt stille persecutionum. Sicut autem guttis noctium segetes crescunt. sic anime sanctorum tribulationum
stillicidiis irrigate proferunt bonorum operum incrementa. Item domini fulgura .i. tribulationes
terrentes ⁊ cito transeuntes fecit in pluviam .i. in mentis fecunditatem. Item exo. i. quanto
magis affligebantur filii israel operibus duris tanto amplius multiplicabantur. Item io. xv. Om
nem palmitem in me ferentem fructum purgabit pater meus ut fructum plus afferat. Item
eccl. ii. Sustine ut crescat in novissimo vita tua. Item amos. v. qui vocat aquas maris et
effundit eas super faciem terre. deus est nomen eius. Item io. xii. nisi granum frumenti ⁊c. Auget
virtutes. Unde in tribulatione dilatasti mihi. Sicut aurum ⁊ cetera metalla malleorum tu
sionibus dilatantur. Spem firmat. Unde iob. xiii. De domino dicit. Si occiderit me sperabo in eum.
Greg. Tanto spes in deum solidior surgit. tanto quis pro eo duriora pertulit. aug. Iudex

redemptio animo uiri diuicie sue. Jniuriam enim obprobria ⁊ contumelie ueri pacientis re-
plent gazophilacium ⁊ tali precio a carcere precioso ueri se redimunt pacientes. Lapis preciosus
.i. lapis preciosus. Ex auro .n. supradicto ⁊ lapidibus diadema salutis tribulationum ⁊ iniuriarum fa-
bricatur corona uictorum super incudem paciencie sue. Unde Jaco. i. Beatus uir qui suf. temp. quoniam
cum p. fu. ⁊c. ysa. xxii. Coronans coronabit te tribulatione. Jtem posuisti domine super ca. eius
co. ⁊c. Hii sunt lapides stephani quos seruus domini dicit propheta placuisse ⁊ muros ierusalem .i. uir-
tutes anime gemmis edificabuntur .i. uirtutibus ⁊ tribulationibus. Sal quod uiros iustos facit
domino boni saporis ⁊ dignos christi in corpus eius quod est ecclesia quia per multas tribulationes oportet
nos intrare in regnum celorum. act. xiiii. Hoc est sale salit deus suos ne putrescant. vermescant.
fereant putrida ⁊ prauas concupiscentias. Unde eccl. x. Curatio .i. tribulatio que curat ani-
mam a morbis peccatorum ⁊ sordibus uiciorum cessare faciet peccata maxima. Jtem eccl. xi. Malicia
unius hore .i. tribulatio horaria obliuionem facit luxurie maxime. Cetere proprietates ⁊ effectus
salis facile possunt tribulationibus adaptari. Cibus. Unde tre. iii. dicitur de uiro paciente. dabit per-
cucienti se maxillam. Saturabitur obprobriis tribulatio autem cibus est paciencie obprobria humilitatis.
tribulatores autem ⁊ iniuriatores coci nostri sunt nobis hunc cibum preparantes. Sic .n. coquus
uincentii erat datianus. Patiencia autem cui non potest comedere cibum suum aut mortua est
aut egrota. Jsti .n. duo .s. mortuus ⁊ egrotus non possunt comedere. Jnpacientes uero
sunt sicut fatuus puer qui mordens corticem nucis ⁊ sentiens eius amaritudinem reicit
nucleum .i. equi lapidus est ⁊ nutritiuus est cum magis deberet corticem ⁊ testam confringere
.i. amaritudinem tribulationis paruipendere ⁊ reuincere. ut ad nucleum ualeret pene-
trare. Unde apo. ii. Vincenti dabo manna .i. dulcedinem glorie absconditum sub tribulationis amari-
tudine ⁊ illud. Quam magna multitudo dul. t. d. quam ab. t. t. Qui .s. non auderent super
percussiones tuas murmurare. Jtem ysa. oculus non uidit deus absque te que preparasti ex-
pectantibus te per longanimitatem .s. paciencie. Et potius. Unde in fine deutro. dicitur de filiis leui qui
significant uiros iustos. inundationes maris quasi lac suggent. ⁊ thesauros absconditos
harenarum. Mare mundus. Jnundationes maris pressure ⁊ tribulationes mundi. assi-
due sibi inuicem succedentes. Sicut unda sequitur undam in mari. quod numquam quiescit.
Unde dominus. Jo. xvi. Jn mundo pressuras. in me pacem habebitis. Has inundationes debent iusti
suggere .i. desideranter petere ⁊ recipere sicut puer cum desidio suggit mammam quasi lac. quod
dulce est ⁊ nutrimentum paruulorum. Sicut .n. puer lacte. Sic domini pueri .i. iusti nutriuntur
⁊ incrementum suscipiunt ex tribulatione. Unde in tribulatione dilatasti me. Sequitur. Et
thesauros absconditos harenarum. Per harenam que sterilis est ⁊ salsa ⁊ grauis figuratur tribulatio.
eius fructus non apparet in presenti. Unde Jo. in ca. iii. Nunc filii dei sumus ⁊c. Sed in futuro
manifestabitur eius fecunditas. Grauis est ad sustinendum ⁊ salsa .i. incipida ⁊ mali saporis
indicatur. Habet autem nichilominus thesaurum gratia meritorum. Modo quidem iustis absconditum
sed reuelandum in futuro. Vestis que per tribulationem conquiritur ornatus anime. Unde post multiplices
⁊ magnas tribulationes dictum est. Job. xl. Circumda tibi decorem ⁊ in sublime erigere. isto glorioso
⁊ speciosus induere uestibus. ⁊ nos deberemus facere quemadmodum faciunt pueri lacerare uide-
licet corpus uestrum per spiritualem tribulationem ut haberemus robam nouam .i. corpus glorificatum
in die iudicii quando deus reformabit corpus humilitatis nostre configuratum cor. cla. sue. Mali uero tunc exu-
entur uestibus suis .i. gloria ⁊ diuiciis temporalibus ⁊ nudi remanebunt ⁊ uidebitur omnibus eorum ig-
nominia. Medicina. Unde eccl. xxxviii. Altissimus creauit de terra medicinam. ⁊ uir prudens

est de pacia non de tribulatione. Justi radix. Vn Pu. xii. Radix iustorum proficiet. moueri .n. potest
hec radix. sed non moueri. Concuti: sed non euelli. hec radix continet animam uelud arborem. Vn in
pacia uestra .p. a .u. Conuersio de impatientibus dicit. ch. iiii. Deseminatis super petrosa. hii radices
non habent pacie .s. multiplicis. qui ad tempus credunt. zc. thesaur. Vn. Deut. in fi. z thesauros
absconditos harenarum hoc habes expositum supra. In hiis thesauris reponuntur que uera sunt
uite. que nunc est z future. Singula .n. opprobria singule afflictiones christi singule gemme. Gr
ss. h. Si patientia nostra minuitur miseratione crudeli paulatim gemmis corona nostra priuatur.
De arta. tribulationes .n. presentes ueris pacientibus arte sunt z introductiones in portam
paradisi impacientibus in portam inferni. Vn Luc. xiiii. Exi in uias z sepes z compelle intrare
ut impleatur domus mea. non singula uerba. Exo. xxiiii. Qualis latro de cruce descendit in infer
num. muris. Vn dominus. zach. ii. Ero murus ignis in circuitu tuo. z in gloria ero in medio eius qui dominus per
tribulationes urit extraneos. z suos lenit. z fidelem animam facit in tribulationibus gloriari. quia
dum extrinsecus accenditur. intrinsecus autem ambiuntur z tuentur. Ideo dicitur. exo. xiiii. De transeuntibus
mare rubrum qui aque fuerunt eis pro muro a dextris z a sinistris. Item contra naum dicitur. iii. Numquid melior
... significat mundum. Numquid melior es alexandria populorum que habitat in fluminibus que in circuitu
eius. cuius diuicie mare aque muri eius. ethiopia fortitudo eius zc. Nunc mundus. Alexandria
ecclesia. Sensus littere est. Numquid tu potentior es alexandria. Ipsa quoque capiantur a rege ba
bilonis. Sensus moralis est. Numquid in perpetuitatem quod debet mundus promittere. ex quo uiri
ecclesiastici affliguntur. quod autem dicitur de situ alexandrie. optime conuenit ecclesie que habitat in flumi
nibus .i. in donis spiritus sancti. z scripture documentis. per uerbum habitandi notatur stabilitas perseuerantie
... aque in circuitu eius .i. fluenta gratiarum. cuius diuicie. Mare. per hoc mare designantur compunctio
penitentis. z afflictio preliantis. que duo ditant ecclesiam. uel fidelem animam que per innatum dolorem
... z illatum. Hec sunt diuicie quas moyses maiores estimauit thesauro egyptiorum. Sicut
... ad he. xi. ethiopia fortitudo eius. Ethiopia est contritio tribulationis. que fortitudo est uiri
... Vn apostolus. ii. ad cor. xii. Cum infirmor tunc potentius sum. z bene per alexandriam que interpretatur
... angustias tenebrarum designatur ecclesia que precibus suis a uestris aufert angustias tri
bulationum. quibus impii excecantur. Vn i. ca. jo. ii. Qui odit fratrem .s. in tenebris est. Fossatum
... tingitur anima z amabitur. Illa uero tribulatio meritoria est quam patimur ...
... z omni crudelitate relegata. que duo significatur ut fossato quod profundum est. z uacua
... Sepes pungitiua z aculeatum que conseruat possessionem uirtutum z meritorum.
... si fortiter conclusi z circumdati fuerimus. non de facili patebit diabolo ingressus ad
... ecc. x. xvi. Vn ubi non est sepes diripitur possessio. z ecclesiastes. x. qui dissipat sepem mor
... eum colub. i. diabolus qui faciunt fugientes tribulationes. z per inpaciam murmurantes.
... n. sepi munitam z circumdatam exorret tangere diabolus. Sicut canis non audet tangere
... Hec luci .i. pisciscipiti. hac sepi circumdatus erat Job undique. Vn dicitur Job. i. de ipso
... Nonne tu uallasti eum z domum eius uniuersamque substantiam eius per circuitum. Sic .n.
includit dominus amicos suos ne timeant diabolum. Vn osee. ii. Sepiam uias meas spinis
... defensio. Vn. ii. ad thim. in fi. dicit apostolus. In prima mea defensione. nemo mihi affuit. sed omnes
me dereliquerunt. Dominus autem mihi affuit z confortauit me. Contra. Bene. tribulatio .n. bene de
... nominatur. quia tribulationis pondus subsidium est xpiano. que dum carnem fortius premit
mentem firmius figit. Robur. Deinde. ultimo. postquam afflixit te dominus z roborauit z. c. ysa.
xv. Dicit dominus. Factus est fortitudo pauperi. fortitudo egeno in tribulatione sua. Spes

sup spi ticia est tribulatio. Item ps. Si exurgat adversum me prelium rc. ad Ro. xii. Se
pe gaudentes cr. s. in tribulatione patientes. Sap. iii. De quartitibus. Si exurgit adversum
si coram hominibus tor passi sunt. homines .n. insipientes iudicant de supplicio. Deus autem
disponit de premio. Spes illorum in mortalitate ple. est. i. in mortalis et indeficiens. et bene
plena. quia sperant in mortalitatem anime et corporis humani in iudicio. Spes autem malorum quam ponit
in temporalibus deficiens. Unde iob xi oculi impiorum deficient. et spes illorum abhominatio est anime. Item
Gre. quanto lignum .i. iustus fortius percutitur. s. per tribulationem. tanto terre cui adheret altius
infigitur .i. xpo per spem et amorem. Nutrit amorem. Unde dum superbit impius incen. pau.
Gre. Electorum desideria dum premuntur adversitatem proficiunt. sicut ignis flatu premitur ut
crescat et unde quasi extingui videtur inde. Levit. vi. Ligna supposita nutriebant ignem qui de
buit esse perpetuus in altari. quia illi qui ex gratia pro xpo consumuntur morte temporali. vel con
sumi videntur tribulatione multiplici nutriunt ignem divini amoris in cordibus aliorum.
Conciliat xpo. Unde ysa. xlv. Ego dominus faciens pacem et creans malum. Reconciliatur enim anima deo mediante
tribulatione dum ipse malum afflictionis creat in carne. Item ysa. lx. In dignatione mea percussi te et in
reconciliatione mea misertus sum tui. Lavat agni sanguine vestes. Unde apo. vii. Hii qui amicti sunt
stolis albis. hii sunt qui venerunt ex mag. tri. et c. Ideo dicitur quod sancti dealbaverunt stolas suas in sang.
agni. cum sanguis non incandidet tingat sed in rubeum. quia martyrii duo sunt genera. Unum in sang.
uis effusione. aliud aliud in carnis afflictione. Utrumque autem genus martyrii. lavat stolas suas in
sang. ag. quia mundant corpora passionis xpi. ex. s. si dixisset rubricaverunt sedm genus martyrii in
teriore exclusum. Cum autem dicitur dealbaverunt apparet manifeste quod ad spiritualem albedinem. s. puritatem
debet dealbatio retorqueri. puritas enim totius et necessaria est omnibus. ut te martyrum candidatus laudat
exercitus. Stole et dealbate per primam designant patrie claritatem. ad quam venitur per passionis imita
tionem quam claritatem mediantibus meritis sunt adepti. Unde dicitur sto. in sang. ag. dealbasse. ablu
tio que precedit refertur ad viam que sequitur ad primam et quia familiarem xpm secuti sunt in via.
ideo familiarius ei coniuncti sunt in patria. Unde sequitur in apoc. Ideo sunt ante thronum dei et ser
viunt ei die ac nocte in templo eius et qui se. in throno habitat sup illos. Mentem pacificat
Unde tob. iii. Dicat sarra ad dominum post tempestatem tranquillum facit et post lacrimationem et fle
tum exultationem infundis. et c. Iustos restaurat. Unde Job. xi. Sophar ad Iob. cum conspectum
reputaveris orieris ut lucifer. et c. Amara dulcorat. Unde Iob. Sciens pondus tribulationis quod
prius tangere nolebat anima mea nunc pre angustia cibi mei sunt. pellem dabit pro pelle. pellem
mortalem pro immortali. Iob. pellem pro pelle. et c. Triumphat et spoliat sathanam. Iob. ii.
Glossa triumphavit in sterquilinio qui de adam triumphaverat in paradiso. Spoliat sanat vul
nera mentis. Iob. x. Si impius fuero ve mihi est et si iustus non levabo capud. Saturatus afflictione
et miseria. Apo. ii. Vincenti dabo manna absconditum. Tre. iii. Saturabitur obprobriis. Tem
perat excessus. Ecc. xxxi. Infirmitas gravis sobriam facit animam. Greg. Cum enim sub arta dis
ciplina teneatur cito ad deteriora prolabitur. Vivendi regula. Unde ii. ad thi. iii. Omnes qui pie
volunt vivere et c. et hec est regula generalis. vasa fabricat electa. Ideo dicitur iustus in tabula
sive constitutus. Fui flagellatus tota die. et c. quia tota dies vite presentis fabricationi necessaria
est ut formam perfecti decoris accipiat ipse iustus. Ideo post quam dominus dixit de paulo. Act. ix. Vas
electionis est iste mihi. Subiunxit. Ego ostendam illi. et c. Iusti diffundit odorem. Thus enim
positum suavius redolet. Unde ecc. l. de Symone dicitur quasi thus redolens in diebus estatis. et
tamen quasi thus ardens in igne. et c. Dies estivus sic dicitur ibi glo. significat fidei claritatem. quod lumi

passionum genere adornatur. Aug. Si qualia et quanta pravitates auferas virtutes anime sine obluctante non poterunt enitescere. Vivificat iustos. Job vii. alia translatio. Temptatio est vita hominis super terram. Qui non temptatur non vivit. Item Job in fine. Vixit Job post flagella et c. Item. Si ambulavero in medio tribulationis et c. Item. quantas ostendisti michi tribulationes multas et malas et conversus vivificasti me. Bernardus dicit ostendisti. Christus enim ostendit electis tribulationem i. caminum eorum et quomodo sequitur. Unde amplectimur eam diu. Item inde malicie. Greg. Sepe mens vivificatur ex tristicia que mortua iacebat in salute. et perficit i. consummat et ducit ad perfectionem. Naum i. In diluvio pretereunte consummationem faciet dominus loci eius. Diluvium pretereuns est tribulatio que diluit sordes anime et cito transit. Unde comparatur torrenti. Unde de torrente in via bibit. per quem habitatio domini i. anima viri iusti in virtutibus consummatur. Item. Greg. Nullus quippe perfectus est qui inter pravos mala paciens non est. Item ii ad Cor. xi. Virtus in infirmitate perficitur. Jac. i. paciencia opus perfectum habet. inde Beatos efficit. Matth. v. Beati qui persecutionem paciuntur propter iusticiam. i Petri iiii. Si exprobramini in nomine Christi beati eritis. Supra titulo de paciencia ad contumelias et obprobria. Item supra. Felix gloria que propter deum patitur obprobrium. Errantes convertit. Ps. Cum occideret eos querebant eum. Item. Imple facies eorum ignominia et querent nomen tuum domine. quod est theta. Ysa. xxvi. In angustia requisierunt te et c. Item Ysa. xliii. Dicam aquiloni da et austro noli prohibere. Osee vi. In tribulatione sua mane consurgent ad me. Item i Reg. xxii. Convenerunt ad David omnes qui erant in angustia constituti et oppressi ere alieno et amaro animo et factus est eorum princeps. Crimina delet. Eccli. ii. Pius et misericors deus et remittet peccata in die tribulationis. Item eodem iii. In die tribulationis memoria habebitur tibi deus et sicut in sereno glacies solventur peccata tua quia fervore tribulationis dissolvitur gelicidium impietatis. Tob. iii. dicit Sara ad dominum. Cum iratus fueris misericordiam facies et in tempore tribulationis dimittis hiis qui invocant te. Nobilitat iustos. Unde Tullius. non minuit clari nominis gloriam pleriumque honestat et sustinet in virtute et gloria. Unde Eccli. ii. Sustine sustentationes dei et coniungere deo et sustine ut crescat in novissimo vita tua. Sustine susten. dei i. sustinencias i. propter deum sustine tribulationes que dicuntur sustinencie quia tribulatio adminiculum virtutis est et sic papillus sustentat vineam. ita tribulatio virum iustum ut crescat in novissimo vita tua i. in morte quia tunc incipit fidelis vivere. Unde obitus sanctorum dicitur natalis eorundem quia tunc incipiunt nasci deo. Job xi. Cum consumptum te putaveris orieris ut lucifer. Vel aliter sustine susten. dei. Sicut dicitur. Concupierunt concupiscentiam q. d. non peccaveris tanquam fur aut homicida. hec enim passio sustentatio quasi est. hanc enim quasi carnes et mundus martyres suos seu milites. Vel aliter. Sustentationes dei sunt presentis exilii amaritudines. quibus deus sustinet nos ne absorbeamur profundo concupiscentiarum. nisi enim multis amaritudinibus respersus esset mundus in eum velud in profundum maris mergeremur. cum tot calamitates ingerantur et omnibus qui in eo sunt ut non diligatur clamans fere omnes impugnat. Quid autem esset si non haberet nisi suavia. Unde mundo dicitur Isai. iii. Qui videret te resilient a te. qui non fugit presentes amaritudines et ita fugit ipsas sustentationes tanto subiungatur in hoc mari. Ideo dicitur apprehendite disciplinam velud quandam tabulam naufragii huius maris. ut sustine susten. dei. deo eas attribuens non tibi. alioquin non dei sustentationes sustineres sed proprias. Sequitur. Coniunge deo intellectu per fidem. affectu per spem et timorem. effectu per operum obedientiam. coniunge deo. Disiunge a mundo et carne. se cede a naufragio periculis et laqueis recipe te in tuto ubi pax securitas. tranquillitas. ne contras te venti. non invitavit caducas et labentibus nec enim eis labaris. Coniunge deo per matrimonium. segregans te ab adulterio et hiis que dividunt inter te et dominum. Coniungere deo quia enim elongant se ab eo peribunt et recedentes ab eo in terra scribentur. Qui autem adheret ei unus spiritus efficitur cum eo. et ei adherere bonum est. et hec est felix unitas sive unio. Sequitur. et sustine. g

est anime. et calorem dilectionis. quia fideles quidam habent per dilectionem operantem. et ita sunt tanquam in diebus
estivis suavi opinione tanquam thus redolentes. Illis et redolet thus. id est viri iusti qui sunt in diebus est-
ivis. scilicet aliquis iustis non nimis. vel persecutoribus qui sunt in hyeme. Unde .ij. ad cor. ij. aliquis sumus odor vite in
vitam. et cetera. Nares autem illorum qui sunt in hyeme id est gelicidio peccati constricto non sentiunt odorem iustorum suavitatis. mo-
riuntur quasi quodam bono odore. Redolent et viri iusti cum thus ardens in igne. quorum scilicet anime liquescunt caloris
ardore. De quibus dicitur vel quorum quilibet potest dicere. Tabescere me fecit zelus meus et cetera. Item redolent viri iusti
in tribulationibus quemadmodum fracto alabastro corpore iusti domini id est ecclesia impleberetur ex odore unguenti. Unde apostolus de se
et suis consimilibus .ij. ad cor. ij. Christi bonus odor sumus deo in omni loco. odor ubi unguenti sanctitas est et patientia tri-
bulati. Greg. In prefatione moralium. Sic unguenti late redolere nequeunt nisi commoda et sic aromata fragran-
tiam suam non nisi incendantur expandunt. Ita sancti viri omnino quod virtutibus redolent in tribulationibus innotescunt. Unde
dominus. Matth. xvij. Si habueritis fidem tanquam granum synapis et cetera. Granum synapis nisi conteratur nequaquam vis virtutis eius ag-
noscitur. Sanat languores. scilicet animarum. Unde qui sanat contritos corde et cetera. Osee. vi. de domino percutiet et curabit nos.
Job. v. De domino vulnerat et medetur. percutit et manus sanabunt. Crimina sistit. Unde eccl. x. Curatio id est tribulatio
que curat animam morbidam cessare faciet peccata maxima. Irridet sathanam. Ysa. xiiij. Et erit in die il-
la cum requiem tibi dederit deus a labore tuo et concussione tua. et a servitute dura qua ante servisti. sumes
parabolam istam contra regem babylonis et dices. Quomodo cessavit exactor quievit tributum et cetera. Ps. Draco
iste quem formasti ad illudendum ei et cetera. Christum conservat id est gratiam Christi in homine. Ysa. xxx. Dabit dominus panem arctum et aquam bre-
vem. et non faciet ultra preceptorem tuum avolare a te. et ei signat. Unde apo. iij. Ego quos amo arguo
et castigo. Angelus Thobie. xij. Quia acceptus eras deo necesse fuit ut temptatio probaret te. Eccl. xxx. Qui diligit
filium assiduat illi flagella ut letetur in novissimo suo. Contrario. Prov. xiij. Qui parcit virge odit filium
id est facit ac si odiret. Prov. iij. Quem diligit deus castigat et cetera. Judith. v. verba iudith. Pater noster abraham
temptatus est et per multas tribulationes probatus amicus dei factus est. Mirabilis est via. Unde Sap. x. Red-
det deus mercedem laborum sanctorum suorum et deducet eos in via mirabili. Via ista est tribulatio que dicitur via quia ducit ad regnum
dei. mirabilis quia amara et dulcis lata et arcta. aspera et suavis. ardua et humilis. lucida et obscura. Ama-
ra exterius per afflictionem. dulcis interius per devotionem. Unde ps. Secundum multitudinem dolorum et cetera. Aspera
et suavis. Unde Job. xxix. In nidulo meo moriar. nidus asper exterius et mollis interius. Item Ysa. xl.
Erunt aspera in vias planas. Arcta et lata. Unde Greg. Via domini non nisi astricto itinere incipitur. sed proces-
su temporis ineffabili dilectionis dulcedine dilatatur. Ardua et humilis. Ysa. xl. Omnis vallis ex-
altabitur et omnis mons et collis humiliabitur. Lucida et obscura. Ysa. lix. Impegimus in meridie quasi in te-
nebris. et cetera. Hoc vere possunt dicere impacientes. Tribulatio enim veris pacientibus est quasi meridies quia per
eam illustrantur. Impacientibus vero tenebrosa est. quia per eam excecantur. Unde fiat via illorum tenebre et lubri-
cum. Magna visio. Tribulatio est magna visio que ostensa est moysi. Exo. iij. de rubo ardente
qui non comburebatur nec consumebatur. Unde dixit. Vadam et videbo visionem hanc magnam. Rubus
ardet et non consumitur quando iustus aculeis multiplicis miserie tribulatione vel paupertate examinatus
est illuminatur et non consumitur nec deficit per impacientiam. Contra apostolus. j. cor. iiij. Maledicimur et benedicimus
et cetera. Grande dei donum. Unde ij. mach. vj. Multo tempore non sinere peccatoribus ex sententia id est ex proposito cor-
dis agere. sed statim ultionem adhibere magni beneficii indicium est. Item super illud Matth. xxvi. quod dicit
dominus de iuda. Bonum ei erat si natus non fuisset. et cetera. Bonum erat illi qui in malo agere perseverat
ut flagitiis quibus voluntas finem non ponit vel necessitas finem ponat. Item de hoc grandi do-
no. ad phil. Vobis datum est ut non solum in eum credatis. et cetera. Virtutibus ornat iustos. Unde
amavit eum dominus id est verum pacientem et ornavit virtutibus et donis. Item in legenda omnium
sanctorum. Dum crescit pugna crescit et pugnantium gloria. et martyrum triumphus multiplicatur

iunctus enī ei nichil times. vn̄ Job. xvii. Pone me iuxta te ⁊c̄. ut crescat in no. ui. tua. que incipit
a diluculo fidei. ⁊ paulatim procedendo crescit in meridiem eternitatis. ab arto incipit uita
penalis angustie uel amaritudinis ⁊ in latum eterne dulcedinis proficiens crescit. e contrario ui
ta malorum a lato incipiens continuo defectu consumitur ⁊ ita defectus est occasus. Sicut ibi tota
ortus est ⁊ profectus. vn̄ Sap. v. Dicunt mali. nos nati continuo desiuimus esse. tota enī uita ma
lorum delicie est ⁊ defectus. vn̄ dicunt se natos dicit. Vita autem bonorum renouatio est. vn̄. ii. cor. iiii.
Interior homo qui renouatur de die in diem. In nouissimo ergo crescit uita sanctorum in latum gaudii. In
longum perpetuitatis. In altum glorie ⁊ honoris. In solidum immortalitatis. Item aliter. sustine susten
.i. temptationem que hominem sustinet non labatur in superbiam. dei qui eas ad bonum nostrum
permittat. coniungendo tanquam filius qui tribulatus fugit ad patrem. per inpacientiam enim separa
mur a deo. ⁊ ita preualet aduersarius aduersum nos. ut crescat in no. ui. tu .i. ut gratia tua aug
mentetur usque in finem. gratia enim dei uita est iusti. vn̄ gratia dei sum id quod sum. Aliter sustine susten
.i. tribulationes ut ferrum lymam. ut granum flagellum. ut aurum fornacem. ut introduc
tiones in regnum. ut arram ⁊ pignus diuinarum promissionum. Talia enim amicis suis inmit
tit dominus dicens. Si me persecuti sunt ⁊c̄. ⁊ illud. Calicem meum bibetis. In scola enim diuinam
nemo est disciplinam uirgam habet pastor. Christus dominus ⁊ magister. correctionem ⁊ custodia
sue tribulationes. liberat de manu hostili. vn̄ Baruch. iiii. Qui enim adduxit super nos
malum. ipse nos eripiet de manibus inimicorum nostrorum. Thob. iii. Dicit Sarra ad dominum.
Hoc autem pro certo habet dominus qui colit te quod uita eius si in probatione fuit coronabitur. Si autem in
tribulatione liberabitur. Si in correptione fuit ad mensam tuam uenire licebit. Exaltat
Ysa. lx. Loquitur dominus ad ierusalem. Venient ad te curui filii eorum qui humiliauit te ⁊ adora
bunt uestigia pedum tuorum. Ibidem. pro eo quod fuisti derelicta ⁊ odio habita ⁊ non erat qui
per te transiret. ponam te in superbiam seculorum ⁊c̄. Ecc. xxxviii. Disciplina medici exalta
bit capud eius .i. iusti. Ad tribulationem excitat. Ad Heb. xii. Omnis disciplina in presen
ti quod uidetur non esse gaudii sed meroris. postea autem fructum pacatissimum exercitatis per eam
reddet iusticie. Iudic. iii. Hee sunt gentes quas dominus dereliquit ut erudiret in eis israelem
⁊ omnes qui nouerant ad bella chaldeorum uel chananeorum ⁊ postea discerent filii eorum
certare cum hostibus ⁊ habere consuetudinem preliandi ⁊c̄. Expone moraliter. Excitat pi
gros. quod ipsa stimulus domini est sui. vn̄ Act. xii. Percussoque latere petri excitauit eum ⁊c̄.
Greg. Torpentes percussione tangit ut excitet. Orat ⁊ .i. incitat ad orandum. vn̄. ii. Par.
xx. Iosaphat timore perterritus totus se contulit ad rogandum dominum. Ps. ad dominum cum tribu
larer ⁊ exaudiuit me. Item. Tribulationem ⁊ dolorem inueni ⁊ nomen domini inuocaui. Iosue. ii. Cum angusti
arentur ⁊c̄. Ysa. xix. Clamabunt ad dominum a facie tribulantis ⁊c̄. Ier. ii. Verterunt
ad me ⁊c̄. Excoquit uiciosos ⁊ facit fideles domino ⁊ boni saporis ⁊ ergo dominos ut transeant in
corpus eius quod ipsa est ignis. sicut decoquuntur metalla ut deponant scoriam suam et
feculencias ⁊ ydonea fiant ad uasa diuersi generis. Ysa. v. Conuertam manum meam ad
flagellandum ⁊ excoquam ad purum scoriam tuam. ⁊ hoc est beneficium magne promissionis.
Expurgat. Ps. Igne me examinasti ⁊c̄. Io. xv. Omnem palmitem in me ferentem
fructum purgabit eum pater meus ut fructum plus afferat ⁊ illuminat. Vt cognoscat
se homo. ad Ephes. v. Omne quod arguitur a lumine manifestatur. Iob. xi. Quasi meridianus
fulgor consurget tibi ad uesperam. Greg. asperitas correptionis origo fit luminis.
Iob. xxxvi. Reuelabit in tribulatione eius. Greg. Oculum mentis quem prosperitas claudit

meam alteri non dabo. Adam sciam de occultis. pro quod notatur iudicium. quod omne dedit pater filio. Ioh. v.
Chayin vindictam quam sibi dominus reservavit. Ezech. xv. secundum aliam translationem. quod vindictam etc.
Exinanivit autem se Christus quadrupliciter. Primo quo ad nature sublimitatem ut diceret. Infixus sum in limo pro-
fundi etc. i. in profundo limi. s. humane nature. sed non talis qualis fuerat creata. sed post iam corrup-
te. In profundo autem fuit quo ad penalitates. Secundo quantum ad potestatem ut qui traditus est militibus
ad crucifigendum. unde non habes. Tercio quantum ad sapientiam ut qui interrogabatur a iudicibus nichil
respondebat. Quarto quo ad ostensionem miraculorum ut nec unum salvaret qui mortuos sus-
citaverat. et hoc oportuit quatuor. que dyabolus appetere videbatur. Ysa. xiiii. Sublimitatem cum dixit in
celo conscendam. i. cum ero similis altissimo. Potestatem cum dixit. super astra celi exaltabo solium meum. Sapi-
enciam. unde sedebo in monte testamenti. i. sacre scripture. Ostentationem miraculorum cum dixit. super altitu-
dinem nubium a quibus procedunt fulgura pluvie et cetera. Quia igitur ad novissimum locum
descendit Christus quando in cruce positus. vel quando ad lymbum descendit quia iam plus ponderaret
stateram ex illa parte necesse erat partem alteram elevare. In qua patres sancti exaltati sunt
qui erant in ylo pondere suo. unde iterum apponi. Iob. vi. et de cruce statera facta est
vani autem et mendaces filii hominum in stateris preponderantes modicam delectationem passioni Christi.
Notandum quod obediencia domini nostri Ihesu Christi forma est obediencie nostre quam describit apostolus ad
Phil. ii. Exinanivit se formam servi accipiens. et exinanire est quasi inanem et vacuum se facere quod fe-
cit Christus relinquens quasi proprium sensum et propriam voluntatem. unde et pauper pro nobis factus et ege-
nus. Regnum temporalium. unde dicit. Ier. xii. Reliqui domum meam dimisi habitationem
meam. dedi dilectam animam meam in manus inimicorum eius etc. Sensus. unde dicit. doctrina
mea non est etc. Item dicit psalmus. Deus tu scis insipientiam meam et delicta etc. Voluntas. descendi de
celo non ut faciam voluntatem meam sed voluntatem eius qui misit me. Item vera paciencia est subiectio servi-
lis. quod fecit Christus subiciens se patri. de quo dicit pater maior me est patri. i. eidem patri cum
equalis secundum divinitatem. minor quod fecit subiciens se Marie et Ioseph. unde Luc. ii. descen-
dit cum illis Nazareth et erat subditus illis. Ibi dicit quantum debemus obedire deo si deus obe-
dit hominibus. Fuit et Christus obediens Pylato. unde non haberes potestatem adversum me etc. Immo etiam
videtur ipsi dyabolo a quo permisit se de loco ad locum transportari. Matth. iiii. et Luc. iiii. Sic et mem-
bris eius et hoc ideo ut hominem reduceret. Ro. v. Sic per unum hominem etc. et in hoc dedit nobis exemplum
obediendi ipsis malis prelatis tantum preter peccatum. cum exinanivit igitur se. Sequitur. formam servi accipiens.
Nolentem Adam accipere formam domini subesse volens suo creatori. Ideo Christus accepit for-
mam servi. q.d. humano generi. Voluisti me habere dominum ut servires michi. habeas me saltem
servum ut serviam tibi. ut sic servicio meo salveris. quod autem dixit hic exinanivit paulopost
dixit. Humiliavit semetipsum factus obediens usque ad mortem. mortem autem crucis. Ecce humilitas mater
obediencie. Sicut superbia Ade mater fuit inobediencie. Et notandum quod dicit factus ab alio. s. Sequitur. obe-
diens usque ad mortem. hic notatur paciencia que mater est obediencie ipsam fovens baiulans et sup-
portans usque ad mortem. Ecce finalis obediencia. unde cauda que est finis animalis et significat perseve-
ranciam. Offerebatur in veteri lege in sacrificio cum auricula que significat obedienciam. Mortem
autem crucis. Ecce maxima virtus et summa ipsius obediencie. obediens. s. excessive. Ut summa miseria
Ubi enim vilius et contemptibilius est preceptum ibi maior purior melior et maioris meriti est
obediencia. Quia igitur non potuit a patre iniungi filio vilius et ignobilius quam quod moreretur
tamquam latro inter latrones in consortio latronum et erat crux. et hoc in meridie in monte
toto mundo conspiciente non potuit esse verior obediencia aut maioris meriti. quam

tecum. ¶ Dignissima dici uirtus. unde aug. Sola obedientia uerissime est uirtus uirtutum princeps.
Sicut enim petrus principatum tenuit inter apostolos. sic obedientia firma inter uirtutes que signantur per symo
nem petrum. ¶ Affatione digna angelico. unde gen. xxii. postquam abraham uoluit immolare
filium suum allocutus est ei angelus. et c. Multis dicitur .i. multiplicitur. unde statim sequitur. Vocauit
angelus domini abraham secundo dicens. per memetipsum iuraui dicit dominus quia fecisti rem hanc et non peper
cisti filio tuo unigenito propter me. benedicam tibi et multiplicabo semen tuum et c. Semen tuum portas ini
micorum suorum et benedicentur in semine tuo omnes gentes terre quia obedisti uoci mee. ¶ Exponere mon
strare xpistum digna. unde iob. xlii. auditu auris audiui te nunc oculus meus uidet te et c. prouerb.
xx. aurem audientem et oculum uidentem dominus fecit utrumque. Iohannes. in ca. i. quia obedientia illuminat. quia ad
uisionem dei non nisi per obedientiam uenitur. et quia gratia obediendi datur a domino. ¶ Modum seruat precepti.
unde io. xiiii. Sicut mandatum dedit mihi pater sic facio. math. i. Exurgens ioseph a sompno fecit sicut
precepit ei angelus. et c. Non enim sufficit implere preceptum nisi impleatur secundum quod traditus est. unde
ad ro. vi. Obedistis ex corde in eam. ¶ Suscipit omnem formam. unde cant. v. Dicit uerus obediens.
liquefacta per caritatem que suspenditur ex recordatione beneficiorum dei parata est implere quicquid
ei iniungitur et in omni modulo formari. Sequitur. ut dilectus est quid locutus. hec scilicet in passio
ne. non mea uoluntas sed tua fiat. Sic debet habere uerus religiosus patri suo spirituali aliquid iniun
genti. ¶ Uelle necat proprium. unde io. vi. Descendi de celo non ut faciam uoluntatem meam sed uoluntatem eius qui
misit me. i. Re. v. Melior est obedientia quam uictima. Ubi dicit grego. Tanto quisque deum citius placat
quanto ante eius oculos repressa proprii arbitrii superbia gladio precepti se immolat. ¶ Tradit super undas
hoc patet de petro. math. xiiii. ubi legitur sic. Descendens petrus de nauicula ambulabat super aquas ut ue
niret ad ihesum. Item mauri benedicti discipulus ad preceptum magistri liberauit placitum condiscipulum iam
incipientem mergi et nesciens quia super aquas curreret. sicut legitur .iiii. Re. vi. Natauit ferrum ad manubri
um. ¶ Hac elementa tenent patet de sole et luna. Iosue. x. Dicente eis iosue. sol contra gabaon ne moue
aris et luna contra uallem hailon. Steteruntque sol et luna donec ulcisceretur se de inimicis suis.
iii. Re. xvii. Claudit helyas celum annos tres et menses sex. et nec ros nec pluuia stillant super
terram. Baruch. iii. Stelle uocate sunt et dixerunt adsumus. et c. ps. Ignis grando nix glacies et spiritus procel
larum que faciunt uerbum eius. Iob. xxxviii. Quis conclusit hostiis mare. et Ier. v. posui harenam
terminum mari preceptum sempiternum quod non preteribit. similiter dicitur de aquis in ps. Terminum posuisti quem non
transgredientur. et c. Solus autem miser homo preuaricatus est et propter quam filius dei factus est obediens usque ad mortem. mortem autem
crucis. Sic negat obedientiam creatori. Item moyses. ad preceptum domini educat aquam de petra. Augustinus. xx.
si xpisto subdita subdit cuncta tibi. super te est deus tuus. Infra te est caro tua. serui superiori. ser
uiet tibi inferius. Contempsisti superiorem torqueris ab inferiori. Orig. super Iudic. Cum quis deo
seruit non traditur in manus diripientium. Sed cum deum derelinquit et seruit passionibus suis. traditur
passionibus ignominie. ¶ Dum pascat. unde ipsemet dominus. Io. iiii. Meus cibus est ut faciam uo
luntatem patris mei. hic est ille uerus qui de celo descendit. habens omne suauitatem et omnem sapo
rem quo debet pasci anima ne moriatur. per amara ducetur .i. per tribulationes. unde ad heb. v. Et
quidem cum esset filius didicit ex hiis que passus est obedientiam. Iob. xxxvi. Reuelabit in tribula
tione aurem eius. ¶ Xpisti cognatum facit. unde math. xii. Quicumque fecerit uoluntatem patris mei qui in celis
est. ipse meus frater et soror et mater est. Item in uita beate auree per obedientiam efficitur monachus frater
xpisti monialis. soror et deportat eundem. Obedientia enim tamquam uehiculum deum deportat eum et
se diuitit per humilitatem. et facit ei buisedos ut possit ascendere. unde dicit. uerus obedi
ens. Ut iumentum factus sum apud te. Hoc est quod dicitur. Luce. v. Ascendit ihesus in unam nauim

uidelic3 sibi hoi & nob hoib3 & qui sūt in padisum. vn̄ luc. xxiiii. optebat xp̄m pati. & c̄. Se
quit̄ de p̄mio obedie ꝓ q. s. q̄ tm̄ depresserat in passione & deus p̄r exaltauit illū. v. xp̄i
ē exaltabit uerū obedientē in ḡne qua sibi & nob ꝑmeruit & donauit nom̄ q̄ ē sup om̄e
nom̄. q̄ si uere obedientes sum⁹ sic nūc dicim̄ a ihu saluante saluati. Ideo obedia regula
q̄s. s. discreta & regulata & recta nō distorta aut ul' strumosa qual' fuit obedia ade
uxori sue. vn̄ Gen̄. iii. q̄ audisti uocē uxoris tue & c̄. & sic qm̄ sp̄c obedit tantū sue seducte
uolupt. dicit eua seducta est a serpente ul' ē ꝓp̄e uoluntati. cui se maritauit. Dr̄ aū obedi
encia regularis q̄ regulat & rectū facit obedientē. ul' regularis. v. regulata aū regula ē
obedia saluatoris. de qua dcm̄ est sup̄. ul' ē diuina uoluntas. regula ista est que tollit sini
strositates. Est aū obedia q̄i quedā scala iacob in qua possunt plima ordinari scalaria.
ut s. obedia sit discreta. vn̄ ꝗmp̄ & br̄. sit sapiens. i. discreta. vn̄ sup̄ dcm̄ est. obedia ē iuste
iussionis effectus. Discreta aū obedia est iusta p̄latoꝝ impia uoluntate imple que iusta
sunt. qm̄q3 nō sunt ꝯ legem dei. i. ꝯ p̄cepta ul' ꝓhibitiones & regulare tenend⁹ ē q. i omib3
mediis obediend⁹ est p̄latis. Media sunt ea in quib3 p̄ obtineri uita eterna. cui⁹ modi sunt
ieiunare &c. s. In pane & aqua. Indui cilicio & h'. quicqd in hiis p̄cepit p̄latus ob temp
randū est sic in dimicis p̄ceptis ul' ꝓhibitonib3. Ad. Sic modus obedie tenend⁹ est ut bonis
in malo nō ꝯsencias nec malis in bono nec ꝯdicas. Symp̄. Simplr̄ eni obediend⁹ est. i. tm̄ p
p̄mio eterno nō p laude hoim ul' p spe alicui⁹ emolumti. ul' ē spālis ut ꝯmdat ei obedia
iubs. & sic ꝑmoueat. vn̄ ecc. xix. Qui se nequit humiliat. & c̄. & qui nequit obedit. Sūt
enī qdam qui adulatorib3 obediunt ut uidelic3 heant grām p̄latoꝝ. ꝯ quos dr̄. Q hoib3
placent ꝯfusi sunt. v. ꝯfundent. & c̄. & ad Gal. i. Si hoib3 placerem adhuc seruus xp̄i n̄ eem.
& talib3 dicit dn̄s. Amē dico uob recep. mer. suam. s. grām fauoris. ul' ꝗmp̄ cū ꝯmune & que
sita. vn̄ ad phil. ii. Omia facite siñ murmurationib3 & hesitationib3 est obedire simplici ocu
lo. i. intentione ut totū corpus opm̄ lucidū sit. Ideo dcm̄ in deut. xxv. Non habeb̄ diuersa
pondera in sacculo q. ht quis qm̄ obedit in hiis que placent & nō in hiis que displicent
Sopho. iii. Seruient illi & c̄. Symp⁹ obedit p p̄cepto ꝑris de redemptione ꝯsul humani. vn̄
ysa. Dn̄s deus apuit m̄ aurem. ego aū nō ꝯdico. re. nō. a. & c̄. ex. Qui audit audiat. ut s.
audiui corpis sequat⁹ obedia mentis. et qui quiescit quiescat. & qui quiescat exteri⁹ a ma
lo ope quiescat inteꝰ a praua cogitatione. C. Hylaris. vn̄ hylarem datorē diligit deus.
nec ei placent coacta seruicia. Quis eni locus obedie relinquit⁹ ubi uultus ceruit⁹ egrotus
& q facies egrū designat aīm. & tristicia exterioris habitus ostendit aīm ꝯsternatum.
Festina. ecc. ix. Quodcūq3 p̄ manus tua instanter opare. q̄ n̄ opus nec ratio. nec scia. nec sa
piencia erūt apud inferos. ecc. xxxi. In omib3 opib3 tuis esto uelox. & omis infirmitas
nō occurret tibi. Pab. xxii. vidisti hoiem uelocē in ope suo coram regib3 stab̄ n̄ erit aū
ignobiles. ad heb. iiii. Festinem⁹ ingredi in illam requiem. v. opari eam que faciunt ad
ingressum quoꝝ unū est maximū ē obedia. Beatus b̄. Ille minister tuus erit dn̄e q̄
nō uult audire q nolūt. s3 uelle q audierit. Supp. l. Qui in ministrat & c̄. Quidam
sanctus p̄r hab3 plures habebat discipulos quoꝝ unū qui dicebat⁹ marcus p̄cipue dilige
bat. vn̄ alii tristes ob hoc inuidebant ei q alii senes audientes tristi uenerūt ad eū
& hoc illi patefacerent & ille duxit illos ad cellas singuloꝝ & uocauit singlos noiatim
dicens. Egredere frater opus te habeo. & nullus exiuit. postea duxit illos ad cellam
marci qui erat scriptor libroꝝ & dixit ei. egredere qui statim egressus est. & inuenit

sic ho(mo) p(ro)bat(ur) ore laudantiu(m) que utru(m) palea sit aut f(rumentu)m. v(e)l utru(m) puluis aut auru(m). Uentus uel
flatus ostendit ab ore laudantiu(m). Que e(ni)m dispe(r)at aut rapit pulue(re)m aut paleam iudicat. Adhibe
(er)go ori iudicium si uis scire f(rumentu)m sit an palea. q(uasi) d(icat). suffla uulgali. Grana e(ni)m leuis aura n(on) eleuat
aut flatus auru(m) n(on) disp(er)git. s(ed) equit(ur). Ho(m)i(n)es (er)g(o) receptibiles. i(d est) digne recepi in et(er)na tab(er)nacula q(ui)a
auru(m) puru(m) su(n)t digni reponi in thauris regis celestis. Digni ut inde fabricet(ur) corona regi regu(m)
qui (et) su(n)t lapides preciosi ad ornand(um) eande(m). Hij p(ro)bant(ur) (et) lucidiores (et) puriores fiunt i(n) camino
hu(m)iliat(i)onis. i(d est) tribulat(i)onis que m(u)ltipli(citer) hu(m)iliat. Dum mes(?) n(ost)ras nob(is) ostendit. du(m) ad pre(ces) i(n)sta(n)t(er)
nos effugere cogit. O(pp)ssi e(ni)m clamare cogu(n)t(ur) lucidiores (com)punct(i)one facit (et) cautela puri(o)
res. du(m) uelud ad puru(m) excoquit scoriam. in(de) u(er)o d(icitu)r u(e)xat(i)o dabit intelle(ctu)m auditui. Ecce lu
cidit(a)s ferri ex lima. Mal(achie) iij. P(ur)gauit filios leui q(uasi) auru(m) (et) q(uasi) argentu(m). Ecce purgatio.
que (et) si p(er) se sordes n(on) abluit. penam t(ame)n soluit. cui(us) debitor erat qui p(ro)bat(ur). alia lit(tera) h(abe)t accep
tabiles (et) (con)grue(n)t ei q(uod) d(icitu)r in libro Sap(ientie) iij. Tanq(uam) holocausti hostiam accepit. i(d est) acceptabile(m)
h(abu)it. C. Inde coronat. p(re)cedit e(ni)m p(ro)bat(i)o coronat(i)one(m). Jac(obi) j. Beatus uir qui suffert temptati
onem q(uonia)m cu(m) p(ro)ba(tus) fu(erit) acci(piet) coro(nam) u(ite). Beatus ad bonu(m) suu(m) natus. v(e)l q(ui) suffert temptat(i)one(m)
i(d est) subtus fert q(uasi) (con)culcans eam. vn(de) Gen(esis) iiij. Sub te erit appetitus tuus (et) tu d(omi)nabis illi(us). v(e)l
qui suffert te(m)ptat(i)onem. q(uia) p(er) exerciciu(m) te(m)ptat(i)onis p(ro)bat(ur) in fide p(er)fectus. q(uod) est utilitatis (et) q(uonia)m
beatus q(uonia)m cu(m) p(ro)batus fu(er)it h(om)o auru(m) in fornace accipiet de manu d(omi)ni corona(m). Si(c) d(icitu)r Sap(ientie).
Si(cu)t solent uictores fac(er)e coronam m(er)cessibilem h(ic) u(er)o q(uonia)m deus q(ui) potens est dare repmisit
i(d est) sepe p(ro)misit ul(tra) repmisit. P(ro)misit in ue(teri) (et) repmisit in nouo. ul(tra) p(ro)misit q(u)a(n)tu(m) ad stola(m)
a(n)i(m)e repmisit. q(u)a(n)tu(m) ad stolam corp(or)is p(ro)misit p(er) p(ro)ph(et)as. repmisit p(er) ap(osto)los diligentib(us) se.
n(on) carne(m) ul(tra) mundu(m). vn(de) Baruch v. Circu(n)dabit te diploide deus iusticie. Ecce tribulat(i)o p(ro)m(it)te(n)s
deus (et) imponet mitram capiti tuo honoris et(er)ni. Ecce corona subseq(ue)ns. vn(de) ij. ad Thi(motheum) ij.
Qui certat in agone n(on) coronabit(ur) n(isi) legittime certau(er)it. i(d est) p(er)seuerant(er) (et) debito fine. Eadem
iiij. Bonu(m) certamine certaui (et)c(etera). Ecce p(ro)bat(i)o. In reliq(uo) re(p)o(s)ita e(st) m(ihi) corona iusticie. Ecce remu
nerat(i)o. De hac corona d(icitu)r. Posuisti d(omi)ne sup(er) ca(put) m(eum) co(ronam) de la(pide) p(re)ci(oso). Ysa(ie) lxi. Dabit d(omi)n(u)s coronam
p(ro) cinere (et)c(etera). sup(er) q(uo)d Heb(reos) xi. alij distenti su(n)t n(on) suscipientes redempt(i)one(m). ut meliorem
inuenirent resurrect(i)one(m). Dicit Glo(sa). q(u)a(n)to mag(is) p(ro) deo q(ui)s patit(ur) tanto gl(or)iosius coronabit(ur).
C. Glorificat. vn(de) ij. Cor(inthios) iiij. Id q(uod) in p(re)senti est mome(n)taneu(m) (et) leue tribulat(i)onis n(ost)re. sup(ra) modu(m)
in sublimitate et(er)nu(m) gl(or)ie pondus op(er)at(ur) in nob(is) h(ic) habuisti sup(ra) exposit(ion)em. Luc(e) in fine.
Sic oportuit xp(istu)m pati (et) ita intrare in gl(or)iam suam. Item j. Pe(tri) j. Prenu(n)cians eas que in xp(ist)o s(unt)
passiones (et) posteriores gl(or)ias. Ps(almus). In tribulat(i)one eripi(am) eu(m) (et) glo(rificabo) eu(m). C. Saluat. Ysa(ie) xliij. Cu(m)
ambulaueris in igne(m) n(on) (com)bureris (et) flamma n(on) ardebit te. q(uia) ego d(omi)n(u)s su(m) d(eu)s tuus
sanctus isr(ae)l. saluator tuus. Jer(emie) xiiij. Tu(?) p(e)c(c)atu(m)(?) exp(e)ctat(i)o isr(ae)l saluator ei(us) in tempore
tribulat(i)onis. C. Confortat. Ps(almus). Virga tua (et) bacu(lus) tu(us) i(d est) minor (et) maior flagellat(i)o. ip(s)a me (con)sola
ta sunt. Naum j. Bonus (con)fortans in die tribulat(i)onis. Job vi. Hec sit (con)solat(i)o mea ut affligens
me dolore n(on) parcat. B(ernardus). Q(u)a(n)tu(m) inundat tribulat(i)o n(ost)ra p(ro) deo. ta(n)tu(m) inundat (con)solat(i)o n(ost)ra p(er) eu(m). tuum
Ps(almus). S(ecundu)m multitudine(m) dolor(um) (et)c(etera). Glo(sa). Greg(orius). Jux(ta) pondus afflict(i)onis dispensat(ur) m(en)sura (con)
solat(i)onis. C. Alit paruos d(omi)ni. Deut(eronomium). Inundat(i)onem maris q(uasi) lac suggent. Ysa(ie) lx. De uisto(?) sa
tiabit(ur) obp(ro)brijs. h(ic) habuisti sup(ra). Manifestat utru(m) sint sancti an rep(ro)bi qui tribulant(ur).
Ps(almus). Multe tribulat(i)ones iustor(um). Auctor(itas). Non est iustus qui n(on) patit(ur). ille (er)go p(ro) xp(ist)o patit(ur)
qui cu(m) ei mala inferunt(ur). mala (et) cu(m) possit minime tribuit. Item sup(er) illud. ad Eph(esios)
v. Redimentes temp(us) q(uonia)m dies mali sunt. Dicit auct(ori)tas. abel e(ss)e renuit q(uem) chaym mali

adversitas aperit. Jer. xxx. Castigo te in iudicio ut non tibi videaris innoxius. Baruch. ii. Populus est
dure cervice et convertetur ad cor suum in terra captivitatis sue. Item ps. Nox illuminatio mea
in deliciis meis etc. ¶ Erudit. Jer. xxxi. Castigasti me domine et eruditus sum etc. Prov. xxix. Vir-
ga atque correctio tribuit sapientiam etc. Ys. xxviii. Vexatio dabit intellectum auditui etc. Se-
cundum lxx. Per omnem dolorem et flagellum erudieris Jerusalem. Job. xxxvii. Ab aquilone aurum
venit. ¶ Armat iustos contra dyabolum. Sicut piscis perita armatur spinis suis contra lucium devorationem.
Perca contra canem. Poeta: Tunc cum tristis erit defensa est ylios armis. i. anima fidelis tribula-
tionibus. ¶ Deprimit. i. deorsum premit ipsos iustos per humilitatem ne per superbiam eleventur et in-
tumescant et sic rapiantur vento elationis. Ipsa enim humilitas nostra est pacientie. Eccli. ii. Deprime
cor tuum et sustine etc. Deprime pondere humilitatis et timoris. Greg.: Anchora cordis pondus
timoris. Cor tuum ne velud palea a vento superbie rapiatur. Vel deprime pondere discipline
ne impinguatum incrassatum dilatatum recalcitret. Deprime autem totum cor scilicet intellectum
ne scientia infletur aut levitas omni vento doctrine circumferatur et affectum concupiscentiis. Pondere mo-
lestiarum irascibilem velud pondere ignominiarum et sustine. i. sursum tene. Non in ter-
renis ne rubiginem colligat a terra luto et pulvere sustine. i. sursum te tene ne sub hiis
deficias. Et hec per pacientiam in qua vincatur malicia et in qua possideantur anime. Alioquin tempta-
tiones et tribulationes eas possident et ad libitum temptantis et tribulantis eas distrahunt
agitant et captivant que adversus pacientiam nichil possunt. Melior est enim paciens vi-
ro forti quia semper vincit sine sui lesione quod non facit fortis vir. Vincit autem paciencia tribu-
lationes quemadmodum mollia cedendo duris resistunt. Et enim velud invincibilis molli-
cies cordis. ¶ Exhonerat et ita facit expeditum viatorem ad currendam viam manda-
torum. Ps. Gygante gemine substantie. Qui in bono abstulit me ad currendum tunc expedivit
consuetudo macerat carnem et ita tollit pondus mollis corporee. Contumelia tollit hono-
rem superbie glorie. Qui enim foras per laudes potuit repulsus contumeliis ad se redit. Raptores
tollunt honorem divitiarum. Ut supra. Et ita exhonerantur iusti ut habiliter ad currendum per
viam et ascendendum in celum per diversas tribulationes. Ideo dicitur ad Hebr. xii. Deponentes omne
pondus etc. ¶ In practica tractatus. Renovat interiorem hominem exteriorem flagellando. Ut
ii. ad Cor. iiii. Licet hic qui foris est noster homo corrumpatur. Cum hic qui intus est renovatur de die
in diem. Ad Eph. Renovamini spiritu mentis vestre etc. Item Sydonius: Maximum remedium
interioris hominis si in hac area mundi variis passionum flagellis atteratur exterior. ¶ Pro-
bat. Tribulatio enim probatorium est domini in qua probat discipulos suos utrum digni sint
prebenda paradysi. ¶ Reprobat autem impatientes. Approbat pacienter sustinentes. Eccli. ii.
In igne probatur aurum et argentum. Homines vero receptibiles in camino humiliationis. ¶ Pro ca-
mina sit tribulatio probatorium est utilium. Quia omnes virtutes quante sint et quales ipsa di-
iudicat. Unde prov. xix. Doctrina viri per pacientiam dinoscitur. Illa. i. doctrina qua edoctus
est que est sapientia affectus tocius igitur. Sed tribulationis paleas excutit in area ecclesie.
Ventus temptationis paleas rapit et pulverem a facie terre. i. impios. Unde non sic impii
non sic. Sed dicit in igne temptationis tribulationis. Vel probatur aurum. i. melioratur. Ultimum
erat aurum sic dinoscitur. Unde apostolus: Uniuscuiusque opus quale sit ignis probabit etc. Qui non
per ventum superbie non cremabitur in igne gehenne. Eccli. xxvii. Vasa figuli probat
fornax etc. Sap. iii. Tanquam aurum in fornace probavit eos dominus. Aliud autem probatorium
est os laudantium. i. adulatio. Prov. xxvii. Sicut in igne probatur aurum et argentum

albaſ cellam eiꝰ ⁊ reuolũo cepit catenam eiꝰ ⁊ oſtendit p̄rib; q̄ ip̄e reliquerat litteram imp̄fectã
ꝑ bono obedientie. ⁊ dixerunt alii p̄reſ ⁊ noſ iam ip̄m diligim̄. ⁊ dñſ ip̄m diligit ꝑ bono obedīe
ideo dñſ ɔmendat ꝑꝑl'm gentilium dicenſ. populuſ quẽ nõ ɔgnoui ſeruiuit m̄ in au. au. obe. m̄. Ecce
uera ⁊ ꝑfecta obedīa. viriliť agere ⁊ ɔforteť. ⁊c̄. ꝓu. xxxi. De forti muliere. manũ ſuam miſit
ad fortia ⁊ digiti eiꝰ app̄hendeñt fuſum. Inſtant̄ enĩ ⁊ fortit̄ eſt agendũ. Si tribulatõ in
tonat. ſ; ꝑſecutõ reſultat. Si hoſteſ iter impediunt tu dicaſ. paratuſ ſum ⁊ nõ ſũ tur. ut cuſto
diam. tua. In h̄ uerſu notat̄ uera ⁊ ꝑfecta obedīa. paratuſ ſum dicit uere obedienſ. Sic̄ bñ
ueſtituſ dr̄ bñ paratꝰ. ut obediat humilit̄. hylarit̄. feſtinant̄. ⁊ hꝰ. ul' paratꝰ ſic̄ vinũ purũ
⁊ clarũ dr̄ vñ paratum. ¶. vñ ſequit̄. et nõ ſum turbatuſ. Qui enĩ turbatuſ eſt interiꝰ de mã
dato ſp̄alis p̄riſ. eſt ſic̄ vinũ turbulentũ ⁊ feculentũ. De quo dr̄. Qui delicatuſ eſt nõ biberet
Obediencia enĩ ſemiplena murmuranſ ul' ꝑcraſtinanſ ſicut nec uinũ feculentũ hoĩ delicato
deo nõ poſſet placere. Paratuſ ſum. ecce obedīa ꝓmpta ⁊ feſtina. Non ſum turbatuſ. ecce hyla
riſ ⁊ leta. vt cuſtodiam. ecce deuota ⁊ ſolliciata. mandata. plal'r. ecce integra nõ unũ man
datũ tm̄ ſ; uniu'ſa tua. ecce diſcreta q̄ oportet obedire deo magiſ quã hoĩb;. act. v. quia
mandata hoĩm mandata dei ſunt. ⁊ ip̄i deo in hoĩb; obedit̄. vñ qui uoſ audit me audit
⁊ q̄ uoſ ſp̄nit me ſp̄nit. Item uiri obedientiſ uox iſta eſt. paratũ cor meũ deuſ. Beatuſ B'.
paratũ ad aduerſa. paratum ad ꝓſpa. paratũ ad humilia. paratũ ad ſublimia. paratum ad uniu'
ſa quecũq; p̄cepiſ. ¶. Integra. vñ vt cuſtodiam mandata tua nõ unũ tm̄ ſ; omĩa ut ſuꝑ.
vt uidelicet obediat̄ p̄ceptiſ. ꝓmiſſionib; ⁊ ɔſilijſ p̄latoꝝ. precepta ut ea ɔpleaſ uigilan
do ieiunando. ⁊ hꝰ. vñ dr̄ que dñſ facite. ɔſ. xxiij. ꝓhibicõib; ut ꝓhibita declineſ ne ſiſ
ſiliſ ade ⁊ particepſ ɔſiliſ dampnationiſ. Conſilijſ ut eiſ acquieſcaſ. ut ſi iniunctũ ⁊ pn̄ie aliqd
de liba uoluntate ſuꝑ addaſ. ez. xviij. Si impiꝰ egerit pn̄iam ab omib; p̄ctiſ ſuiſ que op̄atꝰ
eſt. ecce q̄ obedīa nõ ꝑ ẽẽ uictoria n̄ p̄ceſſerit pn̄ia ⁊ cuſtodierit omĩa p̄cepta. ecce integ
taſ obedīe ⁊c̄. Sex aũ que ɔplectit̄ obedīa in ꝓfeſſi. p̄mũ ſtabilitaſ ꝓpri corpiſ in loco pro
feſſioniſ. Scdm abſtinencia ciboꝝ ſcdm ɔſuetudineſ ubi canonice inſtitutaſ. Tertiũ obedi
encia p̄lato. exhibenda ⁊ ei canonice ſucceſſiuo. Hec tria poſſunt recipe diſpenſatõne
ex cauſa aliorum triũ. p̄mũ eſt habituſ regl'aiſ. Scdm regl'am ⁊ ordiniſ inſtituta. Scdm ɔ
tinencia corporaliſ. Tertiũ abdicatõ tociꝰ ꝓprietatiſ. h' nullo m̄ recipiunt diſpenſatõne deuota
ut a corde exhibeat̄. vñ ad Col'. iij. Quecũq; faciatiſ a bono aĩo operamini ſicut dño ⁊ non
hoĩb; ſcienteſ q̄ accipietiſ retributõne bono aĩo hereditatiſ eterne. ꝑ hoc q̄ dicit ex aĩo.
notat deuotõnem. ꝑ hoc q̄ ſequit̄. Sicut dño ⁊ nõ hõ remouet ſimulatõnem. ꝑ h' q̄ dicit
accipietiſ. ⁊c̄. obedīe retributõne innuit. Hinc apꝰ ɔmendat q̄ſdam ad Ro. vi. Obediſtiſ ex
corde in eam formã doctrine. in qua traditi eſtiſ durauit. i. ꝑſeuauit ex dm̄ qui factuſ ẽ obe
dienſ uſq; ad mortẽ. Hic eſt t'minꝰ obediendi. xp̄o enĩ capite inclinato ꝑ humilitatem ⁊
finalem obedīam tradidit ſp̄m i manu p̄riſ. ſicut dr̄. Jo. xix. Neqꝫ enĩ ſp̄m tuũ reci
piet deuſ p̄r n̄ finalit' obedienſ q̄ ſoluſ qui ꝑſeuerauit uſq; in finẽ hic ſaluuſ erit. ɔſ. xxiij.
ꝑcepat enĩ ei dñſ p̄r ut genuſ humanũ redimeret moriendo. Jdo in legiſ ſunt' offerebat̄
auiſ que ſignat̄ obedīam ⁊ cauda que finiſ eſt aĩal. ⁊ ſignat ꝑſeuanciam finalem. Hu
milis. vñ Luc. ij. Deſcendit cũ illiſ nazareth ⁊ erat ſubditꝰ illiſ. ꝑ hoc q̄ dr̄ deſcendit
cũ illiſ deſignatur humilitaſ ſocialiſ ſiu comeſ eſt obedīe. Erat ſubditꝰ illiſ ꝑ obedi
enciam. ⁊ bñ dr̄. q̄ in nazareth q̄ interꝑ̄ ſloſ ul' uirgultũ. ſiu ſanctitaſ aut ɔſerua
tio. humiliſ enĩ ⁊ ſocialiſ obedīa ſpem hꝫ retributioniſ. Sicut in flore ẽ ſpeſ fructuſ

ꝯtalis gl'ia dī inexpugnabilis· ad dnm̄ delectandum ꝛ est sancta ꝛ firma ꝛ dnō ꝯsecrata· manifesta· s· ad exē
plum nr̄i· vnde luceant opa uīa ꝛ ceᵗ· Erudit· ecc· vi· audi fili mi ꝛ accipe ꝯsiliū intellectus· Non enim ue
exaudit n̄ qui obedit· Eodem· si inclinaueris aurē tuam accipies doctrinam ꝛ si dilexeris audire· i· obedire sapi
ens eris· Exaltet· vn̄ ad ephs· ii· factus est obediens usq; ad mor· mor aūt cru· ppr̄ qd ꝛ deus exal· il· ꝛ do· il· ꝛ c̄
deut· xxviii· si audieris uocē dn̄i dei tui· ꝛ cē faciet te dn̄s deus tuus excelsiorem cunctis gentibz ꝛ ceᵗ· Preponde
rat aliis bonis· vn̄· i· Re· xv· Numqd uult deus holocausta aut uictimas ꝛ nō pocī ut obediat̄ uoci do
mini· Melior est obediā qm̄ uictima ꝛ ascultare magis qm̄ offerre adipem arietum· qm̄ pccm̄ ario
landi est repugnare· ꝛ qsi scelus ydolatrie nolle acquiescere· pab· xvi· Melior est paciens uiro forti ꝛ
qui dnāt aīo suo qꝫ facit uerus obediens expugnatore urbiū· Impetrat gr̄am dei· vn̄ ecc· xxxii·
audi tacens· i· obedi· ꝛ p̄ tua reuerentia accedet tibi bona grā· Inuitas prīm dixit abbas· hys par
uus· Grā deo est monachi obediā· qm̄ qui possidet qꝫ possit exaudiri ꝛ crucifixo cū fiducia astabat· ꝛ
cū dō ueniet ad crucem factus est obediens usq; ad mortem· Ornat aīam uirtutibz· vn̄ ecc· i· Prima
tudo aīe obedienti murenulas aureas faciam tibi uirmiculatas argento· Dicū quidam qꝫ murenu
le iste sunt cathenule que in aures uocant̄· quas antiqui in auribz suis portare solebant in signū
obediē· Hec dn̄r aurec p̄ sapiam· qꝫ sapienter obediendū est ꝛ uirmiculate· vermiculus est color ru
beus ut oīa in caritate fiant· argentū candidū· qꝫ cū obediā que p̄ in aures innocenciam et
castitatem· que duo p̄ argentū ꝛ caritatem que p̄ uirmiculum signt̄ ꝯseruare debem̄· Filius· Mu
renula est piscis in aqua latens ualde lubricus ꝛ labalis ꝛ signt̄ diuinas latentes ualde in
fundo sacre scripture que labiles sunt ꝛ lubrice ꝛ facili labunt̄ a memoria· ꝛ intellcū· ꝛ sunt
auree p̄ sapie dignitatem ꝛ uirmiculate argento· i· distincte uarietate eloquii uīr eloqūcie pl'
tudine· vermiculus solet tirum uariis sulcis distinguere· Ido auctor vermiculatas po
suit p̄ distinctis· vl' qꝫ uirmiculū uocant quendā colorem qui rei apponit̄ ad decorem· Ido p̄
uirmiculatis intellexit ornatas· Item Greg· sup Job· Sola obediā uirtus est que uirtutes ceteras
menti inserit ꝛ insertas custodit· Item murenulas ꝛ cū faciem ego ꝛ pr̄· ꝛ sps· s· murenulas au
reas· i· obediām tuam ornabim̄· ut obediā tua sit fortis ex dono prīs· sapiens ex dono filii· ꝛ
sit ex amore· ex dono spc̄ scī· Aureas· i· ducentes ad soliditatem ꝛ claritatē eterne btitudinis
aurū enī solidū est ꝛ clarū· uirmiculatas argento· argentū signt̄ sacram scripturam· vermis
eam arat ꝛ distinguit· q· d· In sacra scriptura inuenies exaratum ꝛ distinctum qꝫ obediā de
bet eē fortis discreta ꝛ fieri ex amore· Quere auctas infra· Cuncta pot· Obediā enī impossibilia
ad possibilitatem reducit· vn̄ legit̄· Inuitas prīm qꝫ quidam senex plantauit lignū aridū
in heremo ꝛ uolens obediām cuidam discipli sui pbare· Dixit ei p̄ singulos dies riga ad donec
faciat fructum· Erat aūt longe ab aqua ita ut mane iret uespe rediret· que cū fecisset per
annos tres fecit ille· Lignū illud uiride factū est ꝛ fructū attulit· Sumens aūt de fructu eius
senex detulit ad eccām ꝛ dixit fr̄ibz comedite de fructu obediē· Fidei mat· vn̄ ad Ro· x·
fides ex auditu ꝛ ceᵗ· Item audi filia ꝛ uide p̄ obediām· vn̄ p̄ fidem que illuminat aīam nil possi
det s· nec ppriū sensum nec ppriam uoluntatem· quam nō eēt obediā· vn̄ Greg· Obediencia
aliquid suū hꝫ obediā nō est· Ipa enī uere p̄ uere dicere qꝫ a· Nichil mihi p̄ auferre qꝫ nichil
mihi habeo nec me ipām deus seruabit· Deus seruabit in me qꝫ suū est ꝛ ita nō p̄ ei claudi
portam paradysi· cū ipse nich poter cū deo nō ptineat ꝛ eī nō sit· Hostes nō timet cum
nich portet· vn̄ ipse indigeant· alia· Cantabit uacuus coram latrone uiator ꝛ ceᵗ· Assonat
deo· Ipa enī dicat· vt iumēta facta sum apud te gratenter suscipiendo quodcūq; honus mihi
impositis sicut solet face iumētū ꝛ sic ego semp tecum· Exo· xviii· audi uba mea ꝛ dn̄s erit

nō ēēt. Manifestat ꝛ ĩstruit sanctoꝝ. Est spūale donū dei. Sap. x. Ubi loquitur de iacob. Cer
tamē forte dedit illi ut uinceret ꝛc. Great uberiores fructus. Jo. xv. Omē palmitē ĩ me ferentē fructū
purgabit eum pr̄ ut fructū plus afferat. Largit̄ celoꝝ regna. Ut ĩ. ii. thī. ii. Si cōpatimur ꝛ cōregnabi
mus. Serenū nūciat. Thob. iii. dicit Sara ad dn̄m. Non delectaris in pditōib3 nr̄is. qr p̄ tempesta
tem tranquillum facis. ꝛ p̄ lacrimatōne ꝛ fletū exultatōne infundis ꝛc. Ge. xvi. facto uespe dicitis se
renū erit rubicund9. est enī celū ꝛc. Ad risum ducit. i. ad gaudiū eternum. Ut ysa. xxvi. Iste dn̄s
sustinuim9 eū ꝛ exultabim9 ꝛ letabimur in salutari ei9. Pre dulcia reddit dona dei. Ecc. xxxv. Specio
sa mīa dei in tempe tribulatōnis sicut nubes pluuie in tempe siccitatis. Jo9. Dulce ē auxiliū qd in
tribulatōne cōfert̄. Dulcedo salutis dulcī ex morbo pueniens sapit. Penam cōmutat eternam. s. in tem
poralem ũ penitenti ꝛ uere pacienti. Ecc. xx. Est qui multa redimat modico precio. Greg. Dum tran
sit dolore atterim̃ a pctis liberam̃. Clamans. Ut. i. pe. iiii. Si exprobamini ĩ nōie xp̄i beati
eritis qm̄ qd est honoris ꝛ glīe ꝛ uirtutis dei ꝛ qui est ei9 spc sup uos requiescet. Sup̃ habuisti
exposituz. Act. xiii. Discipli flagellati replebant̄ gaudio ꝛ spū scō. Mercedis eterne semen.
Greg. Retributōnis gaudiū nequaquam in eternitate colligit̄ qui prius hic in dolore seminet̄. Amica
tiōy nr̄i dn̄m memorem facit. Ecc. iii. In die tribulatōnis cōmemorabit̄ tui deus ꝛc. Auget
gl̄iam. Sup illud. Scdm̄ multitu. dolo. me ꝛc. Dicit Greg. Multa pacientib3 in tri. multa mercedes
in celis. Jo9. In legenda pauli afflictō in sclō mā. premioꝝ est. In qdam omel. de anglis q̃ tūc
mentior ad iniuriam potentiorꝫ cōstituet̄ in regno dei. Comendat iustos. i. cōmendabiles
facit. Jac. v. Ecce beatificam9 eos qui sustinuerunt ꝛc. opans paciendi uirtutem. Ad Ro. v. Tribu
lō paciam opat̄. opat̄ ostendendo. augmentando. ex ea motū eliciendo paciam pbatōnem
pbatōnem ul̄ purgatōnē. pbatō ũ spem opat̄. i. augmentat. Greg. Tanto spes in dm̄ so
lidior surgit quanto qs p eo duriora ptulerit. Spes aū nō cōfundit qr faceret si ho nō hret qd spa
ret. H totum fit p spm̄ scm̄ q̃ datus est nob. Repboꝝ crux. Ut ĩ sap. xii. Cum enī nobis
disciplinam das inimicos nr̄os multipliciter flagellas ut bonitatē tuam cogitem9. Habitatō
xp̄i. Libent̄ gl̄iabor in infirmitatib3 meis ut inhitet ĩ me uirtus xp̄i.

Ꝑ Obediencia est animi deliberantis honesta uiste passionis effectus. Hec descriptō cōuenit ali
cui obediencie. qui hr̄ honestatem cōiunctam ex utraq3 pte pcipientis. uidelz ꝛ obsequē
tis. Alit̄ obedia ē p discipline studio ppe uoluntatis uoluntaria abnegatō. Ali. obedia est
uirtus qua ho p̄ posita ppa uolūtate amplectit̄ ad iniuncta omī ope cōplenda. Alit̄ obedia
est execūtō iussionis dei p tacitā scripturam hoīs p platōnē ꝛ dignitatem inposita sup capi
ta nr̄a. Ali. obedia est iustitie ob temperancia. Obedia aū firma pnceps ē oīm uirtutum.
sicut hrmō petrus oīm apłoꝝ. Sermō enī obediens int̄ hec uirtutis exemplū ꝛ imitatōne
nob in xp̄o capite. De aū obedia dr̄. ĩ. ad cor. xv. Sicut portauim9 ymaginē terreni hoīs
adē p inobediam. Sic portem9 ꝛ ymaginē celestis p obediam. De q̃ ad phil. ii. hoc sentite
in uob ꝛc. Non tm̄ relatiue s3 demonstratiue. hic dixit ut eēt demonstratō ad oclm̄. qr xp̄c
int̄ hoīes uisus est ꝛ ꝛ intellectum pp̄ re absentiam. Item cū multa sint que possim9 sentire ĩ
xp̄o. sic in eo in quo sunt oīs thesauri sapīe ꝛ sciē absconditi. Singulariē tū ait hoc. si hoc sin
gularitē hanc referens ad modicitatem nr̄am. q. d. si nō potestis hr̄e tantam humilitatē
tantam obediam. quantū xp̄c huic saltem. hoc sentite in uob sensu expiencie. qd ꝛ in xp̄o
fuit sensu cognitōnis. Hic tanguntur t'ra in quib3 pccauerunt primi parentes. Angli in ce
lo p supbiam. homo in padyso p inobediam. Chaym in tra p impaciam ul̄ iram. Qui si
bi tria usurpauerūt. que sibi dn̄s spali reseruauit. Angel9 gl̄iam. ysa. xlii. Gliam

que erat symonis. ꝛc. Ianus symonis aīa obedientis q̄m xp̄e ascendit ꝛ ducit ad portam salu
tis eterne. ¶. Digne gesta refert. vn̄ pa. xxi. vir obediens loquet̄ uictorias. Greg. Qui dū
nos aliene uoci humilr̄ subdim̄ nosmetip̄os in corde sup̄am̄. Non est dignus loqui uictoriam
illu que sc̄a pua est. Qui obediens est nil op̄at̄ prauū. vn̄ Greg. sup. i. R. Sciendū nunq̄ȝ
p obediām malū fieri aliq̄ā. aū bonū q̄ agit̄ debet p obediām intimari. Nil reputat̄ in hone
stum q̄ iubeat̄. vn̄ sup. c. ysa. xx. vade ꝛ solue saccum de lumbis tuis. ꝛc. ꝛ fecit sic. vadens nu
dus ꝛ discalciatus. Dicit ier. Cum obedia sacco cilicio induebat̄ uir nobilissim̄ ut ebrei tradunt cui̇
filiam manasses rex accepit in cōiugiū. Non erubuit nudus incedere nil honestius iudicans q̄ dn̄o
obedire. p̄ponit p̄ius cōia. vn̄ B. xp̄e dedit uitam ne p̄deret obediām. p q̄m uidelicȝ sciebat nos re
dimendos. nō qui uiuūt. Ro. xiiij. Nemo n̄r̄m sibi uiuit ꝛ nemo n̄r̄m sibi morit̄. ꝛc. vnde
Palaam de ueris obedientibȝ eoꝝ uitam describens. aliȝ cenobialem uitam ducūt. q̄ in simul
plures cōgregati sub uno p̄lato in oībȝ indifferente degūt. Omnē uoluntatē suam gla
dio occidentes. ꝛ q̄ seruos empticios seuoluntarie reputantes nō sibimetip̄is uiuūt. sȝ p̄ xp̄i
amorem cui semetip̄os subdiderunt cariūe dū uelit. Grande enī uirtutis obedia est q̄ fecit
xp̄m incarnari. ꝛ eē. q̄ facit hoīem deificari. hoīes q̄ deos facit p adoptōnem. vn̄ ego dixi
dii estis ꝛ filii excel. oēs. Si g̊ uere obedias sic tu diceris dictis a xp̄o xp̄ian̄. Ita in futuro seculo
a ihu saluatore uocabis saluatus. ꝛ h̄ nom̄ sup omne nom̄. ¶. Ignes extinguit. vn̄ legit̄. In vi
tis p̄rm̄ q̄ quidā de sanctis p̄rib̄ȝ uolens p̄bare obediām cuiusdam qui petebat ingressum mo
nasterij sui iussit eū intrare fornacem accensam q̄ ille fecit ꝛ sic tribȝ p̄uis fr̄ib̄ fuit i fornace
Dan. iij. sic ei fecit deus. ¶. Fabulosa domat. vn̄ In vitas p̄rm̄. Johs qui fuit discipulus abbatis
pambo uir magne obedie ad p̄ceptum p̄ris ligauit leenam pessimam ꝛ uinctam adduxit
ad abbem suū q̄ ille uidens miratus est ꝛ uolens eū humiliare dixit ei pannose. Canum
fatuū cōduxisti m̄ ꝛ soluens eam dimisit redire ad locum. ¶. Beat absq; labore. i. beatū facit.
vn̄ Greg. sup Job. p̄rim̄ hō p̄ceptum q̄ seruaret accepit. cui se si uellet obediens subdere ad
eternam beatitudinem p̄ueniret absq; labore. Obū p̄fert̄ holocausta. vn̄ sacrificiū ꝛ oblatio
nem noluisti aures aū p̄fecisti m̄. Ecc. iiij. in fi. Multo melior est obedia q̄m uictima. ꝛc.
Greg. Obedia uictimis iure p̄fert̄. q̄ p uictimas aliena caro. p obediām ū p̄pa uoluntas
mactat̄. ¶. Sola fidelem efficit. vn̄ sequit̄. i. Re. xv. q̄ p̄ctm̄ ariolandi est repugnare. ꝛ q̄ scel
idolatrie nolle acq̄escere. Ibi dicit Greg. Si enī q̄ p̄ctm̄ ariolandi est repugnare ꝛ q̄ scelus
idolatrie nolle acq̄escē. Sola enī est que fidei meritum possidet obedia sn̄ qua quisq; infidel
cōuincit̄. ꝛ si fidelis eē uideat̄. ¶. Hanc tenuit. vn̄ Jo. vi. Eum qui uenit ad me nō eiciam
foras. q̄ descen. de ce. nō ut faci. uo. me. sȝ uolū. ei qui mi. me. Greg. voluntas filij eum
q̄ uenit uoluntate nō discrepat. sȝ q̄m p̄rim̄ hō q̄ uoluntatē suam facere uoluit a padiso
studio exiuit. Sc̄dus ad redemptōnē hoīs dū uoluntatē se p̄ris ꝛ nō suam facere ostendit
p̄manere nos intus uos docuit. Cū g̊ nō suam sȝ uoluntatē facit eos qui ad se uenirūt foras
nō eicit. q̄ dū eē suo nos obedie subicit ianam. eiusa nob̄ egressionis claudit. Quia pauca
uetando plurima cōcedit. Sicut dicit Greg. sup Job. Sciend̄ est q̄ nūq̄m p obediām malū fieri
aliqn̄ aū debet p obediām bonū q̄ agit̄ intermittit. Neq; mala in padiso arbor extitit
q̄m deus hōi ne tangeret interdixit. sȝ ut meli p obedie meritum hō bn̄ cōditus cresc̄e dignū
erat ut hūo a malo p̄hibet̄ q̄m tanto uerius h̄ q̄ ageret uirtus eēt. q̄nto ꝛ a bono cessans
auctori suo se subditū humilis exhibet. Sȝ notand̄ q̄ illic dr̄. ex oīm ligno padisi cōmede.
de ligno aū scie boni ꝛ mali ne tetigeritis. Qui enī ab uno quolibȝ sub meliori uetat ueare

est ut multa concedat ne obsidientis mens funditus intereat si a bonis omnibus penitus repul
sus ieiunat. Omnes autem paradisi arbores ad esum dominus concessit cum ab una prohibuit ut creaturam su
am quam nolebat extingui sed provehi tanto facilius ab una restringeret quanto ad cunctas latius
relaxaret. ¶ Detestans prospera diviso gaudet. Greg. Non numquam nobis huius mundi prospera. Non numquam
si iubentur adversa. Sciendum summo opere est quod obedientia aliquando si de suo aliquid habeat nulla est. aliquando
autem si de suo aliquid non habeat minima. Nam cum huius mundi successus precipitur cum locus superior im
peratur. his qui ad percipienda hec obedit obedientie sibi virtutem evacuat. Sed ad hec et ex proprio desiderio
anhelat. Neque sese sub obedienti dirigit. si ad percipienda huius vite prospera libidini proprie ambitio
nis servit. Rursum cum mundi despectus precipitur. si probra adipisci et contumelie iubentur. nisi hec
ex semetipso animus appetat sibi meritum minuit. quia ad ea que in hac vita sunt despecta in
vitus nolensque descendit ad detrimentum quippe obedientiam adducitur. Cum mentem ad suscipienda pro
bra huius seculi. Nequaquam ex parte aliqua et sua vota coniungit. Debet ergo obedientia et in prosperis ex suo ali
quid omnino non habere. quatenus et in adversis tanto sit gloriosior quanto divino ordini et ex desiderio
iungitur. et in prosperis tanto sit verior quanto ad presenti ipsa divinitus quam percipit gloria funditus
ex mente separatur. Verbi gratia. domino precipiente Moyses. Exo. iii. ut eriperet populum suum a servi
tute egyptiorum et ei per eum ipse humiliter se excusat quia sit ineloquens dicens ad hec exorat dicens
Obsecro domine mitte quem missurus es. Paulus. Cum ei precipitur ire in Ierusalem et ei intentare predicuntur
tribulationes. Respondet. Act. xx. Ego non solum alligari sed mori paratus sum pro nomine Ihesu. Neque enim
facio preciosiorem vitam quam me. Moyses itaque ad prospera de suo nil habet qui precibus recipit non
velocitate plebi preferatur. Paulus autem ad adversa ex suo voto ducitur qui malorum imminen
tium cognitionem percipit et tamen ex devotione spiritus et ad acriora fervescit. Hom. quarta ergo. si obedientie
palmam apprehendere veraciter volumus prosperis huius seculi ex sola iussione adversis autem ex devotione mi
litemus. Quidam enim sunt in his tamen que placent obedientibus quorum obedientia est sicut obedientia puerorum
ad reges et reginas ludentium qui salutent regem sic Deu saut sire rois. Comondez que bel
soit. Similiter tales sunt qui dicunt prelatis et predicatoribus sed non voce tamen Ys. xxx. Loquimini nobis
placentia et est talis non fuit obedientia salvatoris qui tenuit obedientiam ubi erat summa miseria
scilicet mors ignominia et suspendium aliquando subditus timens sibi pro dicere prelato suo sibi aliquid
periculosum iniungenti. sicut dicit dominus patri. Luc. xxii. Pater si vis transfer calicem hunc a me. verumtamen
tamen non mea voluntas sed tua fiat. ¶ Ab innocentia servatur. unde Job in fine. Dederunt ei unusquisque
ovem unam et in aurem auream unam. Greg. Notandum quod hoc cum in aure ovis cum
ove in auris offertur quia innocentia innocentibus mentibus ornamentum semper obedientie iungitur. Unde
dicitur Jo. x. Oves mee vocem meam audiunt et ego cognosco eas et secuntur me. Beato ergo Job. Ne
mo ovem sine inaure. Nemo inaurem sine ove optulit quia perfecto redemptori suo non obedit
qui innocens non est et innocens esse non potest qui obedire contempnit. Non timor ipsam con
servat sed amor. unde ibidem dicitur et In aurem auream unam. Greg. quia in ipsa obedientia non
servili metu sed caritatis affectu servanda est. Non timore pene sed amore iusticie. quia
ad eius convivium venerunt cuncti aurem inaurem obtulisse perhibentur. ut videlicet et ea
que exhibetur obedientia caritatis fulgeat. que virtutes omnes quasi auri more cetera metal
la transcendat. Item. i. Pe. In animas vestras castificantes in obedientia caritatis. id est que de
bet fieri cum caritate. unde sequitur. In fraternitatis amore. Hic est necessaria quia obediendum
est ad honorem dei et exemplum proximi. Item. Jo. xv. Si precepta mea servaveritis
manebitis in dilectione mea et eam non dividit error. Unde ibi dicitur. Optulit unusquisque

ouem unam et in dextram arietem unum. Quia ubi nulla est innocencia, nulla est uera obediencia et multi
plicibus hereticorum diuisionibus qui ad cognicionem fidei uenientes offerunt ouem, sed unam offerunt in arietem
sed unum, id est tales ueniant qui in unitate sancte ecclesie innocenti obedientes que presulant unum pro se unos
diuini non pro se. quia et hoc ipsum unum quod dictum nullus non est id est eam mentem deferunt quam sectarum scisma
ta. Unde diuidant huius usque de obediencia secundum beatum Gregorium super fine Job. Viuificat. Unde ysaias lv. Au
dite id est obaudite et uiuet anima mea. Jo. v. Qui audierunt id est obaudierunt uiuent uita glorie hic et uita
glorie in futuro. Ad hebreos xii. Obtemperabimus patri spirituum et uiuemus. Pollicitur ipsam animam gratia. Unde ysaias lv. au
dite audientes me et comedite bonum et de . in crassi . a . iii egrio dicitur de obedientibus. Omnem escam abhomi
nata est anima eorum et ideo appropinquauerunt usque ad portas mortis. Omnis esca est obediencia que pascit et sanat in
currens. Pascit omnis saporis. Sicut dicitur sapiencie. Non disputat. Unde ysaias l. dominus deus dominus aperuit mihi
aurem. ego autem non contradico et cetera. Job xvi. Non contradicam sermonibus sancti. Alta polorum scandit. Unde
dominus ascensurus in celum sicut dicitur in fine luce. Eduxit eos id est discipulos foras in bethaniam et ele
uatis manibus benedicens illis et ferebatur in celum. Benedicturus discipulis primo eduxit illos extra
proprium sensum et propriam uoluntatem in bethaniam que interpretatur domus obediencie in quo domo necesse
habitare et esse mansionarius qui uoluerit habere benedictionem et ibi in bethaniam quia per obedienciam
descendit et ascendit et ab illa et per eam in celum ascenditur. Villa hec sita erat in latere montis oliueti
que signat christum qui est mons in uertice montium. Mons pinguis propter multitudinem unctionis quam signat
in cuius montis latere locantur fundamenta fidei spei caritatis obediencie et ceteris uirtutis
de cuius uertice id est diuinitate manant spiritualis unctionis et pinguia lucis et pacis ad ecclesiam et fidelem
ac obedientem animam descendunt. Item villa hec sicut dicit Jo. xi erat ab iersulm stadiis xv. quibus
numerus constat ex vii et viii quia obediencia habet promissionem uite que nunc currit per vii et future id est octa
uenarius. Item in hac uilla lazarus suscitatur quia uere obedientis anima si per peccatum mortalem fuit a do
mino suscitatur de facili propterea si uiuet orationibus fidelium quia lazarus interpretatur adiutus et ideo quia dominus
in bethania que interpretatur domus obediencie hospitatur quia requiescat in filiis obediencie. Unde uolatilia
ad tibi si com pascatur quia in obediencie operibus delectatur. Vngit non solum pedes sed et capud. Vnctio
pedum suauis exemplo eorum que gessit in carne. Vnctio capitis diuine maiestatis cuius est contemplationis gratia maxime datur obedientibus ab exilio spirituali preseruat ut patet in rechabitis qui
obedierunt precepto patris sui Jonadab. Jeremias xxxv. Tribuit esse uerum. Unde ecclesiastes in fine. Deum time et
mandata eius obserua hoc est omnis homo id est omnis hominis perfectio. Egrito per inobedienciam que filia est
superbie perdit homo uerum esse. Unde ysaias xl. Dicit pater ad filium. Erunt quasi non sint et peribunt uiri qui
contradicunt tibi queres et non inuenies uiros rebelles tuos et cetera. Exo. xiiii. Egyptios quos nunc ui
detis et cetera. Vidi impium super exaltatum et cetera. Beatus Bernardus propter temetipsum deus fecit omnia et qui uult
esse sibi et non tibi. Nichil incipit esse inter omnia. Deum time et cetera hoc est omnis homo et si hoc omnis
homo Bernardus. Dignus plene est morte domine ihesu christe qui tibi recusat uiuere et mortuus est. et qui non
tibi sapit desipit et qui curat esse non propter te pro nichilo est et nichil est. Cum se subicit. Unde
i. pe. ii. Subiecti estote omni creature propter deum et cetera. ad Ro. xiii. Omnis anima potestatibus sublimiori
bus subdita sit. Non est enim potestas nisi a deo. que autem a deo sunt ordinata sunt. Itaque
qui resistit potestati dei ordinacioni resistit. Qui autem resistunt ipsi sibi dampnacionem
acquirunt et cetera. Item. ad ephesios . iiii. Subiecti inuicem in timore christi. Item . i. pe. ii. Subditi esto
te in omni timore dominis non tantum bonis et modestis sed et discolis. Hec est enim gratia in omni tempore
in timore. Glosa. ut nec deum offendatis nec dominis seruire recusetis. In hoc enim consistit omnis
timor id est perfectus timor. Non tantum bonis fide uita et moribus et modestis id est moderate

de retribucione eius cogitat. maiora quam iniungantur im
plere desiderant. et expleta obediencia nichil fecisse se reputant. est non diuitiarum debitoribus nisi. i. p
[s]eruos suos conseruat. unde eccl. xv. Si uolueris mandata seruare conseruabunt te. ¶ Odore large diffun
ditur. unde commendat apostolus quosdam ad Ro. xvi. dicens. uestra obediencia diuulgata est in omni loco et cetera. ¶ Digne
seruat. Omnem culpam declinat. unde uox uictorie obediencie hec est. ab omni uia mala prohibui pedes meos
ut custodiam mandata tua. ¶ Iuuat hanc confessio. unde Iud. i. Dixit iudas symeoni fratri suo pugna
meum in sorte mea ut et ego pugnem tecum in sorte tua. Iudas confessio. Symeon obediencia. utraque
enim alii ualde est necessaria. scilicet ut confitens obediat et obediens confiteatur dum sunt in hac pugna. Milicia
est enim uita hominis super terram.

Efficit ydolatriam. unde i. Re. xv. peccatum ariolandi est repugnare. unde ysa. xlv. Confundantur
omnes qui repugnant ei. Act. ix. dicitur saulo. Durum est tibi contra uerbum dei stimulum calcitrare.
ysa. xl. dicit pater ad filium. Erunt quasi non sint et peribunt uiri qui contradicunt tibi et cetera. et quasi scelus ydola
trie nolle acquiescere. ut supra. ¶ Terrenum tollit honorem. unde i. Re. xv. dicit samuel ad saul. pro
eo quod abiecisti sermonem domini abiecit te dominus ne sis rex super israel. Eccl. x. Semen hominum honorabitur
hoc quod timet deum. Semen autem hoc exhonorabitur quod preterit mandata domini. ¶ In reprobum sensum mittit.
ut patet multipliciter de saule. ¶ Claudit paradisum ut patet in adam. Gen. iii. Emisit deus adam de
paradiso. ¶ Petrat omne malum culpe et pene. Gen. iii. quia audisti uocem uxoris tue et cetera. Maledicta ter
ra carnis tue et cetera in maledictionem in opere tuo. i. pro opere tuo. i. pro peccato. Spinas. i. mortalia peccata germi
nabit tibi. adam spiritus. Eua caro. quia quando spiritus obedit carni sue contra deum sequitur maledictio. ¶ Uitam
defraudat utramque. i. triplicem uitam nature. uitam gratie et uitam glorie. unde iii. Re. xiii. Occiditur
propter inobedienciam propheta a leone. Eodem. xx. Alius filius a leone occiditur. Iosue. i. Dicunt filii israel iosue
qui significat christum. Qui contradixerit ori tuo et non obedierit cunctis sermonibus tuis quos preceperis moriatur. Io
sue. vii. Lapidatur achor quia contra preceptum domini tulit de anathemate iericho. Omnia autem in figura continge
bant illis. ¶ Infatuat. ad Gal. Quis uos fascinauit ueritati non obedire. ¶ Sathane tradit. unde
i. Re. xvi. Spiritus domini recessit a saul et exagitabat eum spiritus malus a domino et cetera. Post obedienciam mor
tem quam meretur. unde Deut. xvii. Qui superbierit nolens obedire sacerdotis imperio qui eo tempore
ministrat domino morietur homo ille et auferes malum de israel. Item Deut. viii. In fine. uos peribitis si in
obedientes fueritis uoci domini dei uestri. Iob. xxxvi. Si non audierint per gladium transibunt et cetera. ¶ Fimbus
associat. i. demonibus. unde ysa. i. Principes tui infideles socii furum. uerba domini ad ecclesiam. Prin
cipes nostri adam et eua. quibus principium habuimus secundum carnem infideles. alia translatio dicit in
obedientes socii furum. i. demonum qui domino furari uoluerunt gloriam suam. sic adam et eua
furari uoluerunt sapienciam suadente eis diabolo. Gen. iii. Eritis sicut dii scientes bonum et malum. Ecce
quod inobediencia est infidelitas. ut supra. i. Re. xv. Scelus ydolatrie nolle acquiescere associat homi
nem diabolo in culpa. et ideo associabit in pena. ¶ Christum non suscipit. unde Io. i. In propria uenit et cetera.
Bene enim debet deus habere in nobis proprietatem quia tanti emit ut solus possideret. et sui eum non
receperunt. sui. i. sue proprie uoluntati dediti. et sibimetipsis non domino obedientes. ¶ Exit. i. excre
dit metas prefixas. Cum enim mare quasi sui sensu teneat metas quas prefixit ei deus. sicut legitur
Iob. xxxviii. Circumdedi illud terminis meis et posui uectes et hostia dicens. Usque huc ue
nies et non procedes amplius et hic confringes tumentes fluctus tuos. et sic cetere creature. Miser
homo solus suos fines excedit quos posuit ei deus dicens. Exo. xvii. Non mechaberis et cetera. Sic
raptorum et quibus mortalibus prestans. ¶ Exterminat. unde Deut. iii. Omnis anima que non audierit
prophetam illum exterminabitur de plebe. Item deus Mich. v. faciam in furore et in dignatione

ulcõne in omnibȝ gentibȝ que nõ audierũt ꝛ maledicat.
...ĩ ꝛ querunt ad audiendũ ... Vñ Canõ. Jude. i. Ve qui ꝯdictõne chore perierunt. Hij
sunt qui ambicõne declinant ad inobediãm in plati sui pcepta ꝯtempnunt.

Oratio est deuota cordis intentõ ꝑ malis ammouendis ꝛ bonis adipiscendis. Alit̃ oratõ ẽ sua
uis animi cũ ꝯpunctõne cordis depcatõ. Vl̃ ita oratõ est oris intõ qua humilit̃ nota uita
pandimꝰ ꝛ ab ymo pectoris archano pferimꝰ. Int̃ opa uirtutũ maximũ est orare ꝛ potissimũ
signũ faciei euntis in ierl'm freqnter ꝛ assiduũ ẽẽ in orõne. Vage ũ mentis ꝛ instabilis
est in ea nõ posse diucius immorari. Sicut testat̃ Beatus Aug. ꝑbans hꝫ in scripturis. Duo sũt opa
mũe excellentissima ꝛ spũalia uiro religioso uiuenti ꝛ maxĩe in claustro degentis. s. orare
ꝛ legere quorũ utrũqꝫ bonũ ẽ si fieri pt. si nõ pt melꝰ est orare qm̃ legere. q orat loq̃t̃ cũ dõ.
qui aũ legit cũ eo loquit̃ deus. Dominꝰ autẽ ꝯmendans orõnẽ ait. Mat. ix. Hoc genꝰ in nullo pt
eici ñ in orõne ꝛ ieiunio. hꝫ est in abstinencia a malo ꝛ deuocõne orõnis que initiat ẽ
animi in bono. ꝛ hꝫ dicit̃ oratõ omne opus bonũ sicut Glo. sup id. Luc. xviij. Oportet sp
orare ꝛ nõ deficere. Glo. Non desinit orare qui nõ cessat bñ agere. Item. alia Glo. dicit sup
ecclesiasticũ. Bñ orat q mandata dei seruat ꝛ sacrificiũ salutare offert. qui uiuꝰ recte fidei
deo exhibet. Talis depcatõ corã deo inuenit grãm. qꝛ coram eo seruat iusticiam. Hoc tñ
specificat̃ ꝛ restringit̃ nom orõnis cũ dr̃. Oratõ est purus animi affectus ul' motus ad dñm
qui ne pigricet̃ qñqꝫ ꝑrumpit in uocẽ hanc ꝛ ꝯmendans dauid dicens. ꝑ eo ut me
dilig. detrahebant michi ego aũ orabam. q. d. In omni tribulacõne ꝯfugi ad orõnem. Notand' autẽ
qm̃ pparanda ẽ uita orantis ut sequat̃ fructuositas orõnis. Vñ Ecc. xviij. Ante orõne
tuam ppara aĩam tuam ꝛ noli ẽẽ qsi hõ q temptat dñm qm̃ sicut dr̃ Sap. i. Inuenitur
ab hijs qui nõ temptant illũ. Dñm temptat qui aliud hꝫ in ore aliud in corde. Vl' q dissi
mulat qꝫ in corde tenet. Talis est qui cũ hẽat gl'iãm i mũdã ꝓponit uba orõnis mũ
da. peccatores aũ deus nõ audit. Sꝫ si quis dei cultor est ꝛ uoluntatẽ eiꝰ facit hũc exaudit
Jo. ix. Dñm ẽ temptat qui se simulat dei amicũ cũ sit inimicus. Item. iij. Reg. viij. Legit̃
qꝫ pꝰ edificauit salomon templũ postea orauit. Sic̃ pꝰ edificand' est templũ aĩe tue
ꝑ pñiam ꝛ bona opa qm̃ ores. Dr̃ ẽ cunctis digne orare nolenti ppara aĩam tuam ꝛc̃.
ppara templũ ꝑ pñiam que est ornatus aĩe. Vel ppara. i. arma sicut pugil pparat ei
pud certamen ingressus. ppara aĩam. Primo ꝑ ppe infirmitatis cognicõne. Vñ. iij. Reg.
viij. Si quis cognouit plagam cordis sui expandit manꝰ suas in domo hac. tu exau
dies in celo dñe ꝛc̃. Ecce qꝫ ꝯdicõnalit̃ aliqñ exaudit̃ oratõ ꝛ qꝫ multi plagas cordiũ
suorũ ignorant. Item ysa. xxxviij. Conuertit ezechias faciem suam ad parietem ꝛ orauit
ad dñm. Glo. ibi. Conuertere faciem suam ad parietem est ꝯsiderare fragilitatem suam
ꝑ humilit̃. aliter. Faciem suam ad parietem est ꝯuertere ppa pccã reducere ad memoriam
que separant nos a deo. ꝛ ideo dicit̃ paries. Paries est corpus nrm̃. Vñ Cant. i. En ipe stat
post parietem. cuiꝰ ꝯsideratõ multũ ualet ad domanda carnis desideria. Scdo. ꝑ pccõr dimissione
missionẽ ꝛ abrenũciatõne qꝫ sicut dr̃ in ps. Iniquitatẽ si aspexi in corde meo ñ exau
diet dñs. Item. Ecc. iij. Qui diligit dñm exorabit ꝑ pccĩs ꝛ ꝯtinebit se ab illis ꝛ i orõne
dierũ exaudiet̃. Tercio. ꝑ amarũ cordis ꝯpunctõnem. Vnde Aug. Qui nõ hꝫ ꝯpunctõ
nem nõ hꝫ mũdam orõnem. Judith. v. In spũ ꝯtrito ꝛc̃. Quarto ꝑ ꝯfessionẽ. Vnde.
Vias meas annũciaui. hoc primo. exaudisti me. postea orantem. Jac. v. Confitemini
alterutrũ pccã uñã ꝛ ora. ꝑ inuicem ut sal. ꝛc̃. Quinto. ꝑ omnimodã iniuriarũ remissione.

vñ ꝯ. xi. Cum statis adorandũ dimitte si qd habetis aduersus aliquẽ ut ⁊ pr̃ uṙ q̇ in celis ē
dimittat uob̃ pcc̃a ũr̃a. Ad. Doct̃ oroñis nullus fructus est n̄ dimittamꝰ debitorib; ũr̃is. i. p̃cca
tib; in nos. Sexto. ꝑ pacie asperitatem. vñ Judith. v. Ingressa est iudith oratoriũ suũ ⁊ in
duens se cilicio posuit cinerem sup̃ caput eiꝰ ⁊ sternens se dño clamauit. ⁊ Baruch. iiij. verba
terlin exui me stola pacis ⁊ c̃. Septimo. ꝑ carnis maceratõnem. vñ ps̃. i. oratõ iocundũ
cũ ꝯtharia. i. cũ mortificatõne carnis. vñ Jere. Re. Jeiunio ⁊ oratõ qñ macies carnis nõ
pascit parũ ꝓsunt. Ad. Sola oõ pinguescit qñ macies corꝑis pascat. ꝑꝑ h̃ dr̃ Job in fine.
q̇ dñs ꝯũsus est ad penitenciã iob. cũ oraret ꝑ inimicis suis. ꝯ. v. Magi offerunt dño thus
cũ myrra. q̇ illa oõ grata est coram deo que h̃t mortificatõne carnis adiunctã. ⁊
myrra ⁊ thus sociant̃ in fundo. Octauo. ꝑ ieiuniũ sunt ⁊ eliam. Thob̃. xx. Raphael. Bona est
oõ cũ ieiunio ⁊ elia ⁊ c̃. Hest. iiij. orate ꝑ me ⁊ nõ comedatis. C. dix. Si orauis. plorauis. ieiu
nauis. audies maiora. Nono. ꝑ orõnem ⁊ ꝑ bona operatõne. vñ ysa. lviij. frange esurienti
panẽ tuũ. ⁊ paulo p̃t. tũc inuocabꝰ ⁊ dñs exaudiet ⁊ c̃. Deuotõ cordis ꝑ simplicitatẽ. q̇ sicut dic
audi̇tas. Menis dei sapiam nõ impetrat que se a carnis petulencia nõ refrenat. Sap. i. In simpli
citate cordis querite illũ. Undecimo. ꝑ lectõnem. vñ damasus pp̃. ad Jero. lectõne ueluti co
tidiano cibo alit̃ ⁊ pinguescit oratõ. Duodecimo. ꝑ ueriũ castitatẽ. thus orõm signat̃. arbor thu
ris est libanꝰ q̇ interp̃. candidatõ q̇ debite mũdicia dei ꝓcedere oratõ. Tercio x̊. ꝑ cordis appõm
vñ ecc̃. xxxv. Qui conseruat uerbũ multiplicat orõne. Ideo dr̃ ecc̃. vij. Neiteres uerbũ tuũ in
orõne. i. sic deuote ⁊ intente orat q̇ nõ oporteat iterare. Quarto x̊. Jo. xv. Si man
seritis in me. Quinto x̊. ꝑ mũdi ꝯtemptũ. vñ dñs cũ fugisset uolentes eũ rape in regẽ. Jo. xv.
fugit in montẽ orare insinuans nob̃ q̇ illi adorandũ sunt ydonei qui ꝯtemptores sunt
mũdi. Sexto x̊. ꝑ aliquã. Baruch. iiij. Exui me stola. Septimo x̊. ꝑ obediãm p̃ceptor. vnde
subditus dño ⁊ ora eũ. xviij. xix. xx. pulchra. i. ornata sup̃ dictis modis. ut hñ para. i. pa
rere dallice. venatã faciem saluatoris. vñ Jer. Cũ orõnẽ celebrare desid̃as talem te ꝯti
be q̇ri qui sis cũ dño locuturus frequẽt. vñ ecc̃. xviij. Non impediaris orare sp̃. Omnia enim
opa bona q̇ri intercessiones ad dñm. Jac̃. in fi. de helya. Oratõne orauit ⁊ c̃. Tal gemma
nõ solet deuorare diligentẽ assiduitatẽ. Ad col. iiij. Oratõni instantes. ad thess. i. in fine.
Sine intermissione orate. Exemplũ de martino. Qui oculis ac manib; in celũ sp̃ intent
Luc. xxij. de dñs. factus in agonia plixiꝰ orabat. Humil. vñ ecc̃. xxxv. Oratõ humi
liantis se penetrabit nubes. In ps̃. Subditus esto dño ⁊ ora eũ. Judith. v. Humiliũ ⁊ ma
suetor sp̃ tibi placuit dep̃catõ. Item ex. phisei. Luc̃. xvj. qui nolebat nec oculos ad celũ
leuare ⁊ c̃. Misericus. vñ dñs. Ibat scdm ꝯsuetudinẽ i montẽ orare ⁊ maxĩe in montem
oliuarũ. q̇ qui hñ uult orare debet supplicanti miam impendẽ que ꝑ oliuas sigt̃. Se
creta. i. solitaria ex. dñi qui uadens ad orõne. Luc̃. xxij. auulsus est ab eis quãtũ iactus
est lapidis. ꝯ. vi. Cum orauis intr̃ in cubiculũ tuũ in supiorib; domꝰ tue. Item. thus orõ.
que ex igne caritatis sumit flagranciã. Qñ aũ thus creuat flamma exsufflat ut ma
m. ab orõne ul' uana gl'ia uolens se ingerere tollat. Fidelis. Jac̃. i. postulet in
Beatus B. Indignus celesti benedictõne cõmunicat qui dñm dubio que
rit affectu. ꝯ. x. Omnia quecũq; orantes petitis credite q̇ accipietis ⁊ fiet uob̃. Item. sic
orabat qui dicebat. miserere mei deus qñ in te ꝯfi. a. m. q̇ri ꝯfident orõ. Pura; pṙ. xv.
Purus sermo pulcherrimꝰ firmabit̃ ab eo. i. a deo. Sup̃ i. Discedite a me maligni ⁊ c̃. Di
at orõ. Simplicẽ mentẽ ⁊ defedatũ animũ diligit xp̃e. Pura debet ēē oratõ. ut sit thus

imparcibz ꝛ cōdonacōibz. sz ꝛ discolis .i. indisciplinatis. scola inꝑi uacacō ut s. scolares uacāt
studijs ꝛ conueniunt ad audiendū magros. scolastici q̄ sunt eruditi. discoli autē indocti et
agrestes. Ubi autē nos habem⁹ discolis. dicit alia trāslatio. difficilioribz. sequit̄ ait. Hec ē
enī grā. v ꝑ h efficit̄ quis gratus deo. ꝛ hoc exigit grā. Hanc obedīam impleuit xp̄c o
bediens pylato. unde Jo. xix. Non hēs ꝑtatem aduersum me ullam n̄ tibi datum eēt de
sup. C. Felicit̄ annos implet. Job. xxxvi. Si audierint ꝛ obseruauerint cōplebunt dies suos
in bono ꝛ annos suos in glīa. Si autē nō audierint trāsibunt ꝑ gladiū ꝛ cōsumentur ī stul
ticiā. C. Castigat animas. unde i. pe. i. aīas uestras castificantes in obedīa caritatis ꝛ fr̄nitatis
amore. Castificantes ut s. uni sponso aīe seruent fidem. ꝛ h obedīa caritatis ut s. ex dilec
tōne obediatis. Ecce q obedīa castitas ē aīe. q̄ inobedīa est corrupcō ip̄i. C. Designat amo
rem uerū. unde Jo. xiiij. Qui hēt mandata mea ꝛ seruat ea ille est qui diligit me. C. Con
stituit multos. unde ad Ro. v. Sicut ꝑ inobedīam unius hōis peccatores cōstituti sunt multi. sic
ꝑ unius obedīam iusti cōstituent̄ multi. C. Est spūalis mat̄. unde i. pe. i. q̄i filij obedīe non
cōfigurati prioribz ignorancie u̅r̅e desiderijs. C. Crux mentis. unde ad. Crux carnis ē pnīa.
Crux mentis est obedīa. ite mā q s ducit ad uitam grē ꝛ glīe. unde notas in festis mai
unde .i. cōfessione ꝛ obedīam sicut expositū est supi̇. Item Greg. Non sit tibi durū cū au
dis duram ꝛ angustam uiam obedīam. sz gaude ꝑꝑ h q sequit̄. q ducit s. ad uitam. Ite
ysa. lv. Inclinate aurē uram ꝛ uenite ad me audite ꝛ uiuet aīa ura. C. Porta salutis.
unde auctoritas. Amicabilis est ꝛ uicina saluti obedīa xp̄i obedire ei. unde Greg. Si obedientes
fuimus ꝑpositis nr̄is obediet deus oratiōibz nr̄is. Contra q dicit ip̄e Greg. de quibzdam. Val
de iniquū est uelle sibi obtemperari ꝛ se nō uelle obtemperare moribz. Ideo dr̄ In uita beati
phy̆liberti. preesse nō audeat qui subeē nō didicerit. nec obedīam subiectis imperat q̄ eam
ꝑlatis exhibere nō nouit. C. Domus aīam rigat. Leuit. xxvi. Si in p̄ceptis meis ambulaue
ritis ꝛ mandata mea custodieritis ꝛ feceritis ea dabo uobis pluuiam temporibz suis. C. Hos
tes subiugat. unde post p̄dictam auctoritatē. Leuit. xxvi. sequit̄. ꝑsequimini inimicos
uros ꝛ corruunt coram uobis. Ibi loquit̄ de multa ꝛ magna retribucōne obedīe. C. Omne
malū remouet. omne malū s. culpe ꝑsentis ꝛ pene futurē. unde Pab. xix. Verbū custodiens
filius extra ꝑdicōnem erit. Ecc̄ti. viij. Qui custodit ꝑceptum nō experietur q̄cq̄m mali. C. Dum
colit. unde ij. mach. i. Det uobis deus cor omnibz ut colatis eū ꝛ exponens q̄m h possit fieri.
subdit. Et faciatis ei uoluntatē ꝛ q̄m ei uoluntas fit subiungit corde magno ꝛ aīo uo
lenti ei imitantes placitū exemplo pauli dicentis. Act. ix. Dn̄e quid me uis facere. Ibi dicit bs
b. decet ꝛ omnimodis oportet nō uoluntatē meā a te sz tuam a me ꝛ querī fieri. C. Cogit
seruire minori maiorem. Hanc enī uiā posuit deus aplis ꝛ oratiōibz iustis. maxime aut̄
religiosis. Luc. xxij. dicens. Reges gentiū ꝛc. Vos autē nō sic. sz qui maior ē in uobis
fiat sicut minor. ꝛ qui p̄cessor est sicut ministrator ꝛc. C. Iustos augmentat. unde Pab.
xxij. Dauid salomoni. Tunc ꝑficere poteris si custodieris mandata ꝛ iudicia que p̄
cepit deus moysi. Docet ꝛ ꝑficit .i. ꝑfectos facit ꝛ ad ꝑfectōnē adducit. Gen. vi. Noe uir
iustus atq ꝑfectus in generatiōibz suis cū deo ambulauit ꝛc. ꝛ q̄i exponens. unde hec ē
ꝑfectō. Subiungit ꝛ fecit omnia quecūq p̄cepit ei dominus deus ꝛc. Ecce ꝑfecta obediencia.
amplius audet q̄m scribit ad eū dicens. In dn̄o cōfidens de obedīa tua scripsi tibi sciens et
q̄m sup id q dico facies ꝛc. Vera enī obedīa facit quicqd p̄cipit̄. quicqd iniungit̄. ꝛ ꝛ plus
uellet sibi iniungi. uel plus posse. Beatus Basilius. Qui fideliter ꝛ pure dm̄ diligit ꝛ ad

lucidū nō ambitiōne ul' cupiditate turbulenta · ul' odio · aut h'. ¶ Breuis · i · arta in ūbis · Vñ
Mt · Orantes nolite multū loqui · Beatus Basili' · Longitudine ūborum ne ꝓtrahas an̄ dm̄.
qr nō ex multiloqo · s; ex puritate mentis placabit' d's. ¶ Larga ut colligat inimicum
& omīs ꝑ quibz d's uult orari · Vñ Aug' · Melior est ut supplic oratō quā desit · Ideo gpat' orō
pani qui d'r pani qd est totū · ¶ Pia ut querat dnm̄ · & etnā bona nō temꝑalia n' sub cō
ditiōne · Mt · vij · Nolite solliciti eē · & c' · Iudicem · ꝑmū querite · & c' · Greg' · Cum deus in orōne n'
querit' animus actus in orando fatigat'. Item ut pia petat q ꝑtinet ad gliam dei · Vnde · ps̄a ·
xliij · Qui inuocat nom̄ meū · Item · pia est oratō que rectitudine bonorum opum & fidei sinc
ritate fulcit' · ¶ Verax · Io · Sp̄c est deus · & c' · & in ūitate · i · ꝑ bonis actus · Vñ sup̄ d' Gen̄ · xviij · loqr̄
ad dnm̄ meū cū sim pul' & ci · G · ille uerum orōne deo exhibet qui q pulius sit uerat' uidet.
Item · Greg' · sup̄ d' Iob · xli · Veracit' est orare amaros in cōpunctiōne gemitus nō cōpōita ūba
resonare · nō paratam ei ūbis potentibz ad deꝓcandū cōpōitis & lacrimosa · Osee · xij · Fleuit &
rogauit eum · Vñ · i · Re · i · Cum eēt anna amaro aīo orauit dnm̄ flens largit' · Oratō mist
acta lacrimis que dicit dno · ps̄a · xvi · Inebriabo te lacrima mea · Audax & efficax ē · Item · ps̄a · xx
xvij · Audiui orōnem & uidi lacrimam tuam · Item · ad Heb' · v · xp̄c cū clamore ualido & lacri
mis ꝑces offerens exauditus est ꝑ sua reuerentia · Item · Iudith · viij · Indulgentiam isti' fusis
lacrimis postulem' & humiliem' illi aīas nr̄as · Vñ d' hoc · qr post orōnem solet irrepe uana glo
ria quā   uera humilitas · inferior · s · Vñ dicit aīas nr̄as · ¶ Feruida · Vñ Ecc' · xlviij · S urrexit
Helyas ꝓpha tanquā ignis & ūbū ipsi' · s · orōnis & ꝑdicatiōnis tanq' facula ardebat · Iacobe
aps̄le dicit' · Incendūt me orōnes tue dn̄e demones · Directa · Versus · ut · s · pure fiat ꝑ celesti
bus · Vñ dirigat' oratō mea sicut incensū · & c' · Que est ista que ascendit · & Illud · Ego ū orōnem
meam ad te dn̄e suple dirigebam · Vñ clamaui in toto corde · i · intentō affectu · Item oratō
debet eē ꝑseuerans in qua ꝑseuat qui uoluntatē in corde cōseruat quā tempe orōnis habebat
nec puritatē intentiōnis deserit quā huit dū orauit · hoc ē q de anna d' · i · Re · q uultus ei' nō
sunt ampli' in diūsa mutati · que ꝑius dicta est largit' fleuisse · Mens enī ei' neqq̄ā p' preces
lasciuiendo ꝑdidit q orōnis sue sū tempe rigore gemituū exquesiuit · Deuota · s · ut a corde
contrito & affectu intenso egrediat' · Exo · xiiij · Dictū est Moysi · quid clamas ad me · Dan̄
xiij · Clamauit Susanna tacens · Aug' · Indeuotis · i · q' deuotiōne sicut illi qui orant mortem
ul' dampnū inimicorum · Volens · i · uoluntaria · Vñ uoluntaria ous mei bn̄placita fac d'.
¶ Et amara · i · Re · i · Cum eēt anna & c' · Vt sup' · Iob · x · loqr̄ in amaritudine anime mee
dicam · deo · no · in · cōdēp · ¶ Munda · Vnde dicit Laurenti' · Oratō mea munda ē · & c' · q n'
fit sicut dicit Aug' · quā qui orat uere p' dicē dn̄e · Dimitte nob' debita nr̄a sic' & nos dim' · de ·
¶ Munda carnis lascuia · Vñ Nolite fraudare inuicē n' forte ad temp' ex cōsensu ut ua
cetis orōni · ¶ Verecunda · Vñ auctoritas · Exitus cui' solet mereri ueniam qui verecundia
deꝑcat' · Seu · Dimisso uultu dicend' est rogo · ¶ Vigilans · Vñ Mt · xxv · Vigilate & orate
ad Col' · iiij · Orōni instantes · Vigilate in ea in gratiarū actiōne · Pe · i · Estote prudentes
& uigilate in orōnibz · Ibi Glo · ne · s · animus aliqd aliud cogitet preter id solū q pre
catur qui orat · ¶ Audax · Vñ ꝑceptis salutaribz moniti · & cū audeim' dicē sic' au
dax erat que dicebat · Osculetur me osculo oris sui · Gemebunda · Vñ rugiebam
orando · s · a gemitu cordis mei · ¶ Integra ut fiat mente & sp̄u · Vnde ad Cor' · xiiij ·
Orabo sp̄u · orabo & mente · psallam sp̄u psallam & mente · ¶ Item Integra · ut ma
nus nō dicat q' facio · nec desideriū q' dico · Item · Integra · ut fiat toto corde non

fructu. Vn̄ deprecatus sum faciem tuam in toto corde meo. ꝛc̄. ¶. Jocunda. Vn̄ in ps. Jocundū sit ei eloquiū meū. ꝛc̄.
Item. aug. plus ualet ps. decantatus cū mentis iocunditate quam totū psalteriū cū tedio ꝛ mentis afflictione.
Item. deo nr̄o iocunda laudatio. ꝛc̄. ecc. xxxv. Qui adorat dn̄m in oblectatione suscipietur. ꝛc̄. q̄ dr̄ i obłec
tatione ꝑ referri ad utrumq; videlicet ꝛ ut oratio fiat in oblectatione ꝛ orans suscipiatur in oblectatione
q̄ fit quando qui orat delectatur in dn̄o nō in re aliena. Vnde. delectare in dn̄o ꝛ dabit t peti. cor. tui. Item
Job. tūc sup omnipotentē delicijs sapiens ꝛ discreta. Vn̄. psallite sapienter. Glo. Jnsipienter psallit qui nō
intelligit q̄ psallit. Cato. q̄ iustum est petito. Jnde dr̄ oratio q̄i oris ratio ut sit discreta. aug. Jllud
versetur in corde q̄ profertur in oratione. Jdeo dr̄. ysa. lx. aurū ꝛ thus deferentes. thus cū auro oblatum
est. ¶. Discreta oratio attenta. Vn̄. Jntende uoci orationis. Glo. Jntendentē deus intendit. ecc. xxxv. Qui
conseruat uerbum multiplicat orationē. Jdo dr̄. Ne iteres uerbū tuū in oratione. intente ora ut nō sit
opus iterare. Hinc q̄ anna dr̄. i. Re. anna multiplicasse preces coram dn̄o cū paucissima eius uerba le
gantur ibi timensq; ut sic fit uictoria. Vnde. voluntatē timentiū se faciet ꝛ depre. eorum exaudiet. ꝛc̄.
Secreta uel solitaria. Luc. xxii. auulsus est ab eis quantū iactus est lapidis. humilis ꝛ positis genibus
orabat. ¶. Feruens. Jbidem. et factus est sudor eius sicut gutte sanguinis decurrentis in terram. ¶. Perseue
rans. et factus in agonia prolixius orabat. Talis oratio meretur consolationē. Vnde apparuit ei ange
lus de celo confortans eum. Lacrimosa in cruce. Vn̄ ad hebr. v. Qui in diebus carnis sue preces sup
plicationes. q̄ ecce humilis cū clamore ualido. ecce intensa in affectu ꝛ lacrimis offerens. ecce
lacrimosa exauditus est. ecce fructuosa. Hec enim oratio forma est orationis uere. ¶. Caritatiua.
Vn̄. orauit in valle gethsemany. ecce humilitas q̄ ad uallem. ꝛ caritas quo ad gethsemany.
q̄ interpretatur uallis pinguedinis ꝛ signat caritatem. q̄ nō exauditur oratio nisi facta in caritate ꝛ hu
militate. ut c. s. quia presendat inimicum. Jn psalmus ꝛ dr̄ q̄ ibat secundum consuetudinē ad orationē in mon
tem oliuarū. Hec est enim oranti ut mitis sit uictoris que nīē excellentia significatur p montē
oliuarū. Item. sicut dr̄ math. xxvi. orauit tercio eundem sermonē. q̄ orat tercio docet nos petere
de preteritis ueniam ꝛ a psentibus tutelam. ꝛ a futuris cautelam. Vel sicut trina est temptatio
triplicis concupiscentie. ꝛ trina temptatio timoris. s. timor mortis. timor uilitatis. timor doloris.
Hinc qui hec tria muniantur in oratione nō intrabunt in temptationē. Item. dn̄s orat p petro quē
sit temptandum. Luc. xxii. dicens. Symon ecce sathanas expe. uos. ut cri. si. tri. Deus ora
uit p petro ut nō temptetur. sed ut post lapsum negationis ad statum pristinū resurgat.
est enim sanctis utile temptari quando fortes appareant. uel cognita temptatione sua infir
fortiores fieri discunt. ꝛ sic cum probati fuerint accipiant coronam uite. ꝛ tu aliquando ex tue
prime ex. cor. s. t. ne dispent post lapsum gressus ad me ꝛ deuotio excitetur. Vn̄ Greg. q̄ flat
carbonē sic facit oratio deuotionē. ut proximi ad similē inuitentur. Vn̄ d. ad thi. iiii. exemplū esto
fidelium in uerbo. s. orationis ꝛ doctrine ut uirtute uerborum temptatio arceatur. Vn̄ math. xxvi. vigila
te ꝛ orate ut nō intret in temp. Vt eo membro quo dn̄m offendimus ipse laudetur. ad Ro. vi. Si
cut exhibuistis membra uestra seruire immundicie. ꝛc̄. Vt ho inde gratiam ꝛ gloriam mereatur. math.
Omnia quecumq; orantes petitis. credite q̄ accipietis ꝛ fiet uobis. Ne corpore uel tedio ani
mus deficiet. Paruit cor meū q̄ oblitus sum come. panē meū. panem uocat orationē qua
pascitur anima qui panis masticandus ut sapor eliciatur. Jtem oratione debet querere tempus. opor
tunitas temporis. cordis ꝛ loci temporis. q̄ potius in nocte. ex. dn̄s uel saltem mane orandū
est propter secretū temporis. ꝛ q̄ magis tunc cessant occupationes de nocte. Vn̄ media nocte
surgebam ad confitend. s. ꝛ orandū mane. Vn̄ sap. v. oportet preuenire solem ad benedictionē
tuam ꝛc̄. ꝛ in ps. mane oratio mea preueniet te. ¶. Cordis. cor quoq; est in oratione. quando cogita

nı̄ de ipo bono p quo oram9. Jux͛ oro̅ne q̄ de aliquo bono p quo nō oram9. Sub oro̅ne q̄ de necc͛ia
corpis cogitam9 sup oro̅nem. q̄ de p̄mijs etnis ⁊ gaudio sup celesti cogit͛. ƺ oro̅ne q̄ de alig
malo. vn̄ ad. Jndeuotus si orat iudiciū sibi postulat. Jtem oportunitas loci q2 in locis oro̅n
dicatis pocius orand9 est. vn̄ ysa. lvi. Dom9 mea dom9 oro̅nis uocabit͛. Jtem in secretis locis
nō in turba ul' in ggregatione orandū est. vt mt͛. vi. Tu aū cū oraueris intr͛ in cubi. tuū
⁊ c͛. Jn ggregatione sunt tria que multū impediūt oro̅m orantes. Turba. ne possim9 ui
dere quē q̄rim9. i. ihm ex͛. zachei. luc͛. xix. C. Confusio. ne possim9 eū inuenire ex͛. ioseph.
⁊ marie. luc͛. ij. C. Strepitus. ne audiat nos. ul' nos ip̄m. audit eū nos facient q' petimus
Sic orandū est gfitendo p̄pa pc̄ta ⁊ xp̄i bn̄ficia. ec͛. xxxix. Jn oro̅ne gfitebit͛ dn̄o exemplo
dan. Gracias agendo. ad phil. iiij. Jn omi oro̅ne ⁊ obsecratione cum g͛rarū actione pe
ticiones ur͛e innotescant apud dm̄. C. Corpore p̄strato. vn̄ luc͛. xxij. de dn̄o. positis ge
nibz orauit. ysa. xlv. m̄ curuabit͛ omne genu dicit dn̄s. mich. vi. Curuabo genu deo excel
so. C. Vultu dimisso. ysa. xlix. Vultu in t͛ra dimisso adorabunt te ⁊ c͛. luc͛. xviij. publicanus
nō audet oculos in celū leuare. ysa. lx. Cum uenient ad te. exemplū de achab. iij. Re.
xxi. Eleuatis manibz. i. ad tym. ij. volo uiros orare in loco omi leuantes puras ma
nus. i. sn̄ disceptatione sn̄ ira ⁊ discrepatione. Tren. iij. Leuem9 corda nr̄a. i. affc͛ones cū
manibz ad dm̄. Exo. xvij. moys. leuante man9 uincit͛ amalech. ⁊ c͛. ysa. lx. Junctis
manibz. C. Junctis manibz adorabunt ⁊ dep̄cabunt͛ te. C. P̄cuciendo manibz pectus. ex͛.
publicani. luc͛. xviij. Jn tonsione pectoris tria. pectus. man9. ⁊ son9. in pectore q' est
cordis armariolū contricio. Jn sono confessio. Jn manu satisfactio. que sunt uigiliē disci
pline. oracio. ieiuniū. ⁊ elia. palma gtinens hos digitos. Caritas est ut omia sua in ca͛re
fiant. C. Versus orientem. sap. xvi. oportet p̄uenire solem ad bn̄dictione tuam. ⁊ ad orien
tem lucis adorare te. C. Nudo capite quo ad uiros. uelato quo ad mulieres. Sic docz ap9.
i. ad cor. xi. vbi p̄cipitur mulier uelare capud p̄p angelos. Glo. dicit. i. p̄p sacerdotes.
C. Puersa uoluntas. vn̄ Jniq͛tatē si aspexi in corde meo nō exau. dn̄s. C. Mentis deuo
tio. osee. x. diuisū est cor eorū nunc interibunt. C. Cordis duplicitas. Jn corde ⁊ corde locu
ti sunt. C. Cor factū q̄i uas gfractum. malarū cogitationū strepit9 que sunt muscē mo
rientes que pdunt suauitatem unguenti. C. P̄ pc̄tm. s. q̄dlibz mortale pc̄tm. vn̄. Non mor
tui laudabunt te dn̄e. Cupiditas temporaliū. q2 sollicitati circa temporalia nichil aliud pos
sum9 cogitare ƺ q' dr͛. euu͛g͛. Querite regnū dei ⁊ c͛. qual' erat oratio phariseorum. luce.
xx. in fine. ex͛. xxxij. C. Jmmundicia cogitationū. g͛ q' dr͛ dn̄s. hostia ora p̄ntem facie
dum est flabellū abraham. C. Dubietas cordis. Beatus B. Jndignū celesti ut supra.
Non appone cor orom. ysa. xxix. Popul9 hic labijs. vn̄ mirū cū dicam9. Deus in ad
iutoriū meū intende. q̄rū audeti9 sij dic͛e cū nos nō intendam9 sil̄es rustico. C. Cor
mutū sn̄ clamore desiderij. Auctor. Quid pdest strepitus labiorum si mutū est cor. Acci
dia. Omne estam abho. ē. a. e ⁊ c͛. Clamauit ad me ⁊ ego exaudiam eū. Jnde. Men
to nō exaudit͛ q̄ clamare dissimulat. i. mach. iiij. Clamem9 in celū ⁊ miserebit͛ nr̄i
deus nr̄. Jnobediencia. p̄u. xxviij. Qui obturat aur͛e suam ne audiat legem oro
eius erit execrabil'   ut paupes. p̄u. xxi. Qui obturat aur͛e suam ad clamo
rem paupis ⁊ ip̄e clamabit nec exaudiet͛. C. Supbia. Tre. iij. opposuisti nubem ne
transeat oratio. C. Contemptus dei. Greg͛. vox illi9 in ptur batione dm̄ nō meminit
cū eēt in tranqillitate gtempsit. Sup p̄s. Clamauerūt nec e. q̄ salua. ad dn̄. n̄ exau

uit eos .i. nõ indicauit eos exauditõne .s. ꝓp obstinatõne suam. s. ac si dicat ali⁹ ali⁹ n̄
ꝓ tu nõ uis eos saluare. Confidencia de ꝓpriis uirtutibus. exemplo phisei. Luc. xviii. tali dicitur
q̄ duces es. ꝛc. Diaboli temptatõ. vn̄ Beatus Benedictus uidit d͛alum retrahentē p capiciū
monachū ab orõne. Indiscreta peticõ. Jac. iiii. Petitis ꝛ nõ accipietis eo q͛ male petatis.
Gula ul' crapula agitur mens cibor in humanitate laxata p̄dit orõnis uigorē. Opus pu
erilitas. vn̄ ysa. i. Cum multiplicaueritis orõnē nõ exaudiam. manus enī u͛re plene sanguine
sunt .i. sanguinolentis opib;. Eodem. lix. pctã uĩa phibuerunt bonū a uob. Illi p quo
orat̃ indignitas sic̃ samuel orans p saule nõ exaudit̃. Re. i. vn̄. xvi. Si steterint coram
me moyses ꝛ samuel. nõ est aĩa mea ad ꝓplm istū. Eodem. xi. Tu aũ noli orare p ꝓplo h
ꝛ ne assumas p eis laudem ꝛ orõnē. q͛ nõ exaudiam ꝛc. Q̄ū orant̃ malū inimicis mis
de tali orõne dicit d̃s. ysa. i. Incensū abhoīatõ est m̄. Isti nolunt desinant iram dei ꝛ fa
cere cū tortatoribus. quib; ipse dicit. Existimasti q͛ ero tui silis ꝛc. i. sicut mia sic̃. tu ꝛc. ve
rumptū arguam te ꝛc. qi sic̃ uis mendicari ab aliis ꝛ ego iudicabo me de te. Item. de
orõne ꝛ psalmodia di⁹ quatuor. psallite deo nõ ꝛc. primo ꝓp attencione cogitacõnis. scdo
ꝓp glorianciam affectõnis. h̄ est uirtutes de echus. aut glia dn̄i gaudeant. Tractantes de
pccis doleant. Tractantes de penis terreant ꝛ timeant. Tercio ꝓp integritatē pnũciacõnis
quidã precipuū ꝛ finem dicit usus. Quarto ꝓp pfectõnē opacõnis. de hiis aute q̄ illite
rati. pñ. Ruminant ꝛ orõnes latinas. s̄ dici q͛ sic̃ comi pete laici peticõnes suas incedu
la porrigunt dño ꝓp. quas nec sciunt nec intelligunt legē ꝛ tn̄ ꝓp. recipit eas ꝛ exaudit.
sic d̃s eas peticões recipit quas. spc. s. dictauit. Item. debet oratõ eē assidua ut si uerba
in ore deficiunt opa i manib; ul' doctrina in lingua ul' meditacõ in corde. ul' lacrime
in oculis ul' in alio membro subeat opus dei. Ideo d̃r ad the. i. in fine. sine intermissione ora
re. Exemplū de paulo primo heremita. qui dicit antonius ꝛ mortuus orabat qi signū orantis
uultu ꝛ manib; in celū erectis hñit. cũ inuenirec̃ scm cadauer eius apportari in miru arbores
asco de quo ait. patet qm̄ quicũq; orat dn̄m qui eũ nõ desinit orare ꝛ mortuus
Item exemplū de jacobo fr̃e dn̄i. de quo dicit egisippus. q͛ tiriis genib; p ꝓplo depcabat̃
instant̃ ut camelor duriciam traxisse ei genua crederent̃. Item idcirco dedit nob' linguã
que nõ lassat̃ ex actu suo sic̃ alia membra ut nuq̄m a nobile membrū cesset suū lau
dare b͛ndicē ꝛ exorare creatorem. Exemplū silr de bõ martino. qui oculis ac manib;
ꝛc. sup̃ hñitur auctõres. de hac ꝯ. Item oratõ debet eē deuota ut a corde egrediat̃. est autē
deuotõ pius ꝛ humil' affectus ad dn̄m ex gracitõne generat̃. alii deuotio est teneritudo cor
dis ul' mentis q͛ cũ quis de facili resoluit̃ in lacrimas. h̄ est medulla holocaustor. sine qua
omne holocaustū est aridum. vn̄ holocausta medullata offeram ꝛ c. Item ꝛ deuotõ est feruor
bone uoluntatis q̄m mens cohibere nõ ualens certis nõ manifestat indiciis. Hec diuidit̃ in
tria in zelū cõpassiõm ꝛ beniuolentiam. ꝛ zelus est dum p amore iusticie defensorem ulcõ se
offert animã calumpniam ueritatis pati nõ sustinens. Compassio est q͛ū miseriis alior cõdo
lemus beniuolenciã q͛ū ꝓpria uoluntate bñficia rogati cõmunicant⁹ enunciare. emen
dant cõgua dicant⁹. q͛ū natura quadam occultam intestinam rumpit. ut germen prodeat.
debet ꝯ oratõ fieri deuote. sicut dicit sponsus ad sponsam. Cant. in fi. Que habitas i ortis
amici asculta te. fac me audire uocē tuam que habitas in ortis ꝛc. Primo describo
d͛a habitatõnē aĩe cõtemplatiue. cui⁹ deuotõnē requirit que h̄t habitare ꝛ eē qi manbo
nanda p pseuerantiam in triplici orto. Primū ortus celestis est paradysus ubi crescit rose mar

cōtium. lilia uirginum. Viole confessorum uel penitentium ut possit uere dicere cum apostolo. ad phil.
iij. nostra conuersatio est in celis. Ortus enim ille semp   operatiam sanctitatis que uno
uerum debet anima ingiter meditari. Vnde de onagro dicitur. Iob. xxxix. Circumspicit montes pascue
sue et uirencia queque perquirit. ¶ Secundus ortus religio ubi debet anima habitare sicut et esse man
sionaria per stabilitatem cordis et mentis uel corporis cum clausura duplici. silencium et custodia sen
suum. Flores lilia castitatis. Viole humilitatis. Rose pacientie uel caritatis. Ortolanus prelatus
Tercius ortus ipsa anima. Ier. xxxi. Erit anima eorum quasi ortus irriguus et ultra non esurient. que
debet habitare in semetipsa non in montanis extra semetipsam et semetipsam excolere stu
dio discipline eiciendo spinas et urticas uiciorum et plantando semina uirtutum. Ideo dicitur
que habitas in ortis. Sequitur amici. i. angeli asculta(n)t te. Ideo coram tantis testibus sa
pienter et quod eis placeat est loquendum. Ideo dicitur. psallite sapienter. Asculta(n)t. Nemo loquitur
libenter ubi audiencia non prestatur. et ubi bona audiencia prestatur ibi libenter loquitur
Ideo libentius deberemus orare psallere et conteri. quia anime conplectantur amici. i. angeli deferunt
has uoces ad dominum. Vnde Raphael ad Thob. xij. Quando orabas cum lacrimis et cetera. ego obtuli orationes
tuas in conspectu domini. In conspectu angelorum. i. ut angeli conspiciant approbando et ut
angelos conspiciam imitando. psallam tibi ad honorem tuum bene operando. adorabo ad
templum sanctum tuum celis inhiando et per eius orando. et confitebor nomini tuo te laudan
do. corde. ore. et opere glorificando. ¶ Asculta(n)t. Vnde psalmus. preuenerunt principes coniuncti
psallentibus et cetera. Nota quod dicit preuenerunt priores. i. ad matutinas et in locis ubi cele
brantur orationes deuote ibi potius eos inuenire. Sed non preuenire. Angeli enim preoccupant
nos monendo et inuitando ad obsequium creatoris. principes. i. angeli principatum tenentes
in regno paradysi. Dati et nobis ad custodiam et principatum in nobis. Vnde ecc. xvij. In v
namquamque gentem preposuit rectores. i. angelos coniuncti psallentibus in coniunctione uo
tantium caritatis. vnitas et una uoluntas sunt quibus intencione non orare. Coniuncti mo
re alicuius qui appropinquat coree. et primo asculta(n)t quid est quod dicitur. Vnde supra. amici as
cultant te et si tale quid cantetur quod ei placeat inserit se coree ut cantet cum aliis. sic
faciunt angeli. Vnde Iob. xxxviij. Cum me laudarent simul astra matutina et iu
bilarent omnes filij dei. Ergo si non laudas creatorem simul cum aliis cum possis non es astrum
matutinum. sed potius carbo nocturnus. Si non iubilas pro posse tuo aliis iubilantibus
iam non es numero filiorum dei. qui omnes dicuntur iubilare coniuncti psallentibus. psallere
idem quod cantare. psallere dicitur a psallin quod est tangere et significat operationem. Deuote enim
psallentibus. i. cantantibus uel orantibus et secundum uoluntatem dei operantibus adiungunt
se angeli sancti. Item coniuncti psallentibus non tacentibus non dormientibus. Debemus
orare uigilanter et reuerenter. Sicut dicit Beatus B. Coram angelis sanctis astantibus
qui preces et uota deuote et uigilanter orancium domino offerunt. Vnde in conspectu ange
lorum psallam tibi. Dolendi sunt autem quidam qui grauati in sacris uigiliis depressi
sompno. Celi ciues non reuerentur in conspectu eorum tanquam mortui apparentes quorum
desidiam abhominantur et cum indignatione recedunt. et potest dicere qui sic orat. longe fac
tunt noti mei a me. posuerunt me abhominacionem sibi. et iterum. Elongasti a me amicum
et proximum et no. me a miseria. et iterum. Qui iux me erant de longe steterunt. et sic datur inimi
cis nostris potestas super nos. Vnde sequitur. Beatus B. Si se a nobis spiritus boni elongauerint
impetus malorum quis sustinebit. Contra tales dicit Ier. xlviij. Maledictus qui

siue opus dei negligentes. Propterea stare debemus ad orandum uel psallendum cum reuerencia et disciplina
cum angelis. qui omnes sunt amministratorii spiritus. In ministerium missi propter eos qui hereditatem
capiunt propter eos salutis. ad Heb. i. Vt dicamus eis. psallite deo nostro etc. et ipsi gaudeant psallite
sapienter. Sequitur. In medio iuuencularum tympanistriarum. Iuuencule iste sunt anime humiles in
obsequio diuino semper noue diuinum tamen sonat in humilitate. etas in nouitate. Hee
iuuencule tympanizant dum carnem cum uiciis mortificantes affligunt et flagellant. Et
maxime ornatur anima tympanis quando exultant de mortificatione carnis. Vnde Ier. xxxi. Virgo
israel usque adhuc ornaberis tympanis tuis et ingredieris in choros ludencium. Et nota quod dicit
in medio. In chorea gratie tria concordant. Cantilena confessionis. Vnde psalmus confitemini domino in confessione.
Confessio cum debet cantilenam incipere et eidem debet succinere chorus operum parite et mane. Vnde sequitur
psallite deo nostro in cythara. id est in mortificatione carnis sicut solent quamque choree adiungi
musica instrumenta. Motus tripudiantis ad motum bonorum operum se habet tripudians propter premium
eternitatem pro quo orandum est. Coherencia per caritatem que fit manibus que caritas opere comprobatur
Vnde probatio dilectionis etc. Bernardus in prima auctoritate dicitur amici auscultant te. Sequitur fac me au
dire uocem tuam. Vox orationis est desiderium quod clamat in aure dei. Sicut enim non intelli
gitur quis per strepitum labiorum sine uoce formata. sic nec oratio sine uoce desiderii. Vnde Greg. quid
prodest strepitus labiorum ubi mutum est cor. Non locutus est deo anima nisi per desideria. et quanto pro
fundius et spiritualius est desiderium tanto uox altior est et altius clamat ad dominum. Non est qui tam alte
clamat quod exaudiatur usque ad celum. Vnde exo. dixit moysi. quid clamas ad me. et Susanna clamat
dicens uel tacens. Dan. xiii. Clamor autem omnis sine desiderio est tamen motus labiorum sine uoce. Vnde
versificator. Non uox sed uotum non musica cordula. sed cor non clamans sed amans can
tat in aure dei. Sic clamabat qui dicebat. De profundis clamaui etc. quando de profundo cor
dis ostendit dominus per Ysa. xlv. dicens. Antequam clamauerint ad me exaudiam eos. et iterum in psalmo. De
siderium pauperum exaudiuit dominus prep. cor. e. au. au. t. Petit ergo deus desiderium cordis et deuotio
nem ab amica sua cum dicit. Fac me audire uocem tuam. Non enim exaudit deus uocem
exteriorem ubi racione interioris affectus. alia uox. scilicet exterior sine desiderio non est multus
Vnde dicit Amos. v. Aufer a me tumultum carminum tuorum. etc. et i. ad Cor. xiii. Si carita
tem non habeo factus sum sicut es sonans etc. Deus enim spiritus est sic dicitur Jo. iiii. et ideo ad
eum spiritualiter est clamandum. Vnde sequitur. et eos qui adorant eum in spiritu et ueritate oportet ad
orare. Qui enim clamat ad dominum sono tantum exteriori similis est prophetis baal ipsum qui fundum uidet. sed non omnis qui
dicit michi domine domine intrabit in regnum celorum. Fac me audire uocem tuam. Hec est uox dulcis quam
commendat ipse in amica sua. Cant. ii. Vox enim tua scilicet confessionis et desiderii dulcis ad audien
dum. decus dulcedine dicitur eccl. xl. Tibie et psalterium suauem faciunt melodiam et super utraque lin
gua suauis. Ideo dicit psalmus. Qui orat cum huius deuotione. Intende uoci orationis mee etc. Ibi Glo.
Intendere deus intendit quanta est differencia inter paleam et granum. inter furfurem et farinam
tanta est inter sonum uocalis orationis et deuotionem cordis. Item secreto orandum est sicut docet
dominus Matth. vi. multiplici ratione. primo ne calor diffundatur per sensuum apertiones. quia qui de parte
cordis orat et non toto est sicut qui modulam affert ad hauriendum ignem de camino
uel modicum uasculum ad hauriendum aquam de abysso. Secundo. ne musce morientes
perdant suauitatem unguenti id est deuotionem. Eccl. x. in principio. Hee musce sunt cogitati
ones que in corde nascuntur et paulatim moriuntur. Vna enim succedit alii et perdunt
id est destruunt suauitatem unguenti id est deuotionis orationis. Tertio ne nuncium. id est orationem

Item. eze. xvi. Suscita pactu meu tecu ꝛ scies qr ego dns ut recorderis ꝛ confundaris ꝛ non e ti
ult apire os p confusione tua cu placatus fuo tibi in omibz que fecisti ait dns deus. De pec
catrice au aia que no erubescat aut confundit sup scelibz suis. imo ꝛ gliatr ꝛ piactan
ciam publicat enormitates suas. plangit se dns. Jer. iii. dicens. Frons mulieris mere
tricis facta est t. noluisti erubescere ꝛ c. ysa. iii. agnico uult eor respondebit eis ꝛ pctm
suu qi sodoma pdicauerut nec absconderut. ve aie eor qm reddita sut eis mala. eze.
xvi. denudant fornicatones suas ꝛ discoopuit ignominia sua ꝛ recessit aia mea ab ea
ꝛ c. De erubescencia. ii. Re. xiii. conatus thamar erubescens i domo absalonis frs sui
Job. xxxiii. de penitente loquens. erubescet caro eius p ieiuniu. disciplinas. vigilias. qr in
glia honestatis erubefaciet carnes. i. carnalitates. ecc. et ossa que tecta fuiant nuda
(D)e quadam sancta indignacone — bunt que expositoneny.
qua debet sibi ipi penitens indignari ꝛ displice. quo uidelz tam uilem ꝛ enorm
secundo se fecit. Dicit eze. iii. abii amarus in indignacone spc mei ꝛ manu dni erat me
cum confortans me. Item. ysa. lxiii. Indignaco mea ipa e auxiliata m. Dicat uer pe
nitens qm s. considans delectaconis breuitate. uicij enormitate. dampni ꝛ quantitate
incipit agn quadam scam indignacone. qr nullo m de cetero uellet se imiscere i pe
ulencia uiciorum. Vn phs. Si scirem hoies ignoraturos ꝛ deos ignoscituros pccare tn de
dignarer. ꝛ h indignaco est illa sca supbia. de qua dicit Jeros. fili disce supbiam. ꝛ
ecc. i. In multa sapia multa indignaco. ꝛ qui addit sciam addit ꝛ do. Item aug. Irascere
ni seruo tuo ne pccet. Irascere t ipi ne ꝛ tu pecces. Saluberrima e enim indignaco qua
sq irascitr sibi ipi. ꝛ p h ꝛ pcauet iram dei. Vn. Irascimini uob ipis pp pcta ꝛ noli
(D)e anxietate siue angustia que — pccare amplius.
summe necessaria e penitenti. Dicit ps. anxiatus e sup me spc meus i me turbatu
est cor meu. Item titulus ps. c i. oro pauperis du anxiaretr. Item talis angustia
reducit dnm ad memoria ꝛ mittit ad orand. Vn Josue. ii. Cu angustiaretr in me
aia mea dni recordatus su ut ueniat ad te oro mea ad templu scm tuu. Debet
penitens gnalr angustiari ꝛ corde ꝛ in corpe ꝛ hi. ut uere possit dice cu susana.
dan. xiii. Angustie m sunt undiqz ꝛ c. Item in angustia penalis tribulonis
m qr deus. ysa. xxvi. Dne in angustia requisierut te. ꝛ c. alioqn qui hic n que
rit quereret eam in angustia iudicij. ꝛ n inueniet. De qua dr. eze. vii. angustia
superueniente requirent pacem ꝛ no erit. turbaco sup conturbacone ueniet ꝛ au
ditus sup auditu. Rex lugebit ꝛ pinceps induebitr merore ꝛ manus pp tre contur
babuntr. ꝛ c. Job. xxvii. de ypocrita. Numqd deus audiet clamorē illi cu uenit s
illu angustia. Item pu. i. Qn ueniet sup tribulaco ꝛ angustia tunc inuocabut me ꝛ
no exaudiam. ꝛ c. Item de quadam sca displicencia ualde necessaria penitenti. dr. eze.
xxvi. Displicebunt uob iniquitates ure ꝛ scela ura ꝛ c. Item eze. vi. Displicebunt sibi
met sup mal. que fecerunt in uniuersis abhoiaconibz suis. ꝛ c. Sicut enim qui sibi ipi
placet dno est boni saporis. sic qui sibi displicet se bn uiuitr. Item ad quandam scam
admiratonem inuitat ysa. xxix. penitentes dicens. Obstupescite admiramini et
fluctuate. vacillate. Inebriamini ꝛ no aio mouemini ꝛ no inebriate. ꝛ c. Sicut enim
exponit moralis. plangit au se dns de inpenitentibz. Jer. viii. attendi ꝛ ausculta qd
nemo est loquitr. Nullus est qui agat pniam sup pcto suo dicens. quid feci. de exp

qui uelocit' uolet ute ancipit ostendit. ysa. xxxviii. de ezechia qui audito verbo illo
s. dispone domui tue. et c. Convertit faciem suam ad parietem et orauit et dixit deus ad ysa.
ipsi qui egressus eet a domo usque ad dimidium atrii dic ezechie. audiui oratione tuam
et uidi lacrimam tuam. et c. Unde hii duo nuncii in momento ascendunt ad thronum dei et que
erant ac impetrauerant iniam et c. ¶ Liberat ab obprobrio ut saram. thob. iii. liberat et in
olent' oppressos in iudicio susannam que clamabat dicens. dan. xiii. liberat oppressos seruitute. Baruch. iii. primo clamare ad dominum et eripit nos de manu principum inimicorum. liberat
incarceratos ut petrum pro quo orabat ecclesia sine intermissione. act. xii. Expugnat hostes
instantes. exo. xvii. moyses. leuante manus et orante contra amalech. ii. par. xx. Cum cepissent
filii israel laudes canere. vertit deus insidias hostium in semetipsos ¶ Illuminat oculos spirituales.
et corporales ut saulo orauit ad impositionem manus ananie. act. ix. luc. xviii. Cecum
clamantem fili dauid miserere mei. Illuminat conscientias tenebrosas. Illuminant impe-
trat necessaria corpori et anime. mt. vi. qui petit accipit. Jo. xvi. petite et accipietis ut gaudium uestrum sit plenum. Item. mt. xx. Omnia quecumque orantes petitis credite quia accipietis
Contra carnem et uicia atque pericula. Unde pro eo ut me diligenter detrahe. Et ego autem orabam
qui in omni tribulatione confugi ad orationem. Item. cum multi molesti essent demones. s. et p
in motus induebar cilicio. quia sicut dicit Glo. sup Jonam. saccus et cilicium sunt arma
penitentium. armatur enim qui utitur orationis per resistere omni temptationi et aduersitati hac
armatura mentis. omnem pestem. omne nocuum fugabit. s. ignem. demones. et omnia fantasmata. ¶ Lenit iram dei. Unde Glo. sup thob. oratio dominum lenit lacrima cogit. et c. Lenit et
mitigat rabiem ferarum ut patet. Dan. xiiii. fili in tua infirmitate non despicias
te ipsum. sed ora dominum et ipse curabit te. Item in ps. Domine deus meus ad te clamaui et sanasti
me. ysa. xxxviii. uirtute huius orationis sanatur ezechias. Jac. infi. Infirmatur quis
et c. et oratio fidei ipsi. s. uel aliorum sanauit infirmum oratio fidei. i. fidelium ¶ Aliter conciliam in
uirtute et gratia. Ipsa est enim panis qui confirmat et nutrit cor hominis. Unde dixit cor meum. et c.
¶ Manifestat dei secreta. Unde Jer. xxxiii. Clama ad me et exaudiam te et nunciabo tibi
grandia et firma que nescis. Manifestat et misteria somniorum. Dan. ii. Manifestat
quoque dubia. Unde sup i. act. x. Erat petrus in joppe orans. dicit aug. oratione
meliu dubia quam inquisitione alia. Suscitat defunctos in corpore et anima. Unde patet de lazaro. Jo. xi. uincit demones. Unde Jacobe aplo dei intendunt nos orationes tue. et c. et malos
homines. et. iiii. Re. i. Duo quinquagenarii combusti sunt ad imprecationem helysei ¶ Debilitat
fortitudinem. Unde bonus cantor dicebat. quod si quis molestetur luxuria uel hiis certum numerum genuflectionum s. constituat cum lacrima debilitat et temptationes demonum et conatus sic
legitur de Juliana apostata   peccata quo ad culpam. Unde sup hunc locum. Disrupisti
uincula mea. et c. dicit Glo. Iste uisitacio tante uirtutis esse creditur ut peccata diluantur. Sed tamen
confessione in fine dicitur. Minuit penam peccatorum. aug. in euch. ad hoc ualent preces ecclesie
fiat ut pena remissio uel tollabilior ipsa dampnatio ¶ Fugat demones uel obsessis corporibus. Unde mt. xvii. hoc genus non per eicitur nisi in oratione et ieiunio ut sup. prima
pagina. De oratione excitat deuotionem animi. Unde Greg. quod flatus carbonum. et c. Vt sup
auget uitam nature et gratie. ut in ezechia. ysa. xxxviii. Extorquet enim quadam uiolentia a deo que necessaria sunt. Unde sup luc. ix. dicit Glo. Bede. Si antiquus homo surgit
et dat non amicicia sed tedio compulsus. quanto magis dat deus qui sine tedio largissime do-

da debet esse in operibus satisfactionis post uenire ad salutem. Item effectu huius amaritudinis.
dicit michaeas in fine. loquitur de domino. proiciet in profundum maris omnia peccata nostra. profundum maris est amaritudo
que doloris aculeo cor transfigens intima perscrutatur indicium et cogitationis attingens. quam effi
cax medicina morbi que cuncta uicia non derelinquit intacta.

Ad peccati odium inuitat psalmus. qui diligitis deum odite malum et cetera. Caritas enim est amare quod deus et odire quod deus.
et summe amare quod summe diligit deus et summe odire quod ipse summe odit scilicet peccatum. ad hoc inuitat
ecclesiasticus. xvii. Nimis odio execrationem. id est peccatum quod hominem reddit execrabilem et deo odibilem. sic ro
diebat qui dicebat. Nonne qui oderunt te domine oderam et cetera perfecto odio oderam illos et cetera. ubi perfectum odium est ut
non propter uicia uel naturam oderis. nec propter homines uicio diligeris. amos v. odite malum et diligite bonum et
cetera. Item ad romanos xii. odientes malum adherentes bono. philosophus. odium oportet peccati non moram faciat. peccatum autem
odire est ipsum fugere et persequi et destruere pro omni posse tuo. primo in te post in aliis ipsum insinuare et cen
sare expiare oblaturare exemplo dei qui pro peccatis occidendis et crucifigendis crucifixus est et oculus
unus super terram ad celos. ubi loquitur de chirographo. dicit glosa. Innocens occiditur. ter peccatum crucifigitur.
1º Quantum autem odit deus peccatum patet multipliciter. primo per hoc quod non mouetur odire aliquem nisi ratione peccati. cum
eum diligeret ut creaturam suam si non esset peccatum. unde sap. xi. Nichil odisti eorum que fecisti et cetera intel
ligendum non propter peccatum adiunctum quod ipse non fecit. unde cetera. propter quod aliquid est tale sit magis tale. constat magis
2º uicium exosum esse deo quam sit creatura. secundo quod deus non habet tam bonum amicum nec in celo nec in terra quem non
odiret ad mortem si inueniret in eo peccatum mortale. unde petrus licet ardenter dicitur christum diligere tamen
christus eum dampnasset si in peccato negationis decessisset quod bene apparebit in iudicio quando filios suos quos
tantum dilexit quod pro ipsis uoluit mori proiciet in ignem eternum propter peccata mortalia. Multum enim iste bona in
odire uidetur. opus propter quod filium suum in clibanum ardentem proiceret. nec numquam de toto ipsum uidere retraheret.
3º Tercio per hoc quod deus filium suum crucifigi uoluit ut cum eo peccatum crucifigeretur. ut supra. Multum
enim iste quis aliquem odire si uellet eum cum filio proprio gladio uno transuerberare uel cum propria matre
sic odiuit peccatum deus pater quod uoluit filium crucifigi ut peccatum moreretur. Similiter filius uoluit ad
hoc mori et matrem suam gladio uno per compassionem transfigi. unde luc. ii. et tuam ipsius animam et cetera.
De illis qui quia peccatum non odiunt possunt dici quod siles sicut olofernis. Iudith. xi. Judith. Numquid nocui uiri quam ueller
seruire nabugodonosor regi. Item per magno tamen dicitur de iusto per psalmus. maliciam autem non odiuit. quia est amator
peccati quod christus summe odit. uere potest dici antichristus. uel contrarius quia non diligit nisi peccatum. sicut scrabo fimum
et sus uolutabrum. Item adeo quia peccata sua odit ad incipit esse similis deo qui ea odit.

Sequitur de abhominatione peccati. et necesse est quod abhominemus peccatum quod non est nisi abhominatio aut abhomina
biles erimus deo nostro. unde uiri sanguinum abhominabitur dominus id est tamquam abhominabilem reiciet. et bene peccatum ab
hominatio quod dehonestat hominem et facit brutum et maxime peccatum luxurie. et talis non trahit in celeste
serui . sic dicitur apo. i. Et notandum quod peccatum tamen est incipienti odire proficienti abhomina
ri perfectorum non solum hoc sed et persequi. unde detrahentem proximo suo et cetera. Item psalmus. Iniquitatem odio habui et
abhominatus sum. uel non admittens per omissionem. uel statim euomens per confessionem. peccatum enim dicitur abho
minatio quod facit domino malum ad cor et prouocat eum ad uomitum et nauseam et facit euomi pec
catorem ex ore meo. unde dicit laodicie. apo. iii. Incipiam te euomere ex ore meo. Quando enim
incipit hic deus uomere peccatorem tamquam abhominabilem et non peccator abhominatur fuit sua peccata et
ea per confessionem euomuit deus in iudicio peruomet eum de corpore suo quod est ecclesia. Vomitus autem
fit per os quando deus dicet. Ite maledicti et cetera. nisi christus odiet te nisi peccatum fugis et ab eo recesseris
christus recedet a te nisi pro posse tuo peccatum destruxeris christus destruet te in fine nisi peccatum abho
minatus fueris christus abhominabitur te. unde uirum sanguinum etc. scilicet diuini sanguinis id est peccatum et do

habebant phyalas aureas plenas odoramentorum que sunt orationes sanctorum. et cum oratio
sit incensum suaue olens. unde Dirigatur oratio mea sicut incensum in conspectu tuo. Mirum est
quomodo monachi. sacerdotes et clerici habebant opera tam fetida per detractionem et turpi
loquium qui per hoc pinguinta et aromata deberent suauiter redolere. Magna pro utilitas
cum redoleant apotece seculi et omnia uasa materialia aromatum et ipsi feteant uasa
cora qui non cessant ruminare aromata. Item omnis oratio debet incipere per confessionem.
unde. Confitebimur tibi deus confitebimur. scilicet corporalia et spiritualia delicta. uel hic dupli
ci confessione peccati et laudis et sic inuocabimus orando nomen tuum. Aduerte bene uoca
bimus uel ab eo quod intus est scilicet a corde et post hoc omnia narrabimus predicando mirabi
lia tua. unde. Vias meas enuntiaui et exaudisti me orantem. Quidam de sanctis patribus
si non recordaretur de suos actus in oratione. In uanum laborat cum orat. Item. Summo stu
dio primo et spirituali debemus orare pro peccatis nostris. pro peccatis iuuentutis. unde. Delicta iuuen
tutis mee et cetera. pro peccatis antiquis. unde. Ne memineris iniquitatum nostrarum antiquarum
et cetera. pro peccatis occultis. unde. Delicta quis intelligit. ab occultis meis munda me et cetera. pro peccatis
alienis quibus consensimus uel aliquo modo nostra fecimus quod fit multipliciter. unde. et ab ali
enis parce seruo tuo. Summo studio ut indatur nobis gratia intelligendi pecca
ta nostra. unde. quoniam iniquitates habeo iniquitates et peccatum et cetera. pro morbis anime amouendis. unde
Miserere mei deus. quoniam infirmus sum. sana me domine et cetera. pro adipiscendo lumine gratiarum. unde. Illumi
na oculos meos et cetera. Ut inueniamus uiam ueritatis. unde. Deduc me domine in ueritate.
Ut intelligamus dei uoluntatem. unde. Doce me facere uoluntatem tuam et cetera. Gratia conseruandi
mandata. unde. Deduc me domine in semita mandatorum tuorum. Repressio sensualitatis.
unde. Confige timore tuo carnes meas et cetera. Consolatio nostre. unde. Fiat misericordia tua ut
consoletur me et cetera. Item orandum est pro mortuis ut a peccatis soluantur et requiem consequantur.
Machabeorum. i. Sancta et salubris est cogitatio et cetera. Dominus fleuit pro lazaro iam mortuo
pro conseruatione iustorum. Io. Dicit dominus ad patrem. non rogo ut tollas eos de mundo
sed ut serues eos a malo. pro sui et suorum salute. unde dominus. In manus tuas commendo spiritum me
um. et conquerite pacem ciuitatis. ysaias. xii. Haurietis aquas gratiarum in gaudio de
fontibus salua et dicetis in illa die. confitemini domino. ecce confessio et inuocate nomen eius. quod est hoc
ecce oratio. scilicet saluet nos et custodiat. Notas facite. ecce predicatio. mementote. uine
more commendare quoniam excelsum est nomen eius. Item. Notandum est quod non sunt ab
solute oranda ea de quibus nescimus utrum expediant saluti nostre uel aliene. unde
Io. xi. Dixit martha ad ihesum. Scio quia quecumque poposceris a deo dabit tibi deus
quasi diceret. hoc scio quod potes resuscitare fratrem sed hoc tuo arbitrio relinquo. Nonne
presumo nec rogo ut fratrem suscites quia nescio an sit ei utilis resurrectio. hoc
eodem modo rogauit leprosus mundari a lepra. Matthei. viii. Dicens. Domine si uis potes
me mundare. absolute autem roganda sunt iustificacio a peccato peccatorum. remissio
gratia continendi. uirtus resistendi et bene operandi et cetera. hec. Non debemus autem
absolute rogare sanitatem. si egroti fuerimus uel diuitias uel paupertates
ut cessent nobis tribulationes aut huiusmodi. sed in corde dicere semper. Domine sicut potes
et scis et uis miserere mei. Oratio est quasi accipiter uolans ad predam regni
celorum quod uim patitur. Due ale necesse hinc accipitri. ieiunium. et iusta elemosina
detur si altera caruerit oratio cum hec eam possit accipiter non uolabit. Item

nat quod peccatis precipitat reprobos ut oratio petri symonem magum celestis attulit ad nos .i. angelos
ut patet in anania et cornelio. act. Motus est locus in quo erant congregati. prolongat lucem unde Io-
sue .x. Cum orauit iosue et steterunt sol et luna non fuit ante nec postea tam longa dies obediente deo uoci
hominis et nos humili prece et orationis instancia debemus sistere solem iusticie ne declinans nos dereli-
quat. sed gradum sistat nobis assistens et hostium spiritualium impugnationem et expugnationem
in nobis et pro nobis sistat. luna est .i. ecclesia precibus deuotis minuit et decinet diuinam uel mitigat
iram. unde sap. xviii. properauit homo sine querela deprecari pro populis proferens sibi scutum sue ser-
uitutis orationem resistit ire. Istud est notandum. Ier. vii. ubi dicit deus. Noli orare pro populo nec assu-
mas pro eis laudem et orationem et non obsistas michi quia non exaudiam te. In hoc quod dicit non obsistas
michi comprehenditur quod iustorum oratio ire dei resistit quod quod plangit ysa. lxiiii. Non est qui inuocet
nomen tuum. nunc est qui consurgat et teneat te. Immutat uultum. unde luc. ix. ascendit
ihesus in montem et orauit. et facta est dum oraret species uultus eius altera. Mare separat
exo. xiiii. Dicit deus ad moysen. Quid clamas ad me. Extende manum tuam super mare et diui-
de illud. Necat hostem. Iudith. xiii. Orauit Iudith motu labiorum cum silencio et abscidit
capud olofernis. Hester. et Mardocheo orantibus suspenditur aman patibulo quod mar-
docheo parauerat. ¶ Fecundat steriles. Gen. xxv. Deprecatus est ysaac pro uxore sua steri-
li et exauditus est. Re. i. Exauditur anna sterilis orans domino et flens largiter. Oppressos uin-
dicat. exo. v. Clamauerunt filii israel ad dominum oppressi ab egyptiis et percussit totam terram
egypti plagis uariis. exo. de Iudice iniquitatis. lege totum. luc. xviii. Extinguit ignem
Num. xvi. Cum tumultus aaron ad multitudinem inposuit se inter uiuentes et mortu-
os orauitque moyses dominum et absorta est ignis. penetrat nubes. ecc. xxxv. Oratio humiliantis
se nubes penetrabit. Hinc xpc obediuit. unde Josue x. Obediente deo uoci hominis ut supra. Sed libe-
ter pro aliis orandum est. unde Job. in fine. deus conuersus est ad penitentiam Job cum oraret pro amicis suis
Greg. hic apte ostenditur quod et pro semetipso petentis tanto citius exaudiri meruit quanto
deuote pro aliis intercessit. plus enim posse ualet precibus suis et fecit quod habes in aliis impendit
libencius ipse sacrificium orationis accipitur quod in conspectu misericordis iudicis proximi dilec-
tione conditur quod tunc uerius quisque cumulat si hoc et pro aduersariis impendat. unde orate
pro persequentibus et calumpniantibus uos. Item Greg. in registro. Cum pro nobis ad inuicem oramus christi pro lubricum
incedentes manum ad inuicem tenemus. Sed Numquam debemus refutare portare peticione
filie rogantis nos ad xpm pontificem. quod amore eorum potius a latere peticio nostra exau-
diri et nostra negocia promouemus. unde qui pro alio orat pro se ipso laborat. Ideo et inconsul-
tant aliis in choro quod dicitur hoc ipso orare pro inuicem ut saluemini. Item et quando orandum
est sub silencio et absque ullo strepitu uocis aut uerborum. unde ap. i. ad cor. xiiii. orabo spiritu
et mente. Deus enim non uocis sed cordis auditor est non admonendus est uocibus qui cogitationes
uidet quod anna obseruabat .i. Re. i. quod supra. unde ibi dicitur loquebatur in corde suo tantum quod la-
bia eius mouebantur et uox penitus non audiebatur. Sed non clamosa peticione sed tacite
et modeste loquebatur non uoce sed corde. quia sic sciebat dominum audire et impetrauit effi-
caciter quod peciit quia fideliter postulauit. pater noster qui es in celis. Hec oratio breuis est ut memorie
commendetur ne quis si nesciat excusetur ne fastidium generetur ut deus parat exaudire. Sed
No. hec oratio dignior est aliis orationibus auctoritate. quia de ore saluatoris prolata docentis apostolos ora-
re breuitate quia de ea memorie retinenda. Nullus se potest excusare fecunditate
quia plena mysteriis et significationibus sufficienda. quia continet omnia uite presentis

et fuisse necessaria. Item in hac oratione dantur nobis tria fiduciam impetrandi. Primum quia dictauit eam dominus. Secundum quia uoluit rogari. Secundum quia non uellet ea largiri que docuit petere: esset illusio quam doctrina. Tercium quia ad gloriam dei pertinent que petimus. Item per tria uult a nobis notari pater. Primum ut de uita eius confidamus tamquam filii et discuciamus utrum simus ueri filii eius per assimilacionem. Secundum quia generositatem nostram recolamus et a tanto patre degenerare erubescamus. Tercium ut de hereditate nostra scilicet paradiso dicendo pater memoriam habeamus et per ipsa pugnemus et eam queramus. Unde Matthei vi. Querite primum regnum dei. Dicendo et pater recolimus dilectionem paternam ex qua habemus fiduciam impetrandi dicendo. Noster et non meus debemus aduertere quia gratia communis est ne superbiamus ex nobilitate carnis super alios que eidem patris filii sunt. Qui es in celis ut clamemus tamquam ad remotum magno cordis desiderio quia uox exterioris clamoris usque in celum peruenire non potest et ut uitam per ipsum ascendere ad celos per celestia opera ad uidendam faciem patris et hereditatem adipiscendam. Pater noster per nostro filius qui datus est nobis ad uidendum et pendendum et seruiendum nobis usque ad ablucionem pedum. Johannis xiii. Item pater noster ad paciendum pro nobis sputa flagella et huiusmodi. Item noster quia refugium nostrum quibus noster et quicquid est necessarium. Item pater omnium creacione et adopcione. Pater secundum eternam generacionem per hoc dicit qui es in celis. Sicut est spiritus sanctus scilicet quoniam uis eum de... in omnibus per sustentacionem et gubernacionem tamen in malis dicitur esse spiritus sanctus scilicet in bonis et in celis id est iustis. Ad presumpcio magnum impetrandi. Capitulo quia antequam aliquid petamus dicimus pater non reputemus nos fratres non possumus dicere pater noster. Quid non dabit filiis petentibus qui dat nobis ut filii simus. Item per pater excitat ad dilectionem proximi. Augustinus. Felix oratio cum primordia nos admonet terrene pregnacionis et celestis adopcionis. Item. Abraham adorauit nos oramus ille tamen nos in celis ille gentium nos christianorum adopciones istarum peticionum ad dona et peticiones et premia huiusmodi usibus notatur. Sanctificetur dei peticione sapiencia queritur. Pacificum reddit et filius inde uocandus. Cum petis adueniat datur intellectus ille. Dat hoc cor mundum mentes deus ipse uidendus. Cum dicis fiat petitur uirtus miserendi. Consilium quia datur per quod datur et misereri. Cumque petis panem ualeas ut forcior esse. Esuriens sis iusticie saturatio panis celestis. Cum dimitte rogas datur inde scientia culpas. Hoc lugere docet sit consolatio mentes. Et ne nos inducas in temptacionem quod consentit uel condolet quando aliqua iniuria uel dampno afficitur. Datur hic donum pietatis et id est dat cor mansuetum mentes possessio regni. Cum petis ut liber fias petitur timor ille. Donat pauperiem et sic tria premia regni.

Compunctio est contricio animi cum lacrimis de recordacione peccati et timore iudicii. Aliter compunctio est quedam anime suspirantis incendium natum ex timore supplicii uel amore premii. Aliter contricio est ex gratia pro deo detestacio cum amaritudine. Detestacio enim sine gratia attricio est. Dicitur contricio quasi pro commodo temporali amisso uel offenso et huiusmodi cum amaritudine. Unde Recogitabo omnes annos meos in amaritudine anime mee. Et notandum est quod contricio meretur amocionem pene eterne racione gratie non racione sui non racione gratie. Generalis autem contricio sufficiat quia unum peccatum non potest dimitti sine alio sed confiteri possumus unum sine alio. Unde generalis confessio non sufficit si habeatur copia loci temporis et huiusmodi. Oportet oportunius dicere quia quotiens recolo peccatum meum teneor dolere de illo. Et notandum quod de adiunctitate contricionis sunt multa necessaria et multa concomitancia. Principalia autem iiii sunt necessaria scilicet peccatorum recordacio siue recogitacio et per huius interior amaritudo. De hiis duobus dicitur in cantico Ezechie Ysaie xxxviii. Recogitabo omnes annos meos in amaritudine anime mee. Tercium est peccati odium. Quartum eidem abhominacio seu exprobracio. De hiis duobus dicitur Iniquitatem odio habui et abhominatus sum. Sine de singulis assignemus. De recogitacione peccatorum suorum dicit psalmista. Cogitabo pro peccato meo videlicet quam uilis effusus sum quia seruus sum membrum dyaboli. Odium angelorum. Scandalum proximo. Cibus serpentis. Pabulum mortis. Hostis filius gehenne et cetera huiusmodi. Vilior est recaduando carnis videlicet reuersus ad uomitum et sus loca

vt sit discreta quo ad venabilem. Quomodo et sic orandum docet psalmista dicens. Effundo in conspectu
eius orationem meam. quod ubique fundo. quia in toto corde in toto corpore et toto habitu debet ex-
tendi oratio et protendi sicut legitur de hester penitente. Confugit hester ad dominum pavens pe-
riculum quod imminebat. Cumque deposuisset vestes regias fletibus et luctibus que indumenta
apta suscepit et pro unguentis variis cinere et stercore implevit caput et corpus suum humili-
auit ieiuniis. et omnia loca in quibus letari prius consueuerat crinium laceratione repleuit
et deprecabatur dominum. Ecce qualiter corpore corde et habitu orationi intendebat. Sic debet fa-
cere fidelis anima ut reiectis vestibus glorie temporalis fletum et luctum prius in oratione susci-
piat et pro unguentis variis delectationum. cinere. id est memoria fragilitatis et ster-
core. id est recordatione proprie iniquitatis mentis caput aspergat et corpus suum humiliet. quia
vere penitens maceratione carnis carere non debet. Loca et in quibus delectata fuerat
crinium laceratione repleat. vt anima que in se habuit delectamenta tot de se inueniat ho-
locausta. In ipsa enim sicut dictum est defecerat species superbie. Nam dicebat. Tu scis infirmita-
tem meam et necessitatem meam et quod abhominer signum superbie mee quod est super caput
meum in die ostentationis mee. et detestor illud quasi pannum menstruate. Ecce qualiter de-
lectata fuerat signum superbie defecerat. et in ea species gaudentie. Contra indigne et in-
ordinate orantes vel psalmodiantes potest sic. Sunt quidam qui magis sub silentio orant
deum quam orant. Sed qui habitat in celis irridebit eos et cetera. Qui orant psalmodiant
sicut aveles trahunt a la charue li uns avant li autre arere. li uns comence el
milieu li autre dist del quel milieu. Et cum velint recipere nummos integros et bonos mo-
netatos et integrum nummum volunt pagare in psalmos corruptos et corrosos sicut
similiter decimator dat decimam de corrosis et arctis manipulis. propter quod reprobatur est chaym
et munera eius. Sed ve hiis qui in via chaym habierunt abierunt. Sicut dicit Iudas. In
canonica. Item ipsa dispositio corporis debet obseruari in oratione et psalmodia. quam enim sur-
gendum est. quando sedendo psallendum est aliquotiens qui dolet sedere potest. Item ipse locus
orationis. id est ecclesia quam potest bene competentius. vnde dicitur. oram. do. o. no. psa. lvi. Item psal-
modiant sicut ordit telam et rumpitur filum nec potest caput rem invenire. sic
nec isti versum suum. Item alii velud effrauati nullam facientes pausam antime-
rum. Item aliis ligando suas dicit. Domine labia mea aperies. et non cogitat plus de
deo rousoles de breu. Et qui delicatus est non comedit talia morsella. Item ipsi ad
unum debent psallere sicut liberentur et psalmodiare. quam unum portant ad longum
tractum alius accipit de manu sua et ipse potat. Oratio vinum est quod letificat cor
hominis et inebriat deum et facit ipsum obliuisci peccatorum nostrorum capitulum contineantes hoc
vinum psalmi sunt. Deberet ergo unus ex integro finire versum suum et sic alius
incipere capitulum. et ipsi sunt aveles collentes unus alii os suum. Omnes isti et hii psallunt
insipienter immo etiam non psallunt nec psalmodiant. sed magis latrant et
ululant. vnde dicitur osee. vii. Non clamauerunt ad me in toto corde suo. sed
ululabant in cubilibus suis et per filium dei magis diliget christus ut loco eorum
canes latrarent aut vulpes gannirent aut lupi ulularent. Vnde Augustinus.
Expressius est spiritualia penitus omittere quam non sincere tractari vel ferri vel
tangi. Item. cum psalmi et orationes sint aromata et pinguia domino et sanctis
suave olentia animabus et medicinalia. vnde dicitur in apocalypsi. v. quod. xxiiii. seniores

in volutabro luti. ij. pe. ij. vilissimus. i. in peccato computrescendo ut lazarus quatriduanus fetens
Jo. xi. vel ut iumentum in obprobrio stercore computrescens. Joel. i. Item. cogitabo pro peccato meo laudan
do. s. dolendo. ero sollicitus competenter satisfaciens ieiunando orando et huiusmodi. ps. Iniquitatem meam
agnosco. quia initium salutis notitia peccati. et peccatum meum coram me est semper. non delectando sed ad detestan
dum dolendo et condolendo. Si enim peccatum tuum   coram te semper ad terra supradicta ponitur. post
dorsum suum et tradet oblivioni. Unde in ps. proiecisti post tergum tuum o. p. m. Si non proieceris post dor
sum tuum et oblivioni tradendo. ponet illud christus coram se qui innocentiam. Unde dicit ysa. lxv. ecce
scriptum est coram me non tacebo. etc. et Job. xiiij. Signasti quasi in sacculo peccata mea etc. Eodem. xiij. Scri
bis enim contra me amaritudines. etc. Jer. xvij. peccatum iuda scriptum est etc. Deut. xxxij. Nonne hec condita etc.
Mal. iij. attendit deus etc. Ad hanc recogitationem peccatorum invitat deus angelum ephesi. i. episcopum. apoc.
ij. dicens. Memor esto. unde   et age penitentiam et prima opera fac. Sin autem venio tibi et move
bo candelabrum tuum de loco suo nisi penitentiam egeris memor esto. unde excideris quia ante peccatum eras mem
brum christi filius dei et heres regni. cadendo autem effectus est servus diaboli. quia sicut dicitur. ij. pe. ij. a quo quis
superatus est eius et servus est. Jo. viij. Item. deut. ix. dicit moyses. Memento et ne obliviscaris
quomodo ad iracundiam provocaveris dominum deum tuum. Item Jer. ij. dicitur a domino anime peccatrici. sanctus ego tibi non irascar
in perpetuum. verumptamen scio iniquitatem tuam. Item eze. xxxvi. Recordamini viarum vestrarum pessi
marum studiorumque non bonorum et displicebunt vobis iniquitates vestre etc. Ad recordationem autem peccatorum
suorum et ad hoc quod ea possit memoria a qua forte exciderunt   unde dicit. Reco. o. a. m. pec
cata omnium annorum meorum. necessarium est quoddam spirituale scrutinium sollicitum et quasi assiduum ad quod invitat
dominus. eze. viij. dicens. fili hominis fode parietem. paries cor.   timor dei. fossus est ut nos salua
ret suos instrueret etc. et cum fodissem parietem apparuit hostium unum etc. parietem fode et scruta
re conscientiam peccatorum et sic aperte hostium intellige. hic totum invenies titulo de castitate. ubi loquitur de ydo
latria spirituali. De hoc scrutinio dicitur in ps. Meditatus sum nocte cum corde meo et exercitabar et scopebam spiritum meum. vel sic. Sco
pebam. scrutabar. ventilabar. Nota. omnia verba hec preteriti temporis. quia semper debet homo reputare omnia
opera sua imperfecta. meditabar in corde meo quam homo meditatur penitendo de excessibus suis cor
rigendis. Hinc fit meditatio in corde suo tamen in mora talis cor non suum. hoc diabolus. cum servus garrie
bam quia est infantis balbucientis quod non potest intelligi nisi a matre vel nutrice. Balbuciat nomine con
fusus verba proferens verba ordinata. sed tamen bene intelligitur a christo quod ad modum matris vel nutricis mul
tum gaudet de garritu penitentis. unde dicit cant. Sonet vox tua in auribus meis. Scopebam. scru
tabar scrutanda est enim vita nostra a principio usque ad finem sicut scrutatur quis radicem spine ut ex
trahat que surgit peccandi voluntatem. unde ad ebr. xij. videte nequa radix amaritudinis sursum
germinans impediat et per illam inquinentur multi. Beatus bernardus. Si peccatum supersit   radas et non radi
cus eradices certus esto quod pullulabit uberius etc. Sicut et perfodiendum est vulneris fundum ad hoc
ut possit sanari. Ventilabam sicut triticum ad ventum ut amoveantur palee. venit gratia dei et tri
ticum anima. palea peccatum. Item ad scrutinium invitat Jer. Tren. iij. Scrutemur vias nostras. i.
peccata. per que descendimus ad infernum. et queramus et revertamur ad dominum. Item ad hoc scrutinium in
vitat nos dominus. luc. xv. proponens similitudinem de muliere dragmam amittente. et iam veniente
multum anima dragma gratia quam peccando amittitur ad cuius re inventionem debet ascendi lucerna ver
bo dei que illuminat et intellectum dat parvulis. i. humilibus. per scripturarum enim lectionem. et ubi
dei crebra et in sermonibus auditorum intelligunt multa peccata que nesciebant esse peccata
et multa que ad memoriam revocaverunt que oblivioni tradiderant. domum evulsa est per confessionem
manifestatio et confessionis diligens inquisitio. Unde prov. xviij. Justus prior accusator est sui.

losum qui non tenet domino pactum baptismi abhominatur deus .i. tanquam abhominabile reiciet.

De dolore penitentie et contritionis sive penitentis et contriti dicitur in psalmo. Ibi dolores ut parturientis etc. Hic est in penitentia ut parturientis .i. mulieris parere conantis. Unde Jo. xvi. Mulier cum parit tristiciam habet etc. Non dat parientis autem dolor finitur cito. Unde sequitur Cum autem pepererit iam non meminit pressure propter gaudium quia natus est homo in mundum. hic est in celum. Homo nouus .i. spiritus per gratiam innovatur se habet ad contritionem partus ad confessionem nouus homo natus ad satisfactionem. Dicitur ergo in penitentia et contritione. Dolor ut partu quia diu durat et vehementissime excruciant. Jer. xv. Factus est dolor meus perpetuus etc. Et ideo non quod dicat dolores plures animi per contritionem et per carnis afflictionem. Unde Job. xiiii. loquitur de penitente. Caro eius dum vivit dolebit .s. in penali afflictione et anima eius super semetipso lugebit .s. in gemitu et amaritudine. Item de hoc duplici dolore dicitur Jer. viii. In persona penitentis. Dolor meus .s. spiritualis satisfactionis super dolorem amare contritionis cor meum merens quia numquam debet a corde recedere peccati memoria memore. Item Jer. iiii. Ventrem meum doleo .i. memoriam pro spiritualibus neglectis. Ventrem meum doleo pro carnalibus desideriis etc. Item Jeremias pro lapsu carnis in iudicium ait doleo usque ad mortem et non timerem scandalum nouum quod monachorum vilipendi facerem omnibus publice peccatum hoc confiterer. Item ad dolorem parturientis invitatur anima peccatrix. Mich. iiii. Dole et contritionem et satage .i. satis age per satisfactionem filia Syon per speculationem et in discretione sicut parturiens etc. Mulier parturiens totum se discooperit et ostendit in parturiendo obstetrici. Sic debet penitens per confessionem se ostendere sacerdoti.

Gemitus est spiritualis dolor pro peccatis propriis et alienis et debet hic gemitus afficere ipsum cor et tunc vera est confessio. Unde Rugiebam confitendo a gemitu cordis mei. Eze. xxiiii. Ingemisce tacens etc. Et in hoc gemitu laborandum est ad remissionem impetrandam. Unde laboravi in gemitu meo. Et tale cor respicit deus libenter oculo misericordie. Unde Gemitus meus a te non est absconditus. Et talem gemitum commendat mihi Christus in cantica sua. Unde cant. i. pulchre sunt gene tue sicut turturis que videlicet avis gemitum habet pro cantu. Hunc autem gemitum in nobis operatur Spiritus sanctus et ideo ei attribuendus. Unde ad Ro. viii. Spiritus postulat pro nobis gemitibus inenarrabilibus .i. facit nos postulare dei misericordiam confitendo et orando. Debemus autem duplicem gemitum deo offerre ut malorum memores supplicia timeamus et premia desiderantes ad celestia suspiremus. Hoc est offerre par turturum aut duos pullos columbarum. Ideo dicitur Meditabor ut columba .i. cum magnis gemitibus recordabor peccatorum meorum.

Turbatio est quedam tristis cum gemitu cordis commotio quam solent commutari lacrime. Sicut ergo hyllarescit vultum aut risum et hec salubris conturbatio cum commutari solet cum procedit contritionem et valde necessaria est volenti surgere a peccato. Unde Jo. xi. legitur quod in morte Lazari deus turbavit semetipsum et infremuit spiritu lacrimatus est quod turbatus est Jhesus a seipso quem alius turbare non potuit significat quam debeat turbari mole peccati gravatus. Quod bis legitur infremuisse significat quod et mentali et ostensione debemus turbari de peccatis. Item Jo. xiii. legitur turbatus est spiritu etc. Item Sana me domine quoniam conturbata sunt omnia ossa mea .i. mens et anima .i. sensualitas turbata est valde. Hanc salubrem turbationem maxime operatur pene eterne recordatio. Unde Turbatus est a furore oculus meus etc. Item hanc turbationem operatur recogitatio divine inspectionis cui omnia nuda sunt et aperta. Unde Job. xxiii. A facie eius turbatus sum et considerans eum timore sollicitor. Item ad hanc bonam turbationem invitat Josue. vii. dicens. Fili mi da gloriam domino deo Israel et confitere atque indica michi quid feceris et ne abscondas. Achor interpretatur turbatio quod sibi non confitetur nec dat gloriam deo quia non turbatur interius de peccatis suis. Illos autem qui

venit amicus eius .i. confessor et manifestabit ei diligenter. Diagma quae est per satisfactionis opera et quibuslibet aliis modis ad gratiam recuperandis laborare. De amaritudine contritionis dicitur Naum. iii.
de alexandria secundum translationem .lxx. principium eius mare et est alexandria interpretatur auferens an
gustias tenebrarum et bene significat penitentiam quia a veris penitentibus aufert angustias tenebrarum in
teriorum quae illuminat animam interius et non patitur eam ire in tenebras exteriores. Per mare significatur amari
tudo contritionis que est vere principium ad hoc totius religionis et totius vite vere sanctitas
inchoatur quia per atrium penitentie venitur in palatium sanctitatis perfecte et in thalamum quietis vite contem
plative. Item quae amaritudo tam necessaria sit penitenti quod sine ipso salvari nequeat docet ad. dicens
quantumcumque recedit a deo per dilectionem recedit. sed delectatio et amaritudo sunt opposita. ergo per amaritudinem
rediendum est ad deum. et hec alia via qua redeunt reges qui se regentes in patriam suam. Mt. ii. ad. Pa
tria nostra Christus est qui est centrum ad quod tendit anima fidelis et quia centrum supius. Ideo supra tendit anima.
Item contritio significatur per mare rubrum. mare amaritudo. Rubrum propter stragem veteris hominis. vel propter me
moriam sanguinis .i. peccati quod semper debet esse in corde penitentis. In hoc mari submergitur pharao cum exercitu
suo .i. dyabolus cum toto exercitu viciorum. Sic de penitente potest vere dici. Magna est velud mare contri
tio tua. Treni. iii. Quod si verum sunt mare contritionis oportet peccata que mortuos eicit ad ripam confessi
onis sicut ibi factum est per ut legitur Exo. xiiii. Item hec amaritudo pacificavit deo peccatorem. Unde in ecc.
ex. ysa. xxxviii. ecce in pace amaritudo mea amarissima. ecce excitativum et declarativum quod hoc est. Scitote hoc
intelligite quia sibi nobis necesse est simultas pacificari cum deo. In pace mea facienda cum deo necessa
rium amaritudo amarissima. Et non quod dicat amaritudo mea propria. Sed per hoc autem quod dicat amaritudo et amarissima notat duplicem
amaritudinem peccatori necessariam. a re una sit que subita .s. cordis quae est que fundamentum totius penitentie per
quam anima subsistit in bono quod designatur per hoc substantivum amaritudo quod post ponitur quae amaritudo contritionis. Post ce
dit amaritudinem satisfactionis et ieiuniis. vigiliis. disciplinis. laboribus et huiusmodi. quae debet addi ama
ritudini contritionis. sine qua contritio sola non sufficeret ad delendam culpam et penam sic adiectivum
non ponitur sine substantivo et significatur per hoc adiectivum amarissima. De hac duplici amaritudine
dicitur michi. vi. ad mare penitentiales afflictionis. venient de mari contritionis. Item Iere. Statue tibi
speculam pone tibi amaritudines. et hec duplex amaritudo traxit affectum suum amaritudinibus Christi
vel alius ut fiat comparatio ut habeat amaritudo amara per peccatis cogitationum. amarior per peccatis verborum.
amarissima per peccatis operum et omissionum et sic reformatur pax inter deum et peccatorem. Et notandum
quod hec amaritudo et indignatio quae se miscet consolatione dei. Unde exe. iii. absque amaritudinis et indignatione
spiritus mei et manus domini erat mecum confortans me. Item in psalmo de penitente dicitur Congregans sicut in utre
aquas maris. et cetera. aque maris sunt delectationes mundane cito transeuntes. In aqua et amarissime
spes vere. per dicere. mors in olla carnium. mors in olla viciorum et pigmentorum. iii. Re. iiii. Uter
fit de corio mortui animalis et significatur cor in quo mortua est animalitas. In quo debet penitens congregare
et ungem recordationem. has aquas ad retinendum ipsum cor ut fiat ydoneum ad recipiendum
unum gratie et ut congregationes istarum aquarum appellet maria .i. amara et non dulcia et non delec
tabilia. Gen. i. Sic enim per delectationem coinquinatur anima. per amaritudinem abluitur. Unde ysa. v. Si fu
erint peccata vestra ut coccinum quasi nix dealbabuntur. Sequitur ponet in thesauris abyssos peccatorum suorum. eorundem quod
in thesauris suis ponit abyssos .i. profundos in peccatis. Item maria interpretatur mare amarum. ecce
duplex amaritudo de qua supra dictum est. Ihesus interpretatur salus. Maria ergo mater ihesu est amaritudo mater salutis.
Si Christo reconciliare peccatorem. sicut mater filio. Sicut enim mundus per peccato ade perditus non potu
it habere Christum nisi per mariam virginem et fecundam. sic quod peccata perpetua quibus se ipsum perdiderat
nisi mediante maria virgine et fecunda .i. duplici supradicta quae reuirginat animam et fecun

nem interficiant. si sit mortale peccatum sunt ipse cogitationes. Quarto ne velociter precantur orationem s. orationem attendo. Sicut enim et paleas et furfur cum domino offerunt .i. liba. Quinto ne nimis vel oratio sectum habeat litteras de iacto .i. devotionem. Sexto ne clament cogitationes contra deum quod fit si sint mortales. Unde Gen. iiii. Ecce vox sanguinis et cetera. Exo. viii. Clamor sodomorum et cetera. Septimo ne impediatur nuncius .i. oratio per pressuram aut turbam cogitationum quo minus admittatur ad conspectum dei. Unde Intret in conspectu tuo oratio. Octavo ne inde orsum descendat cum debeat ascendere quod fit cum petuntur temporalia et non celestia. Item multipliciter impeditur effectus nostre orationis sicut hic ostenditur. Primo non obmittitur oratio huius adversarium secum unde Iustitiam si asperi et cetera. Ypocrite et orantes in plateis ut videantur ab hominibus non sinunt eam intrare in thalamum regis. Secundo si non mittitur ad deum non venit coram eo quod fit quando petit temporalia. Talis enim non mittit orationem suam ad curiam sicut si deberem mittere romam et mitterem in hyspaniam. iii. quando continet aliquid quod pertinet ad dedecus illius qui rogatur quod fit quando petitur a Christo vel a beata virgine vel a quolibet sancto malum inimicis nostris quia volunt ipsos facere tortores et auferre ab eis iram suam cui ipsi mortem suam indulserunt. Talis oratio facit deo et sanctis maledicere. Unde dicitur Ysa. i. Incensum abhominatio mihi. Talis enim oratio fetet coram domino et provocat eum ad vomitum dicat dominus Apo. iii. Incipiam te evomere ex ore meo. Item Virum sanguinum et dolosum abhominabitur dominus. Vir sanguinum idem est quod homicida quod sic cavit .i. Jo. iii. Qui odit fratrem suum homicida est. Vel vir sanguinum est qui desiderat manifestationem peccati inimici sui. vel et qui desiderat effusionem sanguinis sui .i. amissionem temporalium suorum quibus nutritur. De tali oratione dicitur oratio eius fiat in peccatum. Ille qui sic orat quasi dicat domino. Domine Ihesu Christe vos usque nunc fuistis pater miserorum et deus totius consolationis. Rogo vos ut si non fuistis amplius sed satis homicida et devenietis coupegule. et interficiatis adversarium meum. Item qui sic orat inuentem mentem interim imminatur ei. q.d. o gloriosa virgo. vos usque nunc fuistis regina mater et fons misericordie. Rogo vos ut amplius non sitis sed abnegate filium vestrum et vos ipsam et efficiamini bucherie et accipiatis unam hache et interficite inimicum meum. Contra tales dicitur Eccl. xxviii. Qui vindicari vult a domino inveniet vindictam et peccata illius servans servabit. Item Levit. xix. dicitur. Non queras ultionem nec memor eris iniurias civium tuorum. De hiis omnibus invenies titulo de dilectione inimicorum. iiii. quando nuncius interficitur in itinere. quando videlicet desiderium peccandi vel blasphemia ipsum commutatur. v. quando spoliatur a latronibus et interficitur et tamen aliquotiens adhuc palpitat. vi. Si procurator excommunicatur sicut qui nolunt audire verbum dei. Unde Pro. xxviii. Qui obturat aurem suam ne audiat legem, eius oratio erit execrabilis. qui talis non vult audire deum clamantem. vel et qui non vult audire pauperes. Unde Pro. xxi. Qui obturat aurem suam ad clamorem pauperis et ipse clamabit et non exaudietur. vii. propter turbam fantasmatum. Turba hec est nubes illa de qua dicitur Tre. iii. Opposuisti nubem .i. pressuram turbulentam cogitationum. viii. quando non defert exenia per quibus ei appropinquatur s. exenium inspirati .i. contentionis sedentis super feces peccatorum. Domum enim hominis dilatat iram eius. Pro. xviii. Hic vinum domum inebriat et libenter deus bibit de eo. Unde Ysa. Inebriabo te lacrima mea. vel et quando non defert aromata devotionis. Unde Apo. v. Phialas aureas habent plenas odoramentorum que sunt orationes sanctorum. Sine contritione enim vel devotione oratio de facili non exauditur. Item oratio debet habere tres proprietates secundum tres vires anime. Ut sit humilis quo ad irascibilem. Exemplum publicanus Luc. xviii. Ut sit fervens quo ad concupiscibilem

sic non fiunt turbati ad primam salutacionem in presenti conturbabit deus in iudicio in pena eter-
na. in corpore simul et anima. Tunc loquetur ad eos in ira sua et in furore suo conturbabit eos.

Dos sancta tristicia que maxime necessaria est penitenti. Dicit apostolus ad cor. vii. que secundum deum tristicia
est penitenciam in salutem stabilem operatur. Est autem hec salubris tristicia cum quis dolet se peccasse et deum
offendisse et per culpam gracie se privasse et indignum glorie fecisse. Et hec tristicia debet durare in vero pe-
nitente usque ad mortem. Non enim bene moritur nisi qui in tristicia moritur. Item ps. Tota die contristatus
ingrediebar. Intuitus enim ianuam mortis divine quis sic ad primam contristatur tota die id est toto tempore vite
presentis debet penitens adhuc reputare se esse in ingressu. Unde et dixi nunc cepi. ecc. xvi. Cum consum-
mauerit homo tunc incipit. Et est de hac tristicia dicitur ecclesiastes. Cor sapientum ubi tristicia. quia recognoscit pe-
nas eternas et purgatorias. Item ab hiis tristicibus digne glorificatur deus. Unde Baruch. ii. anima que
tristis est super magnitudine mali et incedit curua et infirma. et anima esuriens et oculi deficientes dant

Dos sancta tribulatione spiritus quam deus spiritualis invenit   Et gloriam et iusticiam domine.
a penitente. dicitur deut. iiii. Cum quesieris dominum invenies eum si tamen toto corde quesieris eum et in tota tri-
bulatione anime tue. Item hec tribulacio est spirituale sacrificium quod requirit deus a penitente et ei summe pla-
cet. Unde sacrificium deo spiritus contribulatus. Ibi ad... Non vult deus sacrificium trucidati corporis. sed vult sacrificium
contricionis. Ier. xviii. Contritum est cor meum. Item hec tribulacio spiritus facit exaudiri penitentem claman-
tem ad dominum. Unde ad dominum cum tribularer et cetera. Item exempl. s. in anima pro peccatis clamaui coram deo et exaudiuit me.
tali et tribulatione spiritus redditur ad dominum. Unde Osee. vi. In tribulatione sua mane consurgent ad me.

Dos bona confusione sive erubescencia que sibi valde necessaria est penitenti. Dicitur eccl. iiii.
Est confusio adducens peccatum. quando hec mala erubescencia claudit os peccatoris a confessione et ma-
nus a penali satisfactione. Contra quam confusionem dicitur eodem capitulo. pro anima tua non confundaris dicere ver-
um. In premissa auctoritate et est confusio adducens graciam et gloriam. graciam in presenti gloriam in futuro
et talis confusio graciam et gloriam dat deus. Item eodem capitulo. Non confundaris confiteri peccata tua. id est pro confusione
non omittas. ad talem confusionem invitat deus peccatores. eze. xxxvi. dicens. Confundamini et erubes-
cite super vias vestras domus israel et cetera. Item Ier. xii. Confundimini a fructibus vestris propter iram dei. aut ad con-
fusionem exorat propheta a peccatoribus dicens. Erubescant et conturbentur. vehe. o. ... Item non per resolu-
tam tristiciam animus confusam corrodentis. Hec ipsa anima letificat spirituali consolatione non per talem erubes-
cenciam. Unde levit. xxvi. Affligentur donec confiteantur iniquitates suas et erubescat incircumcisa
mens eorum. Talis et erubescencia reparat peccatorem. Unde quidam sapiens videns filium suum erubescen-
tem de eo quod fornicatus fuerat dixit amicis suis de filio suo. erubuit. salua res est. Item alius philosophus.
Quam diu pudor est in animo. aliquis restat bone spei locus. Item talis bona confusio facile impe-
trat a domino veniam per confessionem et orationem. De confessione dicat auctoritas. proximum ad ignoscen-
dum tenet locum verecundia peccati confessio. De oratione auctoritas. Cito solet mereri veniam quod ve-
rem. Hec bona verecundia   Verecundia de peccatis

quoddam pallium est quo debet fidelis anima operire faciem suam ne appareant macule co-
ram domino. Unde ps. Operuit confusio me. et Beati quorum tecta sunt peccata. Beatus est qui deo pro bonis
peccatis suis erubescens faciem presentis confusionis abscondit sub velamine pure. Talis anima
figuratur per rebeccam que videns ysaac faciem suam operuit teristro. Gen. xxiiii. Similiter
helyas qui forma est penitencium. iii. Re. xix. domino transeunte operuit vultum suum pallio.
Item de hiis qui sic non confundentur in presenti plangit. Sed deus comminans eis. Ier. viii. Con-
fusi sunt quia abhominationem fecerunt. Quin pocius confusione non sunt confusi et erubescere
nescierunt. Idcirco cadent inter corruentes in tempore visitationis sue corruent. dicit dominus.

bratio[n]e p[e]cc[at]i legit[ur]. Gen. xxxviii. Quod iudas misit hedum thamar. Thamar int[er]p[re]t[atur] amara. [et] sig[nifica]t a[n]i[m]am amaram p[ro] p[e]cc[at]is suis ad qua[m] accedit confessio ex cu[ius] co[n]iunctio[n]e de-
bet hedu[m] accipe[re]. Hedus sau[us] est [et] sapidus [et] nasci[tur] de cap[ra] fetida. Sic ex fetore p[e]cc[at]i nas-
cit[ur] abho[m]i[n]at[i]o seu exp[ro]bratio ip[s]i[us] p[e]cc[at]i que sapida [est] deo [et] sauissima penitentib[us]. Huic
hedo co[n]gruit morali[ter] q[uod] legi[tur] Exo. xxiii. Non coquis hedu[m] in lacte matris sue. Hedus
coquit[ur] in uase cordis qu[ando] q[ui]s p[e]cc[atu]m suu[m] recogitat ad dolend[um] [et] exp[ro]brand[um]. Mat[er] co[n]cupi[scenti]a
que parit p[e]cc[atu]m. Jac. i. Lac matris suauitas delectatio[n]is. Est [er]go sensus. Si recogitas p[e]cc[at]a tua
ad exp[ro]bratio[n]e[m] eor[um] no[n] ad delectatio[n]e[m] recogita. Debet au[tem] dup[le]x e[ss]e p[e]cc[at]i recogitatio. ut exp-
bratio i[n]terior in corde. exterior in u[er]bo [et] op[er]e. Quida[m] e[n]i[m] detestant[ur] p[e]cc[at]a u[er]bo. s[ed] no[n] corde ut
y[po]crite. Vn[de] Jer. xii. P[ro]pe es tu ori eor[um] [et] longe a renib[us] eor[um]. Sic [er]go dup[le]x detestatio. ut ex-
p[ro]bratio p[e]cc[at]i i[n]terior [et] exterior q[uod] figu[r]atu[m] fuit in f[ac]to rebecce dicentis filio suo iacob. Gen.
xxvii. Fili acq[ui]esce consiliis meis [et] p[er]gens ad gregem affer m[ichi] duos hedos optimos ut
faciam ex eis escam p[at]ri tuo quib[us] libent[er] uesci[tur]. quas cum intulis [et] comedit. b[e]n[e]dicat
tibi a[n]teq[uam] moriat[ur] [et]c. Ecce quom[odo] penitens p[er] h[ab]e[t] b[e]n[e]dictio[n]em dei. Rebecca [est] g[rati]a
sp[iritu]s sancti que dicit filio suo iacob. i. supplantatori uicior[um]. Vade ad grege[m]. i. recogita
p[e]cc[at]or[um] multitudinem [et] affer m[ichi] duos hedos. i. gemina[m] exp[ro]bratio[n]e[m] p[e]cc[at]or[um]. Bi[n]a[m] au[tem] dicit
affer m[ichi] q[uia] g[rati]e sp[iritu]s s[an]c[t]i debet offerri exp[ro]bratio p[e]cc[at]i. Bene aute[m] optimos dicit q[uia] salu-
berrimu[m] est p[e]cc[at]ori detestari. P[re]parati aute[m] rebecca cibos ex hedis q[uia] illa refectio grata
est xp[ist]o que p[er] sp[iritu]s sancti gr[ati]am instruit[ur] [et] patur. Hiis aute[m] d[icitu]r libent[er] uesci ysaac.
q[uia] ualde gratum est deo q[uod] p[e]cc[at]or uicia detestat[ur] ex intimo cordis affectu. Viso de con-
comitantib[us] co[n]tritio[n]em. Videam[us] de effectib[us] e[ius]. Liberat a laqueis d[iabol]i. [et] disrumpit. Vn[de]
laqueus contritus [est] [et]c. [et] sanat morbos a[n]i[m]e. i. meret[ur] sanari a d[omi]no. qui sanat contritos
corde. Circumligat uulnera ip[s]i[us] a[n]i[m]e c[um] quibusdam sp[irit]ualib[us] fasciis ne sanguis dete-
rio diffluat. i. ne penitens remaneat ple[n]us rimis [et] reiceret uias suas. Vnde seq[ui]t[ur]. [et] al-
ligat. s. ip[s]e deus contritio[n]es eor[um]. i. ip[s]os contritos q[uod] sig[nifica]tum est in f[ac]to samaritani qui
alligauit uulnera sauciati descendentis iericho. Luc. x. Co[ntra] q[uod] co[n]queri[tur] y[sai]a. i. de illis q[ui]
no[n] co[n]tericiu[n]t[ur] nec penitent dicens. Vlnus [et] liuor [et] plaga tumens [et]c. Auget ro-
rem iuri iusti coram d[omi]no. qui ad modu[m] synapis q[ua]nto plus terit[ur] p[er] tribulatio[n]es. uel i-
frequ[en]tius co[n]terit[ur] p[ro] p[e]cc[at]is plus flagrat. Conterit sathane capud. i. p[ri]ncipiu[m] sug-
gestionis maxi[m]e si fuit lacrimosa. Vn[de] Contribulasti capita draconu[m] in aquis lac-
maru[m]. Vn[de] dic[tu]m est serpenti de muliere. Gen. iii. Ipsa conteret capud tuu[m]. In h[oc] sume-
ne[n]tia est penitenti. Vn[de] Glo. dicit. qui uehemoth. i. d[iabol]i. i[n]itiu[m] suggestionis cau-
da co[n]su[m]matio[n]is op[er]is. Ideo dicit poeta. p[ri]ncipiis obsta [et]c. Acceptat fideles. i. accep-
tabiles reddit d[omi]no. Vn[de] orabat azarias in fornace. Dan. iii. In a[n]i[m]a contrita [et] sp[irit]u
humilitatis suscipiam[ur] [et]c. [et] i[terum]. Cor humiliatu[m] de[us] no[n] despi[cies]. Criminia subiugat.
Ip[s]a est en[im] mare. Vn[de] Tren. ii. Magna est uelud mare contritio tua. mare [est] rubru[m]
p[er] p[e]cc[at]i memoriam. in q[uo] subiugit[ur] ph[arao] cu[m] toto suo exercitu. i. d[iabolu]s est toto exercitu
uicior[um]. P[re]sencia gaudia tollit. Vn[de] In sp[irit]u uehe[menti] con[teres] na[ues] thar[sis]. Destruit infernum.
Vn[de] Contriuit po[rtas] ereas [et]c. Robur sathane conterit. y[sai]a. Contriuit d[eu]s baculu[m] im-
pior[um] [et]c. Zac. Auertit hostes. Viuificat mentes. De hiis duob[us] d[icitu]r y[sai]a. lvii. Hec dicit ex[celsus] [et] ubi loq[ui]t[ur] de sub-
habitatio[n]e [et] habitans cu[m] contrito [et] humili sp[irit]u [et] uiuificet sp[iritu]m humilem [et] uiuificet cor
contritu[m]. Illos au[tem] q[ui] no[n] b[e]n[e] co[n]teru[n]t[ur] i[n] p[re]senti dupli[ci] co[n]tritio[n]e co[n]teret d[eu]s i[n] futuro. s[ed] corpus [et] a[n]i[m]a.

Confessio est per quam anime morbus latens spe consequende venie **de confessione**
Cum deo laudem aptatur. Sic describitur. Confessio est peccati que triplex est .s. cordis. oris. et
operis. Prima est inceptiva. Secunda explicativa. Tertia consummativa. Confessio cordis est contritio
mentalis deo .i. loquitur. Unde. Dixi confitebor etc. et illud. tibi dixit cor meum etc. Confes
sio oris est consona cordi passio iniquitatem meam etc. Confessio operis est cum quis ipsa satis
factione fatetur se peccasse et penitentem esse. De hac tripartita confessione que debet
precedere omne bonum opus et omne quod meritorium esse dicitur. Precipite domino in confessione. et
illud. Justus prior est accusator sui. Alia autem assignatione solet dici. quod duplex est con
fessio. Prima fraudis. Secunda laudis. Initium enim bonorum est confessio malorum. prima
medico vulnera ostendit. Secunda de sanitate gratias agit. ¶ De confessione fraudis dicitur
Confitebimini tibi deus etc. tam carnalia. tam spiritualia. tam commissa. tam omissa. Confitebimini
magis tibi non creduli   sed pio indultori. et narrabimus mirabilia tua pre
dicando. Confitebimur ad commodum nostrum. invocabimus ad honorem dei. narrabimus ad uti
litatem proximi. ¶ De confessione laudis dicitur. Confitemini domino quoniam bonus. et hoc debet
subsequi confessionem peccati et debet fieri corde et ore et opere. Corde. Unde confitebor tibi domine in to
to corde meo etc. Ore. Unde. Semper laus eius in ore meo. Opere. Unde in ps. i. in bonis operibus ut
videant etc. Peccati. Unde Jaco. Confitemini alterutrum peccata vestra. Hec debet precedere omne opus
meritorium. Divine iustitie. ysa. xii. Confitebor tibi domine quoniam iratus es mihi .i. iustitie attribu
am quod peccaviam. Ecce argumentum gratie agende sunt deo adversis. sicut de prosperis. et est hec confessio
gratiarum actio. Thob. xiii. In terra captivitatis mee confitebor illi. ¶ Divine bonitatis. et quoad
in se. Unde Confitemini domino quoniam bonus. et quasi exponens subdit. quoniam in seculum misericordia eius.
Divine largitionis quoad nos. Unde. Confitebitur tibi per gratiarum actionem cum benefeceris ei .i. iusto.
¶ Divinorum mirabilium. Unde. Confitebuntur celi .i. celestes viri mirabilia tua domine. ¶ Fi
dei. Unde math. Qui confitebitur me coram hominibus etc. ¶ Presumptionis. Unde. Confitentur se nosse
deum. Unde in iudicio. math. vii. Tunc confitebor illis quod numquam novi vos. ¶ Veritatis. Unde
Jo. baptista. Confessus est et non negavit etc. ¶ Provida. festina. spontanea. nuda. fi **versus.**
delis. ¶ Per genus et species accusans integra certa. ¶ Vera. verecunda. discreta. frequens.
tremebunda. ¶ Firma. timens. humilis. simplex. directa. virilis. ¶ Pura. dolens. propria
parens. lacrimosa. morosa. ¶ Nuda. Unde ps. Preoccupemus faciem eius .i. ad iudicium ve
nientis pone rationem cum servis suis in confessione etc. Facies domini dicitur irati preoccupa
tur tribus modis. per munera. vel exhenia. per responsalem. per simulatam excusationem.
prius .s. per exhenia et munera sicut iacob preoccupavit faciem esau. Gen. xxxii. Exhenia
presentari domino significatur in exeniis illis que iacob transmisit ioseph per filios suos. Gen.
xliii. que sunt aromata .i. incensum orationum et hm. Responsalis est pena vel penitentia que
respondet culpe et qualitate et quantitate. Excusatio est confessio que est sicut coopertorium
in lecto paltica. Hiis modis debemus preoccupare dominum celestem propter peccata nostra nobis offensum
antequam regressionem faciat a nobis in morte temporali. seu in mutatione flagelli. vel antequam
veniat ad iudicium. vel antequam offeramus nos eius ad communionem. Item de hac preoccu
patione dicitur. Prov. xviii. Justus prior accusator est sui. anticipans. videlicet accusationem et
testificationem dei qui in iudicio erit testis et iudex. sicut ipsemet dicit. Jer. xxix.
et Mal. iii. Accedam ad vos etc. Eccli. xviii. Ante iudicium para iustitiam tibi. et antequam
loquaris disce et antequam loquaris reddendo eis rationem de factis tuis. disce quantum debeas et

sua quasi predicant in sodoma qui religiose vestiti et religionem professi sepe inpudentissime
iactant mala sua preterita. que ubi gesta. qui vel fortiter gladiatorie. vel argute latrocinio
gessere conflictu. Sed aliud quiddam nudi quiddam vanitate favorabile. secundum non anime salutem non
cum per intonsione damnosum sceleris adhuc cum iudicium est illud. et iudas habitus quem gestis
a talibus non sancte novitatis est mentitus. sed prioris vetustatis operculum veterem hominem non exuerit
sed novo se palliavit. consilia non diligunt. sed se ipsos hostes confitendo illudunt. Videtur autem
reminisci quorundam tam nequitiam preteritam ut non pudeat eos cum exultatione lugenda iactare.
¶ Simplex. id est tu placitum duplicitatis ne aliena confiteatur cum suis. vel sua sub involucris
verbis B. Oportet confitentem esse simpliciter ne declinet cor suum in verba malicie ad excusandum excusationes in
peccatis. ne refundat crimen in alium non participem sceleris. Huic se potius quam alium accuset.
De illo doleat non quod excuset per consuetudinem. per nobilitatem generis. per naturam per societatem
per constellationem vel fatum. Hoc enim est fundere culpam in creatorem eius quod bonitatem trahere eius
quod attenuare diminuere. ¶ Directa. videlicet ut intencio confitentis dirigatur ad consequendam
veniam. gratiam et gloriam. unde. Confitebor tibi in directione cordis. et cetera. Abstinendum est enim a
peccato et satisfaciendum zelo iusticie. et ne deum offendamus non solum ut infamiam devitemus in
signum huius rei. Demoniacus oculos ad celum dirigit quod non homo. Hoc Job. xiij. Vias meas in
conspectu illius arguam. et cetera. Contra quod dicitur Proverbiorum. xxviij. Qui abscondit scelera sua non dirigetur.
qui autem confessus fuerit et reliquerit: misericordiam consequetur. Ambrosius. Non potest ei adhiberi
remedium cuius vulnus est occultum. Item deus in suscitatione lazari sursum legitur oculos
levasse. Jo. xi. Docens hoc ipso peccatorem per penitentiam et gratiam suscitatum debere intentionem dirigere ad superna. ¶ Virilis. ut videlicet viriliter agat et confiteatur cor confitentis ad reiciendum
omnem malum pudorem et verecundiam. ipsum est diabolus qui vult obstruere os eius ne possit clamare confitendo et auxilium invocando assimilis latronis qui obturat os panniculis quod galli
ce dicitur vel stringit guttur eius quem spoliare desiderat ne clamare valeat. et auxilium
invocare sciens quod non clamavit non potest habere auxilium. vel non liberari de manu ipsius. De illa
pessima confessione que claudit os a confessione. dicitur ecclesiastici. xx. Est qui perdet animam suam pre
confusione. et cetera. Item. de hoc malo pudore. cum quis propter turpitudinem et abhominationem et
enormitatem peccatorum confunditur confiteri. Dicitur inimica. i. mach. v. Si timuerit iudas
transire torrentem. cum confitens calcat mentis fluctuationem. Hec est fluctuatio animi. cum quis
nunc appetit confiteri propter adipiscenda salute. nunc erubescat propter peccati enormitatem. et hoc
quod iudas dextrum cornu vicit. et a sinistro victus est. i. mach. ix. Dextrum cornu peccata
usitata. sinistrum enormia et inusitata. ysa. xxxviij. Dicit ezechias. Dies tribulationis in corpore. et angustie in anima. et correptionis a deo. quia blasphemie a demonibus. quia venerunt filii. id est opera mea usque ad partum confessionis. et non virtus pariendi. id est confitendi diabolo labia obstruente. hoc malo pudore. Item pudor iste malus signatur per pallium de quo dicit
sponsa. Cantica. v. Tulerunt. id est abstulerunt pallium meum. id est malum pudorem quo eram
involuta custodes murorum. id est confessores custodes animarum. et hoc est pallium quod cecidit
helye volenti ascendere in celum. Sic et tu si vis in celum ascendere post morte relinque pallium
tuum et depone omnem pudorem tuum. postpone omnem verecundiam dominum plane et plene
nacionis mente tuam ab omni feculencia peccatorum. sicut enim dicit beatus B. pudor peccati
debet excitare ad confessionem. Sed iste pudor timetur confiteri coram uno solo. qui non

contiteatur et peniteat, sed circumstancias et appendicia peccatorum retinet. videlicet ornatum vestium et
preparationem capillorum. auscultationem cantilenarum amatoriarum. Choreas videre. cum meretricibus gar-
rire. factans spectaculis interesse. et cetera huiusmodi. Hii similes sunt anguille que cum semel evaserit non
cessat intrare laqueos voluptatis. Cum dicat Salomon, Proverbiorum xi. Qui cavet laqueos, id est occasi-
ones peccatorum illaqueantes ad recidivum securus erit. Dicitur autem de huiusmodi occasionibus provocantibus ad
lapsum. Ecclesiastici ix. In medio laqueorum ingredieris. et super dolentium arma ambulabis. et malig-
norum spirituum qui dolent de expulsione sua per penitentiam. Veri autem confitentes seu penitentes ef-
fundunt cor suum sicut aqua que totum simul et semel effunditur. ita ut nichil de ea non sapor nec
odor non color in vase permaneat. Ideo dicit propheta. Effunde cor tuum sicut aqua. et est quod dicat
cor tuum, id est vicia cordis tui. Quidam enim effundunt vicia cordis de alienis iniquitatibus suam facien-
tes confessionem. et bene talis effusio dicitur aque. quia mundificat et reincerat cor ipsius penitentis. et ef-
ficit ydoneum ad recipiendum graciam tempore tali. Sequitur ante conspectum domini non mundi. quod est
ypocrisis. quia sicut dicit beatus Bernardus. Multociens usque ad omnem peccati circumstanciam confitemur ut iusti et
humiles ab omnibus reputemur. Sit ergo integra confessio. ne iudex deus tradat tortoribus confitentem donec
reddat novissimum debitum usque ad novissimum quadrantem. Matthei xviii. Sicut enim regina Sabba que interpretatur cap-
tiva vel conversa, id est anima penitens que suspirat ad regnum. et omnem intellectum et sensum in captivita-
tem redigit in obsequium et convertitur ad dominum in toto corde suo. dicat vero Salomoni per confessionem
quecumque habet in corde suo. Verus Salomon respondebit ei per indulgentiam. et secreta iudicia sua illi
manifestabit. iii Regum x. ¶ Certa quo ad numerum peccatorum. ut exemplo domini de quo dicitur Sapientie xi. Omnia
in mensura et numero et pondere disposuisti. Faciat peccator confessionem peccatorum et numero pondere
et mensura. In numero ut omnia confiteatur. scilicet et genera singulorum. et singula generum quantum potest. In pondere ut substanciam
peccati manifestet cum circumstanciis nichil omittens. In mensura ut satisfactio respondeat delicto.
Ut sicut dicit deus omnia bona sua opera fecit hiis tribus modis sicut peccator mala opera sua destruat.
hiis tribus modis. ad hoc spectat quod legitur Danielis v. quod videlicet apparuerunt digiti quasi manus hominis scri-
bentis contra candelabrum in superficie parietis aule regie. Mane techel phares. Mane interpretatur
numerus. techel appensio. phares divisio. Hec tria summe necessaria sunt penitenti. ut scilicet numeret
peccata sua in confessione. et appendat in una statera culpam in alia penam ut utraque alteri
commensuretur. ad quod invitat propheta Ieremias penitentem dicens. In mensura contra mensuram cum fuerit
abiecta iudicabit eam, id est carnem. Prius enim abicienda est caro in principatu suo ne ducatur anima. et post
conculcari per penitentiam in mensura pene contra mensuram culpe. et ponitur nomen mensure neque
minus. et dividat vitam suam a conversatione malorum. Dividat preciosam, id est animam a vili. hoc est a peccato.
Dividat bona sua temporalia ut sibi retineat necessaria. pauperibus eroget superflua. Unde Ieronimus
quod superest date elemosinam et cetera. Quod enim tunc scriptum apparuit magis factum fuit pro
nobis quam pro illo reprobo. Sicut dicitur ad Romanos xv. Quecumque scripta sunt ad nostram doctrinam scripta sunt.
Et cetera. Item peccator volens deo reconciliari debet mandare Danielem qui interpretatur iudicium dei
hoc iudicium est confessionis. Mane ut numeret discrete peccata sua in confessione. Te-
chel ut appendat. o homo pane quid valeat terminum quod deo facis ad precium quod dedit pro te. et
ponderes opera tua. Pondus operis caritas est. Opera enim cum parva caritate facta parum ponde-
rant. Phares ut dividant animam preciosam a vili. hoc est ab amore temporalium et cetera.
et supra. Sic est certa confessio ut dicat penitens non ampliora non pauciora sed ea que
commisit. et omittat substanciam peccatorum et circumstancias. exemplo videlicet magistri legentis librum
glosatum ut primo loco textus confiteatur substanciam criminum. secundo loco glosam circumstan-

te dñe ut transferat iniq̄tatē serui tui · q̄r stulte egimꝰ · Idem Psal · l · xxi · Ego sū qui iussi ut
numararetᵘʳ popl's · ego sū qui p̄ccaui · ego inique egi · ego qui male feci · Iste grex quid ƺmisit ·
Ecce uera confessio accusatoria sui · et excusatoria alioꝝ · Job · xiij · Lacero carnes meas dentib;
meis q̄n frustratim ƺfitendo et dilacerando carnalitates meas sicut auis de preda solet pascē
carnib; se · et aīam meā porto in manib; meis · Item lauabo lectū meū et confessionis p̄
singlas noctes · Item Leuit · i · Detracta pelle hostie artus in frusta concident et cē · Item · Ad
ad iob · xl · de uehemoth · Concident eū amici diuident eū negociatores · mutatim · i · et per
morsellos debent diuidere confitente dicā et pctm̄ · Ne si integrū nolunt talem olim trans-
glutire post transgulet se ipm̄ · Vn̄ Tu ƺtregisti capita dri · et cē · Item moys · in minutissi-
mū puluerem redegit uitulū ƺflatilem · et dedit potū hiis q̄ adorauerant · Similiter fecit
ezech' de serpente eneo quē sicut dn̄i dr̄ · adorasse · ¶ Accusans est accusator sui · Sui dicit ·
nō alterius · et cē · Exemplo dd̄ dicentis · Dixi confitebor aduersū me iniusticiā meā · et cē · In hoc
u̇su notatur plena et p̄fcā confessio sicut infra notabitur · Job · in fi · In p̄ ueri penitentis · au-
ditu auris audiui te · Nūc oculus meus uidet te · Ideo ipe me reprehendo · et ago pniām i
fauilla et cinere · p̄ hoc q̄ dicit ipe me nō aliū reprehendo notatur confessio accusatoria sui
nō alteriᵘˢ · Precedet aūt ƺfessionis accusatio satisfactionem emendationis · Ideo dicit ipe me
reprehendo et ago pniām · Et notā q̄ dicit in fauilla et cinere · Simile · Gen · xliij · Dicunt
fr̄es ioseph · Merito h' patimur q̄r p̄c · in fr̄m · n · Et nr̄ xp̄c participatione hūane nature · Ite
apꝰ · i · ad cor · xv · Non sū dignꝰ uocari apꝰ · q̄r p̄secutus sū ecclam dī · Item de hac accusatione
dicit iob · xiij · Vias meas in conspectu illiꝰ arguam · Ecce uera confessio · et ipe erit saluator
meꝰ · Ecce fructus talis confessionis · Non · n · ueniet in conspectu eiꝰ omnis ypocrita · qui ne
malus appareat cū laudem querit · mauult dampnari q̄m confiteri · Item Job · xxiij ·
Ponā coram eo iudiciū et os meū implebo increpationib; · ¶ Integra · Vn̄ confitebor t̄ dn̄e
in toto cor · m · ut uidel; confidens effundat cor suū sicut aquā in ƺspectu ƺfessoris · Vn̄ Ier ·
ij · Dr̄ · aīe penitenti · effunde · i · ex funde · uel ex toto funde ut nichil inclusū in eo remane-
at · Cor tuū sicut aquā ante conspectū dn̄i · Simile in Ps · Effundite corā illo corda urā · q̄
sic erit dr̄ adiutor nr̄ in etnū · Notandū aūt diligenter q̄d dr̄ effunde cor tuū sicut aq̄ ·
Quinq; · n · sūt gn̄a liquoꝝ qui possunt effundi · Videl; oleū · uinū · mel · lac · et aqua · Sz
nullus liquor ex toto p̄t effundi sicut aquā · Quidā · n · effundūt cor suū in confessione
sicut oleū q̄d pingue est · et p̄p pinguedinem remanz de eo aliq̄d in uase · Hij sūt q̄ p̄ron
pctoꝝ suoꝝ confitentur · partem nō q̄ est aīam strangulare · et se ipm̄ uenia dī defraudare ·
et tempꝰ uenia carere ad q̄m frustratim frustra separant puenire · Aug' · Nephas ē ab eo
qui summe bonꝰ est dimidiam sperare ueniam · Tales similes sūt nunciis dd̄ quib; amon
filiꝰ naas qui interp̄tr serpens rasit dimidias barbas · hec est rasura dia · et hoc est ante
dn̄i galiloe · ij · Re · x · Tales sūt similes alicui uulnerato · x · plagas pessimas · q̄
ix · ostendit medico et decimā occultat · q̄ incolumiꝰ ducet eū ad mortē · Item similes
sūt in cathenato · xi · cathenis ferreis qui q̄uis ex eis contriungeret · septa aūt reser-
uaret que semp ipm̄ captiuū retinet · Alij effundūt cor suū sicut effunditur mel
cuiꝰ dulcedo relinquet in uase · Hij sūt qui omnia confitentur · sz dulcedinem delectationis
retinent in uase cordis · Similes filiis isrl' qui in deserto q̄ si agerent pniām recordabantur
ollaꝝ carnium ƺcupiscentes cepe porros et allia egypti · Alij · ut uinū de quo remanz
odor in uase · Alij ut lac · de quo remanz color in uase suo · q̄d fit quando homo

via tua dilige dominum et invoca illum in salute tua. Invoca per confessionem et orationem et bona operationem.
Item Psalmus .xxij. Sume quod thimarum sume voluntarie cytharam confessionis. Hoc invenies infra
exposita. Item spontanea debet esse confessio. ut sicut spontanei currimus ad perpetrationem criminis sicut
spontanei offeramus sacrificium emendationis. Vnde Psalmus. Voluntarie sacrificabo tibi. et voluntarie confitebor
nomini tuo domine quoniam bonum est. Vnde beatus Bernardus. Voluntaria debet esse confessio ut voluntarie confiteatur qui
voluntarie deliquit. et prior debet esse ipse iniquitates suas ut iustificetur. non expectet quousque alius reve
let peccatum suum. quod si contigerit non revelanti contradicat. non resistat. non irascatur. sed inde revertens et con
punctus sciat exhibere et gratiam habeat quod alius ei salubriter commemorat. quod ei a mente forte negligenter
exciderat. et quod facit talis per alium quod non facit per se ipsum. et sic potest fieri ut hoc ei pro voluntaria confes
sione reputetur. ¶ Nuda sine tergiversatione. ut omnes peccati circumstancie bene notentur et denudentur.
que debent per penitentiam extirpari. ad talem confessionem invitat dominus ierusalem id est peccatricem. Ysaias .xlvij. di
cens. Denuda turpitudinem tuam. discooperi humerum. revela crus. transi flumina. revelabitur igno
minia tua et videbitur opprobrium tuum. ultionem capiam et non resistet michi homo. Denuda turpitudi
nem peccatorum tuorum. hic in foro penitentie per confessionem. vel ego revelabo in foro iusticie per penam. Naum
iij. Revelabo pudenda et cetera. Discooperi humerum revela crus. id est confitere carnalia et spiritualia peccata. vel per humeros
occultationes. Vnde hoc. Dicitur revela opimentum. denuda canos. discooperi tibias. Ier. xiij.
Ego nudavi femora tua. et cetera. quere infra. Transi flumina revela crus. ordo ut post denudationem
peccatorum per confessionem transeamus flumina voluptatum per assumpte pene asperitatem. Ysaias .xxiij. Transi terram
tuam quasi flumen filia maris. et cetera. revelabitur ignominia et videbitur opprobrium tuum. vel sacerdoti
soli in presenti. vel omnibus que erunt in iudicio in futuro. ij. Regum .xij. Tu fecisti in abscondito que
michi ultionem capiam a peccatore spontaneo per satisfactionem. Vn in vita p   et non
resistet michi homo. Iob .ix. Quis restitit ei et pacem habuit. Ier. .l. Quis est pastor. Ysaias .xliij. Quis est
qui noceret. et cetera. Item hec confessio signata est in secundo propheta cui precepit dominus. Ysaias .xx. Vade solve
saccum de lumbis tuis. et calciamenta solve de pedibus tuis. et fecit sic vadens nudus et discalceatus.
In lumbis signatur peccata carnalia que omni opimento occultationis remota confitenda sunt. Per
calciamenta designantur illa peccata que pertinent ad exemplum aliorum. ¶ Fidelis. ut de venia non desperet.
falsa enim et infidelis fuit confessio Chaym dicentis. Genesis .iiij. Maior est iniquitas mea. et cetera. Ibi
dicit beatus Bernardus. Absit enim immo id est maior est eius pietas quam quelibet iniquitas. Hic autem exponitur
in libro Chaym. Maior est iniquitas mea et cetera id est quam misericordia dei ut per illam veniam merear quia putavit
deum nolle remittere peccatum suum aut non posse. Vel sic maior est iniquitas mea et cetera. quam id quod veniam
merear. quasi diceret. maior est iniquitas mea omni merito. Item infidelis fuit confessio Iude dicentis. Matthei .xxvij.
Peccavi tradens sanguinem iustum. Architophel autem ex desperatione cucurrit ad laqueum. et magis peccavit
desperando de misericordia salvatoris quam tradendo salvatorem. ¶ Fidelis autem debet esse confessio sine sus
picione et tergiversatione   ut videlicet habeat spem venie quoniam peccatum remittatur spem gratie qua
bene operetur. Spem glorie. Vnde bonum quod agit remuneretur. Ipsa enim confessio efficacie postulat
iuvamen. sed postulat in fide nichil hesitans. Jacobi .i. Ibi beatus Bernardus. Indignus celesti benedictione esse
qui de dubio querit auxilium. ¶ Per genera. primo enim in confessione debet penitens
ostendere confessori genera singulorum peccatorum sic dicens. Confiteor me peccasse per superbiam per invidiam.
per iram. et sic de .vij. criminalibus. Postea descendere ad confitendum quantum posse singula generum.
sic peccavi per inanem gloriam. per ypocrisim. per inobedientiam. per contemptum. per arrogantiam. per pre
sumptionem. et huiusmodi. Hec sunt filie superbie. et sic de aliis. ¶ Species id est spirituales. Vnde .ij. Regum .ultimo. Per
cussit cor david eum postquam numeravit populum. et dixit ad dominum. peccavi valde in hoc facto peccator

uma a dño et sic resurget a morte pcti ad uitam grē. Ꝫ oportet qd ibi sint tres dies.
ad h qd hat efficaciam rugitus. i. contricio. confessio et ppositū satisfaciendi. Item leone
rugiente omēs bestie sistunt gradū. Sic rugitū confessionis. omēs bestiales motus restri
nuntur et demones qui prius dñabantur peccatori. Vñ quidam de patribꝫ dicebat discipulo temp
tacionibꝫ succūbenti. Reuela fili cogitationes tuas. et cõfusus recedet inimicus a te. Item leo
semp uult hr̄e pdam nouam. nō curat cibū hesternū. Sic et uere penitens posteriorum bonorum
operum obliuiscens semp ad anteriora. et alia se ipm extendit. nil credens actū cū quid sup est
uidet agendū. Item Leo nodo caude sue delet uestigia pedū suorum. ne possit inueniri
a uenatoribꝫ. Similiter uerus penitens cõsideracione sinul sui nesciens quo fine cõsūmabitur
opa sua parua aut nulla reputare debet et occultare modo. ne p laudem humanam depredetur.
qr sicut dicit Gg. sup euuglm de thesauro abscondito. Depredari desidat qui thesaurum
publice in uia portat. ¶ Firma ut uidelicet cõfitens hat firmū ppositū residiuandi pro
posse suo cū adiutorio dei de se nõ desidens. Ꝫ cõfidens de dño. qr qui confidunt in dño sicut
mons syon ut uidelicet ponat dñm fundamentū. et firmamentū suū. et refugiū suū et libe
ratorem. De hac firmitate dr̄ eccī. v. Esto firmus in uia dñi. i. in cõfessione que ducit ad dñm.
et in ueritate sensus tui. et sca. et prosequetur te uerbū pacis. et iusticie. Timens. penitens. n.
firmiter debet ppone qd omnino recidiuabit ut supdcm est. Nichominus aut semp debet
timere duo principaliter. i. recidiuū et pcta sua ne sint dimissa. Vñ Eccī. v. De ppiciatu pec
catorum. Noli ēē sine metu neque adiciat pctm sup pctm. et ne dicas miseracio dei magna est
multitudinis peccatorum meorum miserebitur. Quia n. et ira ab illo cito pximat. et inde peccatores
respicit ira illius. Debet et time recidiuū. et fuge omnia illa que alliciunt et obligant ad p
ctm. Vñ auctoritas. Primū remediū est recedentibꝫ a pcto. sicut. n. dr̄. Pu. xi. Qui cauet
laqueos. i. occasiones peccatorum securus erit. Secundū aut qd multū debet timere confitens q penitet.
est nimi sufficient pcta sua ad memoria reducat. et semet ipm accusauit. Quia delicta qs
intelligit. ne multa a memoria excidunt. ne forte aliq mortalia credidit uenialia. Vel
q se multas circūstancias omiserit cū dicat aps de se ipo. Nichil m cõscius sū. Ꝫ nõ in hoc
iustificatus sū. Et illud. In multis offendimus omēs. Debet et time penitens ne nūqm forte ad bñ
placitū dñi cõfessus fuerit. aut de pctis suis doluerit. uel pro eis satisfecerit. qr sicut dicit
Gg. sup hyez. yta. Sepe a iusticia nra ad examen diuine iusticie deducta iusticia est. et sor
det in districtione iudicis. qd in estimacione refulget operantis. maxime et cū dicat iob loquens
dño. [illegible] Vñ cor contritū et humiliatū deus. cõfitendo deus nõ despicies. Eccī humiliat
ho. Humilia aīam tuā. Jone. iij. Surrexit rex niniue de solio suo et abiecit uestimenta sua
a se. et indutus est sacco. et sedit in cinere. et clamauit. et cetera. Item talis sint cõfessio publicani.
luc. xviij. q nō uolebat oculos suos leuare ad celū. Ꝫ percuciebat pectus suū dicens. Deus ppicius
esto m peccatori. Et talis cõfessio et oro iustificat hoīem apd dm. Vñ sequitur ibidem. qr descendit
iustificatus in domū suam. qr oīs q se exaltat hu. et cetera. Talit et cõfitebatur filius pdigus
Luc. xv. dicens. Pr peccaui in celū et cetera. Et talis cõfessio uiuificat aīam mortuam p
pctm. Vñ ibidem dicit. Pat. filius me hic mortuus fuerat et reuixit. perierat et inuentus est.
Sunt n. quidam qui ex appetitu inanis glorie. pcta sua humiliter cõfiteri uidentur. De quibus
dr̄ dns. bs Ber. Sunt qui gloriantur cū male fecerint et exultant in rebꝫ pessimis. q pcta

responde. Ibidem autem languorem adhibe medicinam. ante languorem .i. antequam incidas mores suavi
antequam .s. radicentur malicia tua. adhibe medicinam penitentie. vel languorem appellat penam eternam
infligendam in die iudicii. quod dicit languor durationem morbi. et quia in languore non est
locus operandi pro remedio consequendo. In vita enim. ista tempus est merendi. Post mortem tempus
recipiendi penam. Ergo illam hic preveniamus per medicinam penitentie confessionis. et dum tempus habeamus
operemur bonum. Sequitur in auctoritate. et ante iudicium in quo mali iudicabuntur ad mortem. Interroga
gate ipsum .i. iudica et dampna temporaliter affligendo ut possis intrare in vitam eternam. Unde
ad cor. xi. Si nosmetipsos iudica. et cetera. Item ibidem ante languorem humilia te per penitentiam
et in tempore infirmitatis .s. dum multitudo peccatorum te urget ostende sacerdoti per confessionem conversatio
nem tuam. Item providus sicut dispensator prudens cognoscens auctoritatem domini tui deliberans.
Deo deliberat in discretione boni et mali ordine dignitatem dispensatione talentorum suorum.
et cetera. hic. et ego hiis omnibus abusus sum non timui peccare. ¶ Festina. Festina enim. penitentia et confessio citi
meretur veniam. Unde cum dixisset ad nathan. peccavi domino. Dixit nathan. Dominus transtulit peccatum
tuum. ii. Re. xii. Ecclesiastici xvii. Non demoreris in errore impiorum quam secum consencias impius
vel non erroribus aut confitere. Unde ante mortem quasi nichil perit confessio
.i. confessio mortui. vel confessio post mortem est quasi nichil valuit. quia revera dampnati confitebuntur
in inferno. sed non proderit eis. Ecclesiastici xii. Nonne enim in inferno accusacio vite. Ecclesiastici ix. Nec opus
non racio. et cetera. Unde. In inferno autem quis confitebitur tibi. quasi dicat nemo. Nullus ad salutem. Sap. v. dicens intra
se penitentiam agentes. In inferno post hanc penitentia sed non agi. Ecclesiastici. quia non opus non racio et cetera. Confite
bis vivens. Unde in scriptura ezechie. Vivens vivens ipse confitebitur tibi et cetera. quasi dicat. Vivens natura gratie
et vita gratie ipse qui non aliter pro eo. non per perpetracionem sicut quidam. sed ipse ut confessio sit propria. Vi
vens vita gratie natura propter confitentur confessione peccati. Vivens vita gratie propter laudis. confessione qui
tendit ad eternam dei laudem. Confitebuntur ad salutem tibi ad honorem tuum. Sicut et ego hodie quasi non
per crastino. Sequitur. Vivens et sanus confitebis. quasi non expectabis mortem vel egritudinem et laudabis
dominum. quia confessio peccatoris ad laudem pertinet innocentis. et gloriabis in miseracionibus eius. Hac enim via ve
nitur ad visionem dei. Item ibidem dicitur. in portas vade sicut terra vivus. dantibus confessionem deo. In portas
enim .s. intende ad vitam eternam cum deo .u. et d. q. d. i. laudem. Vel quod confitentur peccata sua debito modo.
Item Jer. xiii. Date domino deo vestro gloriam antequam tenebrescat .s. ante mortem. et antequam offendant
pedes vestri ad montes caliginosos. ¶ Item ad festinandam confessionem faciendam invitamur per similitu
dines brachium fractum si cito ungeatur et cathaplasmetur potest sanari. aliquando putrefiat pannus
fedatus si cito abluatur candorem suum recipiet. Sic dicit Gregorius. Peccatum quod cito per penitentiam non deletur
suo pondere ad aliud trahit. et Poeta. Principiis obsta. sero medicina paratur. Cum mala per
longas invaluere moras. Multi enim similes sunt debitorum. quod de solucione debiti a se ipse
inducias cum non possit. Multi similes latroni mercatori qui recedit a nundinis absque pagamento.
¶ Spontanea. Unde Ps. Ex voluntate mea non expectans aliquam coactionem egritudinis seu
mortis. Confitebor ei .i. domino. Unde supra Ecclesiastici xvii. Vivus et sanus confiteberis. Vivus non
expectans mortem. Sanus non expectans egritudinem. Sunt enim. mirre duo genera una est
quod valde preciosa est et sponte. Hec est sine corticis incisione fluit ab arbore. et signat con
fusionem hominis sani et incolumis. Hanc obtulerunt magi domino. Unde cantat ecclesia. Tria sunt
munera preciosa que manant per incisionem corticis. et signat confessionem coactam que extorquetur
ab homine morbo seu timore mortalis. aut alio modo. ¶ De prima dicitur dicit sponsa in
Cant. v. Manus mee distillaverunt mirram. et digiti mei pleni sunt mirra probatissima. Ecclesiastici xii. Omnis

cias et appendencia. ¶ Vera quod quidem idem est quod certa .i. sine simulacione nequid minus vel magis
quam sciat commisisse sic recognoscamus peccatum. Debet autem veritas confessionis precedere omnem actum sicut
caput ceterorum. Unde eccl. xxxvii. Ante omnia opera verbum verax precedat te. et cetera. Verbum verax vera
confessio peccatorum que semper primo necessaria est. Unde incipite domino in confessione. Exo. iiii. Pro anima
tua non confundaris dicere verum. et cetera. Hec est enim illa veritas que liberat hominem a potestate diaboli
et servitute peccati. de qua dicitur Jo. viii. Cognoscetis veritatem vite vestre et recognoscetis confitendo
iniquitates vestras liberabit vos. Caveat autem confitens ne unquam sciens menciatur. quia sicut dicit Augustinus.
Si humilitatis causa menciris. et si non eras peccator antequam mentireris menciendo tamen id efficeris quod
vitaris. sicut enim dicit glo. super Job. xiii. Nunquam deus indiget mendacio fulciri. ¶ Verecunda.
sicut enim dicit auctoritas. Maximum ad ignoscendum tenet locum. verecundia peccati confessio. Levi.
xxvi. Affligentur donec confiteantur iniquitates suas et erubescat incircumcisa mens eorum. Talis
confitebatur Esdras dicens .i. Esdre. ix. Deus meus confiteor et erubesco levare faciem meam
ad te quoniam iniquitates nostre multiplicate sunt. super caput nostrum. et delicta nostra creverunt usque ad
celum. Item. Luc. xviii. publicanus a longe stans. et cetera. Item sic confitebatur filius prodigus dicens
patri. Luc. xv. Pater peccavi in celum et coram te. et cetera. Greg. de sic confitente per exteriorem verecundiam.
interiorem corrigit culpam. Supradicta sunt multa de verecundia hac. Item super illud Exe. xvi. Post confusio
nem tuam et cetera. Dicit glo. Secunda tabula cum perveneris est erubescere .i. confessio erubescens.
Discreta ut videlicet circumstancie peccatorum bene noscentur. De quibus infra diffuse tractabitur ut
non desit sacrificio confessionis. sal discretionis. Levi. ii. Quicquid sacrificii obtuleris sale
condies. nec auferes sal federis dei tui ab omni sacrificio tuo. ¶ Frequens ut non tedeat pe
tedo nitentem sepius iterare quod non piguit eum sepius iterare peccando. Unde dicit dominus apostolis
Jo. xi. Eamus in iudeam iterum. Iudea interpretatur confessio quam voluit lazarum suscitare qui ad hoc.
Item eos mutant quos per penitenciam et graciam suscitantur a morte peccati. Item ysa. xxiii. Sit meretrix
oblivioni tradite. Bene cane canticum confessionis. notando singulas circumstancias frequen
ta canticum. ut memoria tui sit. Item. Confitebimur tibi deus. et cetera. Item. Confitebor domino ni
mis in ore meo. et cetera. Frequenter enim confitendum est exemplo illius sanctissimi abbatis de longo pon
te cui datum est ob gratissimam et frequentissimam confessionem quam faciebat. Quid tibi vide
tur abba. quod ita frequenter confiteris. Cui ille. quando video in videtur singulis diebus me prius
non fuisse confessum. et quia aliquid de oblitis revoco purius et tercius in aliquo confiteor et sepe in maiore
humilitate quam prius. ¶ Tremebunda. ut videlicet fieri possit cum gemitu et dolore cordis. proferuntur
verba confessionis. Unde ps. Rugiebam .i. confitebar a gemitu cordis mei. Job. iii. Tanquam
inundantes aque sic rugitus meus. Bene autem et congrue attribuitur vero penitenti rugitus
quia proprie leonum est. qui sicut rugitu suo suscitat catulos defunctos. sic verus penitens conte
rendo animam propriam. et catulos .i. opera mortificata suscitat a morte peccati. Sed autem dicitur in machabeis
iii. de iuda machabeo. quod factus similis leoni in operibus suis. Dicitur et quod catulus leonis nas
citur quasi frustrum carnis sine distinctione membrorum. Sed mater eius mutat et informat
illam carniculam. et die tercia rugitu patris suscitatur leunculus. et ita per rugitum recipit
vitam. Talis est verus penitens quamdiu fuit in peccato mortali erat quasi frustrum carnis non
habens usum membrorum ad laudem dei. Sed mater ecclesia per verbum predicacionis. seu comminacionis
informat eum docens eum veram vitam querere. et mortem eternam fugere. Sed quando incipit
timere et veritatem cognoscere. tunc incipit formari et ad rugitum confessionis datur ei

magis pudor ille timendus est. De quo dicitur Luc. xii. Nichil absconditum quod tunc non reveletur.
neque opertum quod tunc non sciatur. Que enim in tenebris dixistis tunc dicentur in lumine. et que in aure susurraverunt in
aure peccatorum tunc predicabitur in tectis. i. manifeste. Unde ii Re. xii. Dicit nathan ad David in persona domini redar-
guens eum de adulterio cum bersabee et homicidio urie. Tu enim fecisti abscondite. Ego vero faciam
verbum istud in conspectu omnis israel. et in conspectu solis huius. etc. Tunc sodomitice et incestus bestia-
litates et enormitates peccata anomala et inusitata. et adinventiones. et prava studia. fornica-
tiones et adulteria immundissime cogitationes et singula verba ociosa. et quicquid usque ad minimum cecidit
omni deliquerint peccatores et nimis clause fient. ut omnia et singula in uno momento redeant in me-
moriam tuam. et in oculis apostolorum. et angelorum et sanctorum et omnium hominum qui fuerunt ab initio mundi
bonorum et malorum et sunt in presenti. et erunt usque ad finem seculi. Ita quod videbuntur et cognos-
centur ab universis singulis. Unde Eccl. xi. In fine hominis denudatio operum eius. Greg. xvi. Interroga-
tio hominum in consummatione est. et tunc implebitur illud quod dicitur Sap. iiii. Venient in cogi-
tatione peccatorum suorum timidi et traducent illos ex adverso iniquitates eorum. Tunc deus erit
testis et iudex. Jer. xxix. Qui non accipiet personam. nec decipi poterit. aut corrumpi. cuius oculis
omnia nuda sunt et aperta. cuius oculi multo lucidiores sunt sole inspicientes igitur corda
hominum in absconditas partes ante cuius conspectum non verentur in delinquere miseri. Ipse et diaboli
habent omnia peccata tua et singula scripta. Unde Jer. xvii. Peccatum iuda scriptum est stillo ferreo in
ungue adamantino. et illud Job. xiii. Scribis enim contra me amaritudines etc. Immo tot demones
quot temptantibus consensisti qui scribunt peccata hominum cum summa diligentia. ne aliquod oblitum
remaneat. accusabit et gratia que est testis incorruptibilis. et prohiberi contra te testimonia opera
tua. et libri modo clausi tunc aperientur. Unde Dan. vii. Iudicium sedit et libri aperti sunt. Et sicut
dicit versus R. Non enim ibi latebunt miseri. sed nudi astabunt ante tribunal Christi. ut audiant
vocem iudicii. qui ad vocem consilii aures obturaverunt. Tunc sicut dicit Ysa. xx. Minabit
rex assiriorum. i. diabolus captivitatem egypti et transmigrationem ethiopie. iuvenem et senem nudam
et discalciatam discoopertis natibus ad ignominiam egypti. et timebunt et confundentur ab ethi-
opia spe sua. et ab egypto gloria sua. etc. Captivitatem captivitas eum capitur. Hii sunt qui
aliquamdiu restiterunt diabolo temptanti. sed tandem consenserunt. et transmigrant ethiopes. transmigratio
sunt illi qui sponte consenserunt diabolo. De quibus dicitur Tre. i. Abierunt absque fortitudine ante faciem
subsequentis. iuvenem. i. robustum malicia et senem. i. inveteratum dierum malorum. nudam
virtutibus. discalciatam bonis affectibus. discoopertis natibus. i. turpitudine glorie revelata. Vel ad
litteram. quia tunc patebunt omnium feditates luxurie. Tunc enim amon qui in persona gerit inutilis. i.
diaboli precidet vestes nunciorum David usque ad nates. ii. Re. x. quia sicut dicit ibi glosa. Diabolus turpia facta
suadet in oculis omnium revelabit ad ignominiam egypti. i. ad confusionem malorum. et time-
bunt timore et confundentur pudore ab ethi. spe sua. et ab egypto gloria sua. i. sperantes et
plaudentes in mundo. Timore et pudore affligentur. Tunc et adimplebitur quod comminatur deus
se facturum. Jer. xlix. Ego discooperui esau. etc. Jer. xiii. Dicit deus anime peccatrici que oblita
mei et confisa es in mendacio. ego nudavi femora tua contra faciem tuam et apparuit ignomi-
nia tua adulteria tua tuus. et scelus fornicationis tue. etc. Item Naum. iii.
Dicit deus ninive que significat animam peccatricem. Ecce ego ad te dicit deus exercituum et reve-
labo pudenda tua. et ostendam gentibus nuditatem tuam. et regnis ignominiam tuam
et proiciam super te abhominationes et contumeliis afficiam te. etc. Huiusmodi confusionis +

debent confessores a confitentibus tollere pallium dampnose uerecundie. et pessime pudoris sic
dicentes sup[er] d[ict]o quod parat[um] est t[ibi] quendam locum. accipe quod uolueris aut uoluntarie de
nudabit omnia peccata tua quorum poteris habere memoriam in auribus unius sacerdotis mortalis
hominis et peccatoris sicut tu es. uel forte pluries quam tu semel ad minus. Et sic ut postea non reddamus
aut deus denudabit eam in die iudicii et publicabit coram maiestate sua. et c[etera] ut sup[ra]. De
illis n[ostr]i q[uod] pre confusione nolunt plene et plane confiteri. Dicit Jer[emias]. Confundentur confusione
perpetua. et non intellexerunt opprobrium sempiternum. et ignominiam sempiternam. que ulla numquam
obliuione delebitur. Job. xx. de illo qui mihi non uult reuelare peccata sua per confessionem. Re
uelabunt celi iniquitatem eius. et terra consurget aduersus eum. Sap[ientia] iiii. Erunt decidentes sine honore
et in contumelia inter mortuos in perpetuum. Jer. xiii. propter multitudinem iniquitatis tue reuelata
sunt uerecunda tua .i. reuelabuntur in futuro. et c[etera]. Debet ergo confessio uel ipse confitens esse nuda ne pu
dor malus celare uolens ulcera. uel ipse dyabolus strangulare desiderans peccatorem. uel aliquis cum alia suo
occasio claudere ualeant os penitentis a confessione peccatorum uocali. Sic et nudus in persolutione
emende penitencialis .s. satisfactionis. que debet sequi confessionem. et sicut dicit lib. Non so
lo scriptor falsa de libro deleat sed uera sint superscribat. ¶ Munda uel pura
ut nichil feculentie interioris uel exterioris remanet in corde confitentis. et integro ut spiritualia
que plus latent. et carnalia que plus patent confiteantur. Vnde Mt. xxiii. Pharisee. Munda prius
quod intus est calicis et parapsidis ut fiat id quod deforis est mundum. et hoc est contra quosdam qui confitentur
carnalia. et grossa. et de spiritualibus et interioribus que sepe maioris sunt malicie licet forte maio
ris infamie non loquuntur. contra quos ibidem dicitur. Ve uobis scribe et pharisei. ypocrite qui mundatis quod
deforis est calicis et parapsidis. Intus autem pleni estis rapina et inmundicia. ¶ Dolens ut cor do
leat per interiorem gemitum et amaritudinem sibi fieri p[er] . cum proferuntur exterius uerba confessionis. Job. vi.
Verba mea doloris sunt plena. et sagitte domini in me sunt et c[etera]. propter hoc prime matri dictum post dam[pnum]
Gen. iii. In dolore animi .s. contriti et humiliati. paries filios .i. proferes exterius in noticiam con
fessoris opera tua. In Ps. lvi. i. In confessione dolores ut parturientis. ut sup[ra] quod sunt incompabi
les. Tales dicitur. ysa. xxvi. Sicut que concepit cum appropinquat ad partum dolens clamat in
doloribus suis. sic facti sumus. et c[etera]. Apoc. xii. Mulier amicta sole habens lunam sub pedibus
clamat et parturiens et cruciatur ut pariat. Jo. xvi. Mulier cum parit tristiciam habet quia ue
nit hora eius. et c[etera]. Item exemplo domini de quo dicitur. Gen. vi. Et tactus dolore cordis intrinsecus. Dele
bo inquid hominem quem formaui a facie terre. Debet penitens tactus dolore cordis contriti delere
per confessionem propria opera sua que sunt creature eius. Vnde Sap. iii. Maledicta creatura eorum.
Item ysa. xxxiii. Dicet habet ut quia uenerint dies. Job. vii. Non peccata crimen parit qui
peccatum confiteri erubescit. Loquitur confitendo. In tribulatione spiritus mei confabulabor cum ama
ritudine anime mee. et Talis confessio interficit diabolum et uirtutem eius. ¶ Admirabil[is]. Vnde Judith
quod in ore peccatoris confessio filia marie. quod in ore peccatoris amaritudo interfecit holofernem .i. diabolum. Judith. xiii.
¶ Propria. contra quosdam qui uolunt confiteri per scedulam seu interpretem cum possint ore proprio manifesta
re peccata sua confessori. ysa. xliii. Sed mihi. hoc dixi. [...] peccator iniquitates tuas. Vt ambrosius. In libro
de paradiso. Non potest quisquam iustificari a peccato nisi peccatum suum fuerit ante confessus. Sup[er] illum locum
ut iustificeris. dicit glo. aug[ustini]. Si homo agnoscat. deus ignoscat. et si homo accusat deus excu
sat. Si deus pro nobis quis contra nos. Item. In Ps. Dico ego opera mea regi. et Illud. Delictum meum
cognitum tibi feci. quo ad multiones. et delictum dicit quod delictum. et iniusticiam meam domine non ab

i. d^{ic} et lig^{n} hoc lign^{u} p^{ro}mittit d^{e}s pat^{er}
vincenti. sc^{i}l^{z} victori^{s} e^{st} q^{i} vicit. pug^{n}are
debem^{us} c^{ontra} hos tres inimicos. vn^{de}
pugnate viriliter agite. confortet^{ur}
cor v^{est}r^{u}m. pat^{er} dicit dabo vincenti.
| pugnare d^{e}b^{e}m^{us} c^{ontra} carne^{m} q^{ue} e^{st} hostis do-
mestic^{us} | sc^{i}l^{z} mund^{us} q^{ui} e^{st} hostis sophistic^{us}.
| q^{uarto} d^{i}a^{bolu}s q^{ui} e^{st} hostis antiq^{uus} / p^{ri}m^{us} hostis
caro e^{st} q^{ue} inuadit leniter (?) et ligat homi^{n}em
p^{er} luxuriam / Sec^{un}d^{us} hostis e^{st} mund^{us} q^{ui} inuad^{it}
lancea falsa et vana et ligat homi^{n}em p^{er}
cupiditatem / Terci^{us} hostis e^{st} d^{i}a^{bolu}s q^{ui}
semp^{er} inuadit inim^{icus} et necat homi^{n}em p^{er}
superbiam. Hos tres hostes debem^{us} vinc^{er}e
p^{er} triplicem p^{ro}missione^{m} | p^{ri}ma p^{ro}missio e^{st} p^{at}ris
vn^{de} vincenti dabo etc. Sec^{un}da e^{st} exhor-
tacio filii. vnio (?) etc. d^{icit} d^{omi}n^{u}s nolo mor-
tem p^{e}cc^{atoris} etc. viuo ego q^{ui} iuramentu^{m}
iudei putauerunt me detineri in morte
cu^{m} me occiderunt s^{e}d resurrexi. Iudeis
q^{ui} deridendo eis d^{ici}t viuo ego q^{ue}
vos putastis detineri in morte et ideo
nolo morte^{m} p^{e}cc^{at}oris etc. / Tercia p^{ro}missio
e^{st} filii pugnancium (?) sit^{ie}ndo. vn^{de} ve-
nite ad me q^{ui} laboratis et honerati
estis et ego reficiam vos. Conclusio e^{st}. di-
vin^{a}e (?) gl^{or}ie p^{at}ris et filii et sp^{iritu}s s^{an}cti d^{e}tur
nob^{is} cu^{m} vincentibus ede^{re} de ligno
vite in paradiso q^{uo}d e^{st} ih^{esu}s x^{pistu}s.

Sermo de assumptione be^{a}te marie.

Vidit moyses virga^{m} aaro^{n} que floruit
et reposuit e^{a}m in archa federis. mirabatur
vero filii israel q^{uo}d aaron p^{ro}prie officia
sacerdotal^{ia} fungeretur. s^{e}d ad iudiciu^{m} lege
in spacio vni^{us} noctis inter alias virgas
fronduit et florem d^{e}inde formauit. vi-
dentes illis cessauit murmur eorum. (?) confirmat^{ur}
e^{st} sacerdociu^{m}. Cui^{us} rei memoria reposita
e^{st} in archa federis usq^{ue} in hodiernu^{m} diem

q^{uo}d s^{ic}ut ostensu^{m} e^{st} in rubro mentis regnu^{m}. hoc sig^{n}atu^{m} e^{st}
aaro^{n} in virga et flore vidente^{s} et velle^{?} Cui^{us}
q^{uo}d sig^{n}a virge reposita e^{st} virgi^{nis} marie assump^{tione}
virgo dei genitrix appellat^{ur} virga. Cui^{us} figura
in nouo testamento | p^{ri}ma e^{st} subleuacio | sec^{un}da p^{ro}g-
nacio / t^{er}cia ducto (?) | Ex p^{ri}mo d^{icit} p^{ro}pter gemma^{m} gem^{m}alis.
| De sec^{un}da d^{icitur} virga tua et baculus tuus etc. De t^{er}cia
d^{icitur} virga directionis v^{ir}ga r^{egni} t^{ui}. De virgis ali^{quid} e^{st}
d^{icendum}. q^{uo}d due fuerunt. vna moysi. et alia aaro^{n} | De
q^{ui}b^{us} credibile e^{st} q^{uo}d sit eadem illa que virgas
magorum domuit | et q^{ua} moyses grege^{m} suu^{m}
in deserto minauit | et q^{ua} mare rubru^{m} diuis^{it}
et q^{ua} petra^{m} p^{er}cussit et fluxerunt aq^{ue} inundan^{ter}
vt biberent homi^{n}es et iumenta. / Hec fronduit
floruit. florem in nuce formauit. ad ultimu^{m}
reposita e^{st} in archa federis. Hec omnia regime celant (?)
possunt adaptari. H^{ec} virga designat mariam et est
a deo p^{ri}uilegiata in q^{ua}tuor mod^{is} | p^{ri}mo virginitat^{is}.
Sec^{un}do h^{umi}l^{ita}t^{is}. t^{er}cio exemplu^{m} obedie^{nci}e. q^{ua}rtu^{m} in
signu^{m} fecunditatis. Quintu^{m} in articulo assumpcionis.
Cui^{us} p^{ri}ma h^{umi}l^{ita}t^{is} deuorauit serpentes magorum. i. caput
serpentis. i. d^{i}a^{bo}li et e^{st} sup^{er}bia que deuorat^{ur} p^{er} humilit^{atem}
Ergo e^{st} q^{ua}m caput serpentis deuorauit. vnde h^{ui}c
audi d^{omi}n^{u}m serpenti (?) d^{ici}t. n. inimicicias
ponam inter te et mulierem. ipsa conteret caput tuu^{m}
q. d. amiciciam contraxisti cu^{m} hac muliere s^{e}d adhuc
erit alia mulier q^{ue} sup^{er}bia^{m} tua^{m} deuorabit p^{ri}uilegi
sue h^{umi}l^{ita}t^{is}. In s^{e}c^{un}do v^{ir}tut^{is} mare rubru^{m} diuisit in diuisiones.
Videte quomodo p^{er} mare rubru^{m} caro accidit (i. concupiscencia) sig^{nific}at^{ur} p^{ro}p^{ter} lapsu^{m}
labiis incolumes tota die sicut mare et corruptionem
amaritudinis (?) trahit. Vnde d^{icitu}r p^{ri}mo hom^{in}i et dicitur
hoc mare rubru^{m} diuisit virgo maria in diuisiones
Hec tercio obedie^{nci}e petra^{m} p^{er}cussit et inundauerunt aq^{ue}. p^{er} petram
dura corda homi^{nu}m intelliguntur q^{ue} ad obediendu^{m} fuerunt p^{er}
indurata. H^{ec} corda frangit virgo maria. cuius consiliu^{m} fre-
git et obedivit dicens. Ecce ancilla d^{omi}ni. Q^{ua}rto signu^{m} fecu^{n}-
ditatis cu^{m} filiu^{m} concepit. floruit cu^{m} sanguine matrio (?)
virginali. non (?) nouem mensib^{us} alvus fructe^{m} peperit cu^{m}
filiu^{m} edidit. Quinto in articulo assumpcionis reposita e^{st} in archa

Missus est angelus gabriel a deo in civitatem galilee cui nomen
nazareth. ad virginem desponsatam viro cui nomen erat ioseph. de domo david. et nomen virginis
maria. Et ingressus angelus ad eam dixit. Ave gratia plena. etc. ¶ Ingressus. etc. Quis angelus
et qualis: patet ex eius nomine. et ex legatione. Est enim gabriel .i. fortitudo dei. Unde est de illis qui im-
mediate assistunt deo. Canticum v. legationis. est opus nove creationis. que maior est. quam creationis. Hic ergo
ingressus est ad mariam: dicens. Ave. etc. Et nota admiranda proponit virgini .i. et mirabile inno-
centia. Prima gratiarum. Secunda honoris excellentia. Tercia. fame prerogativa. Primum notatur ibi.
Ave. et hoc forte retulit. ad nativitatis sanctitatem. Secundum ibi gratia plena. et hoc forte retulit ad san-
ctitatem conversationis: ante conceptum. Tercium ibi. Dominus tecum. quod retulit ad conceptum. Quartum ibi. Benedicta tu.
etc. Hoc audito maria. cogitavit qualis esset ista salutatio. et turbata fuit stupore admirationis.
Hec enim cadit in contemplantes. Unde psalmus: Turbatus sum et non sum locutus. Cogitavi dies antiquos. et
annos eternos in mente habui. Turbata quidem fuit non perturbata. Cogitabat enim qualis esset etc. Sic sibi
inspiciatur. angelus interpretatur ea que dicta sunt. Ave dicitur quasi sine ve. Quod triplex est ve. Ve enim ubique
est triplex. miserie et dampnationis. Unde ve vobis qui ridetis quia plorabitis. Quia quidem cogitabat quare dixisset
Ave. Respondet angelus. Ne timeas maria. quia dixi ave. Hoc enim dixi: ut ostenderem te liberam ab
omni dampnatione. Si cogitas quare dixi. gratia plena: respondeo. Invenisti gratiam apud deum. Item si
cogitas quare dixi ~~tecum~~ dominus tecum. scilicet. an sit spiritualiter tecum. an corporaliter. Dico tibi. non solum spiritualiter.
sed et corporaliter. Quia ecce concipies et paries filium. etc. Si item cogitas quare dixi benedicta tu. etc. Quia
potes dicere. virum non cognosco. et quomodo fiet illud: Dico tibi. Spiritus sanctus superveniet. etc. Unde non concipies
sicut alie mulieres. aut paries. Immo a spiritu sancto. Et ideo illud quod pertinet ad humanitatem. erit
filius dei. Suscipe ergo virgo maria verbum quod tibi a domino per angelum transmissum est. quia sic benedicta eris.
Ecce enim elizabeth et si concepit sterilis et senex. non tamen benedicta est inter mulieres. sed tu. Ave gratia
etc. In hoc quod dico ave. ostenditur tua innocentia. Alii enim homines subiecti in triplici ve. Unde Jo-
hannes in apoc. Vidit aquilam volantem per celum et clamabat. Ve. ve. ve. habitantibus super terram. Primum
ve est dampnationis. ex parte reatus. Unde in eccl. Ve vobis qui dereliquistis legem dei. psalmus. Viam mandatorum
tuorum cucurri. Sed erravimus in via. et non in via. Multociens enim erravi et dampnavi. Secundum est
pravitatis ad lapsum. Unde in gen. proni sunt sensus hominis ad malum etc. quod conquerens Jeremias. Ve michi mater
mea. quia genuisti me. etc. Tercium est propter languorem infirmitatis que est impotencia
resistendi. Jere. Ve michi misero. quia addidit dolorem dolori meo. psalmus. Fiat via illorum tenebre et lu-
bricum. Et ita erit facilitas dampnationis et lubricum. Unde pravitas ad lapsum. Et angelus prosequens eos. ita
quod non possint resistere. Ab hoc triplici ve est immunis beata virgo. Unde ave. Ne timeas ergo. quia libera
es ab omni ve. quod ostendit tuum nomen. Unde maria illuminatrix interpretatur et amarum mare. et domina. Primum
contra ve dampnationis. quia tu es illuminatrix tenebrarum. Secundum contra ve pravitatis ad lapsum. mare.
Mare enim nulla immundicia in se retinet. Immo omnia evomit. Et sic maria. turpitudinem
immundicia non timet. Tercium est contra ve infirmitatis. quia dominium est in te. conterendi diabolum.
Cui per primum dicitur. Que est ista que ascendit sicut aurora consurgens. pulcra ut luna. electa
ut sol. Unde illuminat ut aurora. ut luna. ut sol secundum diversos status. De secundo dicitur. In mari due
via tua. et post vestigia tua non cognoscentur. quia permansit virgo. et tamen immo tam fuit.
Et in apoc. dicitur. quod in conspectu sedis erat mare vitreum simile cristallo. In vitro est speciosus
parum estimatus. In cristallo quod scintillat ad solem. sicut ignis fervet. In vitro quidem lignum

sermo et sic et alius. quia dico quod corporaliter in utero tuo est. Unde. Ecce concipies et paries filium. Et quis
est iste deus. Gemine gygas substancie. quantum ad diuinitatem et humanitatem. Magnus deus et laudabilis nimis.
Magnus in opere. quia saluum faciet populum suum. Magnus ergo erit in uirtute operationis. Item magnus erit in
generositate nature. quia filius altissimi uocabitur. Sic ergo magnus erit quo ad diuinam naturam. Item magnus
erit quo ad humanam. quia dabit ei dominus deus sedem dauid patris eius. et cetera. Sed si queritur quare non dixit. paries
tecum. cum filium concipis. Item filius. quem concipis. Item spiritu sancto. cum operatione concipis. Sed melius dixit. Quia
honor horum concessit uirgini. Honor patris in illa trinitate. est generatio tanti filii. per quem omnia fa
cta sunt. Hunc honorem concessit beate uirgini. quia illum eundem in mundo generauit beata uirgo. Et sicut
pater generauit sine matre. ita uirgo sine patre. Unde astitit regina a dextris tuis. et cetera. Item Honor filii est
de redemptione nostra. proueniens ex humanatione. Unde nos redemisti sancte homo. Unde exinaniuit semetipsum
formam serui accipiens. propter quod et deus exaltauit illum et cetera. Et hoc concessit filius sue matri. quia ipsa iam de ho
nore patris. quasi certa. et sancta. qui in forma dei existens. Humiliauit se et exinaniuit dicens. Ecce ancilla
domini. fiat mihi. et cetera. Item ipsa fuit comes dolorum quos sustinuit in cruce. Unde. Et tuam ipsius animam pertrans
ibit gladius. Ob hoc est in nomine marie. omne genu flectitur. Celestium. terrestrium. et infernorum. Item honor spiritus
sancti est ut sit principium nostre iustificationis. Unde sicut spiritus sanctus postulat pro nobis gemitibus
inenarrabilibus. Ita beata uirgo interpellat pro nobis patrem. Quod figuratum fuit in hester cui dixit
rex assuerus. Etiam si dimidium regni mei petias. et cetera. Iste assuerus beatus. deus pater est. Merito ergo
dico. dominus tecum. per honoris priuilegium. scilicet patris et filii. et spiritus sancti. Et cogitet uirgo quare dixit. benedic
ta in mulieribus. et cetera. Quinto querit quomodo fiet istud. sed angelus respondit. Spiritus sanctus. et cetera. Unde ne ti
meas. quia uiolasti uirginitatem. quia non opere humano fiet istud. sed uirtus altissimi et cetera. Triplex erat
maledictum. scilicet obprobrii. pene. supplicii. Primum erat [illegible] secundum legem. Secundum in conceptu
cuiuslibet mulieris. Tertium erat in partu. quia dictum erat eue. In dolore et cetera. In hoc. benedicta
ergo maria. quia aufertur primum per fecunditatem. Item benedicta. quia infunditur sanctitas in conceptu. Item
benedicta. quia dolor remouetur in partu. Cogitas quomodo fiet istud. dico quod concipies de spiritu sancto. Sed
et quod nascetur ex te sanctum uocabitur filius dei. Ob hoc non erit dolor in partu. Cantemus ergo. Suscepit uir
uirgo maria. quod tibi per angelum cuius nullum est ut benedicta diceris. et cetera. Et uide. Tria precellent
presagia. horum. scilicet uirga yesse. Rubus ardens. Vellus gedeonis. Fecunditas signatur in uirga. que
floruit et fronduit. et peperit amigdala. Virgo dei genitrix uirga est. Flos filius eius. Flos propter odorem
Unde In Canticis. Curremus in odore unguentorum tuorum. folium dicitur propter umbram et refrigerium.
fructus est ipsis patres. Unde fructus eius dulcis gutturi meo. Remocio incendii figurata fuit in
rubo qui non combustus fuit. Sic nec beata uirgo in conceptione saluatoris. In vellere figuratus fuit
partus sine dolore. quia sicut vellus descendit ab oue sine dolore. ita christus exiuit de uirgine
absque eius dolore. Hoc vellus est corpus christi quod est indumentum nostre. Dicat ergo uirgo. Ecce ancilla
domini fiat mihi et cetera. Ut uerbum fiat caro. non fiat mihi uerbum in uisu ad contemplationem sicut fiebat
prophetis. non audibile solum. nec in scriptura. Sed fiat mihi uerbum presens in carne uisibile. et cetera.

partus siue uirginitas. In cristallo feruor caloris. propter tertium dicitur. Inimicicias ponam inter te et
mulierem. ipsa conteret caput tuum. Unde ei resistere non poteris. Ecce tertium. Ob hoc dicebat salomon.
in prouerbiis. De quo mulier dicitur conterere caput serpentis. Mulierem fortem quis inueniet ut uincat eum. A quo
prima mulier uicta fuit. Fortem non oportet illam esse. quia sicut dicitur in Iob. Non est potestas super terram
que ei comparetur. Hec est beata uirgo. ad eam ergo confugiamus. et draconem serpentem non timebimus. Et
inde quia hoc prefigurata fuerunt in exitu de egypto. Quarta sicut dicitur in exodo. Fuit cum eis columpna
nubis que erat illuminans de nocte contra tenebras. et de die inumbrans contra ardorem solis. et erat pro
tegens uel defendens eos ab egyptiis. Unde non poterant accedere ad illos. Sic precedit maria filios
suos. Unde non est timendum sibi in protectione eius. Si cogitet quare dicatur aue gratia plena: quia non
solum in ea fuit gratia quantum ad generalitatem. Immo quantum ad superfluenciam. Unde dicit. In me omnis gratia uite
et ueritatis. In me omnis spes uite et uirtutis. Et notandum quod ibi coniunguntur uite et ueritates propter eos qui
sciunt ueritatem et tamen male uiuunt. In ipsa ergo fuit omnis gratia. quia omnis gratia a deo collata est uite
aut ueritatis. aut bonitatis. Unde hec fuit archa. in qua inueniuntur magisterium ueritatis. dulcedo bo-
nitatis. et uirtus potestatis. sed potestas uirtutis. Item hec est uirga moysi in qua fecit mirabilia. quia liberauit
hebreos ab egyptiis in ea. Item diuisit mare. Item percussit petram et fluxerunt aque. In ipsa ergo est
spes uite et uirtutis. et quomodo? Potest ne peccatores sperare in ipsa? Postea. Quarta liberauit israel
a seruitute egypti. sic facit peccatorem a seruitute diaboli. Sed nunquam obstinatus et induratus per hec ipse. Quinta
petram percussit et fluxerunt aque. Sed ne diceret aliquis. Liberatus sum et compunctus. tamen timeo mare id est amaritu-
dinem penitentie. que sunt opprobrium hominum et abiectio plebis. Noli timere. quia percussit mare et
dulcoratum est. Unde secundum multitudinem dolorum meorum consolationes tue letificauerunt animam meam. Sed posset dicere
in penitentia sum. tamen tam accidiosus sum. quod uerba dei que sunt dulcia super mel et fauum. michi insipida sunt.
immo accidia sunt. Frater uide ad archam. ubi est manna. huius in te dulcedinem mirabilem.
Unde in persona ipsius dicit. Transite ad me omnes qui concupiscitis me. et cetera. Et post. Spiritus meus super mel
dulcis. et cetera. Sic ergo patet quod est gratia plena. quod magisterium ueritatis. uirtus potestatis. dulcedo bonita-
tis. Hoc etiam figuratum fuit in ysaia. Ubi dicit. Uidi dominum sedentem. et cetera. Hec domus plena est ma-
iestate diuine uirtutis. Item in dedicatione tabernaculi figuratum fuit corporis filii dei dedicatio.
Unde dicitur numeri .vij. Principes obtulerunt phiala plena. phiala dicitur quasi hyala. ab hyo hyas.
per quod intelligitur. quod est apertum supra. Simula dicitur cognitio pura absque errore. Item ibi dicitur.
quod singuli obtulerunt mortariolum aureum incenso plenum. per quod signatur affectus uirginis
plenus omni deuocione et amore. Ob hoc dicit. gratia plena. Et non tantum plena. immo superef-
fluens. Quarta gratia super gratiam mulier sancta. Ob hoc dicunt iudei. quod pulcherrima fuit
uirgo. nunquam tamen ab aliquo concupita fuit cum alie uirgines. sicut agnes. katerina. marga-
reta concupite fuerunt. Et unde hoc contigit? quia uirtus ab illa exibat et sanabat omnes. Motus concupis-
centie aliis. Unde in aliis extitit gratia sufficiens. In beata superhabundans. Unde in persona eius dicitur. Quasi cedrus
exaltata sum in libano. et cetera. Natura cedri est quod suo odore interficiat uenenata. Sic ergo
qui sentis motum uenenatum. uel uenenosum recurre ad cedrum. Sed si cogitet quare dicatur
dominus tecum. Quarta hoc idem dominus dicit gedeoni cum purgaret frumenta in area. Item Iosue. Item
in isto dicitur in ysaia. Cum transieris per aquas tecum ero. et cetera. Gedeoni dictum est propter suffragium
pugnans. quasi dicat. secure pugna. quia deus tecum. Item Iosue. quia deus cum eo. per magisterium ueritatis. Item
isto per solacium in tribulatione. Potest ergo cogitare uirgo. Aliquibus modis dicas. dominus tecum.

cept⁹ de ee non potit. Jo⁹ ineplis. flatres adusariorum immortali odio psequimini blasphe
mantib; dm̄ clemente porrigimi⁹ manū ambr. inexameron q̄d uos dignū nr̄o re
ferim⁹ creatori ē cito vescim⁹ ⁊ dissimulam⁹ iniurias. Sionū ē cuiq̄s frigescit a
sollicitudine et amore mundi. Gg. tanto frigescit q̄s aciuis seli quanto Sur
git ardenti⁹ inamorem dī. Jd. iacob qui angelm tenuit. uno mox pede claudica
uit. quia qui ū amore sublimia respicit iam in hunc mundum duplicib; desid
iis intendere nescit. Decimū ē cum q̄s magnū honorē exhibet ministris dī
sicut qui eos spnit. Ay. x. sic qui eos honorat dm̄ honorat. ecc. vij. In omi
uirtute tua dilige eum qui te fecit ⁊ ministros eius ne derelinq̄s. honora dm̄ ex
tota aīa tua ⁊ honorifica sacdotes.

[illegible]

Gg. Causa ruine ppli. st̄ sacdotes mali. Jt̄. Errore dei nō debz decipi i errore pastor
Jt̄. Tardiu stom̄ ēq̄s refici idige. dom̄ conubias metallicacis hnd ēnsecam⁹

Jo. pdit auctoritatē docendi. cui⁹ sermo ope destruit. Jt̄. prius semetipm corrige debz
q̄ alios ad benuiuendū monere studet. Jt̄. cui⁹ uita despicit. rest. ut ei pdic. contēp. Jt̄.
qui q̄ uicium ab aliq̄ uult cauere. p⁹ semetipm corrige debz ⁊ emdare. Jt̄. nō est in
dicandum a plebe rector iordinat⁹. q̄z mult plebiu dispone a deo uita rector. Jt̄. doctores
[illegible]
Jsidor. qui negligit recta facere. desinat recta docere. Jt̄. q̄ nō uult facere q̄d doc. ipam
q̄ doc. ueritatem contēptibilē facit. Jt̄. Ua est illa doctrina. q̄ convincit sese forma
Cū sacdos nō agit bona q̄ loquitur. ei ⁊ sermo subtrahit ne loq̄ audeat q̄ nō operat⁹. sic p ppha
dicit. peccatori autē dī. quare. Jt̄. bona uita pmū. idicium ē futur salutis. Jt̄. ad eterne beati
dis palma puenire nō p. q̄ nō uult ope cōplere q̄ doc.

Aug. Sīt st̄ bone oues. st̄ ⁊ boni pastores. nā de bonis ouib;. st̄ boni pastores

Sequitur de signis diuini amoris. secundum quod dictum est. c. x. **Vij. c. De signis diuini amoris.**
sunt signa quibus deprehendi potest utrum aliquis amet deum. Primum est cum aliquis libenter co-
gitat de deo. Ubi est amor ibi oculus. Unde super illud Jo. xx. Domine si tu sustulisti eum dicito michi ubi po-
suisti eum. dicit glossa. Ille non dicit quem. quia hec in animo agere solet uis amoris ut quem ipse cogitat nullum alium
ignorare credat. Sap. vi. cogitare de illa sensus est consummatus. loquitur de sapientia increata. **ij**
Secundum est cum aliquis est libenter in domo dei. Luc. ij. dicitur de Anna que non discedebat de templo quam meruit in
presentatione domini in templo. et Christus cum esset. xij. annorum inuentus est in templo. Luc. ij. quod matri sue
et Joseph ait. Nesciebatis quia in hiis que patris mei sunt oportet me esse. et super illud. Act. xxi. Intuitus
in templum dicit glossa. In quascumque urbes post templum adiit dans formam religionis. Ut quocumque in primum
... ibi est adeamus ecclesiam. Christus erat bonus filius. ut ueniens primo ad domum curreret patris
... imitator Christi fecit cum in aliquas ingressus fuit ciuitates primo ante omnem actum ad ecclesiam erat **Ter-**
tium est cum quis de deo uel cum deo libenter loquitur. De hoc exemplum habemus in magdalena que Christum dilexit
... cuius uerba que habentur in euangelio uel de deo uel cum deo fuerunt. Unum habetur Jo. xi. Domine si
fuisses hic frater meus non fuisset mortuus. Aliud tamen habetur Jo. post. Tulerunt dominum meum et nescio
ubi posuerunt eum. et paulo post. Domine si tu sustulisti eum dicito michi. et ego eum tollam. et iterum uenit Maria
magdalene annuntians discipulis quia uidi dominum. et hec dixit michi. Ja. xx. iiij. Sic loquitur. quia sermones
... illud. Ro. viij. Quis nos separabit a caritate Christi. dicit ecclesiastes. Hic amantium mos est ut amorem suum
... tegere nequeant. Sed necessariis et caris suis efferunt. et produnt. et flammas suas intra pectus suum co
... non possunt enarrant frequenter ut ipsa assiduitate narrandi solacium amoris sui capiant
... ingentis ardoris assumant. Sic igitur facit hic beatissimus amator Christi. **Quartum est**
... libenter dominum audit. et audita ab eo retinet memoriter. Luc. ij. Maria conseruabat omnia uerba
... in corde suo. et. x. magdalena sedens secus pedes domini audiebat uerbum illius. Jo. xiiij. Qui
mandata mea et seruat ea. ille est qui diligit me. **Quintum est** cum quis libenter dat tantum illi. Si
... homo omnem substantiam pro dilectione quasi nichil despiciet eam. et Luc. vij. Dicit dominus. de magdalena post ...
... Dimittuntur ei peccata multa quoniam dilexit multum. Item Jo. iij. Qui habuerit substantiam mundi huius
... uiderit fratrem suum necessitatem habere. et clauserit uiscera sua ab eo quomodo caritas dei [illegible] manet in eo. **Sext**
... cum quis pro deo libenter patitur. Ecc. ij. In igne probatur aurum et argentum homines uero [illegible] receptabiles in camino
... tribulationis. Jo. xviij. Calicem quem dedit michi pater non uis ut bibam illum. ... in parte mors pena
... interrogat si sequeretur quis uerit amat. **Septimum est** cum mandatis dei aliquis obedit. Ja. Jo. v. hec est
... dei ut mandata eius custodiamus. Item ij. Jo. hec est caritas ut ambulemus secundum mandata eius. Jo. xiiij.
... diligit me sermonem meum seruabit. Speciale signum dei amoris est si quis seruat illud manda-
tum quod saluator specialiter dicit suum. Jo. xv. Hoc est preceptum meum ut diligatis inuicem. Item Jo. iiij. Hoc man-
datum habemus a deo ut qui diligit deum diligat et fratrem suum. Maxime amor pauperum signum est diuini amoris
... si amantur propter te. sed propter deum. Pro. xix. A paupere et amici quos habuit separantur. In eodem
... homines pauperis oderunt eum et amici procul recesserunt ab eo. **Octauum est** cum quis amat quod deo pla-
cet et odit quod deo displicet. Ad primum mouemur exemplo Christi. Mat. xij. Quicumque fecerit uoluntatem
patris mei qui in celis est ille meus frater et soror et mater est. Ad secundum exemplo dauid. Iniquos odio habui. Item
... qui oderunt te domine oderam. et super inimicos tuos tabescebam. et est ibi defectio tenuit me
... Item Vidi preuaricantes et tabescebam. Ambrosius. Sic bene maculati. Si is
... si relinquat parentes propter nomen dei non est deo dignus. Quanto magis qui diligit eius inimicos ac-

Multi in nativitate eius gaudebunt. Causa est mater eius que post sterilitatem prolem peperit. Unde Jo. mulier cum parit
&c. Causa est pater quia post completam promissionem. Causa fuit amicis eius post miraculorum osten-
sionem. Unde mutus locutus est & prophetavit, scilicet Zacharias. In nativitate eius que nunciata ab angelo. Unde
Lu. Helisabet uxor tua concipiet &c. Causa concepta fuit miraculo. Unde Lu. Et hec
uxor tua sterilis &c. Causa sanctificata fuit in utero. Unde Lu. exultavit infans in utero.
Johannes quod domini gratia. Gratiam habuit virginitatis. Unde Malach. Ecce ego mitto angelum meum &c. dicitur
angelus propter virginitatem que non nubunt neque nubentur &c. Gratiam predicationis. Unde Lu. Factum est
verbum domini super Johannem. Gratiam martirii. Unde Mat. Herodes precepit amputari caput eius.
Commendatur Johannes a progenitoribus: pater suus fuit de sorte Abia, mater eius de filiabus Aaron.
A sanctificatione in utero. exultavit. A nominis impositione que in eius patri reddidit eloquium
& loquelam. A fama per omnia montana. A victus abstinentia que comedebat locustas.
A loci habitatione solitudine in deserto &c. A vestis vilitate & asperitate
que indutus fuit pilis pilis camelorum. A domini collaudatione. Unde inter natos mulierum.
A virtute que arguebat Herodem & Judeos.

Johannes vocabulum nominis eius. Johannes interpretatur gratia. Fuit gratia innocentie que diligit cordis munditiam.
Unde propter gratiam labiorum amicum habebit regem. Gratia penitentie. Unde Lu. erat vestitus pilis
camelorum. Gratia predicationis. Unde Apostolus ad Ro. eis predicavit usque &c. Johannes est quod dulcedo cordium
fuit innocentia. Unde si fuerint divites non erunt immunes a delicto. Delicie. Unde Johannes qui eis dor-
mitis in lectis eburneis. Honores. Unde honores mutant mores. Sic Saul primo fuit humilis
antequam regnaret, postea fuit superbus. quod hoporte amplecti pauperiam paupertate // sicut fecerunt apostoli. Mat. ecce reliquimus omnia &c.
Petrus aurum & argentum non est meum. Sed si aurum habuissent claudum non erexissent. Asperitate
cibi. Unde Johannes locustas comedebat. Vocavit eum deus ad deum ad sanctificationem in utero.
matris. Sibi notatur deum. Vel pariter. Mutus locutus. Gaudent cognati & amici adver-
tentes eius. quod sit mundus per virginitatem & castitatem. Sobrius per asperitatem cibi & potus. Fortis
in asperitate vestium. Sapiens. Unde fuit precursor Christi.

Nichil opertum quod non reveletur. Legitur quod Raab meretrix abscondit exploratores Jericho in sola-
rio suo domus sue & operuit eos lini stipula quod ibi erat singulis diebus quod erant fideles. Per ex-
ploratores Jericho. Jericho interpretatur defectus & signat carnem nostram quod ipsa crescit diminuitur
deinde decrescit in senectute. Hec carnis exploratores esse debemus quod in parte qua caro sit
debilis aut fortis exquiramus ei sedulo habemus aliquam eius caro est in peccato fragilis
ad resistendum luxurie & fragilis ad resistendum gule. Per Raab intelligitur sancta ecclesia quod prius fuit
polluta per ydolatriam. Mundum non habet maculam neque rugam sed abluta est fonte baptismatis. Raab in-
terpretatur latitudo. Quod abscondit exploratores in solario sic sancta ecclesia que prius fuit de gentibus
congregata protegit exploratores, id est fideles suos in sublimitate sue ...

fedis | iiii. legimus fuisse reposita in
archa federis. primo urna aurea plena
manna. ii virga aaron que floruit
iii tabule testamenti | iiii liber deuteronomii
per urnam plenam manna intelligitur caro X.
per virgam aaron virgo maria / per tabulas
testamenti moyses legis lator / per
librum deuteronomii. iohannes noue
legis doctor et lector. per virgam aaron
que reposita est in archa federis intelligitur
virgo maria que hodie reposita est
in archa federis / per archam tabernaculi
federis intelliguntur secreta celorum / per
virgam mariam que dicitur virga. assumpta
est in secreto celorum et regno ubi gaudet
angeli et nos gaudeamus similiter cum eis
de eius assumptione ut que assumpta est in celum
post se trahat nos in regnum suum.

Aurora quasi aurea hora
Allegoria q. alig. sensualis loca
arbor q. arduum robur.
Arcent q. terras audeat.
Auus q. annos custos.
Alacris q. aliger.
Audax q. aues dares cupiens
Auctor q. annus ter
harena q. aret in anne.
Arundo q. aere undans
Altilis q. alitur aues domestice
Anceps q. ambo capita hns
Aratrum q. aras terram.
Alpes q. alta petentes.
Alea q. arta deris sua
Annona q. anno nata.
Amor q. absque more.
Anca q. auis rauca
Agaso q. asinos ducens
Anxietas q. animi tenens
Atrox q. absque timore
Apocrisarius q. responsarius.
Auris q. auriens audita.
Astutus q. alludens calliditate
Auarus q. aeris [illegible]
Aurum q. ardens rumpens
Argentum q. ardens gerens
Auarus q. auidus auri.
Adulter q. alterius thorum tenens.
Abstemius q. abstinens a temo
Ablactatus q. a lacte latus
Aruspex q. aspiciens fibras
Auceps q. aues capiens.
Aduena q. aliunde veniens
Alienigena q. aliena natus
Attonitus q. stupefactus.
Anglicus q. angelica gente munda
Alipes q. alas in pedibus hns
Aer q. alte leuatur in terra.
Asserta q. ad ter. pat.
Aroma q. aeris omnia fedor
Altareo q. aues [illegible]
Amens q. sine mente
Armarium q. armamentum.
Apex q. in parte obsecrans
Agrestis q. in agro stans.
Ales q. alta legens
Arca q. arca rupens
Auis q. [illegible]

Ambigenus q. ambo agens
Aprilis q. aperit terras delectabiliter
Ager q. anno gerit
Archa q. argentum capiens aurum
Antiphona q. contra sonans.
Augur q. augustus [illegible]
Amica q. animus [illegible]
Amphora q. [illegible] coherens
Aqua q. arido carens.
Aurifex q. an lit stans
Aurelianus q. aura lenis.
Bonus q. honestus bis.
Belzebub q. magister muscarum.
Balaam q. populus struens.
Bariona q. filius columbe.
Belua q. bello apta.
Bestia q. vastans omnia.
Beatus q. bene auctus.
Biocanatus q. bis moriens.
Benignus q. bene agens
Bruma q. obscurus.
Bilosus q. bile plenus.
Bolus q. bene olens
Ballena q. bon. haueli. hns
Boletus q. bonus olens. [illegible]
Barrabas q. filius magistri eorum
Caniflaus q. teine flaus.
Celebs q. celo beatus
Colonus q. quingens sorores.
Concors q. [illegible] cor.
Calumpniator q. falsi [illegible]
Contemptibilis q. contemptu habilis.
Carnifex q. carnes afficiens.
Coetaneus q. compar etatis.
Capitulum q. capitis diminutiuum.
Comptus q. cum apte ornatus.
Corpulentus q. corpore lentus.
Cornix q. cor gerens
Curia q. cura hominis [illegible]
Ceps q. in corpore [illegible]
Corona q. capitis ornans
Corda q. cor domans.
Cerimus q. cerebri [illegible]
Corrigo q. cor meum rego.
Clamo q. calamo canto
Capellus q. caput ligans.
Capistrum q. caput stringens;
Cerebrum q. cerebro sit pressans
Cantilena q. cantus lenis.
Corpus q. corruptionis [illegible] custodia.
Caseus q. carens sero [illegible] iacet
Carina q. caues in [illegible]
Capa q. capitis [illegible]
Comes q. cum [illegible] meat
Clangor q. clamores gerens.

a conturbacione hominum et demonum. per solarium intelligitur consciencia. Zacharie est quod ascensus explorator bonorum non debet
revelari sed abscondere donec stat series. unde non revelabis donec tempore oportuno. non oportet te
ra[illegible] exploratores scripta operire cum ecclesia per suos doctores clamat et in multis offendimus omnes
Item esto in solario et sublimis in scriptura tecti. per scripturam intelliguntur levia et cotidiana peccata
que debemus habere ad memoriam in speluncis et tecti scripta.

Adam Christus est. cum dominus Jeremiam ad officium predicacionis assumeret. misit manum suam et tetigit os eius
et dixit ad eum. Ecce dedi verba mea in ore tuo. ecce constitui te super gentes et super regna ut evellas
et destruas et disperdas et dissipes et edifices et plantes. [illegible] predicare potuit quod os eius dominus tetigit et eum verba
dicenda ministravit. Si ita dominus non suppeteret. fiducialiter et audacter predicare et liceret
verbum domini efficaciter [illegible] sed vereor ne dominus cum polluto ore meo manum suam dedignetur
tangere et graciam sue eloquencie conferre ut vicia evellam et virtutes edificem. Licet [illegible] non predicem
decet solitam et spem gloriantem a verbo talis corporis dicentis. Sic quod adiuvat a te est opus omni
firma. Vos fratres fiet [illegible] consilio et adiutorio vestro valde indigeo. Adam Christus est. Hec ecclesia
hodie est ea cantica omnino constitucionem nostram non discamus sicut solarium huius mulieris [illegible] peccatis nostris
[illegible] Primo cantum est luxurie. Secundo est cupiditatis. Tercio est superbie. De cantu luxurie dicitur Ysa. venite sumamus vinum
et impleamur ebrietate et erit sicut hodie sic et cras. De cantu cupiditatis dicitur Salomon. Fili mi si te lactaverint peccatores
ne acquiescas eis si dixerint veni nobiscum insidiemur sanguini abscondamus tendiculas. De cantu superbie dicitur est quod
cantaverunt nimium quod moverunt pedes ab oriente et venerunt in campum Sennaar dicentes venite et
edificemus nobis civitatem et turrim cuius cacumen nubes tangat et celebremus nomen nostrum antequam dividamur. Talia
cantica omittenda sunt et decenter suspendenda. Cantemus ergo canticum novum admiracione. Tercio est ecclesie
sumamus. Hodie sola est que canticum nostrum nobis ostendit. quod representat casum Ade et quod peccatis nostris [illegible].
cantus huius mulieris hic est Adam Christus est id est recognosce stulte statum innocencie in quo creatus eras et
statum glorie ad quam venturus eras. Status mulieris in quo peccavit. de hac ergo sumendum est cantus nostri
[illegible] huius mundi. Unde est quod cantandus sic et cetera. ostendit Ysa. anime peccatrici sic dicens. Sume
citharam meretrix tradita oblivioni circui civitatem bene cane frequenta canticum ut memoria sit tui. Hec anima peccatrix
similis meretrici est que se pati maculam ignominiose corpus exhibet. Ad quam dicit Ysa. Sume citharam
id est per emendacionem citharisti faciem est de corde et corpore id est emendacionem cordis. huius cythare sunt opera
que peccatis per fraudulencias fuerunt. ut sequitur. circui civitatem id est animam sicut servatam et opera corporis
rigorem. De tali sollicitudine nascitur pena. Bene cane quod in confessione fugitur confessionem. Canticum frequenta quod
peccata flendo commemorat. Cythara est operis satisfaccionis. De tali cythara dicit Ysa. venter meus sonabit
quasi cythara ad Moab et cetera. Item in cytharizando semper tanguntur interiores corde. per hoc significatur metus quod in
nervi debemus ne opera nostra sint sufficiencia ad vitam eternam promerenda. per tactum superioris significatur spes que mentes
fidelium ad desiderium celestium evehit. metus humiliat opera nostra. spes dulcorat. O anima peccatrix
sume citharam quod mala opera. circui civitatem quod peccatis cogitacionibus bene cane quod culpa locum. canticum frequenta quod pensa gloriam.

stad. Quinque sunt gradus ascendendi in celum.
Primus est contemnere mundum [.s. gentiles]. unde qui nascitur ex deo
victor est mundi. Et alibi omne quod natum est ex deo
vincit mundum. Et hoc in moyse prefiguratum est
qui virga percussit mare et divisit aquas et tran-
sierunt filii Israel per medium maris. Secundus est
mortificacio carnis. in quo gradu a serpentum
sauciati morsibus omnes rei figurati per ysiti. hoc
habetur in numeris xxi. quod moyses serpentem in ligno
elevavit. quem qui aspiciebant percussi a serpentibus
sanabantur. serpens in ligno. Christus in cruce. quem qui
aspicit per meditacionem sive carnis liberatur.
Tercius est amaritudinis penalis dulcoracio cuius
rei figuram legimus in exodo xv. quando egit moy-
ses lignum in aquas marath que amare erant
et facte sunt in dulcedinem. Ita amaritudo pene
dulcoratur cum cogitatur de passione Christi. sicut legitur
de beato Stephano lapides torrentis dulces illi fu-
erunt et cetera. Quartus est habundancia gracie per
quod figuratur est in numeris xx. cum moyses virga
bis silicem percussit et egresse sunt aque larg-
issime. nam percusso Christo in cruce habundant nobis
flumina gracie. Quintum ascendit quod pre angustiis
habundancia mentis delectatur. Quintus est ingressus
huius vite

toria Legitur in libro numeri quod moyses misit exploratores
in terram promissionis qui post xl dies redeuntes dixerunt
quidam ex ipsis malos rumores invenimus in gigantes
et urbes muratas non possumus terram obtinere. et audito
populus desperavit de promissione dei. pro quo peccato dixit
deus annum pro die dabo vobis. pro talibus xl dies et
per xl annos punivi vos et sic per xl annos erraverunt
in deserto. qui peccavimus cum sic xl diebus et cetera eo

pervenerunt preter Iosue et Caleph. Unde glossa super hunc
locum. Si annus pro die imputatur ad penam et secundum
numerum dierum quibus peccatum unius anni luimus
timeo ne nobis qui cotidie peccamus sufficere possit
ad penas nostras. unde beatus augustinus si omnes pene
equales possent in unum congeri illa non possent equari
pari minime pene purgatorii quamvis multa nequeunt
multa tormenta perpessi sunt.

condi quo ad transgressiones. Item. Deus uitam meam annunciaui tibi. quia plane et plani et hoc contra quosdam
qui quasi balbuciendo et masticando. et sub quodam inuolucro. exemplo adam per pomum tacen-
tes peruertit se in   peccata sua. parentes. obedient precepto confessoris de satisfaciendo ad con-
silium eius deuitando recidiuum. deuitando occasiones peccatorum et cetera. ut dicere possit. Ego in flagella para-
tum. quia dolor meus in conspectu meo semper. Ezechielis. n. magis per iuuare egrotum ad recuperandum sani-
tatem quam si in omnibus obedierit medico. etc. Sic est de penitente. ¶ Lacrimosa. ut sicut
per aquam lacrimis ad minus interioribus proferat penitens quod commisit in uita. et talibus promittitur regnum
in Luc. vi. Beati qui nunc fletis quia ridebitis. Exemplo petri. De quibus dicitur Mt. xxvi. Et
egressus foras fleuit amare. B. In gressu confessione oris. in amaro fletu compunctionem
cordis intellige. Ecce quatuor in gressu signatur cautela. et confessio cautela In hoc quod fugit pra-
uam societatem. In qua xpistum negauerat. quia cum peruersis perierit. Item in confessione uocali egre-
ditur peccator a se ipso faciens. videlicet aliud consilium eorum quod habebat in corde suo. et in fletu laua-
cium anime et satisfactio oculorum in amaritudine gemitus interior ad delendam delectationem peccati.
Unde et tu et confitere similiter. Item. i. Esdre. viii. Fleuit populus dicens. Nos preuaricati sumus
in dominum nostrum. et duximus uxores alienigenas. que signant delectationes temporales. ¶ Morosa.
perfecta est. n. uel qui multum et diu peccauerit et numquam confessi sunt. maxima deliberatio et
ruminacio peccatorum recogitatio et frequentissima cum confessore collocutio aliquociens singulis
mensibus uel ebdomade. uel duorum aut trium mensium. seu et anni dimidii. ut non cesset retexere
uitam suam. ¶ Frequens et uerbi dei audicio. quod per peccata cognoscantur. et ad memoriam re-
ducantur. ut quotiens cumque aliquis inuenerit a commissis adeat confessionem sine mora.
quia hoc modo non possunt plenarie confiteri grauiter egrotantes. uel curis secularibus irretiti.
Unde dicitur. Viuens uiuent ipse confitebitur tibi. Ad talem confessionem inuitat nos. Iere-
mias. dicens. Scribemus uias nostras malas. et queramus bonas. et reuertamur ad dominum. Ite-
rum ysa. xxxi. Reuertimini ad dominum sicut in profundum recesseratis. Mala. iii. Reuertimini
ad me et ego reuertar ad uos. et cetera. Reuertimini ad dominum sicut recessistis a deo in profundum
peccatorum. ut sicut unum post aliud commisistis. Sic unum post aliud confitemini. aliter a deo
recedatur corde ore opere consuetudine. ad ipsum conuertendum est contritione cordis et confessione
oris perseuerancia finali. Item de morosa confessione dicitur. Iob. vii. Confabulabor de pec-
cato meo cum amaritudine anime mee. Sicut enim qui narrat fabulam nichil committit de
contingentibus. non nomina. non personas. non locum. non tempora. non arma. non adiutoria. non aliquid huius-
modi hoc totum ut hoc placeat hominibus. et admirationem prouocet auditores. Sic debet facere
qui confitetur. ut dei graciam ualeat impetrare. Item. Sicut phisico corporali egrotus omnes
languores exponit circumstancias. Causam uidelicet et progressum alterationem. moram. tempus. et
circumstancias concernentes. Inuencione uel remissionem. et cetera. et huiusmodi. Sic debent facere spiritualiter
egrotantes phisico spirituali. Item confessio est gladius ueritatis qui debet uersari a sub-
stancia ad circumstancias.

Adam ubi es. Vox exeuntis dei querentis hominem qui post trans-
gressionem inobedientie Adam abscondit se. Dominus
uidens innocentiam eius quesiuit eum dicens Adam
ubi es. Sic quesiuit genus humanum ade perditum. Sicut
pastor diligens ouem sic dominus seruum perditum et
fugitiuum reducit. Passus fugientis uesti-
gauit. Sicut licet latrunculus legit uestigia ut
eum comprehendat. Et cum ad uestigat passus
non uestigat non gradatur sed a latere illos
obseruat ut facilius allocutus. Qui querit sic
dominus hominem fugientem. Allocutus eum passu a
passu non uestigauit. Sed iuxta passus eius ambula-
uit. Passus hominis quibus incedebat erat peccatum
et pena. Per peccato hos passus non legebat dominus.
Sed iuxta eos incessit. Ipse non peccauit. In pena
pro peccato perculit. Hoc est cum lignum quod plantatum est
secus decursus aquarum et non decessit penam. Apostolus:
misit deus filium suum in similitudinem carnis peccati non in carne
peccatrice. Consimiliter dominus saluator peccatorum
sicut pater manus extendit ad reditum filii rede-
untis a peregrinis finibus. Ita dominus in cruce manus
extendit ad amplexum filiorum. Dulcis autem
pater suscipe penitentes quia deus peccatorum.
Adam ubi es. Ne libere fugias. Venite peccatores
conuertimini et in eum uenite ad me qui laboratis et honerati
estis et ego reficiam uos. Mathei.

Leuaui oculos meos ad montes unde ueniet auxilium mihi. (hoc dicit sancta ecclesia)
Qui dormit quos oculos leuat. Item montes qui
circuitu circumstant scilicet ecclesiam primi sunt montes
gelboe qui stat in aquilone i. oriente. Secundi tamarie in occidente. Tercii
in austro. Auiene. Quarti ... sunt montes illi montes
gelboe sunt sed auerte unde legitur in historiis in
libro expiente quod in montibus gelboe philistei
preualuerunt aduersus populum dei et saul et ionatha
amabiles uere occiderunt in bello et fortes illic
interfecti fuerunt. Secundi sunt montes samarie scilicet ypocrite
et tristes unde hic loquitur qui super cathedram moysi sedent

Montes x.

· Diuites · Prelati · Fratres religiosi ·
alligantes super onera importabilia ipsi autem digito
suo nolunt ea mouere. Tercii sunt montes armenie scilicet
ueri pastores qui pariunt scilicet animas suas ponunt pro ouibus
suis. Sic hinc monte requieuit archa sicut noe dormit
adhuc aque diluuii inundarent scilicet mundi. Archa
fuerunt anima munda cum inmundis. Quarti
montes sunt illi qui sunt ueri confessores. Scilicet speciales et
omnis sanctorum primi montes sunt frigidi. Secundi tepidi. Tercii
calidi. Quarti lucidi. Super primos illos non fabricant peccatores.
De quibus quondam sancta ecclesia super dorsum meum fabricauerunt
peccatores. Super secundos non uiri ridiculosi. Super tercios uiri
gulosi. Super quartos rex glorie. Item primi sunt qui primi fabricauerunt
templum ignis. Secundi templum sulphuris. Tercii templum cabginis.
Quarti templum percellarum. Ecce secundum est quia sancta ecclesia a prima
posita est usque ad mallem et secundum id est a tangere abel
iusti usque ad finem mundi non deerit ab ipsa
molestias principes et iusticia paciens. Unde leuaui oculos
meos ut ... oculos meos a montibus gelboe unde
uentum naufragium quia inclinaui oculos meos ad
montes samarie unde uenit quia ipsi ... quia in-
tendi oculos meos ad montes armenie unde uenit
solatium quia leuaui oculos meos ad montes illos unde
uenit auxilium quia. Duo montes sunt excelsis eminentes
humilitatis et robur. Audi eminentiam humilitatis quia solet esse
maior te uos fiat omnium ministrum. Secundo audi
eminentiam obedientie. Factus est obediens usque ad mortem.
Hi sunt montes ad quos leuare debemus oculos.

Vincenti dabo edere de ligno uite quod est in medio
paradisi. Hoc dicitur ... in apocalipsi iohannis in hoc dominus notat
promissio et exit promittentis et quibus promittit. Ille qui promittit
est princeps non huius mundi sed uite eterne. Unde Vincenti etc.
Ei enim uiuit omnis promittentis. Vincenti qui debet uincere
ca. i. mundum. carnem. demonium. Quod promittit. Edere
de ligno uite. Filius est lignum uite quod est in medio
paradisi. Lignum quod plantatum est secus decursus aquarum
in defectum hominum ut qui prius inuisibilis erat homo
solis uocatus nobis et uisibilis factus in carne humana.
Unde non in terra est lignum in terra est uita sed lignum ...

cathena q. captiuos tenens
cambalus q. caret basi fundamenti
crista q. stans in capite
cad q. [illegible] cetere i. blado
[illegible] q. [illegible] bo lu.
capo q. cupiens potum
[illegible] q. custos ouis hominis
cordetum q. carens corda
capillus q. capitis pilus
castus q. caret ostio
carnis q. caret memoria
ceres q. creans res
capud q. capiens puram
celum q. casa elyos i. celum aeria
cadaus q. caro data vermibus
caro q. cohercens res
coluber q. colens lubos
comitatus q. cum manu simul
cotidie q. cum ferens celada
canus q. cohercens animum
clades q. clara defectio
clines q. candens centum
clemens q. clare mitis existens
cardo q. cura domus
caligo q. calore egens
candela q. candens in plebem
cilicium q. celans dolorem
ceruix q. cerebri via
caula q. cauens lupis
cicatrix q. carnis lese studio
ciuitas q. conuenientium statio
carbo q. caret albo
cornix q. caret niue
capricornus q. capra cornuta
capulum q. capud cuius
centaurus q. centum taurus
cimiterium q. cineris statio
correptio q. [illegible] raptor
carina q. [illegible] cor
carnis q. possessio
[illegible] q. [illegible] villa
cedron q. [illegible] dolor
Dos q. datio cetera vita
deglutire q. gule abedire
deus q. dans [illegible] escas
digito q. ditans agendo
delictum q. delens legem dei
diluuium q. delens vita
decor q. demens [illegible]
dicitur q. [illegible] es
dux q. domus [illegible] frustra vel dans
debilis q. deficiens
decipula q. decipiens lupus
delicatus q. delicias patiens

defossus q. diu fossus
decolor q. deficiens colore
dolosus q. dolo plenus
degulare q. dedere gule
demens q. sine mente
desidiosus q. valde sedens
discus q. dans escas
dapsilis q. dapibus largus
diluuius q. deorsum mittens
discors q. dissimul corde
diserte q. dispositio sermo
desperatio q. depositio a spe
dapes q. dapes ferens
dilectio q. duorum ligatio
defessus q. diu fessus
diuitie q. dignitatem tenens
diu q. diurna dolor
despiciens q. deorsum aspiciens
denarius q. dena hera [illegible]
demum q. demendo [illegible]
dubitare q. duas vias tenere
damaso [illegible] porto
diadema duo demens
v. principium et fine
diabolus q. duplex bolus
demon q. demens mente
Equiuus q. aliud equiuo
eua q. vetera vita
enormis q. extra norma
expertus q. valde peritus
expers a sine [illegible]
excellus q. valde celsus
expes q. sine spe
exsors q. sine sorte [illegible]
exul q. extra solum [illegible]
exgens q. ex gente
exanguis q. sine sanguine
exanimus q. ex anima
exultus q. valde [illegible]
elfrey q. sine frenio
empyreus q. [illegible] capitum
exterminat q. extra [illegible] ponit
esca q. ore capta
escalis q. esca plenus
elementum [illegible]
elcanes q. edens [illegible]
effodere q. ex fundo ponere
edulium q. ad edendum aptum
escalent q. esca lent
edilis q. ad edendum habilis
ergo q. [illegible] agens
edere q. velle [illegible] di deuertere
edomare q. esse [illegible] manu
edesnogotium q. nox eius
Euator q. ferens actor
fragilis q. frangendum habilis
fatigatus q. fatis agitur
frendens q. frangere dentes

feretrum q. ferens atrum
fletus q. fluens lacrimis
famulus q. de familia [illegible]
focus q. vomens calorem
flamma q. flos late micans
flos q. fundens late odorem
forceps q. ferrum capiens
formica q. ferens micas
foros grece [illegible] latine
fenestra q. ferens nos extra
funus q. fons [illegible]
famulla q. fex [illegible]
fertilis q. ferens [illegible]
fortis q. ferens aduersa
fauces q. ferre aera capientes
fenum framea q. fenum
uscatile vel sedes [illegible]
fuligo q. [illegible] ligans
fulgor q. [illegible] nitens
fecundus q. fetum dans
fecunda q. fetus dans
fornix q. foramen [illegible]
fraunquestus q. [illegible]
frater q. ferens alterum
frutex q. fert [illegible] vel q. [illegible]
des [illegible]
funestus q. funus [illegible]
funiscio q. funus plenus
funebris q. funus lamentabilis
funabulus q. in fune ambulans
filius q. fit alius
[illegible] q. fere [illegible] vel [illegible]
fumus q. ferens [illegible]
festum q. festorum statio
frigus q. ferens rigorem
[illegible] q. [illegible] aliorum
fortuna q. ferens [illegible]
forma q. fons [illegible]
fetor q. ferens [illegible]
fama q. fans magna
flagicium q. flagitans [illegible]
ferox q. ferocitate [illegible]
facetus q. faciens [illegible]
[illegible] vel fames [illegible]
de facecia [illegible]
femina q. [illegible]
ferrum q. [illegible] in morte
fidelis q. in fide aquilans
[illegible] q. [illegible] aptum
[illegible] q. [illegible] habitans
frequens q. [illegible] curialis
fumus q. fugiens [illegible]
fetas q. foramen [illegible]
Gloria q. ferens [illegible]
Gelu [illegible]
Gramatica q. litteralis scientia
Gemma q. [illegible] nata
Gelat [illegible] q. gelat [illegible]
Gladius q. [illegible]
Gigas q. age [illegible]
Grandis q. [illegible]
Gratia q. gratis [illegible]

gradificiens q. [illegible] faciens
ganeo i. luxuriosus
ganea i. luxuria [illegible] ad ganeam
nec eas ne peas pro eas
gire q. age [illegible]
geludicium q. gelu cadens
gehenna q. [illegible] age q. [illegible]
et hennos q. [illegible] vel ennos
q. [illegible] q. [illegible]
pro gratium
guttur q. gule [illegible]
gurges dicitur [illegible] aq
gustus q. gutture tangens
grando q. grana dominans
gens q. [illegible] gen [illegible]
guerra q. gerens errore
galilea dicitur [illegible]
gregorius dicitur vigil.
Humilis q. humo [illegible]
honorabilis q. honore habilis
honestus q. honoris [illegible]
humanus q. humore [illegible]
habilis q. aptus ad [illegible]
hirsutus q. [illegible] et horridus
humanus q. ab humo [illegible]
hospita q. hospitium tenens
hypocrita grece simulator latine
homo q. honor mundi
hyrundo q. [illegible] madida
horridus q. dans horrore
hebreus dicitur transiliens
hermo dicitur anathema
heliseus dicitur [illegible]
helias dicitur [illegible]
Iudicium q. iura dans
iocosus q. ioci [illegible]
[illegible] q. sine [illegible]
inbecillis q. sine baculo
implus q. [illegible] instans
informis q. sine forma
inportunus q. sine porta vel [illegible]
ingluuiosus q. in gula [illegible]
iners q. sine arte i. ingenio
ingnarus q. sine igne [illegible]
inops q. sine ope
ignobilis q. ignotus [illegible]
impunitus q. sub [illegible]
indigena q. in genitus
vel in eodem loco genitus
impudens q. sine pudore
insipiens q. sine sapore
iudex q. ius dans

Infernus q. non tenus
Iniuctum q. inunctum
Iustus q. ius tenens.
Iunctus q. iugum tenens
Iactans q. se iactans.
Incontra q. in contra.
Inclita q. in clita [illegible]
Impius q. in uiam sine pietate
Iusticia q. sic iuris status
Inquinamentum q. inguina tenens
Indeclinabilis q. sine testimonio
Incestus q. in cestu, i. in cultus.
Insania q. esca, i. lectica
Interpres q. inter pares.
Infirmus q. sine firmitate l. humus l. humidus
Iugulus q. iugi locus
Ingens q. inter gentes
Inuolucrum q. inuolens humum.
Ira q. infestans humanam rationem
Iuuenis q. iuuans.
Idoneus q. ideo natus
Ipse q. ipse.
Ihesus q. deus sine tali salus.
Intestina q. interius tenentia.
Iurgia q. ius urgentia
Iericho interpretatur luna.
Iosaphat interpretatur iudicium domini.
Iordanis interpretatur fluxus tangens
Intimare q. intus manere.
Iudicium q. iuris dictio l. datio
Katholicus grece, uniuersalis latine.
Karitas grece, karitas latine
Karitia quam ponit hieronymus, eucaristia
i. bona gratia, i. corpus christi.
Kyrie leyson q. miserere nobis
Kyrios grece, dominus latine
Kinirios grece, potestas latine
Locuplex q. loculis plenus.
Longeuus q. longi eui.
Luxuriosus q. solutus l. uoluptas
Lacunar q. solutus l. [illegible]
Luscus q. luce caret.
Locusta q. longos pedes habens
Lumen q. luce manans.
Lucerna q. luce ardens.
Luscus q. luce caret.
Lucubrum q. lux in umbra
Latrina q. [illegible] sentina [illegible]
Lapis q. ledens pedem.
Legumen q. lecto cum manu.
Lector q. legens [illegible]
Libatio q. libenter dans.
Lac q. late [illegible]
Latebra q. [illegible] umbra
Laus q. [illegible] sentiens [illegible]
Lingua q. ligans uerba
Lacrima q. lauans oculum.
Laus q. laus ruris.
Lanterna q. lateri cernens l. luce ardens
Lupus q. lanians pecus.
Lignum q. lectum ignis.
Lector q. legendi rector.
Ledens q. leto dans.
Labor q. labilium error.
Languor q. longus horror
Lorica q. loris carens.
Lepus q. leues pedes habens.
Lac q. liquor albi coloris.
Laicus q. latino carens.
Linguatus q. lingua clarus.
Lucanus q. lucide canens
Lugere q. luce carere.
Misericors q. miserum cor habens.
Minimus q. minus faciens
Mansuetus q. manu assuetus
Modestus q. modum tenens
Magister q. maior in statione.
Moderatus q. modestiam habens animi
Mirabilis q. miseris habilis
Minister q. minor in statione
Mendax q. mentem alterius fallens
Malignus q. malicia cinctus
Mancus q. manu carens
Meretrix q. meretur es l. argentum
Milium q. multum longe
Misericordia q. miserens secum rigore
cordis sed [illegible] expositionem
[illegible] speciosa l. misericordia q. miseris
dans cor l. misericordia q. miserere
tu autem rigans cor tuo [illegible] parabola.
Mare q. maris ager
Murus q. munitio [illegible]
Mulier q. mulcens robur.
Mons q. moles eminens nascens in solo
Miser q. malum gerens.
Mustella q. longus mus.
Macula q. [illegible] ad [illegible]
Muscipula q. mures capiens
Mulca q. muris esca.
Murilegus q. mures legens.
Minister q. minus ferens.
Manipulus q. manum implens.
Memoria q. mentis mora.
Magus q. magnus agens.
Miluus q. molliter uolans.
Medicus q. manu dicens
Mulier q. molle tenens
Medulla q. in medio stans
Melodia q. mellea oda
Mediator q. in media consistens
Monasterium q. monachos tenens
Medius q. inter duos constitutus
Monachus interpretatur custos regule
Minutus q. minus tenens
Marsupium q. marsupium [illegible]
Mortalis q. morte [illegible] l. alio
Mortarium q. morte cesum
Monumentum q. mones humum.
Masculus q. mas capiens
Mitis q. minas timens
Mercenarius q. merito cedens.
Manus q. muniens nos.
Medicus q. meta duorum
Mens q. mendacium in homine
Mobilis q. multum habilis
Mugilis q. multum agilis
Mars q. mortis ars.
Mauors q. mares uorans
Mors q. mala sors
Mora q. mora caret
Miles q. militia [illegible]
Mercurius q. medius currens l. deus mercatorum
Modicus q. modi cupidus.
Manifestus q. manu factus.
Mammona q. pecunia male acquisita
Mensa q. [illegible]
Mater q. mente [illegible] cogitans
Meretrix q. mente careo.
Margarita q. mare generans
Mango q. manu agens
Mobilis q. [illegible]
Niger q. nube gerens
Nuncius q. noua nuncians
Nefarius q. non dignus fari.
Nubilus q. ad nubes habilis
Nemo q. non homo
Nudus q. uestibus caret
[illegible] q. [illegible]
Nazarenus q. sanctus domini
Nego q. non ago.
Negotium q. negans otium
[illegible] q. nocte [illegible]
Noctua q. noctis auis.
Nocturne q. nocte mane
Nichil q. non [illegible]
Nudiustertius q. non hodie [illegible]
Nudius [illegible] q. die [illegible]
Nempe q. [illegible]
Nunc q. [illegible]
Nuptie q. nupta [illegible]
Nauta q. naue tenens
Nazaret interpretatur flos.
Nabal [illegible]
Nicholaus interpretatur [illegible] uictor
Nefas q. non fandum.
Nebula q. [illegible]
Nebulo [illegible] nubilosa.
Necromantia q. [illegible]
Nanus q. [illegible]
Opifex q. opus faciens
Opilio q. cultor ouium
Opidum q. ope [illegible]
Oculus q. [illegible]
Oportet q. ope portet
Opulentus q. opibus [illegible]
Odium q. honore [illegible]
Oratorium q. oris ratio.
Os q. hostium corporis.
Opperiri q. [illegible]
Hostium q. hoste tenens.
Orthodoxus q. recte glorians.
Opus q. operem petens.
Oleaster q. oliua extra.
Omen q. abiectum [illegible]
Obsecro q. ob sacra oro.
Ocrea q. os calens
Os q. corporis sonans
Offa q. os in faucibus impediens
Olor [illegible] l. [illegible]
Oreb [illegible] ardor l. [illegible]
Prudens q. porro uidens
Perhennis q. perpetuus annus.
Primus q. prior in ordine
Piger q. pedibus eger.
Perfugus q. penitus fugatus.
Proiectus q. penitus iactus.
Perfidus q. perdens fidem.
Perfectum q. penitus a facto [illegible]
Pusillanimis q. pusillo animo.
Pontifex q. pontem faciens.
Porcus q. puro caret
Pastor q. pascens oues.
Poples q. [illegible]
Perductus q. penitus ductus
Politicus q. polita [illegible]
Pes q. pars extrema corporis
Predo q. partes capiens
Patronus q. [illegible]
Prouidus q. procedens [illegible]
Piscator q. pisces capiens
Penitentia q. pena [illegible]
Papalardus q. [illegible]
Postumus q. post humata [illegible] natus.
Porta porro cadens
Pilosus q. [illegible]
Pellicator q. pelle [illegible]
Parabola q. [illegible]
Profundus q. penitus a fundo.
Palla q. penitus a pallea.
Pauper q. [illegible] nos.
Penitentia q. pane tenens
Panicium q. panis luce [illegible]
Panifex q. pane faciens
Pos grece, pes latine.
Parum q. uix apparet
Pastor q. pastum [illegible]
Pedester q. pede stricta
Prophanus q. penitus purus
Paradisus q. par [illegible]
Peluis q. pedum lauatorium [illegible]
Pelicanus q. [illegible] natura
Palestrita q. [illegible]
Precator q. [illegible]

paradisus quasi parat deliciarum
paranimphus quasi parans [illegible] admide
parimonium quasi parens merere
presul quasi presidens salieus
pecten quasi capillos tenens
pulver quasi pulsu natus
pica quasi pisce carens
petulans quasi petens alios
puer quasi purus aer
pondus quasi ponens duo
populus quasi pascens polum
primus quasi prevans primos
panis quasi pascens ventre pane
pignus quasi pacis agitans
pridie quasi primo die
prodigium quasi prodens agenda
pactum quasi pacis actum
par quasi parans id
pares quasi pariter reges
penitet quasi penam tenet
paulus id est mirabilis
pupilla quasi pus pellens ab oculo
prora quasi por [illegible] navis
puppis quasi posteriora pars navium
pous quasi pedes hominis sustinens
presbiter quasi prebens iter vel pre aliis bibens
papa quasi pater patrum
peregrinus quasi peregre natus
Redarguit quasi iterum redarguit [illegible]
ricardus quasi rex eam ardens
ramus quasi ra[illegible] cupidus
rana quasi raucans natans
rivus quasi rigans vel undas [illegible]
ripa quasi rivo pariter stans
renes quasi renum agens
rebecca quasi id est sapiencia
raab id est latitudo
rachel id est ovis
raphael id est medicina
Simus quasi sine oculis
sublimis quasi sursum levans
solers quasi sollicitus arte
sedulus quasi sine dolo
segnis quasi sine ingenio
securus quasi sine cura
stupidus quasi sine spe
secundus quasi sequens pedes
sepulcrum quasi sine pulsu
sabellum quasi [illegible] bonum
subulcus quasi suum cultor
sepulcrum quasi sine pulcritudine
simplex quasi sine plica

sacrificium quasi sacra faciens
supercilium quasi super alios gradiens
sophista quasi sophie similans
sanguisuga quasi sanguinem sugens
sermo quasi secum movens
sagitta quasi sanguinem jactans
simulat quasi similem id
sodalis quasi sociales hereditate
stirps quasi stans in radice per
securis quasi secans [illegible]
spargo quasi per [illegible] ago
sorores quasi socie hereditatis
sine quasi [illegible]
seu quasi si vis
sagax quasi sapienter agens
salubris quasi salutem agens
spes quasi salutis spes existimacio
servus quasi [illegible]
sepudio quasi [illegible] pede percussio
stipendium quasi stipis dominus
senex quasi sine igne
Tetrarcha quasi quartus [illegible]
timidus quasi [illegible] multa
tener quasi tenens ruina
tapetum quasi tenens pedes
taurus quasi tuens agmina vacca
theotonicus a theos quasi deus
id est deum totum [illegible] custodiens
thamar id est amaritudo
Verecundus quasi vera gerens
vanus quasi vacans [illegible]
[illegible] quasi male sanus
venator quasi venabulorum [illegible]
vidua quasi idua id est divisa a viro
vitis quasi vitis cultor
vehemens quasi ve [illegible]
[illegible] quasi [illegible]
versutus quasi [illegible] callidus
vena quasi via naturalis sanguinis
vas quasi validus [illegible]
Zacheus quasi id est iustificatus
zacharias id est dei [illegible]
zorobabel id est magister babilonis
zabulon id est fluxus noctis
zeb id est lupus vastator vel devorans
zebedeus id est donatus. *incipiunt*
Ishel id est vir videns deum
Samuel id est [illegible] dei
Xristus [illegible] via et vita
Maria stella maris [illegible]
[illegible] lucem
Sabaoth id est exercituum mundi
Osanna id est salvifica nos
[illegible]

petrus id est agnoscens
paulus os tube
andreas virilis
philippus os lampadis
bartholomeus filius suspendentis
thomas abissus
jacobus luctator
judas confessio
simon obediens
thadeus [illegible]
matheus donatus
barnabas filius [illegible]
mathias donatus dei
lucas elevans vel consurgens
maronis [illegible]
bariona filius columbe
Adam id est [illegible] terra vel rubra
Habraham pater multorum
vel pater multarum gentium
Ysaac risus vel gaudium
Jacob supplantator
Judas confitens
phares divisio
aminadab voluntarius populi
naason serpentinus
Salmon sensibilis
booz fortitudo
obeth serviens
Jesse sacrificium [illegible]
david virtus desiderabilis
vel manu fortis
Salomon pacificus
roboam impetus populi mei
abia pater dominus
asa tollens
Josaphat judicans
Joram sublimatus
ozias robur domini
Joathas consumatus
ezechias fortis
manasses oblivio
amos fidelis vel [illegible]
Josias [illegible] domini
Jeconias preparatio domini
Salathiel petitio mea
eleachim resurrectio dei
azor adiutus
Sadoch iustificatus
achim frater meus
eliud deus meus
eleazar deus meus adiutor

Josep augmentum
egyptus tenebre [illegible]
charis [illegible]
cathaclismus diluvium
casma [illegible]
amalec lingens sanguinem
golgota calvarie locus
Symeon [illegible] habitaculi
Synon [illegible]
Sidrac decorus
Sychima labor [illegible]
Sennacherib [illegible]
Cayna [illegible]
barrabas filius [illegible]
abel luctus
lamech percussiens
noe requies
cain possessio
manasses oblivio magna
Jonas columba vel dolens
daniel judicium dei
amon filius populi mei
pilatus os malleatoris
Joab dei robur
absalon pater pacis
Jonathas columbe donum
Saul petitio
[illegible] vel [illegible]

Alleluja

[illegible] alla [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
Sedm bin augustinum alla
[illegible] quasi canta laudes [illegible]
alle quasi canta lu quasi laude
ya quasi deo. Sedm bin
[illegible] alla [illegible]
[illegible]
alle [illegible]
[illegible] Sedm bin [illegible]
alla [illegible]
[illegible] alle quasi lu[illegible]
lu quasi [illegible] ja quasi [illegible]

I b. 2

SVMMA
DE VITIIS